

Studie bijbel

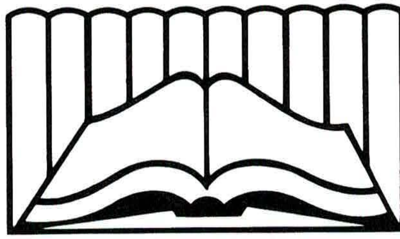

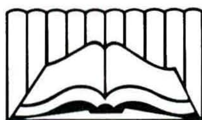

Studie bijbel

11

Woordstudies en Concordantie

1 a – 1009 gōnia

Studie bijbel

Redactie:
H. Courtz
J. Dekker
G. van den Brink

Verantwoordelijk uitgever:
Herman H. ter Welle

INDERUIMTE

Uitgeverij In de Ruimte
Insingerstraat 39
3766 MA Soest
Nederland

Zetwerk: De Groot Drukkerij bv, Goudriaan
Druk: In de Ruimte, Soest
Bindwerk: Van Wijk, Utrecht

ISBN: 90 6205 411 0

Voorwoord

Met de woordstudie- en concordantiedelen van de Studiebijbel is het mogelijk om de Griekse woorden van het Nieuwe Testament in het Nederlands op tal van manieren te bestuderen. De betekenis van de woorden vindt u in de woordstudies; direct daaronder treft u de verschillende grammaticale vormen van elk woord aan en tenslotte is daar de Grieks-Nederlandse concordantie. Samen vormen deze onderdelen een overzichtelijk geheel, dat zo een uniek en waardevol hulpmiddel is bij de voorbereiding van prediking of bij bijbelstudie.

Dat deze boeken vol ter zake kundige informatie niet eenvoudig zijn ontstaan, zult u begrijpen. Het is niet meer zo als in de dertiende eeuw, toen er bij het samenstellen van een concordantie op een Latijnse bijbelvertaling zo'n 400 monniken aan het werk zijn geweest. Toch moesten ook wij, hoewel we de beschikking hebben over moderne computerapparatuur, nog steeds 'monnikenwerk' verrichten. Er is veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van een computerprogramma waarmee de concordantie bijna geheel automatisch wordt samengesteld. Tevens is een koppeling gemaakt tussen de Studiebijbelcomputers en een fotozetmachine, waarbij de geautomatiseerde printcodes in zetcodes vertaald worden. Ik ben zo enorm dankbaar, dat we door de genade van God door alle voorbereidingen heen mochten komen tot de uitgave van dit wetenschappelijke werk. Het is bestemd voor het volk van God, gelovige mensen die de Bijbel zo liefhebben.

Als uitgever dank ik allen die hebben meegewerkt aan de uitgave van de woordstudie- en concordantiedelen van de Studiebijbel. Hun namen worden vermeld in de lijst van medewerkers. Zonder hen konden we dit grote werk niet verwezenlijken. Speciaal wil ik noemen: drs. H. Courtz, die als redacteur de totaliteit en het detail bijzonder scherp in het oog heeft gehouden; de heer J. Dekker, die niet alleen de concordantie samenstelde, maar ook met zijn veelzijdige kennis van zaken op allerlei onderdelen een belangrijke invloed heeft gehad; drs. G. van den Brink heeft de theologische eindredactie van de woordstudies verzorgd, terwijl dhr. J.C. Bette door zijn advies en bezielende leiding van het Studiebijbelteam in de verwezenlijking in hoge mate heeft bijgedragen. Prof. dr. D. Holwerda en drs. G.A. van Veelen hebben met hun deskundige kritiek de woordstudies op tal van punten verbeterd.
Bovenal dank ik onze hemelse Vader, die ons in staat heeft gesteld het werk te doen! Het is onze bede, dat met behulp van de woordstudie- en concordantiedelen het verstaan van de Schrift wordt verdiept en daardoor ons geestelijk leven wordt verrijkt.

Herman H. ter Welle
Uitgever

Medewerkers

De hoofdredacteur, drs. H. Courtz, is verantwoordelijk voor de totale opzet en inhoud van dit woordstudie- en concordantiedeel. Op verschillende onderdelen hebben een aantal medewerkers hun kennis ingezet, zoals hieronder vermeld.

Woordstudies
De schrijvers van de woordstudies zijn: J. Dekker, L. Fabriek, drs. H. van der Horn, A. de Jong-Jongbloed, A.T. Peet-Vreman, drs. L. Platell-Wildschut, drs. A.W. Zwiep. De correctie van het Nederlands is verricht door de heer J. Dekker. Drs. H. Courtz en drs. G. van den Brink hebben respectievelijk de filologische en theologische eindredactie verricht.

Woordvormen
De woordvormen zijn van een vertaling voorzien door de heer J. Dekker.

Concordantie
Voor de concordantie zijn de zinsneden uit de NBG-vertaling bepaald door de heer J. Dekker, die ook de vet te zetten vertaling van de Griekse woorden en woordvormen heeft aangegeven. Drs. H. Courtz heeft de tekstkritische informatie toegevoegd.

Computerprogrammatuur
De computerprogrammatuur die nodig was om het basismateriaal voor de woordvormen en de concordantie te verzamelen, is vervaardigd door de heer J. van Hoorn.

Tekstverwerking
Aan de tekstverwerking hebben gewerkt: M. Baak-Riedel, A. van der Boor-Kingsbergen, E. Koudijs-ter Welle, M.L. Tax-Courtz, H. Vegt-Lindhout, R. Walet, M. de Wit.

Druk- en bindwerk
Het druk- en bindwerk werd gecoördineerd door L. Jonker en S.J.S. ter Welle; J. van Engelenhoven werkte aan de lay-out; D.A. van 't Riet was als drukker werkzaam aan deze Studiebijbeldelen.

Afkortingen

Bijbelboeken en apocriefen

Gen. - Genesis
Ex. - Exodus
Lev. - Leviticus
Num. - Numeri
Deut. - Deuteronomium
Joz. - Jozua
Richt. - Richteren
Ruth - Ruth
1Sam. - 1Samuël
2Sam. - 2Samuël
1Kon. - 1Koningen
2Kon. - 2Koningen
1Kron. - 1Kronieken
2Kron. - 2Kronieken
Ezra - Ezra
Neh. - Nehemia
Esther - Esther
Job - Job
Ps. - Psalmen
Spr. - Spreuken
Pred. - Prediker
Hoogl. - Hooglied
Jes. - Jesaja
Jer. - Jeremia
Klaagl. - Klaagliederen
Ezech. - Ezechiël
Dan. - Daniël
Hos. - Hosea
Joël - Joël
Amos - Amos
Obadja - Obadja
Jona - Jona
Micha - Micha
Nah. - Nahum
Hab. - Habakuk
Zef. - Zefanja
Hag. - Haggaï
Zach. - Zacharia
Mal. - Maleachi

Judit - Judit
Wijsh. - Wijsheid van Salomo
Tob. - Tobit
Sir. - Wijsheid van Jezus Sirach
Bar. - Baruch
1Makk. - 1Makkabeeën
2Makk. - 2Makkabeeën

Matt. - Mattheüs
Marc. - Marcus
Luc. - Lucas
Joh. - Johannes
Hand. - Handelingen der Apostelen
Rom. - Romeinen
1Cor. - 1Corinthiërs
2Cor. - 2Corinthiërs
Gal. - Galaten
Ef. - Efeziërs
Fil. - Filippenzen
Col. - Colossenzen
1Thess. - 1Thessalonicenzen
2Thess. - 2Thessalonicenzen
1Tim. - 1Timotheüs
2Tim. - 2Timotheüs
Tit. - Titus
Filem. - Filemon
Hebr. - Hebreeën
Jac. - Jacobus
1Petr. - 1Petrus
2Petr. - 2Petrus
1Joh. - 1Johannes
2Joh. - 2Johannes
3Joh. - 3Johannes
Jud. - Judas
Openb. - Openbaring van Johannes

Bijbelvertalingen

SV : Statenvertaling. Editie 1977. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1977.
NBG : Bijbel. Vertaling in opdracht van het Nederlands Bijbelgenootschap bewerkt door de daartoe benoemde commissies. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1951[1], 1984[4].
WV : De Bijbel uit de grondtekst vertaald. Willibrord Vertaling. Uitgave van de Katholieke Bijbelstichting, Boxtel 1977.
GNB : Groot Nieuws Bijbel. Vertaling in omgangstaal. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1982.

Overige afkortingen

bv. - bijvoorbeeld
d.w.z. - dat wil zeggen
e.a. - en andere(n)
etc. - etcetera (enzovoort)
LXX - Septuagint (Griekse vertaling van het OT)
n.Chr. - na Christus
nl. - namelijk
NT - Nieuwe Testament
o.a. - onder andere(n)
OT - Oude Testament
TR - Textus Receptus
v. - en het volgende vers
v.Chr. - vóór Christus
vgl. - vergelijk
vs. - vers
vv. - en de volgende verzen

Inleiding

INHOUDSOVERZICHT

1 DE WOORDSTUDIE- EN CONCORDANTIEDELEN

1.1 Het woordenbestand

De Studiebijbel, waarvan u hier één deel voor u hebt, omvat, behalve een inleidend deel (deel 1), twee grote onderdelen: de tekstdelen (delen 2–10) en de woordstudie- en concordantiedelen (delen 11–16). De tekstdelen presenteren de tekst van het Griekse NT, inclusief vertalingen en commentaar. In de woordstudie- en concordantiedelen vindt men de woorden die in deze tekst voorkomen in alfabetische volgorde gerangschikt, waarbij per woord de nodige informatie wordt gegeven; de eigennamen zijn echter niet verspreid tussen de andere woorden opgenomen, maar in een apart deel (deel 16) bij elkaar gezet.

1.2 De nummering van de woorden

De alfabetische lijst van nieuwtestamentische woorden is voorzien van een nummering die in de delen 11–15 loopt van 1 tot 4932. Omdat in een vroeg stadium van het werk de nummering al moest worden vastgelegd, zijn hier en daar kleine onregelmatigheden in de nummervolgorde ontstaan door latere wijzigingen in het woordenbestand. Een enkel nummer is niet gebruikt (bv. 32); een enkel nummer is tweemaal gebruikt, waarbij dan het tweede woordnummer met een II van het eerste is onderscheiden (bv. 92 en 92II). Wanneer het woordnummer in de tekstdelen of in de woordstudie- en concordantiedelen tussen vierkante haken staat (bv. [21II]), betekent dit dat het bijbehorende woord niet in de Textus Receptus (zie de inleiding bij een tekstdeel) voorkomt.

De nummering dient als hulp bij het opzoeken van de Griekse woorden: wanneer men in de tekstdelen een woord in de Griekse tekst aantreft waar men meer van wil weten, dan kan men ook zonder het Griekse alfabet te kennen informatie over dat woord achterhalen door het nummer dat boven dat woord in de Griekse tekst staat, in de woordstudie- en concordantiedelen op te zoeken. (In veel gevallen is er in de tekstdelen een tweede nummer na een punt aan het woordnummer toegevoegd; dit is het nummer van de woordvorm, waarover men uitleg vindt in hoofdstuk 3 van deze inleiding.)

1.3 Informatie-onderdelen per woord

In de woordstudie- en concordantiedelen zijn per woord drie informatie-onderdelen te vinden: de woordstudie, de woordvormen, en de concordantiegegevens. Ze worden hieronder achtereenvolgens besproken.

2 DE WOORDSTUDIES

Het eerste informatie-onderdeel per woord is een woordstudie waarin systematisch de betekenis van het betreffende woord wordt weergegeven. De aandacht wordt vooral gericht op taalkundige en niet zozeer op theologische informatie. Er worden in principe geen bijbelverzen besproken; dat wordt gedaan in het commentaar in de tekstdelen. Het theologisch belang van deze taalkundige informatie is daarom niet minder: de uitleg van een bepaald bijbelvers of van een bijbels begrip is gebaat bij taalkundige gegevens over woorden van het Griekse NT.

Elke woordstudie begint met het noemen van de woordsoort waartoe het betreffende woord behoort. In het geval van zelfstandige naamwoorden wordt direct na het noemen van de woordsoort het geslacht van het woord vermeld: mannelijk (mnl.), vrouwelijk (vrl.) of onzijdig (onz.). Na het noemen van het woord en zijn woordsoort wordt, ook in de eerste alinea, de

(hoofd)betekenis van het woord genoemd. In verdere alinea's wordt eventueel op verschillende betekenisnuanceringen, uitdrukkingen of bijzonderheden ingegaan.

3 DE WOORDVORMEN

3.1 Het begrip 'woordvorm'

De meeste van de ongeveer 5000 woorden in het Griekse NT hebben de mogelijkheid om door middel van verandering van vorm hun betekenis te variëren. Door verandering van vorm kunnen onder meer getal (enkel- of meervoud) en – bij een werkwoord – persoon (ik, jij, hij, wij, jullie of zij) en tijd (tegenwoordig, verleden of toekomstig) gewisseld worden. In het Nederlands zijn bijvoorbeeld 'loop, loopt, lopen, lopend, liep, liepen, gelopen' allemaal woordvormen bij het ene woord 'lopen'.

De verschillende vormen die een woord kan aannemen om de betekenis te variëren, noemen we 'woordvormen'. Een van de woordvormen is vastgesteld als 'trefwoordvorm', d.w.z. de woordvorm die gebruikt wordt om het woord op zijn alfabetische plaats in een woordenboek te vermelden. Wanneer bij uitzondering een woord om andere redenen dan om de betekenis te variëren zijn vorm verandert, worden de verschillende vormen volgens deze definitie niet als verschillende woordvormen beschouwd: van woord *528 apo* bijvoorbeeld wordt de 'vorm' *ap'*, die ontstaat door weglating van de laatste klinker vóór een volgend woord dat met een klinker begint, niet als een aparte woordvorm beschouwd.

De woorden die door vormverandering hun betekenis kunnen variëren, behoren tot de volgende woordsoorten: lidwoord, telwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, voornaamwoord en werkwoord. De woordsoorten bijwoord, voegwoord, voorzetsel, partikel en tussenwerpsel kunnen niet van vorm veranderen om hun betekenis te variëren; een woord in deze woordsoorten kent dus maar één woordvorm, die dan vanzelfsprekend ook als trefwoordvorm gebruikt moet worden.

3.2 Systemen van woordvormen

Om de betekenis van een enkele woordvorm goed te begrijpen, is het nodig een overzicht te hebben van alle mogelijke woordvormen van hetzelfde woord die naast deze ene vorm kunnen voorkomen.

Een eerste deling in soorten woordvormen is die in naamwoordelijke en werkwoordelijke. Beide systemen van samenhangende woordvormen worden hieronder achtereenvolgens besproken en na deze inleiding in een aantal overzichten gepresenteerd.

3.2.1 Het naamwoordelijk systeem

Tot het naamwoordelijk systeem behoren de woordsoorten lidwoord, telwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord en voornaamwoord. In deze woordsoorten kunnen drie soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de naamval, het getal en het geslacht.

3.2.1.1 Naamval

De naamval geeft de functie van het woord in de zin aan. Er zijn vijf naamvallen; ze worden met een rangnummer benoemd: eerste, tweede, derde, vierde en vijfde naamval. De functies die aangegeven worden, zijn: onderwerp (eerste naamval), bijvoeglijke of bijwoordelijke bepaling (tweede naamval), meewerkend voorwerp (derde naamval), lijdend voorwerp (vierde naamval) en aangesproken persoon (vijfde naamval). In de volgende voorbeeldzinnen zijn de woorden

gecursiveerd waarvan de Griekse vertaling in de erbij genoemde naamval zou staan:
- eerste naamval: *De oudsten* van de gemeente hebben Timotheüs deze boodschap meegegeven, broeders.
- tweede naamval: De oudsten *van de gemeente* hebben Timotheüs deze boodschap meegegeven, broeders.
- derde naamval: De oudsten van de gemeente hebben *Timotheüs* deze boodschap meegegeven, broeders.
- vierde naamval: De oudsten van de gemeente hebben Timotheüs *deze boodschap* meegegeven, broeders.
- vijfde naamval: De oudsten van de gemeente hebben Timotheüs deze boodschap meegegeven, *broeders*.

In het moderne Nederlands zijn de naamvalsuitgangen van vroegere tijden bijna volledig verdwenen. Overblijfsels zijn bijvoorbeeld een tweede naamval van 'het huis' in de uitdrukking 'de heer des huizes', of een derde naamval van 'plek' in de zegswijze 'ter plekke'.

3.2.1.2 Getal

Het getal geeft aan over hoeveel personen of zaken er gesproken wordt. In het NT-isch Grieks zijn er wat dit betreft, evenals in het Nederlands, slechts twee getallen: één of meer. We spreken van enkel- en meervoudig getal, of korter: enkelvoud en meervoud.

3.2.1.3 Geslacht

Het geslacht deelt de bestaande werkelijkheid in drie groepen: een groep mannelijke, een groep vrouwelijke en een groep noch mannelijke noch vrouwelijke personen of zaken. We spreken van mannelijk, vrouwelijk en onzijdig geslacht. Deze taalkundige indeling komt in veel gevallen overeen met onze biologische zienswijze, maar vaak ook niet. Wat dit betreft is er weinig verschil tussen het Grieks en het Nederlands. Het Nederlandse woord 'vrouw' bijvoorbeeld is evenals het overeenkomende Griekse woord vrouwelijk, maar het woord 'vrouwtje' is ook weer net als het overeenkomende Griekse woord onzijdig, ook al is het vrouwtje dat met dat woord wordt aangeduid nog steeds vrouwelijk in biologische zin.

In het Nederlands zijn onzijdige woorden te herkennen aan het feit dat men er het lidwoord 'het' voor kan zetten (bv.: het huis); om te weten of een woord mannelijk of vrouwelijk is, moeten de meeste Nederlanders tegenwoordig in het woordenboek kijken.

3.2.2 Het werkwoordelijk systeem

Tot het werkwoordelijk systeem behoort alleen de woordsoort werkwoord. In het werkwoord kunnen zes soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de persoon, het getal, de tijd, de wijs, het aspect en de onderwerpsrelatie. Behalve de vormen die ontstaan door deze variatiemogelijkheden, zijn er een aantal naamwoordelijke werkwoordsvormen, die wel onderscheid kennen in tijd, aspect, en onderwerpsrelatie, maar niet in persoon en wijs; onderscheid in getal kennen deze naamwoordelijke werkwoordsvormen deels wel en deels niet.

3.2.2.1 Persoon

De persoon geeft aan of het onderwerp de sprekende, de aangesproken of de noch sprekende noch aangesproken partij is. De sprekende partij (ik, wij) wordt eerste persoon genoemd, de aangesproken partij (jij, jullie, gij) tweede persoon en de noch sprekende noch aangesproken partij (hij, zij, het, en ook meervoudig zij) derde persoon.

Omdat de Griekse werkwoordsvormen, afgezien van de naamwoordelijke vormen, al een

aanduiding van de persoon bezitten, is het niet noodzakelijk in een apart persoonlijk voornaamwoord de persoon van het onderwerp aan te geven; als het onderwerp toch met een persoonlijk voornaamwoord wordt vermeld, houdt dat gewoonlijk in dat het onderwerp iets meer nadruk heeft.

3.2.2.2 Getal

Het getal geeft evenals bij de naamwoordelijke vormen aan of er sprake is van één of meer personen of zaken. Het getal van werkwoordsvormen komt in het Nederlands zowel als in het Grieks overeen met het getal van het bijbehorende onderwerp of – in het geval van een bevelende wijs – van de bijbehorende aangesproken persoon. In het Grieks kan echter een meervoudig onderwerp met onzijdig geslacht gecombineerd worden met een enkelvoudige werkwoordsvorm. In het volgende voorbeeld uit Hebr.2:14 staat het werkwoord in het Grieks in het enkelvoud:

Daar nu de kinderen aan bloed en vlees *deel hebben*, ...

3.2.2.3 Tijd

De tijd geeft aan wanneer datgene wat de spreker zegt, zich in diens voorstelling afspeelt. In het NT-isch Grieks zijn er slechts drie tijden: tijdens, vóór en na het moment van spreken. Deze drie worden tegenwoordige, verleden en toekomende tijd genoemd. De in het volgende voorbeeld gecursiveerde woorden zijn vertalingen van Griekse werkwoordsvormen die respectievelijk een verleden, een tegenwoordige en een toekomende tijd aangeven (zie Matt.5:2 en 6:21):

En Hij *leerde* hen: waar uw schat *is*, daar *zal* ook uw hart *zijn*.

3.2.2.4 Wijs

De wijs geeft aan hoe de spreker zich datgene wat gezegd wordt, voorstelt in verhouding tot de bestaande werkelijkheid. In het NT-isch Grieks zijn er vier wijzen: de aantonende, de aanvoegende, de wensende en de bevelende wijs. De aantonende wijs presenteert het gezegde als gerealiseerd of gerealiseerd wordend; de aanvoegende als niet gerealiseerd maar wel (onmiddellijk of gemakkelijk) realiseerbaar; de wensende als niet gerealiseerd en niet (onmiddellijk of gemakkelijk) realiseerbaar; de bevelende als een bevel tot realisatie. In de volgende bijbelverzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van de Griekse werkwoordsvormen in de wijzen die erachter tussen haakjes genoemd zijn:

Joh. 8:56 Uw vader Abraham *heeft zich* erop *verheugd* mijn dag te zien (aantonende wijs)
Openb. 19:7 *Laten wij ... vreugde bedrijven* (aanvoegende wijs)
Hand. 8:20 Uw geld *zij* met u ten verderve (wensende wijs)
Matt. 6:11 *Geef* ons heden ons dagelijks brood (bevelende wijs)

3.2.2.5 Aspect

Het aspect geeft aan hoe de spreker zich het gezegde voorstelt in verhouding tot het tijdsverloop. In het NT-isch Grieks zijn er drie aspecten: duratief, momentaan en statisch aspect. Het duratief aspect presenteert het gezegde als iets dat duurt, tijd neemt, bezig is; het momentaan aspect presenteert het gezegde zonder enige gedachte aan tijdsduur; het statisch aspect presenteert het gezegde als een toestand zonder dynamiek of veranderlijkheid. Men gebruikt soms ook de Latijnse namen voor de aspecten: de duratieve vormen worden dan 'praesens'-vormen genoemd (afgezien van de vormen in de verleden tijd, die 'imperfectum'-vormen worden genoemd); de momentane vormen heten ook wel 'aoristus'-vormen; voor de statische vormen gebruikt men ook wel de naam 'perfectum'-vormen (afgezien van de vormen in de verleden tijd, die 'plusquamperfectum'-vormen worden genoemd).

In het volgende bijbelvers zijn de woorden 'neem', 'reis', 'die ... stonden' en 'zijn gestorven' vertalingen van Griekse werkwoordsvormen met respectievelijk een momentaan, een duratief, een duratief en een statisch aspect:

Matt. 2:19 neem het kind en zijn moeder en reis naar het land Israël,
want zij, die het kind naar het leven stonden, zijn gestorven.

3.2.2.6 Onderwerpsrelatie

De onderwerpsrelatie geeft aan hoe de verhouding is tussen het onderwerp en de handeling van het werkwoord. In het NT-isch Grieks zijn er drie onderwerpsrelaties: actief, passief en mediaal. De actieve verhouding houdt in dat het onderwerp de handeling van het werkwoord uitvoert (ik maak los), de passieve dat het onderwerp de handeling ondergaat (ik word losgemaakt) en de mediale dat de eigen sfeer of het eigen belang van het onderwerp bij de handeling betrokken is (ik maak los in mijn eigen belang, ik maak me los, ik laat me losmaken, of ook: ik word losgemaakt). In de volgende bijbelverzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van werkwoordsvormen waarvan de onderwerpsrelatie respectievelijk actief, mediaal en passief is:

Matt. 3:11 *Ik doop* u met water tot bekering
Matt. 3:6 *zij lieten zich* in de rivier, de Jordaan, door hem *dopen*
Matt. 3:14 Ik heb nodig door U *gedoopt te worden*

3.2.2.7 Naamwoordelijke werkwoordsvormen

Het werkwoord kent naast de eigenlijk werkwoordelijke vormen ook vormen die te interpreteren zijn als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord. De vormen die als zelfstandig naamwoord dienst doen (minder gelukkig ook wel 'onbepaalde wijs' genoemd), kennen echter geen onderscheid in naamval, getal en geslacht, en ook niet in persoon en wijs, maar wel in tijd, aspect en onderwerpsrelatie. Die vormen die men als bijvoeglijke naamwoorden kan beschouwen (ook wel 'deelwoorden' genoemd), kennen zowel onderscheid in tijd, aspect en onderwerpsrelatie, als ook in naamval, getal en geslacht, maar niet in persoon en wijs. In de volgende verzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van werkwoordsvormen die dienst doen als respectievelijk een zelfstandig naamwoord en een bijvoeglijk naamwoord:

Matt. 15:20 het *eten* met ongewassen handen maakt een mens niet onrein
Matt. 11:18 Johannes is gekomen, niet *etende*

3.3 De nummering van de woordvormen

De verschillende woordvormen die bij hetzelfde woord horen, zijn steeds direct na de woordstudie opgesomd en genummerd. De vormnummers worden in tegenstelling tot de woordnummers steeds voorafgegaan door een punt, die overeenkomt met de punt die in de tekstdelen het vormnummer aan het woordnummer verbindt. Het vormnummer is tussen vierkante haken gezet, als de betreffende vorm niet in de Textus Receptus voorkomt (bv. onder woord 5 *agathoergeō* 'goed doen': .[2]). Als er maar één vorm in de tekstdelen van de Studiebijbel voorkomt, heeft deze ene vorm op de plaats waar de vormen worden opgesomd en genummerd, wel een vormnummer gekregen, maar dit nummer wordt verder niet gebruikt in de tekstdelen noch herhaald achter de zinsneden in de concordantie.

3.4 De vertaling van de woordvormen

De woordvormen die na de woordstudie vermeld worden, worden op een systematische wijze van elkaar onderscheiden. Bij elke woordvorm is een Nederlandse vertaling gegeven, en in het geval dat deze vertaling de betreffende woordvorm niet voldoende onderscheidt van andere woordvor-

men, wordt er tussen haakjes de informatie toegevoegd waarmee andere interpretaties uitgesloten worden. Alle mogelijkheden van interpretaties van woordvormen, oftewel alle variaties in betekenis die door vormverandering veroorzaakt worden, zijn na deze inleiding schematisch weergegeven in een aantal vormoverzichten.

Soms is er meer dan één beschrijving van één woordvorm mogelijk doordat dezelfde woordvorm op verschillende plaatsen in het naamwoordelijk of werkwoordelijk systeem voorkomt. We spreken dan van 'dubbelvormen'. In het geval van een dubbelvorm vindt men de verschillende interpretaties bij elkaar opgesomd, ook als één of meer van die interpretaties niet in het NT voorkomt. Slechts in het veel voorkomende geval dat een woordvorm in de vijfde naamval overeenkomt met die in de eerste, wordt deze vijfde naamval niet apart genoemd, maar steeds bij de eerste inbegrepen (zie 3.4.10).

In de Nederlandse vertaling van de woordvormen en de eventueel daaraan toegevoegde informatie worden een aantal vaste elementen gebruikt (zie ook de vormoverzichten na deze inleiding). Ze worden hieronder uitgelegd.

3.4.1 Het element: (dat)

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de aanvoegende wijs is: (dat), bv. onder woord *6 agathopoieō* 'goed doen':

.1 agathopoiēte (dat) jullie goed doen

3.4.2 Het element: moge/mogen

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de wensende wijs is: moge/mogen, bv. onder woord *971 ginomai* 'worden':

.46 genoito moge hij worden (aor med)

3.4.3 Het element: !

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de bevelende wijs is het uitroepteken, bv. onder woord *16 agapaō* 'liefhebben':

.10 agapatō hij moet liefhebben!

3.4.4 Het element: (aor)

Om onderscheid te maken met de duratieve en statische vormen, die soms dezelfde vertaling hebben, wordt aan de vertaling van alle momentane vormen de afkorting van aoristus (aor) tussen haakjes toegevoegd. Aoristus is namelijk de gebruikelijke naam voor de in het Nederlands ongebruikelijke groep momentane vormen. Zie het voorbeeld onder 3.4.2.

3.4.5 Het element: (med)

Omdat de vertaling van mediale vormen in veel gevallen niet verschilt van die van actieve of passieve vormen, wordt aan de vertaling van alle mediale vormen de afkorting van medium (med) tussen haakjes toegevoegd. Medium is namelijk de gebruikelijke naam voor de in het Nederlands ongebruikelijke groep mediale vormen. Zie het voorbeeld onder 3.4.2.

3.4.6 Het element: (pass)

Omdat de vertaling van passieve vormen soms niet verschilt van die van actieve of mediale vormen, wordt aan de vertaling van alle passieve vormen de afkorting van passief (pass) tussen haakjes toegevoegd, bv. onder woord *16 agapaō* 'liefhebben':

.34 agapēthēsetai hij zal liefgehad worden (pass)

3.4.7 Het element: (1), (2), (3), (4) of (5)
Wanneer een woordvorm een bepaalde naamval aangeeft, wordt aan de vertaling van de woordvorm het cijfer van deze naamval (1, 2, 3, 4, of 5 voor respectievelijk eerste, tweede, derde, vierde en vijfde naamval) tussen haakjes toegevoegd, bv. onder woord *4 abussos* 'afgrond':
.1 abusson afgrond (4)

3.4.8 Het element: (ev) of (mv)
Wanneer een woordvorm een enkelvoudig of meervoudig getal aangeeft, wordt de afkorting van dit gegeven (ev of mv voor respectievelijk enkelvoud en meervoud) tussen haakjes aan de vertaling van de woordvorm toegevoegd, tenzij dit vanzelf uit de vertaling blijkt, bv. onder woord *11 agalliasis* 'gejubel':
.1 agalliasis gejubel (1 ev)
maar onder woord *22 aggelos* 'engel':
.5 aggeloi engelen (1)

3.4.9 Het element: (m), (v) of (o)
Wanneer een woordvorm een bepaald geslacht aangeeft, wordt de afkorting van dat geslacht (m, v of o voor respectievelijk mannelijk, vrouwelijk en onzijdig) tussen haakjes aan de vertaling van de woordvorm toegevoegd – behalve bij zelfstandige naamwoorden, want daar is dit gegeven al vermeld in de beschrijving van de woordbetekenis –, bv. onder woord *5 agathoergeō* 'goed doen':
.[2] agathourgōn goed doende (1 ev m)

3.4.10 Het element: /
Wanneer een woordvorm meer dan één naamval of geslacht kan aangeven, worden de verschillende naamvallen of geslachten met een schuine streep van elkaar gescheiden; in het geval dat een woordvorm zowel een eerste als een vijfde naamval kan aangeven, wordt deze vijfde naamval niet apart vermeld, maar steeds bij de eerste inbegrepen. Bij de volgende woordvorm, te vinden onder woord *9 agathos* 'goed', mag men 1/4 dus opvatten als 1/4/5:
.16 agatha goed (1/4 mv o)

3.4.11 Het element: –
Wanneer een woordvorm meer dan één interpretatie toelaat – afgezien van verschillen in naamval en geslacht alleen, die met een schuine streep worden aangegeven –, worden de verschillende interpretaties door middel van een horizontaal streepje van elkaar gescheiden, bv. onder woord *6 agathopoieō* 'goed doen':
.2 agathopoieite jullie doen goed – doet goed!
Wanneer echter de vertaling van de woordvorm in de verschillende interpretaties dezelfde is, wordt er maar eenmaal een vertaling gegeven, bv. onder woord *2 abarēs* 'niet lastig':
.1 abarē niet lastig (4 ev m/v – 1/4 mv o)

4 DE CONCORDANTIE

4.1 De basistekst
Het derde en laatste onderdeel onder een woordnummer in de woordstudie- en concordantiedelen is een opsomming van alle plaatsen, ofwel bijbelverzen, waar het woord voorkomt in de Griekse tekst van de Studiebijbel. Al deze onderdelen van alle woorden tezamen vormen een zogenaamde

Grieks-Nederlandse concordantie: alle plaatsen waar het Griekse woord voorkomt, worden opgesomd, en in Nederlandse vertaling wordt een zinsnede uit het vermelde bijbelvers gegeven. Dit maakt het mogelijk om de verschillende Nederlandse vertalingen die er eventueel voor eenzelfde Grieks woord gebruikt worden, in één overzicht te bekijken. Dit is niet mogelijk in een Nederlandse concordantie: daar zijn de verschillende vertalingen van eenzelfde Grieks woord te vinden onder verschillende trefwoorden.

De Griekse tekst van de Studiebijbel is de basistekst voor het vaststellen van de vindplaatsen. Bij deze tekst zijn de varianten inbegrepen: alle plaatsen waar een variant in de tekst voorkomt, worden in de concordantie gemarkeerd door tekens die rechts in de marge naast de zinsneden worden toegevoegd. Hoe dit gebeurt, wordt verderop uitgelegd (zie 4.5).

Een aantal woorden komt in vergelijking met andere woorden van dezelfde woordsoort erg veel voor en is in verband daarmee buiten de concordantie gehouden; in deel 11 geldt dit voor: *205 alla* 'maar', *266 an* 'wellicht', *528 apo* 'van', *770 autos* 'hij', *941 gar* 'want', *971 ginomai* 'worden'. Ook al worden de vindplaatsen van deze woorden niet genoemd, de bijbehorende woordstudies en eventuele woordvormen worden natuurlijk wel gepresenteerd.

4.2 De plaatsaanduiding

Van alle woorden die in de concordantie opgenomen zijn, worden de vindplaatsen aangeduid met bijbelboeknaam, hoofdstuk- en versnummer. Deze plaatsaanduidingen zijn gebaseerd op de versindeling zoals die te vinden is in de Griekse tekst van de Studiebijbel; deze versindeling komt overeen met die van de Textus Receptus in de Stephanuseditie uit het jaar 1550. Zijn er meer plaatsen in één bijbelboek waar eenzelfde woord voorkomt, dan wordt het bijbelboek niet herhaald, behalve eventueel bovenaan een linker pagina. Bij de bijbelboeken die geen hoofdstukken hebben (Filem., 2Joh., 3Joh. en Jud.), is er vanzelf geen hoofdstuknummer afgedrukt.

4.3 De zinsnede

Na elke plaatsaanduiding in de concordantie is er een regel tekst in Nederlandse vertaling afgedrukt. De vertaling waaruit deze regel tekst geselecteerd is, is gewoonlijk de Nieuwe Vertaling, oftewel de NBG-vertaling van 1951. Slechts in die gevallen dat er van het Griekse woord waarvan de vindplaats genoemd is, geen vertaling in de NBG-vertaling aan te wijzen is, wordt er, als er wel een vertaling van dat woord in de Statenvertaling te vinden is, een regel tekst uit de Statenvertaling (editie 1977) afgedrukt. Vóór zo'n zinsnede uit de Statenvertaling is steeds de afkorting SV toegevoegd, bv. onder woord *1 a* 'alfa':

Openb. 1:11 SV Zeggende: Ik ben de **Alfa** en de Oméga, de Eerste en de Laatste;

Wanneer de versindeling van de Nieuwe Vertaling of van de Statenvertaling afwijkt van de versindeling in de Griekse tekst, is het afwijkende versnummer tussen haakjes in de zinsnede opgenomen, bv. onder woord *17 agapē* 'liefde':

Ef. 1:4 (5) In **liefde** heeft Hij ons tevoren ertoe bestemd
3:18 (17) Geworteld en gegrond in de **liefde**,

De vertaling van het Griekse woord waarvan de plaats genoemd wordt, verschijnt gewoonlijk in een vette letter. Als er geen vette letters zijn, betekent dit dat men niet zonder meer één of meer woorden in de NBG- of Statenvertaling als vertaling van het Griekse woord kan aanwijzen. Gewoonlijk wordt dan op de tweede regel een letterlijke vertaling gegeven waarin men wel een of meer woorden in een vette letter vindt, bv. onder woord *2 abarēs* 'niet lastig':

2Cor. 11:9 in elk opzicht heb ik mij ervoor gewacht u tot last te zijn,
letterlijk: in elk opzicht heb ik mijzelf **(als) niet lastig** voor u bewaard

Voor elke keer dat eenzelfde Grieks woord binnen één vers voorkomt, is er een aparte regel genomen, bv. onder woord *6 agathopoieō* 'goed doen':

Luc. 6:33 Want indien **gij goed doet aan**
wie u **goed doen**, wat hebt gij vóór? Ook de zondaars doen dat.

Wanneer de tekst van twee van deze opeenvolgende regels niet doorloopt, worden aan het eind van de eerste regel of aan het begin van de tweede drie puntjes geplaatst, bv. onder woord *22 aggelos* 'engel':

Openb. 7:2 En ik zag een andere **engel** opkomen van de opgang der zon, ...
en hij riep met luider stem tot de vier **engelen**,

Wanneer de tekst van een tweede regel midden uit een voorafgaande regel is weggehaald, wordt de plaats in de eerste regel waar de tweede regel thuishoort, gemarkeerd met het teken)(, en dit teken wordt dan herhaald aan het begin van de tweede regel, bv. onder woord *16 agapaō* 'liefhebben':

Joh. 13:1 **heeft Hij** de zijnen,)(, **liefgehad** tot het einde
)(: **die Hij** in de wereld **liefhad**

4.4 De verwijzing naar de woordvormen

Wanneer er na de woordstudie twee of meer genummerde woordvormen opgesomd zijn, wordt rechts van elke zinsnede en voorafgegaan door een punt het nummer van de vorm vermeld die in de Griekse tekst van het betreffende bijbelvers voorkomt. Op deze manier kan men informatie die in de vertaling niet zichtbaar is, maar wel in de Griekse vorm ligt opgesloten, achterhalen door te kijken bij de woordvorm waarnaar verwezen wordt. Informatie betreffende naamval, getal, geslacht, tijd, wijs, aspect en onderwerpsrelatie (zie hoofdstuk 3) is bij vertaling vaak verloren gegaan. Zo verwijst in het volgende voorbeeld .15 naar de vijftiende vorm in de lijst die onder woord *29 hagiazō* 'heiligen' te vinden is:

Matt. 6:9 Onze Vader die in de hemelen zijt, uw naam **worde geheiligd**; .15

Door bij de vertaling van vorm 15 in de lijst te kijken, kan men bijvoorbeeld concluderen dat er in het Grieks een bevelende wijs is gebruikt, die in het Nederlands met een aanvoegende wijs is vertaald.

4.5 De vermelding van varianten

Alle plaatsen in de tekstdelen waar er een verschil in tekst is tussen de Textus Receptus (TR) en drie andere tekstedities (N25, N26 en H-F; zie voor meer informatie de inleiding bij een tekstdeel) worden in de concordantie gemarkeerd. Bij deze zogenaamde varianten maken we onderscheid tussen weglatingen uit de TR, toevoegingen aan de TR, variaties in plaats, wisselingen van twee vormen van hetzelfde trefwoord met dezelfde woordomgeving, en andere tekstverschillen. Deze vijf soorten varianten worden kenbaar gemaakt met behulp van de tekens die hieronder worden uitgelegd.

4.5.1 De markering: °

Wanneer er een woord wel in de TR voorkomt, maar door een of meer van de drie andere tekstedities wordt weggelaten of tussen vierkante haken wordt gezet, wordt dit met behulp van een cirkeltje in de marge rechts van de betreffende zinsnede in de concordantie aangegeven, bv. onder woord *1 a* 'alfa':

Openb. 1:11 SV Zeggende: Ik ben de **Alfa** en de Oméga, de Eerste en de Laatste °

4.5.2 De markering: ▾

Wanneer er een woord niet in de TR voorkomt, maar in een of meer van de drie andere tekstedities wel is opgenomen, wordt deze toevoeging met behulp van een driehoekje in de marge rechts van de betreffende zinsnede in de concordantie aangegeven, bv. onder woord *29 hagios*:

Luc. 10:21 Terzelfder tijd verblijdde Hij Zich door de **Heilige** Geest .19▾

4.5.3 De markering: °▾

Wanneer de TR en een of meer van de drie andere tekstedities hetzelfde woord op verschillende plaatsen in de zin hebben staan, wordt deze variatie in plaats met een combinatie van een cirkeltje en een driehoekje in de marge rechts van de betreffende zinsnede in de concordantie aangegeven, bv. onder woord *9 agathos* 'goed':

Ef. 4:28 maar spanne zich liever in om met zijn handen **goed** werk te verrichten, .13°▾

4.5.4 De markering: /

Wanneer er in de TR en een of meer van de drie andere tekstedities verschillende vormen van hetzelfde woord met verder dezelfde woordomgeving te lezen zijn, wordt deze wisseling aangegeven door na de betreffende zinsnede in de concordantie eerst het nummer van de TR-vorm en daarna het nummer uit een of meer andere tekstedities te noemen, gescheiden door een schuine streep, bv. onder woord *12 agalliaō* 'zich verheugen':

Joh. 5:35 en gij hebt **u** een tijdlang in zijn licht willen **verheugen**. .7/.[10]

4.5.5 De markering: °°

Wanneer er woorden uit de TR betrokken zijn bij een tekstverschil dat niet tot een van bovengenoemde gevallen gerekend kan worden, zijn er twee cirkeltjes in de marge rechts van de betreffende zinsnede geplaatst, bv. onder woord *6 agathopoieō* 'goed doen':

Hand. 14:17 SV Hoewel Hij nochtans Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, **goed doende** .3°°

4.5.6 De markering: ▾▾

Wanneer er in een of meer van de drie tekstedities die met de TR vergeleken worden, woorden voorkomen die betrokken zijn bij een tekstverschil dat niet tot een van bovengenoemde gevallen gerekend kan worden, dan worden er twee driehoekjes in de marge rechts van de betreffende zinsnede geplaatst, bv. onder woord *5 agathoergeō* 'goed doen':

Hand. 14:17 en toch heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten **door wel te doen**, .[2]▾▾

De vormoverzichten

Toelichting bij de vormoverzichten

Op de volgende bladzijden vindt men een schema van één naamwoord, dat alle vormvariatiemogelijkheden op grond van naamval, getal en geslacht in het naamwoordelijk systeem (zie 3.2.1 in de Inleiding) aanschouwelijk maakt, en schema's van één werkwoord, die alle vormvariatiemogelijkheden op grond van persoon, getal, tijd, wijs, aspect en onderwerpsrelatie in het werkwoordelijk systeem (zie 3.2.2 in de Inleiding) laten zien. Bovendien zijn er schema's van alle naamwoordelijke vormen van het werkwoord (vgl. 3.2.2.7 in de Inleiding); hierbij is echter de vijfde naamval niet aangegeven, omdat die weinig voorkomt en dan nog meestal met de eerste naamval overeenkomt. Vanuit totaalschema's in Griekse lettertekens (pagina's 22*, 24*-25*, 34*-37*) wordt verwezen naar de bijbehorende translitteraties en vertalingen (pagina's 23*, 26*-33*, 38*-47*).

De Griekse totaalschema's illustreren onder meer dat sommige vormen alleen door het accent van elkaar te onderscheiden zijn: op grond van de translitteratie zou men denken dat het dubbelvormen betreft, bv. λῦσαι 'losmaken (aor)' en λύσαι 'moge hij losmaken', twee vormen die beide dezelfde translitteratie *lusai* hebben. Het is overigens niet zo dat de dubbelvormen in de hierna gepresenteerde schema's voor alle woorden de enig voorkomende dubbelvormen zijn: per woord kunnen de eventuele dubbelvormen verschillen. In het schema hieronder bijvoorbeeld is de vorm voor de vierde naamval meervoud vrouwelijk ἀγαθάς geen dubbelvorm, maar bij woord *29 hagios* 'heilig' is deze vorm (*29.13*: ἁγίας) ook wat het accent betreft precies gelijk aan de vorm voor de tweede naamval enkelvoud vrouwelijk. De dubbelvormen onder de nieuwtestamentische vormen kan men in de woordstudie- en concordantiedelen herkennen aan het feit dat er meer dan één mogelijkheid in de vertaling van de vorm is gegeven in de opsomming van de vormen na de woordstudie.

HET NAAMWOORD

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**ἀγαθός**	**ἀγαθή**	**ἀγαθόν**
	ἀγαθοῦ	**ἀγαθῆς**	**ἀγαθοῦ**
	ἀγαθῷ	**ἀγαθῇ**	**ἀγαθῷ**
	ἀγαθόν	**ἀγαθήν**	**ἀγαθόν**
	ἀγαθέ	**ἀγαθή**	**ἀγαθόν**
meervoud	**ἀγαθοί**	**ἀγαθαί**	**ἀγαθά**
	ἀγαθῶν	**ἀγαθῶν**	**ἀγαθῶν**
	ἀγαθοῖς	**ἀγαθαῖς**	**ἀγαθοῖς**
	ἀγαθούς	**ἀγαθάς**	**ἀγαθά**
	ἀγαθοί	**ἀγαθαί**	**ἀγαθά**

HET NAAMWOORD

(bijvoeglijk) naamwoord	agathos	goed (1 ev m)
	agathou	goed (2 ev m)
	agathōi	goed (3 ev m)
	agathon	goed (4 ev m)
	agathe	goed (5 ev m)
	agathoi	goed (1 mv m)
	agathōn	goed (2 mv m)
	agathois	goed (3 mv m)
	agathous	goed (4 mv m)
	agathoi	goed (5 mv m)
	agathē	goed (1 ev v)
	agathēs	goed (2 ev v)
	agathēi	goed (3 ev v)
	agathēn	goed (4 ev v)
	agathē	goed (5 ev v)
	agathai	goed (1 mv v)
	agathōn	goed (2 mv v)
	agathais	goed (3 mv v)
	agathas	goed (4 mv v)
	agathai	goed (5 mv v)
	agathon	goed (1 ev o)
	agathou	goed (2 ev o)
	agathōi	goed (3 ev o)
	agathon	goed (4 ev o)
	agathon	goed (5 ev o)
	agatha	goed (1 mv o)
	agathōn	goed (2 mv o)
	agathois	goed (3 mv o)
	agatha	goed (4 mv o)
	agatha	goed (5 mv o)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

	DURATIEF ASPECT		MOMENTAAN ASPECT		
	actieve onderwerps-relatie	*mediale onderwerps-relatie*	*actieve onderwerps-relatie*	*mediale onderwerps-relatie*	*passieve onderwerps-relatie*
aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	λύω λύεις λύει λύομεν λύετε λύουσι(ν)	λύομαι λύῃ/λύει λύεται λυόμεθα λύεσθε λύονται			
aantonende wijs (verleden tijd)	ἔλυον ἔλυες ἔλυε(ν) ἐλύομεν ἐλύετε ἔλυον	ἐλυόμην ἐλύου ἐλύετο ἐλυόμεθα ἐλύεσθε ἐλύοντο	ἔλυσα ἔλυσας ἔλυσε(ν) ἐλύσαμεν ἐλύσατε ἔλυσαν	ἐλυσάμην ἐλύσω ἐλύσατο ἐλυσάμεθα ἐλύσασθε ἐλύσαντο	ἐλύθην ἐλύθης ἐλύθη ἐλύθημεν ἐλύθητε ἐλύθησαν
aantonende wijs	λύω λύῃς λύῃ λύωμεν λύητε λύωσι(ν)	λύωμαι λύῃ λύηται λυώμεθα λύησθε λύωνται	λύσω λύσῃς λύσῃ λύσωμεν λύσητε λύσωσι(ν)	λύσωμαι λύσῃ λύσηται λυσώμεθα λύσησθε λύσωνται	λυθῶ λυθῇς λυθῇ λυθῶμεν λυθῆτε λυθῶσι(ν)
wensende wijs	λύοιμι λύοιο λύοι λύοιμεν λύοιτε λύοιεν	λυοίμην λύοιο λύοιτο λυοίμεθα λύοισθε λύοιντο	λύσαιμι λύσαις λύσαι λύσαιμεν λύσαιτε λύσαιεν	λυσαίμην λύσαιο λύσαιτο λυσαίμεθα λύσαισθε λύσαιντο	λυθείην λυθείης λυθείη λυθείημεν λυθείητε λυθείησαν
bevelende wijs	λῦε λυέτω λύετε λυέτωσαν	λύου λυέσθω λύεσθε λυέσθωσαν	λῦσον λυσάτω λύσατε λυσάτωσαν	λῦσαι λυσάσθω λύσασθε λυσάσθωσαν	λύθητι λυθήτω λύθητε λυθήτωσαν
zie	**pagina 26***	**pagina 27***	**pagina 28***	**pagina 29***	**pagina 32***

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

	STATISCH ASPECT		TOEKOMENDE TIJD		
	actieve onderwerps-relatie	*mediale onderwerps-relatie*	*actieve onderwerps-relatie*	*mediale onderwerps-relatie*	*passieve onderwerps-relatie*
aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	λέλυκα λέλυκας λέλυκε(ν) λελύκαμεν λελύκατε λελύκασι(ν)	λέλυμαι λέλυσαι λέλυται λελύμεθα λέλυσθε λέλυνται	λύσω λύσεις λύσει λύσομεν λύσετε λύσουσι(ν)	λύσομαι λύσῃ/λύσει λύσεται λυσόμεθα λύσεσθε λύσονται	λυθήσομαι λυθήσῃ/λυθήσει λυθήσεται λυθησόμεθα λυθήσεσθε λυθήσονται
aantonende wijs (verleden tijd)	(ἐ)λελύκειν (ἐ)λελύκεις (ἐ)λελύκει (ἐ)λελύκειμεν (ἐ)λελύκειτε (ἐ)λελύκεισαν	(ἐ)λελύμην (ἐ)λέλυσο (ἐ)λέλυτο (ἐ)λελύμεθα (ἐ)λέλυσθε (ἐ)λέλυντο			
aantonende wijs					
wensende wijs					
bevelende wijs		λέλυσο λελύσθω λέλυσθε λελύσθωσαν			
zie	**pagina 30***	**pagina 31***	**pagina 30***	**pagina 31***	**pagina 33***

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

DURATIEF ASPECT – actieve onderwerpsrelatie

aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	luō	ik maak los
	lueis	jij maakt los
	luei	hij maakt los
	luomen	wij maken los
	luete	jullie maken los
	luousi(n)	zij maken los
aantonende wijs (verleden tijd)	eluon	ik maakte los
	elues	jij maakte los
	elue(n)	hij maakte los
	eluomen	wij maakten los
	eluete	jullie maakten los
	eluon	zij maakten los
aanvoegende wijs	luō	(dat) ik losmaak
	luēis	(dat) jij losmaakt
	luēi	(dat) hij losmaakt
	luōmen	(dat) wij losmaken
	luēte	(dat) jullie losmaken
	luōsi(n)	(dat) zij losmaken
wensende wijs	luoimi	moge ik losmaken
	luois	moge jij losmaken
	luoi	moge hij losmaken
	luoimen	mogen wij losmaken
	luoite	mogen jullie losmaken
	luoien	mogen zij losmaken
bevelende wijs	lue	maak los!
	luetō	hij moet losmaken!
	luete	maakt los!
	luetōsan	zij moeten losmaken!

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

DURATIEF ASPECT – mediale onderwerpsrelatie

aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	luomai	ik maak los (med)
	luēi/luei	jij maakt los (med)
	luetai	hij maakt los (med)
	luometha	wij maken los (med)
	luesthe	jullie maken los (med)
	luontai	zij maken los (med)
aantonende wijs (verleden tijd)	eluomēn	ik maakte los (med)
	eluou	jij maakte los (med)
	elueto	hij maakte los (med)
	eluometha	wij maakten los (med)
	eluesthe	jullie maakten los (med)
	eluonto	zij maakten los (med)
aanvoegende wijs	luōmai	(dat) ik losmaak (med)
	luēi	(dat) jij losmaakt (med)
	luētai	(dat) hij losmaakt (med)
	luōmetha	(dat) wij losmaken (med)
	luēsthe	(dat) jullie losmaken (med)
	luōntai	(dat) zij losmaken (med)
wensende wijs	luoimēn	moge ik losmaken (med)
	luoio	moge jij losmaken (med)
	luoito	moge hij losmaken (med)
	luoimetha	mogen wij losmaken (med)
	luoisthe	mogen jullie losmaken (med)
	luointo	mogen zij losmaken (med)
bevelende wijs	luou	maak los! (med)
	luesthō	hij moet losmaken! (med)
	luesthe	maakt los! (med)
	luesthōsan	zij moeten losmaken! (med)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

MOMENTAAN ASPECT – actieve onderwerpsrelatie		
aantonende wijs (verleden tijd)	elusa	ik heb losgemaakt (aor)
	elusas	jij hebt losgemaakt (aor)
	eluse(n)	hij hebt losgemaakt (aor)
	elusamen	wij hebt losgemaakt (aor)
	elusate	jullie hebben losgemaakt (aor)
	elusan	zij hebben losgemaakt (aor)
aanvoegende wijs	lusō	(dat) ik losmaak (aor)
	lusēis	(dat) jij losmaakt (aor)
	lusēi	(dat) hij losmaakt (aor)
	lusōmen	(dat) wij losmaken (aor)
	lusēte	(dat) jullie losmaken (aor)
	lusōsi(n)	(dat) zij losmaken (aor)
wensende wijs	lusaimi	moge ik losmaken (aor)
	lusais	moge jij losmaken (aor)
	lusai	moge hij losmaken (aor)
	lusaimen	mogen wij losmaken (aor)
	lusaite	mogen jullie losmaken (aor)
	lusaien	mogen zij losmaken (aor)
bevelende wijs	luson	maak los! (aor)
	lusatō	hij moet losmaken! (aor)
	lusate	maakt los! (aor)
	lusatōsan	zij moeten losmaken! (aor)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

MOMENTAAN ASPECT – mediale onderwerpsrelatie

aantonende wijs (verleden tijd)	elusamēn	ik heb losgemaakt (aor med)
	elusō	jij hebt losgemaakt (aor med)
	elusato	hij heeft losgemaakt (aor med)
	elusametha	wij hebben losgemaakt (aor med)
	elusasthe	jullie hebben losgemaakt (aor med)
	elusanto	zij hebben losgemaakt (aor med)
aanvoegende wijs	lusōmai	(dat) ik losmaak (aor med)
	lusēi	(dat) jij losmaakt (aor med)
	lusēis	(dat) ik losmaakt (aor med)
	lusōmetha	(dat) wij losmaken (aor med)
	lusēsthe	(dat) jullie losmaken (aor med)
	lusōntai	(dat) zij losmaken (aor med)
wensende wijs	lusaimēn	moge ik losmaken (aor med)
	lusaio	moge jij losmaken (aor med)
	lusaito	moge hij losmaken (aor med)
	lusaimetha	moge wij losmaken (aor med)
	lusaisthe	moge jullie losmaken (aor med)
	lusainto	moge zij losmaken (aor med)
bevelende wijs	lusai	maak los! (aor med)
	lusasthō	hij moet losmaken! (aor med)
	lusasthe	maakt los! (aor med)
	lusasthōsan	zij moeten losmaken! (aor med)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

STATISCH ASPECT – actieve onderwerpsrelatie		
aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	leluka	ik heb losgemaakt
	lelukas	jij hebt losgemaakt
	leluke(n)	hij heeft losgemaakt
	lelukamen	wij hebben losgemaakt
	lelukate	jullie hebben losgemaakt
	lelukasi(n)	zij hebben losgemaakt
aantonende wijs (verleden tijd)	(e)lelukein	ik had losgemaakt
	(e)lelukeis	jij had losgemaakt
	(e)lelukei	hij had losgemaakt
	(e)lelukeimen	wij hadden losgemaakt
	(e)lelukeite	jullie hadden losgemaakt
	(e)lelukeisan	zij hadden losgemaakt

TOEKOMENDE TIJD – actieve onderwerpsrelatie		
aantonende wijs	lusō	ik zal losmaken
	luseis	jij zult losmaken
	lusei	hij zal losmaken
	lusomen	wij zullen losmaken
	lusete	jullie zullen losmaken
	lusousi(n)	zij zullen losmaken

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

STATISCH ASPECT – mediale onderwerpsrelatie		
aantonende wijs (tegenwoordige tijd)	lelumai	ik heb losgemaakt (med)
	lelusai	jij hebt losgemaakt (med)
	lelutai	hij heeft losgemaakt (med)
	lelumetha	wij hebben losgemaakt (med)
	lelusthe	jullie hebben losgemaakt (med)
	leluntai	zij hebben losgemaakt (med)
aantonende wijs (verleden tijd)	(e)lelumēn	ik had losgemaakt (med)
	(e)leluso	jij had losgemaakt (med)
	(e)leluto	hij had losgemaakt (med)
	(e)lelumetha	wij hadden losgemaakt (med)
	(e)lelusthe	jullie hadden losgemaakt (med)
	(e)lelunto	zij hadden losgemaakt (med)
bevelende wijs	leluso	heb losgemaakt! (med)
	lelusthō	hij moet losgemaakt hebben! (med)
	lelusthe	hebt losgemaakt! (med)
	lelusthōsan	zij moeten losgemaakt hebben! (med)

TOEKOMENDE TIJD – mediale onderwerpsrelatie		
aantonende wijs	lusomai	ik zal losmaken (med)
	lusēi/lusei	jij zult losmaken (med)
	lusetai	hij zal losmaken (med)
	lusometha	wij zullen losmaken (med)
	lusesthe	jullie zullen losmaken (med)
	lusontai	zij zullen losmaken (med)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

PASSIEVE ONDERWERPSRELATIE – momentaan aspect

aantonende wijs (verleden tijd)	eluthēn	ik ben losgemaakt (aor pass)
	eluthēs	jij bent losgemaakt (aor pass)
	eluthē	hij is losgemaakt (aor pass)
	eluthēmen	wij zijn losgemaakt (aor pass)
	eluthēte	jullie zijn losgemaakt (aor pass)
	eluthēsan	zij zijn losgemaakt (aor pass)
aanvoegende wijs	luthō	(dat) ik losgemaakt word (aor pass)
	luthēis	(dat) jij losgemaakt wordt (aor pass)
	luthēi	(dat) hij losgemaakt wordt (aor pass)
	luthōmen	(dat) wij losgemaakt worden (aor pass)
	luthēte	(dat) jullie losgemaakt worden (aor pass)
	luthōsi(n)	(dat) zij losgemaakt worden (aor pass)
wensende wijs	lutheiēn	moge ik losgemaakt worden (aor pass)
	lutheiēs	moge jij losgemaakt worden (aor pass)
	lutheiē	moge hij losgemaakt worden (aor pass)
	lutheiēmen	mogen wij losgemaakt worden (aor pass)
	lutheiēte	mogen jullie losgemaakt worden (aor pass)
	lutheiēsan	mogen zij losgemaakt worden (aor pass)
bevelende wijs	luthēti	word losgemaakt! (aor pass)
	luthētō	hij moet losgemaakt worden! (aor pass)
	luthēte	wordt losgemaakt! (aor pass)
	luthētōsan	zij moeten losgemaakt worden! (aor pass)

HET WERKWOORD: WERKWOORDELIJKE VORMEN

PASSIEVE ONDERWERPSRELATIE – toekomende tijd		
aantonende wijs	luthēsomai	ik zal losgemaakt worden (pass)
	luthēsēi/luthēsei	jij zult losgemaakt worden (pass)
	luthēsetai	hij zal losgemaakt worden (pass)
	luthēsometha	wij zullen losgemaakt worden (pass)
	luthēsesthe	jullie zullen losgemaakt worden (pass)
	luthēsontai	zij zullen losgemaakt worden (pass)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

DURATIEF ASPECT

actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λύειν**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**λύων**	**λύουσα**	**λῦον**
	λύοντος	**λυούσης**	**λύοντος**
	λύοντι	**λυούσῃ**	**λύοντι**
	λύοντα	**λύουσαν**	**λῦον**
meervoud	**λύοντες**	**λύουσαι**	**λύοντα**
	λυόντων	**λυουσῶν**	**λυόντων**
	λύουσι(ν)	**λυούσαις**	**λύουσι(ν)**
	λύοντας	**λυούσας**	**λύοντα**

mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λύεσθαι**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**λυόμενος**	**λυομένη**	**λυόμενον**
	λυομένου	**λυομένης**	**λυομένου**
	λυομένῳ	**λυομένῃ**	**λυομένῳ**
	λυόμενον	**λυομένην**	**λυόμενον**
meervoud	**λυόμενοι**	**λυόμεναι**	**λυόμενα**
	λυομένων	**λυομένων**	**λυομένων**
	λυομένοις	**λυομέναις**	**λυομένοις**
	λυομένους	**λυομένας**	**λυόμενα**

zie pagina 38* en 39*

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

MOMENTAAN ASPECT

actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λῦσαι**

bijvoeglijk naamwoord		*mannelijk*	*vrouwelijk*	*onzijdig*
	enkelvoud	**λύσας**	**λύσασα**	**λῦσαν**
		λύσαντος	**λυσάσης**	**λύσαντος**
		λύσαντι	**λυσάσῃ**	**λύσαντι**
		λύσαντα	**λύσασαν**	**λῦσαν**
	meervoud	**λύσαντες**	**λύσασαι**	**λύσαντα**
		λυσάντων	**λυσασῶν**	**λυσάντων**
		λύσασι(ν)	**λυσάσαις**	**λύσασι(ν)**
		λύσαντας	**λυσάσας**	**λύσαντα**

mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λύσασθαι**

bijvoeglijk naamwoord		*mannelijk*	*vrouwelijk*	*onzijdig*
	enkelvoud	**λυσάμενος**	**λυσαμένη**	**λυσάμενον**
		λυσαμένου	**λυσαμένης**	**λυσαμένου**
		λυσαμένῳ	**λυσαμένῃ**	**λυσαμένῳ**
		λυσάμενον	**λυσαμένην**	**λυσάμενον**
	meervoud	**λυσάμενοι**	**λυσάμεναι**	**λυσάμενα**
		λυσαμένων	**λυσαμένων**	**λυσαμένων**
		λυσαμένοις	**λυσαμέναις**	**λυσαμένοις**
		λυσαμένους	**λυσαμένας**	**λυσάμενα**

passieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λυθῆναι**

bijvoeglijk naamwoord		*mannelijk*	*vrouwelijk*	*onzijdig*
	enkelvoud	**λυθείς**	**λυθεῖσα**	**λυθέν**
		λυθέντος	**λυθείσης**	**λυθέντος**
		λυθέντι	**λυθείσῃ**	**λυθέντι**
		λυθέντα	**λυθεῖσαν**	**λυθέν**
	meervoud	**λυθέντες**	**λυθεῖσαι**	**λυθέντα**
		λυθέντων	**λυθεισῶν**	**λυθέντων**
		λυθεῖσι(ν)	**λυθείσαις**	**λυθεῖσι(ν)**
		λυθέντας	**λυθείσας**	**λυθέντα**

zie pagina 40*, 41* en 46*

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

STATISCH ASPECT

actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λελυκέναι**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
	λελυκότος	λελυκυίας	λελυκότος
	λελυκότι	λελυκυίᾳ	λελυκότι
	λελυκότα	λελυκυῖαν	λελυκός
meervoud	λελυκότες	λελυκυῖαι	λελυκότα
	λελυκότων	λελυκυιῶν	λελυκότων
	λελυκόσι(ν)	λελυκυίαις	λελυκόσι(ν)
	λελυκότας	λελυκυίας	λελυκότα

mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λελύσθαι**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	λελυμένος	λελυμένη	λελυμένον
	λελυμένου	λελυμένης	λελυμένου
	λελυμένῳ	λελυμένῃ	λελυμένῳ
	λελυμένον	λελυμένην	λελυμένον
meervoud	λελυμένοι	λελυμέναι	λελυμένα
	λελυμένων	λελυμένων	λελυμένων
	λελυμένοις	λελυμέναις	λελυμένοις
	λελυμένους	λελυμένας	λελυμένον

zie pagina 42* en 43*

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

TOEKOMENDE TIJD

actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λύσειν**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**λύσων**	**λύσουσα**	**λῦσον**
	λύσοντος	**λυσούσης**	**λύσοντος**
	λύσοντι	**λυσούσῃ**	**λύσοντι**
	λύσοντα	**λύσουσαν**	**λῦσον**
meervoud	**λύσοντες**	**λύσουσαι**	**λύσοντα**
	λυσόντων	**λυσουσῶν**	**λυσόντων**
	λύσουσι(ν)	**λυσούσαις**	**λύσουσι(ν)**
	λύσοντας	**λυσούσας**	**λύσοντα**

mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λύσεσθαι**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**λυσόμενος**	**λυσομένη**	**λυσόμενον**
	λυσομένου	**λυσομένης**	**λυσομένου**
	λυσομένῳ	**λυσομένῃ**	**λυσομένῳ**
	λυσόμενον	**λυσομένην**	**λυσόμενον**
meervoud	**λυσόμενοι**	**λυσόμεναι**	**λυσόμενα**
	λυσομένων	**λυσομένων**	**λυσομένων**
	λυσομένοις	**λυσομέναις**	**λυσομένοις**
	λυσομένους	**λυσομένας**	**λυσόμενα**

passieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord: **λυθήσεσθαι**

bijvoeglijk naamwoord

	mannelijk	*vrouwelijk*	*onzijdig*
enkelvoud	**λυθησόμενος**	**λυθησομένη**	**λυθησόμενον**
	λυθησομένου	**λυθησομένης**	**λυθησομένου**
	λυθησομένῳ	**λυθησομένῃῳ**	**λυθησομένῳ**
	λυθησόμενον	**λυθησομένην**	**λυθησόμενον**
meervoud	**λυθησόμενοι**	**λυθησόμεναι**	**λυθησόμενα**
	λυθησομένων	**λυθησομένων**	**λυθησομένων**
	λυθησομένοις	**λυθησομέναις**	**λυθησομένοις**
	λυθησομένους	**λυθησομένας**	**λυθησόμενα**

zie pagina 44*, 45* en 47*

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

DURATIEF ASPECT – actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	luein	losmaken
bijvoeglijk naamwoord	luōn	losmakend (1 ev m)
	luontos	losmakend (2 ev m)
	luonti	losmakend (3 ev m)
	luonta	losmakend (4 ev m)
	luontes	losmakend (1 mv m)
	luontōn	losmakend (2 mv m)
	luousi(n)	losmakend (3 mv m)
	luontas	losmakend (4 mv m)
	luousa	losmakend (1 ev v)
	luousēs	losmakend (2 ev v)
	luousēi	losmakend (3 ev v)
	luousan	losmakend (4 ev v)
	luousai	losmakend (1 mv v)
	luousōn	losmakend (2 mv v)
	luousais	losmakend (3 mv v)
	luousas	losmakend (4 mv v)
	luon	losmakend (1 ev o)
	luontos	losmakend (2 ev o)
	luonti	losmakend (3 ev o)
	luon	losmakend (4 ev o)
	luonta	losmakend (1 mv o)
	luontōn	losmakend (2 mv o)
	luousi(n)	losmakend (3 mv o)
	luonta	losmakend (4 mv o)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

DURATIEF ASPECT – mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	luesthai	losmaken (med)
bijvoeglijk naamwoord	luomenos	losmakend (1 ev m; med)
	luomenou	losmakend (2 ev m; med)
	luomenōi	losmakend (3 ev m; med)
	luomenon	losmakend (4 ev m; med)
	luomenoi	losmakend (1 mv m; med)
	luomenōn	losmakend (2 mv m; med)
	luomenois	losmakend (3 mv m; med)
	luomenous	losmakend (4 mv m; med)
	luomenē	losmakend (1 ev v; med)
	luomenēs	losmakend (2 ev v; med)
	luomenēi	losmakend (3 ev v; med)
	luomenēn	losmakend (4 ev v; med)
	luomenai	losmakend (1 mv v; med)
	luomenōn	losmakend (2 mv v; med)
	luomenais	losmakend (3 mv v; med)
	luomenas	losmakend (4 mv v; med)
	luomenon	losmakend (1 ev o; med)
	luomenou	losmakend (2 ev o; med)
	luomenōi	losmakend (3 ev o; med)
	luomenon	losmakend (4 ev o; med)
	luomena	losmakend (1 mv o; med)
	luomenōn	losmakend (2 mv o; med)
	luomenois	losmakend (3 mv o; med)
	luomena	losmakend (4 mv o; med)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

MOMENTAAN ASPECT – actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lusai	losmaken (aor)
bijvoeglijk naamwoord	lusas	losmakend (1 ev m; aor)
	lusantos	losmakend (2 ev m; aor)
	lusanti	losmakend (3 ev m; aor)
	lusanta	losmakend (4 ev m; aor)
	lusantes	losmakend (1 mv m; aor)
	lusantōn	losmakend (2 mv m; aor)
	lusasi(n)	losmakend (3 mv m; aor)
	lusantas	losmakend (4 mv m; aor)
	lusasa	losmakend (1 ev v; aor)
	lusasēs	losmakend (2 ev v; aor)
	lusasēi	losmakend (3 ev v; aor)
	lusasan	losmakend (4 ev v; aor)
	lusasai	losmakend (1 mv v; aor)
	lusasōn	losmakend (2 mv v; aor)
	lusasais	losmakend (3 mv v; aor)
	lusasas	losmakend (4 mv v; aor)
	lusan	losmakend (1 ev o; aor)
	lusantos	losmakend (2 ev o; aor)
	lusanti	losmakend (3 ev o; aor)
	lusan	losmakend (4 ev o; aor)
	lusanta	losmakend (1 mv o; aor)
	lusantōn	losmakend (2 mv o; aor)
	lusasi(n)	losmakend (3 mv o; aor)
	lusanta	losmakend (4 mv o; aor)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

MOMENTAAN ASPECT – mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lusasthai	losmaken (aor med)
bijvoeglijk naamwoord	lusamenos	losmakend (1 ev m; aor med)
	lusamenou	losmakend (2 ev m; aor med)
	lusamenōi	losmakend (3 ev m; aor med)
	lusamenon	losmakend (4 ev m; aor med)
	lusamenoi	losmakend (1 mv m; aor med)
	lusamenōn	losmakend (2 mv m; aor med)
	lusamenois	losmakend (3 mv m; aor med)
	lusamenous	losmakend (4 mv m; aor med)
	lusamenē	losmakend (1 ev v; aor med)
	lusamenēs	losmakend (2 ev v; aor med)
	lusamenēi	losmakend (3 ev v; aor med)
	lusamenēn	losmakend (4 ev v; aor med)
	lusamenai	losmakend (1 mv v; aor med)
	lusamenōn	losmakend (2 mv v; aor med)
	lusamenais	losmakend (3 mv v; aor med)
	lusamenas	losmakend (4 mv v; aor med)
	lusamenon	losmakend (1 ev o; aor med)
	lusamenou	losmakend (2 ev o; aor med)
	lusamenōi	losmakend (3 ev o; aor med)
	lusamenon	losmakend (4 ev o; aor med)
	lusamena	losmakend (1 mv o; aor med)
	lusamenōn	losmakend (2 mv o; aor med)
	lusamenois	losmakend (3 mv o; aor med)
	lusamena	losmakend (4 mv o; aor med)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

STATISCH ASPECT – actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lelukenai	losgemaakt hebben
bijvoeglijk naamwoord	lelukōs	losgemaakt hebbend (1 ev m)
	lelukotos	losgemaakt hebbend (2 ev m)
	lelukoti	losgemaakt hebbend (3 ev m)
	lelukota	losgemaakt hebbend (4 ev m)
	lelukotes	losgemaakt hebbend (1 mv m)
	lelukotōn	losgemaakt hebbend (2 mv m)
	lelukosi(n)	losgemaakt hebbend (3 mv m)
	lelukotas	losgemaakt hebbend (4 mv m)
	lelukuia	losgemaakt hebbend (1 ev v)
	lelukuias	losgemaakt hebbend (2 ev v)
	lelukuiāi	losgemaakt hebbend (3 ev v)
	lelukuian	losgemaakt hebbend (4 ev v)
	lelukuiai	losgemaakt hebbend (1 mv v)
	lelukuiōn	losgemaakt hebbend (2 mv v)
	lelukuiais	losgemaakt hebbend (3 mv v)
	lelukuias	losgemaakt hebbend (4 mv v)
	lelukos	losgemaakt hebbend (1 ev o)
	lelukotos	losgemaakt hebbend (2 ev o)
	lelukoti	losgemaakt hebbend (3 ev o)
	lelukos	losgemaakt hebbend (4 ev o)
	lelukota	losgemaakt hebbend (1 mv o)
	lelukotōn	losgemaakt hebbend (2 mv o)
	lelukosi(n)	losgemaakt hebbend (3 mv o)
	lelukota	losgemaakt hebbend (4 mv o)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

STATISCH ASPECT – mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lelusthai	losgemaakt hebben (med)
bijvoeglijk naamwoord	lelumenos	losgemaakt hebbend (1 ev m; med)
	lelumenou	losgemaakt hebbend (2 ev m; med)
	lelumenōi	losgemaakt hebbend (3 ev m; med)
	lelumenon	losgemaakt hebbend (4 ev m; med)
	lelumenoi	losgemaakt hebbend (1 mv m; med)
	lelumenōn	losgemaakt hebbend (2 mv m; med)
	lelumenois	losgemaakt hebbend (3 mv m; med)
	lelumenous	losgemaakt hebbend (4 mv m; med)
	lelumenē	losgemaakt hebbend (1 ev v; med)
	lelumenēs	losgemaakt hebbend (2 ev v; med)
	lelumenēi	losgemaakt hebbend (3 ev v; med)
	lelumenēn	losgemaakt hebbend (4 ev v; med)
	lelumenai	losgemaakt hebbend (1 mv v; med)
	lelumenōn	losgemaakt hebbend (2 mv v; med)
	lelumenais	losgemaakt hebbend (3 mv v; med)
	lelumenas	losgemaakt hebbend (4 mv v; med)
	lelumenon	losgemaakt hebbend (1 ev o; med)
	lelumenou	losgemaakt hebbend (2 ev o; med)
	lelumenōi	losgemaakt hebbend (3 ev o; med)
	lelumenon	losgemaakt hebbend (4 ev o; med)
	lelumena	losgemaakt hebbend (1 mv o; med)
	lelumenōn	losgemaakt hebbend (2 mv o; med)
	lelumenois	losgemaakt hebbend (3 mv o; med)
	lelumena	losgemaakt hebbend (4 mv o; med)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

TOEKOMENDE TIJD – actieve onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lusein	zullen losmaken
bijvoeglijk naamwoord	lusōn	zullende losmaken (1 ev m)
	lusontos	zullende losmaken (2 ev m)
	lusonti	zullende losmaken (3 ev m)
	lusonta	zullende losmaken (4 ev m)
	lusontes	zullende losmaken (1 mv m)
	lusontōn	zullende losmaken (2 mv m)
	lusousi(n)	zullende losmaken (3 mv m)
	lusontas	zullende losmaken (4 mv m)
	lusousa	zullende losmaken (1 ev v)
	lusousēs	zullende losmaken (2 ev v)
	lusousēi	zullende losmaken (3 ev v)
	lusousan	zullende losmaken (4 ev v)
	lusousai	zullende losmaken (1 mv v)
	lusousōn	zullende losmaken (2 mv v)
	lusousais	zullende losmaken (3 mv v)
	lusousas	zullende losmaken (4 mv v)
	luson	zullende losmaken (1 ev o)
	lusontos	zullende losmaken (2 ev o)
	lusonti	zullende losmaken (3 ev o)
	luson	zullende losmaken (4 ev o)
	lusonta	zullende losmaken (1 mv o)
	lusontōn	zullende losmaken (2 mv o)
	lusousi(n)	zullende losmaken (3 mv o)
	lusonta	zullende losmaken (4 mv o)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

TOEKOMENDE TIJD – mediale onderwerpsrelatie

zelfstandig naamwoord	lusesthai	zullen losmaken (med)
bijvoeglijk naamwoord	lusomenos	zullende losmaken (1 ev m; med)
	lusomenou	zullende losmaken (2 ev m; med)
	lusomenōi	zullende losmaken (3 ev m; med)
	lusomenon	zullende losmaken (4 ev m; med)
	lusomenoi	zullende losmaken (1 mv m; med)
	lusomenōn	zullende losmaken (2 mv m; med)
	lusomenois	zullende losmaken (3 mv m; med)
	lusomenous	zullende losmaken (4 mv m; med)
	lusomenē	zullende losmaken (1 ev v; med)
	lusomenēs	zullende losmaken (2 ev v; med)
	lusomenēi	zullende losmaken (3 ev v; med)
	lusomenēn	zullende losmaken (4 ev v; med)
	lusomenai	zullende losmaken (1 mv v; med)
	lusomenōn	zullende losmaken (2 mv v; med)
	lusomenais	zullende losmaken (3 mv v; med)
	lusomenas	zullende losmaken (4 mv v; med)
	lusomenon	zullende losmaken (1 ev o; med)
	lusomenou	zullende losmaken (2 ev o; med)
	lusomenōi	zullende losmaken (3 ev o; med)
	lusomenon	zullende losmaken (4 ev o; med)
	lusomena	zullende losmaken (1 mv o; med)
	lusomenōn	zullende losmaken (2 mv o; med)
	lusomenois	zullende losmaken (3 mv o; med)
	lusomena	zullende losmaken (4 mv o; med)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

PASSIEVE ONDERWERPSRELATIE – momentaan aspect

zelfstandig naamwoord	luthēnai	losgemaakt worden (aor pass)
bijvoeglijk naamwoord	lutheis	losgemaakt (1 ev m; aor pass)
	luthentos	losgemaakt (2 ev m; aor pass)
	luthentis	losgemaakt (3 ev m; aor pass)
	luthenta	losgemaakt (4 ev m; aor pass)
	luthentes	losgemaakt (1 mv m; aor pass)
	luthentōn	losgemaakt (2 mv m; aor pass)
	lutheisi(n)	losgemaakt (3 mv m; aor pass)
	luthentas	losgemaakt (4 mv m; aor pass)
	lutheisa	losgemaakt (1 ev v; aor pass)
	lutheisēs	losgemaakt (2 ev v; aor pass)
	lutheisēi	losgemaakt (3 ev v; aor pass)
	lutheisan	losgemaakt (4 ev v; aor pass)
	lutheisai	losgemaakt (1 mv v; aor pass)
	lutheisōn	losgemaakt (2 mv v; aor pass)
	lutheisais	losgemaakt (3 mv v; aor pass)
	lutheisas	losgemaakt (4 mv v; aor pass)
	luthen	losgemaakt (1 ev o; aor pass)
	luthentos	losgemaakt (2 ev o; aor pass)
	luthenti	losgemaakt (3 ev o; aor pass)
	luthen	losgemaakt (4 ev o; aor pass)
	luthenta	losgemaakt (1 mv o; aor pass)
	luthentōn	losgemaakt (2 mv o; aor pass)
	luthentois	losgemaakt (3 mv o; aor pass)
	luthenta	losgemaakt (4 mv o; aor pass)

HET WERKWOORD: NAAMWOORDELIJKE VORMEN

PASSIEVE ONDERWERPSRELATIE – toekomende tijd

zelfstandig naamwoord	luthēsesthai	losgemaakt zullen worden (pass)
bijvoeglijk naamwoord	luthēsomenos	losgemaakt zullende worden (1 ev m; pass)
	luthēsomenou	losgemaakt zullende worden (2 ev m; pass)
	luthēsomenōi	losgemaakt zullende worden (3 ev m; pass)
	luthēsomenon	losgemaakt zullende worden (4 ev m; pass)
	luthēsomenoi	losgemaakt zullende worden (1 mv m; pass)
	luthēsomenōn	losgemaakt zullende worden (2 mv m; pass)
	luthēmenois	losgemaakt zullende worden (3 mv m; pass)
	luthēmenous	losgemaakt zullende worden (4 mv m; pass)
	luthēsomenē	losgemaakt zullende worden (1 ev v; pass)
	luthēsomenēs	losgemaakt zullende worden (2 ev v; pass)
	luthēsomenēi	losgemaakt zullende worden (3 ev v; pass)
	luthēsomenēn	losgemaakt zullende worden (4 ev v; pass)
	luthēsomenai	losgemaakt zullende worden (1 mv v; pass)
	luthēsomenōn	losgemaakt zullende worden (2 mv v; pass)
	luthēsomenais	losgemaakt zullende worden (3 mv v; pass)
	luthēsomenas	losgemaakt zullende worden (4 mv v; pass)
	luthēsomenon	losgemaakt zullende worden (1 ev o; pass)
	luthēsomenou	losgemaakt zullende worden (2 ev o; pass)
	luthēsomenōi	losgemaakt zullende worden (3 ev o; pass)
	luthēsomenon	losgemaakt zullende worden (4 ev o; pass)
	luthēsomena	losgemaakt zullende worden (1 mv o; pass)
	luthēsomenōn	losgemaakt zullende worden (2 mv o; pass)
	luthēsomenois	losgemaakt zullende worden (3 mv o; pass)
	luthēsomena	losgemaakt zullende worden (4 mv o; pass)

α

1	**α**	**a**

De *a* – ook wel voluit geschreven als *alpha* (zie *[225II]*) – is de eerste letter van het Griekse alfabet: de alfa. De Grieken duidden met letters ook nummers aan; de *a* stond voor nummer 1. Zo wordt bv. het briefopschrift *pros korinthious a* vertaald met '1 Corinthiërs'.

De uitdrukking 'de alfa en de omega' – omega is de naam van de laatste letter in het Griekse alfabet – betekent 'de eerste en de laatste' (vgl. Openb.1:11) of 'het begin en het einde' (Openb.21:6). In Openb.22:13 komen de drie zegswijzen naast elkaar voor.

.1	α	a	alfa

Openb.	1:8	Ik ben de **alfa** en de omega, zegt de Here God,	°°
	1:11	SV Zeggende: Ik ben de **Alfa** en de Oméga, de Eerste en de Laatste;	°
	21:6	En Hij sprak tot mij: ... Ik ben de **alfa** en de omega, het begin en het einde.	°°
	22:13	Ik ben de **alfa** en de omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde	°°

2	**ἀβαρής**	**abarēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *abarēs* betekent 'zonder last, licht van gewicht'.

In het NT heeft *abarēs* de overdrachtelijke betekenis 'niet lastig'. Paulus heeft de Corinthiërs om niet het Evangelie verkondigd, omdat hij hen 'niet tot last' wilde zijn, d.w.z. hij wilde hen niet belasten met de zorg voor zijn levensonderhoud (2Cor.11:9).

.1	ἀβαρῆ	abarē	niet lastig (4 ev m/v – 1/4 mv o)

2Cor.	11:9	in elk opzicht heb ik mij ervoor gewacht u tot last te zijn, letterlijk: in elk opzicht heb ik mijzelf **(als) niet lastig** voor u bewaard

3	**ἀββᾶ**	**abba**

Het leenwoord *abba* is een translitteratie uit het Aramees en betekent 'vader'. Het was een Aramese aanspreekvorm in het gebed, die door de Grieks sprekende christenen is overgenomen.

In Marc.14:36 spreekt Christus Zijn Vader aan met *abba ho patēr* 'Abba Vader'. Op de parallelle plaatsen staat alleen het Griekse *pater* (Matt.26:39; Luc.22:42; zie *3437 patēr* 'vader'). Ook de gelovigen roepen, als Zijn kinderen, Hem aan met 'Abba' (Rom.8:15; Gal.4:6).

.1	ἀββᾶ	abba	abba

Marc. 14:36 **Abba**, Vader, alles is U mogelijk, neem deze beker van Mij weg.
Rom. 8:15 de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: **Abba**, Vader.
Gal. 4:6 God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden ..., die roept: **Abba**, Vader.

4 ἄβυσσος abussos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *abussos* betekent 'diepte, afgrond, onderwereld'.

Oorspronkelijk was *abussos* een bijvoeglijk naamwoord met de betekenis 'bodemloos, diep'. Deze betekenis treffen we aan in de LXX, waar gesproken wordt van 'diepe' bronnen (Deut.33:13). Ook is het de vertaling van een Hebreeuws woord voor 'dieptewater' (Gen.1:2; Deut.8:7).

In het NT wordt met *abussos* de 'onderwereld' bedoeld: de verblijfplaats van doden (Rom.10:7, geciteerd uit Ps.107:26, waar de context evenwel wijst op de betekenis 'dieptewater') en van demonen (Luc.8:31), de plaats waar de duivel opgesloten wordt (Openb.20:3), waar het beest (de antichrist) uit opkomt (Openb.11:7; 17:8), en waar de 'engel des afgronds' heerst (Openb.9:11).

.1	ἄβυσσον	abusson	afgrond (4)
.2	ἀβύσσου	abussou	afgrond (2)

Luc.	8:31	dat Hij hun niet gelasten zou in de **afgrond** te varen.	.1
Rom.	10:7	of: Wie zal in de **afgrond** nederdalen?	.1
Openb.	9:1	en haar werd de sleutel van de put des **afgronds** gegeven.	.2
	9:2	En zij opende de put des **afgronds** en er steeg rook op uit de put,	.2
	9:11	Zij hadden over zich als koning de engel des **afgronds**;	.2
	11:7	zal het beest, dat uit de **afgrond** opkomt, hun de oorlog aandoen	.2
	17:8	Het beest, dat gij zaagt, ... zal opkomen uit de **afgrond**	.2
	20:1	ik zag een engel nederdalen uit de hemel met de sleutel des **afgronds**	.2
	20:3	en hij wierp hem in de **afgrond** en sloot en verzegelde die boven hem,	.1

5 ἀγαθοεργέω agathoergeō

Het werkwoord *agathoergeō* betekent 'goed doen'.

Timotheüs moet de rijken in de gemeente bevelen 'wel te doen', in de zin van 'rijk te zijn in goede werken' (1Tim.6:18), namelijk door de armen te laten delen in de van God ontvangen rijkdom. In Hand.14:17 staat dat God Zich aan geen enkel volk onbetuigd heeft gelaten door 'wel te doen', door regen en vruchtbare tijden te geven.

Het verschil tussen *agathoergeō* en *6 agathopoieō* 'goed doen' is dat het eerste woord meer een klank heeft van het 'beroepsmatige, in het openbaar zich afspelende' weldoen, en het tweede meer van een buiten de werksfeer liggend 'particulier' of 'persoonlijk' weldoen (vgl. *2269 kakourgos* 'misdadiger', en *2267 kakopoios* 'boosdoener').

.1	ἀγαθοεργεῖν	agathoergein	goed doen
.[2]	ἀγαθουργῶν	agathourgōn	goed doende (1 ev m)

Hand.	14:17	en toch heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten **door wel te doen**,	.[2]''
1Tim.	6:18	**om wel te doen**, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig	.1

6 ἀγαθοποιέω agathopoieō

Het werkwoord *agathopoieō* betekent 'goed doen'.

Als tegengestelde woorden komen voor *2266 kakopoieō* 'slecht doen' (bv. 1Petr.3:17) en *233 hamartanō* 'zondigen' (1Petr.2:20). Voor het verschil met *5 agathoergeō* 'goed doen', zie verder onder dat woord.

.1	ἀγαθοποιῆτε	agathopoiēte	(dat) jullie goed doen
.2	ἀγαθοποιεῖτε	agathopoieite	jullie doen goed – doet goed!
.3	ἀγαθοποιῶν	agathopoiōn	goed doende (1 ev m)
.4	ἀγαθοποιοῦντες	agathopoiountes	goed doende (1 mv m)
.5	ἀγαθοποιοῦντας	agathopoiountas	goed doende (4 mv m)
.6	ἀγαθοποιοῦσαι	agathopoiousai	goed doende (1 mv v)
.7	ἀγαθοποιῆσαι	agathopoiēsai	goed doen (aor)

Marc.	3:4	SV Hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op sabbatdagen **goed te doen**	.7°°
Luc.	6:9	of het geoorloofd is op de sabbat **goed te doen** of kwaad te doen,	.7
	6:33	Want indien **gij goed doet aan**	.1
		wie u **goed doen**, wat hebt gij vóór? Ook de zondaars doen dat.	.5
	6:35	Neen, hebt uw vijanden lief, en **doet** hun **goed**	.2
Hand.	14:17	SV Hoewel Hij nochtans Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, **goed doende**	.3°°
1Petr.	2:15	dat gij **door goed te doen** de mond snoert aan de onwetendheid	.5
	2:20	Maar als gij **goed doet en** dan lijden moet verduren, dát is genade bij God.	.4
	3:6	en haar dochters zijt gij, **als gij goed doet**	.6
	3:17	Want het is beter te lijden ... **goed doende** dan kwaad doende.	.5
3Joh.	11	**Wie goed doet**, is uit God,	.3

7 ἀγαθοποιΐα agathopoiïa

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agathopoiïa* betekent '(het) doen van het goede, weldadigheid'.

.1	ἀγαθοποιΐᾳ	agat7hopoiïāi	weldadigheid (3)

1Petr. 4:19 Laten derhalve ook zij ... hun zielen ... overgeven, steeds het goede doende.
letterlijk: Laten derhalve ook zij hun zielen overgeven in **weldadigheid**

8 ἀγαθοποιός agathopoios

Het bijvoeglijk naamwoord *agathopoios* betekent 'goed handelend'.

In 1Petr.2:14 wordt dit woord gebruikt in tegenstelling tot *2267 kakopoios* 'slecht handelend, boosdoener'.

.1	ἀγαθοποιῶν	agathopoiōn	weldadig (2 mv m/v/o)

1Petr. 2:14 tot bestraffing van boosdoeners, maar tot lof van **wie goed doen**.

9	**ἀγαθός**	**agathos**

Het bijvoeglijk naamwoord *agathos* betekent 'goed'.

Wanneer men denkt aan het doel waarvoor iemand of iets geschapen of bestemd is, krijgt 'goed' de bijklank van 'overeenkomstig het gestelde doel': goede vruchtbomen (Matt.7:17) of goed land (Luc.8:8).

Wanneer men denkt aan het innerlijke leven, waar beslissingen omtrent goed en kwaad genomen worden, brengt *agathos* ons op het terrein van de ethiek. God, Christus, mensen en ook zaken (bv. geweten, werken, wandel) worden zo 'ethisch goed' genoemd (Marc.10:17,18; Hand.23:1; 1Tim.2:10; 1Petr.2:18). Het tegenovergestelde van dit *agathos* is *3657 ponēros* '(innerlijk) slecht' (Matt.5:45; 12:35; 22:10).

Verzelfstandigd komt *to agathon* 'het goede' voor, in de zin van 'wat dienstig is voor het functioneren' (bv. Rom.13:4) of als 'het ethisch goede' (bv. Rom.2:10).

Het meervoud *ta agatha* 'de goede (dingen)' wordt gebruikt voor 'de goede dingen des levens' (Luc.16:25) en voor 'de goederen, bezittingen' (Luc.12:18), inclusief geestelijke goederen (Rom.10:15). Tenslotte is *ta agatha* meervoud van *to agathon* in de zin van 'het ethisch goede' (Joh.5:29).

.1	ἀγαθός	agathos	goed (1 ev m)
.2	ἀγαθέ	agathe	goed (5 ev m)
.3	ἀγαθόν	agathon	goed (4 ev m – 1/4 ev o)
.4	ἀγαθοῦ	agathou	goed (2 ev m/o)
.5	ἀγαθούς	agathous	goed (4 mv m)
.6	ἀγαθῶν	agathōn	goed (2 mv m/v/o)
.7	ἀγαθοῖς	agathois	goed (3 mv m/o)
.8	ἀγαθή	agathē	goed (1 ev v)
.9	ἀγαθήν	agathēn	goed (4 ev v)
.10	ἀγαθῆς	agathēs	goed (2 ev v)
.11	ἀγαθῇ	agathēi	goed (3 ev v)
.12	ἀγαθάς	agathas	goed (4 mv v)
.13	ἀγαθόν	agathon	zie 3
.14	ἀγαθοῦ	agathou	zie 4
.15	ἀγαθῷ	agathōi	goed (3 ev m/o)
.16	ἀγαθά	agatha	goed (1/4 mv o)
.17	ἀγαθῶν	agathōn	zie 6
.18	ἀγαθοῖς	agathois	zie 7

Matt.	5:45	want Hij laat zijn zon opgaan over bozen en **goeden**	.5
	7:11	Indien dan gij, hoewel gij slecht zijt, **goede** gaven weet te geven	.16
		hoeveel te meer zal uw Vader in de hemelen het **goede** geven	.16
	7:17	Zo brengt iedere **goede** boom goede vruchten voort,	.13
	7:18	Een **goede** boom kan geen slechte vruchten dragen,	.13

	12:34	Adderengebroed, hoe kunt gij, die slecht zijt, **iets goeds** zeggen?	.16
	12:35	Een **goed** mens brengt	.1
		uit zijn **goede** schat	.4
		goede dingen voort,	.16
	19:16	SV er kwam een tot Hem, en zeide tot Hem: **Goede** Meester!	.2°
		iemand kwam tot Hem en zeide: Meester, wat voor **goed** moet ik doen	.13
	19:17	SV En Hij zeide tot hem: Wat noemt gij Mij **goed**?	.3°°
		SV Niemand is **goed** dan Eén, namelijk God.	.1°°
		Hij zeide tot hem: Wat vraagt gij Mij naar het **goede**?	.4▾▾
		Eén is de **Goede**.	.1▾▾
	20:15	Of is uw oog boos, omdat ik **goed** ben?	.1
	22:10	En die slaven ... verzamelden allen, ..., zowel slechten als **goeden**.	.5
	25:21	Zijn heer zeide tot hem: Wèl gedaan, gij **goede** en getrouwe slaaf,	.2
	25:23	Zijn heer zeide tot hem: Wèl gedaan, gij **goede** en getrouwe slaaf,	.2
Marc.	3:4	En Hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op de sabbat **goed** te doen	.13▾▾
	10:17	**Goede** Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?	.2
	10:18	En Jezus zeide tot hem: Waarom noemt gij Mij **goed**?	.3
		Niemand is **goed** dan God alleen.	.1
Luc.	1:53	hongerigen heeft Hij met **goederen** vervuld	.6
	6:45	Een **goed** mens brengt	.1
		uit de **goede** schat zijns harten	.4
		het **goede** voort	.13
	8:8	Een ander deel viel in **goede** aarde,	.9
	8:15	zij, die met een goed en **vroom** hart het woord ... vasthouden	.11
	10:42	want Maria heeft het **goede** deel uitgekozen,	.9
	11:13	Indien dan gij, hoewel gij slecht zijt, **goede** gaven weet te geven	.16°▾
	12:18	ik zal daarin al het koren en al mijn **goederen** bergen.	.16
	12:19	En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel, gij hebt vele **goederen** liggen,	.16
	16:25	Kind, herinner u, hoe gij het **goede** tijdens uw leven hebt ontvangen	.16
	18:18	**Goede** Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?	.2
	18:19	Jezus zeide tot hem: Waarom noemt gij Mij **goed**?	.3
		Niemand is **goed** dan God alleen.	.1
	19:17	En hij zeide tot hem: Voortreffelijk, **goede** slaaf;	.2
	23:50	een man, genaamd Jozef, die raadsheer was, een **goed** en rechtvaardig man	.1
Joh.	1:47	En Natanaël zeide tot hem: Kan uit Nazaret iets **goeds** komen?	.3
	5:29	zij zullen uitgaan, wie het **goede** gedaan hebben, tot de opstanding ten leven,	.16
	7:12	sommigen zeiden: Hij is **goed**,	.1
Hand.	9:36	Deze was overvloedig in **goede** werken en aalmoezen, die zij gaf.	.17°▾
	11:24	want hij was een **goed** man, vol van de Heilige Geest en van geloof.	.1
	23:1	Mannen broeders, ik voor mij heb een volkomen **zuiver** geweten voor God	.11
Rom.	2:7	in het **goed**doen volhardende,	.14
	2:10	maar heerlijkheid, eer en vrede over ieder, die het **goede** werkt,	.13
	3:8	Laten wij het kwade doen, opdat het **goede** eruit voortkome?	.16
	5:7	misschien heeft iemand nog de moed voor een **goede** te sterven – .	.4
	7:12	en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en **goed**	.8
	7:13	Is dan het **goede** mijn dood geworden? Volstrekt niet!	.13
		Maar de zonde heeft ... door het **goede** mijn dood bewerkt,	.14

Rom.	7:18	ik weet, dat in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, geen **goed** woont.	.13
	7:19	Want niet wat ik wens, het **goede**, doe ik,	.13
	8:28	Wij weten nu, dat [God] alle dingen doet medewerken ten **goede**	.13
	9:11	Want toen de kinderen ... **goed** noch kwaad hadden gedaan	.13
	10:15	Hoe liefelijk zijn de voeten van hen, die een goede boodschap brengen.	.16
		letterlijk: ... de voeten van hen, die **goede (dingen)** boodschappen.	
	12:2	wat de wil van God is, het **goede**, welgevallige en volkomene.	.13
	12:9	Weest afkerig van het kwade, gehecht aan het **goede**.	.15
	12:21	maar overwin het kwade door het **goede**.	.15
	13:3	SV Want de oversten zijn niet tot een vreze de **goede** werken	.17°°
		Want, als iemand **goed** handelt, behoeft hij niet bevreesd te zijn ...	.15▾▾
		Doe het **goede**, en gij zult lof van haar ontvangen.	.13
	13:4	Zij staat immers in dienst van God, u ten **goede**.	.13
	14:16	Laat van het **goede**, dat gij hebt, geen kwaad gezegd kunnen worden.	.13
	15:2	Ieder onzer trachte zijn naaste te behagen, ten **goede**, tot opbouwing,	.13
	16:19	doch ik wil, dat gij niet alleen wijs zijt tot het **goede**,	.13
2Cor.	5:10	naardat hij gedaan heeft, hetzij **goed**, hetzij kwaad.	.13
	9:8	opdat gij ... in alle **goed** werk overvloedig moogt zijn,	.13
Gal.	6:6	En hij, die onderricht wordt in het woord, dele van alle **goed** mede	.18
	6:10	Laten wij dus ... doen wat **goed** is voor allen,	.3
Ef.	2:10	in Christus Jezus geschapen om **goede** werken te doen,	.18
	4:28	maar spanne zich liever in om met zijn handen **goed** werk te verrichten,	.13°▾
	4:29	maar als gij een **goed** (woord) hebt, tot opbouw, waar dit nuttig is,	.1
	6:8	Gij weet immers, dat een ieder ... al het **goede** ... zal terugontvangen.	.13
Fil.	1:6	dat Hij, die in u een **goed** werk is begonnen, dit ... zal voortzetten,	.13
Col.	1:10	Hem in alles te behagen, in alle **goed** werk vrucht te dragen	.15
1Thess.	3:6	nu Timoteüs ... ons **goede** tijding gebracht heeft	.9
	5:15	jaagt te allen tijde het **goede** na, jegens elkander en jegens allen.	.13
2Thess.	2:16	die ... eeuwige troost en **goede** hoop door zijn genade verleend heeft,	.9
	2:17	trooste uw harten, en make ze sterk in alle **goed** werk en woord.	.15
1Tim.	1:5	En het doel van (alle) vermaning is liefde ... uit een **goed** geweten	.10
	1:19	met geloof en met een **goed** geweten.	.9
	2:10	maar ... door **goede** werken.	.17
	5:10	dat zij ... alle **goed** werk behartigd heeft.	.15
2Tim.	2:21	bruikbaar voor de eigenaar, voor iedere **goede** taak gereed.	.13
	3:17	tot alle **goed** werk volkomen toegerust.	.13
Tit.	1:16	en niet deugen voor enig **goed** werk.	.13
	2:5	bezadigd, kuis, huishoudelijk, **goed** en aan haar man onderdanig te zijn,	.12
	2:10	maar alle **goede** trouw bewijzen,	.9
	3:1	Herinner hen eraan, dat zij ... tot alle **goed** werk bereid zijn,	.13
Filem.	6	zich werkzaam tone in een grondig kennen van al het **goede**,	.14
	14	opdat wat **goeds** gij doet, niet uit dwang, maar vrijwillig zij.	.13
Hebr.	9:11	opgetreden als hogepriester der **goederen**, die gekomen zijn,	.17
	10:1	daar de wet slechts een schaduw heeft der toekomstige **goederen**,	.17
	13:21	bevestige u in alle **goed**, om zijn wil te doen,	.15

Jac.	1:17	Iedere gave, die **goed** ... is, daalt van boven neder	.8
	3:17	de wijsheid van boven is ... vol van ontferming en **goede** vruchten,	.6
1Petr.	2:18	niet alleen de **goede** en vriendelijke, maar ook de verkeerde.	.7
	3:10	wie het leven wil liefhebben en **goede** dagen zien,	.12
	3:11	hij wijke af van het kwade en doe het **goede**,	.13
	3:13	En wie zal u kwaad doen, als gij u beijvert voor het **goede**?	.4
	3:16	en met een **goed** geweten, opdat bij al het kwaad, dat men van u spreekt,	.9
		zij, die uw **goede** wandel in Christus smaden, beschaamd gemaakt worden.	.9
	3:21	maar een bede van een **goed** geweten tot God,	.10
3Joh.	11	Geliefde, volg het kwade niet na, maar het **goede**.	.13

10 ἀγαθωσύνη agathōsunē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agathōsunē* betekent 'goedheid'.

.1	ἀγαθωσύνη	agathōsunē	goedheid (1)
.2	ἀγαθωσύνης	agathōsunēs	goedheid (2)
.3	ἀγαθωσύνῃ	agathōsunēi	goedheid (3)

Rom.	15:14	dat gij zelf reeds vol van **goedheid** zijt,	.2
Gal.	5:22	Maar de vrucht van de Geest is ... **goedheid**, trouw, zachtmoedigheid,	.1
Ef.	5:9	de vrucht des lichts bestaat in louter **goedheid** en gerechtigheid	.3
2Thess.	1:11	dat onze God u ... in het **goede** en het werk des geloofs volmake,	.2

11 ἀγαλλίασις agalliasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agalliasis* betekent '(ge)jubel, gejuich, (luide) uiting van blijdschap, feeststemming'.

Enkele keren wordt gesproken over iets doen *en agalliasei*, d.w.z. iets doen 'met blijdschap' (Hand.2:46), 'van vreugde' (Luc.1:44) of 'in grote vreugde' (Jud.24).

In de LXX wordt *agalliasis* met name in de Psalmen vaak gebruikt. Zo komt in Hebr.1:9 *elaion agalliaseōs* 'vreugdeolie' voor in een citaat uit Ps.45:8.

.1	ἀγαλλίασις	agalliasis	gejubel (1 ev)
.2	ἀγαλλιάσεως	agalliaseōs	gejubel (2 ev)
.3	ἀγαλλιάσει	agalliasei	gejubel (3 ev)

Luc.	1:14	En blijdschap en **vreugde** zal uw deel zijn	.1
	1:44	sprong het kind van **vreugde** op in mijn schoot.	.3°▾
Hand.	2:46	en gebruikten hun maaltijden met **blijdschap** en eenvoud des harten,	.3
Hebr.	1:9	daarom heeft U, o God, uw God met **vreugde**olie gezalfd boven uw deelgenoten.	.2
Jud.	24	voor zijn heerlijkheid in **grote vreugde**,	.3

12 ἀγαλλιάω agalliaō

Het werkwoord *agalliaō* betekent 'jubelen, juichen, zich verlustigen, feestvieren', zowel in de actieve als in de mediale en passieve vormen.

De actieve vormen komen weinig voor: in Luc.1:47, waar Maria in haar lofzang 'zich verblijdt', en in Openb.19:7 (variant) 'laten wij vreugde bedrijven'. Meestal treffen we mediale vormen van *agalliaō* aan.

Een aantal malen vinden we een combinatie met werkwoorden die nagenoeg hetzelfde als *agalliaō* betekenen, zoals *1973 euphrainesthai* 'zich verheugen' (Hand.2:26) en *4784 chairein* 'zich verheugen' (bv. Matt.5:12). De reden van de vreugde kan vervat zijn in een deelwoord: in Hand.16:34 wordt van de gevangenbewaarder van Filippi gezegd *ēgalliasato pepisteukōs* 'hij verheugde zich dat hij tot het geloof gekomen was' of 'hij vierde, als nieuwgelovige, feest'. Een vreugde die vooruitgrijpt naar de toekomst wordt verwoord met behulp van *2190 hina* '(in de verwachting) dat': in Joh.8:56 zegt Christus van Abraham *ēgalliasato hina idēi* 'hij heeft zich erop verheugd dat hij zou zien'. In de LXX komt *agalliaō* veelvuldig in de Psalmen voor.

.1	ἠγαλλίασεν	ēgalliasen	hij heeft gejubeld (aor)
.2	ἀγαλλιᾶσθε	agalliasthe	jullie jubelen (med) – jubelt! (med)
.3	ἀγαλλιώμεθα	agalliōmetha	(dat) wij jubelen (med)
.4	ἀγαλλιᾶσθε	agalliasthe	zie 2
.5	ἀγαλλιώμενοι	agalliōmenoi	jubelend (1 mv m; med)
.6	ἠγαλλιάσατο	ēgalliasato	hij heeft gejubeld (aor med)
.7	ἀγαλλιασθῆναι	agalliasthēnai	jubelen (aor pass)
.[8]	ἠγαλλιᾶτο	ēgalliato	hij jubelde (med)
.[9]	ἀγαλλιῶμεν	agalliōmen	wij jubelen – (dat) wij jubelen
.[10]	ἀγαλλιαθῆναι	agalliathēnai	jubelen (aor pass)

Matt.	5:12	Verblijdt u en **verheugt u**, want uw loon is groot in de hemelen;	.4
Luc.	1:47	en mijn geest **heeft zich verblijd** over God, mijn Heiland,	.1
	10:21	Terzelfder tijd **verblijdde Hij Zich** door de Heilige Geest	.6
Joh.	5:35	en gij hebt **u** een tijdlang in zijn licht willen **verheugen**.	.7/.[10]
	8:56	Uw vader Abraham **heeft zich** erop **verheugd** mijn dag te zien	.6
Hand.	2:26	Daarom **is** mijn hart verheugd en mijn tong **verblijd**,	.6
	16:34	en richtte een tafel aan, en **hij verheugde zich**,	.6/.[8]
1Petr.	1:6	**Verheugt u** daarin, ook al wordt gij thans ... bedroefd,	.2
	1:8	en **gij verheugt u** met een onuitsprekelijke en verheerlijkte vreugde,	.2
	4:13	opdat gij u ook **met vreugde** zult mogen verblijden	.5
Openb.	19:7	**Laten wij** blijde zijn en **vreugde bedrijven** en Hem de eer geven,	.3/.[9]

13 ἄγαμος agamos

Het bijvoeglijk naamwoord *agamos* betekent 'ongehuwd'.

Het ongehuwd zijn kan zowel slaan op het niet gehuwd geweest zijn als wel op het alleen zijn na overlijden of scheiding (dit laatste bijvoorbeeld in 1Cor.7:11).

Wanneer *agamos* als zelfstandig naamwoord gebruikt wordt, kan het lidwoord hulp bieden bij

de vaststelling of het over mannen of vrouwen gaat. Zo kan men in 1Cor.7:32 aan het mannelijk lidwoord zien dat hier over de ongehuwde man gesproken wordt; in vs.34 ziet men aan het vrouwelijk lidwoord dat het om de ongehuwde vrouw gaat.

.1	ἄγαμος	agamos	ongehuwd (1 ev m/v)
.2	ἀγάμοις	agamois	ongehuwd (3 mv m/v/o)

1Cor.	7:8	de **ongehuwden** en de weduwen	.2
	7:11	is dit tóch gebeurd, dan moet zij **ongehuwd** blijven	.1
	7:32	Wie **niet getrouwd** is, wijdt zijn zorgen aan de zaak des Heren,	.1
	7:34	SV De **ongetrouwde** bekommert zich met de dingen des Heeren,	.1°°
		Zowel zij, **die geen man** meer **heeft**, als de jongedochter,	.1''

14 ἀγανακτέω aganakteō

Het werkwoord *aganakteō* betekent 'verontwaardigd zijn, boos zijn, zich ergeren'.

De discipelen waren verontwaardigd over de verkwisting van de mirre die een vrouw over Jezus' hoofd uitgoot (Matt.26:8). Ook Jezus was verontwaardigd toen de discipelen kinderen verhinderden tot Hem te komen (Marc.10:14).

Waarover men verontwaardigd is kan aangegeven worden met *3482 peri* 'omtrent, over' (bv. Matt.20:24), of met een bijzin ingeluid door *3237 hoti* '(om)dat' (Luc.13:14).

.1	ἀγανακτεῖν	aganaktein	zich ergeren
.2	ἀγανακτῶν	aganaktōn	zich ergerend (1 ev m)
.3	ἀγανακτοῦντες	aganaktountes	zich ergerend (1 mv m)
.4	ἠγανάκτησεν	ēganaktēsen	hij heeft zich geërgerd (aor)
.5	ἠγανάκτησαν	ēganaktēsan	zij hebben zich geërgerd (aor)

Matt.	20:24	En toen de tien dit hoorden, namen zij het de beide broeders kwalijk.	.5
		letterlijk: ..., **waren zij verontwaardigd** over de beide broeders.	
	21:15	Toen de overpriesters ... zagen, ... **namen zij dat kwalijk**,	.5
	26:8	Toen de discipelen dit zagen, **waren zij verontwaardigd**	.5
Marc.	10:14	Toen Jezus dat zag, **nam Hij het zeer kwalijk**	.4
	10:41	begonnen zij het Jakobus en Johannes kwalijk te nemen.	.1
		letterlijk: begonnen zij **verontwaardigd te zijn** over Jakobus en Johannes.	
	14:4	En sommigen spraken **verontwaardigd** tot elkander:	.3
Luc.	13:14	**het kwalijk nemende**, dat Jezus op de sabbat genas,	.2

15 ἀγανάκτησις aganaktēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aganaktēsis* betekent 'ergenis, verontwaardiging'.

.1	ἀγανάκτησιν	aganaktēsin	ergernis (4)

2Cor.	7:11	welk een ernst, meer nog, verontschuldiging, **verontwaardiging**,	

16	ἀγαπάω	agapaō

Het werkwoord *agapaō* betekent 'liefhebben'.

In de meeste gevallen richt het 'liefhebben' in het NT zich op andere personen: er is een 'liefhebben' van God naar mensen toe (bv. Rom.8:37), van de Vader naar de Zoon toe (bv. Joh.3:35), van de Zoon naar de Vader toe (bv. Joh.14:31), van Jezus naar mensen toe (bv. Joh.15:9), en van mens tot mens (bv. Matt.5:43). Daarnaast komt het ook voor dat men bepaalde zaken liefheeft, bv. ereplaatsen in de synagoge (Luc.11:43) of de duisternis (Joh.3:19).

Ofschoon *agapaō* en *4701 phileō* als synoniemen kunnen worden opgevat (zie bv.: Joh. 11:3 en 11:5, Joh. 19:26 en 20:2, en Joh.21:15-17), is er in het algemeen toch een verschil: in het geval van *phileō* is er gewoonlijk een liefhebben op grond van een bepaalde verwantschap, een liefhebben omdat iemand of iets tot de eigen sfeer behoort, een liefhebben als vriend, familielid of geestverwant. De vanzelfsprekendheid van het liefhebben in het geval van *phileō* verklaart ook dat er in het NT alleen van *agapaō* vormen in de bevelende wijs voorkomen. Het feit dat er in het geval van een liefhebben tussen God en mens een ruime voorkeur bestaat om te spreken van *agapaō*, wordt ook verklaard doordat *phileō* te veel de gedachte oproept dat mensen vrienden van God zijn met een bepaalde gemakkelijke omgang die vanzelfsprekend is (vgl. *phileō* in de betekenis 'kussen' en *4703 philēma* 'kus'; een vriend van God wordt alleen Abraham genoemd in Jac.2:23, vgl. Jes.41:8).

Een zegswijze als 'Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat' (Rom.9:13, vgl. Mal.1:3) is een semitisme en wil zoveel zeggen als 'Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau niet' of 'Jakob heb Ik liever gehad dan Esau'.

.1	ἀγαπῶ	agapō	ik heb lief – (dat) ik liefheb
.2	ἀγαπᾷς	agapāis	jij hebt lief – (dat) jij liefhebt
.3	ἀγαπᾷ	agapāi	hij heeft lief – (dat) hij liefheeft – jij wordt liefgehad (med) – (dat) jij liefgehad wordt (med)
.4	ἀγαπῶμεν	agapōmen	wij hebben lief – (dat) wij liefhebben
.5	ἀγαπᾶτε	agapāte	jullie hebben lief – (dat) jullie liefhebben – hebt lief!
.6	ἀγαπῶσιν	agapōsin	zij hebben lief – (dat) zij liefhebben – liefhebbend (3 mv m/o)
.7	ἀγαπᾷ	agapāi	zie 3
.8	ἀγαπῶμεν	agapōmen	zie 4
.9	ἀγαπᾶτε	agapāte	zie 5
.10	ἀγαπάτω	agapatō	hij moet liefhebben!
.11	ἀγαπᾶτε	agapāte	zie 5
.12	ἀγαπᾶν	agapan	liefhebben
.13	ἀγαπῶν	agapōn	liefhebbend (1 ev m – 1/4 ev o)
.14	ἀγαπῶντας	agapōntas	liefhebbend (4 mv m)
.15	ἀγαπώντων	agapōntōn	liefhebbend (2 mv m/o)
.16	ἀγαπῶσιν	agapōsin	zie 6
.17	ἠγάπα	ēgapa	hij had lief
.18	ἠγαπᾶτε	ēgapāte	jullie hadden lief
.19	ἀγαπήσω	agapēsō	ik zal liefhebben – (dat) ik liefheb (aor)
.20	ἀγαπήσεις	agapēseis	jij zult liefhebben
.21	ἀγαπήσει	agapēsei	hij zal liefhebben – jij zult liefgehad worden (med)

.22	ἠγάπησα	ēgapēsa	ik heb liefgehad (aor)
.23	ἠγάπησας	ēgapēsas	jij hebt liefgehad (aor)
.24	ἠγάπησεν	ēgapēsen	hij heeft liefgehad (aor)
.25	ἠγαπήσαμεν	ēgapēsamen	wij hebben liefgehad (aor)
.26	ἠγάπησαν	ēgapēsan	zij hebben liefgehad (aor)
.27	ἀγαπήσητε	agapēsēte	(dat) jullie liefhebben (aor)
.28	ἀγαπήσατε	agapēsate	hebt lief! (aor)
.29	ἀγαπήσας	agapēsas	liefhebbend (1 ev m; aor)
.30	ἀγαπήσαντος	agapēsantos	liefhebbend (2 ev m/o; aor)
.31	ἀγαπήσαντι	agapēsanti	liefhebbend (3 ev m/o; aor)
.32	ἠγαπηκόσι	ēgapēkosi	liefgehad hebbend (3 mv m/o)
.33	ἀγαπῶμαι	agapōmai	ik word liefgehad (med) – (dat) ik word liefgehad (med)
.34	ἀγαπηθήσεται	agapēthēsetai	hij zal liefgehad worden (pass)
.35	ἠγαπημένῳ	ēgapēmenōi	geliefd (3 ev m/o; med)
.36	ἠγαπημένοι	ēgapēmenoi	geliefd (1 mv m; med)
.37	ἠγαπημένην	ēgapēmenēn	geliefd (4 ev v; med)
.[38]	ἠγαπήκαμεν	ēgapēkamen	wij hebben liefgehad
.[39]	ἠγαπημένοις	ēgapēmenois	geliefd (3 mv m/o)
.[40]	ἀγαπῶντι	agapōnti	liefhebbend (3 ev m/o)

Matt.	5:43	Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: **Gij zult** uw naaste **liefhebben**	.20
	5:44	Maar Ik zeg u: **Hebt** uw vijanden **lief** en bidt voor wie u vervolgen,	.11
	5:46	Want indien **gij liefhebt**,	.27
		die u **liefhebben**, wat voor loon hebt gij?	.14
	6:24	want **hij zal** òf de ene haten en de andere **liefhebben**,	.21
	19:19	en **gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf.	.20
	22:37	Hij zeide tot hem: **Gij zult** de Here, uw God, **liefhebben**	.20
	22:39	**Gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf.	.20
Marc.	10:21	En Jezus, hem aanziende, **kreeg** hem **lief**	.24
	12:30	en **gij zult** de Here, uw God, **liefhebben** uit geheel uw hart	.20
	12:31	Het tweede is dit: **Gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf.	.20
	12:33	En Hem **lief te hebben** uit geheel het hart en uit geheel het verstand	.12
		en uit geheel de kracht, en de naaste **lief te hebben** als zichzelf,	.12
Luc.	6:27	Maar tot u, die Mij hoort, zeg ik: **Hebt** uw vijanden **lief**,	.11
	6:32	En indien **gij liefhebt**,	.9
		die u **liefhebben**, wat hebt gij vóór?	.14
		Immers, ook de zondaars **hebben lief**,	.6
		die hen **liefhebben**.	.14
	6:35	Neen, **hebt** uw vijanden **lief**, en doet hun goed	.11
	7:5	want **hij heeft** ons volk **lief** en onze synagoge heeft hij gebouwd.	.3
	7:42	Wie van hen **zal** hem dan het meest **liefhebben**?	.21
	7:47	want **zij betoonde** veel **liefde**;	.24
		maar wie weinig vergeven wordt, **die betoont** weinig **liefde**.	.3
	10:27	**Gij zult** de Here, uw God, **liefhebben** uit geheel uw hart	.20
	11:43	**gij zijt gesteld op** de ereplaats in de synagogen	.5
	16:13	want **hij zal** of de ene haten en de andere **liefhebben**,	.21

Joh.	3:16	Want alzo **lief heeft** God de wereld **gehad**,	.24
	3:19	Dit is het oordeel, dat ... de mensen de duisternis liever gehad hebben	.26
		letterlijk: ..., dat de mensen de duisternis meer **lief gehad hebben**	
	3:35	De Vader **heeft** de Zoon **lief** en heeft Hem alles in handen gegeven.	.3
	8:42	Indien God uw Vader was, **zoudt gij** Mij **liefhebben**,	.18
	10:17	Hierom **heeft** Mij de Vader **lief**,	.3
	11:5	Jezus nu **had** Marta en haar zuster en Lazarus **lief**.	.17
	12:43	want **zij waren gesteld** op de eer der mensen,	.26
	13:1	**heeft Hij** de zijnen,)(, **liefgehad** tot het einde	.24
		)(: **die Hij** in de wereld **liefhad**,	.29
	13:23	Eén van de discipelen, dien Jezus **liefhad**, lag aan de boezem van Jezus;	.17
	13:34	Een nieuw gebod geef Ik u, dat **gij** elkander **liefhebt**;	.11
		gelijk **Ik** u **liefgehad heb**,	.22
		dat **gij** ook elkander **liefhebt**.	.11
	14:15	Wanneer **gij** Mij **liefhebt**, zult gij mijn geboden bewaren.	.9
	14:21	Wie mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, **die** Mij **liefheeft**;	.13
		en **wie** Mij **liefheeft**,	.13
		zal geliefd worden door mijn Vader	.34
		en **Ik zal** hem **liefhebben** en Mijzelf aan hem openbaren.	.19
	14:23	Jezus antwoordde en zeide tot hem: Indien iemand Mij **liefheeft**,	.7
		zal hij mijn woord bewaren en mijn Vader **zal** hem **liefhebben**	.21
	14:24	**Wie** Mij niet **liefheeft** bewaart mijn woorden niet;	.13
	14:28	Indien **gij** Mij **liefhadt**, zoudt gij u verblijd hebben,	.18
	14:31	maar de wereld moet weten, dat **Ik** de Vader **liefheb**	.1
	15:9	Gelijk de Vader Mij **heeft liefgehad**,	.24
		heb ook **Ik** u **liefgehad**; blijft in mijn liefde.	.22
	15:12	Dit is mijn gebod, dat **gij** elkander **liefhebt**,	.11
		gelijk **Ik** u **heb liefgehad**.	.22
	15:17	Dit gebied Ik u, dat **gij** elkander **liefhebt**.	.11
	17:23	en dat **Gij** hen **liefgehad hebt**,	.23
		gelijk **Gij** Mij **liefgehad hebt**.	.23
	17:24	want **Gij hebt** Mij **liefgehad** vóór de grondlegging der wereld.	.23
	17:26	opdat de liefde, waarmede **Gij** Mij **liefgehad hebt**, in hen zij	.23
	19:26	Toen dan Jezus zijn moeder zag en de discipel, die **Hij liefhad**,	.17
	21:7	Die discipel dan, dien Jezus **liefhad**, zeide tot Petrus:	.17
	21:15	Simon, zoon van Johannes, **hebt gij** Mij waarlijk **lief**,	.2
	21:16	Simon, zoon van Johannes, **hebt gij** Mij waarlijk **lief**?	.2
	21:20	En Petrus ... zag de discipel volgen, dien Jezus **liefhad**,	.17
Rom.	8:28	ten goede voor hen, **die** God **liefhebben**,	.16
	8:37	meer dan overwinnaars door Hem, **die** ons **heeft liefgehad**.	.30
	9:13	Jakob **heb Ik liefgehad**, maar Esau heb Ik gehaat.	.22
	9:25	Ik zal niet-mijn-volk noemen: mijn-volk, en de niet-**geliefde**:	.37
		geliefde.	.37
	13:8	Zijt niemand iets schuldig dan elkander **lief te hebben**;	.12
		want **wie** de ander **liefheeft**, heeft de wet vervuld.	.13
	13:9	**gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf.	.20
1Cor.	2:9	al wat God heeft bereid voor degenen, **die** Hem **liefhebben**.	.16

	8:3	maar **heeft** iemand God **lief**, dan is deze door Hem gekend.	.7
2Cor.	9:7	niet ... gedwongen, want God **heeft** de blijmoedige gever **lief**.	.3
	11:11	Waarom niet? Omdat **ik** u niet **liefheb**? God weet het.	.1
	12:15	**Ontvang ik** soms minder **liefde**,	.33
		naarmate **ik** u meer **liefheb**?	.1''
		SV u overvloediger **beminnende**,	.13°°
Gal.	2:20	**die** mij **heeft liefgehad** en Zich voor mij heeft overgegeven.	.30
	5:14	**gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf.	.20
Ef.	1:6	waarmede Hij ons begenadigd heeft in de **Geliefde**.	.35
	2:4	om zijn grote liefde, waarmede **Hij** ons **heeft liefgehad**,	.24
	5:2	en wandelt in de liefde, zoals ook Christus u **heeft liefgehad**	.24
	5:25	Mannen, **hebt** uw vrouw **lief**,	.11
		evenals Christus zijn gemeente **heeft liefgehad**	.24
	5:28	Zo zijn [ook] de mannen verplicht hun vrouw **lief te hebben ...**	.12
		Wie zijn eigen vrouw **liefheeft**,	.13
		heeft zichzelf **lief**;	.3
	5:33	**laat** ieder voor zich zijn eigen vrouw zó **liefhebben** als zichzelf	.10
	6:24	allen, **die** onze Here Jezus Christus onvergankelijk **liefhebben**.	.15
Col.	3:12	Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en **geliefden**,	.36
	3:19	Mannen, **hebt** uw vrouw **lief** en weest niet ruw tegen haar.	.11
1Thess.	1:4	Immers, dat gij, door God **geliefde** broeders, verkoren zijt, weten wij,	.36
	4:9	immers, gij hebt zelf van God geleerd elkander **lief te hebben**;	.12
2Thess.	2:13	wij behoren God ... om u te danken, door de Here **geliefde** broeders,	.36
	2:16	en God, onze Vader, **die** ons **heeft liefgehad**	.29
2Tim.	4:8	maar ook allen, **die** zijn verschijning **hebben liefgehad**.	.32
	4:10	Want Demas heeft mij **uit liefde voor** de tegenwoordige wereld verlaten.	.29
Hebr.	1:9	Gerechtigheid **hebt Gij liefgehad** en ongerechtigheid hebt Gij gehaat;	.23
	12:6	want wie **Hij liefheeft**, tuchtigt de Here, en Hij kastijdt iedere zoon,	.3
Jac.	1:12	die Hij beloofd heeft aan **wie** Hem **liefhebben**.	.16
	2:5	het Koninkrijk, dat Hij beloofd heeft aan **wie** Hem **liefhebben**?	.16
	2:8	**Gij zult** uw naaste **liefhebben** als uzelf,	.20
1Petr.	1:8	Hem **hebt gij lief**, zonder Hem gezien te hebben; in Hem gelooft gij,	.5
	1:22	**hebt** dan elkander van harte en bestendig **lief**,	.28
	2:17	Eert allen, **hebt** de broederschap **lief**, vreest God, eert de keizer.	.11
	3:10	wie het leven wil **liefhebben** en goede dagen zien, weerhoude zijn tong	.12
2Petr.	2:15	Bileam, de zoon van Beor, die het loon der ongerechtigheid **liefhad**,	.24
1Joh.	2:10	**Wie** zijn broeder **liefheeft**, blijft in het licht	.13
	2:15	**Hebt** de wereld niet **lief** en hetgeen in de wereld is.	.11
		Indien iemand de wereld **liefheeft**, de liefde des Vaders is niet in hem.	.7
	3:10	evenmin als **wie** zijn broeder niet **liefheeft**.	.13
	3:11	Want dit is de verkondiging ...: dat **wij** elkander **zouden liefhebben**;	.8
	3:14	omdat **wij** de broeders **liefhebben**.	.4
		Wie niet **liefheeft**, blijft in de dood.	.13
	3:18	Kinderkens, **laten wij liefhebben** niet met het woord of met de tong,	.8
	3:23	En dit is zijn gebod: dat **wij** geloven ... en elkander **liefhebben**,	.8
	4:7	Geliefden, **laten wij** elkander **liefhebben**, want de liefde is uit God;	.8
		en een ieder, **die liefheeft**, is uit God geboren en kent God.	.13

1Joh.	4:8	**Wie** niet **liefheeft**, kent God niet, want God is liefde.	.13
	4:10	Hierin is de liefde, niet dat **wij** God **liefgehad hebben**,	.25/.[38]
		maar dat **Hij** ons **heeft liefgehad** en zijn Zoon gezonden heeft	.24
	4:11	Geliefden, indien God ons zó **heeft liefgehad**,	.24
		behoren ook wij elkander **lief te hebben**.	.12
	4:12	indien **wij** elkander **liefhebben**, blijft God in ons	.8
	4:19	**Wij hebben lief**,	.4
		omdat **Hij** ons eerst **heeft liefgehad**.	.24
	4:20	Indien iemand zegt: **Ik heb** God **lief**, doch zijn broeder haat, ...	.1
		want **wie** zijn broeder, die hij gezien heeft, niet **liefheeft**,	.13
		kan (ook) God, die hij niet gezien heeft, niet **liefhebben**.	.12
	4:21	En dit gebod hebben wij van Hem: **Wie** God **liefheeft**,	.13
		moet ook zijn broeder **liefhebben**.	.3
	5:1	en ieder, **die** Hèm **liefheeft**, die deed geboren worden,	.13
		heeft (ook) degene **lief**, die uit Hem geboren is.	.3
	5:2	Hieraan onderkennen wij, dat **wij** de kinderen Gods **liefhebben**,	.8
		wanneer **wij** God **liefhebben** en zijn geboden doen.	.8
2Joh.	1	aan de uitverkoren vrouw en haar kinderen, die **ik** in waarheid **liefheb**,	.1
	5	hetgeen wij van den beginne gehad hebben: dat **wij** elkander **liefhebben**.	.8
3Joh.	1	De oudste aan de geliefde Gajus, die **ik** in waarheid **liefheb**.	.1
Jud.	1	aan de geroepenen, **die** in God, de Vader, **geliefd** ... **zijn**:	.[39]''
Openb.	1:5	Hem, **die** ons **liefheeft** en ons uit onze zonden verlost heeft	.31/.[40]
	3:9	zij zullen ... erkennen, dat **Ik** u **heb liefgehad**.	.22
	12:11	en **zij hebben** hun leven niet **liefgehad**, tot in de dood.	.26
	20:9	En zij ... omsingelden de legerplaats der heiligen en de **geliefde** stad;	.37

17 ἀγάπη agapē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agapē* betekent (1) 'liefde' en (2) 'liefdemaal'.

De enige plaats in het NT waar *agapē* in het meervoud voorkomt, is ook de plaats waar men de betekenis 'liefdemaal' aanwijst (Jud.12). Vergelijk voor de betekenis *16 agapaō* 'liefhebben'.

.1	ἀγάπη	agapē	liefde (1)
.2	ἀγάπην	agapēn	liefde (4)
.3	ἀγάπης	agapēs	liefde (2)
.4	ἀγάπῃ	agapēi	liefde (3)
.5	ἀγάπαις	agapais	liefdes (3)

Matt.	24:12	zal de **liefde** van de meesten verkillen.	.1
Luc.	11:42	en gij gaat voorbij aan het oordeel en de **liefde** Gods.	.2
Joh.	5:42	maar Ik ken u: gij hebt de **liefde** Gods niet in uzelf.	.2
	13:35	indien gij **liefde** hebt onder elkander.	.2
	15:9	blijft in mijn **liefde**.	.4
	15:10	Indien gij mijn geboden bewaart, zult gij in mijn **liefde** blijven,	.4
		gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in zijn **liefde**.	.4

	15:13	Niemand heeft grotere **liefde**, dan dat hij zijn leven inzet	.2
	17:26	opdat de **liefde**, waarmede Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij	.1
Rom.	5:5	omdat de **liefde** Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest,	.1
	5:8	God echter bewijst zijn **liefde** jegens ons,	.2
	8:35	Wie zal ons scheiden van de **liefde** van Christus?	.3
	8:39	noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de **liefde** Gods,	.3
	12:9	De **liefde** zij ongeveinsd.	.1
	13:10	De **liefde** doet de naaste geen kwaad;	.1
		daarom is de **liefde** de vervulling der wet.	.1
	14:15	wandelt gij niet meer naar de eis der **liefde**.	.2
	15:30	ik vermaan u bij onze Here Jezus Christus en bij de **liefde** des Geestes,	.3
1Cor.	4:21	Wat wilt gij? Moet ik met de roede tot u komen, of met **liefde**	.4
	8:1	De kennis maakt opgeblazen, maar de **liefde** sticht.	.1
	13:1	maar had de **liefde** niet, ik ware schallend koper	.2
	13:2	maar ik had de **liefde** niet, ik ware niets.	.2
	13:3	maar had de **liefde** niet, het baatte mij niets.	.2
	13:4	De **liefde** is lankmoedig,	.1
		de **liefde** is goedertieren, zij is niet afgunstig,	.1
		de **liefde** praalt niet, zij is niet opgeblazen,	.1°
	13:8	De **liefde** vergaat nimmermeer;	.1
	13:13	Zo blijven dan: Geloof, hoop en **liefde**, deze drie,	.1
		maar de meeste van deze is de **liefde**.	.1
	14:1	Jaagt de **liefde** na en streeft naar de gaven des Geestes,	.2
	16:14	Laat alles bij u in **liefde** toegaan.	.4
	16:24	Mijn **liefde** is met u allen in Christus Jezus.	.1
2Cor.	2:4	maar opdat gij de **liefde** zoudt kennen,	.2
	2:8	Daarom spoor ik u aan te besluiten hem **liefde** te betonen,	.2
	5:14	Want de **liefde** van Christus dringt ons,	.1
	6:6	in rechtschapenheid, in de Heilige Geest, in ongeveinsde **liefde**,	.4
	8:7	in de **liefde**, die van ons tot u uitgegaan is,	.4
	8:8	maar ik tracht ... ook de echtheid uwer **liefde** te toetsen.	.3
	8:24	Geeft hun dus voor de ogen der gemeenten het bewijs van uw **liefde**	.3
	13:11	en de God der **liefde** en des vredes zal met u zijn.	.3
	13:13	de **liefde** Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen.	.1
Gal.	5:6	maar geloof, door **liefde** werkende.	.3
	5:13	maar dient elkander door de **liefde**.	.3
	5:22	Maar de vrucht van de Geest is **liefde**, blijdschap, vrede,	.1
Ef.	1:4	(5) In **liefde** heeft Hij ons tevoren ertoe bestemd	.4
	1:15	gehoord hebbende ... van uw **liefde** tot al de heiligen,	.2
	2:4	God echter, die rijk is aan erbarming, heeft, om zijn grote **liefde**,	.2
	3:18	(17) Geworteld en gegrond in de **liefde**,	.4
	3:19	en te kennen de **liefde** van Christus, die de kennis te boven gaat,	.2
	4:2	en elkander in **liefde** te verdragen,	.4
	4:15	maar dan groeien wij ... in **liefde** in elk opzicht naar Hem toe,	.4
	4:16	om zichzelf op te bouwen in de **liefde**.	.4
	5:2	en wandelt in de **liefde**, zoals ook Christus u heeft liefgehad	.4

Ef.	6:23	Vrede zij de broeders en **liefde** met geloof, van God, de Vader,	.1
Fil.	1:9	En dit bid ik, dat uw **liefde** nog steeds meer overvloedig moge zijn	.1
	1:17	maar genen ... (16) ... uit **liefde**,	.3°°
	2:1	indien er enige bemoediging is der **liefde**,	.3
	2:2	één in **liefde**betoon, één van ziel, één in streven,	.2
Col.	1:4	daar wij gehoord hebben ... van de **liefde**, die gij al de heiligen toedraagt,	.2
	1:8	en ons ook kenbaar gemaakt heeft uw **liefde** in de Geest.	.2
	1:13	Hij heeft ons ... overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon zijner **liefde**,	.3
	2:2	opdat hun harten getroost en zij in de **liefde** verenigd worden	.4
	3:14	En doet bij dit alles de **liefde** aan, als de band der volmaaktheid.	.2
1Thess.	1:3	onophoudelijk gedachtig aan ... de inspanning uwer **liefde**	.3
	3:6	nu Timoteüs ... goede tijding gebracht heeft van uw geloof en uw **liefde**,	.2
	3:12	u doe de Here toenemen en overvloedig worden in de **liefde** tot elkander	.4
	5:8	toegerust met het harnas van geloof en **liefde**	.3
	5:13	en hen zeer hoog te schatten in **liefde**, om hun werk.	.4
2Thess.	1:3	omdat ... u aller **liefde** jegens elkander sterker wordt,	.1
	2:10	omdat zij de **liefde** tot de waarheid niet aanvaard hebben,	.2
	3:5	De Here neige uw harten tot de **liefde** Gods	.2
1Tim.	1:5	En het doel van (alle) vermaning is **liefde** uit een rein hart,	.1
	1:14	met het geloof en de **liefde** in Christus Jezus.	.3
	2:15	indien zij blijft in geloof, **liefde** en heiliging, met ingetogenheid.	.4
	4:12	wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in **liefde**,	.4
	6:11	doch jaag naar gerechtigheid, godsvrucht, geloof, **liefde**,	.2
2Tim.	1:7	God heeft ons ... gegeven een geest ... van **liefde**	.3
	1:13	in het geloof en de **liefde**, die in Christus Jezus is.	.4
	2:22	en jaag naar gerechtigheid, naar trouw, naar **liefde**	.2
	3:10	Gij daarentegen hebt volle aandacht geschonken aan mijn ... **liefde**,	.4
Tit.	2:2	Oude mannen moeten nuchter zijn, ... gezond in ... de **liefde**	.4
Filem.	5	daar ik hoor van uw **liefde** en van uw trouw,	.2
	7	Want ik heb veel vreugde en troost genoten in uw **liefde**,	.4
	9	toch geef ik ter wille van de **liefde** de voorkeur aan een verzoek.	.2
Hebr.	6:10	God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten en de **liefde**,	.3
	10:24	En laten wij op elkander acht geven om elkaar aan te vuren tot **liefde**	.3
1Petr.	4:8	Hebt bovenal bestendige **liefde** jegens elkander,	.2
		want de **liefde** bedekt tal van zonden.	.1
	5:14	Groet elkander met de kus der **liefde**.	.3
2Petr.	1:7	door de godsvrucht de broederliefde en door de broederliefde de **liefde**	.2
1Joh.	2:5	wie zijn woord bewaart, in die is waarlijk de **liefde** Gods volmaakt.	.1
	2:15	Indien iemand de wereld liefheeft, de **liefde** des Vaders is niet in hem.	.1
	3:1	Ziet, welk een **liefde** ons de Vader heeft gegeven,	.2
	3:16	Hieraan hebben wij de **liefde** leren kennen,	.2
	3:17	hoe blijft de **liefde** Gods in hem?	.1
	4:7	Geliefden, laten wij elkander liefhebben, want de **liefde** is uit God;	.1
	4:8	Wie niet liefheeft, kent God niet, want God is **liefde**.	.1
	4:9	Hierin is de **liefde** Gods jegens ons geopenbaard,	.1
	4:10	Hierin is de **liefde**, niet dat wij God liefgehad hebben,	.1
	4:12	en zijn **liefde** is in ons volmaakt geworden.	.1

	4:16	En wij hebben de **liefde** onderkend en geloofd, ...	.2
		God is **liefde**,	.1
		en wie in de **liefde** blijft, blijft in God en God blijft in hem.	.4
	4:17	Hierin is de **liefde** bij ons volmaakt geworden,	.1
	4:18	Er is in de **liefde** geen vrees,	.4
		maar de volmaakte **liefde** drijft de vrees uit,	.1
		en wie vreest, is niet volmaakt in de **liefde**.	.4
	5:3	Want dit is de **liefde** Gods, dat wij zijn geboden bewaren.	.1
2Joh.	3	barmhartigheid en vrede zal met ons zijn ... in waarheid en **liefde**.	.4
	6	En dit is de **liefde**, dat wij naar zijn geboden wandelen.	.1
3Joh.	6	die in tegenwoordigheid der gemeente getuigd hebben van uw **liefde**;	.4
Jud.	2	barmhartigheid, vrede en **liefde** worde u vermenigvuldigd.	.1
	12	Dezen zijn de schandvlekken bij uw **liefdemalen**,	.5
	21	(20) Maar gij, geliefden, bewaart uzelf in de **liefde** Gods,	.4
Openb.	2:4	Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste **liefde** verzaakt hebt.	.2
	2:19	Ik weet uw werken en **liefde**, en geloof en dienstbetoon,	.2

18 ἀγαπητός agapētos

Het bijvoegelijk naamwoord *agapētos* betekent 'geliefd'.

De 'geliefde' bij uitstek in het NT is Jezus Christus, getuige de roep uit de hemel na Zijn doop en zalving 'Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wien Ik mijn welbehagen heb' (Matt.3:17).

De apostel Paulus accentueert zijn sterke verbondenheid met en zijn grote waardering voor zijn medestrijders in de evangelieverkondiging door hen 'geliefd' te noemen, bv. in Col.4:7: 'Tychicus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar en mededienstknecht in den Here'.

.1	ἀγαπητός	agapētos	geliefd (1 ev m)
.2	ἀγαπητέ	agapēte	geliefd (5 ev m)
.3	ἀγαπητόν	agapēton	geliefd (4 ev m – 1/4 ev o)
.4	ἀγαπητοῦ	agapētou	geliefd (2 ev m/o)
.5	ἀγαπητῷ	agapētōi	geliefd (3 ev m/o)
.6	ἀγαπητοί	agapētoi	geliefd (1 mv m)
.7	ἀγαπητοῖς	agapētois	geliefd (3 mv m/o)
.8	ἀγαπητήν	agapētēn	geliefd (4 ev v)
.9	ἀγαπητῇ	agapētēi	geliefd (3 ev v)
.10	ἀγαπητόν	agapēton	zie 3
.11	ἀγαπητά	agapēta	geliefd (1/4 mv o)

Matt.	3:17	En zie, een stem uit de hemelen zeide: Deze is mijn Zoon, de **geliefde**,	.1
	12:18	Zie, mijn knecht, die Ik verkoren heb, mijn **geliefde**,	.1
	17:5	en zie, een stem uit de wolk zeide: Deze is mijn Zoon, de **geliefde**,	.1
Marc.	1:11	En een stem [kwam] uit de hemelen: Gij zijt mijn Zoon, de **geliefde**;	.1
	9:7	Deze is mijn Zoon, de **geliefde**, hoort naar Hem.	.1
	12:6	Toen had hij nog één over, zijn **geliefde** zoon.	.3°▾
Luc.	3:22	Gij zijt mijn Zoon, de **geliefde**, in U heb Ik mijn welbehagen.	.1
	9:35	SV Deze is Mijn **geliefde** Zoon; hoort naar Hem!	.1°°

Luc.	20:13	Ik zal mijn **geliefde** zoon zenden; die zullen zij wel ontzien.	.3
Hand.	15:25	om die tot u te zenden met onze **geliefden**, Barnabas en Paulus.	.7
Rom.	1:7	aan alle **geliefden** Gods, geroepen heiligen, die te Rome zijn:	.7
	11:28	naar de verkiezing zijn zij **geliefden** om der vaderen wil.	.6
	12:19	Wreekt uzelf niet, **geliefden**, maar laat plaats voor de toorn,	.6
	16:5	Groet mijn **geliefde** Epenetus, de eersteling voor Christus uit Asia.	.3
	16:8	Groet Ampliatus, mijn **geliefde** in de Here.	.3
	16:9	Groet Urbanus, onze medewerker in Christus, en mijn **geliefde** Stachys.	.3
	16:12	Groet de **geliefde** Persis, die zich veel moeite gegeven heeft in de Here.	.8
1Cor.	4:14	maar om u als mijn **geliefde** kinderen terecht te wijzen.	.11
	4:17	die mij een **geliefd** en trouw kind is in de Here.	.10
	10:14	Daarom dan, mijn **geliefden**, ontvlucht de afgoderij!	.6
	15:58	Daarom, mijn **geliefde** broeders, weest standvastig, onwankelbaar,	.6
2Cor.	7:1	Daar wij nu deze beloften bezitten, **geliefden**, laten wij ons reinigen	.6
	12:19	Maar wij spreken ... **geliefden**, tot uw opbouwing.	.6
Ef.	5:1	Weest dan navolgers Gods, als **geliefde** kinderen,	.11
	6:21	Tychikus, mijn **geliefde** broeder en getrouwe dienaar in de Here,	.1
Fil.	2:12	mijn **geliefden**, ... blijft ... uw behoudenis bewerken met vreze en beven,	.6
	4:1	Daarom, mijn **geliefde** broeders, naar wie mijn verlangen uitgaat,	.6
		mijn blijdschap en kroon, staat alzo vast in de Here, **geliefden**!	.6
Col.	1:7	Epafras, onze **geliefde** mededienstknecht,	.4
	4:7	Tychikus, mijn **geliefde** broeder en getrouwe dienaar en mededienstknecht	.1
	4:9	Onesimus, mijn getrouwe en **geliefde** broeder,	.5
	4:14	De **geliefde** geneesheer Lucas en ook Demas laten u groeten.	.1
1Thess.	2:8	daarom, dat gij ons **lief** geworden waart.	.6
1Tim.	6:2	omdat (hun meesters) gelovigen en **geliefden** zijn,	.6
2Tim.	1:2	aan Timoteüs, mijn **geliefd** kind: genade, barmhartigheid en vrede zij u	.5
Filem.	1	aan de **geliefde** Filemon, onze medearbeider,	.5
	2	SV aan Apfia, de **geliefde**, en aan Archippus, onze medestrijder,	.9°°
	16	maar als meer dan slaaf, als een **geliefde** broeder,	.3
Hebr.	6:9	Maar wat u betreft, **geliefden**,	.6
Jac.	1:16	Dwaalt niet, mijn **geliefde** broeders.	.6
	1:19	Weet (dit) wel, mijn **geliefde** broeders:	.6
	2:5	Hoort, mijn **geliefde** broeders!	.6
1Petr.	2:11	**Geliefden**, ik vermaan u als bijwoners en vreemdelingen,	.6
	4:12	**Geliefden**, laat de vuurgloed ... u niet bevreemden,	.6
2Petr.	1:17	Deze is mijn Zoon, mijn **geliefde**, in wie Ik mijn welbehagen heb.	.1
	3:1	Dit is reeds de tweede brief, **geliefden**, die ik u schrijf;	.6
	3:8	Doch dit ene mag u niet ontgaan, **geliefden**,	.6
	3:14	Daarom, **geliefden**, beijvert u	.6
	3:15	zoals ook onze **geliefde** broeder Paulus ... u geschreven heeft,	.1
	3:17	**Geliefden**, daar gij het nu van tevoren weet, weest op uw hoede,	.6
1Joh.	2:7	**Geliefden**, ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod,	.6ˇˇ
	3:2	**Geliefden**, nu zijn wij kinderen Gods	.6
	3:21	**Geliefden**, als ons hart ons niet veroordeelt, hebben wij vrijmoedigheid	.6
	4:1	**Geliefden**, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten,	.6
	4:7	**Geliefden**, laten wij elkander liefhebben, want de liefde is uit God;	.6

	4:11	**Geliefden**, indien God ons zó heeft liefgehad,	.6
3Joh.	1	De oudste aan de **geliefde** Gajus, die ik in waarheid liefheb.	.5
	2	**Geliefde**, ik bid, dat het u in alles wèl ga en gij gezond zijt,	.2
	5	**Geliefde**, gij handelt trouw in alles wat gij aan de broeders doet,	.2
	11	**Geliefde**, volg het kwade niet na, maar het goede.	.2
Jud.	3	**Geliefden**, daar ik mij in alle opzichten beijver u te schrijven	.6
	17	Gij echter, **geliefden**, herinnert u de woorden,	.6
	20	Maar gij, **geliefden**, bewaart uzelf in de liefde Gods,	.6

19 ἀγγαρεύω aggareuō

Het werkwoord *aggareuō* betekent '(tot transport of iets dergelijks) verplichten, pressen'.

.1	ἀγγαρεύουσιν	aggareuousin	zij verplichten – verplichtend (3 mv m/o)
.2	ἀγγαρεύσει	aggareusei	hij zal verplichten – jij zult verplicht worden (med)
.3	ἠγγάρευσαν	ēggareusan	zij hebben verplicht (aor)

Matt.	5:41	en **zal** iemand u voor één mijl **pressen**, ga er twee met hem.	.2
	27:32	die **presten zij** om zijn kruis te dragen.	.3
Marc.	15:21	En **zij presten** een voorbijganger om zijn kruis te dragen,	.1

20 ἀγγεῖον aggeion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aggeion* betekent 'vat'.

In het NT worden 'vaten' gebruikt voor olie of vissen.

.1	ἀγγεῖα	aggeia	vaten (1/4)
.2	ἀγγείοις	aggeiois	vaten (3)

Matt.	13:48	haalt men het op de oever, en ... verzamelt het goede in **vaten**,	.1°°
	25:4	doch de wijze namen olie in haar **kruiken**, met haar lampen.	.2

21 ἀγγελία aggelia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aggelia* betekent 'boodschap, bericht' en soms met bevelende ondertoon 'opdracht'.

In het NT komt het woord *aggelia* tweemaal voor. In het ene geval gaat het om de 'boodschap' van het Evangelie: God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis (1Joh.1:5); in het andere om de 'opdracht' elkaar lief te hebben (1Joh.3:11).

.1	ἀγγελία	aggelia	boodschap (1)

1Joh.	1:5	En dit is de **verkondiging**, die wij van Hem gehoord hebben	˅˅
	3:11	Want dit is de **verkondiging**, die gij van den beginne gehoord hebt:	

[21II]	ἀγγέλλω	aggellō

Het werkwoord *aggellō* betekent 'een boodschap overbrengen, berichten'.

In opdracht van Christus 'bericht' Maria van Magdala de discipelen, dat zij de opgestane Heer heeft ontmoet (Joh.20:18).

.[1]	ἀγγέλλουσα	aggellousa	berichtend (1 ev v)

Joh. 20:18 Maria van Magdala ging heen **en boodschapte** de discipelen. ¨

22	ἄγγελος	aggelos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aggelos* betekent 'bode, engel'.

aggelos kan in het NT betrekking hebben op mensen. Zo wordt Johannes de Doper als voorloper van de messias betiteld als een 'bode die uw weg voor U heen bereiden zal' (Matt.11:10). Zo zendt Jezus Christus Zijn discipelen als 'boden' voor Zich uit als Hij op weg gaat naar Jeruzalem (Luc.9:52).

Vervolgens is in het NT het woord *aggelos* de gangbare betiteling van hemelse figuren als engelen, zowel van de goede als van de kwade.

De 'engel' als bode van God wordt in een grote verscheidenheid van typeringen gepresenteerd, zoals de 'engel des Heren', de 'engel Gods', 'heilige en uitverkoren engelen', een 'sterke engel'. Met het oog op hun woonplaats lezen we van de 'engelen des hemels'. In Hebr.1:14 worden engelen omschreven als 'dienende geesten, die uitgezonden worden ten dienste van hen die het heil zullen beërven'. In dit verband kunnen we ook denken aan Matt.18:10, waar Jezus zegt: 'Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van Mijn Vader die in de hemelen is.' In Gal.3:19 staat dat bij de overdracht van de joodse wet engelen betrokken zijn geweest. Engelen verheugen zich over de bekering van zondaars (Luc.15:10). In het boek Openbaring zien we engelen die macht hebben over de wind, het vuur en het water (7:1; 14:18; 16:5).

Rondom Jezus Christus vinden we een concentratie van engelen: zij kondigen Zijn geboorte aan, zij verzorgen de berichtgeving, zij zijn aanwezig in de slotfase van de verzoeking in de woestijn, zij staan Hem in groten getale ter beschikking, zij geven ondersteuning in de Hof van Getsemane, zij maken het gebeuren van Zijn opstanding uit de doden bekend, zij attenderen de discipelen op Zijn wederkomst, zij zullen ook Zijn wederkomst luister bijzetten getuige Jezus' rede over de laatste dingen in Matt.24.

De apostel Paulus waarschuwt voor engelenverering (Col.2:18). Ook instrueert hij de vrouwen bij bidden en profeteren tot hoofdbedekking 'vanwege de engelen' (1Cor.11:10).

De satan, die zich als een engel des lichts presenteert (2Cor.11:14), heeft zijn eigen groep engelen, afgescheiden van de groep die met God verbonden is. Zo lezen we in het boek Openbaring van 'de draak en zijn engelen' (12:7). Petrus zinspeelt op de afvallige engelen, wanneer hij schrijft dat God engelen die gezondigd hadden, niet gespaard heeft, maar hen in de afgrond heeft geworpen, en aan de krochten der duisternis heeft overgegeven om hen tot het oordeel te bewaren' (2Petr.2:4).

.1	ἄγγελος	aggelos	engel (1)
.2	ἄγγελον	aggelon	engel (4)
.3	ἀγγέλου	aggelou	engel (2)
.4	ἀγγέλῳ	aggelōi	engel (3)
.5	ἄγγελοι	aggeloi	engelen (1)
.6	ἀγγέλους	aggelous	engelen (4)
.7	ἀγγέλων	aggelōn	engelen (2)
.8	ἀγγέλοις	aggelois	engelen (3)

Matt.	1:20	zie, een **engel** des Heren verscheen hem in de droom en zeide: Jozef,	.1
	1:24	deed hij, zoals de **engel** des Heren hem bevolen had	.1
	2:13	zie, een **engel** des Heren verschijnt Jozef in de droom en zegt: Sta op,	.1
	2:19	zie, een **engel** des Heren verschijnt in de droom aan Jozef in Egypte,	.1
	4:6	er staat immers geschreven: Aan zijn **engelen** zal Hij opdracht geven	.8
	4:11	Toen liet de duivel Hem met rust en zie, **engelen** kwamen en dienden Hem.	.5
	11:10	Ik zend mijn **bode** voor uw aangezicht uit, die uw weg ... bereiden zal.	.2
	13:39	de oogst is de voleinding der wereld; de maaiers zijn de **engelen**.	.5
	13:41	De Zoon des mensen zal zijn **engelen** uitzenden	.6
	13:49	De **engelen** zullen uitgaan om de bozen ... af te zonderen,	.5
	16:27	Want de Zoon des mensen zal komen ... met zijn **engelen**,	.7
	18:10	dat hun **engelen** ... voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader,	.5
	22:30	niet ten huwelijk genomen, maar zij zijn als **engelen** in de hemel.	.5
	24:31	En Hij zal zijn **engelen** uitzenden met luid bazuingeschal	.6
	24:36	van die ure weet niemand, ook de **engelen** der hemelen niet,	.5
	25:31	Wanneer dan de Zoon des mensen komt ... en al de **engelen** met Hem,	.5
	25:41	het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn **engelen** bereid is.	.8
	26:53	Hij zal Mij terstond meer dan twaalf legioenen **engelen** terzijde stellen?	.7
	28:2	een grote aardbeving, want een **engel** des Heren daalde ... neder	.1
	28:5	de **engel** antwoordde en zeide tot de vrouwen: Weest gij niet bevreesd;	.1
Marc.	1:2	Ik zend mijn **bode** voor uw aangezicht uit, die uw weg bereiden zal;	.2
	1:13	en Hij was bij de wilde dieren, en de **engelen** dienden Hem.	.5
	8:38	wanneer Hij komt in de heerlijkheid zijns Vaders, met de heilige **engelen**.	.7
	12:25	niet ten huwelijk genomen, maar zij zijn als **engelen** in de hemelen.	.5
	13:27	dan zal Hij zijn **engelen** uitzenden en zijn uitverkorenen verzamelen	.6
	13:32	van die ure weet niemand, ook de **engelen** in de hemel niet,	.5
Luc.	1:11	En hem verscheen een **engel** des Heren,	.1
	1:13	Maar de **engel** zeide tot hem: Wees niet bevreesd, Zacharias,	.1
	1:18	En Zacharias zeide tot de **engel**: Waaraan zal ik dit weten?	.2
	1:19	En de **engel** antwoordde en zeide tot hem: Ik ben Gabriël,	.1
	1:26	In de zesde maand nu werd de **engel** Gabriël van God gezonden	.1
	1:28	SV En de **engel** tot haar ingekomen zijnde, zeide: Wees gegroet,	.1°
	1:30	En de **engel** zeide tot haar: Wees niet bevreesd, Maria;	.1
	1:34	En Maria zeide tot de **engel**: Hoe zal dat geschieden,	.2
	1:35	En de **engel** ... zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen	.1
	1:38	En de **engel** ging van haar heen.	.1
	2:9	En opeens stond een **engel** des Heren bij hen	.1

	2:10	En de **engel** zeide tot hen: Weest niet bevreesd,	.1
	2:13	En plotseling was er bij de **engel** een grote hemelse legermacht.	.4
	2:15	En het geschiedde, toen de **engelen** van hen heengevaren waren	.5
	2:21	ontving Hij ook de naam Jezus, die door de **engel** genoemd was,	.3
	4:10	want er staat geschreven: Aan zijn **engelen** zal Hij opdracht geven	.8
	7:24	Toen de **boden** van Johannes vertrokken waren, begon Hij ... te zeggen	.7
	7:27	Ik zend mijn **bode** voor uw aangezicht uit,	.2
	9:26	wanneer Hij komt in zijn heerlijkheid en die van ... de heilige **engelen**.	.7
	9:52	en Hij zond **boden** voor Zich uit. En zij gingen heen	.6
	12:8	hem zal ook de Zoon des mensen belijden voor de **engelen** Gods;	.7
	12:9	die zal verloochend worden voor de **engelen** Gods.	.7
	15:10	Alzo is er ... blijdschap bij de **engelen** Gods over één zondaar,	.7
	16:22	Het geschiedde, dat de arme stierf en door de **engelen** gedragen werd	.7
	22:43	En Hem verscheen een **engel** uit de hemel om Hem kracht te geven.	.1°
	24:23	dat zij ook een verschijning van **engelen** gezien hadden,	.7
Joh.	1:52	gij zult de hemel open zien en de **engelen** Gods opstijgen en nederdalen	.6
	5:4	Want van tijd tot tijd daalde een **engel** des Heren neder in het bad;	.1°
	12:29	anderen zeiden: Een **engel** heeft tot Hem gesproken.	.1
	20:12	en zij zag twee **engelen** zitten, in witte klederen,	.6
Hand.	5:19	Maar een **engel** des Heren opende des nachts de deuren van de gevangenis	.1
	6:15	En allen ... zagen ... zijn gelaat als het gelaat van een **engel**.	.3
	7:30	verscheen hem in de woestijn van de berg Sinaï een **engel**	.1
	7:35	met de macht van de **engel**, die hem verschenen was in de braamstruik.	.3
	7:38	Deze is het, die in de vergadering in de woestijn met de **engel** was,	.3
	7:53	gij, die de wet ontvangen hebt op beschikking van **engelen**,	.7
	8:26	En een **engel** des Heren sprak tot Filippus en zeide: Sta op	.1
	10:3	Hij zag in een gezicht ... een **engel** Gods bij zich binnenkomen	.2
	10:7	Zodra de **engel** ... weggegaan was, riep hij twee van zijn huisslaven	.1
	10:22	Cornelius ... heeft door een heilige **engel** een godsspraak ontvangen	.3
	11:13	en hij heeft ons medegedeeld, hoe hij een **engel** ... had zien staan,	.2
	12:7	En zie, een **engel** des Heren stond bij hem en er scheen licht	.1
	12:8	En de **engel** zeide tot hem: Omgord u en bind uw sandalen aan.	.1
	12:9	hij wist niet, dat het werkelijkheid was, wat door de **engel** gedaan werd,	.3
	12:10	gingen zij één straat ver en terstond daarna verliet de **engel** hem.	.1
	12:11	Nu weet ik waarlijk, dat de Here zijn **engel** uitgezonden heeft	.2
	12:15	zij bleef volhouden, dat het zo was. En zij zeiden: Het is zijn **engel**.	.1
	12:23	terstond sloeg hem een **engel** des Heren, omdat hij God de eer niet gaf;	.1
	23:8	de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, noch **engel** of geest,	.2
	23:9	En indien nu eens een geest tot hem heeft gesproken, of een **engel**!	.1
	27:23	Want deze nacht heeft een **engel** ... bij mij gestaan,	.1°▾
Rom.	8:38	noch dood noch leven, noch **engelen** noch machten,	.5
1Cor.	4:9	zijn een schouwspel geworden voor de wereld, voor **engelen** en mensen.	.8
	6:3	Weet gij niet, dat wij over **engelen** oordelen zullen?	.6
	11:10	Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben vanwege de **engelen**.	.6
	13:1	Al ware het, dat ik met de tongen der mensen en der **engelen** sprak,	.7
2Cor.	11:14	Immers, de satan zelf doet zich voor als een **engel** des lichts.	.2
	12:7	een doorn in het vlees..., een **engel** des satans,	.1

Gal.	1:8	Maar ook al zouden wij, of een **engel** ... [u] een evangelie verkondigen,	.1
	3:19	zij is ... door **engelen** in de hand van een middelaar gegeven.	.7
	4:14	gij hebt mij ontvangen als een **bode** Gods, (ja,) als Christus Jezus.	.2
Col.	2:18	Laat niemand u de prijs doen missen door ... **engelen**verering,	.7
2Thess.	1:7	openbaring van de Here Jezus ... met de **engelen** zijner kracht,	.7
1Tim.	3:16	Die Zich geopenbaard heeft in het vlees, ... is verschenen aan de **engelen**,	.8
	5:21	Ik betuig u voor God en ... voor de uitverkoren **engelen**,	.7
Hebr.	1:4	zoveel machtiger geworden dan de **engelen**,	.7
	1:5	Immers, tot wie der **engelen** heeft Hij ooit gezegd: Mijn Zoon zijt gij;	.7
	1:6	En Hem moeten alle **engelen** Gods huldigen.	.5
	1:7	En van de **engelen** zegt Hij:	.6
		Die zijn **engelen** maakt tot winden en zijn dienaars tot een vuurvlam;	.6
	1:13	En tot wie der **engelen** heeft Hij ooit gezegd:	.7
	2:2	het woord, door bemiddeling van **engelen** gesproken,	.7
	2:5	Want niet aan **engelen** heeft Hij de toekomende wereld ... onderworpen.	.8
	2:7	Gij hebt hem voor een korte tijd beneden de **engelen** gesteld,	.6
	2:9	Jezus, die voor een korte tijd beneden de **engelen** gesteld was	.6
	2:16	Want over de **engelen** ontfermt Hij Zich niet,	.7
	12:22	Maar gij zijt genaderd ... tot tienduizendtallen van **engelen**,	.7
	13:2	want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten, **engelen** geherbergd.	.6
Jac.	2:25	toen zij de **boodschappers** in huis nam	.6
1Petr.	1:12	in welke dingen zelfs **engelen** begeren een blik te slaan.	.5
	3:22	terwijl **engelen** en machten en krachten Hem onderworpen zijn.	.7
2Petr.	2:4	indien God **engelen**, die gezondigd hadden, niet gespaard heeft,	.7
	2:11	**engelen**, hun meerderen in sterkte en macht,	.5
Jud.	6	**engelen**, die aan hun oorsprong ontrouw werden	.6
Openb.	1:1	welke Hij door de zending van zijn **engel** ... heeft te kennen gegeven.	.3
	1:20	de zeven sterren zijn de **engelen** der zeven gemeenten,	.5
	2:1	Schrijf aan de **engel** der gemeente te Efeze:	.4
	2:8	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Smyrna:	.4
	2:12	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Pergamum:	.4
	2:18	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Tyatira:	.4
	3:1	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Sardes:	.4
	3:5	maar Ik zal zijn naam belijden voor mijn Vader en voor zijn **engelen**.	.7
	3:7	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Filadelfia:	.4
	3:14	En schrijf aan de **engel** der gemeente te Laodicea:	.4
	5:2	En ik zag een sterke **engel**, die met luider stem uitriep:	.2
	5:11	En ik zag, en ik hoorde een stem van vele **engelen** rondom de troon,	.7
	7:1	Daarna zag ik vier **engelen** staan aan de vier hoeken der aarde,	.6
	7:2	En ik zag een andere **engel** opkomen van de opgang der zon, ...	.2
		en hij riep met luider stem tot de vier **engelen**,	.8
	7:11	En al de **engelen** stonden rondom de troon	.5
	8:2	En ik zag de zeven **engelen**, die voor God staan,	.6
	8:3	En er kwam een andere **engel**, die ... bij het altaar ging staan,	.1
	8:4	En de rook ... steeg uit de hand van de **engel** voor Gods aangezicht op.	.3
	8:5	En de **engel** nam het wierookvat en vulde dat met het vuur	.1
	8:6	En de zeven **engelen**, die de zeven bazuinen hadden, maakten zich gereed	.5

Openb. 8:7	SV En de eerste **engel** heeft gebazuind, en er is geworden hagel	.1°
8:8	En de tweede **engel** blies de bazuin, en er werd iets ... geworpen,	.1
8:10	En de derde **engel** blies de bazuin, en er viel een grote ster,	.1
8:12	En de vierde **engel** blies de bazuin,	.1
8:13	SV En ik zag en ik hoorde een **engel** vliegen in het midden van de hemel	.3°°
	vanwege de overige stemmen van de bazuin der drie **engelen**,	.7
9:1	En de vijfde **engel** blies de bazuin, en ik zag een ster,	.1
9:11	Zij hadden over zich als koning de **engel** des afgronds;	.2
9:13	En de zesde **engel** blies de bazuin, en ik hoorde een stem	.1
9:14	zeggende tot de zesde **engel**, die de bazuin had:	.4
	Laat de vier **engelen** los, die bij de grote rivier ... gebonden zijn.	.6
9:15	En de vier **engelen** ... werden losgelaten	.5
10:1	En ik zag een andere sterke **engel** nederdalen uit de hemel,	.2
10:5	En de **engel** ... hief zijn rechterhand op naar de hemel,	.1
10:7	de stem van de zevende **engel**, wanneer hij bazuinen zal,	.3
10:8	Ga heen, neem het boek, dat geopend ligt in de hand van de **engel**,	.3
10:9	En ik ging heen tot de **engel** en zeide tot hem,	.2
10:10	En ik nam het boekje uit de hand van de **engel** en at het op,	.3
11:15	En de zevende **engel** blies de bazuin en luide stemmen klonken	.1
12:7	Michaël en zijn **engelen** hadden oorlog te voeren tegen de draak;	.5
	ook de draak en zijn **engelen** voerden oorlog,	.5
12:9	hij werd op de aarde geworpen en zijn **engelen** met hem.	.5
14:6	En ik zag een andere **engel** vliegen in het midden des hemels	.2
14:8	En een andere, een tweede **engel**, volgde,	.1
14:9	En een andere **engel**, een derde, volgde hen, zeggende met luider stem:	.1
14:10	ten aanschouwen van de heilige **engelen** en van het Lam.	.7
14:15	En een andere **engel** kwam uit de tempel en riep met luider stem	.1
14:17	En een andere **engel** kwam uit de tempel, die in de hemel is,	.1
14:18	En een andere **engel** kwam uit het altaar; deze had macht over het vuur	.1
14:19	En de **engel** wierp zijn sikkel op de aarde en oogstte van de wijngaard	.1
15:1	zeven **engelen**, die de zeven laatste plagen hadden,	.6
15:6	en de zeven **engelen**, die de zeven plagen hadden, kwamen uit de tempel,	.5
15:7	een van de vier dieren gaf aan de zeven **engelen** zeven gouden schalen,	.8
15:8	voordat de zeven plagen der zeven **engelen** voleindigd waren.	.7
16:1	En ik hoorde een luide stem uit de tempel zeggen tot de zeven **engelen**:	.8
16:3	SV En de tweede **engel** goot zijn fiool uit in de zee,	.1°
16:4	SV En de derde **engel** goot zijn fiool uit in de rivieren	.1°
16:5	En ik hoorde de **engel** der wateren zeggen: Rechtvaardig zijt Gij,	.3
16:8	SV En de vierde **engel** goot zijn fiool uit op de zon	.1°
16:10	SV En de vijfde **engel** goot zijn fiool uit op de troon van het beest,	.1°
16:12	SV En de zesde **engel** goot zijn fiool uit op de grote rivier,	.1°
16:17	SV En de zevende **engel** goot zijn fiool uit in de lucht	.1°
17:1	En één van de zeven **engelen**, die de zeven schalen hadden, kwam	.7
17:7	En de **engel** zeide tot mij: Waarom verbaast gij u?	.1
18:1	Hierna zag ik een andere **engel**, die grote macht had, nederdalen	.2
18:21	En een sterke **engel** nam een steen op als een grote molensteen	.1
19:17	En ik zag een **engel** staan op de zon en hij riep met luider stem	.2

20:1	En ik zag een **engel** nederdalen uit de hemel	.2
21:9	En er kwam een van de zeven **engelen** met de zeven schalen,	.7
21:12	en zij had twaalf poorten en op de poorten twaalf **engelen**,	.6
21:17	honderd vierenveertig el, mensenmaat, die **engelen**maat is.	.3
22:6	de Here, de God van de geesten der profeten, heeft zijn **engel** gezonden	.2
22:8	wierp ik mij neder voor de voeten van de **engel**,	.3
22:16	Ik, Jezus, heb mijn **engel** gezonden, om ulieden dit te betuigen	.2

[22II] ἄγγος **aggos**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aggos* betekent 'vat'.
'Vaten' worden in Matt.13:48 gebruikt voor vissen. Vgl. *20 aggeion* 'vat'.

.[1]	ἄγγη	aggē	vaten (1/4)

Matt. 13:48 Wanneer het vol is, haalt men het ... en verzamelt het goede in **vaten**, ¨

23 ἄγε **age**

Het woord *age*, de enkelvoudige gebiedende wijs van het werkwoord *60 agō* 'leiden', functioneert als tussenwerpsel met de betekenis van 'welaan, welnu', als aansporing bij een bevel of een vermanende uitspraak.

.1	ἄγε	age	vooruit!, welaan!

Jac.	4:13	**Welaan** dan, gij, die zegt: Vandaag of morgen gaan wij op reis
	5:1	**Welaan** dan, gij rijken, weent en maakt misbaar over de rampen,

24 ἀγέλη **agelē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agelē* betekent 'kudde'.
In het NT zijn het alleen zwijnen die als groep een 'kudde' genoemd worden met het woord *agelē*; voor een kudde schapen wordt in het NT het woord *3634 poimnē* of het verkleinwoord daarvan, *3635 poimnion*, gebruikt.

.1	ἀγέλη	agelē	kudde (1)
.2	ἀγέλην	agelēn	kudde (4)

Matt.	8:30	Nu werd er ver van hen een grote **kudde** zwijnen gehoed.	.1
	8:31	Indien Gij ons uitdrijft, laat ons dan in de **kudde** zwijnen varen.	.2
	8:32	SV En zij uitgaande, voeren heen in de **kudde** zwijnen;	.2°
		en zie, de gehele **kudde** stormde langs de helling de zee in	.1
Marc.	5:11	Nu werd daar bij de berg een grote **kudde** zwijnen gehoed.	.1
	5:13	de **kudde**, ongeveer tweeduizend, stormde langs de helling de zee in	.1

Luc.	8:32	Nu werd op de berg een talrijke **kudde** zwijnen gehoed;	.1
	8:33	en de **kudde** stormde langs de helling het meer in en verdronk.	.1

25 ἀγενεαλόγητος agenealogētos

Het bijvoeglijk naamwoord *agenealogētos* betekent 'zonder geslachtsregister'.

Van Melchisedek, in wiens priesterlijke ordening Christus treedt, wordt gezegd dat hij 'zonder vermelding van afkomst' is (Hebr.7:3).

.1	ἀγενεαλόγητος	agenealogētos	zonder geslachtsregister (1 ev m/v)

Hebr. 7:3 zonder vader, zonder moeder, **zonder geslachtsregister**,

26 ἀγενής agenēs

Het bijvoeglijk naamwoord *agenēs* betekent 'zonder geslacht' en als zodanig 'onedel, onaanzienlijk'.

De tegenpool van *agenēs* is *1914 eugenēs* 'van goede komaf', met andere woorden 'edel, aanzienlijk' (1Cor.1:26).

.1	ἀγενῆ	agenē	onaanzienlijk (4 ev m/v – 1/4 mv o)

1Cor. 1:28 en wat voor de wereld **onaanzienlijk** en veracht is,

27 ἁγιάζω hagiazō

Het werkwoord *hagiazō* betekent 'heiligen, wijden', d.w.z. overzetten vanuit het terrein van het ongewijde (het profane) naar het gewijde (het heilige).

Wat dingen betreft is er sprake van het altaar dat de (offer)gave heiligt (Matt.23:19) en van Gods brede aanbod van spijzen die de gelovige zonder gewetensconflict onder dankzegging mag nuttigen, immers 'het wordt geheiligd door het woord Gods en door het gebed' (1Tim.4:5).

Wat mensen betreft is er sprake van Christus die Zijn volk door Zijn bloed heiligt (Hebr.13:12) en die Zijn gemeente heiligt 'haar reinigende door het waterbad met het woord' (Ef.5:26). Zo kunnen de gelovigen als 'geheiligden' bestempeld worden (bv. Hand.20:32). Ook is de ongelovige partner geheiligd in de gelovige partner (1Cor.7:14).

Gelovigen worden opgeroepen Christus in hun harten te 'heiligen' als Heer (1Petr.3:15) en Gods Naam te 'heiligen' (Matt.6:9), dat wil zeggen 'als heilig behandelen'.

.1	ἁγιάζω	hagiazō	ik heilig – (dat) ik heilig
.2	ἁγιάζει	hagiazei	hij heiligt – jij wordt geheiligd (med)
.3	ἁγιάζων	hagiazōn	heiligend (1 ev m)
.4	ἁγιάζον	hagiazon	heiligend (1/4 ev o)
.5	ἡγίασεν	hēgiasen	hij heeft geheiligd (aor)
.6	ἁγιάσῃ	hagiasēi	(dat) hij heiligt (aor) – (dat) jij geheiligd wordt (aor med)

.7	ἁγιάσαι	hagiasai	moge hij heiligen (aor) – heiligen (aor)
.8	ἁγίασον	hagiason	heilig! (aor)
.9	ἁγιάσατε	hagiasate	heiligt ! (aor)
.10	ἁγιάζεται	hagiazetai	hij wordt geheiligd (med)
.11	ἁγιαζόμενοι	hagiazomenoi	geheiligd wordend (1 mv m; med)
.12	ἁγιαζομένους	hagiazomenous	geheiligd wordend (4 mv m; med)
.13	ἡγιάσθη	hēgiasthē	hij is geheiligd (aor pass)
.14	ἡγιάσθητε	hēgiasthēte	jullie zijn geheiligd (aor pass)
.15	ἁγιασθήτω	hagiasthētō	hij moet geheiligd worden! (aor pass)
.16	ἡγίασται	hēgiastai	hij is geheiligd (med)
.17	ἡγιασμένοι	hēgiasmenoi	geheiligd (1 mv m; med)
.18	ἡγιασμένοις	hēgiasmenois	geheiligd (3 mv m/o; med)
.19	ἡγιασμένη	hēgiasmenē	geheiligd (1 ev v; med)
.20	ἡγιασμένον	hēgiasmenon	geheiligd (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[21]	ἁγιάσας	hagiasas	heiligend (1 ev m; aor)

Matt.	6:9	Onze Vader die in de hemelen zijt, uw naam **worde geheiligd**;	.15
	23:17	wat toch is meer, het goud of de tempel, **die** het goud **geheiligd heeft**?	.3/.[21]
	23:19	immers, wat is meer, de gave of het altaar, **dat** de gave **heiligt**?	.4
Luc.	11:2	Vader, uw naam **worde geheiligd**; uw Koninkrijk kome;	.15
Joh.	10:36	die de Vader **geheiligd** en in de wereld gezonden **heeft**,	.5
	17:17	**Heilig** hen in uw waarheid; uw woord is de waarheid.	.8
	17:19	en **Ik heilig** Mijzelf voor hen,	.1
		opdat ook zij **geheiligd** mogen zijn in waarheid.	.17
Hand.	20:32	die bij machte is ... het erfdeel te geven onder alle **geheiligden**.	.18
	26:18	opdat zij ... een erfdeel onder de **geheiligden** zouden ontvangen	.18
Rom.	15:16	de offergave ... welgevallig zou wezen, **geheiligd** door de heilige Geest.	.19
1Cor.	1:2	aan de gemeente Gods te Korinte, aan de **geheiligden** in Christus Jezus,	.18
	6:11	maar **gij zijt geheiligd**, maar gij zijt gerechtvaardigd	.14
	7:14	Want de ongelovige man **is geheiligd** in zijn vrouw	.16
		en de ongelovige vrouw **is geheiligd** in de broeder.	.16
Ef.	5:26	om haar te heiligen, haar reinigende door het waterbad met het woord,	.6
		letterlijk: opdat **Hij** haar **heiligt**, haar reinigende ...	
1Thess.	5:23	En Hij, de God des vredes, **heilige** u geheel en al,	.7
1Tim.	4:5	want **het wordt geheiligd** door het woord Gods en door gebed.	.10
2Tim.	2:21	zal hij een voorwerp zijn met eervolle bestemming, **geheiligd**,	.20
Hebr.	2:11	Want Hij, **die heiligt**,	.3
		en zij, **die geheiligd worden**, zijn allen uit één;	.11
	9:13	als (reeds) het bloed van bokken en stieren ... **heiligt**,	.2
	10:10	Krachtens die wil zijn wij eens voor altijd **geheiligd**	.17
	10:14	heeft Hij voor altijd hen volmaakt, **die geheiligd worden**.	.12
	10:29	het bloed des verbonds, waardoor **hij geheiligd was**,	.13
	13:12	ten einde zijn volk door zijn eigen bloed te heiligen,	.6
		letterlijk: opdat **Hij** zijn volk door zijn eigen bloed **heiligt**,	
1Petr.	3:15	Maar **heiligt** de Christus in uw harten als Here,	.9
		SV aan de geroepenen, **die** door God de Vader **geheiligd zijn**,	.18°°
Openb.	22:11	wie heilig is, **hij worde** nog meer **geheiligd**.	.15

28	ἁγιασμός	**hagiasmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hagiasmos* betekent 'heiliging, heiligmaking'.

Tegenpolen van *hagiasmos* zijn *418 anomia* 'wetteloosheid' (Rom.6:19) en *142 akatharsia* 'onreinheid' (1Thess.4:7). Vergelijk ook *27 hagiazō* 'heiligen' en *29 hagios* 'heilig'.

.1	ἁγιασμός	hagiasmos	heiliging (1)
.2	ἁγιασμόν	hagiasmon	heiliging (4)
.3	ἁγιασμῷ	hagiasmōi	heiliging (3)

Rom.	6:19	zo stelt nu uw leden ten dienste van de gerechtigheid tot **heiliging**.	.2
	6:22	Maar thans ... hebt gij tot vrucht uw **heiliging**	.2
1Cor.	1:30	die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, **heiliging**	.1
1Thess.	4:3	Want dit wil God: uw **heiliging**, dat gij u onthoudt van de hoererij,	.1
	4:4	dat ieder uwer in **heiliging** en eerbaarheid zijn vat wete te verwerven,	.3
	4:7	Want God heeft ons niet geroepen tot onreinheid, maar in **heiliging**.	.3
2Thess.	2:13	in **heiliging** door de Geest en geloof in de waarheid.	.3
1Tim.	2:15	indien zij blijft in geloof, liefde en **heiliging**, met ingetogenheid.	.3
Hebr.	12:14	Jaagt naar vrede met allen en naar de **heiliging**,	.2
1Petr.	1:2	de uitverkorenen naar de voorkennis van God, de Vader, in **heiliging**	.3

29	ἅγιος	**hagios**

Het bijvoeglijk naamwoord *hagios* betekent 'heilig'.

Het 'heilig' zijn is een eigenschap van personen en zaken die bij God horen en daarmee apart staan van de profane, zondige wereld. In het NT wordt op een meerderheid van plaatsen de Heilige Geest 'heilig' genoemd, ter onderscheiding van geesten en demonen die niet bij God horen (zie *3618 pneuma* 'geest'); minder vaak wordt God de Vader (bv. Joh.17:11) of Jezus (bv. Hand.4:27) 'heilig' genoemd, wat niet betekent dat ze ook minder heilig zijn (vgl. Openb.4:8). Verder worden allerlei personen en zaken die tot de sfeer van God behoren – of zijn gaan behoren – 'heilig' genoemd: een volk (1Petr.2:9), gemeenteleden (Rom.1:7), de stad Jeruzalem (Matt.4:5), het verbond met Abraham (Luc.1:72), de OT-ische Schriften (Rom.1:2) en Gods gebod (2Petr.2:21).

Het verschil tussen *hagios* en *2169 hieros* 'heilig' is dat *hieros* 'heilig' betekent in de zin van 'bij de eredienst behorend, op de openbare eredienst betrokken' (vgl. *2166 hiereus* 'priester' en *2167 hieron* 'tempel').

.1	ἅγιος	hagios	heilig (1 ev m)
.2	ἅγιε	hagie	heilig (5 ev m)
.3	ἅγιον	hagion	heilig (4 ev m – 1/4 ev o)
.4	ἁγίου	hagiou	heilig (2 ev m/o)
.5	ἁγίῳ	hagiōi	heilig (3 ev m/o)
.6	ἅγιοι	hagioi	heilig (1 mv m)
.7	ἅγιοι	hagioi	zie 6
.8	ἁγίους	hagious	heilig (4 mv m)

.9	ἁγίων	hagiōn	heilig (2 mv m/o)
.10	ἁγίοις	hagiois	heilig (3 mv m/o)
.11	ἁγία	hagia	heilig (1 ev v)
.12	ἁγίαν	hagian	heilig (4 ev v)
.13	ἁγίας	hagias	heilig (2 ev v – 4 mv v)
.14	ἁγίᾳ	hagiāi	heilig (3 ev v)
.15	ἅγιαι	hagiai	heilig (1 mv v)
.16	ἁγίαις	hagiais	heilige (3 mv v)
.17	ἅγιον	hagion	zie 3
.18	ἁγίου	hagiou	zie 4
.19	ἁγίῳ	hagiōi	zie 5
.20	ἅγια	hagia	heilig (1/4 mv o)
.21	ἁγιωτάτῃ	hagiōtatēi	heiligst (3 ev v)

Matt.	1:18	bleek zij ... zwanger te zijn uit de **heilige** Geest.	.18
	1:20	want wat in haar verwekt is, is uit de **heilige** Geest.	.18
	3:11	die zal u dopen met de **heilige** Geest en met vuur.	.19
	4:5	Toen nam de duivel Hem mede naar de **heilige** stad	.12
	7:6	Geeft het **heilige** niet aan de honden	.17
	12:32	maar spreekt iemand tegen de **Heilige** Geest,	.18
	24:15	Wanneer gij dan de gruwel ... op de **heilige** plaats ziet staan	.5
	25:31	SV en al de **heilige** engelen met Hem,	.6°
	27:52	en vele lichamen der ontslapen **heiligen** werden opgewekt.	.9
	27:53	En zij ... kwamen in de **heilige** stad, waar zij aan velen verschenen.	.12
	28:19	doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des **Heiligen** Geestes	.18
Marc.	1:8	Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de **heilige** Geest.	.19
	1:24	Ik weet wel, wie Gij zijt: de **heilige** Gods.	.1
	3:29	maar wie gelasterd heeft tegen de **Heilige** Geest, heeft geen vergeving	.3
	6:20	daar hij wist, dat hij een rechtvaardig en **heilig** man was;	.3
	8:38	wanneer Hij komt in de heerlijkheid zijns Vaders, met de **heilige** engelen.	.9
	12:36	David zelf heeft door de **Heilige** Geest gezegd:	.19
	13:11	want gij zijt het niet, die spreekt, maar de **Heilige** Geest.	.17
Luc.	1:15	en met de **Heilige** Geest zal hij vervuld worden,	.18
	1:35	De **Heilige** Geest zal over u komen	.17
		daarom zal ook het **heilige**, dat verwekt wordt, Zoon Gods genoemd worden.	.17
	1:41	en Elisabet werd vervuld met de **Heilige** Geest.	.18
	1:49	En **heilig** is zijn naam,	.17
	1:67	En zijn vader Zacharias werd vervuld met de **Heilige** Geest	.18
	1:70	door de mond zijner **heilige** profeten van oudsher –	.9
	1:72	en zijn **heilig** verbond te gedenken,	.13
	2:23	Al het eerstgeborene ... zal **heilig** heten voor de Here,	.3
	2:25	en de **Heilige** Geest was op hem.	.17
	2:26	En hem was door de **Heilige** Geest een godsspraak gegeven,	.18
	3:16	die zal u dopen met de **Heilige** Geest en met vuur.	.19
	3:22	en de **Heilige** Geest ... als een duif op Hem nederdaalde,	.17
	4:1	Jezus nu, vol van de **Heilige** Geest, keerde terug van de Jordaan	.18
	4:34	Ik weet wel, wie Gij zijt: de **heilige** Gods.	.1

Luc.	9:26	in zijn heerlijkheid en die van de Vader en de **heilige** engelen.	.9
	10:21	Terzelfder tijd verblijdde Hij Zich door de **Heilige** Geest	.19▾
	11:13	hoeveel te meer zal uw Vader uit de hemel de **heilige** Geest geven	.17
	12:10	wie tegen de **Heilige** Geest zal lasteren, het zal hem niet vergeven worden.	.17
	12:12	Want de **Heilige** Geest zal u op het eigen ogenblik leren,	.17
Joh.	1:33	deze is het, die met de **heilige** Geest doopt.	.19
	6:69	en wij hebben geloofd en erkend, dat Gij zijt de **Heilige** Gods.	.1▾▾
	7:39	SV want de **Heilige** Geest was nog niet,	.17°
	14:26	de Trooster, de **Heilige** Geest, die de Vader zenden zal in mijn naam,	.17
	17:11	**Heilige** Vader, bewaar hen in uw naam, welke Gij Mij gegeven hebt,	.2
	20:22	blies Hij op hen en zeide tot hen: Ontvangt de **Heilige** Geest.	.17
Hand.	1:2	nadat Hij ... door de **heilige** Geest zijn bevelen had gegeven;	.18
	1:5	maar gij zult met de **heilige** Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze.	.19
	1:8	maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de **Heilige** Geest over u komt,	.18
	1:16	dat de **Heilige** Geest voorheen bij monde van David gesproken heeft	.17
	2:4	en zij werden allen vervuld met de **heilige** Geest	.18
	2:33	Nu hij ... de belofte des **Heiligen** Geestes van de Vader ontvangen heeft,	.18°▾
	2:38	en gij zult de gave des **Heiligen** Geestes ontvangen.	.18
	3:14	Doch gij hebt de **Heilige** en Rechtvaardige verloochend	.3
	3:21	waarvan God gesproken heeft bij monde van zijn **heilige** profeten,	.9
	4:8	Toen zeide Petrus, vervuld met de **Heilige** Geest, tot hen:	.18
	4:25	die door de **Heilige** Geest ... gezegd hebt:	.18▾
	4:27	zijn in deze stad vergaderd tegen uw **heilige** knecht Jezus,	.3
	4:30	en dat ... wonderen geschieden door de naam van uw **heilige** knecht Jezus.	.4
	4:31	en zij werden allen vervuld met de **Heilige** Geest	.18°▾
	5:3	waarom heeft de satan uw hart vervuld om de **Heilige** Geest te bedriegen	.17
	5:32	En wij zijn getuigen van deze dingen en ook de **Heilige** Geest,	.17
	6:3	SV vol van de **Heilige** Geest en wijsheid,	.18°
	6:5	en zij kozen Stefanus, een man vol van geloof en **Heilige** Geest,	.18
	6:13	Deze mens spreekt ... tegen [deze] **heilige** plaats en de wet,	.4
	7:33	want de plaats, waar gij staat, is **heilige** grond.	.11
	7:51	Hardnekkigen ..., gij verzet u altijd tegen de **Heilige** Geest;	.19
	7:55	Maar hij, vol van de **heilige** Geest, sloeg de ogen ten hemel	.18
	8:15	die ... voor hen baden, dat zij de **Heilige** Geest mochten ontvangen.	.17
	8:17	Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de **Heilige** Geest.	.17
	8:18	SV toen Simon zag, dat ... de **Heilige** Geest gegeven werd,	.17°
	8:19	opdat, als ik iemand de handen opleg, hij de **Heilige** Geest ontvange.	.17
	9:13	hoeveel kwaad hij uw **heiligen** te Jeruzalem aangedaan heeft;	.10
	9:17	opdat gij weer zoudt zien en met de **Heilige** Geest vervuld worden.	.18
	9:31	en zij nam in aantal toe door de bijstand van de **Heilige** Geest.	.18
	9:32	En het geschiedde, ... dat hij ook bij de **heiligen** kwam,	.8
	9:41	toen riep hij de **heiligen** en de weduwen en stelde haar levend voor hen.	.8
	10:22	Cornelius ... heeft door een **heilige** engel een godsspraak ontvangen	.4
	10:38	hoe God Hem met de **Heilige** Geest en met kracht heeft gezalfd.	.19
	10:44	viel de **Heilige** Geest op allen, die het woord hoorden.	.17
	10:45	dat de gave van de **Heilige** Geest ook over de heidenen was uitgestort,	.18
	10:47	die evenals wij de **Heilige** Geest hebben ontvangen?	.17

	11:15	En toen ik begonnen was te spreken, viel de **Heilige** Geest op hen,	.17
	11:16	maar gij zult met de **Heilige** Geest gedoopt worden.	.19
	11:24	want hij was een goed man, vol van de **Heilige** Geest en van geloof.	.18
	13:2	terwijl zij vastten bij de dienst des Heren, zeide de **Heilige** Geest:	.17
	13:4	Dezen dan, door de **Heilige** Geest uitgezonden, trokken naar Seleucië	.18°▾
	13:9	Saulus, ... vervuld met de **Heilige** Geest, zag hem scherp aan, en zeide:	.18
	13:52	de discipelen werden vervuld met blijdschap en met de **Heilige** Geest.	.18
	15:8	En God ... heeft getuigd door hun de **Heilige** Geest te geven	.17
	15:28	Want het heeft de **Heilige** Geest en ons goed gedacht,	.19°▾
	16:6	maar werden door de **Heilige** Geest verhinderd het woord in Asia te spreken;	.18
	19:2	Hebt gij de **Heilige** Geest ontvangen, toen gij tot het geloof kwaamt?	.17
		... Wij hebben zelfs niet gehoord, dat er een **Heilige** Geest is.	.17
	19:6	En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de **Heilige** Geest over hen,	.17
	20:23	behalve dat de **Heilige** Geest mij van stad tot stad betuigt	.17
	20:28	waarover de **Heilige** Geest u tot opzieners gesteld heeft,	.17
	21:11	zeide hij: Dit zegt de **Heilige** Geest:	.17
	21:28	en nu heeft hij ook nog ... deze **heilige** plaats ontwijd!	.3
	26:10	en ik heb vele van de **heiligen** in gevangenissen opgesloten,	.9
	28:25	Terecht heeft de **Heilige** Geest door de profeet Jesaja ... gesproken,	.17
Rom.	1:2	dat Hij tevoren door zijn profeten beloofd had in de **heilige** Schriften	.16
	1:7	aan alle geliefden Gods, geroepen **heiligen**, die te Rome zijn:	.10
	5:5	omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de **Heilige** Geest,	.18
	7:12	Zo is dan de wet **heilig**,	.1
		en ook het gebod is **heilig** en rechtvaardig en goed	.11
	8:27	dat Hij namelijk naar de wil van God voor **heiligen** pleit.	.9
	9:1	want mijn geweten betuigt mij dit mede door de **heilige** Geest:	.19
	11:16	Zijn de eerstelingen **heilig**, dan ook het deeg,	.11
		en is de wortel **heilig**, dan ook de takken.	.11
	12:1	dat gij uw lichamen stelt tot een levend, **heilig** ... offer:	.12
	12:13	bijdragend in de noden der **heiligen**, legt u toe op de gastvrijheid.	.9
	14:17	maar in rechtvaardigheid, vrede en blijdschap, door de **Heilige** Geest.	.19
	15:13	om overvloedig te zijn in de hoop, door de kracht des **Heiligen** Geestes.	.18
	15:16	geheiligd door de **heilige** Geest.	.19
	15:25	Maar thans ben ik op reis naar Jeruzalem ten dienste van de **heiligen**.	.10
	15:26	een handreiking te doen aan de armen onder de **heiligen** te Jeruzalem.	.9
	15:31	en dat mijn dienstbetoon ... gunstig worde opgenomen door de **heiligen**,	.10
	16:2	dat gij haar ontvangt in de Here op een wijze, de **heiligen** waardig,	.9
	16:15	benevens al de **heiligen**, die bij hen zijn.	.8
	16:16	Groet elkander met de **heilige** kus.	.19
1Cor.	1:2	aan de gemeente Gods te Korinte, ... de geroepen **heiligen**	.10
	2:13	SV maar met woorden, die de **Heilige** Geest leert,	.18°
	3:17	Want de tempel Gods, en dat zijt gij, is **heilig**!	.1
	6:1	bij de onrechtvaardigen en niet bij de **heiligen**?	.9
	6:2	Of weet gij niet, dat de **heiligen** de wereld zullen oordelen?	.6
	6:19	Of weet gij niet, dat uw lichaam een tempel is van de **Heilige** Geest,	.18
	7:14	Anders zouden immers uw kinderen onrein zijn, doch nu zijn zij **heilig**.	.20
	7:34	om **heilig** te zijn naar lichaam en geest.	.11

1Cor.	12:3	en dat niemand kan zeggen: Jezus is Here, dan door de **Heilige** Geest.	.19
	14:33	(34) Zoals in alle gemeenten der **heiligen** moeten de vrouwen ... zwijgen;	.9
	16:1	Wat nu de inzameling voor de **heiligen** betreft,	.8
	16:15	en dat zij zich ten dienste van de **heiligen** gesteld hebben.	.10
	16:20	U groeten al de broeders. Groet elkander met de **heilige** kus.	.19
2Cor.	1:1	met al de **heiligen** in geheel Achaje:	.10
	6:6	in rechtschapenheid, in de **Heilige** Geest, in ongeveinsde liefde,	.19
	8:4	deel te mogen nemen aan het dienstbetoon voor de **heiligen**,	.8
	9:1	de dienst, die gij de **heiligen** betoont,	.8
	9:12	het dienstbetoon ... draagt niet alleen bij tot de behoeften der **heiligen**,	.9
	13:12	Groet elkander met de **heilige** kus.	.19
		U groeten al de **heiligen**.	.6
	13:13	en de gemeenschap des **Heiligen** Geestes zij met u allen.	.18
Ef.	1:1	aan de **heiligen** en gelovigen in Christus Jezus, die [te Efeze] zijn;	.10
	1:4	opdat wij **heilig** en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht.	.8
	1:13	in Hem zijt gij, toen gij gelovig werdt, ook verzegeld met de **Heilige** Geest,	.19
	1:15	van uw geloof in de Here Jezus en van uw liefde tot al de **heiligen**,	.8
	1:18	hoe rijk de heerlijkheid is zijner erfenis bij de **heiligen**,	.10
	2:19	maar medeburgers der **heiligen** en huisgenoten Gods,	.9
	2:21	In Hem wast elk bouwwerk ... op tot een tempel, **heilig** in de Here,	.3
	3:5	zoals het nu door de Geest geopenbaard is aan de **heiligen**,	.10
	3:8	Mij, verreweg de geringste van alle **heiligen**,	.9
	3:18	zult gij dan samen met alle **heiligen**, in staat zijn te vatten,	.10
	4:12	om de **heiligen** toe te rusten tot dienstbetoon,	.9
	4:30	En bedroeft de **Heilige** Geest Gods niet,	.17
	5:3	zoals het **heiligen** betaamt,	.10
	5:27	zó dat zij **heilig** is en onbesmet.	.11
	6:18	daartoe wakende met alle volharding en smeking voor alle **heiligen**;	.9
Fil.	1:1	aan al de **heiligen** in Christus Jezus, die te Filippi zijn,	.10
	4:21	Groet iedere **heilige** in Christus Jezus.	.3
	4:22	U groeten al de **heiligen**,	.6
Col.	1:2	aan de **heilige** en gelovige broeders in Christus te Kolosse:	.10
	1:4	de liefde, die gij al de **heiligen** toedraagt,	.8
	1:12	die u toebereid heeft voor het erfdeel der **heiligen** in het licht.	.9
	1:22	om u **heilig** en onbesmet en onberispelijk vóór Zich te stellen,	.8
	1:26	het geheimenis, ... maar thans geopenbaard aan zijn **heiligen**.	.10
	3:12	Doet dan aan, als door God uitverkoren **heiligen** en geliefden,	.6
1Thess.	1:5	maar ook in kracht en in de **Heilige** Geest en in grote volheid;	.19
	1:6	gij hebt het woord ... met blijdschap des **Heiligen** Geestes aangenomen,	.18
	3:13	bij de komst van onze Here Jezus met al zijn **heiligen**.	.9
	4:8	maar God, die u immers ook zijn **Heilige** Geest geeft.	.17
	5:26	Groet al de broeders met een **heilige** kus.	.19
	5:27	SV dat deze zendbrief aan alle **heilige** broeders voorgelezen worde.	.10°
2Thess.	1:10	om op die dag verheerlijkt te worden in zijn **heiligen**	.10
1Tim.	5:10	dat zij ... de voeten der **heiligen** gewassen ... heeft.	.9
2Tim.	1:9	die ons behouden heeft en geroepen met een **heilige** roeping,	.14
	1:14	Bewaar door de **Heilige** Geest, die in ons woont, het goede,	.18

Tit.	3:5	het bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de **Heilige** Geest,	.18
Filem.	5	die gij hebt jegens de Here Jezus en al de **heiligen**,	.8
	7	omdat het hart der **heiligen** door u verkwikt is, broeder.	.9
Hebr.	2:4	en door de **Heilige** Geest toe te delen naar zijn wil.	.18
	3:1	**heilige** broeders, deelgenoten der hemelse roeping,	.7
	3:7	gelijk de **Heilige** Geest zegt: Heden, indien gij zijn stem hoort,	.17
	6:4	degenen, die ... deel gekregen hebben aan de **Heilige** Geest,	.18
	6:10	de diensten, welke gij de **heiligen** bewezen hebt en nog bewijst.	.10
	8:2	de dienst verrichtende in het **heiligdom**,	.9
	9:1	Nu had ook wel het eerste (verbond) ... een **heiligdom** voor deze wereld.	.17
	9:2	deze werd het **heilige** genoemd;	.20
	9:3	en achter het tweede voorhangsel was een tent, genaamd het **heilige**	.20
		der **heiligen**,	.9
	9:8	Daarmede gaf de **Heilige** Geest te kennen,	.18
		dat de weg naar het **heiligdom** nog niet openlag,	.9
	9:12	eens voor altijd binnengegaan in het **heiligdom**,	.20
	9:24	in een **heiligdom** met handen gemaakt,	.20°'
	9:25	gelijk de hogepriester ... in het **heiligdom** gaat,	.20
	10:15	En ook de **Heilige** Geest geeft ons daarvan getuigenis,	.17
	10:19	om in te gaan in het **heiligdom** door het bloed van Jezus,	.9
	13:11	waarvan het bloed ... in het **heiligdom** werd gebracht,	.20
	13:24	Groet al uw voorgangers en al de **heiligen**.	.8
1Petr.	1:12	die door de **Heilige** Geest ... u het evangelie hebben gebracht,	.19
	1:15	maar gelijk Hij, die u geroepen heeft, **heilig** is,	.3
		wordt (zo) ook gijzelf **heilig** in al uw wandel;	.6
	1:16	er staat immers geschreven: Weest **heilig**,	.6
		want Ik ben **heilig**.	.1
	2:5	om een **heilig** priesterschap te vormen,	.17
	2:9	een **heilige** natie, een volk (Gode) ten eigendom,	.17
	3:5	Want aldus tooiden zich ook weleer de **heilige** vrouwen,	.15
2Petr.	1:18	toen wij met Hem op de **heilige** berg waren.	.19°'
	1:21	door de **Heilige** Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken.	.18
		SV de **heilige** mensen Gods ... hebben gesproken.	.6°°
	2:21	zich af te keren van het **heilige** gebod dat hun overgeleverd is.	.13
	3:2	die door de **heilige** profeten tevoren gesproken zijn,	.9
	3:11	hoedanig behoort gij dan te zijn in **heilige** wandel en godsvrucht,	.16
1Joh.	2:20	Gij echter hebt een zalving van de **Heilige** en gij weet dat allen.	.4
	5:7	de Vader, het Woord, en de **Heilige** Geest; en deze drie zijn één.	.17°
Jud.	3	te strijden voor het geloof, dat eenmaal de **heiligen** overgeleverd is.	.10
	14	Zie, de Here is gekomen met zijn **heilige** tienduizenden,	.16°'
	20	door uzelf op te bouwen in uw **allerheiligst** geloof	.21
		en door te bidden in de **Heilige** Geest,	.19
Openb.	3:7	Dit zegt de **Heilige**, de Waarachtige, die de sleutel Davids heeft,	.1
	4:8	en zij hadden dag noch nacht rust, zeggende: **Heilig**,	.1
		heilig,	.1
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1'

Openb.	4:8	heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1▾
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1▾
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1▾
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1▾
		heilig is de Here God, de Almachtige, die was en die is en die komt.	.1▾
	4:11	Gij, onze Here en God, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid,	.1▾
	5:8	dit zijn de gebeden der **heiligen**.	.9
	6:10	en zeiden: Tot hoelang, o **heilige** en waarachtige Heerser,	.1
	8:3	om het te geven, met de gebeden van alle **heiligen**, op het gouden altaar	.9
	8:4	de rook van het reukwerk, met de gebeden der **heiligen**, steeg ... op.	.9
	11:2	en zij zullen de **heilige** stad vertreden, tweeënveertig maanden lang.	.12
	11:18	en aan de **heiligen** en aan hen, die uw naam vrezen,	.10
	13:7	En hem werd gegeven om tegen de **heiligen** oorlog te voeren	.9
	13:10	Hier blijkt de volharding en het geloof der **heiligen**.	.9
	14:10	ten aanschouwen van de **heilige** engelen en van het Lam.	.9°▾
	14:12	Hier blijkt de volharding der **heiligen**,	.9
	15:3	SV en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der **heiligen**!	.9°°
	15:4	Immers, Gij alleen zijt **heilig**.	.1▾▾
	16:6	Omdat zij het bloed der **heiligen** en der profeten vergoten hebben,	.9
	17:6	En ik zag de vrouw dronken van het bloed der **heiligen**	.9
	18:20	Wees vrolijk over haar, gij hemel en gij **heiligen**,	.6
	18:24	en in haar werd gevonden het bloed van profeten en **heiligen**	.9
	19:8	want dit fijne linnen zijn de rechtvaardige daden der **heiligen**.	.9
	20:6	Zalig en **heilig** is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding:	.1
	20:9	En zij ... omsingelden de legerplaats der **heiligen**	.9
	21:2	En ik zag de **heilige** stad, een nieuw Jeruzalem,	.12
	21:10	En hij ... toonde mij de **heilige** stad, Jeruzalem,	.12
	22:6	SV de Heere, de God der **heilige** profeten, heeft zijn engel gezonden	.9°°
	22:11	wie **heilig** is, hij worde nog meer geheiligd.	.1
	22:19	God zal zijn deel afnemen ... van de **heilige** stad,	.13
	22:21	De genade van de Here Jezus zij met allen.	.9▾▾

30 ἁγιότης **hagiotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hagiotēs* betekent 'heiligheid'.

Het verschil tussen *hagiotēs* en *31 hagiōsunē* 'heiligheid' is dat het eerste woord meer als abstract idee voorgesteld wordt; het tweede roept meer een 'heiligheid' voor ogen zoals die gerealiseerd wordt in de bestaande werkelijkheid, in de omgang met God en mensen, en is daarmee iets concreter.

.1	ἁγιότητος	hagiotētos	heiligheid (2)
.[2]	ἁγιότητι	hagiotēti	heiligheid (3)

2Cor.	1:12	dat wij in **heiligheid** ... Gods ... in de wereld verkeerd hebben,	.[2]▾▾
Hebr.	12:10	opdat wij deel verkrijgen aan zijn **heiligheid**.	.1

31	ἁγιωσύνη	hagiōsunē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hagiōsunē* betekent 'heiligheid'.
Zie ook *30 hagiotēs*.

.1	ἁγιωσύνην	hagiōsunēn	heiligheid (4)
.2	ἁγιωσύνης	hagiōsunēs	heiligheid (2)
.3	ἁγιωσύνῃ	hagiōsunēi	heiligheid (3)

Rom.	1:4	naar de geest der **heiligheid** ... verklaard Gods Zoon te zijn	.2
2Cor.	7:1	en zo onze **heiligheid** volmaken in de vreze Gods.	.1
1Thess.	3:13	om uw harten te versterken, zodat zij onberispelijk zijn in **heiligheid**	.3

33	ἀγκάλη	agkalē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agkalē* betekent '(omarmende) arm'.
We treffen het woord in de Griekse literatuur gewoonlijk in het meervoud aan, zo ook in het NT: Simeon nam het kind Jezus in zijn 'armen' (Luc.2:28).

.1	ἀγκάλας	agkalas	armen (4)

Luc.	2:28	nam ook hij het in zijn **armen** en hij loofde God en zeide:

34	ἄγκιστρον	agkistron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *agkistron* betekent 'angel, vishaak'.
Petrus krijgt van Jezus de opdracht een 'vishaak' in de zee uit te werpen (Matt.17:27).

.1	ἄγκιστρον	agkistron	vishaak (1/4)

Matt.	17:27	ga gij naar de zee, werp een **vishaak** uit

35	ἄγκυρα	agkura

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agkura* betekent 'anker'.
Het woord komt voor in letterlijke zin: scheepsanker, maar in Hebr.6:19 is er beeldspraak: de hoop is als een anker, d.w.z. zij houdt de ziel stevig op haar plaats, zoals een anker een schip.

.1	ἄγκυραν	agkuran	anker (4)
.2	ἀγκύρας	agkuras	anker (2 ev – 4 mv)

Hand.	27:29	wierpen zij vier **ankers** van het achterschip uit	.2

Hand.	27:30	onder voorwendsel dat zij van het voorschip **ankers** wilden uitbrengen,	.2
	27:40	En zij haalden de **ankers** op en lieten zich voor de zee wegdrijven,	.2
Hebr.	6:19	Haar hebben wij als een **anker** der ziel, dat veilig en vast is,	.1

36 ἄγναφος agnaphos

Het bijvoeglijk naamwoord *agnaphos* betekent 'ongevold', dat wil zeggen regelrecht van de weefstoel, zonder enige verdere bewerking; het woord krijgt zo ook de betekenis 'nieuw'.

.1	ἀγνάφου	agnaphou	ongevold (2 ev m/v/o)

Matt.	9:16	En niemand zet een **niet-gekrompen** lap op een oud kledingstuk;
Marc.	2:21	Niemand naait een **niet-gekrompen** lap op een oud kledingstuk,

37 ἁγνεία hagneia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hagneia* betekent 'reinheid, kuisheid'.

.1	ἁγνείᾳ	hagneiāi	reinheid (3)

1Tim.	4:12	maar wees een voorbeeld voor de gelovigen ... in **reinheid**.
	5:2	oude vrouwen als moeders, jonge vrouwen als zusters, in alle **reinheid**.

38 ἁγνίζω hagnizō

Het werkwoord *hagnizō* betekent '(cultisch) reinigen' en in mediale (en passieve) vormen 'zich (cultisch) reinigen, zich (cultisch) rein houden'.

In verband met de nazireeërgelofte in Handelingen wordt *hagnizō* ook wel vertaald met 'heiligen' (vgl. Num.6:13,18).

.1	ἁγνίζει	hagnizei	hij reinigt
.2	ἁγνίσωσιν	hagnisōsin	(dat) zij reinigen (aor)
.3	ἁγνίσατε	hagnisate	reinigt! (aor)
.4	ἡγνικότες	hēgnikotes	gereinigd hebbend (1 mv m)
.5	ἁγνίσθητι	hagnisthēti	word gereinigd! (aor pass)
.6	ἁγνισθείς	hagnistheis	gereinigd (1 ev m; aor pass)
.7	ἡγνισμένον	hēgnismenon	gereinigd (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Joh.	11:55	velen van het land gingen op naar Jeruzalem ... om zich te reinigen. letterlijk: velen ... gingen op naar Jeruzalem, opdat **zij** zich **reinigen**	.2
Hand.	21:24	neem hen mede, **heilig u** met hen en draag de kosten voor hen,	.5
	21:26	Toen nam Paulus die mannen mede, **en hij heiligde zich** de volgende dag	.6
	24:18	waarmede men mij, **geheiligd zijnde**, in de tempel bezig vond,	.7
Jac.	4:8	Reinigt uw handen, zondaars, en **zuivert** uw harten,	.3

1Petr.	1:22	**Nu gij** uw zielen door gehoorzaamheid aan de waarheid **gereinigd hebt**	.4
1Joh.	3:3	En een ieder, die deze hoop op Hem heeft, **reinigt** zich,	.1

39 ἁγνισμός hagnismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hagnismos* betekent '(cultische) reiniging'.

.1	ἁγνισμοῦ	hagnismou	reiniging (2)

Hand.	21:26	dat de dagen der **heiliging** zouden duren, totdat ... het offer gebracht was.

40 ἀγνοέω agnoeō

Het werkwoord *agnoeō* betekent 'niet weten, niet kennen, niet erkennen, niet begrijpen'.

In het bijzonder bij Paulus geliefd is de formulering *ou thelō humas agnoein*, letterlijk 'Ik wil niet, dat u niet weet', dus: 'Ik wil, dat u goed weet' (bv. Rom.1:13).

Zonder lijdend voorwerp treffen we *agnoeō* aan in 1Tim.1:13: ...*agnoōn epoiēsa* '... niet wetend heb ik (het) gedaan'.

Als in Hand.13:27 gezegd wordt, dat de inwoners van Jeruzalem en hun oversten Jezus 'niet kennen', dan moet dat opgevat worden als 'niet erkennen'.

Soms betekent *agnoeō* 'niet begrijpen', bv. in Marc.9:32.

Dat men door het 'niet weten' nog niet ontoerekenbaar wordt, suggereert de context in Hebr.5:2. Vgl. ook *41 agnoēma* en *42 agnoia*.

.1	ἀγνοεῖ	agnoei	hij kent niet
.2	ἀγνοοῦμεν	agnooumen	wij kennen niet
.3	ἀγνοεῖτε	agnoeite	jullie kennen niet – kent niet!
.4	ἀγνοείτω	agnoeitō	hij moet niet kennen!
.5	ἀγνοεῖν	agnoein	niet kennen
.6	ἀγνοῶν	agnoōn	niet kennend (1 ev m)
.7	ἀγνοοῦντες	agnoountes	niet kennend (1 mv m)
.8	ἀγνοοῦσιν	agnoousin	zij kennen niet – niet kennend (3 mv m/o)
.9	ἠγνόουν	ēgnooun	zij kenden niet
.10	ἀγνοήσαντες	agnoēsantes	niet kennend (1 mv m; aor)
.11	ἀγνοούμενος	agnooumenos	niet gekend wordend (1 ev m; med)
.12	ἀγνοούμενοι	agnooumenoi	niet gekend wordend (1 mv m; med)
.13	ἀγνοοῦσιν	agnoousin	zie 8
.[14]	ἀγνοεῖται	agnoeitai	hij wordt niet gekend

Marc.	9:32	Doch **zij begrepen** dit woord **niet**	.9
Luc.	9:45	Maar **zij begrepen** dit woord **niet** en het was voor hen verborgen,	.9
Hand.	13:27	hun oversten **hebben** Hem **niet erkend en** zij hebben ... vervuld,	.10
	17:23	Wat gij dan, **zonder het te kennen**, vereert, dat verkondig ik u.	.7
Rom.	1:13	Doch ik stel er prijs op, broeders, dat gij weet, letterlijk: Doch ik wil niet, broeders, **dat** gij **niet weet**,	.5

Rom. 2:4	**en beseft gij niet**, dat de goedertierenheid Gods u tot boetvaardigheid leidt?	.6
6:3	Of **weet gij niet**, dat wij ... in zijn dood gedoopt zijn?	.3
7:1	Of **weet gij niet**, ... dat de wet heerschappij voert over de mens,	.3
10:3	**onbekend met** Gods gerechtigheid ..., hebben zij zich ... niet onderworpen.	.7
11:25	opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten letterlijk: ..., wil ik niet **dat** gij **niet weet**	.5
1Cor. 10:1	Want ik stel er prijs op, broeders, dat gij weet, letterlijk: Want ik wil niet, broeders, **dat** gij **niet weet**,	.5
12:1	wil ik u niet onkundig laten. letterlijk: wil ik niet, **dat** gij **niet weet**.	.5
14:38	Maar als iemand **hiermede niet rekent**, dan **wordt met hem niet gerekend**. SV Maar zo iemand onwetend is, **die zij onwetend**.	.1 .[14]'' .4°°
2Cor. 1:8	Want wij willen u niet onkundig laten, broeders, letterlijk: Want wij willen niet **dat** gij **niet weet**, broeders,	.5
2:11	Want zijn gedachten zijn ons niet onbekend. letterlijk: Want niet **kennen wij niet** zijn gedachten.	.2
6:9	als **niet bekend** en toch wel bekend; als stervend en zie, wij leven;	.12
Gal. 1:22	En ik was aan de gemeenten van Christus in Judea van aanzien **onbekend**.	.11
1Thess. 4:13	Doch wij willen u niet onkundig laten, broeders, letterlijk: Doch wij willen niet **dat** gij **niet weet**, broeders,	.5
1Tim. 1:13	omdat ik het **in mijn onwetendheid**, uit ongeloof, gedaan heb,	.6
Hebr. 5:2	Hij kan tegemoetkomend zijn jegens de **onwetenden** en dwalenden,	.8
2Petr. 2:12	Zij daarentegen ... lasteren datgene, waarvan zij geen verstand hebben, letterlijk: ... datgene, waarin **zij onwetend zijn**,	.8

41 ἀγνόημα agnoēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *agnoēma* betekent 'in onwetendheid begane overtreding'.
Behalve in Hebr.9:7 komt het ook voor in de LXX, bv. Gen.43:12.

.1 ἀγνοημάτων agnoēmatōn onwetendheidszonden (2)

Hebr. 9:7 dat hij offerde ... voor de **zonden** door het volk **in onwetendheid bedreven**.

42 ἄγνοια agnoia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agnoia* betekent 'onwetendheid'.

De manier waarop het woord gebruikt wordt, doet vermoeden dat het hierbij niet altijd om een schuldeloze, maar ook om een zondige onwetendheid gaat, zodat het woord bijna met 'zonde' vertaald kan worden (bv. 1Petr.1:14).

.1 ἄγνοιαν agnoian onwetendheid (4)
.2 ἀγνοίας agnoias onwetendheid (3)
.3 ἀγνοίᾳ agnoiāi onwetendheid (2)

Hand.	3:17	En nu, broeders, ik weet, dat gij uit **onkunde** hebt gehandeld,	.1
	17:30	God dan verkondigt, met voorbijzien van de tijden der **onwetendheid**,	.2
Ef.	4:18	vervreemd van het leven Gods om de **onwetendheid**,	.1
1Petr.	1:14	Voegt u ... niet naar de begeerten uit de tijd uwer **onwetendheid**,	.3

43 ἁγνός **hagnos**

Het bijvoeglijk naamwoord *hagnos* betekent 'rein'.

Het woord is van toepassing op personen, bv. op Christus in 1Joh.3:3. Het krijgt de betekenis-nuance 'zuiver, onschuldig' in 2Cor.7:11. Van vrouwen gezegd heeft *hagnos* de betekenis 'kuis, maagdelijk' (2Cor.11:2).

Niet alleen personen worden *hagnos* genoemd, maar ook wat men denken moet (Fil.4:8), levenswandel (1Petr.3:2) of wijsheid (Jac.3:17).

.1	ἁγνός	hagnos	rein (1 ev m)
.2	ἁγνόν	hagnon	rein (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἁγνούς	hagnous	rein (4 mv m)
.4	ἁγνή	hagnē	rein (1 ev v)
.5	ἁγνήν	hagnēn	rein (4 ev v)
.6	ἁγνά	hagna	rein (1/4 mv o)
.7	ἁγνάς	hagnas	rein (4 mv v)

2Cor.	7:11	Gij hebt ... doen blijken, dat gij **zuiver** stondt in deze zaak.	.3
	11:2	om u als een **reine** maagd voor Christus te stellen.	.5
Fil.	4:8	al wat **rein**, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, ... bedenkt dat:	.6
1Tim.	5:22	heb ook geen deel aan de zonden van anderen, houd u **reinf721.**	**.2**
Tit.	2:5	bezadigd, **kuis**, huishoudelijk, goed en aan haar man onderdanig te zijn,	.7
Jac.	3:17	Maar de wijsheid van boven is vooreerst **rein**, vervolgens vreedzaam,	.4
1Petr.	3:2	doordat zij uw **reine** en godvrezende wandel opmerken.	.5
1Joh.	3:3	ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, gelijk Hij **rein** is.	.1

44 ἁγνότης **hagnotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hagnotēs* betekent 'reinheid, zuiverheid'.

.1	ἁγνότητι	hagnotēti	reinheid (3)
.[2]	ἁγνότητος	hagnotētos	reinheid (2)

2Cor.	6:6	in **reinheid**, in kennis, in lankmoedigheid, in rechtschapenheid,	.1
	11:3	de eenvoudige [en **loutere**] **toewijding** aan Christus	.[2]*

45	ἁγνῶς	hagnōs

Het bijwoord *hagnōs* betekent 'rein, zuiver'.

Sommige lieden, zegt Paulus, verkondigen de Christus niet *hagnōs* 'met zuivere motieven' (Fil.1:16).

.1	ἁγνῶς	hagnōs	rein

Fil. 1:16 (17) ... **met de** on**zuivere bedoeling**, mij de gevangenschap zwaar te maken. °°

46	ἀγνωσία	agnōsia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agnōsia* betekent 'onwetendheid' in de zin van 'gebrek aan kennis en ervaring'.

.1	ἀγνωσίαν	agnōsian	onwetendheid (4)

1Cor. 15:34 want sommigen hebben **geen besef** van God.
1Petr. 2:15 dat gij door goed te doen de mond snoert aan de **onwetendheid**

47	ἄγνωστος	agnōstos

Het bijvoeglijk naamwoord *agnōstos* betekent 'ongekend, onbekend'.

.1	ἀγνώστῳ	agnōstōi	ongekend (3 ev m/v/o)

Hand. 17:23 een altaar ... met het opschrift: Aan een **onbekende** god.

48	ἀγορά	agora

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agora* betekent 'markt'.

In de evangeliën spelen de markttaferelen zich af in joodse dorpen of steden; we moeten daarbij denken aan de oorspronkelijke joodse markt, die meer weg heeft van een bazar of een drukke winkelstraat (Pred.12:4v.; Hoogl.3:2 LXX) dan van een marktplein. Hier wachten mensen om voor een dag ingehuurd te worden (Matt.20:3), kinderen spelen er (bv. Matt.11:16) en zieken worden er voor Jezus' komst neergelegd (Marc.6:56). Volgens de regels reinigen de joden zich bij hun terugkeer van de markt (Marc.7:4). Jezus stelt scherp de farizeese praalzucht op de markt aan de kaak (Matt.23:7).

In het boek Handelingen spelen de markttaferelen zich af in de Griekse steden. In Filippi worden Paulus en Silas met geweld meegenomen naar de markt, waar naar Griekse traditie ook recht wordt gesproken (Hand.16:19). In Athene voert Paulus met Griekse filosofen op de markt een theologische discussie (Hand.17:17).

.1	ἀγοράν	agoran	markt (4)
.2	ἀγορᾶς	agoras	markt (2)
.3	ἀγορᾷ	agorāi	markt (3)
.4	ἀγοραῖς	agorais	markten (3)

Matt.	11:16	Het is gelijk aan kinderen, die op de **markten** zitten	.4[ov]
	20:3	ging hij naar buiten en zag nog anderen werkloos op de **markt** staan,	.3
	23:7	en van de begroetingen op de **markten**	.4
Marc.	6:56	daar legden zij de zieken op de **markten**	.4
	7:4	en van de **markt** komende eten zij niet dan na zich gereinigd te hebben;	.2
	12:38	die gesteld zijn op ... begroetingen op de **markten**,	.4
Luc.	7:32	Zij zijn gelijk aan kinderen, die op de **markt** zitten	.3
	11:43	want gij zijt gesteld op ... de begroetingen op de **markten**.	.4
	20:46	die gesteld zijn op ... houden van begroetingen op de **markten**,	.4
Hand.	16:19	grepen zij ... en sleurden hen naar de **markt** voor de overheid,	.1
	17:17	Hij hield ... samensprekingen ... op de **markt** ... met hen, die hij er aantrof.	.3

49 ἀγοράζω agorazō

Het werkwoord *agorazō* betekent 'kopen'.

In figuurlijke zin wordt *agorazō* gebruikt voor gelovigen, die duur 'gekocht' zijn (1Cor.6:20 SV). Zij zingen in Openb.5:9 het Lam toe, dat hen heeft 'gekocht' met Zijn bloed, uit elke stam en taal en volk en natie.

.1	ἀγοράζει	agorazei	hij koopt – jij wordt gekocht (med)
.2	ἀγοράζοντες	agorazontes	kopend (1 mv m)
.3	ἀγοράζοντας	agorazontas	kopend (4 mv m)
.4	ἠγόραζον	ēgorazon	zij kochten
.5	ἀγοράσομεν	agorasomen	wij zullen kopen
.6	ἠγόρασα	ēgorasa	ik heb gekocht (aor)
.7	ἠγόρασας	ēgorasas	jij hebt gekocht (aor)
.8	ἠγόρασεν	ēgorasen	hij heeft gekocht (aor)
.9	ἠγόρασαν	ēgorasan	zij hebben gekocht (aor)
.10	ἀγοράσωμεν	agorasōmen	(dat) wij kopen (aor)
.11	ἀγοράσωσιν	agorasōsin	(dat) zij kopen (aor)
.12	ἀγόρασον	agorason	koop! (aor)
.13	ἀγορασάτω	agorasatō	hij moet kopen! (aor)
.14	ἀγοράσατε	agorasate	koopt! (aor)
.15	ἀγοράσαι	agorasai	moge hij kopen (aor) – kopen (aor)
.16	ἀγοράσας	agorasas	kopend (1 ev m; aor)
.17	ἀγοράσαντα	agorasanta	kopend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.18	ἠγοράσθητε	ēgorasthēte	jullie zijn gekocht (aor pass)
.19	ἠγοράσθησαν	ēgorasthēsan	zij zijn gekocht (aor pass)
.20	ἠγορασμένοι	ēgorasmenoi	gekocht (1 mv m; med)
.[21]	ἀγοράσει	agorasei	hij zal kopen – jij zult gekocht worden (med)

Matt. 13:44	en in zijn blijdschap erover gaat **hij** heen ... en **koopt** die akker.	.1
13:46	Toen hij een kostbare parel gevonden had, ging **hij** heen ... en **kocht** die.	.8
14:15	dan kunnen zij naar de dorpen gaan om spijzen voor zich te kopen.	.11
	letterlijk: dan kunnen zij ... gaan, opdat **zij** spijzen voor zich **kopen**.	
21:12	En Jezus ... dreef allen uit, **die** verkochten en **kochten** in de tempel,	.3
25:9	gaat liever naar de verkopers en **koopt** voor uzelf.	.14
25:10	Doch terwijl ze heengingen om te **kopen**, kwam de bruidegom,	.15
27:7	zij namen het besluit daarvoor het land van de pottenbakker te kopen	.9
	letterlijk: een besluit genomen hebbend, **hebben zij** ... **gekocht**	
Marc. 6:36	dan kunnen zij ... gaan om voedsel voor zich te kopen.	.11
	letterlijk: dan kunnen zij gaan, opdat **zij** voedsel voor zich **kopen**.	
6:37	**Zullen wij** dan voor tweehonderd schellingen brood **gaan kopen**	.10
11:15	Hij ... begon hen, **die** in de tempel verkochten en **kochten**, uit te drijven	.3
15:46	En deze **kocht** linnen **en** legde Hem in een graf,	.16
16:1	**kochten** Maria van Magdala en Maria ... en Salome specerijen	.9
Luc. 9:13	of wij zouden moeten heengaan om voor al dit volk voedsel te kopen.	.10
	letterlijk: als niet heengaande **wij** voedsel voor al dit volk **kopen**.	
14:18	De eerste zeide tot hem: **Ik heb** een akker **gekocht**	.6
14:19	En een ander zeide: **Ik heb** vijf span ossen **gekocht**	.6
17:28	zij aten, zij dronken, **zij kochten**, zij verkochten, zij plantten,	.4
19:45	SV begon Hij uit te drijven hen, **die** daarin verkochten en **kochten**.	.3°
22:36	en wie er geen heeft, **hij** verkope zijn mantel en **kope** een zwaard.	.13/.[21]
Joh. 4:8	Want zijn discipelen waren naar de stad gegaan om voedsel te kopen.	.11
	letterlijk: ... opdat **zij** voedsel **kopen**.	
6:5	Waar **zullen wij** broden **kopen**, dat dezen kunnen eten	.5/.10
13:29	**Koop** wat wij nodig hebben voor het feest,	.12
1Cor. 6:20	Want **gij zijt gekocht** en betaald. Verheerlijkt dan God met uw lichaam.	.18
7:23	(22) ... **Gij zijt gekocht** en betaald. (23) Weest geen slaven van mensen.	.18
7:30	**die kopen**, als zouden zij er niets van behouden;	.2
2Petr. 2:1	zelfs de Heerser, **die** hen **gekocht heeft**, verloochenende	.17
Openb. 3:18	raad Ik u aan van Mij **te kopen** goud, dat in het vuur gelouterd is,	.15
5:9	want Gij zijt geslacht en **Gij hebt** (hen) voor God **gekocht** met uw bloed,	.7
13:17	dat niemand kan **kopen** of verkopen, dan wie het merkteken ... heeft.	.15
14:3	de honderdvierenveertigduizend, de **losgekochten** van de aarde.	.20
14:4	Dezen **zijn gekocht** uit de mensen als eerstelingen voor God en het Lam.	.19
18:11	de kooplieden der aarde wenen ..., omdat niemand meer hun lading **koopt**,	.1

50 ἀγοραῖος agoraios

Het bijvoeglijk naamwoord *agoraios* betekent 'tot de markt behorend'.

Onder de marktlieden waren nogal wat minder fatsoenlijke mensen te vinden, zodat *agoraioi* 'marktmensen' de klank kon krijgen van 'ongure lieden, gespuis' (Hand.17:5).

Omdat er op de markt recht werd gesproken, heeft *agoraioi* (met weglating van een woord voor 'dagen' of 'bijeenkomsten') ook wel de betekenis 'gerechtsdagen' of 'gerechtelijke bijeenkomsten' (Hand.19:38).

.1	ἀγοραῖοι	agoraioi	markt- (1 mv m/v)
.2	ἀγοραίων	agoraiōn	markt- (2 mv m/v/o)

Hand. 17:5 Maar de Joden ... namen enkelen van het minste **straatvolk** te hulp, .2
19:38 er worden **rechtszittingen** gehouden en er zijn landvoogden; .1

51 ἄγρα agra

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agra* betekent 'vangst'.

Net als het Nederlandse 'vangst' kan *agra* zowel de handeling van het vangen als het resultaat (in Lucas de gevangen vissen) voorstellen.

.1	ἄγραν	agran	vangst (4 ev)
.2	ἄγρᾳ	agrāi	vangst (3 ev)

Luc. 5:4 Ga naar diep water en zet uw netten uit om te vissen. .1
letterlijk: Ga naar diep water en zet uw netten uit tot **vangst**.
5:9 Want verbazing had hem ... aangegrepen over de **vangst** der vissen, .2

52 ἀγράμματος agrammatos

Het bijvoeglijk naamwoord *agrammatos* betekent letterlijk 'niet kunnende lezen en schrijven, analfabeet' (vgl. *998 graphō* 'schrijven' en *994 gramma* 'letter'), maar dan ook 'zonder (literaire) opleiding, ongeletterd'.

De tweede betekenis, die meer voor de hand ligt voor het NT, houdt niet in dat men niet kan lezen en schrijven, maar wel dat men geen hogere opleiding met het bijbehorende besef van literaire beschaving, stijl en traditie heeft. Deze tweede betekenis komt qua klank overeen met wat men vindt in een zin als 'hij heeft alleen maar lagere school'.

.1	ἀγράμματοι	agrammatoi	ongeletterd (1 mv m/v)

Hand. 4:13 dat zij **ongeletterde** en eenvoudige mensen uit het volk waren,

53 ἀγραυλέω agrauleō

Het werkwoord *agrauleō* betekent 'onder de open hemel leven, op het open veld verblijven'.

.1	ἀγραυλοῦντες	agraulountes	in het open veld levend (1 mv m)

Luc. 2:8 En er waren herders ..., **die zich ophielden in het veld**

54 ἀγρεύω agreuō

Het werkwoord *agreuō* betekent 'door jagen of vissen te pakken krijgen'.

In Marc.12:13 betekent *agreuō*, in combinatie met *logōi*, in overdrachtelijke zin 'op een woord pakken, in een discussie betrappen op een onjuiste redenering'.

.1	ἀγρεύσωσιν	agreusōsin	(dat) zij vangen (aor)

Marc. 12:13 om Hem in een strikvraag te vangen.
letterlijk: opdat **zij** hem in een strikvraag **vangen**.

55 ἀγριέλαιος agrielaios

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agrielaios* betekent 'wilde olijfboom'.

De apostel Paulus gebruikt het woord om de overgang van heiden-christenen naar de gemeenschap van het volk van Gods oude verbond, Israël, in een beeld aanschouwelijk te maken. De 'wilde olijfboom' heeft de 'edele olijfboom' als tegenhanger (Rom.11:24).

.1	ἀγριέλαιος	agrielaios	wilde olijf (1)
.2	ἀγριελαίου	agrielaiou	wilde olijf (2)

Rom. 11:17 en gij **als wilde loot** daartussen geënt zijt .1
11:24 indien gij uit de **wilde olijf**... op de edele olijf geënt zijt, .2

56 ἄγριος agrios

Het bijvoeglijk naamwoord *agrios* betekent 'wild'.

In letterlijke zin dient *agrios* als karakterisering van de niet gekweekte planten en de niet getemde dieren. In figuurlijke zin wordt het gebruikt om karakters van mensen en hun gemoedstoestanden en de harde werkelijkheid van moeilijke levensomstandigheden te typeren.

In het NT heeft *agrios* betrekking op honing (het voedsel van Johannes de Doper), en op golven.

.1	ἄγριον	agrion	wild (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἄγρια	agria	wild (1 mv o)

Matt. 3:4 en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en **wilde** honing. .1
Marc. 1:6 en hij at sprinkhanen en **wilde** honing. .1
Jud. 13 **wilde** baren der zee, die hun eigen schande opschuimen; dwaalsterren. .2

57	ἀγρός	agros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *agros* betekent 'veld, akker, platteland'.

In het merendeel van de NT-ische teksten is *agros* de gangbare aanduiding voor 'veld, platteland', in tegenstelling tot stad. Vaak betekent *agros* 'akker', waarop het gewas groeit.

.1	ἀγρός	agros	akker (1)
.2	ἀγρόν	agron	akker (4)
.3	ἀγροῦ	agrou	akker (2)
.4	ἀγρῷ	agrōi	akker (3)
.5	ἀγρούς	agrous	akkers (4)
.[6]	ἀγρῶν	agrōn	akkers (2)

Matt.	6:28	Let op de leliën des **velds**, hoe zij groeien:	.3
	6:30	Indien nu God het gras des **velds** ... zo bekleedt,	.3
	13:24	iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn **akker**.	.4
	13:27	Heer, hebt gij niet goed zaad in uw **akker** gezaaid?	.4
	13:31	een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn **akker** zaaide.	.4
	13:36	Maak ons de gelijkenis van het onkruid in de **akker** duidelijk.	.3
	13:38	de **akker** is de wereld;	.1
	13:44	Het Koninkrijk ... is gelijk aan een schat, verborgen in een **akker**, ...	.4
		gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die **akker**.	.2
	19:29	ieder, die ... **akkers** heeft prijsgegeven om mijn naam,	.5
	22:5	zij ... gingen heen, de een naar zijn **akker**, de ander naar zijn zaken.	.2
	24:18	(17) ... en wie in het **veld** is,	.4
	24:40	Dan zullen er twee in het **veld** zijn, één zal aangenomen worden	.4
	27:7	zij namen het besluit ... het **land** van de pottenbakker te kopen	.2
	27:8	Daarom heet dat **land**	.1
		Bloed**akker** tot heden toe.	.1
	27:10	en gaven die voor het **land** van de pottenbakker,	.2
Marc.	5:14	En die ze hoedden, namen de vlucht en berichtten het ... op het **land**.	.5
	6:36	dan kunnen zij naar de **gehuchten** en dorpen in de omtrek gaan	.5
	6:56	En waar Hij ook kwam in dorpen of steden of **gehuchten**,	.5
	10:29	er is niemand, die ... **akkers** heeft prijsgegeven om Mij	.5
	10:30	hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze tijd, huizen en ... **akkers**,	.5
	11:8	groen, dat zij van het **veld** plukten.	.[6]''
	13:16	en wie in het **veld** is, kere niet terug om zijn kleed mede te nemen.	.2
	15:21	een zekere Simon van Cyrene, die van het **land** kwam,	.3
	16:12	terwijl zij zich naar het **land** begaven.	.2°
Luc.	8:34	namen zij de vlucht en berichtten het in de stad en op het **land**.	.5
	9:12	Zend de schare weg, opdat zij naar de ... **hoeven** in de omtrek gaan	.5
	12:28	Indien nu God het gras op het **veld** ... zó bekleedt,	.4°'
	14:18	Ik heb een **akker** gekocht en ik moet die noodzakelijk gaan bezien;	.2
	15:15	en die zond hem naar het **veld** om zijn varkens te hoeden.	.5
	15:25	Zijn oudste zoon was op het **land**,	.4

Luc.	17:7	als hij van het **land** thuiskomt,	.3
	17:31	en wie in het **veld** is evenzo, hij kere niet terug.	.4
	17:36	[Twee zullen op het **land** zijn, de een zal aangenomen ... worden.]	.4*
	23:26	een zekere Simon van Cyrene, die van het **land** kwam,	.3
Hand.	4:37	die eigenaar was van een **akker**, verkocht die en bracht het geld	.3

58 ἀγρυπνέω agrupneō

Het werkwoord *agrupneō* betekent 'niet slapen, slapeloos zijn'.

In het NT is er sprake van een opzettelijk niet slapen, in de zin van 'waken, waakzaam zijn'. Vergelijk ook *1000 grēgoreō* 'waken'.

.1	ἀγρυπνοῦσιν	agrupnousin	zij waken – wakend (3 mv m/o)
.2	ἀγρυπνεῖτε	agrupneite	jullie waken – waakt!
.3	ἀγρυπνοῦντες	agrupnountes	wakend (1 mv m)

Marc.	13:33	**blijft waakzaam**. Want gij weet niet, wanneer het de tijd is.	.2
Luc.	21:36	**Waakt** te allen tijde, biddende, dat gij in staat moogt wezen te ontkomen	.2
Ef.	6:18	daartoe **wakende** met alle volharding en smeking voor alle heiligen;	.3
Hebr.	13:17	want zij zijn het, die **waken** over uw zielen,	.1

59 ἀγρυπνία agrupnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agrupnia* betekent 'slapeloosheid'.

De apostel Paulus noemt de meervoudsvorm *agrupniai* in de zin van 'nachten zonder slaap' onder de vele kwellingen en ontberingen die hij bij de bediening van het apostelschap heeft moeten verduren (2Cor.6:5; 11:27).

.1	ἀγρυπνίαις	agrupniais	slapeloosheden (3)

2Cor.	6:5	in gevangenschappen, in oproeren, in moeiten, in **nachten zonder slaap**,
	11:27	in moeite en inspanning, tal van **nachten zonder slaap**,

60 ἄγω agō

Het werkwoord *agō* betekent 'voeren, leiden, brengen'.

In het algemeen heeft *agō* betrekking op het 'meevoeren' van allerhande mensen en dieren, zoals een lam naar de slachtbank (Hand.8:32), een ezel en veulen voor Jezus' intocht (Matt.21:7), een vrouw ter veroordeling (Joh.8:3) en Jezus Zelf, die door God als Redder tot Israël is gebracht (Hand.13:23). Het werkwoord *agō* wordt specifiek gebruikt in de rechtspraak in de zin van 'voor de rechter leiden' voor een verhoor (Matt.10:18).

In figuurlijke zin komen we *agō* tegen in de formulering 'tot boetvaardigheid leiden' (Rom.2:4) en 'tot heerlijkheid brengen' (Hebr.2:10) en in verband met de leiding van de Heilige Geest (Rom.8:14) en in processen waarbij mensen zich laten meeslepen (1Cor.12:2; 2Tim.3:6).

In combinatie met feesten (Matt.14:6) en bijeenkomsten (Hand.19:38) wordt *agō* wel vertaald met 'houden'. In een uitdrukking als *agei tritēn tautēn hēmeran* wordt *agō* onpersoonlijk gebruikt: 'het brengt deze dag als derde', d.w.z. 'het is nu de derde dag' (Luc.24:21).

Tenslotte komt *agō* voor in de betekenis van 'gaan', met de bestemming eventueel toegevoegd, zoals 'gaan naar Judea' (Joh.11:7).

.1	ἄγω	agō	ik voer
.2	ἄγει	agei	hij voert – jij wordt gevoerd (med)
.3	ἄγουσιν	agousin	zij voeren – voerend (3 mv m/o)
.4	ἄγωμεν	agōmen	(dat) wij voeren
.5	ἄγε	age	voer!
.6	ἄγειν	agein	voeren
.7	ἄγοντες	agontes	voerend (1 mv m)
.8	ἄξει	axei	hij zal voeren
.9	ἄξων	axōn	zullende voeren (1 ev m)
.10	ἤγαγεν	ēgagen	hij heeft gevoerd (aor)
.11	ἠγάγετε	ēgagete	jullie hebben gevoerd (aor)
.12	ἤγαγον	ēgagon	ik heb gevoerd (aor) – zij hebben gevoerd (aor)
.13	ἀγάγῃ	agagēi	(dat) hij voert (aor)
.14	ἀγάγωσιν	agagōsin	(dat) zij voeren
.15	ἀγάγετε	agagete	voert! (aor)
.16	ἀγαγεῖν	agagein	voeren (aor)
.17	ἀγαγόντα	agagonta	voerend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.18	ἀγαγόντες	agagontes	voeren (1 mv m; aor)
.19	ἄγεσθε	agesthe	jullie worden gevoerd (med)
.20	ἄγονται	agontai	zij worden gevoerd (med)
.21	ἄγεσθαι	agesthai	gevoerd worden (med)
.22	ἀγομένους	agomenous	gevoerd wordend (4 mv m; med)
.23	ἀγομένων	agomenōn	gevoerd wordend (2 mv m/v/o; med)
.24	ἀγόμενα	agomena	gevoerd wordend (1/4 mv o; med)
.25	ἤγεσθε	ēgesthe	jullie werden gevoerd (med)
.26	ἤγετο	ēgeto	hij werd gevoerd (med)
.27	ἤγοντο	ēgonto	zij werden gevoerd (med)
.28	ἤχθη	ēchthē	hij werd gevoerd (aor pass)
.29	ἀχθήσεσθε	achthēsesthe	jullie zullen gevoerd worden (pass)
.30	ἀχθῆναι	achthēnai	gevoerd worden (aor pass)
.[31]	ἄγωσιν	agōsin	(dat) zij voeren
.[32]	ἦγεν	ēgen	hij voerde

Matt.	10:18	**gij zult** ook **geleid worden** voor stadhouders en koningen	.29
	14:6	SV Maar **toen** de dag der geboorte van Herodes **gehouden werd**	.23°°
	21:2	Maakt haar los en **brengt** haar tot Mij.	.15
	21:7	**brachten zij** de ezelin en het veulen en zij legden hun klederen erop,	.12
	26:46	Staat op, **laten wij gaan**. Zie, die Mij overlevert, is nabij.	.4
Marc.	1:38	En Hij zeide tot hen: **Laten wij** elders **heengaan**,	.4
	11:2	maakt het los en **brengt** het hier.	.15°°
	11:7	En **zij brachten** het veulen tot Jezus en legden hun klederen daarop	.12°°

Marc.	13:11	En wanneer **zij** u **wegvoeren** om u over te leveren,	.14/.[31]
	14:42	Staat op, **laten wij gaan**. Zie, die Mij overlevert, is nabij.	.4
Luc.	4:1	Jezus nu ... **werd** door de Geest **geleid** in de woestijn,	.26
	4:9	En **hij leidde** Hem naar Jeruzalem en stelde Hem op de rand van het dak	.10
	4:29	**Zij** ... **voerden** Hem tot aan de rand van de berg, waarop hun stad gebouwd was,	.12
	4:40	Toen de zon onderging, **brachten** allen, die zieken hadden, ... dezen tot Hem.	.12
	10:34	hij zette hem op zijn eigen rijdier, **bracht** hem naar een herberg	.10
	18:40	Jezus nu stond stil en liet hem bij Zich **brengen**.	.30
	19:27	**brengt** hen hier en slacht ze voor mijn ogen.	.15
	19:30	maakt het los en **brengt** het hier.	.15
	19:35	En **zij brachten** het tot Jezus,	.12
	21:12	door ... u voor koningen en stadhouders te leiden om mijns naams wil.	.22°°
		letterlijk: voor ... stadhouders **geleid wordend** om mijns naams wil.	
	22:54	Toen zij Hem gevangengenomen hadden, **voerden zij** Hem **weg**	.12
	23:1	En de gehele menigte van hen stond op en **leidde** Hem voor Pilatus.	.10/.12
	23:32	Er **werden** ook nog twee misdadigers **weggeleid**,	.27
	24:21	Maar met dit al is het thans reeds de derde dag, sinds dit geschied is.	.2
		letterlijk: Maar met dit al **brengt het** thans reeds de derde dag, ...	
Joh.	1:43	**Hij leidde** hem tot Jezus.	.10
	7:45	en die zeiden tot hen: Waarom **hebt gij** Hem niet **medegebracht**?	.11
	8:3	En de schriftgeleerden en de Farizeeën **brachten** een vrouw,	.3°
	9:13	**Zij brachten** hem, die vroeger blind geweest was, naar de Farizeeën.	.3
	10:16	ook die moet Ik **leiden** en zij zullen naar mijn stem horen	.16
	11:7	daarna echter zeide Hij ...: **Laten wij** weder naar Judea **gaan**.	.4
	11:15	maar **laten wij** tot hem **gaan**.	.4
	11:16	**Laten wij** ook **gaan** om met Hem te sterven.	.4
	14:31	Staat op, **laten wij** vanhier **gaan**.	.4
	18:13	en **brachten** Hem eerst voor Annas,	.12''
	18:28	**Zij brachten** Jezus dan van Kajafas naar het gerechtsgebouw.	.3
	19:4	Zie, **ik breng** Hem voor u naar buiten,	.1
	19:13	Pilatus dan hoorde deze woorden en **hij liet** Jezus naar buiten **brengen**	.10
	19:16	Zij dan namen Jezus,	.12''
Hand.	5:21	en zij zonden dienaars naar de kerker om hen **te laten voorkomen**.	.30
	5:26	Toen ging de hoofdman met zijn dienaren erheen en **nam** hen **mede**,	.10/.[32]
	5:27	en **toen zij** hen **gebracht hadden**, leidden zij hen voor de Raad.	.18
	6:12	op hem aandringende, sleepten **zij** hem mede en **leidden** hem voor de Raad,	.12
	8:32	Gelijk een schaap **werd Hij** ter slachting **geleid**;	.28
	9:2	om ... hen gevankelijk naar Jeruzalem te brengen.	.13
		letterlijk: opdat **hij** hen gevankelijk naar Jeruzalem **voert**.	
	9:21	met het doel hen gevankelijk voor de overpriesters te brengen?	.13
		letterlijk: opdat **hij** hen gevankelijk voor de overpriesters **brengt**?	
	9:27	Maar Barnabas trok zich zijner aan en **bracht** hem bij de apostelen	.10
	11:25	en toen hij hen gevonden had, **bracht hij** hen naar Antiochië.	.10
	13:23	Uit zijn geslacht **heeft** God ... de Heiland Jezus **doen komen**,	.10''
	17:5	met de bedoeling hen voor de volksvergadering **te brengen**.	.16°°
	17:15	En Paulus' geleiders **brachten** hem te Athene	.12
	17:19	En **zij** namen hem mede en **brachten** hem naar de Areopagus	.12

	18:12	de Joden ... **brachten** hem voor de rechterstoel,	.12
	19:37	**gij hebt** deze mannen **opgebracht**, zonder dat zij tempelrovers zijn,	.11
	19:38	**er worden** rechtszittingen **gehouden** en er zijn landvoogden;	.20
	20:12	En **zij brachten** de jongen levend weg,	.12
	21:16	**die** ons **brachten** bij een zekere Mnason van Cyprus,	.7
	21:34	liet hij hem naar de kazerne **brengen**.	.21
	22:5	**om** ook hen, die daar waren, geboeid naar Jeruzalem **te brengen**,	.9
	22:24	beval de overste hem in de kazerne te brengen letterlijk: beval de overste **dat** hij in de kazerne **gebracht werd**	.21°°
	23:10	om hem uit hun midden weg te halen en naar de kazerne **te brengen**.	.6
	23:18	Deze nam hem mede en **bracht** hem bij de overste en zeide:	.10
		Paulus, de gevangene, heeft ... verzocht deze jongeman bij u **te brengen**,	.16
	23:31	De soldaten dan ... **brachten** hem des nachts naar Antipatris;	.12
	25:6	vertrok hij naar Caesarea ... en beval Paulus **vóór te brengen**.	.30
	25:17	heb ik zonder uitstel de dag daarop ... bevolen de man **vóór te brengen**.	.30
	25:23	**werd** Paulus op bevel van Festus **vóórgebracht**.	.28
Rom.	2:4	beseft gij niet, dat de goedertierenheid Gods u tot boetvaardigheid **leidt**?	.2
	8:14	Want allen, die door de Geest Gods **geleid worden**, zijn zonen Gods.	.20
1Cor.	12:2	Gij weet, dat **gij**, toen gij nog heidenen waart, **u** ... **liet** heen**drijven**.	.25
Gal.	5:18	Indien **gij u** echter door de Geest **laat leiden**,	.19
1Thess.	4:14	**zal** God ook zo hen, die ontslapen zijn, door Jezus **wederbrengen** met Hem.	.8
2Tim.	3:6	**die** met zonden beladen zijn en **gedreven worden** door velerlei begeerten,	.24
	4:11	Alleen Lucas is nog bij mij. Haal Marcus af en **breng** hem **mede**,	.5
Hebr.	2:10	**om** vele zonen tot heerlijkheid **te brengen**,	.17

61 ἀγωγή agōgē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agōgē* betekent 'levenswijze, wijze van doen'.

.1 ἀγωγῇ agōgēi levenswijze (3 ev)

2Tim. 3:10 Gij ... hebt volle aandacht geschonken aan mijn onderricht, **wijze van doen**,

62 ἀγών agōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *agōn* betekent 'strijd'.

In het klassieke Grieks maakt het woord *agōn* de betekenisverschuiving door van 'bijeenkomst' via 'samengestroomd publiek bij een wedstrijd' naar 'wedstrijd, strijd, gevecht'. In het NT doet *agōn* inderdaad denken aan het Griekse sportgebeuren (Hebr.12:1). De apostel Paulus roept met het woord *agōn* vooral de 'inspanning' en het 'lijden' in de strijd ten behoeve van het Evangelie op (Col.2:1; Fil.1:30).

.1 ἀγῶνα agōna strijd (4 ev)
.2 ἀγῶνι agōni strijd (3 ev)

Fil.	1:30	in dezelfde **strijd**, die gij eens van mij hebt gezien	.1
Col.	2:1	ik stel er prijs op, dat gij weet, hoe zware **strijd** ik te voeren heb	.1
1Thess.	2:2	hebben wij u ... onder zware **strijd** het evangelie Gods gebracht.	.2
1Tim.	6:12	Strijd de goede **strijd** des geloofs, grijp het eeuwige leven,	.1
2Tim.	4:7	Ik heb de goede **strijd** gestreden, ik heb mijn loop ten einde gebracht,	.1
Hebr.	12:1	en met volharding de **wedloop** lopen, die voor ons ligt.	.1

63 ἀγωνία agōnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *agōnia* betekent 'angst'.

In Luc.22:44 duidt het woord *agōnia* Jezus' zielestrijd in Getsemane aan.

.1	ἀγωνίᾳ	agōniāi	angst (3)

Luc.	22:44	En Hij werd dodelijk beangst en bad des te vuriger. letterlijk: En in **angst** gerakende, bad Hij des te vuriger.	°

64 ἀγωνίζομαι agōnizomai

Het werkwoord *agōnizomai* betekent '(in een sportwedstrijd) strijden'.

In het NT is de gedachte aan sport en de krachtsinspanning die erbij geleverd wordt, nog goed te merken, wanneer er wordt gesproken van de prijs voor de winnaar (1Cor.9:25). De beeldspraak is verzwakt, wanneer gesproken wordt van het 'worstelen' in de gebeden (Col.4:12) en het 'strijden' van de strijd des geloofs (Luc.13:24; 2Tim.4:7).

.1	ἀγωνίζου	agōnizou	strijd! (med)
.2	ἀγωνίζεσθε	agōnizesthe	jullie strijden (med) – strijdt! (med)
.3	ἀγωνιζόμενος	agōnizomenos	strijdend (1 ev m; med)
.4	ἠγώνισμαι	ēgōnismai	ik heb gestreden (med)
.5	ἠγωνίζοντο	ēgōnizonto	zij streden (med)
.[6]	ἀγωνιζόμεθα	agōnizometha	wij strijden (med)

Luc.	13:24	Hij zeide tot hen: **Strijdt** om in te gaan door de enge poort,	.2
Joh.	18:36	**zouden** mijn dienaars **gestreden hebben**,	.5
1Cor.	9:25	En al **wie aan een wedstrijd deelneemt**, beheerst zich in alles;	.3
Col.	1:29	Hiervoor span ik mij ook in, **onder zware strijd**,	.3
	4:12	altijd in zijn gebeden voor u **worstelende**,	.3
1Tim.	4:10	Ja, hierom **getroosten wij ons** moeite en **grote inspanning**,	.[6]''
	6:12	**Strijd** de goede strijd des geloofs, grijp het eeuwige leven,	.1
2Tim.	4:7	**Ik heb** de goede strijd **gestreden**, ik heb mijn loop ten einde gebracht,	.4

65 ἀδάπανος **adapanos**

Het bijvoeglijk naamwoord *adapanos* betekent 'kosteloos', d.w.z. 'zonder dat men er geld voor hoeft uit te geven'.

De apostel Paulus verkondigt het evangelie 'om niet' (1Cor.9:18), zonder van zijn recht om van het Evangelie te leven (vs.14) gebruik te maken.

.1	ἀδάπανον	adapanon	kosteloos (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Cor.	9:18	door mijn evangelieprediking het evangelie **om niet** te mogen brengen,	

66 ἀδελφή **adelphē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *adelphē* betekent 'zuster.'

In de eerste plaats is *adelphē* de natuurlijke zuster, op grond van bloedverwantschap. Er wordt bijvoorbeeld gewag gemaakt van Jezus' zusters (Matt.13:56).

In ruimere zin kan *adelphē* ook aanduiden de zuster in de christelijke gemeente, op grond van geestelijke verwantschap in Jezus Christus (Rom.16:1). Jezus Christus Zelf gebruikt 'zuster' om daarmee een geestelijke relatie aan te geven (Matt.12:50). Ook in 2Joh.13 heeft *adelphē* betrekking op een godsdienstige relatie.

.1	ἀδελφή	adelphē	zuster (1)
.2	ἀδελφήν	adelphēn	zuster (4)
.3	ἀδελφῆς	adelphēs	zuster (2)
.4	ἀδελφῇ	adelphēi	zuster (3)
.5	ἀδελφαί	adelphai	zusters (1)
.6	ἀδελφάς	adelphas	zusters (4)

Matt.	12:50	die is mijn broeder en **zuster** en moeder.	.1
	13:56	En behoren zijn **zusters** niet allen bij ons?	.5
	19:29	ieder, die huizen of broeders of **zusters** ... heeft prijsgegeven	.6
Marc.	3:32	Zie, uw moeder en uw broeders en uw **zusters** staan buiten en zoeken U.	.5'
	3:35	Al wie de wil Gods doet, die is mijn broeder en **zuster** en moeder.	.1
	6:3	En behoren zijn **zusters** hier niet bij ons? En zij namen aanstoot aan Hem.	.5
	10:29	die huis of broeders of **zusters** ... heeft prijsgegeven om Mij	.6
	10:30	huizen en broeders en **zusters** en moeders en kinderen en akkers,	.6
Luc.	10:39	En deze had een **zuster**, genaamd Maria,	.1
	10:40	Here, trekt Gij het U niet aan, dat mijn **zuster** mij alleen laat dienen?	.1
	14:26	Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn ... **zusters**,	.6
Joh.	11:1	Betanië, het dorp van Maria en haar **zuster** Marta.	.3
	11:3	De **zusters** dan zonden Hem bericht:	.5
	11:5	Jezus nu had Marta en haar **zuster** en Lazarus lief.	.2
	11:28	En na deze woorden ging zij heen en riep haar **zuster** Maria in stilte	.2
	11:39	Marta, de **zuster** van de gestorvene, zeide tot Hem: Here,	.1
	19:25	bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en de **zuster** zijner moeder,	.1

Hand.	23:16	Doch de zoon van Paulus' **zuster** hoorde van deze hinderlaag	.3
Rom.	16:1	Febe, onze **zuster**, [tevens] dienares der gemeente te Kenchreeën,	.2
	16:15	Groet Filologus, en Julia, Nereus met zijn **zuster**,	.2
1Cor.	7:15	De broeder of **zuster** is in dit geval niet gebonden;	.1
	9:5	Hebben wij geen bevoegdheid om een **zuster** als vrouw mede te nemen	.2
1Tim.	5:2	oude vrouwen als moeders, jonge vrouwen als **zusters**, in alle reinheid.	.6
Filem.	2	aan Apfia, de **zuster**, aan Archippus, onze medestrijder,	.4"
Jac.	2:15	Stel, dat een broeder of **zuster** gebrek heeft aan kleding	.1
2Joh.	13	U groeten de kinderen van uw uitverkoren **zuster**.	.3

67 ἀδελφός **adelphos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *adelphos* betekent 'broer, broeder'.

In de eerste plaats is *adelphos* de natuurlijke broer, op grond van bloedverwantschap; het wordt soms versterkt door de toevoeging *2160 idios* 'eigen': 'Andreas, de eigen broer van Simon Petrus' (Joh.1:41). Jacobus, de schrijver van de brief, heet 'de broeder des Heren' (Gal.1:19).

Vervolgens wordt *adelphos* ook gebruikt als uitdrukking van geestelijke verwantschap op grond van de verbondenheid met Jezus Christus. De Heer noemt de discipelen Zijn 'broeders' (Joh.20:17). Hij wordt Zelf genoemd 'de eerstgeborene onder vele broederen' (Rom.8:29). Medechristenen worden betiteld als 'broeder' (bv. 1Cor.1:1), scherper gesteld 'broeder in de Here' (Fil.1:14).

Ofschoon het meervoud *adelphoi* strikt genomen een mannelijke vorm is, houdt dit niet in dat in alle gevallen waar van 'broeders' gesproken wordt, de 'zusters' buitengesloten worden. Men moet bedenken dat de Griekse woorden voor 'broeders' en 'zusters' (*adelphoi* en *adelphai*) alleen in de uitgang van elkaar verschillen. In dergelijke gevallen kan men verdedigen dat het Grieks mannen en vrouwen samenvat met de mannelijke term. Hetzelfde zien we ook in het Nederlands: bij een zinnetje als 'de leraren van de middelbare school hebben vandaag geen les gegeven' kan men er ruzie over maken of de leraressen nu wel of niet hebben les gegeven.

In navolging van de joodse gewoonte (Deut.15:3) dient het woord *adelphos* ook ter aanduiding van een volksgenoot, zoals de apostel Petrus doet als hij zijn joodse medeburgers aanspreekt met 'Mannen broeders' (Hand.2:29).

.1	ἀδελφός	adelphos	broeder (1)
.2	ἀδελφέ	adelphe	broeder (5)
.3	ἀδελφόν	adelphon	broeder (4)
.4	ἀδελφοῦ	adelphou	broeder (2)
.5	ἀδελφῷ	adelphōi	broeder (3)
.6	ἀδελφοί	adelphoi	broeders (1)
.7	ἀδελφοί	adelphoi	zie 6
.8	ἀδελφούς	adelphous	broeders (4)
.9	ἀδελφῶν	adelphōn	broeders (2)
.10	ἀδελφοῖς	adelphois	broeders (3)

Matt.	1:2	Isaak verwekte Jakob, Jakob verwekte Juda en zijn **broeders**,	.8
	1:11	Josia verwekte Jechonja en diens **broeders**	.8
	4:18	Toen Hij nu langs de zee van Galilea ging, zag Hij twee **broeders**,	.8

		Simon, die Petrus genoemd wordt, en Andreas, diens **broeder**,	.3
	4:21	En vandaar verder gegaan zijnde, zag Hij nog twee **broeders**,	.8
		Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn **broeder**,	.3
	5:22	Maar Ik zeg u: Een ieder, die in toorn leeft tegen zijn **broeder**, ...	.5
		Wie tot zijn **broeder** zegt: Leeghoofd, zal vervallen aan de Hoge Raad,	.5
	5:23	Wanneer gij ... u daar herinnert, dat uw **broeder** iets tegen u heeft,	.1
	5:24	ga eerst heen, verzoen u met uw **broeder** en kom en offer daarna uw gave.	.5
	5:47	indien gij alleen uw **broeders** groet, waarin doet gij meer dan het gewone?	.8°°
	7:3	Wat ziet gij de splinter in het oog van uw **broeder**,	.4
	7:4	Hoe zult gij dan tot uw **broeder** zeggen: Laat mij ... wegdoen,	.5
	7:5	om de splinter uit het oog van uw **broeder** weg te doen.	.4
	10:2	vooreerst Simon, genaamd Petrus, en Andreas, zijn **broeder**;	.1
		en Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn **broeder**;	.1
	10:21	Een **broeder**	.1
		zal zijn **broeder** overleveren ten dode	.3
	12:46	zie, zijn moeder en **broeders** stonden buiten	.6
	12:47	iemand zeide tot Hem: Zie, uw moeder en uw **broeders** staan buiten	.6°
	12:48	Wie is mijn moeder en wie zijn mijn **broeders**?	.6
	12:49	Ziedaar mijn moeder en mijn **broeders**.	.6
	12:50	die is mijn **broeder** en zuster en moeder.	.1
	13:55	Heet zijn moeder niet Maria en zijn **broeders** Jakobus en Jozef	.6
	14:3	ter wille van Herodias, de vrouw van zijn **broeder** Filippus;	.4
	17:1	zes dagen later nam Jezus ... Jakobus en zijn **broeder** Johannes mede	.3
	18:15	Indien uw **broeder** zondigt, ga heen, bestraf hem onder vier ogen.	.1
		(16) Indien hij naar u luistert, hebt gij uw **broeder** gewonnen.	.3
	18:21	Here, hoeveel maal zal mijn **broeder** tegen mij zondigen	.1
	18:35	indien gij niet, een ieder zijn **broeder**, van harte vergeeft.	.5
	19:29	En een ieder, die huizen of **broeders** ... heeft prijsgegeven om mijn naam,	.8
	20:24	En toen de tien dit hoorden, namen zij het de beide **broeders** kwalijk.	.9
	22:24	indien iemand sterft zonder kinderen, zal zijn **broeder** diens vrouw trouwen	.1
		en voor zijn **broeder** nakomelingschap verwekken.	.5
	22:25	Nu waren er bij ons zeven **broeders**.	.6
		... liet hij zijn vrouw na aan zijn **broeder**.	.5
	23:8	want één is uw Meester en gij zijt allen **broeders**.	.6
	25:40	in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste **broeders** hebt gedaan,	.9
	28:10	Gaat heen en bericht mijn **broeders**, dat zij naar Galilea gaan,	.10
Marc.	1:16	En toen Hij ... ging, zag Hij Simon en Andreas, de **broeder** van Simon,	.3
	1:19	zag Hij Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes zijn **broeder**,	.3
	3:17	en Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, de **broeder** van Jakobus,	.3
	3:31	En zijn moeder en zijn **broeders** kwamen,	.6°▾
	3:32	Zie, uw moeder en uw **broeders** en uw zusters staan buiten en zoeken U.	.7
	3:33	En Hij antwoordde en zeide tot hen: Wie zijn mijn moeder en **broeders**?	.6
	3:34	Zie, mijn moeder en mijn **broeders**.	.6
	3:35	Al wie de wil Gods doet, die is mijn **broeder** en zuster en moeder.	.1
	5:37	behalve Petrus en Jakobus en Johannes, de **broeder** van Jakobus.	.3
	6:3	de zoon van Maria, en de **broeder** van Jakobus en Jozef en Judas en Simon?	.1
	6:17	ter wille van Herodias, de vrouw van zijn **broeder** Filippus,	.4

Marc.	6:18	Gij moogt de vrouw van uw **broeder** niet hebben.	.4
	10:29	er is niemand, die huis of **broeders** ... heeft prijsgegeven om Mij	.8
	10:30	huizen en **broeders** en zusters en moeders en kinderen en akkers,	.8
	12:19	indien iemands **broeder** sterft en een vrouw nalaat,	.1
		doch geen kind achterlaat, dat dan zijn **broeder** de vrouw moet nemen	.1
		en voor zijn **broeder** nakomelingschap verwekken.	.5
	12:20	Nu waren er zeven **broeders**.	.6
	13:12	En een **broeder**	.1
		zal zijn **broeder** overleveren ten dode	.3
Luc.	3:1	zijn **broeder** Filippus viervorst over Iturea en het land Trachonitis,	.4
	3:19	Herodias, de vrouw van zijn **broeder**,	.4
	6:14	Simon, die Hij ook Petrus noemde, en Andreas, zijn **broeder**,	.3
	6:41	Wat ziet gij de splinter in het oog van uw **broeder**,	.4
	6:42	Hoe kunt gij tot uw **broeder** zeggen:	.5
		Broeder, laat mij de splinter, die in uw oog is, wegdoen,	.2
		om de splinter in het oog van uw **broeder** weg te doen.	.4
	8:19	Zijn moeder en **broeders** kwamen tot Hem en zij konden Hem niet bereiken	.6
	8:20	Men boodschapte Hem: Uw moeder en uw **broeders** staan buiten	.6
	8:21	mijn **broeders** zijn dezen, die het woord Gods horen en doen.	.6
	12:13	Meester, zeg tot mijn **broeder**, dat hij de erfenis met mij dele.	.5
	14:12	roep dan niet uw vrienden of uw **broeders** of uw verwanten	.8
	14:26	Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn ... **broeders**	.8
	15:27	Deze zeide tot hem: Uw **broeder** is gekomen	.1
	15:32	want uw **broeder** hier was dood en is levend geworden,	.1
	16:28	(27) ..., want ik heb vijf **broeders**.	.8
	17:3	Ziet toe op uzelf! Indien uw **broeder** zondigt, bestraf hem,	.1
	18:29	er is niemand, die huis of vrouw of **broeders** ... heeft prijsgegeven	.8°▾
	20:28	indien iemands **broeder** getrouwd is en kinderloos sterft,	.1
		dat dan zijn **broeder** de vrouw nemen moet	.1
		en voor zijn **broeder** nakomelingschap verwekken.	.5
	20:29	Nu waren er zeven **broeders**.	.6
	21:16	En gij zult overgeleverd worden zelfs door ouders en **broeders**	.9°▾
	22:32	als gij eenmaal tot bekering gekomen zijt, versterk dan uw **broederen**.	.8
Joh.	1:41	Andreas, de **broeder** van Simon Petrus, was een van de twee,	.1
	1:42	deze vond eerst zijn **broeder** Simon en zeide tot hem:	.3
	2:12	Daarna daalde Hij af naar Kafarnaüm, Hij, zijn moeder en zijn **broeders**	.6
	6:8	Andreas, de **broeder** van Simon Petrus, zeide tot Hem:	.1
	7:3	Zijn **broeders** dan zeiden tot Hem: Ga vanhier en reis naar Judea,	.6
	7:5	Want zelfs zijn **broeders** geloofden niet in Hem.	.6
	7:10	Maar toen zijn **broeders** opgegaan waren naar het feest,	.6
	11:2	En haar **broeder** Lazarus was ziek.	.1
	11:19	om haar te troosten over haar **broeder**.	.4
	11:21	indien gij hier geweest waart, zou mijn **broeder** niet gestorven zijn.	.1°▾
	11:23	Jezus zeide tot haar: Uw **broeder** zal opstaan.	.1
	11:32	indien Gij hier geweest waart, zou mijn **broeder** niet gestorven zijn.	.1
	20:17	maar ga naar mijn **broeders** en zeg hun: Ik vaar op naar mijn Vader	.8
	21:23	Dit gerucht ging dan uit onder de **broeders**,	.8

Hand.	1:14	met enige vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met zijn **broeders**.	.10
	1:15	En in die dagen stond Petrus op onder de **broeders**	.9''
	1:16	Mannen **broeders**, het schriftwoord moest in vervulling gaan,	.7
	2:29	Mannen **broeders**, men mag vrijuit tot u zeggen van de aartsvader David,	.7
	2:37	Wat moeten wij doen, mannen **broeders**?	.7
	3:17	En nu, **broeders**, ik weet, dat gij uit onkunde hebt gehandeld,	.7
	3:22	De Here God zal u een profeet doen opstaan uit uw **broeders**,	.9
	6:3	Ziet dan uit, **broeders**, naar zeven mannen onder u,	.7
	7:2	En hij zeide: Gij, mannen **broeders** en vaders, hoort toe.	.7
	7:13	en bij de tweede maal maakte Jozef zich aan zijn **broeders** bekend	.10
	7:23	kwam het in zijn hart op, naar zijn **broeders** ... om te zien.	.8
	7:25	Hij meende, dat zijn **broeders** zouden inzien,	.8
	7:26	Mannen, gij zijt **broeders**, waarom doet gij elkander onrecht?	.6
	7:37	Een profeet gelijk mij zal God u uit uw **broeders** doen opstaan.	.9
	9:17	Saul, **broeder**, de Here heeft mij gezonden, Jezus,	.2
	9:30	toen de **broeders** dit te weten kwamen, brachten zij hem naar Caesarea	.6
	10:23	en enige der **broeders** uit Joppe gingen met hem mede.	.9
	11:1	de **broeders** ... hoorden, dat ook de heidenen ... aangenomen hadden.	.6
	11:12	En met mij gingen ook deze zes **broeders**,	.6
	11:29	tot ondersteuning van de **broeders**, die in Judea woonden;	.10
	12:2	En hij liet Jakobus, de **broeder** van Johannes, ter dood brengen	.3
	12:17	Bericht dit aan Jakobus en de **broeders**.	.10
	13:15	Mannen **broeders**, indien gij een woord van opwekking voor het volk hebt,	.7
	13:26	Mannen **broeders**, zonen van het geslacht van Abraham,	.7
	13:38	Zo zij u dan bekend, mannen **broeders**,	.7
	14:2	Maar de Joden ... verbitterden de zielen der heidenen tegen de broeders.	.9
	15:1	En sommigen, uit Judea gekomen, leerden de **broeders**:	.8
	15:3	en bereidden met hun verhaal ... al de **broeders** grote blijdschap.	.10
	15:7	**broeders**, gij weet, dat God van de aanvang af mij onder u heeft verkoren,	.7
	15:13	Mannen **broeders**, hoort naar mij!	.7
	15:22	Judas, genaamd Barsabbas, en Silas, mannen van aanzien onder de **broeders**.	.10
	15:23	De apostelen en oudsten groeten als **broeders**	.6
		de **broeders** uit de heidenen in Antiochië, Syrië en Cilicië.	.10
	15:32	Judas en Silas ... versterkten de **broeders** met vele woorden.	.8
	15:33	werden zij door de **broeders** met de vredegroet gezonden	.9
	15:36	Laten wij toch terugkeren tot onze **broeders** in iedere stad,	.8
	15:40	door de **broeders** aan de genade des Heren opgedragen;	.9
	16:2	en hij stond goed bekend bij de **broeders** van Lystra en Ikonium.	.9
	16:40	en zij zagen de **broeders** en spraken hen bemoedigend toe en vertrokken.	.8°'
	17:6	sleurden zij Jason en enige **broeders** voor de stadsbestuurders,	.8
	17:10	Maar de **broeders** zonden terstond in de nacht Paulus en Silas	.6
	17:14	Doch de **broeders** lieten toen terstond Paulus vertrekken	.6
	18:18	nam hij afscheid van de **broeders** en voer weg naar Syrië,	.10
	18:27	moedigden de **broeders** hem daartoe aan	.6
	20:32	SV En nu, **broeders**, ik beveel u Gode,	.7°
	21:7	begroetten de **broeders** en bleven één dag bij hen.	.8
	21:17	heetten de **broeders** ons van harte welkom.	.6

Hand.	21:20	Gij ziet, **broeder**, hoevele duizenden er ... gelovig zijn geworden	.2
	22:1	Mannen **broeders** en vaders, luistert naar hetgeen ... ik ga zeggen.	.7
	22:5	van wie ik ook met brieven aan de **broeders** naar Damascus gereisd ben,	.8
	22:13	Saul, **broeder**, word weer ziende!	.2
	23:1	En Paulus, de ogen op de Raad gericht, zeide: Mannen **broeders**,	.7
	23:5	En Paulus zeide: Ik wist niet, **broeders**, dat het de hogepriester was,	.7
	23:6	Mannen **broeders**, ik ben een Farizeeër, een zoon van Farizeeën,	.7
	28:14	Hier vonden wij **broeders** en wij werden uitgenodigd	.8
	28:15	kwamen de **broeders**, die van onze aangelegenheden gehoord hadden,	.6
	28:17	Mannen **broeders**, ofschoon ik niets gedaan heb tegen ons volk	.7
	28:21	en ook is niemand van de **broeders** iets kwaads van u komen boodschappen	.9
Rom.	1:13	Doch ik stel er prijs op, **broeders**, dat gij weet,	.7
	7:1	Of weet gij niet, **broeders**, – ik spreek immers tot wie de wet kennen –	.7
	7:4	Bijgevolg, mijn **broeders**, zijt ook gij dood voor de wet	.7
	8:12	Derhalve, **broeders**, zijn wij schuldenaars, maar niet van het vlees,	.7
	8:29	opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele **broederen**;	.10
	9:3	ten behoeve van mijn **broeders**, mijn verwanten naar het vlees;	.9
	10:1	**Broeders**, de begeerte mijns harten en mijn gebed ... gaan tot God uit.	.7
	11:25	Want, **broeders**, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn,	.6
	12:1	Ik vermaan u dan, **broeders**, met beroep op de barmhartigheden Gods,	.7
	14:10	Gij echter, wat oordeelt gij uw **broeder**?	.3
		Of ook gij, wat minacht gij uw **broeder**?	.3
	14:13	komt liever tot dit oordeel: uw **broeder** geen aanstoot of ergernis te geven.	.5
	14:15	indien uw **broeder** door iets, dat gij eet, gegriefd wordt,	.1
	14:21	Het is goed geen vlees te eten ..., noch iets, waaraan uw **broeder** zich stoot.	.1
	15:14	Ik heb echter, mijn **broeders**, zelf al de overtuiging van u,	.7
	15:15	SV Maar ik heb u eensdeels te stoutmoediger geschreven, **broeders**.	.7°
	15:30	Maar, [**broeders,**] ik vermaan u bij onze Here Jezus Christus	.7°
	16:14	Groet Asynkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas, en de **broeders**	.8
	16:17	Maar ik vermaan u, **broeders**, dat gij hen in het oog houdt,	.7
	16:23	U groet Erastus, de stadsrentmeester, en Quartus, de **broeder**.	.1
1Cor.	1:1	Paulus, een geroepen apostel ..., en Sostenes, de **broeder**,	.1
	1:10	Doch ik vermaan u, **broeders**, bij de naam van onze Here Jezus Christus:	.7
	1:11	Mij is namelijk omtrent u, mijn **broeders**, medegedeeld	.7
	1:26	Ziet slechts, **broeders**, wat gij waart, toen gij geroepen werdt:	.7
	2:1	Ook ben ik ..., **broeders**, niet ... komen brengen.	.7
	3:1	En ik, **broeders**, kon niet tot u spreken als tot geestelijke mensen,	.7
	4:6	Dit, **broeders**, heb ik op mijzelf en Apollos overgebracht om uwentwil,	.7
	5:11	al heet hij een **broeder**,	.1
	6:5	die uitspraak zal kunnen doen tussen **broeders**?	.4
	6:6	Zoekt nu **de ene broeder** recht	.1
		tegen **de andere**,	.4
	6:8	Maar zelf doet gij onrecht en doet gij te kort, en dat aan **broeders**.	.8
	7:12	heeft een **broeder** een ongelovige vrouw,	.1
	7:14	en de ongelovige vrouw is geheiligd in de **broeder**.	.5˅˅

7:15 De **broeder** of zuster is in dit geval niet gebonden; .1
7:24 **Broeders**, iedereen blijve voor God in die toestand, .7
7:29 Dit bedoel ik, **broeders**: de tijd is kort. .7
8:11 een **broeder**, om wiens wil Christus gestorven is. .1°'
8:12 Door zó tegen de **broeders** te zondigen, .8
8:13 Daarom, indien wat ik eet, mijn **broeder** aanstoot geeft, ...3
om mijn **broeder** geen aanstoot te geven. .3
9:5 gelijk ook de andere apostelen en de **broeders** des Heren en Kefas? .6
10:1 Want ik stel er prijs op, **broeders**, dat gij weet, .7
11:2 SV En ik prijs u, **broeders**, dat gij in alles mij gedachtig zijt, .7°
11:33 Daarom, mijn **broeders**, als gij samenkomt om te eten, .7
12:1 Ten aanzien van de uitingen des geestes, **broeders**, .7
14:6 En nu, **broeders**, als ik tot u kom en spreek in tongen, .7
14:20 **Broeders**, weest geen kinderen in het verstand, maar in de boosheid; .7
14:26 Hoe staat het dan, **broeders**? .7
14:39 Zo dan, mijn **broeders**, streeft ernaar te profeteren, .7
15:1 Ik maak u bekend, **broeders**, het evangelie, dat ik u verkondigd heb, .7
15:6 Vervolgens is Hij verschenen aan meer dan vijfhonderd **broeders** .10
15:31 Zowaar als ik, **broeders**, op u roem draag in Christus Jezus, .6'
15:50 Dit spreek ik evenwel uit, **broeders**: .7
15:58 Daarom, mijn geliefde **broeders**, weest standvastig, onwankelbaar, .7
16:11 opdat hij tot mij komen kan, want ik wacht op hem met de **broeders**. .9
16:12 En wat **broeder** Apollos aangaat, .4
hem heb ik herhaaldelijk verzocht met de **broeders** tot u te gaan, .9
16:15 Nog een verzoek, **broeders**: gij weet van het huis van Stefanas, .7
16:20 U groeten al de **broeders**. Groet elkander met de heilige kus. .6
2Cor. 1:1 Paulus, ... een apostel van Christus Jezus, en Timoteüs, de **broeder**, .1
1:8 Want wij willen u niet onkundig laten, **broeders**, van de verdrukking, .7
2:13 (12) ... omdat ik mijn **broeder** Titus niet aantrof; .3
8:1 Wij maken u de genade Gods bekend, **broeders**, .7
8:18 En wij zonden de **broeder** met hem mede, .3
8:22 Wij zonden met hen onze **broeder** mede, .3
8:23 anderzijds zijn onze **broeders** afgevaardigden der gemeenten .6
9:3 Doch ik zend deze **broeders**, .8
9:5 Ik achtte het dus noodzakelijk de **broeders** op te wekken, .8
11:9 want wat mij ontbrak, hebben de broeders ... aangevuld .6
12:18 Ik heb Titus verzocht (te gaan) en die **broeder** met hem medegezonden. .3
13:11 Overigens, **broeders**, weest blijde, laat u terecht brengen, .7
Gal. 1:2 en al de **broeders**, die bij mij zijn, aan de gemeenten van Galatië: .6
1:11 Want ik maak u bekend, **broeders**, .7
1:19 en ik zag ... Jakobus, de **broeder** des Heren. .3
3:15 **Broeders**, ik spreek op menselijke wijze: .7
4:12 Weest zoals ik, bid ik u, **broeders**, omdat ook ik ben zoals gij. .7
4:28 En gij, **broeders**, zijt, evenals Isaak, kinderen der belofte. .7
4:31 Daarom, **broeders**, zijn wij geen kinderen ener slavin, .7
5:11 Wat mij echter betreft, **broeders**, indien ik nog de besnijdenis predik, .7
5:13 Want gij zijt geroepen, **broeders**, om vrij te zijn; .7

Gal.	6:1	**Broeders**, zelfs indien iemand op een overtreding betrapt wordt,	.7
	6:18	De genade van onze Here Jezus Christus zij met uw geest, **broeders**!	.7
Ef.	6:10	SV Voorts, mijn **broeders**, wordt krachtig in de Heere,	.7°
	6:21	Tychikus, mijn geliefde **broeder** en getrouwe dienaar in de Here,	.1
	6:23	Vrede zij de **broeders** en liefde met geloof, van God, de Vader,	.10
Fil.	1:12	Ik wil, dat gij weet, **broeders**,	.7
	1:14	en het merendeel der **broeders** in de Here	.9
	2:25	mijn **broeder** en medearbeider en medestrijder,	.3
	3:1	Overigens, mijn **broeders**, verblijdt u in de Here!	.7
	3:13	**Broeders**, ik voor mij acht niet, dat ik het reeds gegrepen heb,	.7
	3:17	Weest allen mijn navolgers, **broeders**,	.7
	4:1	Daarom, mijn geliefde **broeders**, naar wie mijn verlangen uitgaat,	.7
	4:8	Voorts, **broeders**, al wat waar ... is, ..., bedenkt dat;	.7
	4:21	U groeten de **broeders**, die bij mij zijn.	.6
Col.	1:1	Paulus, ... een apostel van Christus Jezus, en Timoteüs onze **broeder**,	.1
	1:2	aan de heilige en gelovige **broeders** in Christus te Kolosse:	.10
	4:7	mijn geliefde **broeder** en getrouwe dienaar en mededienstknecht in de Here,	.1
	4:9	samen met Onesimus, mijn getrouwe en geliefde **broeder**,	.5
	4:15	Groet de **broeders** te Laodicea;	.8
1Thess.	1:4	Immers, dat gij, door God geliefde **broeders**, verkoren zijt, weten wij,	.7
	2:1	Want zelf weet gij, **broeders**,	.7
	2:9	Want gij herinnert u, **broeders**, onze moeite en inspanning.	.7
	2:14	Want gij, **broeders**, zijt navolgers geworden van de gemeenten Gods	.7
	2:17	Maar wij, **broeders**, die een tijdlang ... van u beroofd zijn geweest,	.7
	3:2	Timoteüs, onze **broeder**, en een medewerker Gods in het evangelie	.3
	3:7	zijn wij dan ook, **broeders**, ... vertroost over u door uw geloof,	.7
	4:1	Voorts dan, **broeders**, vragen wij en vermanen wij u in de Here Jezus,	.7
	4:6	en dat men zijn **broeder** niet slecht behandele of bedriege in deze zaak,	.3
	4:10	ten aanzien van alle **broeders** in geheel Macedonië.	.8
		Maar wij vermanen u, **broeders**, dit nog veel meer te doen,	.7
	4:13	Doch wij willen u niet onkundig laten, **broeders**,	.7
	5:1	Maar over de tijden en gelegenheden, **broeders**, is het niet nodig,	.7
	5:4	Maar gij, **broeders**, zijt niet in de duisternis,	.7
	5:12	Wij verzoeken u, **broeders**, hen ... te erkennen,	.7
	5:14	Wij vermanen u, **broeders**, wijst de ongeregelden terecht,	.7
	5:25	**Broeders**, bidt [ook] voor ons.	.7
	5:26	Groet al de **broeders** met een heilige kus.	.8
	5:27	dat deze brief aan alle **broeders** voorgelezen worde.	.10
2Thess.	1:3	Wij behoren God te allen tijde om u te danken, **broeders**,	.7
	2:1	Maar wij verzoeken u, **broeders**, met betrekking tot de komst	.7
	2:13	wij behoren God ... om u te danken, door de Here geliefde **broeders**,	.7
	2:15	Zo dan, **broeders**, staat vast en houdt u aan de overleveringen,	.7
	3:1	Voorts, **broeders**, bidt voor ons,	.7
	3:6	Maar wij bevelen u, **broeders**, in de naam van de Here Jezus Christus,	.7
		dat gij u onttrekt aan elke **broeder**, die zich ongeregeld gedraagt,	.4
	3:13	En gij, **broeders**, wordt niet moede te doen wat goed is.	.7

	3:15	maar wijst hem terecht als een **broeder**.	.3
1Tim.	4:6	Als gij dit de **broeders** voorhoudt,	.10
	5:1	doe het jonge mannen als **broeders**,	.8
	6:2	Zij ... moeten hen niet geringschatten, omdat zij **broeders** zijn,	.6
2Tim.	4:21	Eubulus, Pudens, Linus, Claudia en alle **broeders** laten u groeten.	.6
Filem.	1	Paulus, een gevangene van Christus Jezus, en Timoteüs, de **broeder**,	.1
	1:7	omdat het hart der heiligen door u verkwikt is, **broeder**.	.2
	1:16	maar als meer dan slaaf, als een geliefde **broeder**,	.3
	1:20	Ja, **broeder**, laat mij dit voordeel van u hebben in de Here,	.2
Hebr.	2:11	daarom schaamt Hij Zich niet hen **broeders** te noemen,	.8
	2:12	en Hij zegt: Uw naam zal ik aan mijn **broeders** verkondigen,	.10
	2:17	Daarom moest Hij in alle opzichten aan zijn **broeders** gelijk worden,	.10
	3:1	heilige **broeders**, deelgenoten der hemelse roeping,	.7
	3:12	Ziet toe, **broeders**, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij,	.7
	7:5	hun **broeders**, hoewel dezen uit de lendenen van Abraham zijn voortgekomen;	.8
	8:11	En niet langer zullen zij een ieder zijn ... **broeder** leren,	.3
	10:19	Daar wij dan, **broeders**, volle vrijmoedigheid bezitten om in te gaan	.7
	13:22	Ik vermaan u, **broeders**, houdt mij dit woord van vermaning ten goede,	.7
	13:23	Weet, dat onze **broeder** Timoteüs in vrijheid gesteld is;	.3
Jac.	1:2	Houdt het voor enkel vreugde, mijn **broeders**,	.7
	1:9	Laat de geringe **broeder** roemen in zijn hoogheid,	.1
	1:16	Dwaalt niet, mijn geliefde **broeders**.	.7
	1:19	Weet (dit) wel, mijn geliefde **broeders**:	.7
	2:1	Mijn **broeders**, houdt uw geloof ... vrij van aanzien des persoons.	.7
	2:5	Hoort, mijn geliefde **broeders**!	.7
	2:14	Wat baat het, mijn **broeders**, of iemand al beweert geloof te hebben,	.7
	2:15	Stel, dat een **broeder** of zuster gebrek heeft aan kleding	.1
	3:1	Laat niet zovelen uwer leraars zijn, mijn **broeders**;	.7
	3:10	Dit moet, mijn **broeders**, niet zo zijn.	.7
	3:12	Kan soms, mijn **broeders**, een vijgeboom olijven ... opleveren?	.7
	4:11	Spreekt geen kwaad van elkander, **broeders**.	.7
		Wie van zijn **broeder** kwaad spreekt	.4
		of hem oordeelt,	.3
		letterlijk: of zijn **broeder** oordeelt,	
	5:7	Hebt dus geduld, **broeders**, tot de komst des Heren!	.7
	5:9	**Broeders**, zucht niet tegen elkander,	.7°▾
	5:10	**Broeders**, neemt tot een voorbeeld ... de profeten,	.7°▾
	5:12	Maar vooral, mijn **broeders**, zweert niet,	.7
	5:19	Mijn **broeders**, indien bij u iemand van de waarheid afdwaalt,	.7
1Petr.	5:12	Door Silvanus, die, naar ik meen, voor u een betrouwbaar **broeder** is,	.4
2Petr.	1:10	Beijvert u daarom des te meer, **broeders**,	.7
	3:15	zoals ook onze geliefde **broeder** Paulus ... u geschreven heeft,	.1
1Joh.	2:7	SV **Broeders**! Ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod,	.7°°
	2:9	Wie zegt in het licht te zijn en zijn **broeder** haat,	.3
	2:10	Wie zijn **broeder** liefheeft, blijft in het licht	.3
	2:11	maar wie zijn **broeder** haat, is in de duisternis	.3

I Joh.	3:10	evenmin als wie zijn **broeder** niet liefheeft.	.3
	3:12	niet gelijk Kaïn: hij was uit de boze en vermoordde zijn **broeder**.	.3
		Omdat zijn werken boos waren en die van zijn **broeder** rechtvaardig.	.4
	3:13	Verwondert u niet, **broeders**, wanneer de wereld u haat.	.7
	3:14	omdat wij de **broeders** liefhebben.	
		SV die zijn **broeder** niet liefheeft, blijft in de dood,	.3°°
	3:15	Een ieder, die zijn **broeder** haat, is een mensenmoorder	.3
	3:16	ook wij behoren dan voor de **broeders** ons leven in te zetten.	.9
	3:17	Wie ... zijn **broeder** gebrek ziet lijden,	.3
	4:20	Indien iemand zegt: Ik heb God lief, doch zijn **broeder** haat,	.3
		... wie zijn **broeder**, die hij gezien heeft, niet liefheeft,	.3
	4:21	Wie God liefheeft, moet ook zijn **broeder** liefhebben.	.3
	5:16	Als iemand zijn **broeder** ziet zondigen, een zonde niet tot de dood,	.3
3Joh.	3	Want het heeft mij zeer verblijd, als er **broeders** kwamen	.9
	1:5	Geliefde, gij handelt trouw in alles wat gij aan de **broeders** doet,	.8
	1:10	ontvangt hij zelf de **broeders** niet	.8
Jud.	1	Judas, een dienstknecht van Jezus Christus en een **broeder** van Jakobus,	.1
Openb.	1:9	Ik, Johannes, uw **broeder** en deelgenoot in de verdrukking	.1
	6:11	totdat ook het getal vol zou zijn van hun mededienstknechten en hun **broeders**,	.6
	12:10	want de aanklager van onze **broeders** ... is nedergeworpen.	.9
	19:10	Doe dit niet! Ik ben een mededienstknecht van u en uw **broederen**,	.9
	22:9	Doe dat niet! Ik ben een mededienstknecht van u en van uw **broederen**,	.9

68 ἀδελφότης adelphotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *adelphotēs* betekent 'broederschap'.

.1	ἀδελφότητα	adelphotēta	broederschap (4)
.2	ἀδελφότητι	adelphotēti	broederschap (3)

1Petr.	2:17	Eert allen, hebt de **broederschap** lief, vreest God, eert de keizer.	.1
	5:9	wetende, dat aan uw **broederschap** ... hetzelfde lijden wordt toegemeten.	.2

69 ἄδηλος adēlos

Het bijvoeglijk naamwoord *adēlos* betekent 'onduidelijk, niet goed te onderscheiden'.

.1	ἄδηλον	adēlon	onduidelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἄδηλα	adēla	onduidelijk (1/4 mv o)

Luc.	11:44	Wee u, want gij zijt als de **onzichtbare** graven:	.2
1Cor.	14:8	indien de bazuin een **onduidelijk** geluid geeft,	.1

70	**ἀδηλότης**	**adēlotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *adēlotēs* betekent 'onduidelijkheid, onzekerheid'.
Hopen op de 'onzekerheid' van rijkdom biedt geen vast fundament voor de toekomst, i.t.t. hoop op God (1Tim.6:17).

.1	ἀδηλότητι	adēlotēti	onzekerheid (3)

1Tim. 6:17 en hun hoop gevestigd te houden niet op onzekere rijkdom,
letterlijk: en niet te hopen op **onzekerheid** van rijkdom,

71	**ἀδήλως**	**adēlōs**

Het bijwoord *adēlōs* betekent 'onzeker, onduidelijk'.
In 1Cor.9:26 wordt gesproken over 'onzeker' (hard)lopen, d.w.z. 'zonder duidelijk doel voor ogen' (hard)lopen.

.1	ἀδήλως	adēlōs	onduidelijk

1Cor. 9:26 Ik loop dan ook niet maar **in den blinde**

72	**ἀδημονέω**	**adēmoneō**

Het werkwoord *adēmoneō* betekent 'beangst zijn'.
Gewoonlijk geeft *adēmoneō* uitdrukking aan diepe zorg, gepaard gaande met angst, en het staat in het NT dan ook wel naast *2732 lupeisthai* 'bedroefd worden' (Matt.26:37) of *1412 ekthambeisthai* 'ontsteld zijn' (Marc.14:33).

.1	ἀδημονεῖν	adēmonein	beangst zijn
.2	ἀδημονῶν	adēmonōn	beangst zijnde (1 ev m)

Matt.	26:37	en Hij begon bedroefd en **beangst te worden**.	.1
Marc.	14:33	En Hij begon zeer ontsteld en **beangst te worden**,	.1
Fil.	2:26	hij was vol verlangen naar u allen en ook **in zorg**,	.2

73	**ᾅδης**	**hāidēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hāidēs* betekent 'dodenrijk, onderwereld'.
Oorspronkelijk is *hāidēs* een eigennaam geweest: Hades was de naam van de Griekse god van het dodenrijk, dat onder de aarde lag. Dit gegeven is nog zichtbaar in de uitdrukking *eis hāidou* 'naar (de woonplaats) van Hades' (Hand.2:31), waar we een tweede naamval ('van Hades') vinden onder de gebruikelijke weglating van een woord als 'woonplaats' (of 'woning, huis').

De NT-ische voorstellingen rondom het dodenrijk sluiten aan bij het OT: het is de verblijfplaats van de gestorvenen (Hand.2:27, aangehaald uit Ps.16:10 LXX) en wordt gesitueerd in de diepte, tegengesteld aan de hemel, zodat men moet afdalen om er te komen (Matt.11:23). Het 'dodenrijk' is vergrendeld met poorten (Matt.16:18) en er zijn sleutels nodig om ze te openen (Openb.1:18). Nieuw in het NT is dat van gelovigen wordt gezegd dat ze na hun dood in het 'paradijs' (Luc.23:43) en 'bij de Heer' zullen zijn (2Cor.5:8).

In Openbaring 6:8 is de 'onderwereld' evenals de dood als een persoon voorgesteld: beiden zullen bij het laatste oordeel hun gestorvenen moeten prijsgeven om daarna zelf in de poel des vuurs te worden geworpen (Openb.20:13v.). Het laatste maakt het bestaan van het 'dodenrijk' van tijdelijke aard, in tegenstelling tot de 'poel des vuurs' waar sprake is van pijniging 'in alle eeuwigheden' (vgl. Openb.20:10).

.1	ᾅδης	hāidēs	onderwereld (1)
.2	ᾅδη	hāidē	onderwereld (5)
.3	ᾅδου	hāidou	onderwereld (2)
.4	ᾅδῃ	hāidēi	onderwereld (3)
.[5]	ᾅδην	hāidēn	onderwereld (4)

Matt.	11:23	Tot het **dodenrijk** zult gij nederdalen;	.3
	16:18	en de poorten van het **dodenrijk** zullen haar niet overweldigen.	.3
Luc.	10:15	Tot het **dodenrijk** zult gij nederdalen.	.3
	16:23	En toen hij in het **dodenrijk** zijn ogen opsloeg onder de pijnigingen,	.4
Hand.	2:27	omdat Gij mijn ziel niet aan het **dodenrijk** zult overlaten,	.3/.[5]
	2:31	dat Hij niet aan het **dodenrijk** is overgelaten,	.3/.[5]
1Cor.	15:55	SV Dood, waar is uw prikkel? **Hel**, waar is uw overwinning?	.2°°
Openb.	1:18	en Ik heb de sleutels van de dood en het **dodenrijk**.	.3°'
	6:8	zijn naam was [de] dood, en het **dodenrijk** volgde achter hem.	.1
	20:13	en de dood en het **dodenrijk** gaven de doden, die in hen waren,	.1
	20:14	En de dood en het **dodenrijk** werden in de poel des vuurs geworpen.	.1

74 ἀδιάκριτος adiakritos

Het bijvoeglijke naamwoord *adiakritos* betekent 'niet twijfelend, niet op twee gedachten hinkend' of 'onpartijdig'.

.1	ἀδιάκριτος	adiakritos	onpartijdig (1 ev m/v)

Jac.	3:17	Maar de wijsheid van boven is ... **onpartijdig** en ongeveinsd.

75 ἀδιάλειπτος adialeiptos

Het bijvoeglijk naamwoord *adialeiptos* betekent 'ononderbroken, voortdurend'.

Paulus heeft een 'voortdurend' hartzeer om de verharding van de joden (Rom.9:2); en hij denkt in zijn gebeden 'onophoudelijk' aan Timotheüs (2Tim.1:3).

.1	ἀδιάλειπτος	adialeiptos	ononderbroken (1 ev m/v)
.2	ἀδιάλειπτον	adialeipton	ononderbroken (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Rom.	9:2	Ik heb een grote smart en een **voortdurend** hartzeer.	.1
2Tim.	1:3	dat ik u **onophoudelijk** mag gedenken in mijn gebeden, nacht en dag;	.2

76 ἀδιαλείπτως adialeiptōs

Het bijwoord *adialeiptōs* betekent 'ononderbroken'.

In het NT heeft het betrekking op Paulus' 'onophoudelijk' denken aan de Romeinse christenen in zijn gebeden (Rom.1:9) en hij geeft de opdracht 'voortdurend' te blijven bidden (1Thess.5:17).

.1	ἀδιαλείπτως	adialeiptōs	ononderbroken

Rom.	1:9	hoe ik **onophoudelijk** te allen tijde bij mijn gebeden uwer gedenk,
1Thess.	1:3	**onophoudelijk** gedachtig aan het werk uws geloofs,
	2:13	En hierom danken ook wij God **onophoudelijk**,
	5:17	bidt **zonder ophouden**,

77 ἀδιαφθορία adiaphthoria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *adiaphthoria* betekent 'onvervalstheid, onverdorvenheid'.

.1	ἀδιαφθορίαν	adiaphthorian	onvervalstheid (4)

Tit.	2:7	houd (hun) in uzelf een voorbeeld voor van ... **zuiverheid** in de leer,	∞

78 ἀδικέω adikeō

Het werkwoord *adikeō* betekent 'onrecht doen, onrechtvaardig behandelen, beschadigen'.

Meestal zijn het mensen die getroffen worden of kunnen worden door het onrecht: de naaste (Hand.7:27), broeders (1Cor.6:8) of in het algemeen 'mensen' (Openb.9:10). 'Onrecht doen' aan zaken als olie, wijn, gras of de aarde (Openb.6:6; 7:2,3; 9:4) kan men beter vertalen met 'beschadigen'.

.1	ἀδικῶ	adikō	ik doe onrecht
.2	ἀδικεῖτε	adikeite	jullie doen onrecht – doet onrecht!
.3	ἀδικοῦσιν	adikousin	zij doen onrecht – onrecht doende (3 mv m/o)
.4	ἀδικῶν	adikōn	onrecht doende (1 ev m)
.5	ἠδίκησα	ēdikēsa	ik heb onrecht gedaan (aor)
.6	ἠδίκησεν	ēdikēsen	hij heeft onrecht gedaan (aor)
.7	ἠδικήσαμεν	ēdikēsamen	wij hebben onrecht gedaan (aor)
.8	ἠδικήσατε	ēdikēsate	jullie hebben onrecht gedaan (aor)

.9	ἀδικήσῃς	adikēsēis	(dat) jij onrecht doet (aor)
.10	ἀδικήσῃ	adikēsēi	(dat) hij onrecht doet (aor) – (dat) jij onrecht lijdt (med)
.11	ἀδικήσητε	adikēsēte	(dat) jullie onrecht doen (aor)
.12	ἀδικήσωσιν	adikēsōsin	(dat) zij onrecht doen (aor)
.13	ἀδικησάτω	adikēsatō	hij moet onrecht doen! (aor)
.14	ἀδικῆσαι	adikēsai	onrecht doen (aor)
.15	ἀδικήσαντος	adikēsantos	onrecht doende (2 ev m/o; aor)
.16	ἀδικεῖσθε	adikeisthe	jullie lijden onrecht (med) – lijdt onrecht! (med)
.17	ἀδικούμενον	adikoumenon	onrecht lijdend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.18	ἀδικηθῇ	adikēthēi	(dat) hij onrecht lijdt (aor pass)
.19	ἀδικηθέντος	adikēthentos	onrecht lijdend (2 ev m/o; aor pass)
.[20]	ἠδίκηκα	ēdikēka	ik heb onrecht gedaan
.[21]	ἀδικήσει	adikēsei	hij zal onrecht doen
.[22]	ἀδικήσουσιν	adikēsousin	zij zullen onrecht doen – onrecht zullende doen (3 mv m/o)
.[23]	ἀδικούμενοι	adikoumenoi	onrecht lijdend (1 mv m; med)

Matt.	20:13	Vriend, **ik doe** u geen **onrecht**.	.1
Luc.	10:19	en niets **zal** u enig **kwaad doen**.	.10/.[21]
Hand.	7:24	En toen hij er een onrechtvaardig zag behandelen,	.17
		letterlijk: En ziende iemand **onrecht lijdend**,	
	7:26	Mannen, gij zijt broeders, waarom **doet gij** elkander **onrecht**?	.2
	7:27	Maar hij, **die** zijn naaste **onrecht deed**, stiet hem van zich	.4
	25:10	Tegen de Joden **heb ik** niets **misdreven**, gelijk ook gij ... inziet.	.5/.[20]
	25:11	Indien **ik** echter **schuldig ben** en een halsmisdaad gepleegd heb,	.1
1Cor.	6:7	Waarom **lijdt gij** niet liever **onrecht**?	.16
	6:8	Maar zelf **doet gij onrecht** en doet gij te kort, en dat aan broeders.	.2
2Cor.	7:2	Gunt ons plaats: **wij hebben** niemand **verongelijkt**,	.7
	7:12	dan was het niet om hem, **die onrecht begaan**,	.15
		of om hem, **die onrecht geleden had**,	.19
Gal.	4:12	**Gij hebt** mij in geen enkel opzicht **verongelijkt**.	.8
Col.	3:25	Want **wie onrecht doet**,	.4
		zal zijn onrecht terugontvangen,	.6
		letterlijk: zal dragen wat **hij als onrecht heeft gedaan**,	
Filem.	18	mocht hij u schade berokkend hebben of iets schuldig zijn,	.6
		letterlijk: als **hij** u enig **onrecht heeft gedaan** of u iets schuldig is,	
2Petr.	2:13	**onrecht ontmoetende** tot loon voor hun onrecht.	.[23]"
Openb.	2:11	Wie overwint, **zal** van de tweede dood geen **schade lijden**.	.18
	6:6	en **breng** geen **schade toe aan** de olie en de wijn.	.9
	7:2	aan wie gegeven was **aan** de aarde en de zee **schade toe te brengen**,	.14
	7:3	en hij zeide: **Brengt** geen **schade toe aan** de aarde, noch aan de zee,	.11
	9:4	dat **zij aan** het gras der aarde geen **schade zouden toebrengen**,	.12/.[22]
	9:10	en in hun staarten was hun macht om de mensen **schade toe te brengen**,	.14
	9:19	en daarmede **brengen zij schade toe**.	.3
	11:5	En indien iemand hun **schade** wil **toebrengen**, komt er vuur uit hun mond ...	.14

		en indien iemand hun **schade** wil **toebrengen**, moet hij zo de dood vinden.	.14
	22:11	**Wie onrecht doet**,	.4
		hij doe nog meer **onrecht**;	.13

79 ἀδίκημα **adikēma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *adikēma* betekent 'onrechtmatige daad, misdaad'.

.1	ἀδίκημα	adikēma	onrechtvaardige daad (1/4)
.2	ἀδικήματα	adikēmata	onrechtvaardige daden (1/4)

Hand.	18:14	Indien er sprake was van enige **onrechtmatigheid** of misdrijf,	.1
	24:20	laten dezen hier zelf zeggen, wat voor **misdrijf** zij hebben gevonden,	.1
Openb.	18:5	en God heeft aan haar **ongerechtigheid** gedacht.	.2

80 ἀδικία **adikia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *adikia* betekent 'onrecht, ongerechtigheid'.

Een semitisme is *oikonomos tēs adikias* 'rentmeester der ongerechtigheid', in de zin van 'onrechtvaardige rentmeester' (Luc.16:8) en *kritēs tēs adikias* 'rechter der ongerechtigheid', in de zin van 'onrechtvaardige rechter' (Luc.18:6).

.1	ἀδικία	adikia	onrechtvaardigheid (1)
.2	ἀδικίαν	adikian	onrechtvaardigheid (4)
.3	ἀδικίας	adikias	onrechtvaardigheid (2)
.4	ἀδικίᾳ	adikiāi	onrechtvaardigheid (3)
.5	ἀδικίαις	adikiais	onrechtvaardigheden (3)

Matt.	23:25	maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid.	.3''
Luc.	13:27	gaat weg van Mij, alle gij werkers der **ongerechtigheid**.	.3
	16:8	En de heer prees de onrechtvaardige rentmeester,	.3
		letterlijk: En de heer prees de rentmeester der **onrechtvaardigheid**,	
	16:9	Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige Mammon,	.3
		letterlijk: ... met behulp van de Mammon der **onrechtvaardigheid**,	
	18:6	En de Here zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter zegt.	.3
		letterlijk: Hoort, wat de rechter der **onrechtvaardigheid** zegt.	
Joh.	7:18	die is waar en er is geen **onrecht** in hem.	.1
Hand.	1:18	Deze nu heeft ... grond verkregen voor het loon zijner **ongerechtigheid**	.3
	8:23	want ik zie, dat gij gekomen zijt tot ... een warnet van **ongerechtigheid**.	.3
Rom.	1:18	toorn van God openbaart zich ... over ... **ongerechtigheid** van mensen,	.2
		die de waarheid in **ongerechtigheid** ten onder houden,	.4
	1:29	vervuld van allerlei **onrechtvaardigheid**, boosheid, hebzucht	.4
	2:8	der waarheid ongehoorzaam en der **ongerechtigheid** gehoorzaam zijn,	.4
	3:5	Maar indien onze **onrechtvaardigheid** Gods rechtvaardigheid staaft,	.1

Rom.	6:13	en stelt uw leden niet langer als wapenen der **ongerechtigheid**	.3
	9:14	Wat zullen wij dan zeggen: Zou er **onrechtvaardigheid** zijn bij God?	.1
1Cor.	13:6	Zij is niet blijde over **ongerechtigheid**,	.4
2Cor.	12:13	Vergeeft mij dit **onrecht**.	.2
2Thess.	2:10	met allerlei verlokkende **ongerechtigheid**, voor hen, die verloren gaan,	.3
	2:12	doch een welgevallen hebben gehad in de **ongerechtigheid**.	.4
2Tim.	2:19	Een ieder, die de naam des Heren noemt, breke met de **ongerechtigheid**.	.3
Hebr.	8:12	Want Ik zal genadig zijn over hun **ongerechtigheden**,	.5
Jac.	3:6	Ook de tong is een vuur, zij is de wereld der **ongerechtigheid**;	.3
2Petr.	2:13	**onrecht** ontmoetende tot loon voor hun onrecht.	.3
	2:15	Bileam, de zoon van Beor, die het loon der **ongerechtigheid** liefhad,	.3
1Joh.	1:9	en ons te reinigen van alle **ongerechtigheid**.	.3
	5:17	Alle **ongerechtigheid** is zonde, en er bestaat zonde niet tot de dood.	.1

81 ἄδικος adikos

Het bijvoeglijke naamwoord *adikos* betekent 'onrechtvaardig'.

'Onrechtvaardig' heten personen die tegen het goddelijk recht ingaan. God daarentegen is volstrekt niet onrechtvaardig (Rom.3:5; Hebr.6:10v.). Van de onrechtvaardigen wordt gezegd, dat zij 'het Koninkrijk Gods niet beërven zullen' (1Cor.6:9). Wie tot de onrechtvaardigen behoren, maakt de apostel Paulus duidelijk door een groep zondaren concreet te noemen (vs.10). In Luc.18:11 worden de onrechtvaardigen op één lijn gesteld met rovers en echtbrekers.

Tegenover *adikos* staat de tegenpool *1203 dikaios* 'rechtvaardig' (Matt.5:45), en verder ook wel *1961 eusebēs* 'godvruchtig' (2Petr.2:9) en *3570 pistos* 'getrouw' (Luc.16:10).

.1	ἄδικος	adikos	onrechtvaardig (1 ev m/v)
.2	ἀδίκῳ	adikōi	onrechtvaardig (3 e m/v/o)
.3	ἄδικοι	adikoi	onrechtvaardig (1 mv m/v)
.4	ἀδίκους	adikous	onrechtvaardig (4 mv m/v)
.5	ἀδίκων	adikōn	onrechtvaardig (2 mv m/v/o)

Matt.	5:45	en laat het regenen over rechtvaardigen en **onrechtvaardigen**.	.4
Luc.	16:10	En wie in zeer weinig **onrechtvaardig** is,	.1
		is ook in veel **onrechtvaardig**.	.1
	16:11	ten aanzien van de **onrechtvaardige** Mammon,	.2
	18:11	dat ik niet zo ben als de andere mensen, rovers, **onrechtvaardigen**,	.3
Hand.	24:15	dat er een opstanding van rechtvaardigen en **onrechtvaardigen** zal zijn.	.5
Rom.	3:5	Is God, die zijn toorn doet voelen ... soms **onrechtvaardig**?	.1
1Cor.	6:1	Durft iemand uwer ... recht zoeken bij de **onrechtvaardigen**	.5
	6:9	dat **onrechtvaardigen** het Koninkrijk Gods niet beërven zullen?	.3
Hebr.	6:10	Want God is niet **onrechtvaardig**, dat Hij uw werk zou vergeten	.1
1Petr.	3:18	ook Christus is ... gestorven als rechtvaardige voor **onrechtvaardigen**,	.5
2Petr.	2:9	dan weet de Here ... de **onrechtvaardigen** te bewaren	.4

82 ἀδίκως adikōs

Het bijvoeglijk naamwoord *adikōs* betekent 'op onrechtvaardige wijze, ten onrechte'.
De apostel Petrus spreekt van het verdragen van leed, dat men 'ten onrechte' ondergaat (1Petr.2:19).

.1	ἀδίκως	adikōs	onrechtvaardig

1Petr.	2:19	Want dit is genade, ... dat hij **ten onrechte** lijdt.

83 ἀδόκιμος adokimos

Het bijvoeglijk naamwoord *adokimos* betekent 'wat de proef niet kan doorstaan', dus 'ondeugdelijk, onbruikbaar, verwerpelijk'.
Het heeft in het NT soms betrekking op de verwerpelijkheid van mensen inzake hun geloofsrelatie met Jezus Christus (1Cor.9:27; 2Cor.13:5vv.; 2Tim.3:8) en hun ongeschiktheid in goede werken (Tit.1:16). Ook kan de grond 'ondeugdelijk' genoemd worden, als hij dorens en distels draagt i.p.v. vrucht (Hebr.6:8). Omdat mensen God niet wilden erkennen, heeft Hij hen overgegeven aan een 'verwerpelijk' denken (Rom.1:28).

.1	ἀδόκιμος	adokimos	ondeugdelijk (1 ev m/v)
.2	ἀδόκιμον	adokimon	ondeugdelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	ἀδόκιμοι	adokimoi	ondeugdelijk (1 mv m/v)

Rom.	1:28	heeft God hen overgegeven aan een **verwerpelijk** denken	.2
1Cor.	9:27	om niet, na anderen gepredikt te hebben, ... **afgewezen** te worden.	.1
2Cor.	13:5	Want anders zijt gij **verwerpelijk**.	.3
	13:6	Ik hoop echter, dat gij zult inzien, dat wij niet **verwerpelijk** zijn.	.3
	13:7	al zijn wij dan ook **verwerpelijk**.	.3
2Tim.	3:8	en wier geloof de toets niet kan doorstaan. letterlijk: **ondeugdelijk** wat betreft het geloof.	.3
Tit.	1:16	daar zij verfoeilijk en ongehoorzaam zijn en niet deugen letterlijk: daar zij verfoeilijk, ongehoorzaam en **ondeugdelijk** zijn	.3
Hebr.	6:8	doch als hij doornen en distelen draagt, is hij **ondeugdelijk**	.1

84 ἄδολος adolos

Het bijvoeglijk naamwoord *adolos* betekent 'onvervalst, waar niet aan geknoeid of geen bedrog mee gepleegd is'.

.1	ἄδολον	adolon	onvervalst (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Petr.	2:2	verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, **onvervalste** melk,

85	ἁδρότης	hadrotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hadrotēs* betekent 'overvloed'.

.1	ἁδρότητι	hadrotēti	overvloed (3)

2Cor. 8:20 Hierdoor voorkomen wij verdachtmaking bij deze **overvloedige opbrengst**,

86	ἀδυνατέω	adunateō

Het werkwoord *adunateō* betekent 'niet kunnen, niet in staat zijn'.

In het NT komt dit woord alleen voor in onpersoonlijke zin: *adunatēsei* betekent 'het zal niet kunnen, het zal onmogelijk zijn'.

.1	ἀδυνατήσει	adunatēsei	het zal onmogelijk zijn

Matt. 17:20 en niets **zal** u **onmogelijk zijn**.
Luc. 1:37 Want geen woord, dat van God komt, **zal krachteloos wezen**.

87	ἀδύνατος	adunatos

Het bijvoeglijke naamwoord *adunatos* betekent 'niet kunnend, niet bij machte, zwak'.

In het NT kan het onvermogen betrekking hebben op afwezigheid van lichaams- en spierkracht, zoals in geval van verlamming (Hand.14:8), maar ook op afwezigheid van geloofskracht, zoals bij 'zwakken' in het geloof (Rom.15:1).

De uitdrukking *adunaton* met (Matt.19:26) of zonder (bv. Hebr.6:4) *estin* 'is' heeft een onpersoonlijke betekenis: 'het is onmogelijk'.

.1	ἀδύνατος	adunatos	onmogelijk (1 ev m/v)
.2	ἀδυνάτων	adunatōn	onmogelijk (2 mv m/v/o)
.3	ἀδύνατον	adunaton	onmogelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.4	ἀδύνατα	adunata	onmogelijk (1/4 mv o)

Matt.	19:26	Bij de mensen is dit **onmogelijk**, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.	.3
Marc.	10:27	Jezus zag hen aan en zeide: Bij mensen is het **onmogelijk**,	.3
Luc.	18:27	Hij zeide tot hen: Wat bij mensen **onmogelijk** is, is mogelijk bij God.	.4
Hand.	14:8	En er woonde te Lystra een man, **die geen macht had** over zijn voeten,	.1°'
Rom.	8:3	Want wat de wet niet vermocht, omdat zij zwak was door het vlees letterlijk: Want het **onmogelijke** van de wet, omdat zij ...	.3
	15:1	Wij, die sterk zijn, moeten de gevoeligheden der **zwakken** verdragen	.2
Hebr.	6:4	Want het is **onmogelijk**, degenen, die eens verlicht zijn geweest,	.3
	6:18	waarbij het **onmogelijk** is, dat God liegen zou,	.3
	10:4	want het is **onmogelijk**, dat het bloed van stieren ... zonden zou wegnemen.	.3
	11:6	maar zonder geloof is het **onmogelijk** (Hem) welgevallig te zijn.	.3

88	ᾄδω	āidō

Het werkwoord *āidō* betekent 'zingen'.

.1	ᾄδουσιν	āidousin	zij zingen – zingend (3 mv m/o)
.2	ᾄδοντες	āidontes	zingend (1 mv m)

Ef.	5:19	**en zingt** en jubelt de Here van harte,	.2
Col.	3:16	en met psalmen ... **zingende**, Gode dank brengt in uw harten.	.2
Openb.	5:9	En **zij zongen** een nieuw gezang,	.1
	14:3	en **zij zongen** een nieuw gezang vóór de troon en voor de vier dieren	.1
	15:3	En **zij zingen** het lied van Mozes, de knecht Gods,	.1

89	ἀεί	aei

Het bijwoord *aei* betekent 'altijd, steeds'.

.1	ἀεί	aei	altijd

Marc.	15:8	SV dat hij deed, gelijk hij hun **altijd** gedaan had.	°
Hand.	7:51	gij verzet u **altijd** tegen de Heilige Geest;	
2Cor.	4:11	Want **voortdurend** worden wij, die leven, aan de dood overgeleverd,	
	6:10	als bedroefd, maar **altijd** blijde; als arm, maar velen rijk makend;	
Tit.	1:12	Leugenaars zijn de Kretenzen **altijd**, beesten en vadsige buiken.	
Hebr.	3:10	**Altijd** dwalen zij met hun hart, en zij hebben mijn wegen niet gekend,	
1Petr.	3:15	**altijd** bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt	
2Petr.	1:12	Daarom zal het **steeds** mijn voornemen zijn u hieraan te herinneren,	

90	ἀετός	aetos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aetos* betekent 'arend, gier'. Het Grieks heeft hier één woord voor twee vogelsoorten, die in het Nederlands niet beide met één naam kunnen worden aangeduid: de *aetos* verschijnt als een aasetende gier in Jezus' woorden over de eindtijd (Matt.24:28) en als een vliegende arend in het boek Openbaring (Openb.12:14). Bij de joden worden arenden en gieren als roof- en aasvogels tot de onreine dieren gerekend (Deut.14:12).

.1	ἀετοῦ	aetou	arend (2)
.2	ἀετῷ	aetōi	arend (3)
.3	ἀετοί	aetoi	arenden (1)

Matt.	24:28	Waar het aas is, daar zullen de **gieren** zich verzamelen.	.3
Luc.	17:37	Waar het lichaam is, daar zullen ook de **gieren** zich verzamelen.	.3°*
Openb.	4:7	en het vierde dier was een vliegende **arend** gelijk.	.2

Openb.	8:13	En ik zag en hoorde een **arend** vliegen in het midden des hemels,	.1"
	12:14	En aan de vrouw werden de twee vleugels van de grote **arend** gegeven	.1

91	**ἄζυμος**	**azumos**

Het bijvoeglijk naamwoord *azumos* betekent 'ongezuurd'.

Met het meervoud *ta azuma* 'de ongezuurde (broden)' worden zowel de ongezuurde broden zelf als het feest dat met deze broden gevierd wordt, aangegeven. In overdrachtelijke zin wordt verder nog van 'ongezuurde' mensen gesproken in een beeldspraak die zonde en slechtheid voorstelt als een zuurdesem met zijn doordringende, gistende werking (1Cor.5:7-8).

.1	ἄζυμοι	azumoi	ongezuurd (1 mv m/v)
.2	ἀζύμων	azumōn	ongezuurd (2 mv m/v/o)
.3	ἄζυμα	azuma	ongezuurd (1/4 mv o)
.4	ἀζύμοις	azumois	ongezuurd (3 mv m/v/o)

Matt.	26:17	Op de eerste dag van het feest der **ongezuurde broden**,	.2
Marc.	14:1	Nu was het na twee dagen Pascha en het feest der **ongezuurde broden**.	.3
	14:12	En op de eerste dag van het feest der **ongezuurde broden**,	.2
Luc.	22:1	Het feest nu der **ongezuurde broden**, dat Pascha genoemd wordt, naderde.	.2
	22:7	De dag der **ongezuurde broden** kwam,	.2
Hand.	12:3	Nu waren het de dagen der **ongezuurde broden**.	.2
	20:6	Maar wij voeren na de dagen der **ongezuurde broden** van Filippi af	.2
1Cor.	5:7	gij zijt immers **ongezuurd**. Want ook ons paaslam is geslacht: Christus.	.1
	5:8	maar met het **ongezuurde brood** van reinheid en waarheid.	.4

92	**ἀήρ**	**aēr**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aēr* betekent 'lucht'.

In letterlijke zin is *aēr* 'lucht, dampkring', die net als de zon verduisterd kan worden (Openb.9:2), en waarin men stof omhoog kan werpen (Hand.22:23). De 'lucht' is de ontmoetingsplaats tussen Christus en Zijn gemeente (1Thess.4:17), en eveneens de benaming voor het gebied waarover de 'overste van de macht der lucht' zeggenschap uitoefent (Ef.2:2).

Figuurlijke betekenis treffen we aan in: '(in) de lucht slaan', een uitdrukking afkomstig uit de vechtsport (1Cor.9:26), en 'in de lucht spreken' (1Cor.14:9); deze uitdrukkingen illustreren doelloosheid van doen en zeggen.

.1	ἀήρ	aēr	lucht (1)
.2	ἀέρα	aera	lucht (4)
.3	ἀέρος	aeros	lucht (2)

Hand.	22:23	En toen zij ... met hun kleren zwaaiden en stof in de **lucht** wierpen.	.2
1Cor.	9:26	en ik ben geen vuistvechter, die zo maar in de **lucht** slaat.	.2
	14:9	Gij zoudt immers in de **lucht** spreken?	.2

Ef.	2:2	overeenkomstig de overste van de macht der **lucht**,	.3
1Thess.	4:17	de Here tegemoet in de **lucht**, en zo zullen wij altijd met de Here wezen.	.2
Openb.	9:2	en de zon en het **zwerk** werden verduisterd door de rook van de put.	.1
	16:17	En de zevende goot zijn schaal uit in de **lucht**	.2

92II ἀθά **atha**

Het woord *atha* komt alleen voor in *maran atha* (1Cor.16:22), de Griekse weergave van een Aramese constructie met de betekenis: 'onze Heer is gekomen'. Wanneer men *maranatha* scheidt in *marana* en *tha* kan de betekenis van de Aramese woorden zowel zijn 'onze Heer is gekomen' als 'onze Heer, kom!'.

.1	ἀθά	atha	atha
.[2]	θά	tha	tha

1Cor.	16:22	Indien iemand de Here niet liefheeft, hij zij vervloekt. Maran**ata**!	.1/.[2]

93 ἀθανασία **athanasia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *athanasia* betekent 'onsterfelijkheid'.

.1	ἀθανασίαν	athanasian	onsterfelijkheid (4)

1Cor.	15:53	en dit sterfelijke moet **onsterfelijkheid** aandoen.
	15:54	En zodra ... dit sterfelijke **onsterfelijkheid** aangedaan heeft,
1Tim.	6:16	die alleen **onsterfelijkheid** heeft en een ontoegankelijk licht bewoont,

94 ἀθέμιτος **athemitos**

Het bijvoeglijk naamwoord *athemitos* betekent 'ongeoorloofd, onwettig'.
Voor joden was het bv. 'ongeoorloofd' om te gaan met heidenen (Hand.10:28).

.1	ἀθέμιτον	athemiton	ongeoorloofd (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀθεμίτοις	athemitois	ongeoorloofd (3 mv m/v/o)

Hand.	10:28	en hij sprak tot hen: Gij weet, hoe het een Jood **verboden** is	.1
1Petr.	4:3	dronkenschap, brassen, drinken en **onzedelijke** afgoderij.	.2

95 ἄθεος **atheos**

Het bijvoeglijk naamwoord *atheos* betekent 'goddeloos, zonder god of goden'.

.1	ἄθεοι	atheoi	goddeloos (1 mv m/v)

Ef. 2:12 vreemd aan de verbonden der belofte, zonder hoop en **zonder God** in de wereld.

96	**ἀθεσμος**	**athesmos**

Het bijvoeglijk naamwoord *athesmos* betekent 'wetteloos, zich niet houdend aan de wet of de goede zeden'.

Het wordt in het NT in zelfstandige zin gebruikt ter aanduiding van mensen die zich van God noch gebod iets aantrekken. In 2Petr.2:7 staat 'wetteloos' in contrast met *1203 dikaios* 'rechtvaardig'.

.1	ἀθέσμων	athesmōn	wetteloos (2 mv m/v/o)

2Petr. 2:7 Lot, die zwaar te lijden had onder de losbandige wandel dier **zedelozen**,
3:17 door de dwaling der **zedelozen** medegesleept,

97	**ἀθετέω**	**atheteō**

Het werkwoord *atheteō* betekent 'negeren, terzijde stellen, ongeldig maken, opheffen, verwerpen'.

Hier worden nogal wat weergaven van *atheteō* opgesomd, omdat de betekenis van dit woord zich niet gemakkelijk in één Nederlands woord laat vangen en de variatie in lijdend voorwerp om verschillende vertalingen vraagt: een testament 'ongeldig maken' (Gal.3:15), het gebod Gods 'buiten werking stellen' (Marc.7:9), de raad Gods 'verwerpen' (Luc.7:30), de wet van Mozes 'terzijde stellen' (Hebr.10:28), de genade Gods 'haar kracht ontnemen' (Gal.2:21), de eerste trouw 'verzaken' (1Tim.5:12), de wijsheid van de wijzen 'verdoen' (1Cor.1:19), God of Christus 'verwerpen' (resp. 1Thess.4:8 en Joh.12:48), en Salome 'onontvankelijk verklaren' of 'afwijzen' (Marc.6:26). In al deze vertalingen treffen we het idee aan, dat iets of iemand niet erkend wordt in de plaats of positie waarin die persoon of zaak zich bevindt of thuishoort.

.1	ἀθετῶ	athetō	ik negeer – (dat) ik negeer
.2	ἀθετεῖ	athetei	hij negeert
.3	ἀθετεῖτε	atheteite	jullie negeren – negeert!
.4	ἀθετοῦσιν	athetousin	zij negeren – negerend (3 mv m/o)
.5	ἀθετῶν	athetōn	negerend (1 ev m)
.6	ἀθετήσω	athetēsō	ik zal negeren – (dat) ik negeer (aor)
.7	ἠθέτησαν	ēthetēsan	zij hebben genegeerd (aor)
.8	ἀθετῆσαι	athetēsai	negeren (aor)
.9	ἀθετήσας	athetēsas	negerend (1 ev m; aor)

Marc. 6:26 wilde hij het haar om zijn eden en om hen, die aanlagen, niet weigeren. .8
letterlijk: wilde hij haar om zijn eden ... niet **afwijzen**.
7:9 En Hij zeide tot hen: Het gebod Gods **stelt gij** wel fraai **buiten werking** .3

Luc.	7:30	Maar de Farizeeën en de wetgeleerden **verwierpen** voor zichzelf de raad	.7
	10:16	Wie naar u hoort, hoort naar Mij; en **wie** u **verwerpt**,	.5
		verwerpt Mij;	.2
		en **wie** Mij **verwerpt**,	.5
		verwerpt Hem, die Mij gezonden heeft.	.2
Joh.	12:48	**Wie** Mij **verwerpt** en mijn woorden niet aanneemt,	.5
1Cor.	1:19	en het verstand der verstandigen **zal Ik verdoen**.	.6
Gal.	2:21	**Ik ontneem** aan de genade Gods **haar kracht** niet;	.1
	3:15	niemand **kan** het **ongeldig maken** of er iets aan toevoegen.	.2
1Thess.	4:8	Daarom, **wie** dit **verwerpt**,	.5
		verwerpt niet een mens, maar God,	.2
1Tim.	5:12	omdat **zij** haar eerste trouw **hebben verzaakt**.	.7
Hebr.	10:28	**Indien** iemand de wet van Mozes **terzijde heeft gesteld**,	.9
Jud.	8	deze dromenzieners ... **verwerpen** wat heerschappij heet	.4

98 ἀθέτησις athetēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *athetēsis* betekent 'ongeldigverklaring, afschaffing, opheffing'.

In het NT heeft het betrekking op de 'afschaffing' als juridische ongeldigheidsverklaring van wetsregels en voorschriften (Hebr.7:18), en op 'de opheffing, het wegdoen' van zonden (Hebr.9:26).

.1	ἀθέτησις	athetēsis	ongeldigverklaring (1)
.2	ἀθέτησιν	athetēsin	ongeldigverklaring (4)

Hebr.	7:18	een vroeger voorschrift wordt wel afgeschaft,	.1
		letterlijk: een **ongeldigverklaring** van een ... voorschrift geschiedt,	
	9:26	om door zijn offer de zonde weg te doen.	.2
		letterlijk: tot **tenietdoening** van de zonde door zijn offer.	

99 ἀθλέω athleō

Het werkwoord *athleō* betekent '(in een wedstrijd) strijden'; het Nederlandse 'atleet' is ermee verwant.

De apostel Paulus gebruikt het beeld van de Griekse atleet, die in de arena zijn gevecht volgens de regels moet leveren, om als winnaar beloond te kunnen worden (2Tim.2:5).

.1	ἀθλῇ	athlēi	(dat) hij strijdt
.2	ἀθλήσῃ	athlēsēi	(dat) hij strijdt (aor)

2Tim.	2:5	En **is** iemand **een kampvechter**, dan ontvangt hij de krans alleen,	.1
		als **hij** volgens de regels van de kamp **heeft gestreden**.	.2

100	ἄθλησις	athlēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *athlēsis* betekent 'wedstrijd, atletische inspanning'.

.1	ἄθλησιν	athlēsin	wedstrijd (4)

Hebr. 10:32 toen gij, na verlicht te zijn, zo menigmaal lijden doorworsteld hebt,
letterlijk: toen gij ... veel **strijd** verdragen hebt,

[100II]	ἀθροίζω	athroizō

Het werkwoord *athroizō* betekent 'verzamelen'.

Toen de Emmaüsgangers blij terugkeerden na hun ontmoeting met de opgestane Heer Jezus, vonden ze in Jeruzalem de elven 'bijeenvergaderd' (Luc.24:33).

.[1]	ἠθροισμένους	ēthroismenous	verzameld (4 mv m; med)

Luc. 24:33 en zij vonden de elven en die bij hen waren, **vergaderd**, ▾▾

101	ἀθυμέω	athumeō

Het werkwoord *athumeō* betekent 'moedeloos zijn, geen moed hebben, geen initiatief tonen'.

.1	ἀθυμῶσιν	athumōsin	(dat) zij moedeloos zijn

Col. 3:21 Vaders, prikkelt uw kinderen niet, opdat **zij** niet **moedeloos worden**.

102	ἀθῷος	athōios

Het bijvoeglijk naamwoord *athōios* betekent 'onschuldig'.

Judas kreeg wroeging: hij had een 'onschuldig' mens verraden (Matt.27:4). Pilatus daarentegen wil zichzelf 'onschuldig' verklaren aan Jezus' veroordeling (Matt.27:24).

.1	ἀθῷος	athōios	onschuldig (1 ev m/v)
.2	ἀθῷον	athōion	onschuldig (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Matt. 27:4 en hij sprak: Ik heb gezondigd, **onschuldig** bloed verraden! .2
27:24 hij ... wies zich de handen ... en zeide: Ik ben **onschuldig** aan zijn bloed; .1

103	αἴγειος	aigeios

Het bijvoeglijk naamwoord *aigeios* betekent 'bij een geit horend, van een geit afkomstig'.

.1	αἰγείοις	aigeiois	van de geit (3 mv m/o)

Hebr. 11:37 zij hebben rondgezworven in schapevachten en **geite**vellen,

104 αἰγιαλός aigialos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aigialos* betekent 'strand'.

Het woord *aigialos* wordt gebruikt als aanduiding van het langzaam oplopende land aan de rand van de zee, maar ook wel van een meer (bv. het meer van Galilea, dat soms – minder juist – ook wel 'zee' genoemd wordt: Matt.13:2,48). De door storm geteisterde schepelingen in Hand.27 kregen een inham met een 'strand' in het oog. Ze zouden gered zijn, als ze het schip daar aan de grond lieten lopen (Hand.27:39-40).

.1	αἰγιαλόν	aigialon	strand (4)

Matt.	13:2	en de gehele schare stond op de **oever**.
	13:48	Wanneer het vol is, haalt men het op de **oever**,
Joh.	21:4	Toen het reeds morgen werd, stond Jezus aan de **oever**;
Hand.	21:5	en op het **strand** knielden wij neder,
	27:39	maar zij bemerkten een inham, die een **strand** had,
	27:40	terwijl zij ... op het **strand** aanhielden.

105 ἀΐδιος aïdios

Het bijvoeglijk naamwoord *aïdios* betekent 'eeuwig'.

Het verschil tussen *aïdios* en *140 aiōnios* 'eeuwig' is dat het eerste meer de duurzaamheid van iets in de huidige werkelijkheid aangeeft en bij het tweede kijkt men óf terug naar een ver verleden (Rom.16:25; 2Tim.1:9; Tit.1:2) óf naar een verre toekomst (bv. Luc.16:9; 2Cor.5:1).

.1	ἀΐδιος	aïdios	eeuwig (1 ev m/v)
.2	ἀϊδίοις	aïdiois	eeuwig (3 mv m/v/o)

Rom.	1:20	zijn **eeuwige** kracht en goddelijkheid,	.1
Jud.	6	dat Hij engelen ... met **eeuwige** banden ... heeft bewaard gehouden;	.2

106 αἰδώς aidōs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aidōs* betekent 'bescheidenheid, zedigheid, gepaste schaamte, eerbiedigheid'.

Het hebben van deze 'gepaste schaamte' of 'bescheidenheid' houdt in dat men ervoor terugschrikt om de normen van zedelijk fatsoen te overtreden, bv. door seksueel te uitdagende kleding (1Tim.2:9) of door een overmoedige, arrogante houding tegenover God (Hebr.12:28).

.1	αἰδοῦς	aidous	schaamte (2)

1Tim.	2:9	Evenzo, dat de vrouwen zich sieren met waardige klederdracht, zedig letterlijk: Evenzo, dat de vrouwen zich sieren..., met **zedigheid**	
Hebr.	12:28	SV waardoor wij ... God mogen dienen, met **eerbied** en godvruchtigheid.	oo

107 αἷμα **haima**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *haima* betekent 'bloed'.

In letterlijke zin wordt gesproken van 'bloed' van mensen in bv. Marc.5:25 en Luc.8:43v., waar we lezen over een vrouw die aan 'bloed'-vloeiingen leed. In verbinding met *3978 sarx* 'vlees' komt bloed voor in de uitdrukking *sarx kai haima* 'vlees en bloed' als omschrijving voor het huidige lichamelijke bestaan (1Cor.15:50): Christus heeft deel gekregen aan 'bloed en vlees', d.w.z. Hij heeft een lichaam van vlees en bloed gekregen (Hebr.2:14). In Joh.1:13 treffen we aan *ex haimatōn* (meervoud) *gennēthēnai* 'uit bloed geboren worden' (een Nederlands meervoud voor 'bloed' bestaat niet), in de zin van 'vanuit het lichamelijke bestaan (van de ouders) geboren worden'.

Er is sprake van 'bloed' van dieren in bv. Hand.15, waar op het apostelconvent besloten werd de niet-joodse christenen te zeggen: onthoudt u van 'bloed' en van vlees waar nog 'bloed' in zit. Hier sluit men aan bij de OT-ische wetgeving.

Het bloed wordt ook beschouwd als drager van het leven. In deze zin is 'bloed vergieten' dan ook 'doden', bv. in Rom.3:15. In Matt.27:6 noemen de opperpriesters de zilverstukken die door Judas de tempel ingegooid worden, 'bloed'-geld, het loon voor een moord.

Als de dag aanbreekt waarop de Heer komt, wordt de maan 'bloed' in de zin van 'bloedrood' (Hand.2:20; Openb.6:12).

.1	αἷμα	haima	bloed (1/4 ev)
.2	αἵματος	haimatos	bloed (2 ev)
.3	αἵματι	haimati	bloed (3 ev)
.4	αἱμάτων	haimatōn	bloed (2 mv)
.[5]	αἵματα	haimata	bloed (1/4 mv)

Matt.	16:17	want vlees en **bloed** heeft u dat niet geopenbaard.	.1
	23:30	ten opzichte van het **bloed** der profeten.	.3
	23:35	opdat over u kome al het rechtvaardige **bloed**, dat vergoten werd ....,	.1
		van het **bloed** van Abel, de rechtvaardige,	.2
		tot het **bloed** van Zacharias, de zoon van Berekja.	.2
	26:28	Want dit is het **bloed** van mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt	.1
	27:4	en hij sprak: Ik heb gezondigd, onschuldig **bloed** verraden!	.1
	27:6	Wij mogen die niet in de offerkist doen, want het is **bloed**geld.	.2
	27:8	Daarom heet dat land **Bloed**akker, tot heden toe.	.2
	27:24	hij ... wies zich de handen ... en zeide: Ik ben onschuldig aan zijn **bloed**;	.2
	27:25	En al het volk antwoordde en zeide: Zijn **bloed** kome over ons	.1
Marc.	5:25	En een vrouw, die twaalf jaar aan **bloed**vloeiingen geleden had,	.2
	5:29	En terstond droogde de bron van haar **bloed** op	.2
	14:24	Dit is het **bloed** van mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt.	.1
Luc.	8:43	een vrouw, die sinds twaalf jaren aan **bloed**vloeiing leed	.2

	8:44	en terstond hield haar vloeiing op.	.2
		letterlijk: en terstond hield de vloeiing van haar **bloed** op.	
	11:50	opdat van dit geslacht afgeëist worde het **bloed** van al de profeten,	.1
	11:51	van het **bloed** van Abel	.2
		tot het **bloed** van Zacharias, die omgebracht is	.2
	13:1	de Galileeërs, wier **bloed** Pilatus met hun offers vermengd had.	.1
	22:20	Deze beker is het nieuwe verbond in mijn **bloed**,	.3°
	22:44	En zijn zweet werd als **bloed**druppels, die op de aarde vielen.	.2°
Joh.	1:13	die niet uit **bloed** ..., doch uit God geboren zijn.	.4
	6:53	tenzij gij ... zijn **bloed** drinkt, hebt gij geen leven in uzelf.	.1
	6:54	Wie mijn vlees eet en mijn **bloed** drinkt, heeft eeuwig leven	.1
	6:55	Want mijn vlees is ware spijs en mijn **bloed** is ware drank.	.1
	6:56	Wie mijn vlees eet en mijn **bloed** drinkt, blijft in Mij en Ik in hem.	.1
	19:34	en terstond kwam er **bloed** en water uit.	.1
Hand.	1:19	Akeldama, dat wil zeggen, **bloed**grond,	.2
	2:19	**bloed** en vuur en rookwalm.	.1
	2:20	De zon zal veranderen in duisternis en de maan in **bloed**,	.1
	5:28	gij wilt het **bloed** van deze mens op ons doen neerkomen.	.1
	15:20	dat zij zich hebben te onthouden ... van **bloed**.	.2
	15:29	onthouding van hetgeen de afgoden geofferd is, van **bloed**,	.2
	17:26	SV En heeft uit één **bloede** het ganse geslacht der mensen gemaakt	.2°
	18:6	en zeide tot hen: Uw **bloed** zij op uw hoofd; ik ben er rein van,	.1
	20:26	Daarom verklaar ik ..., dat ik rein ben van aller **bloed**;	.2
	20:28	die Hij Zich door het **bloed** van zijn Eigene verworven heeft.	.2
	21:25	dat zij zich hebben te wachten ... voor **bloed**,	.1
	22:20	toen het **bloed** van uw getuige Stefanus vergoten werd,	.1
Rom.	3:15	Snel zijn hun voeten om **bloed** te vergieten,	.1
	3:25	als zoenmiddel door het geloof, in zijn **bloed**,	.3
	5:9	thans door zijn **bloed** gerechtvaardigd,	.3
1Cor.	10:16	een gemeenschap met het **bloed** van Christus?	.2
	11:25	Deze beker is het nieuwe verbond in mijn **bloed**,	.3
	11:27	zal zich bezondigen aan het lichaam en **bloed** des Heren.	.2
	15:50	vlees en **bloed** kunnen het Koninkrijk Gods niet beërven	.1
Gal.	1:16	ben ik geen ogenblik te rade gegaan met vlees en **bloed**;	.3
Ef.	1:7	En in Hem hebben wij de verlossing door zijn **bloed**,	.2
	2:13	dichtbij gekomen door het **bloed** van Christus.	.3
	6:12	want wij hebben niet te worstelen tegen **bloed** en vlees,	.1
Col.	1:14	SV In Wie wij de verlossing hebben door Zijn **bloed**,	.2°
	1:20	vrede gemaakt hebbende door het **bloed** zijns kruises,	.2
Hebr.	2:14	Daar nu de kinderen aan **bloed** en vlees deel hebben,	.2°▾
	9:7	niet zonder **bloed**, dat hij offerde voor zichzelf	.2
	9:12	en dat niet met het **bloed** van bokken en kalveren,	.2
		maar met zijn eigen **bloed**,	.2
	9:13	het **bloed** van bokken en stieren en de besprenging met de as der vaars	.1
	9:14	hoeveel te meer zal het **bloed** van Christus ... reinigen	.1
	9:18	Daarom is ook het eerste (verbond) niet zonder **bloed** ingewijd.	.2

Hebr.	9:19	nam hij het **bloed** der kalveren en der bokken	.1
	9:20	Dit is het **bloed** van het verbond, dat God u heeft voorgeschreven.	.1
	9:21	En ook de tabernakel ... besprengde hij evenzo met **bloed**.	.3
	9:22	En nagenoeg alles wordt volgens de wet met **bloed** gereinigd,	.3
	9:25	gelijk de hogepriester ... met ander **bloed** ... in het heiligdom gaat,	.3
	10:4	dat het **bloed** van stieren of bokken zonden zou wegnemen.	.1
	10:19	om in te gaan in het heiligdom door het **bloed** van Jezus,	.3
	10:29	het **bloed** des verbonds, waardoor hij geheiligd was,	.1
	11:28	Door het geloof heeft hij ... het **bloed** doen aanbrengen,	.2
	12:4	Gij hebt nog niet ten **bloede** toe weerstand geboden in uw worsteling	.2
	12:24	en tot het **bloed** der besprenging, dat krachtiger spreekt dan Abel.	.3
	13:11	waarvan het **bloed** ... door de hogepriester in het heiligdom werd gebracht,	.1
	13:12	ten einde zijn volk door zijn eigen **bloed** te heiligen,	.2
	13:20	door het **bloed** van een eeuwig verbond	.3
1Petr.	1:2	tot gehoorzaamheid en besprenging met het **bloed** van Jezus Christus:	.2
	1:19	maar met het kostbare **bloed** van Christus,	.3
1Joh.	1:7	en het **bloed** van Jezus, zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde.	.1
	5:6	Dit is Hij, die gekomen is door water en **bloed**, Jezus Christus,	.2
		niet slechts met water, maar met het water en met het **bloed**.	.3
	5:8	de Geest en het water en het **bloed**, en de drie zijn tot één.	.1
Openb.	1:5	die ons liefheeft en ons uit onze zonden verlost heeft door zijn **bloed**	.3
	5:9	want Gij zijt geslacht en Gij hebt (hen) voor God gekocht met uw **bloed**,	.3
	6:10	en wreekt Gij ons **bloed** niet aan hen, die op de aarde wonen?	.1
	6:12	de zon werd zwart als een haren zak en de maan werd geheel als **bloed**.	.1
	7:14	zij hebben hun gewaden gewassen en die wit gemaakt in het **bloed** des Lams.	.3
	8:7	en er kwam hagel en vuur, vermengd met **bloed**,	.3
	8:8	en het derde deel van de zee werd **bloed**,	.1
	11:6	en zij hebben macht over de wateren, om die in **bloed** te veranderen	.1
	12:11	En zij hebben hem overwonnen door het **bloed** van het Lam	.1
	14:20	en er kwam **bloed** uit de persbak tot aan de tomen der paarden,	.1
	16:3	En de tweede goot zijn schaal uit in de zee, en zij werd **bloed**	.1
	16:4	en (het water) werd **bloed**.	.1
	16:6	Omdat zij het **bloed** der heiligen en der profeten vergoten hebben,	.1
		hebt Gij hun ook **bloed** te drinken gegeven; zij hebben het verdiend!	.1
	17:6	En ik zag de vrouw dronken van het **bloed** der heiligen	.2
		en van het **bloed** der getuigen van Jezus.	.2
	18:24	en in haar werd gevonden het **bloed** van profeten en heiligen	.1/.[5]
	19:2	en Hij heeft het **bloed** zijner knechten van haar hand geëist.	.1
	19:13	En Hij was bekleed met een kleed, dat in **bloed** geverfd was,	.3

108 αἱματεκχυσία **haimatekchusia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *haimatekchusia* betekent 'bloedstorting, bloedvergieting'.

.1	αἱματεκχυσίας	haimatekchusias	bloedvergieting (2 ev – 4 mv)

Hebr. 9:22 en zonder **bloedstorting** geschiedt er geen vergeving.

109	**αἱμορροέω**	**haimorroeō**

Het werkwoord *haimorroeō* betekent 'aan bloedvloeiingen lijden'.

.1	αἱμορροοῦσα	haimorroousa	bloedvloeiend (1 ev v)

Matt. 9:20 En zie, een vrouw, **die** reeds twaalf jaren **aan bloedvloeiingen leed**,

110	**αἴνεσις**	**ainesis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ainesis* betekent 'lof'.

Het woord komt in verbinding met 'offer' voor, in de zin van 'een offer van lof' dat uitgesproken wordt (Hebr.13:15; vgl. Lev.7:12,13,15).

.1	αἰνέσεως	aineseōs	goedkeuring (2)

Hebr. 13:15 Laten wij dan door Hem Gode voortdurend een **lof**offer brengen,

111	**αἰνέω**	**aineō**

Het werkwoord *aineō* betekent 'loven, prijzen'.

Degene die 'geprezen' wordt, is in het NT steeds God, bv. in Luc.2:13 wordt Hij door engelen geloofd en in Hand.2:47 door christenen.

.1	αἰνεῖτε	aineite	jullie prijzen – prijst!
.2	αἰνεῖν	ainein	prijzen
.3	αἰνῶν	ainōn	prijzend (1 ev m)
.4	αἰνοῦντα	ainounta	prijzend (4 ev m – 1/4 m/o)
.5	αἰνοῦντες	ainountes	prijzend (1 mv m)
.6	αἰνούντων	ainountōn	prijzend (2 mv m/o)

Luc.	2:13	een grote hemelse legermacht, **die** God **loofde**, zeggende:	.6
	2:20	En de herders keerden terug, God lovende en **prijzende**	.5
	19:37	begon de gehele menigte der discipelen vol blijdschap God **te prijzen**,	.2
	24:53	SV En zij waren te allen tijde in de tempel, **lovende** en dankende God.	.5°
Hand.	2:47	**en zij loofden** God en stonden in de gunst bij het gehele volk.	.5
	3:8	hij ging met hen de tempel binnen, lopende en springende en God **lovende**.	.3
	3:9	En al het volk zag hem lopen en God **loven**;	.4
Rom.	15:11	**Looft**, al gij heidenen, de Here, en laten alle volken Hem prijzen.	.1
Openb.	19:5	zeggende: **Looft** onze God, al zijn knechten, die Hem vreest,	.1

112	**αἴνιγμα**	**ainigma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aimigma* betekent 'raadsel'.

In 1Cor.13:12 betekent het woord, blijkens de context van kijken in de spiegel, iets als 'raadselachtig, d.w.z. onduidelijk beeld'.

Vergelijk ook nog Num.12:8 (LXX), waar gezegd wordt dat God duidelijk spreekt en niet in 'raadselen'.

.1	αἰνίγματι	ainigmati	raadsel (3)

1Cor. 13:12 Want nu zien wij nog door een spiegel, in **raadselen**,

113	**αἶνος**	**ainos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ainos* betekent 'eer, lof'.

Het verschil tussen dit woord en *110 ainesis* 'lof' is dat *ainesis* de handeling van het eren vertegenwoordigt, en *ainos* het in woorden uitgedrukte, concrete eerbewijs. Vergelijk ook *1692 epainos* 'eer, lof'.

.1	αἶνον	ainon	lofprijs (4 ev)

Matt. 21:16 Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt Gij **lof** bereid?
Luc. 18:43 En al het volk zag het en gaf Gode **lof**.

114	**αἱρέω**	**haireō**

Het werkwoord *haireomai* betekent 'verkiezen, uitkiezen, de voorkeur geven', letterlijk 'voor zich nemen'. (In de actieve vormen, die niet in het NT voorkomen, betekent het werkwoord 'nemen'.)

.1	αἱρήσομαι	hairēsomai	ik zal kiezen
.2	εἵλατο	heilato	hij heeft gekozen (aor)
.3	ἑλόμενος	helomenos	kiezend (1 ev m; aor)

Fil. 1:22 en wat **ik moet kiezen**, weet ik niet. .1
2Thess. 2:13 dat God u als eerstelingen **Zich verkoren heeft** tot behoudenis, .2
Hebr. 11:25 maar hij heeft liever met het volk Gods kwaad verdragen, .3
letterlijk: liever **kiezend** met het volk Gods kwaad te verdragen,

115	**αἵρεσις**	**hairesis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hairesis* betekent 'school, partij, denkrichting'.

Het woord *hairesis* werd aanvankelijk gebruikt in verband met de filosofenscholen, bv. de 'school' der Stoïcijnen. In het NT heeft het woord voornamelijk betrekking op religieuze

groeperingen. Zo kende het jodendom o.a. de 'partij' van de Sadduceeën (Hand.5:17) en de 'partij' van de Farizeeën (Hand.15:5). Van deze laatste wordt gezegd dat zij de meest nauwgezette 'partij' van de joodse religie is (Hand.26:5). Het gaat in deze voorbeelden nog om neutrale aanduidingen, zonder enig waardeoordeel. Wanneer de partij van de Farizeeën een *hairesis* wordt genoemd, betekent dat niet meer dan dat zij een afgescheiden groep is die eigen denkbeelden en leerstellingen vertegenwoordigt. In die zin zullen wij ook Hand.24:5 moeten verstaan, waar het christendom 'de partij van de Nazoreeërs' wordt genoemd; in de vertaling 'sekte' klinkt de huidige negatieve betekenis te veel mee. Zie ook Hand.24:14 en 28:22.

Anders ligt dat met de 'partijen' waarvan Paulus in 1Cor.11:19 en Gal.5:20 spreekt. In beide verzen wordt het woord in ongunstige zin gebruikt en in het laatstgenoemde vers staat het zelfs op één lijn met afgoderij, toverij, veten, twist enz., als werken van het vlees. Het woord betekent in deze verzen dan ook 'streven om er eigen ideeën op na te houden, partijschap, sektarische denkwijze, ketterij' (vgl. 2Petr.2:1).

.1	αἵρεσις	hairesis	partij (1)
.2	αἵρεσιν	hairesin	partij (4)
.3	αἱρέσεως	haireseōs	partij (2)
.4	αἱρέσεις	haireseis	partijen (1/4)

Hand.	5:17	de zogenaamde **partij** van de Sadduceeën	.1
	15:5	Maar er stonden uit de **partij** der Farizeeën enigen op,	.3
	24:5	een eerste voorstander van de **secte** der Nazoreeërs;	.3
	24:14	die weg, die zij een **secte** noemen,	.2
	26:5	dat ik naar de meest nauwgezette **partij** ... geleefd heb.	.2
	28:22	wat deze **secte** betreft, ons is bekend, dat zij overal tegenspraak vindt.	.3
1Cor.	11:19	Want **scheuringen** moeten er wel onder u zijn,	.4
Gal.	5:20	uitbarstingen van toorn, zelfzucht, tweedracht, **partijschappen**,	.4
2Petr.	2:1	die verderfelijke **ketterijen** zullen doen binnensluipen,	.4

116 αἱρετίζω hairetizō

Het werkwoord *hairetizō* betekent 'als verkoren beschouwen, verkiezen'.

In Matt.12:18 (een citaat uit Jes.42:1) wordt ook wel gedacht aan een 'verkiezen' in de zin van 'adopteren, als zoon aannemen' (vgl. 1Kron.28:6 LXX).

.1	ᾑρέτισα	hēiretisa	ik heb uitverkoren (aor)

Matt.	12:18	Zie, mijn knecht, die **Ik verkoren heb**, mijn geliefde,	

117 αἱρετικός hairetikos

Het bijvoeglijk naamwoord *hairetikos* betekent 'sektarisch, tweespalt veroorzakend'.

Paulus zegt aan Titus, dat hij een man 'die tweespalt veroorzaakt', na een eerste en tweede waarschuwing moet afwijzen (Tit.3:10).

.1	αἱρετικόν	hairetikon	sektarisch (4 ev m – 1/4 ev o)

Tit. 3:10 Een mens, **die scheuring maakt**, moet gij ... afwijzen;

118	**αἴρω**	**airō**

Het werkwoord *airō* betekent 'opheffen, optillen, opnemen', dan '(opnemen en) dragen, meenemen', vervolgens '(opnemen en) wegdragen, wegnemen' en ten slotte 'wegnemen' zonder dat daar een optillen, opnemen aan vooraf hoeft te gaan.

In Marc.2:12 zien wij een door de Here Jezus genezen man zijn slaapmat 'oppakken'. Zonder lijdend voorwerp, dat echter in de vertaling meestal wel genoemd wordt, treffen we *airō* aan in Hand.27:13 '(de ankers) lichten'. De passieve vormen hebben ook wel de betekenis 'zich verheffen, omhooggaan' (bv. Matt.21:21). Er is ook een overdrachtelijk gebruik van 'optillen': de ogen 'opheffen' (Joh.11:41), de stem 'verheffen' (Luc.17:13), de ziel 'laten zweven, in spanning houden' (Joh.10:24).

De betekenis 'dragen, meenemen' vinden we zowel bij de actieve als de mediale vormen van het werkwoord. Simon van Cyrene werd geprest het kruis van Jezus te 'dragen' (Matt.27:32). De discipelen mochten toen ze uitgezonden werden, niets 'meenemen' voor onderweg (Marc.6:8).

Er is sprake van 'wegdragen, wegnemen' in bv. Joh.19:38. Jozef van Arimatea vraagt daar aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen 'wegnemen'.

De betekenis 'wegnemen', zonder de voorliggende gedachte 'eerst opnemen', komt ook voor. Dat 'wegnemen' gebeurt vaak op gewelddadige wijze (Matt.24:39; Luc.6:29). Ook kan het zo betekenen 'wegdoen', bv. van zondaren uit de gemeente (1Cor.5:2), of van de Here Jezus ('doe weg!', d.w.z. 'weg met Hem!' in Joh.19:15).

.1	αἴρεις	aireis	jij heft op
.2	αἴρει	airei	hij heft op – jij wordt opgeheven (med)
.3	αἴρωσιν	airōsin	(dat) zij opheffen
.4	αἶρε	aire	hef op!
.5	αἴρετε	airete	jullie heffen op – heft op!
.6	αἴρων	airōn	opheffend (1 ev m)
.7	αἴροντος	airontos	opheffend (2 ev m/o)
.8	ἀρῶ	arō	ik zal opheffen
.9	ἀροῦσιν	arousin	zij zullen opheffen – zullende opheffen (3 mv m/o)
.10	ἦρεν	ēren	hij heeft opgeheven (aor)
.11	ἤρατε	ērate	jullie hebben opgeheven (aor)
.12	ἦραν	ēran	zij hebben opgeheven (aor)
.13	ἄρῃς	arēis	(dat) jij opheft (aor)
.14	ἄρῃ	arēi	(dat) hij opheft (aor) – (dat) jij opgeheven wordt (aor med)
.15	ἆρον	aron	hef op! (aor)
.16	ἀράτω	aratō	hij moet opheffen! (aor)
.17	ἄρατε	arate	heft op! (aor)
.18	ἆραι	arai	opheffen (aor)
.19	ἄρας	aras	opheffend (1 ev m; aor)
.20	ἄραντες	arantes	opheffend (1 mv m; aor)

.21	ἦρκεν	ērken	hij heeft opgeheven
.22	αἴρεται	airetai	hij wordt opgeheven (med)
.23	αἰρόμενον	airomenon	opgeheven wordend (4 ev m – 1/4 ev o)
.24	ἀρθήσεται	arthēsetai	hij zal opgeheven worden (pass)
.25	ἤρθη	ērthē	hij is opgeheven (aor pass)
.26	ἀρθῶσιν	arthōsin	(dat) zij opgeheven worden (aor pass)
.27	ἄρθητι	arthēti	word opgeheven! (aor pass)
.28	ἀρθήτω	arthētō	hij moet opgeheven worden! (aor pass)
.29	ἠρμένον	ērmenon	opgeheven (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[30]	ἀρθῇ	arthēi	(dat) hij wordt opgeheven (aor pass)

Matt.	4:6	en op de handen **zullen zij** u **dragen**,	.9
	9:6	toen zeide Hij tot de verlamde: Sta op, **neem** uw bed **op**	.15
	9:16	want de ingezette lap **scheurt** iets **af** van het kledingstuk	.2
	11:29	**neemt** mijn juk **op** u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig	.17
	13:12	maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, **zal** hem **ontnomen worden**.	.24
	14:12	En zijn discipelen kwamen en **namen** zijn lijk **weg** en begroeven hem;	.12
	14:20	en **zij raapten** het overschot der brokken **op**, twaalf manden vol.	.12
	15:37	en **zij raapten** het overschot der brokken **op**, zeven korven vol.	.12°▾
	16:24	die verloochene zichzelf en **neme** zijn kruis **op** en volge Mij.	.16
	17:27	**Neem** dat en geeft het hun voor Mij en voor u.	.15
	20:14	**Neem** het uwe en ga heen; ik wil deze laatsten hetzelfde geven als u.	.15
	21:21	**Hef u op** en werp u in de zee,	.27
	21:43	Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk Gods van u **zal weggenomen worden**	.24
	22:13	SV Bindt zijn handen en voeten, **neemt** hem **weg**, en werpt hem uit	.17°
	24:17	**om** zijn huisraad **mede te nemen**,	.18
	24:18	kere niet terug **om** zijn kleed **mede te nemen**.	.18
	24:39	en zij niets bemerkten, eer de zondvloed kwam en hen allen **wegnam**,	.10
	25:28	**Neemt** hem dan het talent **af** en geeft het aan hem,	.17
	25:29	Maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, **zal** hem **ontnomen worden**.	.24
	27:32	die presten zij om zijn kruis te dragen.	.14
		letterlijk: die presten zij, opdat **hij** zijn kruis **zou dragen**.	
Marc.	2:3	**die** door vier mannen **gedragen werd**.	.23
	2:9	of te zeggen: Sta op en **neem** uw matras **op** en wandel?	.15
	2:11	Tot u zeg Ik, sta op, **neem** uw matras **op** en ga naar uw huis.	.15
	2:12	En hij stond op, **nam** terstond zijn matras **op** en ging ... naar buiten,	.19
	2:21	anders **scheurt** de ingezette lap er iets **af** – het nieuwe van het oude –	.2
	4:15	komt terstond de satan en **neemt** het woord, dat in hen gezaaid is, **weg**.	.2
	4:25	en wie niet heeft, ook wat hij heeft **zal** hem **ontnomen worden**.	.24
	6:8	En Hij gebood hun niets mede te nemen voor onderweg,	.3
		letterlijk: En Hij gebood hun dat **zij** niets **zouden medenemen** ...,	
	6:29	kwamen zij en **namen** zijn lijk **weg** en legden het in een graf.	.12
	6:43	En **zij raapten** de brokken **op**, twaalf manden vol, en ook van de vissen.	.12
	8:8	en **zij raapten** het overschot der brokken **op**, zeven korven.	.12
	8:19	hoeveel manden vol brokken **gij hebt opgeraapt**?	.11
	8:20	hoeveel korven vol brokken **gij hebt opgeraapt**?	.11
	8:34	die verloochene zichzelf en **neme** zijn kruis **op** en volge Mij.	.16

Marc.	10:21	SV en kom herwaarts, **neem** het kruis **op, en** volg Mij.	.19°
	11:23	**hef u op** en werp u in de zee,	.27
	13:15	en ga niet naar binnen **om** iets uit zijn huis **mede te nemen**,	.18
	13:16	en wie in het veld is, kere niet terug **om** zijn kleed **mede te nemen**.	.18
	15:21	En zij presten een voorbijganger om zijn kruis te dragen,	.14
		letterlijk: ... opdat **hij** zijn kruis **zou dragen**.	
	15:24	door het lot te werpen, wat ieder ervan **krijgen zou**.	.14
	16:18	slangen **zullen zij opnemen**,	.9°
Luc.	4:11	en: Op de handen **zullen zij** u **dragen**,	.9
	5:24	Tot u zeg Ik, sta op, **neem** uw bed **op en** ga naar uw huis.	.19
	5:25	**nam** hetgeen, waar hij op gelegen had, **mede en** ging naar zijn huis,	.19
	6:29	neemt iemand u uw mantel af, laat hem ook het hemd nemen.	.7
		letterlijk: laat degene **die** u uw mantel **afneemt** ook het hemd nemen	
	6:30	neemt iemand het uwe, vraag het niet terug.	.7
		letterlijk: vraag niet terug van degene **die** het uwe **neemt**	
	8:12	daarna komt de duivel en **neemt** het woord uit hun hart **weg**,	.2
	8:18	wie niet heeft, ook wat hij meent te hebben, **zal** hem **ontnomen worden**.	.24
	9:3	en Hij zeide tot hen: **Neemt** niets **mede** voor onderweg,	.5
	9:17	het overschot **werd** door hen **opgeraapt**: twaalf manden met brokken.	.25
	9:23	en **neme** dagelijks zijn kruis **op** en volge Mij.	.16
	11:22	**rooft** deze zijn wapenrusting, waarop hij vertrouwde,	.2
	11:52	Wee u, wetgeleerden, want **gij hebt** de sleutel der kennis **weggenomen**;	.11
	17:13	En **zij verhieven** hun stem en zeiden: Jezus, Meester, heb medelijden	.12
	17:31	terwijl zijn huisraad in huis is, ga niet naar beneden **om** het **te halen**,	.18
	19:21	**gij neemt weg** wat gij niet hebt uitgezet	.1
	19:22	**die wegneemt** wat ik niet heb uitgezet en maai wat ik niet gezaaid heb.	.6
	19:24	**Neemt** hem het pond af en geeft het hem, die de tien ponden heeft.	.17
	19:26	en hem, die niet heeft, **zal ontnomen worden** ook wat hij heeft.	.24
	22:36	Hij zeide tot hen: Maar nu, wie een beurs heeft, **hij neme** die,	.16
	23:18	**Weg met** Hem, laat ons Barabbas los!	.4
Joh.	1:29	Zie, het lam Gods, **dat** de zonde der wereld **wegneemt**.	.6
	2:16	En tot de duivenverkopers zeide Hij: **Neemt** dit alles hier vandaan,	.17
	5:8	Jezus zeide tot hem: Sta op, **neem** uw matras **op** en wandel.	.15
	5:9	werd de man gezond en **nam** zijn matras **op** en ging zijns weegs.	.10
	5:10	Het is sabbat en dan moogt gij uw matras niet **dragen**.	.18
	5:11	die heeft tot mij gezegd: **Neem** uw matras **op** en ga uws weegs.	.15
	5:12	Wie is de mens, die tot u gezegd heeft: **Neem op** en ga uws weegs?	.15
	8:59	**Zij namen** dan stenen **op** om naar Hem te werpen;	.12
	10:18	Niemand **ontneemt** het Mij, maar Ik leg het uit Mijzelf af.	.2/.10
	10:24	Hoelang **houdt Gij** onze ziel nog **in spanning**?	.1
	11:39	Jezus zeide: **Neemt** de steen **weg**!	.17
	11:41	**Zij namen** dan de steen **weg**.	.12
		En Jezus **sloeg** de ogen opwaarts en zeide: Vader, Ik dank U,	.10
	11:48	de Romeinen **zullen** komen en ons zowel onze plaats als ons volk **ontnemen**.	.9
	15:2	Elke rank aan Mij, die geen vrucht draagt, **neemt Hij weg**,	.2
	16:22	en uw hart zal zich verblijden en niemand **ontneemt** u uw blijdschap.	.2
	17:15	Ik bid niet, dat **Gij** hen uit de wereld **wegneemt**,	.13

19:15 Zij dan schreeuwden: **Weg met** Hem! .15
Weg met Hem! Kruisig Hem! .15
19:31 dat hun benen gebroken en **zij weggenomen zouden worden**. .26
19:38 daarna vroeg Jozef ... aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen; .14
letterlijk: vroeg Jozef ... dat **hij** het lichaam ... **weg mocht nemen;**
en Pilatus stond het toe. **Hij** kwam dan en **nam** zijn lichaam **weg**. .10
20:1 zij zag de steen van het graf **weggenomen**. .29
20:2 zij ... zeide tot hen: **Zij hebben** de Here **weggenomen** uit het graf .12
20:13 Omdat **zij** mijn Here **weggenomen hebben** .12
20:15 zeg mij dan, waar gij Hem hebt neergelegd en **ik zal** Hem **wegnemen**. .8
Hand. 4:24 En toen dezen het hoorden, **verhieven zij** eenparig hun stem tot God .12
8:33 In de vernedering **werd** zijn oordeel **weggenomen**: .25
... Want zijn leven **wordt** van de aarde **weggenomen**. .22
20:9 viel hij ... van de derde verdieping naar beneden en **werd** dood **opgenomen** .25
21:11 **nam hij** de gordel van Paulus, **en** zich voeten en handen bindende, zeide hij: .19
21:36 want de volksmenigte volgde, al schreeuwende: **Weg met** hem! .4
22:22 **Weg** van de aarde **met** zo iemand: want hij behoort niet te blijven leven! .4
27:13 **lichtten zij** het anker **en** hielden zo dicht mogelijk langs de kust .20
27:17 **nadat ze** haar **opgehesen hadden**, namen zij hulpmiddelen te baat .20
1Cor. 5:2 en dus de bedrijver van die daad uit uw midden te verwijderen? .[30]''
letterlijk: opdat de bedrijver van die daad ... **wordt verwijderd**?
6:15 Zal ik dan leden van Christus wegnemen om ... te maken? .19
letterlijk: Zal ik dan de leden van Christus **wegnemend** ... maken?
Ef. 4:31 Alle bitterheid ... **worde** uit uw midden **gebannen**, .28
Col. 2:14 En dat **heeft Hij weggedaan** door het aan het kruis te nagelen: .21
1Joh. 3:5 En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat **Hij** de zonden **zou wegnemen**, .14
Openb. 10:5 En de engel ... **hief** zijn rechterhand **op** naar de hemel, .10
18:21 En een sterke engel **nam** een steen **op** als een grote molensteen .10

---

119 αἰσθάνομαι aisthanomai

Het werkwoord *aisthanomai* betekent 'bemerken, opmerken', in het NT ook met de bijklank van 'begrijpen, verstaan'.

.1 αἴσθωνται aisthōntai (dat) zij bemerken (aor med)

Luc. 9:45 en het was voor hen verborgen, zodat **zij** het niet **verstonden**.

---

120 αἴσθησις aisthēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aisthēsis* betekent 'opmerkingsgave', en wel in het bijzonder op emotioneel vlak: 'fijngevoeligheid, tact'.

.1 αἰσθήσει aisthēsei gevoeligheid (3)

Fil.	1:9	in helder inzicht en alle **fijngevoeligheid**,

121 **αἰσθητήριον** **aisthētērion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aisthētērion* 'zintuig'.

In Hebr.5:14 wordt gesproken van 'zintuigen' die geoefend zijn om goed en kwaad te onderscheiden. Dit betekent dat 'zintuigen' hier niet letterlijk moet worden opgevat, want goed en kwaad liggen niet direct op het vlak van zintuiglijke waarneming, maar op dat van moreel inzicht en geweten.

.1	αἰσθητήρια	aisthētēria	zintuigen (1/4)

Hebr.	5:14	die door het gebruik hun **zinnen** geoefend hebben

122 **αἰσχροκερδής** **aischrokerdēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *aischrokerdēs* betekent 'bezig zijnde met schandelijke winst' en wordt meestal korter vertaald met 'gierig, inhalig' of 'hebzuchtig'.

In 1Tim.3:8 geeft Paulus als regel dat diakenen niet op winstbejag uit moeten zijn. Ook opzieners moeten niet op oneerlijke winst uit zijn (Tit.1:7).

.1	αἰσχροκερδῆ	aischrokerdē	schandelijk-inhalig (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.2	αἰσχροκερδεῖς	aischrokerdeis	schandelijk-inhalig (1/4 mv m/v)

1Tim.	3:3	niet opvliegend, maar vriendelijk, niet strijdlustig of **geldzuchtig**,	.1°
	3:8	niet verzot op veel wijn, niet **op winstbejag uit**,	.2
Tit.	1:7	niet aan de wijn verslaafd, niet opvliegend, niet **op oneerlijke winst uit**,	.1

123 **αἰσχροκερδῶς** **aischrokerdōs**

Het bijwoord *aischrokerdōs* betekent 'op inhalige wijze'.

Petrus zegt dat de oudsten de kudde van God niet 'uit winstbejag' moeten hoeden. Ze moeten het juist bereidwillig doen (1Petr.5:2). Vgl. ook *122 aischrokerdēs*.

.1	αἰσχροκερδῶς	aischrokerdōs	schandelijk-inhalig

1Petr.	5:2	niet **uit schandelijke winzucht**, maar uit bereidwilligheid,

124 **αἰσχρολογία** **aischrologia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aischrologia* betekent 'schandelijke, vuile taal'.

.1	αἰσχρολογίαν	aischrologian	schandelijke taal (4)

Col.	3:8	Maar thans moet ook gij dit alles wegdoen: ... **vuile taal**	

125 αἰσχρός **aischros**

Het bijvoeglijk naamwoord *aischros* betekent 'schandelijk, lelijk'.

.1	αἰσχρόν	aischron	schandelijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	αἰσχροῦ	aischrou	schandelijk (2 ev m/o)

1Cor.	11:6	Doch indien het **een schande** is voor een vrouw,	.1
	14:35	want het staat **lelijk** voor een vrouw te spreken in de gemeente.	.1
Ef.	5:12	want het is zelfs **schandelijk** om te noemen,	.1
Tit.	1:11	om **oneerlijke** winst te maken,	.2

126 αἰσχρότης **aischrotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aischrotēs* heeft de beteken 'schandelijkheid'.

.1	αἰσχρότης	aischrotēs	schandelijkheid (1)

Ef.	5:4	en evenmin van **onwelvoeglijkheid** en zotte of losse taal,

127 αἰσχύνη **aischunē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aischunē* betekent 'schaamtegevoel, schande'.

In 2Cor.4:2 wordt het woord gebruikt in de zin van 'schaamtegevoel'. Daar is sprake van schandelijke praktijken, die men uit schaamtegevoel verbergt.

In Openb.3:18 gaat het over de 'schande' van de naaktheid. De Here Jezus heeft het kruis op Zich genomen en de 'schande' niet geacht (Hebr.12:2).

In de beeldrijke taal van Jud.13 is 'schande' in overdrachtelijke zin gebruikt voor 'schanddaad'.

.1	αἰσχύνη	aischunē	schaamte (1)
.2	αἰσχύνης	aischunēs	schaamte (2)
.3	αἰσχύνῃ	aischunēi	schaamte (3)
.4	αἰσχύνας	aischunas	schaamtes (4)

Luc.	14:9	en dan zoudt gij tot uw **schande** de laatste plaats moeten gaan innemen.	.2
2Cor.	4:2	alle schandelijke praktijken, die het licht niet kunnen zien, letterlijk: alle verborgen zaken van de **schande**,	.2
Fil.	3:19	hun God is de buik, hun eer stellen zij in hun **schande**,	.3
Hebr.	12:2	die ... het kruis op Zich genomen heeft, de **schande** niet achtende,	.2
Jud.	13	wilde baren der zee, die hun eigen **schande** opschuimen; dwaalsterren.	.4
Openb.	3:18	opdat gij die aandoet en de **schande** uwer naaktheid niet zichtbaar worde;	.1

128	αἰσχύνω	aischunō

Het werkwoord *aischunō* betekent 'te schande maken'. Het komt in het NT uitsluitend in mediale (en passieve) vormen voor en betekent dan 'zich schamen, beschaamd worden, te schande worden'.

De vertaling 'zich schamen' treffen we aan in Luc.16:3: 'voor bedelen schaam ik mij'. De vertaling 'beschaamd worden' wordt gebruikt wanneer er sprake is van een teleurgesteld worden in een verwachting of hoop (bv. Fil.1:20).

.1	αἰσχύνομαι	aischunomai	ik schaam mij (med)
.2	αἰσχυνέσθω	aischunesthō	hij moet zich schamen! (med)
.3	αἰσχυνθήσομαι	aischunthēsomai	ik zal beschaamd worden (pass)
.4	αἰσχυνθῶμεν	aischunthōmen	(dat) wij beschaamd worden (aor pass)

Luc.	16:3	Spitten kan ik niet, voor bedelen **schaam ik mij**.	.1
2Cor.	10:8	**ik zou** niet **beschaamd uitkomen**.	.3
Fil.	1:20	dat **ik** in geen enkel opzicht **beschaamd zal staan**,	.3
1Petr.	4:16	Indien hij echter als Christen lijdt, dan **schame hij zich** niet,	.2
1Joh.	2:28	opdat **wij** ... voor Hem niet **beschaamd staan** bij zijn komst.	.4

129	αἰτέω	aiteō

Het werkwoord *aiteō* betekent 'vragen (om te krijgen)', bij vragen aan God meestal vertaald met 'bidden'. Zowel de actieve als de mediale vormen worden wel vertaald met 'vragen'; het verschil is klein: in de mediale vormen klinkt het persoonlijk belang van de vrager iets meer mee.

Datgene wat gevraagd wordt en ook de persoon aan wie gevraagd wordt, staat in het Grieks in de vierde naamval. Beide komen naast elkaar voor in Marc.6:22: *aitēson me ho ean theleis* 'vraag mij wat je maar wilt'.

Op het werkwoord kan ook een onbepaalde wijs volgen (bv. Hand.7:46: hij heeft gevraagd te vinden), of een bijzin ingeleid door het woordje *2190 hina* '(met de bedoeling) dat' (bv. Col.1:9: vragen, dat gij vervuld moogt worden).

In een aantal gevallen komt het werkwoord voor zonder dat er een lijdend voorwerp bij staat (bv. Matt.7:7: bidt en u zal gegeven worden).

.1	αἰτεῖς	aiteis	jij vraagt
.2	αἰτοῦσιν	aitousin	zij vragen – vragend (3 mv m/o)
.3	αἰτῶμεν	aitōmen	(dat) wij vragen
.4	αἰτείτω	aiteitō	hij moet vragen!
.5	αἰτεῖτε	aiteite	jullie vragen – vraagt!
.6	αἰτεῖν	aitein	vragen
.7	αἰτῶν	aitōn	vragend (1 ev m)
.8	αἰτοῦντι	aitounti	vragend (3 ev m/o)
.9	αἰτοῦσιν	aitousin	zie 2
.10	αἰτοῦσα	aitousa	vragend (1 ev v)
.11	αἰτήσει	aitēsei	hij zal vragen – jij zult vragen (med)

.12	αἰτήσουσιν	aitēsousin	zij zullen vragen – zullende vragen (3 mv m/o)
.13	ᾔτησας	ēitēsas	jij hebt gevraagd (aor)
.14	ᾐτήσατε	ēitēsate	jullie hebben gevraagd (aor)
.15	αἰτήσῃς	aitēsēis	(dat) jij vraagt (aor)
.16	αἰτήσῃ	aitēsēi	(dat) hij vraagt (aor) – (dat) jij vraagt (aor med) – jij zult vragen (med)
.17	αἰτήσωμεν	aitēsōmen	(dat) wij vragen (aor)
.18	αἰτήσητε	aitēsēte	(dat) jullie vragen (aor)
.19	αἴτησον	aitēson	vraag! (aor)
.20	αἰτῆσαι	aitēsai	vragen (aor)
.21	αἰτήσας	aitēsas	vragend (1 ev m; aor)
.22	ᾐτήκαμεν	ēitēkamen	wij hebben gevraagd
.23	αἰτοῦμαι	aitoumai	ik vraag (med)
.24	αἰτούμεθα	aitoumetha	wij vragen (med)
.25	αἰτεῖσθε	aiteisthe	jullie vragen (med) – vraagt! (med)
.26	αἰτώμεθα	aitōmetha	(dat) wij vragen (med)
.27	αἰτεῖσθαι	aiteisthai	vragen (med)
.28	αἰτούμενοι	aitoumenoi	vragend (1 mv m; med)
.29	ᾐτοῦντο	ēitounto	zij vroegen (med)
.30	αἰτήσομαι	aitēsomai	ik zal vragen (med)
.31	αἰτήσεσθε	aitēsesthe	jullie zullen vragen (med)
.32	ᾐτήσατο	ēitēsato	hij heeft gevraagd (aor med)
.33	ᾐτήσασθε	ēitēsasthe	jullie hebben gevraagd (aor med)
.34	ᾐτήσαντο	ēitēsanto	zij hebben gevraagd (aor med)
.35	αἰτήσῃ	aitēsēi	zie 16
.36	αἰτήσηται	aitēsētai	(dat) hij vraagt (aor med)
.37	αἰτήσωνται	aitēsōntai	(dat) zij vragen (aor med)
.[38]	αἰτήσωμαι	aitēsōmai	(dat) ik vraag (aor med)
.[39]	αἰτήσασθε	aitēsasthe	vraagt! (aor med)

Matt.	5:42	Geef hem, **die van** u **vraagt**, en wijs hem niet af, die van u lenen wil.	.8
	6:8	want [God] uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem **bidt**.	.20
	7:7	**Bidt** en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden;	.5
	7:8	Want een ieder, **die bidt**, ontvangt, en wie zoekt, vindt,	.7
	7:9	als zijn zoon hem **om** brood **vraagt**,	.16/.11
	7:10	Of als hij een vis **vraagt**, zal hij hem toch geen slang geven?	.16
	7:11	zal uw Vader in de hemelen het goede geven aan hen, **die** Hem daarom **bidden**.	.9
	14:7	wat **zij** maar **vragen zou**.	.36
	18:19	als twee van u op de aarde iets eenparig **zullen begeren**,	.37
	20:20	en zij boog zich voor Hem neder, **om** iets van Hem **te vragen**.	.10
	20:22	En Jezus antwoordde en zeide: Gij weet niet wat **gij vraagt**.	.25
	21:22	En al wat **gij** in het gebed gelovig **vragen zult**, zult gij ontvangen.	.18
	27:20	dat **zij om** Barabbas **zouden vragen**,	.37
	27:58	Deze ging naar Pilatus en **vroeg** hem **om** het lichaam van Jezus.	.32
Marc.	6:22	**Vraag van** mij, wat gij maar wilt en ik zal het u geven.	.19
	6:23	En hij zwoer haar: Wat **gij** mij ook maar **vragen zult**, zal ik u geven,	.15
	6:24	En zij ging heen en zeide tot haar moeder: Wat **zal ik vragen**?	.30/.[38]

Marc.	6:25	En terstond ging zij haastig naar binnen tot de koning en **vroeg**,	.32
	10:35	Meester, wij wilden wel dat Gij ons deedt, wat **wij** U **zullen vragen**.	.17
	10:38	Doch Jezus zeide tot hen: Gij weet niet, wat **gij vraagt**.	.25
	11:24	al wat **gij** bidt en **begeert**, gelooft, dat gij het hebt ontvangen,	.25
	15:6	voor wie **zij** dit **vroegen**.	.29°°
	15:8	En de schare kwam naar voren en begon **te eisen**,	.27
	15:43	en hij waagde het naar Pilatus te gaan en het lichaam van Jezus te vragen.	.32
		letterlijk: ... en **hij heeft** het lichaam van Jezus **gevraagd**.	
Luc.	1:63	En **hij vroeg** om een schrijftafeltje **en** schreef deze woorden:	.21
	6:30	Vraagt iemand iets van u, geef het hem;	.8
		letterlijk: Geef aan een ieder **die van** u **vraagt**;	
	11:9	En Ik zeg u: **Bidt** en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden:	.5
	11:10	Want een ieder, **die bidt**, ontvangt en wie zoekt, vindt	.7
	11:11	als zijn zoon hem **om** een vis **vraagt**,	.11
	11:12	Of als **hij om** een ei **vraagt**, hem een schorpioen zal geven?	.16/.11
	11:13	zal uw Vader ... de heilige Geest geven aan hen, **die** Hem daarom **bidden**?	.9
	12:48	aan wie veel is toevertrouwd, **van** hem **zal** des te meer **worden gevraagd**.	.12
	23:23	**en eisten** onder luid geschreeuw, dat Hij gekruisigd zou worden,	.28
	23:25	En hij liet de man los, ... die **zij eisten**,	.29
	23:52	deze ging naar Pilatus en **vroeg** hem **om** het lichaam van Jezus.	.32
Joh.	4:9	Hoe **kunt Gij** ... te drinken **vragen**?	.1
	4:10	**gij zoudt** het Hem **gevraagd hebben** en Hij zou u levend water hebben gegeven.	.13
	11:22	Ook nu weet ik, dat God U geven zal al wat **Gij van** God **begeert**.	.35
	14:13	en wat **gij** ook **vraagt** in mijn naam, Ik zal het doen,	.18
	14:14	Indien **gij** Mij iets **vraagt** in mijn naam, Ik zal het doen.	.18
	15:7	**vraagt** wat gij maar wilt, en het zal u geworden.	.31/.[39]
	15:16	opdat de Vader u alles geve, wat **gij** Hem **bidt** in mijn naam.	.18
	16:23	als **gij** de Vader **om** iets **bidt**, zal Hij het u geven in mijn naam.	.18
	16:24	Tot nog toe **hebt gij** niet **om** iets **gebeden** in mijn naam;	.14
		bidt en gij zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij.	.5
	16:26	Te dien dage **zult gij** in mijn naam **bidden**	.31
Hand.	3:2	**om** een aalmoes **te vragen** van de tempelgangers.	.6
	3:14	Doch **gij hebt** ... **begeerd**, dat u ... geschonken zou worden;	.33
	7:46	Deze **heeft** ... **gevraagd** een woonstede te mogen vinden	.32
	9:2	en **vroeg** van hem brieven naar Damascus voor de synagogen,	.32
	12:20	en **zij verzochten om** vrede,	.29
	13:21	En van toen af **vroegen zij om** een koning en God gaf hun Saul,	.34
	13:28	**hebben zij** Pilatus **gevraagd** Hem ter dood te brengen;	.34
	16:29	En hij **liet** licht **brengen**,	.21
	25:3	**verlangende**, dat hij hem naar Jeruzalem zou laten komen,	.28
	25:15	**en** wiens veroordeling **zij verzochten**.	.28
1Cor.	1:22	Immers, de Joden **verlangen** tekenen en de Grieken zoeken wijsheid,	.2
Ef.	3:13	Daarom **verzoek ik** u met aandrang,	.23
	3:20	die ... bij machte is oneindig veel meer te doen dan **wij bidden**	.24
Col.	1:9	houden ook wij ... niet op ... **te vragen**, dat gij ... vervuld moogt worden,	.28
Jac.	1:5	dan **bidde hij** God daarom, die aan allen geeft, eenvoudigweg	.4
	1:6	Maar **hij moet bidden** in geloof, in geen enkel opzicht twijfelende.	.4

	4:2	Gij hebt niets, om**dat** gij niet **bidt**.	.27
	4:3	(Of,) **gij bidt** wel, maar gij ontvangt niet,	.5
		doordat **gij** verkeerd **bidt**, om het in uw hartstochten door te brengen.	.25
1Petr.	3:15	altijd bereid tot verantwoording aan al **wie** u rekenschap **vraagt**	.8
1Joh.	3:22	en ontvangen wij van Hem al wat **wij bidden**,	.3
	5:14	dat Hij, indien **wij** iets **bidden** naar zijn wil, ons verhoort.	.26
	5:15	En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat **wij** ook **bidden**,	.26
		... dat wij de beden verkregen hebben, die **wij** van Hem **hebben gebeden**.	.22
	5:16	**moet hij bidden** en God zal hem het leven geven,	.11

130 αἴτημα aitēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aitēma* betekent 'vraag, bede, verzoek'.

.1	αἴτημα	aitēma	vraag (1/4)
.2	αἰτήματα	aitēmata	vragen (1/4)

Luc.	23:24	En Pilatus besliste, dat aan hun **eis** moest worden voldaan.	.1
Fil.	4:6	maar laten bij alles uw **wensen** door gebed ... bekend worden bij God.	.2
1Joh.	5:15	dat wij de **beden** verkregen hebben, die wij van Hem hebben gebeden.	.2

131 αἰτία aitia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aitia* betekent 'reden, oorzaak', en dan ook als juridische term 'schuld, beschuldiging'.

Met de betekenis 'reden, oorzaak' vinden we *aitia* vaak in verbinding met een voorzetsel, bv. *dia tautēn tēn aitian* 'om die reden', d.w.z. 'daarom' (Hand.28:20).

In de rechtspraak wordt het woord *aitia* in twee betekenissen gebruikt. In de eerste plaats betekent het 'schuld, reden om aan te klagen of te veroordelen' (Joh.18:38). In Hand.13:28 is er sprake van 'schuld die de doodstraf tot gevolg heeft' (*aitia thanatou*), d.w.z. een halsmisdaad. In de tweede plaats betekent het 'beschuldiging, aanklacht'. De uitdrukking *aitian (epi)pherein* (Hand.25:18) betekent 'een beschuldiging aandragen, een aanklacht indienen'.

Als latinisme is *aitia* aan te wijzen in de betekenis van 'zaak': als de 'zaak' van een man met zijn vrouw er zo voorstaat ... (Matt.19:10).

.1	αἰτία	aitia	oorzaak (1)
.2	αἰτίαν	aitian	oorzaak (4)
.3	αἰτίας	aitias	oorzaak (2 ev – 4 mv)

Matt.	19:3	Is het geoorloofd zijn vrouw weg te zenden om allerlei **redenen**?	.2
	19:10	Indien voor een man de **zaak** met zijn vrouw zó staat,	.1
	27:37	brachten zij op schrift de **beschuldiging** tegen Hem aan:	.2
Marc.	15:26	En het opschrift, dat de **beschuldiging** tegen Hem vermeldde, luidde:	.3
Luc.	8:47	om welke **reden** zij Hem aangeraakt had	.2
Joh.	18:38	Ik vind geen **schuld** in Hem.	.2[ov]

Joh. 19:4	opdat gij weet, dat ik geen **schuld** in Hem vind.	.2
19:6	Neemt gij Hem en kruisigt Hem: want ik vind geen **schuld** in Hem.	.2
Hand. 10:21	Zie, ik ben het, die gij zoekt; wat is de **reden** van uw komst?	.1
13:28	en hoewel zij geen **grond** voor doodstraf konden vinden,	.2
22:24	om welke **reden** zij zo tegen hem tierden.	.2
23:28	en begerende te weten te komen, waarvan zij hem beschuldigden,	.2
	letterlijk: ..., de **reden** waarom zij hem beschuldiden,	.2
25:18	En de aanklagers ... brachten geen enkele **beschuldiging** in	
25:27	ook niet de punten van **beschuldiging** tegen hem kenbaar te maken.	.3
28:18	omdat er bij mij van geen halsmisdaad sprake was.	.2
	letterlijk: omdat geen **schuld** des doods in mij was.	
28:20	Daarom heb ik verzocht u te zien en toe te spreken,	.2
	letterlijk: Om die **reden** heb ik verzocht u te zien en toe te spreken,	
2Tim. 1:6	Om die **reden** herinner ik u eraan, de gave Gods aan te wakkeren,	.2
1:12	Om die **reden** draag ik ook dit lijden en ik schaam mij daarvoor niet,	.2
Tit. 1:13	Daarom, weerleg hen kortweg, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof,	.2
	letterlijk: Om welke **reden**, weerleg hen kortweg, ...,	
Hebr. 2:11	daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen,	.2
	letterlijk: om welke **reden** Hij zich niet schaamt ...,	

132 αἰτίαμα aitiāma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aitiāma* – ook wel gespeld als *aitiōma* (zie *[133II]*) – betekent 'beschuldiging'.

Joden uit Jeruzalem brachten vele 'beschuldigingen' in tegen Paulus, die zij echter niet konden bewijzen (Hand.25:7).

.1	αἰτιάματα	aitiamata	beschuldigingen (1/4)

Hand. 25:7	de Joden ... brachten vele zware **beschuldigingen** in,	∞

133 αἴτιος aitios

Het bijvoeglijk naamwoord *aitios* betekent 'schuldig, oorzakelijk'.

Een tweede naamval bij *aitios* geeft datgene aan waarvan iemand of iets de oorzaak is (zie bv. Hebr.5:9); in een juridische context wordt in de tweede naamval vaak de misdaad (bv. Luc.23:14) of de straf (Luc.23:22) genoemd.

.1	αἴτιος	aitios	schuldig (1 ev m)
.2	αἴτιον	aition	schuldig (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	αἰτίου	aitiou	schuldig (2 ev m/o)

Luc. 23:4	Ik vind niets **strafbaars** in deze mens.	.2
23:14	geen enkele **grond** ... voor datgene, waarvan gij Hem beschuldigt.	.2

23:22 Ik heb niets in Hem gevonden, waarop de doodstraf staat. .2
letterlijk: ... niets ..., **dat** de dood(straf) **veroorzaakt**,
Hand. 19:40 daar er geen enkele **reden** is aan te voeren, .3
Hebr. 5:9 is Hij voor allen ... **een oorzaak** van eeuwig heil geworden, .1

[133II] **αἰτίωμα** **aitiōma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aitiōma* betekent 'beschuldiging'.
Zie *132 aitiāma*.

.[1] αἰτιώματα aitiōmata beschuldigingen (1/4)

Hand. 25:7 de Joden ... brachten vele zware **beschuldigingen** in, ▾▾

---

134 **αἰφνίδιος** **aiphnidios**

Het bijvoeglijk naamwoord *aiphnidios* betekent 'plotseling'.

Lucas en Paulus gebruiken dit woord beide in het kader van de dag des Heren, waarop met alle goddeloosheid zal worden afgerekend. Deze dag zal voor de goddeloze 'plotseling' komen (Luc.21:34; 1Thess.5:3).

.1 αἰφνίδιος aiphnidios plotseling (1 ev m/v)

Luc. 21:34 dat ... die dag niet **plotseling** over u kome, als een strik. °▾
1Thess. 5:3 overkomt hun, als de weeën een zwangere vrouw, een **plotseling** verderf,

---

135 **αἰχμαλωσία** **aichmalōsia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aichmalōsia* betekent '(krijgs)gevangenschap'.

.1 αἰχμαλωσίαν aichmalōsian krijgsgevangenschap (4)

Ef. 4:8 opgevaren naar den hoge voerde Hij **krijgsgevangenen** mede,
Openb. 13:10 Indien iemand in **gevangenschap** voert,
dan gaat hij in **gevangenschap**; °

---

136 **αἰχμαλωτεύω** **aichmalōteuō**

Het werkwoord *aichmalōteuō* betekent 'in (krijgs)gevangenschap voeren'.

Blijkbaar is *137 aichmalōtizō* in het NT een gebruikelijker woord, gezien het feit dat *aichmalōteuō* eenmaal in een citaat uit het OT voorkomt (Ef.4:8), en de tweede maal niet in alle handschriften vertegenwoordigd is (2Tim.3:6; hier in overdrachtelijke zin 'inpalmen, strikken').

.1	αἰχαλωτεύοντες	aichalōteuontes	krijgsgevangen makend (1 mv m)
.2	ᾐχμαλώτευσεν	ēichmalōteusen	hij heeft krijgsgevangen gemaakt (aor)

Ef.	4:8	opgevaren naar den hoge voerde Hij krijgsgevangenen mede, letterlijk: ... **heeft Hij** krijgsgevangenen **in krijgsgevangenschap gevoerd**	.2
2Tim.	3:6	**die** zich in de huizen indringen en vrouwtjes **weten in te palmen**,	.1°°

---

137 αἰχμαλωτίζω aichmalōtizō

Het werkwoord *aichmalōtizō* betekent 'tot krijgsgevangene maken'.

Alleen Lucas gebruikt het woord in zijn letterlijke betekenis, wanneer hij spreekt over de grote verstrooiing die volgt op de verwoesting van Jeruzalem. De inwoners van Jeruzalem zullen dan vallen door het zwaard of als gevangenen weggevoerd worden naar alle landen (Luc.21:24).

Het woord wordt verder gebruikt in overdrachtelijk zin, bv. in Rom.7:23, waar Paulus het heeft over de wet der zonde, die hem 'tot krijgsgevangene maakt'.

.1	αἰχμαλωτίζοντα	aichmalōtizonta	krijgsgevangen makend (4 ev m – 1/4 mv o)
.2	αἰχμαλωτίζοντες	aichmalōtizontes	krijgsgevangen makend (1 mv m)
.3	αἰχμαλωτισθήσονται	aichmalōtisthēsontai	zij zullen krijgsgevangen gemaakt worden (pass)

Luc.	21:24	**zij zullen** ... **als gevangenen weggevoerd worden** onder alle heidenen,	.3
Rom.	7:23	een andere wet, **die** ... mij **tot krijgsgevangene maakt**	.1
2Cor.	10:5	**zodat wij** ... elk bedenksel **als krijgsgevangene brengen**	.2
2Tim.	3:6	**die** zich in de huizen indringen en vrouwtjes **weten in te palmen**,	.2''

---

138 αἰχμάλωτος aichmalōtos

Het bijvoeglijk naamwoord *aichmalōtos* betekent 'krijgsgevangen'.

Naast armen, blinden en zieken zijn 'krijgsgevangenen' een beeld van de ellende waarin het volk verkeert. Naar aanleiding van Jes.61:1 zegt Jezus dat Hij als Messias gekomen is om aan 'gevangenen' bevrijding te verkondigen (Luc.4:18).

.1	αἰχμαλώτοις	aichmalōtois	krijgsgevangen (3 mv m/v/o)

Luc.	4:18	(19) om aan **gevangenen** loslating te verkondigen

---

139 αἰών aiōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aiōn* betekent 'eeuw, langdurig tijdperk, eeuwigheid'.

In de eerste plaats is *aiōn* 'eeuwigheid'. In deze zin kan het woord zowel betrekking hebben op het verleden als op de toekomst. Zowel daar waar het verleden geen duidelijk zichtbaar begin heeft als daar waar de toekomst zich zover uitstrekt buiten het menselijk gezichtsveld, dat er geen einde aan lijkt te komen, spreekt men van 'eeuwigheid' (bv. 1Cor.2:7).

Wanneer het woord *aiōn* betrekking heeft op het verleden, gaat het veelal om een 'ver

verleden'. Zo spreekt Hand.3:21 over de heilige profeten 'van oudsher' en Hand.15:18 over dingen die 'van oudsher' bekend zijn. In Joh.9:32 wordt het woord in ontkennend verband gebruikt: 'van eeuwigheid is het niet gehoord', d.w.z. 'nog nooit is het gehoord'.

Het woord wordt gebruikt in verband met de toekomst in bv. Joh.6:51 (het 'eeuwige' leven) en 1Petr.1:23 (het 'blijvende' woord van God). In de johanneïsche literatuur lijkt de gedachte aan de eeuwigheid minder sterk aanwezig en betekent de uitdrukking *eis ton aiōna* 'altijd' en in combinatie met een ontkenning 'nooit (meer)' (bv. Joh.4:14).

Wat vooral ook met eeuwigheid duurzaam wordt gemaakt, zijn lofprijzingen aan de Schepper (Rom.1:25). Hem komt de heerlijkheid toe 'tot in de eeuwigheden der eeuwigheden' (Gal.1:5). God wordt genoemd Degene die leeft tot in de 'eeuwigheden der eeuwigheden' (Openb.4:9v.).

In de tweede plaats betekent *aiōn* 'eeuw' zonder dat er aan precies honderd jaar gedacht wordt: 'tijdvak, periode'. In dit verband wordt er een onderscheid gemaakt tussen de tegenwoordige 'eeuw' en de toekomende 'eeuw' (Matt.12:32).

De 'tegenwoordige eeuw' is een tijd van zonde, moeite, ellende (bv. Marc.4:19). Zij die niet bij het Godsrijk horen, worden 'kinderen van deze eeuw' genoemd. De beheerser van deze eeuw is de duivel. Paulus noemt hem zelfs de 'god van deze eeuw' (2Cor.4:4). In het algemeen wordt de 'tegenwoordige eeuw' dan ook negatief gewaardeerd. De gelovige wordt opgeroepen niet gelijkvormig te worden aan deze 'eeuw' (Rom.12:2) en om de wijsheid van God te verkiezen boven de wijsheid van deze 'eeuw' (1Cor.1:20v.). Demas had Paulus verlaten, omdat hij de tegenwoordige 'eeuw' had liefgekregen (2Tim.4:10). Van de christen wordt verwacht, dat hij rechtvaardig en godvruchtig leeft in de tegenwoordige 'eeuw' (Tit.2:12).

Tegengesteld aan de 'tegenwoordige eeuw' is de 'toekomende eeuw'. Enerzijds gaat het hierbij om een tegenstelling van heden en toekomst (bv. Matt.12:32), anderzijds zijn er krachten van geheel verschillende orde werkzaam (Hebr.6:5). De 'toekomende eeuw' is een uitdrukking die vooral gebruikt werd in verband met de komende Messias, die een nieuw 'tijdperk' zou inluiden.

.1	αἰῶνα	aiōna	eeuw (4)
.2	αἰῶνος	aiōnos	eeuw (2)
.3	αἰῶνι	aiōni	eeuw (3)
.4	αἰῶνας	aiōnas	eeuwen (4)
.5	αἰώνων	aiōnōn	eeuwen (2)
.6	αἰῶσιν	aiōsin	eeuwen (3)

Matt.	6:13	[Want Uwer is het Koninkrijk ... in der **eeuwigheid**. Amen.]	.4°
	12:32	noch in deze **eeuw**, noch in de toekomende.	.3
	13:22	de zorg van de **wereld** en het bedrog van de rijkdom verstikt het woord	.2
	13:39	de oogst is de voleinding der **wereld**; de maaiers zijn de engelen.	.2
	13:40	zo zal het gaan bij de voleinding der **wereld**.	.2
	13:49	Zó zal het gaan bij de voleinding der **wereld**.	.2
	21:19	Nooit groeie aan u enige vrucht meer, in **eeuwigheid**!	.1
	24:3	en wat is het teken van uw komst en van de voleinding der **wereld**?	.2
	28:20	En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der **wereld**.	.2
Marc.	3:29	wie gelasterd heeft ... heeft geen vergeving in **eeuwigheid**,	.1
	4:19	maar de zorgen van de **wereld** ... komen erbij	.2
	10:30	en in de toekomende **eeuw** het eeuwige leven.	.3
	11:14	Nooit ete meer iemand vrucht van u in **eeuwigheid**!	.1
Luc.	1:33	en Hij zal als koning ... heersen tot in **eeuwigheid**,	.4

Luc.	1:55	voor Abraham en zijn nageslacht in **eeuwigheid**.	.1
	1:70	– gelijk Hij gesproken heeft ... van **oudsher** –	.2
	16:8	want de kinderen dezer **wereld** gaan ... met veel meer overleg te werk	.2
	18:30	in deze tijd en in de toekomende **eeuw**	.3
	20:34	De kinderen dezer **eeuw** huwen en worden ten huwelijk genomen,	.2
	20:35	maar die waardig gekeurd zijn deel te verkrijgen aan die **eeuw**	.2
Joh.	4:14	maar wie gedronken heeft ..., zal geen dorst krijgen in **eeuwigheid**,	.1
	6:51	Indien iemand van dit brood eet, hij zal in **eeuwigheid** leven;	.1
	6:58	wie dit brood eet, zal in **eeuwigheid** leven.	.1
	8:35	En de slaaf blijft niet eeuwig in het huis,	.1
		letterlijk: en de slaaf blijft niet tot in de **eeuwigheid** in het huis,	
		de zoon blijft er eeuwig.	.1
		letterlijk: de zoon blijft er tot in de **eeuwigheid**.	
	8:51	hij zal de dood in **eeuwigheid** niet aanschouwen.	.1
	8:52	zal hij de dood in **eeuwigheid** niet smaken.	.1
	9:32	Van **eeuwigheid** is het niet gehoord,	.2
	10:28	en zij zullen voorzeker niet verloren gaan in **eeuwigheid**	.1
	11:26	ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal in **eeuwigheid** niet sterven;	.1
	12:34	Wij hebben uit de wet gehoord, dat de Christus tot in **eeuwigheid** blijft;	.1
	13:8	Petrus zeide tot Hem: Gij zult mijn voeten niet wassen in **eeuwigheid**!	.1
	14:16	Hij zal u een andere Trooster geven om tot in **eeuwigheid** bij u te zijn,	.1
Hand.	3:21	waarvan God gesproken heeft ..., van **oudsher**.	.2°▾
	15:18	welke van **eeuwigheid** bekend zijn.	.2
Rom.	1:25	de Schepper, die te prijzen is tot in **eeuwigheid**. Amen.	.4
	9:5	God, te prijzen tot in **eeuwigheid**! Amen.	.4
	11:36	Hem zij de heerlijkheid tot in **eeuwigheid**! Amen.	.4
	12:2	En wordt niet gelijkvormig aan deze **wereld**,	.3
	16:27	Hem, de alleen wijze God, zij ... de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: Hem ... zij de heerlijkheid tot in de **eeuwigheden**	.4°°
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5▾
1Cor.	1:20	Waar de redetwister van deze **tijd**?	.2
	2:6	een wijsheid echter niet van deze **eeuw**,	.2
		noch van de beheersers dezer **eeuw**, wier macht teniet gaat,	.2
	2:7	die God (reeds) van **eeuwigheid** voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid.	.5
	2:8	En geen van de beheersers dezer **eeuw** heeft van haar geweten,	.2
	3:18	Indien iemand onder u meent wijs te zijn in deze **tijd**,	.3
	8:13	Daarom ... wil ik in **eeuwigheid** geen vlees meer eten,	.1
	10:11	ter waarschuwing voor ons, over wie het einde der **eeuwen** gekomen is.	.5
2Cor.	4:4	wier overleggingen de god dezer **eeuw** met blindheid heeft geslagen,	.2
	9:9	zijn gerechtigheid blijft in **eeuwigheid**.	.1
	11:31	De God en Vader van onze Here Jezus, geprezen zij Hij in **eeuwigheid**,	.4
Gal.	1:4	om ons te trekken uit de tegenwoordige boze **wereld**,	.2
	1:5	aan wie de heerlijkheid zij in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: aan wie de heerlijkheid zij tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
Ef.	1:21	die genoemd wordt niet alleen in deze, maar ook in de toekomende **eeuw**.	.3
	2:2	waarin gij vroeger gewandeld hebt overeenkomstig de **loop** dezer wereld,	.1

	2:7	om in de komende **eeuwen** de overweldigende rijkdom ... te tonen	.6
	3:9	dat van **eeuwen** her verborgen is gebleven in God,	.5
	3:11	naar het eeuwige voornemen,	.5
		letterlijk: naar het voornemen der **eeuwigheden**,	
	3:21	Hem zij de heerlijkheid ... van **eeuwigheid**	.2
		tot **eeuwigheid**! Amen.	.5
	6:12	SV tegen de geweldhebbers van deze wereld, van de duisternis dezer **eeuw**,	.2°
Fil.	4:20	Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: Onze God ... zij de heerlijkheid tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
Col.	1:26	het geheimenis, dat **eeuwen** en geslachten lang verborgen is geweest,	.5
1Tim.	1:17	De Koning der **eeuwen**, de onvergankelijke, de onzienlijke, de enige God,	.5
		zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: zij eer en heerlijkheid tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
	6:17	die rijk zijn in de tegenwoordige **wereld**,	.3
2Tim.	4:10	Want Demas heeft mij uit liefde voor de tegenwoordige **wereld** verlaten.	.1
	4:18	Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: Hem zij de heerlijkheid tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
Tit.	2:12	zodat wij ... rechtvaardig en godvruchtig in deze **wereld** leven,	.3
Hebr.	1:2	door wie Hij ook de **wereld** geschapen heeft.	.4
	1:8	Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid	
		letterlijk: Uw troon, o God, is tot in de **eeuwigheid**	.1
		van de **eeuwigheid**	.2
	5:6	Gij zijt priester in **eeuwigheid** naar de ordening van Melchisedek.	.1
	6:5	en de krachten der toekomende **eeuw** gesmaakt hebben,	.2
	6:20	naar de ordening van Melchisedek hogepriester geworden in **eeuwigheid**.	.1
	7:17	Gij zijt priester in **eeuwigheid** naar de ordening van Melchisedek.	.1
	7:21	Gij zijt priester in **eeuwigheid** –	.1
	7:24	juist doordat Hij in **eeuwigheid** blijft,	.1
	7:28	de Zoon, die in **eeuwigheid** volmaakt is.	.1
	9:26	maar thans is Hij éénmaal, bij de voleinding der **eeuwen**, verschenen	.5
	11:3	dat de **wereld** door het woord Gods tot stand gebracht is,	.4
	13:8	Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in **eeuwigheid**.	.4
	13:21	Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.	
		letterlijk: Hem zij de heerlijkheid tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**. Amen.	.5°
1Petr.	1:23	SV door het levende en eeuwig blijvende Woord van God.	.1°
		letterlijk: ... het levende en tot in de **eeuwigheid** blijvende Woord	
	1:25	maar het woord des Heren blijft in der **eeuwigheid**.	.1
	4:11	aan wie de heerlijkheid is en de kracht, in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: aan wie de heerlijkheid is ..., tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
	5:11	Hem zij de kracht in alle eeuwigheid! Amen.	
		letterlijk: Hem zij de kracht tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5

2Petr.	2:17	SV voor wie de donkerheid der duisternis in **eeuwigheid** bewaard wordt.	.1
	3:18	Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de dag der **eeuwigheid**.	.2
1Joh.	2:17	maar wie de wil van God doet, blijft tot in **eeuwigheid**.	.1
2Joh.	2	die in ons blijft en met ons zijn zal tot in **eeuwigheid**:	.1
Jud.	13	Voor hen is de donkerste duisternis voor eeuwig weggelegd.	.1
		letterlijk: Voor hen is ... in **eeuwigheid** weggelegd.	
	25	vóór alle **eeuwigheid**,	.2'
		en nu en in alle **eeuwigheden**! Amen.	.4
Openb.	1:6	Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden! Amen.	
		letterlijk: Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5°
	1:18	Ik ben levend tot in alle eeuwigheden,	
		letterlijk: tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**,	.5
	4:9	die op de troon gezeten is en tot in alle eeuwigheden leeft,	
		letterlijk: die ... tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden** leeft,	.5
	4:10	die tot in alle eeuwigheden leeft,	
		letterlijk: die tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden** leeft,	.5
	5:13	tot in alle eeuwigheden.	
		letterlijk: tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**.	.5
	5:14	SV Die leeft in alle eeuwigheid.	
		letterlijk: Die leeft tot in de **eeuwigheden**	.4°
		der **eeuwigheden**.	.5°
	7:12	en de sterkte zij onze God tot in alle eeuwigheden! Amen.	
		letterlijk: en de sterkte zij onze God tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**! Amen.	.5
	10:6	en zwoer bij Hem, die leeft tot in alle eeuwigheden,	
		letterlijk: en zwoer bij Hem, die leeft tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**,	.5
	11:15	en Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwigheden.	
		letterlijk: en Hij zal als koning heersen tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**.	.5
	14:11	En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden,	
		letterlijk: En de rook ... stijgt op tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**,	.5
	15:7	God, die leeft tot in alle eeuwigheden.	
		letterlijk: God, die leeft tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**.	.5
	19:3	En haar rook stijgt op tot in alle eeuwigheden.	
		letterlijk: En haar rook stijgt op tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**.	.5
	20:10	en zij zullen dag en nacht gepijnigd worden in alle eeuwigheden.	
		letterlijk: en zij zullen ... gepijnigd worden tot in de **eeuwigheden**	.4
		der **eeuwigheden**.	.5

22:5 en zij zullen als koningen heersen tot in alle eeuwigheden.
letterlijk: en zij zullen ... heersen tot in de **eeuwigheden** .4
der **eeuwigheden**. .5

140	αἰώνιος	aiōnios

Het bijvoeglijk naamwoord *aiōnios* betekent 'eeuwig'.

In het algemeen geeft *aiōnios* aan dat iets of iemand 'zonder begin of zonder einde in de tijd' is. In die zin wordt het gebruikt voor de 'eeuwige' God (Rom.16:26) en de 'eeuwige' Geest (Hebr.9:14).

Wanneer men naar het verleden kijkt, geeft *aiōnios* aan dat er geen duidelijk begin is aan te wijzen (Rom.16:25; Tit.1:2).

Meestal is de blik op de toekomst gericht, waar het bestaan van een andere orde zal zijn en het eindige, vergankelijke verdwenen. Het nieuwe leven dat Christus de mens aanbiedt is 'eeuwig'(bv. Matt.19:16; Joh.3:15v.). Volgens Joh.17:3 is 'eeuwig' leven het kennen van de Vader en de Zoon. Het leven dat God aanbiedt is, in tegenstelling tot het aardse leven, eeuwig, onvergankelijk, niet onderhevig aan verval. De onzichtbare heerlijkheid in Christus is in tegenstelling tot de zichtbare aardse werkelijkheid 'eeuwig' (2Cor.4:18).

.1	αἰώνιος	aiōnios	eeuwig (1 ev m/v)
.2	αἰώνιον	aiōnion	eeuwig (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	αἰωνίου	aiōniou	eeuwig (2 ev m/v/o)
.4	αἰωνίους	aiōnious	eeuwig (4 mv m/v)
.5	αἰώνιον	aiōnion	zie 2
.6	αἰώνιον	aiōnion	zie 2
.7	αἰωνίου	aiōniou	zie 3
.8	αἰωνίων	aiōniōn	eeuwig (2 mv m/v/o)
.9	αἰωνίοις	aiōniois	eeuwig (3 mv m/v/o)
.10	αἰωνίαν	aiōnian	eeuwig (4 ev v)
.11	αἰώνιον	aiōnion	zie 2
.12	αἰωνίου	aiōniou	zie 3
.13	αἰώνια	aiōnia	eeuwig (1/4 mv o)

Matt. 18:8 dan ...in het **eeuwige** vuur geworpen te worden. .5
19:16 wat voor goed moet ik doen om het **eeuwige** leven te verwerven? .2
19:29 ieder ... zal vele malen meer terugontvangen en het **eeuwige** leven erven. .2
25:41 Gaat weg van Mij, gij vervloekten, naar het **eeuwige** vuur, .5
25:46 En dezen zullen heengaan naar de **eeuwige** straf, .2
maar de rechtvaardigen naar het **eeuwige** leven. .2
Marc. 3:29 maar staat schuldig aan **eeuwige** zonde. .3
10:17 Goede Meester, wat moet ik doen om het **eeuwige** leven te beërven? .2
10:30 en in de toekomende eeuw het **eeuwige** leven. .2
Luc. 10:25 Meester, wat moet ik doen om het **eeuwige** leven te beërven? .2
16:9 opdat, wanneer deze u ontvalt, men u opneme in de **eeuwige** tenten. .4
18:18 Goede Meester, wat moet ik doen om het **eeuwige** leven te beërven? .2
18:30 hij zal ... ontvangen in deze tijd en in de toekomende eeuw het **eeuwige** leven. .2

Joh.	3:15	opdat een ieder, die gelooft, in Hem **eeuwig** leven hebbe.	.2
	3:16	opdat een ieder ... niet verloren ga, maar **eeuwig** leven hebbe.	.2
	3:36	Wie in de Zoon gelooft, heeft **eeuwig** leven;	.2
	4:14	een fontein van water, dat springt ten **eeuwigen** leven.	.2
	4:36	en verzamelt hij vrucht ten **eeuwigen** leven,	.2
	5:24	Ik zeg u, wie mijn woord hoort ... heeft **eeuwig** leven	.2
	5:39	want gij meent daarin **eeuwig** leven te hebben,	.2
	6:27	de spijs, die blijft tot in het **eeuwige** leven,	.2
	6:40	dit is de wil mijns Vaders, dat een ieder ... **eeuwig** leven hebbe,	.2
	6:47	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie gelooft, heeft **eeuwig** leven.	.2
	6:54	Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft **eeuwig** leven	.2
	6:68	Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van **eeuwig** leven;	.3
	10:28	en Ik geef hun **eeuwig**	.2°▾
	12:25	wie zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren ten **eeuwigen** leven.	.2
	12:50	En Ik weet, dat zijn gebod **eeuwig** leven is.	.1
	17:2	om aan al wat Gij Hem gegeven hebt, **eeuwig** leven te schenken.	.2
	17:3	Dit nu is het **eeuwige** leven, dat zij U kennen,	.1
Hand.	13:46	doch nu gij het verstoot en u het **eeuwige** leven niet waardig keurt,	.3
	13:48	en allen, die bestemd waren ten **eeuwigen** leven, kwamen tot geloof;	.2
Rom.	2:7	hun, die ... onvergankelijkheid zoeken, het **eeuwige** leven;	.2
	5:21	zo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid ten **eeuwigen** leven	.2
	6:22	hebt gij tot vrucht uw heiliging en als einde het **eeuwige** leven.	.2
	6:23	maar de genade, die God schenkt, is het **eeuwige** leven	.1
	16:25	naar de openbaring van het geheimenis, eeuwenlang verzwegen, letterlijk: die van **eeuwige** tijden verzwegen is geweest,	.9°°
	16:26	volgens bevel van de **eeuwige** God ... bekendgemaakt onder alle volken –	.3°°
2Cor.	4:17	een alles verre te boven gaand **eeuwig** gewicht van heerlijkheid,	.2
	4:18	want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is **eeuwig**.	.13
	5:1	een gebouw van God ..., een **eeuwig** huis.	.2
Gal.	6:8	wie op (de akker van) de Geest zaait, zal uit de Geest **eeuwig** leven oogsten.	.2
2Thess.	1:9	Dezen zullen boeten met een **eeuwig** verderf,	.6
	2:16	die ons heeft liefgehad en ons **eeuwige** troost ... verleend heeft,	.10
1Tim.	1:16	die later op Hem zouden vertrouwen ten **eeuwigen** leven.	.2
	6:12	Strijd de goede strijd des geloofs, grijp het **eeuwige** leven,	.3
	6:16	Hem zij eer en **eeuwige** kracht! Amen.	.11
	6:19	SV opdat zij het **eeuwige** leven verkrijgen mogen.	.3°°
2Tim.	1:9	de genade, die ons in Christus Jezus gegeven is vóór **eeuwige** tijden,	.8
	2:10	opdat ook zij het heil ... verkrijgen met **eeuwige** heerlijkheid.	.3
Tit.	1:2	in de hoop des **eeuwigen** levens,	.3
		dat God, die niet liegt, voor **eeuwige** tijden beloofd heeft,	.8
	3:7	overeenkomstig de hope des **eeuwigen** levens.	.3
Filem.	15	opdat gij hem **voorgoed** zoudt terughebben,	.6
Hebr.	5:9	is Hij voor allen ... een oorzaak van **eeuwig** heil geworden,	.3
	6:2	van een leer van dopen ... en van een **eeuwig** oordeel;	.12
	9:12	waardoor Hij een **eeuwige** verlossing verwierf.	.10
	9:14	die door de **eeuwige** Geest Zichzelf als ... offer aan God gebracht heeft,	.7
	9:15	opdat ... de geroepenen de belofte der **eeuwige** erfenis ontvangen zouden.	.3

	13:20	door het bloed van een **eeuwig** verbond	.3
1Petr.	5:10	die u in Christus geroepen heeft tot zijn **eeuwige** heerlijkheid,	.2
2Petr.	1:11	zo zal u ... worden verleend de toegang tot het **eeuwige** Koninkrijk	.2
1Joh.	1:2	wij hebben gezien en getuigen en verkondigen u het **eeuwige** leven,	.2
	2:25	de belofte, die Hij zelf ons beloofd heeft: het **eeuwige** leven.	.2
	3:15	gij weet, dat geen mensenmoorder **eeuwig** leven blijvend in zich heeft.	.2
	5:11	En dit is het getuigenis: God heeft ons **eeuwig** leven gegeven	.2
	5:13	opdat gij weet, dat gij **eeuwig** leven hebt.	.2
	5:20	Dit is de waarachtige God en het **eeuwige** leven.	.1
Jud.	7	zoals Sodom en Gomorra daar liggen ... onder een straf van **eeuwig** vuur.	.12
	21	de ontferming van onze Here Jezus Christus ten **eeuwigen** leven.	.2
Openb.	14:6	en hij had een **eeuwig** evangelie, om dat te verkondigen	.11

142 ἀκαθαρσία **akatharsia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akatharsia* betekent 'onreinheid'.

De onreinheid doet denken aan seksuele zonden (bv. Rom.1:24), maar hoeft daartoe niet beperkt te zijn (bv. 1Thess.2:3). Jezus beschuldigt de Schriftgeleerden en Farizeeën van 'onreinheid' (Matt.23:27, vgl. Num.19:13).

.1	ἀκαθαρσία	akatharsia	onreinheid (1)
.2	ἀκαθαρσίαν	akatharsian	onreinheid (4)
.3	ἀκαθαρσίας	akatharsias	onreinheid (2 ev – 4 mv)
.4	ἀκαθαρσίᾳ	akatharsiāi	onreinheid (3)

Matt.	23:27	maar van binnen vol zijn van doodsbeenderen en allerlei **onreinheid**.	.3
Rom.	1:24	Daarom heeft God hen in hun hartstochten overgegeven aan **onreinheid**,	.2
	6:19	gelijk gij uw leden gesteld hebt ten dienste van de **onreinheid**	.4
2Cor.	12:21	die ... nog niet tot berouw zijn gekomen over de **onreinheid**,	.4
Gal.	5:19	Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn: ... **onreinheid**,	.1
Ef.	4:19	om gretig winst te slaan uit allerlei **onreinheid**.	.3
	5:3	van hoererij en allerlei **onreinheid** ... mag onder u zelfs geen sprake zijn,	.1
Col.	3:5	Doodt dan de leden, die op de aarde zijn: hoererij, **onreinheid**,	.2
1Thess.	2:3	ons vermanen komt niet voort uit ... **onzuivere bedoeling**;	.3
	4:7	Want God heeft ons niet geroepen tot **onreinheid**, maar in heiliging.	.4

143 ἀκαθάρτης **akathartēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akathartēs* betekent 'onreinheid'.

In Openb.17:4 wordt gesproken over de vrouw die in haar hand een gouden beker houdt, vol met de walgelijke 'onreinheid' van haar hoererij.

.1	ἀκαθάρτητος	akathartētos	onreinheid (2)

Openb.	17:4	SV een gouden drinkbeker, vol ... van **onreinheid** van haar hoererij.	oo

144	ἀκάθαρτος	akathartos

Het bijvoeglijk naamwoord *akathartos* betekent 'onrein'.

Van bepaalde spijzen, o.a. gevogelte (Openb.18:2), kan worden gezegd dat ze onrein zijn. Deze spijzen mochten de joden niet eten (vgl. Lev.11:4) en daarom weigerde ook Petrus ze te eten (Hand.10:14). Een meer algemene betekenis heeft *akathartos* in 2Cor.6:17; daar wordt de Corinthiërs gezegd zich van het 'onreine' te onthouden.

In het bijzonder heeft *akathartos* betrekking op de cultus. Alles wat met de afgodendienst in aanraking komt, is 'onrein' en moet vermeden worden. Ook heidenen moesten om die reden door joden ontweken worden. God heeft Petrus echter doen zien dat hij niemand 'onrein' mag noemen (Hand.10:28). In 1Cor.7:14 worden ongelovige echtgenoten geheiligd in de gelovige, zodat hun kinderen niet 'onrein', maar 'heilig' zijn.

Doordat de cultische betekenis allengs wegviel, heeft *akathartos* ook een figuurlijke betekenis gekregen, op zedelijk gebied: 'onrein, slecht'. In Ef.5:5 wordt het woord in één adem genoemd met hoereerder en geldgierige.

Het woord *akathartos* wordt specifiek gebruikt om 'onreine' geesten aan te duiden (Luc.4:33,36).

.1	ἀκάθαρτος	akathartos	onrein (1 ev m/v)
.2	ἀκαθάρτοις	akathartois	onrein (3 mv m/v/o)
.3	ἀκάθαρτον	akatharton	onrein (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.4	ἀκαθάρτου	akathartou	onrein (2 ev m/v/o)
.5	ἀκαθάρτῳ	akathartōi	onrein (3 ev m/v/o)
.6	ἀκάθαρτα	akatharta	onrein (1/4 mv o)
.7	ἀκαθάρτων	akathartōn	onrein (2 mv m/v/o)

Matt.	10:1	En Hij ... gaf hun macht over **onreine** geesten	.7
	12:43	Zodra de **onreine** geest van de mens is uitgevaren,	.3
Marc.	1:23	En terstond was er in hun synagoge een mens met een **onreine** geest	.5
	1:26	En de **onreine** geest deed hem stuiptrekken	.3
	1:27	Ook de **onreine** geesten geeft Hij bevelen en zij gehoorzamen Hem!	.2
	3:11	En de **onreine** geesten wierpen zich voor Hem neder,	.6
	3:30	Immers, zij zeiden: Hij heeft een **onreine** geest.	.3
	5:2	kwam Hem ... een mens tegemoet met een **onreine** geest,	.5
	5:8	Want Hij zeide tot hem: **Onreine** geest, ga uit van deze mens.	.3
	5:13	En de **onreine** geesten gingen uit en voeren in de zwijnen;	.6
	6:7	Hij riep de twaalven ... en gaf hun macht over de **onreine** geesten.	.7
	7:25	een vrouw, wier dochtertje een **onreine** geest had;	.3
	9:25	bestrafte Hij de **onreine** geest	.5
Luc.	4:33	En in de synagoge was iemand met een boze, **onreine** geest	.4
	4:36	Want Hij legt met gezag en macht aan de **onreine** geesten zijn bevelen op	.2
	6:18	en die gekweld werden door **onreine** geesten werden genezen.	.7
	8:29	Want Hij gaf de **onreine** geest bevel van de man uit te varen.	.5
	9:42	Maar Jezus bestrafte de **onreine** geest en Hij genas de knaap	.5
	11:24	Zodra de **onreine** geest van de mens is uitgevaren,	.3
Hand.	5:16	de menigte ... bracht zieken en door **onreine** geesten gekwelden mede.	.7

8:7	die **onreine** geesten hadden,	.6
10:14	want ik heb nog nooit iets gegeten, dat onheilig of **onrein** was.	.3
10:28	mij heeft God doen zien, dat ik niemand onheilig of **onrein** mag noemen.	.3
11:8	nog nooit is iets, dat onheilig of **onrein** was, in mijn mond gekomen.	.3
1Cor. 7:14	Anders zouden immers uw kinderen **onrein** zijn, doch nu zijn zij heilig.	.6
2Cor. 6:17	en scheidt u af, spreekt de Here, en houdt niet vast aan het **onreine**.	.4
Ef. 5:5	een hoereerder, **onreine** of geldgierige, dat is een afgodendienaar,	.1
Openb. 16:13	En ik zag ... drie **onreine** geesten komen, als kikvorsen;	.6
17:4	vol gruwelen, en de **onreinheden** van haar hoererij.	.6"
18:2	een woonplaats van duivelen, een schuilplaats van alle **onreine** geesten	.4
	en een schuilplaats van alle **onrein** en verfoeid gevogelte,	.4°

145 ἀκαιρέομαι akaireomai

Het werkwoord *akaireomai* betekent 'geen gelegenheid of tijd hebben' (vgl. *2254 kairos* '(geschikte) tijd').

De Filippenzen hadden wel belangstelling voor Paulus, maar 'hadden niet de gelegenheid' om die te tonen (Fil.4:10).

.1	ἠκαιρεῖσθε	ēkaireisthe	jullie hadden geen gelegenheid (med)

Fil. 4:10 omdat **gij** wel belangstelling **hadt**, maar **niet de gelegenheid**.

146 ἀκαίρως akairōs

Het bijwoord *akairōs* betekent 'ongelegen'.

In 2Tim.4:2 komt *akairōs* voor in verbinding met het tegengestelde woord *1934 eukairōs* 'op de juiste tijd, gelegen'; de combinatie betekent dan 'gelegen of ongelegen'.

.1	ἀκαίρως	akairōs	ongelegen

2Tim. 4:2 verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of **ongelegen**,

147 ἄκακος akakos

Het bijvoeglijk naamwoord *akakos* betekent 'zonder (gedachte aan) kwaad, argeloos'.

In Rom.16:18 staat: de harten van de 'argelozen'. Juist deze harten kunnen snel misleid worden. Ook wordt van Christus gezegd dat Hij *akakos* 'zonder kwaad, schuld' is (Hebr.7:26).

.1	ἄκακος	akakos	argeloos (1 ev m/v)
.2	ἀκάκων	akakōn	argeloos (2 mv m/v/o)

Rom. 16:18	Want zulke lieden ... misleiden ... de harten der **argelozen**.	.2
Hebr. 7:26	zulk een hogepriester hadden wij ook nodig: heilig, **zonder schuld**	.1

148	ἄκανθα	**akantha**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akantha* betekent 'doornstruik, doren'.

De 'doornstruik' heeft de slechte klank van onkruid tegenover bv. de druiveranken en vijgebomen, wier vruchten men eten kan (Matt.7:16). Deze 'dorens' kunnen zelfs akkerplanten verstikken (Marc.4:7,18).

De soldaten van Pilatus vlochten een kroon van 'dorens' en zetten die op Christus' hoofd (Matt.27:29).

.1	ἄκανθαι	akanthai	dorens (1)
.2	ἀκάνθας	akanthas	dorens (4)
.3	ἀκανθῶν	akanthōn	dorens (2)

Matt.	7:16	men leest toch geen druiven van **dorens** of vijgen van distels?	.3
	13:7	Een ander deel viel op de **dorens**	.2
		en de **dorens** kwamen op en verstikten het.	.1
	13:22	De in de **dorens** gezaaide is hij, die het woord hoort,	.2
	27:29	ook vlochten zij van **doornen** een kroon en zetten die op zijn hoofd	.3
Marc.	4:7	En een ander deel viel in de **dorens**	.2
		en de **dorens** kwamen op en verstikten het en het gaf geen vrucht.	.1
	4:18	En een ander deel zijn degenen, die in de **dorens** gezaaid worden:	.2
Luc.	6:44	Want van **dorens** leest men geen vijgen,	.3
	8:7	En een ander deel viel midden tussen de **dorens**,	.3
		en de **dorens** kwamen tegelijk op en verstikten het.	.1
	8:14	Wat in de **dorens** viel, dat zijn zij, die het gehoord hebben;	.2
Joh.	19:2	En de soldaten vlochten een kroon van **doornen**,	.3
Hebr.	6:8	doch als hij **doornen** en distelen draagt, is hij ondeugdelijk	.2

149	ἀκάνθινος	**akanthinos**

Het bijvoeglijk naamwoord *akanthinos* betekent 'doornen-, van dorens'.

Dit woord komt in het NT alleen voor met *4117 stephanos* 'kroon, krans': een 'doornenkroon' werd Jezus te dragen gegeven (Marc.15:17; Joh.19:5).

.1	ἀκάνθινον	akanthinon	doornen- (4 ev m – 1/4 ev o)

Marc.	15:17	zij ... zetten Hem een kroon op, die zij **van doornen** gevlochten hadden.
Joh.	19:5	Jezus dan kwam naar buiten met de **doornen**kroon en het purperen kleed.

150	ἄκαρπος	**akarpos**

Het bijvoeglijk naamwoord *akarpos* betekent 'zonder vrucht, onvruchtbaar, vruchteloos'.

De letterlijke betekenis vinden we bij planten en bomen, bv. bomen 'die geen vrucht geven' (Jud.12).

In overdrachtelijke zin wordt 'onvruchtbaar' ook wel gezegd van de prediking van het Woord (bv. Matt.13:22), de werken der duisternis (Ef.5:11), mensen (bv. Tit.3:14), en het verstand (1Cor.14:14).

.1	ἄκαρπος	akarpos	vruchteloos (1 ev m/v)
.2	ἄκαρποι	akarpoi	vruchteloos (1 mv m/v)
.3	ἀκάρπους	akarpous	vruchteloos (4 mv m/v)
.4	ἄκαρπα	akarpa	vruchteloos (1/4 mv o)
.5	ἀκάρποις	akarpois	vruchteloos (3 mv m/v/o)

Matt.	13:22	het bedrog van de rijkdom verstikt het woord en hij wordt **onvruchtbaar**.	.1
Marc.	4:19	maar de zorgen ... verstikken het woord en het wordt **onvruchtbaar**.	.1
1Cor.	14:14	maar mijn verstand blijft **onvruchtbaar**.	.1
Ef.	5:11	En neemt geen deel aan de **onvruchtbare** werken der duisternis,	.5
Tit.	3:14	opdat zij niet **onvruchtbaar** zijn.	.2
2Petr.	1:8	laten zij u niet **zonder** werk of **vrucht**	.3
Jud.	12	bomen, **die** in de late herfst **geen vrucht geven**;	.4

151 ἀκατάγνωστος akatagnōstos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatagnōstos* betekent 'niet bekritiseerd of veroordeeld kunnende worden, onaanvechtbaar'.

Paulus spreekt over een 'onaanvechtbaar' woord, waarop geen kritiek te leveren is, zodat tegenstanders met de mond vol tanden staan (Tit.2:8).

.1	ἀκατάγνωστον	akatagnōston	onaanvechtbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Tit.	2:8	een gezonde prediking, **waarop niets valt aan te merken**,

152 ἀκατακάλυπτος akatakaluptos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatakaluptos* betekent 'niet bedekt'.

Van vrouwen gezegd wil *akatakaluptos* zeggen 'ongesluierd, zonder hoofdbedekking' (1Cor.11:13, vgl. vers 6).

.1	ἀκατακάλυπτον	akatakalupton	onbedekt (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀκατακαλύπτῳ	akatakaluptōi	onbedekt (3 ev m/v/o)

1Cor.	11:5	Maar iedere vrouw, die blootshoofds bidt of profeteert,	
		letterlijk: Maar iedere vrouw, die met **onbedekt** hoofd bidt of profeteert,	.2
	11:13	is het voegzaam, dat een vrouw met **ongedekten** hoofde tot God bidt?	.1

153 ἀκατάκριτος akatakritos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatakritos* betekent 'niet veroordeeld, zonder vorm van proces'.
De beide keren dat het in het NT voorkomt, neemt Paulus het in de mond. Als Romeins burger heeft hij recht op rechtspraak en mag men hem niet 'zonder vorm van proces' gevangen nemen of geselen (Hand.16:37; 22:25).

.1	ἀκατάκριτον	akatakriton	niet veroordeeld (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀκατακρίτους	akatakritous	niet veroordeeld (4 mv m/v)

Hand.	16:37	Zij hebben ons ... **zonder vorm van proces** in het openbaar gegeseld	.2
	22:25	Moogt gij een Romein, en dat **zonder dat hij een vonnis heeft**, geselen?	.1

154 ἀκατάλυτος akatalutos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatalutos* betekent 'niet te slopen, onverwoestbaar, onvergankelijk'.
Vergelijk voor de betekenis *3252 kata-luō* 'loshalen, afbreken, vernietigen'.

.1	ἀκαταλύτου	akatalutou	onvergankelijk (2 ev m/v/o)

Hebr. 7:16 maar krachtens een **onvernietigbaar** leven.

155 ἀκατάπαυστος akatapaustos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatapaustos* betekent 'onophoudelijk'.
Petrus spreekt over ogen die altijd uitzien naar een overspeelster en 'onophoudelijk' lonken naar zonde (2Petr.2:14).

.1	ἀκαταπαύστους	akatapaustous	onophoudelijk (4 mv m/v)

2Petr. 2:14 zij hebben ogen, **die ... nooit ophouden met** zondigen;

156 ἀκαταστασία akatastasia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akatastasia* betekent 'situatie zonder stabiliteit, wanorde, ongeregeldheid'.
De wanorde kan betrekking hebben op ongeregeldheden omtrent de gang van zaken in de gemeente (bv. 1Cor.14:33, met als tegenstelling *1359 eirēnē* 'vrede'). Het kan echter ook wanorde zijn op maatschappelijk gebied buiten de gemeente; we spreken dan meer van 'oproer' en 'onlust' (bv. Luc.21:9, naast *3638 polemos* 'oorlog').

.1	ἀκαταστασία	akatastasia	wanorde (1)
.2	ἀκαταστασίας	akatastasias	wanorde (2 ev – 4 mv)

.3	ἀκαταστασίαι	akatastasiai	wanordes (1)
.4	ἀκαταστασίαις	akatastasiais	wanordes (3)

Luc.	21:9	En wanneer gij hoort van ... **onlusten**, laat u niet beangstigen.	.2
1Cor.	14:33	want God is geen God van **wanorde**, maar van vrede.	.2
2Cor.	6:5	in slagen, in gevangenschappen, in **oproeren**, in moeiten,	.4
	12:20	Ik vrees voor ... laster, oorblazerij, verwatenheid en **ongeregeldheden**.	.3
Jac.	3:16	want waar naijver en zelfzucht heerst, daar is **wanorde**	.1

157 ἀκατάστατος akatastatos

Het bijvoeglijk naamwoord *akatastatos* betekent 'zonder stabiliteit, wisselvallig, onbestendig'.

In Jac.1:8 wordt een mens die twijfelt nader aangeduid als iemand die 'onbestendig' is op al zijn wegen.

.1	ἀκατάστατος	akatastatos	onbestendig (1 ev m/v)
.[2]	ἀκατάστατον	akatastaton	onbestendig (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Jac.	1:8	innerlijk verdeeld als hij is, **ongestadig** op al zijn wegen.	.1
	3:8	maar de tong kan geen mens bedwingen. Zij is een **onberekenbaar** kwaad,	.[2]''

158 ἀκατάσχετος akataschetos

Het bijvoeglijk naamwoord *akataschetos* betekent 'onbedwingbaar'.

.1	ἀκατάσχετον	akatascheton	onbedwingbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Jac.	3:8	SV Maar de tong kan geen mens temmen; zij is een **onbedwingelijk** kwaad,	oo

159 ἀκέραιος akeraios

Het bijvoeglijk naamwoord *akeraios* betekent 'rein, onbedorven, zuiver'.

In tegenstelling met *sophos eis to agathon* 'wijs ten opzichte van het goede', d.w.z. 'gespitst op het goede', betekent *akeraios eis to kakon* 'zuiver ten opzichte van het kwade' iets als 'immuun voor het kwade' (Rom.16:19).

.1	ἀκέραιοι	akeraioi	onbedorven (1 mv m/v)
.2	ἀκεραίους	akeraious	onbedorven (4 mv m/v)

Matt.	10:16	weest dan voorzichtig als slangen en **argeloos** als duiven.	.1
Rom.	16:19	maar ook **onbesmet** van het kwade.	.2
Fil.	2:15	opdat gij onberispelijk en **onbesmet** moogt zijn,	.1

160	ἀκλινής	aklinēs

Het bijvoeglijk naamwoord *aklinēs* betekent 'zonder neiging of gevaar van omvallen, onwankelbaar'.
In overdrachtelijke zin wordt de geloofsbelijdenis 'onwankelbaar' genoemd (Hebr.10:23).

.1	ἀκλινῆ	aklinē	onwankelbaar (4 ev m/v – 1/4 mv o)

Hebr. 10:23 Laten wij de belijdenis ... **onwankelbaar** vasthouden,

161	ἀκμάζω	akmazō

Het werkwoord *akmazō* betekent 'de periode van het hoogtepunt in een ontwikkeling meemaken, in de bloei van zijn leven zijn'.
In het NT wordt het alleen gezegd van druiven, in de zin van 'rijp zijn' (Openb.14:18).

.1	ἤκμασαν	ēkmasan	zij zijn rijp geworden (aor)

Openb.14:18 want zijn druiven **zijn rijp**.

162	ἀκμήν	akmēn

Het bijwoord *akmēn* betekent 'nog' met nadruk.
Vergelijk *1899 eti*, het gebruikelijke woord voor 'nog' zonder de nadruk die *akmēn* heeft.

.1	ἀκμήν	akmēn	nog

Matt. 15:16 Hij zeide: Zijt ook gij **nog** onbevattelijk?

163	ἀκοή	akoē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akoē* betekent (1) 'gehoor, oor', (2) '(het) horen' en (3) 'wat gehoord wordt, bericht'.
De concrete betekenis 'gehoor, oor' als instrument van het horen vinden we bijvoorbeeld in de uitdrukking *eis-pherein eis tas akoas* 'in de oren brengen', d.w.z. 'in het gehoor brengen, ten gehore brengen' (Hand.17:20, vgl. Luc.7:1).
De handeling van het horen vinden we in de uitdrukking *akoēi akouein* 'door te horen horen', wat een semitisme is voor 'heel goed horen' (Matt.13:14, geciteerd uit Jes.6:9).
In de zin van 'wat gehoord wordt', vinden we vertalingen als 'gerucht' (Matt.4:24), 'wat verteld werd' (Matt.14:1), en 'prediking' (Gal.3:2).

.1	ἀκοή	akoē	gehoor (1 ev)
.2	ἀκοήν	akoēn	gehoor (4 ev)

.3	ἀκοῆς	akoēs	gehoor (2 ev)
.4	ἀκοῇ	akoēi	gehoor (3 ev)
.5	ἀκοαί	akoai	gehoor (1 mv)
.6	ἀκοάς	akoas	gehoor (4 mv)
.7	ἀκοαῖς	akoais	gehoor (3 mv)

Matt.	4:24	En het **gerucht** van Hem drong door tot in geheel Syrië;	.1
	13:14	Met het **gehoor** zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan,	.4
	14:1	In die tijd hoorde Herodes, de viervorst, **wat** van Jezus **verteld werd**,	.2
	24:6	Ook zult gij horen van oorlogen en van **geruchten** van oorlogen.	.6
Marc.	1:28	En het **gerucht** van Hem drong terstond overal door	.1
	7:35	En zijn **oren** werden geopend en terstond werd de band zijner tong los	.5
	13:7	Doch wanneer gij hoort van oorlogen en **geruchten** van oorlogen,	.6
Luc.	7:1	Nadat Hij al zijn woorden ten **aanhoren** van het volk voleindigd had,	.6
Joh.	12:38	Here, wie heeft geloofd, **wat hij** van ons **hoorde**?	.4
Hand.	17:20	Want gij brengt ons enige vreemde dingen ten **gehore**;	.6
	28:26	zeggende: Ga heen tot dit volk en zeg: Met het **gehoor** zult gij horen	.4
Rom.	10:16	Want Jesaja zegt: Here, wie heeft geloofd **wat hij** van ons **hoorde**?	.4
	10:17	Zo is dan het geloof uit het **horen**,	.3
		en het **horen** door het woord van Christus.	.1
1Cor.	12:17	Als het lichaam geheel en al oog was, waar bleef het **gehoor**?	.1
		Als het geheel en al **gehoor** was, waar bleef de reuk?	.1
Gal.	3:2	ten gevolge van werken der wet, of van de **prediking** van het geloof?	.3
	3:5	ten gevolge van werken der wet, of van de **prediking** van het geloof?	.3
1Thess.	2:13	toen gij het gepredikte woord Gods van ons hebt ontvangen,	.3
		letterlijk: toen gij het woord der **prediking** van God ... hebt ontvangen,	
2Tim.	4:3	maar omdat hun **gehoor** verwend is,	.2
	4:4	dat zij hun **oor** van de waarheid zullen afkeren	.2
Hebr.	4:2	maar het woord der **prediking** was hun niet van nut,	.3
	5:11	omdat gij traag zijt geworden in het **horen**.	.7
2Petr.	2:8	door het zien en **horen** van hun tegen alle wet ingaande werken –	.4

164 ἀκολουθέω akoloutheō

Het werkwoord *akoloutheō* betekent 'volgen'.

Degene die men volgt wordt gewoonlijk in de derde naamval vermeld (bv. Matt.26:58), maar ook wel met behulp van de voorzetsels *opisō* 'achter' (bv. Matt.10:38) en *meta* 'met' (alleen Openb.6:8).

De letterlijke betekenis in de zin van 'achterna lopen' is aanwezig in bv. Matt.21:9. Grote scharen zijn het die Jezus 'achterna lopen' (bv. Matt.4:25). Vaak heeft *akoloutheō* de speciale betekenis 'als leerling volgen'. Wanneer Jezus zegt: 'Volg mij!', klinkt daarin mee 'Wees mijn discipel!' (Matt.9:9).

.1	ἀκολουθεῖ	akolouthei	hij volgt
.2	ἀκολουθοῦσιν	akolouthousin	zij volgen – volgend (3 mv m/o)
.3	ἀκολούθει	akolouthei	volg!

.4	ἀκολουθείτω	akoloutheitō	hij moet volgen!
.5	ἀκολουθῶν	akolouthōn	volgend (1 ev m)
.6	ἀκολουθοῦντα	akolouthounta	volgend (4 ev m – 1/4 mv o)
.7	ἀκολουθούσης	akolouthousēs	volgend (2 ev v)
.8	ἀκολουθοῦντι	akolouthounti	volgend (3 ev m/o)
.9	ἀκολουθοῦντες	akolouthountes	volgend (1 mv m)
.10	ἀκολουθοῦντας	akolouthountas	volgend (4 mv m)
.11	ἀκολουθοῦσιν	akolouthousin	zie 2
.12	ἠκολούθει	ēkolouthei	hij volgde
.13	ἠκολούθουν	ēkolouthoun	ik volgde – zij volgden
.14	ἀκολουθήσω	akolouthēsō	(dat) ik volg (aor) – ik zal volgen
.15	ἀκολουθήσεις	akolouthēseis	jij zult volgen
.16	ἠκολούθησεν	ēkolouthēsen	hij is gevolgd (aor)
.17	ἠκολουθήσαμεν	ēkolouthēsamen	wij zijn gevolgd (aor)
.18	ἠκολούθησαν	ēkolouthēsan	zij zijn gevolgd (aor)
.19	ἀκολουθήσωσιν	akolouthēsōsin	(dat) zij volgen (aor)
.20	ἀκολουθήσατε	akolouthēsate	volgt! (aor)
.21	ἀκολουθῆσαι	akolouthēsai	volgen (aor)
.22	ἀκολουθήσαντες	akolouthēsantes	volgend (1 mv m; aor)
.23	ἀκολουθησάντων	akolouthēsantōn	volgend (2 mv m/o; aor)
.[24]	ἀκολουθεῖν	akolouthein	volgen
.[25]	ἠκολουθήκαμεν	ēkolouthēkamen	wij waren gevolgd
.[26]	ἀκολουθήσουσιν	akolouthēsousin	zij zullen volgen – zullende volgen (3 mv m/o)

Matt.	4:20	**Zij** nu lieten terstond hun netten liggen en **volgden** Hem.	.18
	4:22	**Zij** lieten dan terstond het schip en hun vader achter en **volgden** Hem.	.18
	4:25	En Hem **volgden** vele scharen uit Galilea en Dekapolis en Jeruzalem	.18
	8:1	Nadat Hij nu van de berg was afgedaald, **volgden** Hem vele scharen.	.18
	8:10	verwonderde Hij Zich en zeide tot hen, **die** Hem **volgden**:	.11
	8:19	Meester, **ik zal** U **volgen,** waar Gij ook heengaat.	.14
	8:22	Jezus zeide tot hem: **Volg** mij en laat de doden hun doden begraven.	.3
	8:23	En toen Hij in het schip ging, **volgden** zijn discipelen Hem.	.18
	9:9	en Hij zeide tot hem: **Volg** Mij.	.3
		En **hij** stond op en **volgde** Hem.	.16
	9:19	En Jezus stond op en **volgde** hem met zijn discipelen.	.16/.12
	9:27	En terwijl Jezus vandaar verder ging, **volgden** Hem twee blinden,	.18
	10:38	wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij **gaat**, is Mij niet waardig.	.1
	12:15	En velen **volgden** Hem en Hij genas hen allen,	.18
	14:13	En toen de scharen dit hoorden, **volgden zij** Hem te voet uit de steden.	.18
	16:24	die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en **volge** Mij.	.4
	19:2	En vele scharen **volgden** Hem en Hij genas hen aldaar.	.18
	19:21	en gij zult een schat in de hemelen hebben, en kom hier, **volg** Mij.	.3
	19:27	Zie, **wij** hebben alles prijsgegeven en **zijn** U **gevolgd**;	.17
	19:28	Jezus zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, gij, **die** Mij **gevolgd zijt**,	.22
	20:29	En toen zij uit Jericho gingen, **volgde** Hem een grote schare.	.16
	20:34	en terstond werden zij ziende en **zij volgden** Hem.	.18
	21:9	En de scharen, die vóór Hem uit gingen en **die volgden**, riepen,	.9

	26:58	En Petrus **volgde** Hem van verre tot aan de hof van de hogepriester,	.12
	27:55	welke Jezus **gevolgd waren** uit Galilea, om Hem te dienen.	.18
Marc.	1:18	En **zij** lieten terstond hun netten liggen en **volgden** Hem.	.18
	2:14	en Hij zeide tot hem: **Volg** Mij.	.3
		En hij stond op en **volgde** Hem.	.16
	2:15	want zij waren talrijk en **zij volgden** Hem.	.18/.13
	3:7	En een talrijke menigte uit Galilea **ging mede**.	.18/.16
	5:24	En Hij ging met hem mede en een grote schare **volgde** Hem	.12
	6:1	en zijn discipelen **volgden** Hem.	.11
	8:34	Indien iemand achter Mij wil komen,	.[24]"
		die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en **volge** Mij.	.4
	9:38	wij hebben iemand, die ons niet **volgt**, ... boze geesten zien uitdrijven,	.1°
		en wij wilden het hem beletten, omdat hij ons niet **volgde**.	.1/.12
	10:21	en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom hier, **volg** Mij.	.3
	10:28	Zie, **wij** hebben alles prijsgegeven en **zijn** U **gevolgd**.	.17/.[25]
	10:32	en zij waren verbaasd en zij, **die volgden**, waren bevreesd.	.9
	10:52	En terstond werd **hij** ziende en **volgde** Hem op de weg.	.12
	11:9	En die voorgingen en die **volgden** riepen:	.9
	14:13	er zal u een man tegenkomen, die een kruik water draagt; **volgt** hem,	.20
	14:51	En een jonge man, ... **liep** mede, Hem **achterna**, en zij grepen hem.	.12/.16
	14:54	En Petrus **volgde** Hem van verre tot binnen de hof van de hogepriester	.16
	15:41	die, toen Hij in Galilea was, Hem **volgden** en Hem dienden,	.13
Luc.	5:11	En **zij** trokken de schepen op het land en ... **volgden** Hem.	.18
	5:27	en Hij zeide tot hem: **Volg** Mij.	.3
	5:28	En **hij** liet alles achter, stond op en **volgde** Hem.	.16/.12
	7:9	en Zich kerende tot de schare, **die** Hem **volgde**, sprak Hij:	.8
	9:11	Doch de scharen bemerkten het en **volgden** Hem.	.18
	9:23	die verloochene zichzelf en neme dagelijks zijn kruis op en **volge** Mij.	.4
	9:49	en wij wilden het hem beletten, omdat **hij** niet met ons U **volgt**.	.1
	9:57	zeide iemand tot Hem: **Ik zal** U **volgen**, waar Gij ook heengaat.	.14
	9:59	En Hij zeide tot een ander: **Volg** Mij.	.3
	9:61	En weer een ander zeide: **Ik zal** U **volgen**, Here,	.14
	18:22	en gij zult een schat hebben in de hemelen, en kom hier, **volg** Mij.	.3
	18:28	Zie, **wij** hebben het onze prijsgegeven en **zijn** U **gevolgd**.	.17
	18:43	En terstond werd hij ziende en **hij volgde** Hem, God lovende.	.12
	22:10	**Volgt** Hem in het huis, dat hij binnengaat,	.20
	22:39	En ook zijn discipelen **volgden** Hem.	.18
	22:54	En Petrus **volgde** van verre.	.12
	23:27	En Hem **volgde** een grote menigte van volk en van vrouwen,	.12
Joh.	1:37	En de twee discipelen hoorden hem dat zeggen en **volgden** Jezus.	.18
	1:38	Maar Jezus keerde Zich om en zag, **dat zij** Hem **volgden**,	.10
	1:41	**die** het van Johannes gehoord hadden en Hem **gevolgd waren**;	.23
	1:44	En Jezus zeide tot hem: **Volg** Mij.	.3
	6:2	En Hem **volgde** een grote schare, omdat zij de tekenen zagen,	.12
	8:12	**wie** Mij **volgt**, zal nimmer in de duisternis wandelen,	.5
	10:4	en de schapen **volgen** hem, omdat zij zijn stem kennen;	.1
	10:5	maar een vreemde **zullen zij** voorzeker niet **volgen**,	.19/.[26]

Joh.	10:27	Mijn schapen horen naar mijn stem en Ik ken ze en **zij volgen** Mij,	.2
	11:31	zagen Maria ijlings opstaan en naar buiten gaan en **zij volgden** haar,	.18
	12:26	Indien iemand Mij wil dienen, **hij volge** Mij,	.4
	13:36	Waar Ik heenga, kunt gij Mij nu niet **volgen**,	.21
		maar **gij zult** later **volgen**.	.15°▾
	13:37	Petrus zeide tot Hem: Here, waarom kan ik U thans niet **volgen**?	.21/.[24]
	18:15	En Simon Petrus en een andere discipel **volgden** Jezus.	.12
	20:6	Simon Petrus dan kwam ook, hem **volgende**, en hij ging het graf binnen	.5
	21:19	En dit gezegd hebbende, sprak Hij tot hem: **Volg** Mij.	.3
	21:20	En Petrus, zich omwendende, zag de discipel **volgen**,	.6
	21:22	Indien Ik wil, dat hij blijft, ... wat gaat het u aan? **Volg** gij Mij.	.3
Hand.	12:8	En hij deed aldus. En hij zeide tot hem: Sla uw mantel om en **volg** mij.	.3
	12:9	**hij volgde** hem naar buiten en hij wist niet, dat het werkelijkheid was,	.12
	13:43	**volgden** vele van de Joden en de vereerders van God,	.18
	21:36	want de volksmenigte **volgde**, al schreeuwende: Weg met hem!	.12
1Cor.	10:4	want zij dronken uit een geestelijke rots, **welke** met hen **medeging**,	.7
Openb.	6:8	zijn naam was [de] dood, en het dodenrijk **volgde** achter hem.	.1/.12
	14:4	Dezen zijn het, **die** het Lam **volgen**, waar Hij ook heengaat.	.9
	14:8	En een andere, een tweede engel, **volgde**, zeggende:	.16
	14:9	En een andere engel, een derde, **volgde** hen, zeggende met luider stem:	.16
	14:13	dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken **volgen** hen na.	.1
	18:5	SV Want haar zonden **zijn** de ene op de andere **gevolgd** tot de hemel toe,	.18°°
	19:14	de heerscharen, die in de hemel zijn, **volgden** Hem op witte paarden,	.12

165 ἀκούω akouō

Het werkwoord *akouō* betekent 'horen, luisteren'.

Wat men hoort, kan zowel in een tweede als in een vierde naamval worden vermeld (vgl. bv. Matt.26:65 en Marc.14:64, of Matt.12:19 en Joh.5:25). Wanneer het echter gaat om datgene waarover men hoort, vinden we steeds een vierde naamval, bv. (over) Christus horen (Ef.4:21), of (over) oorlogen en geruchten van oorlogen horen (Matt.24:6). Wanneer het gaat om de spreker, vinden we steeds een tweede naamval (bv. Matt.2:9), of een constructie met een voorzetsel (bv. 2Cor.12:6; Hand.10:22).

De verschillende contexten waar het woord *akouō* in staat, accentueren verschillende betekenisnuances: 'verhoren' wanneer God het is die hoort (bv. 1Joh.5:14-15); 'gehoorzamen' wanneer het bevelen of raadgevingen betreft (bv. Matt.17:5; vgl. het Nederlandse 'luisteren naar'); '(een gevangene of een arrestant) verhoren' in juridische taal (Joh.7:51; Hand.25:22); 'kunnen horen' in het geval van oren (Marc.4:23) of doven (Matt.11:5); 'aanhoren, blijven horen, het verdragen om ernaar te luisteren' in het geval van 'moeilijke' woorden (Joh.6:60); en tenslotte 'begrijpen' waar duidelijk is dat het horen van het geluid op zichzelf niet bedoeld kan zijn (bv. 1Cor.14:2; Matt.13:13).

.1	ἀκούω	akouō	ik hoor – (dat) ik hoor
.2	ἀκούεις	akoueis	jij hoort
.3	ἀκούει	akouei	hij hoort
.4	ἀκούομεν	akouomen	wij horen

.5	ἀκούετε	akouete	jullie horen – hoort!
.6	ἀκούουσιν	akouousin	zij horen – horend (3 mv m/o)
.7	ἀκούω	akouō	zie 1
.8	ἀκούωσιν	akouōsin	(dat) zij horen
.9	ἄκουε	akoue	hoor!
.10	ἀκουέτω	akouetō	hij moet horen!
.11	ἀκούετε	akouete	zie 5
.12	ἀκούειν	akouein	horen
.13	ἀκούων	akouōn	horend (1 ev m)
.14	ἀκούοντα	akouonta	horend (4 ev m – 1/4 mv o)
.15	ἀκούοντος	akouontos	horend (2 ev m/o)
.16	ἀκούοντι	akouonti	horend (3 ev m/o)
.17	ἀκούοντες	akouontes	horend (1 mv m)
.18	ἀκούοντας	akouontas	horend (4 mv m)
.19	ἀκουόντων	akouontōn	horend (2 mv m/o)
.20	ἀκούουσιν	akouousin	zie 6
.21	ἀκούοντα	akouonta	zie 14
.22	ἤκουεν	ēkouen	hij hoorde
.23	ἤκουον	ēkouon	ik hoorde – zij hoorden
.24	ἀκούσει	akousei	hij zal horen – jij zult horen (med)
.25	ἀκούσετε	akousete	jullie zullen horen
.26	ἀκούσουσιν	akousousin	zij zullen horen – zullende horen (3 mv m/o)
.27	ἤκουσα	ēkousa	ik heb gehoord (aor)
.28	ἤκουσας	ēkousas	jij hebt gehoord (aor)
.29	ἤκουσεν	ēkousen	hij heeft gehoord (aor)
.30	ἠκούσαμεν	ēkousamen	wij hebben gehoord (aor)
.31	ἠκούσατε	ēkousate	jullie hebben gehoord (aor)
.32	ἤκουσαν	ēkousan	zij hebben gehoord (aor)
.33	ἀκούσω	akousō	(dat) ik hoor (aor) – ik zal horen
.34	ἀκούσῃ	akousēi	(dat) hij hoort (aor) – jij zult horen (med)
.35	ἀκούσητε	akousēte	(dat) jullie horen (aor)
.36	ἀκούσωσιν	akousōsin	(dat) zij horen (aor)
.37	ἀκουσάτω	akousatō	hij moet horen! (aor)
.38	ἀκούσατε	akousate	hoort! (aor)
.39	ἀκουσάτωσαν	akousatōsan	zij moeten horen! (aor)
.40	ἀκοῦσαι	akousai	horen (aor)
.41	ἀκούσας	akousas	horend (1 ev m; aor)
.42	ἀκούσαντες	akousantes	horend (1 mv m; aor)
.43	ἀκουσάντων	akousantōn	horend (2 mv m/o; aor)
.44	ἀκούσασιν	akousasin	horend (3 mv m/o; aor)
.45	ἀκούσασα	akousasa	horend (1 ev v; aor)
.46	ἀκήκοα	akēkoa	ik heb gehoord
.47	ἀκηκόαμεν	akēkoamen	wij hebben gehoord
.48	ἀκηκόατε	akēkoate	jullie hebben gehoord
.49	ἀκηκόασιν	akēkoasin	zij hebben gehoord
.50	ἀκηκοότας	akēkootas	gehoord hebbend (4 mv m)
.51	ἀκούσῃ	akousēi	zie 34

.52	ἀκουσθήσεται	akousthēsetai	hij zal gehoord worden (pass)
.53	ἀκουσόμεθα	akousometha	wij zullen horen (med)
.54	ἀκούσεσθε	akousesthe	jullie zullen horen (med)
.55	ἀκούσονται	akousontai	zij zullen horen (med)
.56	ἀκούεται	akouetai	hij wordt gehoord (med)
.57	ἠκούσθη	ēkousthē	hij is gehoord (aor pass)
.58	ἀκουσθῇ	akousthēi	(dat) hij gehoord wordt (aor pass)
.59	ἀκουσθεῖσιν	akoustheisin	gehoord (3 mv m/o; aor pass)

Matt.	2:3	**Toen** koning Herodes hiervan **hoorde**, ontstelde hij en geheel Jeruzalem	.41
	2:9	Zij **hoorden** de koning **aan en** reisden weg;	.42
	2:18	Een stem **is** te Rama **gehoord**, geween en veel geklaag: Rachel,	.57
	2:22	**Toen hij** echter **hoorde**, dat Archelaüs koning over Judea was	.41
	4:12	**Toen Hij vernam**, dat Johannes overgeleverd was, trok Hij Zich terug	.41
	5:21	**Gij hebt gehoord**, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doodslaan;	.31
	5:27	**Gij hebt gehoord**, dat er gezegd is: Gij zult niet echtbreken.	.31
	5:33	Wederom **hebt gij gehoord**, dat tot de ouden gezegd is:	.31
	5:38	**Gij hebt gehoord**, dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand.	.31
	5:43	**Gij hebt gehoord**, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben	.31
	7:24	Een ieder nu, die deze mijn woorden **hoort** en ze doet,	.3
	7:26	En een ieder, **die** deze mijn woorden **hoort** en ze niet doet,	.13
	8:10	**Toen** Jezus dit **hoorde**, verwonderde Hij Zich en zeide tot hen,	.41
	9:12	Hij **hoorde** het **en** zeide: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig,	.41
	10:14	indien iemand u niet ontvangt of uw woorden niet **hoort**, verlaat dat huis	.51
	10:27	wat **gij** u in het oor **hoort** fluisteren, predikt het van de daken.	.5
	11:2	Johannes nu **hoorde** ... de werken ... **en** liet ... de vraag overbrengen:	.41
	11:4	Gaat heen en boodschapt Johannes wat **gij hoort** en ziet:	.5
	11:5	melaatsen worden gereinigd en doven **horen** en doden worden opgewekt	.6
	11:15	Wie oren heeft, die **hore**!	.10
		SV Wie oren heeft **om te horen**,	.12°
	12:19	en niemand **zal** op de pleinen zijn stem **horen**.	.24
	12:24	de Farizeeën **hoorden** het **en** zeiden: Deze drijft de boze geesten ... uit	.42
	12:42	zij is gekomen van de einden der aarde om de wijsheid van Salomo **te horen**,	.40
	13:9	Wie oren heeft, die **hore**!	.10
	13:9	SV Wie oren heeft **om te horen**,	.12°
	13:13	omdat zij ziende niet zien en **horende**	.17
		niet **horen** of begrijpen.	.6
	13:14	Met het gehoor **zult gij horen** en gij zult het geenszins verstaan,	.25
	13:15	en hun oren zijn hardhorend geworden, ...,	.32
		letterlijk: en **zij hebben** met de oren met moeite **gehoord**, ...,	
		opdat **zij** niet zien met hun ogen, en met hun oren niet **horen**,	.36
	13:16	Maar uw ogen zijn zalig, omdat zij zien en uw oren, omdat **zij horen**.	.3/.6
	13:17	Ik zeg u: Vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd ... **te horen**	.40
		wat **gij hoort**,	.5
		en **zij hebben** het niet **gehoord**.	.32
	13:18	Gij nu, **hoort** de gelijkenis van de zaaier.	.38
	13:19	een ieder, **die** het woord van het Koninkrijk **hoort** en het niet verstaat,	.15

	13:20	**die** het woord **hoort** en het terstond met blijdschap aanneemt;	.13
	13:22	De in de dorens gezaaide is hij, **die** het woord **hoort**,	.13
	13:23	De in goede aarde gezaaide is hij, **die** het woord **hoort** en verstaat,	.13
	13:43	Wie oren heeft, die **hore**!	.10
	13:43	SV Wie oren heeft **om te horen**,	.12°
	14:1	In die tijd **hoorde** Herodes, de viervorst, wat van Jezus verteld werd,	.29
	14:13	**Toen** Jezus dit **hoorde**, trok Hij Zich vandaar in een schip terug ...	.41
		En **toen** de scharen dit **hoorden**, volgden zij Hem te voet uit de steden.	.42
	15:10	zeide Hij tot hen: **Hoort** en verstaat!	.11
	15:12	dat de Farizeeën, **toen** zij dit woord **hoorden**, er aanstoot aan namen?	.42
	17:5	mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb; **hoort** naar Hem!	.11
	17:6	**Toen** de discipelen dit **hoorden**, wierpen zij zich op hun aangezicht	.42
	18:15	(16) Indien **hij** naar u **luistert**, hebt gij uw broeder gewonnen.	.34
	18:16	Indien **hij** niet **luistert**, neem dan nog een of twee met u mede,	.34
	19:22	**Toen** de jongeling [dit] woord **hoorde**, ging hij bedroefd heen,	.41
	19:25	**Toen** de discipelen dit **hoorden**, waren zij zeer verslagen	.42
	20:24	En **toen** de tien dit **hoorden**, namen zij het de beide broeders kwalijk.	.42
	20:30	**toen zij hoorden**, dat Jezus voorbijging,	.42
	21:16	en zij zeiden tot Hem: **Hoort Gij** wat dezen zeggen?	.2
	21:33	**Hoort** een andere gelijkenis.	.38
	21:45	En **toen** de overpriesters ... zijn gelijkenissen **hadden gehoord**,	.42
	22:7	SV **Toen** nu de koning dat **hoorde**, werd hij toornig,	.41
	22:22	**Toen zij** dit **hoorden**, verwonderden zij zich	.42
	22:33	En de scharen, **die** dat **hoorden**, stonden versteld over zijn leer.	.42
	22:34	**Toen** de Farizeeën **gehoord hadden**, dat ..., kwamen zij bijeen,	.42
	24:6	Ook zult gij **horen** van oorlogen en van geruchten van oorlogen.	.12
	26:65	Zie, nu **hebt gij** de godslastering **gehoord**. Wat dunkt u?	.31
	27:13	**Hoort Gij** niet, hoeveel zij tegen U getuigen?	.2
	27:47	En sommige van de omstanders, dit **horende**, zeiden: Hij roept Elia.	.42
	28:14	indien dit de stadhouder **ter ore komt**, wij zullen het in orde brengen	.58
Marc.	2:1	**hoorde men** na enige dagen, dat Hij thuis was.	.57
	2:17	En Jezus **hoorde** het **en** zeide tot hen:	.41
	3:8	kwam een talrijke menigte tot Hem, **daar zij hoorden**, hoeveel Hij deed.	.42/.17
	3:21	En **toen** zijn naastbestaanden dit **hoorden**, gingen zij heen	.42
	4:3	**Hoort**. Zie, een zaaier ging uit om te zaaien.	.11
	4:9	En Hij zeide: Wie oren heeft **om te horen**,	.12
		die **hore**.	.10
	4:12	dat zij ziende zien en niet bemerken, en **horende**	.17
		horen en niet verstaan, opdat zij zich niet bekeren	.8
	4:15	en zodra **zij** het **horen**, komt terstond de satan	.36
	4:16	die, zodra **zij** het woord **horen**, het terstond met blijdschap aannemen.	.36
	4:18	dit zijn zij, **die** het woord **horen**,	.17/.42
	4:20	zij, die het woord **horen** en in zich opnemen en vrucht dragen,	.20
	4:23	Indien iemand oren heeft **om te horen**,	.12
		die **hore**.	.10
	4:24	En Hij zeide tot hen: Ziet toe, wat gij **hoort**.	.5
		SV en u, **die hoort**, zal meer toegelegd worden.	.20°

Marc.	4:33	naardat zij het konden **horen**,	.12
	5:27	**had gehoord**, wat er van Jezus verteld werd, **en** zij kwam	.45
	5:36	SV En Jezus, terstond **gehoord hebbende** het woord,	.41°°
	6:2	En zeer velen van **die** Hem **hoorden**, stonden versteld	.17
	6:11	En indien een plaats u niet ontvangt en **zij** niet naar u **luisteren**,	.36
	6:14	En koning Herodes **hoorde** van Hem, want zijn naam was bekend geworden;	.29
	6:16	**Toen** dan Herodes van Hem **hoorde**, zeide hij:	.41
	6:20	en hij beschermde hem en **als hij** hem **gehoord had**,	.41
		was hij in grote verlegenheid, maar **hij hoorde** hem gaarne.	.22
	6:29	En **toen** zijn discipelen het **hoorden**, kwamen zij en namen zijn lijk weg	.42
	6:55	waar **zij hoorden** dat Hij was.	.23
	7:14	zeide Hij tot hen: **Hoort** allen naar Mij en verstaat wèl:	.5/.38
	7:16	[Indien iemand oren heeft **om te horen**,	.12°
		die **hore**.]	.10°
	7:25	Want terstond **hoorde** van Hem een vrouw ...; **en** zij kwam tot Hem	.45
	7:37	ook de doven doet Hij **horen** en de stommen spreken.	.12
	8:18	Hebt gij ogen en ziet gij niet; hebt gij oren en **hoort gij** niet?	.5
	9:7	Deze is mijn Zoon, de geliefde, **hoort** naar Hem.	.11
	10:41	En **toen** de tien dit **hoorden**, begonnen zij het ... kwalijk te nemen.	.42
	10:47	**toen hij hoorde**, dat het Jezus van Nazaret was, begon hij te roepen	.41
	11:14	En zijn discipelen **hoorden** het.	.23
	11:18	En de overpriesters en de schriftgeleerden **hoorden** het	.32
	12:28	En een der schriftgeleerden, tot Hem komende, **hoorde** ... **en** ... vroeg	.41
	12:29	(30) ... **Hoor**, Israël, de Here, onze God, de Here is één,	.9
	12:37	En het merendeel van de schare **hoorde** Hem gaarne.	.22
	13:7	Doch wanneer **gij hoort** van oorlogen en geruchten van oorlogen,	.35
	14:11	**Toen zij** dat **hoorden**, verblijdden zij zich	.42
	14:58	**Wij hebben** Hem **horen** zeggen: Ik zal deze tempel ... afbreken,	.30
	14:64	**Gij hebt** de godslastering **gehoord**: wat is uw oordeel?	.31
	15:35	sommige van de omstanders, dit **horende**, zeiden: Zie, Hij roept Elia.	.42
	16:11	En **toen zij hoorden**, dat Hij leefde ..., geloofden zij het niet.	.42°
Luc.	1:41	En toen Elisabet de groet van Maria **hoorde**, geschiedde het,	.29
	1:58	En haar buren en nabestaanden **hoorden**,	.32
	1:66	En allen **die** het **hoorden**, namen het ter harte	.42
	2:18	En allen, **die** ervan **hoorden**, verbaasden zich	.42
	2:20	om alles wat **zij hadden gehoord** en gezien, gelijk het hun gezegd was.	.32
	2:46	**terwijl Hij** naar hen **hoorde** en hun vragen stelde	.14
	2:47	Allen nu, **die** Hem **hoorden**, waren verbaasd over zijn verstand	.17
	4:23	Doe alle dingen, waarvan **wij gehoord hebben**,	.30
	4:28	allen in de synagoge werden met toorn vervuld, **toen zij** dit **hoorden**.	.17
	5:1	En het geschiedde, toen de schare ... naar het woord Gods hoorde,	.12
		letterlijk: En het geschiedde bij het **horen** ... naar het woord Gods,	
	5:15	en vele scharen stroomden samen **om te horen**	.12
	6:17	(18) die gekomen waren **om** Hem **te horen** en genezen te worden	.40
	6:27	Maar tot u, **die** Mij **hoort**, zeg ik: Hebt uw vijanden lief,	.20
	6:47	Een ieder, **die** tot Mij komt en mijn woorden **hoort** en ze doet,	.13
	6:49	Doch **wie hoort** en het niet doet,	.41

7:3	**Toen** hij van Jezus **hoorde**, zond hij enige oudsten der Joden tot Hem	.41
7:9	**Toen** Jezus dit **hoorde**, verwonderde Hij Zich over hem,	.41
7:22	Gaat heen en boodschapt Johannes wat **gij** gezien en **gehoord hebt**:	.31
	... doven **horen**, doden worden opgewekt, armen ontvangen het evangelie;	.6
7:29	En **toen** al het volk dit **hoorde**, ..., hebben zij God gerechtvaardigd,	.41
8:8	Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft **om te horen**,	.12
	die **hore**.	.10
8:10	opdat zij ziende niet zien en **horende** niet begrijpen.	.17
8:12	Die langs de weg, zijn zij, **die** het **gehoord hebben**;	.17/.42
8:13	zij, die het woord, zodra **zij** het **horen**, met blijdschap ontvangen;	.36
8:14	Wat in de dorens viel, dat zijn zij, **die** het **gehoord hebben**;	.42
8:15	die met een goed en vroom hart het woord **gehoord hebbende**,	.42
8:18	Ziet dan toe, hoe **gij hoort**.	.5
8:21	Mijn moeder en mijn broeders zijn dezen, **die** het woord Gods **horen**	.17
8:50	Maar Jezus **hoorde** het **en** antwoordde hem:	.41
9:7	Herodes, de viervorst, **hoorde** alles wat er gebeurd was	.29
9:9	Wie zou deze zijn, van wie **ik** zulke dingen **hoor**?	.1
9:35	Deze is mijn Zoon, de uitverkorene, **hoort** naar Hem.	.11
10:16	**Wie** naar u **hoort**,	.13
	hoort naar Mij;	.3
10:24	Want Ik zeg u: Vele profeten en koningen hebben willen ... **horen**,	.40
	wat **gij hoort**,	.5
	en **zij hebben** het niet **gehoord**.	.32
10:39	die, aan de voeten des Heren gezeten, naar zijn woord **luisterde**.	.22
11:28	Zeker, zalig, **die** het woord Gods **horen** en het bewaren.	.17
11:31	zij is gekomen van de einden der aarde **om** de wijsheid van Salomo **te horen**,	.40
12:3	al wat gij in het donker gesproken hebt, **zal** in het licht **gehoord worden**	.52
14:15	**Toen** iemand van de disgenoten dat **hoorde**, zeide hij tot Hem:	.41
14:35	Wie oren heeft **om te horen**,	.12
	die **hore**!	.10
15:1	en de zondaars plachten tot Hem te komen **om** naar Hem **te horen**.	.12
15:25	en toen hij dicht bij huis kwam, **hoorde hij** muziek en dans.	.29
16:2	En hij liet hem roepen en zeide tot hem: Wat **hoor ik** daar van u?	.1
16:14	Dit alles **hoorden** de Farizeeën, die geldzuchtig waren,	.23
16:29	Zij hebben Mozes en de profeten, naar hen **moeten zij luisteren**.	.39
16:31	Indien **zij** naar Mozes en de profeten niet **luisteren**,	.6
18:6	En de Here zeide: **Hoort**, wat de onrechtvaardige rechter zegt.	.38
18:22	**Toen** Jezus dat **hoorde**, zeide Hij tot hem:	.41
18:23	**Toen hij** dat **hoorde**, werd hij diep bedroefd, want hij was zeer rijk.	.41
18:26	En **die** dit **hoorden**, zeiden tot Hem: Maar wie kan dan behouden worden?	.42
18:36	**Toen** deze **hoorde**, dat er een schare voorbijging,	.41
19:11	**Toen zij** daarnaar **luisterden**, sprak Hij nog een gelijkenis uit,	.19
19:48	want al het volk hing aan zijn lippen.	.13
	letterlijk: want al het volk hing Hem aan, Hem **horende**.	
20:16	Maar **toen zij** dat **hoorden**, zeiden zij: Dat nooit!	.42
20:45	**Terwijl** al het volk het **hoorde**, zeide Hij tot de discipelen:	.15
21:9	En wanneer **gij hoort** van oorlogen en onlusten,	.35

Luc.	21:38	En al het volk kwam ... tot Hem in de tempel **om** Hem **te horen**.	.12
	22:71	Zelf **hebben wij** het immers uit zijn mond **gehoord**.	.30
	23:6	**Toen** Pilatus dit **hoorde**, vroeg hij, of die man een Galileeër was,	.41
	23:8	omdat hij van Hem hoorde,	.12
		letterlijk: wegens het **horen** over Hem,	
Joh.	1:37	En de twee discipelen **hoorden** hem dat zeggen en volgden Jezus.	.32
	1:41	**die** het van Johannes **gehoord hadden** en Hem gevolgd waren:	.43
	3:8	De wind blaast, waarheen hij wil, en **gij hoort** zijn geluid,	.2
	3:29	de vriend ..., **die** erbij staat en naar hem **luistert**, verblijdt zich	.13
	3:32	wat **Hij** gezien en **gehoord heeft**, dat getuigt Hij	.29
	4:1	Toen nu de Here vernam, dat de Farizeeën **gehoord hadden**,	.32
	4:42	want **wij** zelf **hebben** Hem **gehoord** en weten,	.47
	4:47	**Toen** deze **hoorde**, dat Jezus uit Judea naar Galilea gekomen was,	.41
	5:24	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, **wie** mijn woord **hoort** en Hem gelooft,	.13
	5:25	dat de doden naar de stem van de Zoon van God **zullen horen**,	.55/.26
		en **die** haar **horen**, zullen leven.	.42
	5:28	dat allen, die in de graven zijn, naar zijn stem **zullen horen**,	.55/.26
	5:30	gelijk **Ik hoor**, oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig,	.1
	5:37	**Gij hebt** nooit zijn stem **gehoord** of zijn gedaante gezien,	.48
	6:45	Een ieder, **die** het van de Vader **gehoord** en geleerd **heeft**, komt tot Mij.	.41/.13
	6:60	Vele dan van zijn discipelen **hoorden** dit **en** zeiden:	.42
		Deze rede is hard; wie kan haar **aanhoren**?	.12
	7:32	De Farizeeën **hoorden** de schare dit over Hem mompelen	.32
	7:40	Sommigen dan uit de schare, **die** naar deze woorden **geluisterd hadden**,	.42
	7:51	tenzij men zich eerst van hem op de hoogte gesteld heeft	.34
		letterlijk: tenzij **zij zich** eerst van hem **op de hoogte gesteld heeft**	
	8:9	Maar **toen zij** dit **hoorden**, gingen zij één voor één weg,	.42°
	8:26	en wat **Ik** van Hem **gehoord heb**, dat spreek Ik tot de wereld.	.27
	8:38	zo doet ook gij, wat **gij** van uw vader **gehoord hebt**.	.31''
	8:40	een mens, die u de waarheid gezegd heeft, welke **Ik** van God **gehoord heb**;	.27
	8:43	Omdat gij mijn woord niet kunt **horen**.	.12
	8:47	Wie uit God is, **hoort** de woorden Gods;	.3
		daarom **hoort gij** niet, omdat gij uit God niet zijt.	.5
	9:27	Ik heb het u al gezegd, en **gij hebt** er niet naar **gehoord**;	.31
		waarom wilt gij het opnieuw **horen**?	.12
	9:31	Wij weten, dat God naar zondaars niet **hoort**,	.3
		maar is iemand godvruchtig, en doet hij zijn wil, die **verhoort Hij**.	.3
	9:32	Van eeuwigheid **is het** niet **gehoord**,	.57
	9:35	Jezus **hoorde**, dat zij hem uitgeworpen hadden,	.29
	9:40	Dit **hoorden** sommigen uit de Farizeeën, die bij Hem waren,	.32
	10:3	Voor hem doet de deurwachter open en de schapen **horen** naar zijn stem	.3
	10:8	maar de schapen **hebben** naar hen niet **gehoord**.	.32
	10:16	ook die moet Ik leiden en zij **zullen** naar mijn stem **horen**	.26
	10:20	waarom **luistert gij** naar Hem?	.5
	10:27	Mijn schapen **horen** naar mijn stem en Ik ken ze en zij volgen Mij,	.3/.6
	11:4	**Toen** Jezus het **hoorde**, zeide Hij: Deze ziekte is niet ten dode,	.41
	11:6	Toen **Hij** dan **hoorde**, dat hij ziek was, bleef Hij daarop nog twee dagen	.29

	11:20	Toen nu Marta **hoorde**, dat Jezus kwam, ging zij Hem tegemoet,	.29
	11:29	En toen zij dat **hoorde**, stond zij ijlings op en ging tot Hem;	.29
	11:41	Vader, Ik dank U, dat **Gij** Mij **verhoord hebt**.	.28
	11:42	Zelf wist Ik, dat **Gij** Mij altijd **verhoort**,	.2
	12:12	De volgende dag, **toen** de grote menigte ... **hoorde**, dat Jezus ... kwam,	.42
	12:18	omdat **zij gehoord hadden**, dat Hij dit teken gedaan had.	.29/.32
	12:29	De schare dan, **die** daar stond en **toehoorde**,	.41
	12:34	**Wij hebben** uit de wet **gehoord**, dat de Christus tot in eeuwigheid blijft;	.30
	12:47	En indien iemand naar mijn woorden **hoort**, maar ze niet bewaart,	.34
	14:24	en het woord, dat **gij hoort**, is niet van Mij, maar van de Vader,	.5
	14:28	**Gij hebt gehoord,** dat Ik tot u gezegd heb: Ik ga heen en kom tot u.	.31
	15:15	omdat Ik alles, wat **Ik** van mijn Vader **gehoord heb**, u heb bekend gemaakt.	.27
	16:13	maar al wat **Hij hoort**, zal Hij spreken	.34/.24/.3
	18:21	Vraag hun, **die gehoord hebben**, wat Ik tot hen gesproken heb;	.50
	18:37	die uit de waarheid is, **hoort** naar mijn stem.	.3
	19:8	Toen Pilatus dan dit woord **hoorde**, werd hij nog meer bevreesd,	.29
	19:13	Pilatus dan **hoorde** deze woorden **en** hij liet Jezus naar buiten brengen	.41
	21:7	Simon Petrus dan, **toen hij hoorde**, dat ..., sloeg zijn opperkleed om,	.41
Hand.	1:4	de belofte van de Vader, die **gij** (zeide Hij) van Mij **gehoord hebt**.	.31
	2:6	want een ieder **hoorde** hen in zijn eigen taal spreken.	.23
	2:8	En hoe **horen wij** hen dan een ieder in onze eigen taal,	.4
	2:11	**wij horen** hen in onze eigen taal van de grote daden Gods spreken.	.4
	2:22	Mannen van Israël, **hoort** deze woorden:	.38
	2:33	heeft Hij dit uitgestort, wat **gij** en ziet en **hoort**.	.5
	2:37	**Toen zij** dit **hoorden**, werden zij diep in hun hart getroffen,	.42
	3:22	naar hem **zult gij horen** in alles wat hij tot u spreken zal;	.54
	3:23	die naar deze profeet niet **hoort**, ... zal worden uitgeroeid.	.34
	4:4	Maar velen van hen, **die** het woord **gehoord hadden**, werden gelovig,	.43
	4:19	of het recht is voor God, meer aan u dan aan God **gehoor te geven**;	.12
	4:20	wij kunnen niet nalaten te spreken van wat **wij** gezien en **gehoord hebben**.	.30
	4:24	En **toen** dezen het **hoorden**, verhieven zij eenparig hun stem tot God	.42
	5:5	**bij het horen** van deze woorden viel Ananias neder en blies de adem uit.	.13
		En een grote vrees kwam over allen, **die** het **hoorden**.	.18
	5:11	grote vrees kwam over de gehele gemeente en over allen, **die** dit **hoorden**.	.18
	5:21	zij **gaven** daaraan **gehoor en** gingen tegen de ochtend de tempel binnen	.42
	5:24	Toen nu de hoofdman ... en de overpriesters deze woorden **hoorden**,	.32
	5:33	**Toen zij** dit **hoorden**, ontstaken zij in woede	.42
	6:11	**Wij hebben** hem lasterlijke woorden tegen Mozes en God **horen** spreken.	.47
	6:14	**wij hebben** hem **horen** zeggen, dat deze Jezus ... deze plaats zal afbreken	.47
	7:2	En hij zeide: Gij, mannen broeders en vaders, **hoort** toe.	.38
	7:12	Maar **toen** Jakob **hoorde**, dat er koren was in Egypte,	.41
	7:34	**Ik heb** zijn zuchten **gehoord** en ben nedergedaald om hen te verlossen;	.27
	7:37	SV Die **zult gij horen**.	.54°
	7:54	**Toen zij** dit **hoorden**, sneed het hun door het hart	.17
	8:6	En toen de scharen Filippus hoorden en tekenen zagen, letterlijk: En bij het **horen** ...	.12
	8:14	**Toen** nu de apostelen te Jeruzalem **hoorden**,	.42

Hand.	8:30	En Filippus liep snel erheen en **hoorde** hem de profeet Jesaja lezen	.29
	9:4	en ter aarde gevallen, **hoorde hij** een stem tot zich zeggen: Saul, Saul,	.29
	9:7	En de mannen ... stonden sprakeloos, **daar zij** wel de stem **hoorden**,	.17
	9:13	En Ananias antwoordde: Here, **ik heb** van velen over deze man **gehoord**,	.46/.27
	9:21	En allen, **die** het **hoorden**, stonden verbaasd	.17
	9:38	**toen zij hoorden**, dat Petrus daar was,	.42
	10:22	**om** u te zijnen huize te nodigen en **te horen** wat gij zeggen zult.	.40
	10:33	**om te horen** al wat u door de Here opgedragen is.	.40
	10:44	viel de Heilige Geest op allen, **die** het woord **hoorden**.	.18
	10:46	want **zij hoorden** hen spreken in tongen en God grootmaken.	.23
	11:1	de broeders in Judea **hoorden**, dat ook de heidenen ... aangenomen hadden.	.32
	11:7	En **ik hoorde** ook een stem tot mij zeggen: Sta op, Petrus,	.27
	11:18	En **toen zij** dit **gehoord hadden**, kwamen zij tot rust	.42
	11:22	En het bericht daarvan **kwam** de gemeente van Jeruzalem **ter ore**	.57
	13:7	Deze begeerde het woord Gods **te horen**	.40
	13:16	Mannen van Israël en vereerders van God, **luistert**.	.38
	13:44	kwam bijna de gehele stad bijeen **om** het woord Gods **te horen**.	.40
	13:48	**Toen** nu de heidenen dit **hoorden**, verblijdden zij zich	.21
	14:9	Deze man **luisterde** naar Paulus, wanneer hij sprak,	.22/.29
	14:14	Maar **toen** de apostelen Barnabas en Paulus dat **hoorden**,	.42
	15:7	opdat door mijn mond de heidenen het woord van het evangelie zouden **horen**	.40
	15:12	en **zij hoorden** Barnabas en Paulus verhalen	.23
	15:13	Mannen broeders, **hoort** naar mij!	.38
	15:24	Aangezien **wij gehoord hebben**, dat enigen ... u ... hebben verontrust,	.30
	16:14	En een zekere vrouw, met name Lydia, ... **hoorde toe**,	.22
	16:38	En dezen werden bevreesd, **toen zij hoorden**, dat het Romeinen waren;	.42
	17:8	zij maakten de bevolking en de stadsbestuurders, **die** dit **hoorden**, ongerust.	.18
	17:21	Alle Atheners ... hadden voor niets anders tijd over dan **om** ... **te horen**.	.12
	17:32	**Toen zij** nu van een opstanding van doden **hoorden**, spotten sommigen,	.42
		maar anderen zeiden: **Wij zullen** u hierover nog wel eens **horen**.	.53
	18:8	vele van de Korintiërs, **die** hem **hoorden**, geloofden en lieten zich dopen.	.17
	18:26	En **toen** Priscilla en Aquila hem **hoorden**, namen zij hem tot zich	.42
	19:2	**Wij hebben** zelfs niet **gehoord**, dat er een Heilige Geest is.	.30
	19:5	En **toen zij** dit **hoorden**, lieten zij zich dopen	.42
	19:10	zodat allen, die in Asia woonden, het woord des Heren **hoorden**,	.40
	19:26	en **gij** ziet en **hoort**, dat deze Paulus ... afkerig gemaakt heeft	.5
	19:28	**Toen zij** nu dit **hoorden**, riepen zij in heftige opwinding:	.42
	21:12	Toen **wij** dit **hoorden**, verzochten ... wij ... niet op te gaan	.30
	21:20	En zij loofden God, **toen zij** dit **hoorden**,	.42
	21:22	**Zij zullen** stellig **horen**, dat gij aangekomen zijt.	.55
	22:1	**luistert** naar hetgeen ik thans ter verdediging tot u ga zeggen.	.38
	22:2	**Toen zij** nu **hoorden**, dat hij hen in de Hebreeuwse taal toesprak,	.42
	22:7	en **ik** viel op de grond en **hoorde** een stem tot mij zeggen: Saul, Saul,	.27
	22:9	maar de stem van Hem, die tot mij sprak, **hoorden zij** niet.	.32
	22:14	**om** zijn wil te leren kennen en ... een stem uit zijn mond **te horen**;	.40
	22:15	van hetgeen **gij** gezien en **gehoord hebt**.	.28
	22:22	**Zij hoorden** hem aan tot dit woord toe;	.23

	22:26	**Toen** de hoofdman dit **hoorde**, ging hij naar de overste,	.41
	23:16	de zoon ... **hoorde** ... **en** binnengegaan zijnde bracht hij het ... over.	.41
	24:4	verzoek ik u, met uw bekende welwillendheid ons ... te willen **aanhoren**.	.40
	24:22	SV **Toen** nu Felix dit **gehoord had**, stelde hij hun zaak uit,	.41°
	24:24	hij liet Paulus roepen en **hoorde** hem over het geloof in Christus Jezus.	.29
	25:22	Agrippa zeide tot Festus: Ik zou zelf die man ook wel willen **horen**.	.40
		En hij zeide: Morgen **zult gij** hem **horen**.	.51
	26:3	daarom verzoek ik u mij geduldig te willen **aanhoren**.	.40
	26:14	**hoorde ik** een stem tot mij spreken in de Hebreeuwse taal:	.27
	26:29	maar ook allen, **die** mij heden **horen**,	.18
	28:15	de broeders, **die** van onze aangelegenheden **gehoord hadden**,	.42
	28:22	Maar wij stellen het wel op prijs van u **te vernemen**,	.40
	28:26	Met het gehoor **zult gij horen** en gij zult het geenszins verstaan,	.25
	28:27	en hun oren zijn hardhorend geworden, ...	.32
		letterlijk: en met de oren **hebben zij** met moeite **gehoord**, ...	
		opdat **zij** niet zien met hun ogen en met hun oren niet **horen**	.36
	28:28	dat dit heil Gods aan de heidenen gezonden is; die **zullen** dan ook **horen**!	.55
Rom.	10:14	Hoe zullen zij ... geloven in Hem, van wie **zij** niet **gehoord hebben**?	.32
		Hoe **horen** zonder prediker?	.26/.36
	10:18	Maar ik vraag: **hebben zij** het dan niet **gehoord**?	.32
	11:8	God gaf hun een geest van diepe slaap, ... en oren **om** niet **te horen**,	.12
	15:21	en wie het niet **gehoord hebben**, zullen het verstaan.	.49
1Cor.	2:9	Wat geen oog heeft gezien en geen oor **heeft gehoord**	.29
	5:1	Inderdaad men spreekt van hoererij onder u,	.56
		letterlijk: Inderdaad er **wordt** onder u hoererij **gehoord**,	
	11:18	Want vooreerst is er, naar **ik hoor**, ... verdeeldheid onder u,	.1
	14:2	want niemand **verstaat** het; door de Geest spreekt hij geheimenissen.	.3
2Cor.	12:4	dat **hij** weggevoerd werd ... en onuitsprekelijke woorden **gehoord heeft**,	.29
	12:6	opdat men mij niet meer toekenne dan wat men van mij ziet en **hoort**,	.3
Gal.	1:13	Want **gij hebt gehoord** van mijn vroegere wandel in het Jodendom:	.31
	1:23	Alleen hoorden zij telkens: hij ... verkondigt nu het geloof,	.17
		letterlijk: Alleen waren zij **horende**: hij verkondigt nu het geloof,	
	4:21	Zegt mij, gij, die onder de wet wilt staan, **luistert gij** niet naar de wet?	.5
Ef.	1:13	**nadat gij** het woord der waarheid, het evangelie ..., **hebt gehoord**;	.42
	1:15	Daarom houd ook ik, **gehoord hebbende** van uw geloof in de Here Jezus	.41
	3:2	– **gij hebt** immers **gehoord** van de bediening	.31
	4:21	**Gij** toch **hebt** van Hem **gehoord** en zijt in Hem onderwezen,	.31
	4:29	opdat zij, **die** het **horen**, genade ontvangen.	.20
Fil.	1:27	opdat ... **ik** van u **moge horen**, dat gij vaststaat in één geest,	.33/.7
	1:30	dezelfde strijd, die **gij** eens van mij hebt gezien en nu van mij **hoort**.	.5
	2:26	hij was ... in zorg, omdat **gij gehoord hadt**, dat hij ziek was.	.31
	4:9	wat **gij** van mij **gehoord** en gezien **hebt**, breng dat in toepassing	.31
Col.	1:4	**daar wij gehoord hebben** van uw geloof in Christus Jezus	.42
	1:6	zoals ook bij u, sedert de dag, dat **gij** het **gehoord hebt**	.31
	1:9	sedert de dag, dat **wij** dit **gehoord hebben**,	.30
	1:23	het evangelie, dat **gij gehoord hebt** en dat verkondigd is	.31
2Thess.	3:11	Wij **horen** namelijk, dat sommigen onder u zich ongeregeld gedragen,	.4

1Tim.	4:16	door dit te doen zult gij zowel uzelf als hen, **die** u **horen**, behouden.	.18
2Tim.	1:13	Neem tot voorbeeld de gezonde woorden, **die** gij van mij **gehoord hebt**,	.28
	2:2	en wat **gij** van mij **gehoord hebt** onder vele getuigen, vertrouw dat toe	.28
	2:14	die tot niets nut is, (ja) verderf brengt aan **wie** ernaar **horen**.	.19
	4:17	zodat ... al de heidenen haar **hebben kunnen horen**;	.34/.36
Filem.	5	**daar ik hoor** van uw liefde ..., die gij hebt jegens de Here Jezus	.13
Hebr.	2:1	Daarom moeten wij ... aandacht schenken aan hetgeen wij gehoord hebben,	.59
		letterlijk: Daarom moeten wij aandacht schenken aan de **gehoorde (dingen)**,	
	2:3	een heil, dat ... door hen, **die** het **gehoord hebben**, ... is overgeleverd,	.43
	3:7	gelijk de Heilige Geest zegt: Heden, indien **gij** zijn stem **hoort**,	.35
	3:15	Als er gezegd wordt: Heden, indien **gij** zijn stem **hoort**,	.35
	3:16	die, **hoewel zij** (de stem) **gehoord hadden**, (God) verbitterden?	.42
	4:2	omdat het niet met geloof gepaard ging bij hen, **die** het **hoorden**.	.44
	4:7	Heden, indien **gij** zijn stem **hoort**, verhardt uw harten niet.	.35
	12:19	**bij het horen** waarvan zij verzochten, dat niet... gesproken werd;	.42
Jac.	1:19	ieder mens moet snel zijn **om te horen**, langzaam om te spreken,	.40
	2:5	**Hoort**, mijn geliefde broeders!	.38
	5:11	**gij hebt** van de volharding van Job **gehoord**	.31
2Petr.	1:18	En deze stem **hebben** ook **wij** uit de hemel **horen** komen,	.30
1Joh.	1:1	Hetgeen was van den beginne, hetgeen **wij gehoord hebben**,	.47
	1:3	hetgeen **wij** gezien en **gehoord hebben**, verkondigen wij ook u,	.47
	1:5	En dit is de verkondiging, die **wij** van Hem **gehoord hebben**	.47
	2:7	Dit oude gebod is het woord, dat **gij gehoord hebt**.	.31
	2:18	en gelijk **gij gehoord hebt**, dat er een antichrist komt,	.31
	2:24	wat **gij** van den beginne **gehoord hebt**, moet in u blijven.	.31
		Indien in u blijft, wat **gij** van den beginne **gehoord hebt**,	.31
	3:11	Want dit is de verkondiging, die **gij** van den beginne **gehoord hebt**:	.31
	4:3	waarvan **gij gehoord hebt**, dat hij komen zal,	.48
	4:5	daarom spreken zij uit de wereld en **hoort** de wereld naar hen.	.3
	4:6	Wij zijn uit God; wie God kent, **hoort** naar ons;	.3
		wie uit God niet is, **hoort** naar ons niet.	.3
	5:14	dat **Hij**, indien wij iets bidden naar zijn wil, ons **verhoort**.	.3
	5:15	En indien wij weten, dat **Hij** ons **verhoort**, wat wij ook bidden,	.3
2Joh.	6	Dit is het gebod, gelijk **gij** het van den beginne **gehoord hebt**,	.31
3Joh.	4	dat **ik hoor**, dat mijn kinderen in de waarheid wandelen.	.1
Openb.	1:3	Zalig hij, die voorleest, en zij, **die horen** de woorden der profetie,	.17
	1:10	en **ik hoorde** achter mij een luide stem, als van een bazuin,	.27
	2:7	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	2:11	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	2:17	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	2:29	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	3:3	Bedenk dan, hoe **gij** het ontvangen en **gehoord hebt**, en bewaar het	.28
	3:6	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	3:13	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37
	3:20	Indien iemand naar mijn stem **hoort** ..., Ik zal bij hem binnenkomen	.34
	3:22	Wie een oor heeft, die **hore**, wat de Geest tot de gemeenten zegt.	.37

4:1	de eerste stem, die **ik gehoord had**, alsof een bazuin met mij sprak,	.27
5:11	En ik zag, en **ik hoorde** een stem van vele engelen rondom de troon,	.27
5:13	En alle schepsel in de hemel en op de aarde ... **hoorde ik** zeggen:	.27
6:1	en **ik hoorde** een van de vier dieren zeggen...: Kom!	.27
6:3	toen Hij het tweede zegel opende, **hoorde ik** het tweede dier zeggen: Kom!	.27
6:5	toen Hij het derde zegel opende, **hoorde ik** het derde dier zeggen: Kom!	.27
6:6	En **ik hoorde** als een stem te midden van de vier dieren zeggen:	.27
6:7	**hoorde ik** de stem van het vierde dier zeggen: Kom!	.27
7:4	En **ik hoorde** het getal van hen, die verzegeld waren:	.27
8:13	En **ik** zag en **hoorde** een arend vliegen in het midden des hemels,	.27
9:13	en **ik hoorde** een stem uit de vier horens van het gouden altaar,	.27
9:16	tweemaal tienduizend tienduizendtallen; **ik hoorde** hun aantal.	.27
9:20	stenen en houten afgoden, die niet kunnen zien, noch **horen** of gaan;	.12
10:4	maar **ik hoorde** een stem uit de hemel zeggen:	.27
10:8	En de stem, die **ik gehoord had** uit de hemel, (hoorde ik) wederom	.27
11:12	En **zij hoorden** een luide stem uit de hemel tot hen zeggen:	.32
12:10	**ik hoorde** een luide stem in de hemel zeggen: Nu is verschenen het heil	.27
13:9	Indien iemand een oor heeft, **hij hore**.	.37
14:2	En **ik hoorde** een stem uit de hemel als de stem van vele wateren ...	.27
	En de stem, die **ik hoorde**, was als van citerspelers,	.27
14:13	En **ik hoorde** een stem uit de hemel zeggen: Schrijf, zalig de doden,	.27
16:1	En **ik hoorde** een luide stem uit de tempel zeggen tot de zeven engelen:	.27
16:5	En **ik hoorde** de engel der wateren zeggen: Rechtvaardig zijt Gij,	.27
16:7	En **ik hoorde** het altaar zeggen: Ja, Here God, Almachtige,	.27
18:4	En **ik hoorde** een andere stem uit de hemel zeggen: Gaat uit van haar,	.27
18:22	En geen stem van citerspelers ... **zal** meer in u **gehoord worden**,	.58
	... en geen geluid van de molen **zal** meer in u **gehoord worden**.	.58
18:23	en geen stem van bruidegom en bruid **zal** meer in u **gehoord worden**,	.58
19:1	Hierna **hoorde ik** als een luide stem ... in de hemel zeggen: Halleluja!	.27
19:6	En **ik hoorde** als een stem van een grote schare ..., zeggende: Halleluja!	.27
21:3	En **ik hoorde** ... zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen	.27
22:8	En ik, Johannes, ben het **die** deze dingen **hoorde** en zag.	.13°'
	En toen **ik** ze **gehoord** en gezien **had**, wierp ik mij neder	.27
22:17	En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En **wie** het **hoort**, zegge: Kom!	.13
22:18	een ieder, **die** de woorden der profetie van dit boek **hoort**:	.16

166 ἀκρασία akrasia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akrasia* betekent 'gebrek aan zelfbeheersing, teugelloosheid'.

Paulus spreekt over het 'gebrek aan zelfbeheersing' dat dreigt bij langere seksuele onthouding van huwelijkspartners (1Cor.7:5). Jezus beschuldigt de Farizeeën en schriftgeleerden ervan dat ze vol van 'onmatigheid' zijn (Matt.23:25).

.1	ἀκρασίαν	akrasian	onmatigheid (4)
.2	ἀκρασίας	akrasias	onmatigheid (2 ev – 4 mv)

Matt.	23:25	maar van binnen zijn zij vol roof en **onmatigheid**.	.2[oc]
1Cor.	7:5	opdat niet de satan u verzoeke wegens [uw] **gemis aan zelfbeheersing**.	.1

167 ἀκρατής akratēs

Het bijvoeglijk naamwoord *akratēs* betekent 'zonder zelfbeheersing, zonder wilskracht, onbeheerst, teugelloos'.

.1	ἀκρατεῖς	akrateis	onbeheerst (1/4 mv m/v)

2Tim. 3:3 liefdeloos, trouweloos, lasteraars, **onmatig**, onhandelbaar,

168 ἄκρατος akratos

Het bijvoeglijk naamwoord *akratos* betekent 'onvermengd', meestal van wijn gezegd.

In het NT wordt gesproken van de wijn van Gods gramschap die 'onvermengd' is klaargemaakt in de beker van zijn toorn: de gramschap is onverdund, op volle sterkte (Openb.14:10).

.1	ἀκράτου	akratou	onvermengd (2 ev m/v/o)

Openb.14:10 de wijn van Gods gramschap, die **ongemengd** is toebereid in de beker

169 ἀκρίβεια akribeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akribeia* betekent 'precisie, nauwkeurigheid, nauwgezetheid'.

.1	ἀκρίβειαν	akribeian	nauwgezetheid (4)

Hand. 22:3 aan de voeten van Gamaliël opgeleid met **nauwgezette inachtneming** van de wet

170 ἀκριβής akribēs

Het bijvoeglijk naamwoord *akribēs* betekent 'precies, nauwgezet'.

Het woord komt in het NT voor in de overtreffende trap. Paulus heeft geleefd overeenkomstig de 'meest nauwgezette' partij, oftewel naar de 'strengste' richting, nl. die van de Farizeeën (Hand.26:5).

.1	ἀκριβεστάτην	akribestatēn	nauwgezetst (4 ev v)

Hand. 26:5 dat ik naar de **meest nauwgezette** partij ..., als Farizeeër, geleefd heb.

171	**ἀκριβέστερον**	**akribesteron**

Het bijwoord *akribesteron* betekent 'preciezer, nauwkeuriger'.

Dit woord is een vergrotende trap van het bijvoeglijk naamwoord *170 akribēs* 'precies, nauwkeurig' en wordt als bijwoord gebruikt. Priscilla en Aquila legden Apollos het Evangelie 'preciezer' uit (Hand.18:26).

Wanneer niet duidelijk is waarmee er vergeleken wordt, kan *akribesteron* ook met 'nogal precies, behoorlijk precies' vertaald worden (Hand.24:22).

.1 ἀκριβέστερον akribesteron nauwgezetter

Hand. 18:26 namen zij hem tot zich en legden hem de weg Gods **nauwkeuriger** uit.
23:15 alsof gij **nauwkeuriger** van zijn zaak op de hoogte wilde komen;
23:20 daar deze ... **nauwkeuriger** over hem wil worden ingelicht.
24:22 Felix, die **zeer goed** van de weg op de hoogte was, verdaagde hun zaak

172	**ἀκριβόω**	**akriboō**

Het werkwoord *akriboō* betekent 'nauwkeurig maken, (door navraag) nauwkeurig vaststellen, nauwkeurig navragen'.

Koning Herodes vraagt aan de wijzen naar de tijd dat de ster geschenen heeft, en hij wil het precies weten (Matt.2:7,16).

.1 ἠκρίβωσεν ēkribōsen hij heeft nauwkeurig nagevraagd (aor)

Matt. 2:7 Herodes ... **deed** bij hen **nauwkeurig navraag naar** de tijd
2:16 in overeenstemming met de tijd, die **hij** bij de wijzen **had uitgevorst**.

173	**ἀκριβῶς**	**akribōs**

Het bijwoord *akribōs* betekent 'precies, zorgvuldig, op nauwgezette wijze, met aandacht voor of inachtneming van details'.

.1 ἀκριβῶς akribōs nauwgezet

Matt. 2:8 Gaat en doet **nauwkeurig** onderzoek naar dat kind; ºʸ
Luc. 1:3 na alles van meet aan **nauwkeurig** te hebben nagegaan,
Hand. 18:25 sprak en leerde hij **nauwkeurig** hetgeen op Jezus betrekking had,
Ef. 5:15 Ziet dus **nauwlettend** toe, hoe gij wandelt, niet als onwijzen, ºʸ
1Thess. 5:2 gij weet zelf **zeer goed**, dat de dag des Heren zo komt, als een dief

174	ἀκρίς	akris

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akris* betekent 'sprinkhaan'.

Sprinkhanen waren een geliefd voedingsmiddel in Arabië en Afrika. In het OT treffen we voorschriften aan omtrent het eten van sprinkhanen (Lev.11:22). Van Johannes de Doper is bekend dat zijn voedsel onder meer uit sprinkhanen bestond (bv. Matt.3:4).

Sprinkhanen kunnen ook een plaag zijn, doordat ze gewassen op de akkers wegvreten. In Openbaring 9:3vv. tasten ze echter niet de gewassen aan, maar de mensen zelf. Ze hebben een ongewoon uiterlijk (vers 7-10).

.1	ἀκρίδες	akrides	sprinkhanen (1)
.2	ἀκρίδας	akridas	sprinkhanen (4)
.3	ἀκρίδων	akridōn	sprinkhanen (2)

Matt.	3:4	en zijn voedsel bestond uit **sprinkhanen** en wilde honing.	.1
Marc.	1:6	en hij at **sprinkhanen** en wilde honing.	.2
Openb.	9:3	En uit de rook kwamen **sprinkhanen** op de aarde te voorschijn	.1
	9:7	En de gedaante der **sprinkhanen** was als van paarden,	.3

175	ἀκροατήριον	akroatērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *akroatērion* betekent 'audiëntiezaal, gehoorzaal'.

In het NT heeft stadhouder Felix een 'gehoorzaal'. In deze zaal kan de stadhouder mensen ontvangen die hem willen spreken. Ook gevangenen en arrestanten die de stadhouder als rechterlijke macht wil horen, kan hij in deze zaal laten komen, zoals Felix Paulus (Hand.25:23).

.1	ἀκροατήριον	akroatērion	gehoorzaal (1/4)

Hand.	25:23	Toen ... Agrippa en Bernice ... de **gehoorzaal** waren binnengegaan

176	ἀκροατής	akroatēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *akroatēs* betekent 'hoorder, toehoorder, luisteraar'.

Buiten het NT wordt *akroatēs* vaak verbonden met een culturele voorstelling of een muzikaal optreden; binnen het NT gaat het om de luisteraar die het woord van de wet hoort.

.1	ἀκροατής	akroatēs	toehoorder (1)
.2	ἀκροαταί	akroatai	toehoorders (1)

Rom.	2:13	want niet de **hoorders** der wet zijn rechtvaardig bij God,	.2
Jac.	1:22	En weest daders des woords en niet alleen **hoorders**:	.2
	1:23	wie **hoorder** is van het woord en niet dader, die gelijkt op een man,	.1
	1:25	niet als een vergeetachtige **hoorder**, doch als een werkelijk dader,	.1

177	**ἀκροβυστία**	**akrobustia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *akrobustia* betekent 'voorhuid'.

In de letterlijke betekenis wordt het woord gebruikt in de uitdrukking *andres akrobustian echontes* 'mannen die een voorhuid hebben'. Bedoeld worden zij, die onbesneden zijn. Wie niet besneden is, is een heiden (bv. Hand.11:3, vgl. Gen.34:14).

In figuurlijke zin betekent *akrobustia* 'onbesnedenheid, heidendom' (bv. Rom.2:25). De uitdrukking *pisteuein di' akrobustias* 'geloven in (een toestand van) onbesnedenheid' wil zeggen: als heiden geloven (Rom.4:11). Weer iets concreter vinden we 'onbesnedenheid' in de zin van 'onbesneden mensen', bv. in Col.3:11 waar een opsomming van verschillende soorten mensen wordt gegeven (vgl. *3530 peritomē* 'besnijdenis, besnedenheid').

.1	ἀκροβυστία	akrobustia	voorhuid (1)
.2	ἀκροβυστίαν	akrobustian	voorhuid (4)
.3	ἀκροβυστίας	akrobustias	voorhuid (2 ev – 4 mv)
.4	ἀκροβυστίᾳ	akrobustiāi	voorhuid (3)

Hand.	11:3	Gij zijt binnengegaan bij onbesnedenen en hebt met hen gegeten.	.2
		letterlijk: Gij zijt binnengegaan bij mannen die een **voorhuid** hebben ...	
Rom.	2:25	is uw besnijdenis tot **onbesnedenheid** geworden.	.1
	2:26	Zal dan, indien de **onbesnedene** de eisen der wet in acht neemt,	.1
		zijn **onbesnedenheid** niet voor besnijdenis gelden?	.1
	2:27	Dan zal de van nature **onbesnedene** ... u oordelen,	.1
	3:30	die de besnedenen rechtvaardigen zal ... en de **onbesnedenen**	.2
	4:9	Geldt deze zaligspreking dan de besnedene of ook de **onbesnedene**?	.2
	4:10	Hoe werd het hem dan toegerekend? Was hij toen besneden of onbesneden?	.4
		letterlijk: ... In besnijdenis zijnde, of in **onbesnedenheid**?	
		Niet besneden, maar onbesneden.	.4
		letterlijk: Niet in besnijdenis, maar in **onbesnedenheid**.	
	4:11	dat geloof, dat hij in zijn **onbesneden** staat bezat.	.4
		Zo kon hij een vader zijn van alle onbesneden gelovigen,	.3
		letterlijk: ... van al de gelovigen in **onbesneden staat**	
	4:12	het geloof, dat onze vader Abraham in zijn **onbesneden staat** bezat.	.4
1Cor.	7:18	is iemand als onbesnedene geroepen, hij late zich niet besnijden.	.4
		letterlijk: is iemand in **onbesneden staat** geroepen, ...	
	7:19	besneden zijn betekent niets, en **onbesneden zijn** betekent niets,	.1
Gal.	2:7	de prediking van het evangelie aan de **onbesnedenen**	.3
	5:6	in Christus Jezus vermag noch besnijdenis iets, noch **onbesneden zijn**,	.1
	6:15	Want besneden zijn of **niet besneden zijn** betekent niets,	.1
Ef.	2:11	gij, die ... **onbesneden** genoemd werdt door de zogenaamde besnijdenis,	.1
Col.	2:13	hoewel gij dood waart door uw overtredingen en **onbesnedenheid**	.4
	3:11	Griek en Jood, besneden of **onbesneden**, barbaar en Skyth,	.1

178	ἀκρογωνιαῖος	akrogōniaios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *akrogōniaios* betekent 'steen in de uiterste hoek'. Meestal wordt het vertaald met 'hoeksteen', maar ook de interpretatie 'sluitsteen' is mogelijk, d.w.z. de belangrijkste steen niet in een hoek, maar in de top van een bouwwerk.

In het NT komt de 'hoeksteen' alleen voor in beeldspraak, waar het belang van de steen het belang van Christus illustreert (1Petr.2:6).

.1	ἀκρογωνιαῖον	akrogōniaion	sluitsteen (4)
.2	ἀκρογωνιαίου	akrogōniaiou	sluitsteen (2)

Ef.	2:20	terwijl Christus Jezus zelf de **hoeksteen** is.	.2
1Petr.	2:6	Zie, Ik leg in Sion een uitverkoren en kostbare **hoeksteen**,	.1

179	ἀκροθίνιον	akrothinion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *akrothinion* betekent 'voorwerp in de top van een stapel of hoop, eerstelingsgave'.

.1	ἀκροθινίων	akrothiniōn	eerstelingsgaven (2)

Hebr.	7:4	aan wie ... Abraham een tiende gegeven heeft van het **beste van de buit**.

180	ἄκρον	akron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *akron* betekent 'uiterste'.

De vertalingen variëren al naar gelang de context. We spreken van de 'top' van een vinger (Luc.16:24), het 'uiteinde' van een stok (Hebr.11:21), en van het 'uiterste' of 'einde' van de hemel (Matt.24:31) of aarde (Marc.13:27).

.1	ἄκρον	akron	uiterste (1/4)
.2	ἄκρου	akrou	uiterste (2)
.3	ἄκρων	akrōn	uitersten (2)

Matt.	24:31	van het ene **uiterste** der hemelen	.3
		tot het **andere**.	.3
Marc.	13:27	van het **uiterste** der aarde	.2
		tot het **uiterste** des hemels.	.2
Luc.	16:24	opdat hij de **top** van zijn vinger in water dope en mijn tong verkoele,	.1
Hebr.	11:21	en hij heeft aangebeden, (leunende) op het **uiteinde** van zijn staf.	.1

181	**ἀκυρόω**	**akuroō**

Het werkwoord *akuroō* betekent 'buiten werking stellen, ongeldig maken'.

Het komt meestal voor in juridisch taalgebruik, bv. een testament 'ongeldig verklaren, ongedaan maken' (Gal.3:17). Ook de geldigheid van het woord van God wordt door de Farizeeën en schriftgeleerden aangetast (Matt.15:6).

.1	ἀκυροῖ	akuroi	hij maakt ongeldig
.2	ἀκυροῦντες	akurountes	ongeldig makend (1 mv m)
.3	ἠκυρώσατε	ēkurōsate	jullie hebben ongeldig gemaakt (aor)

Matt.	15:6	Zo **hebt gij** het woord Gods **van kracht beroofd**	.3
Marc.	7:13	**En zo maakt gij** het woord Gods **krachteloos** door uw overlevering,	.2
Gal.	3:17	de wet ... **maakt** het testament ... niet **ongeldig**,	.1

182	**ἀκωλύτως**	**akōlutōs**

Het bijwoord *akōlutōs* betekent 'ongehinderd, onbelemmerd'.

.1	ἀκωλύτως	akōlutōs	ongehinderd

Hand. 28:31 predikende het Koninkrijk Gods ... **zonder enige belemmering**.

183	**ἄκων**	**akōn**

Het bijvoeglijk naamwoord *akōn* betekent 'onvrijwillig, gedwongen'.

.1	ἄκων	akōn	onvrijwillig (1 ev m/v)

1Cor. 9:17 doe ik het **niet uit eigen beweging**, de taak blijft mij toch opgedragen.

184	**ἀλάβαστρον**	**alabastron**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *alabastron* betekent 'albasten kruikje'. (De vorm *alabastron* kan ook als een vierde naamval van een vrouwelijk zelfstandig naamwoord *alabastros* worden opgevat.)

Albast is een marmersoort. Dikwijls wordt door het woord *alabastron* een potje of kruikje aangeduid dat van 'albast' is gemaakt. Zo'n kruikje diende om zalf of olie in te bewaren. Het had een lange hals. Wilde men wat van de zalf gebruiken, dan moest deze hals gebroken worden. De zalf die erin zat was bv. nardusmirre (zie Marc.14:3).

.1	ἀλάβαστρον	alabastron	albasten kruikje (1/4)

Matt. 26:7 kwam een vrouw tot Hem met een **albasten kruik** vol kostbare mirre ○▼
Marc. 14:3 En toen Hij te Betanië was ..., kwam ... een vrouw met een **albasten kruik**
en zij brak de **albasten kruik** en goot (de mirre) over zijn hoofd.
Luc. 7:37 En zij bracht een **albasten kruik** met mirre,

---

185 **ἀλαζονεία** **alazoneia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *alazoneia* betekent 'pocherij, bluf, grootspraak'.

.1	ἀλαζονεία	alazoneia	pocherij (1)
.2	ἀλαζονείαις	alazoneiais	pocherijen (3)

Jac. 4:16 Maar nu roemt gij in uw **grootspraak**; al zulk roemen is verkeerd. .2
1Joh. 2:16 de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven, .1
letterlijk: ..., de begeerte der ogen en de **hoogmoed** van het leven,

---

186 **ἀλαζών** **alazōn**

Het bijvoeglijk naamwoord *alazōn* betekent 'pralend, blufferig, pochend'.

Ofschoon het woord *alazōn* op beide plaatsen waar het in het NT voorkomt, tussen andere bijvoeglijke naamwoorden staat, vertaalt het NBG *alazōn* alsof het een zelfstandig naamwoord was: 'pocher, grootspreker'.

.1	ἀλαζόνες	alazones	pochend (1 mv m/v)
.2	ἀλαζόνας	alazonas	pochend (4 mv m/v)

Rom. 1:30 **grootsprekers**, vindingrijk in het kwaad, hun ouders ongehoorzaam; .2
2Tim. 3:2 want de mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, **pochers**, vermetel, .1

---

187 **ἀλαλάζω** **alalazō**

Het werkwoord *alalazō* betekent 'schel klinken, schel schreeuwen'.

Het woord wordt gebruikt als het gaat over het (schelle) gejammer van klaagvrouwen bij een rouwklacht (Marc.5:38), maar ook wel bij schelle geluiden in het algemeen, bv. van een 'rinkelende' cimbaal (1Cor.13:1; vgl. Ps.150:5 LXX).

.1	ἀλαλάζοντας	alalazontas	schel schreeuwend (4 mv m)
.2	ἀλαλάζον	alalazon	schel schreeuwend (1/4 ev o)

Marc. 5:38 en Hij zag het misbaar en mensen, **die** luid weenden en **weeklaagden**. .1
1Cor. 13:1 ik ware schallend koper of een **rinkelende** cimbaal. .2

188	ἀλάλητος	alalētos

Het bijvoeglijk naamwoord *alalētos* betekent 'onuitgesproken, onuitsprekelijk'.

.1	ἀλαλήτοις	alalētois	onuitsprekelijk (3 mv m/v/o)

Rom. 8:26 maar de Geest zelf pleit voor ons met **onuitsprekelijke** verzuchtingen.

189	ἄλαλος	alalos

Het bijvoeglijk naamwoord *alalos* betekent 'sprakeloos, stom'.

Mensen kunnen 'stom' genoemd worden in de zin van 'niet kunnende spreken' (Marc.7:37), maar ook geesten worden 'stom' genoemd in de zin van 'het spreken onmogelijk makend' (Marc.9:17).

.1	ἄλαλον	alalon	stom (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀλάλους	alalous	stom (4 mv m/v)

Marc.	7:37	ook de doven doet Hij horen en de **stommen** spreken.	.2
	9:17	Meester, ik heb mijn zoon tot U gebracht, die een **stomme** geest heeft.	.1
	9:25	Gij, **stomme** en dove geest, Ik beveel u: ga van hem uit	.1

190	ἅλας	halas

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *halas* betekent 'zout'.

.1	ἅλας	halas	zout (1/4)
.2	ἅλατι	halati	zout (3)
.[3]	ἅλα	hala	zout (1/4)

Matt.	5:13	Gij zijt het **zout** der aarde;	.1
		indien nu het **zout** zijn kracht verliest, waarmede zal het gezouten worden?	.1
Marc.	9:50	Het **zout** is goed;	.1
		indien het **zout** echter zoutloos wordt, waarmede zult gij het smaak geven?	.1
		Hebt **zout** in uzelf en houdt vrede onder elkander.	.1/.[3]
Luc.	14:34	Het **zout** is wel goed,	.1
		maar wanneer zelfs het **zout** zijn kracht verliest,	.1
Col.	4:6	Uw spreken zij te allen tijde aangenaam, niet zouteloos;	.2
		letterlijk: Uw spreken zij ... aangenaam, met **zout** klaargemaakt;	

191	**ἀλείφω**	**aleiphō**

Het werkwoord *aleiphō* betekent 'zalven, insmeren'.

Het komt in het NT alleen maar in de letterlijke zin voor. Zo worden voeten met mirre 'gezalfd' (bv. Luc.7:38), zieken met olie (bv. Marc.6:13), doden met specerijen (Marc.16:1). In Matt.6:17 geeft de mediale vorm aan dat het zalven het eigen lichaam betreft.

.1	ἤλειφεν	ēleiphen	hij zalfde
.2	ἤλειφον	ēleiphon	ik zalfde – zij zalfden
.3	ἤλειψας	ēleipsas	jij hebt gezalfd (aor)
.4	ἤλειψεν	ēleipsen	hij heeft gezalfd (aor)
.5	ἀλείψωσιν	aleipsōsin	(dat) zij zalven (aor)
.6	ἀλείψαντες	aleipsantes	zalvend (1 mv m; aor)
.7	ἀλείψασα	aleipsasa	zalvend (1 ev v; aor)
.8	ἄλειψαι	aleipsai	zalf! (aor med)

Matt.	6:17	Maar gij, **zalf** uw hoofd, als gij vast, en was uw gelaat,	.8
Marc.	6:13	En zij dreven vele boze geesten uit en **zalfden** vele zieken met olie	.2
	16:1	om Hem te gaan zalven.	.5
		letterlijk: opdat **zij** gekomen zijnde hem **zouden zalven**.	
Luc.	7:38	en kuste zijn voeten en **zalfde** ze met de mirre.	.1
	7:46	Met olie **hebt gij** mijn hoofd niet **gezalfd**,	.3
		maar **zij heeft** met mirre mijn voeten **gezalfd**.	.4
Joh.	11:2	Maria was het, **die** de Here **gezalfd had** met mirre	.7
	12:3	en **zij zalfde** de voeten van Jezus en droogde zijn voeten af	.4
Jac.	5:14	opdat zij over hem een gebed uitspreken **en** hem met olie **zalven**	.6

192	**ἀλεκτοροφωνία**	**alektorophōnia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *alektorophōnia* betekent 'hanegekraai'.

Een gedeelte van de nacht kan met 'hanegekraai' aangegeven worden. Zo worden in Marc.13:35 vier opeenvolgende nachtelijke tijden genoemd: laat (in de avond), middernacht, tijd van het hanegekraai, en vroeg (in de morgen).

.1	ἀλεκτοροφωνίας	alektorophōnias	hanegekraai (2 ev – 4 mv)

Marc.	13:35	bij het **hanegekraai** of des morgens vroeg,	

193	**ἀλέκτωρ**	**alektōr**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *alektōr* betekent 'haan'.

.1	ἀλέκτωρ	alektōr	haan (1)
.2	ἀλέκτορα	alektora	haan (4)

Matt.	26:34	eer de **haan** kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen.	.2
	26:74	(75) En terstond kraaide een **haan**.	.1
	26:75	Eer de **haan** kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen.	.2
Marc.	14:30	voordat de **haan** tweemaal kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen.	.2
	14:68	SV En hij ging buiten in de voorzaal, en de **haan** kraaide.	.1°
	14:72	En terstond kraaide de **haan** voor de tweede maal.	.1
		Eer de **haan** tweemaal gekraaid heeft, zult gij Mij driemaal verloochenen.	.2
Luc.	22:34	de **haan** zal heden niet kraaien, eer gij driemaal zult geloochend hebben,	.1
	22:60	En terstond, terwijl hij nog sprak, kraaide een **haan**.	.1
	22:61	Eer de **haan** heden kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen.	.2
Joh.	13:38	de **haan** zal niet kraaien, eer gij Mij driemaal verloochend hebt.	.1
	18:27	Petrus dan ontkende het wederom en terstond daarop kraaide een **haan**.	.1

194 ἄλευρον aleuron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aleuron* betekent 'tarwemeel'.

Tarwemeel wordt gebruikt om brood van te bakken. In een gelijkenis over het Koninkrijk der hemelen schetst Jezus het beeld van een vrouw die bezig is 'meel' te bewerken om er brood van te kunnen bakken (Matt.13:33 en Luc.13:21).

.1 ἀλεύρου aleurou meel (2)

Matt.	13:33	welke een vrouw nam en in drie maten **meel** deed,
Luc.	13:21	welke een vrouw nam en in drie maten **meel** deed,

195 ἀλήθεια alētheia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *alētheia* betekent 'waarheid, waarachtigheid, (hogere) werkelijkheid'.

Wanneer het betrekking heeft op personen (bv. 3Joh.3), denken we meer aan 'waarachtigheid, betrouwbaarheid'; wanneer het slaat op iets wat gezegd of beweerd wordt (bv. Marc.12:32), meer aan 'waarheid'; en als er een tegenstelling met 'schijn' gemaakt wordt (bv. Fil.1:18), meer aan 'werkelijkheid'.

In het NT wordt vooral de waarheid van het Evangelie benadrukt en de betrouwbaarheid van God of Jezus. Het woord der 'waarheid' is het evangelie tot behoud (Ef.1:13). Die 'waarheid' moet geloofd (2Thess.2:12) en gehoorzaamd (Gal.5:7) worden. Men moet in de 'waarheid' wandelen (2Joh.4) en zich ermee omgorden (Ef.6:14). Het nieuwe leven in de 'waarheid' uit zich praktisch in gerechtigheid en heiligheid (Ef.4:24). Daarom is *80 adikia* 'ongerechtigheid' een tegenovergestelde van 'waarheid' (1Cor.13:6).

Vooral de evangelist Johannes maakt veelvuldig gebruik van het woord *alētheia* 'waarheid'. In al zijn geschriften treffen we dit woord vaak aan. Gods woord is de 'waarheid' (Joh.17:17). De Geest wijst namelijk de weg naar de 'waarheid' en kan daarom Geest der 'waarheid' genoemd worden (Joh.16:13). Hij is zelfs de 'Waarheid' (1Joh.5:6). De 'waarheid' is door Jezus Christus gekomen (Joh.1:17). Hij ís de 'Waarheid' (Joh.14:6). Wie Christus heeft, erkent de 'waarheid' (Joh.8:32), doet die (Joh.3:21), staat erin (Joh.8:44), is uit die 'waarheid' (Joh.18:37). De 'waarheid' maakt

vrij (Joh.8:32). Christus verkondigt ons de 'waarheid' (Joh.8:40). Ook Johannes de Doper heeft, door van Christus te getuigen, van de 'waarheid' getuigd (Joh.5:33).

.1	ἀληθείᾳ	alētheiāi	waarheid (3)
.2	ἀλήθεια	alētheia	waarheid (1)
.3	ἀλήθειαν	alētheian	waarheid (4)
.4	ἀληθείας	alētheias	waarheid (2 ev – 4 mv)

Matt.	22:16	wij weten, dat Gij waarachtig zijt en de weg Gods in **waarheid** leert	.1
Marc.	5:33	De vrouw ... wierp zich voor Hem neder en zeide Hem de volle **waarheid**.	.3
	12:14	maar Gij leert de weg Gods in **waarheid**.	.4
	12:32	naar **waarheid** hebt Gij gezegd, dat Hij één is	.4
Luc.	4:25	Ik zeg u naar **waarheid**, er waren vele weduwen in de dagen van Elia	.4
	20:21	wij weten, dat Gij ... in **waarheid** de weg Gods leert;	.4
	22:59	Inderdaad, ook die man was bij Hem, want hij is een Galileeër!	.4
		letterlijk: In **waarheid,** ook die man was bij Hem, ...	
Joh.	1:14	een heerlijkheid als van de eniggeborene ..., vol van genade en **waarheid**.	.4
	1:17	de genade en de **waarheid** zijn door Jezus Christus gekomen.	.2
	3:21	maar wie de **waarheid** doet, gaat tot het licht,	.3
	4:23	dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen ... in **waarheid**;	.1
	4:24	en wie Hem aanbidden, moeten aanbidden in geest en in **waarheid**	.1
	5:33	Gij hebt tot Johannes gezonden en hij heeft van de **waarheid** getuigd;	.1
	8:32	en gij zult de **waarheid** verstaan,	.3
		en de **waarheid** zal u vrijmaken.	.2
	8:40	nu tracht gij Mij te doden, een mens, die u de **waarheid** gezegd heeft,	.3
	8:44	Die was een mensenmoorder van den beginne en staat niet in de **waarheid**,	.1
		want er is in hem geen **waarheid**.	.2
	8:45	Maar omdat Ik u de **waarheid** zeg – Mij gelooft gij niet.	.3
	8:46	Als Ik **waarheid** spreek, waarom gelooft gij Mij niet?	.3
	14:6	Jezus zeide tot hem: Ik ben de weg en de **waarheid** en het leven;	.2
	14:17	de Geest der **waarheid**, die de wereld niet kan ontvangen,	.4
	15:26	de Geest der **Waarheid**, die van de Vader uitgaat,	.4
	16:7	Doch Ik zeg u de **waarheid**: Het is beter voor u, dat Ik heenga.	.3
	16:13	doch wanneer Hij komt, de Geest der **waarheid**,	.4
		zal Hij u de weg wijzen tot de volle **waarheid**;	.3/.1
	17:17	Heilig hen in uw **waarheid**;	.1
		uw woord is de **waarheid**.	.2
	17:19	opdat ook zij geheiligd mogen zijn in **waarheid**.	.1
	18:37	opdat Ik voor de **waarheid** zou getuigen;	.1
		een ieder, die uit de **waarheid** is, hoort naar mijn stem.	.4
	18:38	Pilatus zeide tot Hem: Wat is **waarheid**?	.2
Hand.	4:27	inderdaad zijn ... vergaderd ... Herodes zowel als Pontius Pilatus	.4
		letterlijk: in **waarheid** zijn vergaderd ...	
	10:34	Inderdaad bemerk ik, dat er bij God geen aanneming des persoons is,	.4
		letterlijk: In **waarheid** bemerk ik, ...,	
	26:25	Hoogedele Festus, ik spreek geen wartaal, maar nuchtere **waarheid**.	.4
Rom.	1:18	mensen, die de **waarheid** in ongerechtigheid ten onder houden,	.3

	1:25	Zij immers hadden de **waarheid** Gods vervangen door de leugen	.3
	2:2	dat het oordeel Gods onpartijdig gaat over hen, die ... bedrijven.	.3
		letterlijk: dat het oordeel Gods naar **waarheid** gaat over hen ...	
	2:8	hun, die ... der **waarheid** ongehoorzaam ... zijn, wacht toorn en gramschap.	.1
	2:20	daar gij in de wet de belichaming der kennis en der **waarheid** bezit,	.4
	3:7	indien de **waarachtigheid** Gods ... des te overvloediger is gebleken	.2
	9:1	Ik spreek de **waarheid** in Christus, ik lieg niet,	.3
	15:8	ter wille van de **waarachtigheid** Gods	.4
1Cor.	5:8	maar met het ongezuurde brood van reinheid en **waarheid**.	.4
	13:6	maar zij is blijde met de **waarheid**.	.1
2Cor.	4:2	daar wij ... de **waarheid** aan het licht brengen	.4
	6:7	in de prediking van de **waarheid**, in de kracht Gods;	.4
	7:14	maar gelijk wij ook u in alles de **waarheid** gezegd hebben,	.1
		zo is ook ons roemen (over u) bij Titus **waarheid** gebleken.	.2
	11:10	Zo zeker als de **waarheid** van Christus in mij is:	.2
	12:6	want ik zal de **waarheid** zeggen;	.3
	13:8	Want wij vermogen niets tegen de **waarheid**,	.4
		maar wel voor de **waarheid**.	.4
Gal.	2:5	opdat de **waarheid** van het evangelie ook verder bij u zou blijven.	.2
	2:14	dat zij niet de rechte weg bewandelden naar de **waarheid** van het evangelie,	.3
	3:1	SV wie heeft u betoverd, dat gij de **waarheid** niet zoudt gehoorzaam zijn;	.1°
	5:7	Wie is u in de weg gekomen, dat gij aan de **waarheid** niet meer gehoorzaamt?	.1
Ef.	1:13	nadat gij het woord der **waarheid**, het evangelie ..., hebt gehoord;	.4
	4:21	Gij toch ... zijt in Hem onderwezen, gelijk dit de **waarheid** is in Jezus,	.2
	4:24	die ... geschapen is in waarachtige gerechtigheid en heiligheid.	.4
		letterlijk: ... in gerechtigheid en heiligheid der **waarheid**.	
	4:25	Legt daarom de leugen af en spreekt **waarheid**, ieder met zijn naaste,	.3
	5:9	want de vrucht des lichts bestaat in louter goedheid ... en **waarheid**	.1
	6:14	Stelt u dan op, uw lendenen omgord met de **waarheid**,	.1
Fil.	1:18	In elk geval, hetzij met een bijoogmerk, hetzij in **oprechtheid**,	.1
Col.	1:5	Daarvan hebt gij tevoren gehoord in de prediking der **waarheid**,	.4
	1:6	sedert de dag, dat gij ... de genade Gods in **waarheid** hebt leren kennen;	.1
2Thess.	2:10	omdat zij de liefde tot de **waarheid** niet aanvaard hebben,	.4
	2:12	opdat allen worden geoordeeld, die de **waarheid** niet geloofd hebben,	.1
	2:13	in heiliging door de Geest en geloof in de **waarheid**.	.4
1Tim.	2:4	dat alle mensen behouden worden en tot erkentenis der **waarheid** komen.	.4
	2:7	– ik spreek **waarheid** en geen leugen –	.3
		als een leermeester der heidenen in geloof en **waarheid**.	.1
	3:15	de gemeente van de levende God, een pijler en fundament der **waarheid**.	.4
	4:3	de gelovigen, die tot erkentenis der **waarheid** gekomen zijn.	.3
	6:5	mensen die ... het spoor der **waarheid** bijster geraakt zijn,	.4
2Tim.	2:15	bij het brengen van het woord der **waarheid**.	.4
	2:18	die uit het spoor der **waarheid** geraakt zijn	.3
	2:25	Het kon zijn, dat God hun gaf zich tot erkentenis der **waarheid** te keren	.4
	3:7	zonder ooit tot erkentenis der **waarheid** te kunnen komen.	.4
	3:8	Zoals Jannes en Jambres ... staan ook dezen de **waarheid** tegen;	.1
	4:4	dat zij hun oor van de **waarheid** zullen afkeren	.4

Tit.	1:1	naar het geloof der uitverkorenen Gods en de erkentenis van de **waarheid**,	.4
	1:14	het oor lenen aan ... geboden van mensen, die zich van de **waarheid** afkeren.	.3
Hebr.	10:26	nadat wij tot erkentenis der **waarheid** gekomen zijn,	.4
Jac.	1:18	heeft Hij ons voortgebracht door het woord der **waarheid**,	.4
	3:14	beroemt u dan niet en liegt niet tegen de **waarheid**.	.4
	5:19	Mijn broeders, indien bij u iemand van de **waarheid** afdwaalt,	.4
1Petr.	1:22	Nu gij uw zielen door gehoorzaamheid aan de **waarheid** gereinigd hebt	.4
2Petr.	1:12	hoewel gij het weet en in de **waarheid**, die bij u is, versterkt zijt.	.1
	2:2	zodat door hun schuld de weg der **waarheid** gelasterd zal worden;	.4
1Joh.	1:6	dan liegen wij en doen de **waarheid** niet;	.3
	1:8	misleiden wij onszelf en de **waarheid** is in ons niet.	.2
	2:4	Wie zegt: ..., is een leugenaar en in die is de **waarheid** niet;	.2
	2:21	Ik heb u niet geschreven, omdat gij de **waarheid** niet weet,	.3
		maar omdat gij haar weet en omdat geen leugen uit de **waarheid** is.	.4
	3:18	laten wij liefhebben ... met de daad en in **waarheid**.	.1
	3:19	Hieraan zullen wij onderkennen, dat wij uit de **waarheid** zijn	.4
	4:6	Hieraan onderkennen wij de Geest der **waarheid** en de geest der dwaling.	.4
	5:6	En de Geest is het, die getuigt, omdat de Geest de **waarheid** is.	.2
2Joh.	1	aan de uitverkoren vrouw en haar kinderen, die ik in **waarheid** liefheb,	.1
		en niet alleen ik, maar ook allen, die de **waarheid** hebben leren kennen,	.3
	2	om der **waarheid** wil, die in ons blijft en met ons zijn zal	.3
	3	genade, barmhartigheid en vrede zal met ons zijn ... in **waarheid** en liefde.	.1
	4	dat ik onder uw kinderen gevonden heb, die in de **waarheid** wandelen,	.1
3Joh.	1	De oudste aan de geliefde Gajus, die ik in **waarheid** liefheb.	.1
	3	als er broeders kwamen en van uw **waarheid** een goed getuigenis gaven,	.1
		zoals gij dan ook in de **waarheid** wandelt.	.1
	1:4	dan dat ik hoor, dat mijn kinderen in de **waarheid** wandelen.	.1
	1:8	opdat wij mogen samenwerken voor de **waarheid**.	.1
	1:12	Van Demetrius is een goed getuigenis gegeven ... door de **waarheid** zelf;	.4

196 ἀληθεύω alētheuō

Het werkwoord *alētheuō* betekent 'waarachtig zijn, oprecht zijn, de waarheid spreken'.
De waarheid kan gezegd (Gal.4:16) en metterdaad betracht worden (Ef.4:15).

.1	ἀληθεύων	alētheuōn	waarachtig zijnde (1 ev m)
.2	ἀληθεύοντες	alētheuontes	waarachtig zijnde (1 mv m)

Gal.	4:16	Ben ik dus een vijand van u geworden, **nu ik** u **de waarheid zeg**?	.1
Ef.	4:15	maar dan groeien wij, **ons aan de waarheid houdende**, ... naar Hem toe,	.2

197 ἀληθής alēthēs

Het bijvoeglijk naamwoord *alēthēs* betekent 'waar'.
Heeft het woord betrekking op personen, dan vertalen we met 'waarachtig, oprecht, eerlijk'.

Jezus is 'waarachtig' (bv. Marc.12:14), God is 'waarachtig' (bv. Joh.3:33). Paulus schaart zich onder de dienaren Gods: als verleiders en toch 'oprecht' (2Cor.6:8).

Heeft *alēthēs* betrekking op iets wat gezegd wordt, dan vertalen we het met 'waar'. Zo spreken we van een 'waar' spreekwoord (2Petr.2:22), 'ware (dingen)' zeggen (Joh.19:35) en een 'waar' getuigenis (Joh.5:31).

Verder vertalen we het met 'werkelijk, echt', wanneer er een tegenstelling gemaakt wordt tussen schijn en werkelijkheid (Hand.12:9: wanneer Petrus door de engel bevrijd wordt, denkt hij dat hij droomt en dat het niet 'echt' is), of tussen oppervlakkige en diepere waarheid (Joh.6:55: 'ware' spijs is spijs 'die aan de te stellen eisen pas ten volle voldoet', of 'eigenlijke' spijs).

.1	ἀληθής	alēthēs	waar (1 ev m/v)
.2	ἀληθεῖς	alētheis	waar (1/4 mv m/v)
.3	ἀληθής	alēthēs	zie 1
.4	ἀληθῆ	alēthē	waar (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.5	ἀληθοῦς	alēthous	waar (2 ev m/v/o)
.6	ἀληθές	alēthes	waar (1/4 ev o)
.7	ἀληθῆ	alēthē	zie 4

Matt.	22:16	wij weten, dat Gij **waarachtig** zijt en de weg Gods in waarheid leert	.1
Marc.	12:14	wij weten, dat Gij **waarachtig** zijt en dat Gij U aan niemand stoort;	.1
Joh.	3:33	Wie zijn getuigenis aanvaardt, heeft bezegeld, dat God **waarachtig** is.	.1
	4:18	hierin hebt gij de waarheid gesproken.	.6
		letterlijk: dat hebt gij **waar** gezegd.	
	5:31	Indien Ik getuig van Mijzelf, is mijn getuigenis niet **waar**;	.1
	5:32	en Ik weet, dat het getuigenis, dat Hij van Mij aflegt, **waar** is.	.1
	6:55	Want mijn vlees is **ware** spijs	.1$^{\vee\vee}$
		en mijn bloed is **ware** drank.	.1$^{\vee\vee}$
	7:18	maar wie de eer zoekt van zijn zender, die is **waar**	.1
	8:13	Gij getuigt van Uzelf, uw getuigenis is niet **waar**.	.3
	8:14	Ook al getuig Ik van Mijzelf, toch is mijn getuigenis **waar**,	.3
	8:16	en indien Ik al oordeel, dan is mijn oordeel **waarachtig**,	.3$^{\circ\circ}$
	8:17	in uw wet staat geschreven, dat het getuigenis van twee mensen **waar** is;	.3
	8:26	maar die Mij gezonden heeft, is **waar**,	.1
	10:41	maar al wat Johannes van deze zeide, was **waar**.	.7
	19:35	zijn getuigenis is **waarachtig** en hij weet, dat hij de waarheid spreekt,	.7
	21:24	en wij weten, dat zijn getuigenis **waar** is.	.1
Hand.	12:9	hij wist niet, dat het **werkelijkheid** was, wat door de engel gedaan werd,	.6
Rom.	3:4	Maar het blijve: God **waarachtig** en ieder mens leugenachtig,	.1
2Cor.	6:8	in kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders en toch **betrouwbaar**;	.2
Fil.	4:8	al wat **waar**, al wat waardig, al wat rechtvaardig is, ... bedenkt dat;	.7
Tit.	1:13	Dit getuigenis is **waar**. Daarom, weerleg hen kortweg,	.3
1Petr.	5:12	dat dit de **ware** genade van God is; daarin moet gij vaststaan.	.4
2Petr.	2:22	Hun is overkomen, wat een **waar** spreekwoord zegt:	.5
1Joh.	2:8	de duisternis gaat voorbij en het **waarachtige** licht schijnt reeds.	.6
	2:27	gelijk zijn zalving u leert over alle dingen, en **waarachtig** is	.6
3Joh.	12	en gij weet, dat ons getuigenis **waar** is.	.3

198	ἀληθινός	**alēthinos**

Het bijvoeglijk naamwoord *alēthinos* betekent 'waar, waarachtig, echt' (vgl. *195 alētheia* 'waarheid', en *197 alēthēs* 'waar').

De vertaling 'waarachtig' in de zin van 'betrouwbaar' vinden we voornamelijk bij personen. God is een heilig en 'waarachtig' heerser (Openb.6:10). Ook Christus is een getrouw en 'waarachtig' getuige (Openb.3:14). Ook ons hart moet 'waarachtig' zijn (Hebr.10:22).

De vertaling 'waar' of 'waarachtig' in de zin van 'overeenkomstig de waarheid' vinden we voornamelijk bij dingen die gezegd worden. Zo is bv. een spreuk 'waarachtig' (Joh.4:37) of een getuigenis (Joh.19:35). Ook het oordeel van Christus is 'waarachtig' (Joh.8:16).

De vertaling 'waar' of 'waarachtig' in de zin van 'echt, werkelijk' vinden we, wanneer er een tegenstelling gemaakt wordt tussen schijn en werkelijkheid of tussen oppervlakkige en diepere waarheid: wanneer Christus bijvoorbeeld het 'waarachtige' licht wordt genoemd, wil dat zeggen dat Hij 'pas ten volle' licht is in vergelijking met ander licht (Joh.1:9); evenzo wordt er gesproken van 'waarachtige' aanbidders (Joh.4:23) of de 'ware' tabernakel, die in de hemel is (Hebr.8:2).

.1	ἀληθινός	alēthinos	waarachtig (1 ev m)
.2	ἀληθινόν	alēthinon	waarachtig (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἀληθινῷ	alēthinōi	waarachtig (3 ev m/o)
.4	ἀληθινοί	alēthinoi	waarachtig (1 mv m)
.5	ἀληθινή	alēthinē	waarachtig (1 ev v)
.6	ἀληθινῆς	alēthinēs	waarachtig (2 ev v)
.7	ἀληθιναί	alēthinai	waarachtig (1 mv v)
.8	ἀληθινόν	alēthinon	zie 2
.9	ἀληθινῶν	alēthinōn	waarachtig (2 mv m/v/o)

Luc.	16:11	wie zal u dan het **ware** goed toevertrouwen?	.8
Joh.	1:9	Het **waarachtige** licht, dat ieder mens verlicht, was komende	.8
	4:23	dat de **waarachtige** aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest	.4
	4:37	Want hier is de spreuk **waarachtig**: De een zaait, de ander maait.	.1
	6:32	maar mijn Vader geeft u het **ware** brood uit de hemel;	.2
	7:28	maar er is een **Waarachtige**, die Mij gezonden heeft	.1
	8:16	en indien Ik al oordeel, dan is mijn oordeel **waarachtig**,	.5"
	15:1	Ik ben de **ware** wijnstok en mijn Vader is de landman.	.5
	17:3	dat zij U kennen, de enige **waarachtige** God, en Jezus Christus,	.2
	19:35	zijn getuigenis is **waarachtig** en hij weet, dat hij de waarheid spreekt,	.5
1Thess.	1:9	om de levende en **waarachtige** God te dienen,	.3
Hebr.	8:2	de dienst verrichtende in het heiligdom, in de **ware** tabernakel,	.6
	9:24	in een heiligdom met handen gemaakt, een afbeelding van het **ware**,	.9
	10:22	laten wij toetreden met een **waarachtig** hart,	.6
1Joh.	2:8	de duisternis gaat voorbij en het **waarachtige** licht schijnt reeds.	.8
	5:20	dat de Zoon ... ons inzicht gegeven heeft om de **Waarachtige** te kennen;	.2
		en wij zijn in de **Waarachtige**, in zijn Zoon Jezus Christus.	.3
		Dit is de **waarachtige** God en het eeuwige leven.	.1
Openb.	3:7	Dit zegt de Heilige, de **Waarachtige**, die de sleutel Davids heeft,	.1

	3:14	Dit zegt de Amen, de getrouwe en **waarachtige** getuige,	.1
	6:10	Tot hoelang, o heilige en **waarachtige** Heerser,	.1
	15:3	rechtvaardig en **waarachtig** zijn uw wegen, Gij, Koning der volkeren!	.7
	16:7	Ja, Here God, Almachtige, uw oordelen zijn **waarachtig** en rechtvaardig.	.7
	19:2	want **waarachtig** en rechtvaardig zijn zijn oordelen,	.7
	19:9	En hij zeide tot mij: Dit zijn de **waarachtige** woorden van God.	.4
	19:11	en Hij, die daarop zat, wordt genoemd Getrouw en **Waarachtig**,	.1
	21:5	En Hij zeide: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en **waarachtig**.	.4°ᵛ
	22:6	En Hij zeide tot mij: Deze woorden zijn getrouw en **waarachtig**,	.4

199 ἀλήθω alēthō

Het werkwoord *alēthō* betekent 'malen'.

Het malen gebeurde met een handmolen (Matt.24:41; vgl. Num.11:8). Dit werk werd meestal door twee vrouwen gedaan. In Luc.17:35 wordt gesproken over twee vrouwen die op dezelfde plaats aan het malen zijn, d.w.z. aan dezelfde molen.

.1	ἀλήθουσαι	alēthousai	malend (1 mv v)

Matt.	24:41	twee vrouwen zullen **aan het malen** zijn met de molen,
Luc.	17:35	Twee vrouwen zullen samen **bezig** zijn **met malen**,

200 ἀληθῶς alēthōs

Het bijwoord *alēthōs* betekent 'waarlijk, werkelijk, in waarheid, naar waarheid'.

Vergelijk het bijvoeglijk naamwoord *197 alēthēs* 'waar'.

.1	ἀληθῶς	alēthōs	waarlijk

Matt.	14:33	**Waarlijk**, Gij zijt Gods Zoon!	
	26:73	**Waarlijk**, ook gij behoort tot hen, want ook uw uitspraak verraadt u.	
	27:54	**Waarlijk**, dit was een Zoon Gods.	
Marc.	14:70	**Inderdaad**, gij behoort tot hen; want gij zijt ook een Galileeër.	
	15:39	**Waarlijk**, deze mens was een Zoon Gods.	
Luc.	9:27	Ik zeg u **in waarheid**, er zijn sommigen ... welke ... zullen smaken,	
	12:44	**Waarlijk**, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn bezit zal stellen.	
	21:3	**Waarlijk**, ... deze arme weduwe heeft meer dan allen daarin geworpen.	
Joh.	1:48	Zie, **waarlijk** een Israëliet, in wie geen bedrog is!	
	4:42	want wij zelf ... weten, dat deze **waarlijk** de Heiland der wereld is.	
	6:14	Deze is **waarlijk** de profeet, die in de wereld komen zou.	
	6:55	SV Want Mijn vlees is **waarlijk** Spijs,	°°
		en Mijn bloed is **waarlijk** Drank.	°°
	7:26	Zouden **waarlijk** onze oversten hebben ingezien,	
		SV dat Deze **waarlijk** is de Christus?	°

Joh.	7:40	Sommigen dan uit de schare ... spraken: Deze is **waarlijk** de profeet.
	8:31	Als gij in mijn woord blijft, zijt gij **waarlijk** discipelen van Mij
	17:8	en zij hebben ... **in waarheid** erkend, dat Ik van U ben uitgegaan,
Hand.	12:11	Nu weet ik **waarlijk**, dat de Here zijn engel uitgezonden heeft
1Thess.	2:13	maar, wat het **inderdaad** is, als een woord van God, ο▾
1Joh.	2:5	wie zijn woord bewaart, in die is **waarlijk** de liefde Gods volmaakt.

201 ἁλιεύς halieus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *halieus* betekent 'visser'.

In de letterlijke betekenis komen we het woord bv. tegen in Matt. 4:18. Petrus en Andreas wierpen een net in zee, want ze waren 'vissers'. Als de Here Jezus hen roept, gebruikt Hij hetzelfde woord, maar dan in figuurlijke zin: Ik zal u 'vissers' van mensen maken (Matt.4:19). Jezus gebruikt het woord dat voor hun huidige beroep geldt eveneens voor hun toekomstige, heel andere werk (vgl. Luc.5:10).

.1 ἁλιεῖς halieis vissers (1/4)

Matt.	4:18	want zij waren **vissers**.
	4:19	Komt achter Mij en Ik zal u **vissers** van mensen maken.
Marc.	1:16	want zij waren **vissers**.
	1:17	Komt achter Mij en Ik zal maken, dat gij **vissers** van mensen wordt.
Luc.	5:2	De **vissers** waren eruit gegaan en spoelden de netten.

202 ἁλιεύω halieuō

Het werkwoord *halieuō* betekent 'vissen'.

.1 ἁλιεύειν halieuein vissen

Joh.	21:3	Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga **vissen**.

203 ἁλίζω halizō

Het werkwoord *halizō* betekent 'zouten'.

.1 ἁλισθήσεται halisthēsetai hij zal gezouten worden (pass)

Matt.	5:13	indien nu het zout zijn kracht verliest, waarmede **zal het gezouten worden**?
Marc.	9:49	Want een ieder **zal** met vuur **gezouten worden**.
	9:49	SV ... en iedere offerande **zal** met zout **gezouten worden**. ο

204 ἀλίσγημα alisgēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *alisgēma* betekent 'wat bezoedeld is of bezoedelt, bezoedeld of bezoedelend voorwerp'.

Volgens Hand.15:20 wordt op het apostelconvent besloten de gelovigen uit de heidenen geen onnodige lasten op te leggen, maar hen wel te schrijven dat ze zich o.a. moeten onthouden van 'wat bezoedeld is' door de afgoden.

.1	ἀλισγημάτων	alisgēmatōn	bezoedelde voorwerpen (2)

Hand. 15:20 dat zij zich hebben te onthouden van **wat** door de afgoden **bezoedeld is**,

205 ἀλλά alla

Het voegwoord *alla* betekent 'maar'. Het is een voegwoord dat een tegenstelling tot uitdrukking brengt en wordt ook wel vertaald met 'toch, veeleer, niettemin, integendeel' of 'nochtans'.

Vaak is er een tegenstelling van 'niet dit, maar wel dat', en ook wel van 'niet alleen dit, maar ook dat'. Zo is Jezus niet gekomen om te ontbinden, 'maar' om te vervullen (Matt.5:17), en niet om rechtvaardigen te roepen, 'maar' zondaars (Matt.9:13). En Paulus zegt bereid te zijn om niet alleen gebonden te worden, 'maar' ook te sterven (Hand.21:13). Omgekeerd vinden we in Marc.14:29 een tegenstelling van 'iedereen wel, maar ik niet'.

Een tegenstelling tussen wat iemand betoogt en een tegenwerping van een denkbeeldig iemand vinden we bv. in 1Cor.15:35: 'maar', zal iemand zeggen... Ook een tegenwerping tegen eigen woorden, een verbetering of terugname van eigen woorden wordt vaak met *alla* geïntroduceerd: neem deze beker van Mij, 'maar' niet wat Ik wil, maar wat U wilt (Marc.14:36); welk een ernst, 'maar' (d.w.z. 'meer nog, ja zelfs') verontschuldiging (2Cor.7:11). Bij de constructie *men...alla* 'wel...maar' wijst *men* vooruit naar een beperking die met *alla* geïntroduceerd wordt: alles is wel rein, 'maar' het is verkeerd voor een mens als hij door zijn eten tot aanstoot is (Rom.14:20).

Een tegenstelling tussen vertellen en tot de daad overgaan, zien we bij aansporingen zoals in Marc.16:7: de engelen vertellen eerst wat er gebeurd is en zeggen dan: 'maar' gaat heen.

.1	ἀλλα/ἀλλ'	alla/all'	maar

206 ἀλλάσσω allassō

Het werkwoord *allassō* betekent 'voor iets anders inruilen, verwisselen, veranderen'.

De letterlijke betekenis 'inruilen, verwisselen' treffen we aan wanneer het gaat over bv. kleren (Hebr.1:12). In figuurlijke zin wordt ook wel gesproken van een stem (Gal.4:20) of een lichaam (1Cor.15:51) 'inwisselen', d.w.z. 'veranderen'.

.1	ἀλλάξει	allaxei	hij zal verwisselen
.2	ἤλλαξαν	ēllaxan	zij hebben verwisseld (aor)
.3	ἀλλάξαι	allaxai	moge hij verwisselen (aor) – verwisselen (aor)

.4	ἀλλαγησόμεθα	allagēsometha	wij zullen verwisseld worden (pass)
.5	ἀλλαγήσονται	allagēsontai	zij zullen verwisseld worden (pass)

Hand. 6:14 dat deze Jezus ... deze plaats **zal** afbreken en de zeden **veranderen**, .1
Rom. 1:23 en **zij hebben** de majesteit van de onvergankelijke God **vervangen** .2
1Cor. 15:51 Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen **zullen wij veranderd worden**, .4
15:52 en de doden zullen ... opgewekt worden en **wij zullen veranderd worden**. .4
Gal. 4:20 ik zou wensen, dat ik ... bij u was en op een andere toon kon spreken, .3
letterlijk: en ik wilde bij u zijn en mijn stem **veranderen**,
Hebr. 1:12 als een kleed **zullen zij** ook **verwisseld worden**; .5

207 ἀλλαχόθεν allachothen

Het bijwoord *allachothen* betekent 'ergens anders vandaan'.

Wie 'van elders' naar binnen klimt, en niet gewoon door de deur de schaapskooi binnenkomt, toont daarmee al aan dat hij niet de herder, maar een dief en een rover is (Joh.10:1).

.1	ἀλλαχόθεν	allachothen	van elders

Joh. 10:1 wie ... **op een andere plaats** inklimt, die is een dief

[207II] ἀλλαχοῦ allachou

Het bijwoord *allachou* betekent 'ergens anders, ergens anders heen'.

.[1]	ἀλλαχοῦ	allachou	elders

Marc. 1:38 Laten wij **elders** heengaan, naar de naburige plaatsen,

208 ἀλληγορέω allēgoreō

Het werkwoord *allēgoreō* betekent 'in beelden spreken, allegorisch spreken'.

In Gal.4:24 lezen we dat er in beelden gesproken is, d.w.z. er is een diepere betekenis naast de oppervlakkige.

.1	ἀλληγορούμενα	allēgoroumena	allegorisch gesproken (1/4 mv o)

Gal. 4:24 Dit is iets, **waarin een diepere zin ligt**.

209 ἀλληλουϊά hallēlouia

Het tussenwerpsel *hallēlouïa* 'halleluja' is een Hebreeuws leenwoord met de betekenis 'prijst de Heer, looft de Heer'.

Dit woord werd oorspronkelijk door de joden in hun liturgie gebruikt. Later werd het door de christenen overgenomen. Het woord kwam en komt nog steeds in de joodse en christelijke erediensten voor. Ook in onze taal wordt het woord onvertaald en ongewijzigd gebruikt.

.1	ἀλληλουϊά	hallēlouia	halleluja

Openb. 19:1	Hierna hoorde ik als een luide stem ... in de hemel zeggen: **Halleluja**!	
19:3	En zij zeiden ten tweeden male: **Halleluja**!	
19:4	en zij zeiden: Amen, **halleluja**!	
19:6	En ik hoorde als een stem van een grote schare ..., zeggende: **Halleluja**!	

210 ἀλλήλων allēlōn

Het persoonlijk voornaamwoord *allēlōn* betekent 'elkaar, elkander'. De tweede naamval is als trefwoord gebruikelijk, want de eerste naamval komt niet voor.

In bv. *allēlōn ta barē* 'elkanders moeilijkheden' (Gal.6:2) treffen we de tweede naamval aan, evenals in *allēlōn melē* 'leden (ten opzichte) van elkaar' (Rom.12:5). Ook met diverse voorzetsels komt het woord in de tweede naamval voor, bv. *met' allēlōn* 'onder elkaar' (Joh.6:43) en *huper allēlōn* 'voor elkaar' (1Cor.12:25).

De derde naamval *allēlois* treffen we bv. aan in Gal.5:17 *allēlois anti-keitai* 'ze staan tegenover elkaar', en met een voorzetsel in Marc.9:50 *eirēneuein en allēlois* 'vrede onder elkaar bewaren'.

In *agapan allēlous* 'elkaar liefhebben' (Joh.13:35) zien we de vierde naamval ('elkaar' is nu immers lijdend voorwerp). In deze naamval komt het woord ook voor met de voorzetsels *pros* 'tot' (bv. Marc.4:41) en *eis* 'naar' (bv. Joh.13:22).

.1	ἀλλήλους	allēlous	elkaar (4 mv m)
.2	ἀλλήλων	allēlōn	elkaar (2 mv m/v/o)
.3	ἀλλήλοις	allēlois	elkaar (3 mv m/o)
.4	ἀλλήλων	allēlōn	zie 2
.5	ἀλλήλοις	allēlois	zie 3

Matt.	24:10	En dan zullen velen ten val komen en zij zullen **elkander** overleveren	.1
		en **elkander** haten.	.1
	25:32	en Hij zal ze van **elkander** scheiden,	.4
Marc.	4:41	En zij werden bovenmate bevreesd en zeiden tot **elkander**:	.1
	8:16	En zij spraken erover onder **elkander**, dat zij geen broden hadden.	.1
	9:34	En zij zwegen, want zij hadden onderweg met **elkander** erover gesproken,	.1
	9:50	Hebt zout in uzelf en houdt vrede onder **elkander**.	.3
	15:31	Evenzo spotten de overpriesters onder **elkander**	.1
Luc.	2:15	dat de herders tot **elkander** spraken: Laten wij dan naar Betlehem gaan	.1
	4:36	En er kwam verbazing over allen en zij spraken erover tot **elkander**	.1
	6:11	zij raakten volkomen hun verstand kwijt en spraken er met **elkander** over,	.1
	7:32	kinderen, die op de markt zitten en **elkander** toeroepen	.3
	8:25	En zij werden bevreesd en zeiden met verbazing tot **elkander**:	.1
	12:1	zodat zij **elkander** verdrongen,	.1
	20:14	Maar toen de pachters hem zagen, overlegden zij met **elkander**	.1''

Luc.	23:12	En Herodes en Pilatus werden op diezelfde dag met **elkander** bevriend;	.2
	24:14	en zij spraken met **elkander** over al wat voorgevallen was.	.1
	24:17	gesprekken, die gij al wandelende met **elkander** voert?	.1
	24:32	En zij zeiden tot **elkander**: Was ons hart niet brandende in ons,	.1
Joh.	4:33	De discipelen dan zeiden tot **elkander**:	.1
	5:44	Hoe kunt gij tot geloof komen, gij, die eer van **elkander** behoeft	.2
	6:43	Jezus antwoordde en zeide tot hen: Mort niet onder **elkander**.	.4
	6:52	De Joden dan streden onderling	.1
		letterlijk: De Joden dan streden tegen **elkaar**	
	11:56	Zij zochten dan naar Jezus en spraken onder **elkander**,	.2
	13:14	behoort ook gij **elkander** de voeten te wassen;	.2
	13:22	De discipelen zagen **elkander** aan, in het onzekere, van wie Hij sprak.	.1
	13:34	Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij **elkander** liefhebt;	.1
		gelijk Ik u liefgehad heb, dat gij ook **elkander** liefhebt.	.1
	13:35	indien gij liefde hebt onder **elkander**.	.3
	15:12	Dit is mijn gebod, dat gij **elkander** liefhebt,	.1
	15:17	Dit gebied Ik u, dat gij **elkander** liefhebt.	.1
	16:17	Sommige zijner discipelen dan zeiden tot **elkander**:	.1
	16:19	Redeneert gij hierover met **elkander**.	.2
	19:24	Zij zeiden dan tot **elkander**: Laten wij dit niet scheuren,	.1
Hand.	2:7	SV En zij ... verwonderden zich, zeggende tot **elkander**:	.1°
	4:15	En na hun geboden te hebben ... te gaan, overlegden zij met **elkander**,	.1
	7:26	Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij **elkander** onrecht?	.1
	15:39	En er ontstond een verbittering, zodat zij uiteengingen	.2
		letterlijk: ... zodat zij van **elkander** gescheiden werden	
	19:38	laten zij een aanklacht tegen **elkander** indienen.	.3
	21:6	namen afscheid van **elkander**.	.1
	26:31	en ter zijde gegaan, spraken zij onder **elkander**:	.1
	28:4	zeiden zij tot **elkaar**: Deze man is zeker een moordenaar,	.1
	28:25	en zonder het eens geworden te zijn, gingen zij uiteen,	.1
		letterlijk: en het met **elkaar** oneens zijnde, gingen zij uiteen,	
Rom.	1:12	onder u mede bemoedigd te worden door **elkanders** geloof,	.3
	1:27	en zijn in wellust voor **elkander** ontbrand,	.1
	2:15	terwijl ... hun gedachten **elkander** onderling aanklagen	.2
	12:5	maar ieder afzonderlijk leden ten opzichte van **elkander**.	.4
	12:10	Weest in broederliefde **elkander** genegen,	.1
		in eerbetoon **elkander** ten voorbeeld,	.1
	12:16	Weest onderling eensgezind, niet zinnende op hoge dingen,	.1
		letterlijk: Weest eensgezind onder **elkander**,	
	13:8	Zijt niemand iets schuldig dan **elkander** lief te hebben;	.1°ʳ
	14:13	Laten wij dan niet langer **elkander** oordelen,	.1
	14:19	Zo laten wij dan najagen hetgeen ... de onderlinge opbouwing bevordert.	.1
		letterlijk: ... hetgeen de opbouwing onder **elkander** bevordert.	
	15:5	De God nu der volharding ... geve u eensgezind ... te zijn	.3
		letterlijk: God ... geve u eensgezind te zijn onder **elkander**	
	15:7	Daarom, aanvaardt **elkander**, zoals ook Christus ons aanvaard heeft	.1
	15:14	vervuld met al de kennis, in staat ook **elkander** terecht te wijzen.	.1

	16:16	Groet **elkander** met de heilige kus. U groeten al de gemeenten	.1
1Cor.	7:5	Onthoudt dat **elkander** niet, tenzij met onderling goedvinden	.1
	11:33	Daarom ... als gij samenkomt om te eten, wacht op **elkander**.	.1
	12:25	opdat ... de leden gelijkelijk voor **elkander** zouden zorgen.	.4
	16:20	U groeten al de broeders. Groet **elkander** met de heilige kus.	.1
2Cor.	13:12	Groet **elkander** met de heilige kus. U groeten al de heiligen.	.1
Gal.	5:13	maar dient **elkander** door de liefde.	.3
	5:15	Indien gij echter **elkander** bijt en vereet,	.1
		ziet dan toe, dat gij niet door **elkander** verslonden wordt.	.4
	5:17	– want deze staan tegenover **elkander** –	.3^{ov}
	5:26	Wij moeten niet praalziek zijn, **elkander** tartend,	.1
		elkander benijdend.	.3
	6:2	Verdraagt **elkanders** moeilijkheden;	.4
Ef.	4:2	met alle nederigheid ..., en **elkander** in liefde te verdragen,	.2
	4:25	omdat wij leden zijn van **elkander**.	.4
	4:32	Maar weest jegens **elkander** vriendelijk, barmhartig,	.1
	5:21	en weest **elkander** onderdanig in de vreze van Christus.	.3
Fil.	2:3	doch in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf;	.1
		letterlijk: ... **elkander** uitnemender achtend dan uzelf	
Col.	3:9	Liegt niet meer tegen **elkander**,	.1
	3:13	Verdraagt **elkander** ..., indien de een tegen de ander een grief heeft;	.2
1Thess.	3:12	en u doe de Here toenemen ... in de liefde tot **elkander**	.1
	4:9	immers, gij hebt zelf van God geleerd **elkander** lief te hebben;	.1
	4:18	Vermaant **elkander** dus met deze woorden.	.1
	5:11	Vermaant daarom **elkander** en bouwt elkander op,	.1
	5:15	jaagt te allen tijde het goede na, jegens **elkander** en jegens allen.	.1
2Thess.	1:3	omdat ... u aller liefde jegens **elkander** sterker wordt,	.1
Tit.	3:3	Want vroeger waren ook wij ... hatelijk en **elkander** hatende.	.1
Hebr.	10:24	En laten wij op **elkander** acht geven om elkaar aan te vuren tot liefde	.1
Jac.	4:11	Spreekt geen kwaad van **elkander**, broeders.	.2
	5:9	zucht niet tegen **elkander**, opdat gij niet onder het oordeel valt;	.2
	5:16	Belijdt daarom **elkander** uw zonden	.3
		en bidt voor **elkander**, opdat gij genezing ontvangt.	.2
1Petr.	1:22	hebt dan **elkander** van harte en bestendig lief,	.1
	4:9	Weest gastvrij jegens **elkander**, zonder morren.	.1
	5:5	Omgordt u allen jegens **elkander** met nederigheid,	.3
	5:14	Groet **elkander** met de kus der liefde.	.1
1Joh.	1:7	indien wij in het licht wandelen, ... hebben wij gemeenschap met **elkander**;	.2
	3:11	dat wij **elkander** zouden liefhebben;	.1
	3:23	En dit is zijn gebod: dat wij geloven ... en **elkander** liefhebben,	.1
	4:7	Geliefden, laten wij **elkander** liefhebben, want de liefde is uit God;	.1
	4:11	behoren ook wij **elkander** lief te hebben.	.1
	4:12	indien wij **elkander** liefhebben, blijft God in ons	.1
2Joh.	5	hetgeen wij van den beginne gehad hebben: dat wij **elkander** liefhebben.	.1
Openb.	6:4	en dat zij **elkander** zouden slachten,	.1
	11:10	En zij, die op de aarde wonen, ... zullen **elkander** geschenken zenden,	.3

211	ἀλλογενής	**allogenēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *allogenēs* betekent 'vreemd (in het land), uit een ander volk afkomstig'.

Dit woord wordt gebruikt met betrekking tot de dankbare Samaritaan. Niemand gaf God de eer, behalve deze 'vreemde': hij was een niet-joods iemand (Luc.17:18).

.1	ἀλλογενής	allogenēs	van elders stammend (1 ev m/v)

Luc.	17:18	Waren er dan geen anderen om terug te keren ... dan deze **vreemdeling**?	

212	ἅλλομαι	**hallomai**

Het werkwoord *hallomai* betekent 'springen'.

De genezen verlamde kwam 'springend' de tempel binnen (Hand.3:8). Op die manier toonde hij dat hij was genezen. Ook van water kan gezegd worden dat het 'opspringt' uit een bron of fontein (Joh.4:14).

.1	ἁλλόμενος	hallomenos	springend (1 ev m; med)
.2	ἁλλομένου	hallomenou	springend (2 ev m/o; med)
.3	ἥλλετο	hēlleto	hij sprong (med)
.[4]	ἥλατο	hēlato	hij is gesprongen (aor med)

Joh.	4:14	een fontein van water, **dat springt** ten eeuwigen leven.	.2
Hand.	3:8	hij ging met hen de tempel binnen, lopende en **springende** en God lovende.	.1
	14:10	En **hij sprong overeind** en liep heen en weer.	.3/.[4]

213	ἄλλος	**allos**

Het bijvoeglijk naamwoord *allos* betekent 'ander(e)'.

Net als in het Nederlands geeft *allos* aan dat men spreekt over personen of zaken naast die personen of zaken die net genoemd zijn of die zonder genoemd te zijn toch in gedachte aanwezig zijn. Zo staat bv. in Matt.2:12 dat de wijzen langs een 'andere' weg terugkeerden, d.w.z. een 'andere' dan de weg van de heenreis, evenwel zonder dat de weg van de heenreis genoemd is.

Ofschoon er wel verschil is tussen *allos* en *heteros* 'ander' (zie voor het verschil onder *1897 heteros*), worden ze ook zonder veel verschil door elkaar gebruikt in 1Cor.12:8vv.

Vaak komt *allos* in het meervoud voor in combinaties als *hoi men...alloi de* 'sommigen...anderen' (bv. Joh.7:12), *tines...alloi* 'sommigen...anderen' (Joh.9:16) en zelfs *ho ochlos...alloi* 'de schare...anderen' (Joh.12:29). Wanneer er een getal bij *allos* genoemd wordt, vertalen we gewoonlijk met 'nog', bv. Matt.25:20: de slaaf die vijf talenten had ontvangen, gaf zijn heer vijf 'andere' talenten bovendien, d.w.z. 'nog' vijf talenten.

Wanneer er een lidwoord bij *allos* staat, betekent dit, dat er gesproken wordt over alle personen of zaken naast de net genoemde of bekend veronderstelde personen of zaken van een beperkt en bekend aantal. Zo wordt van de ene hand van een gehandicapte man gezegd, dat die weer gezond

werd als de 'andere', nl. van het bekend verondersteldе tweetal handen (Matt.12:13). In Openb.17:10 is er sprake van een zevental koningen: vijf ervan zijn gevallen, één is er nog en de 'andere' is nog niet gekomen.

Een in het Nederlands ongebruikelijke constructie vinden we in Joh.4:37: een 'ander' is de zaaier en een 'ander' is de maaier, d.w.z. de zaaier is een ander dan de maaier. De uitdrukking *ouk estin allo ei mē* 'het is niets anders dan dat ...' wil zo iets zeggen als 'het betekent alleen maar dat ...' (Gal.1:7).

.1	ἄλλος	allos	ander (1 ev m)
.2	ἄλλον	allon	ander (4 ev m)
.3	ἄλλου	allou	ander (2 ev m/o)
.4	ἄλλῳ	allōi	ander (3 ev m/o)
.5	ἄλλοι	alloi	ander (1 mv m)
.6	ἄλλους	allous	ander (4 mv m)
.7	ἄλλων	allōn	ander (2 mv m/v/o)
.8	ἄλλοις	allois	ander (3 mv m/o)
.9	ἄλλη	allē	ander (1 ev v)
.10	ἄλλην	allēn	ander (4 ev v)
.11	ἄλλης	allēs	ander (2 ev v)
.12	ἄλλαι	allai	ander (1 mv v)
.13	ἄλλας	allas	ander (4 mv v)
.14	ἄλλο	allo	ander (1/4 ev o)
.15	ἄλλα	alla	ander (1/4 mv o)

Matt.	2:12	trokken zij langs een **andere** weg naar hun land terug.	.11
	4:21	En vandaar verder gegaan zijnde, zag Hij **nog** twee broeders,	.6
	5:39	doch wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de **andere** toe;	.10
	8:9	ik zeg tot de één: Ga heen, en hij gaat heen, en tot een **ander**: Kom,	.4
	10:23	Wanneer men u vervolgt in deze stad, vlucht naar de **andere**;	.10°°
	12:13	En hij strekte haar uit en zij werd weder gezond gelijk de **andere**.	.9
	13:5	Een **ander** deel viel op de steenachtige plaatsen,	.15
	13:7	Een **ander** deel viel op de dorens en de dorens kwamen op	.15
	13:8	Een **ander** deel viel in goede aarde en het gaf vrucht,	.15
	13:24	**Nog** een gelijkenis hield Hij hun voor	.10
	13:31	**Nog** een gelijkenis hield Hij hun voor	.10
	13:33	**Nog** een gelijkenis sprak Hij tot hen:	.10
	16:14	En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper; **anderen**: Elia;	.5
	19:9	Wie zijn vrouw wegzendt om een **andere** reden dan hoererij	.10
	20:3	ging hij naar buiten en zag nog **anderen** werkloos op de markt staan,	.6
	20:6	vond hij nog **anderen** staan en zeide tot hen:	.6
	21:8	**anderen** sloegen takken van de bomen en spreidden die op de weg.	.5
	21:33	Hoort een **andere** gelijkenis.	.10
	21:36	Hij zond weder **andere** slaven, nog meer dan eerst,	.6
	21:41	en de wijngaard zal hij verhuren aan **andere** pachters,	.8
	22:4	Wederom zond hij **andere** slaven uit, met de boodschap:	.6
	25:16	en hij deed er zaken mede en verdiende **er** vijf **bij**.	.15
	25:17	Evenzo verdiende hij, die de twee talenten had, **er** twee **bij**.	.15

Matt.	25:20	En die de vijf talenten ontvangen had, ... bracht **nog** vijf talenten	.15
		... zie, ik heb **er** vijf talenten **bij** verdiend.	.15
	25:22	zie, ik heb **er** twee talenten **bij** verdiend.	.15
	26:71	Toen hij naar het portaal ging, zag een **andere** hem	.9
	27:42	**Anderen** heeft Hij gered, Zichzelf kan Hij niet redden.	.6
	27:61	En daar waren Maria van Magdala en de **andere** Maria,	.9
	28:1	ging Maria van Magdala en de **andere** Maria het graf bezien.	.9
Marc.	3:5	SV en zijn hand werd hersteld, gezond gelijk de **andere**,	.9°
	4:5	Een **ander** deel viel op steenachtige bodem,	.14
	4:7	En een **ander** deel viel in de dorens en de dorens kwamen op	.14
	4:8	En het **overige** viel in goede aarde	.14/.15
	4:18	En een **ander** deel zijn degenen, die in de dorens gezaaid worden:	.5''
	4:36	en er waren **andere** schepen bij Hem.	.15
	6:15	**Anderen** zeiden: Het is Elia,	.5
		weer **anderen**: Een profeet als een van de profeten.	.5
	7:4	en vele **andere** dingen zijn er, waaraan zij zich ... houden,	.15
	7:8	SV en **andere** dergelijke dingen doet gij vele.	.15°
	8:28	Zij antwoordden en zeiden: Johannes de Doper; en **anderen**: Elia;	.5
		weer **anderen**: Een van de profeten.	.5
	10:11	Wie zijn vrouw wegzendt en een **andere** trouwt, pleegt echtbreuk	.10
	10:12	indien zij haar man verlaat en een **ander** trouwt, pleegt zij echtbreuk.	.4/.2
	11:8	En velen spreidden hun klederen op de weg en **anderen** groen,	.5
	12:4	En weder zond hij tot hen een **andere** slaaf en die sloegen zij	.2
	12:5	En hij zond een **andere** en die doodden zij,	.2
		en nog vele **anderen**, die zij òf sloegen òf doodden.	.6
	12:9	Hij zal komen en ... de wijngaard aan **anderen** geven.	.8
	12:31	Een **ander** gebod, groter dan deze, bestaat niet.	.9
	12:32	dat Hij één is en dat er geen **ander** is dan Hij.	.1
	14:19	SV Ben ik het? en een **ander**: Ben ik het?	.1°
	14:58	Ik zal deze tempel ... afbreken, en binnen drie dagen een **andere** ... bouwen.	.2
	15:31	en zij zeiden: **Anderen** heeft Hij gered, Zichzelf kan Hij niet redden.	.6
	15:41	en vele **andere** vrouwen, die met Hem opgegaan waren naar Jeruzalem.	.12
Luc.	5:29	en er was een grote menigte tollenaars en **anderen**,	.7
	6:10	SV en zijn hand werd hersteld, gezond gelijk de **andere**.	.9°
	6:29	Slaat iemand u op uw wang, keer hem ook de **andere** toe,	.10
	7:8	en ik zeg tot de een: Ga heen, en hij gaat heen, en tot een **ander**: Kom,	.4
	7:19	Zijt Gij het, die komen zou, of hebben wij een **ander** te verwachten?	.2
	7:20	Zijt Gij het, die komen zou, of hebben wij een **ander** te verwachten?	.2
	9:8	door **anderen**, dat een der oude profeten was opgestaan.	.7
	9:19	Zij antwoordden en zeiden: Johannes de Doper, **anderen**: Elia,	.5
		weer **anderen**, dat een der oude profeten was opgestaan.	.5
	20:16	Hij zal komen en ... de wijngaard aan **anderen** geven.	.8
	22:59	En ongeveer een uur later verzekerde een **ander** en zeide: Inderdaad,	.1
	23:35	**Anderen** heeft Hij gered, laat Hij nu Zichzelf redden,	.6
Joh.	4:37	Want hier is de spreuk waarachtig: **De een** zaait,	.1
		de ander maait.	.1

	4:38	**anderen** hebben gearbeid en gij hebt de vrucht van hun arbeid geplukt.	.5
	5:7	en terwijl ik onderweg ben, daalt een **ander** vóór mij af.	.1
	5:32	een **ander** is het, die van Mij getuigt,	.1
	5:43	indien een **ander** komt in zijn eigen naam, die zult gij aannemen.	.1
	6:22	dat daar geen **ander** scheepje was geweest dan één,	.14
	7:12	**anderen** zeiden: Neen, maar Hij verleidt het volk.	.5
	7:41	**Anderen** zeiden: Deze is de Christus;	.5
		weer **anderen** zeiden: De Christus komt toch niet uit Galilea?	.5^{oo}
	9:9	**Sommigen** zeiden: Hij is het;	.5
		anderen zeiden: Neen, maar hij gelijkt op hem. Hij zeide: Ik ben het.	.5
	9:16	**Anderen** zeiden: Hoe kan een zondig mens zulke tekenen doen?	.5
	10:21	**Anderen** zeiden: Dit zijn geen woorden voor een bezetene,	.5
	12:29	**anderen** zeiden: Een engel heeft tot Hem gesproken.	.5
	14:16	En Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een **andere** Trooster geven	.2
	15:24	Indien ik niet de werken ... gedaan had, die niemand **anders** gedaan heeft,	.1
	18:15	En Simon Petrus en een **andere** discipel volgden Jezus.	.1
	18:16	De **andere** discipel dan ... kwam naar buiten,	.1
	18:34	Zegt gij dit uit uzelf of hebben **anderen** u over Mij gesproken?	.5
	19:18	waar zij Hem kruisigden en met Hem twee **anderen**, aan weerszijden één,	.6
	19:32	De soldaten dan ... braken de benen van de eerste en van de **andere**,	.3
	20:2	IJlings kwam zij dan bij Simon Petrus en bij de **andere** discipel,	.2
	20:3	Petrus dan ging op weg en ook de **andere** discipel	.1
	20:4	en de **andere** discipel liep vooruit, sneller dan Petrus,	.1
	20:8	Toen ging ook de **andere** discipel ... naar binnen,	.1
	20:25	De **andere** discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben de Here gezien!	.5
	21:2	de zonen van Zebedeüs en **nog** twee van zijn discipelen.	.5
	21:8	maar de **andere** discipelen kwamen met het schip,	.5
	21:18	zult gij uw handen uitstrekken en een **ander** zal u omgorden en u brengen,	.1
Hand.	2:12	en zij zeiden **de een**	.1
		tot **de ander**: Wat wil dit toch zeggen?	.2
	4:12	En de behoudenis is in niemand **anders**,	.4
	15:2	Paulus en Barnabas en **nog** enigen van hen	.6
	19:32	Nu riep de een dit, de ander dat,	
		letterlijk: **anderen** nu riepen	.5
		iets **anders**	.14
	21:34	En uit de schare riep de één dit, de ander dat hem toe;	
		letterlijk: En uit de schare riepen **anderen**	.5
		hem iets **anders** toe;	.14
1Cor.	1:16	verder weet ik niet, dat ik **nog** iemand gedoopt heb.	.2
	3:10	heb ik ... het fundament gelegd, waarop een **ander** voortbouwt.	.1
	3:11	Want een **ander** fundament, dan dat er ligt ... kan niemand leggen.	.2
	9:2	Indien ik voor **anderen** geen apostel ben, voor u toch zeker wèl;	.8
	9:12	Indien **anderen** deel hebben aan de bevoegdheid over u, wij niet veel meer?	.5
	9:27	om niet, na **anderen** gepredikt te hebben, wellicht zelf afgewezen te worden.	.8
	10:29	waartoe zou mijn vrijheid beoordeeld worden door eens **anders** geweten?	.11
	12:8	de een wordt ... gegeven met wijsheid te spreken, ... de **ander** met kennis	.4

1Cor.	12:9	aan de een geloof door dezelfde Geest en aan de **ander** gaven	.4
	12:10	aan **de een** werking van krachten,	.4
		aan **de ander** profetie;	.4
		aan **de een** het onderscheiden van geesten,	.4
		... en aan **weer een ander** vertolking van tongen.	.4
	14:19	om ook **anderen** te onderwijzen,	.6
	14:29	twee of drie mogen het woord voeren, en de **anderen** moeten het beoordelen.	.5
	14:30	Maar indien aan een **ander** ... een openbaring ten deel valt,	.4
	15:39	Alle vlees is niet hetzelfde, maar dat van mensen is **anders**	.9
		dan dat van beesten,	.9
		letterlijk: en **anders** is het vlees van beesten,	
		en het vlees van vogels weer **anders**	.9
		dan dat van vissen.	.9
		letterlijk: en **anders** dat van vissen.	
	15:41	De glans der zon is **anders**	.9
		dan die der maan	.9
		letterlijk: en **anders** is die van de maan	
		en der sterren,	.9
		letterlijk: en **anders** is die van de sterren,	
2Cor.	1:13	Want wij schrijven u niets **anders** dan wat gij leest of ook begrijpt,	.15
	8:13	niet om **anderen** verlichting te schenken, wordt het u zwaar gemaakt,	.8
	11:4	indien de eerste de beste een **andere** Jezus predikt,	.2
	11:8	**Andere** gemeenten heb ik geplunderd door vergoeding aan te nemen	.13
Gal.	1:7	en dat is geen evangelie. Er zijn echter sommigen, die	.14
		letterlijk: wat niets **anders** is dan dat er sommigen zijn, die	
	5:10	Ik voor mij ben van u overtuigd ..., dat gij geen **andere** mening zult hebben.	.14
Fil.	3:4	Indien een **ander** meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik nog meer:	.1
1Thess.	2:6	Ook zochten wij geen eer bij mensen, noch van u, noch van **anderen**,	.7
Hebr.	4:8	zou Hij niet (meer) over een **andere**, latere dag gesproken hebben.	.11
	11:35	**anderen** hebben zich laten folteren	.5
Jac.	5:12	zweert niet, ... noch bij de aarde, noch welke **andere** eed ook.	.2
Openb.	2:24	Ik leg u geen **andere** last op.	.14
	6:4	En een **tweede**, een rossig paard, kwam,	.1
	7:2	En ik zag een **andere** engel opkomen van de opgang der zon,	.2
	8:3	En er kwam een **andere** engel, die ... bij het altaar ging staan,	.1
	10:1	En ik zag een **andere** sterke engel nederdalen uit de hemel,	.2°
	12:3	En er werd een **ander** teken in de hemel gezien,	.14
	13:11	En ik zag een **ander** beest opkomen uit de aarde en het had twee horens	.14
	14:6	En ik zag een **andere** engel vliegen in het midden des hemels	.2°
	14:8	En een **andere**, een tweede engel, volgde, zeggende:	.1
	14:9	En een **andere** engel, een derde, volgde hen, zeggende met luider stem:	.1▾
	14:15	En een **andere** engel kwam uit de tempel en riep met luider stem	.1
	14:17	En een **andere** engel kwam uit de tempel, die in de hemel is,	.1
	14:18	En een **andere** engel kwam uit het altaar; deze had macht over het vuur	.1
	15:1	En ik zag een **ander** teken in de hemel, groot en wonderbaar:	.14
	16:7	SV En ik hoorde een **andere** van het altaar zeggen: Ja, Heere,	.3°
	17:10	een is er nog en de **andere** is nog niet gekomen,	.1

18:1	Hierna zag ik een **andere** engel, die grote macht had, nederdalen	.2˙
18:4	En ik hoorde een **andere** stem uit de hemel zeggen: Gaat uit van haar,	.10
20:12	En nog een **ander** boek werd geopend, het (boek) des levens;	.14°˙

214 ἀλλοτριοεπίσκοπος allotrioepiskopos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *allotrioepiskopos* (soms ook gespeld als *allotriepiskopos*) betekent 'iemand die zich met andermans zaken bemoeit, spion, aanbrenger, verklikker'.

Petrus noemt dit woord samen met andere zondaren: moordenaar, dief en boosdoener. Het woord *allotrioepiskopos* heeft dus een negatieve klank (1Petr.4:15).

.1	ἀλλοτριεπίσκοπος	allotriepiskopos	bemoeial (1)

1Petr.	4:15	Laat dus niemand uwer moeten lijden als ... een **bemoeial**.	

215 ἀλλότριος allotrios

Het bijvoeglijk naamwoord *allotrios* betekent 'wat aan iemand anders toebehoort, andermans, vreemd'.

In Rom.14:4 gaat het over een knecht 'van een ander'. 'Andermans' land is een 'vreemd' land (Hand.7:6).

Ook is *allotrios* soms verzelfstandigd. Het onzijdige *to allotrion* is 'het bezit van iemand anders' (Luc.16:12); het mannelijke *ho allotrios* is 'de vreemde' in de zin van 'de vreemdeling, de buitenlander' (Joh.10:5; Hebr.11:34).

.1	ἀλλότριον	allotrion	bij een ander horend (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἀλλοτρίῳ	allotriōi	bij een ander horend (3 ev m/o)
.3	ἀλλοτρίων	allotriōn	bij een ander horend (2 mv m/v/o)
.4	ἀλλοτρίοις	allotriois	bij een ander horend (3 mv m/o)
.5	ἀλλοτρίαν	allotrian	bij een ander horend (4 ev v)
.6	ἀλλοτρίᾳ	allotriāi	bij een ander horend (3 ev v)
.7	ἀλλοτρίαις	allotriais	bij een ander horend (3 mv v)
.8	ἀλλοτρίῳ	allotriōi	zie 2

Matt.	17:25	Van wie heffen ... koningen rechten ...? Van hun zonen of van de **vreemden**?	.3
	17:26	Toen hij zeide: Van de **vreemden**, sprak Jezus ...: Zo zijn dus de zonen vrij.	.3
Luc.	16:12	indien gij niet getrouw ... zijt ten aanzien van het **goed van een ander**.	.2
Joh.	10:5	maar een **vreemde** zullen zij voorzeker niet volgen,	.2
		doch zij zullen ... weglopen, omdat zij de stem der **vreemden** niet kennen.	.3
Hand.	7:6	dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn in een **vreemd** land	.6
Rom.	14:4	Wie zijt gij, dat gij **eens anders** knecht oordeelt?	.1
	15:20	om niet op **eens anders** fundament te bouwen,	.1
2Cor.	10:15	zonder de perken te buiten te gaan door te roemen op **anderer** arbeid.	.4
	10:16	hetgeen naar de regel, **die aan anderen is gesteld**, tot stand was gebracht.	.2
1Tim.	5:22	heb ook geen deel aan de zonden **van anderen**, houd u rein.	.7

Hebr.	9:25	gelijk de hogepriester ... met **ander** bloed ... in het heiligdom gaat,	.8
	11:9	als in een **vreemd** land, waar hij in tenten woonde met Isaak en Jakob,	.5
	11:34	zij zijn ... sterk geworden en hebben **vijandige** legers doen afdeinzen.	.3

216 ἀλλόφυλος **allophulos**

Het bijvoeglijk naamwoord *allophulos* betekent 'van een andere stam, van een ander volk, buitenlands'.

Omdat voor de joden iemand 'van een ander volk' niet bij het verbondsvolk hoorde, heeft *allophulos* een bijklank van 'heidens'. Zo staat in Hand.10:28 de jood tegenover de 'heiden'.

.1	ἀλλοφύλῳ	allophulōi	uit een andere stam afkomstig (3 ev m/v/o)

Hand. 10:28 Gij weet, hoe het een Jood verboden is ... te gaan tot een **niet-Jood**;

217 ἄλλως **allōs**

Het bijwoord *allōs* betekent 'anders, op andere wijze'.

Dit bijwoord is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *213 allos* 'ander(e)'.

.1	ἄλλως	allōs	anders

1Tim. 5:25 en die, waarmede het **anders** gesteld is, kunnen niet verborgen blijven.

218 ἀλοάω **aloaō**

Het werkwoord *aloaō* betekent 'dorsen'.

Het 'dorsen' werd meestal door ossen gedaan. Die werden dan over de dorsvloer gedreven. De Israëlieten mochten de dorsende os niet verhinderen om zo nu en dan ook te eten van het graan (Deut.25:4).

.1	ἀλοῶν	aloōn	dorsend (1 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἀλοῶντα	aloōnta	dorsend (4 ev m – 1/4 mv o)

1Cor.	9:9	Gij zult een **dorsende** os niet muilbanden.	.2
	9:10	en **wie dorst** (moet dorsen) in de hoop zijn deel te ontvangen.	.1
1Tim.	5:18	Immers, de Schrift zegt: Gij zult een **dorsende** os niet muilbanden,	.2

219 ἄλογος **alogos**

Het bijvoeglijk naamwoord *alogos* betekent 'redeloos, zonder verstand'.

Van dieren wordt gezegd dat ze 'zonder denkvermogen' zijn (2Petr.2:12). In overdrachtelijke

zin wordt van ideeën ook wel gezegd dat ze 'niet op denkvermogen gebaseerd' zijn, d.w.z. 'dwaas, niet logisch, ongerijmd, onzinnig' (Hand.25:27).

.1	ἄλογον	alogon	redeloos (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἄλογα	aloga	redeloos (1/4 mv o)

Hand.	25:27	want het dunkt mij **ongerijmd**, als men een gevangene opzendt,	.1
2Petr.	2:12	Zij daarentegen, als **redeloze** wezens, lasteren datgene,	.2
Jud.	10	in hetgeen zij, gelijk de **redeloze** wezens, ... weten, ligt hun verderf.	.2

220 ἀλόη aloē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aloē* betekent 'aloë'.

Aloë is een soort plant, maar ook de specerij die van het sap ervan gemaakt wordt. De specerij ruikt erg sterk. Als het sap met de lucht geconfronteerd wordt, droogt het erg snel op. Het wordt met mirre gemengd en dan gebruikt als balsem. Zo nam volgens Joh.19:39 Nicodemus een mengsel van mirre en 'aloë' mee voor Jezus' lichaam.

.1	ἀλόης	aloēs	aloë (2)

Joh.	19:39	en hij bracht een mengsel mede van mirre en **aloë**, ongeveer honderd pond.

221 ἅλς hals

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hals* betekent 'zout'.

.1	ἁλί	hali	zout (3)

Marc.	9:49	SV en iedere offerande zal met **zout** gezouten worden.	°

222 ἁλυκός halukos

Het bijvoeglijk naamwoord *halukos* betekent 'zout'.

In Jac.3:12 wordt *halukon* of als bijvoeglijk naamwoord bij water geïnterpreteerd (TR), of – verzelfstandigd – als 'zoutwaterbron' (variant).

.1	ἁλυκόν	halukon	zout (4 ev m – 1/4 ev o)

Jac.	3:12	SV Alzo kan geen fontein **zout** en zoet water voortbrengen.	°°
		Evenmin kan een **zilte bron** zoet water geven.	▾▾

223	ἄλυπος	alupos

Het bijvoeglijk naamwoord *alupos* betekent 'zonder verdriet, zonder smart, zonder smartelijke zorg'.

Volgens Fil.2:28 zendt Paulus Epafroditus naar Filippi, opdat hij 'meer zonder smartelijke zorg' (vergrotende trap) zou zijn, d.w.z. opdat hij des te minder smartelijke zorg zou hebben.

.1	ἀλυπότερος	alupoteros	vrijer van zorgen (1 ev m/v)

Fil.	2:28	opdat gij ... u weer verblijden moogt en ik minder zorg moge hebben. letterlijk: ... en ik **vrijer van zorgen** moge zijn.	

224	ἅλυσις	halusis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *halusis* betekent 'keten, ketting, handboei'.

De letterlijke betekenis van *halusis* is 'ketting'. Gevangenen (Hand.28:20) en bezetenen (Marc.5:3v.) werden ermee geketend. In de eindtijd zal de satan met een grote 'ketting' gebonden worden (Openb.20:1).

Volgens 2Tim.1:16 heeft Onesiforus zich niet geschaamd voor Paulus' 'keten', d.w.z. zijn 'gevangenschap'.

.1	ἅλυσιν	halusin	keten (4)
.2	ἁλύσει	halusei	keten (3)
.3	ἁλύσεις	haluseis	ketenen (1/4)
.4	ἁλύσεσιν	halusesin	ketenen (3)

Marc.	5:3	en niemand had hem meer kunnen binden, zelfs niet met een **keten**,	.4/.2
	5:4	want hij was dikwijls met voetboeien en **ketenen** gebonden geweest	.4
		en de **ketenen** waren door hem stukgetrokken en de voetboeien vernield,	.3
Luc.	8:29	en om hem te bewaken werd hij met **ketenen** en voetboeien geboeid,	.4
Hand.	12:6	lag Petrus die nacht te slapen ..., geboeid met twee **ketenen**,	.4
	12:7	Sta snel op. En de **ketenen** vielen van zijn handen.	.3
	21:33	Toen naderde de overste, liet hem grijpen, en met twee **ketenen** boeien,	.4
	28:20	want om de hoop van Israël draag ik deze **keten**.	.1
Ef.	6:20	waarvoor ik een gezant ben in **ketenen**.	.2
2Tim.	1:16	daar hij ... zich voor mijn **ketenen** niet heeft geschaamd.	.1
Openb.	20:1	een engel ... met de sleutel des afgronds en een grote **keten** in zijn hand;	.1

225	ἀλυσιτελής	alusitelēs

Het bijvoeglijk naamwoord *alusitelēs* betekent 'geen nut brengend, geen voordeel opleverend', soms ook gebruikt als een verzachting voor 'schadelijk'.

.1	ἀλυσιτελές	alusiteles	niets opbrengend (1/4 ev 0)

Hebr. 13:17 want dat zou u geen nut doen.
letterlijk: want dat is voor u **niets opbrengend**.

[225II] ἄλφα alpha

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *alpha* betekent 'alfa'; het is de naam van de eerste letter in het Griekse alfabet.

In het NT komt *alpha* slechts voor als variant van woord *1 a*.

.[1]	ἄλφα	alpha	alfa

Openb. 1:8 Ik ben de **alfa** en de omega, ... die is en die was en die komt, ¨
21:6 Ik ben de **alfa** en de omega, het begin en het einde. ¨
22:13 Ik ben de **alfa** en de omega, de eerste en de laatste, ¨

226 ἅλων halōn

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *halōn* betekent 'dorsvloer'.

Op de dorsvloer werd het graan van het kaf gescheiden.

.1	ἅλωνα	halōna	dorsvloer (4)

Matt. 3:12 De wan is in zijn hand en Hij zal zijn **dorsvloer** geheel zuiveren
Luc. 3:17 De wan is in zijn hand om zijn **dorsvloer** geheel te zuiveren

227 ἀλώπηξ alōpēx

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *alōpēx* betekent 'vos'.

Het woord wordt in de letterlijke betekenis gebruikt in bv. Matt.8:20. Daar staat dat de 'vossen' holen hebben. In figuurlijke zin wordt er een 'sluw, geslepen persoon' mee bedoeld. De Here Jezus gebruikt het woord in deze zin met het oog op Herodes Antipas (Luc.13:32).

.1	ἀλώπεκι	alōpeki	vos (3)
.2	ἀλώπεκες	alōpekes	vossen (1)

Matt. 8:20 De **vossen** hebben holen en de vogelen des hemels nesten, .2
Luc. 9:58 De **vossen** hebben holen en de vogelen des hemels nesten, .2
13:32 Gaat heen en zegt die **vos**: Zie, Ik drijf boze geesten uit .1

228 **ἅλωσις** **halōsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *halōsis* betekent '(het) vangen, gevangenneming'.

Ofschoon dit woord ook wel voor het 'innemen' van een stad, of het 'gevangennemen' van een vijand gebruikt kan worden, komt het in het NT alleen voor in een context van dieren (2Petr.2:12).

.1 ἅλωσιν halōsin gevangenneming (4)

2Petr. 2:12 van nature voortgebracht om gevangen en verdelgd te worden,
letterlijk: van nature voortgebracht tot **gevangenneming** en verdelging,

229 **ἅμα** **hama**

Het bijwoord *hama* betekent 'tegelijkertijd', maar komt ook voor als voorzetsel in de betekenis 'tegelijk met'.

Als bijwoord vinden we *hama* bv. in Hand.27:40, waar de roerbanden tegelijkertijd worden losgemaakt, d.w.z. tegelijk met het kappen van de ankers.

Als voorzetsel vinden we *hama* bv. in Matt.13:29, waar gesproken wordt over het ontwortelen van het graangewas 'tegelijk met' het onkruid. In Matt.20:1 komt *hama* voor naast het bijwoord *prōï* 'vroeg in de morgen': 'tegelijk met vroeg in de morgen', d.w.z. 'vroeg in de morgen'.

.1 ἅμα hama tegelijkertijd

Matt. 13:29 want bij het bijeenhalen ... zoudt gij **tevens** het koren kunnen uittrekken.
20:1 die des morgens vroeg arbeiders voor zijn wijngaard ging huren.
letterlijk: die **tegelijk met** vroeg in de morgen arbeiders ... ging huren.
Hand. 24:26 en **tegelijkertijd** hoopte hij, dat hem ... geld zou worden aangeboden.
27:40 terwijl zij **meteen** de roerbanden losmaakten,
Rom. 3:12 allen zijn afgeweken, **tezamen** zijn zij onnut geworden;
Col. 4:3 en bidt **tevens** voor ons, dat God een deur voor ons woord opene,
1Thess. 4:17 zullen wij ... **samen** met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden,
5:10 die voor ons gestorven is, opdat wij ... **tezamen** met Hem zouden leven.
1Tim. 5:13 Maar **tegelijk** wennen zij zich eraan de huizen rond te gaan
Filem. 22 Maak **tevens** ook huisvesting voor mij gereed,

230 **ἀμαθής** **amathēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *amathēs* betekent 'ongeleerd, geen onderwijs gehad hebbend, onkundig, onwetend'.

.1 ἀμαθεῖς amatheis onkundig (1/4 mv m/v)

2Petr. 3:16 wat de **onkundige** en onstandvastige lieden tot hun eigen verderf verdraaien,

231	ἀμαράντινος	amarantinos

Het bijvoeglijk naamwoord *amarantinos* betekent 'onverwelkelijk', maar kan ook betekenen 'van amaranten gemaakt'. Amaranten zijn planten die – blijkens hun naam – bekend staan om hun onverwelkelijkheid.

.1	ἀμαράντινον	amarantinon	onverwelkelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Petr. 5:4 zult gij de **onverwelkelijke** krans der heerlijkheid verwerven.

232	ἀμάραντος	amarantos

Het bijvoeglijk naamwoord *amarantos* betekent 'onverwelkelijk'.

De verzelfstandigde onzijdige vorm komt ook voor – zij het niet in het NT – als naam van de plant 'amarant' (vgl. *231 amarantinos*).

.1	ἀμάραντον	amaranton	onverwelkelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Petr. 1:4 tot een onvergankelijke, onbevlekte en **onverwelkelijke** erfenis,

233	ἁμαρτάνω	hamartanō

Het werkwoord *hamartanō* betekent 'zondigen, falen, fouten begaan'.

Het 'zondigen' heeft in het NT betrekking op gedragingen die de godsdienstige en zedelijke, door God gestelde orde en regels aantasten of overtreden. Het wordt dan ook niet gezegd van dieren, wel van mensen (bv. Matt.27:4) en engelen (2Petr.2:4), waaronder ook de duivel (1Joh.3:8).

De persoon tegen wie men zondigt, vindt men na het voorzetsel *eis* 'jegens', bv. jegens een broeder (Luc.17:4), Christus (1Cor.8:12) of de hemel, d.w.z. God (Luc.15:18, waar ook van 'zondigen voor Gods aangezicht' wordt gesproken).

.1	ἁμαρτάνει	hamartanei	hij zondigt
.2	ἁμαρτάνετε	hamartanete	jullie zondigen – zondigt!
.3	ἁμάρτανε	hamartane	zondig!
.4	ἁμαρτάνετε	hamartanete	zie 2
.5	ἁμαρτάνειν	hamartanein	zondigen
.6	ἁμαρτάνων	hamartanōn	zondigend (1 ev m)
.7	ἁμαρτάνοντα	hamartanonta	zondigend (4 ev m – 1/4 mv o)
.8	ἁμαρτάνοντες	hamartanontes	zondigend (1 mv m)
.9	ἁμαρτάνοντας	hamartanontas	zondigend (4 mv m)
.10	ἁμαρτανόντων	hamartanontōn	zondigend (2 mv m/o)
.11	ἁμαρτάνουσιν	hamartanousin	zij zondigen – zondigend (3 mv m/o)
.12	ἁμαρτήσει	hamartēsei	hij zal zondigen
.13	ἁμαρτήσομεν	hamartēsomen	wij zullen zondigen

.14	ἥμαρτον	hēmarton	ik heb gezondigd (aor) – zij hebben gezondigd (aor)
.15	ἥμαρτες	hēmartes	jij hebt gezondigd (aor)
.16	ἥμαρτεν	hēmarten	hij heeft gezondigd (aor)
.17	ἡμαρτήκαμεν	hēmartēkamen	wij hebben gezondigd
.18	ἥμαρτον	hēmarton	zie 14
.19	ἁμαρτήσῃ	hamartēsēi	(dat) hij zondigt (aor)
.20	ἁμάρτῃ	hamartēi	(dat) hij zondigt (aor)
.21	ἁμάρτητε	hamartēte	(dat) jullie zondigen (aor)
.22	ἁμαρτήσαντος	hamartēsantos	zondigend (2 ev m/o; aor)
.23	ἁμαρτήσαντας	hamartēsantas	zondigend (4 mv m; aor)
.24	ἁμαρτησάντων	hamartēsantōn	zondigend (2 mv m/o; aor)
.25	ἁμαρτήσασιν	hamartēsasin	zondigend (3 mv m/o; aor)
.[26]	ἁμαρτήσωμεν	hamartēsōmen	(dat) wij zondigen (aor)

Matt.	18:15	Indien uw broeder **zondigt**, ga heen, bestraf hem onder vier ogen.	.19
	18:21	Here, hoeveel maal **zal** mijn broeder tegen mij **zondigen**	.12
	27:4	en hij sprak: **Ik heb gezondigd**, onschuldig bloed verraden!	.14
Luc.	15:18	Vader, **ik heb gezondigd** tegen de hemel en voor u,	.14
	15:21	Vader, **ik heb gezondigd** tegen de hemel en voor u,	.14
	17:3	Ziet toe op uzelf! Indien uw broeder **zondigt**, bestraf hem,	.20
	17:4	En zelfs indien hij zevenmaal per dag tegen u **zondigt**	.20/.19
Joh.	5:14	**zondig** niet meer, opdat u niet iets ergers overkome.	.3
	8:11	Ook Ik veroordeel u niet. Ga heen, **zondig** van nu af niet meer!]	.3°
	9:2	wie **heeft gezondigd**, deze of zijn ouders, dat hij blind geboren is?	.16
	9:3	Jezus antwoordde: Noch deze **heeft gezondigd** noch zijn ouders,	.16
Hand.	25:8	**Ik heb** noch tegen de wet der Joden … noch tegen de keizer iets **misdreven**.	.14
Rom.	2:12	die zonder wet **gezondigd hebben**, zullen ook zonder wet verloren gaan;	.18
		… die onder de wet **gezondigd hebben**, zullen door de wet geoordeeld worden;	.18
	3:23	Want allen **hebben gezondigd** en derven de heerlijkheid Gods,	.18
	5:12	is ook de dood tot alle mensen doorgegaan, omdat allen **gezondigd hebben**;	.18
	5:14	**die** niet **gezondigd hadden** op een gelijke wijze als Adam overtrad,	.23
	5:16	En het is met het geschenk niet zo als **door het zondigen** van één;	.22
	6:15	Wat dan? **Zullen wij zondigen**, omdat wij … onder de genade zijn?	.13/.[26]
1Cor.	6:18	Maar door hoererij **bezondigt** men **zich** aan zijn eigen lichaam.	.1
	7:28	Maar ook wanneer gij trouwt, dan **doet gij** daarmede geen **kwaad**,	.15
		wanneer een jongedochter trouwt, dan **doet** ook **zij** daarmede geen **kwaad**.	.16
	7:36	hij doe, wat hij wil; het is geen zonde, laten zij trouwen.	.1
		letterlijk: …; **hij zondigt** niet, laten zij trouwen.	
	8:12	**Door** zó tegen de broeders **te zondigen**,	.8
		en hun geweten … te kwetsen, **zondigt gij** tegen Christus.	.2
	15:34	Komt tot de rechte nuchterheid en **zondigt** niet langer,	.4
Ef.	4:26	Geraakt gij in toorn, **zondigt** dan niet:	.4
1Tim.	5:20	**Wie in zonde leven**, moet gij in aller tegenwoordigheid bestraffen,	.9
Tit.	3:11	gij weet immers, dat … **hij zondigt**, terwijl hij zichzelf veroordeelt.	.1
Hebr.	3:17	Was het niet van hen, **die gezondigd hadden**	.25
	10:26	**indien wij** opzettelijk **zondigen**, nadat wij … gekomen zijn,	.10

1Petr.	2:20	mag dát roem heten, als gij slagen moet verduren, **omdat gij kwaad doet**?	.8
2Petr.	2:4	Want indien God engelen, **die gezondigd hadden**, niet gespaard heeft,	.24
1Joh.	1:10	Indien wij zeggen, dat **wij** niet **gezondigd hebben**,	.17
	2:1	Mijn kinderkens, dit schrijf ik u, opdat **gij** niet **tot zonde komt**.	.21
		En als iemand **gezondigd heeft**, wij hebben een voorspraak bij de Vader,	.20
	3:6	Een ieder, die in Hem blijft, **zondigt** niet;	.1
		een ieder, **die zondigt**, heeft Hem niet gezien en heeft Hem niet gekend.	.6
	3:8	wie de zonde doet is uit de duivel, want de duivel **zondigt**	.1
	3:9	want het zaad (Gods) blijft in hem en hij kan niet **zondigen**,	.5
	5:16	Als iemand zijn broeder ziet **zondigen**, ...	.7
		hun namelijk, **die zondigen** niet tot de dood.	.11
	5:18	Wij weten, dat een ieder, die uit God geboren is, niet **zondigt**;	.1

234 ἁμάρτημα **hamartēma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hamartēma* betekent ‘zonde, zondige daad, misstap’.

Het verschil tussen *hamartēma* en *235 hamartia* is dat het eerste woord meer concreet is, meer gebonden aan de enkelvoudige, uitgevoerde zondige daad, terwijl *hamartia* ook zonde als idee of algemeen begrip aanduidt, waardoor het in de richting kan gaan van ‘zonde’ als samenvatting van meerdere zonden, of ook van ‘zondigheid’.

.1	ἁμάρτημα	hamartēma	zonde (1/4)
.2	ἁμαρτήματα	hamartēmata	zonden (1)
.3	ἁμαρτημάτων	hamartēmatōn	zonden (2)
.[4]	ἁμαρτήματος	hamartēmatos	zonde (2)

Marc.	3:28	dat alle **zonden** aan de kinderen der mensen zullen vergeven worden,	.2°'
	3:29	maar wie gelasterd heeft ... staat schuldig aan eeuwige **zonde**.	.[4]''
	4:12	SV opdat zij zich niet ... bekeren, en hun de **zonden** vergeven worden.	.2°
Rom.	3:25	daar Hij de **zonden**, die tevoren ... gepleegd waren, had laten geworden	.3
1Cor.	6:18	Elke andere **zonde**, die een mens doet, gaat buiten zijn eigen lichaam om.	.1

235 ἁμαρτία **hamartia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hamartia* betekent ‘zonde, zondigheid’.

In veel contexten moeten we *hamartia* opvatten als een ‘zondige handeling’. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het als lijdend voorwerp staat bij werkwoorden die een soort van handelen of doen aangeven, bv. *1857 ergazomai* ‘werkzaam zijn met’ (Jac.2:9). Ook wanneer er gesproken wordt van ‘zonden’ toerekenen (Rom.4:8), uitwissen (Hand.3:19), belijden (1Joh.1:9) of vergeven (Matt.9:2), en in het algemeen wanneer *hamartia* in het meervoud staat, zullen we moeten denken aan de ‘zondige handeling’.

Wanneer *hamartia* in het enkelvoud staat, wordt vaak niet zozeer de enkele zondige handeling bedoeld als wel – iets abstracter – een algemeen begrip van ‘zondigheid’ of ook ‘zonde’ als samenvatting van alle mogelijke zonden. In deze zin spreekt Johannes in evangelie en brieven van

'zonde' hebben (Joh.9:41; 1Joh.1:8), en stelt Paulus in zijn taalgebruik de 'zonde' als persoon voor: de zonde komt in de wereld (Rom.5:12), komt tot leven (Rom.7:9), heeft een woning (Rom.7:17), heeft slaven (Rom.6:17), betaalt soldij uit (Rom.6:23) en voert heerschappij (Rom.5:21). Van Jezus wordt gezegd dat God Hem, die geen 'zonde' gekend heeft, tot 'zonde' heeft gemaakt om ons vrij te kunnen spreken (2Cor.5:21).

.1	ἁμαρτία	hamartia	zonde (1)
.2	ἁμαρτίαν	hamartian	zonde (4)
.3	ἁμαρτίας	hamartias	zonde (2 ev – 4 mv)
.4	ἁμαρτίᾳ	hamartiāi	zonde (3)
.5	ἁμαρτίαι	hamartiai	zonden (1)
.6	ἁμαρτίας	hamartias	zie 3
.7	ἁμαρτιῶν	hamartiōn	zonden (2)
.8	ἁμαρτίαις	hamartiais	zonden (3)

Matt.	1:21	Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun **zonden**.	.7
	3:6	en zij lieten zich ... door hem dopen, onder belijdenis van hun **zonden**.	.6
	9:2	Houd moed, mijn kind, uw **zonden** worden vergeven.	.5
	9:5	Want wat is gemakkelijker, te zeggen: Uw **zonden** worden vergeven,	.5
	9:6	dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde **zonden** te vergeven –	.6
	12:31	Alle **zonde** en lastering zal de mensen vergeven worden,	.1
	26:28	dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van **zonden**.	.7
Marc.	1:4	de doop der bekering tot vergeving van **zonden**	.7
	1:5	en zij lieten zich door hem dopen ... onder belijdenis van hun **zonden**.	.6
	2:5	zeide Hij tot de verlamde: Kind, uw **zonden** worden vergeven.	.5
	2:7	Hij lastert God. Wie kan **zonden** vergeven dan God alleen?	.6
	2:9	Wat is gemakkelijker, ... te zeggen: Uw **zonden** worden vergeven,	.5
	2:10	dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde **zonden** te vergeven –	.6°▾
Luc.	1:77	om ... te geven kennis van heil in de vergeving hunner **zonden**,	.7
	3:3	En hij kwam ... en predikte de doop der bekering tot vergeving van **zonden**,	.7
	5:20	En hun geloof ziende, zeide Hij: Mens, uw **zonden** zijn u vergeven.	.5
	5:21	Wie kan **zonden** vergeven dan God alleen?	.6
	5:23	Wat is gemakkelijker, te zeggen: Uw **zonden** zijn u vergeven,	.5
	5:24	dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde **zonden** te vergeven	.6
	7:47	Daarom zeg Ik u: Haar **zonden** zijn haar vergeven, al waren zij vele,	.5
	7:48	En Hij zeide tot haar: Uw **zonden** zijn u vergeven.	.5
	7:49	Wie is deze, dat Hij zelfs de **zonden** vergeeft?	.3
	11:4	en vergeef ons onze **zonden**,	.6
	24:47	dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving der **zonden**	.7
Joh.	1:29	Zie, het lam Gods, dat de **zonde** der wereld wegneemt.	.2
	8:21	Ik ga heen en gij zult Mij zoeken en in uw **zonde** zult gij sterven;	.4
	8:24	Ik heb u dan gezegd, dat gij in uw **zonden** zult sterven;	.8
		want indien gij niet gelooft, ... zult gij in uw **zonden** sterven.	.8
	8:34	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een ieder, die de **zonde** doet,	.2
		is een slaaf der **zonde**.	.3
	8:46	Wie van u overtuigt Mij van **zonde**?	.3
	9:34	Zij antwoordden en zeiden tot hem: Gij zijt geheel in **zonden** geboren	.8

	9:41	Indien gij blind waart, zoudt gij geen **zonde** hebben;	.2
		maar nu zegt gij: Wij zien; daarom blijft uw **zonde**.	.1
	15:22	Indien Ik niet ... tot hen gesproken had, zij zouden geen **zonde** hebben,	.2
		maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun **zonde**.	.3
	15:24	Indien ik niet ... onder hen gedaan had, ... zouden zij geen **zonde** hebben;	.2
	16:8	En als Hij komt, zal Hij de wereld overtuigen van **zonde**	.3
	16:9	van **zonde**, omdat zij in Mij niet geloven;	.3
	19:11	daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd, groter **zonde**.	.2
	20:23	Wie gij hun **zonden** kwijtscheldt, die zijn ze kwijtgescholden;	.6
Hand.	2:38	en een ieder van u late zich dopen ... tot vergeving van uw **zonden**,	.7
	3:19	Komt dan tot berouw en bekering, opdat uw **zonden** uitgedelgd worden,	.6
	5:31	om Israël bekering en vergeving van **zonden** te schenken.	.7
	7:60	Here, reken hun deze **zonde** niet toe! En met deze woorden ontsliep hij.	.2
	10:43	dat een ieder, die in Hem gelooft, vergeving van **zonden** ontvangt	.7
	13:38	dat door Hem u vergeving van **zonden** verkondigd wordt;	.7
	22:16	laat u dopen en uw **zonden** afwassen, onder aanroeping van zijn naam.	.6
	26:18	opdat zij vergeving van **zonden** ... zouden ontvangen door het geloof in Mij.	.7
Rom.	3:9	dat zij allen onder de **zonde** zijn,	.2
	3:20	want wet doet **zonde** kennen.	.3
	4:7	Zalig zij, wier ongerechtigheden vergeven en wier **zonden** bedekt zijn.	.5
	4:8	Zalig de man, wiens **zonde** de Here geenszins zal toerekenen.	.2
	5:12	Daarom, gelijk door één mens de **zonde** de wereld is binnengekomen	.1
		en door de **zonde** de dood,	.3
	5:13	want reeds voor de wet was er **zonde** in de wereld.	.1
		Maar **zonde** wordt niet toegerekend, als er geen wet is.	.1
	5:20	waar evenwel de **zonde** toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden,	.1
	5:21	gelijk de **zonde** als koning heerste in de dood,	.1
	6:1	Mogen wij bij de **zonde** blijven, opdat de genade toeneme?	.4
	6:2	Immers, hoe zullen wij, die der **zonde** gestorven zijn, daarin nog leven?	.4
	6:6	opdat aan het lichaam der **zonde** zijn kracht zou ontnomen worden	.3
		en wij niet langer slaven der **zonde** zouden zijn;	.4
	6:7	want wie gestorven is, is rechtens vrij van de **zonde**.	.3
	6:10	wat zijn dood betreft, is Hij voor de **zonde** eens voor altijd gestorven;	.4
	6:11	Zo moet het ook voor u vaststaan, dat gij wel dood zijt voor de **zonde**,	.4
	6:12	Laat dan de **zonde** niet langer als koning heersen	.1
	6:13	en stelt uw leden niet langer ... ten dienste van de **zonde**,	.4
	6:14	Immers, de **zonde** zal over u geen heerschappij voeren,	.1
	6:16	hetzij dan van de **zonde** ..., hetzij van de gehoorzaamheid	.3
	6:17	Maar Gode zij dank: gij wáárt slaven der **zonde**,	.3
	6:18	vrijgemaakt van de **zonde**, zijt gij in dienst gekomen van de gerechtigheid.	.3
	6:20	toen gij slaven waart der **zonde**, waart gij vrij van de gerechtigheid.	.3
	6:22	Maar thans, vrijgemaakt van de **zonde** en in de dienst van God gekomen,	.3
	6:23	Want het loon, dat de **zonde** geeft, is de dood,	.3
	7:5	Want toen wij in het vlees waren, werkten de zondige hartstochten,	.7
		letterlijk: ..., werkten de bewegingen der **zonden**,	
	7:7	Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet **zonde**?	.1
		Volstrekt niet! Ja, ik zou de **zonde** niet hebben leren kennen,	.2

Rom.	7:8	uitgaande van het gebod, wekte de **zonde** in mij allerlei begeerlijkheid op;	.1
		want zonder wet is de **zonde** dood.	.1
	7:9	toen echter het gebod kwam, begon de **zonde** te leven,	.1
	7:11	want de **zonde** heeft uitgaande van het gebod, mij misleid	.1
	7:13	Volstrekt niet! Maar de **zonde** heeft,	.1
		opdat zij zou blijken **zonde** te zijn, door het goede mijn dood bewerkt,	.1
		opdat de **zonde** bij uitstek zondig zou worden door het gebod.	.1
	7:14	ik echter ben vlees, verkocht onder de **zonde**.	.2
	7:17	Doch dan bewerk ik het niet meer, maar de **zonde**, die in mij woont.	.1
	7:20	dan bewerk ik het niet meer, maar de **zonde**, die in mij woont.	.1
	7:23	een andere wet, die ... mij tot krijgsgevangene maakt van de wet der **zonde**,	.3
	7:25	(26) ..., maar met mijn vlees aan de wet der **zonde**.	.3
	8:2	de wet van de Geest des levens heeft ... vrijgemaakt van de wet der **zonde**	.3
	8:3	God heeft, door ... te zenden in een vlees, aan dat der **zonde** gelijk,	.3
		en wel om de **zonde**,	.3
		de **zonde** veroordeeld in het vlees,	.2
	8:10	Indien Christus in u is, dan is wel het lichaam dood vanwege de **zonde**,	.2
	11:27	En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun **zonden** wegneem.	.6
	14:23	En al wat niet uit geloof is, is **zonde**.	.1
1Cor.	15:3	Christus is gestorven voor onze **zonden**, naar de Schriften,	.7
	15:17	dan is uw geloof zonder vrucht, dan zijt gij nog in uw **zonden**.	.8
	15:56	De prikkel des doods is de **zonde**	.1
		en de kracht der **zonde** is de wet.	.3
2Cor.	5:21	Hem, die geen **zonde** gekend heeft,	.2
		heeft Hij voor ons tot **zonde** gemaakt,	.2
	11:7	Of heb ik **er verkeerd aan** gedaan, dat ik ... mijzelf vernederde	.2
Gal.	1:4	die Zichzelf gegeven heeft voor onze **zonden**,	.7
	2:17	staat Christus dan in dienst der **zonde**? Volstrekt niet.	.3
	3:22	Neen, de Schrift heeft alles besloten onder de **zonde**,	.2
Ef.	2:1	Ook u, hoewel gij dood waart door uw overtredingen en **zonden**,	.8
Col.	1:14	in wie wij de verlossing hebben, de vergeving der **zonden**.	.7
	2:11	SV in de uittrekking van het lichaam der **zonden** des vleses,	.7°
1Thess.	2:16	waardoor zij te allen tijde (de maat) hunner **zonden** vol maken.	.6
2Thess.	2:3	SV en dat geopenbaard zij de mens der **zonde**, de zoon des verderfs,	.3°°
1Tim.	5:22	heb ook geen deel aan de **zonden** van anderen, houd u rein.	.8
	5:24	Van sommige mensen zijn de **zonden** zo duidelijk,	.5
2Tim.	3:6	die ... vrouwtjes weten in te palmen, die met **zonden** beladen zijn	.8
Hebr.	1:3	na de reiniging der **zonden** tot stand gebracht te hebben,	.7
	2:17	om de **zonden** van het volk te verzoenen.	.6
	3:13	opdat niemand van u zich verharde door de misleiding der **zonde**;	.3
	4:15	een, die in alle dingen ... is verzocht geweest, doch zonder **te zondigen**.	.3
	5:1	om gaven en offers te brengen voor de **zonden**.	.7
	5:3	die hem verplicht ... voor zichzelf offers voor de **zonden** te brengen.	.7
	7:27	die niet ... eerst offers voor zijn eigen **zonden** behoeft te brengen	.7
	8:12	en hun **zonden** zal Ik niet meer gedenken.	.7
	9:26	maar thans is Hij ... verschenen om door zijn offer de **zonde** weg te doen.	.3
	9:28	nadat Hij Zich éénmaal geofferd heeft om veler **zonden** op Zich te nemen,	.6

		ten tweeden male zonder **zonde**	.3
	10:2	doordat degenen, die ..., generlei besef van **zonden** meer hadden?	.7
	10:3	door die offeranden werden ieder jaar de **zonden** in gedachtenis gebracht;	.7
	10:4	want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren ... **zonden** zou wegnemen.	.6
	10:6	in brandoffers en **zond**offers hebt Gij geen welbehagen gehad.	.3
	10:8	offergaven, brandoffers en **zond**offers, hebt Gij niet gewild,	.3
	10:11	om telkens ... offers te brengen, die nimmer de **zonden** kunnen wegnemen;	.6
	10:12	na één offer voor de **zonden** te hebben gebracht,	.7
	10:17	en hun **zonden** en ongerechtigheden zal Ik niet meer gedenken.	.7
	10:18	Waar dan ... vergeving bestaat, is er geen **zond**offer meer (nodig).	.3
	10:26	blijft er geen offer voor de **zonden** meer over,	.7
	11:25	hij heeft liever ... kwaad verdragen, dan ... van de **zonde** te genieten;	.3
	12:1	Daarom dan, laten ook wij ... afleggen alle last en de **zonde**,	.2
	12:4	Gij hebt nog niet ... weerstand geboden in uw worsteling tegen de **zonde**,	.2
	13:11	waarvan het bloed als **zond**offer ... in het heiligdom werd gebracht,	.3
Jac.	1:15	Daarna, als die begeerte bevrucht is, baart zij **zonde**;	.2
		en als de **zonde** volgroeid is, brengt zij de dood voort.	.1
	2:9	Doch indien gij met aanzien des persoons handelt, doet gij **zonde**	.2
	4:17	Als iemand dan weet goed te doen en het niet doet, is het hem tot **zonde**.	.1
	5:15	En als hij **zonden** heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden.	.6
	5:16	Belijdt daarom elkander uw **zonden** en bidt voor elkander,	.6"
	5:20	dat, wie ... terugbrengt, ... zal behouden en tal van **zonden** bedekken.	.7
1Petr.	2:22	die geen **zonde** gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden;	.2
	2:24	die zelf onze **zonden** in zijn lichaam op het hout gebracht heeft,	.6
		opdat wij, aan de **zonden** afgestorven, ... zouden leven;	.8
	3:18	Want ook Christus is eenmaal om de **zonden** gestorven als rechtvaardige	.7
	4:1	dat, wie naar het vlees geleden heeft, onttrokken is aan de **zonde**,	.3
	4:8	want de liefde bedekt tal van **zonden**.	.7
2Petr.	1:9	daar hij de reiniging van zijn vroegere **zonden** heeft vergeten.	.7
	2:14	zij hebben ogen, die ... nooit ophouden met **zondigen**;	.3
1Joh.	1:7	en het bloed van Jezus, zijn Zoon, reinigt ons van alle **zonde**.	.3
	1:8	Indien wij zeggen, dat wij geen **zonde** hebben, misleiden wij onszelf	.2
	1:9	Indien wij onze **zonden** belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig,	.6
		om ons de **zonden** te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid.	.6
	2:2	en Hij is een verzoening voor onze **zonden** en niet alleen voor de onze,	.7
	2:12	want de **zonden** zijn u vergeven om zijns naams wil.	.5
	3:4	Ieder, die de **zonde** doet, doet ook de wetteloosheid,	.2
		en de **zonde** is wetteloosheid.	.1
	3:5	En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij de **zonden** zou wegnemen,	.6
		en in Hem is geen **zonde**.	.1
	3:8	wie de **zonde** doet is uit de duivel, want de duivel zondigt van den beginne	.2
	3:9	Een ieder, die uit God geboren is, doet geen **zonde**;	.2
	4:10	dat Hij ... zijn Zoon gezonden heeft als een verzoening voor onze **zonden**.	.7
	5:16	Als iemand zijn broeder ziet zondigen, een **zonde** niet tot de dood, ...	.2
		Er bestaat **zonde** tot de dood: daarvoor zeg ik niet, dat hij moet vragen.	.1
	5:17	Alle ongerechtigheid is **zonde**,	.1
		en er bestaat **zonde** niet tot de dood.	.1

Openb.	1:5	Hem, die ons liefheeft en ons uit onze **zonden** verlost heeft	.7
	18:4	opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar **zonden**	.8
	18:5	Want haar **zonden** hebben zich opgehoopt tot aan de hemel	.5

236 ἀμάρτυρος **amarturos**

Het bijvoeglijk naamwoord *amarturos* betekent 'zonder getuigenis, onbetuigd'.

Paulus en Barnabas spreken volgens Hand.14:17 de inwoners van Lystra toe en zeggen dat God, hoewel Hij de volken hun gang heeft laten gaan, toch ook heel duidelijk liet merken dat Hij er was. Hij liet zich niet 'onbetuigd': door zijn werken gaf Hij getuigenis van Zichzelf.

.1	ἀμάρτυρον	amarturon	onbetuigd (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hand. 14:17 en toch heeft Hij Zich niet **onbetuigd** gelaten door wel te doen,

237 ἁμαρτωλός **hamartōlos**

Het bijvoeglijk naamwoord *hamartōlos* betekent 'zondig', of – zelfstandig gebruikt – 'zondaar'.

Als bijvoeglijk naamwoord kan men *hamartōlos* opvatten wanneer een zelfstandig naamwoord erbij genoemd wordt: een 'zondig' man (Luc.5:8), 'zondige' mensen (Luc.24:7).

Meestal wordt *hamartōlos* als zelfstandig naamwoord gebruikt. Er zijn geen aparte vrouwelijke vormen; het vrouwelijke lidwoord geeft uitsluitsel: *hē hamartōlos* betekent 'de zondares'. Als het als zelfstandig naamwoord gebruikt wordt, kan er weer een bijvoeglijk naamwoord aan toegevoegd worden, bijvoorbeeld: goddeloze 'zondaars' (Jud.15).

Spreekwoordelijk worden zondaars in één adem met tollenaars genoemd (bv. Matt.9:10).

.1	ἁμαρτωλός	hamartōlos	zondig (1 ev m/v)
.2	ἁμαρτωλόν	hamartōlon	zondig (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	ἁμαρτωλῷ	hamartōlōi	zondig (3 ev m/v/o)
.4	ἁμαρτωλοί	hamartōloi	zondig (1 mv m/v)
.5	ἁμαρτωλοί	hamartōloi	zie 4
.6	ἁμαρτωλούς	hamartōlous	zondig (4 mv m/v)
.7	ἁμαρτωλῶν	hamartōlōn	zondig (2 mv m/v/o)
.8	ἁμαρτωλοῖς	hamartōlois	zondig (3 mv m/v/o)

Matt.	9:10	**zondaars** kwamen en lagen mede aan met Jezus en zijn discipelen.	.4
	9:11	Waarom eet uw meester met de tollenaars en **zondaars**?	.7
	9:13	want Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar **zondaars**.	.6
	11:19	en een wijndrinker, een vriend van tollenaars en **zondaars**.	.7
	26:45	en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen van **zondaren**.	.7
Marc.	2:15	dat vele tollenaars en **zondaars** mede aanlagen met Jezus	.4
	2:16	toen de schriftgeleerden ... Hem met de **zondaars** en tollenaars zagen eten,	.7
		... Waarom eet Hij met de tollenaars en **zondaars**?	.7
	2:17	Ik ben niet gekomen rechtvaardigen te roepen, maar **zondaars**.	.6
	8:38	wie zich voor Mij ... schaamt in dit overspelig en **zondig** geslacht,	.3

	14:41	zie, de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der **zondaren**.	.7
Luc.	5:8	Ga uit van mij, want ik ben een **zondig** mens, Here.	.1
	5:30	Waarom eet en drinkt gij met de tollenaars en **zondaars**?	.7
	5:32	Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar **zondaars**,	.6
	6:32	Immers, ook de **zondaars** hebben lief, die hen liefhebben.	.4
	6:33	Ook de **zondaars** doen dat.	.4
	6:34	Ook **zondaars** lenen	.4
		aan **zondaars** om evenveel terug te ontvangen.	.8
	7:34	een wijndrinker, een vriend van tollenaars en **zondaars**!	.7
	7:37	En zie, een vrouw, die in de stad als **zondares** bekend stond,	.1
	7:39	zou Hij wel weten, wie en wat deze vrouw is ...: dat zij een **zondares** is.	.1
	13:2	Meent gij, dat deze Galileeërs groter **zondaars** waren	.4
	15:1	Al de tollenaars nu en de **zondaars** plachten tot Hem te komen	.4
	15:2	Deze ontvangt **zondaars** en eet met hen.	.6
	15:7	dat er alzo blijdschap zal zijn in de hemel over één **zondaar**,	.3
	15:10	Alzo is er, zeg Ik u, blijdschap bij de engelen Gods over één **zondaar**,	.3
	18:13	hij sloeg zich op de borst en zeide: O God, wees mij, **zondaar**, genadig!	.3
	19:7	Hij is bij een **zondig** man binnengegaan om zijn intrek te nemen.	.3
	24:7	dat de Zoon ... moest overgeleverd worden in de handen van **zondige** mensen	.7
Joh.	9:16	Anderen zeiden: Hoe kan een **zondig** mens zulke tekenen doen?	.1
	9:24	Geef Gode de eer; wij weten, dat deze mens een **zondaar** is.	.1
	9:25	Hij dan antwoordde: Of Hij een **zondaar** is, weet ik niet;	.1
	9:31	Wij weten, dat God naar **zondaars** niet hoort,	.7
Rom.	3:7	waarom word ik dan nog als **zondaar** geoordeeld?	.1
	5:8	doordat Christus, toen wij nog **zondaren** waren, voor ons gestorven is.	.7
	5:19	gelijk door de ongehoorzaamheid ... zeer velen **zondaren** geworden zijn,	.4
	7:13	opdat de zonde bij uitstek **zondig** zou worden door het gebod.	.1
Gal.	2:15	Wij, geboren Joden, en geen **zondaars** uit de heidenen,	.4
	2:17	indien wij ... ook zelf zijn gebleken **zondaars** te zijn,	.4
1Tim.	1:9	voor wettelozen en tuchtelozen, voor goddelozen en **zondaars**,	.8
	1:15	dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om **zondaren** te behouden,	.6
Hebr.	7:26	heilig, zonder schuld of smet, gescheiden van de **zondaren**	.7
	12:3	die zulk een tegenspraak van de **zondaren** tegen Zich heeft verdragen,	.7
Jac.	4:8	Reinigt uw handen, **zondaars**, en zuivert uw harten,	.5
	5:20	wie een **zondaar** van zijn dwaalweg terugbrengt,	.2
1Petr.	4:18	waar zal dan de goddeloze en **zondaar** verschijnen?	.1
Jud.	15	de harde taal, die de goddeloze **zondaars** tegen Hem gesproken hebben.	.4
Openb.	21:8	de lafhartigen, de ongelovigen, de verfoeilijken, de moordenaars,	.8'

238 ἄμαχος **amachos**

Het bijvoeglijk naamwoord *amachos* betekent 'zonder gevecht, niet vechtlustig', d.w.z. 'vreedzaam, vredelievend'.

In het algemeen siert het de christen om 'niet vechtlustig' te zijn (Tit.3:2), maar de leidinggevenden in het bijzonder (1Tim.3:3).

.1	ἄμαχον	amachon	niet vechtlustig (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀμάχους	amachous	niet vechtlustig (4 mv m/v)

1Tim. 3:3 niet opvliegend, maar vriendelijk, **niet strijdlustig** of geldzuchtig, .1
Tit. 3:2 geen lastertaal uiten, niet twisten, vriendelijk zijn .2
letterlijk: geen lastertaal uiten, **niet vechtlustig** zijn, ...

---

239 ἀμάω amaō

Het werkwoord *amaō* betekent 'maaien'.

.1	ἀμησάντων	amēsantōn	maaiend (2 mv m/o; aor)

Jac. 5:4 de arbeiders, **die** uw landen **hebben gemaaid**,

[239II] ἀμέθυσος amethusos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *amethusos* betekent 'amethist'.
Zie verder *240 amethustos*.

.[1]	ἀμέθυσος	amethusos	amethist (1)

Openb.21:20 het tiende chrysopraas, het elfde saffier, het twaalfde **ametist**. ▾▾

---

240 ἀμέθυστος amethustos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *amethustos*, ook wel gespeld als *amethusos* (zie *[239II]*), betekent 'amethist'.

Amethist is een violetkleurig halfedelgesteente. Een van de twaalf stenen die de hogepriester op zijn borstschild droeg, was een amethist (Ex.28:19). Ook een van de twaalf edel- en halfedelgesteenten die het fundament van het nieuwe Jeruzalem sieren, is een amethist (Openb.21:20).

.1	ἀμέθυστος	amethustos	amethist (1)

Openb.21:20 het tiende chrysopraas, het elfde saffier, het twaalfde **ametist**. oo

---

241 ἀμελέω ameleō

Het werkwoord *ameleō* betekent 'zich niet bekommeren om, verwaarlozen, veronachtzamen'.

Met een tweede naamval kan men aangeven, wie of wat men veronachtzaamt.

.1	ἀμέλει	amelei	veronachtzaam!

.2	ἀμελήσω	amelēsō	ik zal veronachtzamen – (dat) ik veronachtzaam (aor)
.3	ἠμέλησα	ēmelēsa	ik heb veronachtzaamd (aor)
.4	ἀμελήσαντες	amelēsantes	veronachtzamend (1 mv m; aor)

Matt.	22:5	Maar zij **sloegen er geen acht op en** gingen heen,	.4
1Tim.	4:14	**Veronachtzaam** de gave in u niet, die u ... geschonken is	.1
Hebr.	2:3	**indien wij geen ernst maken met** zulk een heil,	.4
	8:9	en **Ik heb Mij niet** meer **om** hen **bekommerd**, spreekt de Here.	.3
2Petr.	1:12	SV Daarom **zal ik** niet **verzuimen** u altijd daarover te vermanen,	.2°°

242 ἄμεμπτος amemptos

Het bijvoeglijk naamwoord *amemptos* betekent 'op wie of wat geen aanmerking gemaakt kan worden, onberispelijk'.

In het NT worden meestal mensen al of niet 'onberispelijk' genoemd (bv. Fil.3:6), of het hart van een mens (1Thess.3:13), maar ook het eerste verbond dat God sloot ten tijde van Mozes (Hebr.8:7).

.1	ἄμεμπτος	amemptos	onberispelijk (1 ev m/v)
.2	ἄμεμπτοι	amemptoi	onberispelijk (1 mv m/v)
.3	ἀμέμπτους	amemptous	onberispelijk (4 mv m/v)

Luc.	1:6	Zij ... leefden naar alle geboden en eisen des Heren, **onberispelijk**.	.2
Fil.	2:15	opdat gij **onberispelijk** en onbesmet moogt zijn,	.2
	3:6	naar de gerechtigheid der wet **onberispelijk**.	.1
1Thess.	3:13	om uw harten te versterken, zodat zij **onberispelijk** zijn in heiligheid	.3
Hebr.	8:7	indien dat eerste **onberispelijk** ware geweest,	.1

243 ἀμέμπτως amemptōs

Het bijwoord *amemptōs* betekent 'onberispelijk, op onberispelijke wijze'.

Vergelijk *242 amemptos* 'onberispelijk'.

.1	ἀμέμπτως	amemptōs	onberispelijk

1Thess.	2:10	hoe vroom, rechtvaardig en **onberispelijk** wij ons ... gedragen hebben.
	5:23	uw geest ... moge ... blijken ... **onberispelijk** bewaard te blijven.

244 ἀμέριμνος amerimnos

Het bijvoeglijk naamwoord *amerimnos* betekent 'zonder zorgen, zorgeloos, onbekommerd'.

In een leefwereld waarin allen zich zorgen maken, de ongehuwde hoe hij of zij de Heer kan behagen en de gehuwde hoe hij of zij de andere partner kan behagen, wenst de apostel Paulus de

Corinthiërs toe, dat ze 'zonder zorgen' zijn (1Cor.7:32).

De soldaten die hals over kop van Jezus' graf wegvluchten, worden door de joodse leidslieden met geld en gladde tong gesust: zij zullen hen 'onbekommerd' maken, d.w.z. zij zullen ervoor zorgen dat ze zich over eventuele represaillemaatregelen geen zorgen hoeven te maken (Matt.28:14).

.1	ἀμερίμνους	amerimnous	onbekommerd (4 mv m/v)

Matt.	28:14	wij zullen het in orde brengen en maken, dat gij buiten moeite blijft. letterlijk: ... en u **zonder zorgen** maken
1Cor.	7:32	En ik wilde wel, dat gij **zonder zorgen** waart.

245 ἀμετάθετος ametathetos

Het bijvoeglijk naamwoord *ametathetos* betekent 'onveranderlijk'.

Als een zelfstandig naamwoord (onz.) gebruikt betekent *to ametatheton* 'het onveranderlijke' oftewel 'de onveranderlijkheid' (Hebr.6:17).

.1	ἀμετάθετον	ametatheton	onveranderlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀμεταθέτων	ametathetōn	onveranderlijk (2 mv m/v/o)

Hebr.	6:17	toen Hij ... het **onveranderlijke** van zijn raad wilde doen blijken,	.1
	6:18	door twee **onveranderlijke** dingen ... een krachtige aansporing	.2

246 ἀμετακίνητος ametakinētos

Het bijvoeglijk naamwoord *ametakinētos* betekent 'onbeweeglijk, niet van zijn plaats af te brengen'.

In overdrachtelijke zin spoort Paulus de gemeente aan om 'niet van haar stuk te brengen, standvastig' te zijn (1Cor.15:58).

.1	ἀμετακίνητοι	ametakinētoi	onbeweeglijk (1 mv m/v)

1Cor.	15:58	Daarom, mijn geliefde broeders, weest standvastig, **onwankelbaar**,

247 ἀμεταμέλητος ametamelētos

Het bijvoeglijk naaamwoord *ametamelētos* betekent 'zonder berouw, onberouwelijk'.

In het NT wordt *ametamelētos* alleen van zaken of handelingen gezegd in de zin van 'waarover men geen spijt of berouw heeft of hoeft te hebben'. Zo wordt een bekering 'onberouwelijk' genoemd (2Cor.7:10) of Gods genadegaven aan en roeping van Israël (Rom.11:29).

.1	ἀμεταμέλητον	ametamelēton	onberouwelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀμεταμέλητα	ametamelēta	onberouwelijk (1/4 mv o)

Rom. 11:29 Want de genadegaven en de roeping Gods zijn **onberouwelijk**. .2
2Cor. 7:10 Want de droefheid naar Gods wil brengt **onberouwelijke** inkeer tot heil, .1

248 **ἀμετανόητος** **ametanoētos**

Het bijvoeglijk naamwoord *ametanoētos* betekent 'bij wie of wat geen bekering of inkeer mogelijk is', d.w.z. 'onbekeerlijk, onboetvaardig'.

.1 ἀμετανόητον ametanoēton onbekeerlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Rom. 2:5 in uw weerbarstigheid en **onboetvaardigheid van** hart hoopt gij u toorn op

249 **ἄμετρος** **ametros**

Het bijvoeglijk naamwoord *ametros* betekent 'zonder maat, niet meetbaar'.

Roemen ten opzichte van zaken 'zonder maat' wil zeggen: zich beroemen op zaken 'waarvan men de omvang niet na kan gaan'.

.1 ἄμετρα ametra mateloos (1/4 mv o)

2Cor. 10:13 Wij daarentegen zullen in ons roemen de perken niet te buiten gaan,
letterlijk: Wij zullen niet ten opzichte van zaken **zonder maat** roemen,
10:15 zonder de perken te buiten te gaan door te roemen op anderer arbeid.
letterlijk: zonder te roemen ten opzichte van zaken **zonder maat** ...

250 **ἀμήν** **amēn**

Het tussenwerpsel *amēn* 'amen' is afkomstig uit het Hebreeuws. Blijkens het OT houdt het in dat men iets accepteert, als geldig aanvaardt of met iets instemt: een woord van de koning (1Kon.1:36), van een priester (Num.5:22), of een lofprijzing (1Kron.16:36). Men zou 'amen' kunnen vertalen met 'zo is het, vast en zeker'.

In overeenstemming met het gebruik van dit woord in het OT en verder ook in de joodse eredienst bevestigt 'amen' in de brieven en Openbaring van het NT het voorafgaande. Zo reageert de gemeente op de eredienst of elementen uit de eredienst door het uitspreken van een bevestigend en instemmend 'amen' (1Cor.14:16). Ook bevestigt 'amen' eigen woorden, vooral een lofprijzing (bv. Rom.1:25). In Openb.19:4 wordt de lofprijzing afgesloten met 'amen halleluja'. In Openb.1:7 bevestigt 'amen' – voorafgegaan door het eveneens bevestigende 'ja' – een profetie. Bovendien staat het aan het eind van een groot aantal bijbelboeken, ofschoon meestal niet in alle handschriften (bv. Matt.28:20).

In tegenstelling tot het normale gebruik, merken we in de evangeliën dat de Here Jezus met 'amen' niet het voorafgaande bevestigt, maar Zijn eigen woorden inleidt (bv. Matt.5:18). In het evangelie van Johannes is dit 'amen' zelfs verdubbeld (bv. Joh.3:3).

.1 ἀμήν amēn amen

Matt. 5:18 Want **voorwaar**, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat,
5:26 **Voorwaar**, Ik zeg u: Gij zult daar voorzeker niet uitkomen,
6:2 **Voorwaar**, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds.
6:5 **Voorwaar**, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds.
6:13 [Want Uwer is het Koninkrijk ... en de heerlijkheid in der eeuwigheid. **Amen**.] °
6:16 **Voorwaar**, Ik zeg u, zij hebben hun loon reeds
8:10 **Voorwaar**, zeg Ik u, bij niemand ... heb Ik een zó groot geloof gevonden!
10:15 **Voorwaar**, Ik zeg u, het zal voor ... Sodom en Gomorra draaglijker zijn
10:23 **voorwaar**, Ik zeg u, gij zult niet alle steden van Israël zijn rondgekomen,
10:42 **voorwaar**, Ik zeg u, zijn loon zal hem geenszins ontgaan.
11:11 **Voorwaar**, Ik zeg u, onder hen ... is er niemand opgestaan,
13:17 **Voorwaar**, Ik zeg u: Vele profeten ... hebben begeerd te zien wat gij ziet,
16:28 **Voorwaar**, Ik zeg u: Er zijn sommigen ... die de dood ... niet zullen smaken,
17:20 Want **voorwaar**, Ik zeg u, indien gij een geloof hebt als een mosterdzaad,
18:3 **Voorwaar**, Ik zeg u, wanneer gij u niet bekeert en wordt als de kinderen,
18:13 **voorwaar**, Ik zeg u, dat hij zich over dat ene meer verblijdt
18:18 **Voorwaar**, Ik zeg u, al wat gij op aarde bindt, zal gebonden zijn
18:19 [**voorwaar**] Ik zeg u, dat, als twee ... iets eenparig zullen begeren, ▾
19:23 **Voorwaar**, Ik zeg u, een rijke zal moeilijk het Koninkrijk ... binnengaan.
19:28 Jezus zeide tot hen: **Voorwaar**, Ik zeg u,
21:21 **Voorwaar**, Ik zeg u, indien gij geloof hebt en niet twijfelt,
21:31 **Voorwaar**, Ik zeg u, de tollenaars en de hoeren gaan u voor
23:36 **Voorwaar**, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht.
24:2 **Voorwaar**, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden,
24:34 **Voorwaar**, Ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan,
24:47 **Voorwaar**, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn bezit zal stellen.
25:12 Maar hij antwoordde en zeide: **Voorwaar**, ik zeg u, ik ken u niet.
25:40 En de Koning zal hun antwoorden en zeggen: **Voorwaar**, Ik zeg u,
25:45 Dan zal Hij hun antwoorden en zeggen: **Voorwaar**, Ik zeg u,
26:13 **Voorwaar**, Ik zeg u, overal waar dit evangelie verkondigd zal worden
26:21 zeide Hij: **Voorwaar**, Ik zeg u, dat een van u Mij verraden zal.
26:34 **Voorwaar**, Ik zeg u, in deze nacht ... zult gij Mij driemaal verloochenen.
28:20 SV En ziet, Ik ben met u al de dagen tot de voleinding der wereld. **Amen** °
Marc. 3:28 **Voorwaar**, Ik zeg u, dat alle zonden ... zullen vergeven worden,
6:11 SV **Voorwaar** zeg Ik u: Het zal Sódom of Gomórra verdragelijker zijn °
8:12 **Voorwaar**, Ik zeg u: Aan dit geslacht zal voorzeker geen teken gegeven worden!
9:1 En Hij zeide tot hen: **Voorwaar**, Ik zeg u:
9:41 **voorwaar**, Ik zeg u, dat hem zijn loon voorzeker niet zal ontgaan.
10:15 **Voorwaar**, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kind,
10:29 Jezus zeide: **Voorwaar**, Ik zeg u,
11:23 **Voorwaar**, Ik zeg u, wie tot deze berg zou zeggen, hef u op
12:43 En Hij riep zijn discipelen en zeide tot hen: **Voorwaar**, Ik zeg u,
13:30 **Voorwaar**, Ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan,
14:9 **Voorwaar**, Ik zeg u, overal waar het evangelie verkondigd zal worden,
14:18 zeide Jezus: **Voorwaar**, Ik zeg u, dat een van u Mij verraden zal;
14:25 **Voorwaar**, Ik zeg u, Ik zal voorzeker niet meer van de vrucht ... drinken,
14:30 En Jezus zeide tot hem: **Voorwaar**, Ik zeg u,

16:20 SV de Heere ... bevestigde het Woord door tekenen, die daarop volgden. **Amen.** °
Luc. 4:24 **Voorwaar**, Ik zeg u, geen profeet is aangenaam in zijn vaderstad.
12:37 **Voorwaar**, Ik zeg u, hij zal zich omgorden en hen aan tafel nodigen,
13:35 SV En **voorwaar**, Ik zeg u, dat gij Mij niet zult zien, °
18:17 **Voorwaar**, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kind,
18:29 En Hij zeide tot hen: **Voorwaar**, Ik zeg u,
21:32 **Voorwaar**, Ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan,
23:43 **Voorwaar**, Ik zeg u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.
24:53 SV zij waren te allen tijde in de tempel, lovende en dankende God. **Amen.** °
Joh. 1:52 En Hij zeide tot hem: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg ulieden, gij zult de hemel open zien
3:3 Jezus antwoordde en zeide tot hem: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt,
3:5 Jezus antwoordde: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest,
3:11 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u: wij spreken van wat wij weten
5:19 Jezus dan antwoordde en zeide tot hen: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf,
5:24 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort
5:25 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, de ure komt en is nu,
6:26 Jezus antwoordde hun en zeide: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt,
6:32 Jezus zeide dan tot hen: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven,
6:47 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u: Wie gelooft, heeft eeuwig leven.
6:53 Jezus dan zeide tot hen: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u,
8:34 Jezus antwoordde hun: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, een ieder, die de zonde doet, is een slaaf der zonde.
8:51 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, indien iemand mijn woord bewaard heeft,
8:58 Jezus zeide tot hen: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u: Eer Abraham was, ben ik.
10:1 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, wie niet door de deur de schaapskooi binnenkomt,
10:7 Jezus zeide dan nogmaals: **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u: Ik ben de deur der schapen.
12:24 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft,
13:16 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer,
13:20 **Voorwaar**,
voorwaar, Ik zeg u: Wie ontvangt, die Ik zend, ontvangt Mij,

Joh.	13:21	werd Jezus ontroerd in de geest en Hij getuigde en zeide: **Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u: één van u zal Mij verraden.	
	13:38	Jezus antwoordde: Uw leven zult gij voor Mij inzetten? **Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u, de haan zal niet kraaien,	
	14:12	**Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u, wie in Mij gelooft,	
	16:20	**Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u, gij zult schreien en weeklagen,	
	16:23	En te dien dage zult gij Mij niets vragen. **Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u, als gij de Vader om iets bidt, zal Hij het u geven	
	21:18	**Voorwaar, voorwaar**, Ik zeg u: Toen gij jonger waart, omgorddet gij uzelf	
	21:25	SV dat ook de wereld zelf de geschreven boeken niet zou bevatten. **Amen.**	°
Rom.	1:25	de Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid. **Amen.**	
	9:5	de Christus, die is boven alles, God, te prijzen tot in eeuwigheid! **Amen.**	
	11:36	Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! **Amen.**	
	15:33	De God nu des vredes zij met u allen! **Amen.**	
	16:24	[De genade van onze Here Jezus Christus zij met u allen. **Amen.**]	°
	16:27	Hem, de alleen wijze God, zij ... de heerlijkheid in alle eeuwigheid! **Amen.**	°
1Cor.	14:16	hoe zal iemand, die als toehoorder aanwezig is, ... zijn **amen** spreken?	
	16:24	SV Mijn liefde zij met u allen in Christus Jezus. **Amen.**	°
2Cor.	1:20	daarom is ook door Hem het: **Amen**, tot eer van God door ons.	
	13:13	en de gemeenschap des Heiligen Geestes, zij met u allen. **Amen.**	°
Gal.	1:5	aan wie de heerlijkheid zij in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	6:18	De genade van onze Here Jezus Christus zij met uw geest, broeders! **Amen.**	
Ef.	3:21	Hem zij de heerlijkheid ... van eeuwigheid tot eeuwigheid! **Amen.**	
	6:24	SV die onze Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. **Amen.**	°
Fil.	4:20	Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	4:23	SV De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen. **Amen.**	°
Col.	4:18	SV De genade zij met u. **Amen.**	°
1Thess.	3:13	bij de komst van onze Here Jezus met al zijn heiligen.	▾
	5:28	SV De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u. **Amen.**	°
2Thess.	3:18	SV De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen. **Amen.**	°
1Tim.	1:17	de enige God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	6:16	Hem zij eer en eeuwige kracht! **Amen.**	
	6:21	SV De genade zij met u. **Amen.**	°
2Tim.	4:18	Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	4:22	SV De genade zij met ulieden. **Amen.**	°
Tit.	3:15	SV De genade zij met u allen. **Amen.**	°
Filem.	25	SV De genade van onze Heere Jezus Christus zij uw met geest. **Amen.**	°
Hebr.	13:21	Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. **Amen.**	
	13:25	SV De genade zij met u allen. **Amen.**	°
1Petr.	4:11	aan wie de heerlijkheid is en de kracht, in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	5:11	Hem zij de kracht in alle eeuwigheid! **Amen.**	
	5:14	SV Vrede zij u allen, die in Christus Jezus zijt. **Amen.**	°
2Petr.	3:18	SV Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in de dag der eeuwigheid. **Amen.**	°
1Joh.	5:21	SV Kinderkens, bewaart uzelf van de afgoden. **Amen.**	°

2Joh.	13	SV U groeten de kinderen van uw zuster, de uitverkorene. **Amen.**	°
Jud.	25	en nu en in alle eeuwigheden! **Amen.**	
Openb.	1:6	Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden! **Amen.**	
	1:7	en alle stammen der aarde zullen over Hem weeklagen. Ja, **amen.**	
	1:18	SV en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. **Amen.**	°
	3:14	Dit zegt de **Amen**, de getrouwe en waarachtige getuige,	
	5:13	en het Lam zij de lof en de eer ... tot in alle eeuwigheden.	•
	5:14	de vier dieren zeiden: **Amen**. En de oudsten wierpen zich neder en aanbaden.	
	7:12	**Amen**, de lof en de heerlijkheid, en de wijsheid en de dankzegging, en de eer en de macht ... zij onze God tot in alle eeuwigheden! **Amen.**	
	19:4	en zij zeiden: **Amen**, halleluja!	
	22:20	Hij, die ... getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. **Amen**, kom, Here Jezus!	
	22:21	SV De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen. **Amen.**	°

251 ἀμήτωρ amētōr

Het bijvoeglijk naamwoord *amētōr* betekent 'zonder moeder'.

.1	ἀμήτωρ	amētōr	moederloos (1 ev m/v)

Hebr.	7:3	zonder vader, **zonder moeder**, zonder geslachtsregister,

252 ἀμίαντος amiantos

Het bijvoeglijk naamwoord *amiantos* betekent 'onbezoedeld'.

Het woord *amiantos* komt alleen maar voor in overdrachtelijke zin, d.w.z. 'onbezoedeld' in zedelijk of religieus opzicht. Zowel personen (Christus: Hebr.7:26) als zaken (bv. het huwelijksleven: Hebr.13:4) worden 'onbezoedeld' genoemd.

.1	ἀμίαντος	amiantos	onbezoedeld (1 ev m/v)
.2	ἀμίαντον	amianton	onbezoedeld (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hebr.	7:26	zulk een hogepriester hadden wij ook nodig: heilig, **zonder** schuld of **smet**,	.1
	13:4	Het huwelijk zij in ere bij allen en het bed **onbezoedeld**,	.1
Jac.	1:27	Zuivere en **onbevlekte** godsdienst ... is: omzien naar wezen en weduwen	.1
1Petr.	1:4	tot een onvergankelijke, **onbevlekte** en onverwelkelijke erfenis,	.2

253 ἄμμος ammos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ammos* betekent 'zand'.

In het NT wordt behalve in Matt.7:26 steeds gesproken van het 'zand van de zee', d.w.z. het zand dat men aan het strand vindt. Dit zand (eigenlijk de zandkorrels) is niet te tellen en wordt – spreekwoordelijk – gebruikt als beeld voor bv. de talrijke nakomelingen van Abraham

(Hebr.11:12) of voor het grote aantal mensen dat in de eindtijd in het leger van satan meetrekt (Openb.20:8).

.1	ἄμμος	ammos	zand (1)
.2	ἄμμον	ammon	zand (4)

Matt. 7:26	een dwaas man, die zijn huis bouwde op het **zand**.	.2
Rom. 9:27	Al was het getal der kinderen Israëls als het **zand** der zee,	.1
Hebr. 11:12	en gelijk het **zand** aan de oever der zee, dat ontelbaar is.	.1
Openb.12:18	en hij bleef staan op het **zand** der zee.	.2
20:8	en hun getal is als het **zand** der zee.	.1

254 ἀμνός amnos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *amnos* betekent 'lam'.

In het NT wordt steeds Christus met een 'lam' vergeleken. Het lam illustreert Zijn lijdzaamheid (Hand.8:32, geciteerd uit Jes.53:7) en roept gewoonlijk de gedachte op aan het paaslam, dat ten tijde van het paasfeest geslacht werd (vgl. 1Cor.5:7).

.1	ἀμνός	amnos	lam (1)
.2	ἀμνοῦ	amnou	lam (2)

Joh. 1:29	Zie, het **lam** Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.	.1
1:36	En toen hij Jezus zag gaan, zeide hij: Zie, het **lam** Gods!	.1
Hand. 8:32	en gelijk een **lam** stemmeloos is tegenover de scheerder,	.1
1Petr. 1:19	als van een onberispelijk en vlekkeloos **lam**.	.2

255 ἀμοιβή amoibē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *amoibē* betekent '(dankbare) reactie, wederdienst, tegenprestatie'.

.1	ἀμοιβάς	amoibas	wederdiensten (4)

1Tim. 5:4	laten zij dan ... vergelden wat zij hun te danken hebben, letterlijk: laten zij dan **wederdiensten** teruggeven,	

256 ἄμπελος ampelos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ampelos* betekent 'wijnstok'.

In de letterlijke zin is de wijnstok drager van druiven. De vrucht van de 'wijnstok' is wijn (Matt.26:29).

In figuurlijke zin is Christus de ware 'wijnstok', waaraan de christenen die vrucht dragen gesnoeid worden, en waarvan dorre christenen afgesneden worden (Joh.15:1). In Openb.14:18

wordt in een uitgebreide beeldspraak de aarde met een 'wijnstok' vergeleken, waarvan de in het kwaad volgroeide druiventrossen weggesneden en geperst moeten worden.

.1	ἄμπελος	ampelos	wijnstok (1)
.2	ἄμπελον	ampelon	wijnstok (4)
.3	ἀμπέλου	ampelou	wijnstok (2)
.4	ἀμπέλῳ	ampelōi	wijnstok (3)

Matt.	26:29	Ik zal ... niet meer van deze vrucht van de **wijnstok** drinken,	.3
Marc.	14:25	Ik zal voorzeker niet meer van de vrucht van de **wijnstok** drinken,	.3
Luc.	22:18	Ik zal van nu aan voorzeker niet van de vrucht van de **wijnstok** drinken,	.3
Joh.	15:1	Ik ben de ware **wijnstok** en mijn Vader is de landman.	.1
	15:4	als zij niet aan de **wijnstok** blijft,	.4
	15:5	Ik ben de **wijnstok**, gij zijt de ranken.	.1
Jac.	3:12	Kan soms ... een vijgeboom olijven of een **wijnstok** vijgen opleveren?	.1
Openb.	14:18	en oogst de trossen van de **wijngaard** der aarde	.3'
	14:19	En de engel ... oogstte van de **wijngaard** der aarde	.2

257 ἀμπελουργός ampelourgos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ampelourgos* betekent 'wijngaardenier'.

.1	ἀμπελουργόν	ampelourgon	wijngaardenier (4)

Luc.	13:7	En hij zeide tot de **wijngaardenier**: Zie, het is nu al drie jaar,	

258 ἀμπελών ampelōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ampelōn* betekent 'wijnberg, wijngaard'.

In gelijkenissen gebruikt Jezus Christus veelvuldig het beeld van een wijngaard, zoals in de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard (Matt.20:1-16), in die van de twee zonen (Matt.21:28-32) en in die van de onrechtvaardige pachters (Marc.12:1-12). Ook de apostel Paulus hanteert het beeld van een wijngaard (1Cor.9:7).

.1	ἀμπελῶνα	ampelōna	wijngaard (4)
.2	ἀμπελῶνος	ampelōnos	wijngaard (2)
.3	ἀμπελῶνι	ampelōni	wijngaard (3)

Matt.	20:1	die des morgens vroeg arbeiders voor zijn **wijngaard** ging huren.	.1
	20:2	zond hij hen in zijn **wijngaard**.	.1
	20:4	Gaat ook gij in de **wijngaard** en wat billijk is zal ik u geven.	.1
	20:7	Hij zeide tot hen: Gaat ook gij in de **wijngaard**.	.1
	20:8	Toen de avond viel, zeide de heer van de **wijngaard** tot zijn opzichter:	.2
	21:28	Hij ... zeide: Kind, ga en werk vandaag in de **wijngaard**.	.3
	21:33	Er was een heer des huizes, die een **wijngaard** plantte,	.1

Matt.	21:39	En zij grepen hem en wierpen hem buiten de **wijngaard** en doodden hem.	.2
	21:40	Wanneer nu de heer van de **wijngaard** komt,	.2
	21:41	en de **wijngaard** zal hij verhuren aan andere pachters,	.1
Marc.	12:1	Een mens plantte een **wijngaard** en zette er een heg omheen	.1
	12:2	om ... (zijn deel) der vruchten van de **wijngaard** in ontvangst te nemen.	.2
	12:8	En zij grepen en doodden hem en wierpen hem buiten de **wijngaard**.	.2
	12:9	Wat zal de heer van de **wijngaard** doen?	.2
		Hij zal komen en de pachters ombrengen en de **wijngaard** aan anderen geven.	.1
Luc.	13:6	Iemand bezat een vijgeboom, die in zijn **wijngaard** was geplant,	.3
	20:9	Iemand plantte een **wijngaard** en hij verhuurde die aan pachters	.1
	20:10	opdat zij hem van de vrucht van de **wijngaard** zouden geven.	.2
	20:13	Toen zeide de heer van de **wijngaard**: Wat moet ik doen?	.2
	20:15	En zij wierpen hem buiten de **wijngaard** en doodden hem.	.2
		Wat zal dan de heer van de **wijngaard** met hen doen?	.2
	20:16	Hij zal ... die pachters ombrengen en de **wijngaard** aan anderen geven.	.1
1Cor.	9:7	Wie plant een **wijngaard** zonder van de vrucht daarvan te eten?	.1

259 ἀμύνομαι **amunomai**

Het werkwoord *amunomai* betekent – met een vierde naamval verbonden – 'een verdedigende actie ondernemen (tegen), zich verweren (tegen)', vaak met een bijbetekenis van 'wraak nemen'. Wanneer er een derde naamval mee verbonden is, krijgt men de betekenis 'een verdedigende actie ondernemen (voor), zich verweren ter bescherming van', oftewel 'beschermen'. In Hand.7:24 is er niet duidelijk een derde of vierde naamval met de werkwoordsvorm verbonden. Hier kan men dus zowel met 'wraak nemen' (nl. op de Egyptenaar) als met 'beschermen' (nl. de Israëliet) vertalen.

.1 ἠμύνατο ēmunato hij heeft zich verweerd (aor med)

Hand. 7:24 En toen hij er een onrechtvaardig zag behandelen, **beschermde hij hem**

[259II] ἀμφιάζω **amphiazō**

Het werkwoord *amphiazō* betekent 'kleden'. Zie verder *261 amphiennumi.*

.[1] ἀμφιάζει amphiazei hij kleedt

Luc. 12:28 Indien nu God het gras ... zó **bekleedt**, hoeveel te meer u, kleingelovigen? ··

[259III] ἀμφιβάλλω **amphi-ballō**

Het werkwoord *amphiballō* heeft de betekenis 'rondom of wijd uitwerpen'.

In het NT wordt *amphi-ballō* gebruikt voor het uitwerpen van een visnet (*260 amphiblēstron*), of dit visnet nu wel (TR) of niet (variant) genoemd wordt (Marc.1:16).

.[1]	ἀμφιβάλλοντας	amphi-ballontas	wijd uitwerpend (4 mv m)

Marc. 1:16 zag Hij Simon en Andreas ... in de zee staan en het net **uitwerpen**, ''

---

260 **ἀμφίβληστρον** **amphiblēstron**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *amphiblēstron* betekent 'werpnet'.
Een werpnet werd door vissers gebruikt. Jezus zag Simon en Andreas zo'n net uitwerpen (bv. Matt.4:18). Vergelijk ook *1211 diktuon* 'net' en *3960 sagēnē* 'sleepnet'.

.1	ἀμφίβληστρον	amphiblēstron	werpnet (1/4)

Matt. 4:18 zag Hij twee broeders ... een **net** in zee werpen; want zij waren vissers.
Marc. 1:16 zag Hij Simon en Andreas ... in de zee staan en het **net** uitwerpen, °

[260II] **ἀμφιέζω** **amphiezō**

Het werkwoord *amphiezō* betekent 'kleden'.
Zie verder *261 amphiennumi.*

.[1]	ἀμφιέζει	amphiezei	hij kleedt

Luc. 12:28 Indien nu God het gras ... zó **bekleedt**, hoeveel te meer u, kleingelovigen? ''

---

261 **ἀμφιέννυμι** **amphiennumi**

Het werkwoord *amphiennumi* – met de nevenvormen *amphiazō* (zie *[259II]*) en *amphiezō* (zie *[260II]*) – betekent 'kleden'.
Zoals God het gras bekleedt, zoveel te meer zal Hij mensen kleden (bv. Matt.6:30). Wat men in de rijke hoven tegenkomt, zijn mensen weelderig 'gekleed', een uitrusting die niet bij een figuur als Johannes de Doper past (bv. Matt.11:8).

.1	ἀμφιέννυσιν	amphiennusin	hij kleedt
.2	ἠμφιεσμένον	ēmphiesmenon	gekleed (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt. 6:30 Indien nu God het gras zo **bekleedt**, zal Hij u niet veel meer kleden, .1
11:8 Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in weelderige kleding? .2
letterlijk: ... Een mens in weelderige kleding **gekleed**?
Luc. 7:25 Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in weelderige klederen **gekleed**? .2
12:28 Indien nu God het gras zó **bekleedt**, hoeveel te meer u, kleingelovigen? .1°°

262	ἄμφοδον	amphodon

Het zelfstandig naamwoord *amphodon* (onz.) betekent 'weg (om een woonwijk heen)'.
Vergelijk ook *3085 hodos* 'weg', *plateia* 'brede weg' (zie *3582 platus* 'breed') en *3945 rhumē* 'steeg'.

.1	ἀμφόδου	amphodou	weg (2)

Marc. 11:4 En zij ... vonden een veulen vastgebonden bij de deur buiten aan de **weg**.

263	ἀμφότεροι	amphoteroi

Het telwoord *amphoteroi* betekent 'beide'.
Wanneer er over 'beide' gesproken wordt, bestaat er in de context meestal een zekere tegenstelling, bv. wijn en wijnzakken (Matt.9:17), vader en moeder (Luc.1:6), Joden en heidenen (Ef.2:16).
In Hand.19:16, waar sprake is van de bezeten man die sterker blijkt te zijn dan al de zeven zonen van Skevas, wordt *amphoteroi* misschien gebruikt in de betekenis van 'alle', als we de tekst niet zo mogen opvatten dat de boze geest 'beide partijen' overweldigt, dus zowel de bezeten man als de groep bezweerders.

.1	ἀμφότεροι	amphoteroi	beide (1 mv m)
.2	ἀμφοτέρους	amphoterous	beide (4 mv m)
.3	ἀμφοτέροις	amphoterois	beide (3 mv m/o)
.4	ἀμφότερα	amphotera	beide (1/4 mv o)
.[5]	ἀμφοτέρων	amphoterōn	beide (2 mv m/v/o)

Matt.	9:17	men doet jonge wijn in nieuwe zakken en **beide** blijven samen behouden.	.4/.1
	13:30	Laat **beide** samen opgroeien tot de oogst.	.4
	15:14	Indien een blinde een blinde leidt, zullen zij **beiden** in een put vallen.	.1
Luc.	1:6	Zij waren **beiden** rechtvaardig voor God en leefden naar alle geboden	.1
	1:7	en zij waren **beiden** op hoge leeftijd gekomen.	.1
	5:7	En dezen kwamen en zij vulden **beide** schepen, tot zinkens toe.	.4
	5:38	SV en zij worden **beiden** te zamen behouden	.1
	6:39	Zullen zij niet **beiden** in een put vallen?	.1
	7:42	Toen zij niet konden betalen, schonk hij het hun **beiden**.	.3
Hand.	8:38	En hij liet de wagen stilhouden en **beiden** daalden af in het water,	.1
	19:16	En de mens ... overweldigde hen **tezamen** en bleek zoveel sterker dan zij,	.[5]''
	23:8	maar de Farizeeën belijden **zowel het een als het ander**.	.4
Ef.	2:14	Want Hij is onze vrede, die de **twee** één heeft gemaakt	.4
	2:16	en de **twee**, tot één lichaam verbonden, weder met God te verzoenen	.2
	2:18	want door Hem hebben wij **beiden** in één Geest de toegang tot de Vader.	.1

264	ἀμώμητος	amōmētos

Het bijvoeglijk naamwoord *amōmētos* betekent 'onberispelijk, zonder gebrek'.

.1	ἀμώμητοι	amōmētoi	onberispelijk (1 mv m/v)
.2	ἀμώμητα	amōmēta	onberispelijk (1/4 mv o)

Fil.	2:15	**onbesproken** kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht,	.2°°
2Petr.	3:14	beijvert u in deze verwachting, onbevlekt en **onberispelijk** te blijken	.1

[264II]	ἄμωμον	amōmon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *amōmon* betekent 'amomum'.

Amomum is een soort specerij, een van de produkten die volgens Openb.18:13 na de verwoesting van Babel niet meer als eerder verhandeld zullen worden.

.[1]	ἄμωμον	amōmon	amomum (1/4)

Openb.18:13	kaneel, **specerij**, reukwerk, mirre, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe,	*

265	ἄμωμος	amōmos

Het bijvoeglijk naamwoord *amōmos* betekent 'onberispelijk, zonder gebrek'.

Van Jezus Christus wordt gesproken als van een 'onberispelijk' en vlekkeloos Lam (bv. 1Petr.1:19), wat ons herinnert aan de offerdieren in het OT, die 'zonder gebreken' moesten zijn (bv. Num.6:14).

Ook wordt *amōmos* gebruikt ter beschrijving van de houding van personen of van de gemeente. Christus heeft Zich overgegeven in de kruisdood om een gemeente voor Zich te plaatsen, die heilig en 'onbesmet' zou zijn (bv. Ef.5:25vv.).

.1	ἄμωμον	amōmon	onberispelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀμώμου	amōmou	onberispelijk (2 ev m/v/o)
.3	ἄμωμοι	amōmoi	onberispelijk (1 mv m/v)
.4	ἀμώμους	amōmous	onberispelijk (4 mv m/v)
.5	ἄμωμος	amōmos	onberispelijk (1 ev m/v)
.[6]	ἄμωμα	amōma	onberispelijk (1/4 mv o)

Ef.	1:4	opdat wij heilig en **onberispelijk** zouden zijn voor zijn aangezicht.	.4
	5:27	zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, zó dat zij heilig is en **onbesmet**.	.5
Fil.	2:15	**onbesproken** kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht	.[6]**
Col.	1:22	om u heilig en **onbesmet** en onberispelijk vóór Zich te stellen,	.4
Hebr.	9:14	die ... Zichzelf **als een smetteloos offer** aan God gebracht heeft,	.1
1Petr.	1:19	als van een **onberispelijk** en vlekkeloos lam.	.2

Jud.	24	Hem nu, die u voor struikelen kan behoeden en **onberispelijk** doen staan	.4
Openb.14:5		En in hun mond is geen leugen gevonden; zij zijn **onberispelijk**.	.3

266 ἄν an

De partikel *an* geeft aan dat wat er met het werkwoord wordt gezegd, onderhevig is aan bepaalde omstandigheden of voorwaarden. Het woordje wordt dan ook meestal samen met de werkwoordsvorm vertaald, bv. *ēlthen* 'hij is gekomen', maar *ēlthen an* 'hij zou gekomen zijn' (nl. onder bepaalde al of niet genoemde omstandigheden of voorwaarden). De vertaling van de combinatie van werkwoordsvorm en *an* is afhankelijk van vooral tijd, wijs en aspect van de werkwoordsvorm.

In de eerste plaats wordt *an* gebruikt met werkwoordsvormen in de verleden tijd (aantonende wijs). Het gaat dan om een handeling die meermalen in het verleden is verricht, hetzij op verschillende tijden door dezelfde mensen (bv. Marc.6:56 'waar Hij ook kwam'), hetzij door verschillende mensen tegelijkertijd (ook in Marc.6:56 'allen, die Hem aanraakten'). Na een voorwaardelijke zin met 'als' geeft *an* aan dat de handeling niet in werkelijkheid plaats vindt (duratief aspect, bv. Luc.7:39 'Hij zou weten' op dit moment) of plaats gevonden heeft (momentaan aspect, bv. Matt.11:21 'zij zouden zich bekeerd hebben' in het verleden).

In de tweede plaats wordt *an* gebruikt met werkwoordsvormen in de aanvoegende wijs, waarbij *an* bij voorkeur direct na een betrekkelijk voornaamwoord of een voegwoord voorkomt. Het gaat dan om een handeling die onder bepaalde omstandigheden of voorwaarden in de werkelijkheid zal kunnen plaatsvinden, bv. 'zodra ik naar Spanje reis' (Rom.15:24).

In de derde plaats wordt *an* gebruikt met werkwoordsvormen in de wensende wijs, zij het niet erg vaak. Het gaat dan om een handeling die als een voorzichtiger mogelijkheid wordt gepresenteerd, bv. 'ik zou wel willen bidden' (Hand.26:29).

In enkele gevallen moet men *an* opvatten als *1293 ean* en heeft het ook de functie van het voegwoord *ei* 'als', bv. 'als je mensen hun zonden vergeeft, zijn ze vergeven' (Joh.20:23).

.1 ἄν an

267 ἀνά ana

Het voorzetsel *ana* betekent 'op, verspreid over'.

In het NT komt *ana* niet vaak voor. Er is een vaste combinatie met *meson* (ook wel aaneengeschreven: *327II anameson*; zie ook *2841 mesos* 'middelste') in de betekenis 'in het midden van' (bv. Matt.13:25) en met *2836 meros* 'deel' in de betekenis 'stuk voor stuk, één voor één' (1Cor.14:27). Verder is een idee van verspreiding en verdeling aanwezig dat duidelijk te merken is wanneer *ana* als een soort bijwoord bij telwoorden staat: *ana duo* betekent 'twee per eenheid', d.w.z. 'twee per persoon' (Luc.9:3) of 'in groepjes van twee' (Luc.10:1); met een enkelvoud zonder telwoord vinden we *ana dēnarion* in de betekenis 'een denarie per persoon' (Matt.20:9).

Als voorvoegsel bij een werkwoord heeft *ana-* onder meer vaak de betekenis van 'omhoog' of van 'overnieuw'.

.1 ἀνά ana op

Matt. 13:25 kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, midden tussen het koren,
letterlijk: ... zaaide er onkruid overheen, **te** midden van het koren,
20:9 Toen zij ... kwamen, ontvingen zij **ieder** een schelling.
20:10 En zij ontvingen eveneens **ieder** een schelling. °
Marc. 6:40 SV En zij zaten neer in gedeelten **bij** honderd **te zamen**, °°
SV en **bij** vijftig **te zamen**. °°
7:31 kwam Hij .... naar de zee van Galilea, midden **in** het gebied van Dekapolis.
Luc. 9:3 en hebt ook niet twee hemden bij u. °
letterlijk: en hebt ook niet **per persoon** twee hemden bij u.
9:14 Laat hen gaan zitten in groepen van ongeveer vijftig.
letterlijk: ... in groepen, **elk** van ongeveer vijftig.
10:1 en Hij zond hen twee aan twee voor Zich uit naar alle steden en plaatsen,
Joh. 2:6 zes stenen watervaten ..., **elk** met een inhoud van twee of drie metreten.
1Cor. 6:5 die uitspraak zal kunnen doen tussen broeders?
letterlijk: die uitspraak zal kunnen doen **te** midden van zijn broeders?
14:27 laten het er twee, ten hoogste drie zijn, **ieder op** zijn beurt,
Openb. 4:8 En de vier dieren hadden **elk** voor zich zes vleugels
7:17 want het Lam, dat **in** het midden van de troon is, zal hen weiden ▾▾
21:21 iedere poort **afzonderlijk** was uit één parel.

268 ἀναβαθμός **anabathmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anabathmos* betekent 'trap'.

Bovenaan de 'trappen' die van het tempelplein in Jeruzalem omhoogvoeren naar de burcht Antonia, spreekt Paulus de joodse menigte toe (Hand.21:35).

.1	ἀναβαθμούς	anabathmous	trappen (4)
.2	ἀναβαθμῶν	anabathmōn	trappen (2)

Hand. 21:35 En toen hij bij de **trappen** gekomen was, geschiedde het, .1
21:40 wenkte Paulus, boven aan de **trappen** staande, het volk met zijn handen; .2

269 ἀναβαίνω **ana-bainō**

Het werkwoord *ana-bainō* betekent 'omhoog gaan, opgaan'.

In de meeste contexten is de gedachte aan letterlijk 'lopen' aanwezig: naar boven gaan naar de bovenkamer (Hand.1:13), te voet gaan naar het hoger gelegen Jeruzalem (bv. Matt.20:17), naar de (hoger in Jeruzalem gelegen) tempel (bv. Luc.18:10), of naar het feest dat in Jeruzalem gevierd wordt (bv. Joh.7:8). 'Omhoog gaan in het schip' wil zeggen 'aan boord van het schip gaan' (bv.Matt.14:32).

In andere contexten is de gedachte aan letterlijk 'lopen' verdwenen. Dit is het geval wanneer er gesproken wordt over de hemelvaart (bv. Hand.2:34), over Zacheüs die in een vijgeboom klimt (Luc.19:4), over de eerste vis die 'bovenkomt', d.w.z. die uit het water omhoog getrokken wordt (Matt.17:27), over planten die 'opkomen' (bv. Matt.13:7), over rook die 'opstijgt' (bv.

Openb.8:4), en zelfs over een – onzichtbaar – gerucht dat 'opstijgt' naar de tribuun in zijn hoog gelegen burcht (Hand.21:31), of over gedachten die 'opkomen' in het hart (Luc.24:38).

Een semitisme is *ana-bainō epi kardian* 'op het hart komen', d.w.z. 'in de zin komen' (1Cor.2:9; vgl. Jes.65:17).

.1	ἀναβαίνω	ana-bainō	ik ga omhoog – (dat) ik omhoog ga
.2	ἀναβαίνει	ana-bainei	hij gaat omhoog
.3	ἀναβαίνομεν	ana-bainomen	wij gaan omhoog
.4	ἀναβαίνουσιν	ana-bainousin	zij gaan omhoog – omhoog gaande (3 mv m/o)
.5	ἀναβαίνειν	ana-bainein	omhoog gaan
.6	ἀναβαίνων	ana-bainōn	omhoog gaande (1 ev m)
.7	ἀναβαίνοντα	ana-bainonta	omhoog gaande (4 ev m – 1/4 mv o)
.8	ἀναβαίνοντες	ana-bainontes	omhoog gaande (1 mv m)
.9	ἀναβαίνοντας	ana-bainontas	omhoog gaande (4 mv m)
.10	ἀναβαινόντων	ana-bainontōn	omhoog gaande (2 mv m/o)
.11	ἀναβαῖνον	ana-bainon	omhoog gaande (1/4 ev o)
.12	ἀναβαῖνον	ana-bainon	zie 11
.13	ἀνεβαίνομεν	an-ebainomen	wij gingen omhoog
.14	ἀνέβαινον	an-ebainon	ik ging omhoog – zij gingen omhoog
.15	ἀνέβην	an-ebēn	ik ben omhoog gegaan (aor)
.16	ἀνέβη	an-ebē	hij is omhoog gegaan (aor)
.17	ἀνέβησαν	an-ebēsan	zij zijn omhoog gegaan (aor)
.18	ἀνάβα	ana-ba	ga omhoog! (aor)
.19	ἀναβάς	ana-bas	omhoog gaande (1 ev m; aor)
.20	ἀναβάντα	ana-banta	omhoog gaande (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.21	ἀναβάντες	ana-bantes	omhoog gaande (1 mv m; aor)
.22	ἀναβάντων	ana-bantōn	omhoog gaande (2 mv m/o; aor)
.23	ἀναβέβηκα	ana-bebēka	ik ben omhoog gegaan
.24	ἀναβέβηκεν	ana-bebēken	hij is omhoog gegaan
.25	ἀναβήσεται	ana-bēsetai	hij zal omhoog gaan (med)
.26	ἀνάβητε	ana-bēte	gaat omhoog! (aor)
.[27]	ἀνέβημεν	an-ebēmen	wij zijn omhoog gegaan (aor)
.[28]	ἀνάβατε	ana-bate	gaat omhoog! (aor)

Matt.	3:16	Terstond nadat Jezus gedoopt was, **steeg Hij op** uit het water	.16°˅
	5:1	Toen Hij nu de scharen zag, **ging Hij** de berg **op**	.16
	13:7	Een ander deel viel op de dorens en de dorens **kwamen op**	.17
	14:23	En toen Hij de scharen weggezonden had, **ging Hij** de berg **op**	.16
	14:32	En **toen** zij in het schip **geklommen waren**, ging de wind liggen.	.22˅˅
	15:29	En Jezus ... **ging** de berg **op**, **en** Hij zette Zich daar neder.	.19
	15:39	En nadat Hij de schare weggezonden had, **ging Hij in** het schip	.16˅˅
	17:27	werp een vishaak uit en de eerste vis, die **bovenkomt**, grijp die.	.20/.7
	20:17	SV En Jezus, **opgaande** naar Jeruzalem, nam tot Zich de twaalf dicipelen	.6°°
		Toen Jezus **zou opgaan** naar Jeruzalem, nam Hij de twaalven terzijde,	.5˅˅
	20:18	**wij gaan op** naar Jeruzalem en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden	.3
Marc.	1:10	terstond, **toen Hij** uit het water **opsteeg**, zag Hij de hemelen scheuren	.6
	3:13	En **Hij ging** de berg **op** en riep tot Zich, wie Hij zelf wilde,	.2

	4:7	En een ander deel viel in de dorens en de dorens **kwamen op**	.17
	4:8	En het overige viel in goede aarde en **opkomende** ... gaf het vrucht,	.7
	4:32	als het gezaaid is, **opkomt** en groter wordt dan alle tuingewassen,	.2
	6:51	En **Hij klom** bij hen in het schip en de wind ging liggen.	.16
	10:32	Zij waren onderweg, **opgaande** naar Jeruzalem,	.8
	10:33	**wij gaan op** naar Jeruzalem en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden	.3
	15:8	En de schare **kwam naar voren en** begon te eisen,	.19'
Luc.	2:4	Ook Jozef **trok op** van Galilea, uit de stad Nazaret, naar Judea,	.16
	2:42	En toen Hij twaalf jaar was geworden **en** zij ... **optrokken**,	.22/.10
	5:19	**gingen zij** het dak **op en** lieten hem ... door de tegels ... neder,	.21
	9:28	het geschiedde ..., dat **Hij** Petrus ... medenam en de berg **opging**	.16
	18:10	Twee mensen **gingen op** naar de tempel om te bidden;	.17
	18:31	Hij ... sprak tot hen: Zie, **wij gaan op** naar Jeruzalem,	.3
	19:4	**hij** liep hard vooruit en **klom** in een wilde vijgeboom om Hem te zien,	.16
	19:28	toen Hij dit gezegd had, ging Hij hun voor **om op te gaan** naar Jeruzalem.	.6
	24:38	Waarom zijt gij ontsteld en waarom **komen er** overwegingen **op** in uw hart?	.4
Joh.	1:52	Ik zeg ulieden, gij zult de hemel open zien en de engelen Gods **opstijgen**	.9
	2:13	En het Pascha der Joden was nabij en Jezus **ging op** naar Jeruzalem.	.16
	3:13	niemand **is opgevaren** naar de hemel, dan die uit de hemel nedergedaald is,	.24
	5:1	Daarna was er een feest der Joden en Jezus **ging op** naar Jeruzalem.	.16
	6:62	Wat dan, indien gij de Zoon des mensen daarheen zaagt **opvaren**,	.7
	7:8	**Gaat gij op** naar het feest;	.26
		Ik ga niet **op** naar dit feest, omdat mijn tijd nog niet vervuld is.	.1
	7:10	Maar toen zijn broeders **opgegaan waren** naar het feest,	.17
		toen **ging Hij** zelf ook **op**, niet openlijk, maar als in het verborgen.	.16
	7:14	toen het feest reeds op de helft was, **ging** Jezus **op** naar de tempel	.16
	10:1	**wie** niet door de deur ... binnenkomt, maar op een andere plaats **inklimt**,	.6
	11:55	velen van het land **gingen op** naar Jeruzalem, nog vóór het Pascha,	.17
	12:20	Er waren enige Grieken ..., **die opgingen** om op het feest te aanbidden:	.10
	20:17	Houd Mij niet vast, want **Ik ben** nog niet **opgevaren** naar de Vader;	.23
		maar ga naar mijn broeders en zeg hun: **Ik vaar op** naar mijn Vader	.1
	21:3	SV **Zij** gingen uit, en **traden** terstond **in** het schip;	.17°°
	21:11	Simon Petrus **ging aan boord** en sleepte het net aan land,	.16
Hand.	1:13	En toen zij in de stad gekomen waren, **gingen zij** naar de bovenzaal,	.17°'
	2:34	Want David **is** niet **opgevaren** naar de hemelen,	.16
	3:1	Petrus nu en Johannes **gingen op** naar de tempel	.14
	7:23	**kwam het** in zijn hart **op**, naar zijn broeders ... om te zien.	.16
	8:31	En hij verzocht Filippus **in te stappen** en naast hem te komen zitten.	.20
	8:39	toen **zij** uit het water **gekomen waren**, nam de Geest ... Filippus weg blij	.17
	10:4	Uw gebeden en uw aalmoezen **zijn** voor God in gedachtenis **gekomen**.	.17
	10:9	De volgende dag ... **ging** Petrus omstreeks het zesde uur op het dak,	.16
	11:2	toen Petrus naar Jeruzalem **gegaan was**,	.16
	15:2	droegen zij Paulus ... op **zich** tot de apostelen ... te Jeruzalem **te begeven**	**.5**
	18:22	En hij ... **ging aan land** en groette de gemeente **en** ging naar Antiochië.	.19
	20:11	En **bovengekomen**, brak hij brood en at, en hij sprak nog lang met hen,	.19
	21:4	Dezen zeiden Paulus ..., dat hij **zich** niet naar Jeruzalem moest **inschepen**.	.5°°
	21:6	**Wij gingen** scheep en zij keerden naar huis terug.	.[27]''

Hand.	21:12	verzochten zowel wij als de broeders ... hem, niet **op te gaan**	.5
	21:15	na die dagen maakten **wij** ons reisvaardig en **gingen op** naar Jeruzalem;	.13
	21:31	**kwam** bericht **in** bij de overste der bezetting,	.16
	24:11	dat **ik** naar Jeruzalem **ben gegaan** om te aanbidden.	.15
	25:1	Festus ... **ging** drie dagen later van Caesarea naar Jeruzalem.	.16
	25:9	Wilt gij naar Jeruzalem **gaan en** daar in mijn bijzijn terechtstaan	.19
Rom.	10:6	Wie **zal** ten hemel **opklimmen**? namelijk om Christus te doen afdalen;	.25
1Cor.	2:9	en wat in geen mensenhart **is opgekomen**,	.16
Gal.	2:1	Daarna **ging ik** na verloop van veertien jaar weder naar Jeruzalem	.15
	2:2	en **ik ging** op grond van een openbaring.	.15
Ef.	4:8	**opgevaren** naar den hoge voerde Hij krijgsgevangenen mede,	.19
	4:9	Wat betekent dit: **Hij is opgevaren**,	.16
	4:10	Hij, die nedergedaald is, Hij is het ook, **die is opgevaren**	.19
Openb.	4:1	**Klim** hierheen **op** en ik zal u tonen, wat na dezen geschieden moet.	.18
	7:2	En ik zag een andere engel **opkomen** van de opgang der zon,	.20/.7
	8:4	En de rook van het reukwerk, met de gebeden der heiligen, **steeg** ... **op**.	.16
	9:2	En zij opende de put des afgronds en **er steeg** rook **op** uit de put,	.16
	11:7	zal het beest, **dat** uit de afgrond **opkomt**, hun de oorlog aandoen	.11
	11:12	zij hoorden een luide stem ... tot hen zeggen: **Klimt** hierheen **op**!	.26/.[28]
		En **zij klommen** naar de hemel **op** in de wolk,	.17
	13:1	En ik zag uit de zee een beest **opkomen** met tien horens	.12
	13:11	En ik zag een ander beest **opkomen** uit de aarde	.12
	14:11	En de rook van hun pijniging **stijgt op** in alle eeuwigheden,	.2°▾
	17:8	en het zal **opkomen** uit de afgrond en het vaart ten verderve;	.5
	19:3	En haar rook **stijgt op** tot in alle eeuwigheden.	.2
	20:9	**zij kwamen op** over de breedte der aarde en omsingelden de legerplaats	.17

270 ἀναβάλλομαι ana-ballomai

Het werkwoord *ana-ballomai* betekent 'uitstellen, opschuiven, verdagen'.

In de rechterlijke taal van Hand.24:22 wordt gesproken van personen die uitgesteld worden, waar het Nederlands spreekt van het verdagen van de zaak van die personen.

.1	ἀνεβάλετο	an-ebaleto	hij heeft uitgesteld (aor med)

Hand.	24:22	Felix, die zeer goed van de weg op de hoogte was, **verdaagde** hun zaak	°▾

271 ἀναβιβάζω ana-bibazō

Het werkwoord *ana-bibazō* betekent 'omhoog doen komen'.

Jezus gebruikt het in een gelijkenis van het koninkrijk der hemelen in de zin van het 'optrekken' van een sleepnet op een strand (Matt.13:48).

.1	ἀναβιβάσαντες	ana-bibasantes	omhoog halend (1 mv m; aor)

Matt.	13:48	Wanneer het vol is, **haalt** men het op de oever ... **en** verzamelt het goede	

272 ἀναβλέπω **ana-blepō**

Het werkwoord *ana-blepō* betekent (1) ‘omhoog kijken’ en (2) ‘weer (kunnen) zien’.
De betekenis ‘omhoog kijken’ treffen we aan waar gesproken wordt over het ‘opkijken’ naar de hemel (bv. Luc.9:16) en – zij het minder hoog – over het ‘opslaan’ van de ogen (bv. Marc.16:4).
De betekenis ‘weer (kunnen) zien’ treffen we aan waar blinden genezen worden (bv. Joh.9:11).

.1	ἀναβλέπουσιν	ana-blepousin	zij zien omhoog – omhoog ziende (3 mv m/o)
.2	ἀνέβλεψα	an-eblepsa	ik heb omhoog gezien (aor)
.3	ἀνέβλεψεν	an-eblepsen	hij heeft omhoog gezien (aor)
.4	ἀνέβλεψαν	an-eblepsan	zij hebben omhoog gezien (aor)
.5	ἀναβλέψω	ana-blepsō	(dat) ik omhoog zie (aor) – ik zal omhoog zien
.6	ἀναβλέψῃς	ana-blepsēis	(dat) jij omhoog ziet (aor)
.7	ἀναβλέψῃ	ana-blepsēi	(dat) hij omhoog ziet (aor)
.8	ἀνάβλεψον	ana-blepson	zie omhoog! (aor)
.9	ἀναβλέψαι	ana-blepsai	moge hij omhoog zien (aor) – omhoog zien (aor)
.10	ἀναβλέψας	ana-blepsas	omhoog ziende (1 ev m; aor)
.11	ἀναβλέψαντος	ana-blepsantos	omhoog ziende (2 ev m/o; aor)
.12	ἀναβλέψασαι	ana-blepsasai	omhoog ziende (1 mv v; aor)

Matt.	11:5	blinden **worden ziende** en lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd	.1
	14:19	**en** Hij **zag op** naar de hemel, sprak de zegen uit, brak de broden	.10
	20:34	Jezus ... raakte hun ogen aan, en terstond **werden zij ziende**	.4
Marc.	6:41	En Hij nam de vijf broden en de twee vissen, **zag op** naar de hemel,	.10
	7:34	en Hij **zag op** naar de hemel **en** zuchtte en zeide tot hem: Effata,	.10
	8:24	hij **zag op en** zeide: Ik zie de mensen, want ik zie hen als bomen wandelen.	.10
	8:25	SV Daarna legde Hij de handen weer op zijn ogen, en deed hem **opzien**.	.9°°
		En **hij zag** voortaan alles scherp.	.3’’
	10:51	De blinde zeide tot Hem: Rabboeni, dat **ik ziende worde**!	.5
	10:52	En terstond werd **hij ziende** en volgde Hem op de weg.	.3
	16:4	En **toen zij opzagen**, aanschouwden zij, dat de steen afgewenteld was;	.12
Luc.	7:22	Blinden **worden ziende**, lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd	.1
	9:16	**en** Hij **zag op** naar de hemel, sprak de zegen uit en brak ze,	.10
	18:41	Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Hij zeide: Here, dat **ik ziende worde**!	.5
	18:42	En Jezus zeide tot hem: **Word ziende**; uw geloof heeft u behouden.	.8
	18:43	En terstond **werd hij ziende** en hij volgde Hem, God lovende.	.3
	19:5	toen Jezus bij die plaats kwam, **keek** Hij **naar boven en** zeide tot hem:	.10
	21:1	**Toen Hij opkeek**, zag Hij de rijken hun gaven in de offerkist werpen.	.10
Joh.	8:7	Doch toen zij Hem bleven vragen, richtte Hij Zich op	.10’’
	9:11	Ik ging dan heen en toen ik mij gewassen had, **werd ik ziende**.	.2
	9:15	Opnieuw vroegen hem ook de Farizeeën, hoe **hij ziende was geworden**.	.3
	9:18	De Joden dan geloofden niet van hem, dat **hij** ... **ziende geworden was**,	.3
		totdat zij de ouders geroepen hadden van hem, **die ziende was geworden**,	.11

Hand.	9:12	opdat **hij weer zien kon**.	.7
	9:17	opdat **gij weer zoudt zien** en met de Heilige Geest vervuld worden.	.6
	9:18	En terstond vielen hem als schubben van de ogen en **hij kon weer zien**,	.3
	22:13	zeide tot mij: Saul, broeder, **word weer ziende**!	.8
		En op hetzelfde ogenblik **werd ik weer ziende en zag** hem.	.2

273 ἀνάβλεψις anablepsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anablepsis* betekent 'hersteld gezichtsvermogen'.
De boekrol van Jesaja waaruit Jezus voorleest, spreekt van de Gezalfde, die aan de blinde het 'gezichtsvermogen' hergeeft (Luc.4:18; vgl. Jes.61:1 LXX).

.1	ἀνάβλεψιν	anablepsin	hersteld gezichtsvermogen (4)

Luc.	4:18	(19) om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het **gezicht**,

274 ἀναβοάω ana-boaō

Het werkwoord *ana-boaō* betekent 'luid roepen'.

.1	ἀνεβόησεν	an-eboēsen	hij heeft luid geroepen (aor)
.2	ἀναβοήσας	ana-boēsas	luid roepend (1 ev m; aor)

Matt.	27:46	Omstreeks het negende uur **riep** Jezus met luider stem,	.1
Marc.	15:8	SV En de schare **riep uit, en** begon te begeren,	.2°°
Luc.	9:38	En zie, een man uit de schare **riep**, zeggende: Meester, ik smeek U	.1°°

275 ἀναβολή anabolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anabolē* betekent 'uitstel, verdaging'.
Het woord is gebruikelijk in de rechtspraak. Festus zegt tegen koning Agrippa, dat hij Paulus zonder 'uitstel' voor zich heeft laten brengen. Zie ook *270 ana-ballomai* 'uitstellen, verdagen'.

.1	ἀναβολήν	anabolēn	uitstel (4)

Hand.	25:17	heb ik zonder **uitstel** de dag daarop mij op de rechterstoel gezet

[275II] ἀνάγαιον anagaion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anagaion* betekent 'bovenkamer'.Zie verder *464 anōgeon*.

.[1]	ἀνάγαιον	anagaion	bovenzaal (1/4)

Marc.	14:15	En hij zal u een grote **bovenzaal** wijzen, van al het nodige voorzien.	ˇˇ
Luc.	22:12	En hij zal u een grote **bovenzaal** wijzen, van alles voorzien:	ˇˇ

276 ἀναγγέλλω an-aggellō

Het werkwoord *an-aggellō* betekent (1) '(na terugkeer) berichten, verslag uitbrengen' en (2) 'verkondigen'.

De betekenis 'berichten, verslag uibrengen' treffen we meermalen aan als er sprake is van een 'terug van weggeweest' (bv. Hand.14:27). In de meer algemene zin 'verkondigen' kan het werkwoord *an-aggellō* betrekking hebben op de verkondiging van het Evangelie en ook op de daad van schuldbelijdenis (Hand.20:20 en 19:18). In Joh.16:13 wordt van de Geest gezegd dat Hij ons de toekomst zal 'verkondigen'.

.1	ἀναγγέλλομεν	an-aggellomen	wij verkondigen
.2	ἀναγγέλλων	an-aggellōn	verkondigend (1 ev m)
.3	ἀναγγέλλοντες	an-aggellontes	verkondigend (1 mv m)
.4	ἀναγγελῶ	an-aggelō	ik zal verkondigen
.5	ἀναγγελεῖ	an-aggelei	hij zal verkondigen
.6	ἀνήγγειλεν	an-ēggeilen	hij heeft verkondigd (aor)
.7	ἀνήγγειλαν	an-ēggeilan	zij hebben verkondigd (aor)
.8	ἀνάγγειλον	an-aggeilon	verkondig! (aor)
.9	ἀναγγεῖλαι	an-aggeilai	moge hij verkondigen (aor) – verkondigen (aor)
.10	ἀνηγγέλη	an-ēggelē	hij is verkondigd (aor pass)
.[11]	ἀνήγγελλον	an-ēggellon	ik verkondigde – zij verkondigden

Marc.	5:14	En die ze hoedden, namen de vlucht en **berichtten** het in de stad	.7°°
	5:19	en **bericht** hun al wat de Here in zijn ontferming u gedaan heeft.	.8°°
Joh.	4:25	wanneer die komt, **zal Hij** ons alles **verkondigen.**	.5
	5:15	SV De mens ging heen, en **boodschapte** de Joden, dat het Jezus was,	.6°°
	16:13	al wat Hij hoort, zal Hij spreken en de toekomst **zal Hij** u **verkondigen.**	.5
	16:14	want **Hij zal** het uit het mijne nemen en het u **verkondigen.**	.5
	16:15	daarom zeide Ik: **Hij** neemt uit het mijne en **zal** het u **verkondigen.**	.5
	16:25	SV dat **Ik** ... u vrijuit van de Vader **zal verkondigen.**	.4°°
Hand.	14:27	riepen **zij** ... bijeen en **gaven verslag van** al wat God ... gedaan had,	.7/.[11]
	15:4	werden **zij** ... ontvangen en **vermeldden** al wat God met hen gedaan had.	.7
	16:38	SV de stadsdienaars **boodschapten** deze woorden weer aan de hoofdmannen;	.7°°
	19:18	velen ... kwamen hun schuld belijden en **uitspreken** wat zij bedreven hadden.	.3
	20:20	hoe ik niets nagelaten heb van hetgeen nuttig was om u te **verkondigen**	.9
	20:27	want ik heb niet nagelaten u al de raad Gods te **verkondigen.**	.9
Rom.	15:21	Zij, aan wie niets van Hem **is verkondigd,** zullen Hem zien	.10
2Cor.	7:7	**want hij deed** ons **verslag van** uw verlangen, uw treuren, uw ijveren	.2
1Petr.	1:12	dat zij ... u dienden met die dingen, welke u thans **verkondigd zijn**	.10
1Joh.	1:5	de verkondiging, die **wij** van Hem gehoord hebben en u **verkondigen:**	.1

277	ἀναγεννάω	ana-gennaō

Het werkwoord *ana-gennaō* betekent 'opnieuw verwekken, doen wedergeboren worden'.
In het NT heeft het betrekking op de geestelijke wedergeboorte van de christen.

.1	ἀναγεννήσας	ana-gennēsas	doende wedergeboren worden (1 ev m; aor)
.2	ἀναγεγεννημένοι	ana-gegennēmenoi	wedergeboren (1 mv m; med)

1Petr.	1:3	**die** ons ... uit de doden **heeft doen wedergeboren worden**	.1
	1:23	**als wedergeborenen**, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad,	.2

278	ἀναγινώσκω	ana-ginōskō

Het werkwoord *ana-ginōskō* betekent 'lezen, voorlezen'. Er werd in de Oudheid veelal hardop gelezen, zodat het verschil tussen 'lezen' en 'voorlezen' minder groot is dan tegenwoordig.

Wanneer er in de context geen luisterend publiek is, vertalen we *ana-ginōskō* met 'lezen'. In het NT wordt er meestal uit het OT gelezen: men leest in het boek van Mozes (Marc.12:26), in de wet (Matt.12:5), in de Schriften (Matt.21:42), maar ook wel de brieven van Paulus (Col.4:16) of het opschrift boven aan Jezus' kruis (Joh.19:20).

Er zijn een paar woordspelingen met *972 ginōskō* 'verstaan': Filippus vraagt aan de kamerling van Candace: *ginōskeis ha ana-ginōskeis* 'Verstaat gij wat gij leest?' (Hand.8:30) en Paulus noemt de gemeente van Corinthe een brief die in de hele wereld begrepen en gelezen wordt (*epistolē ginōskomenē kai ana-ginōskomenē*, 2Cor.3:2).

Wanneer er in de context een luisterend publiek is, vertalen we *ana-ginōskō* met 'voorlezen', bv. van de Schrift in de eredienst in de synagoge of christelijke gemeente. Jezus stond op om 'voor te lezen' (Luc.4:16); in Col.4:16 schrijft Paulus, dat de brieven in de gemeente 'voorgelezen' moeten worden.

.1	ἀναγινώσκεις	ana-ginōskeis	jij leest
.2	ἀναγινώσκετε	ana-ginōskete	jullie lezen – leest!
.3	ἀναγινώσκων	ana-ginōskōn	lezend (1 ev m)
.4	ἀναγινώσκοντος	ana-ginōskontos	lezend (2 ev m/o)
.5	ἀναγινώσκοντες	ana-ginōskontes	lezend (1 mv m)
.6	ἀνεγίνωσκεν	an-eginōsken	hij las
.7	ἀνέγνωτε	an-egnōte	jullie hebben gelezen (aor)
.8	ἀνέγνωσαν	an-egnōsan	zij hebben gelezen (aor)
.9	ἀναγνῶτε	ana-gnōte	(dat) jullie lezen (aor)
.10	ἀναγνῶναι	ana-gnōnai	lezen (aor)
.11	ἀναγνούς	ana-gnous	lezend (1 ev m; aor)
.12	ἀναγνόντες	ana-gnontes	lezend (1 mv m; aor)
.13	ἀναγινώσκεται	ana-ginōsketai	hij wordt gelezen (med)
.14	ἀναγινωσκόμενος	ana-ginōskomenos	gelezen wordend (1 ev m; med)
.15	ἀναγινωσκομένη	ana-ginōskomenē	gelezen wordend (1 ev v; med)
.16	ἀναγινωσκομένας	ana-ginōskomenas	gelezen wordend (4 mv v; med)
.17	ἀναγνωσθῇ	ana-gnōsthēi	(dat) hij wordt gelezen (aor pass)

.18	ἀναγνωσθῆναι	ana-gnōsthēnai	gelezen worden (aor pass)
.[19]	ἀναγινώσκηται	ana-ginōskētai	(dat) hij gelezen wordt (med)

Matt.	12:3	En Hij zeide tot hen: **Hebt gij** niet **gelezen** wat David gedaan heeft,	.7
	12:5	Of **hebt gij** niet **gelezen** in de wet,	.7
	19:4	**Hebt gij** niet **gelezen**, dat de Schepper ... heeft gemaakt?	.7
	21:16	Ja; **hebt gij** nooit **gelezen**: Uit de mond van ... hebt Gij lof bereid?	.7
	21:42	Jezus zeide tot hen: **Hebt gij** nooit **gelezen** in de Schriften:	.7
	22:31	**hebt gij** niet **gelezen**, wat door God tot u gesproken is,	.7
	24:15	– **wie het leest**, geve er acht op –	.3
Marc.	2:25	En Hij zeide tot hen: **Hebt gij** nooit **gelezen** wat David gedaan heeft,	.7
	12:10	**Hebt gij** ook dit schriftwoord niet **gelezen**:	.7
	12:26	**hebt gij** niet **gelezen** in het boek van Mozes, ... hoe God tot hem sprak,	.7
	13:14	– **die het leest**, geve er acht op –	.3
Luc.	4:16	en Hij ging ... naar de synagoge en stond op **om voor te lezen**.	.10
	6:3	**Hebt gij** dan ook dit niet **gelezen**, wat David gedaan heeft,	.7
	10:26	En Hij zeide tot hem: Wat staat in de wet geschreven? Hoe **leest gij**?	.1
Joh.	19:20	Dit opschrift dan **lazen** vele der Joden,	.8
Hand.	8:28	**hij** was op de terugweg en **las** ... de profeet Jesaja.	.6
	8:30	En Filippus liep snel erheen en hoorde hem de profeet Jesaja **lezen**	.4
		en zeide: Verstaat gij wat **gij leest**?	.1
	8:32	En het gedeelte van de Schrift, dat **hij las**, was dit:	.6
	13:27	de uitspraken der profeten, **die** elke sabbat **worden voorgelezen**,	.16
	15:21	**daar hij** elke sabbat in de synagogen **wordt voorgelezen**.	.14
	15:31	En **toen zij die gelezen hadden**, verblijdden zij zich	.12
	23:34	En **na die gelezen te hebben**, vroeg de stadhouder hem,	.11
2Cor.	1:13	Want wij schrijven u niets anders dan wat **gij leest** of ook begrijpt,	.2
	3:2	Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, kenbaar en **leesbaar**	.15
	3:15	telkens wanneer Mozes **voorgelezen wordt**,	.13/.[19]
Ef.	3:4	Daarnaar kunt gij **bij het lezen** u een begrip vormen van mijn inzicht	.5
Col.	4:16	En wanneer deze brief bij u **is voorgelezen**,	.17
		zorgt dan, dat **hij** ook in de gemeente te Laodicea **voorgelezen wordt**	.17
		en dat ook **gij** die van Laodicea u **laat voorlezen**.	.9
1Thess.	5:27	Ik bezweer u ..., **dat** deze brief aan alle broeders **voorgelezen worde**.	.18
Openb.	1:3	Zalig hij, **die voorleest**, en zij, die horen de woorden der profetie,	.3
	5:4	SV dat niemand waardig gevonden was, om dat boek te openen, en **te lezen**,	.10°

279 ἀναγκάζω anagkazō

Het werkwoord *anagkazō* betekent 'dwingen, noodzaken'.

Voor zijn bekering 'dwong' Paulus de gelovigen God te lasteren (Hand.26:11) en Petrus wordt er van beschuldigd heidenen te 'dwingen' zich als joden te gedragen (Gal.2:14).

Ook wordt het woord gebruikt in de afgezwakte betekenis 'dringend aanspreken'. Jezus 'drong erop aan' bij Zijn discipelen, in het schip te gaan (Marc.6:45). In de gelijkenis van de verontschuldigingen roept de heer zijn slaven ertoe op, er bij de bedelaars en misvormden 'op aan te dringen' binnen te komen (Luc.14:23).

.1	ἀναγκάζεις	anagkazeis	jij dwingt
.2	ἀναγκάζουσιν	anagkazousin	zij dwingen – dwingend (3 mv m/o)
.3	ἠνάγκαζον	ēnagkazon	ik dwong – zij dwongen
.4	ἀνάγκασον	anagkason	dwing! (aor)
.5	ἠνάγκασεν	ēnagkasen	hij heeft gedwongen (aor)
.6	ἠναγκάσατε	ēnagkasate	jullie hebben gedwongen (aor)
.7	ἠναγκάσθη	ēnagkasthē	hij is gedwongen (aor pass)
.8	ἠναγκάσθην	ēnagkasthēn	ik ben gedwongen (aor pass)

Matt.	14:22	En [terstond] **dwong Hij** de discipelen in het schip te gaan	.5
Marc.	6:45	En terstond **dwong Hij** zijn discipelen in het schip te gaan	.5
Luc.	14:23	Ga de wegen en de paden op en **dwing** hen binnen te komen,	.4
Hand.	26:11	En in alle synagogen **trachtte ik** hen ... tot lastering **te dwingen**	.3
	28:19	**werd ik genoodzaakt** mij op de keizer te beroepen;	.8
2Cor.	12:11	Ik ben onverstandig geworden; **gij hebt** mij ertoe **genoodzaakt**,	.6
Gal.	2:3	Titus, die bij mij was, **werd** ... niet **gedwongen** zich te laten besnijden;	.7
	2:14	hoe **kunt gij** dan de heidenen **dwingen** zich als Joden te gedragen?	.1
	6:12	Allen ... **trachten** u **te dwingen** tot de besnijdenis,	.2

280 ἀναγκαῖος anagkaios

Het bijvoeglijk naamwoord *anagkaios* betekent 'noodzakelijk'.

Het woord kan worden gebruikt in verband met 'noodzakelijke' levensbehoeften waarin moet worden voorzien (Tit.3:14), maar ook om de onmisbaarheid van zwakke leden van het lichaam aan te geven (1Cor.12:22). De uitdrukking *anagkaion estin* betekent 'het is nodig dat' (bv. Hand.13:46). In Fil.1:24 komt het woord voor in de vergrotende trap: Paulus vindt het 'nodiger' om nog langer in het vlees te blijven.

Een bijzonder gebruik van het woord treffen we aan in Hand.10:24. Het woord *anagkaios* geeft daar uitdrukking aan een nauwe relatie. Cornelius had zijn familie en zijn 'naaste' vrienden uitgenodigd om naar Petrus te komen luisteren.

.1	ἀναγκαίους	anagkaious	noodzakelijk (4 mv m)
.2	ἀναγκαίας	anagkaias	noodzakelijk (2 ev v – 4 mv v)
.3	ἀναγκαῖον	anagkaion	noodzakelijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.4	ἀναγκαῖα	anagkaia	noodzakelijk (1/4 mv o)
.5	ἀναγκαιότερον	anagkaioteron	noodzakelijker (4 ev m – 1/4 ev o)

Hand.	10:24	terwijl hij zijn bloedverwanten en **beste** vrienden had bijeengeroepen.	.1
	13:46	Het was **nodig**, dat eerst tot u het woord Gods werd gesproken,	.3
1Cor.	12:22	Ja, veeleer zijn die leden van het lichaam ... **noodzakelijk**,	.4
2Cor.	9:5	Ik achtte het dus **noodzakelijk** de broeders op te wekken,	.3
Fil.	1:24	maar nog in het vlees te blijven is **nodiger** om uwentwil.	.5
	2:25	Maar ik achtte het **noodzakelijk**, Epafroditus tot u te zenden,	.3
Tit.	3:14	ter voorziening in hetgeen **noodzakelijk** is,	.2
Hebr.	8:3	om die reden was het **noodzakelijk**, dat ook deze iets had om te offeren.	.3

282	ἀναγκαστῶς	**anagkastōs**

Het bijwoord *anagkastōs* betekent 'gedwongen'; het wordt gebruikt als tegenstelling van *1440 hekousiōs* 'vrijwillig'.

.1	ἀναγκαστῶς	anagkastōs	gedwongen

1Petr.	5:2	hoedt de kudde Gods, die bij u is, niet **gedwongen**,

283	ἀνάγκη	**anagkē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anagkē* betekent 'noodzaak, dwang, dwangsituatie'.

Veelal wordt het Griekse zelfstandig naamwoord in het Nederlands vertaald met een bijvoeglijk naamwoord. Zo betekent de uitdrukking *anagkē estin* 'er is dwang, noodzakelijkheid', maar het wordt vertaald met 'het is noodzakelijk'.

In de betekenis van 'dwang' kan het woord betrekking hebben op een uiterlijke dwang, ingegeven door de omstandigheden of door de beschikking Gods, of op een innerlijke drang, die een persoon ertoe aanzet iets te doen. In beide gevallen gaat het vaak om iets onvermijdelijks, bv. Hebr.9:16 'Waar een testament is, moet noodzakelijk van de dood van de erflater melding gemaakt worden', en Jud.3 'Ik zie mij genoodzaakt het te doen met een vermaning'. Jezus zegt in Matt.18:7 dat er 'onvermijdelijk' verleidingen over de wereld zullen komen.

In de betekenis van 'dwangsituatie' wordt het woord onder andere gebruikt in verband met de verdrukking in de eindtijd. Jezus spreekt in Zijn rede over de laatste dingen over de grote 'verdrukking' die over heel de wereld komen zal (Luc.21:23). Paulus zegt dat het goed is niet te trouwen, en wel met het oog op de op handen zijnde 'verdrukking' (1Cor.7:26). 'Verdrukking' is echter ook iets dat reeds in het heden wordt ondervonden. In de opsomming van alles wat hij meegemaakt heeft, noemt Paulus behalve noden en benauwdheden ook 'verdrukkingen' (2Cor.6:4 en 12:10).

.1	ἀνάγκη	anagkē	noodzaak (1)
.2	ἀνάγκην	anagkēn	noodzaak (4)
.3	ἀνάγκης	anagkēs	noodzaak (2)
.4	ἀνάγκῃ	anagkēi	noodzaak (3)
.5	ἀνάγκαις	anagkais	noodzaken (3)

Matt.	18:7	Want er moeten verleidingen komen, letterlijk: Want het is **noodzaak** dat er verleidingen komen,	.1
Luc.	14:18	Ik heb een akker gekocht en ik moet die noodzakelijk gaan bezien; letterlijk: ... en ik heb **noodzaak** die te gaan bezien.	.2
	21:23	Want er zal grote **nood** zijn over het land en toorn over dit volk,	.1
	23:17	[Want hij was verplicht hun op het feest iemand los te laten.] letterlijk: [Want hij had **noodzaak** ... los te laten.]	.2°
Rom.	13:5	Daarom is het **nodig** zich te onderwerpen,	.1
1Cor.	7:26	Ik acht dus om de bestaande **nood** dit goed,	.2

1Cor. 7:37 Doch hij, die, in zijn gemoed vast overtuigd, niet genoodzaakt wordt .2
letterlijk: Doch hij, die ... geen **noodzaak** heeft
9:16 Immers, ik ben ertoe genoodzaakt. .1
letterlijk: Immers, de **noodzaak** is mij opgelegd.
2Cor. 6:4 in veel dulden, in verdrukkingen, in **noden**, in benauwdheden, .5
9:7 En ieder doe ..., niet met tegenzin of gedwongen, .3
letterlijk: En ieder doe ..., niet met tegenzin of uit **dwang**,
12:10 Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, smaadheden, **noden**, .5
1Thess. 3:7 zijn wij dan ook, broeders, bij al onze **nood** en druk, vertroost over u .4°▾
Filem. 14 opdat wat goeds gij doet, niet uit **dwang**, maar vrijwillig zij. .2
Hebr. 7:12 uit een verandering ... volgt noodzakelijk ook een verandering van wet. .3
letterlijk: ... volgt uit **noodzaak** ook een verandering van wet.
7:27 die niet ... eerst offers voor zijn eigen zonden behoeft te brengen .2
letterlijk: die niet **noodzaak** heeft ... te brengen
9:16 waar een testament is, moet noodzakelijk ... melding gemaakt worden; .1
letterlijk: ..., is het **noodzaak**, dat melding gemaakt wordt,
9:23 Noodzakelijk moesten dus hiermede de afbeeldingen .... gereinigd worden, .1
letterlijk: Het was dus **noodzaak**, dat ... gereinigd werden,
Jud. 3 zie ik mij genoodzaakt het te doen .2
letterlijk: heb ik **noodzaak** gehad het te doen

---

284 ἀναγνωρίζω ana-gnōrizō

Het werkwoord *ana-gnōrizō* betekent 'herkennen' of 'opnieuw bekend maken'.

.1 ἀνεγνωρίσθη an-egnōristhē hij is herkend (aor pass)

Hand. 7:13 SV En in de tweede reis **werd** Jozef zijn broeders **bekend**; °°

---

285 ἀνάγνωσις anagnōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anagnōsis* betekent 'lezing, voorlezing, (het) voorlezen'.

Het woord wordt gebruikt in de zin van het 'voorlezen' van de Wet en de Profeten in de joodse synagoge. Zo werden Paulus en de zijnen tijdens hun bezoek aan de synagoge van Antiochië uitgenodigd om na de 'voorlezing' van de Wet en de Profeten een woord van bemoediging te spreken tot de aanwezigen (Hand.13:15). Elders spreekt Paulus van de 'voorlezing' van het oude verbond (2Cor.3:14). Ook de christelijke gemeente was met de 'schriftlezing' vertrouwd: Paulus spoort Timotheüs ertoe aan, zich toe te leggen op het 'voorlezen', het vermanen en het leren (1Tim.4:13).

.1 ἀνάγνωσιν anagnōsin lezing (4)
.2 ἀναγνώσει anagnōsei lezing (3)

Hand.	13:15	na de **voorlezing** van de wet en de profeten	.1
2Cor.	3:14	tot heden toe blijft dezelfde bedekking over de **voorlezing**	.2
1Tim.	4:13	In afwachting van mijn komst moet gij u toeleggen op het **voorlezen**,	.2

286 ἀνάγω **an-agō**

Het werkwoord *an-agō* betekent 'omhoogvoeren'.

Het woord heeft betrekking op een beweging van een lager naar een hoger gelegen plaats. Jezus werd naar (het hoger gelegen) Jeruzalem 'gebracht' om daar in de tempel voorgesteld te worden (Luc.2:22). Hij werd vanuit de Jordaanvallei 'omhoog gevoerd' naar de (hoger gelegen) woestijnvlakte (Matt.4:1). De gevangenbewaarder van Filippi 'bracht' Paulus en Silas 'naar boven' in zijn huis, vanuit de eronder gelegen kerker (Hand.16:34; vgl. Hand.12:4). Ook wordt het woord gebruikt in verband met het 'omhoogvoeren' vanuit het (onderaardse) dodenrijk (bv. Hebr.13:20).

In de wereld van de zeevaart hebben de mediale (en passieve) vormen de betekenis 'uitvaren, in zee steken' (bv. Hand.20:3).

.1	ἀνήγαγον	an-ēgagon	ik heb omhoog gevoerd (aor) – zij hebben omhoog gevoerd (aor)
.2	ἀναγαγεῖν	an-agagein	omhoog voeren (aor)
.3	ἀναγαγών	an-agagōn	omhoog voerend (1 ev m; aor)
.4	ἀνάγεσθαι	an-agesthai	omhoog gevoerd worden (med)
.5	ἀναγομένοις	an-agomenois	omhoog gevoerd wordend (3 mv m/o; med)
.6	ἀνήχθη	an-ēchthē	hij is omhoog gevoerd (aor pass)
.7	ἀνήχθημεν	an-ēchthēmen	wij zijn omhoog gevoerd (aor pass)
.8	ἀνήχθησαν	an-ēchthēsan	zij zijn omhoog gevoerd (aor pass)
.9	ἀναχθῆναι	an-achthēnai	omhoog gevoerd worden (aor pass)
.10	ἀναχθέντες	an-achthentes	omhoog gevoerd (1 mv m; aor pass)

Matt.	4:1	Toen **werd** Jezus door de Geest naar de woestijn **geleid**	.6
Luc.	2:22	**brachten zij** Hem naar Jeruzalem om Hem de Here voor te stellen,	.1
	4:5	En hij **voerde** Hem **op een hoogte en** toonde Hem al de koninkrijken	.3
	8:22	Hij zeide tot hen: Laten wij oversteken ...; en **zij staken van wal**.	.8
	22:66	en **zij leidden** Hem voor hun Raad,	.1°°
Hand.	7:41	En **zij** maakten een kalf in die dagen en **brachten** een offerande	.1
	9:39	Toen hij daar aangekomen was, **bracht men** hem naar de bovenzaal	.1
	12:4	met het voornemen hem na het Paasfeest voor het volk **te brengen**.	.2
	13:13	Paulus en die met hem waren, **voeren af** van Pafos **en** kwamen te Perge	.10
	16:11	En van Troas **afgevaren**, koersten wij recht op Samotrake aan	.10
	16:34	en hij **bracht** hen **naar boven** in zijn huis **en** richtte een tafel aan,	.3
	18:21	En **hij vertrok over zee** van Efeze.	.6
	20:3	terwijl hij op het punt stond **om over zee** naar Syrië **te gaan**,	.4
	20:13	Maar **wij** gingen vooruit aan boord en **voeren** naar Assus	.7
	21:1	**toen** wij **in zee gestoken waren**,	.9
	21:2	nadat wij een schip gevonden hadden ..., gingen **wij** aan boord en **voeren af**.	.7

Hand.	27:2	En op een schip uit Adramyttium ... **kozen wij zee**,	.7
	27:4	En vandaar **afgevaren**, voeren wij onder Cyprus langs,	.10
	27:12	ried het merendeel aan, vandaar **zee te kiezen**	.9
	27:21	Mannen, had men maar naar mij geluisterd **om** niet van Kreta **weg te varen**	.4
	28:10	**toen wij weer uitzeilden**, voorzagen zij nog in hetgeen wij nodig hadden.	.5
	28:11	Na drie maanden nu **zeilden wij uit** met een schip uit Alexandrië,	.7
Rom.	10:7	namelijk **om** Christus uit de doden **te doen opkomen**.	.2
Hebr.	13:20	De God nu des vredes, **die** onze Here Jezus ... **heeft teruggebracht**	.3

287 ἀναδείκνυμι ana-deiknumi

Het werkwoord *ana-deiknumi* betekent 'laten zien, openbaar maken, aanstellen'.

Het gebed van de elf discipelen was, dat God zou 'openbaar maken' wie Hij had uitverkozen om de plaats van Judas in te nemen (Hand.1:24).

Wanneer iemand openbaar gemaakt wordt in een bepaalde functie, spreken we van iemand 'aanstellen' in die functie (Luc.10:1).

.1	ἀνέδειξεν	an-edeixen	hij heeft laten zien (aor)
.2	ἀνάδειξον	ana-deixon	laat zien! (aor)

Luc.	10:1	Daarna **wees** de Here nog [tweeën]zeventig **aan**	.1
Hand.	1:24	**Wijs** Gij, Here, die aller harten kent, die ene **aan**,	.2

288 ἀνάδειξις anadeixis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anadeixis* betekent 'openbaarwording, aanstelling'.

Johannes verbleef in de woestijn tot op de dag dat zijn functie als voorloper van de Messias openbaar werd (Luc.1:80).

.1	ἀναδείξεως	anadeixeōs	openbaarwording (2)

Luc.	1:80	En hij vertoefde ... tot op de dag, dat hij zich aan Israël vertoonde. letterlijk: ... tot de dag van zijn **openbaarwording** aan Israël.

289 ἀναδέχομαι ana-dechomai

Het werkwoord *ana-dechomai* betekent 'aannemen, opnemen'.

Het woord wordt gebruikt zowel in verband met zaken (het 'aannemen' van een belofte, Hebr.11:17) als met personen (het 'opnemen' van gasten, Hand.28:7).

.1	ἀναδεξάμενος	ana-dexamenos	aannemend (1 ev m; aor med)

Hand.	28:7	**die** ons **opnam** en ons drie dagen vriendelijk gastvrijheid verleende.
Hebr.	11:17	en hij, **die** de beloften **aanvaard had**, wilde zijn enige zoon offeren,

290	ἀναδίδωμι	ana-didōmi

Het werkwoord *ana-didōmi* betekent 'overhandigen'.

Aan de stadhouder wordt te Caesarea een brief 'overhandigd' betreffende de beschuldiging tegen Paulus (Hand.23:33).

.1	ἀναδόντες	ana-dontes	overhandigend (1 mv m; aor)

Hand. 23:33 **Toen** de anderen ... de brief aan de stadhouder **overhandigd hadden**,

291	ἀναζάω	ana-zaō

Het werkwoord *ana-zaō* betekent 'weer levend worden, opleven'

In letterlijke zin treffen we het woord aan in bv. Openb.20:5: doden 'worden weer levend'. In overdrachtelijke zin wordt er gesproken van het 'opleven' of 'de kop opsteken' van zonde (Rom.7:9).

.1	ἀνέζησεν	an-ezēsen	hij is weer opgeleefd (aor)
.2	ἀνέζησαν	an-ezēsan	zij zijn weer opgeleefd (aor)

Luc.	15:24	want mijn zoon hier was dood en **is weer levend geworden**,	.1
	15:32	want uw broeder hier was dood en **is levend geworden**,	.1°°
Rom.	7:9	toen echter het gebod kwam, **begon** de zonde **te leven**,	.1
	14:9	Want hiertoe **is** Christus gestorven en **levend geworden**,	.1°°
Openb.	20:5	De overige doden **werden** niet **weder levend**,	.2°°

292	ἀναζητέω	ana-zēteō

Het werkwoord *ana-zēteō* betekent 'opzoeken'.

Het woord wordt in het NT uitsluitend gebruikt in verband met het opsporen van personen. Jozef en Maria 'waren op zoek' naar Jezus (Luc.2:44v.) en Barnabas ging naar Tarsus om Saulus te 'zoeken' (Hand.11:25).

.1	ἀνεζήτουν	an-ezētoun	ik zocht op – zij zochten op
.2	ἀναζητῆσαι	ana-zētēsai	opzoeken (aor)
.[3]	ἀναζητοῦντες	ana-zētountes	opzoekend (1 mv m)

Luc.	2:44	gingen **zij** een dagreis ver en **zochten** Hem onder de verwanten en bekenden.	.1
	2:45	toen zij Hem niet vonden, keerden zij terug naar Jeruzalem, Hem **zoekende**.	.[3]'
Hand.	11:25	En hij vertrok naar Tarsus **om** Saulus **te zoeken**;	.2

293	**ἀναζώννυμι**	**ana-zōnnumi**

Het werkwoord *ana-zōnnumi* betekent '(een kleed) opschorten aan'.

Met een gordel aan de heupen kon men een kleed iets hoger optrekken, zodat het lopen of ook bepaalde werkzaamheden gemakkelijker gebeuren konden. In overdrachtelijke zin roept Petrus de gelovigen op om zich het kleed aan de lendenen van het verstand op te schorten (1Petr.1:13).

.1 ἀναζωσάμενοι ana-zōsamenoi zich omgordend (1 mv m; aor med)

1Petr. 1:13 **Omgordt** dus de lendenen ... **en** vestigt uw hoop volkomen op de genade,

294	**ἀναζωπυρέω**	**ana-zōpureō**

Het werkwoord *ana-zōpureō* betekent 'aanwakkeren'.

De gedachte is die van een vuur, dat 'opgerakeld' moet worden. In het NT wordt het alleen maar figuurlijk gebruikt. Paulus roept Timotheüs op om de genadegave die hij van God heeft ontvangen, 'aan te wakkeren' (2Tim.1:6).

.1 ἀναζωπυρεῖν ana-zōpurein aanwakkeren

2Tim. 1:6 Om die reden herinner ik u eraan, de gave Gods **aan te wakkeren**,

295	**ἀναθάλλω**	**ana-thallō**

Het werkwoord *ana-thallō* betekent 'weer (laten) opbloeien'.

Wanneer het werkwoord niet vergezeld gaat van een lijdend voorwerp, betekent het 'weer opbloeien'. Zo wordt het woord gebruikt voor de natuur die weer opbloeit na de winter, wanneer het voorjaar aanbreekt. Wanneer het wel samengaat met een lijdend voorwerp, betekent het 'weer laten opbloeien'.

Op de enige plek waar het woord in het NT voorkomt (Fil.4:10), zijn beide betekenissen mogelijk, afhankelijk van de functie van de vierde naamval daar. De vertaling is dan: 'jullie zijn weer opgebloeid wat betreft het denken aan mij', of: 'jullie hebben het denken aan mij weer laten opbloeien'.

.1 ἀνεθάλετε an-ethalete jullie hebben weer laten opbloeien (aor)

Fil. 4:10 dat **gij** nu eindelijk uw belangstelling in mij **hebt kunnen verlevendigen**,

296	**ἀνάθεμα**	**anathema**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anathema* betekent '(voorwerp van) vervloeking'.

De uitdrukking *anathema estō* 'hij moet een voorwerp van vervloeking zijn' wil zeggen 'hij zij

vervloekt'. In een aantal teksten spreekt de apostel Paulus een vloek uit over mensen: over hen die een ander evangelie brengen (Gal.1:8) en over hen die de Here niet liefhebben (1Cor.16:22). Om zijn joodse broeders te bereiken met de blijde boodschap, wenste hij zelf wel een 'voorwerp van vervloeking' te zijn (Rom.9:3). Jezus Zelf kan nooit vervloekt worden, wanneer iemand spreekt door de Geest van God (1Cor.12:3).

In Hand.23:14 is *anathemati ana-thematizō* een semitisme: 'met een (voorwerp van) vervloeking vervloeken' wil zeggen 'onder een zware vloek brengen'.

.1	ἀνάθεμα	anathema	voorwerp van vervloeking (1/4)
.2	ἀναθέματι	anathemati	voorwerp van vervloeking (3)

Hand.	23:14	Wij hebben onszelf met een **vloek** verbonden om niets te nuttigen,	.2
Rom.	9:3	Want zelf zou ik wel wensen van Christus verbannen te zijn	.1
		letterlijk: ... een **voorwerp van vervloeking** te zijn weg van Christus	
1Cor.	12:3	dat niemand, door de Geest Gods sprekende, zegt: **Vervloekt** is Jezus;	.1
	16:22	Indien iemand de Here niet liefheeft, hij zij **vervloekt**. Maranata!	.1
Gal.	1:8	die zij **vervloekt**!	.1
	1:9	die zij **vervloekt**!	.1

297 ἀναθεματίζω ana-thematizō

Het werkwoord *ana-thematizō* betekent '(ver)vloeken'.

Een lijdend voorwerp geeft aan wie of wat men vervloekt, bv. zichzelf (Hand.23:12).

Ook komt het woord voor zonder een lijdend voorwerp en dan betekent het 'vloeken, een vloek uitspreken'. Petrus begon te 'vloeken' en te zweren, zeggende dat hij Jezus niet kende, toen hem daarnaar gevraagd werd (Marc.14:71).

.1	ἀναθεματίζειν	ana-thematizein	vervloeken
.2	ἀνεθεματίσαμεν	an-ethematisamen	wij hebben vervloekt (aor)
.3	ἀνεθεμάτισαν	an-ethematisan	zij hebben vervloekt (aor)

Marc.	14:71	Maar hij begon **zich te vervloeken** en te zweren: Ik ken die mens niet,	.1
Hand.	23:12	maakten de Joden een komplot en **vervloekten** zichzelf	.3
	23:14	Wij hebben onszelf met een vloek verbonden om niets te nuttigen,	.2
		letterlijk: **Wij hebben** onszelf met een vloek **vervloekt** ...,	
	23:21	**Zij hebben** zich **met een vervloeking verbonden** te eten noch te drinken,	.3

298 ἀναθεωρέω ana-theōreō

Het werkwoord *ana-theōreō* betekent 'zorgvuldig bekijken, beschouwen'.

In zijn rede op de Areopagus vermeldt Paulus dat hij even tevoren door Athene heen was gegaan en daar de voorwerpen van verering 'zorgvuldig had beschouwd' (Hand.17:23).

In overdrachtelijke zin dienen de gelovigen 'nauwkeurig te bekijken' hoe het hun voorgangers vergaat (Hebr.13:7).

.1	ἀναθεωρῶν	ana-theōrōn	zorgvuldig bekijkend (1 ev m)
.2	ἀναθεωροῦντες	ana-theōrountes	zorgvuldig bekijkend (1 mv m)

Hand.	17:23	want **toen ik** ... de voorwerpen uwer verering **aanschouwde**,	.1
Hebr.	13:7	**let op** het einde van hun wandel **en** volgt hun geloof na.	.2

299 ἀνάθημα anathēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anathēma* betekent 'wijgeschenk'.
De tempel in Jeruzalem was versierd met vele prachtige 'wijgeschenken' (Luc.21:5).

.1	ἀναθήμασιν	anathēmasin	wijgeschenken (3)

Luc. 21:5 dat hij met schone stenen en **wijgeschenken** versierd was,

300 ἀναίδεια anaideia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anaideia* betekent 'onbeschaamdheid'.

.1	ἀναίδειαν	anaideian	onbeschaamdheid (4)

Luc. 11:8 om zijn **onbeschaamdheid** zou hij opstaan en hem geven,

301 ἀναίρεσις anairesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anairesis* betekent '(het) uit de weg ruimen, liquidatie'.
Stefanus werd als eerste martelaar van de gemeente ter door gebracht door steniging. Van Saulus wordt gezegd, dat hij instemde met deze 'liquidatie' (Hand. 8:1).

.1	ἀναιρέσει	anairesei	doding (3)

Hand.	8:1	En Saulus stemde in met zijn **terechtstelling**.	
	22:20	SV dat ik daar ook bij stond, en mede een welbehagen had in zijn **dood**,	°

302 ἀναιρέω an-aireō

Het werkwoord *an-aireō* betekent 'wegruimen, wegnemen, uit de weg ruimen', en in mediale vormen 'uit de weg geruimd worden' en bovendien nog 'opnemen'.
Wanneer het gaat om het wegnemen van personen is dat meestal bedoeld in gewelddadige zin, bv. het uit de weg ruimen van iemand door een moordaanslag, een terechtstelling of een sluipmoord. Zo waren de overpriesters en de schriftgeleerden op zoek naar een manier waarop zij Jezus 'uit de weg zouden kunnen ruimen' (Luc.22:2). De gevangenbewaarder van Filippi stond op

het punt zichzelf 'weg te nemen', d.w.z. zelfmoord te plegen door middel van zijn zwaard (Hand.16:27). Ook de afrekening met de antichrist in de eindtijd zal gewelddadig zijn: Hem zal de Here Jezus 'uit de weg ruimen' door de adem zijns monds (2Thess.2:8).

Wanneer het gaat om het 'wegnemen' van dingen, is er meestal de overdrachtelijke betekenis 'opheffen, de geldigheid vernietigen', bv. een wet of een afspraak 'opheffen' (Hebr.10:9).

De betekenis 'opnemen' treffen we aan in Hand.7:21, waar gesproken wordt over de dochter van Farao die het kindje Mozes opneemt, waarschijnlijk in de zin van 'als eigen zoon opnemen, adopteren'.

.1	ἀναιρεῖ	an-airei	hij ruimt weg
.2	ἀναιρεῖν	an-airein	wegruimen
.3	ἀναιρούντων	an-airountōn	wegruimend (2 mv m/o)
.4	ἀνεῖλες	an-eiles	jij hebt weggeruimd (aor)
.5	ἀνεῖλεν	an-eilen	hij heeft weggeruimd (aor)
.6	ἀνείλετε	an-eilete	jullie hebben weggeruimd (aor)
.7	ἀνεῖλον	an-eilon	ik heb weggeruimd (aor) – zij hebben weggeruimd (aor)
.8	ἀνέλωσιν	an-elōsin	(dat) zij wegruimen (aor)
.9	ἀνέλεῖν	an-elein	wegruimen (aor)
.10	ἀνείλατο	an-eilato	hij heeft opgenomen (aor med)
.11	ἀναιρεῖσθαι	an-aireisthai	opnemen (med)
.12	ἀναιρουμένων	an-airoumenōn	opnemend (2 mv m/v/o; med)
.13	ἀνῃρέθη	an-ēirethē	hij is weggeruimd (aor pass)
.14	ἀναιρεθῆναι	an-airethēnai	weggeruimd worden (aor pass)
.[15]	ἀνελεῖ	an-elei	hij zal wegruimen

Matt.	2:16	ontstak hij in hevige toorn en zond bevel om ... om te brengen, letterlijk: ... en (enigen) afgezonden hebbende, **heeft hij** ... **omgebracht**,	.5
Luc.	22:2	En de overpriesters ... zochten, hoe **zij** Hem **uit de weg konden ruimen**,	.8
	23:32	werden ... misdadigers weggeleid, **om** met Hem **te worden terechtgesteld**.	.14
Hand.	2:23	deze ... **hebt gij** door de handen van wetteloze mensen ... **gedood**.	.6
	5:33	ontstaken zij in woede en wilden hen **ter dood laten brengen**.	.9
	5:36	maar **hij werd gedood** en zijn gehele aanhang viel uiteen en verliep.	.13
	7:21	En toen hij te vondeling was gelegd, **nam** de dochter van Farao hem **aan**	.10
	7:28	Wilt gij mij soms **ombrengen**,	.9
		zoals **gij** gisteren de Egyptenaar **hebt omgebracht**?	.4
	9:23	beraamden de Joden het plan hem **te vermoorden**,	.9
	9:24	zij hielden dag en nacht de wacht bij de poorten om hem te vermoorden; letterlijk: ... opdat **zij** hen **vermoorden**.	.8
	9:29	maar dezen trachtten hem **om te brengen**.	.9
	10:39	en **zij hebben** Hem **gedood** door Hem te hangen aan een hout.	.7
	12:2	En **hij liet** Jakobus, de broeder van Johannes, **ter dood brengen**	.5
	13:28	hebben zij Pilatus gevraagd Hem **ter dood te brengen**;	.14
	16:27	En de bewaarder ... trok zijn zwaard en was op het punt zelf**moord te plegen**	.2
	22:20	werkte ik ... mede en bewaarde de kleren van hen, **die** hem **doodden**.	.3
	23:15	dan nemen wij op ons hem **uit de weg te ruimen**, eer hij nog dichtbij is.	.9

Hand. 23:21 voordat **zij** hem **omgebracht hebben**; .8
23:27 Daar deze man ... door hen **omgebracht** zou **worden**, .11
25:3 daar zij een aanslag smeedden **om** hem onderweg **om te brengen**. .9
26:10 en **als** zij **zouden omgebracht worden**, heb ik mijn stem eraan gegeven. .12
2Thess. 2:8 hem **zal** de Here Jezus **doden** door de adem zijns monds .[15]''
Hebr. 10:9 **Hij heft** het eerste **op**, om het tweede te laten gelden. .1

303 ἀναίτιος anaitios

Het bijvoeglijk naamwoord *anaitios* betekent 'onschuldig'.

Evenzeer als de dienstdoende priesters 'onschuldig' zijn wanneer zij de sabbat schenden door dienst te doen in de tempel (Matt.12:5), zo zijn Jezus' discipelen 'onschuldig, zonder schuld', als zij aren eten op de sabbat (Matt.12:7).

.1	ἀναίτιοι	anaitioi	onschuldig (1 mv m/v)
.2	ἀναιτίους	anaitious	onschuldig (4 mv m/v)

Matt. 12:5 dat ... de priesters ... de sabbat schenden zonder schuldig te zijn? .1
letterlijk: dat de priesters de sabbat schenden en **onschuldig** zijn?
12:7 dan zoudt gij geen **onschuldigen** hebben veroordeeld. .2

304 ἀνακαθίζω ana-kathizō

Het werkwoord *ana-kathizō* betekent 'rechtop gaan zitten'. Het gaat daarbij om het zich oprichten vanuit een liggende houding tot een zittende houding. Dit is bv. te zien in het verhaal van de opwekking van de jongeling te Naïn. Zijn lichaam lag uitgestrekt op een draagbaar. Zodra Jezus de jongen tot leven had gebracht, ging hij recht overeind zitten (Luc.7:15).

.1	ἀνεκάθισεν	an-ekathisen	hij is rechtop gaan zitten (aor)

Luc. 7:15 En de dode **ging overeind zitten** en begon te spreken,
Hand. 9:40 En **zij** opende haar ogen en zag Petrus en **ging overeind zitten**,

305 ἀνακαινίζω ana-kainizō

Het werkwoord *ana-kainizō* betekent 'vernieuwen'.

In Hebr.6:6 wordt gezegd, dat het onmogelijk is degenen die eens verlicht zijn geweest en afgevallen zijn, weer op het goede pad te brengen. Het is onmogelijk hen te 'vernieuwen' tot bekering.

.1	ἀνακαινίζειν	ana-kainizein	vernieuwen

Hebr. 6:6 en daarna afgevallen zijn, weder **opnieuw** tot bekering **te brengen**,

306	**ἀνακαινόω**	**ana-kainoō**

Het werkwoord *ana-kainoō* betekent 'weer nieuw maken, vernieuwen'.

.1	ἀνακαινοῦται	ana-kainoutai	hij wordt vernieuwd (med)
.2	ἀνακαινούμενον	ana-kainoumenon	vernieuwd wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

2Cor.	4:16	nochtans **wordt** de innerlijke van dag tot dag **vernieuwd**.	.1
Col.	3:10	en de nieuwe aangedaan hebt, **die vernieuwd wordt** tot volle kennis	.2

307	**ἀνακαίνωσις**	**anakainōsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anakainōsis* betekent 'vernieuwing'.

In het NT wordt gesproken over de 'vernieuwing' van het denken (Rom.12:2), en over de 'vernieuwing' van (d.w.z. door) de Heilige Geest als iets waardoor God ons gered heeft (Tit.3:5).

.1	ἀνακαινώσεως	anakainōseōs	vernieuwing (2)
.2	ἀνακαινώσει	anakainōsei	vernieuwing (3)

Rom.	12:2	maar wordt hervormd door de **vernieuwing** van uw denken,	.2
Tit.	3:5	door het bad der wedergeboorte en der **vernieuwing** door de Heilige Geest,	.1

308	**ἀνακαλύπτω**	**ana-kaluptō**

Het werkwoord *ana-kaluptō* betekent 'onthullen, ontsluieren'.

Zoals Mozes God mocht ontmoeten met onbedekt gezicht (Ex.34:34), zo ziet ook de gelovige Gods heerlijkheid zonder zijn gezicht te bedekken (2Cor.3:18).

.1	ἀνακαλυπτόμενον	ana-kaluptomenon	onthuld wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.2	ἀνακεκαλυμμένῳ	ana-kekalummenōi	onthuld wordend (3 ev m/o; med)

2Cor.	3:14	Want tot heden toe blijft dezelfde bedekking ... zonder weggenomen te worden, letterlijk: ... dezelfde bedekking, **die** niet **weggenomen wordt**	.1
	3:18	met een aangezicht, **waarop geen bedekking meer is**,	.2

309	**ἀνακάμπτω**	**ana-kamptō**

Het werkwoord *ana-kamptō* betekent 'ombuigen, terugkeren'.

Om een letterlijk 'terugkeren' gaat het bv. in Matt.2:12, waar de Wijzen uit het Oosten worden gewaarschuwd, niet 'terug te keren' naar Herodes. Het werkwoord hoeft niet noodzakelijk vergezeld te gaan van een nadere bepaling die aangeeft waar naartoe wordt teruggekeerd, omdat dat vaak uit het verband is op te maken, zo bv. Hebr.11:15 'zij zouden geen gelegenheid gehad hebben terug te keren' (nl. naar hun vaderland).

In overdrachtelijke zin wordt het woord gebruikt in Luc.10:6. Daar wordt het 'terugkeren' betrokken op de vredesgroet die 'terugkeert', indien er geen zoon des vredes in het huis aanwezig is.

.1	ἀνακάμψω	ana-kampsō	(dat) ik terugkeer (aor) – ik zal terugkeren
.2	ἀνακάμψει	ana-kampsei	hij zal terugkeren
.3	ἀνακάμψαι	ana-kampsai	moge hij terugkeren (aor) – terugkeren (aor)

Matt.	2:12	gewaarschuwd **om** niet tot Herodes **terug te keren**, trokken zij ... terug.	.3
Luc.	10:6	zal uw vrede op hem rusten, maar zo niet, dan **zal hij** tot u **terugkeren**.	.2
Hand.	18:21	maar hij nam afscheid en zeide: Zo God wil, **kom ik** bij u **terug**.	.1
Hebr.	11:15	zouden zij gelegenheid gehad hebben **terug te keren**;	.3

310 ἀνάκειμαι ana-keimai

Het werkwoord *ana-keimai* betekent '(aan tafel aan)liggen'.

De algemene betekenis 'liggen' treffen we aan in Marc.5:40, waar het dochtertje van Jaïrus ziek in huis 'lag'. Afgezien van deze plaats, waar *ana-keimai* bovendien niet in alle handschriften is vertegenwoordigd, wordt *ana-keimai* in het NT steeds gebruikt voor het 'aanliggen' aan de etenstafel. In tegenstelling tot onze cultuur, waarin het gebruikelijk is bij het eten aan tafel te zitten, was het in de Oudheid de gewoonte aan tafel aan te liggen, zijdelings, met een arm onder het hoofd ter ondersteuning. De uitdrukking *ana-keimai en tōi kolpōi* betekent 'aan iemands borst aanliggen', d.w.z. 'rechts van iemand (aan tafel) aanliggen'. Wanneer het aanliggen rechts van de heer des huizes geschiedt, gaat het om een ereplaats die men inneemt (vgl. Joh.13:23).

.1	ἀνάκειται	ana-keitai	hij ligt aan (med)
.2	ἀνακείμενος	ana-keimenos	aanliggend (1 ev m; med)
.3	ἀνακειμένου	ana-keimenou	aanliggend (2 ev m/o; med)
.4	ἀνακειμένους	ana-keimenous	aanliggend (4 mv m; med)
.5	ἀνακειμένων	ana-keimenōn	aanliggend (2 mv m/v/o; med)
.6	ἀνακειμένοις	ana-keimenois	aanliggend (3 mv m/o; med)
.7	ανακείμενον	ana-keimenon	aanliggend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.8	ἀνέκειτο	an-ekeito	hij lag aan (med)

Matt.	9:10	En het geschiedde **toen** Hij in het huis **aanlag**,	.3
	22:10	En de bruiloftszaal werd vol met hen, **die aanlagen**.	.5
	22:11	Toen de koning binnentrad om hen, **die aanlagen**, te overzien,	.4
	26:7	kwam een vrouw ... en goot die uit over zijn hoofd, **terwijl** Hij **aanlag**.	.3
	26:20	Toen het avond geworden was, **lag Hij aan** met de twaalf [discipelen].	.8
Marc.	5:40	en Hij ging het vertrek binnen, waar het kind **lag**.	.7°
	6:26	wilde hij het haar om zijn eden en om hen, **die aanlagen**, niet weigeren.	.4''
	14:18	En **terwijl** zij **aanlagen** en aten, zeide Jezus: Voorwaar, Ik zeg u,	.5
	16:14	Daarna verscheen Hij aan de elven zelf, **terwijl zij aanlagen**,	.6°
Luc.	7:37	En zie, een vrouw ... bemerkte, dat **Hij aan tafel was**	.1°°
	22:27	Want wie is de eerste: **die aanligt**, of die dient?	.2
		Is het niet, **die aanligt**? Maar Ik ben in uw midden als dienaar.	.2

Joh.	6:11	Jezus dan nam de broden ... en verdeelde ze onder hen, **die daar zaten**,	.6
	13:23	Eén van de discipelen, dien Jezus liefhad, lag aan de boezem van Jezus; letterlijk: ... was **aanliggende** aan de boezem van Jezus;	.2
	13:28	Maar niemand van de **aanliggenden** begreep, waartoe Hij hem dit zeide;	.5

311 ἀνακεφαλαιόω ana-kephalaioō

Het werkwoord *ana-kephalaioō* betekent 'samenvatten'.

.1	ἀνακεφαλαιώσασθαι	ana-kephalaiōsasthai	samenvatten (aor med)
.2	ἀνακεφαλαιοῦται	ana-kephalaioutai	hij wordt samengevat (med)

Rom.	13:9	Want de geboden ... **worden samengevat** in dit woord:	.2
Ef.	1:10	**om** ... al wat in de hemelen en op de aarde is ... **samen te vatten**,	.1

312 ἀνακλίνω ana-klinō

Het werkwoord *ana-klinō* betekent 'neerleggen, neervlijen, (aan de etenstafel) laten aanliggen' en in mediale (en passieve) vormen 'zich neervlijen, (gaan) aanliggen'.

Zonder de gedachte aan een maaltijd treffen we het woord aan in Luc.2:7, waar het kindje Jezus in de kribbe wordt neergelegd. Meestal echter betreft het een 'laten aanliggen' (of een 'gaan aanliggen') aan de etenstafel (bv. Luc.13:29). Ook zonder tafel kan de gedachte aan een maaltijd aanwezig zijn, bv. Matt.14:19: 'zich (voor de maaltijd) neervlijen' op het gras.

.1	ἀνακλινεῖ	ana-klinei	hij zal neervlijen
.2	ἀνέκλινεν	an-eklinen	hij heeft neergevlijd (aor)
.3	ἀνέκλιναν	an-eklinan	zij hebben neergevlijd (aor)
.4	ἀνακλῖναι	ana-klinai	neervlijen (aor)
.5	ἀνακλιθήσονται	ana-klithēsontai	zij zullen zich neervlijen (pass)
.6	ἀνεκλίθη	an-eklithē	hij heeft zich neergevlijd (aor pass)
.7	ἀνακλιθῆναι	ana-klithēnai	zich neervlijen (aor pass)

Matt.	8:11	Ik zeg u, dat er velen zullen komen ... en **zullen aanliggen**	.5
	14:19	En Hij beval de scharen, **dat** zij in het gras **zouden gaan zitten**,	.7
Marc.	6:39	En Hij droeg hun op, **dat** allen groepsgewijze **moesten gaan zitten**	.4/.7
Luc.	2:7	en **zij** baarde haar eerstgeboren zoon ... en **legde** Hem in een kribbe,	.2
	7:36	en **Hij** kwam in het huis van de Farizeeër en **ging aanliggen**.	.6°°
	9:15	En **zij** deden het en **lieten** hen allen **nederzitten**.	.3°°
	12:37	Voorwaar, Ik zeg u, **hij zal** zich omgorden en hen **aan tafel nodigen**,	.1
	13:29	En **zij** zullen komen ... en **zullen aanliggen** in het Koninkrijk Gods.	.5

313 ἀνακόπτω ana-koptō

Het werkwoord *ana-koptō* betekent 'terugstoten, tegenhouden'.

.1	ἀνέκοψεν	an-ekopsen	hij heeft tegengehouden (aor)

Gal. 5:7 Gij liept goed. Wie **is** u **in de weg gekomen**, oo

314 ἀνακράζω ana-krazō

Het werkwoord *ana-krazō* betekent 'luid (beginnen te) schreeuwen'.

Een bezetene 'schreeuwt' in de synagoge van Kafarnaüm (Marc.1:23; Luc.4:33). Ook de discipelen 'schreeuwden luid', toen zij een geestverschijning meenden te zien op het meer (Marc.6:49).

.1	ἀνέκραξεν	an-ekraxen	hij heeft luid geschreeuwd (aor)
.2	ἀνέκραξαν	an-ekraxan	zij hebben luid geschreeuwd (aor)
.3	ἀνακράξας	ana-kraxas	luid schreeuwend (1 ev m; aor)
.[4]	ἀνέκραγον	an-ekragon	ik heb luid geschreeuwd (aor) – zij hebben luid geschreeuwd (aor)

Marc.	1:23	terstond was er in hun synagoge een mens ... en **hij schreeuwde luid**,	.1
	6:49	meenden zij, dat het een spook was en **zij schreeuwden luid**.	.2
Luc.	4:33	(34) en **hij schreeuwde** met luider stem: Ha, wat hebt Gij met ons te maken,	.1
	8:28	**stiet hij een kreet uit en** hij viel aan zijn voeten	.3
	23:18	Maar **zij schreeuwden** als één man, zeggende: Weg met Hem,	.2/.[4]

315 ἀνακρίνω ana-krinō

Het werkwoord *ana-krinō* betekent '(vragend) onderzoeken, toetsen, verhoren'.

In het NT wordt gesproken van het 'onderzoeken' van de Schriften om de betrouwbaarheid ervan te weten te komen (Hand.17:11), het 'onderzoeken' van geestelijke zaken (1Cor.2:14,15), maar meestal van het 'onderzoeken' of 'verhoren' van verdachten (bv. Hand.12:19). In al deze gevallen is er sprake van een bepaalde onduidelijkheid waarover men zich door een onderzoek een oordeel tracht te vormen.

.1	ἀνακρίνω	ana-krinō	ik onderzoek – (dat) ik onderzoek – (dat) ik onderzoek (aor)
.2	ἀνακρίνει	ana-krinei	hij onderzoekt
.3	ἀνακρίνων	ana-krinōn	onderzoekend (1 ev m)
.4	ἀνακρίνοντες	ana-krinontes	onderzoekend (1 mv m)
.5	ἀνακρίνουσιν	ana-krinousin	zij onderzoeken – onderzoekend (3 mv m/o)
.6	ἀνακρίνας	ana-krinas	onderzoekend (1 ev m; aor)
.7	ἀνακρίναντες	ana-krinantes	onderzoekend (1 mv m; aor)
.8	ἀνακρίνεται	ana-krinetai	hij wordt onderzocht (med)
.9	ἀνακρινόμεθα	ana-krinometha	wij worden onderzocht (med)
.10	ἀνακριθῶ	ana-krithō	(dat) ik onderzocht wordt (aor pass)

Luc.	23:14	ik **heb** Hem ... **verhoord en** ... geen enkele grond gevonden	.6
Hand.	4:9	indien **wij** thans **in verhoor genomen worden** ter zake van een weldaad	.9
	12:19	**nam** hij de schildwachten **in verhoor en** liet hen wegleiden;	.6
	17:11	daar zij het woord ... aannamen **en** dagelijks de Schriften **nagingen**,	.4
	24:8	Gij zult zelf, **wanneer gij** hem **in verhoor neemt** ... kunnen te weten komen,	.6
	28:18	die **na onderzoek** mij wilden vrijlaten,	.7
1Cor.	2:14	omdat **het** slechts geestelijk **te beoordelen is**.	.8
	2:15	Maar de geestelijke mens **beoordeelt** alle dingen,	.2
		zelf echter **wordt hij** door niemand **beoordeeld**.	.8
	4:3	of **ik** al door u of door enig menselijk gericht **beoordeeld word**.	.10
		Ja, ook mijzelf **beoordeel ik** niet.	.1
	4:4	Hij, **die** mij **beoordeelt**, is de Here.	.3
	9:3	tegen hen, **die zich een oordeel over** mij **aanmatigen**.	.5
	10:25	zonder navraag te doen uit gewetensbezwaar,	.4
		letterlijk: niets **navragend** uit gewetensbezwaar,	
	10:27	zonder dat gij navraag doet uit gewetensbezwaar.	.4
		letterlijk: niets **navragend** uit gewetensbezwaar.	
	14:24	dan wordt hij door allen weerlegd, **wordt hij** door allen **doorgrond**,	.8

316 ἀνάκρισις anakrisis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anakrisis* betekent 'onderzoek, verhoor, gerechtelijk vooronderzoek'.

.1 ἀνακρίσεως anakriseōs onderzoek (2)

Hand. 25:26 om, nadat het **onderzoek** heeft plaats gehad, iets te kunnen schrijven;

[316II] ἀνακυλίω ana-kuliō

Het werkwoord *ana-kuliō* betekent 'wegwentelen, terugwentelen'.

.[1] ἀνακεκύλισται ana-kekulistai hij is teruggewenteld (med)

Marc. 16:4 En toen zij opzagen, aanschouwden zij, dat de steen **afgewenteld was**; ''

317 ἀνακύπτω ana-kuptō

Het werkwoord *ana-kuptō* betekent 'zich oprichten vanuit een gebogen houding'.

Jezus genas een vrouw die zich niet kon oprichten, omdat haar lichaam door ziekte gekromd was (Luc.13:11).

In de overdrachtelijke zin van 'weer moed vatten' wordt het woord gebruikt in de rede over de laatste dingen. Vol verwachting moeten de gelovigen, wanneer zij de tekenen van de eindtijd zien, 'zich oprichten' in de wetenschap dat hun verlossing nabij is (Luc.21:28).

.1	ἀνακύψατε	ana-kupsate	richt jullie op! (aor)
.2	ἀνακύψαι	ana-kupsai	moge hij zich oprichten (aor) – zich oprichten (aor)
.3	ἀνακύψας	ana-kupsas	zich oprichtend (1 ev m; aor)
.[4]	ἀνέκυψεν	an-ekupsen	hij heeft zich opgericht (aor)

Luc.	13:11	En zie, er was een vrouw, die ... **zich** in het geheel niet kon **oprichten**.	.2
	21:28	**richt u op** en heft uw hoofden omhoog, want uw verlossing genaakt.	.1
Joh.	8:7	Doch toen zij Hem bleven vragen, **richtte Hij Zich op en** zeide tot hen:	.3°°
		Doch toen zij Hem bleven vragen, **richtte Hij zich op** en zeide tot hen:	.[4]''
	8:10	En Jezus **richtte Zich op en** zeide tot haar: Vrouw, waar zijn zij?	.3°

318 ἀναλαμβάνω ana-lambanō

Het werkwoord *ana-lambanō* betekent 'opnemen, meenemen'.

De gedachte aan letterlijk 'naar omhoog halen' treffen we aan bij Christus' hemelvaart (bv. Marc.16:19) en bij het voorwerp met allerlei dieren dat Petrus in een visioen ziet (Hand.10:16).

In andere gevallen is er bij het 'opnemen' ingesloten dat men wat men opneemt daarna ook met zich meedraagt, bv. een tent 'meenemen' (Hand.7:43). In Ef.6 wordt het woord gebruikt in verband met het 'opnemen' van wapens om ze direct al dragende te kunnen hanteren (de wapenrusting Gods, vs.13, en het schild des geloofs, vs.16).

De gedachte aan letterlijk 'opnemen' is op de achtergrond geraakt, wanneer er gesproken wordt van iemand 'met zich mee op reis nemen' (bv. Hand.23:31; vgl. het Nederlandse 'oppikken').

.1	ἀναλαμβάνειν	ana-lambanein	opnemen
.2	ἀνελάβετε	an-elabete	jullie hebben opgenomen (aor)
.3	ἀναλάβετε	ana-labete	neemt op! (aor)
.4	ἀναλαβών	ana-labōn	opnemend (1 ev m; aor)
.5	ἀναλαβόντες	ana-labontes	opnemend (1 mv m; aor)
.6	ἀνελήφθη	an-elēphthē	hij is opgenomen (aor pass)
.7	ἀναληφθείς	ana-lēphtheis	opgenomen (1 ev m; aor pass)

Marc.	16:19	De Here [Jezus] dan **werd**, nadat Hij tot hen gesproken had, **opgenomen**	.6°
Hand.	1:2	tot de dag dat **Hij werd opgenomen**,	.6
	1:11	Deze Jezus, **die** van u **opgenomen is** naar de hemel, zal ... wederkomen,	.7
	1:22	te beginnen met de doop ... tot de dag, dat **Hij** van ons **werd opgenomen**,	.6
	7:43	**Hebt gij** niet de tent van Moloch **gedragen** en de ster van de god Romfa,	.2
	10:16	en terstond **werd** het voorwerp **weer opgenomen** in de hemel.	.6
	20:13	Maar wij ... voeren naar Assus om Paulus daar **op** te **nemen**,	.1
	20:14	**namen** wij hem **aan boord en** gingen naar Mitylene;	.5
	23:31	De soldaten dan **namen** Paulus **over** ... **en** brachten hem ... naar Antipatris;	.5
Ef.	6:13	**Neemt** daarom de wapenrusting Gods, om weerstand te kunnen bieden	.3
	6:16	**neemt** bij dit alles het schild des geloofs **ter hand**,	.5
1Tim.	3:16	**is** verkondigd onder de heidenen, ..., **opgenomen** in heerlijkheid.	.6
2Tim.	4:11	Alleen Lucas is nog bij mij. **Haal** Marcus **af en** breng hem mede,	.4

319 ἀνάληψις analēpsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *analēpsis* betekent 'opneming', ook in de zin van 'hemelvaart'.

.1	ἀναλήμψεως	analēmpseōs	opneming (2)

Luc. 9:51 En het geschiedde, toen de dagen van zijn **opneming** in vervulling gingen,

320 ἀναλίσκω an-aliskō

Het werkwoord *an-aliskō* betekent 'verbruiken, opmaken, verteren'.

De discipelen wilden, dat vuur van de hemel zou neerdalen om de Samaritanen te 'verteren' (Luc.9:54). Ook wordt het woord genoemd in verband met de afrekening met de antichrist aan het eind der tijden: hem zal de Here Jezus 'doden' door de adem van zijn mond (2Thess.2:8). De gelovigen van Galatië worden erop gewezen, dat ze elkaar niet moeten 'verteren' (Gal.5:15).

.1	ἀναλώσει	an-alōsei	hij zal verbruiken
.2	ἀναλῶσαι	an-alōsai	verbruiken (aor)
.3	ἀναλωθῆτε	an-alōthēte	(dat) jullie verbruikt worden (aor pass)

Luc.	9:54	wilt Gij, dat wij zeggen, dat vuur ... zal nederdalen om hen te **verteren**?	.2
Gal.	5:15	ziet dan toe, dat **gij** niet door elkander **verslonden wordt**.	.3
2Thess.	2:8	hem **zal** de Here Jezus **doden** door de adem zijns monds	.1°°

321 ἀναλογία analogia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *analogia* betekent 'overeenstemming, vergelijkbare proportie'. De constructie *kata tēn analogian* betekent 'in overeenstemming met de mate van, naar gelang van'.

.1	ἀναλογίαν	analogian	overeenstemming (4)

Rom. 12:6 (7) profetie, naar **gelang** van ons geloof;

322 ἀναλογίζω ana-logizomai

Het werkwoord *ana-logizomai* betekent '(als parallel) overdenken, denken aan (de overeenkomst met)'.

.1	ἀναλογίσασθε	ana-logisasthe	overdenkt! (aor med)

Hebr. 12:3 **Vestigt uw aandacht** dan **op** Hem, die zulk een tegenspraak ... heeft verdragen,

323	ἄναλος	analos

Het bijvoeglijk naamwoord *analos* betekent 'zoutloos'.

Zout wordt 'zoutloos', als het zijn kenmerkende eigenschappen verliest. Dit kan men zich voorstellen, wanneer men weet dat het zout van de Dode Zee gewoonlijk niet zuiver is, maar een mengsel is dat zijn zoute eigenschappen kan verliezen (Marc.9:50; zie ook *221 hals* 'zout').

.1	ἄναλον	analon	zoutloos (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Marc. 9:50 indien het zout echter **zoutloos** wordt, waarmede zult gij het smaak geven?

324	ἀνάλυσις	analusis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *analusis* betekent 'losmaking, oplossing, splitsing in onderdelen', maar ook 'scheiding, vertrek'.

De apostel Paulus gebruikt *analusis* als een verzachtend woord voor 'dood, overlijden' (2Tim.4:6; vgl. het Nederlandse 'verscheiden').

.1	ἀναλύσεως	analuseōs	oplossing (2)

2Tim. 4:6 en het tijdstip van mijn **verscheiden** staat voor de deur.

325	ἀναλύω	ana-luō

Het werkwoord *ana-luō* betekent 'zich losmaken, weggaan'.

In Luc.12:36 wordt gesproken over iemand die 'weggaat' van een bruiloft; in Fil.1:23 is 'weggaan' een verzachtend woord voor 'sterven'.

.1	ἀναλύσει	ana-lusei	hij zal weggaan
.2	ἀναλῦσαι	ana-lusai	weggaan (aor)
.[3]	ἀναλύσῃ	ana-lusēi	(dat) hij weggaat (aor)

Luc.	12:36	mensen, die op hun heer wachten, wanneer **hij** van de bruiloft **wederkeert**,	.1/. [3]
Fil.	1:23	Van beide zijden word ik gedrongen: ik verlang **heen** te **gaan**	.2

326	ἀναμάρτητος	anamartētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anamartētos* betekent 'niet gezondigd hebbend, zonder zonde'.

.1	ἀναμάρτητος	anamartētos	zonder zonde (1 ev m/v)

Joh. 8:7 Wie van u **zonder zonde** is, werpe het eerst een steen naar haar. °

327	**ἀναμένω**	**ana-menō**

Het werkwoord *ana-menō* betekent 'opwachten, afwachten, wachten op'.

.1	ἀναμένειν	ana-menein	opwachten

1Thess. 1:10 en uit de hemelen zijn Zoon **te verwachten**,

327II	**ἀνάμεσον**	**anameson**

Het voorzetsel *anameson* betekent 'in het midden van' of 'tussen'.
Zie ook *267 ana*.

.1	ἀνάμεσον	anameson	in het midden van

Openb. 7:17 want het Lam, dat **in het midden** van de troon is, zal hen weiden

328	**ἀναμιμνῄσκω**	**ana-mimnēiskō**

Het werkwoord *ana-mimnēiskō* betekent 'herinneren' en bij mediale (en passieve) vormen 'zich herinneren'.

De een kan bij de ander zaken in herinnering brengen, zoals de apostel Paulus Timotheüs 'herinnert' aan de gave Gods (2Tim.1:6). Wanneer men bij zichzelf iets in herinnering brengt, spreken we van 'zich herinneren': Petrus 'herinnerde zich' bij het hanegekraai Jezus' woord (Marc.14:72).

.1	ἀναμιμνῄσκω	ana-mimnēiskō	ik herinner – (dat) ik herinner
.2	ἀναμνήσει	ana-mnēsei	hij zal herinneren
.3	ἀναμιμνῄσκεσθε	ana-mimnēiskesthe	jullie herinneren je – herinnert jullie!
.4	ἀναμιμνῃσκομένου	ana-mimnēiskomenou	zich herinnerend (2 ev m/o)
.5	ἀνεμνήσθη	an-emnēsthē	hij heeft zich herinnerd (aor pass)
.6	ἀναμνησθείς	ana-mnēstheis	zich herinnerend (1 ev m; aor pass)

Marc.	11:21	En Petrus **herinnerde het zich en** zeide tot Hem: Rabbi, zie de vijgeboom,	.6
	14:72	En Petrus **herinnerde zich** het woord, dat Jezus tot hem gesproken had:	.5
1Cor.	4:17	**Hij zal** u mijn wegen in Christus [Jezus] **indachtig maken**,	.2
2Cor.	7:15	**wanneer hij zich** u aller gehoorzaamheid **herinnert**,	.4
2Tim.	1:6	Om die reden **herinner ik** u **eraan**, de gave Gods aan te wakkeren,	.1
Hebr.	10:32	**Herinnert u** de dagen van weleer,	.3

329 ἀνάμνησις anamnēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anamnēsis* betekent '(het) doen denken aan, herinnering, gedachtenis'.

De jaarlijks weerkerende offers veroorzaken dat men aan begane zonden denkt (Hebr.10:3); het avondmaal is ter 'herinnering' aan Jezus (1Cor.11:24-25).

.1	ἀνάμνησις	anamnēsis	herinnering (1)
.2	ἀνάμνησιν	anamnēsin	herinnering (4)

Luc.	22:19	doet dit tot mijn **gedachtenis**.	.2°
1Cor.	11:24	Dit is mijn lichaam voor u, doet dit tot mijn **gedachtenis**.	.2
	11:25	doet dit, zo dikwijls gij die drinkt, tot mijn **gedachtenis**.	.2
Hebr.	10:3	door die offeranden werden ieder jaar de zonden in **gedachtenis** gebracht;	.1

330 ἀνανεόω ana-neoō

Het werkwoord *ana-neoō* betekent 'verjongen, vernieuwen'.

.1	ἀνανεοῦσθαι	ana-neousthai	verjongd worden (med)

Ef.	4:23	**dat** gij **verjongd wordt** door de geest van uw denken,

331 ἀνανήφω ana-nēphō

Het werkwoord *ana-nēphō* betekent 'weer nuchter worden'.

Meestal heeft dit woord betrekking niet op een ontnuchtering uit een lichamelijke bedwelming zoals dronkenschap, maar uit een geestelijke verdwazing (vgl. 2Tim.2:26).

.1	ἀνανήψωσιν	ana-nēpsōsin	(dat) zij weer nuchter worden (aor)

2Tim.	2:26	en, ontnuchterd, zich te wenden tot de wil van Hem, letterlijk: en **zij weer nuchter worden** tot de wil van Hem,

332 ἀναντίρρητος anantirrētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anantirrētos* betekent 'zonder tegenspraak'.

In Hand.19:36 wil 'zonder tegenspraak' zeggen: 'zonder tegengesproken te (kunnen) worden, ontegenzeglijk, onbetwistbaar'.

.1	ἀναντιρρήτων	anantirrētōn	zonder tegenspraak (2 mv m/v/o)

Hand.	19:36	Daar dit nu **buiten kijf** is, hebt gij u kalm te houden

333	**ἀναντιρρήτως**	**anantirrētōs**

Het bijwoord *anantirrētōs* betekent 'zonder tegenspraak'.
In Hand.10:29 wil 'zonder tegenspraak' zeggen: 'zonder tegen te spreken' (vgl. *332 anantirrētos* 'zonder tegenspraak').

.1	ἀναντιρρήτως	anantirrētōs	zonder tegenspraak

Hand. 10:29 Daarom ben ik ook **zonder tegenspreken** op uw uitnodiging gekomen.

334	**ἀνάξιος**	**anaxios**

Het bijvoeglijk naamwoord *anaxios* betekent 'onwaardig'.
Als christenen zelfs de wereld zullen oordelen, zijn ze zeker niet onbetekenende processen 'onwaardig', d.w.z. 'onbevoegd, ongeschikt' om een oordeel te vellen in heel kleine rechtszaken (1Cor.6:2).

.1	ἀνάξιοι	anaxioi	onwaardig (1 mv m/v)

1Cor. 6:2 zijt gij dan **onbevoegd** voor de meest onbetekenende rechtspraak?

335	**ἀναξίως**	**anaxiōs**

Het bijwoord *anaxiōs* betekent 'op onwaardige, niet passende wijze' (vgl. *334 anaxios* 'onwaardig').

.1	ἀναξίως	anaxiōs	onwaardig

1Cor. 11:27 Wie dus **op onwaardige wijze** het brood eet ..., zal zich bezondigen
11:29 SV wie **op onwaardige wijze** eet ..., eet ...zichzelf een oordeel, °

336	**ἀνάπαυσις**	**anapausis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anapausis* betekent 'rust'.

.1	ἀνάπαυσιν	anapausin	rust (4)

Matt. 11:29 en gij zult **rust** vinden voor uw zielen;
12:43 gaat hij door dorre plaatsen om **rust** te zoeken, maar hij vindt die niet.
Luc. 11:24 gaat hij door dorre plaatsen om **rust** te zoeken,
Openb. 4:8 en zij hadden dag noch nacht **rust**,
14:11 en zij hebben geen **rust**, dag en nacht,

337	ἀναπαύω	ana-pauō

Het werkwoord *ana-pauō* betekent 'rust geven, doen rusten, verkwikken' en bij mediale vormen '(uit)rusten'.

Bij actieve vormen laat men een ander rusten: Jezus 'geeft rust aan' de vermoeiden (Matt.11:28) en medebroeders van Paulus 'verkwikken' zijn geest (1Cor.16:18).

Bij mediale vormen rust men zelf: de discipelen van Jezus worden aangespoord te 'rusten' na hun evangelisatietocht los van hun meester (Marc.6:31) en in de hof van Getsemane (Matt.26:45). Minder gebruikelijk is 'rusten' in de zin van 'wachten' (Openb.6:11) of 'verblijven' (1Petr.4:14, in een citaat uit Jes.11:2).

.1	ἀναπαύσω	ana-pausō	(dat) ik doe rusten (aor) – ik zal doen rusten
.2	ἀνέπαυσαν	an-epausan	zij hebben doen rusten (aor)
.3	ἀνάπαυσον	ana-pauson	doe rusten! (aor)
.4	ἀναπαύεται	ana-pauetai	hij rust uit (med)
.5	ἀναπαύου	ana-pauou	rust uit! (med)
.6	ἀναπαύεσθε	ana-pauesthe	jullie rusten uit (med) – rust uit! (med)
.7	ἀναπαύσωνται	ana-pausōntai	(dat) zij uitrusten (aor med)
.8	ἀναπέπαυται	ana-pepautai	hij is uitgerust (med)
.[9]	ἀναπαύσασθε	ana-pausasthe	rust uit! (aor med)
.[10]	ἀναπαύσονται	ana-pausontai	zij zullen uitrusten (med)
.[11]	ἀναπαήσονται	ana-paēsontai	zij zullen uitrusten (pass)

Matt.	11:28	Komt tot Mij, allen, die vermoeid ... zijt, en **Ik zal** u **rust geven**;	.1
	26:45	Slaapt nu maar en **rust**.	.6
Marc.	6:31	gaat (met Mij) alleen naar een eenzame plaats en **rust** een weinig.	.6/.[9]
	14:41	En Hij kwam ten derden male en zeide tot hen: Slaapt nu maar en **rust**.	.6
Luc.	12:19	gij hebt vele goederen liggen, opgetast voor vele jaren, **houd rust**,	.5
1Cor.	16:18	want **zij hebben** mijn geest en de uwe **verkwikt**.	.2
2Cor.	7:13	daar zijn geest door u allen **verkwikt is**.	.8
Filem.	7	omdat het hart der heiligen door u **verkwikt is**, broeder.	.8
	1:20	laat mij dit voordeel van u hebben in de Here, **verkwik** mijn gemoed,	.3
1Petr.	4:14	daar de Geest der heerlijkheid en de Geest Gods op u **rust**.	.4
Openb.	6:11	en hun werd gezegd, dat **zij** nog een korte tijd **moesten rusten**,	.7/.[10]
	14:13	Ja, zegt de Geest, dat **zij rusten** van hun moeiten,	.7/.[11]

338	ἀναπείθω	ana-peithō

Het werkwoord *ana-peithō* betekent 'overreden, overtuigen, ertoe overhalen'.

De joden beschuldigen Paulus ervan, dat hij het volk ervan zou 'overtuigen' God te dienen op een wijze, die strijdig is met de (joodse) wet (Hand.18:13).

.1	ἀναπείθει	ana-peithei	hij overreedt

Hand.	18:13	Deze **tracht** de mensen **te overreden** om God op onwettige wijze te vereren.

[338II]	ἀνάπειρος	anapeiros

Het bijvoeglijk naamwoord *anapeiros* betekent 'gehandicapt, gebrekkig, misvormd'.
Zie verder *340 anapēros*.

.[1]	ἀναπείρους	anapeirous	gehandicapt (4 mv m/v)

Luc.	14:13	nodig dan bedelaars, **misvormden**, lammen en blinden.	▾▾
	14:21	en breng de bedelaars en **misvormden** en blinden en lammen hier.	▾▾

339	ἀναπέμπω	ana-pempō

Het werkwoord *ana-pempō* betekent (1) '(omhoog)zenden' en (2) 'terugzenden'.
Letterlijk 'omhoogzenden' komt in het NT niet voor, maar wel het overdrachtelijke 'naar een hogere autoriteit of instantie zenden' (Hand.25:21) en dan ook 'naar de juiste autoriteit of instantie zenden' (Luc.23:7).
De betekenis 'terugzenden' treffen we aan in bv. Luc.23:15: Herodes heeft Jezus, die Pilatus eerder naar hem had toegestuurd, weer naar Pilatus teruggezonden.

.1	ἀνέπεμψα	an-epempsa	ik heb gezonden (aor)
.2	ἀνέπεμψεν	an-epempsen	hij heeft gezonden (aor)
.[3]	ἀναπέμψω	ana-pempsō	(dat) ik zend (aor) – ik zal zenden

Luc.	23:7	**zond hij** Hem **door** naar Herodes, die in die dagen ook te Jeruzalem was.	.2
	23:11	**hij** deed Hem een schitterend kleed om en **zond** Hem zó naar Pilatus **terug**.	.2
	23:15	SV Ja, ook Heródes niet; want **ik heb** u tot hem **gezonden**,	.1°°
		En ook Herodes niet; want **hij heeft** Hem tot ons **teruggezonden**.	.2▾▾
Hand.	25:21	totdat **ik** hem naar de keizer **kon opzenden**.	.[3]▾▾
Filem.	11	(12) En **ik zend** hem, dat wil zeggen mijn hart, aan u **terug**.	.1

[339II]	ἀναπηδάω	ana-pēdaō

Het werkwoord *ana-pēdaō* betekent 'opspringen'.
In Marc.10:50 treffen we 'opspringen' aan in de zin van 'overeind springen, haastig overeind gaan staan'.

.[1]	ἀναπηδήσας	ana-pēdēsas	opspringend (1 ev m; aor)

Marc.	10:50	Toen wierp hij zijn mantel af, **sprong op en** ging naar Jezus.	▾▾

340	ἀνάπηρος	anapēros

Het bijvoeglijk naamwoord *anapēros*, soms ook gespeld als *anapeiros* (zie *338II*), betekent 'gehandicapt, gebrekkig, misvormd'.

In het NT wordt het zelfstandig gebruikt in de zin van 'misvormd iemand' (Luc.14:13 en 21).

.1	ἀναπήρους	anapērous	gehandicapt (4 mv m/v)

Luc.	14:13	nodig dan bedelaars, **misvormden**, lammen en blinden.	∞
	14:21	en breng de bedelaars en **misvormden** en blinden en lammen hier.	∞

341 ἀναπίπτω ana-piptō

Het werkwoord *ana-piptō* betekent in actieve en mediale vormen 'zich neerleggen, zich achter-overbuigen'.

Het 'zich neerleggen' heeft enerzijds betrekking op het gaan 'aanliggen' voor de maaltijd (bv. Luc.14:10 en Marc.6:40). Anderzijds duidt *ana-piptō* op een handeling waarbij iemand in al liggende houding sterk overbuigt naar een ander, zoals de discipel die onder de maaltijd naar Jezus 'overleunde' (Joh.13:25).

.1	ἀνέπεσεν	an-epesen	hij heeft zich neergelegd (aor)
.2	ἀνέπεσον	an-epeson	ik heb mij neergelegd (aor) – zij hebben zich neergelegd (aor)
.3	ἀνάπεσον	ana-peson	leg je neer! (aor)
.4	ἀναπεσεῖν	ana-pesein	zich neerleggen (aor)
.5	ἀναπεσών	ana-pesōn	zich neerleggend (1 ev m; aor)
.6	ἀνάπεσαι	ana-pesai	leg je neer! (aor med)
.[7]	ἀνάπεσε	ana-pese	leg je neer! (aor)

Matt.	15:35	Hij gaf aan de schare bevel, **dat zij op de grond zouden gaan zitten**.	.4
Marc.	6:40	En **zij gingen zitten** in groepen van honderd en van vijftig.	.2
	8:6	En Hij gaf aan de schare bevel op de grond **te gaan zitten**.	.4
Luc.	11:37	En **Hij** kwam binnen en **ging aanliggen**.	.1
	14:10	**ga** dan, als gij erheen gaat, op de laatste plaats **aanliggen**.	.3/.[7]
	17:7	Wie van u zal ... zeggen: Kom terstond hier aan tafel?	.6/.[7]
		letterlijk: Wie van u zal zeggen: **Ga**, komende, terstond **aanliggen**?	
	22:14	**ging Hij aanliggen** en de apostelen met Hem.	.1
Joh.	6:10	Jezus zeide: Laat de mensen **gaan zitten**.	.4
		Nu was er veel gras op die plaats. De mannen **gingen** dus **zitten**,	.2
	13:12	SV Toen Hij ... Zijn klederen genomen had, **zat Hij** weer **aan**, **en** zeide	.5°°
		Toen **Hij** ... zijn klederen aangedaan en weder **plaats genomen had**, zeide Hij	.1''
	13:25	Deze, aanstonds **zich** aan de borst van Jezus **werpende**, zeide tot Hem:	.5''
	21:20	die **zich** bij de maaltijd aan zijn borst **geworpen had**	.1

342 ἀναπληρόω ana-plēroō

Het werkwoord *ana-plēroō* betekent 'volmaken, voltallig maken, vervullen, aanvullen'.

In het NT wordt gesproken van het 'voltallig maken' van zonden, d.w.z. zoveel zondigen dat de

maat vol is (1Thess.2:16), het 'vervullen' van een profetie (Matt.13:14), het 'vervullen' van de wet, d.w.z. het handelen overeenkomstig de wet (Gal.6:2), en het 'aanvullen' van een tekort (bv. 1Cor.16:17).

.1	ἀναπληρῶν	ana-plērōn	vervullend (1 ev m)
.2	ἀνεπλήρωσαν	an-eplērōsan	zij hebben vervuld (aor)
.3	ἀναπληρώσῃ	ana-plērōsēi	(dat) hij vervult (aor)
.4	ἀναπληρώσατε	ana-plērōsate	vervult! (aor)
.5	ἀναπληρῶσαι	ana-plērōsai	vervullen (aor)
.6	ἀναπληροῦται	ana-plēroutai	hij wordt vervuld (med)
.[7]	ἀναπληρώσετε	ana-plērōsete	jullie zullen vervullen

Matt.	13:14	En aan hen **wordt** de profetie van Jesaja **vervuld**,	.6
1Cor.	14:16	die als toehoorder aanwezig is,	.1
		letterlijk: **die** de plaats van de onkundige **inneemt**,	
	16:17	want hetgeen van uw kant nog ontbrak, **hebben** dezen **aangevuld**;	.2
Gal.	6:2	SV Draagt elkanders lasten, en **vervult** alzo de wet van Christus.	.4°°
		Verdraagt elkanders moeilijkheden; zo **zult gij** ... **vervullen**.	.[7]''
Fil.	2:30	om aan te vullen wat nog aan uw dienstbetoon jegens mij ontbrak.	.3
		letterlijk: opdat **hij aanvult** wat ... jegens mij ontbrak.	
1Thess.	2:16	waardoor zij te allen tijde (de maat) hunner zonden **vol maken**.	.5

343 **ἀναπολόγητος** **anapologētos**

Het bijvoeglijk naamwoord *anapologētos* betekent 'niet te verontschuldigen'.

.1	ἀναπολόγητος	anapologētos	niet te verontschuldigen (1 ev m/v)
.2	ἀναπολογήτους	anapologētous	niet te verontschuldigen (4 mv m/v)

Rom.	1:20	zodat zij geen verontschuldiging hebben.	.2
		letterlijk: opdat zij **niet te verontschuldigen** zijn.	
	2:1	Daarom zijt gij, o mens, wie gij ook zijt, **niet te verontschuldigen**,	.1

344 **ἀναπτύσσω** **ana-ptussō**

Het werkwoord *ana-ptussō* betekent 'ontrollen, openrollen' en wordt vooral gebruikt voor het openrollen van boekrollen om eruit te kunnen lezen.

.1	ἀναπτύξας	ana-ptuxas	ontrollend (1 ev m; aor)

Luc.	4:17	**toen Hij** het boek **geopend had**, vond Hij de plaats, waar geschreven is:	°°

345	**ἀνάπτω**	**an-aptō**

Het werkwoord *an-aptō* betekent 'laten ontvlammen, aansteken'.
Het Grieks kent zowel de constructie 'ik steek een vuur aan' (vgl. Luc.12:49: een vuur is ontstoken) als 'ik steek iets aan' (bv. een hoop brandbaar materiaal, Hand.28:2), alsook 'het vuur steekt iets aan' (bv. een bos, Jac.3:5).

.1	ἀνάπτει	an-aptei	hij laat ontvlammen
.2	ἀνάψαντες	an-apsantes	ontvlammen latend (1 mv m; aor)
.3	ἀνήφθη	an-ēphthē	hij is ontvlamd (aor pass)

Luc.	12:49	Vuur ben Ik komen werpen ... en wat is mijn wil, als **het** reeds **ontstoken is**?	.3
Hand.	28:2	want **zij staken** een groot vuur **aan** en haalden er ons allen bij	.2°°
Jac.	3:5	Zie, hoe weinig vuur een groot bos **in brand steekt**.	.1

346	**ἀναρίθμητος**	**anarithmētos**

Het bijvoeglijk naamwoord *anarithmētos* betekent 'ontelbaar'.

.1	ἀναρίθμητος	anarithmētos	ontelbaar (1 ev m/v)

Hebr. 11:12 en gelijk het zand aan de oever der zee, dat **ontelbaar** is.

347	**ἀνασείω**	**ana-seiō**

Het werkwoord *ana-seiō* betekent 'oproerig maken, opzwepen, opzetten'.
Tijdens het proces ten overstaan van Pilatus wordt Jezus ervan beschuldigd het volk 'oproerig te maken' (Luc.23:5), terwijl Zijn beschuldigers zelf degenen zijn die de schare 'opzetten' (Marc.15:11).

.1	ἀνασείει	ana-seiei	hij maakt oproerig
.2	ἀνέσεισαν	an-eseisan	zij hebben oproerig gemaakt (aor)

Marc.	15:11	Doch de overpriesters **zetten** de schare **op**,	.2
Luc.	23:5	Maar zij hielden vol, zeggende: **Hij maakt** het volk **oproerig**	.1

348	**ἀνασκευάζω**	**ana-skeuazō**

Het werkwoord *ana-skeuazō* betekent 'opbreken'.
In letterlijke zin betreft het 'opbreken' bijvoorbeeld een legerkamp, een tentenkamp etc.; in Hand.15:24 wordt er in overdrachtelijke zin gesproken van: zielen 'opbreken', d.w.z.: zielen 'in verwarring brengen'.

.1	ἀνασκευάζοντες	ana-skeuazontes	opbrekend (1 mv m)

Hand.	15:24	dat enigen ... u ... hebben verontrust, uw zielen **in verwarring brengende**,

349 ἀνασπάω ana-spaō

Het werkwoord *ana-spaō* betekent 'omhoog trekken'.

Ieder zal zijn os of ezel die in de put valt, daaruit 'optrekken' (Luc.14:5). Het laken met onreine en reine dieren wordt voor de verbaasde ogen van Petrus tot driemaal toe neergelaten en weer ten hemel 'opgetrokken' (Hand.11:10).

.1	ἀνασπάσει	ana-spasei	hij zal omhoog trekken
.2	ἀνεσπάσθη	an-espasthē	hij is omhoog getrokken (aor pass)

Luc.	14:5	wie **zal** hem er dan niet terstond **uittrekken** (ook) op de sabbatdag?	.1
Hand.	11:10	en alles **werd** weer **opgetrokken** in de hemel.	.2

350 ἀνάστασις anastasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anastasis* betekent '(het) opstaan, opstanding'.

In Luc. 2:34 staan opstanding en val tegenover elkaar. De context wijst erop dat het hier gaat om een innerlijke, geestelijke verbetering en verslechtering (vgl. Jes.8:14). In al de overige NT-ische teksten gaat het bij het woord *anastasis* om 'opstanding' uit de dood.

Krachtig en vrij verkondigt Petrus op de Pinksterdag (Hand.2:31-32) Jezus' opstanding uit de doden. Ook de apostel Paulus heeft als boodschap 'Jezus en de opstanding' (Hand.17:18). Zonder 'opstanding' der doden is Christus niet opgewekt en is geloof en prediking zinloos (1Cor.15:13v.).

In OT (vgl. Hebr.11:35) en NT (vgl. Marc.5:42) vinden we gevallen van opstanding, maar de betreffende mensen zijn later toch weer gestorven. Vandaar dat Jezus toch als de eerste wordt beschouwd die uit de dood is opgestaan: de definitieve opstanding is pas met Zijn opstanding begonnen (Col.1:18).

De definitieve opstanding wordt gesitueerd op de jongste dag (Joh.11:24), zowel voor rechtvaardigen als onrechtvaardigen (Hand.24:15). Toch wordt er ook hier nog onderscheid gemaakt tussen een eerste en een tweede opstanding, waar duizend jaren tussen liggen (Openb.20:4-5).

.1	ἀνάστασις	anastasis	opstanding (1)
.2	ἀνάστασιν	anastasin	opstanding (4)
.3	ἀναστάσεως	anastaseōs	opstanding (2)
.4	ἀναστάσει	anastasei	opstanding (3)

Matt.	22:23	kwamen enige Sadduceeën tot Hem, die beweren, dat er geen **opstanding** is,	.2
	22:28	Van wie van de zeven zal zij dan in de **opstanding** de vrouw zijn?	.4°▾
	22:30	in de **opstanding** huwen zij niet en worden zij niet ten huwelijk genomen,	.4
	22:31	Wat nu de **opstanding** der doden betreft,	.3
Marc.	12:18	er kwamen Sadduceeën tot Hem, die beweren, dat er geen **opstanding** is,	.2

Marc.	12:23	In de **opstanding**, ... van wie van hen zal zij dan de vrouw zijn?	.4
Luc.	2:34	Zie, deze is gesteld tot een val en **opstanding** van velen in Israël	.2
	14:14	het zal u terugbetaald worden bij de **opstanding** der rechtvaardigen.	.4
	20:27	Sadduceeën, die ontkennen, dat er een **opstanding** is,	.2
	20:33	Die vrouw dan, van wie van hen zal zij in de **opstanding** de vrouw zijn?	.4
	20:35	die waardig gekeurd zijn deel te verkrijgen ... aan de **opstanding**	.3
	20:36	zij zijn kinderen Gods, omdat zij kinderen der **opstanding** zijn.	.3
Joh.	5:29	zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de **opstanding** ten leven,	.2
		wie het kwade bedreven hebben, tot de **opstanding** ten oordeel.	.2
	11:24	Ik weet, dat hij zal opstaan bij de **opstanding** ten jongsten dage.	.4
	11:25	Jezus zeide tot haar: Ik ben de **opstanding** en het leven;	.1
Hand.	1:22	(21) Er moet ... (22) ... één ... getuige worden van zijn **opstanding**.	.3
	2:31	heeft hij ... gesproken van de **opstanding** van de Christus,	.3
	4:2	omdat zij ... in Jezus de **opstanding** uit de doden verkondigden;	.2
	4:33	met grote kracht gaven de apostelen hun getuigenis van de **opstanding**	.3
	17:18	want hij bracht het evangelie van Jezus en van de **opstanding**.	.2
	17:32	Toen zij nu van een **opstanding** van doden hoorden, spotten sommigen,	.2
	23:6	ik sta terecht om de hoop en de **opstanding** der doden.	.3
	23:8	Want de Sadduceeën zeggen, dat er geen **opstanding** is,	.2
	24:15	dat er een **opstanding** van rechtvaardigen en onrechtvaardigen zal zijn.	.2
	24:21	Ter zake van de **opstanding** van doden sta ik heden voor u terecht!	.3
	26:23	dat Hij als eerste uit de **opstanding** der doden het licht zou aankondigen	.3
Rom.	1:4	door zijn **opstanding** uit de doden verklaard Gods Zoon te zijn	.3
	6:5	zullen wij het ook zijn (met hetgeen gelijk is) aan zijn **opstanding**;	.3
1Cor.	15:12	dat er geen **opstanding** der doden is?	.1
	15:13	Indien er geen **opstanding** der doden is, dan is ook Christus niet opgewekt.	.1
	15:21	is ook de **opstanding** der doden door een mens.	.1
	15:42	Zo is het ook met de **opstanding** der doden.	.1
Fil.	3:10	(Dit alles) om Hem te kennen en de kracht zijner **opstanding**	.3
2Tim.	2:18	dat de **opstanding** reeds heeft plaatsgehad,	.2
Hebr.	6:2	van een leer van dopen en van oplegging der handen, van **opstanding**	.3
	11:35	Vrouwen hebben haar doden uit de **opstanding** terugontvangen,	.3
		opdat zij aan een betere **opstanding** deel mochten hebben.	.3
1Petr.	1:3	door de **opstanding** van Jezus Christus uit de doden	.3
	3:21	door de **opstanding** van Jezus Christus,	.3
Openb.	20:5	Dit is de eerste **opstanding**.	.1
	20:6	Zalig en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste **opstanding**:	.4

351 ἀναστατόω ana-statoō

Het werkwoord *ana-statoō* betekent 'opruien'.

Als er sprake is van 'oproer veroorzaken', kan dat het werk geweest zijn van oproerlingen (Hand.21:38), iets waarvoor ook evangeliepredikers wel uitgemaakt worden (Hand.17:6).

In Gal.5:12 wordt gesproken over lieden, die de gemeente 'verontrusten'.

.1	ἀναστατοῦντες	ana-statountes	opruiend (1 mv m)
.2	ἀναστατώσας	ana-statōsas	opruiend (1 ev m; aor)
.3	ἀναστατώσαντες	ana-statōsantes	opruiend (1 mv m; aor)

Hand.	17:6	**die** de wereld **in opschudding gebracht hebben**, zijn ook hier gekomen,	.3
	21:38	Zijt gij dan niet de Egyptenaar, **die** dezer dagen **oproer maakte**	.2
Gal.	5:12	Zij moesten zich maar laten snijden, **die** u **verontrusten**!	.1

352 ἀνασταυρόω ana-stauroō

Het werkwoord *ana-stauroō* betekent 'kruisigen' of 'opnieuw kruisigen'.

De kerkvaders en de oude vertalingen uit hun tijd hebben *ana-stauroō* in Hebr.6:6 opgevat als 'opnieuw kruisigen'; buiten deze plaats in Hebreeën is de gebruikelijke betekenis 'op een paal verhogen, kruisigen', waarvoor het NT echter gewoonlijk het werkwoord *stauroō* gebruikt (zie *4101*).

.1	ἀνασταυροῦντας	ana-staurountas	kruisigend (4 mv m)

Hebr.	6:6	**daar zij** wat hen betreft de Zoon van God **opnieuw kruisigen**

353 ἀναστενάζω ana-stenazō

Het werkwoord *ana-stenazō* betekent 'diep zuchten, steunen'.

.1	ἀναστενάξας	ana-stenaxas	diep zuchtend (1 ev m; aor)

Marc.	8:12	En Hij, **diep zuchtend** in zijn geest, zeide:

354 ἀναστρέφω ana-strephō

Het werkwoord *ana-strephō* betekent (1)'omkeren, omgooien' en (2) 'zich omkeren, terugkeren', en bij mediale (en passieve) vormen 'zich heen en weer keren, verkeren, zich (ergens) ophouden, leven'.

De actieve vormen treffen we aan met een lijdend voorwerp (tafels 'omgooien', Joh.2:15) en zonder lijdend voorwerp ('terugkeren', Hand.5:22 en 15:16).

De mediale (en passieve) vormen worden wel gecombineerd met een plaatsaanduiding ('zich ophouden' in Galilea, Matt.17:22), maar vaker nog met een uitdrukking die de manier van 'leven' aangeeft, waarbij het werkwoord vaak vertaald wordt met 'wandelen', bv. goed 'wandelen' (Hebr.13:18) of in vreze 'wandelen' (1Petr.1:17).

.1	ἀναστρέψω	ana-strepsō	(dat) ik omkeer (aor) – ik zal omkeren
.2	ἀνέστρεψεν	an-estrepsen	hij heeft omgekeerd (aor)
.3	ἀναστρέψαντες	ana-strepsantes	omkerend (1 mv m; aor)

.4	ἀναστρέφεσθαι	ana-strephesthai	verkeren (med)
.5	ἀναστρεφομένους	ana-strephomenous	verkerend (4 mv m; med)
.6	ἀναστρεφομένων	ana-strephomenōn	verkerend (2 mv m/v/o; med)
.7	ἀνεστράφημεν	an-estraphēmen	wij hebben verkeerd (aor pass)
.8	ἀναστράφητε	ana-straphēte	verkeert! (aor pass)

Matt.	17:22	**Terwijl** zij samen in Galilea **verkeerden**, zeide Jezus tot hen:	.6°°
Joh.	2:15	en hun tafels **keerde Hij om**.	.2°°
Hand.	5:22	En zij **keerden terug en** brachten het bericht mede:	.3
	15:16	**zal Ik wederkeren** en de vervallen hut van David weder opbouwen,	.1
2Cor.	1:12	dat **wij** in heiligheid en reinheid Gods ... in de wereld **verkeerd hebben**,	.7
Ef.	2:3	– trouwens, ook **wij** allen **hebben** vroeger daarin **verkeerd**,	.7
1Tim.	3:15	dan weet gij, hoe men **zich** behoort **te gedragen** in het huis Gods,	.4
Hebr.	10:33	deelnemende aan het lot van hen, **die** in zulk een toestand **verkeerden**.	.6
	13:18	daar wij in alle opzichten de rechte weg willen gaan. letterlijk: daar wij in alle opzichten goed willen **wandelen**.	.4
1Petr.	1:17	**wandelt** dan in vreze de tijd uwer vreemdelingschap,	.8
2Petr.	2:18	die zich ternauwernood aan degenen, **die** in dwaling **verkeren**, onttrekken.	.5

355 ἀναστροφή anastrophē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anastrophē* betekent 'levenswijze, levenswandel'.

.1	ἀναστροφήν	anastrophēn	levenswijze (4)
.2	ἀναστροφῆς	anastrophēs	levenswijze (2)
.3	ἀναστροφῇ	anastrophēi	levenswijze (3)
.4	ἀναστροφαῖς	anastrophais	levenswijzen (3)

Gal.	1:13	Want gij hebt gehoord van mijn vroegere **wandel** in het Jodendom:	.1
Ef.	4:22	dat gij, wat uw vroegere **wandel** betreft, de oude mens aflegt,	.1
1Tim.	4:12	maar wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in **wandel**,	.3
Hebr.	13:7	let op het einde van hun **wandel** en volgt hun geloof na.	.2
Jac.	3:13	Hij tone uit zijn goede **wandel** zijn werken met wijze zachtmoedigheid.	.2
1Petr.	1:15	wordt (zo) ook gijzelf heilig in al uw **wandel**;	.3
	1:18	uw ijdele **wandel**, die (u) van de vaderen overgeleverd is,	.2
	2:12	en dat gij een goede **wandel** leidt onder de heidenen,	.1
	3:1	opdat ... zij door de **wandel** hunner vrouwen zonder woorden gewonnen worden,	.2
	3:2	doordat zij uw reine en godvrezende **wandel** opmerken.	.1
	3:16	die uw goede **wandel** in Christus smaden,	.1
2Petr.	2:7	die zwaar te lijden had onder de losbandige **wandel** dier zedelozen.	.2
	3:11	hoedanig behoort gij dan te zijn in heilige **wandel** en godsvrucht,	.4

356	**ἀνατάσσομαι**	**ana-tassomai**

Het werkwoord *ana-tassomai* betekent 'in goede orde weergeven, opstellen, samenstellen'.

Lucas gebruikt het woord in de inleiding op zijn evangelie als hij vertelt dat al velen vóór hem pogingen ondernomen hebben een verslag van de gebeurtenissen betreffende Jezus Christus 'samen te stellen'.

.1	ἀνατάξασθαι	ana-taxasthai	samenstellen (aor med)

Luc. 1:1 Aangezien velen getracht hebben een verhaal **op te stellen**

357	**ἀνατέλλω**	**ana-tellō**

Het werkwoord *ana-tellō* betekent (1) 'doen ontspruiten, doen opgaan', en (2) 'opgaan, ontspruiten'.

Met een lijdend voorwerp' komt *ana-tellō* voor in het woord van Jezus Christus als Hij zegt, dat Zijn Vader de zon 'laat opgaan' over bozen en goeden (Matt.5:45).

Zonder lijdend voorwerp spreken we van het 'verschijnen' van het licht, het 'opkomen' van de zon (Matt.4:16; 13:6), de morgenster (2Petr.1:19) of een wolk (Luc.12:54), maar ook het 'ontspruiten' van onze Heer uit de stam van Juda (Hebr.7:14).

.1	ἀνατέλλει	ana-tellei	hij gaat op
.2	ἀνατέλλουσαν	ana-tellousan	opgaande (4 ev v)
.3	ἀνέτειλεν	an-eteilen	hij is opgegaan (aor)
.4	ἀνατείλῃ	ana-teilēi	(dat) hij opgaat (aor)
.5	ἀνατείλαντος	ana-teilantos	opgaande (2 ev m/o; aor)
.6	ἀνατέταλκεν	ana-tetalken	hij is opgegaan

Matt.	4:16	voor hen, die gezeten zijn in het land ..., **is** een licht **opgegaan**.	.3
	5:45	want **Hij laat** zijn zon **opgaan** over bozen en goeden	.1
	13:6	maar **toen** de zon **opkwam**, verschroeide het	.5
Marc.	4:6	Maar **toen** de zon **opging**, verschroeide het,	.5°°
		Maar toen de zon **opging**, verschroeide het,	.3''
	16:2	op de eerste dag der week gingen zij naar het graf, **toen** de zon **opging**.	.5
Luc.	12:54	Wanneer gij een wolk ziet **opkomen** in het westen,	.2
Hebr.	7:14	het is immers duidelijk, dat onze Here uit Juda **is gesproten**,	.6
Jac.	1:11	Want de zon **komt op** met haar hitte en doet het gras verdorren,	.3
2Petr.	1:19	todat de dag aanbreekt en de morgenster **opgaat** in uw harten.	.4

358	**ἀνατίθημι**	**ana-tithēmi**

Het werkwoord *ana-tithēmi* betekent 'opleggen, toeschrijven' en bij mediale vormen 'ter beoordeling voorleggen'.

In het NT komen alleen mediale vormen voor: Festus maakt gebruik van het bezoek van koning Agrippa en Bernice om hun de zaak van Paulus 'voor te leggen' (Hand.25:14) en Paulus heeft zijn evangelie aan de apostelen in Jeruzalem ter beoordeling voorgelegd (Gal.2:2).

.1	ἀνεθέμην	an-ethemēn	ik heb voorgelegd (aor med)
.2	ἀνέθετο	an-etheto	hij heeft voorgelegd (aor med)

Hand. 25:14	**legde** Festus aan de koning de zaak van Paulus **voor**,	.2
Gal. 2:2	En **ik legde** hun het evangelie **voor**, dat ik onder de heidenen verkondig,	.1

359 ἀνατολή anatolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anatolē* betekent 'opkomst' (van zon, maan en sterren) en – meestal in het meervoud – 'oosten'.

De wijzen uit het oosten hebben de ster die richtingwijzer is naar de geboren joodse koning, in de 'opkomst' gezien, een positiebepaling die eerder van astronomische ('bij zijn opgang') dan van geografische ('in het oosten') aard is (Matt.2:2,9).

Gewoonlijk wordt met *anatolē* (enkel- of meervoud) de opkomst van de zon aangegeven (vgl. Openb.7:2) als aanduiding voor het 'oosten' (bv. de wijzen uit het 'oosten', Matt.2:1). De uitdrukking *apo anatolōn kai dusmōn* 'van oost en west' – zie *1280 dusmē* '(zons)ondergang' – betekent 'uit de hele wereld' (Matt.8:11).

In de beeldspraak van het lied van Zacharias doet de 'opgang uit de hoogte' denken aan de komst van de Messias als 'lichtverschijning van God' (Luc.1:78; vgl. Jer.23:5 LXX).

.1	ἀνατολή	anatolē	opkomst (1)
.2	ἀνατολῆς	anatolēs	opkomst (2)
.3	ἀνατολῇ	anatolēi	opkomst (3)
.4	ἀνατολῶν	anatolōn	opkomsten (2)

Matt.	2:1	zie, wijzen uit het **Oosten** kwamen te Jeruzalem,	.4
	2:2	Want wij hebben zijn ster in het **Oosten** gezien	.3
	2:9	en zie, de ster, die zij hadden gezien in het **Oosten**, ging hen voor,	.3
	8:11	Ik zeg u, dat er velen zullen komen van **oost** en west	.4
	24:27	Want gelijk de bliksem komt van het **oosten** en licht tot het westen,	.4
Luc.	1:78	waarmede de **Opgang** uit de hoogte naar ons zal omzien,	.1
	13:29	En zij zullen komen van **oost** en west en van noord en zuid	.4
Openb.	7:2	En ik zag een andere engel opkomen van de **opgang** der zon,	.2
	16:12	de koningen, die van de **opgang** der zon komen.	.4/.2
	21:13	Naar het **oosten** waren drie poorten en naar noorden drie poort	.2/.4

360 ἀνατρέπω ana-trepō

Het werkwoord *ana-trepō* betekent 'ondersteboven keren, omverwerpen'.

Jezus 'werpt' letterlijk de tafels van wisselaars 'omver' (Joh.2:15), dwaalleraars 'keren' figuurlijk het geloof van sommigen (2Tim.2:18) en hele huisgezinnen (Tit.1:11) 'ondersteboven'.

.1	ἀνατρέπουσιν	ana-trepousin	zij werpen omver – omverwerpend (3 mv m/o)
.[2]	ἀνέτρεψεν	an-etrepsen	hij heeft omvergeworpen (aor)

Joh.	2:15	en hun tafels **keerde Hij om**.	.[2]''
2Tim.	2:18	waardoor **zij** het geloof van sommigen **afbreken**.	.1
Tit.	1:11	daar **zij** gehele gezinnen **ondersteboven keren**	.1

361 ἀνατρέφω ana-trephō

Het werkwoord *ana-trephō* betekent 'opvoeden, doen opgroeien, grootbrengen, zowel lichamelijk als geestelijk'.

Mozes werd drie maanden lang thuis 'verzorgd' (Hand.7:20) en vervolgens bij de dochter van Farao 'opgevoed' (vs.21).

.1	ἀνεθρέψατο	an-ethrepsato	hij heeft opgevoed (aor med)
.2	ἀνετράφη	an-etraphē	hij is opgevoed (aor pass)
.3	ἀνατεθραμμένος	ana-tethrammenos	opgevoed (1 ev m; med)

Hand.	7:20	drie maanden **werd hij opgevoed** in zijns vaders huis.	.2
	7:21	nam de dochter van Farao hem aan en **liet** hem als haar eigen zoon **opvoeden**.	.1
	22:3	Ik ben een Jood, te Tarsus ... geboren, doch in deze stad **opgevoed**,	.3

362 ἀναφαίνω ana-phainō

Het werkwoord *ana-phainō* betekent 'laten verschijnen', en bij mediale vormen 'verschijnen, te voorschijn komen'.

In Hand.21:3 zal men de lezing *ana-phanantes*, een actieve vorm, moeten verklaren als 'hebbende laten verschijnen' (nl. door dichterbij te varen) en de lezing *ana-phanentes*, een passieve vorm, als 'hebbende verschenen gekregen' (ook weer door dichterbij te varen). In beide gevallen kan men ook zeggen 'in zicht gekregen hebbend'.

.1	ἀναφάναντες	ana-phanantes	latende verschijnen (1 mv m; aor)
.2	ἀναφαίνεσθαι	ana-phainesthai	verschijnen (med)
.[3]	ἀναφανέντες	ana-phanentes	verschenen krijgend (1 mv m; aor pass)

Luc.	19:11	en zij meenden, dat het Koninkrijk Gods terstond **openbaar** zou **worden**.	.2
Hand.	21:3	En **toen wij** Cyprus **in zicht gekregen hadden** ..., voeren wij naar Syrië	.1/.[3]

363 ἀναφέρω ana-pherō

Het werkwoord *ana-pherō* betekent 'omhoogbrengen, offeren, dragen'.

Van letterlijk 'omhoogbrengen' is sprake, als Jezus drie van Zijn discipelen meeneemt een hoge berg op (bv. Matt.17:1) en als Hij Zelf ten hemel 'omhooggevoerd wordt' (Luc.24:51).

Specifiek wordt het werkwoord *ana-pherō* gebruikt in de betekenis 'offeren, (een offer)

brengen': Abraham 'brengt' zijn zoon Isaak op het altaar (Jac.2:21), Christus 'offert' Zichzelf (Hebr.7:27) en 'brengt' met Zijn lichaam onze zonden op het kruishout (1Petr.2:24). In overdrachtelijke zin wordt er ook gesproken van het 'brengen' van een lofoffer (Hebr.13:15) en van geestelijk offers (1Petr.2:5).

In Hebr.9:28 wordt *ana-pherō* opgevat als 'op zich laden, op zich nemen, dragen': Christus heeft veler zonden op Zich genomen (vgl. Jes.53:12 LXX).

.1	ἀναφέρει	ana-pherei	hij draagt omhoog
.2	ἀναφέρωμεν	ana-pherōmen	(dat) wij omhoog dragen
.3	ἀναφέρειν	ana-pherein	omhoog dragen
.4	ἀνεφέρετο	an-ephereto	hij werd omhoog gedragen
.5	ἀνήνεγκεν	an-ēnegken	hij heeft omhoog gedragen (aor)
.6	ἀνενέγκαι	an-enegkai	moge hij omhoog dragen (aor) – omhoog dragen (aor)
.7	ἀνενεγκεῖν	an-enegkein	omhoog dragen (aor)
.8	ἀνενέγκας	an-enegkas	omhoog dragend (1 ev m; aor)

Matt.	17:1	en **Hij leidde** hen een hoge berg **op**, in de eenzaamheid.	.1
Marc.	9:2	En zes dagen later nam Jezus ... en **leidde** hen een hoge berg **op**,	.1
Luc.	24:51	SV dat **Hij** van hen scheidde, en **werd opgenomen** in de hemel.	.4°
Hebr.	7:27	die niet ... eerst offers voor zijn eigen zonden behoeft **te brengen**	.3
		... heeft Hij eens voor altijd gedaan, **toen Hij** Zichzelf **ten offer bracht**.	.8
	9:28	nadat Hij Zich éénmaal geofferd heeft om veler zonden **op Zich** te **nemen**,	.7
	13:15	**Laten wij** dan door Hem Gode voortdurend een lofoffer **brengen**,	.2
Jac.	2:21	**toen hij** zijn zoon Isaak op het altaar **legde**?	.8
1Petr.	2:5	tot het **brengen** van geestelijke offers, die Gode welgevallig zijn	.6
	2:24	die zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout **gebracht heeft**,	.5

364 ἀναφωνέω ana-phōneō

Het werkwoord *ana-phōneō* betekent 'uitroepen, met stemverheffing spreken'.

.1	ἀνεφώνησεν	an-ephōnēsen	hij heeft uitgeroepen (aor)

Luc.	1:42	**zij riep uit** met luider stem en sprak: Gezegend zijt gij onder de vrouwen

365 ἀνάχυσις anachusis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anachusis* betekent '(het) breed uitgieten' en dan ook concreet 'brede stroom, poel'.

In het NT komt *anachusis* alleen in overdrachtelijke zin voor: een 'poel' van liederlijkheid (1Petr.4:4).

.1	ἀνάχυσιν	anachusin	brede stroom (4)

1Petr.	4:4	dat gij u niet met hen stort in diezelfde **poel** van liederlijkheid,

366	ἀναχωρέω	**ana-chōreō**

Het werkwoord *ana-chōreō* betekent 'zich terugtrekken, terugwijken, uitwijken'.

Het 'zich terugtrekken' houdt nogal eens verband met een dreigend levensgevaar: Jozef 'wijkt uit' met Jezus en Maria voor Herodes (Matt.2:14) en Archelaüs (Matt.2:22), Jezus 'wijkt uit' wanneer Johannes de Doper is omgebracht (Matt.4:12), en als de Farizeeën plannen maken om Hem uit de weg te ruimen (Matt.12:15; Marc.3:7).

Een ander geval is het wanneer men 'zich terugtrekt' om met iemand onder vier ogen te spreken (Hand.23:19) of wanneer men 'teruggaat' naar huis (Matt.2:12). Ook beveelt Jezus de drom mensen in het huis van Jaïrus 'terug te wijken' zodat Hij in rust het ingeslapen dochtertje kan opwekken (Matt.9:24).

.1	ἀναχωρεῖτε	ana-chōreite	jullie wijken terug – wijkt terug!
.2	ἀνεχώρησεν	an-echōrēsen	hij is teruggeweken (aor)
.3	ἀνεχώρησαν	an-echōrēsan	zij zijn teruggeweken (aor)
.4	ἀναχωρήσας	ana-chōrēsas	terugwijkend (1 ev m; aor)
.5	ἀναχωρήσαντες	ana-chōrēsantes	terugwijkend (1 mv m; aor)
.6	ἀναχωρησάντων	ana-chōrēsantōn	terugwijkend (2 mv m/v/o; aor)

Matt.	2:12	**trokken zij** langs een andere weg naar hun land **terug**.	.3
	2:13	**Toen** zij **weggetrokken waren**, zie, een engel des Heren verschijnt Jozef	.6
	2:14	**hij** nam in de nacht het kind en zijn moeder en **week uit** naar Egypte,	.2
	2:22	in de droom gewaarschuwd, **ging hij** naar het gebied van Galilea,	.2
	4:12	Toen Hij vernam, dat Johannes overgeleverd was, **trok Hij Zich terug**	.2
	9:24	**Gaat heen**, want het meisje is niet gestorven, maar het slaapt.	.1
	12:15	Maar Jezus doorzag het en **ging** vandaar **weg**.	.2
	14:13	**trok Hij Zich** vandaar in een schip **terug** naar een eenzame plaats,	.2
	15:21	En Jezus ging vandaar en **trok Zich terug** naar de omgeving van Tyrus	.2
	27:5	En de zilverlingen in de tempel werpende, **verwijderde hij zich**;	.2
Marc.	3:7	En Jezus **trok Zich** met zijn discipelen **terug** naar de zee.	.2°ʳ
Joh.	6:15	**trok Hij Zich** weder **terug** in het gebergte, geheel alleen.	.2
Hand.	23:19	De overste nu nam hem bij de hand en **ging terzijde en** vroeg hem:	.4
	26:31	en **ter zijde gegaan**, spraken zij onder elkander:	.5

367	ἀνάψυξις	**anapsuxis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anapsuxis* betekent 'verademing, opluchting, verkwikking'.

.1	ἀναψύξεως	anapsuxeōs	verademing (2)

Hand.	3:19	opdat er tijden van **verademing** mogen komen van het aangezicht des Heren,

368	ἀναψύχω	ana-psuchō

Het werkwoord *ana-psuchō* betekent 'op adem laten komen, verkwikken'.

Onesiforus heeft de apostel Paulus tijdens zijn gevangenschap in Rome dikwijls 'verkwikt' door hem te bezoeken (2Tim.1:16).

.1	ἀνέψυξεν	an-epsuxen	hij heeft op adem laten komen (aor)

2Tim. 1:16 daar **hij** mij dikwijls **heeft verkwikt**

369	ἀνδραποδιστής	andrapodistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *andrapodistēs* betekent 'slavenhandelaar, mensenrover'.

.1	ἀνδραποδισταῖς	andrapodistais	slavenhandelaars (3)

1Tim. 1:10 hoereerders, knapenschenders, **zielverkopers**, leugenaars, meinedigen,

370	ἀνδρίζομαι	andrizomai

Het werkwoord *andrizomai* betekent 'zich als een man gedragen', meestal in de zin van 'sterk, dapper zijn'.

.1	ἀνδρίζεσθε	andrizesthe	jullie zijn dapper (med) – weest dapper! (med)

1Cor. 16:13 Blijft waakzaam, staat in het geloof, **weest manlijk**, weest sterk!

371	ἀνδροφόνος	androphonos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *androphonos* betekent 'mannenmoorder, moordenaar'.

.1	ἀνδροφόνοις	androphonois	mannenmoorders (3)

1Tim. 1:9 voor vadermoorders en moedermoorders en **doodslagers**,

372	ἀνέγκλητος	anegklētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anegklētos* betekent 'onaanklaagbaar, onberispelijk' (vgl. *1309 egkaleō* 'aanklagen').

.1	ἀνέγκλητος	anegklētos	onaanklaagbaar (1 ev m/v)
.2	ἀνέγκλητον	anegklēton	onaanklaagbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)

.3	ἀνέγκλητοι	anegklētoi	onaanklaagbaar (1 mv m/v)
.4	ἀνεγκλήτους	anegklētous	onaanklaagbaar (4 mv m/v)

1Cor.	1:8	zodat gij **onberispelijk** zult zijn op de dag van onze Here Jezus	.4
Col.	1:22	om u heilig en onbesmet en **onberispelijk** vóór Zich te stellen,	.4
1Tim.	3:10	om daarna, als zij **onberispelijk** blijken, hun dienst te vervullen.	.3
Tit.	1:6	die **onberispelijk** zijn, één vrouw hebben, die gelovige kinderen hebben,	.1
	1:7	een opziener moet **onberispelijk** zijn als een beheerder van het huis Gods,	.2

373 ἀνεκδιήγητος anekdiēgētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anekdiēgētos* betekent 'niet te vertellen, onbeschrijflijk'.

.1	ἀνεκδιηγήτῳ	anekdiēgētōi	onbeschrijflijk (3 ev m/v/o)

2Cor. 9:15 Gode zij dank voor zijn **onuitsprekelijke** gave!

374 ἀνεκλάλητος aneklalētos

Het bijvoeglijk naamwoord *aneklalētos* betekent 'onuitsprekelijk'.

.1	ἀνεκλαλήτῳ	aneklalētōi	onuitsprekelijk (3 ev m/v/o)

1Petr. 1:8 en gij verheugt u met een **onuitsprekelijke** en verheerlijkte vreugde,

375 ἀνέκλειπτος anekleiptos

Het bijvoeglijk naamwoord *anekleiptos* betekent 'niet oprakend, niet kunnende opraken, onuitputtelijk'.

.1	ἀνέκλειπτον	anekleipton	niet oprakend (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Luc. 12:33 Maakt u beurzen, die niet oud worden, een schat, **die nooit opraakt**,

376 ἀνεκτός anektos

Het bijvoeglijk naamwoord *anektos* betekent 'draaglijk'.

.1	ἀνεκτότερον	anektoteron	draaglijker (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Matt.	10:15	het zal voor het land van Sodom en Gomorra **draaglijker** zijn
	11:22	Doch Ik zeg u, het zal voor Tyrus en Sidon **draaglijker** zijn
	11:24	Maar Ik zeg u, het zal voor het land van Sodom **draaglijker** zijn

Marc. 6:11 SV Het zal Sódom of Gomórra **verdragelijker** zijn in de dag des oordeels °
Luc. 10:12 Ik zeg u, dat het voor Sodom in die dag **draaglijker** zal zijn
10:14 het zal voor Tyrus en Sidon **draaglijker** zijn in het oordeel dan voor u

377	**ἀνελεήμων**	**aneleēmōn**

Het bijvoeglijk naamwoord *aneleēmōn* betekent 'onbarmhartig, zonder medelijden'.

Een van de gedragskenmerken van mensen, die als consequentie van hun miskenning van God, door Hem zijn overgegeven aan een verwerpelijk denken, is dat ze 'onbarmhartig' zijn (Rom.1:31).

.1	ἀνελεήμονας	aneleēmonas	onbarmhartig (4 mv m/v)

Rom. 1:31 onverstandig, onbestendig, **zonder** hart of **barmhartigheid**.

[377II]	**ἀνέλεος**	**aneleos**

Het bijvoeglijk naamwoord *aneleos* betekent 'zonder medelijden, onbarmhartig'.

Het komt voor als een variante lezing van het in spelling en betekenis vergelijkbare *410 anileōs* 'zonder genade, onbarmhartig' (Jac.2:13).

.[1]	ἀνέλεος	aneleos	onbarmhartig (1 ev m/v)

Jac. 2:13 Want **onbarmhartig** zal het oordeel zijn ••

378	**ἀνεμίζομαι**	**anemizomai**

Het werkwoord *anemizomai* betekent 'door de wind heen en weer bewogen worden, een speelbal van de wind zijn'.

.1	ἀνεμιζομένῳ	anemizomenōi	door de wind bewogen wordende (3 ev m/o; med)

Jac. 1:6 een golf der zee, **die door de wind aangedreven** en opgejaagd **wordt**.

379	**ἄνεμος**	**anemos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anemos* betekent (1)'wind' en (2) 'windrichting, windstreek'.

De wind kent velerlei verschijningsvormen: bv. *anemos ischuros* 'sterke wind' (Matt.14:30 TR), *anemos megas* 'harde wind' (Joh.6:18), *anemos tuphōnikos* 'tyfoon' (Hand.27:14) en *lailaps anemou* 'stormwind' (Marc.4:37). Het meeslepende effect van dwaalleringen komt tot uiting in de uitdrukking 'wind van leer' (Ef.4:14).

De 'vier winden' zijn de winden die waaien uit noord, oost, zuid en west (Openb.7:1), en worden waar het waaien geen rol speelt, weergegeven met de 'vier windstreken' (bv. Matt.24:31).

.1	ἄνεμος	anemos	wind (1)
.2	ἄνεμον	anemon	wind (4)
.3	ἀνέμου	anemou	wind (2)
.4	ἀνέμῳ	anemōi	wind (3)
.5	ἄνεμοι	anemoi	winden (1)
.6	ἀνέμους	anemous	winden (4)
.7	ἀνέμων	anemōn	winden (2)
.8	ἀνέμοις	anemois	winden (3)

Matt.	7:25	En de regen viel neer en de stromen kwamen en de **winden** waaiden	.5
	7:27	En de regen viel neer en de stromen kwamen en de **winden** waaiden	.5
	8:26	Toen stond Hij op en bestrafte de **winden** en de zee,	.8
	8:27	Wat voor iemand is deze, dat ook de **winden** en de zee Hem gehoorzaam zijn?	.5
	11:7	Een riet, door de **wind** bewogen?	.3
	14:24	geteisterd door de golven, want de **wind** was tegen.	.1
	14:30	Maar toen hij zag op de **wind**, werd hij bevreesd en begon te zinken	.2
	14:32	En toen zij in het schip geklommen waren, ging de **wind** liggen.	.1
	24:31	en zij zullen zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier **windstreken**,	.7
Marc.	4:37	En er stak een zware **storm**wind op en de golven sloegen in het schip,	.3
	4:39	En Hij, wakker geworden, bestrafte de **wind** en zeide tot de zee:	.4
		Zwijg, wees stil! En de **wind** ging liggen en het werd volkomen stil.	.1
	4:41	Wie is toch deze, dat ook de **wind** en de zee Hem gehoorzaam zijn?	.1
	6:48	– want zij hadden de **wind** tegen –	.1
	6:51	En Hij klom bij hen in het schip en de **wind** ging liggen.	.1
	13:27	dan zal Hij ... zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier **windstreken**,	.7
Luc.	7:24	Een riet, door de **wind** bewogen?	.3
	8:23	En er sloeg een **storm**vlaag neder op het meer	.3
	8:24	En Hij, wakker geworden, bestrafte de **wind** en de wilde wateren.	.4
	8:25	Wie is toch deze, dat Hij ook de **winden** en aan het water bevelen geeft	.8
Joh.	6:18	en de zee werd onstuimig, daar er een harde **wind** woei.	.3
Hand.	27:4	voeren wij onder Cyprus langs, omdat de **winden** tegen waren;	.6
	27:7	daar de **wind** ons niet gunstig was,	.3
	27:14	kort daarop sloeg vandaar een storm**wind** neer, de zogenaamde Eurakylon;	.1
	27:15	en toen het schip werd meegesleurd en de kop niet in de **wind** kon houden,	.4
Ef.	4:14	heen en weer geslingerd onder invloed van allerlei **wind** van leer,	.4
Jac.	3:4	ofschoon zij zo groot zijn en door sterke **winden** voortgedreven worden,	.7
Jud.	12	wolken, die geen water geven, daar zij door **winden** voorbijgejaagd worden;	.7
Openb.	6:13	wanneer hij door een harde **wind** geschud wordt.	.3
	7:1	engelen ..., die de vier **winden** der aarde vasthielden,	.6
		opdat er geen **wind** zou waaien over de aarde,	.1

380 ἀνένδεκτος anendektos

Het bijvoeglijk naamwoord *anendektos* betekent 'onaanvaardbaar', en dan vooral in de zin van 'onaanvaardbaar als reële mogelijkheid', d.w.z. 'onmogelijk'.

.1	ἀνένδεκτον	anendekton	onmogelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Luc. 17:1 Het is **onmogelijk**, dat er geen verleidingen komen,

[380II] ἀνεξεραύνητος anexeraunētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anexeraunētos* betekent 'onnaspeurlijk, onnaspeurbaar, onbegrijpelijk, ondoorgrondelijk'.

Zie verder *381 anexereunētos*.

.[1]	ἀνεξεραύνητα	anexeraunēta	onnaspeurlijk (1/4 mv o)

Rom. 11:33 hoe **ondoorgrondelijk** zijn zijn beschikkingen ᵛᵛ

381 ἀνεξερεύνητος anexereunētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anexereunētos* – ook wel gespeld als *anexeraunētos* (zie *[380II]*) – betekent 'onnaspeurlijk, onnaspeurbaar, onbegrijpelijk, ondoorgrondelijk'.

.1	ἀνεξερεύνητα	anexereunēta	onnaspeurlijk (1/4 mv o)

Rom. 11:33 hoe **ondoorgrondelijk** zijn zijn beschikkingen °°

382 ἀνεξίκακος anexikakos

Het bijvoeglijk naamwoord *anexikakos* betekent 'geduldig het kwade verdragend'.

Paulus schrijft aan Timotheüs, dat een dienstknecht van de Heer geen ruzie mag maken; hij moet tegenover iedereen vriendelijk zijn, goed kunnen onderwijzen, en 'het kwade verdragend' zijn (2Tim.2:24).

.1	ἀνεξίκακον	anexikakon	geduldig (4 ev m/v – 1/4 ev o)

2Tim. 2:24 bekwaam om te onderwijzen, **geduldig**,

383 ἀνεξιχνίαστος anexichniastos

Het bijvoeglijk naamwoord *anexichniastos* betekent 'onnaspeurlijk', d.w.z. 'onbegrijpelijk, niet te vatten'.

.1	ἀνεξιχνίαστον	anexichniaston	onnaspeurlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀνεξιχνίαστοι	anexichniastoi	onnaspeurlijk (1 mv m/v)

Rom.	11:33	en hoe **onnaspeurlijk** zijn wegen!	.2
Ef.	3:8	aan de heidenen de **onnaspeurlijke** rijkdom van Christus te verkondigen,	.1

384 ἀνεπαίσχυντος anepaischuntos

Het bijvoeglijk naamwoord *anepaischuntos* betekent 'die niet beschaamd kan komen te staan, zich niet hoevend te schamen'.

Paulus spoort Timotheüs aan, ervoor te zorgen dat God zijn werk goedkeurt; hij moet zijn als een arbeider, 'die zich niet hoeft te schamen' voor zijn werk (2Tim.2:15).

.1	ἀνεπαίσχυντον	anepaischunton	zich niet hoevend te schamen (4 ev m/v – 1/4 ev o)

2Tim.	2:15	als een arbeider, **die zich niet behoeft te schamen**,

385 ἀνεπίληπτος anepilēptos

Het bijvoeglijk naamwoord *anepilēptos* betekent 'niet vatbaar voor beschuldiging, niet geschikt voor een aanval', d.w.z.'onberispelijk'.

.1	ἀνεπίληπτον	anepilēpton	onberispelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀνεπίληπτοι	anepilēptoi	onberispelijk (1 mv m/v)

1Tim.	3:2	Een opziener dan moet zijn **onbesproken**, de man van één vrouw, nuchter,	.1
	5:7	Ook deze dingen moet gij bevelen, opdat zij **onberispelijk** blijven.	.2
	6:14	dat gij dit gebod onbevlekt en **onberispelijk** handhaaft	.1

386 ἀνέρχομαι an-erchomai

Het werkwoord *an-erchomai* betekent 'opgaan, naar hoger gelegen terrein gaan'. Het hoger gelegen terrein is bv. een berg (Joh.6:3) of Jeruzalem (Gal.1:17-18).

Het verschil tussen dit woord en *269 ana-bainō* 'omhoog gaan' is dat *ana-bainō* meer de gedachte aan 'lopen' oproept, terwi *an-erchomai* ook andere wijzen van gaan omvat.

.1	ἀνῆλθον	an-ēlthon	ik ben opgegaan (aor) – zij zijn opgegaan (aor)
.2	ἀνῆλθεν	an-ēlthen	hij is opgegaan (aor)

Joh.	6:3	En Jezus **ging** de berg **op** en zat daar neder met zijn discipelen.	.2
Gal.	1:17	ook **ben ik** niet naar Jeruzalem **gereisd**	.1
	1:18	Daarop **ging ik** drie jaar later naar Jeruzalem, om Kefas te bezoeken,	.1

387	**ἄνεσις**	**anesis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anesis* betekent '(het) minder strak maken, (het) meer bewegingsvrijheid geven, ontspanning, verlichting'.

In Hand.24:23 krijgt Paulus een 'minder strenge behandeling' als gevangene; elders staat *anesis* tegenover *2119 thlipsis* 'druk, verdrukking' (2Cor.8:13) of *2118 thlibō* 'verdrukken' (2Cor.7:5; 2Thess.1:7).

.1	ἄνεσις	anesis	ontspanning (1)
.2	ἄνεσιν	anesin	ontspanning (4)

Hand.	24:23	hij beval de hoofdman hem in bewaring te houden, maar minder streng, letterlijk: ... en (hem) **enige vrijheid** te laten,	.2
2Cor.	2:13	(12) ... heb ik geen **rust** gehad voor mijn geest,	.2
	7:5	Want toen wij in Macedonië kwamen, had ons vlees geen **rust** of duur,	.2
	8:13	niet om anderen **verlichting** te schenken, wordt het u zwaar gemaakt,	.1
2Thess.	1:7	en aan u, die verdrukt wordt, **verkwikking** tezamen met ons,	.2

388	**ἀνετάζω**	**an-etazō**

Het werkwoord *an-etazō* betekent 'door onderzoek informatie trachten te verkrijgen uit', en dan speciaal in juridische zin 'verhoren, een gerechtelijk verhoor afnemen'.

.1	ἀνετάζειν	an-etazein	onderzoeken
.2	ἀνετάζεσθαι	an-etazesthai	onderzocht worden (med)

Hand.	22:24	beval de overste ... en zeide hem onder geseling **in verhoor te nemen**,	.2
	22:29	Dadelijk hielden dan zij, die hem **gerechtelijk** moesten **onderzoeken**, op;	.1

389	**ἄνευ**	**aneu**

Het voorzetsel *aneu* betekent 'zonder'; de persoon of zaak genoemd na *aneu*, staat in de tweede naamval.

.1	ἄνευ	aneu	zonder

Matt.	10:29	En niet één daarvan zal ter aarde vallen **zonder** uw Vader.
1Petr.	3:1	opdat ... zij door de wandel hunner vrouwen **zonder** woorden gewonnen worden,
	4:9	Weest gastvrij jegens elkander, **zonder** morren.

390	ἀνεύθετος	aneuthetos

Het bijvoeglijk naamwoord *aneuthetos* betekent 'niet goed geplaatst' in de zin van 'ongunstig gelegen', of 'niet goed in elkaar gezet' in de zin van 'ongeschikt'.

Een haven op Kreta, die wel Goede Rede heette, werd toch 'ongeschikt' geacht om te overwinteren.

.1	ἀνευθέτου	aneuthetou	ongeschikt (2 ev m/v/o)

Hand. 27:12 En daar de haven **niet geschikt** was om te overwinteren,

391	ἀνευρίσκω	an-euriskō

Het werkwoord *an-euriskō* betekent 'na (een tijdlang) zoeken vinden'.

De herders 'vonden' het Kind Jezus in de kribbe (Luc.2:16), en Paulus en de zijnen 'vonden', in Tyrus aangekomen, de discipelen die in die stad woonden (Hand.21:4).

.1	ἀνεῦρον	an-euron	ik heb gevonden (aor) – zij hebben gevonden (aor)
.2	ἀνευρόντες	an-eurontes	vindend (1 mv m; aor)

Luc. 2:16	En **zij** gingen haastig en **vonden** Maria en Jozef, en het kind	.1
Hand. 21:4	En wij **vonden** de discipelen **en** bleven daar zeven dagen.	.2

392	ἀνέχομαι	an-echomai

Het werkwoord *an-echomai* betekent 'verdragen, uithouden, er niet tegenin gaan'.

Personen die men 'verdraagt', worden genoemd in de tweede naamwval, bv. *an-echesthe tōn aphronōn* 'jullie verdragen de onverstandigen' (2Cor.11:19). Dingen die men 'verdraagt', worden genoemd in de tweede (Hebr.13:22) of in de vierde (2Cor.11:1) naamval.

In Hand.18:14 treffen we *an-echomai* aan in de juridische zin van 'ontvankelijk verklaren'.

.1	ἀνεχόμεθα	an-echometha	wij verdragen (med)
.2	ἀνέχεσθε	an-echesthe	jullie verdragen (med) – verdraagt! (med)
.3	ἀνέχεσθε	an-echesthe	zie 2
.4	ἀνεχόμενοι	an-echomenoi	verdragend (1 mv m; med)
.5	ἠνείχεσθε	ēn-eichesthe	jullie verdroegen (med)
.6	ἀνείχεσθε	an-eichesthe	jullie verdroegen (med)
.7	ἀνέξομαι	an-exomai	ik zal verdragen (med)
.8	ἀνέξονται	an-exontai	zij zullen verdragen (med)
.9	ἠνεσχόμην	ēn-eschomēn	ik heb verdragen (aor med)
.[10]	ἀνεσχόμην	an-eschomēn	ik heb verdragen (aor med)

Matt. 17:17	Hoelang **zal Ik** u nog **verdragen**? Breng hem Mij hier.	.7
Marc. 9:19	Hoelang **zal Ik** u nog **verdragen**? Brengt hem tot Mij.	.7

Luc.	9:41	hoelang **zal Ik** nog bij u zijn en u **verdragen**? Breng uw zoon hier.	.7
Hand.	18:14	**zou ik** u, o Joden, uit de aard der zaak **ontvankelijk verklaard hebben**;	.9/.[10]
1Cor.	4:12	worden wij gescholden, wij zegenen; worden wij vervolgd, **wij verdragen**;	.1
2Cor.	11:1	Och, **verdroegt gij** een weinig onverstand van mij!	.6
		Maar **dat doet gij** ook.	.2
	11:4	dan **verdraagt gij dat** zeer wel.	.5/.6/.3
	11:19	**Gij hebt** immers gaarne **geduld met** onverstandigen,	.2
	11:20	**gij verdraagt het** immers, als iemand u als slaven gebruikt,	.2
Ef.	4:2	met lankmoedigheid, **en** elkander in liefde **te verdragen**,	.4
Col.	3:13	**Verdraagt** elkander en vergeeft elkander,	.4
2Thess.	1:4	vanwege uw ... geloof onder al ... de verdrukkingen, die **gij doorstaat**:	.2
2Tim.	4:3	er komt een tijd, dat (de mensen) de gezonde leer niet ... **zullen verdragen**,	.8
Hebr.	13:22	Ik vermaan u, broeders, **houdt mij** dit woord van vermaning **ten goede**,	.3

393 ἀνεψιός anepsios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anepsios* betekent 'neef'.

.1	ἀνεψιός	anepsios	neef (1)

Col. 4:10 Aristarchus ... laat u groeten, en Marcus, de **neef** van Barnabas –

394 ἄνηθον anēthon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anēthon* betekent 'dille', een soort kruid, waarvan volgens de rabbijnse traditie ook tienden gegeven moesten worden (vgl. Matt.23:23).

.1	ἄνηθον	anēthon	dille (1/4 ev)

Matt. 23:23 want gij geeft tienden van de munt, de **dille** en de komijn

395 ἀνήκω an-ēkō

Het werkwoord *an-ēkō* betekent 'betrekking hebben' (*eis* 'op') en 'betamen, gepast zijn'.

In het NT komt *an-ēkō* alleen voor in de zin van 'betamen, gepast zijn', bv. *hōs an-ēken* 'zoals het betaamt' (Col.3:18) of *ha an-ēken* '(dingen) die gepast zijn' (Ef.5:4). Het verzelfstandigde *to an-ēkon* betekent 'wat gepast is, de plicht' (Filem.8) of ook in het meervoud *ta an-ēkonta* 'de dingen die gepast zijn' (Ef.5:4 TR).

.1	ἀνῆκον	an-ēkon	betamend (1/4 ev o)
.2	ἀνήκοντα	an-ēkonta	betamend (4 ev m – 1/4 mv o)
.3	ἀνῆκεν	an-ēken	het betaamde

Ef.	5:4	evenmin van onwelvoeglijkheid en zotte of losse taal, **die** geen **pas geven**,	.2°°
		evenmin van onwelvoeglijkheid en zotte of losse taal, die geen **pas geven**,	.3''
Col.	3:18	Vrouwen, weest uw man onderdanig, gelijk **het betaamt** in de Here.	.3
Filem.	8	al zou ik volle vrijmoedigheid ... hebben om u te gelasten **wat betaamt**,	.1

396 ἀνήμερος anēmeros

Het bijvoeglijk naamwoord *anēmeros* betekent 'niet tam' (van dieren), 'niet gecultiveerd' (van planten) en in het algemeen 'wild, onbeschaafd'.

.1	ἀνήμεροι	anēmeroi	onbeschaafd (1 mv m/v)

2Tim.	3:3	liefdeloos, trouweloos, lasteraars, onmatig, **onhandelbaar**,

397 ἀνήρ anēr

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anēr* betekent 'man'.

De betekenis 'man' in tegenstelling tot 'vrouw' treffen we veelvuldig aan in het NT, bv. Matt.14:21. Een hiermee verwante betekenis is 'echtgenoot', bv. in Joh.4:16, waar Jezus tot de Samaritaanse vrouw zegt: Ga heen, roep uw 'man' en kom hier.

Net zoals in het Nederlands vinden we in het Grieks ook de betekenis 'man' in tegenstelling tot 'kind'. Een treffend voorbeeld is 1Cor.13:11, waar Paulus zegt dat hij een 'man' geworden is, d.w.z. een 'volwassene'.

Het meervoud *andres* 'mannen!' komt nogal eens voor in de aanhef van redevoeringen (bv. Hand.14:15), vaak met een nader identificerende toevoeging, bv. *andres Athēnaioi* 'mannen Atheners' (Hand.17:22).

Het woord *anēr* wordt geregeld van bijvoeglijke naamwoorden voorzien, bv. 'goed en rechtvaardig' (Luc.23:50), maar soms ook van een ander zelfstandig naamwoord, bv. *anēr prophētēs* 'een man profeet', wat men ook wel met enkel 'een profeet' zou kunnen vertalen (Luc.24:19). Een nationaliteit aanduidend bijvoeglijk naamwoord heeft in het Grieks graag een zelfstandig naamwoord als 'man' bij zich, bv. *anēr Aithiops* 'een Ethiopiër' (Hand.8:27).

.1	ἀνήρ	anēr	man (1)
.2	ἄνερ	aner	man (5)
.3	ἄνδρα	andra	man (4)
.4	ἀνδρός	andros	man (2)
.5	ἀνδρί	andri	man (3)
.6	ἄνδρες	andres	mannen (1)
.7	ἄνδρες	andres	zie 6
.8	ἄνδρας	andras	mannen (4)
.9	ἀνδρῶν	andrōn	mannen (2)
.10	ἀνδράσιν	andrasin	mannen (3)

Matt. 1:16 Jakob verwekte Jozef, de **man** van Maria, uit wie Jezus geboren is. .3
1:19 Daar nu Jozef, haar **man**, rechtschapen was .1
7:24 ieder nu, die deze mijn woorden ... doet, zal gelijken op een verstandig **man**, .5
7:26 ieder, die deze mijn woorden ... niet doet, zal gelijken op een dwaas **man**, .5
12:41 De **mannen** van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht .6
14:21 Zij, die gegeten hadden, waren ongeveer vijfduizend **mannen**, .6
14:35 zodra de **mannen** van die plaats Hem herkend hadden, zonden zij bericht .6
15:38 Zij, die gegeten hadden, waren vierduizend **mannen**, .6
Marc. 6:20 daar hij wist, dat hij een rechtvaardig en heilig **man** was; .3
6:44 En die de broden gegeten hadden, waren vijfduizend **man**. .6
10:2 Is het een **man** geoorloofd zijn vrouw weg te zenden? .5
10:12 indien zij haar **man** verlaat en een ander trouwt, pleegt zij echtbreuk. .3
Luc. 1:27 tot een maagd, die ondertrouwd was met een **man**, genaamd Jozef, .5
1:34 Hoe zal dat geschieden, daar ik geen omgang met een **man** heb? .3
2:36 nadat zij met haar **man** na haar huwelijksdag zeven jaren had geleefd, .4
5:8 Ga uit van mij, want ik ben een zondig **mens**, Here. .1
5:12 toen Hij in een van de steden was, zie, daar was een **man**, .1
5:18 En zie, daar kwamen (enige) **mannen** met een verlamde op een bed, .6
6:8 Maar Hij kende hun overleggingen en zeide tot de **man**, .5''
7:20 Toen de **mannen** bij Hem gekomen waren, zeiden zij: .6
8:27 Toen Hij aan land gegaan was, kwam Hem een **man** uit de stad tegemoet, .1
8:38 En de **man** ... verzocht Hem bij Hem te mogen blijven. .1
8:41 er kwam een **man**, genaamd Jaïrus, en deze was een overste der synagoge. .1
9:14 Want er waren ongeveer vijfduizend **man**. .6
9:30 En zie, twee **mannen** spraken met Hem, en wel Mozes en Elia. .6
9:32 toen zij ontwaakten, zagen zij zijn heerlijkheid, en de twee **mannen**, .8
9:38 En zie, een **man** uit de schare riep, zeggende: .1
11:31 De koningin ... zal in het oordeel optreden met de **mannen** van dit geslacht .9
11:32 De **mannen** van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht .6
14:24 Niemand van die **mannen** ... zal van mijn maaltijd proeven. .9
16:18 wie een vrouw, die door haar **man** weggezonden is, trouwt, pleegt echtbreuk. .4
17:12 toen Hij ... binnenging, kwamen Hem tien melaatse **mannen** tegemoet, .6
19:2 En zie, er was een **man**, Zacheüs geheten, die oppertollenaar was, .1
19:7 Hij is bij een zondig **man** binnengegaan om zijn intrek te nemen. .5
22:63 En de **mannen**, die Hem vasthielden, bespotten Hem en sloegen Hem; .6
23:50 En zie, een **man**, genaamd Jozef, die raadsheer was, .1
een goed en rechtvaardig **man** .1
24:4 En het geschiedde ..., dat, zie, twee **mannen** ... bij haar stonden. .6
24:19 Jezus de Nazarener, een **man**, die een profeet was, machtig in werk .1
Joh. 1:13 die niet uit bloed ... uit de wil eens **mans**, doch uit God geboren zijn. .4
1:30 Na mij komt een **man**, die vóór mij geweest is, want Hij was eer dan ik. .1
4:16 Hij zeide tot haar: Ga heen, roep uw **man** en kom hier. .3
4:17 De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen **man**. .3
Jezus zeide tot haar: Terecht zegt gij: ik heb geen **man**; .3
4:18 want gij hebt vijf **mannen** gehad .8
en die gij nu hebt, is uw **man** niet; .1
6:10 De **mannen** gingen dus zitten, ten getale van omstreeks vijfduizend. .6

Hand.	1:10	zie, twee **mannen** in witte klederen stonden bij hen,	.6
	1:11	Galileese **mannen**, wat staat gij daar en ziet op naar de hemel?	.7
	1:16	**Mannen** broeders, het schriftwoord moest in vervulling gaan,	.7
	1:21	de **mannen**, die zich bij ons hebben aangesloten	.9
	2:5	Nu waren er Joden te Jeruzalem woonachtig, vrome **mannen** uit alle volken	.6
	2:14	Gij Joden en allen, die te Jeruzalem woonachtig zijt,	.7
		letterlijk: Gij Joodse **mannen** ...	
	2:22	**Mannen** van Israël, hoort deze woorden:	.7
		Jezus, de Nazoreeër, een **man** u van Godswege aangewezen door krachten,	.3
	2:29	**Mannen** broeders, men mag vrijuit tot u zeggen van de aartsvader David,	.7
	2:37	Wat moeten wij doen, **mannen** broeders?	.7
	3:2	een **man**, die verlamd was ..., zetten zij dagelijks bij de poort	.1
	3:12	**Mannen** van Israël, wat verwondert gij u hierover,	.7
	3:14	Doch gij hebt ... begeerd, dat u een **man** ... geschonken zou worden;	.3
	4:4	en het getal der **mannen** werd ongeveer vijfduizend.	.9
	5:1	En een zeker **man**, met name Ananias ... verkocht een eigendom,	.1
	5:9	Zie, de voeten van hen, die uw **man** hebben begraven, zijn aan de deur	.3
	5:10	de jonge **mannen** ... vonden haar dood en zij droegen haar uit	.3
	5:14	tal van **mannen** zowel als vrouwen,	.9
	5:25	Zie, de **mannen**, die gij hebt gevangengezet, staan in de tempel	.6
	5:35	**Mannen** van Israël, overweegt wel, wat gij met deze mensen zult doen!	.7
	5:36	en een aantal van ongeveer vierhonderd **man** sloot zich bij hem aan;	.9°▾
	6:3	Ziet dan uit, broeders, naar zeven **mannen** onder u, die goed bekend staan,	.8
	6:5	en zij kozen Stefanus, een **man** vol van geloof en Heilige Geest,	.3
	6:11	Toen schoven zij **mannen** naar voren,	.8
	7:2	En hij zeide: Gij, **mannen** broeders en vaders, hoort toe.	.7
	7:26	**Mannen**, gij zijt broeders, waarom doet gij elkander onrecht?	.7
	8:2	En vrome **mannen** droegen Stefanus ten grave en bedreven grote rouw over hem.	.6
	8:3	hij ging het ene huis na het andere binnen en sleurde **mannen** en vrouwen mede,	.8
	8:9	En een **man**, met name Simon, was ... in de stad bezig met toverij,	.1
	8:12	lieten zij zich dopen, zowel **mannen** als vrouwen.	.6
	8:27	een Ethiopiër ... was naar Jeruzalem gegaan om te aanbidden;	.1
		letterlijk: een Ethiopisch **man** was naar Jeruzalem gegaan ...	
	9:2	als hij **mannen** en vrouwen, die van die weg waren, zou vinden,	.8
	9:7	En de **mannen**, die met hem reisden, stonden sprakeloos,	.6
	9:12	hij heeft [in een gezicht] een **man**, genaamd Ananias, zien binnenkomen	.3
	9:13	En Ananias antwoordde: Here, ik heb van velen over deze **man** gehoord,	.4
	9:38	daar Lydda dicht bij Joppe lag, zonden de discipelen ... twee **mannen**	.8°
	10:1	En er was te Caesarea iemand, genaamd Cornelius,	.1
		letterlijk: En er was te Caesarea een zeker **man**, genaamd Cornelius,	
	10:5	En nu, zend **mannen** naar Joppe en nodig een zekere Simon uit,	.8°▾
	10:17	zie, daar waren de **mannen** ... aan het voorportaal gekomen,	.6
	10:19	zeide de Geest: Zie, twee **mannen** zoeken naar u;	.6
	10:21	En Petrus ging naar beneden en zeide tot de **mannen**: Zie, ik ben het,	.8
	10:22	Cornelius, een hoofdman, een rechtvaardig **man** en vereerder van God,	.1
	10:28	en hij sprak tot hen: Gij weet, hoe het een Jood verboden is	.5
		letterlijk: ... Gij weet, hoe het een Joodse **man** verboden is	

Hand. 10:30 (31) en zie, een **man** stond voor mij in een blinkend kleed, .1
11:3 Gij zijt binnengegaan bij onbesnedenen en hebt met hen gegeten. .8
letterlijk: ... bij onbesneden **mannen** en hebt met hen gegeten.
11:11 En zie, terstond daarop bleven drie **mannen** voor het huis staan, .6
11:12 en wij zijn het huis van die **man** binnengaan; .4
11:13 SV Zend **mannen** naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd is Petrus; .8°
11:20 Doch er waren onder hen enige Cyprische en Cyreense **mannen**, .6
11:24 want hij was een goed **man**, vol van de Heilige Geest en van geloof. .1
13:6 troffen zij een zekere tovenaar aan, een valse profeet, .3ʼ
13:7 hij hield zich op bij de landvoogd Sergius Paulus, een verstandig **man**. .5
13:15 **Mannen** broeders, indien gij een woord van opwekking ... hebt, spreekt het .7
13:16 **Mannen** van Israël en vereerders van God, luistert. .7
13:21 en God gaf hun Saul, de zoon van Kis, een **man** uit de stam Benjamin, .3
13:22 Ik heb David, de zoon van Isaï, gevonden, een **man** naar mijn hart, .3
13:26 **Mannen** broeders, zonen van het geslacht van Abraham, .7
13:38 Zo zij u dan bekend, **mannen** broeders, dat ... verkondigd wordt; .7
14:8 En er woonde te Lystra een **man**, die geen macht had over zijn voeten, .1
14:15 **Mannen**, wat doet gij daar? Ook wij zijn maar zwakke mensen .7
15:7 **Mannen** broeders, gij weet, dat God ... mij onder u heeft verkoren, .7
15:13 nam Jakobus het woord en zeide: **Mannen** broeders, hoort naar mij! .7
15:22 Toen besloten de apostelen ... **mannen** uit hun midden te kiezen ...: .8
Judas, genaamd Barsabbas, en Silas, **mannen** van aanzien onder de broeders. .8
15:25 hebben wij eenstemmig besloten **mannen** te kiezen om die tot u te zenden .8
16:9 En Paulus kreeg in de nacht een gezicht; er stond een Macedonisch **man**, .1
17:5 de Joden ... namen enkelen van het minste straatvolk te hulp .8
letterlijk: de Joden namen enkele boze **mannen** van het straatvolk te hulp
17:12 en van de aanzienlijke Griekse vrouwen en **mannen** niet weinigen. .9
17:22 En Paulus, voor de Areopagus staande, zeide: **Mannen** van Athene, .7
17:31 waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een **man**, .5
17:34 Doch enige **mannen** sloten zich bij hem aan, en kwamen tot geloof, .6
18:24 Apollos, geboortig uit Alexandrië, een geleerd **man**, .1
19:7 En het waren in het geheel ongeveer twaalf **mannen**. .6
19:25 **Mannen**, gij weet, dat wij aan dit werk onze welvaart danken, .7
19:35 doordat hij zeide: **Mannen** van Efeze! .7
19:37 gij hebt deze **mannen** opgebracht, zonder dat zij tempelrovers zijn, .8
20:30 uit uw eigen midden zullen **mannen** opstaan, die verkeerde dingen spreken .6
21:11 De **man**, van wie deze gordel is, zullen de Joden ... zo binden .3
21:23 Er zijn vier **mannen** bij ons, die een gelofte op zich genomen hebben; .6
21:26 Toen nam Paulus die **mannen** mede, en hij heiligde zich de volgende dag .8
21:28 al schreeuwende: Help, **mannen** van Israël! .7
21:38 die ... de vierduizend bandieten deed uittrekken naar de woestijn? .8
letterlijk: die de vierduizend **mannen** der Sicariërs deed uittrekken ...?
22:1 **Mannen** broeders en vaders, luistert naar hetgeen ik ... u ga zeggen. .7
22:3 Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië geboren, doch in deze stad opgevoed, .1
letterlijk: Ik ben een Joods **man**, te Tarsus in Cilicië geboren, ...
22:4 door **mannen** en vrouwen in boeien te slaan en gevangen te zetten, .8

	22:12	een zekere Ananias, een godvruchtig **man** naar de wet,	.1
	23:1	**Mannen** broeders, ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor God	.7
	23:6	**Mannen** broeders, ik ben een Farizeeër, een zoon van Farizeeën,	.7
	23:21	want meer dan veertig **mannen** uit hun midden loeren op hem.	.6
	23:27	Daar deze **man** door de Joden gevangengenomen was	.3
	23:30	dat er een aanslag tegen deze **man** zou worden gepleegd,	.3
	24:5	Want wij hebben gevonden, dat deze **man** een pest is,	.3
	25:5	als er iets onbehoorlijks in deze **man** is,	.5
	25:14	Er is door Felix een **man** gevangen achtergelaten,	.1
	25:17	heb ik zonder uitstel de dag daarop ... bevolen de **man** vóór te brengen.	.3
	25:23	met de oversten en de **mannen**, die de voornaamsten der stad waren,	.10
	25:24	Koning Agrippa en gij allen, die met ons hier aanwezig zijt,	.6
		letterlijk: ... alle **mannen** die met ons hier aanwezig zijt,	
	27:10	**Mannen**, ik zie, dat de vaart met ... grote averij gepaard zal gaan,	.7
	27:21	**Mannen**, had men maar naar mij geluisterd om niet van Kreta weg te varen	.7
	27:25	Daarom, **mannen**, houdt moed, want dit vertrouwen heb ik op God,	.7
	28:17	en toen zij bijeen gekomen waren, zeide hij tot hen: **Mannen** broeders,	.7
Rom.	4:8	Zalig de **man**, wiens zonde de Here geenszins zal toerekenen.	.1
	7:2	de gehuwde vrouw is door de wet aan haar **man** gebonden, zolang deze leeft;	.5
		wanneer echter de **man** sterft, is zij ontslagen van de wet,	.1
		die haar aan die **man** bond.	.4
	7:3	Zo zal zij dan, indien zij bij het leven van haar **man**	.4
		een ander tot **man** neemt, echtbreekster heten;	.5
		wanneer echter de **man** sterft, is zij vrij van de wet,	.1
		zodat zij geen echtbreekster is, indien zij zich aan een andere **man** geeft.	.5
	11:4	Ik heb Mij zevenduizend **man** doen overblijven,	.8
1Cor.	7:2	moet ieder zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw haar eigen **man**.	.3
	7:3	De **man** kome jegens de vrouw zijn (echtelijke) verplichtingen na	.1
		en evenzo de vrouw jegens haar **man**.	.5
	7:4	De vrouw heeft niet zelf ... te beschikken, doch haar **man**;	.1
		en eveneens heeft de **man** niet zelf over zijn lichaam te beschikken,	.1
	7:10	beveel ik niet, maar de Here, dat een vrouw haar **man** niet mag verlaten	.4
	7:11	dan moet zij ongehuwd blijven of zich met haar **man** verzoenen	.5
		– en een **man** moet zijn vrouw niet verstoten.	.3
	7:13	En een vrouw moet, als zij een ongelovige **man** heeft,	.3
		en deze erin bewilligt met haar samen te wonen, die **man** niet verstoten.	.3''
	7:14	Want de ongelovige **man** is geheiligd in zijn vrouw	.1
	7:14	SV en de ongelovige vrouw is geheiligd door de **man**;	.5°°
	7:16	Want hoe kunt gij weten, vrouw, dat gij uw **man** zult redden?	.3
		Of hoe kunt gij weten, **man**, dat gij uw vrouw zult redden?	.2
	7:34	zij ... wijdt haar zorgen aan aardse zaken, om haar **man** te behagen.	.5
	7:39	Een vrouw is gebonden, zolang haar **man** leeft;	.1
		maar indien haar **man** is ontslapen, is zij vrij om te trouwen,	.1
	11:3	Ik wil echter, dat gij dit weet: het hoofd van iedere **man** is Christus,	.4
		het hoofd der vrouw is de **man**, en het hoofd van Christus is God.	.1
	11:4	Iedere **man**, ... met gedekten hoofde, doet zijn hoofd schande aan.	.1

1Cor.	11:7	Want een **man** moet het hoofd niet dekken:	.1
		maar de vrouw is de heerlijkheid van de **man**.	.4
	11:8	Want de **man** is niet uit de vrouw,	.1
		maar de vrouw uit de **man**.	.4
	11:9	De **man** is immers niet geschapen om de vrouw,	.1
		maar de vrouw om de **man**.	.3
	11:11	En toch, in de Here is evenmin de vrouw zonder **man** iets,	.4°▾
		als de **man** zonder vrouw.	.1°▾
	11:12	Want gelijk de vrouw uit de **man** is,	.4
		zo is ook de **man** door de vrouw; alles is echter uit God.	.1
	11:14	dat, indien een **man** lang haar draagt, dit een schande voor hem is,	.1
	13:11	Nu ik een **man** ben geworden, heb ik afgelegd wat kinderlijk was.	.1
	14:35	moeten zij thuis haar **mannen** om opheldering vragen;	.8
2Cor.	11:2	want ik heb u verbonden aan één **man**,	.5
Gal.	4:27	talrijker zijn de kinderen der eenzame dan van haar, die een **man** heeft.	.3
Ef.	4:13	totdat wij allen de eenheid ... bereikt hebben, de mannelijke rijpheid,	.3
		letterlijk: totdat wij allen ... bereikt hebben, tot een volwassen **man**,	
	5:22	Vrouwen, weest aan uw **man** onderdanig als aan de Here,	.10
	5:23	want de **man** is het hoofd van zijn vrouw,	.1
	5:24	gelijk de gemeente onderdanig is ..., zo ook de vrouw aan haar **man**,	.10
	5:25	**Mannen**, hebt uw vrouw lief, evenals Christus ... heeft liefgehad	.7
	5:28	Zo zijn [ook] de **mannen** verplicht hun vrouw lief te hebben	.6
	5:33	en de vrouw moet ontzag hebben voor haar **man**.	.3
Col.	3:18	Vrouwen, weest uw **man** onderdanig, gelijk het betaamt in de Here.	.10
	3:19	**Mannen**, hebt uw vrouw lief en weest niet ruw tegen haar.	.6
1Tim.	2:8	Ik wil dan, dat de **mannen** ... bidden met opheffing van heilige handen,	.8
	2:12	maar ik sta niet toe, dat een vrouw ... gezag over de **man** heeft;	.4
	3:2	Een opziener dan moet zijn onbesproken, de **man** van één vrouw, nuchter,	.3
	3:12	Diakenen moeten **mannen** van één vrouw zijn,	.6
	5:9	die de vrouw geweest is van één **man**;	.4
Tit.	1:6	die onberispelijk zijn, één vrouw hebben, die gelovige kinderen hebben,	.1
		letterlijk: ... **man** van één vrouw zijn, ...	
	2:5	bezadigd, kuis, huishoudelijk, goed en aan haar **man** onderdanig te zijn,	.10
Jac.	1:8	innerlijk verdeeld als hij is, ongestadig op al zijn wegen.	.1
		letterlijk: een innerlijk verdeeld **man** ...	
	1:12	Zalig is de **man**, die in verzoeking volhardt,	.1
	1:20	want de toorn van een **man** brengt geen gerechtigheid voor God voort.	.4
	1:23	die gelijkt op een **man**, die het gelaat ... in een spiegel beschouwt;	.5
	2:2	Want stel, er kwam in uw vergadering een **man** binnen met een gouden ring	.1
	3:2	wie in zijn spreken niet struikelt, is een volmaakt **man**,	.1
1Petr.	3:1	Evenzo gij, vrouwen, weest uw **mannen** onderdanig,	.10
	3:5	de heilige vrouwen, die hoopten op God, onderdanig aan haar **mannen**,	.10
	3:7	Desgelijks gij, **mannen**, leeft verstandig met uw vrouwen,	.6
Openb.	21:2	de heilige stad ... getooid als een bruid, die voor haar **man** versierd is.	.5

398	**ἀνθίστημι**	**ant-histēmi**

Het werkwoord *ant-histēmi* betekent 'stellen tegenover' en bij mediale vormen 'zich stellen tegenover, zich verzetten tegen, weerstaan, weerstand bieden'. (De actieve vormen die in het NT voorkomen, hebben echter dezelfde betekenis als het medium.)

Als degene tegen wie of datgene tegen wat men zich verzet, genoemd wordt, gebeurt dat met een derde naamval, of het nu een persoon is (bv. Petrus, Gal.2:11) of een zaak (bv. Gods wil, Rom.9:19).

.1	ἀντέστην	ant-estēn	ik heb me gesteld tegenover (aor)
.2	ἀντέστησαν	ant-estēsan	zij hebben zich gesteld tegenover (aor)
.3	ἀντίστητε	anti-stēte	stel jullie tegenover! (aor)
.4	ἀντιστῆναι	anti-stēnai	zich stellen tegenover (aor)
.5	ἀνθέστηκεν	ant-hestēken	hij heeft zich gesteld tegenover
.6	ἀνθεστηκότες	ant-hestēkotes	zich gesteld hebbend tegenover (1 mv m)
.7	ἀνθίστανται	ant-histantai	zij stellen zich tegenover (med)
.8	ἀνθίστατο	ant-histato	hij stelde zich tegenover (med)
.[9]	ἀντέστη	ant-estē	hij heeft zich gesteld tegenover (aor)

Matt.	5:39	Maar Ik zeg u, de boze niet **te weerstaan**,	.4
Luc.	21:15	welke al uw tegenstanders niet zullen kunnen **weerstaan** of weerleggen.	.4
Hand.	6:10	en zij waren niet bij machte de wijsheid en de Geest ... **te weerstaan**.	.4
	13:8	Maar Elymas, de tovenaar ... **verzette zich tegen** hen	.8
Rom.	9:19	Wat heeft Hij dan nog aan te merken? Want wie **wederstaat** zijn wil?	.5
	13:2	Wie zich dus tegen de overheid verzet, **wederstaat** de instelling Gods,	.5
		en **wie dit doen**, zullen een oordeel over zich brengen.	.6
Gal.	2:11	toen Kefas te Antiochië gekomen was, **heb ik mij** openlijk **tegen** hem **verzet**	.1
Ef.	6:13	Neemt daarom de wapenrusting Gods, om **weerstand** te kunnen **bieden**	.4
2Tim.	3:8	Zoals Jannes en Jambres, **de tegenstanders van** Mozes,	.2
		staan ook dezen de waarheid **tegen**;	.7
	4:15	want **hij heeft** onze woorden zeer **tegengewerkt**.	.5/.[9]
Jac.	4:7	Onderwerpt u dus aan God, maar **biedt weerstand aan** de duivel,	.3
1Petr.	5:9	**Wederstaat** hem, vast in het geloof,	.3

399	**ἀνθομολογέομαι**	**ant-homologeomai**

Het werkwoord *ant-homologeomai* betekent '(in reactie of openlijk) erkentelijkheid laten blijken, prijzen, loven'.

Degene, die men looft, God, wordt met een derde naamval vermeld (Luc.2:38; vgl. *1668 exomologeō* en *3154 homologeō*).

.1	ἀνθωμολογεῖτο	ant-hōmologeito	hij prees (med)

Luc.	2:38	zij kwam op datzelfde ogenblik daarbij staan, en **zij loofde** mede God

400	ἄνθος	anthos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anthos* betekent 'bloem'.
In het NT illustreert de bloem de vergankelijkheid van een mensenleven (vgl. Jes.40:6-8).

.1	ἄνθος	anthos	bloem (1/4)

Jac.	1:10	want als een **bloem** in het gras zal hij vergaan.
	1:11	en zijn **bloem** valt af en de schoonheid van haar uiterlijk verdwijnt;
1Petr.	1:24	Alle vlees is als gras en al zijn heerlijkheid als een **bloem** in het gras; het gras verdort en de **bloem** valt af,

401	ἀνθρακιά	anthrakia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anthrakia* betekent '(brandend) stapeltje houtskolen, kolenvuur'.
Een 'kolenvuur' wordt gebruikt om er zich bij te warmen (Joh.18:18) en om er eten op te bereiden (Joh.21:9).

.1	ἀνθρακιάν	anthrakian	kolenvuur (4)

Joh.	18:18	De slaven en de dienaars stonden zich te warmen bij een **kolenvuur**,
	21:9	Toen zij dan aan land gekomen waren, zagen zij een **kolenvuur** liggen

402	ἄνθραξ	anthrax

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anthrax* betekent 'houtskool'.
Het spreekwoordelijke 'brandende kolen op iemands hoofd stapelen' betekent 'door weldaden iemand tot schaamte brengen over eigen slechtheid' (Rom.12:20; vgl. Spr.25:21-22).

.1	ἄνθρακας	anthrakas	houtskolen (4)

Rom.	12:20	want zo zult gij vurige **kolen** op zijn hoofd hopen.

403	ἀνθρωπάρεσκος	anthrōpareskos

Het bijvoeglijk naamwoord *anthrōpareskos* betekent 'mensen behagend' of – zelfstandig gebruikt – 'mensenbehager'.
Het beschrijft iemand die zich in woord of daad ten opzichte van iemand, vooral een boven hem geplaatst iemand, zo gedraagt dat die ander ermee ingenomen zal zijn.

.1	ἀνθρωπάρεσκοι	anthrōpareskoi	mensen behagend (1 mv m/v)

Ef.	6:6	niet met ogendienst, als **mensenbehagers**,
Col.	3:22	niet als **mensenbehagers** om hen naar de ogen te zien,

404 ἀνθρώπινος anthrōpinos

Het bijvoeglijk naamwoord *anthrōpinos* betekent 'menselijk'.

Soms staat 'menselijk' tegenover 'dierlijk', bv. wanneer er gesproken wordt over verschillende soorten dieren en de 'menselijke' soort (Jac.3:7).

Meermalen staat 'menselijk' tegenover 'goddelijk', bv. wanneer er gesproken wordt over een 'menselijke' instelling (1Petr.2:13) of 'menselijke' wijsheid (1Cor.2:4,13).

Zonder duidelijke tegenstelling met 'dierlijk' of 'goddelijk' komt 'menselijk' voor in de zin van 'algemeen onder de mensen voorkomend, passend bij de krachten van een mens, niet bovenmenselijk', bv. een 'niet bovenmenselijke' verzoeking (1Cor.10:13).

.1	ἀνθρώπινος	anthrōpinos	menselijk (1 ev m)
.2	ἀνθρωπίνης	anthrōpinēs	menselijk (2 ev v)
.3	ἀνθρωπίνῃ	anthrōpinēi	menselijk (3 ev v)
.4	ἀνθρώπινον	anthrōpinon	menselijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.[5]	ἀνθρωπίνων	anthrōpinōn	menselijk (2 mv m/v/o)

Hand.	17:25	en laat Zich ook niet door **mensen**handen dienen,	.[5]''
Rom.	6:19	Ik zeg dit van **menselijk** standpunt om de zwakheid van uw vlees.	.4
1Cor.	2:4	SV mijn prediking was niet in bewegelijke woorden der **menselijke** wijsheid,	.2°
	2:13	die niet door **menselijke** wijsheid, maar door de Geest geleerd zijn,	.2
	4:3	of ik al door u of door enig **menselijk** gericht beoordeeld word.	.2
	10:13	Gij hebt **geen bovenmenselijke** verzoeking te doorstaan.	.1
Jac.	3:7	alle soorten van wilde dieren ... zijn bedwongen door de **menselijke** natuur,	.3
1Petr.	2:13	Onderwerpt u aan alle **menselijke** instellingen, om des Heren wil:	.3

405 ἀνθρωποκτόνος anthrōpoktonos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anthrōpoktonos* betekent 'mensenmoorder, moordenaar'.

De duivel wordt 'moordenaar' genoemd (Joh.8:44) en ook wie zijn broeder haat is een 'moordenaar' (1Joh.3:15).

.1	ἀνθρωποκτόνος	anthrōpoktonos	mensenmoorder (1)

Joh.	8:44	Die was een **mensenmoorder** van den beginne en staat niet in de waarheid,
1Joh.	3:15	Een ieder, die zijn broeder haat, is een **mensenmoorder** en gij weet, dat geen **mensenmoorder** eeuwig leven blijvend in zich heeft.

406	ἄνθρωπος	anthrōpos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anthrōpos* betekent 'mens'.

De 'mens' is als levensvorm onderscheiden van planten (Openb.9:4), dieren (Matt.12:12), engelen (1Cor.4:9) en God (Marc.11:30). Zijn bestaan wordt gekenmerkt door zonde en dood (Rom.5:12; vgl. Matt.10:17) en contrasteert daardoor vooral met het goddelijke bestaan (vgl. Gal.1:1). Dit laatste maakt het begrijpelijk dat de constructie *kata anthrōpon* 'naar de mens, op het niveau van een mens' vaak de gedachte oproept aan het hogere en minder beperkte niveau van God (bv. 1Cor.9:8; ook in het meervoud *kata anthrōpous* 'op het niveau van mensen', 1Petr.4:6).

Het menselijke leven krijgt een nieuwe wending door de 'mens' Jezus Christus (1Tim.2:5), die niet heeft gezondigd (1Petr.2:22): zoals vanaf de eerste mens, Adam, de zonde en de dood zijn doorgedrongen tot ieder mens (Rom.5:12), zo is er door Jezus Christus verlossing van de zonde en overwinning op de dood voor ieder mens (Rom.5:18). Paulus stelt dan ook de oude, zondige mens tegenover de nieuwe (Col.3:9-10), of ook wel de psychische tegenover de geestelijke (1Cor.2:14), of de uitwendige tegenover de inwendige (2Cor.4:16).

Zonder bepaalde bijgedachten treffen we het woord *anthrōpos* aan waar het Nederlands zou zeggen 'iemand' (Matt.9:9) of 'men' (1Cor.4:1), of in bepaalde combinaties als *anthrōpos basileus* 'een mens een koning', d.w.z. 'een koning' (Matt.18:23).

Een semitisme is de constructie *ho huios tou anthrōpou* 'de Zoon des mensen', waarmee Jezus over Zichzelf spreekt (bv. Matt.8:20; vgl. *4550 huios* 'zoon').

.1	ἄνθρωπος	anthrōpos	mens (1)
.2	ἄνθρωπε	anthrōpe	mens (5)
.3	ἄνθρωπον	anthrōpon	mens (4)
.4	ἀνθρώπου	anthrōpou	mens (2)
.5	ἀνθρώπῳ	anthrōpōi	mens (3)
.6	ἄνθρωποι	anthrōpoi	mensen (1)
.7	ἀνθρώπους	anthrōpous	mensen (4)
.8	ἀνθρώπων	anthrōpōn	mensen (2)
.9	ἀνθρώποις	anthrōpois	mensen (3)

Matt.	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van brood zal de **mens** leven,	.1
	4:19	Komt achter Mij en Ik zal u vissers van **mensen** maken.	.8
	5:13	Het deugt nergens meer toe dan om ... door de **mensen** vertreden te worden.	.8
	5:16	Laat zo uw licht schijnen voor de **mensen**,	.8
	5:19	Wie ... de **mensen** zo leert, zal zeer klein heten	.7
	6:1	Ziet toe, dat gij uw gerechtigheid niet doet voor de **mensen**,	.8
	6:2	om door de **mensen** geroemd te worden.	.8
	6:5	om zich aan de **mensen** te vertonen.	.9
	6:14	indien gij de **mensen** hun overtredingen vergeeft,	.9
	6:15	indien gij de **mensen** niet vergeeft,	.9
	6:16	zij maken hun aangezicht ontoonbaar, om zich aan de **mensen** te vertonen,	.9
	6:18	om u niet bij uw vasten aan de **mensen** te vertonen, maar aan uw Vader,	.9
	7:9	welk **mens** ... zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen geven?	.1
	7:12	Alles nu wat gij wilt, dat u de **mensen** doen, doet gij hun ook aldus:	.6

8:9 ik ben zelf een ondergeschikte met soldaten onder mij, .1
letterlijk: ik ben zelf een **mens** onder gezag, met soldaten onder mij,
8:20 maar de Zoon des **mensen** heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen. .4
8:27 En de **mensen** verwonderden zich en zeiden: Wat voor iemand is deze, .6
9:6 opdat gij weten moogt, dat de Zoon des **mensen** macht heeft .4
9:8 zij verheerlijkten God, die zulk een macht aan de **mensen** gegeven had. .9
9:9 En vandaar verder gaande zag Jezus **iemand** bij het tolhuis zitten, .3
9:32 SV brachten zij tot Hem een **mens**, die stom en van de duivel bezeten was. .3°
10:17 Maar wacht u voor de **mensen**; want zij zullen u overleveren .8
10:23 voordat de Zoon des **mensen** komt. .4
10:32 Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de **mensen**, .8
10:33 al wie Mij verloochenen zal voor de **mensen**, .8
10:35 Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een **man** en zijn vader .3
10:36 en **iemands** huisgenoten zullen zijn vijanden zijn. .4
11:8 Maar wat zijt gij gaan zien? Een **mens** in weelderige kleding? .3
11:19 De Zoon des **mensen** is gekomen, wèl etende en drinkende, en zij zeggen: .4
Zie, een vraatzuchtig **mens** en een wijndrinker, .1
12:8 Want de Zoon des **mensen** is heer over de sabbat. .4
12:10 En zie, daar was een **mens** met een verschrompelde hand. .1
12:11 Maar Hij zeide tot hen: Wie zou er onder u zijn, die één schaap heeft .1
letterlijk: ... Welk **mens** zou er onder u zijn, ...
12:12 Hoeveel gaat niet een **mens** een schaap te boven? .1
12:13 Toen zeide Hij tot die **mens**: Strek uw hand uit. .5
12:31 Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal de **mensen** vergeven worden, .9
12:31 SV ... lastering tegen de Geest zal de **mensen** niet vergeven worden. .9°
12:32 Spreekt iemand een woord tegen de Zoon des **mensen**, .4
12:35 Een goed **mens** brengt uit zijn goede schat goede dingen voort, .1
en een slecht **mens** uit zijn boze schat boze dingen. .1
12:36 elk ijdel woord, dat de **mensen** zullen spreken, .6
12:40 zo zal de Zoon des **mensen** in het hart der aarde zijn, .4
12:43 Zodra de onreine geest van de **mens** is uitgevaren, .4
12:45 En het wordt met die **mens** in het einde erger dan in het begin. .4
13:24 Het Koninkrijk ... komt overeen met **iemand**, die goed zaad gezaaid had .5
13:25 Doch terwijl de **mensen** sliepen, kwam zijn vijand .7
13:28 Hij zeide tot hen: Dat heeft een vijandig **mens** gedaan. .1
13:31 Het Koninkrijk ... is gelijk aan een mosterdzaadje, dat **iemand** nam .1
13:37 Die het goede zaad zaait, is de Zoon des **mensen**; .4
13:41 De Zoon des **mensen** zal zijn engelen uitzenden .4
13:44 een schat, verborgen in een akker, die een **mens** ontdekte en verborg, .1
13:45 Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, .5°
letterlijk: Evenzo is het Koninkrijk ... gelijk aan een **mens** een koopman,
13:52 Daarom is iedere schriftgeleerde ... gelijk aan een heer des huizes, .5
letterlijk: ... gelijk aan een **mens** een heer des huizes,
15:9 omdat zij leringen leren, die geboden van **mensen** zijn. .8
15:11 Niet wat de mond binnengaat, maakt de **mens** onrein, .3
maar wat de mond uitkomt, dat maakt de **mens** onrein. .3

Matt. 15:18	wat de mond uitgaat, komt uit het hart, en dat maakt de **mens** onrein.	.3
15:20	Dat zijn de dingen, die een **mens** onrein maken,	.3
	maar het eten met ongewassen handen maakt een **mens** niet onrein.	.3
16:13	vroeg Hij zijn discipelen en zeide: Wie zeggen de **mensen**,	.6
	dat de Zoon des **mensen** is?	.4
16:23	gij zijt niet bedacht op de dingen Gods, maar op die der **mensen**.	.8
16:26	Want wat zou het een **mens** baten, als hij de gehele wereld won, ...	.1
	Of wat zal een **mens** geven in ruil voor zijn leven?	.1
16:27	Want de Zoon des **mensen** zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders,	.4
16:28	voordat zij de Zoon des **mensen** hebben zien komen	.4
17:9	voordat de Zoon des **mensen** uit de doden is opgewekt.	.4
17:12	Zó zal ook de Zoon des **mensen** door hen moeten lijden.	.4
17:14	kwam **iemand** tot Hem, knielde voor Hem neder, en zeide:	.1
17:22	De Zoon des **mensen** zal overgeleverd worden	.4
	in de handen der **mensen**,	.8
18:7	maar wee die **mens**, door wie de verleiding komt.	.5
18:11	[Want de Zoon des **mensen** is gekomen om het verlorene te behouden.]	.4°
18:12	Indien een **mens** in het bezit is gekomen van honderd schapen	.5
18:23	Daarom is het Koninkrijk der hemelen te vergelijken met een koning,	.5
	letterlijk: ... te vergelijken met een **mens** een koning,	
19:3	SV Is het een **mens** geoorloofd zijn vrouw te verlaten om allerlei oorzaak?	.5°
19:5	En Hij zeide: Daarom zal een **man** zijn vader en moeder verlaten	.1
19:6	Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de **mens** niet.	.1
19:10	Indien voor een **man** de zaak met zijn vrouw zó staat,	.4
19:12	en er zijn gesnedenen, die door de **mensen** gesneden zijn,	.4
19:26	Bij de **mensen** is dit onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.	.9
19:28	wanneer de Zoon des **mensen** op de troon zijner heerlijkheid zal zitten,	.4
20:1	Want het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een heer des huizes,	.5
	letterlijk: ... is gelijk aan een **mens** een heer des huizes,	
20:18	de Zoon des **mensen** zal overgeleverd worden aan de overpriesters	.4
20:28	gelijk de Zoon des **mensen** niet gekomen is om Zich te laten dienen,	.4
21:25	Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de **mensen**?	.8
21:26	Doch indien wij zeggen: Uit de **mensen**, zijn wij bevreesd voor de schare,	.8
21:28	Wat dunkt u? **Iemand** had twee kinderen.	.1
21:33	Hoort een andere gelijkenis. Er was een heer des huizes,	.1
	letterlijk: ... Er was een **mens** een heer des huizes,	
22:2	Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een koning,	.5
	letterlijk: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een **mens** een koning,	
22:11	zag hij daar **iemand**, die geen bruiloftskleed aanhad.	.3
22:16	want Gij ziet de **mensen** niet naar de ogen.	.8
23:4	Zij ... leggen die op de schouders der **mensen**,	.8
23:5	Al hun werken doen zij om in het oog te lopen bij de **mensen**,	.9
23:7	en om door de **mensen** rabbi genoemd te worden.	.8
23:14	(13) ... gij sluit het Koninkrijk der hemelen toe voor de **mensen**.	.8
23:28	Zo ook gij, van buiten schijnt gij de **mensen** wel rechtvaardig,	.9
24:27	zo zal de komst van de Zoon des **mensen** zijn.	.4

24:30 En dan zal het teken van de Zoon des **mensen** verschijnen aan de hemel 4
en zij zullen de Zoon des **mensen** zien komen op de wolken des hemels, .4
24:37 zo zal de komst van de Zoon des **mensen** zijn. .4
24:39 zo zal ook de komst van de Zoon des **mensen** zijn. .4
24:44 op een uur, dat gij het niet verwacht, komt de Zoon des **mensen**. .4
25:13 SV gij weet de dag niet ..., waarin de Zoon des **mensen** komen zal. .4°
25:14 het is als een **mens**, die bij zijn vertrek ... zijn slaven riep .1
25:24 Heer, ik wist van u, dat gij een hard **mens** zijt, .1
25:31 Wanneer dan de Zoon des **mensen** komt in zijn heerlijkheid .4
26:2 alsdan wordt de Zoon des **mensen** overgeleverd om gekruisigd te worden. .4
26:24 De Zoon des **mensen** gaat wel heen gelijk van Hem geschreven staat, .4
doch wee die **mens**, .5
door wie de Zoon des **mensen** verraden wordt. .4
(25) Het ware voor die **mens** goed geweest, als hij niet geboren was. .1
26:45 en de Zoon des **mensen** wordt overgeleverd in de handen van zondaren. .4
26:64 Doch Ik zeg u, van nu aan zult gij de Zoon des **mensen** zien, .4
26:72 En wederom loochende hij het met een eed: Ik ken de **mens** niet. .3
26:74 Toen begon hij zich te vervloeken en te zweren: Ik ken de **mens** niet. .3
27:32 Toen zij heengingen, troffen zij **iemand** uit Cyrene aan, .3
27:57 Toen het nu avond geworden was, kwam een rijk **man** van Arimatea, .1
Marc. 1:17 Komt achter Mij en Ik zal maken, dat gij vissers van **mensen** wordt. .8
1:23 En terstond was er in hun synagoge een **mens** met een onreine geest .1
2:10 opdat gij moogt weten, dat de Zoon des **mensen** macht heeft .4
2:27 En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om de **mens**, .3
en niet de **mens** om de sabbat. .1
2:28 Alzo is de Zoon des **mensen** heer ook over de sabbat. .4
3:1 en daar was een **mens** met een verschrompelde hand; .1
3:3 En Hij zeide tot de **mens** met de verschrompelde hand: Kom in het midden .5
3:5 zeide Hij tot de **mens**: Strek uw hand uit! En hij strekte haar uit .5
3:28 dat alle zonden aan de kinderen der **mensen** zullen vergeven worden, .8
4:26 Alzo is het Koninkrijk Gods, als een **mens**, die zaad werpt in de aarde, .1
5:2 kwam Hem [terstond] uit de grafsteden een **mens** tegemoet .1
5:8 Want Hij zeide tot hem: Onreine geest, ga uit van deze **mens**. .4
7:7 omdat zij leringen leren, die geboden van **mensen** zijn. .8
7:8 Gij ... houdt u aan de overlevering der **mensen**. .8
7:11 Indien een **mens** tot zijn vader of moeder zegt: .1
7:15 Niets, dat van buiten de **mens** in hem komt, kan hem onrein maken, .4
maar hetgaan uit de **mens** naar buiten komt, .4▾
SV de dingen ... die zijn het, welke de **mens** verontreinigen. .3
7:18 dat al wat van buiten in de **mens** komt, hem niet onrein kan maken, .3
7:20 En Hij zeide: Hetgeen uit de **mens** naar buiten komt, .4
dat maakt de **mens** onrein. .3
7:21 van binnenuit, uit het hart der **mensen**, komen de kwade overleggingen, .8
7:23 Al die slechte dingen komen van binnen uit ... en maken de **mens** onrein. .3
8:24 Ik zie de **mensen**, want ik zie hen als bomen wandelen. .7
8:27 En onderweg vroeg Hij ...: Wie zeggen de **mensen**, dat Ik ben? .6

Marc.	8:31	En Hij begon hen te leren, dat de Zoon des **mensen** veel moest lijden	.4
	8:33	gij zijt niet bedacht op de dingen Gods, maar op die der **mensen**.	.8
	8:36	Want wat baat het een **mens** de gehele wereld te winnen	.3
	8:37	Want wat zou een **mens** kunnen geven in ruil voor zijn leven?	.1
	8:38	de Zoon des **mensen** zal Zich ook voor hem schamen,	.4
	9:9	voordat de Zoon des **mensen** uit de doden zou zijn opgestaan.	.4
	9:12	maar hoe staat er dan geschreven van de Zoon des **mensen**,	.4
	9:31	De Zoon des **mensen** wordt overgeleverd	.4
		in de handen der **mensen**	.8
	10:7	daarom zal een **man** zijn vader en moeder verlaten,	.1
	10:9	Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de **mens** niet.	.1
	10:27	Jezus zag hen aan en zeide: Bij **mensen** is het onmogelijk,	.9
	10:33	de Zoon des **mensen** zal overgeleverd worden aan de overpriesters	.4
	10:45	Want ook de Zoon des **mensen** is niet gekomen om Zich te laten dienen,	.4
	11:2	zult gij een veulen ... vinden, waarop nog nooit een **mens** heeft gezeten;	.8
	11:30	De doop van Johannes, was die uit de hemel of uit de **mensen**?	.8
	11:32	Zeggen wij echter: Uit de **mensen** ... Zij waren namelijk bevreesd	.8
	12:1	Een **mens** plantte een wijngaard en zette er een heg omheen	.1°▼
	12:14	Gij ziet de **mensen** niet naar de ogen, maar Gij leert de weg Gods	.8
	13:26	En dan zullen zij de Zoon des **mensen** zien komen op de wolken,	.4
	13:34	Gelijk een **mens**, die buitenslands ging, zijn huis overliet	.1
	14:13	Gaat naar de stad en er zal u een **man** tegenkomen,	.1
	14:21	de Zoon des **mensen** gaat wel heen gelijk van Hem geschreven staat,	.4
		doch wee die **mens**,	.5
		door wie de Zoon des **mensen** verraden wordt.	.4
		Het ware voor die **mens** goed, als hij niet geboren was.	.1
	14:41	zie, de Zoon des **mensen** wordt overgeleverd in de handen der zondaren.	.4
	14:62	En Jezus zeide: Ik ben het, en gij zult de Zoon des **mensen** zien,	.4
	14:71	Maar hij begon zich te vervloeken en te zweren: Ik ken die **mens** niet,	.3
	15:39	Waarlijk, deze **mens** was een Zoon Gods.	.1
Luc.	1:25	waarin Hij op mij nederzag om mijn smaad onder de **mensen** weg te nemen.	.9
	2:14	Ere zij God in den hoge, en vrede op aarde bij **mensen** des welbehagens.	.9
	2:15	SV En het geschiedde, dat de herders ... zeiden	.6°
		letterlijk: En het geschiedde en de **mensen** de herders zeiden	
	2:25	En zie, er was een **man** te Jeruzalem, wiens naam was Simeon,	.1
		en deze **man** was rechtvaardig en vroom,	.1
	2:52	En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en **mensen**.	.9
	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van brood zal de **mens** leven.	.1
	4:33	En in de synagoge was **iemand** met een boze, onreine geest	.1
	5:10	Wees niet bevreesd, van nu aan zult gij **mensen** vangen.	.7
	5:18	En zie, daar kwamen (enige) mannen met een verlamde op een bed.	.3
		letterlijk: ... met een **mens** die verlamd was, op een bed,	
	5:20	En hun geloof ziende, zeide Hij: **Mens**, uw zonden zijn u vergeven.	.2
	5:24	dat de Zoon des **mensen** macht heeft op aarde zonden te vergeven	.4
	6:5	En Hij zeide tot hen: De Zoon des **mensen** is heer over de sabbat.	.4
	6:6	En daar was **iemand**, wiens rechterhand verschrompeld was.	.1
	6:8	SV Hij kende hun gedachten, en zeide tot de **mens** ...: Rijs op,	.5°°

6:10	SV zeide Hij tot de **mens**: Strek uw hand uit.	.5°°
6:22	Zalig zijt gij, wanneer u de **mensen** haten en wanneer zij u uitstoten,	.6
	en uw naam als slecht verwerpen ter wille van de Zoon des **mensen**.	.4
6:26	Wee u, wanneer alle **mensen** wèl van u spreken;	.6
6:31	En gelijk gij wilt, dat u de **mensen** doen, doet gij hun evenzo.	.6
6:45	Een goed **mens** brengt uit de goede schat zijns harten het goede voort	.1
	en een slecht **mens** brengt uit de boze schat het boze voort.	.1°
6:48	Hij is gelijk aan **iemand**, die ... diep gegraven ... heeft.	.5
6:49	wie ... niet doet, is gelijk aan **iemand**, die ... bouwt zonder fundament.	.5
7:8	ik neem zelf een ondergeschikte plaats in met soldaten onder mij,	.1
	letterlijk: ik ben ook een **mens**, onder gezag gesteld ...	
7:25	Maar wat zijt gij gaan zien? Een **mens** in weelderige klederen gekleed?	.3
7:31	Waarmede zal Ik dan de **mensen** van dit geslacht vergelijken	.7
7:34	De Zoon des **mensen** is gekomen, wel etende en drinkende, en gij zegt:	.4
	Zie, een vraatzuchtig **mens** en een wijndrinker,	.1
8:29	Want Hij gaf de onreine geest bevel van de **man** uit te varen.	.4
8:33	En de geesten voeren uit die **mens** en voeren in de zwijnen	.4
8:35	En de **mensen** liepen uit om te zien wat gebeurd was,	.3
9:22	En Hij zeide: De Zoon des **mensen** moet veel lijden en verworpen worden	.4
9:25	Want wat baat het een **mens**, als hij de gehele wereld wint,	.1
9:26	voor hem zal de Zoon des **mensen** Zich schamen, wanneer Hij komt	.4
9:44	want de Zoon des **mensen** zal overgeleverd worden	.4
	in de handen der **mensen**.	.8
9:56	SV Want de Zoon des **mensen** is niet gekomen	.4°
	om de zielen der **mensen** te verderven, maar om te behouden.	.8°
9:58	maar de Zoon des **mensen** heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen.	.4
10:30	Een zeker **mens** daalde af van Jeruzalem naar Jericho	.1
11:24	Zodra de onreine geest van de **mens** is uitgevaren,	.4
11:26	En het wordt met die **mens** in het einde erger dan in het begin.	.4
11:30	zo zal ook de Zoon des **mensen** het zijn voor dit geslacht.	.4
11:44	de **mensen**, die er overheen lopen, weten het niet.	.6
11:46	want gij legt de **mensen** ondraaglijke lasten op,	.7
12:8	Ik zeg u: Een ieder, die Mij belijden zal voor de **mensen**,	.8
	hem zal ook de Zoon des **mensen** belijden voor de engelen Gods;	.4
12:9	wie Mij verloochenen zal voor de **mensen**, die zal verloochend worden	.8
12:10	En een ieder, die een woord zal spreken tegen de Zoon des **mensen**,	.4
12:14	**Mens**, wie heeft Mij tot rechter of scheidsman over u aangesteld?	.2
12:16	Het land van een rijk **man** had veel opgebracht.	.4
12:36	En gij, weest gelijk aan **mensen**, die op hun heer wachten,	.9
12:40	op een uur, dat gij het niet verwacht, komt de Zoon des **mensen**.	.4
13:4	meent gij, dat die achttien ... schuldiger waren dan alle andere **mensen**,	.7
13:19	Het is gelijk aan een mosterdzaadje, dat **iemand** nam	.1
14:2	En zie, er stond een waterzuchtig **mens** voor Hem.	.1
14:16	Hij zeide tot hem: **Iemand** richtte een grote maaltijd aan	.1
14:30	zeggende: Die **man** begon te bouwen, maar hij kon het niet voltooien.	.1
15:4	Wie van u, die honderd schapen heeft en er één van verliest,	.1
	letterlijk: Welk **mens** onder u, die honderd schapen heeft ...	

Luc. 15:11 En Hij zeide: **Iemand** had twee zonen. .1
16:1 Hij zeide ook tot zijn discipelen: Er was een rijk **man**, .1
16:15 Gij zijt het, die voor rechtvaardig wilt doorgaan voor de **mensen**, .8
Want wat hoog is bij **mensen**, is een gruwel voor God. .9
16:19 En er was een rijk **man**, die gekleed ging in purper en fijn linnen .1
17:22 dat gij zult begeren één der dagen van de Zoon des **mensen** te zien .4
17:24 zó zal de Zoon des **mensen** wezen op zijn dag. .4
17:26 zo zal het ook zijn in de dagen van de Zoon des **mensen**: .4
17:30 de dag, waarop de Zoon des **mensen** geopenbaard wordt. .4
18:2 die zich om God niet bekommerde en zich aan geen **mens** stoorde. .3
18:4 Al bekommer ik mij niet om God en al stoor ik mij aan geen **mens**, .3
18:8 als de Zoon des **mensen** komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde? .4
18:10 Twee **mensen** gingen op naar de tempel om te bidden; .6
18:11 O God, ik dank U, dat ik niet zo ben als de andere **mensen**, .8
18:27 Hij zeide tot hen: Wat bij **mensen** onmogelijk is, is mogelijk bij God. .9
18:31 al wat ... geschreven is, zal aan de Zoon des **mensen** volbracht worden. .4
19:10 de Zoon des **mensen** is gekomen om het verlorene te zoeken en te redden. .4
19:12 Hij zeide dan: Een **man** van hoge geboorte trok naar een ver land .1
19:21 Want ik was bang voor u, omdat gij een streng **mens** zijt; .1
19:22 dat ik een streng **mens** ben, die wegneemt wat ik niet heb uitgezet .1
19:30 zult gij daar een veulen ... vinden, waarop nog nooit **iemand** gezeten heeft; .8
20:4 De doop van Johannes, was die uit de hemel of uit de **mensen**? .8
20:6 indien wij zeggen: uit de **mensen**, dan zal het volk ... ons stenigen, .8
20:9 **Iemand** plantte een wijngaard en hij verhuurde die aan pachters .1
21:26 terwijl de **mensen** bezwijmen van vrees en angst .8
21:27 En dan zullen zij de Zoon des **mensen** zien komen op een wolk, .4
21:36 en gesteld te worden voor het aangezicht van de Zoon des **mensen**. .4
22:10 Zie, wanneer gij de stad inkomt, zal u een **man** tegenkomen, .1
22:22 Want de Zoon des **mensen** gaat wel heen, naar hetgeen beschikt is, .4
doch wee die **mens**, door wie Hij verraden wordt! .5
22:48 Judas, verraadt gij de Zoon des **mensen** met een kus? .4
22:58 Ook gij behoort tot hen! Maar Petrus zeide: **Mens**, ik niet! .2
22:60 Maar Petrus zeide: **Mens**, ik weet niet, wat gij zegt! .2
22:69 Van nu aan zal de Zoon des **mensen** zijn gezeten aan de rechterhand Gods. .4
23:4 Pilatus zeide ...: Ik vind niets strafbaars in deze **mens**. .5
23:6 Toen Pilatus dit hoorde, vroeg hij, of die **man** een Galileeër was, .1
23:14 Gij hebt deze **mens** bij mij gebracht .3
en zie, ik heb ... in deze **mens** geen enkele grond gevonden .5
23:47 verheerlijkte hij God, zeggende: Inderdaad, deze **mens** was rechtvaardig! .1
24:7 zeggend, dat de Zoon des **mensen** moest overgeleverd worden .4
in de handen van zondige **mensen** en gekruisigd worden .8
Joh. 1:4 In het Woord was leven en het leven was het licht der **mensen**; .8
1:6 Er trad een **mens** op, van God gezonden, wiens naam was Johannes; .1
1:9 Het waarachtige licht, dat ieder **mens** verlicht, was komende in de wereld. .3
1:52 gij zult ... zien ... nederdalen op de Zoon des **mensen**. .4
2:10 Iedereen zet eerst de goede wijn op .1
letterlijk: Elk **mens** zet eerst de goede wijn op

2:25	en omdat het voor Hem niet nodig was, dat iemand van de **mens** getuigde;	.4
	want Hij wist zelf, wat in de **mens** was.	.5
3:1	En er was **iemand** uit de Farizeeën, wiens naam was Nikodemus,	.1
3:4	Hoe kan een **mens** geboren worden, als hij oud is?	.1
3:13	En niemand is opgevaren naar de hemel, dan ... de Zoon des **mensen**.	.4
3:14	zó moet ook de Zoon des **mensen** verhoogd worden,	.4
3:19	dat ... de **mensen** de duisternis liever gehad hebben dan het licht,	.6
3:27	Geen **mens** kan iets aannemen, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn.	.1
4:28	De vrouw dan liet haar kruik staan, en ... zeide tot de **mensen**:	.9
4:29	Komt mede en ziet een **mens**, die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb:	.3
4:50	De **man** geloofde het woord, dat Jezus tot hem sprak, en ging heen.	.1
5:5	En daar was een **man**, die reeds achtendertig jaar lang ziek geweest was.	.1
5:7	De zieke antwoordde Hem: Here, ik heb geen **mens**	.3
5:9	terstond werd de **man** gezond en nam zijn matras op en ging zijns weegs.	.1
5:12	Wie is de **mens**, die tot u gezegd heeft: Neem op en ga uws weegs?	.1
5:15	De **man** ging heen en zeide tot de Joden, dat het Jezus was,	.1
5:27	En Hij heeft Hem macht gegeven ... , omdat Hij de Zoon des **mensen** is.	.4
5:34	maar Ik behoef het getuigenis van een **mens** niet,	.4
5:41	Eer van **mensen** behoef Ik niet,	.8
6:10	Jezus zeide: Laat de **mensen** gaan zitten.	.7
6:14	Toen dan de **mensen** zagen, welk teken Hij verricht had, zeiden zij:	.6
6:27	welke de Zoon des **mensen** u geven zal;	.4
6:53	tenzij gij het vlees van de Zoon des **mensen** eet en zijn bloed drinkt,	.4
6:62	Wat dan, indien gij de Zoon des **mensen** daarheen zaagt opvaren,	.4
7:22	en gij besnijdt een **mens** op sabbat.	.3
7:23	Als een **mens** op sabbat de besnijdenis ontvangt, ...	.1
	..., omdat Ik op sabbat een gehele **mens** gezond gemaakt heb?	.3
7:46	De dienaars nu antwoordden hun: Nooit heeft een **mens** zo gesproken,	.1
	als deze **mens** spreekt!	.1°
7:51	Veroordeelt onze wet dan een **mens**,	.3
8:17	in uw wet staat geschreven, dat het getuigenis van twee **mensen** waar is;	.8
8:28	Wanneer gij de Zoon des **mensen** verhoogd hebt, zult gij inzien,	.4
8:40	nu tracht gij Mij te doden, een **mens**, die u de waarheid gezegd heeft,	.3
9:1	En voorbijgaande zag Hij een **man**, die sedert zijn geboorte blind was.	.3
9:11	Hij antwoordde: De **mens**, die Jezus genoemd wordt, maakte slijk,	.1
9:16	Sommige dan van de Farizeeën zeiden: Deze **mens** komt niet van God,	.1°▾
	... Anderen zeiden: Hoe kan een zondig **mens** zulke tekenen doen?	.1
9:24	Zij riepen dan ten tweeden male de **man**, die blind geweest was,	.3
	... Geef Gode de eer; wij weten, dat deze **mens** een zondaar is.	.1
9:30	De **man** antwoordde en zeide tot hen: Hierin is toch iets wonderlijks,	.1
9:35	en Hij zeide, toen Hij hem aantrof: Gelooft gij in de Zoon des **mensen**?	.4▾▾
10:33	en omdat Gij, een **mens**, Uzelf God maakt.	.1
11:47	Wat doen wij, want deze **mens** doet vele tekenen?	.1
11:50	dat één **mens** sterft voor het volk en niet het gehele volk verloren gaat.	.1
12:23	De ure is gekomen, dat de Zoon des **mensen** moet verheerlijkt worden.	.4
12:34	hoe kunt Gij dan zeggen, dat de Zoon des **mensen** moet verhoogd worden?	.4
	Wie is deze Zoon des **mensen**?	.4

Joh. 12:43 zij waren gesteld op de eer der **mensen**, meer dan op de eer van God. .8
13:31 Nu is de Zoon des **mensen** verheerlijkt en God is in Hem verheerlijkt. .4
16:21 uit vreugde, dat een **mens** ter wereld is gekomen. .1
17:6 Ik heb uw naam geopenbaard aan de **mensen**, .9
18:14 Het is nuttig, dat één **mens** sterft ten behoeve van het volk. .3
18:17 Gij behoort toch ook niet tot de discipelen van deze **mens**? .4
18:29 Welke aanklacht brengt gij tegen deze **mens** in? .4
19:5 En (Pilatus) zeide tot hen: Zie, de **mens**! .1
Hand. 4:9 ter zake van een weldaad aan een zieke, .4
letterlijk: ter zake van een weldaad aan een ziek **mens**,
4:12 want er is ook onder de hemel geen andere naam aan de **mensen** gegeven, .9
4:13 dat zij ongeletterde en eenvoudige **mensen** uit het volk waren, .6
4:14 en daar zij de genezene bij hen zagen staan, .3
letterlijk: en daar zij de genezen **mens** bij hen zagen staan,
4:16 en zij zeiden: Wat moeten wij met deze **mensen** beginnen? .9
4:17 laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken .8
letterlijk: ... tot geen **mens** meer te spreken
4:22 de **mens**, aan wie dit teken ... verricht was, was boven de veertig jaar. .1
5:4 Gij hebt niet tegen **mensen** gelogen, maar tegen God. .9
5:28 en gij wilt het bloed van deze **mens** op ons doen neerkomen. .4
5:29 Men moet Gode meer gehoorzamen dan de **mensen**. .9
5:34 een zeker Farizeeër ... verzocht de **mensen** ... buiten te doen staan. .7''
5:35 Mannen van Israël, overweegt wel, wat gij met deze **mensen** zult doen! .9
5:38 En nu zeg ik u: Laat u niet in met deze **mensen** en laat hen geworden; .8
... indien dit streven of dit werk uit **mensen** is, zal het vernietigd worden, .8
6:13 Deze **mens** spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden .1
7:56 ik zie ... de Zoon des **mensen**, staande ter rechterhand Gods. .4
9:33 Daar vond hij een **man**, genaamd Eneas, een verlamde, .3
10:26 Petrus richtte hem op en zeide: Sta op, ik ben zelf ook een **mens**. .1
10:28 mij heeft God doen zien, dat ik niemand onheilig of onrein mag noemen. .3
letterlijk: ... dat ik geen **mens** onheilig of onrein mag noemen.
12:22 en het volk juichte hem toe: De stem van een god en niet van een **mens**! .4
14:11 De goden zijn, in **mensen**gedaante, tot ons neergedaald; .9
14:15 Mannen, wat doet gij daar? Ook wij zijn maar zwakke **mensen** .6
15:17 opdat het overige deel der **mensen** de Here zoeke, .8
15:26 **mensen**, die hun leven hebben overgehad voor de naam van onze Here Jezus .9
16:17 Deze **mensen** zijn dienstknechten van de allerhoogste God, .6
16:20 Deze **mensen** brengen onze stad in rep en roer, daar zij Joden zijn, .6
16:35 zonden de hoofdlieden ... om te zeggen: Laat die **mensen** vrij. .7
16:37 Zij hebben ons, hoewel wij Romeinen zijn, ... in het openbaar gegeseld .7
letterlijk: Zij hebben ons, hoewel wij Romeise **mensen** zijn, ...
17:25 en laat Zich ook niet door **mensen**handen dienen, .8°°
17:26 Hij heeft uit één enkele het gehele **menselijke** geslacht gemaakt .8
17:29 of steen door **menselijke** kunstvaardigheid gesneden of bedacht. .4
17:30 God dan verkondigt ... aan de **mensen**, dat zij ... tot bekering moeten komen; .9
18:13 Deze tracht de **mensen** te overreden om God op onwettige wijze te vereren. .7

	19:16	En de **mens**, in wie de boze geest was, sprong op hen af,	.1
	19:35	Wie **ter wereld** weet niet, dat de stad der Efeziërs de tempelbewaarster is	.1/.8
	21:28	Dit is de **mens**, die tegen het volk, de wet en deze plaats ... leert,	.1
	21:39	Maar Paulus zeide: Ik ben een Jood uit Tarsus,	.1
		letterlijk: Maar Paulus zeide: Ik ben een Joods **mens** uit Tarsus,	
	22:15	want gij moet getuige voor Hem zijn bij alle **mensen**,	.7
	22:25	Moogt gij een Romein, en dat zonder dat hij een vonnis heeft, geselen?	.3
		letterlijk: Moogt gij een Romeins **mens** ... geselen?	
	22:26	Wat gaat gij doen? Want deze **man** is een Romein.	.1
	23:9	Wij vinden generlei kwaad in deze **mens**!	.5
	24:16	oefen ik mijzelf,... een onergerlijk geweten te hebben voor God en de **mensen**.	.7
	25:16	dat Romeinen niet de gewoonte hebben, een **mens** ... uit te leveren;	.3
	25:22	En Agrippa zeide tot Festus: Ik zou zelf die **man** ook wel willen horen.	.4
	26:31	Deze **man** is aan niets schuldig, waarop dood of gevangenschap staat.	.1
	26:32	En Agrippa zeide tot Festus: Deze **mens** had vrij kunnen zijn,	.1
	28:4	Deze **man** is zeker een moordenaar, die de wraakgodin niet wil laten leven,	.1
Rom.	1:18	toorn van God openbaart zich ... over alle goddeloosheid ... van **mensen**,	.8
	1:23	het beeld van een vergankelijk **mens**, van vogels,	.4
	2:1	Daarom zijt gij, o **mens**, wie gij ook zijt, niet te verontschuldigen,	.2
	2:3	Rekent gij wellicht hierop, o **mens**, die oordeelt over hen,	.2
	2:9	ieder levend **mens**, die het kwade bewerkt, eerst de Jood en ook de Griek;	.4
	2:16	ten dage, dat God het in de **mensen** verborgene oordeelt	.8
	2:29	Dan komt zijn lof niet van **mensen**, maar van God.	.8
	3:4	Maar het blijve: God waarachtig en ieder **mens** leugenachtig,	.1
	3:5	Is God ... – ik spreek op menselijke wijze – soms onrechtvaardig?	.3
		letterlijk: Is God ... – ik spreek naar de **mens** – soms onrechtvaardig?	
	3:28	wij zijn van oordeel, dat de **mens** door geloof gerechtvaardigd wordt,	.3
	4:6	gelijk ook David de **mens** zalig spreekt,	.4
	5:12	Daarom, gelijk door één **mens** de zonde de wereld is binnengekomen	.4
		zo is ook de dood tot alle **mensen** doorgegaan,	.7
	5:15	de gave, bestaande in de genade van de ene **mens**, Jezus Christus,	.4
	5:18	gelijk het door één daad ... voor alle **mensen** tot veroordeling gekomen is,	.7
		zo komt het ook door één daad ... voor alle **mensen** tot rechtvaardiging	.7
	5:19	de ongehoorzaamheid van één **mens**	.4
	6:6	dit weten wij immers, dat onze oude **mens** medegekruisigd is,	.1
	7:1	weet gij niet,... dat de wet heerschappij voert over de **mens**,	.4
	7:22	want naar de inwendige **mens** verlustig ik mij in de wet Gods,	.3
	7:24	Ik, ellendig **mens**! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?	.1
	9:20	Maar gij, o **mens**! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken?	.2
	10:5	De **mens**, die de gerechtigheid naar de wet doet, zal daardoor leven.	.1
	12:17	Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle **mensen**.	.8
	12:18	Houdt zo mogelijk, voor zover het van u afhangt, vrede met alle **mensen**.	.8
	14:18	wie ... een dienstknecht is van Christus, is ... in achting bij de **mensen**.	.9
	14:20	het is verkeerd voor een **mens**, als hij door zijn eten tot aanstoot is.	.5
1Cor.	1:25	Want het dwaze van God is wijzer dan de **mensen**	.8
		en het zwakke van God is sterker dan de **mensen**.	.8

1Cor.	2:5	opdat uw geloof niet zou rusten op wijsheid van **mensen**,	.8
	2:9	en wat in geen **mensen**hart is opgekomen,	.4
	2:11	Wie toch onder de **mensen** weet,	.8
		wat in een **mens** is,	.4
		dan des **mensen** eigen geest, die in hem is?	.4
	2:14	een ongeestelijk **mens** aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is,	.1
	3:3	en leeft gij niet als (onveranderde) **mensen**?	.3
	3:4	zijt gij dan niet (onveranderde) **mensen**?	.6''
	3:21	Daarom, niemand beroeme zich op **mensen**; alles is immers het uwe:	.9
	4:1	Zo moet **men** ons beschouwen: als dienaren van Christus,	.1
	4:9	wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld, voor engelen en **mensen**.	.9
	6:18	Elke andere zonde, die een **mens** doet, gaat buiten zijn eigen lichaam om.	.1
	7:1	het is goed voor een **mens** niet aan een vrouw verbonden te zijn,	.5
	7:7	Ik zou wel willen, dat alle **mensen** waren, zoals ikzelf.	.7
	7:23	Weest geen slaven van **mensen**.	.8
	7:26	dat het voor een **mens** goed is, zo te zijn.	.5
	9:8	Spreek ik hier soms van menselijk standpunt,	.3
		letterlijk: Spreek ik soms naar de **mens**,	
	11:28	**ieder** beproeve zichzelf en ete dan van het brood en drinke uit de beker.	.1
	13:1	Al ware het, dat ik met de tongen der **mensen** en der engelen sprak,	.8
	14:2	Want wie in een tong spreekt, spreekt niet tot **mensen**, maar tot God,	.9
	14:3	Maar wie profeteert, spreekt voor de **mensen** stichtend,	.9
	15:19	zijn wij de beklagenswaardigste van alle **mensen**.	.8
	15:21	Want, dewijl de dood er is door een **mens**,	.4
		is ook de opstanding der doden door een **mens**.	.4
	15:32	Indien ik te Efeze, naar de **mens**, met wilde dieren gevochten heb,	.3
	15:39	maar dat van **mensen** is anders dan dat van beesten,	.8
	15:45	de eerste **mens**, Adam, werd een levende ziel;	.1
	15:47	De eerste **mens** is uit de aarde, stoffelijk,	.1
		de tweede **mens** is uit de hemel.	.1
2Cor.	3:2	Onze brief zijt gij,... kenbaar en leesbaar voor alle **mensen**,	.8
	4:2	daar wij ... zo bij elk **menselijk** geweten onze eigen aanbeveling zijn	.8
	4:16	al vervalt ook onze uiterlijke **mens**,	.1
	5:11	Daar wij dan weten,... trachten wij de **mensen** te overtuigen;	.7
	8:21	niet alleen voor het oog des Heren, maar ook voor dat der **mensen**.	.8
	12:2	Ik weet van een **mens** in Christus, veertien jaar is het geleden –	.3
	12:3	ik weet van die **persoon** – of het ... was, weet ik niet, God weet het –	.3
	12:4	die het een **mens** niet geoorloofd is uit te spreken.	.5
Gal.	1:1	Paulus, een apostel, niet vanwege **mensen**,	.8
		noch door een **mens**, maar door Jezus Christus, en God, de Vader,	.4
	1:10	Tracht ik thans **mensen** te winnen, of God?	.7
		Of zoek ik **mensen** te behagen?	.9
		Indien ik nog **mensen** trachtte te behagen,	.9
	1:11	dat het evangelie, hetwelk door mij verkondigd is, niet is naar de **mens**.	.3
	1:12	Want ik heb het ook niet van een **mens** ontvangen of geleerd,	.4
	2:6	God ziet de **persoon** niet aan –	.4
	2:16	wetende, dat de **mens** niet gerechtvaardigd wordt uit werken der wet,	.1

	3:12	SV maar de **mens**, die deze dingen doet, zal daardoor leven.	.1°
	3:15	Broeders, ik spreek op menselijke wijze:	.3
		letterlijk: Broeders, ik spreek naar de **mens**:	
		zelfs het testament van een **mens**, dat rechtskracht verkregen heeft –	.4
	5:3	betuig ik aan ieder, ... dat hij verplicht is de gehele wet na te komen.	.5
		letterlijk: betuig ik aan ieder **mens**, ...	
	6:1	zelfs indien **iemand** op een overtreding betrapt wordt,	.1
	6:7	Want wat een **mens** zaait, zal hij ook oogsten.	.1
Ef.	2:15	om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe **mens** te scheppen,	.3
	3:5	dat ... niet bekend is geworden aan de kinderen der **mensen**,	.8
	3:16	opdat Hij u geve ... gesterkt te worden ... in de inwendige **mens**,	.3
	4:8	gaven gaf Hij aan de **mensen**.	.9
	4:14	door het valse spel der **mensen**,	.8
	4:22	dat gij, wat uw vroegere wandel betreft, de oude **mens** aflegt,	.3
	4:24	en de nieuwe **mens** aandoet, die naar (de wil van) God geschapen is	.3
	5:31	Daarom zal een **man** [zijn] vader en [zijn] moeder verlaten	.1
	6:7	en bereidwillig dienstbaar te zijn als aan de Here en niet aan **mensen**.	.9
Fil.	2:7	en aan de **mensen** gelijk geworden is.	.8
	2:8	En in zijn uiterlijk als een **mens** bevonden, heeft Hij Zich vernederd	.1
	4:5	Uw vriendelijkheid zij alle **mensen** bekend. De Here is nabij.	.9
Col.	1:28	Hem verkondigen wij, wanneer wij ieder **mens** terechtwijzen	.3
		en ieder **mens** onderrichten in alle wijsheid,	.3
		om ieder **mens** in Christus volmaakt te doen zijn.	.3
	2:8	in overeenstemming met de overlevering der **mensen**,	.8
	2:22	zoals het gaat met voorschriften en leringen van **mensen**.	.8
	3:9	de oude **mens** met zijn praktijken	.3
	3:23	verricht uw werk van harte, als voor de Here en niet voor **mensen**;	.9
1Thess.	2:4	niet om **mensen** te behagen, maar Gode, die onze harten keurt.	.9
	2:6	Ook zochten wij geen eer bij **mensen**, noch van u, noch van anderen,	.8
	2:13	dat gij ... het hebt aangenomen niet als een woord van **mensen**,	.8
	2:15	die Gode niet behagen en tegen alle **mensen** ingaan,	.9
	4:8	Daarom, wie dit verwerpt, verwerpt niet een **mens**, maar God,	.3
2Thess.	2:3	eerst moet de afval komen en de **mens** der wetteloosheid zich openbaren,	.1
	3:2	en dat wij bewaard blijven voor de wargeesten en slechte **mensen**;	.8
1Tim.	2:1	Ik vermaan u dan ... dankzeggingen te doen voor alle **mensen**,	.8
	2:4	dat alle **mensen** behouden worden en tot erkentenis der waarheid komen.	.7
	2:5	Want er is één God en ook één middelaar tussen God en **mensen**,	.8
		de **mens** Christus Jezus,	.1
	4:10	die een Heiland is voor alle **mensen**, inzonderheid voor de gelovigen.	.8
	5:24	Van sommige **mensen** zijn de zonden zo duidelijk, dat zij voor hen uitgaan	.8
	6:5	en geharrewar bij **mensen** die niet helder meer zijn van denken	.8
	6:9	begeerten, die de **mensen** doen wegzinken in verderf en ondergang.	.7
	6:11	Gij daarentegen, o **mens** Gods, ontvlucht deze dingen,	.2
	6:16	die geen der **mensen** gezien heeft of zien kan.	.8
2Tim.	2:2	vertrouw dat toe aan vertrouwde **mensen**,	.9
	3:2	want de **mensen** zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, pochers, vermetel,	.6
	3:8	het zijn **mensen**, wier denken bedorven is,	.6

2Tim.	3:13	Maar slechte **mensen** en bedriegers zullen van kwaad tot erger komen;	.6
	3:17	opdat de **mens** Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen	.1
Tit.	1:14	en niet het oor lenen aan Joodse verdichtsels en geboden van **mensen**,	.8
	2:11	Want de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle **mensen**,	.9
	3:2	vriendelijk zijn en alle zachtmoedigheid bewijzen aan alle **mensen**.	.7
	3:8	Die zijn schoon en voor de **mensen** nuttig;	.9
	3:10	Een **mens**, die scheuring maakt, moet gij ... afwijzen;	.3
Hebr.	2:6	Wat is de **mens**, dat Gij zijner gedenkt,	.1
		of des **mensen** zoon, dat Gij naar hem omziet?	.4
	5:1	Want elke hogepriester, die uit de **mensen** genomen wordt,	.8
		treedt voor de **mensen** op bij God, om gaven en offers te brengen	.8
	6:16	Want **mensen** zweren bij wie hoger is,	.6
	7:8	En hier ontvangen sterfelijke **mensen** tienden,	.6
	7:28	de wet stelt als hogepriester **mensen**, die met zwakheid behept zijn,	.7
	8:2	in de ware tabernakel, die de Here opgericht heeft, en niet een **mens**.	.1
	9:27	En zoals het de **mensen** beschikt is, éénmaal te sterven	.9
	13:6	De Here is mij een helper, ik zal niet vrezen; wat zou een **mens** mij doen?	.1
Jac.	1:7	zulk een **mens** moet niet menen, dat hij iets van de Here zal ontvangen,	.1
	1:19	ieder **mens** moet snel zijn om te horen, langzaam om te spreken,	.1
	2:20	Wilt gij weten, ... **mens**, dat het geloof zonder de werken niets uitwerkt?	.2
	2:24	Gij ziet, dat een **mens** gerechtvaardigd wordt uit werken	.1
	3:8	maar de tong kan geen **mens** bedwingen. Zij is een onberekenbaar kwaad,	.8°▾
	3:9	en met haar vervloeken wij de **mensen**,	.7
	5:17	Elia was slechts een **mens** zoals wij	.1
1Petr.	1:24	SV alle vlees is als gras, en alle heerlijkheid des **mensen** als een bloem	.4°°
	2:4	door de **mensen** wel verworpen, maar bij God uitverkoren en kostbaar,	.8
	2:15	dat gij ... de mond snoert aan de onwetendheid van de onverstandige **mensen**,	.8
	3:4	de verborgen **mens** uws harten,	.1
	4:2	niet meer naar de begeerten van **mensen**, maar naar de wil van God	.8
	4:6	opdat zij wèl, naar de **mens** ..., zouden geoordeeld worden	.7
2Petr.	1:21	want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een **mens**, maar,	.4
		door de Heilige Geest gedreven, hebben **mensen** van Godswege gesproken.	.6
	2:16	het ... lastdier, dat met **mensen**stem sprak, heeft de dwaasheid ... verhinderd.	.4
	3:7	de dag van het oordeel en van de ondergang der goddeloze **mensen**.	.8
1Joh.	5:9	Indien wij het getuigenis der **mensen** aannemen,	.8
Jud.	4	Want er zijn zekere **mensen** binnengeslopen –	.6
Openb.	1:13	en te midden van de kandelaren iemand als eens **mensen** zoon,	.4
	4:7	SV en het derde dier had het aangezicht als een **mens**,	.1°°
		en het derde dier had een gelaat als van een **mens**,	.4▾▾
	8:11	vele van de **mensen** stierven van het water, omdat het bitter geworden was.	.8
	9:4	de **mensen**, die het zegel van God niet op hun voorhoofden hadden.	.7
	9:5	maar dat de **mensen** zouden gepijnigd worden, vijf maanden lang;	.3
	9:6	En in die dagen zullen de **mensen** de dood zoeken,	.6
	9:7	en hun aangezichten waren als aangezichten van **mensen**;	.8
	9:10	en in hun staarten was hun macht om de **mensen** schade toe te brengen,	.7
	9:15	engelen ... werden losgelaten om het derde deel van de **mensen** te doden.	.8
	9:18	Door deze drie plagen werd het derde deel van de **mensen** gedood;	.8

9:20	wie van de **mensen** overgebleven waren ..., bekeerden zich toch niet	.8
11:13	en zevenduizend **personen** werden door de aardbeving gedood,	.8
13:13	zodat het zelfs vuur ... doet nederdalen ... ten aanschouwen van de **mensen**.	.8
13:18	het is een getal van een **mens**, en zijn getal is zeshonderd zesenzestig	.4
14:4	Dezen zijn gekocht uit de **mensen** als eerstelingen voor God en het Lam.	.8
14:14	En ik zag ... op de wolk iemand gezeten als eens **mensen** zoon	.4
16:2	en er kwam een boos en kwaadaardig gezwel aan de **mensen**,	.7
16:8	en haar werd gegeven de **mensen** te verzengen met vuur.	.7°▾
16:9	En de **mensen** werden verzengd door de grote hitte	.6▾
16:18	SV hoedanige niet is geschied van dat de **mensen** op de aarde geweest zijn,	.6°°
	zo groot als er geen geweest is, sedert een **mens** op de aarde was;	.1▾▾
16:21	hagel(stenen), een talent zwaar, vielen uit de hemel op de **mensen**,	.7
	en de **mensen** lasterden God vanwege de plaag van de hagel,	.6
18:13	(lading) van paarden en wagens en van lichamen; en zielen van **mensen**.	.8
21:3	Zie, de tent van God is bij de **mensen** en Hij zal bij hen wonen,	.8
21:17	honderd vierenveertig el, **mensen**maat, die engelenmaat is.	.4

407 ἀνθυπατεύω anthupateuō

Het werkwoord *anthupateuō* betekent 'proconsul zijn' (zie verder onder *408 anthupatos* 'proconsul').

.1	ἀνθυπατεύοντος	anthupateuontos	proconsul zijnde (2 ev m/o)

Hand. 18:12	Maar **toen** Gallio **landvoogd** van Achaje **was**,	°°

408 ἀνθύπατος anthupatos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *anthupatos* betekent 'proconsul, landvoogd, gouverneur'.

In het Romeinse keizerrijk bestuurden 'proconsuls' de provincies van de senaat, waartoe o.a. de provincies Cyprus (Hand.13:7) en Achaje (Hand.18:12) behoorden. De officiële Griekse vertaling van het Latijnse 'proconsul' is *anthupatos*, wat in het Nederlands behalve met 'pronconsul' ook wel met 'landvoogd', 'stadhouder' of 'gouverneur' wordt weergegeven. Zie ook *2025 hēgemōn.*

.1	ἀνθύπατος	anthupatos	proconsul (1)
.2	ἀνθύπατον	anthupaton	proconsul (4)
.3	ἀνθυπάτῳ	anthupatōi	proconsul (3)
.4	ἀνθύπατοί	anthupatoi	proconsuls (1)
.[5]	ἀνθυπάτου	anthupatou	proconsul (2)

Hand.	13:7	hij hield zich op bij de **landvoogd** Sergius Paulus, een verstandig man.	.3
	13:8	Maar Elymas ... trachtte de **landvoogd** van het geloof afkerig te maken.	.2
	13:12	Toen de **landvoogd** zag, wat er gebeurd was, kwam hij tot geloof,	.1
	18:12	toen Gallio **landvoogd** van Achaje was,	.[5]▾▾
	19:38	er worden rechtszittingen gehouden en er zijn **landvoogden**;	.4

409	ἀνίημι	an-iēmi

Het werkwoord *an-iēmi* betekent 'loslaten, laten schieten, nalaten'.

In letterlijke zin wordt gesproken van het 'losmaken' van boeien van een gevangene (Hand.16:26) of van touwen waarmee de stuurriemen van een schip zijn vastgebonden (Hand.27:40).

In overdrachtelijke zin wordt *an-iēmi* gebruikt voor het 'laten schieten, in de steek laten' van mensen (Hebr.13:5) of het 'laten schieten' van dreigementen of het 'ophouden met' dreigementen (Ef.6:9).

.1	ἀνιέντες	an-ientes	nalatend (1 mv m)
.2	ἀνῶ	an-ō	(dat) ik nalaat (aor)
.3	ἀνέντες	an-entes	nalatend (1 mv m; aor)
.4	ἀνέθη	an-ethē	hij is nagelaten (aor)

Hand. 16:26	en terstond gingen alle deuren open en de boeien van allen **raakten los**.	.4
27:40	**terwijl zij** meteen de roerbanden **losmaakten**,	.3
Ef. 6:9	En gij, heren, handelt evenzo jegens hen; **laat** het dreigen **na**.	.1
Hebr. 13:5	Hij heeft gezegd: **Ik zal** u geenszins **begeven**,	.2

410	ἀνίλεως	anileōs

Het bijvoeglijk naamwoord *anileōs* betekent 'zonder genade, ongenadig, onbarmhartig'.

.1	ἀνίλεως	anileōs	zonder genade (1 ev m/v)

Jac.	2:13	Want **onbarmhartig** zal het oordeel zijn	°°

411	ἄνιπτος	aniptos

Het bijvoeglijk naamwoord *aniptos* betekent 'ongewassen'.

.1	ἀνίπτοις	aniptois	ongewassen (3 mv m/v/o)

Matt.	15:20	maar het eten met **ongewassen** handen maakt een mens niet onrein.	
Marc.	7:2	dat sommige ... met onreine, dat is **ongewassen**, handen hun brood aten –	
	7:5	SV Waarom wandelen uw discipelen niet ... maar eten ... met **ongewassen** handen	?°°

412	ἀνίστημι	an-istēmi

Het werkwoord *an-istēmi* betekent 'doen opstaan, oprichten, opwekken' en bij mediale vormen 'opstaan'. (Ook enkele aoristus-vormen hebben – ofschoon actief in uiterlijk – dezelfde betekenis als het medium.)

In letterlijke zin worden 'doen opstaan' en 'opstaan' veel gebruikt in verband met mensen die zitten (Hand.26:30) of liggen (Hand.9:41) en vaak ook ziek of zelfs dood zijn (Hand.13:34). In Marc.14:60 treffen we 'opstaan naar het midden' aan als verkorting van 'opstaan en lopen naar het midden'.

In overdrachtelijke zin wordt gesproken van 'een profeet doen opstaan', d.w.z. 'een profeet laten verschijnen' (Hand.3:22; vgl. Deut.18:15), of het 'opstaan' van een koning, d.w.z. het 'aan de macht komen' (Hand.7:18; vgl. Ex.1:8). Soms heeft het 'opstaan' de betekenis van 'in actie komen' (Hand.6:9), een betekenis die ook geregeld meespeelt bij het aangeven van het begin van gaan of lopen (bv. Matt.9:9).

.1	ἀναστήσω	ana-stēsō	(dat) ik doe opstaan (aor) – ik zal doen opstaan
.2	ἀναστήσει	ana-stēsei	hij zal doen opstaan
.3	ἀναστήσειν	ana-stēsein	zullen doen opstaan
.4	ἀνέστησεν	an-estēsen	hij heeft doen opstaan (aor)
.5	ἀνέστη	an-estē	hij is opgestaan (aor)
.6	ἀνέστησαν	an-estēsan	zij zijn opgestaan (aor)
.7	ἀναστῇ	ana-stēi	(dat) hij opstaat (aor)
.8	ἀναστῶσιν	ana-stōsin	(dat) zij opstaan (aor)
.9	ἀνάστηθι	ana-stēthi	sta op! (aor)
.10	ἀνάστα	ana-sta	sta op! (aor)
.11	ἀναστῆναι	ana-stēnai	opstaan (aor)
.12	ἀναστήσας	ana-stēsas	doende opstaan (1 ev m; aor)
.13	ἀναστάς	ana-stas	opstaande (1 ev m; aor)
.14	ἀναστάντες	ana-stantes	opstaande (1 mv m; aor)
.15	ἀναστᾶσα	ana-stasa	opstaande (1 ev v; aor)
.16	ἀναστάν	ana-stan	opstaande (1/4 ev o; aor)
.17	ἀνίσταται	an-istatai	hij staat op (med)
.18	ἀνίστασθαι	an-istasthai	opstaan (med)
.19	ἀνιστάμενος	an-istamenos	opstaande (1 ev m; med)
.20	ἀναστήσεται	ana-stēsetai	hij zal opstaan (med)
.21	ἀναστήσονται	ana-stēsontai	zij zullen opstaan (med)

Matt.	9:9	en Hij zeide tot hem: Volg Mij. En hij **stond op en** volgde Hem.	.13
	12:41	De mannen van Nineve **zullen** in het oordeel **opstaan** met dit geslacht	.21
	17:9	SV totdat de Zoon des mensen **zal opgestaan zijn** uit de doden.	.7°°
	20:19	SV en ten derden dage **zal Hij** weer **opstaan**.	.20°°
	22:24	indien iemand sterft ..., **zal** zijn broeder ... nakomelingschap **verwekken**.	.2
	26:62	En de hogepriester **stond op en** zeide tot Hem: Geeft Gij geen antwoord;	.13
Marc.	1:35	En vroeg, nog diep in de nacht, **stond** Hij **op en** ging naar buiten	.13
	2:14	en Hij zeide tot hem: Volg Mij. En hij **stond op en** volgde Hem.	.13
	3:26	En indien de satan **opstaat** tegen zichzelf ..., kan hij niet bestaan,	.5
	5:42	En het meisje **stond** onmiddellijk **op** en het kon lopen;	.5
	7:24	En Hij **stond op en** vertrok vandaar naar het gebied van Tyrus.	.13
	8:31	dat de Zoon des mensen veel moest lijden en ... na drie dagen **opstaan**.	.11
	9:9	voordat de Zoon des mensen uit de doden **zou zijn opgestaan**.	.7
	9:10	zij ... trachtten ... te weten te komen, wat het was, uit de doden **opstaan**.	.11
	9:27	Doch Jezus vatte zijn hand, richtte hem op, en **hij stond op**.	.5

Marc.	9:31	en drie dagen na zijn dood **zal Hij opstaan**.	.20
	10:1	En Hij **stond op en** vertrok vandaar naar het gebied van Judea	.13
	10:34	en na drie dagen **zal Hij opstaan**.	.20
	10:50	SV En hij, zijn mantel afgeworpen hebbende, **stond op, en** kwam tot Jezus.	.13°°
	12:23	wanneer **zij opstaan**, van wie van hen zal zij dan de vrouw zijn?	.8°
	12:25	Want wanneer **zij** uit de doden **opstaan**, huwen zij niet,	.8
	14:57	En er stonden enigen op, die een vals getuigenis tegen Hem aflegden, letterlijk: En enigen, **opstaande**, getuigden vals tegen Hem,	.14
	14:60	de hogepriester **stond op en hij trad** naar voren **en** ondervroeg Jezus	.13
	16:9	[**Toen Hij** des morgens vroeg op de eerste dag der week **opgestaan was**,	.13°
Luc.	1:39	Maria dan **maakte zich op** ... **en** reisde met spoed naar het bergland,	.15
	4:16	en **Hij** ging ... naar de synagoge en **stond op** om voor te lezen.	.5
	4:29	Zij **stonden op en** wierpen Hem de stad uit	.14
	4:38	Daarna **stond** Hij **op en** ging van de synagoge naar het huis van Simon.	.13
	4:39	Onmiddellijk **stond** zij **op en** diende hen.	.15
	5:25	onmiddellijk **stond** hij voor hun ogen **op** ... **en** ging naar zijn huis,	.13
	5:28	En hij liet alles achter, **stond op en** volgde Hem.	.13
	6:8	Sta op en ga in het midden staan. Hij **stond op en** ging staan.	.13
	8:55	En haar geest keerde terug en **zij stond** dadelijk **op**	.5
	9:8	dat een der oude profeten **was opgestaan**.	.5
	9:19	dat een der oude profeten **was opgestaan**.	.5
	10:25	En zie, een wetgeleerde **stond op** om Hem te verzoeken	.5
	11:7	ik kan niet **opstaan om** ze u **te** geven.	.13
	11:8	zelfs al zou hij niet **opstaan en** ze geven, omdat hij zijn vriend was,	.13
	11:32	De mannen van Nineve **zullen** in het oordeel **opstaan** met dit geslacht	.21
	15:18	Ik zal **opstaan en** naar mijn vader gaan en tot hem zeggen:	.13
	15:20	En hij **stond op en** keerde naar zijn vader terug.	.13
	16:31	indien iemand uit de doden **opstaat**,	.7
	17:19	En Hij zeide tot hem: **Sta op**, ga heen, uw geloof heeft u behouden.	.13
	18:33	en zij zullen Hem geselen en doden, en ten derden dage **zal Hij opstaan**.	.20
	22:45	En Hij **stond op** van het gebed **en** ging tot zijn discipelen	.13
	22:46	Waarom slaapt gij? **Staat op**, bidt, dat gij niet in verzoeking komt.	.14
	23:1	En de gehele menigte van hen **stond op en** leidde Hem voor Pilatus.	.16
	24:7	dat de Zoon des mensen moest ... **opstaan**.	.11
	24:12	[Doch Petrus **stond op en** liep snel naar het graf.	.13°
	24:33	En zij **stonden op** en keerden terzelfder tijd terug naar Jeruzalem	.14
	24:46	dat de Christus moest lijden en ten derden dage **opstaan** uit de doden,	.11
Joh.	6:39	dat **Ik** ... het **opwekke** ten jongsten dage.	.1
	6:40	en **Ik zal** hem **opwekken** ten jongsten dage.	.1
	6:44	en **Ik zal** hem **opwekken** ten jongsten dage.	.1
	6:54	en **Ik zal** hem **opwekken** ten jongsten dage.	.1
	11:23	Jezus zeide tot haar: Uw broeder **zal opstaan**.	.20
	11:24	Ik weet, dat **hij zal opstaan** bij de opstanding ten jongsten dage.	.20
	11:31	De Joden ... zagen Maria ijlings opstaan ... letterlijk: De Joden ... zagen Maria, dat **zij** ijlings **opstond**	.5
	20:9	zij kenden de Schrift nog niet, dat Hij uit de doden moest **opstaan**.	.11

Hand.	1:15	in die dagen **stond** Petrus **op** onder de broeders ... **en** hij sprak:	.13
	2:24	God evenwel **heeft** Hem **opgewekt**, want Hij verbrak de weeën van de dood,	.4
	2:30	SV **dat** hij ..., zoveel het vlees aangaat, de Christus **verwekken zou**.	.3°
	2:32	Deze Jezus **heeft** God **opgewekt**, waarvan wij allen getuigen zijn.	.4
	3:22	Mozes toch heeft gezegd: De Here God **zal** u een profeet **doen opstaan**	.2
	3:26	God heeft ... voor u zijn Knecht **doen opstaan en** Hem tot u gezonden,	.12
	5:6	En de jonge mannen **stonden op en** legden hem af, en zij droegen hem uit	.14
	5:17	Maar de hogepriester **stond op** ... **en** zij werden vervuld met naijver,	.13
	5:34	een zeker Farizeeër ... **stond op en** verzocht ... buiten te doen staan,	.13
	5:36	Want vóór deze dagen **stond** Teudas **op**, die beweerde, dat hij iets was,	.5
	5:37	Na hem **stond** Judas de Galileeër **op**, in de dagen der inschrijving,	.5
	6:9	**er stonden** sommigen **op** ... van de zogenaamde synagoge der Libertijnen,	.6
	7:18	totdat er over Egypte een andere koning **aan het bewind kwam**,	.5
	7:37	Een profeet gelijk mij **zal** God u uit uw broeders **doen opstaan**.	.2
	8:26	**Sta op** en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem afdaalt	.9
	8:27	En hij **stond op en** ging.	.13
	9:6	Maar **sta op** en ga de stad binnen	.9
	9:11	de Here zeide tot hem: **Sta op en** ga naar de straat, die de Rechte heet,	.13
	9:18	en hij **stond op en** werd gedoopt;	.13
	9:34	En Petrus zeide tot hem: Eneas, Jezus Christus geneest u; **sta op**	.9
		en maak zelf uw bed op. En **hij stond** onmiddellijk **op**.	.5
	9:39	En Petrus **stond op en** ging met hen mede.	.13
	9:40	En hij wendde zich tot het lichaam en zeide: Tabita, **sta op**!	.9
	9:41	en **hij** gaf haar de hand en **richtte** haar **op**;	.4
	10:13	En er kwam een stem tot hem: **Sta op**, Petrus, slacht en eet!	.13
	10:20	**sta** dan **op**, ga naar beneden en reis ... met hen mede,	.13
	10:23	En de volgende dag **stond** hij **op en** vertrok met hen,	.13*
	10:26	Maar Petrus richtte hem op en zeide: **Sta op**, ik ben zelf ook een mens.	.9
	10:41	na**dat** Hij uit de doden **was opgestaan**;	.11
	11:7	ik hoorde ook een stem tot mij zeggen: **Sta op**, Petrus, slacht en eet!	.13
	11:28	één ... **stond op en** gaf ... te kennen, dat een grote hongersnood zou komen	.13
	12:7	**Sta** snel **op**. En de ketenen vielen van zijn handen.	.10
	13:16	En Paulus **stond op**, wenkte met zijn hand **en** zeide: Mannen van Israël	.13
	13:32	dat God de belofte ... vervuld heeft **door** Jezus **op te wekken**.	.12
	13:34	En dat **Hij** Hem uit de doden **heeft opgewekt**,	.4
	14:10	en hij zeide met luider stem: **Ga** recht op uw voeten **staan**!	.9
	14:20	toen de discipelen hem omringd hadden, **stond** hij **op en** ging ... binnen.	.13
	15:7	toen daarover veel verschil van mening rees, **stond** Petrus **op en** zeide	.13
	17:3	door aanhalingen uitleggende, dat de Christus moest lijden en **opstaan**	.11
	17:31	waarvan Hij ... het bewijs geleverd heeft **door** Hem uit de doden **op te wekken**.	.12
	20:30	uit uw eigen midden **zullen** mannen **opstaan**, die verkeerde dingen spreken	.21
	22:10	En de Here zeide tot mij: **Sta op en** reis naar Damascus,	.13
	22:16	En nu, wat aarzelt gij nog? **Sta op**, laat u dopen en uw zonden afwassen,	.13
	23:9	en sommige van de schriftgeleerden ... **stonden op en** streden heftig	.14
	26:16	Maar **richt u op** en sta op uw voeten; want hiertoe ben Ik u verschenen	.9
	26:30	En de koning **stond op** en de stadhouder en Bernice	.5

Rom.	14:9	SV Want daartoe **is** Christus ook gestorven, en **opgestaan**,	.5°
	15:12	en Hij, **die opstaat**, om over de heidenen te regeren;	.19
1Cor.	10:7	Het volk zette zich neder om te eten ... en **zij stonden op** om te dansen.	.6
Ef.	5:14	Daarom heet het: Ontwaak, gij die slaapt, en **sta op** uit de doden,	.10
1Thess.	4:14	indien wij geloven, dat Jezus gestorven en **opgestaan is**,	.5
	4:16	en zij, die in Christus gestorven zijn, **zullen** het eerst **opstaan**;	.21
Hebr.	7:11	**dat** een andere priester naar de ordening van Melchisedek **opstond**,	.18
	7:15	als naar het evenbeeld van Melchisedek een andere priester **opstaat**,	.17

413 ἀνόητος anoētos

Het bijvoeglijk naamwoord *anoētos* betekent 'zonder denken, dom, dwaas'.

Niet alleen mensen worden 'dom, dwaas' genoemd (bv. Gal.3:1), maar ook zaken, waar dwazen zich mee inlaten, bv. 'dwaze' begeerten (1Tim.6:9).

.1	ἀνόητοι	anoētoi	dom (1 mv m/v)
.2	ἀνόητοι	anoētoi	zie 1
.3	ἀνοήτους	anoētous	dom (4 mv m/v)
.4	ἀνοήτοις	anoētois	dom (3 mv m/v/o)

Luc.	24:25	En Hij zeide tot hen: O **onverstandigen** en tragen van hart,	.2
Rom.	1:14	van wijzen en **onwetenden** ben ik een schuldenaar.	.4
Gal.	3:1	O, **onverstandige** Galaten, wie heeft u betoverd,	.2
	3:3	Zijt gij zo **onverstandig**?	.1
1Tim.	6:9	wie rijk willen zijn, vallen ... in vele **dwaze** en schadelijke begeerten,	.3
Tit.	3:3	Want vroeger waren ook wij **verdwaasd**, ongehoorzaam, dwalende,	.1

414 ἄνοια anoia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anoia* betekent 'onverstand, dwaasheid, onzinnigheid'.

In het NT wordt 'dwaasheid' toegeschreven aan de Farizeeën ('ze werden vervuld met dwaasheid' wil zoiets zeggen als 'ze raakten buiten zinnen van woede', Luc.6:11) en aan dwaalleraren (2Tim.3:9).

.1	ἀνοίας	anoias	dwaasheid (2 ev – 4 mv)
.2	ἄνοια	anoia	dwaasheid (1)

Luc.	6:11	En zij raakten volkomen hun verstand kwijt letterlijk: En zij werden vervuld **met onzinnigheid**	.1
2Tim.	3:9	want hun **onzinnigheid** zal aan allen overduidelijk worden,	.2

415	ἀνοίγω	an-oigō

Het werkwoord *an-oigō* betekent 'openen'.

In de eerste plaats worden er deuren geopend, zowel letterlijk (bv. de deuren van de gevangenis, Hand.5:19) als figuurlijk (bv. de deur van het geloof, Hand.14:27; vgl. Col.4:3). Soms maakt de context duidelijk dat het gaat om een deur zonder dat die genoemd wordt (Matt.25:11).

In de tweede plaats worden bepaalde ruimtes geopend waar mensen in of uit kunnen gaan, bv. een heiligdom (Openb.11:9) of de hemel (Matt.3:16) of graven (Matt.27:52).

In de derde plaats worden voorwerpen die dicht zijn, geopend, bv. een boekrol (Luc.4:17) of een zegel (d.w.z. een met een zegel beveiligde boekrol, Openb.5:9). Ook opent men de mond om te spreken (bv. Matt.5:2) en worden – bij een genezing – zintuigen geopend, bv. de ogen (Joh.9:10), en de oren (Marc.7:35).

.1	ἀνοίγει	anoigei	hij opent
.2	ἀνοίγειν	anoigein	openen
.3	ἀνοίγων	anoigōn	openend (1 ev m)
.4	ἀνοίξω	anoixō	(dat) ik open (aor) – ik zal openen
.5	ἀνέῳξεν	an-eōixen	hij heeft geopend (aor)
.6	ἤνοιξεν	ēnoixen	hij heeft geopend (aor)
.7	ἀνοίξῃ	anoixēi	(dat) hij opent (aor)
.8	ἀνοίξωσιν	anoixōsin	(dat) zij openen (aor)
.9	ἄνοιξον	anoixon	open! (aor)
.10	ἀνοῖξαι	anoixai	openen (aor)
.11	ἀνοίξας	anoixas	openend (1 ev m; aor)
.12	ἀνοίξαντες	anoixantes	openend (1 mv m; aor)
.13	ἀνέῳγεν	an-eōigen	hij is geopend
.14	ἀνεῳγότα	an-eōigota	geopend (4 ev m – 1/4 mv o)
.15	ἀνοιγήσεται	anoigēsetai	hij zal geopend worden (pass)
.16	ἀνεῴχθη	an-eōichthē	hij is geopend (aor pass)
.17	ἠνοίχθη	ēnoichthē	hij is geopend (aor pass)
.18	ἠνεῴχθη	ēn-eōichthē	hij is geopend (aor pass)
.19	ἠνοίγη	ēnoigē	hij is geopend (aor pass)
.20	ἀνεῴχθησαν	an-eōichthēsan	zij zijn geopend (aor pass)
.21	ἠνεῴχθησαν	ēn-eōichthēsan	zij zijn geopend (aor pass)
.22	ἀνοιχθῶσιν	anoichthōsin	(dat) zij geopend worden (aor pass)
.23	ἀνεῳχθῆναι	an-eōichthēnai	geopend worden (aor pass)
.24	ἀνεῳγμένος	an-eōigmenos	geopend (1 ev m; med)
.25	ἀνεῳγμένον	an-eōigmenon	geopend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.26	ἀνεῳγμένους	an-eōigmenous	geopend (4 mv m; med)
.27	ἀνεῳγμένων	an-eōigmenōn	geopend (2 mv m/v/o; med)
.28	ἠνεῳγμένη	ēn-eōigmenē	geopend (1 ev v; med)
.29	ἀνεῳγμένην	an-eōigmenēn	geopend (4 ev v; med)
.30	ἀνεῳγμένης	an-eōigmenēs	geopend (2 ev v; med)
.31	ἀνεῳγμένας	an-eōigmenas	geopend (4 mv v; med)
.32	ἀνεῳγμένον	an-eōigmenon	zie 25

.33	ἠνεῳγμένον	ēn-eōigmenon	geopend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[34]	ἀνοιγῶσιν	anoigōsin	(dat) zij geopend worden (aor pass)
.[35]	ἠνοίγησαν	ēnoigēsan	zij zijn geopend (aor pass)
.[36]	ἀνοίξει	anoixei	hij zal openen
.[37]	ἠνεῳγμένην	ēn-eōigmenēn	geopend (4 ev v; med)
.[38]	ἀνεῳγμένη	an-eōigmenē	geopend (1 ev v; med)
.[39]	ἤνοιξαν	ēnoixan	zij hebben geopend (aor)
.[40]	ἠνοίχθησαν	ēnoichthēsan	zij zijn geopend (aor pass)
.[41]	ἠνέῳξεν	ēn-eōixen	hij heeft geopend (aor)
.[42]	ἀνοίγεται	anoigetai	hij wordt geopend (med)

Matt.	2:11	En zij **ontsloten** hun kostbaarheden **en** boden hem geschenken aan:	.12
	3:16	En zie, de hemelen **openden zich**, en hij zag de Geest Gods nederdalen	.20/.21
	5:2	En Hij **opende** zijn mond **en** leerde hen, zeggende:	.11
	7:7	zoekt en gij zult vinden; klopt en u **zal opengedaan worden**.	.15
	7:8	ieder, die bidt, ontvangt, ... en wie klopt, hem **zal opengedaan worden**.	.15
	9:30	En hun ogen **gingen open**. En Jezus verbood hun ten strengste en zeide:	.20/.21
	13:35	toen hij zeide: **Ik zal** mijn mond **opendoen** met gelijkenissen,	.4
	17:27	En **wanneer gij** zijn bek **opendoet**, zult gij een zilverstuk vinden.	.11
	20:33	Zij zeiden tot Hem: Here, dat onze ogen **geopend worden**.	.22/.[34]
	25:11	Later kwamen ook de andere maagden en zeiden: Heer, heer, **doe** ons **open**!	.9
	27:52	de graven **gingen open** en vele lichamen der ... heiligen werden opgewekt.	.20
Marc.	7:35	En zijn oren **werden geopend** en terstond werd de band zijner tong los	.[35]"
Luc.	1:64	En terstond **werd** zijn mond **geopend** en zijn tong (losgemaakt),	.16
	3:21	**dat**, toen ook Jezus gedoopt werd en in gebed was, de hemel **zich opende**,	.23
	4:17	**toen Hij** het boek **geopend had**, vond Hij de plaats, waar geschreven is:	.11"
	11:9	Bidt en u zal gegeven worden; ... klopt en u **zal opengedaan worden**.	.15
	11:10	ieder, die bidt, ontvangt ... en wie klopt, hem **zal opengedaan worden**.	.15/.[42]
	12:36	om hem, als hij komt en klopt, terstond te kunnen opendoen.	.8
		letterlijk: opdat **zij** hem ... terstond **opendoen**.	
	13:25	Here, **doe** ons **open**, en Hij zal antwoorden en tot u zeggen:	.9
Joh.	1:52	gij zult de hemel **open** zien en de engelen Gods opstijgen en nederdalen	.14
	9:10	Zij zeiden tot hem: Hoe **zijn** dan uw ogen **geopend**?	.20/.21
	9:14	Nu was het sabbat op de dag, dat Jezus ... zijn ogen **opende**.	.5
	9:17	Wat zegt gij van Hem, daar **Hij** uw ogen **geopend heeft**?	.6/.[41]
	9:21	en wie zijn ogen **geopend heeft**, wij weten het niet;	.6
	9:26	Wat heeft Hij aan u gedaan? Hoe **heeft Hij** uw ogen **geopend**?	.6
	9:30	maar mijn ogen **heeft Hij geopend**.	.5/.6
	9:32	dat iemand de ogen van een blindgeborene **geopend heeft**.	.6/.[41]
	10:3	Voor hem **doet** de deurwachter **open** en de schapen horen naar zijn stem	.1
	10:21	een boze geest kan toch de ogen van blinden niet **openen**?	.2/.10
	11:37	**die** de ogen van de blinde **heeft geopend**,	.11
Hand.	5:19	Maar een engel des Heren **opende** des nachts de deuren van de gevangenis	.6/.11
	5:23	maar, **toen wij hem openden**, vonden wij er niemand in.	.12
	7:56	en hij zeide: Zie, ik zie de hemelen **geopend**	.26°°
	8:32	zo **doet Hij** zijn mond niet **open**.	.1
	8:35	Filippus **opende** zijn mond, en uitgaande van ... , predikte hij hem Jezus.	.11

	9:8	en **hoewel** hij zijn ogen **open had**, kon hij niets zien,	.27
	9:40	Tabita, sta op! En **zij opende** haar ogen en zag Petrus	.6
	10:11	en hij zag de hemel **geopend** en een voorwerp nederdalen	.25
	10:34	En Petrus **opende** zijn mond **en** zeide:	.11
	12:10	die naar de stad leidde, welke vanzelf voor hen **openging**.	.17/.19
	12:14	**deed zij** van blijdschap het voorportaal niet **open**,	.6
	12:16	en **toen zij opengedaan hadden**, zagen zij hem en waren verbijsterd.	.12
	14:27	en dat **Hij** ook voor de heidenen een deur des geloofs **had geopend**.	.6
	16:26	terstond **gingen** alle deuren **open** en de boeien van allen raakten los.	.20/.21
	16:27	En de bewaarder ... zag de deuren der gevangenis **openstaan**,	.31
	18:14	En toen Paulus op het punt stond zijn mond **te openen**, zeide Gallio	.2
	26:18	**om** hun ogen **te openen** ter bekering uit de duisternis tot het licht	.10
Rom.	3:13	Hun keel is een **open** graf, met hun tong plegen zij bedrog,	.24
1Cor.	16:9	want mij **is** een grote en machtige deur **geopend**	.13
2Cor.	2:12	**Toen** ik nu te Troas was gekomen ..., en mij een deur **geopend was**	.30
	6:11	Onze mond **heeft zich** tegen u **geopend**, Korintiërs,	.13
Col.	4:3	en bidt tevens voor ons, dat God een deur voor ons woord **opene**,	.7
Openb.	3:7	de Heilige, de Waarachtige, die de sleutel Davids heeft, **die opent**	.3
		en niemand zal sluiten, en Hij sluit en niemand **opent**.	.1/.[36]
		SV en niemand sluit, en Hij sluit en niemand opent.	.3''
		letterlijk: en niemand sluit dan degene **die opent**, en niemand opent.	
	3:8	zie, Ik heb een **geopende** deur voor uw aangezicht gegeven,	.29/.[37]
	3:20	Indien iemand naar mijn stem hoort en de deur **opent**,	.7
	4:1	Na deze dingen zag ik, en zie, er was een deur **geopend** in de hemel;	.28/.[38]
	5:2	Wie is waardig de boekrol **te openen** en haar zegels te verbreken?	.10
	5:3	En niemand in de hemel ... kon de boekrol **openen** of haar inzien	.10
	5:4	ik weende zeer, omdat niemand waardig was gebleken de boekrol **te openen**	.10
	5:5	de leeuw ... heeft overwonnen **om** de boekrol en haar zeven zegels **te openen**.	.10/.3
	5:9	Gij zijt waardig de boekrol te nemen en haar zegels **te openen**;	.10
	6:1	toen het Lam een van de zeven zegels **opende**,	.6
	6:3	toen **Hij** het tweede zegel **opende**, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom!	.6
	6:5	toen **Hij** het derde zegel **opende**, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom!	.6
	6:7	En toen **Hij** het vierde zegel **opende**, hoorde ik ... zeggen: Kom!	.6
	6:9	En toen **Hij** het vijfde zegel **opende**, zag ik onder het altaar de zielen	.6
	6:12	toen **Hij** het zesde zegel **opende**,	.6
	8:1	En toen **Hij** het zevende zegel **opende**, kwam er een stilte in de hemel,	.6
	9:2	En **zij opende** de put des afgronds en er steeg rook op uit de put,	.6
	10:2	en hij had in zijn hand een **geopend** boekje	.32/.33
	10:8	Ga heen, neem het boek, **dat geopend ligt** in de hand van de engel,	.33/.25
	11:19	En de tempel Gods, die in de hemel is, **ging open**	.19/.17
	12:16	En de aarde kwam de vrouw te hulp en de aarde **opende** haar mond	.6
	13:6	En (het beest) **opende** zijn mond tot lasteringen tegen God,	.6
	15:5	en de tempel van de tent der getuigenis in de hemel **ging open**;	.19
	19:11	En ik zag de hemel **geopend**, en zie, een wit paard;	.25/.33
	20:12	en **er werden** boeken **geopend**.	.21/.[39]/.[40]
		En nog een ander boek **werd geopend**, het (boek) des levens;	.18/.17

416	ἀνοικοδομέω	an-oikodomeō

Het werkwoord *an-oikodomeō* betekent 'weer opbouwen'.
De Here zal de vervallen hut van David 'weer opbouwen' (Hand.15:16, geciteerd uit Amos 9:11).

.1	ἀνοικοδομήσω	an-oikodomēsō	(dat) ik weer opbouw (aor) – ik zal weer opbouwen

Hand. 15:16 Daarna **zal Ik** wederkeren en de vervallen hut van David **weder opbouwen**,
en wat daarvan is ingestort, **zal Ik weder opbouwen**,

417	ἄνοιξις	anoixis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anoixis* betekent '(het) openen'.

.1	ἀνοίξει	anoixei	(het) openen (3 ev)

Ef. 6:19 dat mij bij het **openen** van mijn mond het woord geschonken worde,

418	ἀνομία	anomia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anomia* betekent 'wetteloosheid, ongerechtigheid'.
De 'wetteloosheid' staat tegenover *1204 dikaiosunē* 'rechtvaardigheid, gerechtigheid' (bv. 2Cor.6:14). In verband met de eindtijd spreekt Paulus van 'de mens van de wetteloosheid', d.w.z. 'de wetteloze mens (bij uitstek)' (2Thess.2:3) en van 'het mysterie van de wetteloosheid' (vs.7).
Vooral in het meervoud heeft *anomia* de meer concrete betekenis van 'wetteloze daad' (bv. Hebr.10:17).

.1	ἀνομία	anomia	wetteloosheid (1)
.2	ἀνομίαν	anomian	wetteloosheid (4)
.3	ἀνομίας	anomias	wetteloosheid (2 ev – 4 mv)
.4	ἀνομίᾳ	anomiāi	wetteloosheid (3)
.5	ἀνομίαι	anomiai	wetteloosheden (1)
.6	ἀνομιῶν	anomiōn	wetteloosheden (2)

Matt.	7:23	Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij werkers der **wetteloosheid**.	.2
	13:41	die de **ongerechtigheid** bedrijven,	.2
	23:28	doch van binnen zijt gij vol huichelarij en **wetsverachting**.	.3
	24:12	omdat de **wetsverachting** toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen.	.2
Rom.	4:7	Zalig zij, wier **ongerechtigheden** vergeven en wier zonden bedekt zijn.	.5
	6:19	gelijk gij uw leden gesteld hebt ten dienste ... van de **wetteloosheid**	.4
		tot **wetteloosheid**, zo stelt nu uw leden ten dienste van de gerechtigheid	.2
2Cor.	6:14	want wat heeft gerechtigheid gemeen met **wetteloosheid**,	.4

2Thess.	2:3	eerst moet de afval komen en de mens der **wetteloosheid** zich openbaren,	.3''
	2:7	Want het geheimenis der **wetteloosheid** is reeds in werking;	.3
Tit.	2:14	om ons vrij te maken van alle **ongerechtigheid**,	.3
Hebr.	1:9	Gerechtigheid hebt Gij liefgehad en **ongerechtigheid** hebt Gij gehaat;	.2
	8:12	Want Ik zal genadig zijn over hun **ongerechtigheden**,	.6°
	10:17	en hun zonden en **ongerechtigheden** zal Ik niet meer gedenken.	.6
1Joh.	3:4	Ieder, die de zonde doet, doet ook de **wetteloosheid**,	.2
		en de zonde is **wetteloosheid**.	.1

419 ἄνομος anomos

Het bijvoeglijk naamwoord *anomos* betekent 'wetteloos, zonder wet'.

In het algemeen is iemand die 'wetteloos' is, een persoon 'die zich van wetten niets aantrekt', waarmee vaak misdadigers worden beschreven (bv.Luc.22:37, geciteerd uit Jes.53:12). De wetten zijn gewoonlijk niet beperkt tot geschreven wetten, maar omvatten ook de meer algemeen zedelijke en religieuze, ongeschreven wetten, zodat *anomos* soms ook de klank heeft van 'goddeloos' (bv. 2Thess.2:8).

In het bijzonder wordt *anomos* gebruikt in de zin van 'die de wet van Mozes niet kent, heidens' of verzelfstandigd 'niet-Israëliet' (bv. Hand.2:23 of 1Cor.9:21; vgl. *420 anomōs* in Rom.2:12). In 1Cor.9:21 wil *anomos theou* 'een wetteloze van God' zoveel zeggen als 'van Gods kant gezien zonder wet', in de NBG-vertaling weergegeven met 'zonder de wet van God' (vgl. *1598 ennomos* 'zich houdend aan de wet' in hetzelfde vers).

Behalve mensen worden soms ook zaken 'wetteloos' genoemd, bv. 'wetteloze' werken (2Petr.2:8).

.1	ἄνομος	anomos	wetteloos (1 ev m/v)
.2	ἀνόμους	anomous	wetteloos (4 mv m/v)
.3	ἀνόμων	anomōn	wetteloos (2 mv m/v/o)
.4	ἀνόμοις	anomois	wetteloos (3 mv m/v/o)

Marc.	15:28	[En het schriftwoord ..., dat zegt: En Hij is met de **misdadigers** gerekend.]	.3°
Luc.	22:37	En Hij is onder de **misdadigers** gerekend.	.3
Hand.	2:23	hebt gij door de handen van **wetteloze mensen** aan het kruis genageld	.3
1Cor.	9:21	hun, **die zonder wet zijn**,	.4
		ben ik geworden **als zonder wet** –	.1
		hoewel niet **zonder de wet** van God, want ik sta onder de wet van Christus	.1
		– om hen, **die zonder wet zijn**, te winnen.	.2
2Thess.	2:8	Dan zal de **wetteloze** zich openbaren; hem zal de Here Jezus doden	.1
1Tim.	1:9	dat de wet niet gesteld is voor de rechtvaardige, maar voor **wettelozen**	.4
2Petr.	2:8	door het zien en horen van hun **tegen alle wet ingaande** werken –	.4

420 ἀνόμως anomōs

Het bijwoord *anomōs* betekent 'wetteloos, zonder wet' (vgl. *419 anomos* 'wetteloos, zonder wet').

.1	ἀνόμως	anomōs	wetteloos

Rom. 2:12 Want allen, die **zonder wet** gezondigd hebben,
zullen ook **zonder wet** verloren gaan;

421	**ἀνορθόω**	**an-orthoō**

Het werkwoord *an-orthoō* betekent 'weer oprichten, weer recht overeind zetten, weer recht maken'.

In de eerste plaats wordt het gebruikt voor het 'weer oprichten' van een ingestort gebouw. In Hand.15:16 staat dat de Here de vervallen hut van David zal herbouwen en 'opnieuw zal oprichten'.

Ook kan *an-orthoō* het letterlijk 'weer oprichten, weer rechtop laten staan' van krom lopende mensen aanduiden. Wanneer Jezus een krom lopend vrouwtje geneest, 'komt zij weer overeind' (Luc.13:13).

In Hebr.12:12 is er sprake van het 'weer recht maken', d.w.z. het 'activeren' van slap hangende armen en verlamde benen.

.1	ἀνορθώσω	an-orthōsō	(dat) ik weer opricht (aor) – ik zal weer oprichten
.2	ἀνορθώσατε	an-orthōsate	richt weer op! (aor)
.3	ἀνωρθώθη	an-ōrthōthē	hij is weer opgericht (aor pass)

Luc.	13:13	en terstond **richtte zij zich op** en zij verheerlijkte God.	.3
Hand.	15:16	en **Ik zal** haar **weder oprichten**,	.1
Hebr.	12:12	**Heft** dan de slappe handen **op en strekt** de knikkende knieën,	.2

422	**ἀνόσιος**	**anosios**

Het bijvoeglijk naamwoord *anosios* betekent 'niet vroom, goddeloos, onheilig' (vgl. *3224 hosios* 'vroom').

.1	ἀνόσιοι	anosioi	niet vroom (1 mv m/v)
.2	ἀνοσίοις	anosiois	niet vroom (3 mv m/v/o)

1Tim.	1:9	voor goddelozen en zondaars, voor **onverlaten** en onheiligen,	.2
2Tim.	3:2	kwaadsprekers, aan hun ouders ongehoorzaam, ondankbaar, **onheilig**,	.1

423	**ἀνοχή**	**anochē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *anochē* betekent '(het) ophouden, (het) tegenhouden, uitstel, termijn van inactiviteit' of 'verdraagzaamheid'.

.1	ἀνοχῆς	anochēs	verdraagzaamheid (2)
.2	ἀνοχῇ	anochēi	verdraagzaamheid (3)

Rom.	2:4	Of veracht gij de rijkdom van zijn ... **verdraagzaamheid** en lankmoedigheid,	.1
	3:26	(25) ... die tevoren onder de **verdraagzaamheid** Gods gepleegd waren,	.2

424 ἀνταγωνίζομαι ant-agōnizomai

Het werkwoord *ant-agōnizomai* betekent 'strijden (tegen), worstelen'.

.1	ἀνταγωνιζόμενοι	ant-agōnizomenoi	strijdend (1 mv m; med)

Hebr. 12:4 Gij hebt nog niet ... weerstand geboden **in uw worsteling** tegen de zonde,

425 ἀντάλλαγμα antallagma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *antallagma* betekent 'ruilmiddel', d.w.z. 'iets dat men geeft om er iets anders voor te krijgen'.

.1	ἀντάλλαγμα	antallagma	ruilmiddel (1/4)

Matt.	16:26	Of wat zal een mens geven **in ruil** voor zijn leven?
Marc.	8:37	Want wat zou een mens kunnen geven **in ruil** voor zijn leven?

426 ἀνταναπληρόω ant-ana-plēroō

Het werkwoord *ant-ana-plēroō* betekent '(plaatsvervangend) aanvullen'.

.1	ἀνταναπληρῶ	ant-ana-plērō	ik vul aan – (dat) ik aanvul

Col. 1:24 en **vul ik** in mijn vlees **aan** wat ontbreekt aan de verdrukkingen

427 ἀνταποδίδωμι ant-apo-didōmi

Het werkwoord *ant-apo-didōmi* betekent 'vergelden, terugbetalen'.

Een lijdend voorwerp kan zowel datgene waarmee (bv. dank, 1Thess.3:9) als datgene waarvoor (komt in het NT niet voor) terugbetaald wordt, aangeven. Dit is van belang omdat er meermalen geen lijdend voorwerp genoemd, maar wel verondersteld wordt (bv. Luc.14:14).

Wanneer het gaat om een reactie op iemands goedheid, heeft 'vergelden' geen negatieve klank (bv. 1Thess.3:9), maar als er boosdoeners terugbetaald worden, heeft dit 'terugbetalen' een bijklank van 'betaald zetten, wraak nemen' (bv. Rom.12:19 en Hebr.10:30, beide geciteerd uit Deut.32:35).

.1	ἀνταποδώσω	ant-apo-dōsō	ik zal terugbetalen
.2	ἀνταποδοῦναι	ant-apo-dounai	terugbetalen (aor)
.3	ἀνταποδοθήσεται	ant-apo-dothēsetai	hij zal terugbetaald worden (pass)

Luc.	14:14	En gij zult zalig zijn, omdat zij niets hebben **om** u **terug te betalen**.	.2
		Want **het zal** u **terugbetaald worden** bij de opstanding der rechtvaardigen.	.3
Rom.	11:35	wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet?	.3
		letterlijk: wie heeft ... gegeven, en **het zal** hem **worden terugbetaald**?	
	12:19	Mij komt de wraak toe, **Ik zal het vergelden**, spreekt de Here.	.1
1Thess.	3:9	Want welke dank kunnen wij Gode over u **vergelden** voor al de blijdschap,	.2
2Thess.	1:6	indien het inderdaad recht is bij God,... verdrukking **te vergelden**,	.2
Hebr.	10:30	wij weten, wie gezegd heeft: Mij komt de wraak toe, **Ik zal het vergelden**!	.1

428 ἀνταπόδομα antapodoma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *antapodoma* betekent 'wat men ter vergelding geeft', zowel in de zin van 'beloning' (Luc.14:12) als van 'straf' (Rom.11:9); vgl. *427 ant-apo-didōmi* 'vergelden, terugbetalen'.

.1 ἀνταπόδομα antapodoma beloning (1/4)

Luc.	14:12	en gij zoudt **terugbetaling** ontvangen.
Rom.	11:9	David zegt: Hun tafel worde ... tot een aanstoot en **vergelding** voor hen.

429 ἀνταπόδοσις antapodosis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *antapodosis* betekent '(het) terugbetalen, vergelding ' (vgl. *427 ant-apo-didōmi* 'vergelden, terugbetalen').

.1 ἀνταπόδοσιν antapodosin (het) terugbetalen (4 ev)

Col. 3:24 dat gij van de Here tot **vergelding** de erfenis zult ontvangen.

430 ἀνταποκρίνομαι ant-apo-krinomai

Het werkwoord *ant-apo-krinomai* betekent 'een antwoord tegen iets in geven, tegensprekend antwoorden, tegenspreken'.

.1 ἀνταποκρινόμενος ant-apo-krinomenos tegensprekend (1 ev m; med)
.2 ἀνταποκριθῆναι ant-apo-krithēnai tegenspreken (aor pass)

Luc.	14:6	En zij waren niet in staat iets daartegen in te brengen.	.2
		letterlijk: En zij waren niet in staat daarop **tegensprekend te antwoorden**.	
Rom.	9:20	Maar gij, o mens! wie zijt gij, **dat gij** God **zoudt tegenspreken**?	.1

431	ἀντεῖπον	ant-eipon

Het werkwoord *ant-eipon* betekent 'tegenspreken'.

.1	ἀντειπεῖν	ant-eipein	tegenspreken (aor)

Luc.	21:15	welke al uw tegenstanders niet zullen kunnen weerstaan of **weerleggen**.	
Hand.	4:14	daar zij de genezene ... zagen staan, konden zij **er** niets **tegen inbrengen**.	

432	ἀντέχομαι	ant-echomai

Het werkwoord *ant-echomai* betekent '(zich) vasthouden aan', vooral ook in de figuurlijke zin van 'niet (willen) laten schieten, niet in de steek laten, zich bekommeren om'. In de tweede naamval wordt vermeld waaraan men (zich) vasthoudt.

In het NT wordt gesproken van het 'zich vasthouden aan' een meester (Matt.6:24) of een betrouwbaar woord (Tit.1:9) en van het 'zich bekommeren' om de zwakken (1Thess.5:14).

.1	ἀντέχεσθε	ant-echesthe	jullie houden vast aan (med) – houdt vast aan! (med)
.2	ἀντεχόμενον	ant-echomenon	vasthoudend aan (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.3	ἀνθέξεται	ant-hexetai	hij zal vasthouden aan (med)

Matt.	6:24	want **hij zal** òf de ene haten ..., òf **zich aan** de ene **hechten**	.3
Luc.	16:13	want **hij zal** of de ene haten ..., of **zich aan** de ene **hechten**	**.3**
1Thess.	5:14	**komt op voor** de zwakken, hebt geduld met allen.	.1
Tit.	1:9	**zich houdende aan** het betrouwbare woord naar de leer,	.2

433	ἀντί	anti

Het voorzetsel *anti* betekent 'in (de) plaats van, voor' en gaat vergezeld van een tweede naamval.

In de eerste plaats geeft *anti* een vervanging aan: Archelaüs werd koning 'in plaats van' zijn vader (Matt.2:22), en van een vader wordt gezegd dat hij zijn zoon toch geen slang 'in plaats van' een vis zal geven (Luc.11:11). In het geval van *charis anti charitos*, vertaald met 'genade op genade', wordt een opeenstapeling aangegeven: de ene genade is nog niet voorbij of er is al een andere om haar plaats in te nemen (Joh.1:16).

In de tweede plaats geeft *anti* een gelijkwaardigheid aan: op grond van de waarde kan iets in de plaats van iets anders komen. In het Nederlands vinden we dan vertalingen als 'voor', 'als' of 'om': oog 'om' oog, tand 'om' tand (Matt.5:38), het haar van de vrouw 'als' bedekking (1Cor.11:15) of kwaad 'voor' kwaad (1Petr.3:9).

Soms treffen we na *anti* een verkorte formulering aan: een zilverstuk geven 'voor' jou en mij, d.w.z. een zilverstuk geven 'in plaats van' wat jij en ik moeten betalen (Matt.17:27).

Verder treffen we de combinaties aan: *anti toutou* 'daarom' (Ef.5:31, geciteerd uit Gen.2:24) en *ant' hōn* 'omdat' (bv. Luc.1:20).

Als voorvoegsel bij een werkwoord heeft *anti-* vaak de betekenis 'tegen(over)' of 'terug'.

.1 ἀντί/ἀνθ' anti/ant' in plaats van

Matt. 2:22 dat Archelaüs koning over Judea was **in de plaats van** zijn vader
5:38 Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Oog **om** oog
en tand **om** tand.
17:27 Neem dat en geeft het hun **voor** Mij en **voor** u.
20:28 maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs **voor** velen.
Marc. 10:45 maar on te dienen en zijn leven te geven als losprijs **voor** velen.
Luc. 1:20 **om**dat gij mijn woorden niet geloofd hebt,
11:11 die, als zijn zoon ... vraagt, hem **voor** een vis een slang zal geven?
12:3 Daar**om**, al wat gij in het donker gesproken hebt, zal ... gehoord worden
19:44 **om**dat gij de tijd niet hebt opgemerkt, dat God naar u omzag.
Joh. 1:16 uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen zelfs genade **op** genade:
Hand. 12:23 terstond sloeg hem een engel des Heren, **om**dat hij God de eer niet gaf;
Rom. 12:17 Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen.
letterlijk: Geeft niemand kwaad terug **voor** kwaad; ...
1Cor. 11:15 Immers, het haar is haar **tot** een sluier gegeven.
Ef. 5:31 Daar**om** zal een man [zijn] vader en [zijn] moeder verlaten
1Thess. 5:15 Ziet toe, dat niemand kwaad met kwaad vergelde,
letterlijk: Ziet toe, dat niemand kwaad **voor** kwaad teruggeeft,
2Thess. 2:10 **om**dat zij de liefde tot de waarheid niet aanvaard hebben,
Hebr. 12:2 die, **om** de vreugde, welke vóór Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft,
12:16 die **voor** een spijze zijn eerstgeboorterecht verkocht.
Jac. 4:15 **in plaats van** te zeggen: Indien de Here wil, zullen wij leven
1Petr. 3:9 en vergeldt geen kwaad met kwaad
letterlijk: en geeft geen kwaad **voor** kwaad terug
of laster met laster,
letterlijk: of laster **voor** laster,

---

434 ἀντιβάλλω anti-ballō

Het werkwoord *anti-ballō* betekent 'terug-, tegenwerpen'.

In het NT wordt het woord alleen in overdrachtelijke zin gebruikt: *logous anti-ballein pros allēlous* betekent 'woorden terugwerpen naar elkaar' en wat vrijer weergegeven 'discussiëren'.

.1 ἀντιβάλλετε anti-ballete jullie werpen tegen – werpt tegen!

Luc. 24:17 Wat zijn dit voor gesprekken, die **gij** al wandelende met elkander **voert**?

---

435 ἀντιδιατίθεμαι anti-dia-tithemai

Het werkwoord *anti-dia-tithemai* betekent 'dwarsligger zijn, tegenstand bieden'.

.1 ἀντιδιατιθεμένους anti-dia-tithemenous dwarsligger zijnde (4 mv m; med)

2Tim. 2:25 met zachtmoedigheid de **dwarsdrijvers** bestraffende.

436	**ἀντίδικος**	**antidikos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *antidikos* betekent 'tegenpartij voor de rechtbank, tegenstander'.

In de eerste plaats is *antidikos* een woord uit de juridische sfeer (vgl. Matt.5:25); vervolgens kan men het algemener opvatten als 'tegenstander' zonder daarbij aan een proces te denken (bv. 1Petr.5:8).

.1	ἀντίδικος	antidikos	tegenstander (1)
.2	ἀντιδίκου	antidikou	tegenstander (2)
.3	ἀντιδίκῳ	antidikōi	tegenstander (3)

Matt.	5:25	Wees vriendelijk jegens uw **tegenpartij**,	.3
		opdat uw **tegenpartij** u niet aan de rechter overlevere	.1
Luc.	12:58	als gij met uw **tegenpartij** naar de overheid gaat,	.2
	18:3	Verschaf mij recht tegenover mijn **tegenpartij**.	.2
1Petr.	5:8	Uw **tegenpartij**, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw,	.1

437	**ἀντίθεσις**	**antithesis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *antithesis* betekent 'tegenstelling, tegenwerping, tegenovergestelde opvatting'.

.1	ἀντιθέσεις	antitheseis	tegenwerpingen (1/4)

1Tim. 6:20 houd u buiten het bereik van ... de **tegenstellingen**

438	**ἀντικαθίστημι**	**anti-kat-histēmi**

Het werkwoord *anti-kat-histēmi* betekent 'in tegengestelde positie neerzetten, tegenover stellen' en bij mediale vormen (inclusief enkele actieve aoristusvormen) 'zich in tegengestelde positie neerzetten, weerstand bieden'.

.1	ἀντικατέστητε	anti-kat-estēte	jullie hebben weerstand geboden (aor)

Hebr. 12:4 **Gij hebt** nog niet ten bloede toe **weerstand geboden** in uw worsteling

439	**ἀντικαλέω**	**anti-kaleō**

Het werkwoord *anti-kaleō* betekent 'op zijn beurt uitnodigen'.

Het wordt gebruikt in verband met een uitnodiging die men doet als antwoord op een eerder

gedane uitnodiging van iemand anders. Jezus zegt dat wij niet iemand voor een maaltijd uit moeten nodigen van wie we van tevoren weten, dat hij ons 'op zijn beurt zal uitnodigen', maar juist diegenen, van wie we geen tegenprestatie kunnen verwachten (Luc.14:12).

.1	ἀντικαλέσωσιν	anti-kalesōsin	(dat) zij op hun beurt uitnodigen (aor)

Luc. 14:12 die **zouden** immers **op hun beurt** u ook **kunnen uitnodigen**

440 ἀντίκειμαι anti-keimai

Het werkwoord *anti-keimai* betekent 'tegengesteld zijn aan, in strijd zijn met'.

Het begeren van het vlees en het begeren van de Geest 'zijn in strijd met' elkaar (Gal.5:17). De vele zonden die Paulus in 1Tim.1:10 opsomt 'zijn in strijd met', d.w.z. 'gaan in tegen' de gezonde leer.

Zelfstandig gebruikt komt *anti-keimenos* 'tegengesteld zijnde' voor in de zin van 'tegenstander, vijand'. Bedoeld zijn bv. tegenstanders tegenover Christus (Luc.13:17) en tegenover de predikers van het Evangelie (1Cor.16:9).

.1	ἀντικείμενος	anti-keimenos	tegengesteld zijnde (1 ev m; med)
.2	ἀντικειμένῳ	anti-keimenōi	tegengesteld zijnde (3 ev m/o; med)
.3	ἀντικείμενοι	anti-keimenoi	tegengesteld zijnde (1 mv m; med)
.4	ἀντικειμένων	anti-keimenōn	tegengesteld zijnde (2 mv m/v/o; med)
.5	ἀντίκειται	anti-keitai	hij is tegengesteld (med)

Luc.	13:17	En toen Hij dit zeide, schaamden zich al zijn **tegenstanders**,	.3
	21:15	welke al uw **tegenstanders** niet zullen kunnen weerstaan of weerleggen.	.3
1Cor.	16:9	mij is een grote en machtige deur geopend en er zijn vele **tegenstanders**.	.3
Gal.	5:17	– want deze **staan tegenover** elkander –	.5°ʳ
Fil.	1:28	zonder dat gij u in enig opzicht door de **tegenstanders** laat beangstigen.	.4
2Thess.	2:4	de **tegenstander**, die zich verheft tegen al wat God ... heet,	.1
1Tim.	1:10	leugenaars, meinedigen, en al wat verder **ingaat tegen** de gezonde leer,	.5
	5:14	dat ... weduwen huwen ... en niet ... aan de **tegenpartij** vat op zich geven.	.2

441 ἄντικρυ antikru

Het voorzetsel *antikru*, ook wel gespeld *antikrus*, betekent 'tegenover'.

Het wordt gebruikt in de reisbeschrijving van Paulus en de zijnen. Vanaf Mitylene voeren zij weg en kwamen de volgende dag 'tegenover' het eiland Chios aan (Hand.20:15).

.1	ἄντικρυ	antikru	tegenover

Hand. 20:15 en, vandaar weggevaren, kwamen wij de volgende dag **voor** Chios

442	**ἀντιλαμβάνομαι**	**anti-lambanomai**

Het werkwoord *anti-lambanomai* betekent 'vastpakken, vasthouden' in de overdrachtelijke zin van 'zich bekommeren om, zich beijveren in'. Wie of wat men vasthoudt, staat in een tweede naamval.

Wanneer het gaat om personen, spreken we van 'zich bekommeren om, zich het lot aantrekken van' (bv. Luc.1:54); gaat het om zaken, dan spreken we van 'zich beijveren in' (1Tim.6:2).

.1	ἀντελάβετο	ant-elabeto	hij heeft zich bekommerd om (aor med)
.2	ἀντιλαμβάνεσθαι	anti-lambanesthai	zich bekommeren om (med)
.3	ἀντιλαμβανόμενοι	anti-lambanomenoi	zich bekommerend om (1 mv m; med)

Luc.	1:54	**Hij heeft Zich** Israël, zijn knecht, **aangetrokken**,	.1
Hand.	20:35	dat men door zo te arbeiden **zich** de zwakken moet **aantrekken**	.2
1Tim.	6:2	omdat (hun meesters) gelovigen ... zijn, **die zich beijveren** wel te doen.	.3

443	**ἀντιλέγω**	**anti-legō**

Het werkwoord *anti-legō* betekent 'tegenspreken, zich (sprekend) verzetten tegen'.

Na *anti-legō* kan *mē* '(opdat) niet' onvertaald blijven. Zo vertalen we *anti-legō anastasin mē einai* met 'tegenspreken dat er een opstanding is' oftewel 'zeggen dat er geen opstanding is' (Luc.20:27). Soms gaat het niet zozeer om het tegenspreken als wel om de vijandige houding die aan het tegenspreken verbonden is. Jezus is een teken dat 'weersproken wordt' (Luc.2:34). Het joodse volk wordt door Paulus ongehoorzaam en 'opstandig' genoemd (Rom.10:21). Jezus wordt er door de joden van beschuldigd 'zich te verzetten tegen' de keizer (Joh.19:12).

.1	ἀντιλέγει	anti-legei	hij spreekt tegen
.2	ἀντιλέγοντα	anti-legonta	tegensprekend (4 ev m – 1/4 mv o)
.3	ἀντιλέγοντες	anti-legontes	tegensprekend (1 mv m)
.4	ἀντιλέγοντας	anti-legontas	tegensprekend (4 mv m)
.5	ἀντιλεγόντων	anti-legontōn	tegensprekend (2 mv m/o)
.6	ἀντιλεγόμενον	anti-legomenon	tegensprekend (4 ev m – 1/4 ev o)
.7	ἀντέλεγον	ant-elegon	ik sprak tegen – zij spraken tegen
.8	ἀντιλέγεται	anti-legetai	hij wordt tegengesproken (med)

Luc.	2:34	Zie, deze is gesteld ... tot een teken, **dat weersproken wordt**	.6
	20:27	Sadduceeën, **die ontkennen**, dat er een opstanding is,	.3°°
Joh.	19:12	een ieder, die zich koning maakt, **verzet zich tegen** de keizer.	.1
Hand.	13:45	en **spraken**, lasterende, **tegen** hetgeen door Paulus gezegd werd.	.7
		SV en weerspraken ... **weersprekende** en lasterende.	.3°
	28:19	**toen** de Joden **in verzet gingen**, werd ik genoodzaakt mij ... te beroepen;	.5
	28:22	wat deze secte betreft, ons is bekend, dat **zij** overal **tegenspraak vindt**.	.8
Rom.	10:21	De ganse dag heb Ik mijn handen uitgestrekt naar een ... **tegensprekend** volk.	.2
Tit.	1:9	zodat hij ook in staat is te vermanen ... en de **tegensprekers** te weerleggen.	.4

Tit. 2:9 De slaven moeten hun meesters onderdanig zijn ... zonder tegenspraak, .4
letterlijk: ... niet **tegensprekende**,

444	ἀντίληψις	antilēpsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *antilēpsis* betekent 'hulp(betoon)' (vgl. *442 anti-lambanomai*).
Het 'betonen van hulp' (eig. meervoud) wordt door Paulus als één van de genadegaven genoemd die door God aan de christelijke gemeente zijn toevertrouwd (1Cor.12:28).

.1	ἀντιλήψεις	antilēpseis	hulp (1/4 mv)

1Cor. 12:28 daarna gaven van genezing, **(bekwaamheid) om te helpen**, om te besturen,

445	ἀντιλογία	antilogia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *antilogia* betekent 'tegenspraak'.

.1	ἀντιλογίαν	antilogian	tegenspraak (4 ev)
.2	ἀντιλογίας	antilogias	tegenspraak (2 ev – 4 mv)
.3	ἀντιλογίᾳ	antilogiāi	tegenspraak (3 ev)

Hebr. 6:16 en de eed dient hun tot bekrachtiging, als einde van alle **tegenspraak**. .2
7:7 Nu is het onwedersprekelijk, dat het mindere ... wordt gezegend. .2
letterlijk: Nu is het zonder alle **tegenspraak**, ...
12:3 die zulk een **tegenspraak** van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, .1
Jud. 11 Wee hun, want zij zijn ... door het **verzet** van een Korach ten onder gegaan. .3

446	ἀντιλοιδορέω	anti-loidoreō

Het werkwoord *anti-loidoreō* betekent 'terugschelden, terugbespotten'.
Wanneer Petrus de gelovigen ertoe oproept, te gaan in het voetspoor van Christus, stelt hij hun het voorbeeld van Christus voor ogen, die, wanneer Hij werd uitgescholden, niet 'terugschold' (1Petr.2:23).

.1	ἀντελοιδόρει	ant-eloidorei	hij schold terug

1Petr. 2:23 die, als Hij gescholden werd, niet **terugschold**

447	ἀντίλυτρον	antilutron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *antilutron* betekent 'losprijs'.
Het gaat hierbij om het betalen van een prijs in ruil voor de vrijlating van iets of iemand. Zo

heeft Jezus Zijn leven gegeven in ruil voor de vrijlating van zondaren uit de macht der zonde (1Tim.2:6).

.1 ἀντίλυτρον antilutron losprijs (1/4)

1Tim. 2:6 die Zich gegeven heeft tot een **losprijs** voor allen;

448 ἀντιμετρέω anti-metreō

Het werkwoord *anti-metreō* betekent 'terugmeten, op zijn beurt (toe)meten'.

In Zijn onderwijs over barmhartigheid en liefde sprak Jezus over het principe van de vergelding. De maatstaf die iemand aanlegt voor een ander zal de maatstaf zijn waarmee ten opzichte van hem 'op zijn beurt gemeten zal worden' (bv. Luc.6:38).

.1 ἀντιμετρηθήσεται anti-metrēthēsetai het zal teruggemeten worden (pass)

Matt. 7:2 SV en met welke maat gij meet, **zal** u **wedergemeten worden**. ∞
Luc. 6:38 Want met de maat, waarmede gij meet, **zal** u **wedergemeten worden**.

449 ἀντιμισθία antimisthia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *antimisthia* betekent 'beloning, tegenprestatie'.

.1 ἀντιμισθίαν antimisthian beloning (4)

Rom. 1:27 het welverdiende **loon** voor hun afdwaling in zichzelf ontvangende.
2Cor. 6:13 Maar dan ook gelijk op, ... gij moet ook ruimer worden.
letterlijk: Maar **als** eenzelfde **vergelding**, ... gij moet ook ruimer worden.

450 ἀντιπαρέρχομαι anti-par-erchomai

Het werkwoord *anti-par-erchomai* betekent 'tegengesteld voorbijgaan, voorbijgaan terwijl men de ander aankijkt', d.w.z. 'in tegengestelde richting voorbijgaan' of 'aan de andere kant van de weg voorbijgaan'.

.1 ἀντιπαρῆλθεν anti-par-ēlthen hij is voorbijgegaan (aor)

Luc. 10:31 en deze zag hem, doch **ging aan de overzijde voorbij**.
10:32 en **hij** zag hem en **ging aan de overzijde voorbij**.

[450II]	ἀντιπέρα	**antipera**

Het bijwoord *antipera* betekent 'aan de tegenovergestelde kant'.
Zie verder *451 antiperan*.

.[1]	ἀντιπέρα	antipera	aan de tegenovergestelde kant

Luc. 8:26 En zij voeren naar het land der Gerasenen, dat **tegenover** Galilea ligt.

451	**ἀντιπέραν**	**antiperan**

Het bijwoord *antiperan* – ook wel gespeld als *antipera* (zie *[450II]*) – betekent 'aan de tegenovergestelde kant'.

Met een tweede naamval verbonden functioneert *antiperan* als een voorzetsel met de betekenis 'tegenover'.

.1	ἀντιπέραν	antiperan	aan de tegenovergestelde kant

Luc. 8:26 En zij voeren naar het land der Gerasenen, dat **tegenover** Galilea ligt.

452	**ἀντιπίπτω**	**anti-piptō**

Het werkwoord *anti-piptō* betekent 'weerstreven, hinderen'.

In de rede van Stefanus voor de Raad worden de priesters en schriftgeleerden ervan beschuldigd altijd de Heilige Geest te 'weerstreven' (Hand.7:51).

.1	ἀντιπίπτετε	anti-piptete	jullie weerstreven – weerstreeft!

Hand. 7:51 **gij verzet u** altijd **tegen** de Heilige Geest;

453	**ἀντιστρατεύομαι**	**anti-strateuomai**

Het werkwoord *anti-strateuomai* betekent 'ten strijde trekken tegen'. Tegen wie of wat men ten strijde trekt, wordt met een derde naamval genoemd.

De enige keer dat dit woord in het NT voorkomt, wordt het overdrachtelijk gebruikt. Paulus betrekt dit woord op de wet der zonde die 'ten strijde trekt tegen' de wet van zijn verstand (Rom.7:23).

.1	ἀντιστρατευόμενον	anti-strateuomenon	ten strijde trekkend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Rom. 7:23 een andere wet, **die strijd voert tegen** de wet van mijn verstand

454 ἀντιτάσσομαι anti-tassomai

Het werkwoord *anti-tassomai* betekent 'zich opstellen tegen, zich verzetten tegen'. Tegen wie of wat men zich opstelt, staat in een derde naamval.

Men verzet zich tegen bv. de hoogmoedigen (Jac.4:6 en 1Petr.5:5, beide naar een citaat uit Spr.3:34), of tegen de overheid (Rom.13:2).

Ook komt het woord voor zonder dat gezegd wordt waartegen men zich verzet. Waartegen men zich dan verzet, blijkt uit het zinsverband (bv. Hand.18:6).

.1	ἀντιτάσσεται	anti-tassetai	hij stelt zich op tegen (med)
.2	ἀντιτασσόμενος	anti-tassomenos	zich opstellend tegen (1 ev m; med)
.3	ἀντιτασσομένων	anti-tassomenōn	zich opstellend tegen (2 mv m/v/o; med)

Hand.	18:6	**toen** dezen **zich verzetten** en lasterden, schudde hij zijn kleren uit	.3
Rom.	13:2	**Wie zich** dus **tegen** de overheid **verzet**, wederstaat de instelling Gods,	.2
Jac.	4:6	Daarom heet het: God **wederstaat** de hoogmoedigen,	.1
	5:6	Gij hebt de rechtvaardige veroordeeld, ...; **er is** geen **verweer tegen** u.	.1
1Petr.	5:5	God **wederstaat** de hoogmoedigen, maar de nederigen geeft Hij genade.	.1

455 ἀντίτυπος antitupos

Het bijvoeglijk naamwoord *antitupos* betekent 'als afbeelding een tegenhanger vormend bij een (reëler) voorbeeld, met het voorbeeld overeenkomend'.

In 1Petr.3:21 wordt er een vergelijking gemaakt tussen de doop en de redding van Noach en de zijnen ten tijde van de zondvloed. De redding van Noach door het water van de zondvloed heen was er eerst; de NT-ische doop vormt er een tegenhanger bij die als afbeelding een bepaalde overeenkomst met het vóór-beeld vertoont.

In Hebr.9:24 wordt het met handen gemaakte heiligdom een afbeelding genoemd van het ware heiligdom, dat dus vormgevend vóór-beeld is.

.1	ἀντίτυπον	antitupon	met het voorbeeld overeenkomend (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀντίτυπα	antitupa	met het voorbeeld overeenkomend (1/4 mv o)

Hebr.	9:24	een heiligdom met handen gemaakt, **een afbeelding** van het ware,	.2
1Petr.	3:21	**Als tegenbeeld** daarvan redt u thans de doop,	.1°°

456 ἀντίχριστος antichristos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *antichristos* betekent 'antichrist, persoon die zich tegenover Christus opstelt of zich in Zijn plaats stelt'.

Er is in het NT, in de brieven van Johannes, sprake van een 'antichrist' die in de eindtijd verwacht wordt (1Joh.2:18; 4:3), maar wiens invloed nu al merkbaar is in de personen die dan ook 'antichristen' worden genoemd (1Joh.2:18).

.1	ἀντίχριστος	antichristos	antichrist (1)
.2	ἀντιχρίστου	antichristou	antichrist (2)
.3	ἀντίχριστοι	antichristoi	antichristen (1)

1Joh.	2:18	en gelijk gij gehoord hebt, dat er een **antichrist** komt,	.1
		zijn er nu ook vele **antichristen** opgestaan,	.3
	2:22	Dit is de **antichrist**, die de Vader en de Zoon loochent.	.1
	4:3	En dit is de geest van de **antichrist**,	.2
2Joh.	7	Dit is de misleider en de **antichrist**.	.1

457 ἀντλέω antleō

Het werkwoord *antleō* betekent '(water) scheppen, putten'.

.1	ἀντλεῖν	antlein	scheppen
.2	ἀντλήσατε	antlēsate	schept! (aor)
.3	ἀντλῆσαι	antlēsai	scheppen (aor)
.4	ἠντληκότες	ēntlēkotes	geschept hebbend (1 mv m)

Joh.	2:8	Hij zeide tot hen: **Schept** nu en brengt het aan de leider van het feest.	.2
	2:9	maar de bedienden, **die** het water **geschept hadden**, wisten het –	.4
	4:7	Er kwam een vrouw uit Samaria **om** water **te putten**.	.3
	4:15	opdat ik geen dorst heb en niet hierheen behoef te gaan **om te putten**.	.1

458 ἄντλημα antlēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *antlēma* betekent 'vat om water te scheppen, putemmer'.

.1	ἄντλημα	antlēma	putemmer (1/4)

Joh. 4:11 Zij zeide tot Hem: Here, Gij hebt geen **emmer** en de put is diep;

459 ἀντοφθαλμέω ant-ophthalmeō

Het werkwoord *ant-ophthalmeō* betekent 'in het gezicht zien'.

De enige keer dat het woord in het NT voorkomt, wordt het in overdrachtelijke zin gebruikt: 'het schip kon niet de wind in het gezicht zien' betekent 'het schip kon de boeg niet in de wind houden' (Hand.27:15).

.1	ἀντοφθαλμεῖν	ant-ophthalmein	in het gezicht zien

Hand. 27:15 toen het schip werd meegesleurd en **de kop** niet **in** de wind kon **houden**,

460	ἄνυδρος	anudros

Het bijvoeglijk naamwoord *anudros* betekent 'zonder water, dor'.

In het NT worden woestijnachtige gebieden zonder water of waterbronnen 'dor' genoemd (Matt.12:43), maar ook bronnen die geen water geven (2Petr.2:17) of wolken zonder regen (Jud.12).

.1	ἀνύδρων	anudrōn	zonder water (2 mv m/v/o)
.2	ἄνυδροι	anudroi	zonder water (1 mv m/v)

Matt.	12:43	gaat hij door **dorre** plaatsen om rust te zoeken,	.1
Luc.	11:24	gaat hij door **dorre** plaatsen om rust te zoeken,	.1
2Petr.	2:17	Dezen zijn bronnen **zonder water**,	.2
Jud.	12	wolken, **die geen water geven**, daar zij door winden voorbijgejaagd worden;	.2

461	ἀνυπόκριτος	anupokritos

Het bijvoeglijk naamwoord *anupokritos* betekent 'zonder veinzen'.

We treffen *anupokritos* aan in zowel actieve zin ('niet veinzend', zo misschien in Jac.3:17) als in passieve zin ('niet geveinsd', bv. Rom.12:9).

.1	ἀνυπόκριτος	anupokritos	zonder veinzen (1 ev m/v)
.2	ἀνυπόκριτον	anupokriton	zonder veinzen (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	ἀνυποκρίτου	anupokritou	zonder veinzen (2 ev m/v/o)
.4	ἀνυποκρίτῳ	anupokritōi	zonder veinzen (3 ev m/v/o)

Rom.	12:9	De liefde zij **ongeveinsd**. Weest afkerig van het kwade,	.1
2Cor.	6:6	in rechtschapenheid, in de Heilige Geest, in **ongeveinsde** liefde,	.4
1Tim.	1:5	En het doel van (alle) vermaning is liefde uit ... een **ongeveinsd** geloof.	.3
2Tim.	1:5	en dan komt mij voor de geest uw **ongeveinsd** geloof,	.3
Jac.	3:17	Maar de wijsheid van boven is ... onpartijdig en **ongeveinsd**.	.1
1Petr.	1:22	Nu gij uw zielen ... gereinigd hebt tot **ongeveinsde** broederliefde,	.2

462	ἀνυπότακτος	anupotaktos

Het bijvoeglijk naamwoord *anupotaktos* betekent 'niet onderworpen'.

Van Christus wordt gezegd dat Zijn heerschappij alomvattend is en dat er niets is, dat Hem 'niet onderworpen' zou zijn (Hebr.2:8).

In een huisgezin kunnen er kinderen zijn die zich niet laten onderwerpen, d.w.z. 'opstandig' zijn (Tit.1:6), evenals in een gemeente gemeenteleden (Tit.1:10).

.1	ἀνυπότακτοι	anupotaktoi	niet onderworpen (1 mv m/v)
.2	ἀνυποτάκτοις	anupotaktois	niet onderworpen (3 mv m/v/o)

.3	ἀνυπότακτον	anupotakton	niet onderworpen (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.4	ἀνυπότακτα	anupotakta	niet onderworpen (1/4 mv o)

1Tim.	1:9	voor wettelozen en **tuchtelozen**, voor goddelozen en zondaars,	.2
Tit.	1:6	kinderen ..., **die** niet in opspraak zijn ... of **van geen tucht willen weten**.	.4
	1:10	Want velen willen van geen tucht weten: letterlijk: Want velen zijn **niet onderworpen**:	.1
Hebr.	2:8	heeft Hij niets uitgezonderd, dat hem **niet onderworpen** zou zijn.	.3

463 ἄνω anō

Het bijwoord *anō* betekent '(naar) boven'.

In de eerste plaats is het woord een plaatsbepaling. In die zin wordt het bijwoord bv. gebruikt in Hand.2:19: 'boven' in de hemel. De uitdrukking *gemizein heōs anō* betekent 'tot boven aan toe, tot aan de rand toe vullen' (Joh.2:7). Het bijwoord *anō* kan ook de functie krijgen van een bijvoeglijk naamwoord (bv. Gal.4:26: het Jeruzalem 'dat boven is') en verzelfstandigd worden (bv. Col.3:1: de 'dingen die boven zijn').

In de tweede plaats is het woord richtingbepalend: de ogen 'opwaarts' slaan (Joh.11:41), het 'op'-schieten van een wortel (Hebr.12:15).

.1	ἄνω	anō	boven

Joh.	2:7	Vult de vaten met water. En zij vulden ze tot **de rand**.	
	8:23	En Hij zeide tot hen: Gij zijt van beneden, Ik ben van **boven**;	
	11:41	Zij namen dan de steen weg. En Jezus sloeg de ogen **opwaarts** en zeide:	
Hand.	2:19	Ik zal wonderen geven in de hemel **boven** en tekenen op de aarde beneden:	
Gal.	4:26	Maar het **hemelse** Jeruzalem is vrij; en dat is onze moeder.	
Fil.	3:14	jaag ik naar het doel, om de prijs der roeping Gods, die **van boven** is,	
Col.	3:1	Indien gij dan ... opgewekt zijt, zoekt de dingen, die **boven** zijn,	
	3:2	Bedenkt de dingen, die **boven** zijn, niet die op de aarde zijn.	
Hebr.	12:15	dat er geen bittere wortel **op**schiete en verwarring stichte,	
Openb.	5:3	En niemand in de hemel ... kon de boekrol openen of haar inzien.	*

464 ἀνώγεον anōgeon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *anōgeon*, ook wel gespeld *anagaion* (zie *[275II]*), betekent 'bovenkamer'.

Het gaat daarbij om een (eet)zaal op de bovenverdieping van een huis. Jezus en Zijn discipelen hielden in een 'bovenkamer' het laatste avondmaal (Marc.14:15; Luc.22:12).

.1	ἀνώγεον	anōgeon	bovenkamer (1/4)

Marc.	14:15	En hij zal u een grote **bovenzaal** wijzen, van al het nodige voorzien.	oo
Luc.	22:12	En hij zal u een grote **bovenzaal** wijzen, van alles voorzien:	oo

465	ἄνωθεν	anōthen

Het bijwoord *anōthen* betekent (1) 'van boven af' en (2) 'van een vroeger moment af, overnieuw'.

In de eerste plaats geeft *anōthen* een plaats aan waar iets begint of vandaan komt, bv. het voorhangsel van de tempel scheurde 'van boven' naar beneden (Marc.15:38). Vaak wordt 'van boven af' gelijkgesteld met 'vanuit de hemel': de wijsheid 'van boven' is een hemelse wijsheid (Jac.3:17), en de macht die 'van boven' gegeven is, is een macht die God gegeven heeft (Joh.19:11).

In de tweede plaats is het woord een tijdsaanduiding. Zo zegt Lucas aan het begin van zijn evangelie dat hij alles 'van meet aan' is nagegaan (Luc.1:3) en Paulus zegt dat de joden hem 'van vroeger' kenden (Hand.26:5). De betekenis 'opnieuw, overnieuw' wordt soms geaccentueerd door toevoeging van het woord *3304 palin* 'wederom'. Paulus vraagt zich af, waarom de Galatiërs zich 'weer opnieuw' dienstbaar willen maken aan de wereldgeesten (Gal.4:9).

De uitdrukking in Joh.3:7 *anōthen gennēthēnai* is dubbelzinnig: gaat men uit van de plaatselijke betekenis, dan krijgen we 'van boven, d.w.z. uit God geboren worden'; gaat men uit van *anōthen* als tijdsaanduiding, dan betekent de uitdrukking 'opnieuw geboren worden'.

.1	ἄνωθεν	anōthen	van boven af

Matt.	27:51	En zie, het voorhangsel van de tempel scheurde **van boven** tot beneden
Marc.	15:38	het voorhangsel van de tempel scheurde in tweeën **van boven** tot beneden.
Luc.	1:3	na alles **van meet aan** nauwkeurig te hebben nagegaan,
Joh.	3:3	tenzij iemand **wederom** geboren wordt, kan hij ... niet zien.
	3:7	Gijlieden moet **wederom** geboren worden.
	3:31	Die **van boven** komt, is boven allen;
	19:11	indien het u niet **van boven** gegeven ware:
	19:23	Dit kleed nu was zonder naad, aan één stuk geweven.
		letterlijk: ..., **van boven af** aan één stuk geweven.
Hand.	26:5	daar zij **sedert lange tijd** van mij weten,
Gal.	4:9	waaraan gij u weder **van meet aan** dienstbaar wilt maken?
Jac.	1:17	en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt **van boven** neder,
	3:15	Dat is niet de wijsheid, die **van boven** komt, maar zij is aards,
	3:17	Maar de wijsheid **van boven** is vooreerst rein, vervolgens vreedzaam,

466	ἀνωτερικός	anōterikos

Het bijvoeglijk naamwoord *anōterikos* betekent 'hoger gelegen'.

Het woord komt voor in de reisbeschrijving van Paulus, als hij naar Efeze trekt. Eerst reist hij dan door de 'hoger gelegen' gebieden, d.w.z. de 'meer landinwaarts gelegen' delen. Vanaf de zeekust gezien, ligt het binnenland hoger dan de kuststreek zelf en het binnenland ingaan betekent metterdaad hogerop gaan (Hand.19:1).

.1	ἀνωτερικά	anōterika	hoger gelegen (1/4 mv o)

Hand.	19:1	dat Paulus, na door de **boven**landen gereisd te zijn, te Efeze kwam,

467	ἀνώτερος	anōteros

Het bijvoeglijk naamwoord *anōteros* betekent 'hoger'. In het NT komt dit woord alleen in een enkelvoudige en onzijdige vorm voor die als bijwoord functioneert.

In de gelijkenis van de hoogste en de laagste plaats, nodigt de heer zijn gast uit 'hogerop' te komen zitten, d.w.z. dichter bij de belangrijkste plaats. Het gebruik in Hebr.10:8 doet denken aan het 'boven' in het Nederlandse 'zoals boven gezegd'.

.1	ἀνώτερον	anōteron	hoger (4 ev m – 1/4 ev o)

Luc.	14:10	Vriend, kom **meer naar voren**.
Hebr.	10:8	**In de aanhef** zegt Hij: Slachtoffers ... hebt Gij niet gewild,

468	ἀνωφελής	anōphelēs

Het bijvoeglijk naamwoord *anōphelēs* betekent 'nutteloos'.

.1	ἀνωφελεῖς	anōpheleis	nutteloos (1/4 mv m/v)
.2	ἀνωφελές	anōpheles	nutteloos (1/4 ev o)

Tit.	3:9	strijd over de wet moet gij ontwijken, want dat is **nutteloos** en doelloos.	.1
Hebr.	7:18	een vroeger voorschrift wordt wel afgeschaft, als het **zonder** ... **nut** is,	.2

469	ἀξίνη	axinē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *axinē* betekent 'bijl'.

Om aan te geven hoe dichtbij het oordeel van God is, zegt Johannes de Doper, dat de bijl reeds klaar ligt aan de wortel van de bomen (Matt.3:10; Luc.3:9).

.1	ἀξίνη	axinē	bijl (1)

Matt.	3:10	Reeds ligt de **bijl** aan de wortel der bomen:
Luc.	3:9	Ook ligt reeds de **bijl** aan de wortel der bomen.

470	ἄξιος	axios

Het bijvoeglijk naamwoord *axios* betekent 'waard, waardig', waarbij gewoonlijk datgene wat iemand of iets waard of waardig is, met behulp van een tweede naamval vermeld wordt.

Een Nederlandse constructie als 'hij is zijn loon waard' (vgl. Luc.10:7) komt nauw overeen met de Griekse. In veel gevallen echter nemen we bij vertaling uit het Grieks onze toevlucht tot andere mogelijkheden. Vanuit de algemene betekenis 'waard, waardig', d.w.z. 'een waarde hebbend die recht geeft op of past bij iemand of iets anders met een gelijksoortige waarde', kan men ook weergaven als 'opwegend tegen', 'overeenstemmend met', 'passend bij', 'beantwoordend aan'

begrijpen: werken 'die overeenstemmen met' berouw (Hand.26:20), vruchten 'die beantwoorden aan' bekering (Luc.3:8).

Soms wordt datgene wat iemand of iets waard of waardig is, niet uitdrukkelijk genoemd. Zo zegt Paulus dat het lijden geen 'gewicht in de schaal legt' vergeleken bij de toekomstige heerlijkheid (Rom.8:18). Ook bij de uitdrukking *axion esti* 'het is waard' komt gewoonlijk geen tweede naamval voor, zodat we vertalen met 'het is gepast' of 'het is betamelijk' (2Thess.1:3).

.1	ἄξιος	axios	waard (1 ev m)
.2	ἄξιον	axion	waard (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἄξιοι	axioi	waard (1 mv m)
.4	ἀξίους	axious	waard (4 mv m)
.5	ἀξία	axia	waard (1 ev v)
.6	ἄξιον	axion	zie 2
.7	ἄξια	axia	waard (1/4 mv o)

Matt.	3:8	SV Brengt dan vruchten voort, de bekering **waardig**.	.4
		Brengt dan vrucht voort, **die aan** de bekering **beantwoordt**;	.2
	10:10	want de arbeider is zijn voedsel **waard**.	.1
	10:11	onderzoekt wie het daarin **waard** is, en blijft daar tot uw vertrek.	.1
	10:13	en indien het huis het **waard** is, zo kome uw vrede daarover;	.5
		doch indien niet, zo kere uw vrede tot u terug.	.5
		letterlijk: doch indien het het niet **waard** is, ...	
	10:37	Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet **waardig**;	.1
		en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet **waardig**;	.1
	10:38	en wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet **waardig**.	.1
	22:8	De bruiloft is wel gereed, maar de genodigden waren het niet **waard**.	.3
Luc.	3:8	Brengt dan vruchten voort, **die aan** de bekering **beantwoorden**.	.4
	7:4	want, zeiden zij, hij is **waard**, dat Gij dit voor hem doet;	.1
	10:7	eet en drinkt wat men u geeft, want de arbeider is zijn loon **waard**.	.1
	12:48	Wie echter ... dingen heeft gedaan, **die** slagen **verdienen**,	.7
	15:19	ik ben niet meer **waard** uw zoon te heten;	.1
	15:21	ik ben niet meer **waard** uw zoon te heten.	.1
	23:15	En zie, er is niets door Hem bedreven, **dat** de dood **verdient**.	.2
	23:41	want wij ontvangen vergelding, **naar** wat wij gedaan hebben,	.7
Joh.	1:27	die na mij komt, wiens schoenriem ik niet **waardig** ben los te maken.	.1
Hand.	13:25	wie ik niet **waardig** ben het schoeisel van zijn voeten los te maken.	.1
	13:46	doch nu gij het verstoot en u het eeuwige leven niet **waardig** keurt,	.4
	23:29	doch er was geen aanklacht, **waarop** dood of gevangenschap **staat**.	.2
	25:11	Indien ik echter schuldig ben en een halsmisdaad gepleegd heb,	.2
		letterlijk: ... en een daad, de dood **waard**, gepleegd heb,	
	25:25	Maar het bleek mij, dat hij geen halsmisdaad had gepleegd,	.2
		letterlijk: ..., dat hij geen daad, de dood **waard**, had gepleegd,	
	26:20	zich ... bekeren ... en werken doen, **met** hun berouw **in overeenstemming**.	.7
	26:31	Deze man is aan niets schuldig, **waarop** dood of gevangenschap **staat**.	.2[or]
Rom.	1:32	dat zij, die zulke dingen bedrijven, de dood verdienen,	.3
		letterlijk: dat zij ... de dood **waard** zijn,	

Rom.	8:18	dat het lijden ... niet opweegt tegen de heerlijkheid, letterlijk: dat het lijden niet **van belang** is vergeleken met ...	.7
1Cor.	16:4	Mocht het echter **van belang** zijn, dat ik ook de reis maak,	.6
2Thess.	1:3	Wij behoren God ... om u te danken, broeders, zoals **gepast** is,	.6
1Tim.	1:15	Dit is een getrouw woord en alle aanneming **waard**,	.1
	4:9	Dit is een betrouwbaar woord en alle aanneming **waard**.	.1
	5:18	De arbeider is zijn loon **waard**.	.1
	6:1	Allen, die ... zijn, moeten hun meesters alle eer **waardig** achten,	.4
Hebr.	11:38	– de wereld was hunner niet **waardig** –	.1
Openb.	3:4	zij zullen ... in witte klederen wandelen, omdat zij het **waardig** zijn.	.3
	4:11	Gij, onze Here en God, zijt **waardig** te ontvangen de heerlijkheid,	.1
	5:2	Wie is **waardig** de boekrol te openen en haar zegels te verbreken?	.1
	5:4	omdat niemand **waardig** was gebleken de boekrol te openen	.1
	5:9	Gij zijt **waardig** de boekrol te nemen en haar zegels te openen;	.1
	5:12	Het Lam, dat geslacht is, is **waardig** te ontvangen de macht	.6/.1
	16:6	hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven; zij hebben het verdiend! letterlijk: ...; zij zijn het **waard**!	.3

471 ἀξιόω axioō

Het werkwoord *axioō* betekent 'waard of waardig maken of achten'.

Het werkwoord kan vergezeld gaan van een tweede naamval of een onbepaalde wijs, die beide aangeven, wat men iemand of iets waard acht, bv.: oudsten die goede leiding geven, moeten 'een dubbel eerbewijs' (in het Grieks een tweede naamval) waard geacht worden (1Tim.5:17) en: ik heb mijzelf niet waardig geacht 'tot u te komen' (Luc.7:7).

Wanneer er een gebeuren als lijdend voorwerp bij *axioō* genoemd wordt, vertalen we *axioō* met 'gepast vinden, van oordeel zijn': Paulus 'vond het gepast' dat Marcus niet werd meegenomen op reis (Hand.15:38), en de joodse leiders te Rome 'vonden het gepast' Paulus' mening van hemzelf te horen (Hand.28:22).

.1	ἀξιοῦμεν	axioumen	wij achten waard
.2	ἠξίου	ēxiou	hij achtte waard
.3	ἠξίωσα	ēxiōsa	ik heb waard geacht (aor)
.4	ἀξιώσῃ	axiōsēi	(dat) hij waard acht (aor)
.5	ἀξιούσθωσαν	axiousthōsan	zij moeten waard geacht worden! (med)
.6	ἀξιωθήσεται	axiōthēsetai	hij zal waard geacht worden (pass)
.7	ἠξίωται	ēxiōtai	hij is waard geacht (med)

Luc.	7:7	daarom **heb ik** ook mijzelf niet **waardig geacht** tot U te komen,	.3
Hand.	15:38	Paulus **bleef van oordeel**, dat men niet iemand bij zich moest hebben,	.2
	28:22	**wij stellen het wel op prijs** ... te vernemen, welke uw denkbeelden zijn,	.1
2Thess.	1:11	dat onze God u de roeping **waardig achte**	.4
1Tim.	5:17	De oudsten, die goede leiding geven, komt dubbel eerbewijs toe, letterlijk: De oudsten ... **moeten** dubbel eerbewijs **waardig geacht worden**,	.5
Hebr.	3:3	Want **Hij is** zoveel groter heerlijkheid dan Mozes **waardig gekeurd**,	.7
	10:29	Hoeveel zwaarder straf, meent gij, **zal hij verdienen**,	.6

472	ἀξίως	axiōs

Het bijwoord *axiōs* betekent 'waard, waardig, zoals het past bij'.

Net als het bijvoeglijk naamwoord *axios* (zie *470*) wordt *axiōs* met een tweede naamval verbonden: het Evangelie (tweede naamval) 'waardig' zijn leven leiden (Fil.1:27); een roeping 'waardig' wandelen (Ef.4:1); de heiligen 'waardig' iemand ontvangen (d.w.z. iemand ontvangen 'zoals het past bij' de heiligen, Rom.16:2).

.1	ἀξίως	axiōs	waardig

Rom.	16:2	dat gij haar ontvangt in de Here op een wijze, de heiligen **waardig**,
Ef.	4:1	vermaan ik u dan te wandelen **waardig** der roeping,
Fil.	1:27	Alleen, gedraagt u **waardig** het evangelie van Christus,
Col.	1:10	om de Here **waardig** te wandelen, Hem in alles te behagen,
1Thess.	2:12	en betuigden te blijven wandelen, Gode **waardig**,
3Joh.	6	indien gij hen voorthelpt, gelijk het Gode **waardig** is, zult gij wèl doen;

473	ἀόρατος	aoratos

Het bijvoeglijk naamwoord *aoratos* betekent 'ongezien, onzichtbaar'.

.1	ἀόρατον	aoraton	ongezien (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀοράτου	aoratou	ongezien (2 ev m/v/o)
.3	ἀοράτῳ	aoratōi	ongezien (3 ev m/v/o)
.4	ἀόρατα	aorata	ongezien (1/4 mv o)

Rom.	1:20	**hetgeen** van Hem **niet gezien kan worden**, zijn ... kracht en goddelijkheid,	.4
Col.	1:15	Hij is het beeld van de **onzichtbare** God, de eerstgeborene	.2
	1:16	in Hem zijn alle dingen geschapen ... de zichtbare en de **onzichtbare**,	.4
1Tim.	1:17	De Koning der eeuwen, de onvergankelijke, de **onzienlijke**, ... zij eer	.3
Hebr.	11:27	Want hij bleef standvastig, als ziende de **Onzienlijke**.	.1

474	ἀπαγγέλλω	ap-aggellō

Het werkwoord *ap-aggellō* betekent 'melden, (openlijk) berichten, verkondigen'.

In Marc.6:30 wordt van de apostelen gezegd, dat zij Jezus 'meldden' alles wat zij hadden geleerd en gedaan.

Ook komt *ap-aggellō* voor als 'verkondigen'. Paulus vertelt koning Agrippa, dat hij zowel joden als heidenen 'heeft verkondigd' dat zij zich moesten bekeren tot God (Hand.26:20).

.1	ἀπαγγέλλομεν	ap-aggellomen	wij melden
.2	ἀπαγγέλλουσιν	ap-aggellousin	zij melden – meldend (3 mv m/o)
.3	ἀπαγγέλλων	ap-aggellōn	meldend (1 ev m)
.4	ἀπαγγέλλοντες	ap-aggellontes	meldend (1 mv m)

.5	ἀπαγγέλλοντας	ap-aggellontas	meldend (4 mv m)
.6	ἀπαγγέλλουσα	ap-aggellousa	meldend (1 ev v)
.7	ἀπαγγελῶ	ap-aggelō	ik zal melden
.8	ἀπαγγελεῖ	ap-aggelei	hij zal melden
.9	ἀπήγγειλαν	ap-ēggeilan	zij hebben gemeld (aor)
.10	ἀπαγγείλατε	ap-aggeilate	meldt! (aor)
.11	ἀπαγγεῖλαι	ap-aggeilai	melden (aor)
.12	ἀπηγγέλη	ap-ēggelē	hij is gemeld (aor pass)
.13	ἀπήγγειλεν	ap-ēggeilen	hij heeft gemeld (aor)
.[14]	ἀπαγγέλλει	ap-aggellei	hij meldt
.[15]	ἀπήγγελλον	ap-ēggellon	ik meldde – zij meldden
.[16]	ἀπάγγειλον	ap-aggeilon	meld! (aor)

Matt. 2:8 zodra gij het vindt, **bericht** het mij, opdat ook ik hem hulde ga bewijzen. .10
8:33 de hoeders namen de vlucht en kwamen in de stad en **berichtten** alles, .9
11:4 Gaat heen en **boodschapt** Johannes wat gij hoort en ziet: .10
12:18 en **Hij zal** de heidenen het oordeel **verkondigen**. .8
14:12 en **zij** gingen heen en **berichtten** het aan Jezus. .9
28:8 En zij ... liepen haastig voort **om** het zijn discipelen **te berichten**. .11
28:9 SV toen zij heengingen, **om** Zijn discipelen **te boodschappen**, .11°
28:10 Gaat heen en **bericht** mijn broeders, dat zij naar Galilea gaan, .10
28:11 om de overpriesters al het gebeurde te berichten. .9
letterlijk: en **zij berichtten** de overpriesters al het gebeurde.
Marc. 5:14 En die ze hoedden, namen de vlucht en **berichtten** het in de stad .9''
5:19 en **bericht** hun al wat de Here in zijn ontferming u gedaan heeft. .[16]''
6:30 En de apostelen ... **berichtten** Hem al wat zij gedaan en geleerd hadden. .9
16:10 **Zij** ging heen en **berichtte** het hun, welke bij Hem geweest waren, .13°
16:13 En ook die gingen heen om het aan de anderen te berichten. .9°
letterlijk: ... en **berichtten het** aan de anderen.
Luc. 7:18 En de discipelen van Johannes **boodschapten** hem al deze dingen. .9
7:22 Gaat heen en **boodschapt** Johannes wat gij gezien en gehoord hebt: .10
8:20 **Men boodschapte** Hem: Uw moeder en uw broeders staan buiten .12
8:34 namen **zij** de vlucht en **berichtten** het in de stad en op het land. .9
8:36 **zij**, die het gezien hadden, **verhaalden** hun, hoe de bezetene genezen was. .9
8:47 kwam **zij** bevende nader, viel voor Hem neer en **verhaalde** Hem, .13
9:36 En **zij** zwegen en **verhaalden** in die dagen aan niemand iets .9
13:1 Terzelfder tijd kwamen enigen tot Hem **met het bericht** .4
14:21 En de slaaf kwam terug en **berichtte** zijn heer deze dingen. .13
18:37 En **zij vertelden** hem, dat Jezus de Nazoreeër voorbijkwam. .9
24:9 **boodschapten zij** dit alles aan de elven en aan al de anderen. .9
Joh. 4:51 SV kwamen hem zijn dienstknechten tegemoet, en **boodschapten**, .9°
16:25 dat **Ik** niet meer in beelden ..., maar u vrijuit over de Vader **spreken zal**. .7''
20:18 Maria van Magdala ging heen **en boodschapte** de discipelen, .6°°
Hand. 4:23 gingen **zij** naar de hunnen en **deelden** hun **mede** .9
5:22 En **zij** keerden terug en **brachten het bericht mede**: .9
5:25 Maar er kwam iemand tot hen met het bericht: .13
letterlijk: Maar er kwam iemand tot hen en **berichtte**:

	11:13	**hij heeft** ons **medegedeeld**, hoe hij een engel in zijn huis had zien staan,	.13
	12:14	om mede te delen, dat Petrus voor het portaal stond. letterlijk: en **deelde mede**, dat Petrus voor het portaal stond.	.13
	12:17	en hij zeide: **Bericht** dit aan Jakobus en de broeders.	.10
	15:27	**die** zelf ook mondeling hetzelfde **te uwer kennis zullen brengen**.	.5
	16:36	En de bewaarder **deelde** dit bericht aan Paulus **mede**:	.13
	16:38	En de boden **brachten** deze woorden **over aan** de hoofdlieden.	.9▾▾
	17:30	God dan **verkondigt**, met voorbijzien van de tijden der onwetendheid,	.[14]▾▾
	22:26	ging **hij** naar de overste, **berichtte** het hem en zeide: Wat gaat gij doen?	.13°▾
	23:16	en binnengegaan zijnde **bracht hij** het aan Paulus **over**.	.13
	23:17	Breng deze jongeman naar de overste, want hij heeft hem iets **te melden**.	.11
	23:19	De overste nu ... vroeg hem: Wat hebt gij mij **te melden**?	.11
	26:20	**ik heb** ... **verkondigd**, dat zij met berouw zich zouden bekeren tot God	.3/.[15]
	28:21	ook is niemand van de broeders iets kwaads van u komen boodschappen letterlijk: ook **heeft** niemand ... **geboodschapt**	.13
1Cor.	14:25	en hij zal zich ter aarde werpen, God aanbidden **en belijden**,	.3
1Thess.	1:9	Want zelf **verhalen zij** van ons, hoe wij bij u ontvangen zijn	.2
Hebr.	2:12	en Hij zegt: Uw naam **zal ik** aan mijn broeders **verkondigen**,	.7
1Joh.	1:2	en **wij** hebben gezien en getuigen en **verkondigen** u het eeuwige leven,	.1
	1:3	hetgeen wij gezien en gehoord hebben, **verkondigen wij** ook u,	.1

475 ἀπάγχομαι ap-agchomai

De betekenis van het werkwoord *ap-agchomai* is 'zich wurgen (door zich op te hangen)'.

.1	ἀπήγξατο	ap-ēgxato	hij heeft zich gewurgd (aor med)

Matt. 27:5 daarop ging **hij** heen en **verhing zich**.

476 ἀπάγω ap-agō

De betekenis van het werkwoord *ap-agō* is 'wegvoeren, wegleiden, wegbrengen'.

Als lijdend voorwerp bij *ap-ago* treffen we meestal, in het NT zelfs uitsluitend, mensen en dieren aan die zelf kunnen lopen.

Als juridische term kan *ap-ago* ook opgevat worden als 'naar de (plaats van) executie wegbrengen' (bv. Hand.12:19).

.1	ἀπάγουσα	ap-agousa	wegleidend (1 ev v)
.2	ἀπήγαγεν	ap-ēgagen	hij heeft weggeleid (aor)
.3	ἀπήγαγον	ap-ēgagon	ik heb weggeleid (aor) – zij hebben weggeleid (aor)
.4	ἀπάγαγε	ap-agage	leid weg! (aor)
.5	ἀπαγάγετε	ap-agagete	leidt weg! (aor)
.6	ἀπαγαγών	ap-agagōn	wegleidend (1 ev m; aor)
.7	ἀπαγόμενοι	ap-agomenoi	weggeleid wordend (1 mv m; med)
.8	ἀπαχθῆναι	ap-achthēnai	weggeleid worden (aor pass)

.[9]	ἄπαγε	ap-age	leid weg!
.[10]	ἀπάγετε	ap-agete	leidt weg!
.[11]	ἀπαγομένους	ap-agomenous	weggeleid wordend (4 mv m; med)

Matt. 7:13 want wijd is [de poort] en breed de weg, **die** tot het verderf **leidt**, .1
7:14 want eng is de poort, en smal de weg, **die** ten leven **leidt**, .1
26:57 Die nu Jezus gegrepen hadden, **leidden** Hem **weg** naar Kajafas, .3
27:2 En **zij** boeiden Hem, **leidden** Hem **weg** en zij leverden Hem over .3
27:31 en **zij leidden** Hem **weg** om Hem te kruisigen. .3
Marc. 14:44 grijpt Hem en **leidt** Hem welverzekerd **weg**. .5/.[10]
14:53 En **zij leidden** Jezus **weg** naar de hogepriester, .3
15:16 De soldaten nu **leidden** Hem **weg** tot binnen het hof, .3
Luc. 13:15 maakt ieder van u niet ... los en leidt hem weg om hem te laten drinken? .6
letterlijk: ... en geeft hem, hem **wegleidend**, te drinken?
21:12 **door** ... **u** voor koningen en stadhouders **te leiden** om mijns naams wil. .[11]''
22:66 en **zij leidden** Hem voor hun Raad, .3''
23:26 En toen **zij** Hem **wegleidden**, grepen zij een zekere Simon van Cyrene, .3
Joh. 18:13 en **brachten** Hem eerst voor Annas, .3°°
19:16 SV En **zij** namen Jezus,en **leiden** Hem **weg**. .3°°
Hand. 12:19 nam hij de schildwachten in verhoor en liet hen **wegleiden**; .8
23:17 **Breng** deze jongeman naar de overste, want hij heeft hem iets te melden. .4/.[9]
24:7 de overste Lysias is tussenbeide gekomen en **heeft** hem ... **gebracht**, .2°
1Cor. 12:2 dat gij, toen gij nog heidenen waart, u ... liet heendrijven. .7
letterlijk: dat gij heidenen waart, **heengedreven wordend**

477 ἀπαίδευτος apaideutos

Het bijvoeglijk naamwoord *apaideutos* betekent 'onontwikkeld, zonder opvoeding of opleiding, onverstandig'.

.1	ἀπαιδεύτους	apaideutous	zonder opvoeding (4 mv m/v)

2Tim. 2:23 Maar wees afkerig van de dwaze en **onverstandige** strijdvragen;

478 ἀπαίρω ap-airō

Het werkwoord *ap-airō* betekent 'wegtillen, wegnemen'.

.1	ἀπαρθῇ	ap-arthēi	(dat) hij weggenomen wordt (aor pass)

Matt. 9:15 Er zullen echter dagen komen, dat de bruidegom van hen **weggenomen is**,
Marc. 2:20 Er zullen echter dagen komen, dat de bruidegom van hen **weggenomen is**
Luc. 5:35 en wanneer de bruidegom van hen **weggenomen is**, dan zullen zij vasten,

479	**ἀπαιτέω**	**ap-aiteō**

Het werkwoord *ap-aiteō* betekent 'terugvragen, (met recht) vragen om te krijgen'.

In Luc.6:30 maakt Jezus duidelijk wat liefde inhoudt. Daar hoort bij, dat je iets niet 'terugvraagt' als iemand het van je genomen heeft. Verderop wordt het leven geschetst als iets dat God geleend heeft; Hij kan het ieder moment komen 'terugvragen' (Luc.12:20).

.1	ἀπαιτοῦσιν	ap-aitousin	zij vragen terug – terugvragend (3 mv m/o)
.2	ἀπαίτει	ap-aitei	vraag terug!

Luc.	6:30	neemt iemand het uwe, **vraag** het niet **terug**.	.2
	12:20	Gij dwaas, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeëist letterlijk: ... **vragen ze** uw ziel van u **terug**	.1

480	**ἀπαλγέω**	**ap-algeō**

Het werkwoord *ap-algeō* betekent 'de (pijn)gevoeligheid verliezen, afgestompt raken'.

In Ef.4:19 gaat het niet zozeer om lichamelijke als wel om psychische of geestelijke pijn die niet meer gevoeld wordt: het geweten van de heidenen 'is afgestompt', zodat ze geen schuldbesef meer ervaren over hun zondige levenswandel.

.1	ἀπηλγηκότες	ap-ēlgēkotes	afgestompt geraakt (1 mv m)

Ef.	4:19	Zij hebben zich immers **in hun verdoving** overgegeven aan de losbandigheid

481	**ἀπαλλάσσω**	**ap-allassō**

Het werkwoord *ap-allassō* betekent 'doen loskomen van, bevrijden' en in de mediale vormen 'los-, afkomen van, zich verwijderen van'.

De enige plaats in het NT waar een actieve vorm voorkomt, is Hebr.2:15. Daar wordt gesproken over Christus, die allen 'zou bevrijden' van slavernij en angst voor de dood.

Bij de mediale vormen in het NT wordt na *apo* 'van' de persoon of zaak genoemd waarvan men loskomt. Het gaat vooral om zaken of personen waarvan het ook maar beter is verlost te zijn, bv. een gerechtelijke tegenstander (Luc.12:58) of ziekte (Hand.19:12).

.1	ἀπαλλάξῃ	ap-allaxēi	(dat) hij doet loskomen (aor)
.2	ἀπαλλάσσεσθαι	ap-allassesthai	loskomen (med)
.3	ἀπηλλάχθαι	ap-ēllachthai	loskomen (aor pass)

Luc.	12:58	geef u dan onderweg moeite **om van** hem **af te komen**;	.3
Hand.	19:12	zodat ... hun kwalen van hen **weken** en de boze geesten uitvoeren.	.2
Hebr.	2:15	en allen **zou bevrijden**, die ... tot slavernij gedoemd waren.	.1

482 ἀπαλλοτριόω ap-allotrioō

Het werkwoord *ap-allotrioō* betekent 'vervreemden, vreemd maken, als vreemd beschouwen', en in mediale vormen 'vervreemden, vreemd worden, als vreemd beschouwd worden'. (Hier wordt 'vreemd' niet in de zin van 'gek', maar van 'bij een ander horend' bedoeld. Vergelijk *215 allotrios* 'andermans, bij een ander horend'.)

.1	ἀπηλλοτριωμένοι	ap-ēllotriōmenoi	vervreemd (1 mv m)
.2	ἀπηλλοτριωμένους	ap-ēllotriōmenous	vervreemd (4 mv m)

Ef.	2:12	dat gij ... zonder Christus waart, **uitgesloten** van het burgerrecht	.1
	4:18	verduisterd in hun verstand, **vervreemd** van het leven Gods	.1
Col.	1:21	Ook u, die eertijds **vervreemd** ... waart ..., heeft Hij thans weder verzoend,	.2

483 ἁπαλός hapalos

Het bijvoeglijk naamwoord *hapalos* betekent '(sappig) zacht, week'.

Het wordt in het NT gebruikt in verband met de jonge loten van de vijgeboom. Het zacht worden van de twijgen van deze voorjaarsboom en het uitbotten van de bladeren is een duidelijk teken dat de zomer nadert.

.1	ἁπαλός	hapalos	(sappig) zacht (1 ev m)

Matt.	24:32	Wanneer zijn hout reeds **week** wordt en de bladeren doet uitspruiten,
Marc.	13:28	Wanneer zijn hout reeds **week** wordt en de bladeren doet uitspruiten,

484 ἀπαντάω ap-antaō

Het werkwoord *ap-antaō* betekent 'ontmoeten, tegenkomen'.

Gewoonlijk wordt met behulp van een derde naamval vermeld wie men ontmoet. Dit 'ontmoeten' houdt ook in, dat degene die men ontmoet, de plaats waarnaartoe hij op weg is, nog niet heeft bereikt.

.1	ἀπαντήσει	ap-antēsei	hij zal ontmoeten
.2	ἀπήντησεν	ap-ēntēsen	hij heeft ontmoet (aor)
.3	ἀπήντησαν	ap-ēntēsan	zij hebben ontmoet (aor)
.4	ἀπαντῆσαι	ap-antēsai	ontmoeten (aor)

Matt.	28:9	En zie, Jezus **kwam** haar **tegemoet** en zeide: Weest gegroet.	.2[oo]
Marc.	5:2	**kwam** Hem [terstond] uit de grafsteden een mens **tegemoet**	.2[oo]
	14:13	Gaat naar de stad en **er zal** u een man **tegenkomen**,	.1
Luc.	14:31	of hij in staat is met tienduizend man iemand **te ontmoeten**,	.4[oo]
	17:12	**kwamen** Hem tien melaatse mannen **tegemoet**,	.3

Joh. 4:51 En reeds terwijl hij afdaalde, **kwamen** zijn slaven hem **tegemoet** .3°°
Hand. 16:16 **dat** een zekere slavin, die een waarzeggende geest had, ons **tegenkwam**, .4°°

485 ἀπάντησις **apantēsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apantēsis* betekent 'ontmoeting'.

Het komt in het NT alleen voor in de uitdrukking *eis apantēsin* 'tot (een) ontmoeting', d.w.z. 'tegemoet, om te ontmoeten'. De 'ontmoeting' houdt ook in, dat degene die men ontmoet, de plaats waarnaartoe hij op weg is, nog niet heeft bereikt.

.1 ἀπάντησιν apantēsin ontmoeting (4)

Matt. 25:1 die haar lampen namen en uittrokken, de bruidegom tegemoet. °°
letterlijk: die uittrokken tot een **ontmoeting** met de bruidegom
25:6 De bruidegom, zie, gaat uit hem tegemoet!
letterlijk: De bruidegom, zie, gaat uit tot een **ontmoeting** met hem!
Hand. 28:15 kwamen de broeders ... ons tot Forum Appii en Tres Tabernae tegemoet,
letterlijk: kwamen de broeders tot een **ontmoeting** met ons ...,
1Thess. 4:17 zullen wij ... in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet
letterlijk: zullen wij ... weggevoerd worden tot een **ontmoeting** met de Here

486 ἅπαξ **hapax**

Het bijwoord *hapax* betekent 'eenmaal, één keer, eens'.

In de tweede naamval kan een periode genoemd worden waarbinnen het 'eenmaal' geldt. Zo betekent *hapax tou eniautou* 'eenmaal in het jaar, één keer per jaar' (Hebr.9:7). De uitdrukking *(kai) hapax kai dis* 'één- en tweemaal' heeft de betekenis 'één- en andermaal, enkele malen' (bv. Fil.4:16).

Sommige plaatsen doen niet maar alleen aan eenmaligheid denken (bv. Hebr.10:2 of Jud.5). We zouden dan *hapax* kunnen vertalen met 'eens, ergens in het verleden' of – toch iets heel anders – 'eens en voor altijd, voorgoed'. Welke van deze twee betekenissen waar op zijn plaats is, is moeilijk uit te maken.

.1 ἅπαξ hapax eenmaal

2Cor. 11:25 driemaal ben ik met de roede gegeseld, **eens** ben ik gestenigd,
Fil. 4:16 ook te Tessalonica hebt gij mij **een** en ander**maal** ondersteuning gezonden.
1Thess. 2:18 ik, Paulus, heb namelijk **een** en ander**maal** tot u willen komen,
Hebr. 6:4 degenen, die **eens** verlicht zijn geweest,
9:7 maar in de tweede alleen de hogepriester, **eenmaal** in het jaar,
9:26 maar thans is Hij **éénmaal**, bij de voleinding der eeuwen, verschenen
9:27 zoals het de mensen beschikt is, **éénmaal** te sterven en daarna het oordeel,
9:28 nadat Hij Zich **éénmaal** geofferd heeft om veler zonden op Zich te nemen,
10:2 na **eenmaal** gereinigd te zijn,

Hebr.	12:26	Nog **eenmaal** zal Ik niet slechts de aarde, maar ook de hemel doen beven.	
	12:27	Dit: nog **eenmaal**, doelt op een verandering der wankele dingen	
1Petr.	3:18	Want ook Christus is **eenmaal** om de zonden gestorven als rechtvaardige	
	3:20	SV wanneer de lankmoedigheid Gods **eenmaal** verwachtte,	∘∘
Jud.	3	te strijden voor het geloof, dat **eenmaal** de heiligen overgeleverd is.	
	5	– gij hebt het immers alles **eens voor goed** vernomen –	∘▾

---

487 ἀπαράβατος aparabatos

Het bijvoeglijk naamwoord *aparabatos* betekent 'onschendbaar, onvergankelijk'.

In Hebr.7:24 wordt *aparabatos* ook wel weergegeven met 'niet (op een ander) overgaand', maar deze betekenis is verder nergens aan te wijzen. Aangezien het woord elders veeleer de betekenis 'onveranderlijk, onschendbaar' heeft, verdient deze vertaling de voorkeur.

.1	ἀπαράβατον	aparabaton	onschendbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hebr.	7:24	Hij heeft ... een priesterschap, **dat op geen ander kan overgaan**.

---

488 ἀπαρασκεύαστος aparaskeuastos

Het bijvoeglijk naamwoord *aparaskeuastos* betekent 'onvoorbereid'.

.1	ἀπαρασκευάστους	aparaskeuastous	onvoorbereid (4 mv m/v)

2Cor.	9:4	indien ... zij u **niet gereed** zouden vinden,

---

489 ἀπαρνέομαι ap-arneomai

Het werkwoord *ap-arneomai* betekent 'verloochenen, (ten onrechte) niet willen erkennen, niet willen weten van'.

Het 'verloochenen' van Christus houdt in dat men zijn betrokkenheid op Hem ontkent, dat men er niet voor wil uitkomen dat men bij Hem hoort. Het zichzelf 'verloochenen' houdt in dat men de eigen belangen niet telt, dat men er afstand van doet. In buitenbijbelse teksten 'verloochent' men ook wel zaken (bv. een bepaalde vakkennis die men wel degelijk heeft, of de wet). Gewoonlijk bezit degene die of datgene dat verloochend wordt, een zekere realiteit of autoriteit die geacht wordt recht te hebben op erkenning.

.1	ἀπαρνήσομαι	ap-arnēsomai	ik zal verloochenen (med)
.2	ἀπαρνήσῃ	ap-arnēsēi	(dat) jij verloochent (aor med) – jij zult verloochenen (med)
.3	ἀπαρνησάσθω	ap-arnēsasthō	hij moet verloochenen! (aor med)
.4	ἀπαρνηθήσεται	ap-arnēthēsetai	hij zal verloochend worden (pass)
.[5]	ἀπαρνήσωμαι	ap-arnēsōmai	(dat) ik verloochen (aor med)

Matt.	16:24	Indien iemand achter Mij wil komen, die **verloochene** zichzelf	.3
	26:34	eer de haan kraait, **zult gij** Mij driemaal **verloochenen**.	.2
	26:35	al moest ik met U sterven, **ik zal** U voorzeker niet **verloochenen**.	.1/.[5]
	26:75	Eer de haan kraait, **zult gij** Mij driemaal **verloochenen**.	.2
Marc.	8:34	Indien iemand achter Mij wil komen, die **verloochene** zichzelf	.3
	14:30	voordat de haan tweemaal kraait, **zult gij** Mij driemaal **verloochenen**.	.2
	14:31	Al moest ik met U sterven, **ik zal** U voorzeker niet **verloochenen**.	.1/.[5]
	14:72	Eer de haan tweemaal gekraaid heeft, **zult gij** Mij driemaal **verloochenen**	.2
Luc.	9:23	Indien iemand achter Mij wil komen, die **verloochene** zichzelf	.3°°
	12:9	die **zal verloochend worden** voor de engelen Gods.	.4
	22:34	eer **gij** driemaal **zult geloochend hebben**, dat gij Mij kent.	.2
	22:61	Eer de haan heden kraait, **zult gij** Mij driemaal **verloochenen**.	.2
Joh.	13:38	de haan zal niet kraaien, eer **gij** Mij driemaal **verloochend hebt**.	.2°°

490 ἀπάρτι aparti

Het bijwoord *aparti*, opgebouwd uit het voorzetsel *528 apo* en het bijwoord *673 arti*, betekent 'vanaf nu, voortaan'. Meestal wordt het als twee woorden (*ap' arti*) geschreven.

.1 ἀπάρτι aparti voortaan

Openb.14:13 Schrijf, zalig de doden, die in de Here sterven, **van nu aan**. °°

491 ἀπαρτισμός apartismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *apartismos* betekent 'voltooiing'.

Jezus zegt dat ieder die een toren wil bouwen, eerst de kosten gaat berekenen om te zien of hij voldoende heeft tot de 'voltooiing', d.w.z. voldoende om het bouwproject ook helemaal af te maken.

.1 ἀπαρτισμόν apartismon voltooiing (4)

Luc. 14:28 berekenen, of hij het werk zal kunnen volbrengen?
letterlijk: berekenen, of hij voldoende heeft tot de **voltooiing**?

492 ἀπαρχή aparchē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aparchē* betekent 'eersteling'.

Het is een woord dat afkomstig is uit het taalgebruik rond de offercultus. *hē aparchē* is de eerste vrucht van de oogst. Deze 'eersteling' is heilig voor God en wordt aan Hem gewijd. Na deze wijding mag de rest van de oogst in het gewone dagelijkse leven gebruikt worden.

In letterlijke zin komt het woord voor in Rom.11:16. Daar zegt Paulus: Zijn de 'eerstelingen' van het graan heilig, dan ook het deeg (vgl. Num.15:18-21).

Ook wordt *aparchē* in overdrachtelijke zin gebruikt als 'eerste mens of groep mensen uit een grotere groep mensen die aan God gewijd zullen worden'. Zo is Epenetus de 'eersteling' voor Christus uit Asia, d.w.z. de eerste bekeerling uit Asia (Rom.16:5); zo is Christus opgewekt uit de doden als 'eersteling' van hen die ontslapen zijn (1Cor.15:20).

.1	ἀπαρχή	aparchē	eersteling (1)
.2	ἀπαρχήν	aparchēn	eersteling (4)

Rom. 8:23	[wij], die de Geest als **eerste gave** ontvangen hebben, zuchten	.2
11:16	Zijn de **eerstelingen** heilig, dan ook het deeg,	.1
16:5	Groet mijn geliefde Epenetus, de **eersteling** voor Christus uit Asia.	.1
1Cor. 15:20	Christus is opgewekt ..., als **eersteling** van hen, die ontslapen zijn.	.1
15:23	Maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als **eersteling**,	.1
16:15	gij weet van het huis van Stefanas, dat het een **eersteling** ... is	.1
2Thess. 2:13	dat God u als **eerstelingen** Zich verkoren heeft tot behoudenis,	.2''
Jac. 1:18	om in zekere zin **eerstelingen** te zijn onder zijn schepselen.	.2
Openb.14:4	Dezen zijn gekocht uit de mensen als **eerstelingen** voor God en het Lam.	.1

493 ἅπας hapas

Het bijvoeglijk naamwoord *hapas* betekent 'in zijn totaliteit, geheel, alle (samen)'.

In verbinding met een combinatie van lidwoord en zelfstandig naamwoord in het enkelvoud vertalen we *hapas* met 'geheel': Johannes de Doper doopt 'geheel' het volk (Luc.3:21). In andere gevallen vertalen we met 'alle, allen, alles': de zondvloed nam (hen) 'allen' weg (Matt.24:39), de jongste zoon maakte 'alles' te gelde (Luc.15:13).

Er is weinig verschil tussen *hapas* en *3432 pas*: misschien heeft *hapas* een iets algemenere, omvattender of tot een groep samenvattende betekenis.

.1	ἅπας	hapas	geheel (1 ev m)
.2	ἅπαντα	hapanta	geheel (4 ev m – 1/4 mv o)
.3	ἅπαντες	hapantes	alle (1 mv m)
.4	ἅπαντας	hapantas	alle (4 mv m)
.5	ἅπασιν	hapasin	alle (3 mv m/o)
.6	ἅπαν	hapan	geheel (1/4 ev o)
.7	ἁπάντων	hapantōn	alle (2 mv m/o)
.8	ἅπασαν	hapasan	geheel (4 ev v)

Matt. 6:32	Want uw hemelse Vader weet, dat gij dit **alles** behoeft.	.7
24:39	en zij niets bemerkten, eer de zondvloed kwam en hen **allen** wegnam,	.4
28:11	om de overpriesters **al** het gebeurde te berichten.	.2
Marc. 1:27	En **allen** werden zeer verbaasd, zodat zij elkander vroegen, zeggende:	.3''
5:40	En zij lachten Hem uit. Doch Hij dreef hen **allen** het huis uit	.4°°
8:25	en hij zag duidelijk en was hersteld. En hij zag voortaan **alles** scherp.	.4/.2
11:32	want **allen** hielden Johannes inderdaad voor een profeet.	.3
16:15	Gaat heen in de **gehele** wereld, verkondigt het evangelie	.2°

Luc.	2:39	En toen zij **alles** volbracht hadden ..., keerden zij terug naar Galilea,	.2°°
	3:16	antwoordde Johannes en zeide tot **allen**: Ik doop u met water,	.5°°
	3:21	terwijl **al** het volk gedoopt werd,	.2
	4:6	U zal ik **al** deze macht geven en hun heerlijkheid,	.8
	4:40	brachten **allen**, die zieken hadden, ... dezen tot Hem.	.3▾▾
	5:11	En zij trokken de schepen op het land en lieten **alles** achter	.2°°
	5:26	En ontzetting beving **allen** en zij verheerlijkten God,	.4
	5:28	En hij liet **alles** achter, stond op en volgde Hem.	.2°°
	7:16	En vrees beving hen **allen** en zij verheerlijkten God,	.4°°
	8:37	En de **gehele** bevolking ... vroeg Hem, of Hij van hen wilde weggaan,	.6
	9:15	En zij deden het en lieten hen **allen** nederzitten.	.4
	15:13	En weinige dagen later maakte de jongste zoon **alles** te gelde	.2°°
	17:27	tot op de dag, waarop ... de zondvloed kwam en **allen** verdelgde.	.4°°
	17:29	regende vuur en zwavel van de hemel en verdelgde hen **allen**.	.4°°
	19:7	En toen zij het zagen, morden zij **allen**	.3°°
	19:37	begon de **gehele** menigte der discipelen vol blijdschap God te prijzen,	.6
	19:48	want **al** het volk hing aan zijn lippen.	.1
	20:6	dan zal het volk **als één man** ons stenigen,	.1▾▾
	21:4	Want deze **allen** hebben van hun overvloed iets bij de gaven geworpen,	.3°°
		maar zij heeft van haar armoede haar **ganse** levensonderhoud erin geworpen.	.2°°
	21:12	Maar voor dit **alles** zullen zij de handen aan u slaan en u vervolgen,	.7°°
	21:15	welke **al** uw tegenstanders niet zullen kunnen weerstaan of weerleggen.	.3▾▾
	23:1	En de **gehele** menigte van hen stond op en leidde Hem voor Pilatus.	.6
Joh.	4:25	wanneer die komt, zal Hij ons **alles** verkondigen.	.2▾▾
Hand.	2:1	En toen de Pinksterdag aanbrak, waren **allen** tezamen bijeen.	.3°°
	2:4	en zij werden **allen** vervuld met de heilige Geest	.3°°
	2:7	Zie, zijn niet **al** dezen, die daar spreken, Galileeërs?	.3▾▾
	2:14	Gij Joden en **allen**, die te Jeruzalem woonachtig zijt, dit zij u bekend	.3°°
	2:44	En allen, die ... bijeenvergaderd waren, hadden **alles** gemeenschappelijk;	.2
	4:31	en zij werden **allen** vervuld met de Heilige Geest	.3
	4:32	doch zij hadden **alles** gemeenschappelijk.	.2°°
	5:12	en zij waren **allen** eendrachtig bijeen in de zuilengang van Salomo.	.3°°
	5:16	En zij werden **allen** genezen.	.3
	6:15	En **allen** ... zagen ... zijn gelaat als het gelaat van een engel.	.3°°
	10:8	en nadat hij hun **alles** uitgelegd had, zond hij hen naar Joppe.	.2
	11:10	en **alles** werd weer opgetrokken in de hemel.	.2
	13:29	en toen zij **alles** volbracht hadden, wat van Hem geschreven stond,	.2°°
	16:3	want **iedereen** wist, dat zijn vader een Griek was.	.3
	16:28	Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn **allen** hier!	.3
	16:33	en hij liet zichzelf en **al** de zijnen terstond dopen;	.3▾▾
	25:24	Koning Agrippa en gij **allen**, die met ons hier aanwezig zijt,	.6▾▾
	27:33	spoorde Paulus hen **allen** aan voedsel te nemen	.4
Ef.	6:13	en om, uw taak **geheel** vervuld hebbende, stand te houden.	.2
1Tim.	1:16	dat Jezus Christus ... zijn **ganse** lankmoedigheid zou bewijzen	.8▾▾
Jac.	3:2	Want wij struikelen **allen** in velerlei opzicht;	.3

[493II]	ἀπασπάζομαι	ap-aspazomai

Het werkwoord *ap-aspazomai* betekent 'bij het afscheid groeten, afscheid nemen van'.

.[1]	ἀπησπασάμεθα	ap-ēspasametha	wij hebben afscheid genomen (aor med)

Hand.	21:6	(5) ... knielden **wij** neder, baden en (6) **namen afscheid van** elkander.	**

494	ἀπατάω	apataō

Het werkwoord *apataō* betekent 'misleiden, bedriegen, voor de gek houden'.

.1	ἀπατάτω	apatatō	hij moet misleiden!
.2	ἀπατῶν	apatōn	misleidend (1 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἠπατήθη	ēpatēthē	hij is misleid (aor pass)
.4	ἀπατηθεῖσα	apatētheisa	misleid (1 ev v; aor pass)

Ef.	5:6	**Laat** niemand u **misleiden** met drogredenen,	.1
1Tim.	2:14	En Adam **heeft zich** niet **laten verleiden**,	.3
		maar de vrouw is **door de verleiding** in overtreding gevallen;	.4°°
Jac.	1:26	Indien iemand meent godsdienstig te zijn **en** ... zijn hart **misleidt**,	.2

495	ἀπάτη	apatē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apatē* betekent 'bedrog, misleiding, verleiding'.

Het 'bedrog' gaat niet alleen uit van personen, maar ook van zaken als zonde, ongerechtigheid of rijkdom. In Hebr.3:13 maant de schrijver zijn lezers elkaar terecht te wijzen, opdat niemand zich verhardt door de 'misleiding' van de zonde. De zwelgende feestvierders van 2Petr.2:13 houden zichzelf voor de gek.

.1	ἀπάτη	apatē	misleiding (1)
.2	ἀπάτης	apatēs	misleiding (2)
.3	ἀπάτῃ	apatēi	misleiding (3)
.4	ἀπάταις	apatais	misleidingen (3)

Matt.	13:22	de zorg van de wereld en het **bedrog** van de rijkdom verstikt het woord	.1
Marc.	4:19	en het **bedrog** van de rijkdom en de begeerten ... verstikken het woord	.1
Ef.	4:22	die ten verderve gaat, naar zijn misleidende begeerten,	.2
		letterlijk: ..., naar de begeerten der **misleiding**,	
Col.	2:8	dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte en door ijdel **bedrog**	.2
2Thess.	2:10	en met allerlei verlokkende ongerechtigheid,	.3
		letterlijk: en met allerlei **verlokking** van ongerechtigheid,	
Hebr.	3:13	opdat niemand van u zich verharde door de **misleiding** der zonde;	.3
2Petr.	2:13	schandvlekken en smetten zijn zij, die in hun **bedriegerijen** zwelgen,	.4

496	**ἀπάτωρ**	**apatōr**

Het bijvoeglijk naamwoord *apatōr* betekent 'vaderloos, zonder vader'.

.1	ἀπάτωρ	apatōr	zonder vader (1 ev m/v)

Hebr. 7:3 **zonder vader**, zonder moeder, zonder geslachtsregister,

497	**ἀπαύγασμα**	**apaugasma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *apaugasma* betekent 'afstraling, van een lichtbron afgestraald licht'.

Jezus Christus is als Gods Zoon de 'afstraling' van Gods heerlijkheid (Hebr.1:3).

.1	ἀπαύγασμα	apaugasma	afgestraald licht (1/4)

Hebr. 1:3 de **afstraling** zijner heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen,

498	**ἀπεῖδον**	**ap-eidon**

Het werkwoord *ap-eidon* betekent 'de blik (af)wenden (naar), zien (op)' of 'binnen oogbereik hebben, (kunnen) overzien'.

Zie verder 795 *ap-horaō*.

.1	ἀπίδω	ap-idō	(dat) ik zie (aor)

Fil. 2:23 zodra **ik zie**, hoe het met mijn zaak loopt;

499	**ἀπείθεια**	**apeitheia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apeitheia* betekent 'ongehoorzaamheid'.

In het NT gaat het om ongehoorzaamheid aan God. Vóór hun bekering tot God en Christus is de positie van mensen zodanig, dat ze getypeerd kunnen worden als *huioi tēs apeitheias* 'zonen der ongehoorzaamheid' (bv. Ef.2:2). Israëls afwijzing van Jezus als de Messias wordt getekend als een daad van 'ongehoorzaamheid' (Rom.11:30vv.).

.1	ἀπείθειαν	apeitheian	ongehoorzaamheid (4)
.2	ἀπειθείας	apeitheias	ongehoorzaamheid (2 ev – 4 mv)
.3	ἀπειθείᾳ	apeitheiāi	ongehoorzaamheid (3)

Rom.	11:30	Want evenals gij ... ontferming hebt gevonden door hun **ongehoorzaamheid**,	.3
	11:32	Want God heeft hen allen onder **ongehoorzaamheid** besloten,	.1
Ef.	2:2	de geest, die thans werkzaam is in de kinderen der **ongehoorzaamheid**,	.2

Ef.	5:6	komt de toorn Gods over de kinderen der **ongehoorzaamheid**.	.2
Col.	3:6	SV Om welke de toorn Gods komt over de kinderen der **ongehoorzaamheid**.	.2°
Hebr.	4:6	en zij ... niet ingegaan zijn wegens hun **ongehoorzaamheid**,	.1
	4:11	door dit voorbeeld van **ongehoorzaamheid** te volgen.	.2

500 ἀπειθέω apeitheō

Het werkwoord *apeitheō* betekent 'ongehoorzaam zijn'.

In het NT manifesteert zich 'ongehoorzaam zijn' in de afwijzing van Gods genadegave (Joh.3:36) en van Jezus' messiasschap (Rom.11:30). Het volk Israël wordt dan ook getypeerd als een volk 'dat (steeds) ongehoorzaam is' (Rom.10:21). Mensen 'zijn ongehoorzaam' aan de waarheid (Rom.2:8), het Evangelie (1Petr.4:17) of het Woord (1Petr.2:8).

.1	ἀπειθοῦσιν	apeithousin	zij zijn ongehoorzaam – ongehoorzaam zijnde (3 mv m/o)
.2	ἀπειθῶν	apeithōn	ongehoorzaam zijnde (1 ev m)
.3	ἀπειθοῦντα	apeithounta	ongehoorzaam zijnde (4 ev m – 1/4 mv o)
.4	ἀπειθοῦντες	apeithountes	ongehoorzaam zijnde (1 mv m)
.5	ἀπειθούντων	apeithountōn	ongehoorzaam zijnde (2 mv m/o)
.6	ἀπειθοῦσι	apeithousi	zie 1
.7	ἠπείθουν	ēpeithoun	ik was ongehoorzaam – zij waren ongehoorzaam
.8	ἠπειθήσατε	ēpeithēsate	jullie zijn ongehoorzaam geweest (aor)
.9	ἠπείθησαν	ēpeithēsan	zij zijn ongehoorzaam geweest (aor)
.10	ἀπειθήσασιν	apeithēsasin	ongehoorzaam zijnde (3 mv m; aor)
.[11]	ἀπειθήσαντες	apeithēsantes	ongehoorzaam zijnde (1 mv m; aor)

Joh.	3:36	doch **wie aan** de Zoon **ongehoorzaam is**, zal het leven niet zien,	.2
Hand.	14:2	de Joden, **die** hun **geen gehoor gaven**, prikkelden ... de zielen der heidenen	.4/.[11]
	17:5	SV de Joden, **die ongehoorzaam waren**, ... beroerden de stad;	.4°°
	19:9	Maar toen sommigen verhard en **ongehoorzaam bleven**	.7
Rom.	2:8	**die** ... der waarheid **ongehoorzaam** en der ongerechtigheid gehoorzaam **zijn**,	.6
	10:21	heb Ik mijn handen uitgestrekt naar een **ongehoorzaam** ... volk.	.3
	11:30	evenals **gij** eertijds **aan** God **ongehoorzaam waart**,	.8
	11:31	zo zijn ook dezen nu **ongehoorzaam geworden**,	.9
	15:31	opdat ik behoed worde voor de **weerspannigen** in Judea,	.5
Hebr.	3:18	Aan wie anders zwoer Hij ... dan aan hen, **die ongehoorzaam geweest waren**?	.10
	11:31	Door het geloof is Rachab, de hoer, niet met de **ongehoorzamen** omgekomen,	.10
1Petr.	2:7	SV maar de **ongehoorzamen** wordt gezegd:	.6°°
	2:8	die zich daaraan, **in hun ongehoorzaamheid aan** het woord, stoten,	.4
	3:1	ook indien sommigen **aan** het woord **niet gehoorzaam zijn**,	.1
	3:20	**die** eertijds **ongehoorzaam geweest waren**,	.10
	4:17	**die ongehoorzaam blijven aan** het evangelie Gods?	.5

501 ἀπειθής **apeithēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *apeithēs* betekent 'ongehoorzaam'.

Mensen kunnen hun ouders 'ongehoorzaam' zijn (bv. Rom.1:30). De apostel Paulus is aan het hemels gezicht niet 'ongehoorzaam' geweest: hij heeft metterdaad gehoor gegeven aan de indringende ontmoeting met Jezus Christus, de verhoogde Heer (Hand.26:19).

Ook komt *apeithēs* zelfstandig voor: de 'ongehoorzamen' staan tegenover de rechtvaardigen (Luc.1:17).

.1	ἀπειθής	apeithēs	ongehoorzaam (1 ev m/v)
.2	ἀπειθεῖς	apeitheis	ongehoorzaam (1/4 mv m/v)

Luc. 1:17	om ... te keren ... de **ongehoorzamen** tot de gezindheid der rechtvaardigen,	.2
Hand. 26:19	Daarom ... ben ik dat hemelse gezicht niet **ongehoorzaam** geweest,	.1
Rom. 1:30	grootsprekers, vindingrijk in het kwaad, hun ouders **ongehoorzaam**;	.2
2Tim. 3:2	kwaadsprekers, **aan** hun ouders **ongehoorzaam**, ondankbaar, onheilig,	.2
Tit. 1:16	met hun werken verloochenen zij Hem, daar zij ... **ongehoorzaam** zijn	.2
3:3	Want vroeger waren ook wij verdwaasd, **ongehoorzaam**, dwalende,	.2

502 ἀπειλέω **apeileō**

Het werkwoord *apeileō* betekent 'dreigen, bedreigingen uitspreken, dreigend zeggen'.

Petrus zegt van Christus, dat Hij, als Hij leed ondervond, niet 'dreigde' (nl. met geweld of vergelding, 1Petr.2:23).

De constructie *apeileō mē* 'dreigend zeggen (dat) niet' wordt gewoonlijk vertaald met 'dreigend verbieden dat' (Hand.4:17).

.1	ἠπείλει	ēpeilei	hij dreigde
.2	ἀπειλησώμεθα	apeilēsōmetha	(dat) wij dreigen (aor med)

Hand. 4:17	laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken letterlijk: **laat ons** met een bedreiging **dreigend zeggen** ...	.2
1Petr. 2:23	die, ... als Hij leed, niet **dreigde**, maar het overgaf	.1

503 ἀπειλή **apeilē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apeilē* betekent 'bedreiging'.

.1	ἀπειλήν	apeilēn	bedreiging (4)
.2	ἀπειλῆς	apeilēs	bedreiging (2)
.3	ἀπειλῇ	apeilēi	bedreiging (3)
.4	ἀπειλάς	apeilas	bedreigingen (4)

Hand.	4:17	laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken letterlijk: laat ons met een **bedreiging** dreigend zeggen ...	.3°
	4:29	En nu, Here, let op hun **dreigingen**	.4
	9:1	En Saulus, nog **dreiging** en moord blazende ... ging naar de hogepriester,	.2
Ef.	6:9	En gij, heren, handelt evenzo jegens hen; laat het **dreigen** na.	.1

504 ἄπειμι ap-eimi

Het werkwoord *ap-eimi* betekent 'afwezig zijn'.

Het tegengestelde van *ap-eimi* is *3396 par-eimi* 'aanwezig zijn'. Beide werkwoorden komen samen voor in 2Cor.10:1-2 en 13:10.

Door de toevoeging *tōi sōmati* 'met het lichaam' (1Cor.5:3) of *tōi sarki* 'met het vlees' (Col.2:5) wordt Paulus' afwezigheid beperkt tot de lichamelijke sfeer: geestelijk is hij wel aanwezig.

.1	ἄπειμι	ap-eimi	ik ben afwezig
.2	ἀπών	ap-ōn	afwezig zijnde (1 ev m)
.3	ἀπόντες	ap-ontes	afwezig zijnde (1 mv m)

1Cor.	5:3	heb ik, **hoewel** lichamelijk **niet aanwezig**, ... vonnis geveld	.2
2Cor.	10:1	ik, die ... schuchter ben, maar **op een afstand** een groot woord heb tegen u;	.2
	10:11	dat wij ... zó zijn, als wij **uit de verte** door onze brieven spreken.	.3
	13:2	evenals toen ik de tweede maal bij u was, thans **uit de verte**,	.2
	13:10	Hierom schrijf ik dit **uit de verte**,	.2
Fil.	1:27	hetzij ik kom en u zie, hetzij **ik afwezig blijf**,	.2
Col.	2:5	Want al **ben ik** naar het vlees **afwezig**, naar de geest ben ik bij u	.1

505 ἄπειμι ap-eimi

Het werkwoord *ap-eimi*, waarvan een klein aantal vormen, waaronder de trefwoordvorm, gelijk is aan die van woord *504*, betekent '(weg)gaan'.

.1	ἀπῄεσαν	ap-ēiesan	zij gingen weg

Hand.	17:10	die, daar aangekomen, naar de synagoge der Joden **gingen**;

506 ἀπεῖπον ap-eipon

Het werkwoord *ap-eipamēn* betekent 'af-zeggen, zeggen op een afstand te willen houden'.

De apostel Paulus zegt daden die het daglicht niet kunnen verdragen, 'de deur te hebben gewezen' (2Cor.4:2).

.1	ἀπειπάμεθα	ap-eipametha	wij hebben af-gezegd (aor med)

2Cor.	4:2	maar **hebben wij verworpen** alle schandelijke praktijken,

507	**ἀπείραστος**	**apeirastos**

Het bijvoeglijk naamwoord *apeirastos* betekent 'niet te verzoeken'.

In Jac.1:13 is het woord *kakōn* 'kwade (zaken of personen)' met *apeirastos* verbonden om aan te geven in welk opzicht God 'niet te verzoeken' is: Hij laat zich niet voor kwade zaken of personen strikken.

.1	ἀπείραστος	apeirastos	niet te verzoeken (1 ev m/v)

Jac. 1:13 Want God kan door het kwade niet verzocht worden
letterlijk: Want God is **niet** door het kwade **te verzoeken**

508	**ἄπειρος**	**apeiros**

Het bijvoeglijk naamwoord *apeiros* betekent 'onervaren, ongeoefend, onkundig'.

Een tweede naamval kan aangeven waarin iemand onervaren is: *apeiros logou dikaiosunēs* 'onervaren in het woord van rechtvaardigheid' betekent zo iets als 'nog geen ervaring hebbend in het spreken over wat rechtvaardigheid inhoudt' (Hebr.5:13).

.1	ἄπειρος	apeiros	onervaren (1 ev m/v)

Hebr. 5:13 ieder, die nog van melk leeft, heeft geen weet van de rechte prediking:
letterlijk: ieder ... is **onervaren** in de rechte prediking:

509	**ἀπεκδέχομαι**	**ap-ek-dechomai**

Het werkwoord *ap-ek-dechomai* betekent 'verwachten, afwachten'.

In een aantal gevallen is er een lijdend voorwerp dat aangeeft wat men 'verwacht', bv. de wederkomst van Christus (1Cor.1:7) of het duidelijk aanwezig zijn van Gods kinderen (Rom.8:19,21). Als er geen lijdend voorwerp is, betekent dit echter niet dat er een doelloos 'wachten' is: er wordt iets verwacht, alleen dit iets zal men uit de context erbij moeten denken (zie bv. 1Petr.3:20).

.1	ἀπεκδέχεται	ap-ek-dechetai	hij verwacht (med)
.2	ἀπεκδεχόμεθα	ap-ek-dechometha	wij verwachten (med)
.3	ἀπεκδεχόμενοι	ap-ek-dechomenoi	verwachtend (1 mv m; med)
.4	ἀπεκδεχομένους	ap-ek-dechomenous	verwachtend (4 mv m; med)
.5	ἀπεκδεχομένοις	ap-ek-dechomenois	verwachtend (3 mv m/o; med)
.[6]	ἀπεξεδέχετο	ap-ex-edecheto	hij verwachtte (med)

Rom.	8:19	met reikhalzend verlangen **wacht** de schepping **op** het openbaar worden	.1
	8:23	ook wij zelf ... zuchten bij onszelf **in de verwachting van** het zoonschap:	.3
	8:25	**verwachten wij** het met volharding.	.2
1Cor.	1:7	**terwijl gij uitziet naar** de openbaring van onze Here Jezus Christus.	.4

Gal.	5:5	**Wij** immers **verwachten** door de Geest uit het geloof de gerechtigheid,	.2
Fil.	3:20	waaruit **wij** ook de Here Jezus Christus als verlosser **verwachten**,	.2
Hebr.	9:28	door hen, **die** Hem tot hun heil **verwachten**.	.5
1Petr.	3:20	toen de lankmoedigheid Gods **bleef afwachten**, in de dagen van Noach,	.[6]''

510 ἀπεκδύομαι ap-ek-duomai

Het werkwoord *ap-ek-duomai* betekent 'uitdoen'.

Gewoonlijk wordt *ap-ek-duomai* gebruikt in verband met kleren die men bij zichzelf, of een wapenrusting die men bij een ander uitdoet. In Col.3:9 wordt de oude mens met een stel kleren vergeleken. Wanneer het gaat om een wapenrusting, kan men het werkwoord ook vertalen met 'ontwapenen' (Col.2:15).

.1	ἀπεκδυσάμενος	ap-ek-dusamenos	uitdoende (1 ev m; aor med)
.2	ἀπεκδυσάμενοι	ap-ek-dusamenoi	uitdoende (1 mv m; aor med)

Col.	2:15	Hij heeft de overheden en machten **ontwapend en** openlijk tentoongesteld	.1
	3:9	**daar gij** de oude mens met zijn praktijken **afgelegd**... (10) ... **hebt**,	.2

511 ἀπέκδυσις apekdusis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apekdusis* betekent '(het) uitdoen, (het) uittrekken', vgl. *510 ap-ek-duomai*.

.1	ἀπεκδύσει	apekdusei	(het) uitdoen (3 ev)

Col. 2:11 besneden door het **afleggen** van het lichaam des vlezes,

512 ἀπελαύνω ap-elaunō

Het werkwoord *ap-elaunō* betekent 'verdrijven, wegjagen'.

Gallio, die stadhouder over Achaje is, wil niets met joodse twisten te maken hebben en jaagt daarom Paulus' aanklagers voor de rechterstoel weg (Hand.18:16).

.1	ἀπήλασεν	ap-ēlasen	hij heeft verdreven (aor)

Hand. 18:16 En **hij joeg** hen van zijn rechterstoel **weg**.

513 ἀπελεγμός apelegmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *apelegmos* betekent '(het) als waardeloos of achterhaald aantonen, bewijs van waardeloosheid of achterhaaldheid'.

Bij de verkondiging van het Evangelie in Efeze liep de handel in zilveren tempeltjes gevaar. De

zilversmid Demetrius veroorzaakte een oproer door te zeggen dat de verering van de wereldberoemde godin Diana nu ook dreigde een achterhaalde zaak te worden (Hand.19:27).

.1 ἀπελεγμόν apelegmon bewijs van waardeloosheid (4)

Hand. 19:27 dat deze tak van arbeid niet meer in tel zal zijn,
letterlijk: dat deze tak van arbeid tot een **bewijs van waardeloosheid** komt,

514 ἀπελεύθερος apeleutheros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *apeleutheros* betekent 'vrijgelatene, gewezen slaaf'.

Wanneer een slaaf in de Oudheid van zijn meester de vrijheid kreeg, bleef hij als 'vrijgelatene' vaak toch nog in een bepaalde relatie aan zijn vroegere meester verbonden. Een 'vrijgelatene' des Heren is iemand die door de Heer in vrijheid is gesteld, waarbij de blijvende betrokkenheid tussen de 'vrijgelatene' en de Heer meegedacht wordt (1Cor.7:22).

.1 ἀπελεύθερος apeleutheros vrijgelatene (1 ev m)

1Cor. 7:22 de slaaf, die in de Here geroepen werd, is een **vrijgelatene** des Heren;

515 ἀπελπίζω ap-elpizō

Het werkwoord *ap-elpizō* betekent 'terugverwachten'.

.1 ἀπελπίζοντες ap-elpizontes terugverwachtend (1 mv m)

Luc. 6:35 en doet hun goed en leent zonder op vergelding te hopen,
letterlijk: en doet hun goed en leent niets **terugverwachtend**,

516 ἀπέναντι apenanti

Het voorzetsel *apenanti* betekent 'tegenover, ten overstaan van, tegen'.

In plaatselijke zin wast Pilatus zijn handen in onschuld 'ten overstaan van' de menigte (Matt.27:24), zitten er vrouwen 'tegenover' het graf van Jezus (Matt.27:61), en hebben mensen iets 'voor' ogen (Rom.3:18).

Zonder aan plaats te denken wordt er gesproken van een bewering 'tegenover', d.w.z. 'in strijd met' de keizerlijke wetten (Hand.17:7).

.1 ἀπέναντι apenanti tegenover

Matt. 21:2 Gaat naar het dorp, dat **tegenover** u ligt, ∞
27:24 nam hij water, wies zich de handen **ten aanschouwen van** de schare en zeide: ∞
27:61 Maria van Magdala en de andere Maria, gezeten **tegenover** het graf.
Hand. 3:16 het geloof door Hem heeft ... herstel gegeven **in** uw aller **tegenwoordigheid**.

Hand.	17:7	En zij handelen allen **in strijd met** de geboden van de keizer
Rom.	3:18	De vreze Gods staat hun niet **voor** ogen.

517	**ἀπέραντος**	**aperantos**

Het bijvoeglijk naamwoord *aperantos* betekent 'oneindig, zonder einde, eindeloos'.

.1	ἀπεράντοις	aperantois	eindeloos (3 mv m/v/o)

1Tim.	1:4	noch zich bezig te houden met fabels en **eindeloze** geslachtsregisters,

518	**ἀπερισπάστως**	**aperispastōs**

Het bijwoord *aperispastōs* betekent 'niet in verschillende richtingen getrokken, niet afgeleid naar zaken in de omgeving'.

.1	ἀπερισπάστως	aperispastōs	niet afgeleid

1Cor.	7:35	lettende op de betamelijkheid en de **onverdeelde** toewijding aan de Here.

519	**ἀπερίτμητος**	**aperitmētos**

Het bijvoeglijk naamwoord *aperitmētos* betekent 'onbesneden'.

.1	ἀπερίτμητοι	aperitmētoi	onbesneden (1 mv m/v)

Hand.	7:51	Hardnekkigen en **onbesnedenen** van hart en oren, gij verzet u altijd

520	**ἀπέρχομαι**	**ap-erchomai**

Het werkwoord *ap-erchomai* betekent 'weggaan, vertrekken, verdwijnen'.

Wanneer men denkt aan een verandering van plaats, zijn het gewoonlijk levende wezens, vooral mensen, die 'weggaan', maar toch ook bijvoorbeeld een levenloos iets als een gerucht (Matt.4:24).

De overdrachtelijke zin van 'verdwijnen' heeft gewoonlijk betrekking op levenloze zaken, bv. een ziekte (Luc.5:13), een wee (bv. Openb.9:12), ooft (Openb.18:14) of de eerste hemel en de eerste aarde (Openb.21:1).

De uitdrukking *aperchomai eis ta opisō* 'weggaan naar de (dingen) achter' betekent 'terugdeinzen' (Joh.18:6) of 'zich terugtrekken' (Joh.6:66).

.1	ἀπῆλθον	ap-ēlthon	ik ben weggegaan (aor) – zij zijn weggegaan (aor)
.2	ἀπῆλθεν	ap-ēlthen	hij is weggegaan (aor)
.3	ἀπῆλθον	ap-ēlthon	zie 1
.4	ἀπέλθω	ap-elthō	(dat) ik wegga (aor)

.5	ἀπέλθητε	ap-elthēte	(dat) jullie weggaan (aor)
.6	ἀπέλθωσιν	ap-elthōsin	(dat) zij weggaan (aor)
.7	ἀπελθεῖν	ap-elthein	weggaan (aor)
.8	ἀπελθών	ap-elthōn	weggaand (1 ev m; aor)
.9	ἀπελθόντι	ap-elthonti	weggaand (3 ev m/o; aor)
.10	ἀπελθόντες	ap-elthontes	weggaand (1 mv m; aor)
.11	ἀπελθόντων	ap-elthontōn	weggaand (2 mv m/o; aor)
.12	ἀπελθοῦσα	ap-elthousa	weggaand (1 ev v; aor)
.13	ἀπελθοῦσαι	ap-elthousai	weggaand (1 mv v; aor)
.14	ἀπελήλυθεν	ap-elēluthen	hij is weggegaan
.15	ἀπεληλύθεισαν	ap-elēlutheisan	zij waren weggegaan
.16	ἀπέρχη	ap-erchēi	jij gaat weg (med) – (dat) jij weggaat (med)
.17	ἀπερχομένων	ap-erchomenōn	weggaand (2 mv m/v/o; med)
.18	ἀπελεύσομαι	ap-eleusomai	ik zal weggaan (med)
.19	ἀπελευσόμεθα	ap-eleusometha	wij zullen weggaan (med)
.20	ἀπελεύσονται	ap-eleusontai	zij zullen weggaan (med)
.[21]	ἀπέρχεσθαι	ap-erchesthai	weggaan (med)
.[22]	ἀπέλθη	ap-elthēi	(dat) hij weggaat (aor)

Matt.	2:22	vreesde hij daarheen **te gaan**.	.7
	4:24	En het gerucht van Hem **drong door** tot in geheel Syrië;	.2
	5:30	dat één uwer leden verloren ga en niet uw gehele lichaam ter helle **vare**.	.[22]▾▾
	8:18	beval Hij **te vertrekken** naar de overkant.	.7
	8:19	Meester, ik zal U volgen, waar **Gij** ook **heengaat**.	.16
	8:21	Here, sta mij toe eerst **heen te gaan** en mijn vader te begraven.	.7
	8:31	Indien Gij ons uitdrijft, laat ons dan in de kudde zwijnen **varen**.	.7°°
	8:32	**Zij** voeren uit en **gingen** in de zwijnen;	.3
	8:33	de hoeders namen de vlucht en **kwamen** in de stad **en** berichtten alles,	.10
	9:7	En **hij** stond op en **ging** naar huis.	.2
	10:5	en Hij gebood hun, zeggende: **Wijkt** niet **af** op een weg naar heidenen,	.5
	13:25	kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen ... en **ging weg**.	.2
	13:28	(29) De slaven zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij het bijeenhalen? letterlijk: ... Wilt gij dan, dat wij, **heengaande**, het bijeenhalen?	.10
	13:46	**ging** hij **heen en** verkocht al wat hij had,	.8
	14:15	dan kunnen zij naar de dorpen gaan om spijzen voor zich te kopen. letterlijk: opdat zij, **heengaande** naar de dorpen, spijzen voor zich kopen.	.10
	14:16	Zij behoeven niet **weg te gaan**, geeft gij hun te eten.	.7
	14:25	SV Maar in de vierde nachtwake **kwam** Jezus **af** tot hen,	.2°°
	16:4	En **Hij** verliet hen en **ging heen**.	.2
	16:21	dat Hij naar Jeruzalem moest **gaan** en veel lijden	.7°▾
	18:30	Doch hij wilde niet, maar **ging heen en** zette hem gevangen,	.8
	19:22	Toen de jongeling [dit] woord hoorde, **ging hij** bedroefd **heen**,	.2
	20:5	(4) ... En **zij gingen**.	.3
	21:29	En hij antwoordde en zeide: Ja, heer, maar **hij ging** niet.	.2
	21:30	Ik wil niet, maar later kreeg **hij** berouw en **ging** toch.	.2
	22:5	Maar **zij** sloegen er geen acht op en **gingen heen**,	.3
	22:22	en **zij** lieten Hem verder ongemoeid en **gingen weg**.	.3

Matt.	25:10	Doch **terwijl** ze **heengingen** om te kopen, kwam de bruidegom,	.17
	25:18	Maar hij ... **ging heen en** groef een gat in de grond	.8
	25:25	ik was bevreesd en **ben heengegaan en** heb uw talent in de grond verborgen;	.8
	25:46	En dezen **zullen heengaan** naar de eeuwige straf,	.20
	26:36	Zet u hier neder, terwijl Ik heenga om daar te bidden.	.8
		letterlijk: Zet u hier neder, totdat Ik, **heengaande**, gebeden heb.	
	26:42	Wederom, ten tweeden male, **ging** Hij **heen** en bad, zeggende:	.8
	26:44	En Hij liet hen daar en **ging** wederom **heen en** bad ten derden male,	.8°'
	27:5	daarop **ging** hij **heen en** verhing zich.	.8
	27:60	na een grote steen voor de ingang ... te hebben gewenteld, **ging hij heen**.	.2
	28:8	En zij **gingen** terstond **weg** van het graf ... **en** liepen haastig voort	.13''
	28:10	Gaat heen en bericht mijn broeders, dat **zij** naar Galilea **gaan**,	.6
Marc.	1:20	En **zij** lieten hun vader Zebedeüs in het schip achter ... en **gingen heen**,	.3
	1:35	stond Hij op en ging naar buiten en **Hij ging heen**	.2
	1:42	En terstond verliet hem de melaatsheid en hij werd rein.	.2
		letterlijk: En terstond **ging** de melaatsheid van hem **heen** ...	
	3:13	En Hij ... riep tot Zich, wie Hij zelf wilde, en **zij kwamen** tot Hem.	.3
	5:17	En zij begonnen er bij Hem op aan te dringen, **dat Hij** ... **weg zou gaan**.	.7
	5:20	En **hij ging weg** en begon ... te verkondigen al wat Jezus hem gedaan had,	.2
	5:24	En **Hij ging** met hem mede en een grote schare volgde Hem	.2
	6:28	(27) ... En deze **ging heen en** onthoofdde hem in de gevangenis,	.8
	6:32	En **zij vertrokken** in het schip naar een eenzame plaats, alleen.	.3
	6:36	dan kunnen zij ... gaan om voedsel voor zich te kopen.	.10
		letterlijk: opdat zij, **heengaande**, voedsel voor zich kopen.	
	6:37	Zullen wij dan voor tweehonderd schellingen brood gaan kopen	.10
		letterlijk: Zullen wij dan, **heengaande**, ... brood kopen	
	6:46	En toen Hij afscheid van hen genomen had, **ging Hij** naar de berg	.2
	7:24	En **Hij** stond op en **vertrok** vandaar naar het gebied van Tyrus.	.2
	7:30	En **toen zij** naar huis **gegaan was**, vond zij het kind te bed liggen	.12
	8:13	en **Hij** ging weder scheep en **vertrok** naar de overkant.	.2
	9:43	**dat gij** met uw twee handen ter helle **vaart**, in het onuitblusbare vuur,	.7
	10:22	Maar zijn gelaat betrok bij dat woord en **hij ging** bedroefd **heen**,	.2
	11:4	En **zij gingen heen** en vonden een veulen vastgebonden bij de deur	.3
	12:12	En **zij** lieten Hem verder ongemoeid en **gingen weg**.	.1
	14:10	En Judas Iskariot ... **ging heen** naar de overpriesters	.2
	14:12	Waar wilt Gij, dat wij **heengaan en** toebereidselen maken,	.10
	14:39	En wederom **ging** Hij **heen en** bad, dezelfde woorden sprekende.	.8
	16:13	En ook die gingen heen om het aan de anderen te berichten.	.10°
		letterlijk: En ook die, **heengaande**, berichtten het aan de anderen.	
Luc.	1:23	En het geschiedde ..., dat **hij vertrok** naar zijn huis.	.2
	1:38	En de engel **ging** van haar **heen**.	.2
	2:15	toen de engelen van hen **heengevaren waren** naar de hemel,	.3
	5:13	En terstond verliet hem de melaatsheid.	.2
		letterlijk: En terstond **ging** de melaatsheid van hem **heen**.	
	5:14	En Hij gebood hem het aan niemand te zeggen, maar (zeide Hij) **ga heen**,	.8
	5:25	En onmiddellijk stond **hij** voor hun ogen op ... en **ging** naar zijn huis,	.2

	7:24	**Toen** de boden van Johannes **vertrokken waren**,	.11
	8:31	zij smeekten Hem, dat Hij hun niet gelasten zou in de afgrond **te varen**.	.7
	8:34	SV die ze weidden ... zijn gevlucht; en **heengaande** boodschapten het	.10°
	8:37	de gehele bevolking ... vroeg Hem, **of Hij** van hen **wilde weggaan**,	.7
	8:39	**hij ging** de gehele stad door verkondigen al wat Jezus hem gedaan had.	.2
	9:12	opdat zij naar de dorpen ... **gaan om** onderdak en spijs **te** vinden,	.10°°
	9:57	Ik zal U volgen, waar **Gij** ook **heengaat**.	.16
	9:59	Sta mij toe eerst **heen te gaan en** mijn vader te begraven.	.9
	9:60	maar **ga** gij **heen en** verkondig het Koninkrijk Gods.	.8
	10:30	die hem niet alleen uitschudden, maar ook slagen gaven en **weggingen**,	.3
	17:23	**Gaat er** niet **heen**, en loopt het niet na.	.5
	19:32	En zij, die uitgezonden waren, **gingen heen en** vonden het,	.10
	22:4	En hij **ging heen en** besprak ..., hoe hij Hem aan hen zou overleveren.	.8
	22:13	En zij **gingen heen en** vonden het zoals Hij hun gezegd had,	.10
	23:33	En toen **zij** aan de plaats **gekomen waren**, ... kruisigden zij Hem daar	.3°°
	24:12	En **hij ging weg**, bij zichzelf verbaasd over wat er mocht gebeurd zijn.	.2°
	24:24	En enigen van de onzen **zijn** naar het graf **gegaan**	.3
Joh.	4:3	verliet **Hij** Judea en **vertrok** weder naar Galilea.	.2
	4:8	Want zijn discipelen **waren** naar de stad **gegaan** om voedsel te kopen.	.15
	4:28	De vrouw dan liet haar kruik staan, en **ging** naar de stad	.2
	4:43	SV En na de twee dagen ging **Hij** van daar en **ging heen** naar Galiléa	.2°
	4:47	**ging hij** tot Hem en verzocht Hem te komen en zijn zoon te genezen;	.2
	5:15	De man **ging heen** en zeide tot de Joden, dat het Jezus was,	.2
	6:1	Daarna **vertrok** Jezus naar de overzijde van de zee van Tiberias	.2
	6:22	maar dat zijn discipelen alleen **waren weggevaren**.	.3
	6:66	Van toen af **keerden** vele van zijn discipelen **terug**	.3°*
	6:68	Here, tot wie **zullen wij heengaan**? Gij hebt woorden van eeuwig leven;	.19
	7:53	[En **zij begaven zich** een ieder naar zijn huis,	.2**
	9:7	**Hij** dan **ging heen**, wies zich en kwam ziende terug.	.2
	9:11	**Ik ging** dan **heen en** toen ik mij gewassen had, werd ik ziende.	.8
	10:40	En **Hij vertrok** weer naar de overzijde van de Jordaan,	.2
	11:28	En na deze woorden **ging zij heen** en riep haar zuster Maria in stilte	.2
	11:46	maar sommigen van hen **begaven zich** naar de Farizeeën	.1
	11:54	Jezus dan bewoog Zich niet meer vrij ..., maar **vertrok** vandaar	.2
	12:19	De Farizeeën dan zeiden tot elkander: ... de gehele wereld **loopt** Hem na.	.2
	12:36	Dit sprak Jezus en Hij **ging heen en** verborg Zich voor hen.	.8
	16:7	Doch Ik zeg u de waarheid: Het is beter voor u, dat **Ik heenga**.	.4
		Want indien **Ik** niet **heenga**, kan de Trooster niet tot u komen,	.4
	18:6	Toen Hij dan tot hen zeide: Ik ben het, **deinsden zij** terug	.1
	20:10	De discipelen dan **gingen** weder naar huis.	.3
Hand.	4:15	En na hun geboden te hebben buiten de raadzaal **te gaan**, overlegden zij	.7
	5:26	Toen **ging** de hoofdman met zijn dienaren **erheen en** nam hen mede,	.8
	9:17	Ananias **ging heen** en kwam in het huis, en hij legde hem de handen op	.2
	10:7	Zodra de engel, die tot hem sprak, **weggegaan was**,	.2
	16:39	vroegen zij hun de stad te verlaten.	.7**
		letterlijk: vroegen zij hun **weg te gaan** van de stad	

Hand.	23:32	en de volgende dag lieten zij de ruiters met hem **verder trekken**	.[21]''
	28:29	En nadat hij dit gezegd had, **gingen** de Joden al redetwistende **heen**.	.3°
Rom.	15:28	**zal ik** over uw stad naar Spanje **reizen**.	.18
Gal.	1:17	**ik ben** naar Arabië **vertrokken** en vandaar naar Damascus teruggekeerd.	.1
Jac.	1:24	**hij** ... **is heengegaan** en heeft terstond vergeten, hoe hij er uitzag.	.14
Jud.	7	**die** op gelijke wijze als genen ... ander vlees achterna**gelopen zijn**,	.13
Openb.	9:12	Het eerste wee **is voorbijgegaan**: zie, nog twee weeën komen hierna.	.2
	10:9	**ik ging heen** ... en zeide tot hem, dat hij mij het boekje zou geven.	.1
	11:14	Het tweede wee **is voorbijgegaan**: zie, het derde wee komt spoedig.	.2
	12:17	En de draak werd toornig op de vrouw en **ging heen** om oorlog te voeren	.2
	16:2	En de eerste **ging heen** en goot zijn schaal uit op de aarde,	.2
	18:14	En het ooft, waarnaar uw ziel begerig was, **is** van u **weggegaan**	.2
		SV en al wat lekker en wat heerlijk was, **is** van u **weggegaan**;	.2°°
	21:1	want de eerste hemel en de eerste aarde **waren voorbijgegaan**,	.3''
	21:4	want de eerste dingen **zijn voorbijgegaan**.	.1/.2

521 ἀπέχω ap-echō

Het werkwoord *ap-echō* betekent (1) '(als schulddelging) ontvangen hebben', en (2) 'afstand hebben, op een afstand zijn', en in de mediale vormen 'zich op een afstand houden (van), zich onthouden (van)'.

In de betekenis 'ontvangen hebben' komt *ap-echō* veel voor in een context van handel en financiën; in de betekenis is opgesloten dat met het ontvangen hebben een schuld of rekening vereffend is (bv. Matt.6:2). De onpersoonlijke uitdrukking *ap- echei* betekent 'de rekening is vereffend, het is genoeg' (Marc.14:41).

De betekenis 'op een afstand zijn' is meestal geografisch bedoeld (bv. Luc.15:20), soms ook psychologisch (Matt.15:8; Marc.7:6).

De mediale vormen hebben de betekenis 'zich onthouden (van)'. Datgene waarvan men zich onthoudt, wordt gewoonlijk in een tweede naamval vermeld (bv. 1Thess.4:3), soms na het voorzetsel *apo* 'van(af)' (bv. Hand.15:29).

.1	ἀπέχω	ap-echō	ik heb ontvangen
.2	ἀπέχει	ap-echei	hij heeft ontvangen
.3	ἀπέχετε	ap-echete	jullie hebben ontvangen – hebt ontvangen!
.4	ἀπέχουσιν	ap-echousin	zij hebben ontvangen – ontvangen hebbend (3 mv m/o)
.5	ἀπέχῃς	ap-echēis	(dat) jij ontvangen hebt (aor)
.6	ἀπέχοντος	ap-echontos	ontvangen hebbend (2 ev m/o)
.7	ἀπέχουσαν	ap-echousan	ontvangen hebbend (4 ev v)
.8	ἀπέχεσθε	ap-echesthe	jullie onthouden je (med) – onthoudt je! (med)
.9	ἀπέχεσθαι	ap-echesthai	zich onthouden (med)
.[10]	ἀπεῖχεν	ap-eichen	hij had ontvangen

Matt.	6:2	Voorwaar, Ik zeg u, **zij hebben** hun loon **reeds**.	.4
	6:5	Voorwaar, Ik zeg u, **zij hebben** hun loon **reeds**.	.4

	6:16	Voorwaar, Ik zeg u, **zij hebben** hun loon **reeds**.	.4
	14:24	Doch het schip **was** reeds vele stadiën van het land **verwijderd**,	.[10]''
	15:8	Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij.	.2
		letterlijk: ..., maar hun hart **is** ver van Mij **verwijderd**.	
Marc.	7:6	Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij.	.2
		letterlijk: ..., maar hun hart **is** ver van Mij **verwijderd**.	
	14:41	Slaapt nu maar en rust. **Het is genoeg**.	.2
Luc.	6:24	Maar wee u, gij rijken, want **gij hebt** uw vertroosting **reeds**.	.3
	7:6	Toen Hij niet ver meer van het huis was,	.6
		letterlijk: **Toen** Hij niet ver meer van het huis **verwijderd was**,	
	15:20	En toen hij nog veraf was, zag zijn vader hem	.6
		letterlijk: En **toen** hij nog ver **verwijderd was**, zag zijn vader hem	
	24:13	een dorp, zestig stadiën van Jeruzalem **verwijderd**, genaamd Emmaüs,	.7
Hand.	15:20	dat zij **zich** hebben te **onthouden** van wat door de afgoden bezoedeld is,	.9
	15:29	**onthouding van** hetgeen de afgoden geofferd is, van bloed,	.9
Fil.	4:18	Nu is alles voldaan en ik ben rijkelijk voorzien;	.1
		letterlijk: Nu **heb ik** alles **ontvangen** en ik ben rijkelijk voorzien;	
1Thess.	4:3	Want dit wil God: uw heiliging, **dat** gij **u onthoudt** van de hoererij,	.9
	5:22	**Onthoudt u** van alle soort van kwaad.	.8
1Tim.	4:3	het huwelijk verbieden en het genot van spijzen,	.9
		letterlijk: ... en **zich van** spijzen **te onthouden**,	
Filem.	15	opdat **gij** hem voorgoed **zoudt terughebben**,	.5
1Petr.	2:11	ik vermaan u ..., **dat gij u onthoudt van** de vleselijke begeerten,	.9

522 ἀπιστέω apisteō

Het werkwoord *apisteō* betekent (1) 'ongelovig zijn, niet geloven, geen geloof schenken' en (2) 'ongeloofwaardig zijn, onbetrouwbaar zijn, ontrouw zijn'.

.1	ἀπιστοῦμεν	apistoumen	wij zijn ongelovig
.2	ἀπιστούντων	apistountōn	ongelovig zijnde (2 mv m/o)
.3	ἀπιστοῦσιν	apistousin	zij zijn ongelovig – ongelovig zijnde (3 mv m/o)
.4	ἠπίστουν	ēpistoun	ik was ongelovig – zij waren ongelovig
.5	ἠπίστησαν	ēpistēsan	zij zijn ongelovig geweest (aor)
.6	ἀπιστήσας	apistēsas	ongelovig zijnde (1 ev m; aor)

Marc.	16:11	En toen zij hoorden, dat Hij leefde ... **geloofden zij** het **niet**.	.5°
	16:16	maar **wie niet gelooft**, zal veroordeeld worden.	.6°
Luc.	24:11	En deze woorden schenen hun zotteklap en **zij geloofden** haar **niet**.	.4
	24:41	**toen** zij het van blijdschap nog **niet geloofden** en zich verwonderden,	.2
Hand.	28:24	maar anderen **bleven ongelovig**;	.4
Rom.	3:3	Als sommigen **ontrouw geworden zijn**,	.5
2Tim.	2:13	indien **wij ontrouw zijn**, Hij blijft getrouw,	.1
1Petr.	2:7	U dan, die gelooft, geldt dit kostbare, maar voor de **ongelovigen** geldt:	.3''

523	ἀπιστία	apistia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apistia* betekent (1) 'ongeloof', en (2) 'ongeloofwaardigheid, onbetrouwbaarheid, ontrouw'.

.1	ἀπιστία	apistia	ongeloof (1 ev)
.2	ἀπιστίαν	apistian	ongeloof (4 ev)
.3	ἀπιστίας	apistias	ongeloof (2 ev – 4 mv)
.4	ἀπιστίᾳ	apistiāi	ongeloof (3 ev)

Matt.	13:58	En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun **ongeloof**.	.2
	17:20	SV En Jezus zeide tot hen: Om uw **ongeloof**;	.2°°
Marc.	6:6	En Hij verwonderde Zich over hun **ongeloof**.	.2
	9:24	Ik geloof, kom mijn **ongeloof** te hulp!	.4
	16:14	en Hij verweet hun hun **ongeloof** en hardheid van hart,	.2°
Rom.	3:3	zal dan hun **ontrouw** de trouw Gods tenietdoen?	.1
	4:20	maar aan de belofte Gods heeft hij niet getwijfeld door **ongeloof**,	.4
	11:20	Zij zijn om hun **ongeloof** weggebroken en gij staat door het geloof.	.4
	11:23	wanneer zij niet bij hun **ongeloof** blijven,	.4
1Tim.	1:13	omdat ik het in mijn onwetendheid, uit **ongeloof**, gedaan heb,	.4
Hebr.	3:12	Ziet toe, broeders, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij, letterlijk: ..., dat bij niemand uwer een boos hart van **ongeloof** zij,	.3
	3:19	Zo zien wij, dat zij niet konden ingaan wegens hun **ongeloof**.	.2

524	ἄπιστος	apistos

Het bijvoeglijk naamwoord *apistos* betekent (1) 'ongelovig, niet gelovend', en (2) 'ongeloofwaardig, onbetrouwbaar'.

.1	ἄπιστος	apistos	ongelovig (1 ev m/v)
.2	ἄπιστον	apiston	ongelovig (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	ἀπίστου	apistou	ongelovig (2 ev m/v/o)
.4	ἄπιστοι	apistoi	ongelovig (1 mv m/v)
.5	ἀπίστων	apistōn	ongelovig (2 mv m/v/o)
.6	ἀπίστοις	apistois	ongelovig (3 mv m/v/o)
.7	ἄπιστος	apistos	zie 1

Matt.	17:17	Jezus antwoordde en zeide: O, **ongelovig** en verkeerd geslacht,	.7
Marc.	9:19	En Hij antwoordde hun en zeide: O, **ongelovig** geslacht,	.7
Luc.	9:41	Jezus antwoordde en zeide: O **ongelovig** en verkeerd geslacht,	.7
	12:46	en hij zal hem folteren en hem in het lot der **trouwelozen** doen delen.	.5
Joh.	20:27	en wees niet **ongelovig**, maar gelovig.	.1
Hand.	26:8	Waarom wordt het bij u **ongelofelijk** geacht, als God doden opwekt?	.2
1Cor.	6:6	Zoekt nu de ene broeder recht tegen de andere, en dat bij de **ongelovigen**?	.5

	7:12	heeft een broeder een **ongelovige** vrouw,	.2
	7:13	als zij een **ongelovige** man heeft,	.2
	7:14	Want de **ongelovige** man is geheiligd in zijn vrouw	.1
		en de **ongelovige** vrouw is geheiligd in de broeder.	.7
	7:15	Maar indien de **ongelovige** haar verlaat, laat hij haar verlaten.	.1
	10:27	Indien een der **ongelovigen** u uitnodigt en gij wenst te gaan,	.5
	14:22	Derhalve zijn de tongen een teken ... voor de **ongelovigen**;	.6
		de profetie echter is niet voor de **ongelovigen**,	.6
	14:23	en er komen toehoorders of **ongelovigen** binnen,	.4
	14:24	als allen profeteren en er komt een **ongelovige** of toehoorder binnen,	.1
2Cor.	4:4	**ongelovigen**, wier overleggingen de god ... met blindheid heeft geslagen,	.5
	6:14	Vormt geen ongelijk span met **ongelovigen**,	.6
	6:15	of welk deel heeft een gelovige samen met een **ongelovige**?	.3
1Tim.	5:8	heeft zij haar geloof verloochend en is zij erger dan een **ongelovige**.	.3
Tit.	1:15	voor hen, die besmet en **onbetrouwbaar** zijn, is niets rein.	.6
Openb.	21:8	Maar de lafhartigen, de **ongelovigen** ... – hun deel is in de poel,	.6

525 ἁπλότης **haplotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *haplotēs* betekent 'eenvoud'.

Vaak houdt de 'eenvoud' in dat er geen bijgedachten of bijbedoelingen zijn; vertalingen gaan dan ook wel in de richting van 'zuiverheid, oprechtheid, goedgeefsheid'.

.1	ἁπλότητα	haplotēta	eenvoud (4 ev)
.2	ἁπλότητος	haplotētos	eenvoud (2 ev)
.3	ἁπλότητι	haplotēti	eenvoud (3 ev)

Rom.	12:8	wie vermaant, in het vermanen; wie mededeelt, in **eenvoud**;	.3
2Cor.	1:12	SV dat wij in **eenvoud** en oprechtheid Gods ... in de wereld verkeerd hebben,	.3°°
	8:2	hebben ... blijdschap en ... armoede ... de rijkdom van hun **mildheid** bevorderd;	.2
	9:11	terwijl gij in alles verrijkt wordt tot alle **onbekrompenheid**,	.1
	9:13	en om uw onbekrompen delen met hen en met allen,	.3
		letterlijk: en om de **onbekrompenheid** van uw delen met hen en met allen,	
	11:3	van de **eenvoudige** ... **toewijding** ... afgetrokken ... worden.	.2
Ef.	6:5	weest uw heren ... gehoorzaam met vreze en beven, in **eenvoud** uws harten,	.3
Col.	3:22	gehoorzaamt uw heren ... met **eenvoud** des harten in de vreze des Heren.	.3

526 ἁπλοῦς **haplous**

Het bijvoeglijk naamwoord *haplous* betekent 'eenvoudig'.

'Eenvoudig' in de zin van 'niet vermengd met bijzaken' wordt ook wel vertaald met 'zuiver, goed'. In Matt.6:22 en Luc.11:34 staat *haplous* tegenover *3657 ponēros* 'slecht'.

.1	ἁπλοῦς	haplous	eenvoudig (1 ev m)

Matt.	6:22	Indien dan uw oog **zuiver** is, zal geheel uw lichaam verlicht zijn;
Luc.	11:34	Indien dan uw oog **zuiver** is, is ook uw gehele lichaam verlicht,

527 ἁπλῶς haplōs

Het bijwoord *haplōs* betekent 'eenvoudigweg, zonder voorbehoud'.

.1	ἁπλῶς	haplōs	eenvoudigweg

Jac.	1:5	dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft, **eenvoudigweg**

528 ἀπό apo

Het voorzetsel *apo* betekent 'van(af)'; het wordt gevolgd door een tweede naamval.

In het algemeen geeft *apo* een vertrekpunt aan. Dit vertrekpunt kan een plaats, een moment of een oorzaak zijn.

Wanneer het vertrekpunt een plaats is, treffen we vertalingen aan in de trant van 'van(af), uit', bv.: ver 'vanaf' het land zijn (Matt.14:24), 'van' de tafel vallen (Matt.15:27), 'uit' het oosten komen (Matt.8:11), 'uit' de doden opstaan (Matt.14:2), joden 'uit' Thessalonica (Hand.17:13), iets lenen 'van' iemand (Matt.5:42), beginnen 'bij' Mozes (Luc.24:27). Wanneer *apo* met 'voor' is vertaald, klinkt daarin een terugdeinzen mee, bv.: zich wachten 'voor' iemand (1Joh.5:21), uitkijken 'voor' iemand of iets (Marc.8:15), bang zijn 'voor' iemand (Luc.12:4), iets verbergen 'voor' iemand (Matt.11:25).

Wanneer het vertrekpunt een moment is, treffen we vertalingen aan in de trant van 'vanaf, sinds', bv.: 'vanaf' dat uur (Matt.9:22), 'sinds' verleden jaar (2Cor.9:2). In de constructie *ap' hēs* 'vanaf welke' is het woord *hēmeras* (zie *2040*; vgl. Col.1:6) of *hōras* 'uur' (zie *4919*; vgl. Matt.9:22) weggevallen; in de constructie *ap' hou* 'vanaf welke' is het woord *chronou* 'tijd' (zie *4862*) weggevallen; in alle drie gevallen kan kortweg met 'sinds' of 'vanaf het moment dat' vertaald worden.

Wanneer het vertrekpunt een oorzaak is, treffen we vertalingen aan in de trant van 'wegens, vanwege, als gevolg van', bv.: iemand niet zien 'vanwege' de massa mensen (Luc.19:3), schreeuwen 'uit' angst (Matt.14:26), iets doen 'van' blijdschap (Matt.13:44). Bij werkwoorden van leren, kennen en waarnemen kan *apo* aangeven op wie of wat die kennis gebaseerd is, bv.: 'aan' de vruchten herkennen (Matt.7:16), 'op grond van' de vijgeboom een les leren (Matt.24:32).

Soms geeft *apo* het materiaal aan waarvan iets gemaakt is, bv.: een mantel 'van' kameelhaar (Matt.3:4). Soms geeft *apo* het geheel aan waarvan een deel genomen wordt, bv.: eten 'van' de kruimels die op grond zijn gevallen (Matt.15:27).

Een paar uitdrukkingen of zegswijzen zijn nog: *apo merous* 'ten dele' (bv. Rom.11:25; vgl. *2836 meros* 'deel'), en *apo mias* 'opeens' of 'eensgezind' (Luc.14:18; vgl. *1364 heis* 'één'). Wanneer na *apo* een lengtemaat volgt, kunnen we *apo* weergeven met 'op een afstand van', bv.: Betanië ligt ongeveer 'op een afstand van' 15 stadiën ten opzichte van Jeruzalem (Joh.11:18; vgl. Joh.21:8 en Openb.14:20).

.1	ἀπό/ἀπ'/ἀφ'	apo/ap'	van(af)

529 ἀποβαίνω apo-bainō

Het werkwoord *apo-bainō* betekent (1) '(er)af gaan' en (2) 'aflopen'.

De meer concrete betekenis '(er)af gaan' is in het NT beperkt tot het van een schip af gaan (Joh. 21:9 en Luc. 5:2).

In het geval van de overdrachtelijke betekenis 'aflopen, eindigen' wordt gewoonlijk na het voorzetsel *eis* 'naar, in' aangegeven waarin iets afloopt, bv.: het zal voor u aflopen in getuigenis, d.w.z. het zal hierop uitlopen, dat u zult getuigen (Luc. 21:13).

.1	ἀποβήσεται	apo-bēsetai	hij zal (er)afgaan (med)
.2	ἀπέβησαν	ap-ebēsan	zij zijn (er)af gegaan (aor)
.3	ἀποβάντες	apo-bantes	(er)af gaande (1 mv m; aor)

Luc.	5:2	De vissers **waren** er**uit gegaan en** spoelden de netten.	.3
	21:13	**Het zal** voor u **hierop uitlopen**, dat gij zult getuigen.	.1
Joh.	21:9	Toen **zij** dan aan land **gekomen waren**, zagen zij een kolenvuur liggen	.2
Fil.	1:19	Want ik weet, dat dit mij tot behoud **zal strekken** door uw gebed	.1

530 ἀποβάλλω apo-ballō

Het werkwoord *apo-ballō* betekent 'afwerpen, wegwerpen'.

In Marc.10:50 zien wij een blinde zijn mantel 'afwerpen' en naar Jezus gaan.

In figuurlijke zin wordt er in Hebr.10:35 voor gewaarschuwd de vrijmoedigheid van de christelijke levenshouding niet 'weg te werpen, prijs te geven'.

.1	ἀποβάλητε	apo-balēte	(dat) jullie afwerpen (aor)
.2	ἀποβαλών	apo-balōn	afwerpende (1 ev m; aor)
.[3]	ἀποβάλλειν	apo-ballein	afwerpen

Marc.	10:50	Toen **wierp** hij zijn mantel **af**, sprong op **en** ging naar Jezus.	.2
Hebr.	10:35	**Geeft** dan uw vrijmoedigheid niet **prijs**,	.1
Openb.	3:2	Wees wakker en versterk het overige, dat dreigde te sterven,	.[3]''

531 ἀποβλέπω apo-blepō

Het werkwoord *apo-blepō* betekent '(de blik afgewend houden van andere zaken en) kijken (naar)'.

Diegene of datgene, naar wie of wat men kijkt, wordt gewoonlijk na het voorzetsel *eis* 'naar' genoemd. Vergelijk voor de betekenis ook 795 *ap-eidon*.

.1	ἀπέβλεπεν	ap-eblepen	hij keek

Hebr.	11:26	want **hij hield de blik gericht** op de vergelding.

532	ἀπόβλητος	apoblētos

Het bijvoeglijk naamwoord *apoblētos* betekent 'verwerpelijk'.

.1	ἀπόβλητον	apoblēton	verwerpelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Tim. 4:4 alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan is **verwerpelijk**,

533	ἀποβολή	apobolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apobolē* betekent '(het) weggooien'.

In Rom.11:15 treffen we '(het) weggooien' aan in de overdrachtelijke zin van 'verwerping, afwijzing'. In Hand.27:22 houdt '(het) weggooien' in: '(het) verloren laten gaan, verlies'.

.1	ἀποβολή	apobolē	(het) weggooien (1 ev)

Hand. 27:22 want het leven van niemand uwer zal verloren gaan,
letterlijk: want er zal geen **weggooien** van het leven van iemand uwer zijn,
Rom. 11:15 indien hun **verwerping** de verzoening der wereld is,

534	ἀπογίνομαι	apo-ginomai

Het werkwoord *apo-ginomai* betekent 'verscheiden'.

De algemene betekenis 'afwezig worden, weggaan' is in het NT beperkt tot de betekenis 'uit dit leven afwezig worden, verscheiden'. Het gebruikelijke werkwoord voor 'sterven' is 552 *apothnēiskō*.

.1	ἀπογενόμενοι	apo-genomenoi	verscheidend (1 mv m; aor med)

1Petr. 2:24 opdat wij, **aan** de zonden **afgestorven**, voor de gerechtigheid zouden leven;

535	ἀπογραφή	apographē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apographē* betekent 'registratie, optekening'.

Als ambtelijke term houdt *apographē* in dat er van de burgers persoonlijke gegevens worden vastgelegd; dat zijn vooral gegevens over afstamming en bezit; met deze gegevens kan dan efficiënter belasting geheven worden.

.1	ἀπογραφή	apographē	registratie (1)
.2	ἀπογραφῆς	apographēs	registratie (2)

Luc. 2:2 Deze **inschrijving** had voor het eerst plaats, .1
Hand. 5:37 Na hem stond Judas de Galileeër op, in de dagen der **inschrijving**, .2

536	**ἀπογράφω**	**apo-graphō**

Het werkwoord *apo-graphō* betekent 'registreren, optekenen, te boek stellen' en in de mediale vormen 'zich laten registreren, geregistreerd worden'.

Het 'optekenen' doet denken aan ambtenaren en lijsten met gegevens. In het NT komt het 'optekenen' niet alleen voor in een context van belastingadministratie (Luc.2:3; vgl. *535 apographē*): ook in de hemelen worden eerstgeborenen te boek gesteld (Hebr.12:23).

.1	ἀπογράφεσθαι	apo-graphesthai	geregistreerd worden (med)
.2	ἀπογράψασθαι	apo-grapsasthai	geregistreerd worden (aor med)
.3	ἀπογεγραμμένων	apo-gegrammenōn	geregistreerd (2 mv m/v/o; med)

Luc.	2:1	dat er een bevel uitging ..., **dat** het gehele rijk **moest worden ingeschreven**.	.1
	2:3	En zij gingen allen op reis **om zich te laten inschrijven**,	.1
	2:5	**om zich te laten inschrijven** met Maria, zijn ondertrouwde vrouw,	.2
Hebr.	12:23	eerstgeborenen, **die ingeschreven zijn** in de hemelen,	.3[or]

537	**ἀποδείκνυμι**	**apo-deiknumi**

Het werkwoord *apo-deiknumi* betekent 'aantonen, laten zien, in openbaarheid brengen, bewijzen'.

.1	ἀποδεικνύντα	apo-deiknunta	bewijzend (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἀπέδειξεν	ap-edeixen	hij heeft bewezen (aor)
.3	ἀποδεῖξαι	apo-deixai	bewijzen (aor)
.4	ἀποδεδειγμένον	apo-dedeigmenon	bewezen (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Hand.	2:22	Jezus, de Nazoreeër, een man u van Godswege **aangewezen**	.4
	25:7	en brachten vele zware beschuldigingen in, die zij niet konden **bewijzen**,	.3
1Cor.	4:9	dat God ons, apostelen, de laatste plaats **heeft aangewezen**	.2
2Thess.	2:4	**om aan** zich **te laten zien**, dat hij een god is.	.1

538	**ἀπόδειξις**	**apodeixis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apodeixis* betekent 'openbaarmaking, betoon, bewijs'.

.1	ἀποδείξει	apodeixei	openbaarmaking (3)

1Cor.	2:4	en mijn prediking kwam ... met **betoon** van geest en kracht,

[538II] **ἀποδεκατεύω** **apo-dekateuō**

Het werkwoord *apo-dekateuō* betekent 'vertienden, de tienden geven van'.
Een Farizeeër zegt in zijn gebed dat hij 'de tienden geeft van' al zijn inkomsten (Luc.18:12).

.[1]	ἀποδεκατεύω	apo-dekateuō	ik vertiend – (dat) ik vertiend

Luc.	18:12	ik vast tweemaal per week, **ik geef tienden van** al mijn inkomsten.	ˮ

539 **ἀποδεκατόω** **apo-dekatoō**

Het werkwoord *apo-dekatoō* betekent 'vertienden, een tiende (er)af nemen'.
Wanneer het lijdend voorwerp een zaak is, betekent *apo-dekatoō* 'een tiende geven van' (Matt.23:23); is het lijdend voorwerp een persoon, dan is de betekenis 'een tiende heffen van' (Hebr.7:5).

.1	ἀποδεκατῶ	apo-dekatō	ik vertiend – (dat) ik vertiend
.2	ἀποδεκατοῦτε	apo-dekatoute	jullie vertienden – vertiendt!
.3	ἀποδεκατοῦν	apo-dekatoun	vertiendend (1/4 ev o) – vertienden

Matt.	23:23	want **gij geeft tienden van** de munt, de dille en de komijn	.2
Luc.	11:42	Maar wee u, Farizeeën, want **gij geeft tienden van** de munt en de ruit	.2
	18:12	ik vast tweemaal per week, **ik geef tienden van** al mijn inkomsten.	.1°°
Hebr.	7:5	Nu hebben zij ... wel de opdracht **tienden te heffen van** het volk,	.3

540 **ἀπόδεκτος** **apodektos**

Het bijvoeglijk naamwoord *apodektos* betekent 'aangenaam, welkom, welgevallig'.

.1	ἀπόδεκτον	apodekton	aangenaam (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Tim.	2:3	Dit is goed en **aangenaam** voor God, onze Heiland,
	5:4	want dit is **welgevallig** aan God.

541 **ἀποδέχομαι** **apo-dechomai**

Het werkwoord *apo-dechomai* betekent '(hartelijk) ontvangen'.
Wanneer het lijdend voorwerp een persoon is, heeft 'ontvangen' een bijklank van 'welkom heten' (bv. Hand.18:27); is het lijdend voorwerp iets wat gezegd (Hand.2:41) of gedaan (Hand.24:3) is, dan krijgt het 'ontvangen' de betekenis van 'aannemen, aanvaarden, (van harte) erkennen, toejuichen'.

.1	ἀποδεχόμεθα	apo-dechometha	wij ontvangen (med)
.2	ἀπεδέχετο	ap-edecheto	hij ontving (med)
.3	ἀπεδέξατο	ap-edexato	hij heeft ontvangen (aor med)
.4	ἀποδέξασθαι	apo-dexasthai	ontvangen (aor med)
.5	ἀποδεξάμενοι	apo-dexamenoi	ontvangend (1 mv m; aor med)
.6	ἀπεδέχθησαν	ap-edechthēsan	zij zijn ontvangen (aor pass)
.[7]	ἀπεδέξαντο	ap-edexanto	zij hebben ontvangen (aor med)
.[8]	ἀποδεξάμενος	apo-dexamenos	ontvangend (1 ev m; aor med)

Luc.	8:40	Toen Jezus terugkeerde, **wachtte** de schare Hem **op**,	.3
	9:11	En Hij **ontving** hen **en** sprak tot hen over het Koninkrijk Gods,	.[8]''
Hand.	2:41	Zij dan, **die** zijn woord **aanvaardden**, lieten zich dopen	.5
	15:4	**werden zij** door de gemeente, de apostelen en de oudsten **ontvangen**	.6°°
	18:27	**dat zij** hem **vriendelijk moesten ontvangen**.	.4
	21:17	toen wij te Jeruzalem kwamen, **heetten** de broeders ons van harte **welkom**.	.[7]''
	24:3	**erkennen wij** alleszins en overal met grote erkentelijkheid.	.1
	28:30	En **hij** ... **ontving** allen die tot hem kwamen,	.2

542 ἀποδημέω apo-dēmeō

Het werkwoord *apo-dēmeō* betekent 'buitenslands zijn, naar het buitenland gaan of zijn gegaan'.

.1	ἀποδημῶν	apo-dēmōn	buitenslands zijnde (1 ev m)
.2	ἀπεδήμησεν	ap-edēmēsen	hij is buitenslands geweest (aor)

Matt.	21:33	en **hij** verhuurde die aan pachters en **ging buitenslands**.	.2
	25:14	die **bij zijn vertrek naar het buitenland** zijn slaven riep	.1
	25:15	en **hij reisde buitenslands**.	.2
Marc.	12:1	en **hij** verhuurde die aan pachters, en **ging buitenslands**.	.2
Luc.	15:13	maakte de jongste zoon alles te gelde en **ging op reis** naar een ver land,	.2
	20:9	**hij** verhuurde die aan pachters en **ging** geruime tijd **buitenslands**.	.2

543 ἀπόδημος apodēmos

Het bijvoeglijk naamwoord *apodēmos* betekent 'buitenslands, in het buitenland'.

In een gelijkenis zegt de Here Jezus dat de slaven waakzaam moeten zijn als de heer 'op reis' is (Marc. 13:34)

.1	ἀπόδημος	apodēmos	buitenslands (1 ev m/v)

Marc. 13:34 Gelijk een mens, **die buitenslands ging**, zijn huis overliet

544	ἀποδίδωμι	apo-didōmi

Het werkwoord *apo-didōmi* betekent (1) '(af)geven, (2) 'geven aan wie er recht op heeft of aan wie het toekomt', en (3) 'teruggeven, vergelden'; in het geval van mediale vormen is de betekenis 'verkopen'.

De betekenis 'afgeven' treffen we aan in bv. Matt.27:58: de soldaten moeten het lichaam van Jezus aan Jozef van Arimatea 'afgeven'.

Vaak heeft de ontvanger recht op wat hij krijgt, bijvoorbeeld in gevallen als: belasting 'betalen' (Matt.22:21), zijn verplichting 'nakomen' (1Cor.7:3), rekenschap 'afleggen' (Matt.12:36).

Wanneer het een tegenprestatie betreft, spreken we van 'vergelden', zowel in de zin van 'belonen' als van 'bestraffen': God vergeldt een ieder naar zijn werken (Rom.2:6).

De mediale betekenis 'tegen betaling afgeven, verkopen' treffen we aan waar Jozefs broers hem 'verkopen' (Hand.7:9), en Esau zijn eerstgeboorterecht (Hebr.12:16).

.1	ἀποδίδωμι	apo-didōmi	ik geef terug
.2	ἀποδίδωσιν	apo-didōsin	hij geeft terug
.3	ἀποδιδότω	apo-didotō	hij moet teruggeven!
.4	ἀποδιδόναι	apo-didonai	teruggeven
.5	ἀποδιδόντες	apo-didontes	teruggevend (1 mv m)
.6	ἀποδιδοῦν	apo-didoun	teruggevend (1/4 ev o) – teruggeven
.7	ἀπεδίδουν	ap-edidoun	ik gaf terug – zij gaven terug
.8	ἀποδώσω	apo-dōsō	ik zal teruggeven
.9	ἀποδώσεις	apo-dōseis	jij zult teruggeven
.10	ἀποδώσει	apo-dōsei	hij zal teruggeven
.11	ἀποδώσουσιν	apo-dōsousin	zij zullen teruggeven – zullende teruggeven (3 mv m/o)
.12	ἀποδώσοντες	apo-dōsontes	zullende teruggeven (1 mv m)
.13	ἀπέδωκεν	ap-edōken	hij heeft teruggegeven (aor)
.14	ἀποδῷς	apo-dōis	(dat) jij teruggeeft (aor)
.15	ἀποδῷ	apo-dōi	(dat) hij teruggeeft (aor)
.16	ἀποδῴη	apo-dōiē	hij moge teruggeven (aor)
.17	ἀπόδος	apo-dos	geef terug! (aor)
.18	ἀπόδοτε	apo-dote	geeft terug! (aor)
.19	ἀποδοῦναι	apo-dounai	teruggeven (aor)
.20	ἀποδούς	apo-dous	teruggevend (1 ev m; aor)
.21	ἀπέδοτο	ap-edoto	hij heeft verkocht (aor med)
.22	ἀπέδοσθε	ap-edosthe	jullie hebben verkocht (aor med)
.23	ἀπέδοντο	ap-edonto	zij hebben verkocht (aor med)
.24	ἀποδοθῆναι	apo-dothēnai	teruggegeven worden (aor pass)
.[25]	ἀποδιδούς	apo-didous	teruggevend (1 ev m)

Matt.	5:26	voordat **gij** de laatste penning **hebt betaald**.	.14
	5:33	**Gij zult** uw eed niet breken, doch aan de Here uw eden **gestand doen**.	.9
	6:4	en uw Vader, die in het verborgene ziet, **zal** het u **vergelden**.	.10
	6:6	en uw Vader, die in het verborgene ziet, **zal** het u **vergelden**.	.10

	6:18	en uw Vader, die in het verborgene ziet, **zal** het u **vergelden**.	.10
	12:36	Van elk ijdel woord ... **zullen zij** rekenschap **geven** op de dag des oordeels,	.11
	16:27	en dan **zal Hij** een ieder **vergelden** naar zijn daden.	.10
	18:25	Omdat hij niet bij machte was **te betalen**, beval zijn heer hem te verkopen,	.19
		met zijn vrouw en kinderen ..., **opdat er betaald kon worden**.	.24
	18:26	Heb geduld met mij en **ik zal** u alles **betalen**.	.8[or]
	18:28	en hij greep hem bij de keel en zeide: **Betaal** wat gij schuldig zijt.	.17
	18:29	Heb geduld met mij en **ik zal** u **betalen**.	.8
	18:30	totdat **hij** het verschuldigde **zou betaald hebben**.	.15
	18:34	totdat **hij** hem al het verschuldigde **zou betaald hebben**.	.15
	20:8	Roep de arbeiders en **betaal** het loon **uit**, te beginnen bij de laatsten,	.17
	21:41	andere pachters, die hem de vruchten op tijd **zullen afleveren**.	.11
	22:21	**Geeft** dan de keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is.	.18
	27:58	Toen beval Pilatus het hem **te geven**.	.24
Marc.	12:17	**Geeft** dan de keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is.	.18[or]
Luc.	4:20	sloot Hij het boek, **gaf** het aan de dienaar **terug en** ging zitten.	.20
	7:42	Toen zij niet konden **betalen**, schonk hij het hun beiden.	.19
	9:42	en **Hij** genas de knaap en **gaf** hem **terug** aan zijn vader.	.13
	10:35	en mocht gij meer kosten hebben, dan **zal ik** ze u **vergoeden**,	.8
	12:59	vóórdat **gij** ook de laatste duit **betaald hebt**.	.14
	16:2	Wat hoor ik daar van u? **Doe** verantwoording van uw beheer,	.17
	19:8	en indien ik iemand iets heb afgeperst, **vergoed ik** het viervoudig.	.1
	20:25	**Geeft** dan de keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is.	.18
Hand.	4:33	En met grote kracht **gaven** de apostelen hun getuigenis	.7
	5:8	Zeg mij, **hebt gij** het stuk land voor zoveel **verkocht**?	.22
	7:9	En de aartsvaders **verkochten** uit naijver Jozef naar Egypte,	.23
	19:40	waarover wij verantwoording zullen kunnen **afleggen**,	.19
Rom.	2:6	die een ieder **vergelden zal** naar zijn werken:	.10
	12:17	**Vergeldt** niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen.	.5
	13:7	**Betaalt** aan allen het verschuldigde,	.18
1Cor.	7:3	De man **kome** jegens de vrouw zijn (echtelijke) verplichtingen **na**	.3
1Thess.	5:15	Ziet toe, dat niemand kwaad met kwaad **vergelde**,	.15
1Tim.	5:4	laten zij ... aan het vorig geslacht **vergelden** wat zij hun te danken hebben,	.4
2Tim.	4:8	welke te dien dage de Here, de rechtvaardige rechter, mij **zal geven**,	.10
	4:14	de Here **zal** hem **vergelden** naar zijn werken.	.16/.10
Hebr.	12:11	later **brengt zij** hun, die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht,	.2
	12:16	Esau, die voor een spijze zijn eerstgeboorterecht **verkocht**.	.21
	13:17	**daar zij** rekenschap **zullen moeten afleggen**.	.12
1Petr.	3:9	**en vergeldt** geen kwaad met kwaad of laster met laster,	.5
	4:5	maar **zij zullen** daarvan rekenschap **moeten geven** aan Hem,	.11
Openb.	18:6	**Vergeldt** haar,	.18
		gelijk ook **zij vergolden heeft**,	.13
	22:2	dat twaalfmaal vrucht draagt, iedere maand zijn vrucht **gevende**;	.6/.[25]
	22:12	Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij **om** een ieder **te vergelden**,	.19

545	ἀποδιορίζω	apo-di-orizō

Het werkwoord *apo-di-orizō* betekent 'afzonderen, afscheiden'.
Judas zegt in zijn brief dat er aan het einde van de tijd mensen zullen zijn 'die afscheidingen veroorzaken' (Jud.19).

.1	ἀποδιορίζοντες	apo-di-orizontes	afzonderend (1 mv m)

Jud.	19	Zij zijn het, **die scheuringen maken**, natuurlijke mensen,	

546	ἀποδοκιμάζω	apo-dokimazō

Het werkwoord *apo-dokimazō* betekent 'afkeuren, (op grond van het niet voldoen aan bepaalde maatstaven) verwerpen, onbruikbaar of onecht verklaren'.

.1	ἀπεδοκίμασαν	ap-edokimasan	zij hebben afgekeurd (aor)
.2	ἀπεδοκιμάσθη	ap-edokimasthē	hij is afgekeurd (aor pass)
.3	ἀποδοκιμασθῆναι	apo-dokimasthēnai	afgekeurd worden (aor pass)
.4	ἀποδεδοκιμασμένον	apo-dedokimasmenon	afgekeurd (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	21:42	De steen, die de bouwlieden **afgekeurd hadden**,	.1
Marc.	8:31	dat de Zoon des mensen veel moest lijden en **verworpen worden**	.3
	12:10	De steen, die de bouwlieden **afgekeurd hadden**,	.1
Luc.	9:22	En Hij zeide: De Zoon des mensen moet veel lijden en **verworpen worden**	.3
	17:25	Maar eerst moet Hij veel lijden en **verworpen worden** door dit geslacht.	.3
	20:17	De steen, die de bouwlieden **afgekeurd hadden**,	.1
Hebr.	12:17	Want gij weet, dat **hij** later ... **afgewezen werd**,	.2
1Petr.	2:4	En komt tot Hem, de levende steen, door de mensen wel **verworpen**,	.4
	2:7	De steen, die de bouwlieden **afgekeurd hadden**,	.1

547	ἀποδοχή	apodochē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apodochē* betekent '(hartelijke) ontvangst, aanneming, erkenning, instemming'.
Paulus zegt dat het woord alle 'aanneming' waard is, d.w.z. dat het woord alle 'instemming' verdient (1Tim.1:15; 4:9; zie ook *541 apodechomai*).

.1	ἀποδοχῆς	apodochēs	aanvaarding (2)

1Tim.	1:15	Dit is een getrouw woord en alle **aanneming** waard,
	4:9	Dit is een betrouwbaar woord en alle **aanneming** waard.

548	ἀπόθεσις	apothesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apothesis* betekent 'aflegging, weglegging'.
In het NT komt *apothesis* alleen in beeldspraak voor: er wordt gesproken over het 'afleggen' van onreinheid (1Petr.3:21) en over het 'afleggen' van je tent, d.w.z. het sterven (2Petr.1:14).

.1	ἀπόθεσις	apothesis	aflegging (1)

1Petr.	3:21	de doop, die niet is een **afleggen** van lichamelijke onreinheid,
2Petr.	1:14	want ik weet, dat het **afleggen** van mijn tent spoedig komt,

549	ἀποθήκη	apothēkē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apothēkē* betekent 'voorraadschuur, opslagruimte'.
De tarweoogst wordt, na zuivering op de dorsvloer, in de 'schuur' opgeslagen (bv. Matt.3:12).

.1	ἀποθήκη	apothēkē	opslagruimte (1)
.2	ἀποθήκην	apothēkēn	opslagruimte (4)
.3	ἀποθήκας	apothēkas	opslagruimten (4)

Matt.	3:12	en Hij zal ... zijn graan in de **schuur** bijeenbrengen,	.2
	6:26	zij zaaien niet en maaien niet en brengen niet bijeen in **schuren**,	.3
	13:30	maar brengt het koren bijeen in mijn **schuur**.	.2
Luc.	3:17	De wan is in zijn hand om ... het graan in zijn **schuur** bijeen te brengen,	.2
	12:18	Dit zal ik doen: ik zal mijn **schuren** afbreken en grotere bouwen	.3
	12:24	zij hebben geen voorraadkamer of **schuur**, en toch voedt God ze.	.1

550	ἀποθησαυρίζω	apo-thēsaurizō

Het werkwoord *apo-thēsaurizō* betekent 'als een schat opbergen'.

.1	ἀποθησαυρίζοντας	apo-thēsaurizontas	als een schat opbergend (4 mv m)

1Tim.	6:19	**waardoor zij** zich een vaste grondslag voor de toekomst **verzekeren**

551	ἀποθλίβω	apo-thlibō

Het werkwoord *apo-thlibō* betekent 'verdringen; door duwen, dringen en persen van zijn plaats halen'.

.1	ἀποθλίβουσιν	apo-thlibousin	zij verdringen – verdringend (3 mv m/o)

Luc.	8:45	zeide Petrus: Meester, de scharen drukken en **verdringen** U.

552	ἀποθνῄσκω	apo-thnēiskō

Het werkwoord *apo-thnēiskō* betekent 'sterven'.

Meestal zijn het in het NT mensen die 'sterven', maar toch ook wel dieren (Matt.8:32) of planten (Joh.12:24; Jud.12). In een enkel geval treffen we 'sterven' aan in de zin van 'in doodsgevaar zijn' (1Cor.15:31) of 'sterfelijk zijn' (Hebr.7:8).

Vaak roept het 'sterven' niet direct de gedachte op aan het vertrekken uit dit aardse leven, maar uit het hemelse, eeuwige leven. Dit komt vooral bij Johannes voor (bv. Joh.6:50), maar ook wel in andere bijbelboeken (bv. Rom.8:13).

Constructies als 'sterven voor de wet' (Gal.2:19) of 'sterven voor de zonde' (Rom.6:2) houden in dat men buiten de invloedssfeer van de zonde of de wet raakt.

.1	ἀποθνῄσκω	apo-thnēiskō	ik sterf – (dat) ik sterf
.2	ἀποθνῄσκει	apo-thnēiskei	hij sterft
.3	ἀποθνῄσκομεν	apo-thnēiskomen	wij sterven
.4	ἀποθνῄσκουσιν	apo-thnēiskousin	zij sterven – stervend (3 mv m/o)
.5	ἀποθνῄσκωμεν	apo-thnēiskōmen	(dat) wij sterven
.6	ἀποθνῄσκειν	apo-thnēiskein	sterven
.7	ἀποθνῄσκων	apo-thnēiskōn	stervend (1 ev m)
.8	ἀποθνῄσκοντες	apo-thnēiskontes	stervend (1 mv m)
.9	ἀπεθνῃσκεν	ap-ethnēisken	hij stierf
.10	ἀπέθανον	ap-ethanon	ik ben gestorven (aor) – zij zijn gestorven (aor)
.11	ἀπέθανεν	ap-ethanen	hij is gestorven (aor)
.12	ἀπεθάνομεν	ap-ethanomen	wij zijn gestorven (aor)
.13	ἀπεθάνετε	ap-ethanete	jullie zijn gestorven (aor)
.14	ἀπέθανον	ap-ethanon	zie 10
.15	ἀποθάνῃ	apo-thanēi	(dat) hij sterft (aor)
.16	ἀποθάνωμεν	apo-thanōmen	(dat) wij sterven (aor)
.17	ἀποθανεῖν	apo-thanein	sterven (aor)
.18	ἀποθανών	apo-thanōn	stervend (1 ev m; aor)
.19	ἀποθανόντος	apo-thanontos	stervend (2 ev m/o; aor)
.20	ἀποθανόντι	apo-thanonti	stervend (3 ev m/o; aor)
.21	ἀποθανόντες	apo-thanontes	stervend (1 mv m; aor)
.22	ἀποθανόντα	apo-thanonta	stervend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.23	ἀποθανεῖται	apo-thaneitai	hij zal sterven (med)
.24	ἀποθανεῖσθε	apo-thaneisthe	jullie zullen sterven (med)
.[25]	ἀποθανοῦνται	apo-thanountai	zij zullen sterven (med)

Matt.	8:32	de gehele kudde stormde ... de zee in en **zij kwamen om** in het water.	.14
	9:24	Gaat heen, want het meisje **is** niet **gestorven**, maar het slaapt.	.11
	22:24	indien iemand **sterft** zonder kinderen, zal zijn broeder diens vrouw trouwen	.15
	22:27	Het laatst van allen **stierf** de vrouw.	.11
	26:35	Zelfs al moest ik met U **sterven**, ik zal U voorzeker niet verloochenen.	.17
	26:52	allen, die naar het zwaard grijpen, **zullen** door het zwaard **omkomen**.	.[25]''
Marc.	5:35	Uw dochter **is gestorven**; waarom valt gij de Meester nog lastig?	.11
	5:39	Het kind **is** niet **gestorven**, maar het slaapt.	.11

	9:26	En hij werd als een dode, zodat men algemeen zeide, dat **hij gestorven was**.	.11
	12:19	indien iemands broeder **sterft** en een vrouw nalaat, doch geen kind achterlaat,	.15
	12:20	de eerste nam een vrouw en liet **bij zijn sterven** geen nakomelingschap achter.	.7
	12:21	En de tweede nam haar en **stierf** zonder nakomelingschap na te laten.	.11
	12:22	Het laatst van allen **stierf** ook de vrouw.	.11°▾
	15:44	hij ontbood de hoofdman en vroeg hem, of **Hij** reeds lang **gestorven was**.	.11
Luc.	8:42	omdat zijn enige dochter, die ongeveer twaalf jaar oud was, **op sterven lag**.	.9
	8:52	Doch Hij sprak: Weent niet; **zij is** niet **gestorven**, maar zij slaapt.	.11
	8:53	En zij lachten Hem uit, omdat zij wisten, dat **zij gestorven was**.	.11
	16:22	**dat** de arme **stierf** en door de engelen gedragen werd in Abrahams schoot.	.17
		(23) Ook de rijke **stierf** en hij werd begraven.	.11
	20:28	indien iemands broeder getrouwd is en kinderloos **sterft**,	.15
		SV Zo iemands broeder sterft ... en **hij sterft** zonder kinderen,	.15°°
	20:29	Nu waren er zeven broeders. En de eerste nam een vrouw en **stierf** kinderloos.	.11
	20:30	SV En de tweede nam die vrouw, en ook deze **stierf** zonder kinderen	.11°
	20:31	en de derde, en zo alle zeven, en **zij stierven** zonder kinderen na te laten.	.14
	20:32	Eindelijk **stierf** ook de vrouw.	.11°▾
	20:36	Want zij kunnen niet meer **sterven**; immers, zij zijn aan de engelen gelijk	.17
Joh.	4:47	want deze lag op **sterven**.	.6
	4:49	De hoveling zeide tot Hem: Heer, kom af, eer mijn kind **sterft**.	.17
	6:49	Uw vaderen hebben in de woestijn het manna gegeten en **zij zijn gestorven**;	.14
	6:50	dit is het brood, dat uit de hemel nederdaalt, opdat wie ervan eet, niet **sterve**.	.15
	6:58	niet gelijk de vaderen gegeten hebben en **gestorven zijn**;	.14
	8:21	Ik ga heen en gij zult Mij zoeken en in uw zonde **zult gij sterven**;	.24
	8:24	Ik heb u dan gezegd, dat **gij** in uw zonden **zult sterven**;	.24
		want indien gij niet gelooft, dat Ik het ben, **zult gij** in uw zonden **sterven**.	.24
	8:52	Abraham **is gestorven** en ook de profeten,	.11
	8:53	Gij zijt toch niet meer dan onze vader Abraham, die **gestorven is**?	.11
		Ook de profeten **zijn gestorven**; voor wie houdt Gij Uzelf?	.14
	11:14	Toen zeide Jezus ronduit tot hen: Lazarus **is gestorven**,	.11
	11:16	Laten wij ook gaan om met Hem te sterven.	.16
		letterlijk: Laten wij ook gaan, opdat **wij** met Hem **sterven**.	
	11:21	Here, indien gij hier geweest waart, **zou** mijn broeder niet **gestorven zijn**.	.11▾▾
	11:25	wie in Mij gelooft, zal leven, ook al **is hij gestorven**,	.15
	11:26	en een ieder, die leeft en in Mij gelooft, **zal** in eeuwigheid niet **sterven**;	.15
	11:32	Here, indien Gij hier geweest waart, **zou** mijn broeder niet **gestorven zijn**.	.11
	11:37	Had Hij ... niet kunnen maken, dat ook deze niet **stierf**?	.15
	11:50	en gij beseft niet, dat het in uw belang is, dat één mens **sterft** voor het volk	.15
	11:51	profeteerde hij, dat Jezus zou **sterven** voor het volk,	.6
	12:24	indien de graankorrel niet in de aarde valt en **sterft**, blijft zij op zichzelf;	.15
		maar indien zij **sterft**, brengt zij veel vrucht voort.	.15
	12:33	En dit zeide Hij om aan te duiden, welke dood Hij **sterven** zou.	.6
	18:14	Het is nuttig, **dat** één mens **sterft** ten behoeve van het volk.	.17▾▾
	18:32	aanduidende, welke dood Hij **sterven** zou.	.6
	19:7	Wij hebben een wet en naar die wet moet Hij **sterven**,	.17
	21:23	Dit gerucht ging dan uit onder de broeders, dat die discipel niet **sterven zou**;	.2
		doch Jezus had niet tot hem gezegd, dat **hij** niet **zou sterven**,	.2

Hand.	7:4	na**dat** zijn vader **gestorven was**, bracht Hij hem vandaar over naar dit land,	.17
	9:37	En het geschiedde in die dagen, **dat** zij ziek werd en **stierf**;	.17
	21:13	ik voor mij ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook **te sterven**	.17
	25:11	verzet ik mij niet tegen een **doodvonnis**;	.17
Rom.	5:6	zo zeker als Christus ... te zijner tijd voor goddelozen **is gestorven**.	.11
	5:7	Want niet licht **zal** iemand voor een rechtvaardige **sterven**	.23
		– maar misschien heeft iemand nog de moed voor een goede **te sterven** –	.17
	5:8	doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons **gestorven is**.	.11
	5:15	indien door de overtreding van die ene zeer velen **gestorven zijn**,	.14
	6:2	Immers, hoe zullen wij, die der zonde **gestorven zijn**, daarin nog leven?	.12
	6:7	want **wie gestorven is**, is rechtens vrij van de zonde.	.18
	6:8	Indien **wij** dan met Christus **gestorven zijn**,	.12
	6:9	dat Christus, nu Hij uit de doden is opgewekt, niet meer **sterft**:	.2
	6:10	Want wat **zijn dood betreft**,	.11
		is Hij voor de zonde eens voor altijd **gestorven**;	.11
	7:2	wanneer echter de man **sterft**, is zij ontslagen van de wet,	.15
	7:3	wanneer echter de man **sterft**, is zij vrij van de wet,	.15
	7:6	thans zijn wij van de wet ontslagen, **dood** voor haar, die ons gevangen hield,	.21
	7:9	toen ... het gebod kwam, begon de zonde te leven, maar **ik begon te sterven**,	.10
	8:13	Want indien gij naar het vlees leeft, zult gij **sterven**;	.6
	8:34	Christus Jezus is de **gestorvene**, wat meer is, de opgewekte,	.18
	14:7	niemand onzer leeft voor zichzelf, en niemand **sterft** voor zichzelf;	.2
	14:8	want als wij leven, het is voor de Here, en als **wij sterven**,	.5
		het is voor de Here.	.3
		letterlijk: **wij sterven** voor de Here.	
		Hetzij wij dan leven, hetzij **wij sterven**, wij zijn des Heren.	.5
	14:9	Want hiertoe **is** Christus **gestorven** en levend geworden,	.11
	14:15	Breng niet door uw eten hem ten verderve, voor wie Christus **gestorven is**.	.11
1Cor.	8:11	een broeder, om wiens wil Christus **gestorven is**.	.11
	9:15	het ware mij beter **te sterven** dan – neen, mijn roem zal niemand verijdelen!	.17
	15:3	Christus **is gestorven** voor onze zonden, naar de Schriften,	.11
	15:22	evenals in Adam allen **sterven**,	.4
	15:31	**ik sterf** elke dag.	.1
	15:32	laten wij eten en drinken, want morgen **sterven wij**.	.3
	15:36	Dwaas! Wat gij zelf zaait, wordt niet levend, of **het moet gestorven zijn**,	.15
2Cor.	5:14	(15) ..., dat één voor allen **gestorven is**.	.11
		Dus **zijn zij** allen **gestorven**.	.14
	5:15	En voor allen **is Hij gestorven**,	.11
		opdat zij ... zouden leven ... voor Hem, **die** voor hen **gestorven is**	.20
	6:9	als niet bekend en toch wel bekend; als **stervend** en zie, wij leven;	.8
Gal.	2:19	Want **ik ben** door de wet voor de wet **gestorven** om voor God te leven.	.10
	2:21	indien er gerechtigheid door de wet is, dan **is** Christus tevergeefs **gestorven**.	.11
Fil.	1:21	Want het leven is mij Christus en het **sterven** gewin.	.17
Col.	2:20	Indien **gij** met Christus **afgestorven zijt** aan de wereldgeesten,	.13
	3:3	Want **gij zijt gestorven** en uw leven is verborgen met Christus in God.	.13
1Thess.	4:14	indien wij geloven, dat Jezus **gestorven** en opgestaan **is**,	.11

	5:10	**die** voor ons **gestorven is**, opdat wij ... tezamen met Hem zouden leven.	.19
Hebr.	7:8	En hier ontvangen **sterfelijke** mensen tienden,	.8
	9:27	En zoals het de mensen beschikt is, éénmaal **te sterven** en daarna het oordeel,	.17
	10:28	**wordt hij** ... **gedood** op het getuigenis van twee of drie personen.	.2
	11:4	en hierdoor spreekt hij nog, **nadat hij gestorven is**.	.18
	11:13	In (dat) geloof **zijn** deze allen **gestorven**,	.14
	11:21	Door het geloof heeft Jakob **bij zijn sterven** ieder der zonen van Jozef gezegend	.7
	11:37	Zij zijn ... met het zwaard vermoord;	.14
		letterlijk: **Zij zijn** door moord met het zwaard **gestorven**;	
1Petr.	3:18	Want ook Christus **is** eenmaal om de zonden **gestorven**	.11**
Jud.	12	bomen, die in de late herfst geen vrucht geven; tweemaal **gestorven** zijn zij	.22
Openb.	3:2	Wees wakker en versterk het overige, dat dreigde **te sterven**,	.17°°
	8:9	en het derde deel van de schepselen in de zee, die leven hadden, **stierf**,	.11
	8:11	vele van de mensen **stierven** van het water, omdat het bitter geworden was.	.14
	9:6	en zij zullen begeren **te sterven**, maar de dood vlucht van hen weg.	.17
	14:13	Schrijf, zalig de doden, **die** in de Here **sterven**, van nu aan.	.8
	16:3	en alle levende wezens, die in de zee waren, **stierven**.	.11

---

553 ἀποκαθίστημι apo-kat-histēmi

Het werkwoord *apo-kat-histēmi* of – minder gebruikelijk – *apo-kat-histanō* of *apo-kat-histaō* betekent 'weer in de vroegere of juiste toestand brengen, herstellen'.

Het herstel betreft regelmatig de lichamelijke gezondheid (bv. Marc.8:25), maar ook wel het koninkrijk van Israël (Hand.1:6) of zelfs alles (Matt.17:11). In Hebr.13:19 houdt de vroegere toestand blijkbaar nabijheid in en wordt *apo-kat-histēmi* wel vertaald met 'teruggeven'.

.1	ἀποκαθιστάνεις	apo-kat-histaneis	jij herstelt
.2	ἀποκαθιστᾷ	apo-kat-histāi	hij herstelt – (dat) hij herstelt
.3	ἀποκαταστήσει	apo-kata-stēsei	hij zal herstellen
.4	ἀποκατεστάθη	apo-kat-estathē	hij is hersteld (aor pass)
.5	ἀποκατασταθῶ	apo-kata-stathō	(dat) ik hersteld word (aor pass)
.[6]	ἀποκαθιστάνει	apo-kat-histanei	hij herstelt
.[7]	ἀπεκατέστη	ap-ekat-estē	hij is hersteld (aor)

Matt.	12:13	En hij strekte haar uit en zij werd weder gezond gelijk de andere.	.4
		letterlijk: ... en **zij werd** weder als gezond **hersteld** gelijk de andere.	
	17:11	Hij antwoordde en zeide: (12) Elia **zal** wel komen en alles **herstellen**,	.3
Marc.	3:5	En hij strekte haar uit en zijn hand **werd weder gezond**.	.4
	8:25	en **hij** zag duidelijk en **was hersteld**. En hij zag voortaan alles scherp.	.4/.[7]
	9:12	Hij zeide tot hen: Elia komt wel eerst en **herstelt** alles;	.2/.[6]
Luc.	6:10	Hij deed het en zijn hand **werd weder gezond**.	.4
Hand.	1:6	Here, **herstelt Gij** in deze tijd het koningschap voor Israël?	.1
Hebr.	13:19	vermaan ik (u) ..., opdat **ik** u te eerder **teruggegeven moge worden**.	.5

554	ἀποκαλύπτω	apo-kaluptō

Het werkwoord *apo-kaluptō* betekent 'onthullen, openbaren, de bedekking weghalen van'.

De concrete betekenis van bijvoorbeeld een standbeeld 'onthullen' komt in het NT niet voor; de onthulling geschiedt niet voor lichamelijke, maar voor geestelijke ogen. Wanneer er bijvoorbeeld gezegd wordt dat Jezus geopenbaard zal worden, zal men zich dus eerder moeten voorstellen dat men bij de openbaring weet wie Hij is, dan dat men Hem ziet (Luc.17:30).

.1	ἀποκαλύψει	apo-kalupsei	hij zal openbaren
.2	ἀπεκάλυψας	ap-ekalupsas	jij hebt geopenbaard (aor)
.3	ἀπεκάλυψεν	ap-ekalupsen	hij heeft geopenbaard (aor)
.4	ἀποκαλύψαι	apo-kalupsai	moge hij openbaren (aor) – openbaren (aor)
.5	ἀποκαλύπτεται	apo-kaluptetai	hij wordt geopenbaard (med)
.6	ἀποκαλύπτεσθαι	apo-kaluptesthai	geopenbaard worden (med)
.7	ἀποκαλυφθήσεται	apo-kaluphthēsetai	hij zal geopenbaard worden (med)
.8	ἀπεκαλύφθη	ap-ekaluphthē	hij is geopenbaard (aor pass)
.9	ἀποκαλυφθῆναι	apo-kaluphthēnai	geopenbaard worden (aor pass)
.10	ἀποκαλυφθῶσιν	apo-kaluphthōsin	(dat) zij geopenbaard worden (aor pass)
.11	ἀποκαλυφθῇ	apo-kaluphthēi	(dat) hij geopenbaard wordt (aor pass)

Matt.	10:26	Vreest hen dan niet, want er is niets bedekt, of **het zal geopenbaard worden**,	.7
	11:25	dat **Gij** deze dingen ... **hebt** ... **geopenbaard**.	.2
	11:27	en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil **openbaren**.	.4
	16:17	Zalig zijt gij ..., want vlees en bloed **heeft** u dat niet **geopenbaard**,	.3
Luc.	2:35	opdat de overleggingen uit vele harten **openbaar worden**.	.10
	10:21	dat **Gij** deze dingen ... **hebt** ... **geopenbaard**.	.2
	10:22	en wie de Zoon het wil **openbaren**.	.4
	12:2	Er is niets bedekt, of **het zal geopenbaard worden**.	.7
	17:30	de dag, waarop de Zoon des mensen **geopenbaard wordt**.	.5
Joh.	12:38	En aan wie **is** de arm des Heren **geopenbaard**?	.8
Rom.	1:17	gerechtigheid Gods **wordt** daarin **geopenbaard** uit geloof tot geloof,	.5
	1:18	Want toorn van God **openbaart zich** van de hemel over alle goddeloosheid	.5
	8:18	de heerlijkheid, die over ons **geopenbaard** zal **worden**.	.9
1Cor.	2:10	Want óns **heeft** God het **geopenbaard** door de Geest.	.3
	3:13	Want de dag zal het doen blijken, omdat **hij** met vuur **verschijnt**,	.5
	14:30	indien aan een ander ... **een openbaring ten deel valt**,	.11
Gal.	1:16	zijn Zoon in mij **te openbaren**, opdat ik Hem ... verkondigen zou,	.4
	3:23	met het oog op het geloof, dat **geopenbaard** zou **worden**.	.9
Ef.	3:5	zoals **het** nu door de Geest **geopenbaard is** aan de heiligen,	.8
Fil.	3:15	indien gij op enig punt anders gezind zijt, God **zal** u ook dat **openbaren**;	.1
2Thess.	2:3	eerst **moet** de afval komen en de mens der wetteloosheid **zich openbaren**,	.11
	2:6	En gij weet ..., wat hem weerhoudt, tot**dat** hij **zich openbaart** op zijn tijd.	.9
	2:8	Dan **zal** de wetteloze **zich openbaren**;	.7
1Petr.	1:5	de zaligheid, welke gereed ligt **om geopenbaard te worden** in de laatste tijd.	.9
	1:12	Hun **werd geopenbaard**, dat zij niet zichzelf, maar u dienden met die dingen,	.8
	5:1	die ook een deelgenoot ben van de heerlijkheid, welke zal **geopenbaard worden**:	.6

555 ἀποκάλυψις apokalupsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apokalupsis* betekent 'onthulling, openbaring'.

Een 'openbaring' legt in het NT gewoonlijk verborgen kennis bloot voor de geestelijke waarneming (vgl. *554 apo-kaluptō*), bv. een geheimenis (Rom.16:25) of wat er nog moet gebeuren (Openb.1:1); Paulus spreekt van visioenen en 'openbaringen' die hij van de Heer ontvangt (2Cor.12:1) en straks in de eindtijd zal bij de 'openbaring' van Jezus (1Petr.1:7) en van de zonen Gods (Rom.8:19) duidelijk worden wie zij zijn.

.1	ἀποκάλυψις	apokalupsis	openbaring (1)
.2	ἀποκάλυψιν	apokalupsin	openbaring (4)
.3	ἀποκαλύψεως	apokalupseōs	openbaring (2)
.4	ἀποκαλύψει	apokalupsei	openbaring (3)
.5	ἀποκαλύψεις	apokalupseis	openbaringen (4)
.6	ἀποκαλύψεων	apokalupseōn	openbaringen (2)

Luc.	2:32	licht tot **openbaring** voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël.	.2
Rom.	2:5	tegen de dag des toorns en der **openbaring** van het rechtvaardig oordeel Gods,	.3
	8:19	wacht de schepping op het **openbaar worden** der zonen Gods.	.2
	16:25	naar de **openbaring** van het geheimenis, eeuwenlang verzwegen,	.2°°
1Cor.	1:7	terwijl gij uitziet naar de **openbaring** van onze Here Jezus Christus.	.2
	14:6	als ik mij niet tot u richt, of met een **openbaring**, of met kennis,	.4
	14:26	heeft ieder iets: een psalm of een lering of een **openbaring**	.2
2Cor.	12:1	maar ik zal komen op gezichten en **openbaringen** des Heren.	.5
	12:7	en ook om het buitengewone van de **openbaringen**.	.6
Gal.	1:12	niet ... geleerd, maar door **openbaring** van Jezus Christus.	.3
	2:2	en ik ging op grond van een **openbaring**.	.2
Ef.	1:17	de Geest van wijsheid en van **openbaring** om Hem recht te kennen:	.3
	3:3	dat mij door **openbaring** het geheimenis bekendgemaakt is,	.2
2Thess.	1:7	bij de **openbaring** van de Here Jezus van de hemel met de engelen	.4
1Petr.	1:7	bij de **openbaring** van Jezus Christus.	.4
	1:13	de genade, die u gebracht wordt door de **openbaring** van Jezus Christus.	.4
	4:13	bij de **openbaring** zijner heerlijkheid.	.4
Openb.	1:1	**Openbaring** van Jezus Christus, welke God Hem gegeven heeft	.1

556 ἀποκαραδοκία apokaradokia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apokaradokia* betekent '(het) reikhalzend uitkijken naar, gespannen verwachting'.

.1	ἀποκαραδοκία	apokaradokia	gespannen verwachting (1)
.2	ἀποκαραδοκίαν	apokaradokian	gespannen verwachting (4)

Rom.	8:19	Want met **reikhalzend verlangen** wacht de schepping	.1
Fil.	1:20	naar mijn **vurig verlangen** en hopen,	.2

557	ἀποκαταλλάσσω	apo-kat-allassō

Het werkwoord *apo-kat-allassō* betekent '(helemaal of weer) verzoenen'.

Ten opzichte van *2349 kat-allassō* 'verzoenen' voegt *apo-* de informatie toe dat de verzoening een terugkeer naar een vroegere toestand inhoudt of dat de verzoening afdoende is.

.1	ἀποκατήλλαξεν	apo-kat-ēllaxen	hij heeft verzoend (aor)
.2	ἀποκαταλλάξῃ	apo-kat-allaxēi	(dat) hij verzoent (aor)
.3	ἀποκαταλλάξαι	apo-kat-allaxai	moge hij verzoenen (aor) – verzoenen (aor)

Ef.	2:16	en de twee ... weder met God te verzoenen	.2
		letterlijk: en opdat **Hij** de twee **weder** met God **verzoent**	
Col.	1:20	en door Hem ... alle dingen **weder** met Zich **te verzoenen**,	.3
	1:21	Ook u ... **heeft Hij** thans **weder verzoend**,	.1

558	ἀποκατάστασις	apokatastasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apokatastasis* betekent '(het) terugbrengen in de vroegere toestand, herstelling, herstel'.

.1	ἀποκαταστάσεως	apokatastaseōs	herstel (2)

Hand.	3:21	Hem moest de hemel opnemen tot de tijden van de **wederoprichting** aller dingen,

559	ἀπόκειμαι	apo-keimai

Het werkwoord *apo-keimai* betekent 'opgeborgen liggen, weggelegd zijn'.

Behalve een letterlijk 'opgeborgen zijn' van bijvoorbeeld geld (Luc.19:20) treffen we ook een overdrachtelijke betekenis 'weggelegd zijn, te wachten staan' aan, bv. wanneer het gaat om het éénmaal sterven (Hebr.9:27).

.1	ἀπόκειται	apo-keitai	hij ligt opgeborgen (med)
.2	ἀποκειμένην	apo-keimenēn	opgeborgen liggend (4 ev v; med)

Luc.	19:20	Heer, hier is uw pond, dat ik in een doek **weggeborgen** en bewaard heb.	.2
Col.	1:5	om de hoop, **die** voor u **is weggelegd** in de hemelen.	.2
2Tim.	4:8	voorts **ligt** voor mij **gereed** de krans der rechtvaardigheid,	.1
Hebr.	9:27	zoals **het** de mensen **beschikt is**, éénmaal te sterven en daarna het oordeel,	.1

560	ἀποκεφαλίζω	apo-kephalizō

Het werkwoord *apo-kephalizō* betekent 'onthoofden'.

.1	ἀπεκεφάλισα	ap-ekephalisa	ik heb onthoofd (aor)
.2	ἀπεκεφάλισεν	ap-ekephalisen	hij heeft onthoofd (aor)

Matt.	14:10	en **hij liet** Johannes in de gevangenis **onthoofden**.	.2
Marc.	6:16	zeide hij: Johannes, die **ik onthoofd heb**, die is opgewekt.	.1
	6:28	(27) En deze ging heen en **onthoofdde** hem in de gevangenis,	.2
Luc.	9:9	Maar Herodes zeide: Johannes **heb ik** zelf **laten onthoofden**.	.1

---

561 ἀποκλείω apo-kleiō

Het werkwoord *apo-kleiō* betekent '(af)sluiten, op slot doen, vergrendelen'.

.1	ἀποκλείσῃ	apo-kleisēi	(dat) hij sluit (aor)

Luc.	13:25	dat de heer des huizes is opgestaan en de deur **gesloten heeft**,	

---

562 ἀποκόπτω apo-koptō

Het werkwoord *apo-koptō* betekent (1) 'afhouwen, afhakken, kappen', en (2) 'ontmannen, castreren'.

.1	ἀπέκοψεν	ap-ekopsen	hij heeft afgehakt (aor)
.2	ἀπέκοψαν	ap-ekopsan	zij hebben afgehakt (aor)
.3	ἀπόκοψον	apo-kopson	hak af! (aor)
.4	ἀποκόψονται	apo-kopsontai	zij zullen zich afhakken (med)

Marc.	9:43	En indien uw hand u tot zonde verleidt, **houw** haar **af**.	.3
	9:45	En indien uw voet u tot zonde zou verleiden, **houw** hem **af**.	.3
Joh.	18:10	**hij** trof de slaaf van de hogepriester en **sloeg** hem het rechteroor **af**;	.1
	18:26	een verwant van hem, wiens oor Petrus **had afgeslagen**,	.1
Hand.	27:32	Toen **kapten** de soldaten de touwen van de sloep en lieten haar in zee vallen.	.2°▾
Gal.	5:12	Zij moesten zich maar laten snijden, die u verontrusten! letterlijk: Hopelijk **zullen zij zich snijden**, die u verontrusten!	.4

---

563 ἀπόκριμα apokrima

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *apokrima* betekent 'officeel besluit, oordeel'.

.1	ἀπόκριμα	apokrima	officieel besluit (1/4)

2Cor.	1:9	ja, voor eigen besef achtten wij ons als ter dood verwezen, letterlijk: ja, wijzelf hadden het **vonnis** des doods in onszelf,	

564	ἀποκρίνομαι	apo-krinomai

Het werkwoord *apo-krinomai* betekent 'antwoorden'.

Een merkwaardig verschijnsel is dat er in veel gevallen geen vraag of opmerking is waarop men het 'antwoorden' kan betrekken. In dergelijke gevallen kan men zeggen dat de situatie om een reactie vraagt (bv. Marc.9:5); in gevallen dat zo'n situatie ook niet gegeven is, wordt wel vertaald met 'aanheffen, beginnen te spreken' (bv. Matt.11:25). Het verschijnsel wordt verklaard door het voorbeeld van semitische zinswendingen (zie bv. Jes.14:10).

Een tweede verschijnsel is dat *apo-krinomai* bijzonder vaak gecombineerd wordt met een werkwoord van zeggen (gewoonlijk *2673 legō* of *1357III eipon*), waar het Nederlands dat een beetje dubbelop vindt, bv.: Jezus antwoordde en zeide (Joh.2:19). Ook dit verschijnsel wordt met semitisch taalgebruik in verband gebracht (zie bv. weer Jes.14:10).

.1	ἀπεκρίνατο	ap-ekrinato	hij heeft geantwoord (aor med)
.2	ἀποκρίνῃ	apo-krinēi	jij antwoordt (med – aor med) – (dat) jij antwoordt (med – aor med)
.3	ἀποκρίνεται	apo-krinetai	hij antwoordt (med)
.4	ἀποκρίνεσθαι	apo-krinesthai	antwoorden (med)
.5	ἀποκριθήσεται	apo-krithēsetai	hij zal antwoorden (pass)
.6	ἀποκριθήσονται	apo-krithēsontai	zij zullen antwoorden (pass)
.7	ἀπεκρίθην	ap-ekrithēn	ik heb geantwoord (aor pass)
.8	ἀπεκρίθης	ap-ekrithēs	jij hebt geantwoord (aor pass)
.9	ἀπεκρίθη	ap-ekrithē	hij heeft geantwoord (aor pass)
.10	ἀπεκρίθησαν	ap-ekrithēsan	zij hebben geantwoord (aor pass)
.11	ἀποκριθῆτε	apo-krithēte	(dat) jullie antwoorden (aor pass)
.12	ἀποκριθῶσιν	apo-krithōsin	(dat) zij antwoorden (aor pass)
.13	ἀποκρίθητε	apo-krithēte	antwoordt! (aor pass)
.14	ἀποκριθῆναι	apo-krithēnai	antwoorden (aor pass)
.15	ἀποκριθείς	apo-kritheis	antwoordend (1 ev m; aor pass)
.16	ἀποκριθέντες	apo-krithentes	antwoordend (1 mv m; aor pass)
.17	ἀποκριθεῖσα	apo-kritheisa	antwoordend (1 ev v; aor pass)
.18	ἀποκριθέν	apo-krithen	antwoordend (1/4 ev o; aor pass)
.[19]	ἀποκριθῇ	apo-krithēi	(dat) hij antwoordt (aor pass)

Matt.	3:15	Jezus echter **antwoordde en** zeide tot hem: Laat Mij thans geworden,	.15
	4:4	Maar Hij **antwoordde en** zeide: Er staat geschreven: Niet alleen van brood	.15
	8:8	Doch de hoofdman **antwoordde en** zeide: Here, ik ben niet waard,	.15
	11:4	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt	.15
	11:25	Te dien tijde **hief** Jezus **aan en** zeide: Ik dank U, Vader,	.15
	12:38	Toen **antwoordden** Hem enige der schriftgeleerden en Farizeeën	.10
	12:39	Maar Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Een boos en overspelig geslacht	.15
	12:48	Maar Hij **antwoordde** de boodschapper **en** zeide: Wie is mijn moeder	.15
	13:11	Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Omdat het u gegeven is	.15
	13:37	Hij **antwoordde en** zeide: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen;	.15
	14:28	Petrus **antwoordde** Hem **en** zeide: Here, als Gij het zijt,	.15
	15:3	Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Waarom overtreedt ook gij ... het gebod	.15

15:13	Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Elke plant ... zal uitgeroeid worden.	.15
15:15	Petrus **antwoordde en** zeide tot Hem: Verklaar ons de gelijkenis.	.15
15:23	**Hij** echter **antwoordde** haar geen woord,	.9
15:24	Hij echter **antwoordde en** zeide: Ik ben slechts gezonden	.15
15:26	Hij echter **antwoordde en** zeide: Het is niet goed	.15
15:28	Toen **antwoordde** Jezus **en** zeide tot haar: O, vrouw, groot is uw geloof,	.15
16:2	Hij **antwoordde** hun **en** zeide: [Bij het vallen van de avond, zegt gij:	.15
16:16	Simon Petrus **antwoordde en** zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon van ... God!	.15
16:17	Jezus **antwoordde en** zeide: Zalig zijt gij, Simon Barjona,	.15
17:4	Petrus **antwoordde en** zeide tot Jezus: Here, het is goed, dat wij hier zijn;	.15
17:11	Hij **antwoordde en** zeide: (12) Elia zal wel komen en alles herstellen,	.15
17:17	Jezus **antwoordde en** zeide: O, ongelovig en verkeerd geslacht,	.15
19:4	Hij **antwoordde en** zeide: Hebt gij niet gelezen, dat de Schepper	.15
19:27	Daarop **antwoordde** Petrus **en** zeide tot Hem: Zie, wij hebben alles prijsgegeven	.15
20:13	Maar hij **antwoordde** een van hen **en** zeide: Vriend, ik doe u geen onrecht.	.15
20:22	En Jezus **antwoordde en** zeide: Gij weet niet wat gij vraagt.	.15
21:21	Maar Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u,	.15
21:24	Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen	.15
21:27	En zij **antwoordden en** zeiden tot Jezus: Wij weten het niet.	.16
21:29	En hij **antwoordde en** zeide: Ja, heer, maar hij ging niet.	.15
21:30	En deze **antwoordde en** zeide: Ik wil niet, maar later kreeg hij berouw	.15
22:1	En Jezus **antwoordde en** sprak wederom in gelijkenissen tot hen	.15
22:29	Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Gij dwaalt,	.15
22:46	En niemand kon Hem daarop iets **antwoorden**	.14°'
24:2	En Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Ziet gij dit alles niet?	.15'
24:4	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Ziet toe, dat niemand u verleide!	.15
25:9	Maar de wijze **antwoordden** en zeiden: Neen, er mocht niet genoeg zijn	.10
25:12	Maar hij **antwoordde en** zeide: Voorwaar, ik zeg u, ik ken u niet.	.15
25:26	En zijn heer **antwoordde en** zeide tot hem: Gij slechte en luie slaaf,	.15
25:37	Dan **zullen** de rechtvaardigen Hem **antwoorden**, zeggende: Here,	.6
25:40	En de Koning zal hun **antwoorden en** zeggen: Voorwaar, Ik zeg u,	.15
25:44	Dan **zullen** ook **zij** Hem **antwoorden** en zeggen: Here,	.6
25:45	Dan **zal Hij** hun **antwoorden** en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u,	.5
26:23	Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Die zijn hand met Mij ... heeft gedoopt,	.15
26:25	Judas, zijn verrader, **antwoordde en** zeide: Ik ben het toch niet, Rabbi?	.15
26:33	Petrus **antwoordde en** zeide tot Hem: Al zouden allen aanstoot aan U nemen,	.15
26:62	En de hogepriester stond op en zeide tot Hem: **Geeft Gij** geen **antwoord**;	.2
26:63	SV En de hogepriester, **antwoordende**, zeide tot Hem: Ik bezweer U	.15°
26:66	Zij **antwoordden en** zeiden: Hij is des doods schuldig.	.16
27:12	op de beschuldiging, die de overpriesters ... inbrachten, **antwoordde Hij** niets.	.1
27:14	En **Hij antwoordde** hem op geen enkele vraag,	.9
27:21	De stadhouder **antwoordde en** zeide tot hen: Wie van die twee wilt gij,	.15
27:25	En al het volk **antwoordde en** zeide: Zijn bloed kome over ons	.15
28:5	Doch de engel **antwoordde en** zeide tot de vrouwen: Weest gij niet bevreesd;	.15
Marc. 3:33	SV En **Hij antwoordde** hun, zeggende: Wie is Mijn moeder	.9°°
	En Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Wie zijn mijn moeder en broeders?	.15''
5:9	SV En **hij antwoordde**, zeggende: Mijn naam is Legio;	.9°°

Marc.	6:37	Maar Hij **antwoordde** hun **en** zeide: Geeft gij hun te eten.	.15
	7:6	SV Maar Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Terecht heeft Jesaja ... geprofeteerd,	.15°
	7:28	Doch **zij antwoordde** en zeide tot Hem: Zeker, Here, de honden eten	.9
	8:4	En zijn discipelen **antwoordden** Hem: Vanwaar zal iemand ... verzadigen?	.10
	8:28	**Zij antwoordden** en zeiden: Johannes de Doper; en anderen: Elia;	.10°°
	8:29	Petrus **antwoordde en** zeide: Gij zijt de Christus.	.15
	9:5	En Petrus **antwoordde en** zeide tot Jezus: Rabbi, het is goed,	.15
	9:6	hij wist niet, wat **hij antwoorden moest**, want zij waren zeer bevreesd.	.[19]''
	9:12	SV En Hij, **antwoordende**, zeide tot hen: Elia zal wel eerst komen	.15°
	9:17	SV En een uit de schare, **antwoordende**, zeide: Meester,	.15°°
		En één uit de schare **antwoordde** Hem: Meester,	.9''
	9:19	En Hij **antwoordde** hun **en** zeide: O, ongelovig geslacht,	.15
	9:38	SV En Johannes **antwoordde** Hem, zeggende: Meester!	.9°°
	10:3	Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Wat heeft Mozes u geboden?	.15
	10:5	SV En Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: Vanwege de hardheid	.15°°
	10:20	SV Doch Hij, **antwoordende**, zeide tot Hem: Meester!	.15°
	10:24	maar Jezus **antwoordde** weder **en** zeide tot hen: Kinderen,	.15
	10:29	SV En Jezus, **antwoordende**, zeide: Voorwaar zeg Ik u:	.15°°
	10:51	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal?	.15
	11:14	En Hij **antwoordde en** zeide tot hem: Nooit ete meer iemand vrucht van u	.15
	11:22	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Hebt geloof in God.	.15
	11:29	SV Maar Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: Ik zal u een woord vragen;	.15°
		geeft Mij daarop **antwoord**, dan zal Ik u zeggen,	.13
	11:30	uit de hemel of uit de mensen? **Antwoordt** Mij **daarop**.	.13
	11:33	En zij **antwoordden en** zeiden tot Jezus: Wij weten het niet.	.16
		SV En Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: Dan zeg Ik u ook niet,	.15°
	12:17	SV En Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: Geeft dan de keizer	.15°
	12:24	SV En Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: Dwaalt gij niet,	.15°
	12:28	en overtuigd, dat **Hij** hun goed **geantwoord had**, vroeg hij Hem:	.9
	12:29	Jezus **antwoordde**: (30) Het eerste is: Hoor, Israël, de Here, onze God,	.9
	12:34	En Jezus, ziende, dat **hij** verstandig **geantwoord had**, zeide tot hem:	.9
	12:35	En Jezus **antwoordde** bij zijn onderwijs in de tempel **en** zeide:	.15
	13:2	SV En Jezus, **antwoordende**, zeide tot hem: Ziet gij deze grote gebouwen?	.15°
	13:5	SV En Jezus, hun **antwoordende**, begon te zeggen: Ziet toe,	.15°
	14:20	SV Maar Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Het is een uit de twaalven,	.15°
	14:40	en zij wisten niet, wat **zij** Hem **zouden antwoorden**.	.12
	14:48	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Als tegen een rover	.15
	14:60	**Geeft Gij** niets **ten antwoord**? Wat getuigen dezen tegen U?	.2
	14:61	Maar **Hij** bleef zwijgen en **gaf** niets **ten antwoord**.	.1
	15:2	En Hij **antwoordde** hem **en** zeide: Gij zegt het.	.15
	15:4	En Pilatus vroeg Hem wederom [en zeide]: **Geeft Gij** niets **ten antwoord**?	.2
	15:5	Doch Jezus **gaf** hem niets meer **ten antwoord**, zodat Pilatus zich verwonderde.	.9
	15:9	Pilatus **antwoordde** en zeide tot hen: Wilt gij, dat ik ... loslaat?	.9
	15:12	Pilatus **antwoordde en** zeide wederom tot hen: Wat moet ik dan doen met Hem,	.15
Luc.	1:19	En de engel **antwoordde en** zeide tot hem: Ik ben Gabriël,	.15
	1:35	En de engel **antwoordde en** zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen	.15
	1:60	zijn moeder **antwoordde en** zeide: Neen, hij moet Johannes genoemd worden.	.17

	3:11	Hij **antwoordde en** zeide: Wie een dubbel stel klederen heeft,	.15
	3:16	**antwoordde** Johannes en zeide tot allen: Ik doop u met water,	.1
	4:4	En Jezus **antwoordde** hem: Er staat geschreven: Niet alleen van brood	.9
	4:8	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hem: Er staat geschreven:	.15
	4:12	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hem: Er is gezegd:	.15
	5:5	En Simon **antwoordde en** zeide: Meester, de gehele nacht door	.15
	5:22	Doch Jezus doorzag hun overleggingen en **antwoordde en** zeide tot hen:	.15
	5:31	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Zij ... hebben geen geneesheer nodig,	.15
	6:3	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hen: Hebt gij dan ook dit niet gelezen,	.15
	7:22	En Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt Johannes	.15
	7:40	En Jezus **antwoordde en** zeide tot hem: Simon, Ik heb u iets te zeggen.	.15
	7:43	Simon **antwoordde en** zeide: Ik onderstel, hij,	.15
	8:21	Hij **antwoordde** echter **en** zeide tot hen: Mijn moeder en mijn broeders	.15
	8:50	Maar Jezus hoorde het en **antwoordde** hem: Wees niet bevreesd,	.9
	9:19	Zij **antwoordden en** zeiden: Johannes de Doper, anderen: Elia,	.16
	9:20	Petrus **antwoordde en** zeide: De Christus Gods.	.15°▾
	9:41	Jezus **antwoordde en** zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht,	.15
	9:49	Johannes **antwoordde en** zeide: Meester, wij hebben ... zien uitdrijven	.15
	10:27	Hij **antwoordde en** zeide: Gij zult de Here, uw God, liefhebben	.15
	10:28	En Hij zeide tot hem: **Gij hebt** juist **geantwoord**;	.8
	10:41	Maar de Here **antwoordde en** zeide tot haar: Marta, Marta,	.15
	11:7	en dat dan hij, die binnen is, zou **antwoorden en** zeggen: Val mij niet lastig,	.15
	11:45	Een van de wetgeleerden **antwoordde en** zeide tot Hem: Meester,	.15
	13:2	En Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileeërs	.15
	13:8	Hij **antwoordde en** zeide tot hem: Heer, laat hem nog dit jaar staan,	.15
	13:14	Maar de overste der synagoge ... **antwoordde en** zeide tot de schare:	.15
	13:15	Maar de Here **antwoordde** hem en zeide: Huichelaars,	.9
	13:25	en Hij zal **antwoorden en** tot u zeggen: Ik weet niet, vanwaar gij zijt.	.15
	14:3	En Jezus **antwoordde en** zeide tot de wetgeleerden en Farizeeën, zeggende:	.15
	14:5	SV En Hij, hun **antwoordende**, zeide: Wiens ezel of os van u	.15°
	15:29	Maar hij **antwoordde en** zeide tot zijn vader: Zie, zovele jaren	.15
	17:17	En Jezus **antwoordde en** zeide: Zijn niet alle tien rein geworden?	.15
	17:20	En op de vraag der Farizeeën ..., **antwoordde Hij** hun en zeide:	.9
	17:37	En zij **antwoordden en** zeiden tot Hem: Waar, Here?	.16
	19:40	En Hij **antwoordde en** zeide: Ik zeg u, indien dezen zwegen,	.15
	20:3	Hij **antwoordde en** zeide tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen:	.15
	20:7	En **zij antwoordden**, dat zij niet wisten, vanwaar deze was.	.10
	20:24	SV En zij, **antwoordende**, zeiden: Van de keizer.	.16°
	20:34	SV Jezus, **antwoordende**, zeide tot hen: De kinderen van deze eeuw trouwen	.15°
	20:39	Enige van de schriftgeleerden **antwoordden en** zeiden: Meester,	.16
	22:51	Maar Jezus **antwoordde en** zeide: Laat het hierbij.	.15
	22:68	en al zou Ik u vragen, **gij zoudt** toch niet **antwoorden**.	.11
	23:3	Hij **antwoordde** hem en zeide: Gij zegt het.	.15
	23:9	Hij ondervroeg Hem met vele woorden, maar **Hij antwoordde** hem niets.	.1
	23:40	Maar de andere **antwoordde en** zeide, hem bestraffende:	.15
	24:18	Eén dan van hen, genaamd Kleopas, **antwoordde en** zeide tot Hem:	.15
Joh.	1:21	Zijt gij de profeet? En **hij antwoordde**: Neen.	.9

Joh.	1:26	Johannes **antwoordde** hun en zeide: Ik doop met water;	.9
	1:49	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Eer Filippus u riep,	.9
	1:50	Natanaël **antwoordde** Hem: Rabbi, Gij zijt de Zoon van God,	.9
	1:51	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Omdat Ik tot u gezegd heb:	.9
	2:18	De Joden dan **antwoordden** en zeiden tot Hem: Welk teken toont Gij ons,	.10
	2:19	Jezus **antwoordde** en zeide tot hen: Breekt deze tempel af	.9
	3:3	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u.	.9
	3:5	Jezus **antwoordde**: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u,	.9
	3:9	Nikodemus **antwoordde** en zeide tot Hem: Hoe kan dit geschieden?	.9
	3:10	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Gij zijt de leraar van Israël,	.9
	3:27	Johannes **antwoordde** en zeide: Geen mens kan iets aannemen,	.9
	4:10	Jezus **antwoordde** en zeide tot haar: Indien gij wist van de gave Gods	.9
	4:13	Jezus **antwoordde** en zeide tot haar: Een ieder, die ... drinkt,	.9
	4:17	De vrouw **antwoordde** en zeide: Ik heb geen man. Jezus zeide tot haar:	.9
	5:7	De zieke **antwoordde** Hem: Here, ik heb geen mens	.9
	5:11	Doch hij **antwoordde** hun: Die mij gezond gemaakt heeft,	.9
	5:17	Maar Hij **antwoordde** hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en ik werk ook.	.1
	5:19	Jezus dan **antwoordde** en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u,	.1
	6:7	Filippus **antwoordde** Hem: Tweehonderd schellingen brood	.9
	6:26	Jezus **antwoordde** hun en zeide: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u,	.9
	6:29	Jezus **antwoordde** en zeide tot hen: Dit is het werk Gods,	.9
	6:43	Jezus **antwoordde** en zeide tot hen: Mort niet onder elkander.	.9
	6:68	Simon Petrus **antwoordde** Hem: Here, tot wie zullen wij heengaan?	.9
	6:70	Jezus **antwoordde** hun: Heb Ik niet u twaalven uitgekozen?	.9
	7:16	Jezus **antwoordde** hun en zeide: Mijn leer is niet van Mij,	.9
	7:20	De schare **antwoordde**: Gij zijt bezeten; wie tracht U te doden?	.9
	7:21	Jezus **antwoordde** en zeide tot hen: Een werk heb Ik verricht	.9
	7:46	De dienaars nu **antwoordden** hun: Nooit heeft een mens zo gesproken,	.10
	7:47	De Farizeeën dan **antwoordden** hun: Zijt gij soms ook verleid?	.10
	7:52	**Zij antwoordden** en zeiden tot hem: Zijt gij soms ook uit Galilea?	.10
	8:14	Jezus **antwoordde** en zeide tot hen: Ook al getuig Ik van Mijzelf,	.9
	8:19	Jezus **antwoordde**: Noch Mij, noch mijn Vader kent gij:	.9
	8:33	**Zij antwoordden** Hem: Wij zijn Abrahams nageslacht	.10
	8:34	Jezus **antwoordde** hun: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u,	.9
	8:39	**Zij antwoordden** en zeiden tot Hem: Onze vader is Abraham.	.10
	8:48	De Joden **antwoordden** en zeiden tot Hem: Zeggen wij niet terecht,	.10
	8:49	Jezus **antwoordde**: Ik ben niet bezeten, maar Ik eer mijn Vader,	.9
	8:54	Jezus **antwoordde**: Als Ik Mijzelf eer, betekent mijn eer niets;	.9
	9:3	Jezus **antwoordde**: Noch deze heeft gezondigd noch zijn ouders,	.9
	9:11	**Hij antwoordde**: De mens, die Jezus genoemd wordt, maakte slijk,	.9
	9:20	Zijn ouders **antwoordden** en zeiden: Wij weten, dat dit onze zoon is,	.10
	9:25	**Hij** dan **antwoordde**: Of Hij een zondaar is, weet ik niet;	.9
	9:27	**Hij antwoordde** hun: Ik heb het u al gezegd, en gij hebt er niet naar gehoord;	.9
	9:30	De man **antwoordde** en zeide tot hen: Hierin is toch iets wonderlijks,	.9
	9:34	**Zij antwoordden** en zeiden tot hem: Gij zijt geheel in zonden geboren	.10
	9:36	**Hij antwoordde** en zeide: En wie is Hij, Here, dat ik in Hem moge geloven?	.9
	10:25	Jezus **antwoordde** hun: Ik heb het u gezegd en gij gelooft het niet;	.9

	10:32	Jezus **antwoordde** hun: Ik heb u vele goede werken doen zien	.9
	10:33	De Joden **antwoordden** Hem: Niet om een goed werk willen wij U stenigen,	.10
	10:34	Jezus **antwoordde** hun: Is er niet geschreven in uw wet:	.9
	11:9	Jezus **antwoordde**: Gaan er geen twaalf uren in een dag?	.9
	12:23	Maar Jezus **antwoordde** hun en zeide: De ure is gekomen,	.1/.3
	12:30	Jezus **antwoordde** en zeide: Niet om Mij is die stem er geweest, maar om u.	.9
	12:34	De schare dan **antwoordde** Hem: Wij hebben uit de wet gehoord,	.9
	13:7	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet,	.9
	13:8	Jezus **antwoordde** hem: Indien Ik u niet was, hebt gij geen deel aan Mij.	.9
	13:26	Jezus dan **antwoordde**: Die is het, voor wie Ik het stuk brood indoop	.3
	13:36	Jezus **antwoordde**: Waar Ik heenga, kunt gij Mij nu niet volgen,	.9
	13:38	Jezus **antwoordde**: Uw leven zult gij voor Mij inzetten?	.9/.3
	14:23	Jezus **antwoordde** en zeide tot hem: Indien iemand Mij liefheeft,	.9
	16:31	Jezus **antwoordde** hun: Gelooft gij thans?	.9
	18:5	**Zij antwoordden** Hem: Jezus de Nazoreeër. Hij zeide tot hen:	.10
	18:8	Jezus **antwoordde**: Ik zeide u, dat Ik het ben.	.9
	18:20	Jezus **antwoordde** hem: Ik heb vrijuit tot de wereld gesproken;	.9
	18:22	**Antwoordt Gij** zó de hogepriester?	.2
	18:23	Jezus **antwoordde** hem: Indien Ik verkeerd gesproken heb,	.9
	18:30	**Zij antwoordden** en zeiden tot hem: Indien Hij geen boosdoener was,	.10
	18:34	Jezus **antwoordde:** Zegt gij dit uit uzelf of hebben anderen ... gesproken?	.9
	18:35	Pilatus **antwoordde**: Ben ik soms een Jood?	.9
	18:36	Jezus **antwoordde**: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld;	.9
	18:37	Jezus **antwoordde:** Gij zegt, dat Ik koning ben.	.9
	19:7	De Joden **antwoordden** hem: Wij hebben een wet	.10
	19:11	Jezus **antwoordde**: Gij zoudt geen macht tegen Mij hebben,	.9
	19:15	De overpriesters **antwoordden**: Wij hebben geen koning, alleen de keizer!	.10
	19:22	Pilatus **antwoordde**: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.	.9
	20:28	Tomas **antwoordde** en zeide tot Hem: Mijn Here en mijn God!	.9
	21:5	Kinderen, hebt gij ook enige toespijs? **Zij antwoordden** Hem: Neen.	.10
Hand.	3:12	En Petrus zag het en **antwoordde** het volk: Mannen van Israël,	.1
	4:19	Maar Petrus en Johannes **antwoordden en** zeiden tot hen: Beslist zelf,	.16
	5:8	En Petrus **antwoordde** haar: Zeg mij, hebt gij het ... voor zoveel verkocht?	.9
	5:29	Maar Petrus en de apostelen **antwoordden en** zeiden:	.15
	8:24	Doch Simon **antwoordde en** zeide: Bidt gij voor mij tot de Here,	.15
	8:34	En de kamerling **antwoordde, en** zeide tot Filippus: Ik vraag u,	.15
	8:37	hij **antwoordde en** zeide: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.	.15°
	9:13	En Ananias **antwoordde**: Here, ik heb van velen over deze man gehoord,	.9
	10:46	want zij hoorden hen ... God grootmaken. Toen **merkte** Petrus **op**:	.9
	11:9	Doch ten tweeden male **antwoordde** mij een stem uit de hemel:	.9
	15:13	En nadat dezen uitgesproken waren, **nam** Jakobus **het woord** en zeide:	.9
	19:15	Maar de boze geest **antwoordde en** zeide tot hen: Jezus ken ik	.18
	21:13	Toen **antwoordde** Paulus: Wat doet gij, dat gij weent en mijn hart week maakt.	.9
	22:8	En **ik antwoordde**: Wie zijt Gij, Here? En Hij zeide tot mij: Ik ben Jezus,	.7
	22:28	En de overste **antwoordde**: Ik heb dit ... voor een grote som verkregen.	.9
	24:10	Paulus **antwoordde**, toen de stadhouder hem een wenk gaf om te spreken:	.9
	24:25	werd Felix bevreesd en **antwoordde**: Ga voor heden heen;	.9

Hand.	25:4	Doch Festus **antwoordde**, dat Paulus te Caesarea in bewaring bleef	.9
	25:9	Maar Festus ... **antwoordde en** zeide tot Paulus:	.15
	25:12	Toen **antwoordde** Festus, na overleg met zijn Raad:	.9
	25:16	**Ik antwoordde** hun, dat Romeinen niet de gewoonte hebben,	.7
Col.	4:6	gij moet weten, hoe gij aan ieder **het juiste antwoord** moet **geven**.	.4
Openb.	7:13	En een van de oudsten **antwoordde** en zeide tot mij:	.9

565 ἀπόκρισις apokrisis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apokrisis* betekent 'antwoord'.

Net als in het Nederlands treffen we in het Grieks de zegswijze 'antwoord geven' aan (bv. Joh.1:22).

.1	ἀπόκρισιν	apokrisin	antwoord (4)
.2	ἀποκρίσει	apokrisei	antwoord (3)
.3	ἀποκρίσεσιν	apokrisesin	antwoorden (3)

Luc.	2:47	Allen nu, die Hem hoorden, waren verbaasd over ... zijn **antwoorden**.	.3
	20:26	En zij verwonderden zich over zijn **antwoord** en hielden zich stil.	.2
Joh.	1:22	Wij moeten toch **antwoord** geven aan hen, die ons gezonden hebben;	.1
	19:9	Waar zijt Gij vandaan? Maar Jezus gaf hem geen **antwoord**.	.1

566 ἀποκρύπτω apo-kruptō

Het werkwoord *apo-kruptō* betekent 'verbergen'.

Behalve het 'verbergen' van tastbare zaken zoals geld (Matt.25:18) bemerken we in het NT vaker nog het 'geheim houden' van niet tastbare begrippen zoals wijsheid (1Cor.2:7) of een geheimenis (Ef.3:9).

.1	ἀπέκρυψας	ap-ekrupsas	jij hebt verborgen (aor)
.2	ἀπέκρυψεν	ap-ekrupsen	hij heeft verborgen (aor)
.3	ἀποκεκρυμμένην	apo-kekrummenēn	verborgen (4 ev v; med)
.4	ἀποκεκρυμμένον	apo-kekrummenon	verborgen (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.5	ἀποκεκρυμμένου	apo-kekrummenou	verborgen (2 ev m/o; med)

Matt.	11:25	dat **Gij** deze dingen voor wijzen en verstandigen **verborgen hebt**,	.1°°
	25:18	Maar **hij** ... groef een gat ... en **verborg** het geld van zijn heer.	.2°°
Luc.	10:21	dat **Gij** deze dingen voor wijzen en verstandigen **verborgen hebt**,	.1
1Cor.	2:7	wat wij spreken, als een geheimenis, is de **verborgen** wijsheid Gods,	.3
Ef.	3:9	**dat** van eeuwen her **verborgen is gebleven** in God, de Schepper van alle dingen,	.5
Col.	1:26	het geheimenis, **dat** eeuwen en geslachten lang **verborgen is geweest**,	.4

567	ἀπόκρυφος	apokruphos

Het bijvoeglijk naamwoord *apokruphos* betekent 'verborgen, aan het oog onttrokken'.

Blijkens Marc.4:22 en Luc.8:17 is er een tegenstelling tussen *apokruphos* en *4657 phaneros* 'openbaar, duidelijk zichtbaar'.

.1	ἀπόκρυφοι	apokruphoi	verborgen (1 mv m/v)
.2	ἀπόκρυφον	apokruphon	verborgen (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Marc.	4:22	of **aan het oog onttrokken**, dan om in het openbaar te komen.	.2
Luc.	8:17	er is niets ... **geheim**, dat niet zal bekend worden	.2
Col.	2:3	in wie al de schatten der wijsheid en kennis **verborgen** zijn.	.1

568	ἀποκτείνω	apo-kteinō

Het werkwoord *apo-kteinō* – ook wel gespeld als *apo-ktennō* of *apo-ktenō* (zie *568II*) – betekent 'doden'.

Het 'doden' houdt gewoonlijk een 'wegnemen uit het aardse leven' in. Meestal worden levende wezens als daders genoemd, bv. Herodes (Matt.14:5), maar toch ook een levenloos iets als een instortende toren (Luc.13:4). Als lijdend voorwerp treffen we gewoonlijk eveneens levende wezens aan, bv. Johannes (Matt.14:5), maar – in beeldspraak – hier ook weer een levenloos iets als een vijandschap (Ef.2:16).

Wanneer het 'doden' de betekenis heeft van 'wegnemen uit het spoor van het eeuwige leven', zijn het gewoonlijk ongunstige zaken die de daad verrichten, bv. de zonde (Rom.7:11) of de letter der wet (2Cor.3:6).

.1	ἀποκτείνει	apo-kteinei	hij doodt
.2	ἀποκτείνωμεν	apo-kteinōmen	(dat) wij doden (aor)
.3	ἀποκτείνωσιν	apo-kteinōsin	(dat) zij doden (aor)
.4	ἀποκτείνοντες	apo-kteinontes	dodend (1 mv m)
.5	ἀποκτεινόντων	apo-kteinontōn	dodend (2 mv m/o)
.6	ἀποκτείνουσα	apo-kteinousa	dodend (1 ev v)
.7	ἀποκτενῶ	apo-ktenō	ik zal doden
.8	ἀποκτενεῖ	apo-ktenei	hij zal doden
.9	ἀποκτενεῖτε	apo-kteneite	jullie zullen doden
.10	ἀποκτενοῦσιν	apo-ktenousin	zij zullen doden – zullende doden (3 mv m/o)
.11	ἀπέκτεινεν	ap-ekteinen	hij heeft gedood (aor)
.12	ἀπεκτείνατε	ap-ekteinate	jullie hebben gedood (aor)
.13	ἀπέκτειναν	ap-ekteinan	zij hebben gedood (aor)
.14	ἀποκτεῖναι	apo-kteinai	doden (aor)
.15	ἀποκτείνας	apo-kteinas	dodend (1 ev m; aor)
.16	ἀποκτεινάντων	apo-kteinantōn	dodend (2 mv m/o; aor)
.17	ἀποκτείνεσθαι	apo-kteinesthai	gedood worden (med)
.18	ἀπεκτάνθη	ap-ektanthē	hij is gedood (aor pass)
.19	ἀπεκτάνθησαν	ap-ektanthēsan	zij zijn gedood (aor pass)

.20	ἀποκτανθῶσιν	apo-ktanthōsin	(dat) zij gedood worden (aor pass)
.21	ἀποκτανθῆναι	apo-ktanthēnai	gedood worden (aor pass)
.22	ἀποκτανθείς	apo-ktantheis	gedood wordend (1 ev m; aor pass)

Matt.	10:28	En weest niet bevreesd voor hen, **die** wèl het lichaam **doden**,	.5°°
		maar de ziel niet kunnen **doden**;	.14
	14:5	En hoewel hij hem wilde **ter dood brengen**, vreesde hij de schare,	.14
	16:21	dat Hij naar Jeruzalem moest gaan ... en **gedood worden**	.21
	17:23	en **zij zullen** Hem **ter dood brengen**	.10
	21:35	de pachters grepen zijn slaven, sloegen de ene, **doodden** de andere	.13
	21:38	komt, **laten wij** hem **doden** om zijn erfenis aan ons te brengen.	.2
	21:39	En **zij** grepen hem en wierpen hem buiten de wijngaard en **doodden** hem.	.13
	22:6	De overigen grepen zijn slaven, en **zij** mishandelden en **doodden** hen.	.13
	23:34	Van hen **zult gij** sommigen **doden** en kruisigen	.9
	23:37	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** de profeten **doodt**,	.6°▾
	24:9	Dan zullen zij u overleveren aan verdrukking en **zij zullen** u **doden**,	.10
	26:4	om Jezus door list in handen te krijgen en te doden.	.3
		letterlijk: opdat **zij** Jezus door list in handen zouden krijgen en **doden**.	
Marc.	3:4	Is het geoorloofd op de sabbat ... een leven te redden of te **doden**?	.14
	6:19	Herodias had het op hem voorzien en wilde hem **doden**, doch zij kon dit niet,	.14
	8:31	dat de Zoon des mensen veel moest lijden ... en **gedood worden**	.21
	9:31	en **zij zullen** Hem **ter dood brengen**	.10
		en drie dagen **na zijn dood** zal Hij opstaan.	.22
	10:34	en **zij zullen** Hem bespotten en Hem bespuwen en Hem geselen en **doden**,	.10
	12:5	En hij zond een andere en die **doodden zij**,	.13
		en nog vele anderen, die **zij** òf sloegen òf **doodden**.	.4°°
	12:7	komt, **laten wij** hem **doden** en de erfenis zal aan ons komen.	.2
	12:8	En **zij** grepen en **doodden** hem en wierpen hem buiten de wijngaard.	.13
	14:1	hoe **zij** Hem door list in handen **zouden** krijgen en **doden**.	.3
Luc.	6:9	of het geoorloofd is op de sabbat ... een leven ... verloren te doen gaan.	.14▾▾
	9:22	De Zoon des mensen moet veel lijden ... en **gedood worden**	.21
	11:47	maar uw vaderen **hebben** hen **gedood**.	.13
	11:48	want **zij hebben** hen **gedood** en gij bouwt!	.13
	11:49	en van hen **zullen zij** sommigen **doden** en vervolgen,	.10
	12:4	**die** het lichaam **doden** en daarna niets meer kunnen doen.	.5°°
	12:5	die, na**dat Hij gedood heeft**, macht heeft om in de hel te werpen.	.14
	13:4	op wie de toren bij Siloam viel en die erdoor gedood werden,	.11
		letterlijk: op wie de toren ... viel en **hij doodde** ze,	
	13:31	Ga heen en vertrek vanhier, want Herodes wil U **doden**.	.14
	13:34	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** de profeten **doodt**,	.6°°
	18:33	en **zij zullen** Hem geselen en **doden**, en ten derden dage zal Hij opstaan.	.10
	20:14	Dit is de erfgenaam: **laten wij** hem **doden**, opdat de erfenis voor ons zij.	.2
	20:15	En **zij** wierpen hem buiten de wijngaard en **doodden** hem.	.13
Joh.	5:16	SV En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem **te doden**,	.14°
	5:18	Hierom dan trachtten de Joden des te meer Hem **te doden**,	.14
	7:1	omdat de Joden Hem trachtten **te doden**.	.14
	7:19	En niemand van u doet de wet. Waartoe tracht gij Mij **te doden**?	.14

	7:20	De schare antwoordde: Gij zijt bezeten; wie tracht U **te doden**?	.14
	7:25	Is deze het niet, die zij trachten **te doden**?	.14
	8:22	De Joden dan zeiden: Hij zal toch geen zelfmoord plegen,	.8
		letterlijk: ... **Hij zal** Zichzelf toch niet **doden**,	
	8:37	Ik weet, dat gij Abrahams nageslacht zijt; maar gij tracht Mij **te doden**,	.14
	8:40	nu tracht gij Mij **te doden**, een mens, die u de waarheid gezegd heeft,	.14
	11:53	Sinds die dag dan beraadslaagden zij om Hem te doden.	.3
		letterlijk: Sinds die dag dan beraadslaagden zij, opdat **zij** Hem **doden**,	
	12:10	En de overpriesters beraadslaagden om ook Lazarus te doden,	.3
		letterlijk: En de overpriesters beraadslaagden, opdat **zij** ook Lazarus **doden**,	
	16:2	dat een ieder, **die** u **doodt**, zal menen Gode een ... dienst te bewijzen.	.15
	18:31	Het is ons niet geoorloofd iemand **ter dood te brengen**;	.14
Hand.	3:15	en de Leidsman ten leven **hebt gij gedood**, maar God heeft Hem opgewekt	.12
	7:52	Zelfs **hebben zij** hen **gedood**, die geprofeteerd hebben	.13
	21:31	En terwijl zij hem poogden **te vermoorden**, kwam bericht in	.14
	23:12	dat zij niet zouden eten of drinken, voordat **zij** Paulus **hadden gedood**.	.3
	23:14	om niets te nuttigen, voordat **wij** Paulus **gedood hebben**.	.2
	27:42	De soldaten nu waren van plan de gevangenen te doden,	.3
		letterlijk: De soldaten nu hadden het plan dat **zij** de gevangenen **doden**,	
Rom.	7:11	want de zonde **heeft** ... mij misleid en door middel daarvan **gedood**.	.11
	11:3	Here, uw profeten **hebben zij gedood**, uw altaren hebben zij omvergehaald;	.13
2Cor.	3:6	want de letter **doodt**, maar de Geest maakt levend.	.1°
Ef.	2:16	waaraan Hij de vijandschap gedood heeft.	.15
		letterlijk: **dodend** daaraan de vijandschap.	
1Thess.	2:15	**die** zelfs de Here Jezus en de profeten **gedood** ... **hebben**,	.16
Openb.	2:13	Antipas, mijn getuige, mijn getrouwe, die **gedood werd** bij u,	.18
	2:23	En haar kinderen **zal Ik** de dood **doen sterven**	.7
	6:8	En hun werd macht gegeven over het vierde deel der aarde **om te doden**,	.14°˅
	6:11	hun medediensktnechten en hun broeders, die **gedood** zouden **worden**	.17°°
	9:5	En hun werd gegeven, dat **zij** hen niet **zouden doden**,	.3
	9:15	om het derde deel van de mensen te doden.	.3
		letterlijk: opdat **zij** het derde deel van de mensen **doden**.	
	9:18	Door deze drie plagen **werd** het derde deel van de mensen **gedood**:	.19
	9:20	die niet **gedood waren** door deze plagen, bekeerden zich toch niet	.19
	11:5	en indien iemand hun schade wil toebrengen, moet hij zo **de dood vinden**.	.21
	11:7	en **het zal** hen overwinnen en hen **doden**.	.8
	11:13	en zevenduizend personen **werden** door de aardbeving **gedood**,	.19
	13:10	indien iemand met het zwaard **zal doden**,	.8/.21
		dan moet hij zelf met het zwaard **gedood worden**.	.21
	13:15	dat allen, die het beeld van het beest niet aanbaden, **gedood werden**.	.20
	19:21	En de overigen **werden gedood** met het zwaard, dat kwam uit de mond	.19

[568II] ἀποκτέννω **apo-ktennō**

Het werkwoord *apo-ktennō* of *apo-ktenō* betekent 'doden'.

Zie verder *568 apo-kteinō*.

.[1]	ἀποκτεννόντων	apo-ktennontōn	dodend (2 mv m/o)
.[2]	ἀποκτένουσα	apo-ktenousa	dodend (1 ev v)
.[3]	ἀποκτέννει/ἀποκτένει	apo-ktennei/apo-ktenei	hij doodt
.[4]	ἀποκτέννοντες	apo-ktennontes	dodend (1 mv m)
.[5]	ἀποκτέννεσθαι	apo-ktennesthai	gedood worden (med)

Matt.	10:28	En weest niet bevreesd voor hen, **die** wèl het lichaam **doden**,	.[1]''
	23:37	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** de profeten **doodt**,	.[2]''
Marc.	12:5	En hij zond ... nog vele anderen, die **zij** òf sloegen òf **doodden**.	.[4]''
Luc.	12:4	**die** het lichaam **doden** en daarna niets meer kunnen doen.	.[1]''
	13:34	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** de profeten **doodt**,	.[2]''
2Cor.	3:6	want de letter **doodt**, maar de Geest maakt levend.	.[3]''
Openb.	6:11	hun mededienstknechten en hun broeders, die **gedood** zouden **worden**	.[5]''

569 ἀποκυέω apo-kueō

Het werkwoord *apo-kueō* of – minder gebruikelijk – *apo-kuō* betekent 'de zwangerschap voltooien van, baren'.

.1	ἀποκύει	apo-kuei	hij brengt voort
.2	ἀπεκύησεν	ap-ekuēsen	hij heeft voortgebracht (aor)

Jac.	1:15	en als de zonde volgroeid is, **brengt zij** de dood **voort**.	.1
	1:18	Naar zijn raadsbesluit **heeft Hij** ons **voortgebracht** door het woord	.2

570 ἀποκυλίω apo-kuliō

Het werkwoord *apo-kuliō* betekent 'wegwentelen, wegrollen'.

In het NT betreft het 'wegwentelen' de rolsteen vóór Jezus' graf. Op de morgen van Jezus' opstanding 'wentelde' de engel de steen van het graf 'weg' (bv. Matt.28:2); zodoende vonden de vrouwen het graf met de steen 'afgewenteld' (Luc.24:2).

.1	ἀποκυλίσει	apo-kulisei	hij zal wegwentelen
.2	ἀπεκύλισεν	ap-ekulisen	hij heeft weggewenteld (aor)
.3	ἀποκεκύλισται	apo-kekulistai	hij is weggewenteld (med)
.4	ἀποκεκυλισμένον	apo-kekulismenon	weggewenteld (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	28:2	en **hij wentelde** de steen **weg** en zette zich daarop.	.2
Marc.	16:3	Wie **zal** ons de steen **afwentelen** van de ingang van het graf?	.1
	16:4	En toen zij opzagen, aanschouwden zij, dat de steen **afgewenteld was**;	.3°°
Luc.	24:2	Zij vonden de steen van het graf **afgewenteld**,	.4

571	ἀπολαμβάνω	apo-lambanō

Het werkwoord *apo-lambanō* betekent (1) '(met recht) ontvangen', (2) 'terugkrijgen', en (3) '(er)afnemen'.

In veel gevallen maakt de context duidelijk dat de ontvanger een zeker recht kan laten gelden op wat hij ontvangt: loon (Luc.23:41), goederen (Luc.16:25), of een bij het beloofde erfgenaamschap behorende adoptie (Gal.4:5).

De betekenis 'terugkrijgen' dient zich aan, als duidelijk is dat men datgene wat men ontvangt, al eerder in zijn bezit had (Luc.6:34; 15:27).

De betekenis '(er)af nemen' komt in het NT alleen maar voor waar Jezus een dove man van de schare afneemt, d.w.z. Hij neemt hem terzijde (Marc.7:33).

In 3Joh.8 treffen we 'ontvangen' aan in de verder ongebruikelijke zin van 'als gast ontvangen, in huis opnemen'.

.1	ἀπολαμβάνομεν	apo-lambanomen	wij ontvangen
.2	ἀπολαμβάνειν	apo-lambanein	ontvangen
.3	ἀπέλαβες	ap-elabes	jij hebt ontvangen (aor)
.4	ἀπέλαβεν	ap-elaben	hij heeft ontvangen (aor)
.5	ἀπολάβῃ	apo-labēi	(dat) hij ontvangt (aor)
.6	ἀπολάβωμεν	apo-labōmen	(dat) wij ontvangen (aor)
.7	ἀπολάβωσιν	apo-labōsin	(dat) zij ontvangen (aor)
.8	ἀπολαβεῖν	apo-labein	ontvangen (aor)
.9	ἀπολήψεσθε	apo-lēpsesthe	jullie zullen ontvangen (med)
.10	ἀπολαβόμενος	apo-labomenos	ontvangend (1 ev m; aor med)
.11	ἀπολαμβάνοντες	apo-lambanontes	ontvangend (1 mv m)
.[12]	ἀπολάβητε	apo-labēte	(dat) jullie ontvangen (aor)

Marc.	7:33	Hij **nam** hem terzijde, buiten de schare, **en** stak zijn vingers in zijn oren,	.10
Luc.	6:34	En indien gij leent aan hen, van wie gij hoopt iets te **ontvangen,**	.8°°
		Ook zondaars lenen aan zondaars om evenveel terug te ontvangen.	.7
		letterlijk: ... opdat **zij** evenveel **terug ontvangen**.	
	15:27	omdat **hij** hem gezond en wel **terug heeft**.	.4
	16:25	herinner u, hoe **gij** het goede tijdens uw leven **hebt ontvangen**	.3
	18:30	of **hij zal** vele malen meer **ontvangen** in deze tijd	.5°°
	23:41	En wij terecht, want **wij ontvangen** vergelding, naar wat wij gedaan hebben,	.1
Rom.	1:27	het welverdiende loon voor hun afdwaling in zichzelf **ontvangende**.	.11
Gal.	4:5	opdat **wij** het recht van zonen **zouden verkrijgen**.	.6
Col.	3:24	gij weet toch, dat **gij** van de Here tot vergelding de erfenis **zult ontvangen**.	.9°°
2Joh.	8	Let op uzelf, dat **gij** ... uw loon ten volle **ontvangt**.	.6/.[12]
3Joh.	8	Wij behoren dus zulke mannen **te ontvangen**,	.2°°

572	ἀπόλαυσις	apolausis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apolausis* betekent '(het) profiteren, (het) genieten, profijt, genot'.

Het 'genot' is niet een op zichzelf staand genotsgevoel (vgl. *2030 hēdonē* 'genot, genotsgevoel, lust'), maar het veronderstelt een – gewoonlijk materiële – zaak waaraan het genot onttrokken wordt; deze zaak wordt gewoonlijk direct in verbinding met *apolausis* genoemd (zonde, Hebr.11:25), als ze al niet in de context duidelijk is (alles, 1Tim.6:17).

.1	ἀπόλαυσιν	apolausin	genot (4 ev)

1Tim.	6:17	God, die ons alles rijkelijk ten **gebruike** geeft,	
Hebr.	11:25	hij heeft liever ... kwaad verdragen, dan tijdelijk van de zonde te genieten; letterlijk: ... dan tijdelijk **genot** van zonde te hebben;	

---

573 **ἀπολείπω** **apo-leipō**

Het werkwoord *apo-leipō* betekent (1) 'achterlaten, verlaten', en (2) 'overlaten'.

De vertaling 'achterlaten' treffen we aan waar de gedachte aan het meenemen voor de hand ligt, bijvoorbeeld wanneer het gaat om een mantel (2Tim.4:13). Ligt de gedachte aan meenemen niet voor de hand, dan geeft het Nederlands de voorkeur aan de vertaling 'verlaten', bijvoorbeeld wanneer het gaat om een woning (Jud.6).

Het 'overlaten' houdt in dat men iemand of iets niet insluit in een bepaalde beschouwing of behandeling: het in de rust ingaan van sommigen is geen verleden tijd (Hebr.4:6), en de sabbatsrust behoort nog niet tot de reeks afgedane zaken (Hebr.4:9; vgl. Hebr.10:26).

.1	ἀπέλιπον	ap-elipon	ik heb achtergelaten (aor) – zij hebben achtergelaten (aor)
.2	ἀπολιπόντας	apo-lipontas	achterlatend (4 mv m; aor)
.3	ἀπολείπεται	apo-leipetai	hij wordt achtergelaten (med)

2Tim.	4:13	breng dan de mantel mede, die **ik** te Troas bij Karpus **liet liggen**,	.1
	4:20	Trofimus **heb ik** ziek **achtergelaten** te Milete.	.1
Tit.	1:5	**Ik heb** u op Kreta **achtergelaten**	.1''
Hebr.	4:6	Aangezien **nog te wachten is**, dat sommigen tot die rust zullen ingaan,	.3
	4:9	**Er blijft** dus een sabbatsrust voor het volk van God.	.3
	10:26	**blijft er** geen offer voor de zonden meer **over**,	.3
Jud.	6	**die** aan hun oorsprong ontrouw werden en hun eigen woning **verlieten**,	.2

---

574 **ἀπολείχω** **apo-leichō**

Het werkwoord *apo-leichō* betekent 'aflikken'.

In de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus staat dat de honden Lazarus' zweren kwamen 'aflikken' (Luc.16:21).

.1	ἀπέλειχον	ap-eleichon	ik likte af – zij likten af

Luc.	16:21	zelfs kwamen de honden zijn zweren likken. letterlijk: zelfs de honden, komende, **likten** zijn zweren.	oo

575	ἀπόλλυμι	ap-ollumi

Het werkwoord *ap-ollumi* betekent (1) 'verloren doen gaan, te gronde richten, ombrengen', en (2) 'verliezen', en in mediale – en bepaalde actieve – vormen (1) 'verloren gaan, te gronde gaan, omkomen', en (2) 'verloren worden, wegraken'.

Het verschil tussen de eerste en tweede betekenis, in zowel actieve als mediale vormen, is dat bij de eerste betekenis de gedachte aan verval, bederf of sterven inbegrepen is, terwijl de tweede een ongewilde scheiding inhoudt.

In het geval van de eerste betekenis treffen we als lijdend voorwerp bij de actieve vormen en als onderwerp bij de mediale vormen gewoonlijk levende wezens aan, meestal mensen; het sterven is soms niet (bv. Marc.1:24), maar vaak wel (bv. Matt.2:13) bij de betekenis inbegrepen. Behalve levende wezens treffen we hier ook wel zaken als wijsheid (1Cor.1:19), schoonheid (Jac.1:11), zakken (Matt.9:17) of spijs (Joh.6:27) aan; de gedachte aan sterven is in deze gevallen niet op zijn plaats, maar wel aan een meer of minder snel proces van verval en verdwijning.

In het geval van de tweede betekenis treffen we als lijdend voorwerp bij de actieve vormen en als onderwerp bij de mediale vormen mensen, dieren, en zaken aan; meer dan eens bevat de context een werkwoord van zoeken of vinden: de weggeraakte zoon wordt gevonden (Luc.15:24), de herder zoekt het ene weggeraakte schaap (Luc.15:4), en een vrouw zoekt het weggeraakte geldstuk net zo lang tot ze het vindt (Luc.15:8).

.1	ἀπόλλυε	ap-ollue	doe verloren gaan!
.2	ἀπολῶ	ap-olō	ik zal verloren doen gaan
.3	ἀπολέσει	ap-olesei	hij zal verloren doen gaan
.4	ἀπολέσουσιν	ap-olesousin	zij zullen verloren doen gaan
.5	ἀπώλεσα	ap-ōlesa	ik heb verloren doen gaan (aor)
.6	ἀπώλεσεν	ap-ōlesen	hij heeft verloren doen gaan (aor)
.7	ἀπολέσω	ap-olesō	(dat) ik verloren doe gaan (aor) – ik zal verloren doen gaan
.8	ἀπολέσῃ	ap-oleseī	(dat) hij verloren doet gaan (aor)
.9	ἀπολέσωμεν	ap-olesōmen	(dat) wij verloren doen gaan
.10	ἀπολέσωσιν	ap-olesōsin	(dat) zij verloren doen gaan (aor)
.11	ἀπολέσαι	ap-olesai	moge hij verloren doen gaan (aor) – verloren doen gaan (aor)
.12	ἀπολέσας	ap-olesas	doende verloren gaan (1 ev m; aor)
.13	ἀπολωλώς	ap-olōlōs	verloren (1 ev m)
.14	ἀπολωλός	ap-olōlos	verloren (1/4 ev o)
.15	ἀπολωλότα	ap-olōlota	verloren (4 ev m – 1/4 mv o)
.16	ἀπολεῖται	ap-oleitai	hij zal verloren gaan (med)
.17	ἀπολεῖσθε	ap-oleisthe	jullie zullen verloren gaan (med)
.18	ἀπολοῦνται	ap-olountai	zij zullen verloren gaan (med)
.19	ἀπώλετο	ap-ōleto	hij is verloren gegaan (aor med)
.20	ἀπώλοντο	ap-ōlonto	zij zijn verloren gegaan (aor med)
.21	ἀπόληται	ap-olētai	(dat) hij verloren gaat (aor med)
.22	ἀπολωνται	ap-olōntai	(dat) zij verloren gaan (aor med)
.23	ἀπολέσθαι	ap-olesthai	verloren gaan (aor med)
.24	ἀπολομένου	ap-olomenou	verloren gaande (2 ev m/o; aor med)

.25	ἀπόλλυμαι	ap-ollumai	ik ga verloren (med)
.26	ἀπολλύμεθα	ap-ollumetha	wij gaan verloren (med)
.27	ἀπολλύμενοι	ap-ollumenoi	verloren gaande (1 mv m; med)
.28	ἀπολλυμένοις	ap-ollumenois	verloren gaande (3 mv m/o; med)
.29	ἀπολλυμένην	ap-ollumenēn	verloren gaande (4 ev v; med)
.30	ἀπολλυμένου	ap-ollumenou	verloren gaande (2 ev m/o; med)
.[31]	ἀπόλλυνται	ap-olluntai	zij gaan verloren (med)
.[32]	ἀπολέσητε	ap-olesēte	(dat) jullie doen verloren gaan (aor)
.[33]	ἀπόλλυται	ap-ollutai	hij gaat verloren (med)
.[34]	ἀπώλλυντο	ap-ōlluntο	zij gingen verloren (med)
.[35]	ἀπολλύει	ap-olluei	hij doet verloren gaan

Matt.	2:13	want Herodes zal alles in het werk stellenom het kind **om** te **brengen**.	.11
	5:29	want het is beter voor u, dat één uwer leden **verloren ga**	.21
	5:30	want het is beter voor u, dat één uwer leden **verloren ga**	.21
	8:25	En zij ... maakten Hem wakker en zeiden: Here, help ons, **wij vergaan**!	.26
	9:17	anders barsten de zakken en de wijn loopt weg en de zakken **gaan verloren**;	.18/.[31]
	10:6	begeeft u liever tot de **verloren** schapen van het huis Israëls.	.15
	10:28	weest veeleer bevreesd voor Hem, die beide, ziel en lichaam, kan **verderven**	.11
	10:39	Wie zijn leven vindt, **zal** het **verliezen**,	.3
		maar **wie** zijn leven **verliest** om Mijnentwil, zal het vinden.	.12
	10:42	voorwaar, Ik zeg u, zijn loon **zal** hem geenszins **ontgaan**.	.8
	12:14	En de Farizeeën ... spanden tegen Hem samen ten einde Hem om te brengen.	.10
		letterlijk: ... opdat **zij** Hem **ombrengen**.	
	15:24	Ik ben slechts gezonden tot de **verloren** schapen van het huis Israëls.	.15
	16:25	ieder, die zijn leven zal willen behouden, die **zal** het **verliezen**;	.3
		... ieder, die zijn leven **verloren heeft** om Mijnentwil, die zal het vinden.	.8
	18:11	[Want de Zoon des mensen is gekomen om het **verlorene** te behouden.]	.14°
	18:14	Zó bestaat bij uw Vader ... de wil niet, dat één dezer kleinen **verloren gaat**.	.21
	21:41	Zij zeiden tot Hem: Een kwade dood **zal hij** die kwaden **doen sterven**	.3
	22:7	en **hij** zond zijn legers uit en **verdelgde** die moordenaars	.6
	26:52	allen, die naar het zwaard grijpen, **zullen** door het zwaard **omkomen**.	.18°°
	27:20	dat **zij** ... Jezus **zouden laten ter dood brengen**.	.10
Marc.	1:24	Zijt Gij gekomen **om** ons **te verdelgen**?	.11
	2:22	SV en de wijn wordt uitgestort, en de leren zakken **verderven**;	.18°°
		en de wijn **gaat verloren** met de zakken.	.[33]"
	3:6	En de Farizeeën gingen heen ... ten einde Hem om te brengen.	.10
		letterlijk: ... opdat **zij** Hem **ombrengen**.	
	4:38	Meester, trekt Gij er U niets van aan, dat **wij vergaan**?	.26
	8:35	Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die **zal** het **verliezen**;	.3
		maar ieder, die zijn leven **verliezen zal** ..., die zal het behouden.	.8/.3
	9:22	om hem een ongeluk te doen krijgen.	.8
		letterlijk: opdat **hij** hem **een ongeluk doet krijgen**.	
	9:41	voorwaar, Ik zeg u, dat hem zijn loon voorzeker niet **zal ontgaan**.	.8
	11:18	hoe **zij** Hem **zouden kunnen ombrengen**, want zij waren bevreesd voor Hem,	.4/.10
	12:9	**Hij zal** komen en de pachters **ombrengen**	.3
Luc.	4:34	Zijt Gij gekomen **om** ons **te verdelgen**?	.11

	5:37	anders zal de jonge wijn de zakken scheuren ... en de zakken **gaan verloren**;	.18
	6:9	of het geoorloofd is op de sabbat ... te redden of **verloren te doen gaan**.	.11°°
	8:24	Meester, Meester, **wij vergaan**!	.26
	9:24	Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die **zal** het **verliezen**;	.3
		die zijn leven **verloren heeft** om Mijnentwil, die zal het behouden.	.8
	9:25	**als hij** de gehele wereld wint, maar zichzelf **verliest** of zelf schade lijdt?	.12
	9:56	SV Want de Zoon des mensen is niet gekomen **om** ... **te verderven**,	.11°
	11:51	Zacharias, **die omgebracht is** tussen het altaar en het tempelhuis.	.24
	13:3	maar als gij u niet bekeert, **zult gij** allen evenzo **omkomen**.	.17
	13:5	maar als gij u niet bekeert, **zult gij** allen evenzo **omkomen**.	.17
	13:33	want het gaat niet aan, **dat** een profeet buiten Jeruzalem **omkomt**.	.23
	15:4	Wie van u, **die** honderd schapen heeft en er één van **verliest**,	.12
		laat niet de negenennegentig ... achter en gaat het **verlorene** zoeken,	.14
	15:6	Verblijdt u met mij, want ik heb mijn schaap gevonden, **dat verloren was**.	.14
	15:8	die tien schellingen heeft, en er één **verliest**,	.8
	15:9	want ik heb de schelling gevonden, **die ik verloren had**.	.5
	15:17	Hoeveel dagloners van mijn vader hebben brood ... en **ik kom** hier **om**	.25
	15:24	hij was **verloren** en is gevonden. En zij begonnen feest te vieren.	.13°▾
	15:32	want uw broeder hier ... was **verloren** en is gevonden.	.13
	17:27	waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam en allen **verdelgde**.	.6
	17:29	regende vuur en zwavel van de hemel en **verdelgde** hen allen.	.6
	17:33	Ieder, die zijn leven zal trachten te behouden, die **zal** het **verliezen**,	.3
		maar ieder, die **het verliezen zal**, die zal het vernieuwen.	.8/.3
	19:10	Want de Zoon des mensen is gekomen om het **verlorene** te zoeken	.14
	19:47	De overpriesters ... zochten gelegenheid Hem **om te brengen**,	.11
	20:16	**Hij zal** komen en die pachters **ombrengen**	.3
	21:18	Doch geen haar van uw hoofd **zal teloor gaan**;	.21
Joh.	3:15	SV Opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet **verderve**,	.21°
	3:16	opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet **verloren ga**,	.21
	6:12	Verzamelt de overgebleven brokken, opdat niets **verloren ga**.	.21
	6:27	Werkt niet om de spijs, **die vergaat**, maar om de spijs, die blijft	.29
	6:39	dat **Ik** van alles wat Hij Mij gegeven heeft, niets **verloren late gaan**,	.7
	10:10	De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen;	.8
		letterlijk: ... opdat **hij** steelt en slacht en **verdelgt**;	
	10:28	Ik geef hun eeuwig leven en **zij zullen** voorzeker niet **verloren gaan**	.22
	11:50	dat één mens sterft voor het volk en niet het gehele volk **verloren gaat**.	.21
	12:25	Wie zijn leven liefheeft, **maakt dat** het **verloren gaat**,	.3/.[35]
	17:12	en Ik heb over hen gewaakt en niemand uit hen **is verloren gegaan**,	.19
	18:9	Wie Gij Mij gegeven hebt, uit hen **heb Ik** niemand **laten verloren gaan**.	.5
	18:14	Het is nuttig, **dat** één mens **sterft** ten behoeve van het volk.	.23°°
Hand.	5:37	maar ook deze **is omgekomen** en zijn gehele aanhang is uiteengeslagen.	.19
	27:34	want niemand uwer **zal** ook maar een haar van zijn hoofd **gekrenkt worden**.	.16▾▾
Rom.	2:12	Want allen ... **zullen** ook zonder wet **verloren gaan**;	.18
	14:15	**Breng** niet door uw eten hem **ten verderve**, voor wie Christus gestorven is.	.1
1Cor.	1:18	het woord des kruises is wel voor hen **die verloren gaan**, een dwaasheid,	.28
	1:19	Want er staat geschreven: **Verderven zal Ik** de wijsheid der wijzen,	.2
	8:11	Dan **gaat** er ... iemand, die zwak is, ten gevolge van uw kennis **verloren**,	.16/.[33]

1Cor. 10:9	en **zij kwamen om** door de slangen.	.20/.[34]
10:10	en **zij kwamen om** door de verderfengel.	.20
15:18	Dan **zijn** ook zij, die in Christus ontslapen zijn, **verloren**.	.20
2Cor. 2:15	onder hen, die gered worden, en onder hen, **die verloren gaan**;	.28
4:3	is het bedekt bij hen, **die verloren gaan**,	.28
4:9	vervolgd, doch niet verlaten; ter aarde geworpen, doch niet **verloren**;	.27
2Thess. 2:10	met allerlei verlokkende ongerechtigheid, voor hen, **die verloren gaan**	.28
Hebr. 1:11	die **zullen vergaan**, maar Gij blijft;	.18
Jac. 1:11	en zijn bloem valt af en de schoonheid van haar uiterlijk **verdwijnt**;	.19
4:12	Eén is wetgever ..., Hij, die de macht heeft **om** te behouden en **te verderven**.	.11
1Petr. 1:7	uw geloof, kostbaarder dan **vergankelijk** goud,	.30
2Petr. 3:6	waardoor de toenmalige wereld **is vergaan**, verzwolgen door het water.	.19
3:9	Hij is lankmoedig jegens u, daar Hij niet wil, **dat** sommigen **verloren gaan**,	.23
2Joh. 8	Let op uzelf, dat **gij** niet **verliest** wat wij verricht hebben,	.9/.[32]
Jud. 5	dat de Here ... hen, die niet tot geloof gekomen waren, **verdelgd heeft**;	.6
1:11	zij zijn ... door het verzet van een Korach **ten onder gegaan**.	.20
Openb. 18:14	en al wat kostelijk en schitterend was, **is** voor u **verloren**	.19**

576 ἀπολογέομαι apo-logeomai

Het werkwoord *apo-logeomai* betekent 'ter verdediging uitspreken, een verdedigingsrede houden'.

De plaatsen waar *apo-logeomai* in het NT voorkomt, laten zien dat de verdediging met woorden vooral in situaties van rechtspraak geschiedt. Tot wie men spreekt, wordt eventueel vermeld met een derde naamval, bv. het volk (Hand.19:33). Een vierde naamval geeft aan wat men zegt (zie Hand.26:24): in Hand.24:10 is *ta peri emautou* 'de dingen betreffende mijzelf' (d.w.z. 'mijn situatie') dus niet datgene wat hij verdedigt (vgl. de NBG-vertaling), maar datgene wat hij zegt (d.w.z. in zijn verdedigingsrede uitlegt).

.1	ἀπολογεῖσθαι	apo-logeisthai	ter verdediging uitspreken (med)
.2	ἀπολογήσησθε	apo-logēsēsthe	(dat) jullie ter verdediging uitspreken (aor med)
.3	ἀπολογοῦμαι	apo-logoumai	ik spreek ter verdediging uit (med)
.4	ἀπολογούμεθα	apo-logoumetha	wij spreken ter verdediging uit (med)
.5	ἀπολογουμένου	apo-logoumenou	ter verdediging uitsprekend (2 ev m/o; med)
.6	ἀπολογουμένων	apo-logoumenōn	ter verdediging uitsprekend (2 mv m/v/o; med)
.7	ἀπελογεῖτο	ap-elogeito	hij sprak ter verdediging uit (med)
.8	ἀπολογηθῆναι	apo-logēthēnai	ter verdediging uitspreken (aor pass)

Luc. 12:11	maakt u niet bezorgd, hoe of wat gij ter verdediging moet spreken. letterlijk: ..., hoe of wat **gij u verdedigt** of wat gij spreekt.	.2
21:14	Neemt u ... voor, niet vooraf te bedenken, **hoe gij u zult verdedigen**.	.8
Hand. 19:33	Alexander wenkte met de hand en wilde **een verdedigingsrede houden**	.1
24:10	**verdedig ik** mijn zaak met goede moed.	.3
25:8	**terwijl** Paulus **zich** aldus **verdedigde**:	.5
26:1	Toen strekte Paulus zijn hand uit en **verantwoordde zich**:	.7°*

	26:2	dat ik **mij** heden voor u zal mogen **verantwoorden** over alle punten,	.1°ʳ
	26:24	**terwijl** hij dit **tot zijn verdediging aanvoerde**,	.5
Rom.	2:15	**terwijl** ... hun gedachten elkander onderling ... **verontschuldigen**,	.6
2Cor.	12:19	Reeds lang meent gij, dat **wij ons** bij u **willen verdedigen**.	.4

577 ἀπολογία **apologia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apologia* betekent 'verdedigingsrede, (in woorden uitgedrukte) verdediging'.

De 'verdediging' komt vooral voor in juridische sfeer (bv. Hand.22:1), maar ook wel daarbuiten (bv. 2Cor.7:11).

.1	ἀπολογία	apologia	verdedigingsrede (1)
.2	ἀπολογίαν	apologian	verdedigingsrede (4)
.3	ἀπολογίας	apologias	verdedigingsrede (2 ev – 4 mv)
.4	ἀπολογίᾳ	apologiāi	verdedigingsrede (3)

Hand.	22:1	luistert naar hetgeen ik thans ter **verdediging** tot u ga zeggen.	.3
	25:16	de beschuldigde moet ... de gelegenheid krijgen zich ... te verdedigen. letterlijk: ... de gelegenheid voor een **verdedigingsrede** krijgen	.3
1Cor.	9:3	Dit is mijn **verdediging** tegen hen,	.1
2Cor.	7:11	welk een ernst, meer nog, **verontschuldiging**, verontwaardiging, vrees,	.2
Fil.	1:7	zowel bij mijn gevangenschap als bij mijn **verdediging**	.4
	1:17	(16) ... dat ik tot **verdediging** van het evangelie gesteld ben,	.2°°
2Tim.	4:16	Bij mijn eerste **verdediging** heeft niemand mij bijgestaan,	.4
1Petr.	3:15	altijd bereid tot **verantwoording** aan al wie u rekenschap vraagt	.2

578 ἀπολούω **apo-louō**

Het werkwoord *apo-louō* betekent 'afwassen', en bij mediale vormen 'van zich (laten) afwassen'.

Het NT kent alleen mediale vormen met een overdrachtelijke betekenis: de smerigheid die weggewassen wordt, is niet concreet zoals bijvoorbeeld bloedvlekken, maar geestelijk zoals zonden (Hand.22:16). Dit sluit niet uit dat deze afwassing toch weer concreet gestalte krijgt in de doop, die in de directe context van Hand.22:16 dan ook genoemd wordt.

Vergelijk voor de betekenis *583 apo-niptō*.

.1	ἀπελούσασθε	ap-elousasthe	jullie hebben van je afgewassen (aor med)
.2	ἀπόλουσαι	apo-lousai	was van je af! (aor med)

Hand.	22:16	**laat** u dopen en uw zonden **afwassen**, onder aanroeping van zijn naam.	.2
1Cor.	6:11	Maar **gij hebt u laten afwassen**, maar gij zijt geheiligd,	.1

579	ἀπολύτρωσις	apolutrōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apolutrōsis* betekent 'loskoping, (door betaling van een losprijs verkregen) bevrijding'.

Een tweede naamval kan zowel aangeven wie of wat bevrijd wordt (zie Luc.21:28) als waarvan men bevrijd wordt (zie Hebr.9:15). In Rom. 8:23 is het dus niet geheel duideijk of ons lichaam nu iets is dat bevrijd moet worden of iets waarvan men bevrijd moet worden. De losprijs die op veel plaatsen in het NT wordt meegedacht, is Jezus (vgl. Matt.20:28 en *2736 lutron* 'losprijs').

.1	ἀπολύτρωσις	apolutrōsis	loskoping (1)
.2	ἀπολύτρωσιν	apolutrōsin	loskoping (4)
.3	ἀπολυτρώσεως	apolutrōseōs	loskoping (2)

Luc. 21:28	richt u op en heft uw hoofden omhoog, want uw **verlossing** genaakt.	.1
Rom. 3:24	worden om niet gerechtvaardigd ..., door de **verlossing** in Christus Jezus.	.3
8:23	in de verwachting van het zoonschap: de **verlossing** van ons lichaam.	.2
1Cor. 1:30	die ons van God is geworden: wijsheid, ..., heiliging en **verlossing**,	.1
Ef. 1:7	En in Hem hebben wij de **verlossing** door zijn bloed,	.2
1:14	die een onderpand is van onze erfenis, tot **verlossing** van het volk,	.2
4:30	door wie gij verzegeld zijt tegen de dag der **verlossing**.	.3
Col. 1:14	in wie wij de **verlossing** hebben, de vergeving der zonden.	.2
Hebr. 9:15	om te **bevrijden** van de overtredingen onder het eerste verbond,	.2
11:35	anderen hebben zich laten folteren en van geen **bevrijding** willen weten,	.2

580	ἀπολύω	apo-luō

Het werkwoord *apo-luō* betekent 'loslaten, laten gaan, wegsturen' en in mediale vormen 'verlost worden, weggestuurd worden, weggaan'.

Gewoonlijk heeft *apo-luō* te maken met een scheiding of afscheid: 'laten gaan' uit de gevangenis (bv. Matt.27:15), 'verlossen' van een ziekte (Luc.13:12, vgl. vers 16), of 'wegzenden' uit een situatie van gesprek (bv. Luc.8:38) of van getrouwd zijn (bv. Matt.19:3).

.1	ἀπολύεις	apo-lueis	jij laat los
.2	ἀπολύετε	apo-luete	jullie laten los – laat los!
.3	ἀπολύειν	apo-luein	loslaten
.4	ἀπολύων	apo-luōn	loslatend (1 ev m)
.5	ἀπέλυεν	ap-eluen	hij liet los
.6	ἀπολύσω	apo-lusō	ik zal loslaten – (dat) ik loslaat (aor)
.7	ἀπέλυσεν	ap-elusen	hij heeft losgelaten (aor)
.8	ἀπέλυσαν	ap-elusan	zij hebben losgelaten (aor)
.9	ἀπολύσω	apo-lusō	zie 6
.10	ἀπολύσῃς	apo-lusēis	(dat) jij loslaat (aor)
.11	ἀπολύσῃ	apo-lusēi	(dat) hij loslaat (aor)
.12	ἀπολύσητε	apo-lusēte	(dat) jullie loslaten (aor)
.13	ἀπόλυσον	apo-luson	laat los! (aor)

.14	ἀπολῦσαι	apo-lusai	loslaten (aor)
.15	ἀπολύσας	apo-lusas	loslatend (1 ev m; aor)
.16	ἀπελύοντο	ap-eluonto	zij werden losgelaten (med)
.17	ἀπολυθήσεσθε	apo-luthēsesthe	jullie zullen worden losgelaten (pass)
.18	ἀπελύθησαν	ap-eluthēsan	zij zijn losgelaten (aor pass)
.19	ἀπολυθῆτε	apo-luthēte	(dat) jullie losgelaten worden (aor pass)
.20	ἀπολυθέντες	apo-luthentes	losgelaten wordend (1 mv m; aor pass)
.21	ἀπολέλυσαι	apo-lelusai	jij bent losgelaten (med)
.22	ἀπολελύσθαι	apo-lelusthai	losgelaten zijn (med)
.23	ἀπολελυμένον	apo-lelumenon	losgelaten (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.24	ἀπολελυμένην	apo-lelumenēn	losgelaten (4 ev v; med)
.[25]	ἀπολύει	apo-luei	hij laat los
.[26]	ἀπολύσασα	apo-lusasa	loslatend (1 ev v; aor)

Matt.	1:19	was hij van zins in stilte **van** haar **te scheiden**.	.14
	5:31	Al wie zijn vrouw **wegzendt**, moet haar een scheidbrief geven.	.11
	5:32	SV wie zijn vrouw **verlaten zal**,	.11°°
		Een ieder, **die** zijn vrouw **wegzendt** om een andere reden dan ontucht, ...	.4''
		en al wie een **weggezondene** trouwt, pleegt echtbreuk.	.24
	14:15	**zend** dan de scharen **weg**, dan kunnen zij naar de dorpen gaan	.13
	14:22	totdat **Hij** de scharen **zou hebben weggezonden**.	.11
	14:23	En **toen Hij** de scharen **weggezonden had**, ging Hij de berg op	.15
	15:23	**Zend** haar **weg**, want zij roept ons na.	.13
	15:32	En zonder voedsel **wegzenden** wil Ik hen niet,	.14
	15:39	En **nadat Hij** de schare **weggezonden had**, ging Hij in het schip	.15
	18:27	De heer van die slaaf kreeg medelijden met hem en **hij liet** hem **vrij**	.7
	19:3	Is het geoorloofd zijn vrouw **weg te zenden** om allerlei redenen?	.14
	19:7	Waarom heeft Mozes dan bevolen ... haar ... **weg te zenden**?	.14
	19:8	Mozes heeft u ... toegestaan uw vrouwen **weg te zenden**,	.14
	19:9	Wie zijn vrouw **wegzendt** om een andere reden dan hoererij	.11
		SV en die de **verlatene** trouwt, doet ook overspel.	.24°
	27:15	Nu was de stadhouder bij elk feest gewoon een gevangene ... **los te laten**.	.3
	27:17	Wie wilt gij, dat **ik** u **zal loslaten**, Barabbas of Jezus,	.9
	27:21	Wie van die twee wilt gij, dat **ik** u **loslaat**? Zij zeiden: Barabbas.	.9
	27:26	Toen **liet hij** hun Barabbas **los**, maar Jezus geselde hij	.7
Marc.	6:36	**Zend** hen **weg**, dan kunnen zij ... gaan om voedsel voor zich te kopen.	.13
	6:45	terwijl **Hij** zelf de schare **wegzond**.	.11/.[25]
	8:3	indien **Ik** hen zonder voedsel naar huis **laat gaan**, zullen zij ... bezwijken,	.6
	8:9	En het waren er ongeveer vierduizend en **Hij zond** hen **weg**.	.7
	10:2	Is het een man geoorloofd zijn vrouw **weg te zenden**?	.14
	10:4	Mozes heeft toegestaan een scheidbrief te schrijven en haar ... **weg te zenden**.	.14
	10:11	Wie zijn vrouw **wegzendt** en een andere trouwt, pleegt echtbreuk	.11
	10:12	SV En indien een vrouw haar man **zal verlaten** ..., die doet overspel.	.11°°
		indien **zij** haar man **verlaat** en een ander trouwt, pleegt zij echtbreuk.	.[26]''
	15:6	bij elk feest **liet hij** hun een gevangene **los**, voor wie zij dit vroegen.	.5
	15:9	Wilt gij, dat **ik** u de Koning der Joden **loslaat**?	.6
	15:11	dat **hij** hun liever Barabbas **zou loslaten**.	.11

Marc.	15:15	en **hij liet** hun daarom Barabbas **los**	.7
Luc.	2:29	Nu **laat Gij**, Here, uw dienstknecht **gaan** in vrede, naar uw woord,	.1
	6:37	En veroordeelt niet en gij zult niet veroordeeld worden; **laat los**	.2
		en **gij zult losgelaten worden**.	.17
	8:38	Maar **Hij liet** hem **heengaan** en zeide:	.7
	9:12	en de twaalven kwamen bij Hem en zeiden tot Hem: **Zend** de schare **weg**,	.13
	13:12	Vrouw, **gij zijt verlost** van uw zwakheid;	.21
	14:4	En Hij vatte hem bij de hand en **Hij** genas hem en **liet** hem **gaan**.	.7
	16:18	ieder, **die** zijn vrouw **wegzendt**, en een andere trouwt, pleegt echtbreuk;	.4
		en wie **een vrouw, die** door haar man **weggezonden is**, trouwt,	.24
	22:68	SV En indien Ik ook vraag, **gij zult** Mij niet antwoorden, of **loslaten**;	.12°
	23:16	**Ik zal** Hem dus geselen en dan **loslaten**.	.6
	23:17	[Want hij was verplicht hun op het feest iemand **los te laten**.]	.3°
	23:18	zij schreeuwden ..., zeggende: Weg met Hem, **laat** ons Barabbas **los**!	.13
	23:20	Pilatus richtte zich ... tot hen, omdat hij Jezus wenste **los te laten**.	.14
	23:22	**Ik zal** Hem dus geselen en dan **loslaten**!	.6
	23:25	**hij liet** de man **los**, die wegens oproer en doodslag was gevangengezet,	.7
Joh.	18:39	Maar bij u bestaat het gebruik, dat **ik** u op Pascha iemand **loslaat**:	.9
		wilt gij dan, dat **ik** u de Koning der Joden **loslaat**?	.9
	19:10	Weet Gij niet, dat ik macht heb U **los te laten**,	.14°°
	19:12	Van toen af trachtte Pilatus Hem **los te laten**, ...	.14
		Indien **gij** deze **loslaat**, zijt gij geen vriend van de keizer;	.10
Hand.	3:13	ofschoon deze oordeelde, **dat men Hem moest loslaten**.	.3
	4:21	Maar **zij** dreigden nog meer, doch **lieten** hen **vrij**,	.8
	4:23	En **toen zij vrijgelaten waren**, gingen zij naar de hunnen	.20
	5:40	lieten **zij** hen geselen ... en **gaven** hun **de vrijheid**.	.8
	13:3	Toen vastten en baden **zij**, en legden hun de handen op en **lieten hen gaan**.	.8
	15:30	**Toen men afscheid van hen genomen had**, kwamen zij te Antiochië aan,	.20
	15:33	**werden zij** door de broeders met de vredegroet **gezonden**	.18
	16:35	**Laat** die mensen **vrij**.	.13
	16:36	De hoofdlieden hebben doen weten, dat **gij moet vrijgelaten worden**;	.19
	17:9	Doch toen dezen ... een borgtocht hadden ontvangen, **lieten zij** hen **vrij**.	.8
	19:41	(40) En met deze woorden **ontbond hij** de volksvergadering.	.7
	23:22	De overste dan **liet** de jongeman **gaan**	.7
	26:32	En Agrippa zeide tot Festus: Deze mens had **vrij** kunnen **zijn**,	.22
	28:18	die na onderzoek mij wilden **vrijlaten**,	.14
	28:25	en zonder het eens geworden te zijn, **gingen zij uiteen**,	.16
Hebr.	13:23	Weet, **dat** onze broeder Timoteüs **in vrijheid gesteld is**;	.23

581 ἀπομάσσω apo-massō

Het werkwoord *apo-massō* betekent ‘afvegen, afwissen’ en in mediale vormen ‘van zich afvegen, van zich afwissen’.

.1 ἀπομασσόμεθα apo-massometha wij wissen van ons af (med)

Luc. 10:11 het stof van uw stad, dat aan onze voeten kleeft, **wissen wij af** tegen u;

582	**ἀπονέμω**	**apo-nemō**

Het werkwoord *apo-nemō* betekent 'toedelen, als deel toewijzen, als portie geven'.

.1	ἀπονέμοντες	apo-nemontes	toedelend (1 mv m)

1Petr. 3:7 gij, mannen, leeft verstandig met uw vrouwen ... **en bewijst** haar eer,

583	**ἀπονίπτω**	**apo-niptō**

Het werkwoord *apo-niptō* betekent 'afwassen', en in mediale vormen 'aan het eigen lichaam afwassen'.

Het verschil met *578 apo-louō* is dat in het geval van *apo-nipto* het wassen minder omvangrijk of minder intensief is: het wassen is gewoonlijk beperkt tot lichaamsdelen, vooral handen of voeten.

.1	ἀπενίψατο	ap-enipsato	hij heeft zich afgewassen (aor med)

Matt. 27:24 nam hij water, **wies zich** de handen ten aanschouwen van de schare en zeide:

584	**ἀποπίπτω**	**apo-piptō**

Het werkwoord *apo-piptō* betekent 'neervallen, afvallen'.

Als Ananias tot Paulus spreekt, is het alsof er schubben van Paulus' ogen 'afvallen', en hij kan weer zien (Hand.9:18).

.1	ἀπέπεσον	ap-epeson	ik ben afgevallen (aor) – zij zijn afgevallen (aor)

Hand. 9:18 En terstond **vielen** hem als schubben van de ogen en hij kon weer zien,

585	**ἀποπλανάω**	**apo-planaō**

Het werkwoord *apo-planaō* betekent 'doen afdwalen, op het verkeerde pad brengen, verleiden'.

.1	ἀποπλανᾶν	apo-planan	doen afdwalen
.2	ἀπεπλανήθησαν	ap-eplanēthēsan	zij zijn afgedwaald (aor pass)

Marc. 13:22 zij zullen tekenen en wonderen doen om ... de uitverkorenen **te verleiden**. .1
1Tim. 6:10 Door daarnaar te haken **zijn** sommigen van het geloof **afgedwaald** .2

586	**ἀποπλέω**	**apo-pleō**

Het werkwoord *apo-pleō* betekent 'wegvaren'.

.1	ἀποπλεῖν	apo-plein	wegvaren
.2	ἀπέπλευσαν	ap-epleusan	zij zijn weggevaren (aor)
.3	ἀποπλεύσαντες	apo-pleusantes	wegvarend (1 mv m; aor)

Hand.	13:4	Dezen ... trokken naar Seleucië en **voeren** vandaar naar Cyprus;	.2
	14:26	en vandaar **voeren zij** naar Antiochië,	.2
	20:15	en, vandaar **weggevaren**, kwamen wij de volgende dag voor Chios	.3
	27:1	toen het beslist was, dat wij naar Italië zouden **afvaren**,	.1

587	**ἀποπλύνω**	**apo-plunō**

Het werkwoord *apo-plunō* betekent '(aan de oever) wassen, spoelen'.

In tegenstelling tot *578 apo-louō* en *583 apo-niptō* betreft *apo-plunō* het wassen van vooral kleren of ook visnetten (Luc.5:2) aan de oever van een rivier, meer of zee.

.1	ἀπέπλυναν	ap-eplunan	zij hebben gespoeld (aor)

Luc.	5:2	De vissers waren eruit gegaan en **spoelden** de netten.	°°

588	**ἀποπνίγω**	**apo-pnigō**

Het werkwoord *apo-pnigō* betekent 'wurgen, smoren, verstikken'.

In de gelijkenis van de zaaier staat dat de dorens een deel van het zaad 'verstikten' (bv. Matt.13:7). De kudde zwijnen waar het legioen demonen in was gegaan, stormde het meer in en 'stikte' in het water (Luc.8:33).

.1	ἀπέπνιξαν	ap-epnixan	zij hebben verstikt (aor)
.2	ἀπεπνίγη	ap-epnigē	hij is gestikt (aor pass)

Matt.	13:7	Een ander deel viel op de dorens en de dorens kwamen op en **verstikten** het.	.1°°
Luc.	8:7	en de dorens kwamen tegelijk op en **verstikten** het.	.1
	8:33	en de kudde stormde langs de helling het meer in en **verdronk**.	.2

589	**ἀπορέω**	**aporeō**

Het werkwoord *aporeō* betekent in zowel actieve als mediale vormen 'in onzekerheid verkeren, in verlegenheid zijn, zich geen raad weten'.

De mediale vormen zijn in het NT gebruikelijker; een actieve vorm komt alleen voor in

Marc.6:20: Herodes 'wist zich geen raad' of 'zat vol vragen', als hij Johannes de Doper had horen spreken.

.1	ἀποροῦμαι	aporoumai	ik ben in verlegenheid (med)
.2	ἀπορούμενος	aporoumenos	in verlegenheid zijnde (1 ev m; med)
.3	ἀπορούμενοι	aporoumenoi	in verlegenheid zijnde (1 mv m; med)
.[4]	ἠπόρει	ēporei	hij was in verlegenheid
.[5]	ἀπορεῖσθαι	aporeisthai	in verlegenheid zijn (med)

Marc.	6:20	en als hij hem gehoord had, **was hij in** grote **verlegenheid**,	.[4]''
Luc.	24:4	terwijl zij daarvoor **in verlegenheid waren**,	.[5]''
Joh.	13:22	De discipelen zagen elkander aan, **in het onzekere**, van wie Hij sprak.	.3
Hand.	25:20	**daar ik** met het onderzoek hiervan **verlegen was**,	.2
2Cor.	4:8	in alles zijn wij ... **om raad verlegen**, doch niet radeloos;	.3
Gal.	4:20	want **ik ben in zorg** over u.	.1

590 ἀπορία aporia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aporia* betekent 'radeloosheid, afwezigheid van zicht op de juiste handelwijze'.

Jezus zegt dat in de eindtijd het bulderen van zee en branding zal veroorzaken dat mensen niet meer weten wat ze moeten doen (Luc.21:25).

.1	ἀπορίᾳ	aporiāi	radeloosheid (3)

Luc. 21:25 er zullen tekenen zijn ... en ... radeloze angst ... vanwege het bulderen
letterlijk: ... en angst, in **radeloosheid** vanwege het bulderen

591 ἀπορρίπτω apo-rriptō

Het werkwoord *apo-rriptō* betekent (1) '(er)af werpen, wegwerpen', en (2) 'zich (er)af werpen, zich wegwerpen'.

In het NT komt alleen de tweede betekenis voor: de schipbreukelingen die konden zwemmen moesten 'overboord springen' (Hand.27:43).

.1	ἀπορρίψαντας	apo-rripsantas	zich (er)af werpend (4 mv m; aor)

Hand. 27:43 dat wie ... konden, ... over boord zouden springen om aan land te komen;
letterlijk: dat wie konden, **overboord springend** aan land zouden komen

592 ἀπορφανίζω ap-orphanizō

Het werkwoord *ap-orphanizō* betekent 'tot wees maken, van familieleden beroven'.

Het gebruik van *ap-orphanizō* beperkt zich niet tot de situatie dat kinderen ouders – door de

dood – verliezen, hoewel deze situatie wel past bij de meest letterlijke betekenis van het woord (vgl. *3220 orphanos* 'wees'): in overdrachtelijke zin beschouwt Paulus zich als wees als hij door een grote afstand van de Thessalonicenzen gescheiden is (1Thess.2:17).

.1 ἀπορφανισθέντες ap-orphanisthentes (van familie) beroofd (1 mv m; aor pass)

1Thess. 2:17 **die** ... naar het oog, niet naar het hart, van u **beroofd zijn geweest**, .

---

593 ἀποσκευάζω apo-skeuazō

Het werkwoord *apo-skeuazō* betekent zowel in actieve als in mediale vormen '(spullen) uit de weg ruimen, (bagage) weghalen'.

Gewoonlijk is datgene wat men uit de weg ruimt, meubilair, huisraad, bagage en dat soort spullen (vgl. *4026 skeuos* 'spul, gebruiksvoorwerp').

.1 ἀποσκευασάμενοι apo-skeuasamenoi (spullen) uit de weg ruimend (1 mv m; aor med)

Hand. 21:15 En na die dagen **maakten** wij **ons reisvaardig en** gingen op naar Jeruzalem; ∞

---

594 ἀποσκίασμα aposkiasma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *aposkiasma* betekent 'schaduw, verduistering'.

Bij God, de Vader der lichten, is geen *tropēs aposkiasma* 'verduistering van ommekeer' (Jac.1:17). Wat dit betekent is niet geheel duidelijk. Misschien is hier te denken aan de duisternis die intreedt door de wisselende stand van hemellichamen.

.1 ἀποσκίασμα aposkiasma schaduw (1/4)

Jac. 1:17 de Vader der lichten, bij wie geen verandering is of **zweem** van ommekeer.

---

595 ἀποσπάω apo-spaō

Het werkwoord *apo-spaō* betekent 'wegtrekken' en in mediale (en passieve) vormen 'weggetrokken worden, zich wegtrekken, zich met moeite verwijderen'.

In de letterlijke betekenis wordt het woord gebruikt als het bijvoorbeeld gaat over het 'trekken' van een zwaard uit de schede (Matt.26:51).

In figuurlijke zin wordt gesproken van 'wegtrekken' wanneer mensen met moeite van elkaar gescheiden kunnen worden. Dit geldt zowel in het geval van dwaalleraars die discipelen onthechten aan hun vroegere leermeesters of aan de ware leer (Hand.20:30) als in het geval van Paulus en de zijnen die het moeite kostte om afscheid te nemen van de oudsten van Efeze (Hand.21:1; vgl. Luc.22:41).

.1 ἀποσπᾶν apo-span wegtrekken
.2 ἀπέσπασεν ap-espasen hij heeft weggetrokken (aor)

.3	ἀπεσπάσθη	ap-espasthē	hij heeft zich weggetrokken (aor pass)
.4	ἀποσπασθέντας	apo-spasthentas	zich weggetrokken hebbend (4 mv m; aor pass)

Matt.	26:51	één van die bij Jezus waren ... **trok** zijn zwaard en hij trof de slaaf	.2
Luc.	22:41	En Hij **zonderde Zich** van hen **af**, ongeveer een steenworp ver,	.3
Hand.	20:30	die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te **trekken**.	.1
	21:1	**nadat wij ons** van hen **hadden losgescheurd**,	.4

596 ἀποστασία apostasia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apostasia* betekent '(het) afstand nemen, (het) afvallig worden, afvalligheid, afval'.

.1	ἀποστασία	apostasia	afvalligheid (1)
.2	ἀποστασίαν	apostasian	afvalligheid (4)

Hand.	21:21	dat gij alle Joden onder de heidenen **afval** van Mozes leert,	.2
2Thess.	2:3	eerst moet de **afval** komen en de mens der wetteloosheid zich openbaren,	.1

597 ἀποστάσιον apostasion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *apostasion* betekent '(officieel) bewijs van afstand doen'.

Van oorsprong is *apostasion* een woord uit de wereld van handel en recht. In bijvoorbeeld een situatie van kopen en verkopen zorgt de verkoper voor een 'bewijs van overdracht'. In het NT treffen we het joodse gebruik aan dat een man die afstand van zijn vrouw wil nemen, d.w.z. die wil scheiden, zorgt voor een (schriftelijk) 'bewijs van echtscheiding'.

.1	ἀποστάσιον	apostasion	bewijs van afstand doen (1/4)
.2	ἀποστασίου	apostasiou	bewijs van afstand doen (2)

Matt.	5:31	Al wie zijn vrouw wegzendt, moet haar een **scheidbrief** geven.	.1
	19:7	Waarom heeft Mozes dan bevolen een **scheidbrief** te geven	.2
Marc.	10:4	Zij zeiden: Mozes heeft toegestaan een **scheidbrief** te schrijven	.2

597II ἀποστεγάζω apo-stegazō

Het werkwoord *apo-stegazō* betekent 'het dak weghalen van'.

Gewoonlijk wordt met een vierde naamval aangegeven waarvan men het dak weghaalt, bijvoorbeeld van een tempel. Wanneer men in Marc.2:4 voor *4104 stegē* de betekenis 'dak' handhaaft (vgl. de NBG-vertaling), is men verplicht *apo-stegazō* een ongebruikelijke betekenis 'weghalen' in plaats van 'het dak weghalen van' toe te schrijven. Beter is het om hier *stegē* de niet ongebruikelijke betekenis 'overdekte ruimte, kamer' toe te kennen, zodat *apo-stegazō* zijn normale betekenis kan houden, en bovendien de opmerking 'waar Hij was' direct na het woord *stegē* beter op zijn plaats is.

.1	ἀπεστέγασαν	ap-estegasan	zij hebben het dak weggehaald (aor)

Marc. 2:4 **namen zij** de dakbedekking **weg** boven de plaats, waar Hij was.

598	ἀποστέλλω	apo-stellō

Het werkwoord *apo-stellō* betekent '(met een opdracht of voor een bepaald doel bij zich vandaan) zenden, wegzenden, uitzenden'.

In tegenstelling tot *3463 pempō* dat meer de aandacht vestigt op het 'zenden' op zich, roept *apo-stellō* de gedachte op aan een opdracht die aan het gezonden worden verbonden is (vgl. Hand.10:5 met Hand.10:8). De opdracht bestaat bijvoorbeeld uit het overbrengen van een boodschap (bv. Hand.15:27) of het verrichten van een executie (Marc.6:27). In veel gevallen betreft de opdracht het verkondigen van het koninkrijk van God of het Evangelie (bv. Matt.15:24).

Een constructie als *apo-steilas an-eilen* 'met een opdracht uitzendend bracht hij om' wil zeggen dat de dader niet persoonlijk, maar via een opdracht aan anderen de daad verricht: 'hij liet ombrengen' (Matt.2:16; vgl. bv. Marc.6:17 of Hand.7:14).

.1	ἀποστέλλω	apo-stellō	ik zend – (dat) ik zend
.2	ἀποστέλλει	apo-stellei	hij zendt
.3	ἀποστέλλουσιν	apo-stellousin	zij zenden – zendend (3 mv m/o)
.4	ἀποστέλλῃ	apo-stellēi	(dat) hij zendt
.5	ἀποστέλλειν	apo-stellein	zenden
.6	ἀποστελῶ	apo-stelō	ik zal zenden
.7	ἀποστελεῖ	apo-stelei	hij zal zenden
.8	ἀπέστειλα	ap-esteila	ik heb gezonden (aor)
.9	ἀπέστειλας	ap-esteilas	jij hebt gezonden (aor)
.10	ἀπέστειλεν	ap-esteilen	hij heeft gezonden (aor)
.11	ἀπέστειλαν	ap-esteilan	zij hebben gezonden (aor)
.12	ἀποστείλῃ	apo-steilēi	(dat) hij zendt (aor)
.13	ἀπόστειλον	apo-steilon	zend! (aor)
.14	ἀποστεῖλαι	apo-steilai	zenden (aor)
.15	ἀποστείλας	apo-steilas	zendend (1 ev m; aor)
.16	ἀποστείλαντα	apo-steilanta	zendend (4 ev m; aor – 1/4 ev o; aor)
.17	ἀποστείλαντες	apo-steilantes	zendend (1 mv m; aor)
.18	ἀπέσταλκα	ap-estalka	ik heb gezonden
.19	ἀπέσταλκεν	ap-estalken	hij heeft gezonden
.20	ἀπεστάλκαμεν	ap-estalkamen	wij hebben gezonden
.21	ἀπεστάλκατε	ap-estalkate	jullie hebben gezonden
.22	ἀπεστάλκασιν	ap-estalkasin	zij hebben gezonden
.23	ἀποστελλόμενα	apo-stellomena	gezonden wordend (1/4 mv o; med)
.24	ἀπεστάλην	ap-estalēn	ik ben gezonden (aor pass)
.25	ἀπεστάλη	ap-estalē	hij is gezonden (aor pass)
.26	ἀποσταλῶσιν	apo-stalōsin	(dat) zij gezonden worden (aor pass)
.27	ἀποσταλέντι	apo-stalenti	gezonden wordend (3 ev m/o; aor pass)
.28	ἀπέσταλμαι	ap-estalmai	ik ben gezonden (med)

.29	ἀπεσταλμένος	ap-estalmenos	gezonden (1 ev m; med)
.30	ἀπεσταλμένοι	ap-estalmenoi	gezonden (1 mv m; med)
.31	ἀπεσταλμένους	ap-estalmenous	gezonden (4 mv m; med)
.32	ἀπεσταλμένα	ap-estalmena	gezonden (1/4 mv o; med)
.[33]	ἀποστείλω	apo-steilō	(dat) ik zend (aor)
.[34]	ἀποστείλαντας	apo-steilantas	zendend (4 mv m; aor)
.[35]	ἀπέσταλκαν	ap-estalkan	zij hebben gezonden

Matt.	2:16	ontstak hij in hevige toorn en zond bevel om in Betlehem ... om te brengen, letterlijk: ... en **(knechten) zendend** bracht hij in Betlehem ... om,	.15
	8:31	Indien Gij ons uitdrijft, laat ons dan in de kudde zwijnen varen.	.13"
	10:5	Deze twaalf **heeft** Jezus **uitgezonden**	.10
	10:16	Zie, **Ik zend** u als schapen midden onder wolven;	.1
	10:40	en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, **die** Mij **gezonden heeft**.	.16
	11:10	Zie, **Ik zend** mijn bode voor uw aangezicht **uit**,	.1
	13:41	De Zoon des mensen **zal** zijn engelen **uitzenden**	.7
	14:35	**zonden zij bericht** in die gehele omgeving,	.11
	15:24	**Ik ben** slechts **gezonden** tot de verloren schapen van het huis Israëls.	.24
	20:2	**zond hij** hen in zijn wijngaard.	.10
	21:1	toen **zond** Jezus twee discipelen **uit**, tot wie Hij zeide:	.10
	21:3	**Hij zal** ze terstond **(terug) zenden**.	.7/.2
	21:34	**zond hij** zijn slaven naar die pachters ... om in ontvangst te nemen.	.10
	21:36	**Hij zond** weder andere slaven, nog meer dan eerst,	.10
	21:37	**zond hij** zijn zoon tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien.	.10
	22:3	En **hij zond** zijn slaven **uit** om de ter bruiloft genodigden te roepen,	.10
	22:4	Wederom **zond hij** andere slaven **uit**,	.10
	22:16	En **zij zonden** tot Hem hun leerlingen, met de Herodianen, die zeiden:	.3
	23:34	Daarom, zie, **Ik zend** tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden.	.1
	23:37	Jeruzalem, Jeruzalem, dat ... stenigt, **wie** tot u **gezonden zijn**,	.31
	24:31	En **Hij zal** zijn engelen **uitzenden** met luid bazuingeschal	.7
	27:19	Terwijl hij nu op de rechterstoel zat, **zond** zijn vrouw hem de boodschap:	.10
Marc.	1:2	**Ik zend** mijn bode voor uw aangezicht **uit**, die uw weg bereiden zal;	.1
	3:14	en opdat **Hij** hen **zou uitzenden** om te prediken,	.4
	3:31	en buiten staande **zonden zij** iemand tot Hem om Hem te roepen.	.11
	4:29	Wanneer dan de vrucht rijp is, **laat hij er** terstond de sikkel **in slaan**,	.2
	5:10	En hij smeekte Hem dringend hen niet buiten het land te zenden. letterlijk: ... dat **Hij** hen niet buiten het land **zendt**.	.12
	6:7	En Hij riep de twaalven tot Zich en begon hen **uit te zenden**,	.5
	6:17	hij, Herodes, had Johannes laten grijpen en geboeid gevangen gezet, letterlijk: hij, Herodes, had, **(knechten) zendend**, Johannes gegrepen ...	.15
	6:27	En terstond **zond** de koning een scherprechter	.15
	8:26	En **Hij zond** hem naar huis en zeide: Ga het dorp zelfs niet in.	.10
	9:37	wie Mij ontvangt, ontvangt niet Mij, maar Hem, **die** Mij **gezonden** heeft.	.16
	11:1	**zond Hij** twee van zijn discipelen **uit**,	.2
	11:3	en terstond **zendt Hij** het **weder** hierheen.	.7/.2
	12:2	En **hij zond** op zijn tijd een slaaf naar de pachters	.10

Marc.	12:3	En **zij** grepen hem, sloegen hem en **zonden** hem met lege handen **weg**.	.11
	12:4	En weder **zond hij** tot hen een andere slaaf	.10
		SV en die stenigden **zij** ... en **zonden** hem **heen**.	.11°°
	12:5	En **hij zond** een andere en die doodden zij,	.10
	12:6	ten laatste **zond hij** deze tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien.	.10
	12:13	En **zij zonden** tot Hem enige van de Farizeeën en van de Herodianen	.3
	13:27	En dan **zal Hij** zijn engelen **uitzenden** en zijn uitverkorenen verzamelen	.7
	14:13	En **Hij zond** twee van zijn discipelen **uit**	.2
Luc.	1:19	**ik ben uitgezonden** om tot u te spreken en u deze blijmare te verkondigen.	.24
	1:26	**werd** de engel Gabriël van God **gezonden** naar een stad in Galilea,	.25
	4:18	**Hij heeft** Mij **gezonden** (19) om aan gevangenen loslating te verkondigen ...,	.19
		om verbrokenen **heen te zenden** in vrijheid,	.14
	4:43	moet Ik het evangelie ... verkondigen, want daartoe **ben Ik uitgezonden**.	.28/.24
	7:3	Toen hij van Jezus hoorde, **zond hij** enige oudsten der Joden tot Hem	.10
	7:20	zeiden zij: Johannes de Doper **heeft** ons tot U **gezonden**,	.19/.10
	7:27	Zie, **Ik zend** mijn bode voor uw aangezicht **uit**,	.1
	9:2	En **Hij zond** hen **uit** om het Koninkrijk Gods te verkondigen	.10
	9:48	en een ieder, die Mij ontvangt, ontvangt Hem, **die** Mij **gezonden heeft**.	.16
	9:52	en **Hij zond** boden voor Zich **uit**.	.10
	10:1	**Hij zond** hen twee aan twee voor Zich **uit** naar alle steden en plaatsen,	.10
	10:3	Gaat heen, zie, **Ik zend** u als lammeren midden onder wolven.	.1
	10:16	en wie Mij verwerpt, verwerpt Hem, **die** Mij **gezonden heeft**.	.16
	11:49	Daarom zegt ook de wijsheid Gods: **Ik zal** tot hen **zenden** profeten	.6
	13:34	Jeruzalem, Jeruzalem, dat ... stenigt **wie** tot u **gezonden zijn**,	.31
	14:17	En **hij zond** zijn slaaf **uit** tegen het uur van de maaltijd	.10
	14:32	dan **zendt** hij ... een gezantschap **en** vraagt om de vredesvoorwaarden.	.15
	19:14	Doch zijn burgers haatten hem en **zonden** hem een gezantschap achterna	.11
	19:29	dat **Hij** twee van zijn discipelen **uitzond**,	.10
	19:32	En zij, **die uitgezonden waren**, gingen heen en vonden het,	.30
	20:10	En toen het de tijd was, **zond hij** een slaaf tot de pachters,	.10
	20:20	En om Hem na te gaan **zonden zij** spionnen **uit**,	.11
	22:8	En **Hij zond** Petrus en Johannes **uit**, zeggende: Gaat heen,	.10
	22:35	Toen **Ik** u **uitzond** zonder beurs of reiszak of sandalen,	.8
	24:49	SV En ziet, **Ik zend** de belofte mijns Vaders op u;	.1°°
Joh.	1:6	Er trad een mens op, van God **gezonden**, wiens naam was Johannes;	.29
	1:19	toen de Joden uit Jeruzalem priesters en Levieten tot hem **zonden**	.11
	1:24	En er waren sommigen **afgezonden** uit de Farizeeën.	.30
	3:17	Want God **heeft** zijn Zoon niet in de wereld **gezonden**,	.10
	3:28	Ik ben de Christus niet, maar ik ben voor Hem uit **gezonden**.	.29
	3:34	Want Hij, die God **gezonden heeft**, die spreekt de woorden Gods,	.10
	4:38	**Ik heb** u **uitgezonden** om ... te maaien, wat u geen arbeid heeft gekost;	.8
	5:33	**Gij hebt** tot Johannes **gezonden** en hij heeft van de waarheid getuigd;	.21
	5:36	die werken, die Ik doe, getuigen van Mij, dat de Vader Mij **gezonden heeft**.	.19
	5:38	want die **Hij gezonden heeft**, gelooft gij niet.	.10
	6:29	Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die **Hij gezonden heeft**.	.10
	6:57	Gelijk de levende Vader Mij **gezonden heeft** en Ik leef door de Vader,	.10
	7:29	Ik ken Hem, want Ik kom van Hem en **Hij heeft** Mij **gezonden**.	.10

	7:32	en de overpriesters en de Farizeeën **zonden** dienaars om Hem te grijpen.	.11
	8:42	want Ik ben niet van Mijzelf gekomen, maar **Hij heeft** Mij **gezonden**.	.10
	9:7	Siloam, hetgeen vertaald wordt door: **uitgezonden**.	.29
	10:36	die de Vader geheiligd en in de wereld **gezonden heeft**,	.10
	11:3	De zusters dan **zonden** Hem bericht: Here, zie, die Gij liefhebt, is ziek.	.11
	11:42	opdat zij geloven, dat **Gij** Mij **gezonden hebt**.	.9
	17:3	dat zij U kennen ... en Jezus Christus, die **Gij gezonden hebt**.	.9
	17:8	en zij hebben geloofd, dat **Gij** Mij **gezonden hebt**.	.9
	17:18	Gelijk **Gij** Mij **gezonden hebt** in de wereld,	.9
		heb ook **Ik** hen **gezonden** in de wereld;	.8
	17:21	opdat de wereld gelove, dat **Gij** Mij **gezonden hebt**.	.9
	17:23	opdat de wereld erkenne, dat **Gij** Mij **gezonden hebt**,	.9
	17:25	maar Ik ken U, en dezen weten, dat **Gij** Mij **gezonden hebt**;	.9
	18:24	Annas dan **zond** Hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester.	.10
	20:21	Gelijk de Vader Mij **gezonden heeft**, zend Ik ook u.	.19
Hand.	3:20	en **Hij** de Christus, die voor u tevoren bestemd was, Jezus, **zende**;	.12
	3:26	God **heeft** ... voor u zijn Knecht doen opstaan en Hem tot u **gezonden**,	.10
	5:21	en **zij zonden** dienaars naar de kerker om hen te laten voorkomen.	.11
	7:14	En Jozef **zond heen om** zijn vader Jakob te laten komen	.15
	7:34	en nu, kom hier, **laat Ik** u naar Egypte **zenden**.	.6/.[33]
	7:35	Deze Mozes ... **heeft** God als een overste en bevrijder **gezonden**,	.10/.19
	8:14	**zonden zij** tot hen Petrus en Johannes,	.11
	9:17	Saul, broeder, de Here **heeft** mij **gezonden**, Jezus,	.19
	9:38	**zonden** de discipelen ... twee mannen tot hem met het verzoek: Kom ... tot ons.	.11
	10:8	en nadat hij hun alles uitgelegd had, **zond hij** hen naar Joppe.	.10
	10:17	daar waren de mannen, **die** door Cornelius **afgezonden waren**, ... gekomen,	.30
	10:20	reis, zonder bezwaar te maken, met hen mede, want **Ik heb** hen **gezonden**.	.18
	10:21	SV **die** door Cornelius tot hem **gezonden waren**,	.31°
	10:36	naar het woord, dat **Hij heeft doen brengen** aan de kinderen Israëls	.10
	11:11	**die** uit Caesarea tot mij **waren gezonden**.	.30
	11:13	**Zend** iemand naar Joppe en nodig Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus;	.13
	11:30	dit deden zij ook **en zij zonden** het aan de oudsten	.17
	13:15	En na de voorlezing ... lieten de oversten der synagoge hun vragen:	.11
		letterlijk: ... **zonden** de oversten der synagoge tot hen, zeggende:	
	13:26	tot ons **is** deze heilsboodschap **gezonden**.	.25°°
	15:27	**Wij hebben** dan Judas en Silas **gezonden**,	.20
	15:33	werden zij ... gezonden tot degenen, **die** hen **hadden afgevaardigd**.	.[34]''
	16:35	**zonden** de hoofdlieden de gerechtsdienaars	.11
	16:36	SV De hoofdmannen **hebben gezonden**, dat gij zoudt los gelaten worden;	.22/.[35]
	19:22	**hij zond** twee ... naar Macedonië, **maar** hij bleef zelf ... in Asia.	.15
	26:17	u verkiezende uit dit volk en de heidenen, waarheen **Ik** u **zend**,	.1°°
	28:28	Het zij u dan bekend, dat dit heil Gods aan de heidenen **gezonden is**;	.25
Rom.	10:15	En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn?	.26
		letterlijk: ... indien **zij** niet **gezonden worden**.	
1Cor.	1:17	Want Christus **heeft** mij niet **gezonden** om te dopen,	.10
2Cor.	12:17	Heb ik mij dan ... bevoordeeld door iemand van hen, die **ik** tot u **zond**?	.18
2Tim.	4:12	Tychikus **heb ik** naar Efeze **gezonden**.	.8

Hebr.	1:14	**die uitgezonden worden** ten dienste van hen, die het heil zullen beërven?	.23
1Petr.	1:12	de Heilige Geest, **die** van de hemel **gezonden is**,	.27
1Joh.	4:9	dat God zijn eniggeboren Zoon **gezonden heeft** in de wereld,	.19
	4:10	maar dat **Hij** ons heeft liefgehad en zijn Zoon **gezonden heeft**	.10
	4:14	dat de Vader de Zoon **gezonden heeft** als Heiland der wereld.	.19
Openb.	1:1	welke Hij door de zending van zijn engel ... heeft te kennen gegeven. letterlijk: welke Hij **zendend** door zijn engel heeft te kennen gegeven.	.15
	5:6	dit zijn de zeven Geesten Gods, **uitgezonden** over de gehele aarde.	.32./30./23
	22:6	de Here, de God van de geesten der profeten, **heeft** zijn engel **gezonden**	.10

599 ἀποστερέω apo-stereō

Het werkwoord *apo-stereō* betekent '(be)roven, (be)stelen'.

Zowel wie men besteelt als wat men steelt, kan men in een vierde naamval bij *apo-stereō* vermelden; in het eerste geval kan dan nog in een tweede naamval genoemd worden waarvan men iemand berooft. Deze twee mogelijkheden veroorzaken dat *ap- esterēmenos* zowel 'gestolen' (bv. Jac.5:4: 'gestolen' loon) als 'beroofd' (zie 1Tim.6:5: 'beroofd' van de waarheid) kan betekenen.

.1	ἀποστερεῖτε	apo-stereite	jullie beroven – berooft!
.2	ἀποστερεῖτε	apo-stereite	zie 1
.3	ἀποστερήσῃς	apo-sterēsēis	(dat) jij berooft (aor)
.4	ἀποστερεῖσθε	apo-stereisthe	jullie worden beroofd (med) – wordt beroofd! (med)
.5	ἀπεστερημένος	ap-esterēmenos	beroofd (1 ev m; med)
.6	ἀπεστερημένων	ap-esterēmenōn	beroofd (2 mv m/v/o; med)

Marc.	10:19	**gij zult** niet **ontvreemden**, eer uw vader en moeder.	.3
1Cor.	6:7	Waarom **laat gij u** niet liever **te kort doen**?	.4
	6:8	Maar zelf doet gij onrecht en **doet gij te kort**, en dat aan broeders.	.1
	7:5	**Onthoudt** dat elkander niet, tenzij met onderling goedvinden	.2
1Tim.	6:5	mensen **die** ... **het spoor** der waarheid **bijster geraakt zijn**,	.6
Jac.	5:4	Zie, het loon, **dat** door u **is ingehouden** van de arbeiders, ... schreeuwt,	.5°°

600 ἀποστολή apostolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apostolē* betekent in ruimere zin 'uitzending (met een opdracht), missie', maar wordt in het NT uitsluitend gebruikt voor 'apostelschap, (het) apostel zijn'.

.1	ἀποστολήν	apostolēn	apostelschap (4)
.2	ἀποστολῆς	apostolēs	apostelschap (2)

Hand.	1:25	om de plaats van deze dienst en dit **apostelschap** in te nemen,	.2
Rom.	1:5	door wie wij genade en het **apostelschap** ontvangen hebben	.1

Gal.	2:8	die Petrus kracht gaf om apostel te zijn voor de besnedenen, letterlijk: die Petrus kracht gaf tot **apostelschap** voor de besnedenen,	.1

601	**ἀπόστολος**	**apostolos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *apostolos* betekent 'afgezant, bode, vertegenwoordiger, apostel'.

In het algemeen kan men zeggen dat een *apostolos* iemand is die met een bepaalde opdracht door een hogere autoriteit uitgezonden is en die die hogere autoriteit dan ook vertegenwoordigt (vgl. *598 apo-stellō*). De opdrachtgever is bijvoorbeeld heel algemeen een superieur (Joh.13:16), of een gemeente (Fil.2:25; 2Cor.8:23).

In het NT is vaak Jezus de opdrachtgever. Wanneer Jezus twaalf discipelen uitkiest om zonder Hem, maar met Zijn autoriteit en opdracht een zendingstocht te gaan maken, worden ze *apostoloi* genoemd voorzover het die zendingstocht betreft (Luc.6:13); na hun terugkeer bij Jezus (Marc.6:30) worden ze weer 'discipelen' genoemd (Marc.6:35). Na Jezus' hemelvaart is het uitgezonden zijn voor de elf – Judas is weggevallen – definitiever van aard (zie Hand.1:26). In de aanhef van zijn brieven noemt ook Paulus meestal Jezus Christus als de opdrachtgever die hij vertegenwoordigt (bijv. 1Cor.1:1).

Wanneer Jezus of God de Vader als opdrachtgever en de verkondiging van het Evangelie als opdracht zo vanzelfsprekend zijn geworden dat ze niet meer apart vermeld worden en niet uit de context te halen zijn, nadert de betekenis van *apostolos* het Nederlandse 'apostel': de opdrachtgever is hier bij de betekenis van *apostolos* inbegrepen (bv. Hand.14:14; Openb.2:2).

.1	ἀπόστολος	apostolos	apostel (1)
.2	ἀπόστολον	apostolon	apostel (4)
.3	ἀποστόλου	apostolou	apostel (2)
.4	ἀπόστολοι	apostoloi	apostelen (1)
.5	ἀποστόλους	apostolous	apostelen (4)
.6	ἀποστόλων	apostolōn	apostelen (2)
.7	ἀποστόλοις	apostolois	apostelen (3)

Matt.	10:2	En dit zijn de namen van de twaalf **apostelen**:	.6
Marc.	3:14	En Hij stelde er twaalf aan, opdat zij met Hem zouden	.5*
	6:30	En de **apostelen** kwamen weder samen bij Jezus	.4
Luc.	6:13	Hij ... koos er twaalf uit, die Hij ook **apostelen** noemde:	.5
	9:10	En toen de **apostelen** teruggekeerd waren, verhaalden zij Hem alles,	.4
	11:49	Ik zal tot hen zenden profeten en **apostelen**	.5
	17:5	En de **apostelen** zeiden tot de Here: Geef ons meer geloof.	.4
	22:14	toen het uur aangebroken was, ging Hij aanliggen en de **apostelen** met Hem.	.4
	24:10	En de anderen, die met haar waren, zeiden dit aan de **apostelen**.	.5
Joh.	13:16	een slaaf staat niet boven zijn heer, noch een **gezant** boven zijn zender.	.1
Hand.	1:2	nadat Hij aan de **apostelen** ... zijn bevelen had gegeven;	.7
	1:26	en hij werd gekozen verklaard bij de elf **apostelen**.	.6
	2:37	en zij zeiden tot Petrus en de andere **apostelen**: Wat moeten wij doen,	.5
	2:42	En zij bleven volharden bij het onderwijs der **apostelen**	.6

Hand.	2:43	en vele wonderen en tekenen geschiedden door de **apostelen**.	.6
	4:33	En met grote kracht gaven de **apostelen** hun getuigenis	.4
	4:35	(34) ... want allen ... legden die aan de voeten der **apostelen**;	.6
	4:36	Jozef, die van de **apostelen** de bijnaam Barnabas gekregen had	.6
	4:37	die eigenaar was van een akker, ... legde het aan de voeten der **apostelen**.	.6
	5:2	en bracht een zeker deel en legde het aan de voeten der **apostelen**.	.6
	5:12	En door de handen der **apostelen** geschiedden vele tekenen en wonderen	.6
	5:18	en zij sloegen de handen aan de **apostelen**	.5
	5:29	Maar Petrus en de **apostelen** antwoordden en zeiden:	.4
	5:34	SV Gamaliël ... gebood, dat men de **apostelen** ... zou doen buiten staan.	.5°°
	5:40	en na de **apostelen** voorgeroepen te hebben, lieten zij hen geselen	.5
	6:6	hen stelden zij voor de **apostelen**,	.6
	8:1	en allen werden verstrooid ..., met uitzondering van de **apostelen**.	.6
	8:14	Toen nu de **apostelen** ... hoorden, dat Samaria het woord Gods had aanvaard,	.4
	8:18	dat door de handoplegging der **apostelen** de Geest werd gegeven,	.6
	9:27	Maar Barnabas trok zich zijner aan en bracht hem bij de **apostelen**	.5
	11:1	De **apostelen** ... hoorden, dat ook de heidenen ... aangenomen hadden.	.4
	14:4	sommigen waren voor de Joden, anderen voor de **apostelen**.	.7
	14:14	Maar toen de **apostelen** ... dat hoorden, scheurden zij hun mantels	.4
	15:2	droegen zij ... op zich tot de **apostelen** en oudsten ... te begeven	.5
	15:4	werden zij door de gemeente, de **apostelen** en de oudsten ontvangen	.6
	15:6	En de **apostelen** en de oudsten vergaderden	.4
	15:22	Toen besloten de **apostelen** ... mannen uit hun midden te kiezen	.7
	15:23	De **apostelen** en oudsten groeten als broeders de broeders uit de heidenen	.4
	15:33	SV lieten de broeders hen weer gaan met vrede, tot de **apostelen**.	.5°°
	16:4	die door de **apostelen** en de oudsten te Jeruzalem genomen waren,	.6
Rom.	1:1	Paulus, een dienstknecht van Christus Jezus, een geroepen **apostel**,	.1
	11:13	Juist omdat ik **apostel** der heidenen ben, acht ik dit de heerlijkheid	.1
	16:7	Groet Andronikus en Junias, ..., mannen onder de **apostelen** in aanzien,	.7
1Cor.	1:1	Paulus, een geroepen **apostel** van Christus Jezus door de wil van God,	.1
	4:9	dat God ons, **apostelen**, de laatste plaats heeft aangewezen	.5
	9:1	SV Ben ik niet een **apostel**? Ben ik niet vrij?	.1°°
	9:1	Ben ik niet vrij? Ben ik geen **apostel**?	.1▾▾
	9:2	Indien ik voor anderen geen **apostel** ben, voor u toch zeker wèl;	.1
	9:5	gelijk ook de andere **apostelen** en de broeders des Heren en Kefas?	.4
	12:28	En God heeft sommigen aangesteld in de gemeente, ten eerste **apostelen**,	.5
	12:29	Zijn zij soms allen **apostelen**? Allen profeten? Allen leraars?	.4
	15:7	Vervolgens is Hij verschenen aan Jakobus, daarna aan al de **apostelen**;	.7
	15:9	Want ik ben de geringste der **apostelen**,	.6
		niet waard een **apostel** te heten,	.1
2Cor.	1:1	Paulus, door de wil van God een **apostel** van Christus Jezus,	.1
	8:23	anderzijds zijn onze broeders **afgevaardigden** der gemeenten	.4
	11:5	Ik acht .. niet te hebben ondergedaan voor die onvergelijkelijke **apostelen**.	.6
	11:13	bedrieglijke arbeiders, die zich voordoen als **apostelen** van Christus.	.5
	12:11	Immers, in geen enkel opzicht heb ik ondergedaan voor die ... **apostelen**,	.6
	12:12	De tekenen van een **apostel** zijn bij u verricht met alle volharding,	.3

Gal.	1:1	Paulus, een **apostel**, niet vanwege mensen, noch door een mens,	.1
	1:17	ook ben ik niet ... gereisd tot hen, die reeds vóór mij **apostelen** waren,	.5
	1:19	ik zag geen ander van de **apostelen** dan Jakobus, de broeder des Heren.	.6
Ef.	1:1	Paulus, door de wil van God een **apostel** van Christus Jezus,	.1
	2:20	gebouwd op het fundament van de **apostelen** en profeten,	.6
	3:5	zoals het ... geopenbaard is aan de heiligen, zijn **apostelen** en profeten:	.7
	4:11	En Hij heeft zowel **apostelen** als profeten gegeven,	.5
Fil.	2:25	die uw **afgevaardigde** was om mij te helpen in hetgeen ik nodig had.	.2
Col.	1:1	Paulus, door de wil van God een **apostel** van Christus Jezus,	.1
1Thess.	2:6	hoewel wij als **apostelen** van Christus ons hadden kunnen laten gelden;	.4
1Tim.	1:1	Paulus, een **apostel** van Christus Jezus naar de opdracht van God,	.1
	2:7	En ik ben daartoe als een verkondiger en een **apostel** gesteld	.1
2Tim.	1:1	Paulus, een **apostel** van Christus Jezus door de wil Gods	.1
	1:11	En ik ben daartoe aangesteld als verkondiger, **apostel** en leraar.	.1
Tit.	1:1	Paulus, een dienstknecht van God, een **apostel** van Jezus Christus,	.1
Hebr.	3:1	heilige broeders ... richt uw oog op de **apostel** en hogepriester	.2
1Petr.	1:1	Petrus, een **apostel** van Jezus Christus,	.1
2Petr.	1:1	Simeon Petrus, een dienstknecht en **apostel** van Jezus Christus,	.1
	3:2	om aan de woorden te denken ... en aan het gebod uwer **apostelen**	.6
Jud.	17	herinnert u de woorden, die vóór dezen gesproken zijn door de **apostelen**	.6
Openb.	2:2	die zeggen, dat zij **apostelen** zijn, maar het niet zijn,	.5°▾
	18:20	Wees vrolijk over haar, gij hemel en gij heiligen, en gij **apostelen**	.4
	21:14	twaalf fundamenten en daarop de twaalf namen van de twaalf **apostelen**	.6

602 ἀποστοματίζω apo-stomatizō

Het werkwoord *apo-stomatizō* betekent 'laten opzeggen, overhoren, uitvragen (over)'.

.1 ἀποστοματίζειν apo-stomatizein uitvragen

Luc. 11:53 begonnen de schriftgeleerden en de Farizeeën ... Hem **uit te vragen**

603 ἀποστρέφω apo-strephō

Het werkwoord *apo-strephō* betekent in actieve vormen (1) 'afwenden, afkeren, (2) 'terugwenden', en in mediale (en passieve) vormen 'zich afkeren van'.

De eerste betekenis 'afwenden, afkeren' komt in het NT alleen in overdrachtelijke zin voor: een volk 'afvallig maken' (Luc.23:14), goddeloosheden 'afwenden' (Rom.11:26), het oor 'afwenden', d.w.z. niet (willen) luisteren (2Tim.4:4). In Hand.3:26 is ook de betekenis 'zich afkeren' mogelijk.

De tweede betekenis 'terugwenden' komt voor waar Judas de dertig zilverlingen 'terugbrengt' (Matt.27:3) en waar Petrus zijn zwaard in de schede moet 'terugsteken' (Matt.26:52).

De mediale vormen hebben in het NT steeds de overdrachtelijke betekenis van 'verwerpen' (zie bv. 2Tim.1:15).

.1	ἀποστρέφειν	apo-strephein	afwenden
.2	ἀποστρέφοντα	apo-strephonta	afwendend (4 ev m – 1/4 mv o)
.3	ἀποστρέψει	apo-strepsei	hij zal afwenden
.4	ἀποστρέψουσιν	apo-strepsousin	zij zullen afwenden – zullende afwenden (3 mv m/o)
.5	ἀπέστρεψεν	ap-estrepsen	hij heeft afgewend (aor)
.6	ἀπόστρεψον	apo-strepson	wend af! (aor)
.7	ἀποστρεφόμενοι	apo-strephomenoi	zich afwendend (1 mv m; med)
.8	ἀποστρεφομένων	apo-strephomenōn	zich afwendend (2 mv m/v/o; med)
.9	ἀπεστράφησαν	ap-estraphēsan	zij hebben zich afgewend (aor pass)
.10	ἀποστραφῆς	apo-straphēis	(dat) jij je afwendt (aor pass)

Matt.	5:42	Geef hem, die van u vraagt, en **wijs** hem niet **af**, die van u lenen wil.	.10
	26:52	Toen zeide Jezus tot hem: **Breng** uw zwaard **weder** op zijn plaats,	.6
	27:3	**hij bracht** de dertig zilverlingen aan de overpriesters en oudsten **terug**,	.5°°
Luc.	23:14	Gij hebt deze mens ... gebracht als **iemand, die** het volk **afvallig maakt**,	.2
Hand.	3:26	door een ieder uwer **af** te **brengen** van zijn boosheden.	.1
Rom.	11:26	De Verlosser zal ... komen, **Hij zal** goddeloosheden van Jakob **afwenden**.	.3
2Tim.	1:15	Dit weet gij, dat allen in Asia **zich** van mij **hebben afgekeerd**,	.9
	4:4	dat **zij** hun oor van de waarheid **zullen afkeren**	.4
Tit.	1:14	**die zich** van de waarheid **afkeren**.	.8
Hebr.	12:25	**als wij ons afwenden** van Hem, die uit de hemelen (spreekt).	.7

604 ἀποστυγέω apo-stugeō

Het werkwoord *apo-stugeō* betekent 'verafschuwen'.

.1	ἀποστυγοῦντες	apo-stugountes	verafschuwend (1 mv m)

Rom. 12:9 **Weest afkerig van** het kwade, gehecht aan het goede.

605 ἀποσυνάγωγος aposunagōgos

Het bijvoeglijk naamwoord *aposunagōgos* betekent 'uit de synagoge verbannen'.

.1	ἀποσυνάγωγος	aposunagōgos	uit de synagoge verbannen (1 ev m/v)
.2	ἀποσυνάγωγοι	aposunagōgoi	uit de synagoge verbannen (1 mv m/v)
.3	ἀποσυναγώγους	aposunagōgous	uit de synagoge verbannen (4 mv m/v)

Joh.	9:22	dat ... hij **uit de synagoge** zou worden **gebannen**.	.1
	12:42	kwamen zij er niet voor uit, om niet **uit de synagoge** te worden **gebannen**;	.2
	16:2	Men zal u uit de synagoge bannen; letterlijk: Men zal u **uit de synagoge gebannen** maken;	.3

606 ἀποτάσσομαι apo-tassomai

Het werkwoord *apo-tassomai* betekent 'afscheid nemen van, scheiden van'.
Behalve een afscheid van personen (bv. Hand.18:18) treffen we ook een afscheid van bezittingen (Luc.14:33) aan. In het laatste geval wordt ook wel vertaald met 'afstand doen van'.

.1	ἀποτάσσεται	apo-tassetai	hij neemt afscheid van (med)
.2	ἀπετάξατο	ap-etaxato	hij heeft afscheid genomen van (aor med)
.3	ἀποτάξασθαι	apo-taxasthai	afscheid nemen van (aor med)
.4	ἀποταξάμενος	apo-taxamenos	afscheid nemend van (1 ev m; aor med)

Marc.	6:46	En **toen Hij afscheid van** hen **genomen had**, ging Hij naar de berg	.4
Luc.	9:61	maar laat mij eerst **afscheid nemen van** mijn huisgenoten.	.3
	14:33	die niet **afstand doet van** al wat hij heeft,	.1
Hand.	18:18	**nam** hij **afscheid van** de broeders **en** voer weg naar Syrië,	.4
	18:21	SV Maar **hij nam afscheid van** hen,	.2°°
		maar **hij nam afscheid en** zeide:	.4''
2Cor.	2:13	doch **ik nam afscheid van** hen **en** vertrok naar Macedonië.	.4

607 ἀποτελέω apo-teleō

Het werkwoord *apo-teleō* betekent 'tot in een eindtoestand van volkomenheid of volgroeidheid brengen, voltooien, volbrengen'.
Vergelijk *4422 telos* 'einde, doel' en zie ook *4421 teleō* en *1824 epi-teleō*.

.1	ἀποτελεσθεῖσα	apo-telestheisa	voltooid (1 ev v; aor pass)
.[2]	ἀποτελῶ	apo-telō	ik voltooi – (dat) ik voltooi

Luc.	13:32	Zie, **Ik** drijf boze geesten uit en **volbreng** genezingen,	.[2]''
Jac.	1:15	en **als** de zonde **volgroeid is**, brengt zij de dood voort.	.1

608 ἀποτίθεμαι apo-tithemai

Het werkwoord *apo-tithemai* betekent 'van zich verwijderd plaatsen, van zich afleggen, wegdoen'.
In concrete zin betreft de verwijdering vaak kleren die men aanheeft (Hand.7:58) of dingen die men in de hand houdt, bv. stenen, maar ook bijvoorbeeld een persoon die men in de gevangenis wegstopt (Matt.14:3).
In overdrachtelijke zin betreft de verwijdering niet-concrete zaken zoals bijvoorbeeld werken der duisternis (Rom.13:12), toorn, vuile taal, enz. (Col.3:8), of de oude mens (Ef.4:22).

.1	ἀπέθεντο	ap-ethento	zij hebben van zich afgelegd (aor med)
.2	ἀποθώμεθα	apo-thōmetha	(dat) wij van ons afleggen (aor med)
.3	ἀπόθεσθε	apo-thesthe	legt van jullie af! (aor med)
.4	ἀποθέσθαι	apo-thesthai	van zich afleggen (aor med)

.5	ἀποθέμενοι	apo-themenoi	van zich afleggend (1 mv m; aor med)
.[6]	ἀπέθετο	ap-etheto	hij heeft van zich afgelegd (aor med)

Matt. 14:3	Want Herodes **had** Johannes laten grijpen, geboeid en gevangen**gezet**,	.[6]''
Hand. 7:58	En de getuigen **legden** hun mantels **af** aan de voeten van een jonge man,	.1
Rom. 13:12	**Laten wij** dan de werken der duisternis **afleggen**	.2
Ef. 4:22	**dat** gij, wat uw vroegere wandel betreft, de oude mens **aflegt**,	.4
4:25	**Legt** daarom de leugen **af en** spreekt waarheid, ieder met zijn naaste,	.5
Col. 3:8	thans m**oet** ook **gij** dit alles **wegdoen**: ... laster en vuile taal uit uw mond.	.3
Hebr. 12:1	**laten** ook wij ... **afleggen** alle last ... **en** met volharding de wedloop lopen,	.5
Jac. 1:21	**Legt** dus **af** alle vuilheid ... **en** neemt ... het in u geplante woord aan,	.5
1Petr. 2:1	**Legt** dan **af** ... (2) **en** verlangt ... naar de redelijke, onvervalste melk,	.5

609 ἀποτινάσσω apo-tinassō

Het werkwoord *apo-tinassō* betekent 'afschudden'.

.1	ἀποτινάξατε	apo-tinaxate	schudt af! (aor)
.2	ἀποτινάξας	apo-tinaxas	afschuddend (1 ev m; aor)
.[3]	ἀποτινάσσετε	apo-tinassete	jullie schudden af – schudt af!

Luc. 9:5	gaat dan weg uit die stad en **schudt** het stof **af** van uw voeten	.1/.[3]
Hand. 28:5	hij schudde het dier af in het vuur, zonder enig letsel te ondervinden; letterlijk: hij, het dier in het vuur **afschuddend**, ondervond geen letsel.	.2

610 ἀποτίνω apo-tinō

Het werkwoord *apo-tinō* betekent (1) 'boeten voor, schadevergoeding betalen voor, vergoeden', en (2) 'als boete of schadevergoeding betalen'.

Een lijdend voorwerp bij *apo-tinō* kan zowel aangeven waarvoor men een boete of schadevergoeding betaalt als wat men als schadevergoeding betaalt. (Vergelijk ook in het Nederlands: ik betaal de goederen, en: ik betaal tien gulden.) De eerste betekenis komt in het Grieks meer voor.

.1	ἀποτίσω	apo-tisō	(dat) ik betaal (aor) – ik zal betalen

Filem. 19 Ik, Paulus, schrijf het eigenhandig; **ik zal het betalen**,

611 ἀποτολμάω apo-tolmaō

Het werkwoord *apo-tolmaō* betekent 'durf hebben, moedig zijn, het wagen'.

.1	ἀποτολμᾷ	apo-tolmāi	hij waagt het – (dat) hij het waagt

Rom. 10:20 Jesaja **waagt het** te zeggen: Ik ben gevonden door wie Mij niet zochten,

612	ἀποτομία	apotomia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apotomia* betekent 'strengheid'.

De verwantschap met het werkwoord *apo-temnō* 'afsnijden' wijst erop dat de 'strengheid' vooral inhoudt dat er korte metten wordt gemaakt.

.1	ἀποτομίαν	apotomian	strengheid (4)
.[2]	ἀποτομία	apotomia	strengheid (1)

Rom.	11:22	Let dan op de goedertierenheid Gods en zijn **gestrengheid**:	.1
		over de gevallenen **gestrengheid**, maar over u goedertierenheid Gods,	.1/.[2]

613	ἀποτόμως	apotomōs

Het bijwoord *apotomōs* betekent 'streng, strikt, scherp'.

Vgl. *612 apotomia* 'strengheid'.

.1	ἀποτόμως	apotomōs	streng

2Cor.	13:10	om bij mijn komst niet **streng** te moeten optreden
Tit.	1:13	Daarom, weerleg hen **kortweg**, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof,

614	ἀποτρέπω	apo-trepō

Het werkwoord *apo-trepō* betekent 'wegdraaien, afkeren', en in mediale vormen 'zich wegdraaien van, zich afkeren van' of 'van zich wegdraaien, van zich afkeren'.

Het verschil met *603 apo-strephō* 'afwenden, afkeren' is dat *apo-trepō* doet denken aan een abrupte beweging en een grotere snelheid.

.1	ἀποτρέπου	apo-trepou	keer van je af! (med)

2Tim.	3:5	**houd** ook dezen **op een afstand**.

615	ἀπουσία	apousia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apousia* betekent 'afwezigheid'.

Het tegenovergestelde van *apousia* is *3428 parousia* 'aanwezigheid' (vgl. Fil.2:12).

.1	ἀπουσίᾳ	apousiāi	afwezigheid (3)

Fil.	2:12	blijft ... bij mijn **afwezigheid**, uw behoudenis bewerken met vreze en beven,

616	ἀποφέρω	apo-pherō

Het werkwoord *apo-pherō* betekent 'wegdragen, wegbrengen, wegvoeren'.

.1	ἀπήνεγκεν	ap-ēnegken	hij heeft weggevoerd (aor)
.2	ἀπήνεγκαν	ap-ēnegkan	zij hebben weggevoerd (aor)
.3	ἀπενεγκεῖν	ap-enegkein	wegvoeren (aor)
.4	ἀπενεχθῆναι	ap-enechthēnai	weggevoerd worden (aor pass)
.[5]	ἀποφέρεσθαι	apo-pheresthai	weggevoerd worden (med)

Marc.	15:1	en zij boeiden Jezus en **zij leidden Hem weg**	.2
Luc.	16:22	**dat** de arme stierf en door de engelen **gedragen werd** in Abrahams schoot.	.4
Hand.	19:12	zo**dat** ook zweetdoeken ... van zijn lichaam aan de zieken **gebracht werden**	.[5]"
1Cor.	16:3	zal ik hen zenden **om** uw liefdegave te Jeruzalem **af te dragen**.	.3
Openb.	17:3	En **hij voerde** mij in de geest **weg** naar een woestijn.	.1
	21:10	En **hij voerde** mij **weg** in de geest op een grote en hoge berg	.1

617	ἀποφεύγω	apo-pheugō

Het werkwoord *apo-pheugō* betekent 'ontvluchten, ontkomen (aan), ontsnappen (aan)'.

Wie of wat men ontvlucht, wordt gewoonlijk in een vierde naamval vermeld (2Petr.2:18,20), maar soms ook in een tweede naamval die de scheidende beweging accentueert (2Petr.1:4).

.1	ἀποφυγόντες	apo-phugontes	ontvluchtend (1 mv m; aor)
.2	ἀποφυγόντας	apo-phugontas	ontvluchtend (4 mv m; aor)
.[3]	ἀποφεύγοντας	apo-pheugontas	ontvluchtend (4 mv m)

2Petr.	1:4	**ontkomen aan** het verderf, dat door de begeerte in de wereld heerst.	.1
	2:18	**die zich** ternauwernood **aan** degenen, die in dwaling verkeren, **onttrekken**.	.2/.[3]
	2:20	**aan** de bezoedelingen ... **ontvloden** door de erkentenis van de Here	.1

618	ἀποφθέγγομαι	apo-phtheggomai

Het werkwoord *apo-phtheggomai* betekent 'laten klinken, (als geïnspireerde uitspraak) laten horen, (geïnspireerd) uitspreken'.

De relatie met *4687 phthoggos* 'klank, geluid' wijst erop dat *apo-phteggomai* letterlijk iets betekent als 'als geluid van zich laten uitgaan'. Op veel plaatsen echter waar het woord voorkomt, is datgene wat men laat klinken iets dat boven het niveau van het alledaagse uitstijgt; het betreft buiten het NT bijvoorbeeld spreuken of 'klinkende' uitspraken van filosofen, dichters, orakels of waarzeggers (vgl. Ezech. 13:9 LXX), en in het NT uitspraken die door de Heilige Geest gegeven worden (Hand.2:4) of in elk geval niet alledaags zijn (Hand.2:14; 26:25).

.1	ἀπεφθέγξατο	ap-ephthegxato	hij heeft laten klinken (aor med)
.2	ἀποφθέγγομαι	apo-phtheggomai	ik laat klinken (med)
.3	ἀποφθέγγεσθαι	apo-phtheggesthai	laten klinken (med)

Hand. 2:4 zoals de Geest het hun gaf **uit te spreken**. .3
2:14 en **hij** verhief zijn stem en **sprak** hen **toe**: .1
26:25 Hoogedele Festus, ik spreek geen wartaal, maar nuchtere waarheid. .2
letterlijk: ..., maar **ik spreek** nuchtere waarheid **uit**.

619 ἀποφορτίζομαι apo-phortizomai

Het werkwoord *apo-phortizomai* betekent 'uitladen, lossen'.

Het woord komt vooral voor in de wereld van de scheepvaart. Meestal wordt het daar gebruikt als het gaat over het noodgedwongen 'lossen' van de lading, wanneer het schip in gevaar verkeert. Het 'lossen' kan echter ook volgens plan geschieden in de veilige haven (zo ook in Hand.21:3). Vergelijk ook nog *4737 phortos* '(scheeps)lading' en *4735 phortizō* 'laten dragen, belasten'.

.1	ἀποφορτιζόμενον	apo-phortizomenon	lossend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Hand. 21:3 want daar zou het schip zijn lading lossen.
letterlijk: want daar was het schip zijn lading **lossend**.

620 ἀπόχρησις apochrēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apochrēsis* betekent 'verbruik, (het) opgebruiken'.

.1	ἀποχρήσει	apochrēsei	verbruik (3 ev)

Col. 2:22 dat alles zijn dingen, die door het **gebruik** teloorgaan,

621 ἀποχωρέω apo-chōreō

Het werkwoord *apo-chōreō* betekent 'wijken, weggaan'.

.1	ἀποχωρεῖ	apo-chōrei	hij gaat weg
.2	ἀποχωρεῖτε	apo-chōreite	jullie gaan weg – gaat weg!
.3	ἀποχωρήσας	apo-chōrēsas	weggaand (1 ev m; aor)

Matt. 7:23 **gaat weg** van Mij, gij werkers der wetteloosheid. .2
Luc. 9:39 en als hij hem mishandelt, laat hij hem nauwelijks los. .1
letterlijk: en als hij hem mishandelt, **gaat hij** nauwelijks van hem **weg**.
Hand. 13:13 maar Johannes **scheidde zich** van hen **af en** keerde weder naar Jeruzalem. .3

622	ἀποχωρίζω	apo-chōrizō

Het werkwoord *apo-chōrizō* betekent 'afscheiden, afzonderen' en in mediale en passieve vormen 'afgescheiden worden, zich afscheiden'.

.1	ἀπεχωρίσθη	ap-echōristhē	hij heeft zich afgescheiden (aor pass)
.2	ἀποχωρισθῆναι	apo-chōristhēnai	zich afscheiden (aor pass)

Hand. 15:39 En er ontstond een verbittering, zodat zij uiteengingen .2
letterlijk: ..., zodat zij **zich** van elkaar **afscheidden**
Openb. 6:14 En de hemel **week terug** als een boekrol, die wordt opgerold, .1

623	ἀποψύχω	apo-psuchō

Het werkwoord *apo-psuchō* betekent '(de levensadem) uitblazen', zowel in de zin van 'flauw vallen, bezwijmen' als 'de laatste adem uitblazen, sterven'.

.1	ἀποψυχόντων	apo-psuchontōn	bezwijmend (2 mv m/o)

Luc. 21:26 **terwijl** de mensen **bezwijmen** van vrees en angst

624	ἀπρόσιτος	aprositos

Het bijvoeglijk naamwoord *aprositos* betekent 'ontoegankelijk'.

.1	ἀπρόσιτον	aprositon	ontoegankelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Tim. 6:16 die alleen onsterfelijkheid heeft en een **ontoegankelijk** licht bewoont,

625	ἀπρόσκοπος	aproskopos

Het bijvoeglijk naamwoord *aproskopos* betekent 'zonder aanstoot, zonder dat men er aanstoot aan neemt of kan nemen, onergerlijk, onberispelijk'.
Vergelijk voor de betekenis *3807 proskopē* 'aanstoot' en *3808 pros-koptō* 'stoten tegen'.

.1	ἀπρόσκοποι	aproskopoi	onergerlijk (1 mv m/v)
.2	ἀπρόσκοπον	aproskopon	onergerlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hand. 24:16 En hierin oefen ik mijzelf, altijd een **onergerlijk** geweten te hebben .2
1Cor. 10:32 Geeft noch aan Joden, noch aan Grieken ... aanstoot; .1
letterlijk: Weest **niet ergerlijk** voor Joden, voor Grieken ...;
Fil. 1:10 Dan zult gij rein en **onberispelijk** zijn tegen de dag van Christus, .1

626	ἀπροσωπολήπτως	aprosōpolēptōs

Het bijwoord *aprosōpolēptōs* betekent 'zonder aanzien des persoons, onpartijdig, zonder voortrekken'.

.1	ἀπροσωπολήπτως	aprosōpolēptōs	zonder aanzien des persoons

1Petr. 1:17 die **zonder aanzien des persoons** naar ieders werk oordeelt,

627	ἄπταιστος	aptaistos

Het bijvoeglijk naamwoord *aptaistos* betekent 'zonder struikelen'.

.1	ἀπταίστους	aptaistous	zonder struikelen (4 mv m/v)

Jud. 24 Hem nu, die u voor struikelen kan behoeden
letterlijk: Hem nu, die u kan behoeden, **zodat u niet struikelt**

628	ἅπτω	haptō

Het werkwoord *haptō* betekent 'aansteken', en in de mediale vormen (1) 'aangestoken worden, vlam vatten', en (2) 'aanraken, vastpakken'.

Wat men aansteekt, wordt vermeld in de vierde naamval, bv. een lamp (Luc.8:16); wie of wat men aanraakt of vastpakt, wordt in een tweede naamval genoemd, bv. een vrouw (1Cor.7:1), of iets onreins (2Cor.6:17; vgl. Col.2:21). In het NT komt de aanraking veel voor in situaties van genezing: Jezus raakt de zieke aan (bv. Matt.8:3), of de zieke raakt Jezus aan of zelfs alleen maar Zijn kleed (bv. Marc.6:56).

.1	ἅπτου	haptou	raak aan! (med)
.2	ἅπτεσθε	haptesthe	jullie raken aan (med) – raakt aan! (med)
.3	ἅψῃ	hapsēi	(dat) hij aansteekt (aor) – (dat) jij aanraakt (aor med) – jij zult aanraken (med)
.4	ἅπτεται	haptetai	(hij raakt aan (med)
.5	ἅπτηται	haptētai	(dat) hij aanraakt (med)
.6	ἅψωνται	hapsōntai	(dat) zij aanraken (aor med)
.7	ἅψηται	hapsētai	(dat) hij aanraakt (aor med)
.8	ἅπτεσθαι	haptesthai	aanraken (med)
.9	ἥπτοντο	hēptonto	zij raakten aan (med)
.10	ἥψατο	hēpsato	hij heeft aangeraakt (aor med)
.11	ἥψαντο	hēpsanto	zij hebben aangeraakt (aor med)
.12	ἅψωμαι	hapsōmai	(dat) ik aanraak (aor med)
.13	ἁψάμενος	hapsamenos	aanrakend (1 ev m; aor med)
.14	ἅπτει	haptei	hij steekt aan
.15	ἅψας	hapsas	aanstekend (1 ev m; aor)

.16	ἁψάντων	hapsantōn	aanstekend (2 mv m/o; aor)
.[17]	ἅψαντες	hapsantes	aanstekend (1 mv m; aor)

Matt.	8:3	En **Hij** strekte de hand uit en **raakte** hem **aan** en zeide: Ik wil het,	.10
	8:15	En **Hij vatte** haar hand en de koorts verliet haar.	.10
	9:20	een vrouw ... kwam ... tot Hem en **raakte** de kwast van zijn kleed **aan**.	.10
	9:21	indien **ik** slechts zijn kleed **aanraak**, zal ik behouden zijn.	.12
	9:29	Toen **raakte Hij** hun ogen **aan** en zeide: U geschiede naar uw geloof.	.10
	14:36	dat **zij** alleen maar de kwast van zijn kleed **mochten aanraken**.	.6
		En allen, die Hem **aanraakten**, werden behouden.	.11
	17:7	SV En Jezus, bij hen komende, **raakte** hen **aan**, en zeide:	.10°°
		En Jezus kwam bij hen, **raakte** hen **aan en** zeide: Staat op	.13''
	20:34	Jezus werd met ontferming bewogen en **raakte** hun ogen **aan**.	.10
Marc.	1:41	strekte **Hij** zijn hand uit, **raakte** hem **aan** en zeide tot hem: Ik wil het.	.10
	3:10	zodat allen ... op Hem aandrongen om Hem te kunnen aanraken.	.6
		letterlijk: ... opdat **zij** Hem **aanraken**.	
	5:27	en **zij** kwam tussen de schare en **raakte** van achter zijn kleed **aan**.	.10
	5:28	Indien **ik** slechts zijn klederen **kan aanraken**, zal ik behouden zijn.	.12°'
	5:30	Hij keerde Zich om in de schare, en zeide: Wie **heeft** Mij **aangeraakt**?	.10
	5:31	en Gij zegt: Wie **heeft** Mij **aangeraakt**?	.10
	6:56	dat **zij** slechts de kwast van zijn kleed **mochten aanraken**.	.6
		En allen, die Hem **aanraakten**, werden gezond.	.9/.11
	7:33	**Hij** nam hem terzijde, buiten de schare, en ... **raakte** zijn tong **aan**.	.10
	8:22	En zij brachten een blinde tot Hem en smeekten Hem deze aan te raken.	.7
		letterlijk: ... en smeekten Hem dat **Hij** deze **aanraakt**.	
	10:13	En zij brachten de kinderen tot Hem, opdat **Hij** ze **zou aanraken**;	.7
Luc.	5:13	En **Hij** strekte de hand uit, **raakte** hem **aan** en zeide: Ik wil het,	.10
	6:19	En de gehele schare trachtte Hem **aan te raken**,	.8
	7:14	En naderbij gekomen **raakte Hij** de baar **aan** – de dragers stonden stil –	.10
	7:39	zou Hij wel weten, wie en wat deze vrouw is, die Hem **aanraakt**:	.4
	8:16	Niemand **steekt** een lamp **aan en** bedekt die met een vat	.15
	8:44	kwam van achteren tot Hem en **raakte** de kwast van zijn kleed **aan**.	.10
	8:45	En Jezus zeide: Wie is het, **die** Mij heeft **aangeraakt**?	.13
		SV Wie is het, **die** Mij **aangeraakt heeft**?	.13°
	8:46	Iemand **heeft** Mij **aangeraakt**, want Ik heb kracht van Mij voelen uitgaan.	.10
	8:47	kwam zij ... en verhaalde Hem ..., om welke reden **zij** Hem **aangeraakt had**	.10
	11:33	Niemand **steekt** een lamp **aan en** zet die in de kelder	.15
	15:8	Of welke vrouw, die ... er één verliest, **steekt** niet een lamp **aan**	.14
	18:15	Zij brachten ook hun kleine kinderen tot Hem, opdat **Hij** ze **zou aanraken**.	.5
	22:51	En Hij **raakte** het oor **aan en** genas hem.	.13
	22:55	SV En **toen** zij vuur **ontstoken hadden** in het midden van de zaal,	.16°°
Joh.	20:17	**Houd** Mij niet **vast**, want Ik ben nog niet opgevaren naar de Vader;	.1
Hand.	28:2	want zij **staken** een groot vuur **aan en** haalden er ons allen bij	.[17]''
1Cor.	7:1	het is goed voor een mens niet **aan** een vrouw **verbonden te zijn**,	.8
2Cor.	6:17	scheidt u af, spreekt de Here, en **houdt** niet **vast aan** het onreine.	.2
Col.	2:21	raak niet, smaak niet, **roer** niet **aan**;	.3
1Joh.	5:18	en de boze **heeft** geen **vat op** hem.	.4

630	ἀπωθέομαι	ap-ōtheomai

Het werkwoord *ap-ōtheomai* betekent 'van zich af stoten, verstoten'.
Ofschoon een letterlijke betekenis ook voorkomt (Hand.7:27), heeft *ap-ōtheomai* in het NT meestal de overdrachtelijke betekenis 'verstoten'.

.1	ἀπωθεῖσθε	ap-ōtheisthe	jullie verstoten (med) – jullie verstootten (med) – verstoot! (med)
.2	ἀπώσατο	ap-ōsato	hij heeft verstoten (aor med)
.3	ἀπώσαντο	ap-ōsanto	zij hebben verstoten (aor med)
.4	ἀπωσάμενοι	ap-ōsamenoi	verstotend (1 mv m; aor med)

Hand.	7:27	Maar **hij**, die zijn naaste onrecht deed, **stiet** hem **van zich** en zeide:	.2
	7:39	maar **stieten** hem **van zich** en wendden zich in hun hart naar Egypte,	.3
	13:46	nu **gij** het **verstoot** en u het eeuwige leven niet waardig keurt,	.1
Rom.	11:1	Ik vraag dan: God **heeft** zijn volk toch niet **verstoten**? Volstrekt niet!	.2
	11:2	God **heeft** zijn volk niet **verstoten**, dat Hij tevoren gekend heeft.	.2
1Tim.	1:19	**Omdat** sommigen dit **hebben verworpen**, heeft hun geloof schipbreuk geleden.	.4

631	ἀπώλεια	apōleia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apōleia* betekent '(het) verloren gaan, verderf, ondergang, vernietiging'.
In het NT betreft het 'verloren gaan' in een enkel geval levenloze materie zoals mirre (Matt.26:8; Marc.14:4), maar in de meeste gevallen slechte en goddeloze mensen (bv. 2Petr.3:7). Vergelijk voor de betekenis 575 *ap-ollumi* 'verloren doen gaan'.

.1	ἀπώλεια	apōleia	verderf (1)
.2	ἀπώλειαν	apōleian	verderf (4)
.3	ἀπωλείας	apōleias	verderf (2 ev – 4 mv)
.4	ἀπωλείαις	apōleiais	verderfenissen (3)

Matt.	7:13	want wijd is [de poort] en breed de weg, die tot het **verderf** leidt,	.2
	26:8	waren zij verontwaardigd en zeiden: Waartoe die **verkwisting**?	.1
Marc.	14:4	Waartoe dient die **verkwisting** der mirre?	.1
Joh.	17:12	en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon des **verderfs**,	.3
Hand.	8:20	Maar Petrus zeide tot hem: Uw geld zij met u ten **verderve**,	.2
	25:16	SV dat de Romeinen de gewoonte niet hebben, ... ter **dood** over te geven,	.2°
Rom.	9:22	de voorwerpen des toorns, die ten **verderve** toebereid waren,	.2
Fil.	1:28	Hierin is voor hen een aanwijzing van hún **verderf**, doch van úw behoud,	.3
	3:19	Hun einde is het **verderf**, hun God is de buik,	.1
2Thess.	2:3	eerst moet ... de mens der wetteloosheid zich openbaren, de zoon des **verderfs**,	.3
1Tim.	6:9	die de mensen doen wegzinken in **verderf** en ondergang.	.2
Hebr.	10:39	wij hebben niets van doen met nalatigheid, die ten **verderve** leidt,	.2

2Petr.	2:1	die verderfelijke ketterijen zullen doen binnensluipen,	.3
		letterlijk: die ketterijen van **verderf** zulllen doen binnensluipen.	
		... en een schielijk **verderf** over zichzelf brengend.	.2
	2:2	SV En velen zullen hun **verderfenissen** navolgen.	.4°°
	2:3	het oordeel houdt zich ... met hen bezig en hun **verderf** sluimert niet.	.1
	3:7	de dag van het oordeel en van de **ondergang** der goddeloze mensen.	.3
	3:16	wat de ... onstandvastige lieden tot hun eigen **verderf** verdraaien.	.2
Openb.	17:8	en het zal opkomen uit de afgrond en het vaart ten **verderve**;	.2
	17:11	maar het is uit de zeven en het vaart ten **verderve**.	.2

632 ἀρά **ara**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ara* betekent 'vervloeking, verwensing'.

Het gebruikelijke woord voor 'vervloeking, verwensing' in het NT is *katara* (zie *2376*); *ara* komt alleen voor in een citaat uit het OT (Rom.3:14).

.1 ἀρᾶς aras vervloeking (2)

Rom. 3:14 hun mond is van **vloek** en bitterheid vol;

633 ἄρα **ara**

De partikel *ara* (met een ander accent als *634 ara*) geeft in het algemeen aan dat datgene wat op dat moment gezegd wordt, logisch voortvloeit uit het voorafgaande, en wordt meestal vertaald met 'dus', 'dan' of 'zo ... dan'.

In het klassieke Grieks komt *ara* niet als eerste woord in de zin (hoofd- of bijzin) voor, maar zo snel mogelijk na het eerste woord. Dit is op veel plaatsen in het NT ook zo, niet alleen bij conclusies (bv. Rom.7:21: ik vind 'dus' de regel ...), maar ook in het geval van vragen die een logisch gevolg zijn van eerdere informatie (bv. Matt.19:25: Wie kan 'dan' behouden worden?) of waarvan de beantwoording gebaseerd kan worden op veronderstelde voorinformatie (bv. Matt.18:1: Wie is 'naar men kan concluderen' de grootste in het Koninkrijk der hemelen?).

In het NT komt *ara* ook voor als eerste woord van de zin, zowel in een hoofdzin na een voorwaardelijke bijzin (zie bv. Matt.12:28: als Ik demonen uitwerp, is 'dus' het Koninkrijk van God gekomen) als direct aan het begin van een nieuwe zin (zie bv. Rom.10:17: 'Zo' is 'dan' het geloof uit het horen). De combinatie *ara oun* (zie *3250 oun* 'dus') die een aantal malen bij Paulus voorkomt, betekent iets als 'Zo zien we dus dat ...' (bv. Rom.5:18).

De combinatie van *1715 epei* 'omdat, want' en *ara* betekent 'want volgens die (andere) redenering', d.w.z. 'want anders' (1Cor.5:10; 7:14).

.1 ἄρα ara dus

Matt.	7:20	**Zo** zult gij hen **dan** aan hun vruchten kennen.	˅˅
	12:28	**dan** is het Koninkrijk Gods over u gekomen.	
	17:26	sprak Jezus tot hem: **Zo** zijn **dus** de zonen vrij.	˅˅
	18:1	Wie is **wel** de grootste in het Koninkrijk der hemelen?	

19:25 Wie kan **dan** behouden worden?
19:27 wat zal **dan** ons deel zijn?
24:45 Wie is **dan** de trouwe en verstandige slaaf,
Marc. 4:41 Wie is **toch** deze, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?
11:13 ging Hij daarheen om te zien of Hij er **ook** iets aan vinden zou.
Luc. 1:66 Wat zal er van dit kind worden?
letterlijk: Wat zal er **dan** van dit kind worden?
8:25 Wie is **toch** deze, dat Hij ook de winden en aan het water bevelen geeft
11:20 **dan** is het Koninkrijk Gods over u gekomen.
11:48 **Zo** zijt gij **dan** getuigen, dat gij instemt met de daden uwer vaderen,
12:42 En de Here zeide: Wie is **dan** de trouwe, de verstandige rentmeester,
22:23 wie van hen het **wel** zijn kon, die dat zou doen.
Hand. 7:1 SV En de hogepriester zeide: Zijn **dan** deze dingen alzo? °
8:22 Bekeer u van deze uw boosheid en bid de Here,
letterlijk: Bekeer u **dan** van deze boosheid en bid de Here,
11:18 **Zo** heeft **dan** God ook de heidenen de bekering ten leven geschonken. ˇˇ
12:18 wat er **toch** met Petrus geschied was.
17:27 opdat zij God zouden zoeken, of zij Hem al tastende vinden mochten,
letterlijk: ..., of zij Hem **dan** toch al tastende ook vinden mochten,
21:38 Zijt gij **dan** niet de Egyptenaar, die dezer dagen oproer maakte
Rom. 5:18 Derhalve, gelijk het tot veroordeling gekomen is,
letterlijk: **Zo** dan, gelijk het tot veroordeling gekomen is,
7:3 **Zo** zal zij dan ... echtbreekster heten;
7:21 **Zo** vind ik **dan** deze regel:
7:25 (26) Derhalve ben ik zelf met mijn verstand dienstbaar aan de wet Gods,
letterlijk: **Zo** ben ik dan zelf ... dienstbaar aan de wet Gods,
8:1 **Zo** is er **dan** nu geen veroordeling voor hen, die in Christus Jezus zijn.
8:12 Derhalve, broeders, zijn wij schuldenaars, maar niet van het vlees,
letterlijk: **Zo** dan, broeders, zijn wij schuldenaars, ...
9:16 Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt,
letterlijk: **Zo** hangt het dan niet daarvan af, ...
9:18 Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil.
letterlijk: **Zo** ontfermt Hij Zich dan over wie Hij wil ...
10:17 **Zo** is **dan** het geloof uit het horen,
14:12 **Zo** zal [dan] een ieder onzer voor zichzelf rekenschap geven [aan God].
14:19 **Zo** laten wij dan najagen hetgeen de vrede ... bevordert.
1Cor. 5:10 want **dan** zou men wel uit de wereld moeten gaan.
7:14 **Anders** zouden immers uw kinderen onrein zijn, doch nu zijn zij heilig.
15:14 **dan** is immers onze prediking zonder inhoud,
15:15 die Hij **toch** niet heeft opgewekt, indien er geen doden opgewekt worden.
15:18 **Dan** zijn ook zij, die in Christus ontslapen zijn, verloren.
2Cor. 1:17 Heb ik **dan** door mij dit voor te nemen in lichtvaardigheid gehandeld?
5:14 (15) ... **Dus** zijn zij allen gestorven.
7:12 **Daarom**, indien ik u al geschreven heb, dan was het niet om hem,
Gal. 2:21 **dan** is Christus tevergeefs gestorven.
3:7 Gij bemerkt **dus**, dat zij ... kinderen van Abraham zijn.
3:29 Indien gij nu van Christus zijt, **dan** zijt gij zaad van Abraham,

Gal.	4:31	**Daarom**, broeders, zijn wij geen kinderen ener slavin, maar van de vrije. °°
	5:11	**Dan** is immers het aanstotelijke van het kruis van kracht beroofd.
	6:10	Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is letterlijk: **Zo** laten wij dan, ..., doen wat goed is
Ef.	2:19	**Zo** zijt gij dan geen vreemdelingen en bijwoners meer, maar medeburgers
1Thess.	5:6	laten wij dan ook niet slapen gelijk de anderen, letterlijk: **zo** laten wij dan ook niet slapen gelijk de anderen,
2Thess.	2:15	**Zo** dan, broeders, staat vast en houdt u aan de overleveringen,
Hebr.	4:9	Er blijft **dus** een sabbatsrust voor het volk van God.
	12:8	**dan** zijt gij bastaards, en geen zonen.

---

634 ἆρα ara

De partikel *ara* (met een ander accent dan *633 ara*) is een samentrekking van *2022 ē* 'waarlijk', dat vaak aangeeft dat er een ja-of-nee-vraag gesteld wordt, en *633 ara* 'dus', dat aangeeft dat er een conclusie getrokken wordt; de betekenis is dus iets als: 'mogen we de conclusie trekken dat ...?' of korter: 'dus ...?', 'dan ...?'. (Wanneer *633 ara* in vraagzinnen voorkomt, is er gewoonlijk al een ander vraagwoord in de zin aanwezig, bijvoorbeeld 'wie?' of 'wat?', vgl. Matt.18:1.)

.1	ἆρα	ara	dus?

Luc.	18:8	als de Zoon des mensen komt, zal Hij **dan** het geloof vinden op aarde?
Hand.	8:30	Verstaat gij wat gij leest? letterlijk: Verstaat gij **dan** wat gij leest?
Gal.	2:17	staat Christus **dan** in dienst der zonde? Volstrekt niet.

634II ἄραγε arage

De partikel *arage* betekent 'dus, dan'.

Als samenstelling van *633 ara* 'dus, dan' en *943 ge* dat het voorafgaande woord benadrukt, heeft *arage* een iets nadrukkelijker klank dan *ara* alleen.

.1	ἄραγε	arage	dus

Matt.	7:20	**Zo** zult gij hen **dan** aan hun vruchten kennen. °°
	17:26	sprak Jezus tot hem: **Zo** zijn **dus** de zonen vrij. °°
Hand.	11:18	**Zo** heeft **dan** God ook de heidenen de bekering ten leven geschonken. °°

---

635 ἀργέω argeō

Het werkwoord *argeō* betekent 'werkeloos zijn, niet actief zijn, niets doen'.

.1	ἀργεῖ	argei	hij is werkeloos

2Petr.	2:3	maar het oordeel houdt zich ... met hen bezig en hun verderf **sluimert** niet.	

636 ἀργός argos

Het bijvoeglijk naamwoord *argos* betekent 'werkeloos, niets verrichtend, niets opleverend'.
Niet alleen mensen staan 'zonder werk' of 'zonder iets te doen' op de markt (Matt.20:3), maar ook zaken als geloof zonder werken (Jac.2:20) of een woord (Matt.12:36) worden 'niets opleverend, ineffectief' genoemd.

.1	ἀργοί	argoi	werkeloos (1 mv m)
.2	ἀργούς	argous	werkeloos (4 mv m)
.3	ἀργαί	argai	werkeloos (1 mv v)
.4	ἀργόν	argon	werkeloos (4 ev m – 1/4 ev o)
.[5]	ἀργή	argē	werkeloos (1 ev v)

Matt.	12:36	Maar Ik zeg u: Van elk **ijdel** woord ... zullen zij rekenschap geven	.4
	20:3	ging hij naar buiten en zag nog anderen **werkloos** op de markt staan,	.2
	20:6	SV vond hij anderen **ledig** staande, en zeide tot hen:	.2
	20:6	Waarom staat gij hier de gehele dag **werkloos**?	.1
1Tim.	5:13	wennen zij zich eraan de huizen rond te gaan **bij gebrek aan bezigheid**,	.3
		en niet alleen **zonder bezigheid**, maar ook bezig met praatjes	.3
Tit.	1:12	Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en **vadsige** buiken.	.3
Jac.	2:20	dat het geloof zonder de werken niets uitwerkt?	.[5]**
		letterlijk: dat het geloof zonder de werken **werkeloos** is?	
2Petr.	1:8	laten zij u niet **zonder werk** of vrucht voor de kennis van onze Here	.2

637 ἀργύρεος argureos

Het bijvoeglijk naamwoord *argureos* betekent 'van zilver, zilveren'.

.1	ἀργυροῦς	argurous	zilveren (1 ev m – 4 mv m)
.2	ἀργυρᾶ	argura	zilveren (1 ev v – 1/4 mv o)

Hand.	19:24	een zilversmid, die **zilveren** Artemistempels vervaardigde,	.1
2Tim.	2:20	in een groot huis zijn niet alleen voorwerpen van goud en **van zilver**,	.2
Openb.	9:20	de gouden, **zilveren**, koperen, stenen en houten afgoden,	.2

638 ἀργύριον argurion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *argurion* betekent (1) '(zilver)geld' en (2) 'zilveren muntstuk'.
Dat zilver het materiaal is waaruit het 'geld' bestaat, is van belang als er bijvoorbeeld ook goudgeld genoemd wordt (bv. Hand.3:6), maar veel plaatsen doen denken aan 'geld' in het algemeen (bv. Hand.8:20).
Wanneer het meervoud *arguria* voorkomt, ligt de betekenis 'zilveren muntstukken' voor de

hand als er een getal bij genoemd is (bv. Matt.26:15 of Hand.19:19); anders kan men ook vertalen met 'geldbedragen' of 'geld' (bv. Matt.28:12).

.1	ἀργύριον	argurion	zilvergeld (1/4 ev)
.2	ἀργύρια	arguria	zilvergeld (1/4 mv)
.3	ἀργυρίου	arguriou	zilvergeld (2 ev)
.4	ἀργυρίῳ	arguriōi	zilvergeld (3 ev)

Matt.	25:18	Maar hij ... ging heen ... en verborg het **geld** van zijn heer.	.1
	25:27	Dan hadt gij mijn **geld** aan de bankiers moeten geven	.1/.2
	26:15	(16) En zij stelden hem dertig **zilverlingen** ter hand.	.2
	27:3	hij bracht de dertig **zilverlingen** aan de overpriesters en oudsten terug,	.2
	27:5	En de **zilverlingen** in de tempel werpende, verwijderde hij zich;	.2
	27:6	De overpriesters namen de **zilverlingen** en zeiden:	.2
	27:9	En zij namen de dertig **zilverlingen**, de geschatte waarde	.2
	28:12	kwamen zij tot een besluit en zij gaven de soldaten veel **geld**,	.2
	28:15	En zij namen het **geld** aan en deden zoals hun gezegd was.	.2
Marc.	14:11	verblijdden zij zich en beloofden hem **geld** te geven.	.1
Luc.	9:3	Neemt niets mede voor onderweg, ..., geen brood of **zilvergeld**,	.1
	19:15	die slaven, aan welke hij het **geld** gegeven had,	.1
	19:23	Waarom hebt gij dan mijn **geld** niet bij de bank gegeven?	.1
	22:5	En zij verblijdden zich en kwamen overeen hem **geld** te geven.	.1
Hand.	3:6	**Zilver** en goud bezit ik niet, maar wat ik heb geef ik u;	.1
	7:16	dat Abraham voor een som **gelds** van de zonen van Hemor ... gekocht had.	.3
	8:20	Maar Petrus zeide tot hem: Uw **geld** zij met u ten verderve,	.1
	19:19	En men ... stelde die vast op vijftigduizend **zilver**stukken.	.3
	20:33	Ik heb niemands **zilver** of goud of kleding begeerd;	.3
1Cor.	3:12	Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, **zilver**,	.1ʺ
1Petr.	1:18	dat gij niet met vergankelijke dingen, **zilver** of goud, zijt vrijgekocht	.4

639 ἀργυροκόπος argurokopos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *argurokopos* betekent 'zilversmid'.

.1	ἀργυροκόπος	argurokopos	zilversmid (1)

Hand. 19:24 Demetrius, een **zilversmid** ... verschafte ... niet weinig inkomsten.

640 ἄργυρος arguros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *arguros* betekent 'zilver'.

.1	ἄργυρος	arguros	zilver (1 ev)
.2	ἄργυρον	arguron	zilver (4 ev)

.3	ἀργύρου	argurou	zilver (2 ev)
.4	ἀργύρῳ	argurōi	zilver (3 ev)

Matt.	10:9	Voorziet u niet van goud of **zilver** of koper in uw gordels,	.2
Hand.	17:29	moeten wij niet menen, dat de godheid gelijk is aan goud of **zilver**	.4
1Cor.	3:12	Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, **zilver**,	.2°°
Jac.	5:3	uw goud en **zilver** is verroest, en het roest ervan zal tegen u getuigen	.1
Openb.	18:12	lading van goud, **zilver**, edelgesteente en paarlen,	.3

641 ἀρεσκεία areskeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *areskeia* betekent 'welgevalligheid, welbehagen, (het) behagend (willen) zijn'.

.1	ἀρεσκείαν	areskeian	welbehagen (4 ev)

Col. 1:10 om de Here waardig te wandelen, Hem in alles te behagen,
letterlijk: om de Here waardig te wandelen tot alle **welbehagen**,

642 ἀρέσκω areskō

Het werkwoord *areskō* betekent 'behagen, bevallen'.

.1	ἀρέσκω	areskō	ik behaag – (dat) ik behaag
.2	ἀρεσκέτω	aresketō	hij moet behagen!
.3	ἀρέσκειν	areskein	behagen
.4	ἀρέσκοντες	areskontes	behagend (1 mv m)
.5	ἀρεσκόντων	areskontōn	behagend (2 mv m/o)
.6	ἤρεσκον	ēreskon	ik behaagde – zij behaagden
.7	ἀρέσει	aresei	hij zal behagen
.8	ἤρεσεν	ēresen	hij heeft behaagd (aor)
.9	ἀρέσῃ	aresēi	(dat) hij behaagt (aor)
.10	ἀρέσαι	aresai	moge hij behagen (aor) – behagen (aor)
.11	ἀρεσάσῃς	aresasēs	behagend (2 ev v; aor)

Matt.	14:6	danste de dochter van Herodias in hun midden en **zij behaagde** Herodes,	.8
Marc.	6:22	SV en danste, **en** Herodes ... **behaagde**, zo zeide de koning	.11°°
	6:22	en danste, **behaagde zij** Herodes ... En de koning zeide	.8
Hand.	6:5	En dit voorstel **vond bijval** bij de gehele menigte,	.8
Rom.	8:8	zij, die in het vlees zijn, kunnen Gode niet **behagen**.	.10
	15:1	Wij, die sterk zijn, moeten ... niet onszelf **behagen**.	.3
	15:2	Ieder onzer **trachte** zijn naaste **te behagen**, ten goede, tot opbouwing,	.2
	15:3	want ook Christus **heeft** Zichzelf niet **behaagd**,	.8
1Cor.	7:32	Wie niet getrouwd is, ... hoe **hij** de Here **zal behagen**.	.7/.9

1Cor.	7:33	Maar hij, die getrouwd is, ... hoe **hij** zijn vrouw **zal behagen**,	.7/.9
	7:34	zij, die getrouwd is ... om haar man te behagen.	.7/.9
		letterlijk: ... hoe **zij** haar man **zal behagen**.	
	10:33	zoals ook **ik** allen **in** alles **ter wille ben**,	.1
Gal.	1:10	Of zoek ik mensen **te behagen**?	.3
		Indien **ik** nog mensen **trachtte te behagen**,	.6
1Thess.	2:4	spreken wij, niet om mensen te behagen, maar Gode,	.4
		letterlijk: spreken wij, niet als mensen **behagenden**, maar Gode,	
	2:15	**die** Gode niet **behagen** en tegen alle mensen ingaan,	.5
	4:1	hoe gij moet wandelen en Gode **behagen**, zoals gij ook inderdaad wandelt,	.3
2Tim.	2:4	**hij heeft** (slechts) hem **te voldoen**, door wie hij aangeworven is.	.9

643 ἀρεστός arestos

Het bijvoeglijk naamwoord *arestos* betekent 'aangenaam, welgevallig'.

.1	ἀρεστόν	areston	aangenaam (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἀρεστά	aresta	aangenaam (1/4 mv o)

Joh.	8:29	Hij heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd **wat** Hem **behaagt**.	.2
Hand.	6:2	Het bevredigt niet, dat wij met veronachtzaming van het woord ... bedienen.	.1
		letterlijk: Het is niet **bevredigend**, ...	
	12:3	en toen hij zag, dat dit de Joden **welgevallig** was, ging hij voort	.1
1Joh.	3:22	daar wij zijn geboden bewaren en doen wat **welgevallig** is	.2

644 ἀρετή aretē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aretē* betekent 'deugd, (in gedrag blijkende) voortreffelijkheid'.

.1	ἀρετή	aretē	deugd (1)
.2	ἀρετήν	aretēn	deugd (4)
.3	ἀρετῆς	aretēs	deugd (2)
.4	ἀρετῇ	aretēi	deugd (3)
.5	ἀρετάς	aretas	deugden (4)

Fil.	4:8	al wat welluidend is, al wat **deugd** heet en lof verdient, bedenkt dat:	.1
1Petr.	2:9	Gij echter zijt ... een heilige natie, ... om de **grote daden** te verkondigen	.5
2Petr.	1:3	die ons geroepen heeft door zijn heerlijkheid en **macht**;	.3°°
		SV Die ons geroepen heeft tot heerlijkheid en **deugd**;	.4''
	1:5	schraagt om deze reden met betoon van alle ijver door uw geloof de **deugd**,	.2
		door de **deugd** de kennis,	.4

645	**ἀρήν**	**arēn**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *arēn* betekent 'lam'.

Het gebruikelijk woord voor 'lam' is *658 arnion*, dat eigenlijk een verkleining is van *arēn* ('lammetje'), maar door het verdwijnen van *arēn* niet meer als verkleining gevoeld wordt; naast *arnion* klinkt *arēn* misschien iets gedragener of stijlvoller. Nog een ander minder gebruikelijk woord voor 'lam' is *254 amnos*.

.1	ἄρνας	arnas	lammeren (4)

Luc.	10:3	Gaat heen, zie, Ik zend u als **lammeren** midden onder wolven.	

646	**ἀριθμέω**	**arithmeō**

Het werkwoord *arithmeō* betekent 'tellen'.

.1	ἀριθμῆσαι	arithmēsai	tellen (aor)
.2	ἠρίθμηνται	ērithmēntai	zij zijn geteld (med)
.3	ἠριθμημέναι	ērithmēmenai	geteld (1 mv v; med)

Matt.	10:30	En de haren van uw hoofd zijn ook alle **geteld**.	.3
Luc.	12:7	Ja, zelfs de haren van uw hoofd **zijn** alle **geteld**. Weest niet bevreesd:	.2
Openb.	7:9	Daarna zag ik, en zie, een grote schare, die niemand **tellen** kon,	.1

647	**ἀριθμός**	**arithmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *arithmos* betekent 'getal, aantal'.

Omdat de Griekse letters ook een gatalswaarde hebben, kan men het getal van iemand (Openb.13:18) of van iemands naam (Openb.13:17;15:2) achterhalen door de getalswaarden van de letters van zijn naam bij elkaar op te tellen.

.1	ἀριθμός	arithmos	getal (1)
.2	ἀριθμόν	arithmon	getal (4)
.3	ἀριθμοῦ	arithmou	getal (2)
.4	ἀριθμῷ	arithmōi	getal (3)

Luc.	22:3	Judas, genaamd Iskariot, die tot het **getal** der twaalven behoorde.	.3
Joh.	6:10	De mannen gingen dus zitten, ten **getale** van omstreeks vijfduizend.	.2
Hand.	4:4	en het **getal** der mannen werd ongeveer vijfduizend.	.1
	5:36	en een **aantal** van ongeveer vierhonderd man sloot zich bij hem aan;	.1°ʸ
	6:7	en het **getal** der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe	.1
	11:21	een groot **aantal** kwam tot het geloof en bekeerde zich tot de Here.	.1
	16:5	De gemeenten dan ... namen dagelijks in zielen**tal** toe.	.4

Rom.	9:27	Al was het **getal** der kinderen Israëls als het zand der zee,	.1
Openb.	5:11	hun **getal** was tienduizenden tienduizendtallen en duizenden duizendtallen,	.1'
	7:4	En ik hoorde het **getal** van hen, die verzegeld waren:	.2
	9:16	het **getal** der legerscharen ... was tweemaal tienduizend tienduizendtallen;	.1
		ik hoorde hun **aantal**.	.2
	13:17	wie ... de naam van het beest, of het **getal** van zijn naam heeft.	.2
	13:18	wie verstand heeft, berekene het **getal** van het beest,	.2
		want het is een **getal** van een mens,	.1
		en zijn **getal** is zeshonderd zesenzestig	.1
	14:1	het Lam stond op de berg Sion en met Hem honderdvierenveertigduizend,	.1'
	15:2	ik zag ... de overwinnaars van het beest ... en van het **getal** van zijn naam,	.3
	20:8	en hun **getal** is als het zand der zee.	.1

648 ἀριστάω aristaō

Het werkwoord *aristaō* betekent 'ontbijten, maaltijd houden'.
Vergelijk voor de betekenis *650 ariston*.

.1	ἠρίστησαν	ēristēsan	zij hebben maaltijd gehouden (aor)
.2	ἀριστήσῃ	aristēsēi	(dat) hij maaltijd houdt (aor)
.3	ἀριστήσατε	aristēsate	houdt maaltijd! (aor)

Luc.	11:37	nodigde een Farizeeër Hem om bij hem te komen eten.	.2
		letterlijk: nodigde een Farizeeër Hem opdat **Hij** bij hem **komt eten**.	
Joh.	21:12	Jezus zeide tot hen: Komt en **houdt de maaltijd**.	.3
	21:15	Toen **zij** dan **de maaltijd gehouden hadden**,	.1

649 ἀριστερός aristeros

Het bijvoeglijk naamwoord *aristeros* betekent 'linker'.

Gewoonlijk betekent de vrouwelijke vorm *aristera* 'linkerhand', waarbij dan het woord *4812 cheir* 'hand' is weggelaten (zie bv. Matt.6:3; vgl. *1053 dexios* 'rechter').

De uitdrukking *ex aristerōn* betekent 'aan de linkerkant' (zie bv. Marc.10:37). 'Linker wapens' zijn verdedigingswapens, aangezien men links gewoonlijk het schild hanteert (2 Cor.6:7)

.1	ἀριστερά	aristera	linker (1 ev v – 1/4 mv o)
.2	ἀριστερῶν	aristerōn	linker (2 mv m/v/o)

Matt.	6:3	Maar laat ... uw **linkerhand** niet weten wat uw rechter doet,	.1
Marc.	10:37	de één aan uw rechterzijde en de andere aan uw **linkerzijde**	.2''
Luc.	23:33	de ene aan zijn rechterzijde en de andere aan zijn **linkerzijde**.	.2
2Cor.	6:7	met de wapenen der gerechtigheid in de rechterhand en in de **linkerhand**;	.2

650	**ἄριστον**	**ariston**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ariston* betekent 'ontbijt, lunch, maaltijd'.

Een onderscheid tussen *ariston* en *1039 deipnon* (vgl. Luc.14:12) is dat *ariston* meer voor een vroege of eenvoudige maaltijd wordt gebruikt en *deipnon* meer voor een uitgebreider middagmaal of een hoofdmaaltijd. Toch komt *ariston* ook wel voor in de algemene betekenis 'maaltijd', (Matt.22:4).

.1	ἄριστον	ariston	maaltijd (1/4)
.2	ἀρίστου	aristou	maaltijd (2)

Matt.	22:4	ik heb mijn **maaltijd** bereid, mijn ossen en gemeste beesten zijn geslacht	.1
Luc.	11:38	toen hij zag, dat Hij Zich vóór het **eten** niet eerst wies.	.2
	14:12	Wanneer gij een **middag**- of avond**maaltijd** aanricht,	.1

651	**ἀρκετός**	**arketos**

Het bijvoeglijk naamwoord *arketos* betekent 'genoeg, voldoende, toereikend'.

.1	ἀρκετός	arketos	genoeg (1 ev m)
.2	ἀρκετόν	arketon	genoeg (4 ev m – 1/4 ev o)

Matt.	6:34	elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad. letterlijk: voor elke dag is zijn kwaad **genoeg**.	.2
	10:25	Het is **genoeg** voor de discipel te worden als zijn meester,	.2
1Petr.	4:3	er is tijd **genoeg** voorbijgegaan met het volbrengen van de wil der heidenen,	.1

652	**ἀρκέω**	**arkeō**

Het werkwoord *arkeō* betekent 'toereikend zijn, genoeg zijn, voldoende zijn' en in mediale en passieve vormen 'genoegen nemen (met), genoeg hebben (aan), tevreden zijn (met)'.

Bij de actieve vormen wordt met een derde naamval gewoonlijk de persoon genoemd voor wie iets genoeg is, bv.: Mijn genade is u genoeg (2 Cor.12:9); bij de mediale vormen wordt in de derde naamval gewoonlijk datgene genoemd waarmee iemand genoegen neemt, bv.: weest tevreden met wat gij hebt (Hebr.13:5).

.1	ἀρκεῖ	arkei	hij is genoeg
.2	ἀρκοῦσιν	arkousin	zij zijn genoeg – genoeg zijnde (3 mv m/o)
.3	ἀρκέσῃ	arkesēi	(dat) hij genoeg is (aor)
.4	ἀρκούμενος	arkoumenos	tevreden zijnde (1 ev m; med)
.5	ἀρκούμενοι	arkoumenoi	tevreden zijnde (1 mv m; med)
.6	ἀρκεῖσθε	arkeisthe	jullie zijn tevreden – weest tevreden! (med)
.7	ἀρκεσθησόμεθα	arkesthēsometha	wij zullen tevreden zijn (pass)

Matt.	25:9	Maar de wijze antwoordden en zeiden: Neen, **er mocht** niet **genoeg zijn**	.3
Luc.	3:14	Plundert niemand uit en perst niets af en **weest tevreden** met uw soldij.	.6
Joh.	6:7	Tweehonderd schellingen brood **is** voor dezen niet **genoeg**,	.2
	14:8	Filippus zeide tot Hem: Here, toon ons de Vader en **het is** ons **genoeg**.	.1
2Cor.	12:9	En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade **is** u **genoeg**,	.1
1Tim.	6:8	Als wij ... onderhoud en onderdak hebben, dan moet ons dat genoeg zijn. letterlijk: ..., dan **moeten wij** daarmee **tevreden zijn**.	.7
Hebr.	13:5	**weest tevreden** met wat gij hebt.	.5
3Joh.	10	en hiermede nog niet **voldaan**, ontvangt hij zelf de broeders niet	.4

[652II] ἄρκος arkos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *arkos* betekent 'beer'.
Zie ook *653 arktos*.

.[1]	ἄρκου	arkou	beer (2)

Openb.13:2 En het beest ... was een luipaard gelijk, en zijn poten als van een **beer** ˅˅

653 ἄρκτος arktos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *arktos* – ook wel gespeld als *arkos* (zie *[652II]*) – betekent 'beer'.

.1	ἄρκτου	arktou	beer (2)

Openb.13:2 En het beest ... was een luipaard gelijk, en zijn poten als van een **beer** °°

654 ἅρμα harma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *harma* betekent 'wagen'.
Een 'wagen' wordt zowel gebruikt om te reizen (Hand.8:28-29) als om ten strijde te trekken (Openb.9:9).

.1	ἅρμα	harma	wagen (1/4)
.2	ἅρματος	harmatos	wagen (2)
.3	ἅρματι	harmati	wagen (3)
.4	ἁρμάτων	harmatōn	wagens (2)

Hand.	8:28	hij was op de terugweg en las, in zijn **wagen** gezeten, de profeet Jesaja.	.2
	8:29	En de Geest zeide tot Filippus: Treed toe en voeg u bij deze **wagen**.	.3
	8:38	En hij liet de **wagen** stilhouden en beiden daalden af in het water,	.1
Openb.	9:9	en het gedruis van hun vleugels was als het gedruis van **wagens**,	.4

655	**ἁρμόζω**	**harmozō**

Het werkwoord *harmozō* betekent 'aaneenpassen, (passend) aanvoegen'.

Ofschoon het 'aanvoegen' regelmatig voorkomt in situaties waar onderdelen van een constructie of een bouwwerk aaneensluitend aan elkaar worden gepast, komt het ook voor in de zin van 'tot een echtpaar aaneenpassen, ten huwelijk geven'; de mediale vormen betekenen dan gewoonlijk 'ten huwelijk nemen', maar in enkele gevallen, waaronder 2 Cor.11:2, ook weer 'ten huwelijk geven'.

.1	ἡρμοσάμην	hērmosamēn	ik heb aangevoegd (aor med)

2Cor. 11:2 want **ik heb** u **verbonden** aan één man,

656	**ἁρμός**	**harmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *harmos* betekent 'voeg, samenvoeging' en heeft zo als bijzondere betekenis 'gewricht'.

.1	ἁρμῶν	harmōn	voegen (2)

Hebr. 4:12 en het dringt door, zo diep, dat het vaneenscheidt ... **gewrichten** en merg,

657	**ἀρνέομαι**	**arneomai**

Het werkwoord *arneomai* betekent 'nee zeggen (tegen), weigeren, ontkennen, verloochenen'.

Wanneer het gaat om een 'nee zeggen' tegen een handeling of activiteit, vertalen we gewoonlijk met 'weigeren', bv.: Mozes 'weigerde' een zoon van de dochter van Farao genoemd te worden (Hebr.11:24).

Wanneer het gaat om een 'nee zeggen' tegen een feit, vertalen we gewoonlijk met 'ontkennen', bv. 'ontkennen' dat er een wonderteken verricht is (Hand.4:16).

Wanneer het gaat om een 'nee zeggen' tegen een persoon of zaak, vertalen we gewoonlijk met 'verloochenen', bv.: Jezus Christus 'verloochenen' (Jud.4), het geloof 'verloochenen' (1Tim.5:8).

.1	ἀρνούμεθα	arnoumetha	wij loochenen (med)
.2	ἀρνοῦνται	arnountai	zij loochenen (med)
.3	ἀρνούμενος	arnoumenos	loochenend (1 ev m; med)
.4	ἀρνούμενοι	arnoumenoi	loochenend (1 mv m; med)
.5	ἀρνουμένων	arnoumenōn	loochenend (2 mv m/v/o; med)
.6	ἠρνεῖτο	ērneito	hij loochende (med)
.7	ἀρνήσομαι	arnēsomai	ik zal loochenen (med)
.8	ἀρνήσεται	arnēsetai	hij zal loochenen (med)
.9	ἠρνήσω	ērnēsō	jij hebt geloochend (aor med)
.10	ἠρνήσατο	ērnēsato	hij heeft geloochend (aor med)

.11	ἠρνήσασθε	ērnēsasthe	jullie hebben geloochend (aor med)
.12	ἠρνήσαντο	ērnēsanto	zij hebben geloochend (aor med)
.13	ἀρνήσηται	arnēsētai	(dat) hij loochent (aor med)
.14	ἀρνήσασθαι	arnēsasthai	loochenen (aor med)
.15	ἀρνησάμενος	arnēsamenos	loochenend (1 ev m; aor med)
.16	ἀρνησάμενοι	arnēsamenoi	loochenend (1 mv m; aor med)
.17	ἤρνηται	ērnētai	hij heeft verloochend (med)
.18	ἠρνημένοι	ērnēmenoi	verloochend hebbend (1 mv m; med)
.[19]	ἀρνησόμεθα	arnēsometha	wij zullen verloochenen (med)
.[20]	ἀρνήσῃ	arnēsēi	jij zult verloochenen (med)
.[21]	ἀρνησάσθω	arnēsasthō	hij moet verloochenen! (aor med)
.[22]	ἀρνεῖσθαι	arneisthai	verloochenen (med)

Matt.	10:33	maar al wie Mij **verloochenen** zal voor de mensen,	.13
		die **zal** ook **Ik verloochenen** voor mijn Vader, die in de hemelen is.	.7
	26:70	Maar **hij loochende** het ... en zeide: Ik weet niet, wat gij zegt.	.10
	26:72	En wederom **loochende hij** het met een eed: Ik ken de mens niet.	.10
Marc.	14:68	**hij loochende** het en zeide: Ik weet niet en begrijp niet, wat gij zegt.	.10
	14:70	Maar **hij loochende** het wederom.	.6
Luc.	8:45	**terwijl** allen het **ontkenden**, zeide Petrus: ... de scharen ... verdringen U.	.5
	9:23	Indien iemand achter Mij wil komen, die **verloochene** zichzelf	.[21]''
	12:9	**wie** Mij **verloochenen zal** voor de mensen,	.15
	22:57	Maar **hij loochende** het en zeide: Vrouw, ik ken Hem niet!	.10
Joh.	1:20	**hij** beleed en **ontkende** het niet; en hij beleed: Ik ben de Christus niet.	.10
	13:38	de haan zal niet kraaien, eer **gij** Mij driemaal **verloochend hebt**.	.[20]''
	18:25	**Hij ontkende** het en zeide: Ik niet!	.10
	18:27	Petrus dan **ontkende** het wederom en terstond daarop kraaide een haan.	.10
Hand.	3:13	die **gij hebt** overgeleverd en **verloochend** ten overstaan van Pilatus.	.11
	3:14	Doch **gij hebt** de Heilige en Rechtvaardige **verloochend**	.11
	4:16	en wij kunnen het niet **loochenen**;	.14/.[22]
	7:35	Deze Mozes, die **zij verloochend hadden** ..., heeft God ... gezonden,	.12
1Tim.	5:8	**heeft zij** haar geloof **verloochend** en is zij erger dan een ongelovige.	.17
2Tim.	2:12	indien **wij** Hem **zullen verloochenen**,	.1.[19]
		zal ook **Hij** ons **verloochenen**;	.8
	2:13	Hij blijft getrouw, want Zichzelf **verloochenen** kan Hij niet.	.14
	3:5	**die** met een schijn van godsvrucht de kracht daarvan **verloochend hebben**;	.18
Tit.	1:16	maar met hun werken **verloochenen zij** Hem,	.2
	2:12	de goddeloosheid en wereldse begeerten **verzakende**,	.16
Hebr.	11:24	**heeft** Mozes ... **geweigerd** door te gaan voor een zoon van Farao's dochter,	.10
2Petr.	2:1	zelfs de Heerser, die hen gekocht heeft, **verloochenende**	.4
1Joh.	2:22	Wie is de leugenaar dan **wie loochent**, dat Jezus de Christus is?	.3
		Dit is de antichrist, **die** de Vader en de Zoon **loochent**.	.3
	2:23	Een ieder, **die** de Zoon **loochent**, heeft ook de Vader niet.	.3
Jud.	4	**die** ... onze enige Heerser en Here, Jezus Christus, **verloochenen**.	.4
Openb.	2:13	**gij** houdt vast aan mijn naam en **hebt** het geloof in Mij niet **verloochend**,	.9
	3:8	maar **gij hebt** mijn woord bewaard en mijn naam niet **verloochend**.	.9

658	ἀρνίον	arnion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *arnion* betekent 'lam'.
Vergelijk voor de betekenis ook *254 amnos* 'lam' en *645 arēn* 'lam'.

.1	ἀρνίον	arnion	lam (1/4)
.2	ἀρνίου	arniou	lam (2)
.3	ἀρνίῳ	arniōi	lam (3)
.4	ἀρνία	arnia	lammeren (1/4)

Joh.	21:15	Hij zeide tot hem: Weid mijn **lammeren**.	.4
Openb.	5:6	En ik zag ... een **lam** staan, als geslacht, met zeven horens en zeven ogen;	.1
	5:8	wierpen de vier dieren en de ... oudsten zich voor het **Lam** neder,	.2
	5:12	Het **Lam** ... is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom,	.1
	5:13	Hem, die op de troon gezeten is, en het **Lam** zij de lof en de eer	.3
	6:1	toen het **Lam** een van de zeven zegels opende,	.1
	6:9	die geslacht waren ... om het getuigenis, dat zij hadden.	.2*
	6:16	Valt op ons en verbergt ons ... voor de toorn van het **Lam**;	.2
	7:9	een grote schare ... stonden voor de troon en voor het **Lam**,	.2
	7:10	De zaligheid is van onze God, die ... is, en van het **Lam**!	.3
	7:14	en zij hebben hun gewaden gewassen en die wit gemaakt in het bloed des **Lams**.	.2
	7:17	want het **Lam**, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden	.1
	12:11	En zij hebben hem overwonnen door het bloed van het **Lam**	.2
	13:8	wiens naam niet geschreven is in het boek des levens van het **Lam**,	.2
	13:11	het had twee horens als die van het **Lam**, en het sprak als de draak.	.3
	14:1	En ik zag en zie, het **Lam** stond op de berg Sion	.1
	14:4	Dezen zijn het, die het **Lam** volgen, waar Hij ook heengaat.	.3
		Dezen zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor God en het **Lam**.	.3
	14:10	hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel ten aanschouwen ... van het **Lam**.	.2
	15:3	En zij zingen het lied van Mozes ... en het lied van het **Lam**,	.2
	17:14	Dezen zullen oorlog voeren tegen het **Lam**,	.2
		maar het **Lam** zal hen overwinnen – want Hij is de Here der heren	.1
	19:7	want de bruiloft des **Lams** is gekomen	.2
	19:9	Schrijf, zalig zij, die genodigd zijn tot het bruiloftsmaal des **Lams**.	.2
	21:9	Kom hier, ik zal u tonen de bruid, de vrouw des **Lams**.	.2°*
	21:14	de twaalf namen van de twaalf apostelen des **Lams**.	.2
	21:22	want de Here God, de Almachtige, is haar tempel, en het **Lam**.	.1
	21:23	want de heerlijkheid Gods verlicht haar en haar lamp is het **Lam**.	.1
	21:27	alleen zij, die geschreven zijn in het boek des levens van het **Lam**.	.2
	22:1	een rivier ..., ontspringende uit de troon van God en van het **Lam**.	.2
	22:3	En de troon van God en van het **Lam** zal daarin zijn	.2

659	ἀροτριάω	arotriaō

Het werkwoord *arotriaō* betekent 'ploegen'.

.1	ἀροτριᾶν	arotrian	ploegen
.2	ἀροτριῶν	arotriōn	ploegend (1 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἀροτριῶντα	arotriōnta	ploegend (4 ev m – 1/4 mv o)

Luc.	17:7	zijn slaaf, **die** voor hem **ploegt** of het vee hoedt,	.3
1Cor.	9:10	omdat de **ploeger**	.2
		moet **ploegen** in hope,	.1

660 ἄροτρον **arotron**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *arotron* betekent 'ploeg'.

.1	ἄροτρον	arotron	ploeg (1/4)

Luc.	9:62	die de hand aan de **ploeg** slaat en ziet naar hetgeen achter hem ligt,

661 ἁρπαγή **harpagē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *harpagē* betekent 'roof, plundering'.

Wanneer er gesproken wordt over bekers vol 'roof', kan men dat misschien ook concreet opvatten als bekers vol 'geroofde zaken, buit' (Matt.23:25). In plaats van Farizeeërs vol 'roof' zeggen we eerder: Farizeeërs vol 'roofzucht' (Luc.11:39).

.1	ἁρπαγήν	harpagēn	roof (4)
.2	ἁρπαγῆς	harpagēs	roof (2)

Matt.	23:25	maar van binnen zijn zij vol **roof** en onmatigheid.	.2
Luc.	11:39	maar van binnen zijt gij vol **roof** en slechtheid.	.2
Hebr.	10:34	Want gij hebt ... de **roof** van uw bezit blijmoedig aanvaard,	.1

662 ἁρπαγμός **harpagmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *harpagmos* betekent 'roof, plundering'.

In Fil.2:6 moet *harpagmos* een concrete betekenis hebben als 'iets dat men naar zich toetrekt en wil vasthouden, buit'.

.1	ἁρπαγμόν	harpagmon	roof (4 ev)

Fil.	2:6	die ... het Gode gelijk zijn niet als een **roof** heeft geacht,

663	ἁρπάζω	harpazō

Het werkwoord *harpazō* betekent 'snel wegnemen, haastig grijpen, wegrukken, roven'.
Het 'snel wegnemen' komt veel voor in situaties dat mensen (Matt.12:29) of dieren (Joh.10:12) aan het roven zijn, en wordt dan ook wel met 'roven' weergegeven; in andere situaties gaat het meer om de snelle beweging op zichzelf, zonder dat er aan roof gedacht wordt (bv. Jud.23 of Hand.23:10).

.1	ἁρπάζει	harpazei	hij rooft
.2	ἁρπάζουσιν	harpazousin	zij roven – rovend (3 mv m/o)
.3	ἁρπάζειν	harpazein	roven
.4	ἁρπάζοντες	harpazontes	rovend (1 mv m)
.5	ἁρπάσει	harpasei	hij zal roven
.6	ἥρπασεν	hērpasen	hij heeft geroofd (aor)
.7	ἁρπάσαι	harpasai	moge hij roven (aor) – roven (aor)
.8	ἁρπαγησόμεθα	harpagēsometha	wij zullen worden geroofd (pass)
.9	ἡρπάσθη	hērpasthē	hij is geroofd (aor pass)
.10	ἡρπάγη	hērpagē	hij is geroofd (aor pass)
.11	ἁρπαγέντα	harpagenta	geroofd (4 ev m; aor pass – 1/4 ev o; aor pass)

Matt.	11:12	en geweldenaars **grijpen** er**naar**.	.2
	12:29	hoe kan iemand het huis van de sterke binnengaan en zijn huisraad **roven**,	.7''
	13:19	komt de boze en **rooft** wat in zijn hart gezaaid is:	.1
Joh.	6:15	Daar Jezus bemerkte, dat zij zouden komen en Hem **met geweld meevoeren**	.3
	10:12	en de wolf **rooft** ze en jaagt ze uiteen –	.1
	10:28	en niemand **zal** ze uit mijn hand **roven**.	.5
	10:29	en niemand **kan** iets **roven** uit de hand mijns Vaders.	.3
Hand.	8:39	**nam** de Geest des Heren Filippus **weg**	.6
	23:10	en hij liet de soldaten komen **om** hem uit hun midden **weg te halen**	.7
2Cor.	12:2	**dat** die persoon **weggevoerd werd** tot in de derde hemel.	.11
	12:4	dat **hij weggevoerd werd** naar het paradijs	.10
1Thess.	4:17	**zullen wij**, levenden, die achterbleven, ... **weggevoerd worden**,	.8
Jud.	23	redt hen **door** hen uit het vuur **te rukken**,	.4
Openb.	12:5	en haar kind **werd plotseling weggevoerd** naar God en zijn troon.	.9

664	ἅρπαξ	harpax

Het bijvoeglijk naamwoord *harpax* betekent 'roofzuchtig'.
Vergelijk *663 harpazō* 'snel wegnemen' voor het feit dat er bij *harpax* ook aan een snel wegpakken wordt gedacht. Verzelfstandigd wordt *harpax* ook wel met 'rover' vertaald (bv. Luc.18:11).

.1	ἅρπαξ	harpax	roofgierig (1 ev m)
.2	ἅρπαγες	harpages	roofgierig (1 mv m)
.3	ἅρπαξιν	harpaxin	roofgierig (3 mv m)

Matt.	7:15	maar van binnen zijn zij **roofgierige** wolven.	.2
Luc.	18:11	O God, ik dank U, dat ik niet zo ben als de andere mensen, **rovers**,	.2
1Cor.	5:10	niet ... met de geldgierigen en **oplichters** of afgodendienaars,	.3
	5:11	die, al heet hij een broeder, een hoereerder ... of **oplichter** is;	.1
	6:10	lasteraars of **oplichters**, zullen het Koninkrijk Gods niet beërven.	.2

665 ἀρραβών arrabōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *arrabōn* betekent 'waarborgsom, onderpand'.

Een 'waarborgsom' of een 'onderpand' is iets dat men geeft als bewijs en garantie dat men het verschuldigde ook in zijn totaliteit zal betalen.

.1	ἀρραβών	arrabōn	onderpand (1)
.2	ἀρραβῶνα	arrabōna	onderpand (4)

2Cor.	1:22	die ook ... de Geest tot **onderpand** in onze harten gegeven heeft.	.2
	5:5	en die ons de Geest tot **onderpand** gegeven heeft.	.2
Ef.	1:14	die een **onderpand** is van onze erfenis, tot verlossing van het volk,	.1

666 ἄρραφος arraphos

Het bijvoeglijk naamwoord *arraphos* betekent 'niet aaneengenaaid, zonder naad'.

Vergelijk *rhaptō* 'aaneennaaien' en *3928 rhaphis* 'naald'.

.1	ἄρραφος	arraphos	zonder naad (1 ev m/v)

Joh.	19:23	Dit kleed nu was **zonder naad**, aan één stuk geweven.

667 ἄρρην arrēn

Het bijvoeglijk naamwoord *arrēn* betekent 'mannelijk'.

Zie ook *671II arsēn*.

.1	ἄρρενα	arrena	mannelijk (4 ev m – 1/4 mv o)
.2	ἄρρενες	arrenes	mannelijk (1 mv m)

Rom.	1:27	hebben de **mannen** de natuurlijke omgang met de vrouw opgegeven,	.2°°
Openb.	12:5	een **mannelijk** wezen, dat alle heidenen zal hoeden	.1°°
	12:13	vervolgde hij de vrouw, die het **mannelijke** kind gebaard had.	.1°°

669	ἄρρητος	arrētos

Het bijvoeglijk naamwoord *arrētos* betekent 'onuitspreekbaar' hetzij omdat het uitspreken niet mogelijk is, hetzij omdat het niet geoorloofd is.

.1	ἄρρητα	arrēta	onuitsprekelijk (1/4 mv o)

2Cor.	12:4	dat hij ... **onuitsprekelijke** woorden gehoord heeft,	

670	ἄρρωστος	arrōstos

Het bijvoeglijk naamwoord *arrōstos* betekent 'zwak, ziekelijk, ziek'.

.1	ἄρρωστοι	arrōstoi	ziekelijk (1 mv m/v)
.2	ἀρρώστους	arrōstous	ziekelijk (4 mv m/v)
.3	ἀρρώστοις	arrōstois	ziekelijk (3 mv m/v/o)

Matt.	14:14	en Hij werd met ontferming over hen bewogen en genas hun **zieken**.	.2
Marc.	6:5	alleen genas Hij enige **zieken** door handoplegging.	.3
	6:13	En zij dreven vele boze geesten uit en zalfden vele **zieken** met olie	.2
	16:18	op **zieken** zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden.	.2°
1Cor.	11:30	Daarom zijn er onder u velen zwak en **ziekelijk**	.1

671	ἀρσενοκοίτης	arsenokoitēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *arsenokoitēs* betekent 'homoseksueel, knapenschender'.

.1	ἀρσενοκοῖται	arsenokoitai	knapenschenders (1)
.2	ἀρσενοκοίταις	arsenokoitais	knapenschenders (3)

1Cor.	6:9	(10) ... afgodendienaars, overspelers, schandjongens, **knapenschenders**,	.1
1Tim.	1:10	hoereerders, **knapenschenders**, zielverkopers, leugenaars, meinedigen,	.2

671II	ἄρσην	arsēn

Het bijvoeglijk naamwoord *arsēn* – ook wel gespeld als *arrēn* (zie *667*) – betekent 'mannelijk, van het mannelijk geslacht'.

Het tegengestelde is *2110 thēlus* 'vrouwelijk, van het vrouwelijk geslacht' (zie bv. Matt.19:4).

.1	ἄρσενες	arsenes	mannelijk (1 mv m)
.2	ἄρσεσιν	arsesin	mannelijk (3 mv m/o)
.3	ἄρσεν	arsen	mannelijk (1/4 ev o)
.[4]	ἄρσενα	arsena	mannelijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Matt.	19:4	dat de Schepper hen van den beginne **als man** en vrouw heeft gemaakt?	.3
Marc.	10:6	van het begin der schepping heeft Hij hen **als man** en vrouw gemaakt;	.3
Luc.	2:23	Al het eerstgeborene van het **mannelijke** geslacht zal heilig heten	.3
Rom.	1:27	hebben de **mannen** de natuurlijke omgang met de vrouw opgegeven,	.1''
		en zijn in wellust voor elkander ontbrand, als **mannen**	.1
		met **mannen** schandelijkheid bedrijvende	.2
Gal.	3:28	Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, ..., van **mannelijk** en vrouwelijk:	.3
Openb.	12:5	En zij baarde een zoon, een **mannelijk** wezen,	.3''
	12:13	vervolgde hij de vrouw, die het **mannelijke** kind gebaard had.	.[4]''

672 ἀρτέμων artemōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *artemōn* betekent 'bramzeil, voorzeil'.

.1	ἀρτέμονα	artemona	bramzeil (4)
.[2]	ἀρτέμωνα	artemōna	bramzeil (4)

Hand.	27:40	terwijl zij ... het **voorzeil** voor de wind hesen en op het strand aanhielden.	.1/.[2]

673 ἄρτι arti

Het bijwoord *arti* betekent 'op een tijdstip vlakbij nu, net, direct, nu'.

Ofschoon *arti* betrekking kan hebben op het onmiddellijke verleden ('net', Matt.9:18) en op de onmiddellijke toekomst ('direct', Matt.26:53), is het in veel gevallen toch ook 'nu', zoals in de uitdrukking *ap' arti* 'vanaf nu, voortaan' (bv. Joh.14:7). Vergelijk ook *3053 nun* 'nu'.

.1	ἄρτι	arti	nu

Matt.	3:15	Jezus echter antwoordde en zeide tot hem: Laat Mij **thans** geworden,	
	9:18	Mijn dochter is **zo juist** gestorven, maar kom en leg uw hand op haar	
	11:12	Sinds de dagen van Johannes de Doper tot **nu** toe	
	23:39	Want Ik zeg u, gij zult Mij van **nu** aan niet meer zien,	
	26:29	Ik zal van **nu** aan ... niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken,	
	26:53	SV Of meent gij, dat Ik mijn Vader **nu** niet kan bidden,	°'
	26:64	Doch Ik zeg u, van **nu** aan zult gij de Zoon des mensen zien,	
Joh.	1:52	SV Van **nu** aan zult gij de hemel zien geopend,	°
	2:10	gij echter hebt de goede wijn tot **dit ogenblik** bewaard.	
	5:17	Maar Hij antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot **nu** toe en ik werk ook.	
	9:19	Hoe kan hij dan **nu** zien?	°'
	9:25	één ding weet ik, dat ik, die blind was, **nu** zien kan.	
	13:7	Wat Ik doe, weet gij **nu** niet, maar gij zult het later verstaan.	
	13:19	**Thans** reeds zeg Ik het u, eer het geschiedt,	
	13:33	zo spreek Ik **thans** ook tot u.	
	13:37	Petrus zeide tot Hem: Here, waarom kan ik U **thans** niet volgen?	
	14:7	Van **nu** aan kent gij Hem en hebt gij Hem gezien.	

16:12 Nog veel heb Ik u te zeggen, maar gij kunt het **thans** niet dragen;
16:24 Tot **nog** toe hebt gij niet om iets gebeden in mijn naam;
16:31 Jezus antwoordde hun: Gelooft gij **thans**?
1Cor. 4:11 Tot op dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen
letterlijk: Tot op het uur van **nu** verduren wij ...
4:13 wij zijn als het uitvaagsel der wereld geworden ... tot op **dit ogenblik** toe.
8:7 sommigen, in hun geweten **nog** niet los van de afgod, eten (dit vlees)
13:12 Want **nu** zien wij **nog** door een spiegel, in raadselen,
15:6 van wie het merendeel **thans** nog in leven is,
16:7 Want ik wil u **thans** niet in het voorbijgaan bezoeken,
Gal. 1:9 Gelijk wij vroeger reeds gezegd hebben, zeg ik **thans** nog eens:
1:10 Tracht ik **thans** mensen te winnen, of God?
4:20 ik zou wensen, dat ik **op dit ogenblik** bij u was
1Thess. 3:6 Maar **thans**, nu Timoteüs van u tot ons teruggekeerd is
2Thess. 2:7 totdat hij, die **op het ogenblik nog** weerhoudt, verwijderd is.
1Petr. 1:6 Verheugt u daarin, ook al wordt gij **thans** ... bedroefd,
1:8 in Hem gelooft gij, zonder Hem **thans** te zien,
1Joh. 2:9 die is in de duisternis tot **nu** toe.
Openb. 12:10 ik hoorde een luide stem in de hemel zeggen: **Nu** is verschenen het heil
14:13 Schrijf, zalig de doden, die in de Here sterven, van **nu** aan.

674 ἀρτιγέννητος artigennētos

Het bijvoeglijk naamwoord *artigennētos* betekent 'net geboren'.

.1 ἀρτιγέννητα artigennēta pasgeboren (1/4 mv o)

1Petr. 2:2 verlangt als **pasgeboren** kinderen naar de redelijke, onvervalste melk,

675 ἄρτιος artios

Het bijvoeglijk naamwoord *artios* betekent 'passend, geschikt, opgewassen, voldoende toegerust, volkomen' en in verband met getallen ook 'even'.

.1 ἄρτιος artios geschikt (1 ev m)

2Tim. 3:17 opdat de mens Gods **volkomen** zij, tot alle goed werk volkomen toegerust.

676 ἄρτος artos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *artos* betekent 'brood'.

Men kan *artos* in het enkelvoud evenals in het Nederlands opvatten als stofnaam ('brood', zonder aan de gebakken vorm te denken) en als een voorwerpsnaam ('een brood', in een bepaalde

vorm gebakken); in het meervoud hebben we vanzelfsprekend met een voorwerpsnaam te maken (bv. Matt.12:4).

Volgens joods gebruik werd het brood aan het begin van de maaltijd door de huisvader of gastheer onder dankgebed gebroken en uitgedeeld (vgl. Matt.14:19).

Soms kan men *artos* in het enkelvoud in ruimere zin opvatten als 'voedsel', vooral in uitdrukkingen als 'iemands brood eten', d.w.z. 'iemands disgenoot zijn' (Joh.13:18), of 'geen brood eten en geen wijn drinken', d.w.z. 'vasten' (Luc.7:33).

.1	ἄρτος	artos	brood (1)
.2	ἄρτον	arton	brood (4)
.3	ἄρτου	artou	brood (2)
.4	ἄρτῳ	artōi	brood (3)
.5	ἄρτοι	artoi	broden (1)
.6	ἄρτους	artous	broden (4)
.7	ἄρτων	artōn	broden (2)
.8	ἄρτοις	artois	broden (3)

Matt.	4:3	Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan, dat deze stenen **broden** worden.	.5
	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van **brood** zal de mens leven,	.4
	6:11	Geef ons heden ons dagelijks **brood**;	.2
	7:9	als zijn zoon hem om **brood** vraagt,	.2
	12:4	en zij de toon**broden** hebben gegeten,	.6
	14:17	Wij hebben hier niets dan vijf **broden** en twee vissen.	.6
	14:19	Hij ... nam de vijf **broden** en de twee vissen, en Hij zag op naar de hemel,	.6
		sprak de zegen uit, brak de **broden** en gaf ze aan zijn discipelen	.6
	15:2	(3) Immers, zij wassen hun handen niet, wanneer zij **brood** eten.	.2
	15:26	Het is niet goed het **brood** der kinderen te nemen	.2
	15:33	Hoe komen wij in een eenzame streek aan zóveel **broden**,	.5
	15:34	En Jezus zeide tot hen: Hoeveel **broden** hebt gij?	.6
	15:36	Daarna nam Hij de zeven **broden** en de vissen, dankte en brak ze,	.6
	16:5	hadden zij vergeten **broden** mede te nemen.	.6
	16:7	Dat is, omdat wij geen **broden** medegenomen hebben.	.6
	16:8	Waarom spreekt gij met elkander erover ..., dat gij geen **broden** hebt?	.6
	16:9	en herinnert gij u niet de vijf **broden** der vijfduizend	.6
	16:10	Of de zeven **broden** der vierduizend en hoeveel korven gij medenaamt?	.6
	16:11	SV Hoe verstaat gij niet, dat Ik u van geen **brood** gesproken heb,	.3°°
	16:11	Hoe begrijpt gij niet, dat Ik u niet van **broden** sprak?	.7''
	16:12	SV dat zij zich wachten zouden van de zuurdesem van het **brood**,	.3°°
	16:12	zich te wachten voor de zuurdesem [der **broden**],	.7''
	26:26	En terwijl zij aten, nam Jezus een **brood**,	.2
Marc.	2:26	[Hoe] hij ... het huis Gods binnengegaan is en de toon**broden** gegeten heeft,	.6
	3:20	zodat zij zelfs geen **brood** konden eten.	.2
	6:8	geen **brood**, geen reiszak, geen geld in de gordel,	.2
	6:36	SV opdat zij ... **broden** voor zichzelf mogen kopen;	.6°
	6:37	Zullen wij dan voor tweehonderd schellingen **brood** gaan kopen	.6
	6:38	Hij zeide tot hen: Hoeveel **broden** hebt gij? Gaat eens zien!	.6°'

	6:41	En Hij nam de vijf **broden** en de twee vissen, zag op naar de hemel,	.6
		sprak de zegen uit en brak de **broden** en gaf ze aan de discipelen,	.6
	6:44	En die de **broden** gegeten hadden, waren vijfduizend man.	.6°
	6:52	want zij waren bij de **broden** niet tot inzicht gekomen,	.8
	7:2	dat sommige van zijn discipelen met onreine ... handen hun **brood** aten –	.6
	7:5	Waarom ... eten zij met onreine handen hun **brood**?	.2
	7:27	want het is niet goed het **brood** der kinderen te nemen	.2
	8:4	Vanwaar zal iemand dezen hier ... met **broden** kunnen verzadigen?	.7
	8:5	En Hij vroeg hun: Hoeveel **broden** hebt gij? Zij zeiden: Zeven.	.6
	8:6	Hij nam de zeven **broden**, dankte, brak ze en gaf ze aan zijn discipelen	.6
	8:14	En zij hadden vergeten **broden** mede te nemen,	.6
		en behalve één **brood** hadden zij niets bij zich in het schip.	.2
	8:16	En zij spraken erover onder elkander, dat zij geen **broden** hadden.	.6
	8:17	Waarom spreekt gij erover, dat gij geen **broden** hebt?	.6
	8:19	toen Ik de vijf **broden** brak voor de vijfduizend,	.6
	14:22	En terwijl zij aten, nam Hij een **brood**,	.2
Luc.	4:3	Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan tot deze steen, dat hij **brood** worde.	.1
	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van **brood** zal de mens leven.	.4
	6:4	Hoe hij het huis Gods binnengegaan is en de toon**broden** heeft genomen	.6
	7:33	Want Johannes de Doper is gekomen, geen **brood** etende	.2°▾
	9:3	Neemt niets mede voor onderweg, geen staf of reiszak, geen **brood**	.2
	9:13	Wij hebben niet meer dan vijf **broden** en twee vissen,	.5
	9:16	Toen nam Hij de vijf **broden** en de twee vissen,	.6
	11:3	geef ons elke dag ons dagelijks **brood**;	.2
	11:5	Vriend, leen mij drie **broden**,	.6
	11:11	SV wat vader ..., dien de zoon om **brood** bidt, zal hem een steen geven,	.2°
	14:1	toen Hij op sabbat ... kwam om **brood** te eten,	.2
	14:15	Zalig wie **brood** eten zal in het Koninkrijk Gods.	.2
	15:17	Hoeveel dagloners van mijn vader hebben **brood** in overvloed	.7
	22:19	Hij nam een **brood**, sprak de dankzegging uit, brak het en gaf het hun,	.2
	24:30	En het geschiedde, toen Hij met hen aanlag, dat Hij het **brood** nam,	.2
	24:35	en hoe Hij door hen herkend was bij het breken van het **brood**.	.3
Joh.	6:5	Waar zullen wij **broden** kopen, dat dezen kunnen eten	.6
	6:7	Tweehonderd schellingen **brood** is voor dezen niet genoeg,	.5
	6:9	Hier is een jongen, die vijf gerste**broden** en twee vissen heeft;	.6
	6:11	Jezus dan nam de **broden**, dankte en verdeelde ze onder hen,	.6
	6:13	Zij ... vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerste**broden**,	.7
	6:23	er kwamen andere scheepjes bij de plaats, ... waar zij het **brood** gegeten hadden,	.2
	6:26	maar omdat gij van de **broden** gegeten hebt en verzadigd zijt.	.7
	6:31	zoals geschreven is: **Brood** uit de hemel gaf Hij hun te eten.	.2
	6:32	Ik zeg u, niet Mozes heeft u het **brood** uit de hemel gegeven,	.2
		maar mijn Vader geeft u het ware **brood** uit de hemel;	.2
	6:33	want dat is het **brood** Gods, dat uit de hemel nederdaalt	.1
	6:34	Zij zeiden dan tot Hem: Here, geef ons altijd dit **brood**.	.2
	6:35	Jezus zeide tot hen: Ik ben het **brood** des levens;	.1
	6:41	Ik ben het **brood**, dat uit de hemel nedergedaald is,	.1
	6:48	Ik ben het **brood** des levens.	.1

Joh. 6:50	dit is het **brood**, dat uit de hemel nederdaalt,	.1
6:51	Ik ben het levende **brood**, dat uit de hemel nedergedaald is.	.1
	Indien iemand van dit **brood** eet, hij zal in eeuwigheid leven;	.3
	en het **brood**, dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het leven der wereld.	.1
6:58	Dit is het **brood**, dat uit de hemel nedergedaald is;	.1
	wie dit **brood** eet, zal in eeuwigheid leven.	.2
13:18	Hij, die mijn **brood** eet, heeft zijn hiel tegen Mij opgeheven.	.2
21:9	zagen zij een kolenvuur liggen en vis daarop en **brood**.	.2
21:13	Jezus kwam en Hij nam het **brood** en gaf het hun en evenzo de vis.	.2
Hand. 2:42	En zij bleven volharden bij ... het breken van het **brood** en de gebeden.	.3
2:46	waren zij ... in de tempel, braken het **brood** ... en gebruikten hun maaltijden	.2
20:7	En toen wij op de eerste dag ... samengekomen waren om **brood** te breken,	.2
20:11	En bovengekomen, brak hij **brood** en at, en hij sprak nog lang met hen,	.2
27:35	En terwijl hij dit zeide, nam hij **brood**, ..., brak het en begon te eten.	.2
1Cor. 10:16	Is niet het **brood** ... een gemeenschap met het lichaam van Christus?	.2
10:17	Omdat het één **brood** is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam;	.1
	wij hebben immers allen deel aan het ene **brood**.	.3
11:23	dat de Here Jezus in de nacht ... een **brood** nam,	.2
11:26	zo dikwijls gij dit **brood** eet ..., verkondigt gij de dood des Heren,	.2
11:27	Wie dus op onwaardige wijze het **brood** eet of de beker des Heren drinkt,	.2
11:28	ieder beproeve zichzelf en ete dan van het **brood** en drinke uit de beker.	.3
2Cor. 9:10	die zaad verschaft aan de zaaier en **brood** tot spijze,	.2
2Thess. 3:8	noch gegeven **brood** bij iemand hebben gegeten;	.2
3:12	dat zij rustig bij hun werk blijven en hun eigen **brood** eten.	.2
Hebr. 9:2	waarin de kandelaar en de tafel met de toon**broden** stonden;	.7

677 ἀρτύω artuō

Het werkwoord *artuō* betekent '(smakelijk) klaarmaken, kruiden'.

Ofschoon *artuō* ook buiten de sfeer van eten bereiden kan voorkomen, komt het vaak – en in het NT zelfs uitsluitend – binnen die sfeer voor.

.1	ἀρτύσετε	artusete	jullie zullen toebereiden
.2	ἀρτυθήσεται	artuthēsetai	hij zal toebereid worden (pass)
.3	ἠρτυμένος	ērtumenos	toebereid (1 ev m; med)

Marc. 9:50	indien het zout echter zoutloos wordt, waarmede **zult gij** het **smaak geven**?	.1
Luc. 14:34	waarmede **zal het smakelijk gemaakt worden**?	.2
Col. 4:6	Uw spreken zij te allen tijde aangenaam, niet zouteloos; letterlijk: Uw spreken zij ... aangenaam, met zout **toebereid**;	.3

678 ἀρχάγγελος archaggelos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archaggelos* betekent 'aartsengel, hoofdengel'.

In het NT wordt slechts gesproken van 'de aartsengel' (1 Thess.4:16) en 'de aartsengel Michaël'

(Jud.9). Dat er meer dan één aartsengel is, is een gedachte die buiten het NT regelmatig voorkomt (vgl. Dan.10:13, waar Michaël een der voornaamste vorsten wordt genoemd).

.1	ἀρχάγγελος	archaggelos	aartsengel (1)
.2	ἀρχαγγέλου	archaggelou	aartsengel (2)

1Thess.	4:16	bij het roepen van een **aartsengel** en bij het geklank ener bazuin Gods,	.2
Jud.	9	Michaël, de **aartsengel**, durfde ... geen smadelijk oordeel uitbrengen,	.1

679 ἀρχαῖος archaios

Het bijvoeglijk naamwoord *archaios* betekent 'tot de begintijd behorend, uit vroegere tijden, oud'.

Met *archaios* geeft men niet aan dat iemand of iets op dit moment al langere tijd bestaat, maar dat iemand of iets op een vroeger moment bestond (vgl. *680 archē* 'begin'); daarentegen geeft men met *3299 palaios* 'oud, verouderd' aan dat iemand of iets op dit moment al relatief langere tijd bestaat, vaak met de gedachte dat er intussen ook al een nieuwer iemand of iets bestaat.

.1	ἀρχαῖος	archaios	oud (1 ev m)
.2	ἀρχαῖον	archaion	oud (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἀρχαίου	archaiou	oud (2 ev m/o)
.4	ἀρχαίῳ	archaiōi	oud (3 ev m/o)
.5	ἀρχαίων	archaiōn	oud (2 mv m/v/o)
.6	ἀρχαίοις	archaiois	oud (3 mv m/o)
.7	ἀρχαίων	archaiōn	zie 5
.8	ἀρχαῖα	archaia	oud (1/4 mv o)

Matt.	5:21	Gij hebt gehoord, dat tot de **ouden** gezegd is: Gij zult niet doodslaan;	.6
	5:27	SV dat tot de **ouden** gezegd is: Gij zult geen overspel doen.	.6°
	5:33	dat tot de **ouden** gezegd is: Gij zult uw eed niet breken,	.6
Luc.	9:8	door anderen, dat een der **oude** profeten was opgestaan.	.5
	9:19	dat een der **oude** profeten was opgestaan.	.5
Hand.	15:7	gij weet, dat God van de aanvang af mij onder u heeft verkoren,	.7
		letterlijk: ..., dat God vanaf **oude** dagen mij onder u heeft verkoren,	
	15:21	Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken,	.7
		letterlijk: Immers Mozes heeft van **oude** geslachten af ...	
	21:16	een der eerste discipelen, wiens gasten wij zouden zijn.	.4
		letterlijk: een **oude** discipel, wiens gasten wij zouden zijn.	
2Cor.	5:17	het **oude** is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen.	.8
2Petr.	2:5	en de wereld **van de voortijd** niet gespaard heeft,	.3
Openb.	12:9	En de grote draak werd (op de aarde) geworpen, de **oude** slang,	.1
	20:2	en hij greep de draak, de **oude** slang, dat is de duivel en de satan,	.2/.1

680	ἀρχή	archē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *archē* betekent (1) 'begin' (2) 'bestuur, gezag, overheid, hoge bestuursfunctie(plaats)'.

In een aantal gevallen heeft 'begin' betrekking op concrete zaken zoals een laken (de vier 'beginpunten', d.w.z. 'hoeken': Hand.10:11) of een document ('begin' van een evangelie: Marc.1:1); in veel gevallen hebben we te maken met een 'begin in de tijd' (bv. Joh.1:1).

Als ambtelijke of staatkundige term kan *archē* 'bestuur' zowel de functionaris of groep functionarissen aanduiden (Luc.20:20) als ook de functieplaats (Jud.6).

De uitdrukking *tēn archēn* betekent 'überhaupt, om de hoofdzaak te noemen, eigenlijk' (Joh.8:25).

.1	ἀρχή	archē	begin (1 ev)
.2	ἀρχήν	archēn	begin (4 ev)
.3	ἀρχῆς	archēs	begin (2 ev)
.4	ἀρχῇ	archēi	begin (3 ev)
.5	ἀρχαί	archai	begin (1 mv)
.6	ἀρχάς	archas	begin (4 mv)
.7	ἀρχαῖς	archais	begin (3 mv)

Matt.	19:4	dat de Schepper hen van den **beginne** als man en vrouw heeft gemaakt?	.3
	19:8	maar van den **beginne** is het zo niet geweest.	.3
	24:8	Doch dat alles is het **begin** der weeën.	.1
	24:21	zoals er niet geweest is van het **begin** der wereld tot nu toe	.3
Marc.	1:1	**Begin** van het Evangelie van Jezus Christus.	.1
	10:6	van het **begin** der schepping heeft Hij hen als man en vrouw gemaakt;	.3
	13:8	en er zullen hongersnoden wezen. Dat is het **begin** der weeën.	.5/.1
	13:19	als er niet geweest is van het **begin** der schepping,	.3
Luc.	1:2	die van het **begin** aan ooggetuigen en dienaren van het woord geweest zijn,	.3
	12:11	Wanneer zij u brengen ... voor de **overheden** en de machthebbers,	.6
	20:20	ten einde Hem te kunnen overleveren aan het **gezag**	.4
Joh.	1:1	In den **beginne** was het Woord en het Woord was bij God	.4
	1:2	Dit was in den **beginne** bij God.	.4
	2:11	Dit heeft Jezus gedaan als **begin** van zijn tekenen te Kana in Galilea	.2
	6:64	Want Jezus wist van den **beginne**, wie het waren, die niet geloofden,	.3
	8:25	Jezus zeide tot hen: Wat spreek Ik eigenlijk nog met u? letterlijk: ...: Wat ik ook (als) het **begin** tot u spreek.	.2
	8:44	Die was een mensenmoorder van den **beginne** en staat niet in de waarheid,	.3
	15:27	en gij moet ook getuigen, want gij zijt van het **begin** aan met Mij.	.3
	16:4	Doch dit heb Ik u niet van het **begin** aan gezegd, omdat Ik bij u was.	.3
Hand.	10:11	een groot laken, dat aan de vier **hoeken** nedergelaten werd op de aarde;	.7
	11:5	een groot laken, dat aan de vier **hoeken** uit de hemel neergelaten werd,	.7
	11:15	viel de Heilige Geest op hen, evenals in het **begin** ook op ons.	.4
	26:4	dat ik van den **beginne** aan geleid heb onder mijn volk en te Jeruzalem,	.3
Rom.	8:38	noch dood noch leven, noch engelen noch **machten**,	.5
1Cor.	15:24	wanneer Hij alle **heerschappij**, alle macht en kracht onttroond zal hebben.	.2

Ef.	1:21	boven alle **overheid** en macht en kracht en heerschappij en alle naam,	.3
	3:10	opdat thans ... aan de **overheden** en de machten ... bekend zou worden,	.7
	6:12	tegen de **overheden**, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers	.6
Fil.	4:15	in het **begin** van mijn evangelieprediking,	.4
Col.	1:16	hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij **overheden**, hetzij machten;	.5
	1:18	Hij is het **begin**, de eerstgeborene uit de doden,	.1
	2:10	die het hoofd is van alle **overheid** en macht.	.3
	2:15	Hij heeft de **overheden** en machten ontwapend en openlijk tentoongesteld	.6
2Thess.	2:13	SV dat u God van den **beginne** verkoren heeft tot zaligheid	.3°°
Tit.	3:1	Herinner hen eraan, dat zij zich aan **overheid** en gezag onderwerpen,	.7
Hebr.	1:10	En: Gij, Here, hebt in den **beginne** de aarde gegrondvest,	.6
	2:3	dat allereerst verkondigd is door de Here,	.2
		letterlijk: dat, een **begin** nemend, verkondigd is door de Here,	
	3:14	mits wij het **begin** van onze verzekerdheid ... onverwrikt vasthouden.	.2
	5:12	dat men u de eerste beginselen van de uitspraken Gods leert,	.3
		letterlijk: dat men u de beginselen van het **begin** ... leert,	
	6:1	Laten wij daarom het eerste onderwijs aangaande Christus laten rusten	.3
		letterlijk: Laten wij daarom het onderwijs van het **begin** ... laten rusten	
	7:3	zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsregister, zonder **begin**	.2
2Petr.	3:4	blijft alles zo, als het van het **begin** der schepping af geweest is.	.3
1Joh.	1:1	Hetgeen was van den **beginne**, hetgeen wij gehoord hebben,	.3
	2:7	een oud gebod, dat gij van den **beginne** gehad hebt.	.3
		SV dit oud gebod is het woord, dat gij van den **beginne** gehoord hebt.	.3°
	2:13	Ik schrijf u, vaders, want gij kent Hem, die van den **beginne** is.	.3
	2:14	Ik heb u geschreven, vaders, want gij kent Hem, die van den **beginne** is.	.3
	2:24	Wat u betreft, wat gij van den **beginne** gehoord hebt, moet in u blijven.	.3
		wat gij van den **beginne** gehoord hebt,	.3
	3:8	want de duivel zondigt van den **beginne**.	.3
	3:11	Want dit is de verkondiging, die gij van den **beginne** gehoord hebt:	.3
2Joh.	5	hetgeen wij van den **beginne** gehad hebben: dat wij elkander liefhebben.	.3
	1:6	Dit is het gebod, gelijk gij het van den **beginne** gehoord hebt,	.3
Jud.	6	die aan hun **oorsprong** ontrouw werden en hun eigen woning verlieten,	.2
Openb.	1:8	SV Ik ben de Alfa en de Oméga, het **Begin** en het Einde, zegt de Heere	.1°
	3:14	Dit zegt de Amen, de getrouwe ... getuige, het **begin** der schepping Gods:	.1
	21:6	Ik ben de alfa en de omega, het **begin** en het einde.	.1
	22:13	Ik ben de alfa en de omega, ..., het **begin** en het einde	.1°*

681 ἀρχηγός archēgos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archēgos* betekent 'aanvoerder, leidsman, initiatiefnemer, voortrekker'.

In uitdrukkingen als 'leidsman van het leven' (Hand.3:15) of 'leidsman van het geloof' (Hebr.12:2) geven 'leven' en 'geloof' weer, waartoe iemand initiatief neemt of de eerste aanzet geeft, en waarvoor hij zich dan ook verder blijft inzetten.

.1 ἀρχηγόν archēgon leidsman (4)

Hand.	3:15	en de **Leidsman** ten leven hebt gij gedood, maar God heeft Hem opgewekt
	5:31	Hem heeft God door zijn rechterhand verhoogd, tot een **Leidsman**
Hebr.	2:10	dat Hij ... de **Leidsman** hunner behoudenis door lijden heen zou volmaken.
	12:2	Laat ons oog daarbij (alleen) gericht zijn op Jezus, de **leidsman**

682 ἀρχιερατικός archieratikos

Het bijvoeglijk naamwoord *archieratikos* betekent 'hogepriesterlijk'.

.1	ἀρχιερατικοῦ	archieratikou	hogepriesterlijk (2 ev m/v/o)

Hand.	4:6	en allen, die tot het **hogepriesterlijk** geslacht behoorden;

683 ἀρχιερεύς archiereus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archiereus* betekent 'hogepriester, overpriester'.

Bij de joden is de 'hogepriester' de hoogste leidinggevende priester, die als zodanig ook voorzitter is van het Sanhedrin, de joodse Hoge Raad (zie *4271 sunedrion*). Het meervoud *archiereis* wordt gewoonlijk vertaald met 'overpriesters' en omvat behalve de hogepriester in functie ook de gewezen hogepriesters en de mannelijke leden van de aanzienlijkste priesterfamilies waaruit de hogepriester geselecteerd kan worden.

Buiten de joodse priesterlijke hiërarchie om wordt Christus een nog veel verhevener 'hogepriester' genoemd (Hebr.7:26).

.1	ἀρχιερεύς	archiereus	hogepriester (1)
.2	ἀρχιερέα	archierea	hogepriester (4)
.3	ἀρχιερέως	archiereōs	hogepriester (2)
.4	ἀρχιερεῖ	archierei	hogepriester (3)
.5	ἀρχιερεῖς	archiereis	hogepriesters (1/4)
.6	ἀρχιερέων	archiereōn	hogepriesters (2)
.7	ἀρχιερεῦσιν	archiereusin	hogepriesters (3)

Matt.	2:4	En hij liet al de **overpriesters** en schriftgeleerden ... vergaderen	.5
	16:21	dat Hij ... moest gaan en veel lijden van de zijde der ... **overpriesters**	.6
	20:18	en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan de **overpriesters**	.7
	21:15	Toen de **overpriesters** en de schriftgeleerden de wonderwerken zagen,	.5
	21:23	En toen Hij de tempel was binnengegaan, naderden de **overpriesters**	.5
	21:45	toen de **overpriesters** en de Farizeeën zijn gelijkenissen hadden gehoord,	.5
	26:3	Toen kwamen de **overpriesters** en de oudsten des volks bijeen	.5
		in het paleis van de **hogepriester**, genaamd Kajafas,	.3
	26:14	Toen ging één van de twaalven ... naar de **overpriesters**,	.5
	26:47	gezonden vanwege de **overpriesters** en oudsten des volks.	.6
	26:51	en hij trof de slaaf van de **hogepriester** en sloeg hem het oor af.	.3
	26:57	Die nu Jezus gegrepen hadden, leidden Hem weg naar ... de **hogepriester**,	.2
	26:58	En Petrus volgde Hem van verre tot aan de hof van de **hogepriester**,	.3

	26:59	De **overpriesters** trachtten een vals getuigenis tegen Jezus te vinden	.5
	26:62	En de **hogepriester** stond op en zeide tot Hem: Geeft Gij geen antwoord;	.1
	26:63	de **hogepriester** zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God,	.1
	26:65	Toen scheurde de **hogepriester** zijn klederen	.1
	27:1	namen al de **overpriesters** ... het besluit tegen Jezus om Hem te doden.	.5
	27:3	hij bracht de dertig zilverlingen aan de **overpriesters** en oudsten terug,	.7
	27:6	De **overpriesters** namen de zilverlingen	.5
	27:12	die de **overpriesters** en oudsten tegen Hem inbrachten,	.6
	27:20	Maar de **overpriesters** en de oudsten overreedden de scharen,	.5
	27:41	Evenzo spotten de **overpriesters** samen met de schriftgeleerden	.5
	27:62	kwamen de **overpriesters** en de Farizeeën gezamenlijk tot Pilatus,	.5
	28:11	om de **overpriesters** al het gebeurde te berichten.	.7
Marc.	2:26	onder het hogepriesterschap van Abjatar	.3
		letterlijk: onder Abjatar, de **hogepriester**,	
	8:31	dat de Zoon ... moest lijden en verworpen worden door ... de **overpriesters**	.6
	10:33	en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan de **overpriesters**	.7
	11:18	SV En de Schriftgeleerden en de **overpriesters** hoorden dat,	.5°°
	11:18	En de **overpriesters** en de schriftgeleerden hoorden het	.5’’
	11:27	kwamen de **overpriesters**, de schriftgeleerden en de oudsten tot Hem,	.5
	14:1	de **overpriesters** ... zochten, hoe zij Hem ... zouden ... doden.	.5
	14:10	En Judas Iskariot ... ging heen naar de **overpriesters**	.5
	14:43	gezonden vanwege de **overpriesters** en de schriftgeleerden en de oudsten.	.6
	14:47	en hij trof de slaaf van de **hogepriester** en sloeg hem het oor af.	.3
	14:53	En zij leidden Jezus weg naar de **hogepriester**,	.2
		en al de **overpriesters** en oudsten en schriftgeleerden kwamen bijeen.	.5
	14:54	En Petrus volgde Hem van verre tot binnen de hof van de **hogepriester**	.3
	14:55	De **overpriesters** ... trachtten een getuigenverklaring tegen Jezus te vinden	.5
	14:60	En de **hogepriester** stond op en hij trad naar voren	.1
	14:61	Wederom ondervroeg de **hogepriester** Hem	.1
	14:63	De **hogepriester** scheurde zijn klederen	.1
	14:66	kwam daar een der slavinnen van de **hogepriester**.	.3
	15:1	stelden de **overpriesters** ... een besluit vast,	.5
	15:3	En de **overpriesters** brachten vele beschuldigingen tegen Hem in.	.5
	15:10	hij bemerkte, dat de **overpriesters** Hem uit nijd overgeleverd hadden.	.5
	15:11	Doch de **overpriesters** zetten de schare op,	.5
	15:31	Evenzo spotten de **overpriesters** onder elkander	.5
Luc.	3:2	onder de **hogepriesters** Annas en Kajafas,	.6/.3
	9:22	De Zoon des mensen moet ... verworpen worden door de ... **overpriesters**	.6
	19:47	De **overpriesters** ... zochten gelegenheid Hem om te brengen,	.5
	20:1	dat de **overpriesters** en schriftgeleerden ... daarbij kwamen staan,	.5°°
	20:19	SV En de **overpriesters** en de Schriftgeleerden zochten ... te slaan;	.5°°
		En de schriftgeleerden en **overpriesters** trachtten ... te slaan,	.5’’
	22:2	de **overpriesters** ... zochten, hoe zij Hem uit de weg konden ruimen,	.5
	22:4	hij ... besprak met de **overpriesters** ... hoe hij Hem aan hen zou overleveren.	.7
	22:50	En iemand van hen trof de slaaf van de **hogepriester**	.3
	22:52	Jezus dan zeide tot de **overpriesters** ..., die op Hem afgekomen waren:	.5
	22:54	voerden zij Hem weg en leidden Hem naar het huis van de **hogepriester**.	.3

Luc.	22:66	kwam de Raad ... bijeen, **overpriesters** en schriftgeleerden,	.5
	23:4	Pilatus zeide tot de **overpriesters** en de scharen:	.5
	23:10	de **overpriesters** en de schriftgeleerden stonden Hem ... te beschuldigen.	.5
	23:13	Pilatus nu riep de **overpriesters** en de oversten en het volk bijeen	.5
	23:23	SV en hun geroep en dat van de **overpriesters** werd geweldiger.	.6
	24:20	en hoe Hem onze **overpriesters** en oversten overgegeven hebben	.5
Joh.	7:32	SV de Farizeën en de **overpriesters** zonden dienaars,	.5
	7:32	de **overpriesters** en de Farizeeën zonden dienaars	.5
	7:45	De dienaars dan gingen naar de **overpriesters** en Farizeeën	.5
	11:47	De **overpriesters** en de Farizeeën dan riepen de Raad samen en zeiden:	.5
	11:49	één van hen, Kajafas, de **hogepriester** van dat jaar,	.1
	11:51	dit zeide hij niet uit zichzelf, maar als **hogepriester** van dat jaar	.1
	11:57	De **overpriesters** en de Farizeeën nu hadden voorschriften gegeven,	.5
	12:10	En de **overpriesters** beraadslaagden om ook Lazarus te doden,	.5
	18:3	dienaars van de **overpriesters** en de Farizeeën,	.6
	18:10	hij trof de slaaf van de **hogepriester** en sloeg hem het rechteroor af;	.3
	18:13	hij was de schoonvader van Kajafas, die dat jaar **hogepriester** was;	.1
	18:15	En die discipel was een bekende van de **hogepriester**	.4
		en hij ging met Jezus het paleis van de **hogepriester** binnen,	.3
	18:16	SV De andere discipel dan, die de **hogepriester** bekend was, ging	.4°°
	18:16	De andere discipel dan, de bekende van de **hogepriester**, kwam	.3''
	18:19	De **hogepriester** dan vroeg Jezus naar zijn discipelen en naar zijn leer.	.1
	18:22	Antwoordt Gij zó de **hogepriester**?	.4
	18:24	Annas dan zond Hem geboeid naar Kajafas, de **hogepriester**.	.2
	18:26	Een der slaven van de **hogepriester** ... zeide: Zag ik u niet	.3
	18:35	Uw volk en de **overpriesters** hebben U aan mij overgeleverd;	.5
	19:6	Toen dan de **overpriesters** en hun dienaars Hem zagen, schreeuwden zij	.5
	19:15	De **overpriesters** antwoordden: Wij hebben geen koning, alleen de keizer!	.5
	19:21	De **overpriesters** der Joden dan zeiden tot Pilatus:	.5
Hand.	4:6	en Annas, de **hogepriester**, en Kajafas, Johannes, Alexander	.2/.1
	4:23	zij ... deelden hun mede al wat de **overpriesters** ... gezegd hadden.	.5
	5:17	Maar de **hogepriester** stond op en allen, die met hem waren	.1
	5:21	Toen nu de **hogepriester** was aangekomen en die met hem waren,	.1
	5:24	Toen nu ... de **overpriesters** deze woorden hoorden,	.5
	5:27	En de **hogepriester** ondervroeg hen, zeggende:	.1
	7:1	En de **hogepriester** zeide: Is dat zo?	.1
	9:1	En Saulus, nog dreiging en moord blazende ..., ging naar de **hogepriester**,	.4
	9:14	heeft hij volmacht van de **overpriesters** om ... gevangen te nemen.	.6
	9:21	met het doel hen gevankelijk voor de **overpriesters** te brengen?	.5
	19:14	een zekere Skevas, een Joodse **overpriester**,	.3
	22:5	gelijk ook de **hogepriester** van mij getuigen kan	.1
	22:30	en hij beval de **overpriesters** en de gehele Raad bijeen te komen.	.5
	23:2	Maar de **hogepriester** Ananias beval hun ... hem op de mond te slaan.	.1
	23:4	Maar de omstanders zeiden: Scheldt gij de **hogepriester** Gods uit?	.2
	23:5	En Paulus zeide: Ik wist niet, broeders, dat het de **hogepriester** was,	.1
	23:14	dezen gingen naar de **overpriesters** en de oudsten en zeiden:	.7
	24:1	En vijf dagen daarna kwam de **hogepriester** Ananias met enige oudsten	.1

	25:2	SV de **hogepriester**, en de voornaamsten der Joden, verschenen	.1°°
	25:2	de **overpriesters** en de voornaamsten der Joden dienden klachten ... in,	.5˙˙
	25:15	tegen wie de **overpriesters** ... klachten ingediend hebben	.5
	26:10	waartoe ik de macht van de **overpriesters** ontvangen had;	.6
	26:12	toen ik ... naar Damascus reisde met volmacht en opdracht der **overpriesters**,	.6
Hebr.	2:17	opdat Hij een barmhartig en getrouw **hogepriester** zou worden bij God,	.1
	3:1	richt uw oog op de apostel en **hogepriester** onzer belijdenis, Jezus,	.2
	4:14	Daar wij nu een grote **hogepriester** hebben,	.2
	4:15	wij hebben geen **hogepriester**, die niet kan medevoelen met onze zwakheden,	.2
	5:1	Want elke **hogepriester** ... treedt voor de mensen op bij God,	.1
	5:5	heeft ook Christus Zichzelf niet de eer toegekend **hogepriester** te worden,	.2
	5:10	door God aangesproken als **hogepriester**	.1
	6:20	naar de ordening van Melchisedek **hogepriester** geworden in eeuwigheid.	.1
	7:26	Immers, zulk een **hogepriester** hadden wij ook nodig:	.1
	7:27	die niet, gelijk de **hogepriesters**, ... offers ... behoeft te brengen	.5
	7:28	de wet stelt als **hogepriester** mensen, die met zwakheid behept zijn,	.5
	8:1	dat wij zulk een **hogepriester** hebben,	.2
	8:3	Want iedere **hogepriester** treedt op om gaven en offers te brengen,	.1
	9:7	maar in de tweede alleen de **hogepriester**, eenmaal in het jaar,	.1
	9:11	opgetreden als **hogepriester** der goederen, die gekomen zijn,	.1
	9:25	gelijk de **hogepriester** jaarlijks ... in het heiligdom gaat,	.1
	13:11	waarvan het bloed ... door de **hogepriester** in het heiligdom werd gebracht,	.3

684 ἀρχιποίμην archipoimēn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archipoimēn* betekent 'opperherder'.

Het beeld van de gemeente als een kudde schapen die door een herder geleid wordt, komt regelmatig voor (vgl. *3632 poimainō* 'weiden', *3633 poimēn* 'herder', *3635 poimnion* 'kudde', *658 arnion* 'lam' en *3721 probaton* 'schaap'; ook het woord *pastor* betekent in het Latijn 'herder'). Aan het hoofd van alle herderlijke activiteit (vgl. Ef.4:11) staat Christus als opperherder (1 Petr.5:4).

.1	ἀρχιποίμενος	archipoimenos	opperherder (2)

1Petr.	5:4	En wanneer de **opperherder** verschijnt, zult gij de ... krans ... verwerven.

685 ἀρχισυνάγωγος archisunagōgos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archisunagōgos* betekent 'overste der synagoge, leider van een synagoge'.

Tot de taak van een 'overste der synagoge' behoorde onder ander het selecteren van voorlezers of leraren in de synagoge, het beoordelen van toespraken, en in het algemeen het zorgen voor een ordelijke gang van zaken in de synagoge.

.1	ἀρχισυνάγωγος	archisunagōgos	overste der synagoge (1)
.2	ἀρχισυνάγωγον	archisunagōgon	overste der synagoge (4)

.3	ἀρχισυναγώγου	archisunagōgou	overste der synagoge (2)
.4	ἀρχισυναγώγῳ	archisunagōgōi	overste der synagoge (3)
.5	ἀρχισυνάγωγοι	archisunagōgoi	oversten der synagoge (1)
.6	ἀρχισυναγώγων	archisunagōgōn	oversten der synagoge (2)

Marc.	5:22	En er kwam een van de **oversten der synagoge**, genaamd Jaïrus,	.6
	5:35	kwam men uit het huis van de **overste der synagoge** hem zeggen:	.3
	5:36	maar Hij zeide tot de **overste der synagoge**:	.4
	5:38	En zij kwamen in het huis van de **overste der synagoge**	.3
Luc.	8:49	kwam er iemand van de **overste der synagoge** met de boodschap:	.3
	13:14	Maar de **overste der synagoge** ... zeide tot de schare:	.1
Hand.	13:15	na de voorlezing van de wet ... lieten de **oversten der synagoge** hun vragen:	.5
	18:8	En Crispus, de **overste der synagoge**, kwam tot geloof in de Here	.1
	18:17	En allen grepen Sostenes, de **overste der synagoge**,	.2

686 ἀρχιτέκτων architektōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *architektōn* betekent 'bouwmeester'.

Een Griekse 'bouwmeester' heeft meer betrokkenheid bij de praktische uitvoering van een bouwproject dan de huidige architect, die gewoonlijk ontwerpt en de praktische uitvoering aan een aannemer overlaat.

.1	ἀρχιτέκτων	architektōn	bouwmeester (1)

1Cor.	3:10	heb ik als een kundig **bouwmeester** het fundament gelegd,

687 ἀρχιτελώνης architelōnēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *architelōnēs* betekent 'oppertollenaar, hoofd van een groep tollenaars'.

Vergelijk voor de betekenis *4423 telōnēs* 'tollenaar'.

.1	ἀρχιτελώνης	architelōnēs	oppertollenaar (1)

Luc.	19:2	En zie, er was een man, Zacheüs geheten, die **oppertollenaar** was,

688 ἀρχιτρίκλινος architriklinos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *architriklinos* betekent 'hofmeester, ceremoniemeester bij een maaltijd'.

De 'hofmeester' is verantwoordelijk voor de goede gang van zaken bij een maaltijd; hij zorgt er bijvoorbeeld voor dat de eetzaal gereed is voordat de maaltijd begint, dat de gerechten in goede orde en op tijd worden opgediend, en hij keurt van tevoren wat de gasten wordt voorgezet. Deze

'hofmeester' is gewoonlijk een slaaf of knecht in dienst van de gastheer, dus niet, zoals tegenwoordig meestal de 'ceremoniemeester', een vriend van de bruidegom.

.1	ἀρχιτρίκλινος	architriklinos	hofmeester (1)
.2	ἀρχιτρικλίνῳ	architriklinōi	hofmeester (3)

Joh.	2:8	Schept nu en brengt het aan de **leider van het feest**.	.2
	2:9	Toen nu de **leider van het feest** het water proefde, dat wijn geworden was ...	.1
		riep de **leider van het feest** de bruidegom, en hij zeide tot hem:	.1

689 ἄρχω archō

Het werkwoord *archō* betekent 'een topfunctie bekleden, regeren, heersen' en in mediale vormen 'aan het begin zijn, beginnen'.

Bij de actieve vormen, dus bij vormen met de betekenis 'heersen', wordt vaak in de tweede naamval vermeld over wie men heerst, bv. *archein ethnōn* 'heersen over de heidenen' (Marc.10:42; Rom.15:12).

De mediale vormen worden verbonden met een ander werkwoord ('beginnen' te spreken, Matt.11:7), maar ook wel met een persoon of zaak, die dan gewoonlijk na *528 apo* 'vanaf' genoemd wordt ('beginnen' bij Mozes, Luc.24:27, of 'beginnen' bij een schriftplaats, Hand.8:35). In een enkel geval wordt helemaal niet gezegd waaraan of waarmee men begint en moet dit gegeven uit de context opgemaakt worden (bv. 'beginnende' was Jezus ongeveer dertig jaar, d.w.z. Jezus was ongeveer dertig jaar 'toen Hij begon op te treden', Luc.3:23).

In sommige gevallen is de aandacht voor het beginpunt minder nadrukkelijk, bv.: 'alles wat Jezus begonnen is te doen', d.w.z. 'alles wat Jezus (vanaf een bepaald moment) gedaan heeft' (Hand.1:1).

.1	ἀρχόμεθα	archometha	wij beginnen (med)
.2	ἀρχόμενος	archomenos	beginnend (1 ev m; med)
.3	ἀρχομένων	archomenōn	beginnend (2 mv m/v/o; med)
.4	ἄρξεσθε	arxesthe	jullie zullen beginnen (med)
.5	ἄρξονται	arxontai	zij zullen beginnen (med)
.6	ἤρξατο	ērxato	hij is begonnen (aor med)
.7	ἤρξαντο	ērxanto	zij zijn begonnen (aor med)
.8	ἄρξῃ	arxēi	(dat) hij regeert (aor) – (dat) jij begint (aor med)
.9	ἄρξηται	arxētai	(dat) hij begint (aor med)
.10	ἄρξησθε	arxēsthe	(dat) jullie beginnen (aor med)
.11	ἄρξωνται	arxōntai	(dat) zij beginnen (aor med)
.12	ἄρξασθαι	arxasthai	beginnen (aor med)
.13	ἀρξάμενος	arxamenos	beginnend (1 ev m; aor med)
.14	ἀρξάμενον	arxamenon	beginnend (4 ev m; aor med – 1/4 ev o; aor med)
.15	ἀρξαμένου	arxamenou	beginnend (2 ev m/o; aor med)
.16	ἀρξάμενοι	arxamenoi	beginnend (1 mv m; aor med)
.17	ἄρχειν	archein	regeren

Matt.	4:17	Van toen aan **begon** Jezus te prediken en te zeggen: Bekeert u,	.6
	11:7	**begon** Jezus tot de scharen te zeggen van Johannes:	.6
	11:20	Toen **begon Hij** de steden ..., te verwijten, dat zij zich niet bekeerd hadden:	.6
	12:1	en zijn discipelen kregen honger en **begonnen** aren te plukken en te eten.	.7
	14:30	werd hij bevreesd en **begon** te zinken **en** hij schreeuwde: Here, red mij!	.13
	16:21	**begon** Jezus Christus zijn discipelen te tonen, dat Hij ... moest gaan	.6
	16:22	En Petrus nam Hem terzijde en **begon** Hem te bestraffen,	.6
	18:24	**Toen** hij **begon** te rekenen, werd een voor hem geleid,	.15
	20:8	en betaal het loon uit, **te beginnen** bij de laatsten, tot de eersten.	.13
	24:49	en **hij zou beginnen** zijn medeslaven te slaan	.9
	26:22	En zeer bedroefd, **begonnen zij**, een voor een, tot Hem te zeggen:	.7
	26:37	en **Hij begon** bedroefd en beangst te worden.	.6
	26:74	Toen **begon hij** zich te vervloeken en te zweren: Ik ken de mens niet.	.6
Marc.	1:45	toen hij was weggegaan, **begon hij** het telkens weder te verkondigen,	.6
	2:23	zijn discipelen **begonnen** onder het gaan aren te plukken.	.7°ʳ
	4:1	En wederom **begon Hij** te leren bij de zee.	.6
	5:17	En **zij begonnen** er bij Hem op aan te dringen, dat Hij ... weg zou gaan.	.7
	5:20	**hij** ... **begon** in de Dekapolis te verkondigen al wat Jezus hem gedaan had,	.6
	6:2	En toen de sabbat aangebroken was, **begon Hij** te leren in de synagoge.	.6
	6:7	En **Hij** riep de twaalven tot Zich en **begon** hen uit te zenden,	.6
	6:34	en **Hij begon** hun vele dingen te leren.	.6
	6:55	**zij** ... **begonnen** degenen, die ernstig ongesteld waren, ... rond te dragen	.7
	8:11	En de Farizeeën liepen uit en **begonnen** met Hem te redetwisten;	.7
	8:31	En **Hij begon** hen te leren, dat de Zoon des mensen veel moest lijden	.6
	8:32	En Petrus nam Hem terzijde en **begon** Hem te bestraffen.	.6
	10:28	Petrus **begon** tot Hem te zeggen: Zie, wij hebben alles prijsgegeven	.6
	10:32	En wederom nam **Hij** de twaalven terzijde en **begon** tot hen te spreken	.6
	10:41	**begonnen zij** het Jakobus en Johannes kwalijk te nemen.	.7
	10:42	zij, die regeerders der volken heten, letterlijk: zij, die **regeerders** der volken heten **te zijn**,	.17
	10:47	**begon hij** te roepen en te zeggen: ... Jezus, heb medelijden met mij!	.6
	11:15	En **Hij** ging de tempel binnen en **begon** hen ... uit te drijven	.6
	12:1	En **Hij begon** tot hen in gelijkenissen te spreken.	.6
	13:5	Jezus **begon** tot hen te zeggen: Ziet toe, dat niemand u verleide.	.6
	14:19	**Zij begonnen** bedroefd te worden	.7
	14:33	En **Hij begon** zeer ontsteld en beangst te worden,	.6
	14:65	En sommigen **begonnen** Hem te bespuwen en zijn gelaat te bedekken	.7
	14:69	**begon zij** opnieuw tot de omstanders te zeggen: Die man behoort tot hen.	.6
	14:71	Maar **hij begon** zich te vervloeken en te zweren: Ik ken die mens niet,	.6
	15:8	de schare ... **begon** te eisen, dat hij hun deed, zoals hij gewoon was.	.6
	15:18	En **zij begonnen** Hem te begroeten: Wees gegroet, Gij Koning der Joden!	.7
Luc.	3:8	En **gaat** niet bij uzelf zeggen: Wij hebben Abraham tot vader;	.10
	3:23	En Hij, Jezus, was, **toen Hij optrad**, ongeveer dertig jaar,	.2°ʳ
	4:21	En **Hij begon** tot hen te zeggen: Heden is dit schriftwoord ... vervuld.	.6
	5:21	de Farizeeën **begonnen** te overleggen en zeiden: Wie is deze,	.7
	7:15	En de dode ging overeind zitten en **begon** te spreken,	.6
	7:24	**begon Hij** tot de scharen te zeggen van Johannes:	.6

	7:38	en **zij** ... **begon** met haar tranen zijn voeten nat te maken	.6
	7:49	En die met Hem aan tafel waren, **begonnen** bij zichzelf te zeggen:	.7
	9:12	En de dag **begon** te dalen; en de twaalven kwamen bij Hem	.6
	11:29	Toen de scharen te hoop liepen, **begon Hij** te zeggen:	.6
	11:53	**begonnen** de schriftgeleerden en de Farizeeën Hem heftig aan te vallen	.7
	12:1	**begon Hij** te spreken, in de eerste plaats tot zijn discipelen:	.6
	12:45	en **hij zou beginnen** de slaven en slavinnen te slaan,	.9
	13:25	**zult gij beginnen** buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggend	.10
	13:26	Dan **zult gij beginnen** te zeggen: Wij hebben voor uw ogen gegeten	.4
	14:9	en dan **zoudt gij** tot uw schande de laatste plaats **moeten gaan** innemen.	.8
	14:18	En **zij begonnen** zich allen opeens te verontschuldigen.	.7
	14:29	Anders **zouden** ... allen, die het zagen, **beginnen** hem te bespotten,	.11
	14:30	zeggende: Die man **begon** te bouwen, maar hij kon het niet voltooien.	.6
	15:14	kwam er een zware hongersnood over dat land en **hij begon** gebrek te lijden.	.6
	15:24	En **zij begonnen** feest te vieren.	.7
	19:37	**begon** de gehele menigte der discipelen vol blijdschap God te prijzen,	.7
	19:45	En **Hij** ging de tempel binnen en **begon** de kooplieden uit te drijven,	.6
	20:9	**Hij begon** tot het volk deze gelijkenis te spreken:	.6
	21:28	**Wanneer** deze dingen **beginnen** te geschieden, richt u op	.3
	22:23	En **zij begonnen** er onder elkander over te twisten,	.7
	23:2	En **zij begonnen** Hem te beschuldigen	.7
	23:5	Hij maakt het volk oproerig met zijn leren ..., **reeds van het begin af**,	.13
	23:30	Dan **zal men beginnen** te zeggen tot de bergen: Valt op ons,	.5
	24:27	Hij **begon** ... **en** legde hun uit, wat in al de Schriften op Hem betrekking had.	.13
	24:47	dat in zijn naam moest gepredikt worden ..., **te beginnen** bij Jeruzalem.	.14/.16
Joh.	8:9	gingen zij één voor één weg, **te beginnen** bij de oudsten,	.16°
	13:5	Daarna deed **Hij** water in het bekken en **begon** de voeten ... te wassen,	.6
Hand.	1:1	over al wat Jezus **begonnen is** te doen en te leren,	.6
	1:22	**te beginnen** met de doop van Johannes	.13
	2:4	en **zij** ... **begonnen** met andere tongen te spreken,	.7
	8:35	en **uitgaande** van dat schriftwoord, predikte hij hem Jezus.	.13
	10:37	**te beginnen** in Galilea, na de doop, die Johannes verkondigde,	.14/.13
	11:4	Petrus **begon** hun alles in geregelde orde uiteen te zetten **en** zeide:	.13
	11:15	En **toen** ik **begonnen was** te spreken, viel de Heilige Geest op hen,	.12
	18:26	En deze **begon** vrijmoedig op te treden in de synagoge.	.6
	24:2	En toen hij voorgeroepen was, **begon** Tertullus zijn beschuldiging	.6
	27:35	nam **hij** brood, dankte God in aller tegenwoordigheid, ... en **begon** te eten.	.6
Rom.	15:12	Hij, die opstaat, om over de heidenen **te regeren**;	.17
2Cor.	3:1	**Gaan wij** weder onszelf aanprijzen?	.1
1Petr.	4:17	Want het is nu de tijd, **dat** het oordeel **begint** bij het huis Gods;	.12

690 ἄρχων archōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *archōn* betekent 'bestuurder, heerser, vorst, topfunctionaris, bewindsman'.

Eigenlijk is *archōn* een werkwoordsvorm met de betekenis 'een topfunctie bekledend, regerend'

(vgl. *689 archō*), maar wordt niet meer als zodanig ervaren en is soms zelfs als officiële titel aan een bepaalde functionaris gekoppeld. Meer in het algemeen wordt *archōn* voor verschillende soorten bestuurders, vorsten en bewindslieden gebruikt, zowel bij de joden (Hand.23:5; Luc.23:13) als bij de heidenen (Hand.16:19), en zelfs in het rijk der duisternis (Matt.12:24; Ef.2:2); ook Christus wordt de 'vorst' der koningen van de aarde genoemd (Openb.1:5).

.1	ἄρχων	archōn	bestuurder (1)
.2	ἄρχοντα	archonta	bestuurder (4)
.3	ἄρχοντος	archontos	bestuurder (2)
.4	ἄρχοντι	archonti	bestuurder (3)
.5	ἄρχοντες	archontes	bestuurders (1)
.6	ἄρχοντες	archontes	zie 5
.7	ἄρχοντας	archontas	bestuurders (4)
.8	ἀρχόντων	archontōn	bestuurders (2)
.9	ἄρχουσιν	archousin	bestuurders (3)

Matt.	9:18	zie, een **overste** (der synagoge) kwam tot Hem en viel voor Hem neder,	.1
	9:23	En toen Jezus in het huis van de **overste** kwam	.3
	9:34	Door de **overste** der boze geesten drijft Hij de geesten uit.	.4
	12:24	Deze drijft ... slechts uit door Beëlzebul, de **overste** der geesten.	.4
	20:25	Gij weet, dat de **regeerders** der volken heerschappij over hen voeren	.5
Marc.	3:22	en door de **overste** der boze geesten drijft Hij de geesten uit.	.4
Luc.	8:41	er kwam een man, genaamd Jaïrus, en deze was een **overste** der synagoge.	.1
	11:15	Door Beëlzebul, de **overste** der boze geesten, drijft Hij de geesten uit.	.4
	12:58	als gij met uw tegenpartij naar de **overheid** gaat,	.2
	14:1	toen Hij op sabbat in het huis van een der **hoofden** van de Farizeeën kwam	.8
	18:18	En een **hooggeplaatst man** vroeg Hem en zeide: Goede Meester,	.1
	23:13	Pilatus nu riep de overpriesters en de **oversten** en het volk bijeen	.7
	23:35	Ook de **oversten** hoonden en zeiden: Anderen heeft Hij gered,	.5
	24:20	en hoe Hem onze overpriesters en **oversten** overgegeven hebben	.5
Joh.	3:1	En er was iemand ..., wiens naam was Nikodemus, een **overste** der Joden;	.1
	7:26	Zouden waarlijk onze **oversten** hebben ingezien, dat deze de Christus is?	.5
	7:48	Heeft soms één van de **oversten** in Hem geloofd, of van de Farizeeën?	.8
	12:31	nu zal de **overste** dezer wereld buitengeworpen worden;	.1
	12:42	En toch geloofden zelfs uit de **oversten** velen in Hem,	.8
	14:30	want de **overste** der wereld komt en heeft aan Mij niets,	.1
	16:11	van oordeel, omdat de **overste** dezer wereld geoordeeld is.	.1
Hand.	3:17	ik weet, dat gij uit onkunde hebt gehandeld, gelijk ook uw **oversten**;	.5
	4:5	dat hun **oversten** en hun oudsten en hun schriftgeleerden bijeenkwamen	.7
	4:8	Toen zeide Petrus ... tot hen: **Oversten** van het volk en oudsten,	.6
	4:26	en de **oversten** zijn tezamen vergaderd tegen de Here	.5
	7:27	Wie heeft u tot **overste** en rechter over ons aangesteld?	.2
	7:35	Mozes, die zij verloochend hadden door te zeggen: Wie heeft u tot **overste**	.2
		en rechter aangesteld, heeft God als een **overste** en bevrijder gezonden,	.2
	13:27	Want die te Jeruzalem wonen en hun **oversten** hebben Hem niet erkend	.5
	14:5	zowel van heidenen als van Joden met hun **oversten**,	.9
	16:19	grepen zij Paulus en Silas en sleurden hen naar de markt voor de **overheid**,	.7

	23:5	Van een **overste** uws volks zult gij geen kwaad spreken.	.2
Rom.	13:3	behoeft hij niet bevreesd te zijn voor de **overheidspersonen**,	.5
1Cor.	2:6	een wijsheid ... niet van deze eeuw, noch van de **beheersers** dezer eeuw,	.8
	2:8	En geen van de **beheersers** dezer eeuw heeft van haar geweten,	.8
Ef.	2:2	overeenkomstig de **overste** van de macht der lucht,	.2
Openb.	1:5	de eerstgeborene der doden en de **overste** van de koningen der aarde.	.1

691 ἄρωμα arōma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *arōma* betekent 'geurmiddel, welriekend kruid, krachtig geurende specerij, reukwerk'.

Het was een joods gebruik om een lijk voor de begrafenis in doeken te wikkelen en daartussen ook geurmiddelen te stoppen (Joh.19:40).

.1	ἀρώματα	arōmata	specerijen (1/4)
.2	ἀρωμάτων	arōmatōn	specerijen (2)

Marc.	16:1	kochten Maria ... en Maria ... en Salome **specerijen** om Hem te gaan zalven.	.1
Luc.	23:56	toen zij teruggekeerd waren, maakten zij **specerijen** en mirre gereed.	.1
	24:1	gingen zij reeds vroeg in de morgenstond met de **specerijen** ... naar het graf.	.1
Joh.	19:40	Zij ... wikkelden het in linnen windsels met de **specerijen**,	.2

692 ἀσάλευτος asaleutos

Het bijvoeglijk naamwoord *asaleutos* betekent 'zonder heen en weer te (kunnen) bewegen, zonder heen en weer te wankelen, onbeweeglijk'.

Vergelijk voor de betekenis *3963 saleuō* 'heen en weer bewegen, heen en weer doen wankelen'.

.1	ἀσάλευτος	asaleutos	onbeweeglijk (1 ev m/v)
.2	ἀσάλευτον	asaleuton	onbeweeglijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hand.	27:41	En het voorschip bleef **onwrikbaar** vastzitten, maar het achterschip brak af	.1
Hebr.	12:28	omdat wij een **onwankelbaar** koninkrijk ontvangen,	.2

693 ἄσβεστος asbestos

Het bijvoeglijk naamwoord *asbestos* betekent 'onblusbaar, niet uit te doven'.

Vergelijk voor de betekenis *3981 sbennumi* 'blussen, uitdoven'.

.1	ἄσβεστον	asbeston	onuitblusbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀσβέστῳ	asbestōi	onuitblusbaar (3 ev m/v/o)

Matt.	3:12	maar het kaf zal Hij verbranden met **onuitblusbaar** vuur.	.2
Marc.	9:43	dan dat gij met uw twee handen ter helle vaart, in het **onuitblusbare** vuur,	.1

Marc.	9:45	SV dan ... geworpen te worden in de hel, in dat **onuitblusselijk** vuur;	.1°
Luc.	3:17	maar het kaf zal Hij verbranden met **onuitblusbaar** vuur.	.2

694	**ἀσέβεια**	**asebeia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *asebeia* betekent 'afwezigheid van godsdienstige eerbied, goddeloosheid'.

.1	ἀσέβειαν	asebeian	goddeloosheid (4)
.2	ἀσεβείας	asebeias	goddeloosheid (2ev – 4 mv)
.3	ἀσεβειῶν	asebeiōn	goddeloosheden (2)

Rom.	1:18	toorn van God openbaart zich ... over alle **goddeloosheid** en ongerechtigheid	.1
	11:26	Hij zal **goddeloosheden** van Jakob afwenden.	.2
2Tim.	2:16	want zij zullen de **goddeloosheid** nog verder drijven,	.2
Tit.	2:12	de **goddeloosheid** en wereldse begeerten verzakende,	.1
Jud.	15	en alle goddelozen te straffen voor al hun goddeloze werken, letterlijk: ... voor al hun werken van **goddeloosheid**,	.2
	1:18	die naar hun eigen goddeloze begeerten zullen wandelen. letterlijk: ... naar hun eigen begeerten der **goddeloosheden** ...	.3

695	**ἀσεβέω**	**asebeō**

Het werkwoord *asebeō* betekent 'geen godsdienstige eerbied hebben, goddeloos handelen'.

Wanneer er een lijdend voorwerp als 'werken der goddeloosheid' bij *asebeō* voorkomt, krijgt dit werkwoord de betekenis 'op goddeloze wijze verrichten' (Jud.15).

.1	ἀσεβεῖν	asebein	goddeloos handelen
.2	ἠσέβησαν	ēsebēsan	zij hebben goddeloos gehandeld (aor)

2Petr.	2:6	ten voorbeeld ... voor hen, die **goddeloos** zouden **leven**,	.1°°
Jud.	15	goddeloze werken, die **zij goddeloos bedreven hebben**,	.2

696	**ἀσεβής**	**asebēs**

De betekenis van het bijvoeglijk naamwoord *asebēs* is 'zonder godsdienstige eerbied, goddeloos'.

.1	ἀσεβής	asebēs	goddeloos (1 ev m/v)
.2	ἀσεβῆ	asebē	goddeloos (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.3	ἀσεβεῖς	asebeis	goddeloos (1/4 mv m/v)
.4	ἀσεβεῖς	asebeis	zie 3
.5	ἀσεβῶν	asebōn	goddeloos (2 mv m/v/o)
.6	ἀσεβέσιν	asebesin	goddeloos (3 mv m/v/o)

Rom.	4:5	die ... zijn geloof vestigt op Hem, die de **goddeloze** rechtvaardigt,	.2
	5:6	zo zeker als Christus ... te zijner tijd voor **goddelozen** is gestorven.	.5
1Tim.	1:9	voor wettelozen en tuchtelozen, voor **goddelozen** en zondaars,	.6
1Petr.	4:18	waar zal dan de **goddeloze** en zondaar verschijnen?	.1
2Petr.	2:5	toen Hij de zondvloed over de wereld der **goddelozen** bracht;	.5
	2:6	ten voorbeeld ... voor hen, die goddeloos zouden leven,	.6''
	3:7	ten vure bewaard tegen de dag ... van de ondergang der **goddeloze** mensen.	.5
Jud.	4	**goddelozen**, die de genade van onze God in losbandigheid veranderen	.3
	1:15	om over allen de vierschaar te spannen en alle **goddelozen** te straffen	.3°°
		voor al de harde taal, die de **goddeloze** zondaars ... gesproken hebben.	.3

697 ἀσέλγεια **aselgeia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aselgeia* betekent 'teugelloosheid, losbandigheid, zwelgerij, liederlijkheid'.

.1	ἀσέλγεια	aselgeia	losbandigheid (1)
.2	ἀσέλγειαν	aselgeian	losbandigheid (4)
.3	ἀσελγείᾳ	aselgeiāi	losbandigheid (3)
.4	ἀσελγείαις	aselgeiais	losbandigheden (3)

Marc.	7:22	list, **onmatigheid**, een boos oog, godslastering, overmoed, onverstand.	.1
Rom.	13:13	niet in wellust en **losbandigheid**, niet in twist en nijd!	.4
2Cor.	12:21	de onreinheid, hoererij en **ontucht**, die zij gepleegd hebben.	.3
Gal.	5:19	Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn: ... **losbandigheid**,	.1
Ef.	4:19	Zij hebben zich ... overgegeven aan de **losbandigheid**	.3
1Petr.	4:3	toen gij wandeldet in allerlei **losbandigheid**, begeerten, dronkenschap,	.4
2Petr.	2:2	En velen zullen hun **losbandigheden** navolgen,	.4''
	2:7	die zwaar te lijden had onder de losbandige wandel dier zedelozen,	.3
		letterlijk: ... onder de wandel in **losbandigheid** dier zedelozen,	
	2:18	verlokken zij ... door **ongebondenheid** hen, die zich ... onttrekken.	.4
Jud.	4	die de genade van onze God in **losbandigheid** veranderen	.2

698 ἄσημος **asēmos**

Het bijvoeglijk naamwoord *asēmos* betekent (1) 'zonder teken, zonder kenmerk' en (2) 'onduidelijk, onbetekenend'.

In het NT komt alleen de overdrachtelijke betekenis voor: er wordt gesproken van een stad die niet 'onbetekenend' is (Hand.21:39).

.1	ἀσήμου	asēmou	onbetekenend (2 ev m/v/o)

Hand.	21:39	Ik ben een Jood uit Tarsus, burger van een welbekende stad in Cilicië;
		letterlijk: ...burger van een niet **onbetekenende** stad in Cilicië;

699	ἀσθένεια	**astheneia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *astheneia* betekent (1) '(lichamelijke) zwakheid, krachteloosheid' en (2) '(zich in lichamelijke zwakheid uitende) ziekte, ziekelijkheid'.

Vooral wanneer er ook gesproken wordt van 'genezen', is het duidelijk dat *astheneia* 'ziekte' kan betekenen; op grond van de eigenlijke en ruimere betekenis '(lichamelijke) zwakheid, krachteloosheid' kunnen we zeggen dat in dergelijke gevallen toch in de eerste plaats gedacht wordt aan ziekte als een toestand waarin de gezonde lichaamskracht verdwenen is (vgl. *3040 nosos* 'ziekte').

In overdrachtelijke zin heeft *astheneia* ook wel een niet-lichamelijke betekenis (bv. Rom.8:26).

.1	ἀσθένεια	astheneia	zwakheid (1)
.2	ἀσθένειαν	astheneian	zwakheid (4)
.3	ἀσθενείας	astheneias	zwakheid (2 ev – 4 mv)
.4	ἀσθενείᾳ	astheneiāi	zwakheid (3)
.5	ἀσθενείας	astheneias	zie 3
.6	ἀσθενειῶν	astheneiōn	zwakheden (2)
.7	ἀσθενείαις	astheneiais	zwakheden (3)

Matt.	8:17	Hij heeft onze **zwakheden** op Zich genomen	.5
Luc.	5:15	vele scharen stroomden samen om ... zich te laten genezen van hun **ziekten**.	.6
	8:2	die genezen waren van boze geesten en van **ziekten**:	.6
	13:11	er was een vrouw, die reeds achttien jaren een geest van **zwakheid** had	.3
	13:12	Vrouw, gij zijt verlost van uw **zwakheid**;	.3
Joh.	5:5	En daar was een man, die reeds achtendertig jaar lang ziek geweest was. letterlijk: ..., die ... in zijn **zwakheid** geweest was.	.4
	11:4	Toen Jezus het hoorde, zeide Hij: Deze **ziekte** is niet ten dode,	.1
Hand.	28:9	kwamen ook de anderen op het eiland, die **ziekten** hadden,	.5°*
Rom.	6:19	Ik zeg dit van menselijk standpunt om de **zwakheid** van uw vlees.	.2
	8:26	SV En evenzo komt ook de Geest onze **zwakheden** mede te hulp;	.7
	8:26	En evenzo komt de Geest onze **zwakheid** te hulp;	.4
1Cor.	2:3	Ook kwam ik in **zwakheid**, met veel vrezen en beven tot u;	.4
	15:43	er wordt gezaaid in **zwakheid**, en opgewekt in kracht.	.4
2Cor.	11:30	Moet er geroemd worden, dan zal ik van mijn **zwakheid** roemen.	.3
	12:5	over mijzelf zal ik niet roemen, of het moest zijn in mijn **zwakheden**.	.7
	12:9	want de kracht openbaart zich eerst ten volle in **zwakheid**.	.4
		Zeer gaarne zal ik dus in **zwakheden** nog meer roemen,	.7
	12:10	Daarom heb ik een welbehagen in **zwakheden**, smaadheden, noden,	.7
	13:4	Hij is gekruisigd uit **zwakheid**, maar Hij leeft uit de kracht Gods.	.3
Gal.	4:13	dat ik aan u ... omdat ik ziek geworden was, het evangelie verkondigd heb, letterlijk: dat ik aan u in **zwakheid** van het vlees, ... verkondigd heb,	.2
1Tim.	5:23	gebruik een weinig wijn voor uw maag en voor uw gedurige **ongesteldheden**.	.5
Hebr.	4:15	wij hebben geen hogepriester, die niet kan medevoelen met onze **zwakheden**,	.7
	5:2	daar hij ook zelf met **zwakheid** omvangen is,	.2
	7:28	de wet stelt als hogepriester mensen, die met **zwakheid** behept zijn,	.2
	11:34	in **zwakheid** hebben zij kracht ontvangen,	.3

700	**ἀσθενέω**	**astheneō**

Het werkwoord *astheneō* betekent (1) '(lichamelijk) zwak zijn, krachteloos zijn' en (2) 'ziek zijn, ziekelijk zijn'.

Ofschoon men bij *astheneō* meestal aan een lichamelijk 'zwak zijn' of 'ziek zijn' denkt, treffen we soms ook een 'zwak zijn' in niet-lichamelijke (bv. Rom.14:2; 1 Cor.8:12), misschien zelfs financiële (Hand.20:35) zin aan. Vergelijk voor de betekenis ook *699 astheneia*, en *2212 ischuō* '(lichamelijk) sterk zijn'.

.1	ἀσθενεῖ	asthenei	hij is zwak
.2	ἀσθενοῦμεν	asthenoumen	wij zijn zwak
.3	ἀσθενῶ	asthenō	ik ban zwak – (dat) ik zwak ben
.4	ἀσθενῶμεν	asthenōmen	(dat) wij zwak zijn
.5	ἀσθενῶν	asthenōn	zwak zijnde (1 ev m)
.6	ἀσθενοῦντα	asthenounta	zwak zijnde (4 ev m – 1/4 mv o)
.7	ἀσθενοῦντας	asthenountas	zwak zijnde (4 mv m)
.8	ἀσθενούντων	asthenountōn	zwak zijnde (2 mv m/o)
.9	ἀσθενοῦσιν	asthenousin	zij zijn zwak – zwak zijnde (3 mv m/o)
.10	ἀσθενοῦσαν	asthenousan	zwak zijnde (4 ev v)
.11	ἠσθένει	ēsthenei	hij was zwak
.12	ἠσθένησα	ēsthenēsa	ik ben zwak geweest (aor)
.13	ἠσθένησεν	ēsthenēsen	hij is zwak geweest (aor)
.14	ἠσθενήσαμεν	ēsthenēsamen	wij zijn zwak geweest (aor)
.15	ἀσθενήσας	asthenēsas	zwak zijnde (1 ev m; aor)
.16	ἀσθενήσασαν	asthenēsasan	zwak zijnde (4 ev v; aor)
.[17]	ἠσθενήκαμεν	ēsthenēkamen	wij zijn zwak geweest

Matt.	10:8	Geneest **zieken**, wekt doden op, reinigt melaatsen,	.7
	25:36	(35) ... Ik ben een vreemdeling geweest ..., (36) ... naakt ..., **ziek**	.12
	25:39	Wanneer hebben wij U **ziek** of in de gevangenis gezien	.6''
Marc.	6:56	daar legden zij de **zieken** op de markten	.7
Luc.	4:40	brachten allen, die **zieken** hadden, lijdende aan ... kwalen, dezen tot Hem.	.7
	7:10	SV En die gezonden waren ... vonden de **kranke** dienstknecht gezond.	.6°
	9:2	SV om te prediken het Koninkrijk Gods, en de **kranken** gezond te maken.	.7°°
Joh.	4:46	En er was te Kafarnaüm een hoveling, wiens zoon **ziek was**.	.11
	5:3	Daarin lag een menigte **zieken**, blinden, verlamden en verschrompelden	.8
	5:7	De **zieke** antwoordde Hem: Here, ik heb geen mens	.5
	6:2	omdat zij de tekenen zagen, die Hij aan **zieken** verrichtte.	.8
	11:1	Er was iemand **ziek**, Lazarus van Betanië,	.5
	11:2	En haar broeder Lazarus **was ziek**.	.11
	11:3	Here, zie, die Gij liefhebt, **is ziek**.	.1
	11:6	Toen Hij dan hoorde, dat **hij ziek was**, bleef Hij daarop nog twee dagen	.1
Hand.	9:37	En het geschiedde in die dagen, dat zij **ziek werd en** stierf;	.16
	19:12	zodat ... gordeldoeken van zijn lichaam aan de **zieken** gebracht werden	.7
	20:35	dat men door zo te arbeiden zich de **zwakken** moet aantrekken	.8

Rom.	4:19	zonder **te verflauwen** in het geloof	.15
	8:3	omdat **zij zwak was** door het vlees	.11
	14:1	Aanvaardt de **zwakke** in het geloof,	.6
	14:2	maar de **zwakke** eet plantaardig voedsel.	.5
	14:21	SV waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt, of waarin **hij zwak is**.	.1°
1Cor.	8:9	dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de **zwakken** worde.	.9°°
	8:11	Dan gaat er immers iemand, **die zwak is**, ten gevolge van uw kennis verloren,	.5
	8:12	Door ... hun geweten, **indien het zwak is**, te kwetsen,	.10
2Cor.	11:21	Tot mijn schande moet ik erkennen, dat **wij te zwak geweest zijn**.	.14/.[17]
	11:29	Indien iemand **zwak is**,	.1
		zou ik het dan niet zijn?	.3
		letterlijk: ben ik dan niet **zwak**?	
	12:10	want als **ik zwak ben**, dan ben ik machtig.	.3
	13:3	die te uwen opzichte niet **zwak**, maar onder u krachtig **is**.	.1
	13:4	Welnu, **wij zijn zwak** in Hem, maar wij zullen met Hem leven voor u	.2
	13:9	Want wij verblijden ons, als gij krachtig zijt, al **zijn wij zwak**;	.4
Fil.	2:26	omdat gij gehoord hadt, dat **hij ziek was**.	.13
	2:27	**Hij is** ook **ziek geweest**, de dood nabij,	.13
2Tim.	4:20	Trofimus heb ik **ziek** achtergelaten te Milete.	.6
Jac.	5:14	**Is** er iemand bij u **ziek**? Laat hij dan de oudsten ... tot zich roepen,	.1

701 ἀσθένημα asthenēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *asthenēma* betekent 'zwakte'.

Het verschil in betekenis tussen *asthenēma* en *699 astheneia* 'zwakheid' is dat op de een of andere manier *asthenēma* in het algemeen meer concreet is, een verschil dat vergelijkbaar is met het verschil tussen 'zwakte' en 'zwakheid'. Het woord *asthenēma* komt echter maar zelden voor in vergelijking met *astheneia* en heeft in het NT een overdrachtelijke, niet-lichamelijke betekenis (Rom.15:1).

.1	ἀσθενήματα	asthenēmata	zwakheden (1/4)

Rom.	15:1	Wij, die sterk zijn, moeten de **gevoeligheden** der zwakken verdragen

703 ἀσθενής asthenēs

Het bijvoeglijk naamwoord *asthenēs* betekent (1) '(lichamelijk) zwak, krachteloos' en (2) 'ziek, ziekelijk'.

Het tegenovergestelde van 'zwak' is *2211 ischuros* 'sterk' (1 Cor.4:10). Waar *asthenēs* 'ziek, ziekelijk' betekent, vinden we in de context ook wel woorden als *4356 sōizō* 'genezen' (bv. Hand.5:16). Vergelijk voor de betekenis ook *699 astheneia* en *700 astheneō*.

.1	ἀσθενής	asthenēs	zwak (1 ev m/v)
.2	ἀσθενῆ	asthenē	zwak (4 ev m/v – 1/4 mv o)

.3	ἀσθενοῦς	asthenous	zwak (2 ev m/v/o)
.4	ἀσθενεῖς	astheneis	zwak (1/4 mv m/v)
.5	ἀσθενεῖς	astheneis	zie 4
.6	ἀσθενῶν	asthenōn	zwak (2 mv m/v/o)
.7	ἀσθενέσιν	asthenesin	zwak (3 mv m/v/o)
.8	ἀσθενής	asthenēs	zie 1
.9	ἀσθενές	asthenes	zwak (1/4 ev o)
.10	ἀσθενές	asthenes	zie 9
.11	ἀσθενῆ	asthenē	zie 2
.12	ἀσθενεστέρῳ	asthenesterōi	zwakker (3 ev m/v/o)
.13	ἀσθενέστερα	asthenestera	zwakker (1/4 mv o)

Matt.	25:39	Wanneer hebben wij U **ziek** of in de gevangenis gezien	.2°°
	25:43	Ik ben een vreemdeling geweest ..., naakt ..., **ziek**	.1
	25:44	Here, wanneer hebben wij U hongerig gezien, ... of naakt of **ziek**,	.2
	26:41	de geest is wel gewillig, maar het vlees is **zwak**.	.8
Marc.	14:38	de geest is wel gewillig, maar het vlees is **zwak**.	.8
Luc.	9:2	En Hij zond hen uit om ... te verkondigen en genezingen te doen,	.5''
	10:9	en geneest de **zieken**, die er zijn,	.5
Hand.	4:9	ter zake van een weldaad aan een **zieke**, waardoor hij gezond geworden is,	.3
	5:15	zo zelfs, dat men de **zieken** op straat droeg	.5
	5:16	En ook de menigte uit de steden rondom Jeruzalem ... bracht **zieken**	.4
Rom.	5:6	toen wij nog **zwak** waren,	.6
1Cor.	1:25	en het **zwakke** van God is sterker dan de mensen.	.9
	1:27	wat ... **zwak** is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen;	.11
	4:10	wij zijn **zwak**, maar gij zijt sterk;	.4
	8:7	en hun geweten, dat **zwak** is, wordt erdoor besmet.	.8
	8:9	dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de **zwakken** worde.	.7''
	8:10	zal hij met zijn **zwak** geweten dan niet gestijfd worden	.3
	9:22	Ik ben voor de **zwakken**	.7
		zwak geworden,	.1
		om de **zwakken** te winnen;	.5
	11:30	Daarom zijn er onder u velen **zwak** en ziekelijk	.4
	12:22	Ja, veeleer zijn die leden ..., welke het **zwakst** schijnen, noodzakelijk,	.13
2Cor.	10:10	maar zijn persoonlijke verschijning is **zwak**	.8
Gal.	4:9	hoe kunt gij thans terugkeren tot die **zwakke** en armelijke wereldgeesten,	.2
1Thess.	5:14	komt op voor de **zwakken**, hebt geduld met allen.	.6
Hebr.	7:18	als het **zonder kracht** en nut is,	.10
1Petr.	3:7	gij, mannen, leeft verstandig met uw vrouwen, als met **brozer** vaatwerk,	.12

704 ἀσιτία asitia

Het zelfstandig naamwoord (vrl. *asitia* betekent '(het) zonder eten zijn, (het) niet kunnen of willen eten'.

Vergelijk *705 asitos* 'zonder (te) eten' en *4017 sitos* 'graan'.

.1	ἀσιτίας	asitias	(het) zonder eten zijn (2 ev – 4 mv)

Hand. 27:21 En nadat zij lang zonder eten waren gebleven,
letterlijk: En toen er een uitgebreide **situatie zonder eten** was,

---

705	**ἄσιτος**	**asitos**

Het bijvoeglijk naamwoord *asitos* betekent 'zonder (te) eten'.
Vergelijk voor de betekenis *704 asitia* '(het) zonder eten zijn'.

.1	ἄσιτοι	asitoi	zonder eten (1 mv m/v)

Hand. 27:33 dat gij maar blijft afwachten **zonder eten** en niets genuttigd hebt.

706	**ἀσκέω**	**askeō**

Het werkwoord *askeō* betekent 'zich oefenen in, zich toeleggen op'.

.1	ἀσκῶ	askō	ik oefen mij – (dat) ik mij oefen

Hand. 24:16 En hierin **oefen ik mij**zelf, altijd een onergerlijk geweten te hebben

---

707	**ἀσκός**	**askos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *askos* betekent 'leren zak'.
De 'leren zak' werd voornamelijk gebruikt voor het bewaren van vloeistoffen, bv. wijn.

.1	ἀσκοί	askoi	zakken (1)
.2	ἀσκούς	askous	zakken (4)

Matt.	9:17	Ook doet men jonge wijn niet in oude **zakken**;	.2
		anders barsten de **zakken** en de wijn loopt weg	.1
		en de **zakken** gaan verloren;	.1
		maar men doet jonge wijn in nieuwe **zakken** en beide blijven samen behouden.	.2
Marc.	2:22	En niemand doet jonge wijn in oude **zakken**;	.2
		anders zal de wijn de **zakken** doen barsten	.2
		en de wijn gaat verloren met de **zakken**.	.1
		[Maar jonge wijn doet men in nieuwe **zakken**.]	.2°
Luc.	5:37	En niemand doet jonge wijn in oude **zakken**;	.2
		anders zal de jonge wijn de **zakken** scheuren en weglopen	.2
		en de **zakken** gaan verloren;	.1
	5:38	maar jonge wijn moet men in nieuwe **zakken** doen.	.2

708	ἀσμένως	asmenōs

Het bijwoord *asmenōs* betekent 'blij verrast, verblijd'.

.1	ἀσμένως	asmenōs	verblijd

Hand.	2:41	SV Die dan zijn woord **gaarne** aannamen werden gedoopt;	°
	21:17	heetten de broeders ons **van harte** welkom.	

709	ἄσοφος	asophos

Het bijvoeglijk naamwoord *asophos* betekent 'onwijs, dwaas'.

Het tegenovergestelde van *asophos* is *4066 sophos* 'wijs, verstandig'.

.1	ἄσοφοι	asophoi	onwijs (1 mv m/v)

Ef.	5:15	Ziet dus nauwlettend toe, hoe gij wandelt, niet als **onwijzen**,

710	ἀσπάζομαι	aspazomai

Het werkwoord *aspazomai* betekent '(be)groeten, de groeten doen'.

Het 'groeten' komt niet alleen voor aan het begin van een bezoek of ontmoeting (bv. Matt.10:12), maar ook wel bij het afscheid nemen (bv. Hand.20:1). Ook aan het eind van veel brieven zijn er groeten, vaak ook van anderen dan de afzender zelf (bv. Rom.16:21 en 22) of aan anderen dan de ontvanger zelf ('doe de groeten aan ...', bv. Rom.16:3).

In overdrachtelijke zin wordt ook wel gesproken van het 'begroeten' niet van mensen, maar van zaken (beloften 'verwelkomen', Hebr.11:13).

.1	ἀσπάζομαι	aspazomai	ik groet (med)
.2	ἀσπάζεται	aspazetai	hij groet (med)
.3	ἀσπάζονται	aspazontai	zij groeten (med)
.4	ἀσπάζου	aspazou	groet! (med)
.5	ἀσπάζεσθαι	aspazesthai	groeten (med)
.6	ἠσπάζοντο	ēspazonto	zij groetten (med)
.7	ἀσπασόμενοι	aspasomenoi	groetend (1 mv m; med)
.8	ἠσπάσατο	ēspasato	hij heeft gegroet (aor med)
.9	ἀσπάσησθε	aspasēsthe	(dat) jullie groeten (aor med)
.10	ἄσπασαι	aspasai	groet! (aor med)
.11	ἀσπάσασθε	aspasasthe	groet! (aor med)
.12	ἀσπασάμενος	aspasamenos	groetend (1 ev m; aor med)
.13	ἀσπασάμενοι	aspasamenoi	groetend (1 mv m; aor med)

Matt.	5:47	indien **gij** alleen uw broeders **groet**, waarin doet gij meer dan het gewone?	.9
	10:12	Als gij het huis binnentreedt, **geeft** het **de vredegroet**;	.11

Marc.	9:15	en **zij** liepen op Hem toe en **begroetten** Hem.	.6
	15:18	En zij begonnen Hem **te begroeten**: Wees gegroet, Gij Koning der Joden!	.5
Luc.	1:40	En **zij** ging het huis van Zacharias binnen en **groette** Elisabet.	.8
	10:4	Draagt geen beurs of reiszak of sandalen, en **groet** niemand onderweg.	.9
Hand.	18:22	En hij ... ging aan land en **groette** de gemeente **en** ging naar Antiochië.	.12
	20:1	Daarop **nam** hij **afscheid en** begaf zich op reis naar Macedonië.	.12
	21:6	SV En **toen wij** elkander **gegroet hadden**, gingen wij in het schip;	.13°°
	21:7	kwamen wij te Ptolemaïs aan, **begroetten** de broeders **en** bleven één dag	.13
	21:19	En **toen hij** hen **begroet had**, verhaalde hij ..., wat God ... had verricht.	.12
	25:13	kwamen koning Agrippa en Bernice te Caesarea **om** Festus **te begroeten**.	.7/.13
Rom.	16:3	**Groet** Prisca en Aquila, mijn medearbeiders in Christus Jezus,	.11
	16:5	**Groet** mijn geliefde Epenetus, de eersteling voor Christus uit Asia.	.11
	16:6	**Groet** Maria, iemand, die zich veel moeite voor u heeft gegeven.	.11
	16:7	**Groet** Andronikus en Junias, mijn stamgenoten en medegevangenen,	.11
	16:8	**Groet** Ampliatus, mijn geliefde in de Here.	.11
	16:9	**Groet** Urbanus, onze medewerker in Christus, en mijn geliefde Stachys.	.11
	16:10	**Groet** Apelles, die in Christus beproefd gebleken is.	.11
		Groet hen, die behoren tot de kring van Aristobulus.	.11
	16:11	**Groet** mijn stamgenoot Herodion.	.11
		Groet hen, die behoren tot de kring van Narcissus, die in de Here zijn.	.11
	16:12	**Groet** Tryfena en Tryfosa, ..., die zich moeite gegeven hebben in de Here.	.11
		Groet de geliefde Persis, die zich veel moeite gegeven heeft in de Here.	.11
	16:13	**Groet** Rufus, de uitverkorene in de Here, met zijn moeder,	.11
	16:14	**Groet** Asynkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas, en de broeders	.11
	16:15	**Groet** Filologus, en Julia, Nereus met zijn zuster, en Olympas,	.11
	16:16	**Groet** elkander met de heilige kus.	.11
		U **groeten** al de gemeenten van Christus.	.3
	16:21	Mijn medearbeider Timoteüs en mijn stamgenoten ... **groeten** u.	.3/.2
	16:22	**Ik**, Tertius, die de brief op schrift gebracht heb, **groet** u	.1
	16:23	Gajus, wiens gastvrijheid ik en de ... gemeente genieten, **laat** u **groeten**.	.2
		U **groet** Erastus, de stadsrentmeester, en Quartus, de broeder.	.2
1Cor.	16:19	U **groeten** de gemeenten van Asia.	.3
		Vele **groeten** in de Here **van** Aquila en Prisca	.3/.2
	16:20	U **groeten** al de broeders.	.3
		Groet elkander met de heilige kus.	.11
2Cor.	13:12	**Groet** elkander met de heilige kus.	.11
		U **groeten** al de heiligen.	.3
Fil.	4:21	**Groet** iedere heilige in Christus Jezus.	.11
		U **groeten** de broeders, die bij mij zijn.	.3
	4:22	U **groeten** al de heiligen,	.3
Col.	4:10	Aristarchus, mijn medegevangene, **laat** u **groeten**,	.2
	4:12	Epafras **laat** u **groeten**, die een der uwen is,	.2
	4:14	De geliefde geneesheer Lucas en ook Demas **laten** u **groeten**.	.2
	4:15	**Groet** de broeders te Laodicea; ook Nymfa met de gemeente bij haar	.11
1Thess.	5:26	**Groet** al de broeders met een heilige kus.	.11
2Tim.	4:19	**Groet** Prisca en Aquila en het huis van Onesiforus.	.10
	4:21	Eubulus, Pudens, Linus, Claudia en alle broeders **laten** u **groeten**.	.2

Tit.	3:15	Allen, die bij mij zijn, **laten** u **groeten**, en Marcus,	.3
		Groet hen, die ons in het geloof liefhebben.	.10
Filem.	23	Epafras, mijn medegevangene in Christus Jezus, **laat** u **groeten**,	.3/.2
Hebr.	11:13	slechts uit de verte **hebben zij** die gezien en **begroet**,	.13
	13:24	**Groet** al uw voorgangers en al de heiligen.	.11
		De broeders uit Italië **laten** u **groeten**.	.3
1Petr.	5:13	U **laat** de medeuitverkorene te Babylon **groeten**, en mijn zoon Marcus.	.2
	5:14	**Groet** elkander met de kus der liefde. Vrede zij u allen,	.11
2Joh.	13	U **groeten** de kinderen van uw uitverkoren zuster.	.2
3Joh.	15	Vrede zij u! De vrienden **groeten** u.	.3
		Groet de vrienden bij name.	.4

711 ἀσπασμός aspasmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aspasmos* betekent 'begroeting'.

De 'begroeting' kan zowel gesproken (bv. Luc.1:29) als geschreven (bv. 1 Cor.16:21) zijn. Vergelijk ook *710 aspazomai* 'begroeten'.

.1	ἀσπασμός	aspasmos	begroeting (1)
.2	ἀσπασμόν	aspasmon	begroeting (4)
.3	ἀσπασμοῦ	aspasmou	begroeting (2)
.4	ἀσπασμούς	aspasmous	begroetingen (4)

Matt.	23:7	de **begroetingen** op de markten	.4
Marc.	12:38	Wacht u voor de schriftgeleerden, die gesteld zijn ... op **begroetingen**	.4
Luc.	1:29	Zij ... overlegde, welke de betekenis van die **groet** mocht zijn.	.1
	1:41	toen Elisabet de **groet** van Maria hoorde,	.2
	1:44	toen het geluid van uw **groet** in mijn oren klonk,	.3
	11:43	want gij zijt gesteld ... op de **begroetingen** op de markten.	.4
	20:46	die gesteld zijn op het ... houden van **begroetingen** op de markten,	.4
1Cor.	16:21	Een eigenhandige **groet** van mij, Paulus.	.1
Col.	4:18	Een eigenhandige **groet** van mij, Paulus. Gedenkt mijn gevangenschap.	.1
2Thess.	3:17	Een eigenhandige **groet** van mij, Paulus.	.1

712 ἄσπιλος aspilos

Het bijvoeglijk naamwoord *aspilos* betekent 'zonder lelijke plek, vlekkeloos'.

In eigenlijke zin wordt *aspilos* – vergelijk *4081 spilos* 'lelijke plek, onvolkomenheid' – gebruikt wanneer het gaat om het uiterlijk, bijvoorbeeld van een offerdier (vgl. 1 Petr.1:19), maar in overdrachtelijke zin ook vaak wanneer het gaat om het innerlijke leven (bv. Jac.1:27).

.1	ἄσπιλον	aspilon	vlekkeloos (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀσπίλου	aspilou	vlekkeloos (2 ev m/v/o)
.3	ἄσπιλοι	aspiloi	vlekkeloos (1 mv m/v)
.4	ἄσπιλον	aspilon	zie 1

1Tim.	6:14	dat gij dit gebod **onbevlekt** en onberispelijk handhaaft	.4
Jac.	1:27	Zuivere en **onbevlekte** godsdienst ... is: omzien naar wezen en weduwen	.1
1Petr.	1:19	als van een onberispelijk en **vlekkeloos** lam.	.2
2Petr.	3:14	beijvert u in deze verwachting, **onbevlekt** en onberispelijk te blijken	.3

713 ἀσπίς aspis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aspis* betekent 'slang, adder'.
Vergelijk ook *1262 drakōn*, *1993 echidna* en *3270 ophis*.

.1	ἀσπίδων	aspidōn	adders (2)

Rom.	3:13	met hun tong plegen zij bedrog, **adder**gif is onder hun lippen;

714 ἄσπονδος aspondos

Het bijvoeglijk naamwoord *aspondos* betekent 'onverzoenlijk'.
Oorspronkelijk betekent *aspondos* 'zonder plengoffer' (vgl. *4074 spendō* 'plengen'), en dan ook 'zonder door plengoffers bekrachtigd verdrag' zowel in de zin van 'niet overeengekomen' als 'waarmee geen verdrag of vrede gesloten kan worden, onverzoenlijk'.

.1	ἄσπονδοι	aspondoi	onverzoenlijk (1 mv m/v)
.2	ἀσπόνδους	aspondous	onverzoenlijk (4 mv m/v)

Rom.	1:31	SV verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, **onverzoenlijken**, onbarmhartigen;	.2°
2Tim.	3:3	liefdeloos, **trouweloos**, lasteraars, onmatig, onhandelbaar,	.1

715 ἀσσάριον assarion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *assarion* betekent 'as'.
Als muntnaam is *assarion* uit het Latijn afkomstig: een *as* is een Romeins muntstuk van slechts weinig waarde. In het algemeen betekent *assarion* dan ook 'muntstuk van weinig waarde' en wordt ook wel vertaald met 'stuiver, cent, duit'.

.1	ἀσσαρίου	assariou	duit (2)
.2	ἀσσαρίων	assariōn	duiten (2)

Matt.	10:29	Worden niet twee mussen te koop aangeboden voor een **duit**?	.1
Luc.	12:6	Worden niet vijf mussen verkocht voor twee **duiten**,	.2

716	ἆσσον	asson

Het bijwoord *asson* betekent 'dichterbij' of 'vlak bij'.

.1	ἆσσον	asson	dichterbij

Hand. 27:13 lichtten zij het anker en hielden **zo dicht mogelijk** langs de kust

717	ἀστατέω	astateō

Het werkwoord *astateō* betekent 'geen stilstand kennen, onbestendig zijn, rusteloos zijn, zwervend zijn, geen vaste stand- of woonplaats hebben'.

.1	ἀστατοῦμεν	astatoumen	wij zijn zwervend

1Cor. 4:11 Tot op dit ogenblik **verduren wij** honger, dorst, ... en **een zwervend leven**;

718	ἀστεῖος	asteios

Het bijvoeglijk naamwoord *asteios* betekent 'getuigend van stedelijke, d.w.z. hogere cultuur, elegant, charmant, mooi'.

In navolging van Ex.2:2 in de Griekse vertaling van het OT wordt ook in het NT Mozes een 'mooi' jongetje genoemd (Hand.7:20 en Hebr.11:23).

.1	ἀστεῖος	asteios	bekoorlijk (1 ev m)
.2	ἀστεῖον	asteion	bekoorlijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Hand. 7:20 Te dien tijde werd Mozes geboren en hij was **schoon** voor God; .1
Hebr. 11:23 omdat zij zagen, dat hij een **schoon** kind was, .2

719	ἀστήρ	astēr

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *astēr* betekent 'ster'.

Dat er gesproken wordt van dwaal-'sterren' (Jud.13; vgl. *3574 planētēs*) en dat er 'sterren' van de hemel vallen (bv. Openb.6:13), wijst erop dat ook licht(door)gevende planeten of kometen tot de Griekse 'sterren' gerekend worden.

.1	ἀστήρ	astēr	ster (1)
.2	ἀστέρα	astera	ster (4)
.3	ἀστέρος	asteros	ster (2)
.4	ἀστέρες	asteres	sterren (1)
.5	ἀστέρας	asteras	sterren (4)
.6	ἀστέρων	asterōn	sterren (2)

Matt.	2:2	Want wij hebben zijn **ster** in het Oosten gezien	.2
	2:7	de tijd, dat de **ster** geschenen had.	.3
	2:9	en zie, de **ster**, die zij hadden gezien in het Oosten, ging hen voor,	.1
	2:10	Toen zij de **ster** zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde.	.2
	24:29	en de **sterren** zullen van de hemel vallen	.4
Marc.	13:25	En de **sterren** zullen van de hemel vallen	.4
1Cor.	15:41	De glans der zon is anders dan die der maan en der **sterren**,	.6
		want de ene **ster** verschilt	.1
		van de andere in glans.	.3
		letterlijk: van de andere **ster** in glans.	
Jud.	13	wilde baren der zee, die hun eigen schande opschuimen; dwaal**sterren**.	.4
Openb.	1:16	En Hij had zeven **sterren** in zijn rechterhand	.5
	1:20	Het geheimenis der zeven **sterren**, die gij gezien hebt ...:	.6
		de zeven **sterren** zijn de engelen der zeven gemeenten,	.4
	2:1	Dit zegt Hij, die de zeven **sterren** in zijn rechterhand houdt,	.5
	2:28	en Ik zal hem de morgen**ster** geven.	.2
	3:1	Dit zegt Hij, die de zeven Geesten Gods en de zeven **sterren** heeft:	.5
	6:13	En de **sterren** des hemels vielen op de aarde,	.4
	8:10	En de derde engel blies de bazuin, en er viel een grote **ster**,	.1
	8:11	En de naam der **ster** wordt genoemd Alsem.	.3
	8:12	het derde deel van de zon werd getroffen ... en het derde deel van de **sterren**,	.6
	9:1	En de vijfde engel blies de bazuin, en ik zag een **ster**,	.2
	12:1	een vrouw, met ... een krans van twaalf **sterren** op haar hoofd;	.6
	12:4	En zijn staart sleepte een derde van de **sterren** des hemels mede	.6
	22:16	Ik ben de wortel en het geslacht van David, de blinkende morgen**ster**.	.1

720 ἀστήρικτος astēriktos

Het bijvoeglijk naamwoord *astēriktos* betekent 'onstandvastig, onstabiel'.

In zijn waarschuwing tegen het indringen van dwaalleraars in de gemeente, zegt Petrus dat 'onstandvastige' zielen het slachtoffer kunnen worden van hun verleidingen (2Petr.2:14). Ongeleerden en 'onstandvastigen' verdraaien de Schrift (2Petr.3:16). Vergelijk voor de betekenis *4122 stērizō* 'vastheid geven, stabiel maken'.

.1	ἀστήρικτοι	astēriktoi	onstandvastig (1 mv m/v)
.2	ἀστηρίκτους	astēriktous	onstandvastig (4 mv m/v)

2Petr.	2:14	zij verlokken **onstandvastige** zielen, hun hart is volleerd in hebzucht;	.2
	3:16	wat de ... **onstandvastige** lieden tot hun eigen verderf verdraaien,	.1

721 ἄστοργος astorgos

Het bijvoeglijk naamwoord *astorgos* betekent 'liefdeloos'.

.1	ἄστοργοι	astorgoi	liefdeloos (1 mv m/v)
.2	ἀστόργους	astorgous	liefdeloos (4 mv m/v)

Rom.	1:31	onverstandig, onbestendig, **zonder hart** of barmhartigheid.	.2
2Tim.	3:3	**liefdeloos**, trouweloos, lasteraars, onmatig, onhandelbaar,	.1

722 ἀστοχέω astocheō

Het werkwoord *astocheō* betekent 'niet goed mikken, ernaast zitten, missen'.
Met een tweede naamval kan het mikpunt genoemd worden (zie 1 Tim.1:6).

.1	ἠστόχησαν	ēstochēsan	zij hebben gemist (aor)
.2	ἀστοχήσαντες	astochēsantes	missend (1 mv m; aor)

1Tim.	1:6	**Door** dit **spoor te verlaten** zijn sommigen vervallen tot ijdel gepraat;	.2
	6:21	Sommigen ... **zijn het spoor** des geloofs **bijster geraakt**.	.1
2Tim.	2:18	die **uit het spoor** der waarheid **geraakt zijn**	.1

723 ἀστραπή astrapē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *astrapē* betekent 'bliksemflits, fel of flitsend licht'.
Ofschoon men bij *astrapē* gewoonlijk denkt aan het felle licht dat bij onweer aan de hemel te zien is (vgl. Matt.24:27), wordt het woord toch ook gebruikt wanneer het gaat om het licht van een lamp (Luc.11:36). Ook wordt er gesproken van 'bliksemflitsen' die uitgaan van de troon van God (Openb.4:5).

.1	ἀστραπή	astrapē	bliksemflits (1)
.2	ἀστραπήν	astrapēn	bliksemflits (4)
.3	ἀστραπῇ	astrapēi	bliksemflits (3)
.4	ἀστραπαί	astrapai	bliksemflitsen (1)

Matt.	24:27	gelijk de **bliksem** komt van het oosten en licht tot het westen,	.1
	28:3	Zijn uiterlijk was als een **bliksem** en zijn kleding wit als sneeuw.	.1
Luc.	10:18	Ik zag de satan als een **bliksem** uit de hemel vallen.	.2
	11:36	evenals wanneer de lamp u met haar **schijnsel** verlicht.	.3
	17:24	gelijk de **bliksem** flitst en van de ene kant ... tot de andere kant licht,	.1
Openb.	4:5	En van de troon gingen **bliksemstralen**, stemmen en donderslagen uit;	.4
	8:5	en er kwamen donderslagen en stemmen en **bliksemstralen** en aardbeving.	.4
	11:19	en er kwamen **bliksemstralen** en stemmen en donderslagen en aardbeving	.4
	16:18	En er kwamen **bliksemstralen** en stemmen en donderslagen,	.4°˅

724 ἀστράπτω **astraptō**

Het werkwoord *astraptō* betekent 'bliksemen, schitteren'.

Gewoonlijk wordt *astraptō* gebruikt om de werking van de bliksem te omschrijven (Luc.17:24: de bliksem 'bliksemt'), maar in ruimere zin ook wel wanneer het gaat om een vergelijkbaar fel of flitsend licht (Luc.24:4: 'schitterende' kleding).

.1	ἀστράπτουσα	astraptousa	bliksemend (1 ev v)
.2	ἀστραπτούσαις	astraptousais	bliksemend (3 mv v)
.[3]	ἀστραπτούσῃ	astraptousēi	bliksemend (3 ev v)

Luc.	17:24	gelijk de bliksem **flitst en** van de ene kant ... tot de andere kant licht,	.1
	24:4	SV zie, twee mannen stonden bij hen in **blinkende** klederen	.2[°°]
		dat, zie, twee mannen in een **blinkend** gewaad bij haar stonden.	.[3]['']

725 ἄστρον **astron**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *astron* betekent 'gesternte, sterrebeeld, ster'.

Terwijl met *719 astēr* altijd een enkele ster wordt bedoeld, kan men met *astron* behalve een ster ook een groep sterren aangeven die men als een eenheid opvat.

.1	ἄστρον	astron	gesternte (1/4)
.2	ἄστρα	astra	gesterntes (1/4)
.3	ἄστρων	astrōn	gesterntes (2)
.4	ἄστροις	astrois	gesterntes (3)

Luc.	21:25	En er zullen tekenen zijn aan zon en maan en **sterren**,	.4
Hand.	7:43	Hebt gij niet de tent van Moloch gedragen en de **ster** van de god Romfa,	.1
	27:20	toen zich verscheidene dagen zon noch **sterren** vertoonden,	.3
Hebr.	11:12	zijn er dan ook uit één man ... voortgekomen als de **sterren** des hemels	.2

726 ἀσύμφωνος **asumphōnos**

Het bijvoeglijk naamwoord *asumphōnos* betekent 'zonder overeenstemming', zowel in letterlijke zin 'niet bij elkaar klinkend' (vgl. *4237 sumphōnia*) als in overdrachtelijke zin 'het oneens zijnde'.

.1	ἀσύμφωνοι	asumphōnoi	oneens (1 mv m/v)

Hand.	28:25	en zonder het eens geworden te zijn, gingen zij uiteen,
		letterlijk: en met elkaar **oneens** zijnde, gingen zij uiteen,

727	ἀσύνετος	asunetos

Het bijvoeglijk naamwoord *asunetos* betekent 'niet begrijpend, onverstandig, dwaas'.
Vergelijk voor de betekenis ook *4287 sunetos* 'verstandig' en *4299 sun-iēmi* 'begrijpen'.

.1	ἀσύνετος	asunetos	onverstandig (1 ev m/v)
.2	ἀσύνετοι	asunetoi	onverstandig (1 mv m/v)
.3	ἀσυνέτους	asunetous	onverstandig (4 mv m/v)
.4	ἀσυνέτῳ	asunetōi	onverstandig (3 ev m/v/o)

Matt. 15:16	Hij zeide: Zijt ook gij nog **onbevattelijk**?	.2
Marc. 7:18	En Hij zeide tot hen: Zijt ook gij zo **onbevattelijk**?	.2
Rom. 1:21	en het is duister geworden in hun **onverstandig** hart.	.1
1:31	**onverstandig**, onbestendig, zonder hart of barmhartigheid.	.3
10:19	Ik zal u naijverig maken ..., toornig op een **onverstandig** volk.	.4

728	ἀσύνθετος	asunthetos

Het bijvoeglijk naamwoord *asunthetos* betekent 'trouweloos, meinedig'.
Iemand die als 'trouweloos' wordt getypeerd, is een persoon 'met wie geen overeenkomst mogelijk is' (vgl. *4314 sun- tithēmi* 'bij elkaar plaatsen' en in mediale vormen 'een verdrag sluiten (over), overeenkomen').

.1	ἀσυνθέτους	asunthetous	trouweloos (4 mv m/v)

Rom. 1:31 onverstandig, **onbestendig**, zonder hart of barmhartigheid.

729	ἀσφάλεια	asphaleia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *asphaleia* betekent 'vastheid, zekerheid, betrouwbaarheid, veiligheid'.
Vergelijk *730 asphalēs*.

.1	ἀσφάλεια	asphaleia	zekerheid (1)
.2	ἀσφάλειαν	asphaleian	zekerheid (4)
.3	ἀσφαλείᾳ	asphaleiāi	zekerheid (3)

Luc. 1:4	opdat gij de **betrouwbaarheid** zoudt erkennen	.2
Hand. 5:23	Wij vonden wèl de kerker zeer zorgvuldig gesloten letterlijk: Wij vonden wèl de kerker met alle **zorgvuldigheid** gesloten	.3
1Thess. 5:3	Terwijl zij zeggen: het is (alles) vrede en **rust**,	.1

730	ἀσφαλής	asphalēs

Het bijvoeglijk naamwoord *asphalēs* betekent 'waar men van op aan kan, vast, zeker, betrouwbaar, veilig'.

Soms wordt *asphalēs* gebruikt in verband met concrete voorwerpen (een 'vast' anker, Hebr.6:19), maar vaak ook betreft het minder tastbare zaken (iets 'betrouwbaars' schrijven, Hand.25:26). Verzelfstandigd komt voor: *to asphales* 'het betrouwbare', d.w.z. 'de ware toedracht' (bv. Hand.21:34).

.1	ἀσφαλῆ	asphalē	zeker (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.2	ἀσφαλές	asphales	zeker (1/4 ev o)

Hand.	21:34	toen hij door het rumoer de **ware toedracht** niet kon te weten komen,	.2
	22:30	daar hij nauwkeurig wilde weten, waarvan hij ... beschuldigd werd, letterlijk: daar hij het **zekere** wilde weten, ...	.2
	25:26	Maar ik heb niets **stelligs** over hem aan mijn heer te schrijven;	.2
Fil.	3:1	en voor u is het **veilig**.	.2
Hebr.	6:19	Haar hebben wij als een anker der ziel, dat **veilig** en vast is,	.1

731	ἀσφαλίζω	asphalizō

Het werkwoord *asphalizō* betekent 'beveiligen, verzekeren'.

Vergelijk *730 asphalēs*.

.1	ἠσφαλίσατο	ēsphalisato	hij heeft verzekerd (aor med)
.2	ἠσφαλίσαντο	ēsphalisanto	zij hebben verzekerd (aor med)
.3	ἀσφαλίσασθε	asphalisasthe	verzekert! (aor med)
.4	ἀσφαλισθῆναι	asphalisthēnai	verzekerd worden (aor pass)

Matt.	27:64	Geef daarom bevel het graf **te verzekeren** tot de derde dag;	.4
	27:65	Hier hebt gij een wacht, gaat heen en **verzekert** het naar uw beste weten.	.3
	27:66	**Zij** gingen heen en **verzekerden** het graf met de wacht,	.2
Hand.	16:24	zette **hij** hen in de ... kerker en **sloot** hun voeten **zorgvuldig** in het blok.	.1

732	ἀσφαλῶς	asphalōs

Het bijwoord *asphalōs* betekent 'waar men van op aan kan, vast, zeker, betrouwbaar, veilig'.

Vergelijk *730 asphalēs*.

.1	ἀσφαλῶς	asphalōs	zeker

Marc.	14:44	Die ik zal kussen, die is het; grijpt Hem en leidt Hem **welverzekerd** weg.
Hand.	2:36	moet ook het ganse huis Israëls **zeker** weten, dat God ... gemaakt heeft,
	16:23	wierpen zij hen in de gevangenis met bevel ... hen **zorgvuldig** te bewaken.

733	ἀσχημονέω	aschēmoneō

Het werkwoord *aschēmoneō* betekent 'zich onfatsoenlijk of onbetamelijk gedragen'.
Vergelijk voor de betekenis *735 aschēmōn*.

.1	ἀσχημονεῖ	aschēmonei	hij gedraagt zich onfatsoenlijk
.2	ἀσχημονεῖν	aschēmonein	zich onfatsoenlijk gedragen

1Cor. 7:36 Vindt nu iemand, **dat** hij jegens zijn jongedochter **niet betamelijk handelt**, .2
13:5 **zij kwetst niemands gevoel**, zij zoekt zichzelf niet, .1

734	ἀσχημοσύνη	aschēmosunē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aschēmosunē* betekent 'lelijkheid, onfatsoenlijkheid'.
Vergelijk voor de betekenis *735 aschēmōn*.

.1	ἀσχημοσύνην	aschēmosunēn	onfatsoenlijkheid (4)

Rom. 1:27 als mannen met mannen **schandelijkheid** bedrijvende
Openb. 16:15 opdat hij niet naakt wandele en zijn **schaamte** niet gezien worde.

735	ἀσχήμων	aschēmōn

Het bijvoeglijk naamwoord *aschēmōn* betekent 'lelijk (om te zien), onfatsoenlijk (om te vertonen), schandelijk'.

Wanneer het gaat om het lichaam, zal bij 'de onfatsoenlijke delen' vooral aan de 'schaamdelen' gedacht worden (1 Cor.12:23); hier tegenover staan 'de fatsoenlijke delen' (zie *1967 euschēmōn* 'fatsoenlijk', 1Cor.12:24).

.1	ἀσχήμονα	aschēmona	onfatsoenlijk (4 ev m/v – 1/4 mv o)

1Cor. 12:23 en onze **minder edele** leden worden met groter eer behandeld,

736	ἀσωτία	asōtia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *asōtia* betekent 'toestand van zedelijk verval waarbij er geen zicht op uitredding is, liederlijkheid, losbandigheid'.

Het woord *asōtia* karakteriseert een zwelgende, bandeloze levenshouding, die vaak in verband wordt gebracht met dronkenschap (Ef.5:18; 1Petr.4:4). Bij het aanstellen van een oudste dient te worden nagegaan of zijn kinderen niet in opspraak zijn wegens 'losbandigheid' (Tit.1:6).

.1	ἀσωτία	asōtia	liederlijkheid (1)
.2	ἀσωτίας	asōtias	liederlijkheid (2 ev – 4 mv)

Ef.	5:18	En bedrinkt u niet aan wijn, waarin **bandeloosheid** is,	.1
Tit.	1:6	die niet in opspraak zijn wegens **losbandigheid**	.2
1Petr.	4:4	dat gij u niet met hen stort in diezelfde poel van **liederlijkheid**,	.2

737 ἀσώτως asōtōs

Het bijwoord *asōtōs* betekent 'liederlijk, verkwistend'.

Toen de verloren zoon weggegaan was, ging hij 'verkwistend' leven. Hij verkwistte zijn bezittingen en leefde bandeloos en liederlijk (Luc.15:13). Vergelijk *736 asōtia*.

.1	ἀσώτως	asōtōs	liederlijk

Luc. 15:13 waar hij zijn vermogen verkwistte in een leven van overdaad.
letterlijk: waar hij zijn vermogen verkwistte, **overdadig** levend.

738 ἀτακτέω atakteō

Het werkwoord *atakteō* betekent 'zich ongeregeld, wanordelijk gedragen, van de regel afwijken'.

Tegenover mensen die zich onttrekken aan hun plichten, stelt Paulus zijn eigen voorbeeld en zegt dat hij in plaats van 'zich ongeregeld te gedragen' zich tot het uiterste heeft ingespannen voor het werk van de Heer (2Thess.3:7; zie ook *740 ataktōs* 'ongeregeld' in de verzen 6 en 11).

.1	ἠτακτήσαμεν	ētaktēsamen	wij zijn van de regel afgeweken (aor)

2Thess. 3:7 daar **wij** bij u niet **van de regel afgeweken zijn**,

739 ἄτακτος ataktos

Het bijvoeglijk naamwoord *ataktos* betekent 'ongeregeld'.

Mensen, die zich niet aan bepaalde regels houden, zijn 'ongeregeld'. Paulus vermaant de Thessalonicenzen zulke mensen in de gemeente terecht te wijzen (1Thess.5:14; hier wordt *ataktos* zelfstandig gebruikt).

.1	ἀτάκτους	ataktous	ongeregeld (4 mv m/v)

1Thess. 5:14 Wij vermanen u, broeders, wijst de **ongeregelden** terecht,

740 ἀτάκτως ataktōs

Het bijwoord *ataktōs* betekent 'ongeregeld'.

In de tweede brief aan de Thessalonicenzen spreekt Paulus over mensen, die 'ongeregeld' wandelen; ze hebben een levenshouding die de bereidwilligheid mist om geregelde arbeid te verrichten (3:6,11).

.1	ἀτάκτως	ataktōs	ongeregeld

2Thess. 3:6 dat gij u onttrekt aan elke broeder, die zich **ongeregeld** gedraagt,
3:11 Wij horen namelijk, dat sommigen onder u zich **ongeregeld** gedragen,

741 ἄτεκνος ateknos

Het bijvoeglijk naamwoord *ateknos* betekent 'kinderloos'.

.1	ἄτεκνος	ateknos	kinderloos (1 ev m/v)

Luc. 20:28 indien iemands broeder getrouwd is en **kinderloos** sterft,
20:29 En de eerste nam een vrouw en stierf **kinderloos**.
20:30 SV En de tweede nam die vrouw, en ook deze stierf **zonder kinderen**. °

742 ἀτενίζω atenizō

Het werkwoord *atenizō* betekent 'strak aankijken, gespannen kijken (naar)'.

In Hand.1:10 staat bv. dat de discipelen naar de hemel 'staarden', terwijl Jezus opgenomen werd. Naar wie of wat gekeken wordt, wordt aangegeven door een derde naamval (bv. *atenisasa autōi* 'hem scherp aankijkend', Luc.22:56) of door het voorzetsel *eis* met een vierde naamval (bv. *atenisas Petros eis auton* 'Petrus, hem strak aankijkend', Hand.3:4).

.1	ἀτενίζετε	atenizete	jullie kijken strak aan – kijkt strak aan!
.2	ἀτενίζοντες	atenizontes	strak aankijkend (1 mv m)
.3	ἀτενίσαι	atenisai	moge hij strak aankijken (aor) – strak aankijken (aor)
.4	ἀτενίσας	atenisas	strak aankijkend (1 ev m; aor)
.5	ἀτενίσαντες	atenisantes	strak aankijkend (1 mv m; aor)
.6	ἀτενίσασα	atenisasa	strak aankijkend (1 ev v; aor)

Luc. 4:20 (21) En de ogen van allen in de synagoge waren **op** Hem **gericht**. .2
22:56 en zij **keek** hem **scherp aan en** zeide: Ook die was bij Hem! .6
Hand. 1:10 toen zij naar de hemel staarden, terwijl Hij henenvoer, .2
letterlijk: toen zij naar de hemel **starende** waren, ...
3:4 En Petrus **zag** hem **scherp aan**, met Johannes, **en** zeide: Zie naar ons. .4
3:12 wat **staart gij** ons **aan**, alsof wij door eigen kracht ... hadden doen lopen? .1
6:15 **toen zij** hem **aanstaarden**, .5
7:55 Maar hij ... **sloeg de ogen** ten hemel **en** zag de heerlijkheid Gods .4
10:4 Hij **staarde** hem **aan** en werd zeer bevreesd **en** zeide: Wat is er, heer! .4
11:6 **Toen ik** er **scherp naar keek**, bemerkte ik en zag ik de viervoetige dieren .4
13:9 Paulus, vervuld met de Heilige Geest, **zag** hem **scherp aan, en** zeide: .4
14:9 Paulus **keek** hem **scherp aan** ... (10) **en** zeide met luider stem: .4
23:1 En Paulus, **de ogen op** de Raad **gericht**, zeide: Mannen broeders, .4
2Cor. 3:7 dat de kinderen Israëls **de blik** niet **op** het aangezicht ... konden **vestigen** .3
3:13 op**dat** de kinderen Israëls geen **blik zouden slaan op** het einde .3

743	ἄτερ	ater

Het voorzetsel *ater* betekent 'zonder' en gaat vergezeld van de tweede naamval.

.1	ἄτερ	ater	zonder

Luc.	22:6	om Hem, **buiten** de schare **om**, aan hen over te leveren.	
	22:35	Toen Ik u uitzond **zonder** beurs ..., hebt gij toen aan iets gebrek gehad?	

744	ἀτιμάζω	atimazō

Het werkwoord *atimazō* betekent 'onteren, smadelijk behandelen'.

.1	ἀτιμάζεις	atimazeis	jij onteert
.2	ἀτιμάζετε	atimazete	jullie onteren – onteert!
.3	ἠτιμάσατε	ētimasate	jullie hebben onteerd (aor)
.4	ἀτιμάσαντες	atimasantes	onterend (1 mv m; aor)
.5	ἀτιμάζεσθαι	atimazesthai	onteerd worden (med)
.6	ἀτιμασθῆναι	atimasthēnai	onteerd worden (aor pass)
.[7]	ἠτίμασαν	ētimasan	zij hebben onteerd (aor)

Marc.	12:4	en die sloegen zij op het hoofd en **behandelden zij smadelijk**.	.[7]''
Luc.	20:11	Zij sloegen ook die, **behandelden hem smadelijk en** zonden hem ... weg.	.4
Joh.	8:49	Ik ben niet bezeten, maar Ik eer mijn Vader, en **gij onteert** Mij.	.2
Hand.	5:41	verblijd, dat zij verwaardigd waren ... **smadelijk behandeld te zijn**;	.6
Rom.	1:24	zo**dat** bij hen het lichaam **onteerd wordt**.	.5
	2:23	Die u op de wet beroemt, **onteert gij** God door uw overtreden van de wet?	.1
Jac.	2:6	Doch **gij hebt** de arme **smadelijk behandeld**.	.3

745	ἀτιμία	atimia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *atimia* betekent 'oneer, schande'.

Het woord *atimia* heeft onder andere betrekking op seksuele onreinheid (Rom.1:26), de vergankelijkheid van het lichaam (1Cor.15:43) en het dragen van lang haar voor een man (1Cor.11:14). Tegenovergestelden van *atimia* zijn *4453 timē* 'eer' (Rom.9:21) en *1250 doxa* 'roem' (2Cor.6:8). De uitdrukking *kata atimian legō* betekent 'tot mijn schande moet ik zeggen' (2Cor.11:21).

.1	ἀτιμία	atimia	oneer (1 ev)
.2	ἀτιμίαν	atimian	oneer (4 ev)
.3	ἀτιμίας	atimias	oneer (2 ev – 4 mv)
.4	ἀτιμίᾳ	atimiāi	oneer (3 ev)

Rom.	1:26	Daarom heeft God hen overgegeven aan schandelijke lusten, letterlijk: ... aan lusten van **schandelijkheid**,	.3
	9:21	het ene voorwerp ... tot eervol, het andere tot **alledaags gebruik**?	.2
1Cor.	11:14	dat, indien een man lang haar draagt, dit een **schande** voor hem is,	.1
	15:43	er wordt gezaaid in **oneer**, en opgewekt in heerlijkheid;	.4
2Cor.	6:8	onder eer en **smaad**, in kwaad gerucht en goed gerucht;	.3
	11:21	Tot mijn **schande** moet ik erkennen, dat wij te zwak geweest zijn.	.2
2Tim.	2:20	deels met eervolle, deels met **minder eervolle bestemming**;	.2

746 ἄτιμος atimos

Het bijvoeglijk naamwoord *atimos* betekent 'ongeëerd, veracht'.

In 1Cor.4:10 wordt *atimos* gebruikt als tegenstelling van *1567 endoxos* 'beroemd, in aanzien'. Jezus zegt dat een profeet 'ongeëerd' is in zijn eigen plaats (bv. Matt.13:57).

In de vergrotende trap komt *atimos* voor in 1Cor.12:23, waar gesproken wordt over 'minder geëerde' en meer geëerde leden van een lichaam.

.1	ἄτιμος	atimos	ongeëerd (1 ev m/v)
.2	ἀτιμότερα	atimotera	meer ongeëerd (1/4 mv o)
.3	ἄτιμοι	atimoi	ongeëerd (1 mv m/v)

Matt.	13:57	Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis **ongeëerd**.	.1
Marc.	6:4	Een profeet is alleen in zijn vaderstad ... **ongeëerd**.	.1
1Cor.	4:10	gij zijt in aanzien, maar wij zijn **niet in ere**.	.3
	12:23	juist die delen van het lichaam, welke wij **minder in ere** houden,	.2

747 ἀτιμόω atimoō

Het werkwoord *atimoō* betekent 'onteren, smadelijk behandelen'.

De slaaf, die de eigenaar van de wijngaard naar de pachters stuurde, 'werd smadelijk behandeld', o.a. doordat ze hem sloegen (Marc.12:4; de betekenis komt overeen met die van *744 atimazō*, wat de variante lezing hier heeft).

.1	ἠτιμωμένον	ētimōmenon	onteerd (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Marc.	12:4	SV die stenigden zij ... en zonden hem heen, **schandelijk behandeld zijnde**.	∞

748 ἀτμίς atmis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *atmis* betekent 'damp'.

Tekenen als bloed en vuur en 'damp' van rook zullen aan de dag des Heren voorafgaan (Hand.2:19, een aanhaling uit Joël 2:30 LXX).

In Jac.4:14 is 'damp' een teken van de vergankelijkheid van het leven. Zoals damp vervluchtigt, zo kortstondig is het mensenleven.

.1	ἀτμίς	atmis	damp (1)
.2	ἀτμίδα	atmida	damp (4)

Hand.	2:19	En Ik zal wonderen geven ... en tekenen ...: bloed en vuur en rook**walm**.	.2
Jac.	4:14	Want gij zijt een **damp**, die voor een korte tijd verschijnt	.1

749 ἄτομος atomos

Het bijvoeglijk naamwoord *atomos* betekent 'ondeelbaar'.

Iets dat zo klein of kort is dat het niet meer deelbaar is, wordt *atomos* genoemd. In 1Cor.15:52 wordt het woord betrokken op tijd: de gelovigen zullen bij het klinken van de laatste bazuin in een 'ondeelbaar (ogenblik)', in een moment veranderd worden.

.1	ἀτόμῳ	atomōi	ondeelbaar (3 ev m/v/o)

1Cor.	15:52	in **een ondeelbaar ogenblik**, bij de laatste bazuin,	

750 ἄτοπος atopos

Het bijvoeglijk naamwoord *atopos* betekent 'zonder plaats', zowel in de zin van 'wat men niet kan plaatsen, ongewoon, vreemd, bijzonder' als 'niet op zijn plaats, onbetamelijk'.

De Maltezers verwachtten, dat Paulus dood neer zou vallen omdat hij door een slang was gebeten, maar er overkwam hem niets 'bijzonders' (Hand.28:6).

Wanneer het om een zedelijke beoordeling van iets of iemand gaat, betekent *atopos* 'onbetamelijk'. Zo moet Pilatus constateren, dat Jezus niets heeft gedaan dat 'onbehoorlijk' is (Luc.23:41).

.1	ἀτόπων	atopōn	onbehoorlijk (2 mv m/v/o)
.2	ἄτοπον	atopon	onbehoorlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Luc.	23:41	maar deze heeft niets **onbehoorlijks** gedaan.	.2
Hand.	25:5	als er iets **onbehoorlijks** in deze man is,	.2°°
	28:6	toen zij na lang wachten zagen, dat zich niets **ongewoons** bij hem voordeed,	.2
2Thess.	3:2	en dat wij bewaard blijven voor de **wargeesten** en slechte mensen;	.1

751 αὐγάζω augazō

Het werkwoord *augazō* betekent '(in stralend licht) zien, ontwaren' of 'stralend licht geven, stralen'.

Wanneer er een derde naamval bij *augazō* staat, komt de vertaling 'stralen (voor), (be)stralen' meer in aanmerking (2Cor.4:4 TR), terwijl *augazō* met een vierde naamval als lijdend voorwerp vertaald wordt met '(in stralend licht) zien, ontwaren' (2Cor.4:4 variant).

.1	αὐγάσαι	augasai	moge hij ontwaren (aor) – ontwaren (aor)

2Cor. 4:4 zo**dat** zij het schijnsel niet **ontwaren** van het evangelie

752	**αὐγή**	**augē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *augē* betekent 'morgenrood, dageraad'.

.1	αὐγῆς	augēs	dageraad (2)

Hand. 20:11 en hij sprak nog lang met hen, tot de **morgenstond**, en zo vertrok hij.

753	**αὐθάδης**	**authadēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *authadēs* betekent 'zelfingenomen, eigenzinnig, arrogant'.

.1	αὐθάδη	authadē	arrogant (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.2	αὐθάδεις	authadeis	arrogant (1/4 mv m/v)

Tit.	1:7	Want een opziener moet onberispelijk zijn ..., niet **aanmatigend**,	.1
2Petr.	2:10	Zulke vermetelen, **vol van zelfbehagen**, schromen niet ... te lasteren,	.2

754	**αὐθαίρετος**	**authairetos**

Het bijvoeglijk naamwoord *authairetos* betekent 'vrijwillig, uit eigen beweging'.

Met *authairetos* wordt aangegeven dat de persoon om wie het gaat 'op eigen initiatief of door eigen keuze' tot een besluit is gekomen of een daad verricht. Zo hebben de gemeenten van Macedonië 'uit eigen beweging' geld ingezameld voor medegelovigen (2Cor.8:3) en is Titus 'uit eigen beweging' naar de gemeente van de Corinthiërs gegaan om daar zijn dienst te vervullen (vs.17).

.1	αὐθαίρετος	authairetos	uit eigen beweging (1 ev m/v)
.2	αὐθαίρετοι	authairetoi	uit eigen beweging (1 mv m/v)

2Cor.	8:3	(4) en zij vroegen ... **uit eigen beweging** ..., deel te mogen nemen	.2
	8:17	daar hij ... **uit eigen beweging** naar u is vertrokken.	.1

755	**αὐθεντέω**	**authenteō**

Het werkwoord *authenteō* betekent 'eigenmachtig optreden, zich onafhankelijk opstellen, handelen zonder gezag boven zich te erkennen, zelfstandig handelen'.

Een tweede naamval bij *authenteō* kan de persoon aangeven wiens gezag men niet erkent of ten opzichte van wie men eigenmachtig optreedt.

.1	αὐθεντεῖν	authentein	eigenmachtig optreden

1Tim. 2:12 ik sta niet toe, **dat** een vrouw onderricht geeft of **gezag over** de man **heeft**;

756	αὐλέω	auleō

Het werkwoord *auleō* betekent 'op de fluit spelen'.

Fluitspel begeleidde gewoonlijk een dans. Jezus spreekt van kinderen op straat die teleurgesteld zijn, omdat, hoewel zij op de fluit speelden, er niet gedanst werd door de omstanders (bv. Luc.7:32).

.1	ηὐλήσαμεν	ēulēsamen	wij hebben op de fluit gespeeld (aor)
.2	αὐλούμενον	auloumenon	op de fluit gespeeld wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt. 11:17	**Wij hebben** voor u **op de fluit gespeeld** en gij hebt niet gedanst;	.1
Luc. 7:32	**Wij hebben** voor u **op de fluit gespeeld** en gij hebt niet gedanst;	.1
1Cor. 14:7	Hoe toch zal men ... te weten komen **wat op de fluit ... gespeeld wordt**?	.2

757	αὐλή	aulē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aulē* betekent (1) '(rondom een woning binnen een ommuring of omheining gelegen) hof, erf' of ook '(tussen de muren van een woning gelegen) binnenhof, binnenplaats' en (2) 'woning met hof of erf, landgoed, hoeve, villa, paleis'.

Toen Petrus Jezus verloochende, zat hij buiten de woning, maar binnen de ommuring van de hof van de hogepriester (Matt.26:58). De ommuurde hof is ook wel de plaats waar de schapen overnachten (Joh.10:1,16). Ook het ommuurde terrein bij de tempel wordt 'hof' (of 'voorhof') genoemd (Openb.11:2).

Soms wordt er evenzeer aan de woning als aan de bijbehorende grond gedacht (bv. Matt.26:3).

.1	αὐλήν	aulēn	hof (4)
.2	αὐλῆς	aulēs	hof (2)
.3	αὐλῇ	aulēi	hof (3)

Matt.	26:3	Toen kwamen de overpriesters ... in het **paleis** van de hogepriester,	.1
	26:58	En Petrus volgde Hem van verre tot aan de **hof** van de hogepriester,	.2
	26:69	Petrus zat buiten in de **hof** en er kwam een slavin naar hem toe,	.3
Marc.	14:54	En Petrus volgde Hem van verre tot binnen de **hof** van de hogepriester	.1
	14:66	En terwijl Petrus beneden in de **hof** was, kwam daar een der slavinnen	.3
	15:16	De soldaten nu leidden Hem weg tot binnen het **hof**,	.2
Luc.	11:21	Wanneer een sterke, goed gewapende man zijn eigen **hof** bewaakt,	.1
	22:55	Toen zij een vuur hadden aangelegd, midden in de **hof**,	.2
Joh.	10:1	wie niet door de deur de schaaps**kooi** binnenkomt ... die is een dief	.1
	10:16	Nog andere schapen heb Ik, die niet van deze **stal** zijn;	.2
	18:15	en hij ging met Jezus het **paleis** van de hogepriester binnen,	.1
Openb.	11:2	Maar laat de **voorhof**, die buiten de tempel is, erbuiten,	.1

758	αὐλητής	aulētēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aulētēs* betekent 'fluitspeler'.

Fluitspelers waren aanwezig op begrafenissen (Matt.9:23), maar ook op feestelijke aangelegenheden: na het oordeel van God over Babylon zal er geen (feestelijke) muziek van 'fluitspelers' meer zijn (Openb.18:22).

.1	αὐλητάς	aulētas	fluitspelers (4)
.2	αὐλητῶν	aulētōn	fluitspelers (2)

Matt.	9:23	toen Jezus in het huis van de overste kwam en de **fluitspelers** ... zag,	.1
Openb.	18:22	geen stem van ... **fluitspelers** of bazuinblazers zal meer in u gehoord worden,	.2

759	αὐλίζομαι	aulizomai

Het werkwoord *aulizomai* betekent '(in de hof of op het veld) overnachten'.

Na de tempelreiniging ging Jezus naar Betanië en 'overnachtte' daar (Matt.21:17). Lucas vertelt ons, dat Hij gewoonlijk 'de nachten doorbracht' op de Olijfberg (Luc.21:37).

.1	ηὐλίζετο	ēulizeto	hij overnachtte (med)
.2	ηὐλίσθη	ēulisthē	hij heeft overnacht (aor pass)

Matt.	21:17	**Hij** verliet hen en ging buiten de stad, naar Betanië, en **overnachtte** daar.	.2
Luc.	21:37	de nachten bracht Hij buiten door op de berg, Olijfberg genaamd.	.1
		letterlijk: de nachten ging Hij naar buiten en **Hij overnachtte** op de berg, ...	

760	αὐλός	aulos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aulos* betekent 'fluit'.

.1	αὐλός	aulos	fluit (1)

1Cor.	14:7	onbezielde dingen, die geluid geven, **fluit** of citer,

761	αὐξάνω	auxanō

Het werkwoord *auxanō* of – minder gebruikelijk – *auxō* betekent 'vermeerderen, (laten) groeien' en in mediale en passieve vormen 'groeien, toenemen'.

Met een lijdend voorwerp betekent *auxanō* 'vermeerderen, laten groeien'. Paulus spreekt de wens uit, dat God de vrucht van de gerechtigheid van de Corinthiërs zal 'vermeerderen' (2Cor.9:10). Soms wordt het lijdend voorwerp niet genoemd, maar moet het erbij gedacht worden, zoals in 1Cor.3:6v.: God is degene die 'laat opgroeien', d.w.z. degene die 'wasdom geeft', namelijk aan het geloof van de Corinthiërs (vs.5).

In actieve vormen zonder mogelijkheid van lijdend voorwerp betekent *auxanō* 'groeien, toenemen'. Het wordt dan zowel letterlijk als figuurlijk gebruikt. Zo kan het groeien betrokken worden op planten (Matt.6:28), kinderen (Luc.1:80), een heel volk (Hand.7:17), een gebouw (Ef.2:21) en op het Woord van God (Hand.6:7). Paulus spreekt van '(geestelijk) groeien' naar Christus toe (Ef.4:15). Johannes de Doper spreekt van het 'wassen' van Christus en het minder worden van zichzelf. Daarmee wil hij aangeven, dat Christus moet 'groeien in belangrijkheid', d.w.z. belangrijker worden, en hij zelf steeds minder belangrijk moet worden (Joh.3:30).

In de mediale en passieve vormen betekent *auxanō* 'groeien, toenemen'. Dat kan gezegd worden van planten (bv. Matt.13:32), maar ook, in figuurlijke zin, van de uitwerking van het Evangelie (Col.1:6) en van het geloof (2Cor.10:15).

.1	αὐξάνει	auxanei	hij groeit
.2	αὔξει	auxei	hij groeit
.3	αὐξάνετε	auxanete	jullie groeien – groeit!
.4	αὐξάνειν	auxanein	groeien
.5	αὐξάνων	auxanōn	groeiend (1 ev m)
.6	αὐξάνοντα	auxanonta	groeiend (4 ev m – 1/4 mv o)
.7	ηὔξανεν	ēuxanen	hij groeide
.8	ηὔξησεν	ēuxēsen	hij is gegroeid (aor)
.9	αὐξήσωμεν	auxēsōmen	(dat) wij groeien (aor)
.10	αὐξῆσαι	auxēsai	moge hij groeien (aor)
.11	αὐξανόμενοι	auxanomenoi	groeiend (1 mv m; med)
.12	αὐξανομένης	auxanomenēs	groeiend (2 ev v; med)
.13	αὐξηθῇ	auxēthēi	(dat) hij groeit (aor pass)
.14	αὐξηθῆτε	auxēthēte	(dat) jullie groeien (aor pass)
.[15]	αὐξάνουσιν	auxanousin	zij groeien – groeiend (3 mv m/o)
.[16]	αὐξανόμενον	auxanomenon	groeiend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[17]	αὐξανόμενα	auxanomena	groeiend (1/4 mv o; med)
.[18]	αὐξήσει	auxēsei	hij zal groeien

Matt.	6:28	Let op de leliën des velds, hoe **zij groeien**:	.1/.[15]
	13:32	maar als **het volgroeid is**, is het groter dan de tuingewassen	.13
Marc.	4:8	En het overige viel in goede aarde ... en **uitstoelende** gaf het vrucht,	.6/.[17]
Luc.	1:80	Het kind nu **groeide op** en werd gesterkt door de Geest.	.7
	2:40	Het kind **groeide op** en werd krachtig, en het werd vervuld met wijsheid,	.7
	12:27	SV Aanmerkt de leliën, hoe **zij groeien**; zij arbeiden niet,	.1°
	13:19	en **het groeide** en werd een boom,	.8
Joh.	3:30	Hij moet **wassen**, ik moet minder worden.	.4
Hand.	6:7	het woord Gods **wies** en het getal der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe	.7
	7:17	**vermeerderde** het volk en vermenigvuldigde zich in Egypte,	.8
	12:24	En het woord des Heren **wies** en verbreidde zich.	.7
	19:20	Zo **wies** het woord des Heren krachtig en het werd sterker.	.7
1Cor.	3:6	Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God **gaf de wasdom**.	.7
	3:7	noch wie begiet, betekent iets, maar God, **die de wasdom geeft**.	.5
2Cor.	9:10	**Hij** ... **zal** ... het gewas uwer gerechtigheid **doen opschieten**,	.10/.[18]
	10:15	dat wij, **als** uw geloof **blijft toenemen**, ... een grote naam zullen krijgen,	.12
Ef.	2:21	In Hem **wast** elk bouwwerk, goed ineensluitend, **op** tot een tempel,	.2

	4:15	maar dan **groeien wij** ... in liefde in elk opzicht naar Hem toe,	.9
Col.	1:6	Immers, in de gehele wereld draagt het vrucht en wast het op,	.[16]'
		letterlijk: ... draagt het vrucht en is het **opwassend**,	
	1:10	Hem in alles te behagen ... en **op te wassen** in de rechte kennis van God.	.11
	2:19	waaruit het gehele lichaam ... zijn goddelijke wasdom ontvangt.	.2
		letterlijk: waaruit het gehele lichaam ... **groeit** (met) de wasdom van God.	
1Petr.	2:2	opdat **gij** daardoor **moogt opwassen** tot zaligheid,	.14
2Petr.	3:18	maar **wast op** in de genade en in de kennis van onze Here en Heiland,	.3

762 αὔξησις auxēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *auxēsis* betekent 'groei, wasdom'.

In het NT wordt *auxēsis* alleen maar gebruikt voor de geestelijke 'groei' van de gemeente. Van haar wordt gezegd, dat zij uit Christus haar eigen 'groei' bewerkt (Ef.4:16). In Col.2:19 wordt met gelijksoortige bewoording gezegd, dat de gemeente als lichaam van Christus groeit met goddelijke 'wasdom'.

.1 αὔξησιν auxēsin groei (4 ev)

Ef.	4:16	En aan Hem ontleent het gehele lichaam ... deze **groei** des lichaams,
Col.	2:19	waaruit het gehele lichaam ... zijn goddelijke **wasdom** ontvangt.

763 αὔριον aurion

Het bijwoord *aurion* betekent 'morgen'.

In Hand.25:22 belooft Festus Agrippa, dat hij Paulus 'morgen' zal horen. Vaak wordt het bijwoord voorafgegaan door het vrouwelijk lidwoord, waarbij men in gedachten *2040 hēmera* 'dag' moet aanvullen. Deze uitdrukking betekent dan 'de (dag van) morgen', dus 'de volgende dag'.

Soms wordt *aurion* spreekwoordelijk gebruikt in de zin van 'spoedig, weldra', bv. laten wij eten en drinken, want 'morgen', d.w.z. spoedig, sterven wij (1Cor.15:32).

.1 αὔριον aurion morgen

Matt.	6:30	het gras des velds, dat er heden is en **morgen** in de oven geworpen wordt,	
	6:34	Maakt u dan niet bezorgd tegen de **dag van morgen**,	
		want de **dag van morgen** zal zijn eigen zorgen hebben;	
Luc.	10:35	En de **volgende dag** stelde hij de waard twee schellingen ter hand	
	12:28	dat er heden is en **morgen** in de oven geworpen wordt,	
	13:32	Ik drijf boze geesten uit en volbreng genezingen, heden en **morgen**,	
	13:33	Doch Ik moet heden en **morgen** en de volgende dag reizen,	
Hand.	4:3	en zij ... stelden hen in bewaring tot de **volgende dag**,	
	4:5	het geschiedde tegen de **volgende dag**, dat hun oversten ... bijeenkwamen	
	23:15	SV dat hij hem **morgen** tot u afbrenge,	°
	23:20	om van u te begeren, dat gij Paulus **morgen** voor de Raad brengt,	
	25:22	En hij zeide: **Morgen** zult gij hem horen.	

1Cor.	15:32	laten wij eten en drinken, want **morgen** sterven wij.
Jac.	4:13	Vandaag of **morgen** gaan wij op reis naar die en die stad,
	4:14	gij, die niet (eens) weet, hoe **morgen** uw leven zijn zal!

764 αὐστηρός **austēros**

Het bijvoeglijk naamwoord *austēros* betekent 'streng'.

In de gelijkenis van de ponden wordt de heer van de slaven door de luie slaaf getypeerd als een 'strenge' man, die maait wat hij niet gezaaid heeft (Luc.19:21v.).

.1	αὐστηρός	austēros	streng (1 ev m)

Luc.	19:21	Want ik was bang voor u, omdat gij een **streng** mens zijt;
	19:22	Gij wist, dat ik een **streng** mens ben, die wegneemt wat ik niet heb uitgezet

765 αὐτάρκεια **autarkeia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *autarkeia* betekent 'genoegzaamheid, tevredenheid'.

'Genoegzaamheid' duidt een toestand aan waarin men geen ondersteuning van anderen vraagt of nodig heeft, maar zichzelf kan bedruipen. Samen met het werkwoord *1994 echō* 'hebben' betekent het 'genoeg hebben, rond kunnen komen'.

.1	αὐτάρκειαν	autarkeian	genoegzaamheid (4)
.2	αὐταρκείας	autarkeias	genoegzaamheid (2 ev – 4 mv)

2Cor.	9:8	in alle opzichten te allen tijde van alles genoegzaam voorzien, letterlijk: in alle opzichten te allen tijde alle **genoegzaamheid** hebbend,	.1
1Tim.	6:6	(indien zij gepaard gaat) met **tevredenheid**.	.2

766 αὐτάρκης **autarkēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *autarkēs* betekent 'tevreden'.

Het 'tevreden' zijn houdt in dat men genoegen neemt met de omstandighede waarin men leeft en niet voor bepaalde zaken afhankelijk is, of wil zijn, van anderen. Zo heeft ook Paulus geleerd om in alle omstandigheden tevreden te zijn (Fil.4:11).

.1	αὐτάρκης	autarkēs	tevreden (1 ev m/v)

Fil.	4:11	ik heb geleerd met de omstandigheden, waarin ik verkeer, genoegen te nemen. letterlijk: ik heb geleerd ... **tevreden** te zijn.

767	αὐτοκατάκριτος	autokatakritos

Het bijvoeglijk naamwoord *autokatakritos* betekent 'door zichzelf veroordeeld'.

Van een mens die scheuring veroorzaakt in de gemeente wordt gezegd dat hij het spoor bijster is en zondigt, terwijl hij 'door zichzelf veroordeeld' is, d.w.z. hij velt zijn eigen oordeel (Tit.3:11).

.1 αὐτοκατάκριτος autokatakritos door zichzelf veroordeeld (1 ev m/v)

Tit. 3:11 gij weet immers, ... dat hij zondigt, terwijl hij zichzelf veroordeelt.
letterlijk: ..., terwijl hij **door zichzelf veroordeeld** is.

768	αὐτόματος	automatos

Het bijvoeglijk naamwoord *automatos* betekent 'vanzelf, automatisch'.

Is iets *automatos*, dan gaat het hierbij om een gebeuren waarvan de oorzaak niet direct zichtbaar is. Zo wordt gezegd dat de aarde 'vanzelf' vrucht geeft (Marc.4:28) en dat de gevangenispoort zich 'vanzelf' opende bij de bevrijding van Petrus (Hand.12:10).

.1 αὐτομάτη automatē vanzelf (1 ev v)

Marc. 4:28 De grond brengt **vanzelf** vrucht voort;
Hand. 12:10 de ijzeren poort, die naar de stad leidde, welke **vanzelf** voor hen openging.

769	αὐτόπτης	autoptēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *autoptēs* betekent 'ooggetuige'.

Eén van de bronnen waaruit Lucas put bij het schrijven van zijn evangelie, is de overlevering van de 'ooggetuigen'. Zij zijn van het begin af aan betrokken geweest bij Jezus' aardse bediening (Luc.1:2).

.1 αὐτόπται autoptai ooggetuigen (1)

Luc. 1:2 die van het begin aan **ooggetuigen** en dienaren van het woord geweest zijn,

770	αὐτός	autos

Het persoonlijk voornaamwoord *autos* betekent 'zelf, die, hij/zij/het'.

In de eerste plaats geeft *autos* aan dat iets of iemand individueel wordt benadrukt of wordt onderscheiden van zijn omgeving of van anderen, bv. de Vader 'Zelf' (Joh.16:27), Jezus 'in eigen persoon' (Joh.4:2), als weduwe 'alleen' (Luc.2:37), 'juist die' werken (Joh.5:36), 'juist die' tijd (Luc.13:1) en 'juist dat' (*auto touto*, Gal.2:10). In een enkel geval wordt de uitdrukking *auto touto* bijwoordelijk gebruikt, bv. 2Petr.1:5 'juist daarom'.

Wanneer er niet zozeer van een onderscheid met anderen of iets anders sprake is, heeft *autos*

nagenoeg dezelfde betekenis als het aanwijzend voornaamwoord *3259 houtos* 'deze', bv.: zalig de treurenden, want 'zíj' zullen vertroost worden (Matt.5:4).

De tweede, derde en vierde naamval van *autos* functioneren gewoonlijk als persoonlijk voornaamwoord van de derde persoon (hij, zij, het). Er is dan geen nadruk, bv.: Jezus vindt 'hen' slapende (Matt.26:43).

Ten slotte betekent *autos* met een lidwoord ervoor 'dezelfde, hetzelfde'. Er kan dan een zelfstandig naamwoord volgen, bv. *ton auton logon* 'hetzelfde woord' (Marc.14:39), maar dat hoeft niet, bv. *ta auta* 'dezelfde (dingen)' (Ef.6:9).

.1	αὐτός	autos	die (1 ev m)
.2	αὐτός	autos	zie 1
.3	αὐτόν	auton	die (4 ev m)
.4	αὐτόν	auton	zie 3
.5	αὐτοῦ	autou	die (2 ev m/o)
.6	αὐτοῦ	autou	zie 5
.7	αὐτῷ	autōi	die (3 ev m/o)
.8	αὐτῷ	autōi	zie 7
.9	αὐτοί	autoi	die (1 mv m)
.10	αὐτούς	autous	die (4 mv m)
.11	αὐτῶν	autōn	die (2 mv m/v/o)
.12	αὐτοῖς	autois	die (3 mv m/o)
.13	αὐτοῖς	autois	zie 12
.14	αὐτή	autē	die (1 ev v)
.15	αὐτή	autē	zie 14
.16	αὐτήν	autēn	die (4 ev v)
.17	αὐτήν	autēn	zie 16
.18	αὐτῆς	autēs	die (2 ev v)
.19	αὐτῆς	autēs	zie 18
.20	αὐτῇ	autēi	die (3 ev v)
.21	αὐτῇ	autēi	zie 20
.22	αὐτάς	autas	die (4 mv v)
.23	αὐτάς	autas	zie 22
.24	αὐτῶν	autōn	zie 11
.25	αὐταῖς	autais	die (3 mv v)
.26	αὐτοῖς	autois	zie 12
.27	αὐτό	auto	die (1/4 ev o)
.28	αὐτό	auto	zie 27
.29	αὐτά	auta	die (1/4 mv o)
.30	αὐτά	auta	zie 29

771 αὐτοῦ autou

Het bijwoord *autou* betekent 'ter plaatse, hier, daar'. Het is een vorm van *770 autos*, die de functie van een bijwoord van plaats gekregen heeft.

.1	αὐτοῦ	autou	ter plaatse

Matt. 26:36 Zet u **hier** neder, terwijl Ik heenga om daar te bidden.
Luc. 9:27 Ik zeg u in waarheid, er zijn sommigen onder degenen die **hier** staan,
Hand. 15:34 SV Maar het dacht Silas goed **aldaar** te blijven.
18:19 en hen **daar** achterlatende, ging hij zelf naar de synagoge
21:4 En wij vonden de discipelen en bleven **daar** zeven dagen.

[771II] αὐτόφωρος autophōros

Het bijvoeglijk naamwoord *autophōros* betekent 'met de dief zelf'.

In het NT komt het woord alleen voor in de constructie *ep' autophōrōi* 'op (het moment) met de dief zelf', d.w.z. 'op heterdaad'. Het woord werd aanvankelijk alleen met diefstal in verband gebracht (*phōr* 'dief'), maar later ook met andere zaken, bijvoorbeeld overspel (Joh.8:4).

.[1] αὐτοφώρῳ autophōrōi met de dief zelf (3 ev m/v/o)

Joh. 8:4 Meester, deze vrouw is op **heterdaad** betrapt bij het plegen van overspel;

772 αὐτόχειρ autocheir

Het bijvoeglijk naamwoord *autocheir* betekent 'eigenhandig'.

Wanneer Paulus en de andere opvarenden schipbreuk dreigen te lijden bij Malta, proberen ze het schip nog te redden door 'eigenhandig' het scheepstuig overboord te gooien (Hand.27:19).

.1 αὐτόχειρες autocheires eigenhandig (1 mv m/v)

Hand. 27:19 en de derde dag gaven zij **eigenhandig** het scheepstuig prijs.

[772II] αὐχέω aucheō

Het werkwoord *aucheō* betekent 'roemen, zich beroemen op, pochen, pralen'.

De uitdrukking *megala aucheō* betekent 'zich beroemen op grote dingen'. Deze uitdrukking wordt in de Jacobusbrief gebruikt in verband met de tong, die een klein lid is, maar toch 'een hoge toon voert' (Jac.3:5).

.[1] αὐχεῖ auchei hij beroemt zich

Jac. 3:5 Zo is ook de tong een klein lid en voert toch een hoge toon.
letterlijk: ... en **beroemt zich** toch **op** grote dingen.

773	αὐχμηρός	auchmēros

Het bijvoeglijk naamwoord *auchmēros* betekent 'dor, verwilderd, duister'.
Petrus karakteriseert het profetische woord als een lamp die haar licht uitstraalt op een 'duistere' plaats (2Petr.1:19).

.1	αὐχμηρῷ	auchmērōi	duister (3 ev m/o)

2Petr.	1:19	gij doet wèl, er acht op te geven als op een lamp ... in een **duistere** plaats,

774	ἀφαιρέω	ap-haireō

Het werkwoord *ap-haireō* betekent 'wegnemen, eraf halen'.
In het NT wordt gesproken van het 'wegnemen' van bv. smaad (Luc.1:25), zonden (Hebr.10:4) of een oor dat afgeslagen wordt (bv. Marc.14:47). In Luc.10:42 wordt met een tweede naamval de persoon genoemd van wie iets wordt weggenomen.
De mediale vormen in het NT hebben nagenoeg dezelfde betekenis als de actieve (bv. Luc.16:3).

.1	ἀφαιρῇ	ap-hairēi	(dat) hij wegneemt – jij neemt weg (med) – (dat) jij wegneemt (med)
.2	ἀφαιρεῖν	ap-hairein	wegnemen
.3	ἀφαιρήσει	ap-hairēsei	hij zal wegnemen
.4	ἀφεῖλεν	ap-heilen	hij heeft weggenomen (aor)
.5	ἀφελεῖν	ap-helein	wegnemen (aor)
.6	ἀφαιρεῖται	ap-haireitai	hij neemt weg (med)
.7	ἀφέλωμαι	ap-helōmai	(dat) ik wegneem (aor med)
.8	ἀφαιρεθήσεται	ap-hairethēsetai	hij zal worden weggenomen (pass)
.[9]	ἀφέλῃ	ap-helēi	(dat) hij wegneemt (aor) – (dat) jij wegneemt (aor med)
.[10]	ἀφελεῖ	ap-helei	hij zal wegnemen
.[11]	ἀφέλοι	ap-heloi	moge hij wegnemen (aor)

Matt.	26:51	en **hij** trof de slaaf van de hogepriester en **sloeg** hem het oor **af**.	.4
Marc.	14:47	en **hij** trof de slaaf van de hogepriester en **sloeg** hem het oor **af**.	.4
Luc.	1:25	waarin Hij op mij nederzag **om** mijn smaad onder de mensen **weg te nemen**.	.5
	10:42	dat van haar niet **zal worden weggenomen**.	.8
	16:3	Wat moet ik doen? Want mijn heer **ontneemt** mij mijn rentmeesterschap.	.6
	22:50	En iemand van hen trof de slaaf ... en **sloeg** hem het rechteroor **af**.	.4
Rom.	11:27	En dit is mijn verbond met hen, wanneer **Ik** hun zonden **wegneem**.	.7
Hebr.	10:4	het is onmogelijk, **dat** het bloed van stieren of bokken zonden **zou wegnemen**.	.2
Openb.	22:19	en indien iemand **afneemt** van de woorden van het boek dezer profetie,	.1/.[9]
		God **zal** zijn deel **afnemen** van het geboomte des levens	.3/.[11]/.[10]

775	**ἀφανής**	**aphanēs**

Het bijvoeglijk naamwoord *aphanēs* betekent 'niet duidelijk zichtbaar, aan het oog onttrokken, verborgen'.

Voor God is er geen enkel schepsel dat 'niet duidelijk zichtbaar' is, omdat de hele werkelijkheid voor Hem open en toegankelijk is (Hebr.4:13).

.1	ἀφανής	aphanēs	niet duidelijk zichtbaar (1 ev m/v)

Hebr. 4:13 en geen schepsel is voor Hem **verborgen**,

776	**ἀφανίζω**	**aphanizō**

Het werkwoord *aphanizō* betekent 'aan het oog onttrekken, onzichtbaar maken, laten verdwijnen' en in mediale en passieve vormen 'zich aan het oog onttrekken, zich onzichtbaar maken, verdwijnen'.

Sommige contexten wijzen erop dat het 'onzichtbaar maken' niet zozeer een directe en volledige onzichtbaarheid tot gevolg heeft als wel een zekere onherkenbaarheid of ontoonbaarheid; in deze gevallen wordt *aphanizō* ook wel met 'ontoonbaar maken' vertaald.

.1	ἀφανίζει	aphanizei	hij maakt onzichtbaar
.2	ἀφανίζουσιν	aphanizousin	zij maken onzichtbaar – onzichtbaar makend (3 mv m/o)
.3	ἀφανιζομένη	aphanizomenē	verdwijnend (1 ev v; med)
.4	ἀφανίσθητε	aphanisthēte	verdwijnt! (aor pass)

Matt.	6:16	**zij maken** hun aangezicht **ontoonbaar**, om zich aan de mensen te vertonen,	.2
	6:19	Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze **ontoonbaar maakt**	.1
	6:20	waar noch mot noch roest ze **ontoonbaar maakt**	.1
Hand.	13:41	Ziet, verachters, en verwondert u en **verdwijnt**;	.4
Jac.	4:14	gij zijt een damp, **die** voor een korte tijd verschijnt en daarna **verdwijnt**;	.3

777	**ἀφανισμός**	**aphanismos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aphanismos* betekent 'verdwijning, onzichtbaarmaking'.

.1	ἀφανισμοῦ	aphanismou	verdwijning (2)

Hebr. 8:13 En wat veroudert en verjaart, is niet ver van **verdwijning**.

778	**ἄφαντος**	**aphantos**

Het bijvoeglijk naamwoord *aphantos* betekent 'onzichtbaar'.

De combinatie *aphantos ginomai* betekent 'onzichtbaar worden, verdwijnen'. Zo 'verdween' de opgestane Jezus, op het moment dat de Emmaüsgangers Hem herkenden, uit hun midden (Luc.24:31).

.1 ἄφαντος aphantos onzichtbaar (1 ev m/v)

Luc. 24:31 hun ogen werden geopend en zij herkenden Hem; en Hij verdween uit hun midden.
letterlijk: ... en Hij werd **onzichtbaar** uit hun midden.

---

779 ἀφεδρών aphedrōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aphedrō* betekent 'toilet, w.c.'.

.1 ἀφεδρῶνα aphedrōna toilet (4)

Matt. 15:17 dat al wat de mond binnengaat, ... te **zijner plaatse** verdwijnt?
Marc. 7:19 omdat het niet in zijn hart komt, ... en er te **zijner plaatse** uitgaat?

---

780 ἀφειδία apheidia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apheidia* betekent 'meedogenloosheid, harde behandeling, strengheid'.

Blijkens het verwante werkwoord *4675 pheidomai* 'sparen, ontzien' houdt *apheidia* een houding in waarin men iemand niet spaart of ontziet, waarin men niets door de vingers ziet.

.1 ἀφειδίᾳ apheidiāi meedogenloosheid (3)

Col. 2:23 al staat het in een roep van wijsheid met ... zijn **kastijding** van het lichaam,

---

781 ἀφελότης aphelotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphelotēs* betekent 'eenvoud, eenvoudigheid'.

.1 ἀφελότητι aphelotēti eenvoudigheid (3)

Hand. 2:46 zij ... gebruikten hun maaltijden met blijdschap en **eenvoud** des harten,

---

782 ἄφεσις aphesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphesis* betekent '(het) wegzenden, (het) laten gaan, vrijlating, kwijtschelding, vergeving'.

In Luc.4:18 wordt in een citaat uit Jes.61:1 gesproken over 'vrijlating' van gevangenen en verbrokenen. Verder wordt *aphesis* in het NT alleen gebruikt voor 'vergeving' van zonden.

.1	ἄφεσις	aphesis	vergeving (1)
.2	ἄφεσιν	aphesin	vergeving (4)
.3	ἀφέσει	aphesei	vergeving (3)

Matt.	26:28	dat voor velen vergoten wordt tot **vergeving** van zonden.	.2
Marc.	1:4	dat Johannes ... de doop der bekering tot **vergeving** van zonden predikte.	.2
	3:29	maar wie gelasterd heeft tegen de Heilige Geest, heeft geen **vergeving**	.2
Luc.	1:77	om aan zijn volk te geven kennis van heil in de **vergeving** hunner zonden,	.3
	3:3	En hij ... predikte de doop der bekering tot **vergeving** van zonden,	.2
	4:18	(19) om aan gevangenen **loslating** te verkondigen en aan blinden het gezicht,	.2
		om verbrokenen heen te zenden in **vrijheid**,	.3
	24:47	dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering tot **vergeving** der zonden	.2
Hand.	2:38	en een ieder van u late zich dopen ... tot **vergeving** van uw zonden,	.2
	5:31	om Israël bekering en **vergeving** van zonden te schenken.	.2
	10:43	dat een ieder, die in Hem gelooft, **vergeving** van zonden ontvangt	.2
	13:38	dat door Hem u **vergeving** van zonden verkondigd wordt;	.1
	26:18	opdat zij **vergeving** van zonden en een erfdeel ... zouden ontvangen	.2
Ef.	1:7	En in Hem hebben wij ..., de **vergeving** van de overtredingen,	.2
Col.	1:14	in wie wij de verlossing hebben, de **vergeving** der zonden.	.2
Hebr.	9:22	en zonder bloedstorting geschiedt er geen **vergeving**.	.1
	10:18	Waar dan ... **vergeving** bestaat, is er geen zondoffer meer (nodig).	.1

783 ἁφή haphē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *haphē* betekent 'verbinding'.

Als medische term wordt *haphē* wel vertaald met 'pees', maar ook wel met 'gewricht'; in elk geval is er een bepaalde 'verbinding' bedoeld die verschillende ledematen van het lichaam bij elkaar houdt.

.1	ἁφῆς	haphēs	verbinding (2)
.2	ἁφῶν	haphōn	verbindingen (2)

Ef.	4:16	bijeengehouden door de dienst van al zijn **geledingen**	.1
Col.	2:19	door **pezen** en banden ondersteund en samengehouden,	.2

784 ἀφθαρσία aphtharsia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphtharsia* betekent '(het) niet aan bederf onderhevig zijn, onverderfelijkheid, onvergankelijkheid'.

In letterlijke zin wordt *aphtharsia* gebruikt, wanneer het gaat om bijvoorbeeld de 'onvergankelijkheid' van het lichaam (1Cor.15:42), in overdrachtelijke zin betreft het ook wel zedelijke integriteit (Tit.2:7).

.1	ἀφθαρσίαν	aphtharsian	onvergankelijkheid (4)
.2	ἀφθαρσίᾳ	aphtharsiāi	onvergankelijkheid (3)

Rom.	2:7	hun, die ... heerlijkheid, eer en **onvergankelijkheid** zoeken,	.1
1Cor.	15:42	Er wordt gezaaid in vergankelijkheid, en opgewekt in **onvergankelijkheid**;	.2
	15:50	en het vergankelijke beërft de **onvergankelijkheid** niet.	.1
	15:53	Want dit vergankelijke moet **onvergankelijkheid** aandoen	.1
	15:54	En zodra dit vergankelijke **onvergankelijkheid** aangedaan heeft,.	.1
Ef.	6:24	die onze Here Jezus Christus onvergankelijk liefhebben.	.2
		letterlijk: die onze Here ... in **onvergankelijkheid** liefhebben.	
2Tim.	1:10	die ... onvergankelijk leven aan het licht gebracht heeft	.1
		letterlijk: die leven en **onvergankelijkheid** aan het licht gebracht heeft	
Tit.	2:7	SV betoon in de leer onvervalstheid, deftigheid, **oprechtheid**;	.1°

785 ἄφθαρτος aphthartos

Het bijvoeglijk naamwoord *aphthartos* betekent 'onverderfelijk, onvergankelijk'.

God is 'onvergankelijk' (Rom.1:23; 1Tim.1:17), maar ook door God opgewekte mensen (1Cor.15:52), een erekrans (1Cor.9:25) en een erfenis die voor gelovigen is weggelegd in de hemel (1Petr.1:4) zijn 'onvergankelijk'.

.1	ἄφθαρτον	aphtharton	onvergankelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀφθάρτου	aphthartou	onvergankelijk (2 ev m/v/o)
.3	ἀφθάρτῳ	aphthartōi	onvergankelijk (3 ev m/v/o)
.4	ἄφθαρτοι	aphthartoi	onvergankelijk (1 mv m/v)

Rom.	1:23	en zij hebben de majesteit van de **onvergankelijke** God vervangen	.2
1Cor.	9:25	zij om een vergankelijke erekrans te verkrijgen, wij om een **onvergankelijke**.	.1
	15:52	de bazuin zal klinken en de doden zullen **onvergankelijk** opgewekt worden	.4
1Tim.	1:17	De Koning der eeuwen, de **onvergankelijke** ... God, zij eer en heerlijkheid	.3
1Petr.	1:4	tot een **onvergankelijke**, onbevlekte en onverwelkelijke erfenis,	.1
	1:23	wedergeborenen, niet uit vergankelijk, maar uit **onvergankelijk** zaad,	.2
	3:4	met de **onvergankelijke** (tooi) van een zachtmoedige en stille geest,	.3

[785II] ἀφθορία aphthoria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphthoria* betekent 'onverdorvenheid'.

In het NT is sprake van 'onverdorvenheid' in de leer, d.w.z. 'zuiverheid' in de leer (Tit.2:17). Misschien kunnen we hier ook denken aan 'onomkoopbaarheid' (vgl. 2Cor.2:17), aangezien *4585 phtheirō* 'bederven' ook voorkomt in de betekenis 'omkopen'.

.[1]	ἀφθορίαν	aphthorian	onverdorvenheid (4)

Tit.	2:7	houd (hun) in uzelf een voorbeeld voor van ... **zuiverheid** in de leer.	••

786	ἀφίημι	ap-hiēmi

Het werkwoord *ap-hiēmi* of – minder gebruikelijk – *aphiō* betekent 'wegzenden, laten (gaan)', en wordt in de verschillende contexten ook wel vertaald met 'kwijtschelden, vergeven, verlaten, achterlaten, in de steek laten, opgeven, zijn gang laten gaan, toelaten'.

In de eerste plaats betekent *ap-hiēmi* 'wegsturen, weg laten gaan' en in letterlijke zin wordt dat gezegd van bv. het wegsturen van de menigte die Jezus omringde (Matt.13:36). In figuurlijke zin wordt ook gesproken van: de geest 'geven' (Matt.27:50), een luide schreeuw 'uitstoten' (Marc.15:37). Je vrouw of man 'wegzenden' wil zeggen: 'scheiden van' haar of hem (1Cor.7:11vv.).

In de tweede plaats betekent *ap-hiēmi* 'kwijtschelden, vergeven'. Dit kan betrekking hebben op het kwijtschelden van een financiële schuld (bv. Matt.18:27), maar meestal gaat het om het kwijtschelden van zondeschuld. Zowel in het OT als in het NT is het overwegend God die 'vergeeft' (bv. Ex.32:32; Matt.6:12a), maar ook mensen kunnen elkaar 'vergeven' (Matt.6:12b).

In de derde plaats betekent *ap-hiēmi* 'verlaten, achterlaten, in de steek laten', bv.: Jezus 'in de steek laten' (Matt.26:56), je huis 'achterlaten' (Marc.13:34), Judea 'verlaten' (Joh.4:3). Ook kan het 'achterlaten' overdrachtelijk bedoeld zijn in de zin van 'opgeven, zich niet meer bezighouden met': heidense mannen hebben de natuurlijke seksuele omgang 'opgegeven' (Rom.1:27); gelovigen worden opgeroepen het eerste fundamentele onderwijs 'te laten rusten' en verder te groeien in het geloof (Hebr.6:1); Farizeeën worden ervan beschuldigd het gebod van God 'na te laten' (Marc.7:8).

In de vierde plaats betekent *ap-hiēmi* 'zijn gang laten gaan, (toe)laten, laten gebeuren': de gemeente van Tyatira krijgt van Christus het verwijt, dat zij de vrouw Izebel 'haar gang laat gaan' (Openb.2:20); God 'laat' zich niet onbetuigd (Hand.14:17); Jezus 'liet' de geesten niet 'toe' te spreken, d.w.z. Hij 'liet' niet 'gebeuren' dat ze spraken (Marc.1:34). De bevelende wijs wordt meestal gecombineerd met een aanvoegende wijs, bv. *ap-hes ek-balō to karphos* 'laat toe, dat ik de splinter wegneem', d.w.z. 'laat mij de splinter wegnemen' (Matt.7:4).

.1	ἀφίημι	ap-hiēmi	ik vergeef
.2	ἀφίησιν	ap-hiēsin	hij vergeeft
.3	ἀφίεμεν	ap-hiemen	wij vergeven
.4	ἀφίετε	ap-hiete	jullie vergeven - vergeeft!
.5	ἀφιέτω	ap-hietō	hij moet vergeven!
.6	ἀφίετε	ap-hiete	zie 4
.7	ἀφιέναι	ap-hienai	vergeven
.8	ἤφιεν	ēphien	hij vergaf
.9	ἀφήσω	ap-hēsō	ik zal vergeven
.10	ἀφήσεις	ap-hēseis	jij zult vergeven
.11	ἀφήσει	ap-hēsei	hij zal vergeven
.12	ἀφήσουσιν	ap-hēsousin	zij zullen vergeven – zullende vergeven (3 mv m/o)
.13	ἀφῆκα	ap-hēka	ik heb vergeven (aor)
.14	ἀφῆκας	ap-hēkas	jij hebt vergeven (aor)
.15	ἀφῆκεν	ap-hēken	hij heeft vergeven (aor)
.16	ἀφήκαμεν	ap-hēkamen	wij hebben vergeven (aor)
.17	ἀφήκατε	ap-hēkate	jullie hebben vergeven (aor)
.18	ἀφῆκαν	ap-hēkan	zij hebben vergeven (aor)

.19	ἀφῇ	ap-hēi	(dat) hij vergeeft (aor)
.20	ἀφῶμεν	ap-hōmen	(dat) wij vergeven (aor)
.21	ἀφῆτε	ap-hēte	(dat) jullie vergeven (aor)
.22	ἄφες	ap-hes	vergeef! (aor)
.23	ἄφετε	ap-hete	vergeeft! (aor)
.24	ἀφεἰς	ap-heis	vergevend (1 ev m; aor)
.25	ἀφέντες	ap-hentes	vergevend (1 mv m; aor)
.26	ἀφίεται	ap-hietai	hij wordt vergeven (med)
.27	ἀφίενται	ap-hientai	zij worden vergeven (med)
.28	ἀφεθήσεται	ap-hethēsetai	hij zal worden vergeven (pass)
.29	ἀφέθησαν	ap-hethēsan	zij zijn vergeven (aor pass)
.30	ἀφεθῇ	ap-hethēi	(dat) hij wordt vergeven (aor pass)
.31	ἀφέωνται	ap-heōntai	zij zijn vergeven (med)
.[32]	ἀφεῖναι	ap-heinai	vergeven (aor)
.[33]	ἀφίομεν	ap-hiomen	wij vergeven
.[34]	ἀφῆκες	ap-hēkes	jij hebt vergeven (aor)
.[35]	ἀφίουσιν	ap-hiousin	zij vergeven – vergevend (3 mv m/o)

Matt.	3:15	Jezus echter antwoordde en zeide tot hem: **Laat Mij** thans **geworden**,	.22
		... Toen **liet hij** Hem **geworden**.	.2
	4:11	Toen **liet** de duivel Hem **met rust** en zie, engelen kwamen en dienden Hem.	.2
	4:20	Zij nu **lieten** terstond hun netten **liggen en** volgden Hem.	.25
	4:22	Zij **lieten** dan terstond het schip en hun vader **achter en** volgden Hem.	.25
	5:24	**laat** uw gave daar, vóór het altaar, en ga eerst heen,	.22
	5:40	en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, **laat** hem ook uw mantel;	.22
	6:12	en **vergeef** ons onze schulden,	.22
		gelijk ook **wij vergeven** onze schuldenaren;	.3/.16
	6:14	Want indien **gij** de mensen hun overtredingen **vergeeft**,	.21
		zal uw hemelse Vader ook u **vergeven**;	.11
	6:15	maar indien **gij** de mensen niet **vergeeft**,	.21
		zal ook uw Vader uw overtredingen niet **vergeven**.	.11
	7:4	**Laat** mij de splinter ... wegdoen, terwijl, zie, de balk in uw oog is?	.22
	8:15	En Hij vatte haar hand en de koorts **verliet** haar,	.15
	8:22	Volg mij en **laat** de doden hun doden begraven.	.22
	9:2	Houd moed, mijn kind, uw zonden **worden vergeven**.	.31/.27
	9:5	Uw zonden **worden vergeven**,	.31/.27
	9:6	dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden **te vergeven** –	.7
	12:31	Alle zonde en lastering **zal** de mensen **vergeven worden**,	.28
		maar de lastering van de Geest **zal** niet **vergeven worden**.	.28
	12:32	Spreekt iemand ... tegen de Zoon ..., **het zal** hem **vergeven worden**;	.28
		... spreekt iemand tegen de ... Geest, **het zal** hem niet **vergeven worden**,	.28
	13:30	**Laat** beide samen opgroeien tot de oogst.	.23
	13:36	Toen **liet** Hij de scharen gaan **en** ging naar huis.	.24
	15:14	**Laat** hen **gaan**, blinden zijn zij, die blinden leiden.	.23
	18:12	zal hij dan niet de negenennegentig op de bergen **laten en** heengaan	.24°°
	18:12	**zal hij** dan niet de negenennegentig op de bergen **laten** en heengaan	.11▾▾
	18:21	hoeveel maal zal mijn broeder tegen mij zondigen en **moet ik** hem **vergeven**?	.9

18:27 en **hij** liet hem vrij en **schold** hem de schuld **kwijt**. .15
18:32 Slechte slaaf, al die schuld **heb ik** u **kwijtgescholden**, .13
18:35 indien **gij** niet, een ieder zijn broeder, van harte **vergeeft**. .21
19:14 **Laat** de kinderen **geworden** en verhindert ze niet tot Mij te komen, .23
19:27 Zie, **wij hebben** alles **prijsgegeven** en zijn U gevolgd; .16
19:29 ieder, die ... **heeft prijsgegeven** om mijn naam, zal ... het eeuwige leven erven. .15
22:22 en zij **lieten** Hem **verder ongemoeid en** gingen weg. .25
22:25 **liet hij** zijn vrouw **na** aan zijn broeder. .15
23:14 (13) ... en die trachten binnen te gaan, **laat gij** niet **toe** daarin te komen. .4
23:23 **gij hebt** het gewichtigste ... **verwaarloosd**: ... de barmhartigheid en de trouw. .17
(24) Dit moest men doen en het andere niet **nalaten**. .7/.[32]
23:38 Zie, uw huis **wordt** aan u **overgelaten**. .26
24:2 Voorwaar, Ik zeg u, **er zal** hier geen steen op de andere **gelaten worden**, .30
24:40 één **zal** aangenomen worden en één **achtergelaten worden**; .26
24:41 één **zal** aangenomen worden, en één **achtergelaten worden**. .26
26:44 En Hij **liet** hen **daar** en ging wederom heen en bad ten derden male, .24
26:56 Toen **lieten** al de discipelen Hem **alleen** en vluchtten. .25
27:49 **Stil**, laat ons zien, of Elia komt om Hem te redden. .22
27:50 Jezus riep wederom met luider stem en **gaf** de geest. .15
Marc. 1:18 En zij **lieten** terstond hun netten **liggen** en volgden Hem. .25
1:20 En zij **lieten** hun vader ... **achter** met de dagloners **en** gingen heen, .25
1:31 En de koorts **verliet** haar en zij diende hen. .15
1:34 en **Hij liet** de geesten niet **toe** te spreken, omdat zij Hem kenden. .8
2:5 zeide Hij tot de verlamde: Kind, uw zonden **worden vergeven**. .31/.27
2:7 Hij lastert God. Wie kan zonden **vergeven** dan God alleen? .7
2:9 Uw zonden **worden vergeven**, .31/.27
2:10 dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden **te vergeven** – .7
3:28 dat alle zonden aan de kinderen der mensen **zullen vergeven worden**, .28
4:12 opdat zij zich niet bekeren en hun **vergeven worde**. .30
4:36 En zij **lieten** de schare **achter en** namen Hem ... in het schip mede, .25
5:19 **Hij stond het** hem niet **toe**, maar Hij zeide tot hem: Ga naar uw huis .15
5:37 En **Hij stond** niemand **toe** met Hem mede te gaan, .15
7:8 Gij **verwaarloost** het gebod Gods **en** houdt u aan de overlevering .25
7:12 dan **laat gij** hem niet **toe** ... iets voor zijn vader of moeder te doen. .4
7:27 En Hij zeide tot haar: **Laat** eerst de kinderen verzadigd worden, .22
8:13 En Hij **liet** hen **alleen en** Hij ging weder scheep .24
10:14 **Laat** de kinderen tot Mij komen, verhindert ze niet; .23
10:28 Zie, **wij hebben** alles **prijsgegeven** en zijn U gevolgd. .16
10:29 die huis of broeders ... **heeft prijsgegeven** om Mij en om het evangelie, .15
11:6 Zij spraken tot hen, zoals Jezus gezegd had, en **zij lieten** hen **begaan**. .18
11:16 en **Hij liet** niet **toe**, dat iemand enig voorwerp door de tempel droeg; .8
11:25 wanneer gij staat te bidden, **vergeeft** wat gij tegen iemand mocht hebben, .4
opdat ook uw Vader in de hemelen uw overtredingen **vergeve**. .19
11:26 [Indien **gij** echter niet **vergeeft**, .4°
zal ook uw Vader, die in de hemelen is, uw overtredingen niet **vergeven**.] .11°
12:12 En zij **lieten** Hem **verder ongemoeid en** gingen weg. .25
12:19 indien iemands broeder ... een vrouw nalaat, doch geen kind **achterlaat**, .19

Marc.	12:20	En de eerste nam een vrouw en **liet** … geen nakomelingschap **achter**.	.15
	12:21	SV en ook deze **liet** geen zaad **na**; en de derde evenzo.	.15°°
	12:22	En geen van die zeven **liet** nakomelingschap **achter**.	.18
	13:2	**Er zal** geen steen op de andere **gelaten worden**,	.30
	13:34	Gelijk een mens … zijn huis **overliet** en aan zijn slaven volmacht gaf,	.24
	14:6	Maar Jezus zeide: **Laat** haar **begaan**; waarom valt gij haar lastig?	.23
	14:50	En zij **lieten** Hem **alleen** en vluchtten allen.	.25
	15:36	**Stil**, laat ons zien, of Elia komt om Hem eraf te nemen.	.23
	15:37	En Jezus **slaakte** een luide kreet **en** gaf de geest.	.24
Luc.	4:39	En hij ging … staan en bestrafte de koorts en **deze verliet** haar.	.15
	5:11	zij trokken de schepen op het land en **lieten** alles **achter en** volgden Hem.	.25
	5:20	En hun geloof ziende, zeide Hij: Mens, uw zonden **zijn** u **vergeven**.	.31
	5:21	Wie kan zonden **vergeven** dan God alleen?	.7/.[32]
	5:23	Uw zonden **zijn** u **vergeven**,	.31
	5:24	dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden **te vergeven** –	.7
	6:42	Broeder, **laat** mij de splinter, die in uw oog is, wegdoen,	.22
	7:47	Haar zonden **zijn** haar **vergeven**, …, want zij betoonde veel liefde;	.31
		maar wie weinig **vergeven wordt**, die betoont weinig liefde.	.26
	7:48	En Hij zeide tot haar: Uw zonden **zijn** u **vergeven**.	.31
	7:49	Wie is deze, dat **Hij** zelfs de zonden **vergeeft**?	.2
	8:51	**stond Hij** niemand **toe** met Hem naar binnen te gaan	.15
	9:60	Maar Hij zeide tot hem: **Laat** de doden hun doden begraven;	.22
	10:30	**terwijl zij** hem halfdood **lieten liggen**.	.25
	11:4	en **vergeef** ons onze zonden,	.22
		want ook **wij**zelf **vergeven** een ieder, die ons iets schuldig is;	.3/.[33]
	11:42	Dit moest men doen en het andere niet **nalaten**.	.7°°
	12:10	ieder, die … zal spreken tegen de Zoon …, **het zal** hem **vergeven worden**;	.28
		… wie tegen de … Geest zal lasteren, **het zal** hem niet **vergeven worden**.	.28
	12:39	**hij zou** in zijn huis niet **hebben laten** inbreken.	.15
	13:8	Hij antwoordde en zeide tot hem: Heer, **laat** hem nog dit jaar **staan**,	.22
	13:35	Zie, uw huis **wordt** aan u **overgelaten**.	.26
	17:3	bestraf hem, en indien hij berouw heeft, **vergeef** hem.	.22
	17:4	indien hij … zegt: Ik heb berouw, **zult gij het** hem **vergeven**.	.10
	17:34	de een **zal** aangenomen, de ander **achtergelaten worden**.	.28
	17:35	de ene **zal** aangenomen, de andere **achtergelaten worden**.	.28
	17:36	[de een **zal** aangenomen, de ander **achtergelaten worden**.]	.28'
	18:16	**Laat** de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet;	.23
	18:28	SV Zie, **wij hebben** alles **verlaten**, en zijn U gevolgd.	.16°°
	18:28	Zie, wij **hebben** het onze **prijsgegeven en** zijn U gevolgd.	.25''
	18:29	die huis of vrouw of broeders of ouders of kinderen **heeft prijsgegeven**	.15
	19:44	en **zij zullen** in u geen steen op de andere **laten**,	.12
	21:6	er zullen dagen komen, waarin geen steen op de andere **zal gelaten worden**,	.28
	23:34	Vader, **vergeef** het hun, want zij weten niet wat zij doen.	.22°
Joh.	4:3	**verliet Hij** Judea en vertrok weder naar Galilea.	.15
	4:28	De vrouw dan **liet** haar kruik **staan**, en ging naar de stad	.15
	4:52	Gisteren op het zevende uur werd hij vrij van koorts.	.15
		letterlijk: Gisteren op het zevende uur **verliet** hem de koorts.	

	8:29	**Hij heeft** Mij niet alleen **gelaten**, want Ik doe altijd wat Hem behaagt.	.15
	10:12	maar wie huurling is ..., **laat** de schapen **in de steek** en vlucht –	.2
	11:44	Jezus zeide tot hen: Maakt hem los en **laat** hem heengaan.	.23
	11:48	Als **wij** Hem zo **laten geworden**, zullen allen in Hem geloven	.20
	12:7	**Laat** haar **begaan** en het bewaren voor de dag mijner begrafenis;	.22
	14:18	**Ik zal** u niet als wezen **achterlaten**. Ik kom tot u.	.9
	14:27	Vrede **laat Ik** u, mijn vrede geef Ik u;	.1
	16:28	**Ik verlaat** de wereld weder en ga tot de Vader.	.1
	16:32	dat **gij** verstrooid wordt, een ieder naar het zijne en Mij alleen **laat**.	.21
	18:8	Indien gij dan Mij zoekt, **laat** dezen heengaan;	.23
	20:23	Wie **gij** hun zonden **kwijtscheldt**,	.21
		die **zijn ze kwijtgescholden**;	.27/.31
Hand.	5:38	En nu zeg ik u: Laat u niet in met deze mensen en **laat** hen **geworden**;	.23''
	8:22	en bid de Here, of deze toeleg van uw hart u **moge vergeven worden**;	.28
	14:17	en toch **heeft Hij** Zich niet onbetuigd **gelaten** door wel te doen,	.15
Rom.	1:27	**hebben** de mannen de ... omgang met de vrouw **opgegeven**, **en** zijn ... ontbrand,	.25
	4:7	Zalig zij, wier ongerechtigheden **vergeven** en wier zonden bedekt **zijn**.	.29
1Cor.	7:11	en een man **moet** zijn vrouw niet **verstoten**.	.7
	7:12	dan **moet hij** haar niet **verstoten**.	.5
	7:13	En een vrouw **moet** ... die man niet **verstoten**.	.5
Hebr.	2:8	bij dit: alle dingen [hem] onderworpen, **heeft Hij** niets **uitgezonderd**,	.15
	6:1	Laten wij ... het ... onderwijs ... **laten rusten en** ons richten op het volkomene,	.25
Jac.	5:15	En als hij zonden heeft gedaan, **zal** hem **vergiffenis geschonken worden**.	.28
1Joh.	1:9	Hij is getrouw en rechtvaardig, om ons de zonden te vergeven	.19
		letterlijk: ..., opdat **Hij** ons de zonden **vergeeft**	
	2:12	Ik schrijf u, kinderkens, want de zonden **zijn** u **vergeven**	.31
Openb.	2:4	Maar Ik heb tegen u, dat **gij** uw eerste liefde **verzaakt hebt**.	.14/.[34]
	2:20	Maar Ik heb tegen u, dat **gij** de vrouw Izebel **laat begaan**,	.24''
	11:9	en **zij laten** niet **toe**, dat hun lijken in een graf worden bijgezet.	.12/.[35]

787 ἀφικνέομαι ap-hikneomai

Het werkwoord *ap-hikneomai* betekent 'aankomen'.

.1	ἀφίκετο	ap-hiketo	hij is aangekomen (aor med)

Rom.	16:19	Want uw gehoorzaamheid **is** bij allen **bekend geworden**.

788 ἀφιλάγαθος aphilagathos

Het bijvoeglijk naamwoord *aphilagathos* betekent 'het goede niet liefhebbend'.

Een van de eigenschappen van de mensen in de laatste dagen zal zijn dat ze niet houden van het goede (2Tim.3:3). Deze eigenschap is tegengesteld aan een van de eigenschappen die een opziener behoren te kenmerken: een opziener houdt van het goede (Tit.1:8: *4692 philagathos* 'het goede liefhebbend').

.1	ἀφιλάγαθοι	aphilagathoi	afkerig van het goede (1 mv m/v)

2Tim. 3:3 trouweloos, lasteraars, onmatig, onhandelbaar, **afkerig van het goede**,

789	**ἀφιλάργυρος**	**aphilarguros**

Het bijvoeglijk naamwoord *aphilarguros* betekent 'niet geld liefhebbend, niet geldgierig'.

Het is een goede eigenschap om 'niet met geldzucht behept' te zijn. Zo moet een oudste 'niet geldgierig' zijn (1Tim.3:3). Dit is echter niet alleen een kwalificatie van oudsten alleen, maar wordt volgens Hebr.13:5 ook van alle gelovigen gevraagd.

.1	ἀφιλάργυρος	aphilarguros	niet geldzuchtig (1 ev m/v)
.2	ἀφιλάργυρον	aphilarguron	niet geldzuchtig (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Tim. 3:3 niet opvliegend, maar vriendelijk, **niet** strijdlustig of **geldzuchtig**, .2
Hebr. 13:5 Laat uw wijze van doen **onbaatzuchtig** zijn, .1

790	**ἄφιξις**	**aphixis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphixis* betekent 'afreis, vertrek'.

Ofschoon de betekenis in de regel 'aankomst' is (vgl. *787 ap-hikneomai* 'aankomen'), zijn er ook contexten – waaronder Hand.20:29 – die het nodig maken ook de betekenis 'vertrek' als een gegeven te accepteren.

.1	ἄφιξιν	aphixin	vertrek (4)

Hand. 20:29 dat na mijn **heengaan** grimmige wolven bij u zullen binnenkomen,

791	**ἀφίστημι**	**ap-histēmi**

Het werkwoord *ap-histēmi* betekent 'afstand doen nemen, afvallig maken' en in mediale (en een zeker aantal actieve) vormen 'afstand nemen, zich verwijderen, aflaten (van)'.

De actieve vormen komen vaak voor in een politieke of maatschappelijke context. Zo 'maakt' Judas de Galileeër veel volk 'afvallig', d.w.z. hij brengt het volk in opstand tegen de autoriteiten (Hand.5:37).

De mediale (en een zeker aantal actieve) vormen met de betekenis 'afstand nemen, zich verwijderen' komen meer voor dan de actieve. Van wie of wat men afstand neemt, wordt vermeld met behulp van een tweede naamval, met (bv. Luc.13:27) of zonder (bv. Luc.2:37) *apo* 'van(af)'. Naar gelang van de context spreken we ook wel van 'afvallen', bv. van het geloof (1Tim.4:1) of van 'aflaten', bv. van ongerechtigheid (2Tim.2:19).

.1	ἀπέστη	ap-estē	hij is afgevallen (aor)
.2	ἀπέστησεν	ap-estēsen	hij heeft doen afvallen (aor)
.3	ἀπέστησαν	ap-estēsan	zij zijn afgevallen (aor)

.4	ἀποστῇ	apo-stēi	(dat) hij afvalt (aor)
.5	ἀποστήτω	apo-stētō	hij moet afvallen! (aor)
.6	ἀπόστητε	apo-stēte	valt af! (aor)
.7	ἀποστῆναι	apo-stēnai	afvallen (aor)
.8	ἀποστάς	apo-stas	afvallend (1 ev m; aor)
.9	ἀποστάντα	apo-stanta	afvallend (4 ev m; aor – 1/4 mv o;aor)
.10	ἀφίστανται	ap-histantai	zij vallen af (med)
.11	ἀφίστασο	ap-histaso	val af! (med)
.12	ἀφίστατο	ap-histato	hij valt af (med)
.13	ἀποστήσονται	apo-stēsontai	zij zullen afvallen (med)

Luc.	2:37	en zij diende God onafgebroken in de tempel, met vasten en bidden, letterlijk: en **zij week** niet uit de tempel, ...,	.12
	4:13	toen de duivel alle verzoeking ten einde had gebracht, **week hij** van Hem	.1
	8:13	zij geloven ... en in een tijd van beproeving **worden zij afvallig**.	.10
	13:27	**gaat weg** van Mij, alle gij werkers der ongerechtigheid.	.6
Hand.	5:37	Na hem stond Judas de Galileeër op ... en kreeg vele afvalligen op zijn hand, letterlijk: ... en **maakte** veel volk **afvallig** achter zich;	.2
	5:38	En nu zeg ik u: **Laat u niet in** met deze mensen en laat hen geworden;	.6
	12:10	buiten gekomen, gingen zij één straat ver ... daarna **verliet** de engel hem.	.1
	15:38	**die** hen na Pamfylië **had verlaten**	.9
	19:9	**maakte** hij **zich** van hen **los en** zonderde zijn discipelen af,	.8
	22:29	Dadelijk **hielden** dan zij, die hem gerechtelijk moesten onderzoeken, **op**;	.3
2Cor.	12:8	Driemaal heb ik de Here hierover gebeden, dat **hij** van mij **zou aflaten**.	.4
1Tim.	4:1	dat in latere tijden sommigen **zullen afvallen van** het geloof,	.13
	6:5	SV **Wijk af** van dezulken.	.11°
2Tim.	2:19	Een ieder, die de naam des Heren noemt, **breke** met de ongerechtigheid.	.5
Hebr.	3:12	dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij, door **af te vallen**	.7

792 ἄφνω aphnō

Het bijwoord *aphnō* betekent 'plotseling, onverwachts'.

Op de Pinksterdag kwam 'onverwachts' het geluid van een windvlaag (Hand.2:2). Toen Paulus door een slang gebeten werd, verwachtten de Maltezers, dat hij 'plotseling' dood neer zou vallen (Hand.28:6).

.1	ἄφνω	aphnō	plotseling

Hand.	2:2	En **eensklaps** kwam er uit de hemel een geluid	
	16:26	Doch **plotseling** kwam er een zware aardbeving,	
	28:6	dat hij zou opzwellen of **plotseling** dood neervallen.	

793	ἀφόβως	aphobōs

Het bijwoord *aphobōs* betekent 'zonder vrees, onbevreesd'.

Door Paulus' gevangenschap kregen andere gelovigen des te meer vrijmoedigheid om 'onbevreesd' het woord Gods te prediken (Fil.1:14). 'Onbevreesd' in de zin van 'zonder schroom, schaamteloos' treffen we aan in de brief van Judas (vs.12).

.1	ἀφόβως	aphobōs	onbevreesd

Luc.	1:74	dat Hij ons zou geven, **zonder vreze**, uit de hand der vijanden verlost,
1Cor.	16:10	zorgt er dan voor, dat hij bij u **niet afgeschrikt** wordt,
Fil.	1:14	om met des te meer moed **onbevreesd** het woord Gods te spreken.
Jud.	12	zij, die **zonder schroom** tezamen feesten om zichzelf te weiden;

794	ἀφομοιόω	ap-homoioō

Het werkwoord *ap-homoioō* betekent 'gelijk maken (aan), gelijksoortig maken (aan)', en in mediale vormen 'gelijk worden (aan), gelijkgesteld worden (met), lijken (op)'.

.1	ἀφωμοιωμένος	ap-hōmoiōmenos	gelijkgesteld (1 ev m; med)

Hebr.	7:3	en, aan de Zoon van God **gelijkgesteld**, blijft hij priester voor altoos.

795	ἀφοράω	ap-horaō

Het werkwoord *ap-horaō* betekent 'de blik (af)wenden (naar), zien (op)' of 'binnen oogbereik hebben, (kunnen) overzien'.

Ook de vormen van *498 ap-eidon* worden gewoonlijk bij *ap-horaō* gerekend.

.1	ἀφορῶντες	ap-horōntes	de blik wendend (1 mv m)

Hebr.	12:2	**Laat ons oog daarbij (alleen) gericht zijn op** Jezus,

796	ἀφορίζω	ap-horizō

Het werkwoord *ap-horizō* betekent 'afzonderen, apart zetten'.

In het NT betreft het 'afzonderen' meestal mensen die van anderen onderscheiden worden: christen-leerlingen van joden (Hand.19:9), slechte mensen van rechtvaardige (Matt.13:49), uitgestotenen van de gemeenschap (Luc.6:22), of ook Paulus van mensen die niet voor een taak van evangelieverkondiging zijn uitgekozen (Rom.1:1; Gal.1:15).

.1	ἀφορίζει	ap-horizei	hij zondert af
.2	ἀφώριζεν	ap-hōrizen	hij zonderde af

.3	ἀφοριεῖ	ap-horiei	hij zal afzonderen
.4	ἀφοριοῦσιν	ap-horiousin	zij zullen afzonderen – zullende afzonderen (3 mv m/o)
.5	ἀφώρισεν	ap-hōrisen	hij heeft afgezonderd (aor)
.6	ἀφορίσωσιν	ap-horisōsin	(dat) zij afzonderen (aor)
.7	ἀφορίσατε	ap-horisate	zondert af! (aor)
.8	ἀφορίσας	ap-horisas	afzonderend (1 ev m; aor)
.9	ἀφορίσθητε	ap-horisthēte	zondert jullie af! (aor pass)
.10	ἀφωρισμένος	ap-hōrismenos	afgezonderd (1 ev m; med)
.[11]	ἀφορίσει	ap-horisei	hij zal afzonderen

Matt.	13:49	De engelen zullen uitgaan om de bozen ... af te zonderen,	.4
		letterlijk: De engelen **zullen** uitgaan en de bozen ... **afzonderen**.	
	25:32	en **Hij zal** ze van elkander **scheiden**,	.3/.[11]
		zoals de herder de schapen **scheidt** van de bokken,	.1
Luc.	6:22	Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten en wanneer **zij** u **uitstoten**,	.6
Hand.	13:2	**Zondert** Mij nu Barnabas en Saulus **af** voor het werk,	.7
	19:9	maakte **hij** zich van hen los en **zonderde** zijn discipelen **af**,	.5
Rom.	1:1	**afgezonderd** tot verkondiging van het evangelie van God,	.10
2Cor.	6:17	Daarom gaat weg uit hun midden, en **scheidt u af**, spreekt de Here,	.9
Gal.	1:15	**die** mij van de schoot mijner moeder aan **afgezonderd** en ... geroepen **heeft**,	.8
	2:12	trok **hij** zich terug en **zonderde** zich **af** uit vrees voor de besnedenen.	.2

797 ἀφορμή aphormē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphormē* betekent 'startpunt, basis, aanleiding, gelegenheid'.

In concrete zin wordt *aphormē* wel gebruikt voor een uitvalsbasis, vanwaaruit bv. militaire expedities in de omgeving kunnen worden gerealiseerd. In het algemeen is *aphormē* dan een 'startpunt vanwaaruit men een verder gelegen doel wil bereiken, aangrijpingspunt'. Zo grijpt de zonde de wet aan om daarmee begeerte op te wekken (Rom.7:8 en 11), moet voorkomen worden dat mensen het gedrag van jonge weduwen aangrijpen om te kunnen lasteren (1Tim.5:14), en moeten christenen hun vrijheid niet aangrijpen om iets vleselijks te doen (Gal.5:13).

.1	ἀφορμήν	aphormēn	startpunt (4)

Rom.	7:8	uitgaande van het gebod, wekte de zonde in mij allerlei begeerlijkheid op;
		letterlijk: Maar **aanleiding** nemende door het gebod, ...
	7:11	de zonde heeft uitgaande van het gebod, mij misleid
		letterlijk: de zonde heeft, **aanleiding** nemende door het gebod, mij misleid
2Cor.	5:12	wij geven u **gelegenheid** tot roem over ons, opdat gij niet verlegen staat
	11:12	wat ik doe, zal ik blijven doen, om hun de **gelegenheid** af te snijden,
		die er een zoeken, zodat zij blijken te zijn zoals ook wij.
		letterlijk: die een **gelegenheid** zoeken, ...
Gal.	5:13	(gebruikt) echter die vrijheid niet als een **aanleiding** voor het vlees,
1Tim.	5:14	dat de jonge weduwen huwen ... en niet door lasterpraat ... **vat** op zich geven.

798	ἀφρίζω	aphrizō

Het werkwoord *aphrizō* betekent 'schuimen'.

Van één van de bezetenen in het NT wordt gezegd dat hij, wanneer de demon hem aanvalt, gaat 'schuimen': er verschijnt hem schuimachtig speeksel op de lippen (Marc.9:18 en 20).

.1	ἀφρίζει	aphrizei	hij schuimt
.2	ἀφρίζων	aphrizōn	schuimend (1 ev m)

Marc.	9:18	**hij heeft het schuim op de mond**, en hij knerst met zijn tanden en verstijft.	.1
	9:20	en, op de grond gevallen, wentelde hij zich, **al schuimende**.	.2

799	ἀφρός	aphros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *aphros* betekent 'schuim'.

Wanneer de vader van een bezeten jongeman het gedrag van zijn zoon beschrijft, zegt hij dat als een boze geest hem aangrijpt, deze hem doet stuiptrekken met 'schuim', d.w.z. een schuimachtig speeksel op zijn mond (Luc.9:39).

.1	ἀφροῦ	aphrou	schuim (2 ev)

Luc.	9:39	en hij doet hem stuiptrekken, dat hem het **schuim** op de mond staat,

800	ἀφροσύνη	aphrosunē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *aphrosunē* betekent 'onverstand, onnadenkendheid, dwaasheid'.

Jezus noemt in een opsomming van allerlei zonden ook 'onverstand' als één van de dingen die de mens van binnenuit onrein maken (Marc.7:22). Door zijn belangeloosheid is het alsof Paulus handelt en spreekt in 'dwaasheid'; hij vraagt de Corinthiërs hiervoor begrip te hebben (1Cor.11:1,17,21).

.1	ἀφροσύνη	aphrosunē	onverstand (1 ev)
.2	ἀφροσύνῃ	aphrosunēi	onverstand (3 ev)
.[3]	ἀφροσύνης	aphrosunēs	onverstand (2 ev)

Marc.	7:22	list, onmatigheid, een boos oog, godslastering, overmoed, **onverstand**.	.1
2Cor.	11:1	SV Och, of gij mij een weinig verdroegt in de **onwijsheid**;	.2°°
		Och, verdroegt gij een weinig **onverstand** van mij!	.[3]''
	11:17	Wat ik zeg, zeg ik niet naar de Here, maar als in **onverstand**,	.2
	11:21	wanneer iemand iets durft – ik spreek in **onverstand** – dan durf ik ook.	.2

801	ἄφρων	aphrōn

Het bijvoeglijk naamwoord *aphrōn* betekent 'onverstandig, onnadenkend, dwaas'.
Hij die handelt zonder na te denken is 'dwaas'. Het tegengestelde van *aphrō* is *4751 phronimos* 'verstandig' (2Cor.11:19).

.1	ἄφρων	aphrōn	onverstandig (1 ev m/v)
.2	ἄφρον	aphron	onverstandig (5 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἄφρονα	aphrona	onverstandig (4 ev m – 1/4 mv o)
.4	ἄφρονες	aphrones	onverstandig (1 mv m/v)
.5	ἄφρονες	aphrones	zie 4
.6	ἀφρόνων	aphronōn	onverstandig (2 mv m/v/o)

Luc.	11:40	**Onverstandigen**, heeft Hij ... ook niet de binnenzijde gemaakt?	.5
	12:20	Gij **dwaas**, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeëist	.1/.2
Rom.	2:20	een opvoeder van **onverstandigen** en een leermeester van onmondigen,	.6
1Cor.	15:36	**Dwaas**! Wat gij zelf zaait, wordt niet levend, of het moet gestorven zijn,	.2/.1
2Cor.	11:16	Nog eens: niemand houde mij voor **onverstandig**; of anders:	.3
		aanvaardt mij als een **onverstandige**; dan kan ik ook een weinig roemen.	.3
	11:19	Gij hebt immers gaarne geduld met **onverstandigen**,	.6
	12:6	Want als ik wil roemen, zal ik niet **onverstandig** zijn,	.1
	12:11	Ik ben **onverstandig** geworden; gij hebt mij ertoe genoodzaakt,	.1
Ef.	5:17	Weest daarom niet **onverstandig**, maar tracht te verstaan,	.4
1Petr.	2:15	dat gij ... de mond snoert aan de onwetendheid van de **onverstandige** mensen,	.6

802	ἀφυπνόω	ap-hupnoō

Het werkwoord *ap-hupnoō* betekent 'in slaap vallen, inslapen'.

.1	ἀφύπνωσεν	ap-hupnōsen	hij is in slaap gevallen (aor)

Luc.	8:23	En terwijl zij varende waren, **viel Hij in slaap**.

[802II]	ἀφυστερέω	ap-hustereō

Het werkwoord *ap-hustereō* betekent '(iemand iets) onthouden, niet (op tijd) geven'.
In Jac.5:4 lezen we dat het loon dat arbeiders toekwam, hun door de rijken 'is onthouden'. (De TR heeft op deze plaats een vorm van *599 apo-stereō* 'beroven'.)

.[1]	ἀφυστερημένος	ap-husterēmenos	teruggehouden (1 ev m; med)

Jac.	5:4	Zie, het loon, **dat** door u **is ingehouden** van de arbeiders, ..., schreeuwt,	**

803	ἄφωνος	aphōnos

Het bijvoeglijk naamwoord *aphōnos* betekent 'stom, niet kunnende spreken, geen geluid kunnende geven', maar ook 'niet sprekend, geen geluid gevend'.

Afgoden zijn 'stom' omdat zij niet kunnen spreken en zelfs geen geluid voort kunnen brengen (1Cor.12:2). Dieren daarentegen brengen wel geluid voort, maar beheersen de menselijke taal niet en worden daarom ook 'stom' genoemd (2Petr.2:16).

Vervolgens kan *aphōos* uitdrukken, dat iemand of iets wel kán spreken dan wel geluid voortbrengen, maar het niet doet. In Hand.8:32 wordt Jes.53:7 geciteerd; het gaat daar om een schaap, dat 'stom' is als het geschoren wordt, d.w.z. een schaap dat geen kik geeft tijdens het scheren.

.1	ἄφωνος	aphōnos	zonder geluid (1 ev m/v)
.2	ἄφωνον	aphōnon	zonder geluid (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	ἄφωνα	aphōna	zonder geluid (1/4 mv o)

Hand.	8:32	en gelijk een lam **stemmeloos** is ..., zo doet Hij zijn mond niet open.	.1
1Cor.	12:2	Gij weet, dat gij ... u blindelings naar de **stomme** afgoden liet heendrijven.	.3
	14:10	en niets is **zonder zijn eigen klank**.	.2
2Petr.	2:16	het **stomme** lastdier ... heeft de dwaasheid van de profeet verhinderd.	.2

804	ἀχάριστος	acharistos

Het bijvoeglijk naamwoord *acharistos* betekent 'ondankbaar'.

.1	ἀχάριστοι	acharistoi	ondankbaar (1 mv m/v)
.2	ἀχαρίστους	acharistous	ondankbaar (4 mv m/v)

Luc.	6:35	want Hij is goed jegens de **ondankbaren** en bozen.	.2
2Tim.	3:2	de mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, ..., **ondankbaar**, onheilig,	.1

805	ἀχειροποίητος	acheiropoiētos

Het bijvoeglijk naamwoord *acheiropoiētos* betekent 'niet met handen gemaakt, niet met de hand gedaan'.

Het NT spreekt van een drietal 'niet met handen gemaakte of gedane' zaken, die een geestelijk en goddelijk werk zijn: de geestelijke tempel die Jezus bouwt (Marc.14:58), de besnijdenis van het hart (Col.2:11), en het eeuwige hemelse gebouw van God voor gestorven gelovigen (2Cor.5:1).

.1	ἀχειροποίητον	acheiropoiēton	niet met handen gemaakt (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀχειροποίητον	acheiropoiēton	zie 1
.3	ἀχειροποιήτῳ	acheiropoiētōi	niet met handen gemaakt (3 ev m/v/o)

Marc. 14:58 Ik zal ... binnen drie dagen een andere, **niet met handen gemaakt**, bouwen. .1
2Cor. 5:1 dat ... wij een gebouw van God hebben, in de hemelen, **niet met handen gemaakt**, .2
Col. 2:11 In Hem zijt gij ook met een besnijdenis, **die geen werk van mensenhanden is**, .3

806 ἀχλύς achlus

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *achlus* betekent 'verduisterend waas, donkerheid, duisternis'.

In het NT wordt *achlus* gebruikt in verband met de blindheid van Elymas de tovenaar, wiens ogen verblind werden omdat hij het evangelie tegenstond. Zijn verblinding wordt omschreven als het op hem vallen van 'waas' (*achlus*) en duisternis (*4049 skotos*) (Hand.13:11).

.1	ἀχλύς	achlus	waas (1)

Hand. 13:11 En terstond viel op hem **donkerheid** en duisternis,

807 ἀχρεῖος achreios

Het bijvoeglijk naamwoord *achreios* betekent 'onnodig, waar men geen gebruik van hoeft te maken, waardeloos'.

De slechte slaaf in de gelijkenis van de talenten wordt door zijn heer een 'waardeloze' slaaf genoemd, omdat hij niets had gedaan om winst te maken met het hem toevertrouwde talent (Matt.25:30). In Luc.17:10 spoort Jezus Zijn volgelingen aan om zichzelf te beschouwen als 'waardeloze' slaven, die slechts gedaan hebben wat ze moesten doen.

.1	ἀχρεῖον	achreion	onnodig (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	ἀχρεῖοι	achreioi	onnodig (1 mv m/v)

Matt. 25:30 En werpt de **onnutte** slaaf uit in de buitenste duisternis. .1
Luc. 17:10 Wij zijn **onnutte** slaven; wij hebben slechts gedaan, wat wij moesten doen. .2

808 ἀχρειόω achreioō

Het werkwoord *achreioō* betekent 'onnodig maken, waardeloos maken, bederven'.

.1	ἠχρειώθησαν	ēchreiōthēsan	zij zijn waardeloos geworden (aor pass)

Rom. 3:12 allen zijn afgeweken, tezamen **zijn zij onnut geworden**;

809 ἄχρηστος achrēstos

Het bijvoeglijk naamwoord *achrēstos* betekent 'onbruikbaar, onnuttig'.

De slaaf Onesimus wordt door Paulus aanbevolen als een slaaf die vroeger 'onbruikbaar' (*achrēstos*) was, maar nu 'goed bruikbaar' (*1980 euchrēstos*) is geworden (Filem.11).

.1	ἄχρηστον	achrēston	onbruikbaar (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Filem. 11 die vroeger **onbruikbaar** voor u was, maar nu zeer bruikbaar is,

810 ἄχρι achri

Het voorzetsel of voegwoord *achri* – of ook wel: *achris* – betekent 'tot (aan)'.

In de eerste plaats kan het voegwoord *achri* de functie hebben van een voorzetsel. Het gaat dan vergezeld van een tweede naamval. Vertalingen variëren, bv.: 'tot op' deze dag (Hand.2:29), 'binnen' vijf dagen (Hand.20:6), 'vlak bij' Petrus (Hand.11:5), 'tot in' de dood (Hand.22:4). De uitdrukking *achri kairou* betekent 'tot een (gelegener of bestemde) tijd' (Luc.4:13, Hand.13:11) en *achri tou deuro* betekent 'tot op heden' (Rom.1:13). Laatstgenoemde uitdrukking is synoniem met *achri tou nun* 'tot nu toe' (bv. Rom.8:22).

In de tweede plaats kan *achri* functioneren als een voegwoord. Soms gebeurt dat dan in combinatie met een betrekkelijk voornaamwoord, bv. *achri hou* 'tot op het punt, dat' (Hand.27:33); maar ook kan het zonder meer gevolgd worden door een aanvoegende wijs, bv. 'totdat' de zeven plagen voleindigd waren (Openb.15:8). Indien *achri hou* wordt gevolgd door een tegenwoordige tijd betekent het 'zolang als' (bv. Hebr.3:13).

Een ander woord, dat in oorsprong en functie met *achri* verwant is, is *2882 mechri*.

.1	ἄχρι ἄχρις	achri achris	tot

Matt.	24:38	**tot op** de dag, waarop Noach in de ark ging,
Luc.	1:20	gij zult zwijgen ..., **tot** de dag **toe**, dat deze dingen geschieden,
	4:13	week hij van Hem **tot** een bestemde tijd.
	17:27	**tot op** de dag, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam
	21:24	**totdat** de tijden der heidenen zullen vervuld zijn.
Hand.	1:2	**tot** de dag dat Hij werd opgenomen,
	2:29	en zijn graf is bij ons **tot op** deze dag.
	3:21	Hem moest de hemel opnemen **tot** de tijden van de wederoprichting
	7:18	**totdat** er over Egypte een andere koning aan het bewind kwam,
	11:5	een voorwerp daalde neder ... en het kwam **vlak bij** mij.
	13:6	na het gehele eiland doorgetrokken te zijn **tot aan** Pafos,
	13:11	en gij zult een tijd **lang** blind zijn en de zon niet zien.
	20:4	SV En hem vergezelschapten **tot in** Azië Sópater en Beréa; °
	20:6	Maar wij ... kwamen **binnen** vijf dagen bij hen te Troas aan,
	20:11	en hij sprak nog lang met hen, **tot** de morgenstond, en zo vertrok hij.
	22:4	En ik heb deze weg **ten** dode **toe** vervolgd
	22:22	Zij hoorden hem aan **tot** dit woord **toe**; maar toen verhieven zij hun stem
	23:1	ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten ... **tot op** deze dag.
	26:22	Als een getuige, die hulp van God heeft ontvangen **tot op** deze dag,
	27:33	**tegen** dat het dag zou worden, spoorde Paulus hen allen aan voedsel te nemen
	28:15	vandaar kwamen de broeders ... ons **tot** Forum Appii en Tres Tabernae tegemoet,
Rom.	1:13	– waarin ik **tot** nu **toe** verhinderd ben
	5:13	want **reeds voor** de wet was er zonde in de wereld.
	8:22	Want wij weten, dat **tot** nu **toe** de ganse schepping in al haar delen zucht

	11:25	**totdat** de volheid der heidenen binnengaat,
1Cor.	4:11	**Tot op** dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen
	11:26	verkondigt gij de dood des Heren, **totdat** Hij komt.
	15:25	**totdat** Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft.
2Cor.	3:14	Want **tot** heden **toe** blijft dezelfde bedekking
	10:13	Wij daarentegen zullen in ons roemen ... ook u bereiken.
		letterlijk: Wij daarentegen zullen in ons roemen naar u **toe** komen.
	10:14	want wij zijn met het evangelie van Christus **reeds aan** u **toe**,
Gal.	3:19	**totdat** het zaad zou komen, waarop de belofte sloeg,
	4:2	**tot op** het tijdstip, dat door zijn vader tevoren bepaald was.
	4:19	**totdat** Christus in u gestalte verkregen heeft; ∞
Fil.	1:5	wegens uw deelhebben aan de prediking ..., van de eerste dag af **tot** nu **toe**.
	1:6	dat Hij ... dit ten einde toe zal voortzetten, **tot** de dag van Christus Jezus.
Hebr.	3:13	vermaant elkander dagelijks, **zolang** men **nog** van een heden kan spreken,
	4:12	en het dringt door, **zo diep**, **dat** het vaneenscheidt ziel en geest,
	6:11	dat ieder uwer dezelfde ijver blijve betonen **tot** de verwezenlijking der hoop
Openb.	2:10	Wees getrouw **tot** de dood en Ik zal u geven de kroon des levens.
	2:25	Maar wat gij hebt, houdt dat vast, **totdat** Ik gekomen ben.
	2:26	wie overwint en mijn werken **tot** het einde toe bewaart,
	7:3	**voordat** wij de knechten van onze God aan hun voorhoofd verzegeld hebben.
	12:11	en zij hebben hun leven niet liefgehad, **tot in** de dood.
	14:20	en er kwam bloed uit de persbak **tot aan** de tomen der paarden,
	15:8	niemand kon de tempel binnengaan, **voordat** de zeven plagen ... voleindigd waren.
	17:17	**totdat** de woorden Gods zullen voleindigd zijn.
	18:5	Want haar zonden hebben zich opgehoopt **tot aan** de hemel
	20:3	**voordat** de duizend jaren voleindigd waren;
	20:5	**voordat** de duizend jaren voleindigd waren. ▾▾

---

812 ἄχυρον achuron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *achuron* betekent 'kaf, stro, materiaal dat na het dorsen overblijft'.

.1	ἄχυρον	achuron	kaf (1/4 ev)

Matt.	3:12	maar het **kaf** zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur.
Luc.	3:17	maar het **kaf** zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur.

---

813 ἀψευδής apseudēs

Het bijvoeglijk naamwoord *apseudēs* betekent 'zonder bedrog, niet liegend', d.w.z. 'betrouwbaar, waarachtig'.

.1	ἀψευδής	apseudēs	niet liegend (1 ev m/v)

Tit. 1:2 dat God, **die niet liegt**, voor eeuwige tijden beloofd heeft,

814	ἄψινθος	apsinthos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *apsinthos* betekent 'alsem'.

Alsem is een plant die een zeer scherpe en bittere stof bevat. Het aftreksel daarvan is een zeer giftige vloeistof, die 'absint' genoemd wordt. In Openb.8 wordt een beschrijving gegeven van kosmische rampen die in de eindtijd zullen geschieden. Alsem (*079 Apsinthos*) is in vs.11 de naam van een ster die van de hemel valt en in het water terechtkomt. Het gevolg daarvan is dat het water 'alsem' wordt en een dodelijk effect heeft op degenen die dit bittere water drinken.

.1	ἄψινθον	apsinthon	alsem (4)

Openb. 8:11 En het derde deel der wateren werd **alsem** en vele van de mensen stierven

815	ἄψυχος	apsuchos

Het bijvoeglijk naamwoord *apsuchos* betekent 'onbezield, zonder levensgeest, levenloos'.

Mensen en dieren hebben een levensgeest, planten en zaken, bv. muziekinstrumenten (1Cor.14:7), niet.

.1	ἄψυχα	apsucha	onbezield (1/4 mv o)

1Cor. 14:7 Hoe toch zal men zelfs bij **onbezielde** dingen ... te weten komen

β

816	**βαθμός**	**bathmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bathmos* betekent 'traptrede'.
De letterlijke betekenis komt in het NT niet voor. Wel wordt *bathmos* in figuurlijke zin gebruikt voor een positie uit een reeks van posities in een carrière: 'rang, graad, positie' (1Tim.3:13).

.1	βαθμόν	bathmon	trede (4)

1Tim. 3:13 zij, die hun dienst goed hebben vervuld, verwerven zich een ere**plaats**

817	**βάθος**	**bathos**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *bathos* betekent 'diepte'.
In letterlijke zin wordt er gesproken van bijvoorbeeld de 'diepte' van zachte en vruchtbare grond (Matt.13:5), of van de 'diepte' van water (Luc.5:4); in overdrachtelijke zin spreekt men ook van bijvoorbeeld 'diepte' van rijkdom, wijsheid en kennis (Rom.11:33), of van armoede in de 'diepte' (d.w.z.: diepe armoede, 2Cor.8:2).

.1	βάθος	bathos	diepte (1/4)
.2	βάθους	bathous	diepte (2)
.3	βάθη	bathē	diepten (1/4)

Matt.	13:5	en terstond schoot het op, omdat het geen diepe aarde had, letterlijk: ..., omdat het geen **diepte** van aarde had	.1
Marc.	4:5	en terstond schoot het op, omdat het geen diepe aarde had. letterlijk: ..., omdat het geen **diepte** van aarde had	.1
Luc.	5:4	Ga naar **diep water** en zet uw netten uit om te vissen.	.1
Rom.	8:39	noch hoogte noch **diepte**, noch enig ander schepsel	.1
	11:33	O **diepte** van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods,	.1
1Cor.	2:10	Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de **diepten** Gods.	.3
2Cor.	8:2	hebben hun ... blijdschap en diepe armoede ... de rijkdom ... bevorderd; letterlijk: hebben hun blijdschap en armoede tot in de **diepte** ...	.2
Ef.	3:18	SV welke de breedte en lengte, en **diepte**, en hoogte is,	.1°°
		hoe groot de breedte en lengte en hoogte en **diepte** is,	.1''
Openb.	2:24	die niet, gelijk zij zeggen, de **diepten** des satans hebt leren kennen:	.3°°

818	βαθύνω	bathunō

Het werkwoord *bathunō* betekent 'diep maken' of 'in de diepte gaan'.

.1	ἐβάθυνεν	ebathunen	hij maakte diep – hij heeft diep gemaakt (aor)

Luc. 6:48 die bij het bouwen van een huis diep gegraven ... heeft.
letterlijk: die bij het bouwen van een huis gegraven en **diep gemaakt heeft**.

819	βαθύς	bathus

Het bijvoeglijk naamwoord *bathus* betekent 'diep'.

In letterlijke zin wordt er gesproken van bijvoorbeeld een 'diepe' put (Joh.4:11), in figuurlijke zin van een 'diepe' slaap (Hand.20:9). De uitdrukking *orthrou batheos* (zie *3205 orthros* 'ochtendschemering') betekent 'uiterst vroeg in de morgen' (Luc.24:1).

.1	βαθέος	batheos	diep (2 ev m/o)
.2	βαθεῖ	bathei	diep (3 ev m/o)
.3	βαθύ	bathu	diep (1/4 ev o)
.[4]	βαθέα	bathea	diep (1/4 mv o)
.[5]	βαθέως	batheōs	diep (2 ev m/o)

Luc.	24:1	gingen zij reeds **vroeg** in de morgenstond ... naar het graf.	.1/.[5]
Joh.	4:11	Zij zeide tot Hem: Here, Gij hebt geen emmer en de put is **diep**;	.3
	8:2	En des morgens **vroeg** was Hij weder aanwezig in de tempel,	.[5]*
Hand.	20:9	en door een **diepe** slaap bevangen, viel hij,	.2
Openb.	2:24	die niet, gelijk zij zeggen, de **diepten** des satans hebt leren kennen:	.[4]**

820	βαΐον	baïon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *baïon* betekent 'palmtak'.

Blijkens Matt.21:8 zijn de 'palmtakken' die de mensen bij Jezus' intocht van de bomen halen (Joh.12:13), bedoeld om op de weg voor hem uit te spreiden.

.1	βαΐα	baïa	palmtakken (1/4)

Joh. 12:13 namen zij **palmtakken**, gingen uit Hem tegemoet, en riepen: Hosanna,

821	βαλάντιον	balantion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ballantion* – ook wel gespeld als *balantion* – betekent 'geldbuidel, beurs'.

Wanneer Jezus de zeventig discipelen uitzendt, zegt Hij hen geen 'beurs' of reiszak of sandalen

mee te nemen (bv. Luc.10:4). Hij roept gelovigen op, in figuurlijke zin, om hemelse 'beurzen' te maken die niet verouderen (Luc.12:33).

.1	βαλάντιον	balantion	beurs (1/4)
.2	βαλαντίου	balantiou	beurs (2)
.3	βαλάντια	balantia	beurzen (1/4)

Luc.	10:4	Draagt geen **beurs** of reiszak of sandalen, en groet niemand onderweg.	.1
	12:33	Maakt u **beurzen**, die niet oud worden, een schat, die nooit opraakt,	.3
	22:35	Toen Ik u uitzond zonder **beurs** ..., hebt gij toen aan iets gebrek gehad?	.2
	22:36	Maar nu, wie een **beurs** heeft, hij neme die, zo ook een reiszak;	.1

822 βάλλω ballō

Het werkwoord *ballō* betekent 'werpen'.

In letterlijke zin is er sprake van bijvoorbeeld zaad in de aarde 'werpen' (Marc.4:26), of een net in zee 'werpen' (Matt.4:18); in overdrachtelijke zin wordt ook gesproken van bijvoorbeeld vrees naar buiten 'werpen' (1Joh.4:18).

Soms is de gedachte aan de specifieke beweging van het werpen niet meer zo aanwezig: een vinger in het oor 'stoppen' (Marc.7:33), het zwaard in de schede 'steken' (Joh.18:11), de toom in de bek 'leggen' (Jac.3:3), een zieke op bed 'doen liggen' (Openb.2:22; vgl. *beblēmenos* 'liggend', Matt.8:6), vruchten 'laten vallen' (Openb.6:13).

In een enkel geval heeft *ballō* de betekenis van 'zich werpen, neerstorten, neerslaan': een wind 'sloeg neer' tijdens Paulus' zeereis bij Kreta (Hand.27:14).

.1	βάλλω	ballō	ik werp – (dat) ik werp
.2	βάλλει	ballei	hij werpt
.3	βάλλομεν	ballomen	wij werpen
.4	βάλλουσιν	ballousin	zij werpen – werpend (3 mv m/o)
.5	βάλλῃ	ballēi	(dat) hij werpt – jij wordt geworpen (med) – (dat) jij geworpen wordt (med)
.6	βαλλόμενον	ballomenon	geworpen wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.7	βάλλοντες	ballontes	werpend (1 mv m)
.8	βάλλοντας	ballontas	werpend (4 mv m)
.9	βαλλόντων	ballontōn	werpend (2 mv m/o)
.10	βάλλουσαν	ballousan	werpend (4 ev v)
.11	βαλλόμενα	ballomena	geworpen wordend (1/4 mv o; med)
.12	ἔβαλλον	eballon	ik wierp – zij wierpen
.13	βαλῶ	balō	ik zal werpen
.14	βαλοῦσιν	balousin	werpend (3 mv m/o; aor) – zij zullen werpen – zullende werpen (3 mv m/o)
.15	ἔβαλεν	ebalen	hij heeft geworpen (aor)
.16	ἔβαλον	ebalon	ik heb geworpen (aor) – zij hebben geworpen (aor)
.17	βάλω	balō	(dat) ik werp (aor)
.18	βάλῃ	balēi	(dat) hij werpt (aor)
.19	βάλητε	balēte	(dat) jullie werpen (aor)

.20	βάλωσιν	balōsin	(dat) zij werpen (aor)
.21	βάλε	bale	werp! (aor)
.22	βαλέτω	baletō	hij moet werpen! (aor)
.23	βάλετε	balete	werpt! (aor)
.24	βαλεῖν	balein	werpen (aor)
.25	βαλόντων	balontōn	werpend (2 mv m/o; aor)
.26	βαλοῦσα	balousa	werpend (1 ev v; aor)
.27	βέβληκεν	beblēken	hij heeft geworpen
.28	βεβληκότος	beblēkotos	geworpen hebbend (2 ev m/o)
.29	βάλλεται	balletai	hij wordt geworpen (med)
.30	βληθήσῃ	blēthēsēi	jij zult geworpen worden (pass)
.31	βληθήσεται	blēthēsetai	hij zal geworpen worden (pass)
.32	ἐβλήθη	eblēthē	hij is geworpen (aor pass)
.33	ἐβλήθησαν	eblēthēsan	zij zijn geworpen (aor pass)
.34	βληθῇ	blēthēi	(dat) hij wordt geworpen (aor pass)
.35	βλήθητι	blēthēti	werp je! (aor pass)
.36	βληθείσῃ	blētheisēi	geworpen (3 ev v; aor pass)
.37	βέβληται	beblētai	hij is geworpen (med)
.38	βεβλημένος	beblēmenos	geworpen (1 ev m; med)
.39	βεβλημένον	beblēmenon	geworpen (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.40	βεβλημένην	beblēmenēn	geworpen (4 ev v; med)
.41	ἐβέβλητο	ebeblēto	hij was geworpen
.42	βληθῆναι	blēthēnai	geworpen worden (aor pass)
.[43]	βληθέν	blēthen	geworpen (1/4 ev o; aor pass)
.[44]	βαλεῖ	balei	hij zal werpen
.[45]	βληθείς	blētheis	geworpen (1 ev m; aor pass)
.[46]	βάλλειν	ballein	werpen

Matt.	3:10	die geen goede vruchten voortbrengt, **wordt** ... in het vuur **geworpen**.	.29
	4:6	Indien Gij Gods Zoon zijt, **werp** Uzelf dan naar beneden;	.21
	4:18	zag Hij twee broeders, ... een net in zee **werpen**; want zij waren vissers.	.8
	5:13	Het deugt nergens meer toe dan **om** weg**geworpen** en ... vertreden **te worden**.	.42°°
		Het deugt nergens meer toe dan om weg**geworpen en** ... vertreden te worden	.[43]''
	5:25	opdat uw tegenpartij u niet ... overlevere ... en **gij** ... **wordt geworpen**.	.30
	5:29	Indien dan uw rechteroog u tot zonde zou verleiden, ... **werp** het van u,	.21
		want het is beter voor u, dat ... in de hel **geworpen worde**.	.34
	5:30	En indien uw rechterhand u tot zonde zou verleiden, ... **werp** haar van u;	.21
		SV het is u nut, dat ... niet uw gehele lichaam in de hel **geworpen wordt**.	.34°°
	6:30	het gras des velds, **dat** er heden is en morgen in de oven **geworpen wordt**,	.6
	7:6	en **werpt** uw paarlen niet voor de zwijnen,	.19
	7:19	Iedere boom, die geen goede vrucht voortbrengt, **wordt** ... in het vuur **geworpen**.	.29
	8:6	Here, mijn knecht **ligt** thuis, verlamd, met hevige pijn.	.37
	8:14	Jezus kwam in het huis van Petrus en zag diens schoonmoeder ... **te bed liggen**.	.40
	9:2	(1) ... En zie, men bracht een verlamde, op een bed **liggende**, tot Hem.	.39
	9:17	Ook **doet men** jonge wijn niet in oude zakken; anders barsten de zakken ...;	.4
		maar **men doet** jonge wijn in nieuwe zakken en beide blijven samen behouden.	.4
	10:34	Meent niet, dat Ik gekomen ben **om** vrede **te brengen** op de aarde;	.24

		Ik ben niet gekomen **om** vrede **te brengen**, maar het zwaard.	.24
	13:42	en **zij zullen** hen in de vurige oven **werpen**; daar zal het geween zijn	.14
	13:47	Evenzo is het Koninkrijk ... gelijk aan een sleepnet, **neergelaten** in de zee,	.36
	13:48	doch het ondeugdelijke **werpt men** weg.	.16
	13:50	en **zij zullen** hen in de vurige oven **werpen**; daar zal het geween zijn	.14
	15:26	Het is niet goed het brood ... te nemen en het de honden voor **te werpen**.	.24
	17:27	**werp** een vishaak **uit** en de eerste vis, die bovenkomt, grijp die.	.21
	18:8	Indien uw hand of uw voet u ... verleidt, houw hem af en **werp** hem weg.	.21
		Het is beter ... ten leven in te gaan, dan ... in het ... vuur **geworpen te worden**.	.42
	18:9	En indien uw oog u tot zonde verleidt, ruk het uit en **werp** het van u.	.21
		Het is beter ... ten leven in te gaan, dan ... in het hellevuur **geworpen te worden**.	.42
	18:30	Doch hij wilde niet, maar ging heen en zette hem gevangen,	.15
		letterlijk: ..., maar ging heen en **wierp** hem in de gevangenis,	
	21:21	indien gij ... zegt: Hef u op en **werp u** in de zee, het zal geschieden.	.35
	25:27	Dan hadt gij mijn geld aan de bankiers moeten **geven**	.24
	26:12	**toen zij** deze mirre over mijn lichaam **uitgoot**,	.26
	27:6	Wij mogen die niet in de offerkist **doen**, want het is bloedgeld.	.24
	27:35	verdeelden zij zijn klederen **door** het lot **te werpen**,	.7
		SV **Zij** ... **hebben** het lot over Mijn kleding **geworpen**.	.16°
Marc.	1:16	zag Hij Simon en Andreas ... in de zee staan en het net **uitwerpen**,	.8$^{\circ\circ}$
	2:22	En niemand **doet** jonge wijn in oude zakken;	.2
	4:26	Alzo is het Koninkrijk Gods, als een mens, die zaad **werpt** in de aarde,	.18
	7:27	het is niet goed het brood ... te nemen en het de honden **voor te werpen**.	.24$^{\circ\blacktriangledown}$
	7:30	SV En toen zij ... kwam, vond zij ... de dochter **liggende** op het bed.	.40$^{\circ\circ}$
		En toen zij ... gegaan was, vond zij het kind te bed **liggen**	.39$^{\blacktriangledown\blacktriangledown}$
	7:33	**Hij** nam hem terzijde, buiten de schare, en **stak** zijn vingers in zijn oren,	.15
	9:22	en dikwijls **heeft hij** hem ook in het vuur en in het water **gedreven**	.15
	9:42	het zou beter voor hem zijn, dat ... **hij** in de zee **was geworpen**.	.37
	9:45	**dat** gij met uw twee voeten in de hel **geworpen wordt**,	.42
	9:47	**dat** gij met twee ogen in de hel **geworpen wordt**,	.42
	11:23	wie ... zou zeggen, hef u op en **werp u** in de zee, ..., het zal hem geschieden.	.35
	12:41	Hij ... zag met aandacht, hoe de schare kopergeld **wierp** in de offerkist.	.2
		En vele rijken **wierpen er** veel **in**.	.12
	12:42	En er kwam een arme weduwe, die er twee koperstukjes in **wierp**,	.15
	12:43	deze arme weduwe **heeft** het meeste in de offerkist **geworpen** van allen,	.27/.15
		die er iets in **geworpen hebben**.	.25/.9
	12:44	Want allen **hebben** erin **geworpen** van hun overvloed,	.16
		maar **zij heeft** van haar armoede erin **geworpen**,	.15
	14:65	En de dienaars sloegen Hem in het gelaat.	.12$^{\circ\circ}$
		letterlijk: En de dienaars **wierpen** hem met oorvijgen.	
	15:24	zij kruisigden Hem en verdeelden zijn klederen **door** het lot **te werpen**,	.7
Luc.	3:9	die geen goede vruchten voortbrengt, **wordt** ... in het vuur **geworpen**.	.29
	4:9	Indien Gij Gods Zoon zijt, **werp** Uzelf dan vanhier naar beneden;	.21
	5:37	En niemand **doet** jonge wijn in oude zakken;	.2
	12:28	het gras op het veld, **dat** er heden is en morgen in de oven **geworpen wordt**,	.6
	12:49	Vuur ben Ik komen **werpen** op de aarde	.24
	12:58	en de gerechtsdienaar **zal** u in de gevangenis **werpen**.	.5/.18/.[44]

Luc.	13:8	**ik zal** er eerst nog eens omheen graven en er mest bij **brengen**,	.17
	13:19	Het is gelijk aan een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn tuin **zaaide**,	.15
	14:35	noch voor de mesthoop is het geschikt: **men werpt** het weg.	.4
	16:20	**er was** een bedelaar, ..., vol zweren, (21) **nedergelegd** bij zijn voorportaal,	.41
	21:1	Toen Hij opkeek, zag Hij de rijken hun gaven in de offerkist **werpen**.	.8
	21:2	Hij zag ook een behoeftige weduwe twee koperstukjes daarin **werpen**,	.10
	21:3	Waarlijk, Ik zeg u, deze arme weduwe **heeft** meer dan allen daarin **geworpen**.	.15
	21:4	Want deze allen **hebben** van hun overvloed iets bij de gaven **geworpen**,	.16
		maar **zij heeft** van haar armoede haar ganse levensonderhoud erin **geworpen**.	.15
	23:19	En deze was wegens een oproer ... en een doodslag gevangen**gezet**.	.38/.[45]
	23:25	En hij liet de man los, **die** wegens oproer en doodslag **was** gevangen**gezet**,	.39
	23:34	En **zij wierpen** het lot om zijn klederen te verdelen.	.16
Joh.	3:24	want Johannes was nog niet in de gevangenis **geworpen**.	.38
	5:7	Here, ik heb geen mens om mij ... in het bad te werpen;	.5/.15
		letterlijk: ... opdat **hij** mij in het bad **werpt**;	
	8:7	Wie van u zonder zonde is, **werpe** het eerst een steen naar haar.	.22^{ov}
	8:59	Zij namen dan stenen op om naar Hem te werpen;	.20
		letterlijk: ... opdat **zij** naar Hem **werpen**;	
	12:6	omdat hij een dief was en als beheerder der kas de **inkomsten** wegnam.	.11
	13:2	**toen** de duivel reeds Judas ... in het hart **had gegeven** Hem te verraden,	.28
	13:5	**deed Hij** water in het bekken en begon de voeten der discipelen te wassen,	.2
	15:6	Wie in Mij niet blijft, **is** buiten**geworpen** als de rank en is verdord,	.32
		en **men** verzamelt ze en **werpt** ze in het vuur en zij worden verbrand.	.4
	18:11	Jezus dan zeide tot Petrus: **Steek** het zwaard in de schede;	.21
	19:24	en over mijn kleding **hebben zij** het lot **geworpen**.	.16
	20:25	Indien **ik** ... mijn vinger niet **steek** in de plaats der nagels	.17
		en mijn hand niet **steek** in zijn zijde, zal ik geenszins geloven.	.17
	20:27	en breng uw hand en **steek** die in mijn zijde, en wees niet ongelovig,	.21
	21:6	**Werpt** uw net **uit** aan de rechterzijde van het schip en gij zult vinden.	.23
		Zij wierpen het (net) **uit** en konden het niet meer trekken	.16
	21:7	Simon Petrus dan ... sloeg zijn opperkleed om ... en **wierp** zich in zee;	.15
Hand.	16:23	na hun vele slagen gegeven te hebben, **wierpen zij** hen in de gevangenis	.16
	16:24	Daar deze zulk een bevel ontvangen had, **zette hij** hen in de ... kerker	.15
	16:37	**Zij hebben** ons, hoewel wij Romeinen zijn, ... in de gevangenis **gezet**,	.16
	22:23	**toen** zij schreeuwden, met hun kleren zwaaiden en stof in de lucht **wierpen**,	.9
	27:14	Maar kort daarop **sloeg** vandaar een stormwind **neer**,	.15
Jac.	3:3	Als **wij** paarden de toom in de bek **leggen**, zodat zij ons gehoorzamen,	.3
1Joh.	4:18	liefde **drijft** de vrees uit, want de vrees houdt verband met straf	.2
Openb.	2:10	Zie, de duivel zal sommigen uwer in de gevangenis **werpen**,	.24/.[46]
	2:14	Bileam, die Balak leerde de kinderen Israëls een strik **te spannen**,	.24
	2:22	Zie, **Ik werp** haar op het ziekbed	.1
	2:24	SV, **Ik zal** u geen andere last **opleggen**;	.13^{oo}
		Ik **leg** u geen andere last **op**.	.1^{vv}
	4:10	en **zij zullen** hun kronen voor de troon **werpen**, zeggende:	.4/.14
	6:13	gelijk een vijgeboom zijn wintervijgen **laat vallen**,	.2/.26
	8:5	En de engel nam het wierookvat ... en **wierp** (het vuur) op de aarde;	.15
	8:7	hagel en vuur, vermengd met bloed, en **het werd** op de aarde **geworpen**;	.32

8:8	**er werd** iets als een grote berg, brandend van vuur, in de zee **geworpen**,	.32
12:4	zijn staart sleepte een derde van de sterren ... mede en **wierp** die op de aarde.	.15
12:9	En de grote draak **werd** (op de aarde) **geworpen**, de oude slang, ...;	.32
	hij werd op de aarde **geworpen**	.32
	en zijn engelen met hem.	.33
	letterlijk: en zijn engelen **werden** met hem **geworpen**.	
12:10	want de aanklager van onze broeders ... **is nedergeworpen**.	.32▾▾
12:13	toen de draak zag, dat **hij** op de aarde **was geworpen**, vervolgde hij de vrouw,	.32
12:15	En de slang **wierp** uit haar bek water achter de vrouw als een stroom,	.15
12:16	de aarde ... verzwolg de stroom, die de draak uit zijn bek **had geworpen**.	.15
14:16	En Hij, die op de wolk gezeten was, **zond** zijn sikkel uit op de aarde,	.15
14:19	En de engel **wierp** zijn sikkel ... en oogstte van de wijngaard der aarde	.15°°
	en **wierp** het in de grote persbak van de gramschap Gods.	.15
18:19	En **zij wierpen** stof op hun hoofden	.16
18:21	een sterke engel nam een steen op ... en **wierp** hem in de zee, zeggende:	.15
	Zó **zal** Babylon met geweld **geworpen worden**, de grote stad,	.31
19:20	levend **werden zij** beiden **geworpen** in de poel des vuurs,	.33
20:3	en **hij wierp** hem in de afgrond en sloot en verzegelde die boven hem,	.15
20:10	de duivel, die hen verleidde, **werd geworpen** in de poel van vuur en zwavel,	.32
20:14	En de dood en het dodenrijk **werden** in de poel des vuurs **geworpen**.	.33
20:15	**werd hij geworpen** in de poel des vuurs.	.32

823 βαπτίζω baptizō

Het werkwoord *baptizō* betekent 'onderdompelen (voor een rituele reiniging), dopen', en in mediale en passieve vormen '(voor een rituele reiniging) ondergedompeld worden, gedoopt worden' of 'zich (laten) onderdompelen (voor een rituele reiniging), zich (laten) reinigen door onderdompeling, zich (laten) dopen'.

Op een paar plaatsen in het NT (Marc.7:4; Luc.11:38) wordt *baptizō* gebruikt wanneer het gaat om een joodse rituele reiniging vóór het eten, waarbij het overigens niet waarschijnlijk is dat het hele lichaam in water ondergedompeld wordt, maar op zijn minst wel de handen (vgl. Marc.7:2).

In de meeste gevallen wordt *baptizō* gebruikt in verband met de doop van Johannes of de christelijke doop. De doop is zo kenmerkend in Johannes' optreden dat hij ook wel de 'dopende' Johannes genoemd wordt (bv. Marc.6:14), en zelfs 'de Doper' als bijnaam heeft gekregen (Matt.3:1; zie *084 Baptistēs* 'Doper'). Ook Jezus liet Zich door hem dopen (Matt.3:13), maar doopte Zelf niet, ofschoon Zijn discipelen dat wel deden, zowel vóór Zijn dood en opstanding (Joh.4:2) als daarna (bv. Hand.2:41).

Een derde naamval bij *baptizō* – met of zonder het voorzetsel *1548 en* (dat zowel 'in' als 'met' kan betekenen) – geeft aan waarin men zich bevindt bij het dopen of waarmee men doopt, bv. in of met water (Marc.1:8a), of in of met de Heilige Geest (Marc.1:8b; voor 'dopen in de naam van ...' zie *3168 onoma* 'naam'). Na het voorzetsel *1363 eis* 'naar' kan men aangeven waarin men gedoopt wordt (Marc.1:9) of wat het doel van de doop is (Matt.3:11; 1Cor.12:13) of met wie of wat men door de doop verbonden wordt, bv. Mozes (1Cor.10:2), Christus (Rom.6:3a) of het sterven van Christus (Rom.6:3b).

Een betekenis van *baptizō* die buiten het NT meer dan eens voorkomt, is 'in narigheid onderdompelen, overstelpen met moeite en zorg' (vgl. Jes.21:4 LXX; vergelijk ook de uitdrukking

'een zee van ellende'). Deze betekenis ligt voor de hand wanneer Jezus aan de zonen van Zebedeüs vraagt of zij Zijn beker kunnen drinken en kunnen 'ondergedompeld worden' zoals Hij (bv. Marc.10:38), en ook wanneer Paulus vraagt wat het voor zin heeft 'zich te (laten) dopen' voor de doden als er geen opstanding is, is dit misschien op te vatten als: wat heeft het voor zin 'zich in zorg te dompelen', of 'zich te bekommeren, zich druk te maken' ten behoeve van de doden als er geen opstanding is (1Cor.15:29).

.1	βαπτίζω	baptizō	ik doop – (dat) ik doop
.2	βαπτίζεις	baptizeis	jij doopt
.3	βαπτίζει	baptizei	hij doopt
.4	βαπτίζειν	baptizein	dopen
.5	βαπτίζων	baptizōn	dopend (1 ev m)
.6	βαπτίζοντες	baptizontes	dopend (1 mv m)
.7	ἐβάπτιζεν	ebaptizen	hij doopte
.8	βαπτίσει	baptisei	hij zal dopen
.9	ἐβάπτισα	ebaptisa	ik heb gedoopt (aor)
.10	ἐβάπτισεν	ebaptisen	hij heeft gedoopt (aor)
.11	ἐβαπτίσαντο	ebaptisanto	zij zijn gedoopt (aor med)
.12	βαπτίσωνται	baptisōntai	(dat) zij worden gedoopt (aor med)
.13	βάπτισαι	baptisai	word gedoopt! (aor med)
.14	βαπτίζομαι	baptizomai	ik word gedoopt (med)
.15	βαπτίζονται	baptizontai	zij worden gedoopt (med)
.16	βαπτιζόμενοι	baptizomenoi	gedoopt wordend (1 mv m; med)
.17	ἐβαπτίζοντο	ebaptizonto	zij werden gedoopt (med)
.18	βαπτισθήσεσθε	baptisthēsesthe	jullie zullen gedoopt worden (pass)
.19	ἐβαπτίσθη	ebaptisthē	hij is gedoopt (aor pass)
.20	ἐβαπτίσθημεν	ebaptisthēmen	wij zijn gedoopt (aor pass)
.21	ἐβαπτίσθητε	ebaptisthēte	jullie zijn gedoopt (aor pass)
.22	ἐβαπτίσθησαν	ebaptisthēsan	zij zijn gedoopt (aor pass)
.23	βαπτισθῆναι	baptisthēnai	gedoopt worden (aor pass)
.24	βαπτισθείς	baptistheis	gedoopt (1 ev m; aor pass)
.25	βαπτισθέντες	baptisthentes	gedoopt (1 mv m; aor pass)
.26	βεβαπτισμένοι	bebaptismenoi	gedoopt (1 mv m; med)
.27	βαπτισθήτω	baptisthētō	hij moet gedoopt worden! (aor pass)
.28	βαπτισθέντος	baptisthentos	gedoopt (2 ev m/o; aor pass)
.[29]	βαπτίζοντος	baptizontos	dopend (2 ev m/o)

Matt.	3:6	en **zij lieten zich** in de rivier, de Jordaan, door hem **dopen**,	.17
	3:11	**Ik doop** u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, ...;	.1°▾
		die **zal** u **dopen** met de heilige Geest en met vuur.	.8
	3:13	Toen kwam Jezus ... tot Johannes, om **Zich** door hem te **laten dopen**.	.23
	3:14	Ik heb nodig door U **gedoopt te worden** en komt Gij tot mij?	.23
	3:16	Terstond **nadat** Jezus **gedoopt was**, steeg Hij op uit het water.	.24
	20:22	SV kunt gij **met** de doop)(**gedoopt worden**,	.23°
		)(: waar**mee Ik gedoopt zal worden**?	.14°
	20:23	SV **met** de doop,)(, **zult gij gedoopt worden**;	.18°
		)(: waar**mee Ik gedoopt zal worden**	.14°

	28:19	**en doopt** hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes	.6
Marc.	1:4	geschiedde het, **dat** Johannes **doopte** in de woestijn	.5
	1:5	en **zij lieten zich** door hem **dopen** in de rivier de Jordaan	.17
	1:8	**Ik heb** u **gedoopt** met water,	.9
		maar **Hij zal** u **dopen** met de heilige Geest.	.8
	1:9	dat Jezus Nazaret ... verliet en **Zich** door Johannes in de Jordaan **liet dopen**.	.19
	6:14	Johannes de **Doper** is opgewekt uit de doden en daarom werken die krachten	.5
	6:24	En deze zeide: Het hoofd van Johannes de **Doper**.	.[29]▾▾
	7:4	en van de markt komende eten zij niet dan na zich gereinigd te hebben;	.12°°
		letterlijk: ... indien **zij zich** niet **gereinigd hebben**;	
	10:38	Kunt gij ... **met** de doop)(**gedoopt worden**,	.23
		)(: waar**mede Ik gedoopt word**?	.14
	10:39	en **met** de doop,)(, **zult gij gedoopt worden**,	.18
		)(: waar**mede Ik gedoopt word**	.14
	16:16	**Wie** gelooft en **zich laat dopen**, zal behouden worden,	.24°
Luc.	3:7	de scharen, die uitliepen **om zich** door hem **te laten dopen**:	.23
	3:12	Er kwamen ook tollenaars **om zich te laten dopen**	.23
	3:16	**Ik doop** u met water, doch Hij komt, die sterker is dan ik, ...;	.1
		die **zal** u **dopen** met de Heilige Geest en met vuur.	.8
	3:21	En het geschiedde, terwijl al het volk **gedoopt werd**,	.23
		dat, **toen** ook Jezus **gedoopt werd** en in gebed was, de hemel zich opende,	.28
	7:29	**daar zij met** de doop van Johannes **gedoopt waren**.	.25
	7:30	**daar zij** niet door hem **gedoopt waren**.	.25
	11:38	toen hij zag, dat **Hij Zich** vóór het eten niet eerst **wies**.	.19
	12:50	Ik moet **gedoopt worden met** een doop, en hoe beklemt het Mij,	.23
Joh.	1:25	Waarom **doopt gij** dan, indien gij de Christus niet zijt, noch Elia,	.2
	1:26	**Ik doop** met water; midden onder u staat Hij, van wie gij niet weet,	.1
	1:28	Dit geschiedde te Betanië over de Jordaan, waar Johannes doopte.	.5
		letterlijk: ..., waar Johannes was **dopende**.	
	1:31	opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom kwam ik **dopen**	.5
	1:33	die mij gezonden had **om te dopen** met water, ...,	.4
		deze is het, **die** met de heilige Geest **doopt**.	.5
	3:22	en **Hij** vertoefde daar met hen en **doopte**.	.7
	3:23	ook Johannes doopte, te Enon bij Salim, omdat daar veel water was,	.5
		letterlijk: ook Johannes was **dopende** ...	
		en de mensen kwamen daar en **lieten zich dopen**;	.17
	3:26	die met u was aan de overzijde van de Jordaan ..., zie, die **doopt**	.3
	4:1	dat Jezus meer discipelen maakte en **doopte** dan Johannes,	.3
	4:2	– ofschoon Jezus niet zelf **doopte**, maar zijn discipelen –	.7
	10:40	En Hij vertrok ... naar de plaats, waar Johannes de eerste maal doopte,	.5
		letterlijk: ..., waar Johannes de eerste maal was **dopende**,	
Hand.	1:5	Want Johannes **doopte** met water,	.10
		maar **gij zult** met de heilige Geest **gedoopt worden**, niet vele dagen na deze.	.18°▾
	2:38	En Petrus antwoordde hun: Bekeert u en een ieder van u **late zich dopen**	.27
	2:41	Zij dan, die zijn woord aanvaardden, **lieten zich dopen**	.22
	8:12	**lieten zij zich dopen**, zowel mannen als vrouwen.	.17
	8:13	en **na gedoopt te zijn**, bleef hij voortdurend bij Filippus,	.24

Hand. 8:16 maar zij waren alleen **gedoopt** in de naam van de Here Jezus. .26
8:36 Zie, daar is water; wat is ertegen, **dat** ik **gedoopt word**? .23
8:38 en beiden daalden af in het water ... en **hij doopte** hem. .10
9:18 en hij kon weer zien, en **hij** stond op en **werd gedoopt**; .19
10:47 Zou iemand het water kunnen weren, om dezen **te dopen**, .23
10:48 En hij beval hen te dopen in de naam van Jezus Christus. .23°'
letterlijk: En hij beval, **dat** zij **gedoopt werden** ...
11:16 ik herinnerde mij ... hoe Hij zeide: Johannes **doopte** wel met water, .10
maar **gij zult** met de Heilige Geest **gedoopt worden**. .18
16:15 En toen **zij gedoopt was** en haar huis, nodigde zij ons, zeggende: .19
16:33 en **hij liet zich**zelf en al de zijnen terstond **dopen**; .19
18:8 en vele van de Korintiërs, die hem hoorden, geloofden en **lieten zich dopen**. .17
19:3 Waarin **zijt gij** dan **gedoopt**? En zij zeiden: In de doop van Johannes. .21
19:4 Maar Paulus zeide: Johannes **doopte** een doop van bekering .10
19:5 toen zij dit hoorden, **lieten zij zich dopen** in de naam van de Here Jezus. .22
22:16 Sta op, **laat u dopen** en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam. .13
Rom. 6:3 Of weet gij niet, dat **wij** allen,)(, zijn dood **gedoopt zijn**? .20
)(: die in Christus Jezus **gedoopt zijn**, .20
1Cor. 1:13 Is Paulus dan voor u gekruisigd, of **zijt gij** in de naam van Paulus **gedoopt**? .21
1:14 Ik ben dankbaar, dat **ik** niemand uwer **gedoopt heb** dan Crispus en Gajus; .9
1:15 SV Opdat niet iemand zegt, dat **ik** in mijn naam **gedoopt heb**. .9°°
zodat niemand kan zeggen, dat **gij** in mijn naam **gedoopt zijt**. .21''
1:16 Ook **heb ik** nog het gezin van Stefanas **gedoopt**; .9
verder weet ik niet, dat **ik** nog iemand **gedoopt heb**. .9
1:17 Want Christus heeft mij niet gezonden **om te dopen**, .4
10:2 allen **zich** in Mozes **lieten dopen** in de wolk en in de zee, .11/.22
12:13 Want door één Geest **zijn wij** allen tot één lichaam **gedoopt**, .20
15:29 Wat zullen anders zij doen, die **zich** voor de doden **laten dopen**? .16
..., waarom **laten zij zich** nog voor hen **dopen**? .15
Gal. 3:27 gij allen, die in Christus **gedoopt zijt**, hebt u met Christus bekleed. .21

---

824 βάπτισμα baptisma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *baptisma* betekent 'doop'.

Slechts in de constructie *baptisma baptizomai* 'een doop gedoopt worden' (vergelijk bijvoorbeeld een Nederlandse constructie als 'zijn gang gaan') kan *baptisma* ook opgevat worden als 'overstelping met narigheid' (Marc.10:38; vgl. *823 baptizō*); buiten deze constructie, waarin *baptisma* in betekenis met alle betekenissen van *baptizō* mee kan gaan, is de betekenis steeds 'doop'. Buiten christelijke geschriften wordt het woord *baptisma* overigens niet aangetroffen.

.1	βάπτισμα	baptisma	doop (1/4)
.2	βαπτίσματος	baptismatos	doop (2)
.3	βαπτίσματι	baptismati	doop (3)

Matt. 3:7 Toen hij nu zag, dat vele van de Farizeeën en Sadduceeën tot de **doop** kwamen, .1
20:22 SV kunt gij met de **doop** gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt zal worden? .1°

	20:23	SV met de **doop**, waarmee Ik gedoopt zal worden, zult gij gedoopt worden;	.1°
	21:25	Vanwaar was de **doop** van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen?	.1
Marc.	1:4	dat Johannes ... de **doop** der bekering tot vergeving van zonden predikte.	.1
	10:38	Kunt gij ... met de **doop** gedoopt worden, waarmede Ik gedoopt word?	.1
	10:39	en met de **doop**, waarmede Ik gedoopt word, zult gij gedoopt worden,	.1
	11:30	De **doop** van Johannes, was die uit de hemel of uit de mensen?	.1
Luc.	3:3	En hij kwam in de gehele Jordaanstreek en predikte de **doop** der bekering	.1
	7:29	daar zij met de **doop** van Johannes gedoopt waren.	.1
	12:50	Ik moet gedoopt worden met een **doop**, en hoe beklemt het Mij,	.1
	20:4	De **doop** van Johannes, was die uit de hemel of uit de mensen?	.1
Hand.	1:22	te beginnen met de **doop** van Johannes tot de dag, dat Hij ... werd opgenomen,	.2
	10:37	te beginnen in Galilea, na de **doop**, die Johannes verkondigde,	.1
	13:24	nadat Johannes eerst ... een **doop** van bekering gepredikt had.	.1
	18:25	ofschoon hij alleen wist van de **doop** van Johannes.	.1
	19:3	Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: In de **doop** van Johannes.	.1
	19:4	Maar Paulus zeide: Johannes doopte een **doop** van bekering	.1
Rom.	6:4	Wij zijn dan met Hem begraven door de **doop** in de dood,	.2
Ef.	4:5	één Here, één geloof, één **doop**,	.1
Col.	2:12	daar gij met Hem begraven zijt in de **doop**.	.3°°
1Petr.	3:21	Als tegenbeeld daarvan redt u thans de **doop**,	.1

825 βαπτισμός baptismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *baptismos* betekent '(rituele) onderdompeling, reiniging door onderdompeling'.

Meestal komt *baptismos* voor wanneer het gaat om een reinigende onderdompeling volgens bepaalde rituele voorschriften, bv. van huishoudelijke voorwerpen (bv. Marc.7:4); ook als de context aangeeft dat de 'onderdompeling' de christelijke doop betreft (bv. 2Cor.2:12), roept *baptismos* in tegenstelling tot *824 baptisma* niet direct de gedachte op aan de doop als instelling, maar veeleer aan de (rituele) onderdompeling als handeling.

.1	βαπτισμούς	baptismous	onderdompelingen (4)
.2	βαπτισμῶν	baptismōn	onderdompelingen (2)
.3	βαπτισμοῖς	baptismois	onderdompelingen (3)
.[4]	βαπτισμῷ	baptismōi	onderdompeling (3)

Marc.	7:4	bijvoorbeeld het **onderdompelen** van bekers en kannen en koperwerk, –	.1
	7:8	SV als namelijk **wassingen** der kannen en drinkbekers;	.1°
Col.	2:12	daar gij met Hem begraven zijt in de **doop**. In Hem zijt gij ook medeopgewekt	.[4]''
Hebr.	6:2	van een leer van **dopen** en van oplegging der handen,	.2
	9:10	daar zij met hun ... **wassingen** slechts bepalingen voor het vlees zijn,	.3

827 βάπτω baptō

Het werkwoord *baptō* betekent 'indopen, onderdompelen'.

In tegenstelling tot *823 baptizō* doet *baptō* niet denken aan bepaalde voorgeschreven reinigingsgebruiken of aan de doop: er is bijvoorbeeld sprake van het 'indopen' van brood in een niet genoemde vloeistof bij de maaltijd (Joh.13:26), of het 'indopen' van een vinger in het water (Luc.16:24). Datgene waarin men iets indoopt, kan zowel met een derde naamval aangegeven worden (Openb.19:13) als met een tweede (Luc.16:24).

Vooral bij kleren en dergelijke materialen is er sprake van een 'indopen' in de zin van 'in een kleurvloeistof indopen, verven' (vgl. Openb.19:13).

.1	βάψῃ	bapsēi	(dat) hij indoopt (aor)
.2	βάψας	bapsas	indopend (1 ev m; aor)
.3	βεβαμμένον	bebammenon	ingedoopt (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[4]	βάψω	bapsō	(dat) ik indoop (aor) – ik zal indopen

Luc.	16:24	opdat **hij** de top van zijn vinger in water **dope** en mijn tong verkoele,	.1
Joh.	13:26	SV Deze is het, die Ik de bete, **als Ik ze ingedoopt heb**, geven zal	.2°°
		Die is het, voor wie **Ik** het stuk brood **indoop** en wie Ik het geef.	.[4]▾▾
		Hij **doopte** dan [het] stuk brood **in en** nam het en gaf het aan Judas.	.2▾▾
Openb.	19:13	En Hij was bekleed met een kleed, **dat** in bloed **geverfd was**,	.3

828 βάρβαρος barbaros

Het bijvoeglijk naamwoord *barbaros* betekent 'niet Grieks sprekend'.

De negatieve klank van het verwante Nederlandse woord 'barbaars' is niet aanwezig in het Griekse *barbaros* in het NT, hoewel er vooral voor de Grieken zelf toch wel iets als 'minder beschaafd' of zelfs 'onbeschaafd' in dit woord kan meeklinken.

.1	βάρβαρος	barbaros	niet Grieks sprekend (1 ev m/v)
.2	βάρβαροι	barbaroi	niet Grieks sprekend (1 mv m/v)
.3	βαρβάροις	barbarois	niet Grieks sprekend (3 mv m/v/o)

Hand.	28:2	En de **inlanders** bewezen ons buitengewone menslievendheid,	.2
	28:4	toen de **inlanders** het dier aan zijn hand zagen hangen,	.2
Rom.	1:14	Van Grieken en **niet-Grieken**, van wijzen en onwetenden ben ik een schuldenaar.	.3
1Cor.	14:11	zal ik voor iemand, die spreekt een **vreemde** zijn	.1
		en de spreker zal voor mij een **vreemde** zijn.	.1
Col.	3:11	waarbij geen onderscheid is tussen Griek en Jood, ..., **barbaar** en Skyth,	.1

829 βαρέω bareō

Het werkwoord *bareō* betekent 'verzwaren, bezwaren, belasten, moeite bezorgen'.

In het NT komen slechts mediale en passieve vormen voor, die dan betekenen 'verzwaard

worden, bezwaard worden, belast worden, moeite ondervinden'. De betekenis is in het NT steeds overdrachtelijk: de last is niet letterlijk een gewicht, maar een moeite, bijvoorbeeld moeite om niet in slaap te vallen (Luc.9:32; vgl. Matt.26:43), moeite in verdrukking (2Cor.1:8), moeite om in het levensonderhoud te voorzien (Luc.21:34) of moeite op financieel gebied (1Tim.5:16). Vergelijk ook *832 barunō* 'zwaar maken'.

.1	βαρείσθω	bareisthō	hij moet bezwaard worden! (med)
.2	βαρούμενοι	baroumenoi	bezwaard wordend (1 mv m; med)
.3	ἐβαρήθημεν	ebarēthēmen	wij zijn bezwaard (aor pass)
.4	βεβαρημένοι	bebarēmenoi	bezwaard (1 mv m; med)
.[5]	βαρηθῶσιν	barēthōsin	(dat) zij bezwaard worden (aor pass)

Matt.	26:43	toen Hij terugkwam, vond Hij hen slapende, want hun ogen waren **bezwaard**.	.4
Marc.	14:40	vond Hij hen slapende, want hun ogen waren zeer **bezwaard**;	.4°°
Luc.	9:32	En Petrus en die met hem waren, werden door slaap **overmand**	.4
	21:34	dat uw hart nimmer **bezwaard worde** door roes en dronkenschap en zorgen	.[5]▾▾
2Cor.	1:8	bovenmate en boven vermogen **hebben wij een zware last te dragen gehad**,	.3°▾
	5:4	Want wij, die nog in een tent wonen, zuchten **bezwaard**,	.2
1Tim.	5:16	laat zij die ondersteunen, zodat de gemeente er niet door bezwaard wordt; letterlijk: ..., en **laat** de gemeente niet **bezwaard worden**;	.1

---

830 βαρέως bareōs

Het bijwoord *bareōs* betekent 'zwaar'.

In het NT komt alleen de overdrachtelijke betekenis 'moeilijk' voor, en wel in twee citaten van Jes.6:10, waar 'moeilijk horen' wel vertaald wordt met 'hardhorend zijn' (Matt.13:15; Hand.28:27).

.1	βαρέως	bareōs	zwaar

Matt.	13:15	hun oren zijn **hard**horend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten,
Hand.	28:27	en hun oren zijn **hard**horend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten,

---

831 βάρος baros

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *baros* betekent 'zwaarte, last'.

In het NT wordt *baros* slechts overdrachtelijk gebruikt, enerzijds in de zin van 'moeite, moeilijkheid' (bv. Matt.20:12: de 'last' van de dag dragen), anderzijds in de zin van 'gewichtigheid' (1Thess.2:6: in 'gewicht' zijn, d.w.z. een belangrijk iemand zijn en er ook naar handelen). Nog weer anders wordt er een tegenstelling gemaakt tussen een eeuwig 'gewicht' van heerlijkheid en de vlugge lichtheid van de verdrukking (2Cor. 4:17; vgl. *1489 elaphros* 'vlug, licht').

.1	βάρος	baros	zwaarte (1/4)
.2	βάρει	barei	zwaarte (3)
.3	βάρη	barē	zwaarten (1/4)

Matt.	20:12	gij hebt hen met ons gelijkgesteld, die een zware dag ... hebben doorstaan. letterlijk: ... die de **zwaarte** van de dag hebben doorstaan	.1
Hand.	15:28	Want het heeft ... ons goed gedacht, u verder geen **last** op te leggen	.1
2Cor.	4:17	een alles verre te boven gaand eeuwig **gewicht** van heerlijkheid,	.1
Gal.	6:2	Verdraagt elkanders **moeilijkheden**; zo zult gij de wet van Christus vervullen.	.3
1Thess.	2:6	hoewel wij als apostelen van Christus ons hadden kunnen laten gelden; letterlijk: hoewel wij ... met **gewicht** kunnen zijn;	.2
Openb.	2:24	Doch Ik zeg tot u allen, ...: Ik leg u geen andere **last** op.	.1

832 βαρύνω barunō

Het werkwoord *barunō* betekent 'zwaar maken, bezwaren, bemoeilijken'.

Er is weinig verschil in betekenis tussen *barunō* en *829 bareō*; dit laatste woord is echter het gebruikelijke in het NT: *barunō* komt slechts op één plaats en dan ook nog in slechts een deel van de handschriften voor in plaats van *bareō*, dat in de rest van de handschrifen staat (Luc.21:34).

.1	βαρυνθῶσιν	barunthōsin	(dat) zij bezwaard worden (aor pass)

Luc.	21:34	dat uw hart nimmer bezwaard worde door roes en dronkenschap en zorgen letterlijk: dat uw harten nimmer **bezwaard worden** ...	oo

833 βαρύς barus

Het bijvoeglijk naamwoord *barus* betekent 'zwaar'.

Ofschoon *barus* ook heel letterlijk 'zwaar' in de zin van 'moeilijk te tillen' kan betekenen (vgl. Matt.23:4: 'zware' lasten), is de gedachte aan een letterlijk gewicht ook vaak verdwenen: 'zware' beschuldigingen (Hand.25:7), 'zware' wolven (d.w.z. 'gevaarlijke' wolven, Hand.20:29), een 'zware' brief (d.w.z. een brief 'waarin men hard aangepakt wordt', 2Cor.10:10), 'zware' geboden (d.w.z. geboden 'waaraan men zich slechts met moeite kan houden', 1Joh.5:3), of 'zwaardere' voorschriften (d.w.z. 'belangrijker' voorschriften, Matt.23:23).

.1	βαρεῖς	bareis	zwaar (1/4 mv m)
.2	βαρεῖαι	bareiai	zwaar (1 mv v)
.3	βαρέα	barea	zwaar (1/4 mv o)
.4	βαρύτερα	barutera	zwaarder (1/4 mv o)

Matt.	23:4	Zij binden **zware** lasten bijeen en leggen die op de schouders der mensen,	.3
	23:23	gij geeft tienden ... en gij hebt het **gewichtigste** van de wet verwaarloosd:	.4
Hand.	20:29	Zelf weet ik, dat na mijn heengaan **grimmige** wolven bij u zullen binnenkomen,	.1
	25:7	omringden hem de Joden ... en brachten vele **zware** beschuldigingen in,	.3
2Cor.	10:10	zijn brieven, zegt men, zijn wel **gewichtig** en krachtig,	.2
1Joh.	5:3	En zijn geboden zijn niet **zwaar**,	.2

835	βαρύτιμος	barutimos

Het bijvoeglijk naamwoord *barutimos* betekent ‘zeer duur, zeer kostbaar’.

.1	βαρυτίμου	barutimou	kostbaar (2 ev m/v/o)

Matt. 26:7 kwam een vrouw tot Hem met een albasten kruik vol **kostbare** mirre

836	βασανίζω	basanizō

Het werkwoord *basanizō* betekent ‘(bij het ondervragen) folteren, pijnigen, kwellen’.

In engere zin wordt *basanizō* gebruikt, wanneer het gaat om een folteren door bevoegde instanties om de waarheid uit iemand los te krijgen. Bij een proces in de Oudheid werden bijvoorbeeld slaven gewoonlijk gefolterd om hun getuigenis geldig te maken. ‘Folteraar’ was dan ook een erkend beroep (vgl. *838 basanistēs* ‘folteraar, beul’).

In ruimere zin wordt *basanizō* gebruikt in allerlei situaties waarbij pijn een rol speelt: bij ziekte (Matt.8:6), bij geboorteweeën (Openb.12:2), bij rampen in de eindtijd (bv. Openb.9:5), of in een storm (de discipelen ‘beulen zich af’, Marc.6:48, en het scheepje ‘heeft ernstig te lijden’ van de golven, Matt.14:24). In 2Petr.2:8 betreft de pijn zelfs niet meer het lichaam, maar de ziel.

.1	ἐβασάνιζεν	ebasanizen	hij pijnigde
.2	ἐβασάνισαν	ebasanisan	zij hebben gepijnigd (aor)
.3	βασανίσῃς	basaniseis	(dat) jij pijnigt (aor)
.4	βασανίσαι	basanisai	moge hij pijnigen (aor) – pijnigen (aor)
.5	βασανιζόμενος	basanizomenos	gepijnigd wordend (1 ev m; med)
.6	βασανιζομένους	basanizomenous	gepijnigd wordend (4 mv m; med)
.7	βασανιζομένη	basanizomenē	gepijnigd wordend (1 ev v; med)
.8	βασανιζόμενον	basanizomenon	gepijnigd wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.9	βασανισθήσεται	basanisthēsetai	hij zal gepijnigd worden (pass)
.10	βασανισθήσονται	basanisthēsontai	zij zullen gepijnigd worden (pass)
.11	βασανισθῶσιν	basanisthōsin	(dat) zij gepijnigd worden (aor pass)

Matt.	8:6	Here, mijn knecht ligt thuis, verlamd, **met** hevige **pijn**.	.5
	8:29	Zijt Gij hier gekomen **om** ons vóór de tijd **te pijnigen**?	.4
	14:24	Doch het schip was ... van het land verwijderd, **geteisterd** door de golven,	.8
Marc.	5:7	Ik bezweer U bij God, dat **Gij** mij niet **pijnigt**.	.3
	6:48	toen Hij zag, **dat** zij **zich aftobden** om vooruit te komen bij het varen	.6
Luc.	8:28	Ik smeek U, dat **Gij** mij niet **pijnigt**.	.3
2Petr.	2:8	deze rechtvaardige **heeft** ... dag aan dag zijn rechtvaardige ziel **gekweld**	.1
Openb.	9:5	hun werd gegeven, ... dat de mensen **zouden gepijnigd worden**,	.11/.10
	11:10	omdat deze twee profeten hen, die op de aarde wonen, **gepijnigd hadden**.	.2
	12:2	zij was zwanger en schreeuwde in haar weeën en **in haar pijn** om te baren.	.7
	14:10	**hij zal gepijnigd worden** met vuur en zwavel	.9
	20:10	en **zij zullen** dag en nacht **gepijnigd worden** in alle eeuwigheden.	.10

837	βασανισμός	basanismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *basanismos* betekent 'foltering, pijniging, kwelling'.
Vergelijk voor de betekenis *836 basanizō*.

.1	βασανισμός	basanismos	pijniging (1)
.2	βασανισμόν	basanismon	pijniging (4)
.3	βασανισμοῦ	basanismou	pijniging (2)

Openb.	9:5	dat de mensen zouden gepijnigd worden, vijf maanden lang; en hun **pijniging**	.1
		was als de **pijniging** door een schorpioen, wanneer hij een mens steekt.	.1
	14:11	En de rook van hun **pijniging** stijgt op in alle eeuwigheden,	.3
	18:7	geeft haar zoveel **pijniging** en rouw, als zij heerlijkheid ... genoten heeft.	.2
	18:10	van verre staande uit vrees voor haar **pijniging**, zeggende: Wee, wee,	.3
	18:15	De kooplieden ... zullen van verre staan uit vrees voor haar **pijniging**,	.3

838	βασανιστής	basanistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *basanistēs* betekent 'beul, folteraar'.
De taak van 'folteraar' is in Matt.18:34 blijkbaar gecombineerd met die van gevangebewaarder. Immers, de man die zijn schuld aan de koning niet kan betalen, hoeft niet meer ondervraagd te worden: hij is al veroordeeld.

.1	βασανισταῖς	basanistais	folteraars (3)

Matt. 18:34 En zijn meester werd toornig en gaf hem in handen van de **folteraars**,

839	βάσανος	basanos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *basanos* betekent 'folterwerktuig, pijnigende zaak of omstandigheid, pijn'.
Ofschoon *837 basanismos* en *basanos* beide wel vertaald worden met 'pijniging', is er toch dit verschil dat *basanismos* altijd een handeling weergeeft en daarmee ook een pijnigen veronderstelt, terwijl *basanos* in eerste instantie meer concreet betrekking heeft op de zaak die pijn doet en daarmee een eventuele pijniger buiten beschouwing laat. In Luc.16:23 bijvoorbeeld is de rijke man die in de hel is terechtgekomen, niet zozeer verwikkeld in (andermans) handelingen die hem pijn doen, als wel in pijnlijke zaken of omstandigheden of – nog korter – in pijn (vgl. Matt.4:24).

.1	βασάνου	basanou	pijn (2)
.2	βασάνοις	basanois	pijnen (3)

Matt.	4:24	allen, die ernstig ongesteld waren, gekweld door allerlei ziekten en **pijnen**,	.2
Luc.	16:23	toen hij in het dodenrijk zijn ogen opsloeg onder de **pijnigingen**,	.2
	16:28	dat ook zij niet in deze plaats der **pijniging** komen.	.1

840	βασιλεία	basileia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *basileia* betekent 'koningschap' en 'koninkrijk'.

Het Grieks heeft geen aparte woorden voor 'koningschap' (de functie van koning zijn) en 'koninkrijk' (gebied waarover een koning heerst); het ene woord *basileia* omvat beide betekenissen. Voor de vertaling zal de context duidelijk moeten maken of op een bepaalde plaats misschien meer gedacht wordt aan de functie (bv. Openb.17:17 en 18) of aan het gebied (bv. Matt.4:8 of Marc.6:23). Vaak is de keuze echter moeilijk en zou men graag één Nederlands woord kennen dat zowel 'koningschap' als 'koninkrijk' omvat.

In het NT komt *basileia* meestal voor in de uitdrukking *hē basileia tou theou*, waarmee iets bedoeld moet zijn als 'de invloedssfeer van Gods koningschap' of 'de erkende reikwijdte van Gods koningschap', maar wat gewoonlijk vertaald wordt met 'het koninkrijk van God'. (Mattheüs spreekt meestal van 'het koninkrijk der hemelen', wat de joodse tendens om het uitspreken van Gods naam te vermijden weerspiegelt.) Dit koninkrijk wordt meestal gezien als een zaak van de toekomst, waarin uiteindelijk de heerschappij van God ten volle erkend en zichtbaar zal zijn (bv. Matt.6:10), maar Jezus geeft aan dat in Zijn tijd op aarde de verwerkelijking van dit koninkrijk al tegenwoordig is: het koninkrijk van God is nabij (Marc.1:15), is over Jezus' toehoorders gekomen (Matt.12:28), en is zelfs temidden van Zijn toehoorders (Luc.17:21). Min of meer synoniem met 'het koninkrijk van God' is 'het koninkrijk van Christus', die het 'koninkrijk' van God gekregen heeft (Luc.22:29), en het later ook weer aan Hem zal teruggeven (1Cor.15:24).

.1	βασιλεία	basileia	koninkrijk (1)
.2	βασιλείαν	basileian	koninkrijk (4)
.3	βασιλείας	basileias	koninkrijk (2 ev – 4 mv)
.4	βασιλείᾳ	basileiāi	koninkrijk (3)
.5	βασιλεῖαι	basileiai	koninkrijken (1)
.6	βασιλείας	basileias	zie 3

Matt.	3:2	Bekeert u, want het **Koninkrijk** der hemelen is nabijgekomen.	.1
	4:8	en hij toonde Hem al de **koninkrijken** der wereld en hun heerlijkheid,	.6
	4:17	Bekeert u, want het **Koninkrijk** der hemelen is nabijgekomen.	.1
	4:23	En Hij trok rond ... en verkondigde het evangelie van het **Koninkrijk**	.3
	5:3	Zalig de armen van geest, want hunner is het **Koninkrijk** der hemelen.	.1
	5:10	Zalig de vervolgden ..., want hunner is het **Koninkrijk** der hemelen.	.1
	5:19	Wie ... de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het **Koninkrijk** ...;	.4
		doch wie ze doet ..., die zal groot heten in het **Koninkrijk** der hemelen.	.4
	5:20	zult gij het **Koninkrijk** der hemelen voorzeker niet binnengaan.	.2
	6:10	uw **Koninkrijk** kome; uw wil geschiede,	.1
	6:13	[Want Uwer is het **Koninkrijk** ... en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.]	.1°
	6:33	Maar zoekt eerst Zijn **Koninkrijk** en Zijn gerechtigheid	.2
	7:21	Niet een ieder ... zal het **Koninkrijk** der hemelen binnengaan,	.2
	8:11	Ik zeg u, dat er velen ... zullen aanliggen ... in het **Koninkrijk** der hemelen;	.4
	8:12	maar de kinderen van het **Koninkrijk** zullen uitgeworpen worden	.3
	9:35	En Jezus ... verkondigde het evangelie van het **Koninkrijk**	.3
	10:7	Gaat en predikt en zegt: Het **Koninkrijk** der hemelen is nabijgekomen.	.1
	11:11	maar de kleinste in het **Koninkrijk** der hemelen is groter dan hij.	.4

Matt.	11:12	tot nu toe breekt het **Koninkrijk** der hemelen zich baan met geweld	.1
	12:25	Ieder **koninkrijk**, dat tegen zichzelf verdeeld is, gaat ten onder,	.1
	12:26	hoe zal dan zijn **koninkrijk** kunnen standhouden?	.1
	12:28	dan is het **Koninkrijk** Gods over u gekomen.	.1
	13:11	Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het **Koninkrijk** ... te kennen,	.3
	13:19	ieder, die het woord van het **Koninkrijk** hoort en het niet verstaat,	.3
	13:24	Het **Koninkrijk** der hemelen komt overeen met iemand, die ... gezaaid had	.1
	13:31	Het **Koninkrijk** der hemelen is gelijk aan een mosterdzaadje,	.1
	13:33	Het **Koninkrijk** der hemelen is gelijk aan een zuurdesem,	.1
	13:38	het goede zaad, dat zijn de kinderen van het **Koninkrijk**;	.3
	13:41	zij zullen uit zijn **Koninkrijk** verzamelen al wat tot zonde verleidt	.3
	13:43	Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het **Koninkrijk**	.4
	13:44	Het **Koninkrijk** der hemelen is gelijk aan een schat,	.1
	13:45	Evenzo is het **Koninkrijk** der hemelen gelijk aan een koopman,	.1
	13:47	Evenzo is het **Koninkrijk** der hemelen gelijk aan een sleepnet,	.1
	13:52	SV in het **Koninkrijk** der hemelen onderwezen,	.2°°
		die een discipel geworden is van het **Koninkrijk** der hemelen,	.4''
	16:19	Ik zal u de sleutels geven van het **Koninkrijk** der hemelen,	.3
	16:28	voordat zij de Zoon ... hebben zien komen in zijn **koninklijke waardigheid**.	.4
	18:1	Wie is wel de grootste in het **Koninkrijk** der hemelen?	.4
	18:3	zult gij het **Koninkrijk** der hemelen voorzeker niet binnengaan.	.2
	18:4	die is de grootste in het **Koninkrijk** der hemelen.	.4
	18:23	Daarom is het **Koninkrijk** der hemelen te vergelijken met een koning,	.1
	19:12	die zichzelf gesneden hebben, ter wille van het **Koninkrijk** der hemelen.	.2
	19:14	want voor zodanigen is het **Koninkrijk** der hemelen.	.1
	19:23	Ik zeg u, een rijke zal moeilijk het **Koninkrijk** der hemelen binnengaan.	.2
	19:24	dat een rijke het **Koninkrijk** Gods binnengaat.	.2
	20:1	Want het **Koninkrijk** der hemelen is gelijk aan een heer des huizes,	.1
	20:21	één aan uw rechterzijde en één aan uw linkerzijde in uw **Koninkrijk**.	.4
	21:31	Ik zeg u, de tollenaars en de hoeren gaan u voor in het **Koninkrijk** Gods.	.2
	21:43	Daarom, Ik zeg u, dat het **Koninkrijk** Gods van u zal weggenomen worden	.1
	22:2	Het **Koninkrijk** der hemelen is gelijk aan een koning,	.1
	23:14	(13) ... want gij sluit het **Koninkrijk** der hemelen toe voor de mensen.	.2
	24:7	Want volk zal opstaan tegen volk, en **koninkrijk**	.1
		tegen **koninkrijk**, en er zullen ... hongersnoden en aardbevingen zijn.	.2
	24:14	dit evangelie van het **Koninkrijk** zal in de gehele wereld gepredikt worden	.3
	25:1	Dan zal het **Koninkrijk** der hemelen vergeleken worden met tien maagden,	.1
	25:34	Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft het **Koninkrijk**, dat u bereid is	.2
	26:29	dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het **Koninkrijk** mijns Vaders.	.4
Marc.	1:14	SV kwam Jezus in Galiléa, predikende het Evangelie van het **Koninkrijk** Gods.	.3°
	1:15	[en Hij zeide]: De tijd is vervuld en het **Koninkrijk** Gods is nabijgekomen.	.1
	3:24	En indien een **koninkrijk** tegen zichzelf verdeeld is,	.1
		kan dat **koninkrijk** zich niet staande houden.	.1
	4:11	Hij zeide tot hen: U is gegeven het geheimenis van het **Koninkrijk** Gods,	.3
	4:26	Alzo is het **Koninkrijk** Gods, als een mens, die zaad werpt in de aarde,	.1
	4:30	En Hij zeide: Hoe zullen wij het **Koninkrijk** Gods afbeelden,	.2
	6:23	Wat gij ... vragen zult, zal ik u geven, tot de helft van mijn **koninkrijk**.	.3

	9:1	voordat zij zien, dat het **Koninkrijk** Gods gekomen is met kracht.	.2
	9:47	Het is beter, dat gij met één oog het **Koninkrijk** Gods binnengaat,	.2
	10:14	want voor zodanigen is het **Koninkrijk** Gods.	.1
	10:15	Wie het **Koninkrijk** Gods niet ontvangt als een kind, zal ... niet binnengaan.	.2
	10:23	Hoe moeilijk zullen zij, die geld hebben, het **Koninkrijk** Gods binnengaan.	.2
	10:24	Kinderen, hoe moeilijk is het het **Koninkrijk** Gods binnen te gaan.	.2
	10:25	dat een rijke het **Koninkrijk** Gods binnengaat.	.2
	11:10	gezegend het komende **rijk** van onze vader David;	.1
	12:34	En Jezus ... zeide tot hem: Gij zijt niet verre van het **Koninkrijk** Gods.	.3
	13:8	Want volk zal opstaan tegen volk en **koninkrijk**	.1
		tegen **koninkrijk**. Er zullen nu hier, dan daar, aardbevingen zijn	.2
	14:25	tot op die dag, dat Ik haar nieuw zal drinken, in het **Koninkrijk** Gods.	.4
	15:43	Jozef van Arimatea, ..., die ook zelf het **Koninkrijk** Gods verwachtte;	.2
Luc.	1:33	en zijn **koningschap** zal geen einde nemen.	.3
	4:5	hij voerde Hem op een hoogte en toonde Hem al de **koninkrijken** der wereld	.6
	4:43	moet Ik het evangelie van het **Koninkrijk** Gods verkondigen,	.2
	6:20	Zalig, gij armen, want uwer is het **Koninkrijk** Gods.	.1
	7:28	maar de kleinste in het **Koninkrijk** Gods is groter dan hij.	.4
	8:1	verkondigende het evangelie van het **Koninkrijk** Gods,	.2
	8:10	U is het gegeven de geheimenissen van het **Koninkrijk** Gods te kennen,	.3
	9:2	En Hij zond hen uit om het **Koninkrijk** Gods te verkondigen	.2
	9:11	En Hij ontving hen en sprak tot hen over het **Koninkrijk** Gods,	.3
	9:27	voordat zij het **Koninkrijk** Gods gezien hebben.	.2
	9:60	maar ga gij heen en verkondig het **Koninkrijk** Gods.	.2
	9:62	SV Niemand, die ..., is bekwaam tot het **Koninkrijk** Gods.	.2°°
		Niemand, die ..., is geschikt voor het **Koninkrijk** Gods.	.4''
	10:9	en zegt tot hen: Het **Koninkrijk** Gods is nabij u gekomen.	.1
	10:11	doch weet dit, dat het **Koninkrijk** Gods nabijgekomen is.	.1
	11:2	Wanneer gij bidt, zegt: Vader, uw naam worde geheiligd; uw **Koninkrijk** kome;	.1
	11:17	Ieder **koninkrijk**, dat tegen zichzelf verdeeld is, gaat ten onder,	.1
	11:18	hoe zal zijn **koninkrijk** kunnen standhouden?	.1
	11:20	dan is het **Koninkrijk** Gods over u gekomen.	.1
	12:31	zoekt zijn **Koninkrijk**, en die dingen zullen u bovendien geschonken worden.	.2
	12:32	Want het heeft uw Vader behaagd u het **Koninkrijk** te geven.	.2
	13:18	Waaraan is het **Koninkrijk** Gods gelijk en waarmede zal Ik het vergelijken?	.1
	13:20	En wederom sprak Hij: Waarmede zal Ik het **Koninkrijk** Gods vergelijken?	.2
	13:28	wanneer gij Abraham en Isaak en Jakob zult zien ... in het **Koninkrijk** Gods,	.4
	13:29	En zij zullen komen ... en zullen aanliggen in het **Koninkrijk** Gods.	.4
	14:15	zeide hij tot Hem: Zalig wie brood eten zal in het **Koninkrijk** Gods.	.4
	16:16	sinds die tijd wordt het evangelie gepredikt van het **Koninkrijk** Gods	.1
	17:20	En op de vraag der Farizeeën, wanneer het **Koninkrijk** Gods komen zou,	.1
		antwoordde Hij ...: Het **Koninkrijk** Gods komt niet zo, dat het te berekenen is;	.1
	17:21	Want zie, het **Koninkrijk** Gods is bij u.	.1
	18:16	Laat de kinderen tot Mij komen ...; want voor zodanigen is het **Koninkrijk** Gods.	.1
	18:17	Wie het **Koninkrijk** Gods niet ontvangt als een kind, zal ... niet binnengaan.	.2
	18:24	Hoe moeilijk kunnen zij, die geld hebben, in het **Koninkrijk** Gods ingaan.	.2
	18:25	dat een rijke het **Koninkrijk** Gods binnengaat.	.2

Luc.	18:29	er is niemand, die huis of vrouw ... heeft prijsgegeven om het **Koninkrijk** Gods,	.3
	19:11	zij meenden, dat het **Koninkrijk** Gods terstond openbaar zou worden.	.1
	19:12	om voor zich de **koninklijke waardigheid** in ontvangst te nemen	.2
	19:15	nadat hij de **koninklijke waardigheid** verkregen had,	.2
	21:10	Toen zeide Hij tot hen: Volk zal opstaan tegen volk en **koninkrijk**	.1
		tegen **koninkrijk**,	.2
	21:31	Zo moet ook gij ... weten, dat het **Koninkrijk** Gods nabij is.	.1
	22:16	dat Ik ... niet meer eten zal, voordat het vervuld is in het **Koninkrijk** Gods.	.4
	22:18	voordat het **Koninkrijk** Gods gekomen is.	.1
	22:29	Ik beschik u het **Koninkrijk**, gelijk mijn Vader het Mij beschikt heeft,	.2
	22:30	opdat gij aan mijn tafel eet en drinkt in mijn **Koninkrijk**.	.4
	23:42	hij zeide: Jezus, gedenk mijner, wanneer Gij in uw **Koninkrijk** komt.	.4/.2
	23:51	die het **Koninkrijk** Gods verwachtte,	.2
Joh.	3:3	tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het **Koninkrijk** Gods niet zien.	.2
	3:5	kan hij het **Koninkrijk** Gods niet binnengaan.	.2
	18:36	Jezus antwoordde: Mijn **Koninkrijk** is niet van deze wereld;	.1
		indien mijn **Koninkrijk** van deze wereld geweest was, ...;	.1
		nu echter is mijn **Koninkrijk** niet van hier.	.1
Hand.	1:3	en tot hen sprekende over al wat het **Koninkrijk** Gods betreft.	.3
	1:6	Here, herstelt Gij in deze tijd het **koningschap** voor Israël?	.2
	8:12	die het evangelie van het **Koninkrijk** Gods ... predikte,	.3
	14:22	dat wij door vele verdrukkingen het **Koninkrijk** Gods moeten binnengaan.	.2
	19:8	om hen door besprekingen te overtuigen aangaande het **Koninkrijk** Gods.	.3
	20:25	onder wie ik rondgereisd heb met de prediking van het **Koninkrijk**,	.2
	28:23	wie hij met nadruk het **Koninkrijk** Gods voorstelde,	.2
	28:31	predikende het **Koninkrijk** Gods, en onderricht gevende	.2
Rom.	14:17	Want het **Koninkrijk** Gods bestaat niet in eten en drinken,	.1
1Cor.	4:20	Want het **Koninkrijk** Gods bestaat niet in woorden, maar in kracht.	.1
	6:9	dat onrechtvaardigen het **Koninkrijk** Gods niet beërven zullen?	.2
	6:10	lasteraars of oplichters, zullen het **Koninkrijk** Gods niet beërven.	.2
	15:24	wanneer Hij het **koningschap** aan God de Vader overdraagt,	.2
	15:50	vlees en bloed kunnen het **Koninkrijk** Gods niet beërven	.2
Gal.	5:21	dat wie dergelijke dingen bedrijven, het **Koninkrijk** Gods niet zullen beërven.	.2
Ef.	5:5	dat in geen geval een hoereerder ... erfdeel heeft in het **Koninkrijk**	.4
Col.	1:13	Hij heeft ons ... overgebracht in het **Koninkrijk** van de Zoon zijner liefde,	.2
	4:11	die mijn medewerkers zijn voor het **Koninkrijk** Gods,	.2
1Thess.	2:12	die u roept tot zijn eigen **Koninkrijk** en heerlijkheid.	.2
2Thess.	1:5	dat gij het **Koninkrijk** Gods waardig geacht zijt,	.3
2Tim.	4:1	met beroep zowel op zijn verschijning als op zijn **koningschap**:	.2
	4:18	De Here zal mij beveiligen ... en behouden in zijn hemels **Koninkrijk** brengen.	.2
Hebr.	1:8	en de scepter der rechtmatigheid is de scepter van zijn **koningschap**.	.3
	11:33	die door het geloof **koninkrijken** onderworpen ... hebben,	.6
	12:28	Laten wij derhalve, omdat wij een ... **koninkrijk** ontvangen, dankbaar zijn	.2
Jac.	2:5	om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van het **Koninkrijk**,	.3
2Petr.	1:11	zo zal u rijkelijk worden verleend de toegang tot het eeuwige **Koninkrijk**	.2
Openb.	1:6	– en Hij heeft ons tot een **koninkrijk**, tot priesters ... gemaakt –	.2''
	1:9	uw broeder en deelgenoot in de verdrukking en in het **Koninkrijk**	.4

5:10	Gij hebt hen voor onze God gemaakt tot een **koninkrijk** en tot priesters,	.2''
11:15	SV De **koninkrijken** der wereld zijn geworden van onze Heere	.5°°
	Het **koningschap** over de wereld is gekomen aan onze Here	.1''
12:10	Nu is verschenen het heil en de kracht en het **koningschap** van onze God	.1
16:10	en zijn **rijk** werd verduisterd, en zij kauwden op hun tong van pijn,	.1
17:12	tien koningen, die nog geen **koningschap** hebben ontvangen,	.2
17:17	God heeft in hun hart gegeven ... hun **koningschap** aan het beest te geven,	.2
17:18	de vrouw ... is de grote stad, die het **koningschap** heeft over de koningen	.2

841 βασίλειος basileios

Het bijvoeglijk naamwoord *basileios* betekent 'bij een koning horend, koninklijk'.

Het onzijdige meervoud *ta basileia* wordt gebruikt ter aanduiding van 'de koninklijke gebouwen, het koninklijk paleis' (Luc.7:25).

.1	βασίλειον	basileion	koninklijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	βασιλείοις	basileiois	koninklijk (3 mv m/o)
.[3]	βασιλείων	basileiōn	koninklijk (2 mv m/v/o)

Matt.	11:8	Zie, die weelderige kleding dragen, zijn aan de hoven der koningen.	.[3]''
Luc.	7:25	Zie, die schitterend gekleed gaan en overdadig leven, zijn in de **paleizen**.	.2
1Petr.	2:9	Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een **koninklijk** priesterschap,	.1

842 βασιλεύς basileus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *basileus* betekent 'koning'.

Het woord *basileus* wordt niet alleen gebruikt voor koningen, maar ook voor de Romeinse keizer (bv. 2 Petr.2:13,17), en de tetrarch Herodes (Matt.14:9; vgl. vs.1). Boven de 'koningen der aarde' (Matt.17:25) is Christus als 'Koning der koningen' (Openb.17:14; 19:16) verheven, evenals God de Vader, die 'Grote Koning' (Matt.5:35), 'Koning der eeuwigheden' (1 Tim.1:17) of 'Koning der volkeren' (Openb.15:3) wordt genoemd.

.1	βασιλεύς	basileus	koning (1)
.2	βασιλεῦ	basileu	koning (5)
.3	βασιλέα	basilea	koning (4)
.4	βασιλέως	basileōs	koning (2)
.5	βασιλεῖ	basilei	koning (3)
.6	βασιλεῖς	basileis	koningen (1/4)
.7	βασιλεῖς	basileis	zie 6
.8	βασιλέων	basileōn	koningen (2)
.9	βασιλεῦσιν	basileusin	koningen (3)

Matt.	1:6	Isaï verwekte David, de **koning**.	.3
		SV en David, de koning, gewon Sálomon	.1°
	2:1	Toen nu Jezus geboren was te Betlehem ..., in de dagen van **koning** Herodes,	.4

Matt.	2:2	Waar is de **Koning** der Joden, die geboren is?	.1
	2:3	Toen **koning** Herodes hiervan hoorde, ontstelde hij	.1°▾
	2:9	Zij hoorden de **koning** aan en reisden weg;	.4
	5:35	bij Jeruzalem niet, omdat het de stad van de grote **Koning** is;	.4
	10:18	gij zult ook geleid worden voor stadhouders en **koningen** om Mijnentwil,	.7
	11:8	Zie, die weelderige kleding dragen, zijn aan de hoven der **koningen**.	.8°°
	14:9	de **koning** werd bedroefd, maar om zijn eden ... beval hij het haar te geven,	.1
	17:25	Wat dunkt u, Simon? Van wie heffen aardse **koningen** rechten of belasting?	.5
	18:23	Daarom is het Koninkrijk der hemelen te vergelijken met een **koning**,	.5
	21:5	Zie, uw **Koning** komt tot u, zachtmoedig en rijdend op een ezel,	.1
	22:2	Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een **koning**,	.5
	22:7	En de **koning** werd toornig, en hij zond zijn legers uit	.1
	22:11	Toen de **koning** binnentrad om hen, die aanlagen, te overzien,	.1
	22:13	Toen zeide de **koning** tot de bedienden: Bindt hem aan handen en voeten	.1°▾
	25:34	Dan zal de **Koning** tot hen, die aan zijn rechterhand zijn, zeggen:	.1
	25:40	En de **Koning** zal hun antwoorden en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u,	.1
	27:11	de stadhouder ondervroeg Hem en zeide: Zijt Gij de **Koning** der Joden?	.1
	27:29	Wees gegroet, gij **Koning** der Joden!	.1/.2
	27:37	Dit is Jezus, de **Koning** der Joden.	.1
	27:42	Hij is Israëls **Koning**; laat Hij nu van het kruis afkomen	.1
Marc.	6:14	En **koning** Herodes hoorde van Hem, want zijn naam was bekend geworden;	.1
	6:22	En de **koning** zeide tot het meisje: Vraag van mij, wat gij maar wilt	.1°▾
	6:25	En terstond ging zij haastig naar binnen tot de **koning**	.3
	6:26	ofschoon de **koning** zeer bedroefd werd, wilde hij het haar ... niet weigeren.	.1
	6:27	zond de **koning** een scherprechter met de opdracht het hoofd te brengen.	.1
	13:9	en voor stadhouders en **koningen** zult gij gesteld worden om Mijnentwil,	.8
	15:2	En Pilatus ondervroeg Hem: Zijt Gij de **Koning** der Joden?	.1
	15:9	Pilatus ... zeide tot hen: Wilt gij, dat ik u de **Koning** der Joden loslaat?	.3
	15:12	Wat moet ik dan doen met Hem, die gij de **Koning** der Joden noemt?	.3
	15:18	En zij begonnen Hem te begroeten: Wees gegroet, Gij **Koning** der Joden!	.2/.1
	15:26	het opschrift, dat de beschuldiging ... vermeldde, luidde: De **Koning** der Joden.	.1
	15:32	Laat de Christus, de **Koning** van Israël, nu afkomen van het kruis,	.1
Luc.	1:5	Er was in de dagen van Herodes, de **koning** van Judea, een priester,	.4
	10:24	Ik zeg u: Vele profeten en **koningen** hebben willen zien, wat gij ziet,	.6
	14:31	Of, welke **koning**, die	.1
		tegen een andere **koning** wil optrekken om met hem tot een treffen te komen,	.5
	19:38	zij zeiden: Gezegend Hij, die komt, de **Koning**, in de naam des Heren;	.1
	21:12	door u over te leveren ... en u voor **koningen** ... te leiden	.7
	22:25	Hij zeide tot hen: De **koningen** der volken voeren heerschappij over hen	.6
	23:2	doordat Hij ... van Zichzelf zegt, dat Hij de Christus, de **Koning** is.	.3
	23:3	Pilatus vroeg Hem en zeide: Zijt Gij de **Koning** der Joden?	.1
	23:37	Indien Gij de **Koning** der Joden zijt, red dan Uzelf!	.1
	23:38	Er was ook een opschrift boven Hem: Dit is de **Koning** der Joden.	.1
Joh.	1:50	Rabbi, Gij zijt de Zoon van God, Gij zijt de **Koning** van Israël!	.1
	6:15	dat zij zouden komen en Hem met geweld meevoeren om Hem **koning** te maken,	.3
	12:13	gezegend Hij, die komt in de naam des Heren! en: De **koning** van Israël!	.1
	12:15	Wees niet bevreesd, dochter Sions, zie, uw **Koning** komt,	.1

	18:33	Pilatus dan ... riep Jezus en zeide tot Hem: Zijt Gij de **Koning** der Joden?	.1
	18:37	Pilatus dan zeide tot Hem: Zijt Gij dus toch een **koning**?	.1
		Jezus antwoordde: Gij zegt, dat Ik **koning** ben.	.1
	18:39	wilt gij dan, dat ik u de **Koning** der Joden loslaat?	.3
	19:3	en zij traden op Hem toe en zeiden: Gegroet, **Koning** der Joden!	.1
	19:12	een ieder, die zich **koning** maakt, verzet zich tegen de keizer.	.3
	19:14	en hij zeide tot de Joden: Zie, uw **koning**!	.1
	19:15	Pilatus zeide tot hen: Moet ik uw **koning** kruisigen?	.3
		De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen **koning**, alleen de keizer!	.3
	19:19	er was geschreven: Jezus, de Nazoreeër, de **Koning** der Joden.	.1
	19:21	De overpriesters ... zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De **Koning** der Joden,	.1
		maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de **Koning** der Joden.	.1
Hand.	4:26	De **koningen** der aarde hebben zich opgesteld	.6
	7:10	Farao, de **koning** van Egypte, die hem aanstelde tot hoofd over Egypte	.4
	7:18	totdat er over Egypte een andere **koning** aan het bewind kwam,	.1
	9:15	om mijn naam te brengen voor heidenen en **koningen**	.8
	12:1	En omstreeks die tijd sloeg **koning** Herodes de hand aan sommigen	.1
	12:20	daar hun land voor zijn voeding van dat des **konings** afhankelijk was.	.4
	13:21	En van toen af vroegen zij om een **koning** en God gaf hun Saul,	.3
	13:22	en nadat Hij deze verworpen had, verwekte Hij hun David als **koning**,	.3
	17:7	door te beweren, dat er een andere **koning**, Jezus, is.	.3
	25:13	kwamen **koning** Agrippa en Bernice te Caesarea om Festus te begroeten.	.1
	25:14	legde Festus aan de **koning** de zaak van Paulus voor,	.5
	25:24	**Koning** Agrippa en gij allen, die met ons hier aanwezig zijt,	.2
	25:26	heb ik hem vóór u laten komen, en voornamelijk vóór ú, **koning** Agrippa,	.2
	26:2	Ik heb mijzelf gelukkig geacht, **koning** Agrippa,	.2
	26:7	Om deze hoop, o **koning**, word ik door Joden aangeklaagd.	.2°▾
	26:13	zag ik, o **koning**, midden op de dag onderweg een licht,	.2
	26:19	Daarom, **koning** Agrippa, ben ik dat ... gezicht niet ongehoorzaam geweest,	.2
	26:26	Want de **koning** weet van deze dingen en tot hem spreek ik vrijmoedig,	.1
	26:27	**Koning** Agrippa, gelooft gij de profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft!	.2
	26:30	En de **koning** stond op en de stadhouder en Bernice	.1
2Cor.	11:32	Te Damascus liet de stadhouder van **koning** Aretas de stad ... bewaken,	.4
1Tim.	1:17	De **Koning** der eeuwen, ..., zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	.5
	2:2	voor **koningen** en alle hooggeplaatsten,	.8
	6:15	de **Koning** der koningen en de Here der Heren,	.1
Hebr.	7:1	deze Melchisedek, **koning** van Salem, priester van de allerhoogste God,	.1
		die Abraham ... na het verslaan van de **koningen** tegemoet kwam	.8
	7:2	**koning** der gerechtigheid,	.1
		vervolgens ook: **koning** van Salem,	.1
		dat is: **koning** des vredes;	.1
	11:23	en zij hebben het bevel des **konings** niet gevreesd.	.4
	11:27	heeft hij Egypte verlaten, zonder de toorn des **konings** te duchten.	.4
1Petr.	2:13	Onderwerpt u ..., om des Heren wil: hetzij aan de **keizer**, als opperheer,	.5
	2:17	Eert allen, hebt de broederschap lief, vreest God, eert de **keizer**.	.3
Openb.	1:5	de eerstgeborene der doden en de overste van de **koningen** der aarde.	.8
	1:6	SV En Die ons gemaakt heeft tot **koningen** en priesters voor God	.7°°

Openb.	5:10	SV En Gij hebt ons voor onze God gemaakt tot **koningen** en priesters;	.7°°
	6:15	de **koningen** ... verborgen zich in de holen en de rotsen der bergen;	.6
	9:11	Zij hadden over zich als **koning** de engel des afgronds;	.3°▾
	10:11	Gij moet wederom profeteren over vele natiën ... en talen en **koningen**.	.9
	15:3	rechtvaardig en waarachtig zijn uw wegen, Gij, **Koning** der volkeren!	.1
	16:12	en zijn water droogde op, zodat de weg bereid werd voor de **koningen**,	.8
	16:14	die tekenen doen, welke uitgaan naar de **koningen** der gehele wereld,	.7
	17:2	met wie de **koningen** der aarde gehoereerd hebben,	.6
	17:10	Ook zijn het zeven **koningen**: vijf ervan zijn gevallen, een is er nog	.6
	17:12	tien **koningen**, die nog geen koningschap hebben ontvangen,	.6
		maar één uur ontvangen zij macht als **koningen**, met het beest.	.6
	17:14	– want Hij is de Here der heren en de **Koning**	.1
		der **koningen** –	.8
	17:18	de vrouw ... is de grote stad, die het koningschap heeft over de **koningen**	.8
	18:3	omdat ... de **koningen** der aarde met haar gehoereerd hebben	.6
	18:9	En de **koningen** der aarde ... zullen over haar wenen en weeklagen.	.6
	19:16	En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dij geschreven de naam: **Koning**	.1
		der **koningen** en Here der heren.	.8
	19:18	om te eten het vlees van **koningen** en het vlees van oversten over duizend	.8
	19:19	ik zag het beest en de **koningen** der aarde en hun legerscharen verzameld	.7
	21:24	en de **koningen** der aarde brengen hun heerlijkheid in haar;	.6

843 βασιλεύω basileuō

Het werkwoord *basileuō* betekent 'koning zijn, als koning heersen'.

Met een tweede naamval kan vermeld worden over wie of wat men als koning heerst, bv. over Judea (Matt.2:22). In overdrachtelijke zin wordt gezegd dat de Corinthiërs 'koning zijn' (1Cor.4:8), en zelfs begrippen als de dood (Rom.5:14) of de zonde en de genade (Rom.5:21).

.1	βασιλεύει	basileuei	hij is koning
.2	βασιλευέτω	basileuetō	hij moet koning zijn!
.3	βασιλεύειν	basileuein	koning zijn
.4	βασιλευόντων	basileuontōn	koning zijnde (2 mv m/o)
.5	βασιλεύσει	basileusei	hij zal koning zijn
.6	βασιλεύσομεν	basileusomen	wij zullen koning zijn
.7	βασιλεύσουσιν	basileusousin	zij zullen koning zijn – zullende koning zijn (3 mv m/o)
.8	ἐβασίλευσας	ebasileusas	jij bent koning geweest (aor)
.9	ἐβασίλευσεν	ebasileusen	hij is koning geweest (aor)
.10	ἐβασιλεύσατε	ebasileusate	jullie zijn koning geweest (aor)
.11	ἐβασίλευσαν	ebasileusan	zij zijn koning geweest (aor)
.12	βασιλεύσῃ	basileusēi	(dat) hij koning is (aor)
.13	βασιλεῦσαι	basileusai	koning zijn (aor)

Matt.	2:22	dat Archelaüs **koning over** Judea **was** in de plaats van zijn vader Herodes,	.1
Luc.	1:33	en **Hij zal als koning** over het huis van Jakob **heersen** tot in eeuwigheid,	.5

	19:14	Wij willen niet, **dat** deze **koning** over ons **wordt**.	.13
	19:27	die vijanden van mij, die niet wilden, **dat** ik over hen **koning werd**,	.13
Rom.	5:14	Toch **heeft** de dood **als koning geheerst** van Adam tot Mozes,	.9
	5:17	indien door de overtreding ... de dood **als koning is gaan heersen** ...,	.9
		... **zullen zij** ... **als koningen heersen**	.7
	5:21	opdat, gelijk de zonde **als koning heerste** in de dood,	.9
		zo ook de genade **zou heersen** door rechtvaardigheid ten eeuwigen leven	.12
	6:12	**Laat** dan de zonde niet langer **als koning heersen** in uw sterfelijk lichaam,	.2
1Cor.	4:8	reeds zijt gij rijk geworden, zonder ons **hebt gij u koning gemaakt**.	.10
		Ja, was het maar zo, dat **gij koning geworden waart**;	.10
	15:25	Want Hij moet **als koning heersen**,	.3
1Tim.	6:15	de Koning der **koningen** en de Here der Heren,	.4
Openb.	5:10	SV en **wij zullen als koningen heersen** op de aarde.	.6°°
		en **zij zullen als koningen heersen** op de aarde.	.7''
	11:15	en **Hij zal als koning heersen** tot in alle eeuwigheden.	.5
	11:17	dat **Gij** uw grote macht hebt opgenomen en **het koningschap hebt aanvaard**;	.8
	19:6	Want de Here, onze God, de Almachtige, **heeft het koningschap aanvaard**.	.9
	20:4	en **zij** werden weder levend en **heersten als koningen** met Christus,	.11
	20:6	en **zij zullen** met Hem **als koningen heersen**, [die] duizend jaren.	.7
	22:5	en **zij zullen als koningen heersen** tot in alle eeuwigheden.	.7

844 βασιλικός basilikos

Het bijvoeglijk naamwoord *basilikos* betekent 'bij de koning horend, van de koning, koninklijk'.

Meestal wordt met *basilikos* een verbinding gelegd met een bepaalde, bekend veronderstelde koning (dit in tegenstelling tot *842 basileios* 'koninklijk', dat de identiteit van de koning meer in het midden laat). De 'koninklijke' man die in Joh.4:46 en 49 wordt genoemd, zal wel eerder door een functie als hoveling dan door bloedverwantschap aan de koning verbonden zijn. De 'koninklijke' wet in Jac.2:8 veronderstelt God als koning, tenzij men 'koninklijk' meer algemeen opvat in de zin van 'van overtreffende betekenis'.

.1	βασιλικός	basilikos	koninklijk (1 ev m)
.2	βασιλικόν	basilikon	koninklijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	βασιλικήν	basilikēn	koninklijk (4 ev v)
.4	βασιλικῆς	basilikēs	koninklijk (2 ev v)

Joh.	4:46	En er was te Kafarnaüm een **hoveling**, wiens zoon ziek was.	.1
	4:49	De **hoveling** zeide tot Hem: Heer, kom af, eer mijn kind sterft.	.1
Hand.	12:20	daar hun land voor zijn voeding van dat **des konings** afhankelijk was.	.4
	12:21	hield Herodes, in een **koninklijk** kleed op de troon gezeten, een rede	.3
Jac.	2:8	Indien gij echter de **koninklijke** wet vervult ..., dan doet gij wèl.	.2

845 βασίλισσα basilissa

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *basilissa* betekent 'koningin'.

.1	βασίλισσα	basilissa	koningin (1)
.2	βασιλίσσης	basilissēs	koningin (2)

Matt. 12:42	De **koningin** van het Zuiden zal in het oordeel optreden	.1
Luc. 11:31	De **koningin** van het Zuiden zal in het oordeel optreden	.1
Hand. 8:27	een kamerling, een rijksgrote van Kandake, de **koningin** der Ethiopiërs,	.2
Openb. 18:7	Ik troon als **koningin**, ik ben geen weduwe en geen rouw zal ik zien.	.1

846 βάσις basis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *basis* betekent '(het) stappen, voetstap, voet'.

Het gebruikelijke woord voor 'voet' is *3688 pous*. Het woord *basis* is van oorsprong niet concreet: '(het) stappen'; als het in de concrete betekenis 'voet' wordt gebruikt (bv. Hand.3:7), zal men hierbij misschien eerder denken aan het staan of neerzetten van de voet op de grond dan bij *pous* het geval is.

.1	βάσεις	baseis	voeten (1/4)

Hand. 3:7 En hij ... richtte hem op, en terstond werden zijn **voeten** en enkels stevig,

847 βασκαίνω baskainō

Het werkwoord *baskaiō* betekent (1) 'betoveren' en (2) 'afgunstig (be)handelen'.

.1	ἐβάσκανεν	ebaskanen	hij heeft betoverd (aor)

Gal. 3:1 O, onverstandige Galaten, wie **heeft** u **betoverd**,

848 βαστάζω bastazō

Het werkwoord *bastazō* betekent (1) '(met zich mee)dragen, verdragen' en (2) 'wegdragen, wegnemen'.

In letterlijke zin wordt gesproken van bijvoorbeeld een kruik (Marc.14:13), een kruishout (Joh.19:17), een mens (Hand.3:2) '(met zich mee)dragen', in overdrachtelijke zin van bijvoorbeeld een oordeel (Gal.5:10), een naam (Hand.9:15) of littekens (Gal.6:17) 'dragen', of de kwade mensen 'verdragen' (Openb.2:2).

Soms gaat het niet zozeer om het 'dragen' als wel om het 'wegnemen', bv. een lijk 'wegnemen' (Joh.20:15), geld 'stelen' (Joh.12:6), of sandalen 'uittrekken' (Matt.3:11).

.1	βαστάζω	bastazō	ik draag – (dat) ik draag
.2	βαστάζεις	bastazeis	jij draagt
.3	βαστάζει	bastazei	hij draagt
.4	βαστάζετε	bastazete	jullie dragen – draagt!
.5	βαστάζειν	bastazein	dragen

.6	βαστάζων	bastazōn	dragend (1 ev m)
.7	βαστάζοντος	bastazontos	dragend (2 ev m/o)
.8	βαστάζοντες	bastazontes	dragend (1 mv m)
.9	ἐβάσταζεν	ebastazen	hij droeg
.10	βαστάσει	bastasei	hij zal dragen
.11	ἐβάστασας	ebastasas	jij hebt gedragen (aor)
.12	ἐβάστασεν	ebastasen	hij heeft gedragen (aor)
.13	ἐβάστασαν	ebastasan	zij hebben gedragen (aor)
.14	βαστάσαι	bastasai	moge hij dragen (aor) – dragen (aor)
.15	βαστάσασιν	bastasasin	dragend (3 mv m/o; aor)
.16	βαστάσασα	bastasasa	dragend (1 ev v; aor)
.17	βαστάζεσθαι	bastazesthai	gedragen worden (med)
.18	ἐβαστάζετο	ebastazeto	hij werd gedragen (med)

Matt.	3:11	ik ben niet waardig Hem zijn schoenen **na te dragen**;	.14
	8:17	en onze ziekten **heeft Hij gedragen**.	.12
	20:12	gij hebt hen met ons gelijkgesteld, **die** een zware dag ... **hebben doorstaan**.	.15
Marc.	14:13	en er zal u een man tegenkomen, **die** een kruik water **draagt**;	.6
Luc.	7:14	En naderbij gekomen raakte Hij de baar aan – de **dragers** stonden stil –	.8
	10:4	**Draagt** geen beurs of reiszak of sandalen, en groet niemand onderweg.	.4
	11:27	Zalig de schoot, **die** U **heeft gedragen**, en de borsten, die Gij hebt gezogen.	.16
	14:27	Wie niet zijn kruis **draagt** en achter Mij komt, kan mijn discipel niet zijn.	.3
	22:10	zal u een man tegenkomen, **die** een kruik water **draagt**.	.6
Joh.	10:31	De Joden **droegen** weder stenen **aan** om Hem te stenigen.	.13
	12:6	omdat hij een dief was en als beheerder der kas de inkomsten **wegnam**.	.9
	16:12	Nog veel heb Ik u te zeggen, maar gij kunt het thans niet **dragen**;	.5
	19:17	en Hij, zelf zijn kruis **dragende**, ging naar de zogenaamde Schedelplaats,	.6
	20:15	als **gij** Hem **weggedragen hebt**, zeg mij dan, waar gij Hem hebt neergelegd	.11
Hand.	3:2	een man, die verlamd was ..., zodat **hij gedragen moest worden**,	.18
	9:15	deze is Mij een uitverkoren werktuig om mijn naam te **brengen** voor heidenen	.14
	15:10	dat noch onze vaderen, noch wij hebben kunnen **dragen**?	.14
	21:35	geschiedde het, **dat** hij door de soldaten **moest gedragen worden**	.17
Rom.	11:18	Indien gij u ertegen beroemt – niet **gíj draagt** de wortel, maar de wortel ú.	.2
	15:1	Wij, die sterk zijn, moeten de gevoeligheden der zwakken **verdragen**	.5
Gal.	5:10	Maar wie u in verwarring brengt, **zal** zijn straf **hebben te dragen**,	.10
	6:2	**Verdraagt** elkanders moeilijkheden; zo zult gij de wet van Christus vervullen.	.4
	6:5	Want ieder **zal** zijn eigen last **dragen**.	.10
	6:17	want **ik draag** de littekenen van Jezus in mijn lichaam.	.1
Openb.	2:2	en dat gij de kwaden niet kunt **verdragen** en hen op de proef gesteld hebt,	.14
	2:3	en **gij** hebt volharding en **hebt verdragen** om mijns naams wil	.11°'
	17:7	het beest met de zeven koppen en tien horens, **dat** haar **draagt**.	.7

849 βάτος batos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *batos* betekent 'doornstruik, braamstruik'.

.1	βάτου	batou	braamstruik (2)
.2	βάτῳ	batōi	braamstruik (3)

Marc. 12:26	hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, bij de **braamstruik**,	.1
Luc. 6:44	en van een **braamstruik** oogst men geen druif.	.1
20:37	dat de doden opgewekt worden, heeft ook Mozes bij de **braamstruik** aangeduid,	.1
Hand. 7:30	verscheen hem ... een engel in de vlam van een brandende **braamstruik**.	.1
7:35	met de macht van de engel, die hem verschenen was in de **braamstruik**.	.2

850 βάτος batos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *batos* betekent 'bat'.

Het Griekse *batos* komt van het Hebreeuwse woord *bat* (bv. Ezech.45:11), dat een aanduiding is voor een inhoudsmaat ter grootte van ongeveer 40 liter. Het wordt gewoonlijk vertaald met 'vat'.

.1	βάτους	batous	vaten (4)

Luc. 16:6 Hij zeide: Honderd **vaten** olie.

851 βάτραχος batrachos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *batrachos* betekent 'kikvors, kikker'.

.1	βατράχοις	batrachois	kikvorsen (3)
.[2]	βάτραχοι	batrachoi	kikvorsen (1)

Openb. 16:13	SV ik zag ... drie onreine geessten gaan, de **kikvorsen** gelijk;	.1°°
	En ik zag ... drie onreine geesten komen, als **kikvorsen**;	.[2]''

852 βαττολογέω battologeō

Het werkwoord *battologeō* – ook wel gespeld als *battalogeō* – betekent 'in het spreken niet ter zake zijn, zwammen, een omhaal van woorden gebruiken'.

.1	βαττολογήσητε	battalogēsēte	(dat) jullie zwammen (aor)

Matt. 6:7 En **gebruikt** bij uw bidden geen **omhaal van woorden**, zoals de heidenen;

853 βδέλυγμα bdelugma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *bdelugma* betekent 'gruwel, iets waarvan men gruwt'.

.1	βδέλυγμα	bdelugma	gruwel (1/4)
.2	βδελυγμάτων	bdelugmatōn	gruwelen (2)

Matt.	24:15	Wanneer gij dan de **gruwel** der verwoesting ... ziet staan	.1
Marc.	13:14	Wanneer gij dan de **gruwel** der verwoesting ziet staan, waar hij niet behoort	.1
Luc.	16:15	Want wat hoog is bij mensen, is een **gruwel** voor God.	.1
Openb.	17:4	en zij had in haar hand een gouden beker, vol **gruwelen**,	.2
	17:5	het grote Babylon, moeder van de hoeren en van de **gruwelen** der aarde.	.2
	21:27	in haar zal niets onreins binnenkomen, en niemand, die **gruwel** ... doet,	.1

854 βδελυκτός bdeluktos

Het bijvoeglijk naamwoord *bdeluktos* betekent 'gruwelijk, afschuwelijk, waarvan men een afkeer heeft of dient te hebben'.

.1	βδελυκτοί	bdeluktoi	gruwelijk (1 mv m)

Tit.	1:16	daar zij **verfoeilijk** en ongehoorzaam zijn en niet deugen

855 βδελύσσω bdelussō

Het werkwoord *bdelussō* betekent 'gruwelijk maken, verafschuwd doen worden' en in mediale en passieve vormen 'gruwelijk worden, verafschuwd worden'; de mediale vormen kunnen ook nog betekenen: 'gruwen van, verafschuwen'.

In het NT komen alleen mediale vormen voor. De betekenis 'verafschuwd worden' treffen we aan in Openb.21:8, de betekenis 'verafschuwen' in Rom.2:22.

.1	βδελυσσόμενος	bdelussomenos	verafschuwend (1 ev m; med)
.2	ἐβδελυγμένοις	ebdelugmenois	verafschuwd (3 mv m/o; med)

Rom.	2:22	**Die gruwt van** de afgoden, pleegt gij tempelroof?	.1
Openb.	21:8	de lafhartigen, de ongelovigen, de **verfoeilijken**, de moordenaars,	.2

856 βέβαιος bebaios

Het bijvoeglijk naamwoord *bebaios* betekent 'stevig, vast'.

In het NT treffen we, behalve misschien in Hebr.6:19 (een 'vast' anker) steeds een overdrachtelijke betekenis aan, bv.: een 'betrouwbaar' woord (2Petr.1:19), beloften 'waar men van op aan kan' (Rom.4:16) of een testament dat 'van kracht' is (Hebr.9:17).

.1	βέβαιος	bebaios	stevig (1 ev m)
.2	βεβαία	bebaia	stevig (1 ev v)
.3	βεβαίαν	bebaian	stevig (4 ev v)
.4	βεβαιότερον	bebaioteron	steviger (4 ev m – 1/4 ev o)

Rom.	4:16	opdat ... dus de belofte zou gelden voor al het nageslacht, letterlijk: opdat dus de belofte **vast** zou zijn voor al het nageslacht;	.3
2Cor.	1:6	(7) En onze hoop voor u is **wèl gegrond**,	.2
Hebr.	2:2	indien het woord ... **van kracht** is gebleken,	.1
	3:6	indien wij ... de hoop ... [tot het einde **onverwrikt**] vasthouden.	.3°
	3:14	mits wij het begin van onze verzekerdheid ... **onverwrikt** vasthouden.	.3
	6:19	Haar hebben wij als een anker der ziel, dat veilig en **vast** is,	.3
	9:17	een testament toch wordt alleen **van kracht**, indien er iemand gestorven is,	.2
2Petr.	1:10	Beijvert u daarom ..., broeders, om uw roeping en verkiezing te bevestigen; letterlijk: ..., om uw roeping en verkiezing **vast** te maken;	.3
	1:19	En wij achten het profetische woord (daarom) des te **vaster**,	.4

858 βεβαιόω bebaioō

Het werkwoord *bebaioō* betekent 'stevig maken, bevestigen, bekrachtigen'.

Gewoonlijk wordt *bebaioō* in overdrachtelijke zin gebruikt: het gaat meestal niet om het letterlijk 'stevig maken' van voorwerpen of constructies, maar om bijvoorbeeld het 'bevestigen' van beloften (Rom.15:8) en prediking (Marc.16:20) of het 'versterken' van het hart (Hebr.13:9) en van gelovigen (1Cor.1:8; 2Cor.1:21).

.1	βεβαιῶν	bebaiōn	bevestigend (1 ev m)
.2	βεβαιοῦντος	bebaiountos	bevestigend (2 ev m/o)
.3	βεβαιώσει	bebaiōsei	hij zal bevestigen
.4	βεβαιῶσαι	bebaiōsai	bevestigen (aor)
.5	βεβαιοῦσθαι	bebaiousthai	bevestigd worden (med)
.6	βεβαιούμενοι	bebaioumenoi	bevestigd wordend (1 mv m; med)
.7	ἐβεβαιώθη	ebebaiōthē	hij is bevestigd (aor pass)

Marc.	16:20	**terwijl** de Here medewerkte en het woord **bevestigde** door de tekenen,	.2°
Rom.	15:8	om de beloften, aan de vaderen gedaan, te **bevestigen**,	.4
1Cor.	1:6	gelijk het getuigenis aangaande Christus onder u **bevestigd is**,	.7
	1:8	**Hij zal** u ook **bevestigen** ten einde toe, zodat gij onberispelijk zult zijn	.3
2Cor.	1:21	Hij nu, **die** ons met u **bevestigt** in de Gezalfde en ons heeft gezalfd, is God,	.1
Col.	2:7	en dan opgebouwd wordend in Hem, **bevestigd wordend** in het geloof,	.6
Hebr.	2:3	dat ... door hen ... **op betrouwbare wijze** ons **is overgeleverd**,	.7
	13:9	want het is goed, **dat** het hart **zijn vastheid vindt** in genade	.5

859 βεβαίωσις bebaiōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bebaiōsis* betekent 'versteviging, bevestiging, bekrachtiging'.

Vergelijk voor de betekenis *857 bebaios* 'stevig, vast' en *858 bebaioō* 'stevig maken, bevestigen, bekrachtigen'.

.1	βεβαίωσιν	bebaiōsin	bevestiging (4)
.2	βεβαιώσει	bebaiōsei	bevestiging (3)

Fil.	1:7	zowel bij mijn gevangenschap als bij mijn ... **bevestiging** van het evangelie,	.2
Hebr.	6:16	en de eed dient hun tot **bekrachtiging**, als einde van alle tegenspraak.	.1

860 βέβηλος bebēlos

Het bijvoeglijk naamwoord *bebēlos* betekent 'niet heilig, niet gewijd, profaan, werelds'.

.1	βέβηλος	bebēlos	onheilig (1 ev m/v)
.2	βεβήλους	bebēlous	onheilig (4 mv m/v)
.3	βεβήλοις	bebēlois	onheilig (3 mv m/v/o)

1Tim.	1:9	voor onverlaten en **onheiligen**, voor vadermoorders en moedermoorders	.3
	4:7	wees afkerig van **onheilige** oudevrouwenpraat. Oefen u in de godsvrucht.	.2
	6:20	O Timoteüs, ..., houd u buiten het bereik van de **onheilige**, holle klanken	.2
2Tim.	2:16	Maar vermijd de **onheilige**, holle klanken;	.2
Hebr.	12:16	Laat niemand een hoereerder zijn, of **onverschillig** als Esau,	.1

861 βεβηλόω bebēloō

Het werkwoord *bebēloō* betekent 'verontheiligen, ontwijden, seculariseren'.

.1	βεβηλοῦσιν	bebēlousin	zij ontwijden – ontwijdend (3 mv m/o)
.2	βεβηλῶσαι	bebēlōsai	ontwijden (aor)

Matt.	12:5	dat ... de priesters in de tempel de sabbat **schenden** zonder schuldig te zijn?	.1
Hand.	24:6	die ook een poging heeft gewaagd **om** de tempel **te ontwijden**,	.2

[861II] βελόνη belonē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *belonē* betekent 'naald'.

In het NT komt *3928 rhaphis* 'naainaald' meer voor dan *belonē*, dat in het klassieke Grieks gebruikelijk is.

.[1]	βελόνης	belonēs	naald (2)

Luc.	18:25	Want het is gemakkelijker, dat een kameel gaat door het oog ener **naald**,	··

862 βέλος belos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *belos* betekent 'werptuig, projectiel, speer, pijl'.

Vergelijk *822 ballō* 'werpen'.

.1	βέλη	belē	projectielen (1/4)

Ef.	6:16	waarmede gij al de brandende **pijlen** van de boze zult kunnen doven;

863	**βελτίων**	**beltiōn**

Het bijvoeglijk naamwoord *beltiōn* betekent 'beter'.

Een regelmatig gevormde vergrotende trap bij 9 *agathos* 'goed' komt niet voor; *beltiōn* vult deze lege plaats.

.1	βέλτιον	beltion	beter (1/4 ev 0)

2Tim.	1:18	hoevele goede diensten hij te Efeze bewezen heeft, weet gij zelf **het best**.

864	**βῆμα**	**bēma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *bēma* betekent (1) 'stap, pas' en (2) 'podium, verhoging voor een rechter of een spreker'.

In de betekenis 'stap, pas' treffen we *bēma* als lengtemaat aan: toen God Abraham het land Kanaän beloofde, had Hij hem daarvan nog geen 'stap' gegeven (Hand.7:5).

Een 'verhoging' of 'podium' treffen we meermalen aan als plaats waar een rechter zitting houdt (bv. Matt.27:19), maar ook koning Herodes zit op een 'verhoging' vanwaaraf hij het volk toespreekt (Hand.12:21).

.1	βῆμα	bēma	podium (1/4)
.2	βήματος	bēmatos	podium (2)
.3	βήματι	bēmati	podium (3)

Matt.	27:19	Terwijl hij nu op de **rechterstoel** zat, zond zijn vrouw hem de boodschap:	.2
Joh.	19:13	Pilatus ... liet Jezus naar buiten brengen en zette zich op de **rechterstoel**,	.2
Hand.	7:5	en Hij gaf hem geen erfdeel daarin, zelfs niet één voet, letterlijk: ..., zelfs niet één voet**stap**,	.1
	12:21	En op een bepaalde dag hield Herodes, ... op de **troon** gezeten, een rede	.2
	18:12	keerden zich de Joden ... tegen Paulus en brachten hem voor de **rechterstoel**,	.1
	18:16	En hij joeg hen van zijn **rechterstoel** weg.	.2
	18:17	zij sloegen hem vóór de **rechterstoel**; maar Gallio trok er zich niets van aan.	.2
	25:6	zette zich ... op de **rechterstoel** en beval Paulus voor te brengen.	.2
	25:10	Ik sta voor de keizerlijke **rechtbank**, en dáár moet ik terechtstaan.	.2
	25:17	heb ik zonder uitstel de dag daarop mij op de **rechterstoel** gezet	.2
Rom.	14:10	Want wij zullen allen gesteld worden voor de **rechterstoel** Gods.	.3
2Cor.	5:10	Want wij moeten allen voor de **rechterstoel** van Christus openbaar worden,	.2

865	βήρυλλος	bērullos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *bērullos* betekent 'beril'.

Een 'beril' is een zeegroene edelsteen, die onder andere ook de fundamenten van het Nieuwe Jeruzalem zal versieren (Openb.21:20).

.1	βήρυλλος	bērullos	beril (1 ev)

Openb.21:20 het zevende topaas, het achtste **beril**, het negende chrysoliet,

866	βία	bia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bia* betekent 'geweld'.

Net als 'geweld' in het Nederlands, wordt *bia* zowel voor het 'geweld' van de natuurkrachten (het 'geweld' van de golven, Hand.27:41) als voor het 'geweld' van mensen (Hand.5:26) of een opdringende mensenmenigte (Hand.21:35) gebruikt.

.1	βίαν	bian	geweld (4 ev)
.2	βίας	bias	geweld (2 ev – 4 mv)

Hand.	5:26	niet met **geweld**, want zij waren bevreesd, dat het volk hen stenigen zou;	.2
	21:35	dat hij ... moest gedragen worden wegens het **opdringen** van de schare;	.1
	24:7	de overste Lysias ... heeft hem met groot **geweld** buiten ons bereik gebracht,	.2°
	27:41	maar het achterschip brak af door het **geweld** (der golven).	.2

867	βιάζω	biazō

Het werkwoord *biazō* betekent 'gewelddadig behandelen' en in mediale en passieve vormen 'gewelddadig behandeld worden', maar de mediale vormen kunnen ook betekenen 'gewelddadig (be)handelen'.

Doordat mediale vormen zowel 'gewelddadig behandeld worden' als 'gewelddadig (be)handelen' kunnen betekenen, zijn – formeel gezien – beide plaatsen waar *biazō* in het NT voorkomt, dubbelzinnig. In Luc. 16:16 kan het Grieks inhouden dat iedereen geweld gebruikt om het Koninkrijk van God binnen te gaan, maar ook dat iedereen met geweld naar binnen wordt gewerkt. En in Matt.11:12 kan het Grieks betekenen dat het Koninkrijk der hemelen zelf geweld gebruikt, maar ook dat anderen het geweld aandoen. Contextuele en andere argumenten helpen een keuze uit beide opvattingen te maken.

.1	βιάζεται	biazetai	hij wordt gewelddadig behandeld (med)

Matt.	11:12	tot nu toe **breekt** het Koninkrijk der hemelen **zich baan met geweld**
Luc.	16:16	sinds die tijd wordt het evangelie gepredikt ... en ieder **dringt zich** erin.

868	**βίαιος**	**biaios**

Het bijvoeglijk naamwoord *biaios* betekent 'gewelddadig, geweldig, heftig'.
Vergelijk *866 bia* 'geweld'.

.1 βιαίας biaias geweldig (2 ev v – 4 mv v)

Hand. 2:2 eensklaps kwam er uit de hemel een geluid als van een **geweldige** windvlaag

869	**βιαστής**	**biastēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *biastēs* betekent 'geweldenaar, gewelddadig persoon'.
Zie ook *867 biazō* 'gewelddadig behandelen' en *866 bia* 'geweld'.

.1 βιασταί biastai geweldenaars (1)

Matt. 11:12 breekt het Koninkrijk ... zich baan met geweld en **geweldenaars** grijpen ernaar.

870	**βιβλαρίδιον**	**biblaridion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *biblaridion* betekent 'boekje, boekrolletje, document'.
Het verkleinwoord *biblaridion* komt van *biblarion* 'boekje', dat zelf weer een verkleinwoord is van *871 biblion* of *872 biblos*.

.1 βιβλαρίδιον biblaridion boekje (1/4)

Openb. 10:2 hij had in zijn hand een geopend **boekje** °°
10:8 SV Ga heen, neem het **boekske**, dat geopend en in de hand van de engel is, °°
10:9 ik ging heen tot de engel en zeide tot hem, dat hij mij het **boekje** zou geven. °°
10:10 En ik nam het **boekje** uit de hand van de engel en at het op, °°

[870II]	**βιβλιδάριον**	**biblidarion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *biblidarion* betekent 'boekje, boekrolletje, document'.
Het verkleinwoord *biblidarion* komt van *biblidion* 'boekje', dat zelf weer een verkleinwoord is van *871 biblion*.

.[1] βιβλιδάριον biblidarion boekje (1/4)

Openb. 10:8 Ga heen, neem het boek, dat geopend ligt in de hand van de engel, ˅˅
10:9 ik ... zeide tot hem, dat hij mij het **boekje** zou geven. ˅˅

871	βιβλίον	**biblion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *biblion* betekent 'boek(rol), document'.

Ofschoon *biblion* een verkleinwoord van *872 biblos* 'boek(rol)' is en als zodanig ook voor kleinere geschriften zoals een brief of een document gebruikt kan worden (bv. Marc.10:4), heeft het toch vaak de verkleinende betekenis min of meer verloren: voor kleine geschriften zijn er verkleinwoorden van *biblion* (zie *870 biblaridion* en *870II biblidarion*) en *biblion* zelf wordt ook voor grotere boekrollen gebruikt, bijvoorbeeld een Jesajarol (Luc.4:17; vgl. 3:4) of een boekrol met het complete evangelie naar Johannes (Joh.20:30). Uit het meervoud *ta biblia* 'de boeken' is uiteindelijk ons woord 'Bijbel' voortgekomen.

.1	βιβλίον	biblion	boek (1/4)
.2	βιβλίου	bibliou	boek (2)
.3	βιβλίῳ	bibliōi	boek (3)
.4	βιβλία	biblia	boeken (1/4)
.5	βιβλίοις	bibliois	boeken (3)

Matt.	19:7	Waarom heeft Mozes dan bevolen een scheid**brief** te geven	.1
Marc.	10:4	Zij zeiden: Mozes heeft toegestaan een scheid**brief** te schrijven	.1
Luc.	4:17	En Hem werd het **boek** van de profeet Jesaja ter hand gesteld	.1
		en toen Hij het **boek** geopend had, vond Hij de plaats, waar geschreven is:	.1
	4:20	Daarna sloot Hij het **boek**, gaf het aan de dienaar terug en ging zitten.	.1
Joh.	20:30	Jezus heeft ... tekenen ... gedaan, die niet beschreven zijn in dit **boek**,	.3
	21:25	dan zou ... de wereld zelf de **boeken** ... niet kunnen bevatten.	.4
Gal.	3:10	die zich niet houdt aan alles, wat geschreven is in het **boek** der wet,	.3
2Tim.	4:13	breng dan de mantel mede, die ik te Troas ... liet liggen, en ook de **boeken**,	.4
Hebr.	9:19	nam hij het bloed ... en besprengde het **boek** zelf en al het volk,	.1
	10:7	Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de **boek**rol staat van Mij geschreven –	.2
Openb.	1:11	Hetgeen gij ziet, schrijf dat in een **boek**	.1
	5:1	En ik zag in de rechterhand van Hem, die op de troon zat, een **boekrol**,	.1
	5:2	Wie is waardig de **boekrol** te openen en haar zegels te verbreken?	.1
	5:3	niemand ... kon de **boekrol** openen of haar inzien.	.1
	5:4	ik weende zeer, omdat niemand waardig was gebleken de **boekrol** te openen	.1
	5:5	de leeuw uit de stam Juda ... heeft overwonnen om de **boekrol** ... te openen.	.1
	5:7	En het kwam en heeft (de **rol**) aangenomen uit de rechterhand van Hem,	.1°
	5:8	toen het de **boekrol** nam, wierpen de vier dieren ... zich voor het Lam neder,	.1
	5:9	Gij zijt waardig de **boekrol** te nemen en haar zegels te openen;	.1
	6:14	En de hemel week terug als een **boekrol**, die wordt opgerold,	.1
	10:2	en hij had in zijn hand een geopend boekje	.1''
	10:8	Ga heen, neem het **boek**, dat geopend ligt in de hand van de engel,	.1''
	10:10	En ik nam het boekje uit de hand van de engel en at het op,	.1''
	13:8	ieder, wiens naam niet geschreven is in het **boek** des levens van het Lam,	.3''
	17:8	die op de aarde wonen, wier naam niet geschreven is in het **boek** des levens	.1/.2
	20:12	ik zag de doden, ..., staande voor de troon, en er werden **boeken** geopend.	.4
		En nog een ander **boek** werd geopend, het (boek) des levens;	.1
		... op grond van hetgeen in de **boeken** geschreven stond,	.5

Openb.	21:27	maar alleen zij, die geschreven zijn in het **boek** des levens van het Lam.	.3
	22:7	Zalig hij, die de woorden der profetie van dit **boek** bewaart!	.2
	22:9	Ik ben een mededienstknecht ... van hen, die de woorden van dit **boek** bewaren;	.2
	22:10	Verzegel de woorden van de profetie van dit **boek** niet,	.2
	22:18	Ik betuig aan een ieder, die de woorden der profetie van dit **boek** hoort:	.2
		God zal hem toevoegen de plagen, die in dit **boek** beschreven zijn;	.3
	22:19	en indien iemand afneemt van de woorden van het **boek** dezer profetie,	.2''
		... het geboomte ... en ... de ... stad, welke in dit **boek** beschreven zijn.	.3

872 βίβλος **biblos**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *biblos* betekent 'boek(rol)'.

Oorspronkelijk is *biblos* de naam van de papyrusplant, die vooral in Egypte groeide en verhandeld werd. Uit het materiaal van deze plant werd een soort 'papier' vervaardigd, dat gebruikt werd om boekrollen of – meer in latere tijden – boeken van te maken.

Ter onderscheiding van *871 biblion* kunnen we zeggen dat *biblos* 'boek(rol)' vrijwel uitsluitend voor grotere boekrollen wordt gebruikt, waarvan het formaat, en wellicht ook de inhoud, ertoe aanzet het verkleinwoord *biblion* te vermijden.

.1	βίβλος	biblos	boek (1)
.2	βίβλου	biblou	boek (2)
.3	βίβλῳ	biblōi	boek (3)
.4	βίβλους	biblous	boeken (4)

Matt.	1:1	Geslachts**register** van Jezus Christus, de zoon van David,	.1
Marc.	12:26	hebt gij niet gelezen in het **boek** van Mozes,	.3
Luc.	3:4	gelijk geschreven staat in het **boek** der woorden van de profeet Jesaja:	.3
	20:42	Want David zelf zegt in het **boek** der Psalmen:	.3
Hand.	1:20	Want er staat geschreven in het **boek** der Psalmen: Zijn plaats worde woest	.3
	7:42	gelijk geschreven staat in het **boek** der profeten:	.3
	19:19	En enigen ... brachten hun **boeken** bijeen en verbrandden ze	.4
Fil.	4:3	en mijn overige medearbeiders, wier namen staan in het **boek** des levens.	.3
Openb.	3:5	en Ik zal zijn naam geenszins uitwissen uit het **boek** des levens,	.2
	13:8	ieder, wiens naam niet geschreven is in het **boek** des levens van het Lam,	.3°°
	20:15	wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het **boek** des levens,	.3
	22:19	en indien iemand afneemt van de woorden van het **boek** dezer profetie,	.2°°
		... het geboomte ... en ... de ... stad, welke in dit **boek** beschreven zijn.	.2°°

873 βιβρώσκω **bibrōskō**

Het werkwoord *bibrōskō* betekent '(op)eten'.

Vergelijk *924 brōma* 'voedsel' en *926 brōsis* '(het) opeten'.

.1	βεβρωκόσιν	bebrōkosin	gegeten hebbend (3 mv m/o)

Joh.	6:13	de vijf gerstebroden, die overgeschoten waren, nadat men gegeten had. letterlijk: ..., die overgeschoten waren voor de **gegeten hebbenden**.

874 βίος bios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bios* betekent (1) '(materieel) leven' en (2) 'wat nodig is of gebruikt wordt voor het levensonderhoud, vermogen, bezit'.

Terwijl *2015 zōē* 'leven' meer een algemeen, immaterieel beginsel tegenover de dood aangeeft, doet *bios* meer denken aan het concrete leven in zijn materiële verschijningsvorm. Het feit dat *bios* zo aan de materie verbonden is, maakt het voorkomen van een concrete tweede betekenis 'vermogen, bezit' begrijpelijker. Vergelijk ook *875 bioō*.

.1	βίον	bion	leven (4)
.2	βίου	biou	leven (2)

Marc.	12:44	zij heeft ... erin geworpen, al wat zij had, haar ganse **levensonderhoud**.	.1
Luc.	8:14	gaandeweg worden zij door zorgen en rijkdom en lusten des **levens** verstikt	.2
	8:43	SV die heel haar **leeftocht** aan medicijnmeesters ten koste gelegd had;	.1°
	15:12	En hij verdeelde het **bezit** onder hen.	.1
	15:30	nu die zoon van u gekomen is, die uw **bezit** heeft opgemaakt	.1
	21:4	maar zij heeft van haar armoede haar ganse **levensonderhoud** erin geworpen.	.1
1Tim.	2:2	opdat wij een stil en rustig **leven** mogen leiden in alle godsvrucht	.1
2Tim.	2:4	wordt geen soldaat gemoeid in de zorg voor zijn **onderhoud**;	.2
1Petr.	4:3	SV dat wij de voorgaande tijd des **levens** de wil ... volbracht hebben,	.2°
1Joh.	2:16	Want al wat in de wereld is: ... een hovaardig **leven**, is niet uit de Vader,	.2
	3:17	Wie nu in de wereld een **bestaan** heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden,	.1

875 βιόω bioō

Het werkwoord *bioō* betekent 'leven'.

Tussen *bioō* en *1996 zaō* 'leven', dat in het NT veel vaker voorkomt dan *bioō*, bestaat een verschil als tussen 'een bepaald leven leiden' en 'in leven zijn'. (Vergelijk de opmerking bij *874 bios*.)

.1	βιῶσαι	biōsai	leven (aor)

1Petr.	4:2	**om** ... naar de wil van God de tijd die nog rest in het vlees, **te leven**.

876 βίωσις biōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *biōsis* betekent 'leven, manier van leven, levenswijze'.

Het verschil tussen *874 bios* en *biōsis* is vergelijkbaar met het verschil tussen bijvoorbeeld 'de daad' en 'het doen' of tussen 'de beweging' en 'het bewegen': *biōs* presenteert het 'leven' meer als voorwerp en *biosis* meer als handeling.

.1	βίωσιν	biōsin	leven (4 ev)

Hand. 26:4 Mijn **leven** dan ..., dat ik ... geleid heb ..., kennen alle Joden,

877	**βιωτικός**	**biōtikos**

Het bijvoeglijk naamwoord *biōtikos* betekent '(de materiële kant van) het leven betreffend, alledaags'.

Vergelijk *874 bios* '(materieel) leven'.

.1	βιωτικά	biōtika	het leven betreffende (1/4 mv o)
.2	βιωτικαῖς	biōtikais	het leven betreffende (3 mv v)

Luc.	21:34	dat uw hart nimmer bezwaard worde door ... zorgen **voor levensonderhoud**,	.2
1Cor.	6:3	Hoeveel temeer dan over **alledaagse dingen**?	.1
	6:4	Indien gij **alledaagse** geschillen te berechten hebt,	.1

878	**βλαβερός**	**blaberos**

Het bijvoeglijk naamwoord *blaberos* betekent 'nadelig, schadelijk'.

.1	βλαβεράς	blaberas	schadelijk (2 ev v – 4 mv v)

1Tim. 6:9 wie rijk willen zijn, vallen ... in vele dwaze en **schadelijke** begeerten,

879	**βλάπτω**	**blaptō**

Het werkwoord *blaptō* betekent 'benadelen, schaden, schade doen'.

.1	βλάψει	blapsei	hij zal schade doen
.2	βλάψαν	blapsan	schade doende (1/4 ev o; aor)
.[3]	βλάψῃ	blapsēi	(dat) hij schade doet (aor)

Marc.	16:18	zelfs indien zij iets dodelijks drinken, **zal het** hun geen **schade doen**;	.1/.[3]°°
Luc.	4:35	de boze geest ... voer van hem uit zonder hem enig **kwaad te doen**.	.2

880	**βλαστάνω**	**blastanō**

Het werkwoord *blastanō* of – minder gebruikelijk – *blastaō* betekent (1) 'ontspruiten' en (2) 'laten ontspruiten'.

De betekenis 'ontspruiten' komt – ook buiten het NT – meer voor dan 'laten ontspruiten'.

.1	βλαστάνῃ	blastanēi	(dat) hij ontspruit
.2	ἐβλάστησεν	eblastēsen	hij is ontsproten (aor)
.3	βλαστήσασα	blastēsasa	ontspruitend (1 ev v; aor)
.[4]	βλαστᾷ	blastāi	hij ontspruit – (dat) hij ontspruit

Matt.	13:26	Toen het graan **opkwam** en vrucht zette, ... kwam ook het onkruid te voorschijn.	.2
Marc.	4:27	en het zaad **komt op** en groeit, zonder dat hij zelf weet hoe.	.1/.[4]
Hebr.	9:4	de staf van Aäron, **die gebloeid had**, en de tafelen des verbonds;	.3
Jac.	5:18	en de hemel gaf regen en de aarde **deed** haar vrucht **uitspruiten**.	.2

881 βλασφημέω blasphēmeō

Het werkwoord *blasphēmeō* betekent 'lasteren'.

Op de meeste plaatsen waar *blasphēmeō* voorkomt, is er sprake van een 'lasteren' tegen God (bv. Openb.16:11), Christus (bv. Matt.27:39), goden (bv. Hand.19:37), of heilige zaken (bv. Tit.2:5). Hieruit blijkt dat het lasteren meer een religieuze overtreding inhoudt. Op enkele plaatsen echter lijkt de gedachte aan de eventuele heiligheid van wie of wat men lastert, niet aanwezig te zijn (bv. Tit.3:2).

.1	βλασφημεῖς	blasphēmeis	jij lastert
.2	βλασφημεῖ	blasphēmei	hij lastert
.3	βλασφημοῦσιν	blasphēmousin	zij lasteren – lasterend (3 mv m/o)
.4	βλασφημεῖν	blasphēmein	lasteren
.5	βλασφημοῦντες	blasphēmountes	lasterend (1 mv m)
.6	βλασφημοῦντας	blasphēmountas	lasterend (4 mv m)
.7	βλασφημούντων	blasphēmountōn	lasterend (2 mv m/o)
.8	ἐβλασφήμει	eblasphēmei	hij lasterde
.9	ἐβλασφήμουν	eblasphēmoun	ik lasterde – zij lasterden
.10	ἐβλασφήμησεν	eblasphēmēsen	hij heeft gelasterd (aor)
.11	ἐβλασφήμησαν	eblasphēmēsan	zij hebben gelasterd (aor)
.12	βλασφημήσῃ	blasphēmēsēi	(dat) hij lastert (aor)
.13	βλασφημήσωσιν	blasphēmēsōsin	(dat) zij lasteren (aor)
.14	βλασφημῆσαι	blasphēmēsai	lasteren (aor)
.15	βλασφημήσαντι	blasphēmēsanti	lasterend (3 ev m/o; aor)
.16	βλασφημοῦμαι	blasphēmoumai	ik word gelasterd (med)
.17	βλασφημεῖται	blasphēmeitai	hij wordt gelasterd (med)
.18	βλασφημούμεθα	blasphēmoumetha	wij worden gelasterd (med)
.19	βλασφημῆται	blasphēmētai	(dat) hij wordt gelasterd (med)
.20	βλασφημείσθω	blasphēmeisthō	hij moet gelasterd worden! (med)
.21	βλασφημούμενοι	blasphēmoumenoi	gelasterd wordend (1 mv m; med)
.22	βλασφημηθήσεται	blasphēmēthēsetai	hij zal gelasterd worden (pass)

Matt.	9:3	sommige der schriftgeleerden zeiden bij zichzelf: Deze **lastert God**.	.2
	26:65	Toen scheurde de hogepriester zijn klederen en zeide: **Hij heeft God gelasterd**!	.10
	27:39	En de voorbijgangers **spraken lastertaal** tegen Hem,	.9

Marc.	2:7	Hij **lastert God**. Wie kan zonden vergeven dan God alleen?	.2''
	3:28	ook de godslasteringen, welke **zij gesproken mogen hebben**;	.13
	3:29	maar wie **gelasterd heeft** tegen de Heilige Geest, heeft geen vergeving	.12
	15:29	En de voorbijgangers **spraken lastertaal tegen** Hem.	.9
Luc.	12:10	**wie** tegen de Heilige Geest **zal lasteren**, het zal hem niet vergeven worden.	.15
	22:65	En nog meer lasterlijke taal spraken zij tegen Hem.	.5
		letterlijk: En nog meer spraken zij **lasterend** tegen Hem.	
	23:39	Eén der gehangen misdadigers **lasterde** Hem: Zijt Gij niet de Christus?	.8
Joh.	10:36	zegt gij dan tot Hem ... **Gij lastert**, omdat Ik heb gezegd: Ik ben Gods Zoon?	.1
Hand.	13:45	werden zij vervuld met nijd en spraken, **lasterende**,	.5
	18:6	Maar **toen** dezen zich verzetten en **lasterden**, schudde hij zijn kleren uit	.7
	19:37	zonder **dat zij** tempelrovers zijn, of onze godin **lasteren**.	.6
	26:11	trachtte ik hen ... door toepassing van straffen tot **lastering** te dwingen	.4
Rom.	2:24	Want de naam Gods **wordt** om u **gelasterd** onder de heidenen,	.17
	3:8	Het is toch niet, zoals **men van ons lastert** en sommigen ons laten zeggen:	.18
	14:16	**Laat van** het goede, dat gij hebt, geen **kwaad gezegd kunnen worden**.	.20
1Cor.	4:13	**worden wij gelasterd**, wij blijven vriendelijk;	.21°°
	10:30	hoe **kan men kwaad van mij spreken** over iets, waarvoor ik dankzeg?	.16
1Tim.	1:20	die ik aan de satan heb overgegeven, opdat hun het **lasteren** worde afgeleerd.	.4
	6:1	opdat de naam Gods en de leer geen **smaad lijden**.	.19
Tit.	2:5	opdat het woord Gods niet **gelasterd worde**.	.19
	3:2	geen **lastertaal uiten**, niet twisten, vriendelijk zijn	.4
Jac.	2:7	Zijn zij het niet, die de goede naam, welke over u aangeroepen is, **lasteren**?	.3
1Petr.	4:4	dat gij u niet met hen stort in diezelfde poel ..., **en zij belasteren u**;	.5
	4:14	SV **Hij wordt** wel **gelasterd**, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt.	.17°
2Petr.	2:2	zodat door hun schuld de weg der waarheid **gelasterd zal worden**;	.22
	2:10	Zulke vermetelen ... schromen niet de heerlijkheden **te lasteren**,	.5
	2:12	Zij ... **lasteren** ... **en** zullen ... verdelgd worden,	.5
Jud.	8	bezoedelen ook deze dromenzieners hun vlees ... en **lasteren** de heerlijkheden.	.3
	1:10	**Zij** echter **lasteren** al wat zij niet kennen	.3
Openb.	13:6	om zijn naam **te lasteren** en zijn tent en hen, die in de hemel wonen.	.14
	16:9	en **zij lasterden** de naam van God, die de macht heeft over deze plagen,	.11
	16:11	en **zij lasterden** de God des hemels vanwege hun pijnen	.11
	16:21	en de mensen **lasterden** God vanwege de plaag van de hagel,	.11

882 βλασφημία blasphēmia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *blasphēmia* betekent 'laster, (gods)lastering'.

.1	βλασφημία	blasphēmia	lastering (1)
.2	βλασφημίαν	blasphēmian	lastering (4)
.3	βλασφημίας	blasphēmias	lastering (2 ev – 4 mv)
.4	βλασφημίαι	blasphēmiai	lasteringen (1)
.5	βλασφημίας	blasphēmias	zie 3

Matt.	12:31	Daarom zeg Ik u: Alle zonde en **lastering** zal de mensen vergeven worden,	.1
		maar de **lastering** van de Geest zal niet vergeven worden.	.1
	15:19	Want uit het hart komen boze overleggingen, ..., **godslasteringen**.	.4
	26:65	Zie, nu hebt gij de **godslastering** gehoord. Wat dunkt u?	.2
Marc.	2:7	SV Wat spreekt Deze aldus **godslasteringen**	.5°°
	3:28	Ik zeg u, dat alle zonden ... zullen vergeven worden, ook de **godslasteringen**,	.4
	7:22	list, onmatigheid, een boos oog, **godslastering**, overmoed, onverstand.	.1
	14:64	Gij hebt de **godslastering** gehoord: wat is uw oordeel?	.3
Luc.	5:21	Wie is deze, die (zulke) **godslasterlijke dingen** zegt?	.5
Joh.	10:33	Niet om een goed werk willen wij U stenigen, maar om **godslastering**	.3
Ef.	4:31	Alle bitterheid, ..., getier en **gevloek** worde uit uw midden gebannen,	.1
Col.	3:8	thans moet ook gij dit alles wegdoen: toorn, heftigheid, ..., **laster**	.2
1Tim.	6:4	heeft hij een zwak voor ... **lasteringen**, kwade vermoedens,	.4
Jud.	9	Michaël, de aartsengel, durfde ... geen **smadelijk oordeel** uitbrengen,	.3
Openb.	2:9	de **laster** van hen, die zeggen, dat zij Joden zijn, doch het niet zijn,	.2
	13:1	en op zijn horens tien kronen en op zijn koppen namen van **godslastering**.	.3
	13:5	En hem werd een mond gegeven, die ... **godslasteringen** spreekt;	.5/.2
	13:6	En (het beest) opende zijn mond tot **lasteringen** tegen God,	.2/.5
	17:3	een scharlakenrood beest, dat vol was van godslasterlijke namen,	.3
		letterlijk: een scharlakenrood beest, dat vol namen van **godslastering** was,	

883 βλάσφημος blasphēmos

Het bijvoeglijk naamwoord *blasphēmos* betekent 'lasterlijk'.

.1	βλάσφημον	blasphēmon	lasterlijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	βλάσφημοι	blasphēmoi	lasterlijk (1 mv m/v)
.3	βλάσφημον	blasphēmon	zie 1
.4	βλάσφημα	blasphēma	lasterlijk (1/4 mv o)

Hand.	6:11	Wij hebben hem **lasterlijke** woorden tegen Mozes en God horen spreken.	.4
	6:13	Deze mens spreekt onophoudelijk **lasterlijke** woorden	.4°
1Tim.	1:13	hoewel ik vroeger een **godslasteraar** en een vervolger en een geweldenaar was.	.1
2Tim.	3:2	want de mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, ..., **kwaadsprekers**,	.2
2Petr.	2:11	terwijl engelen ... bij de Here geen **smadelijk** oordeel tegen deze inbrengen.	.3

884 βλέμμα blemma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *blemma* betekent 'blik, kijk, zicht'.
Vergelijk *885 blepō* 'zien, kijken'.

.1	βλέμματι	blemmati	blik (3)

2Petr. 2:8 deze rechtvaardige heeft ... zijn rechtvaardige ziel gekweld door het **zien**

885	βλέπω	blepō

Het werkwoord *blepō* betekent 'zien, kijken (naar)'.

Met een vierde naamval vermeldt men gewoonlijk wie of wat men ziet, bv. een splinter 'zien' (Matt.7:3) of gebouwen 'zien' (Marc.3:2); wanneer het voorzetsel *1363 eis* 'naar' wordt gebruikt, gaat het niet zozeer om het waarnemen als wel om de richting waarin men kijkt, bv. naar elkaar 'kijken' (Joh.13:22).

Als tegengestelde van 'blind zijn' treffen we 'zien' aan in de zin van 'in het bezit van het gezichtsvermogen zijn, kunnen zien' (bv. Joh.9:19).

Ook komt *blepō* voor in de zin van 'uitkijken (voor), oppassen (voor), opletten (op), toezien (op), in de gaten hebben of houden', bv.: 'oppassen' dat niemand je verleidt (Matt.24:4), 'opletten op' wat je hoort (Marc.4:24), 'uitkijken' voor de schriftgeleerden (Marc.12:38).

In een aantal gevallen is het 'zien' niet veel meer dan 'waarnemen, bemerken', bv.: 'zien' dat een brief verdriet heeft veroorzaakt (2Cor.7:8), een wet in het lichaam 'zien' (Rom.7:23).

Als uitdrukkingen komen voor: naar het gezicht van iemand 'zien', d.w.z. zich laten leiden door wat iemand anders ervan schijnt te denken blijkens wat er op zijn gezicht te lezen staat (bv. Matt.22:16), het gezicht van (een hooggeplaatst) iemand 'zien', d.w.z. in iemands nabijheid (mogen) zijn (Matt.18:10), op het zuidwesten 'zien', d.w.z. 'uitzicht geven' in zuidwestelijke richting (Hand.27:12).

.1	βλέπω	blepō	ik zie – (dat) ik zie
.2	βλέπεις	blepeis	jij ziet
.3	βλέπει	blepei	hij ziet
.4	βλέπομεν	blepomen	wij zien
.5	βλέπετε	blepete	jullie zien – ziet!
.6	βλέπουσιν	blepousin	zij zien – ziende (3 mv m/o)
.7	βλέπῃς	blepēis	(dat) jij ziet
.8	βλέπῃ	blepēi	(dat) hij ziet
.9	βλέπωσιν	blepōsin	(dat) zij zien
.10	βλέπε	blepe	zie!
.11	βλεπέτω	blepetō	hij moet zien!
.12	βλέπετε	blepete	zie 5
.13	βλέπειν	blepein	zien
.14	βλέπων	blepōn	ziende (1 ev m)
.15	βλέποντα	bleponta	ziende (4 ev m – 1/4 mv o)
.16	βλέποντες	blepontes	ziende (1 mv m)
.17	βλέποντας	blepontas	ziende (4 mv m)
.18	βλεπόντων	blepontōn	ziende (2 mv m/o)
.19	ἔβλεπεν	eblepen	hij zag
.20	ἔβλεπον	eblepon	ik zag – zij zagen
.21	βλέψετε	blepsete	jullie zullen zien
.22	βλέψουσιν	blepsousin	zij zullen zien – zullende zien (3 mv m/o)
.23	ἔβλεψα	eblepsa	ik heb gezien (aor)
.24	βλέψον	blepson	zie! (aor)
.25	βλεπομένη	blepomenē	gezien wordend (1 ev v; med)
.26	βλεπόμενα	blepomena	gezien wordend (1/4 mv o; med)

.27	βλεπομένων	blepomenōn	gezien wordend (2 mv m/v/o; med)
.[28]	βλεπόμενον	blepomenon	gezien wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	5:28	ieder, **die** een vrouw **aanziet** om haar te begeren,	.14
	6:4	en uw Vader, **die** in het verborgene **ziet**, zal het u vergelden.	.14
	6:6	en uw Vader, **die** in het verborgene **ziet**, zal het u vergelden.	.14
	6:18	en uw Vader, **die** in het verborgene **ziet**, zal het u vergelden.	.14
	7:3	Wat **ziet gij** de splinter in het oog van uw broeder,	.2
	11:4	Gaat heen en boodschapt Johannes wat **gij** hoort en **ziet**:	.12
	12:22	En Hij genas hem, zodat de stomme sprak en **zag**.	.13
	13:13	Daarom spreek Ik tot hen in gelijkenissen, omdat **zij**)(niet **zien**	.6
		)(: **ziende**	.16
	13:14	Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en **ziende**	.16
		zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken;	.21
	13:16	Maar uw ogen zijn zalig, omdat **zij zien** en uw oren, omdat zij horen.	.6
	13:17	Vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien wat **gij ziet**,	.5
	14:30	Maar **toen hij zag op** de wind, werd hij bevreesd en begon te zinken	.14
	15:31	En Hij genas hen, zodat de schare zich verwonderde, **want zij zagen**	.17
		stommen spreken, kreupelen gezond, lammen lopen en blinden **zien**.	.17
	18:10	dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht **zien** van mijn Vader,	.6
	22:16	want **Gij ziet** de mensen niet naar de ogen.	.2
	24:2	En Hij antwoordde en zeide tot hen: **Ziet gij** dit alles niet?	.5
	24:4	En Jezus antwoordde en zeide tot hen: **Ziet toe**, dat niemand u verleide!	.12
Marc.	4:12	dat **zij**)(**zien** en niet bemerken, en horende horen en niet verstaan,	.9
		)(: **ziende**	.16
	4:24	En Hij zeide tot hen: **Ziet toe**, wat gij hoort.	.12
	5:31	zijn discipelen zeiden tot Hem: **Gij ziet**, dat de schare tegen U opdringt	.2
	8:15	En Hij gebood hun, ...: Ziet toe, **wacht u** voor de zuurdesem der Farizeeën	.12
	8:18	Hebt gij ogen en **ziet gij** niet; hebt gij oren en hoort gij niet?	.5
	8:23	SV en legde de handen op hem, en vroeg hem, of **hij** iets **zag**.	.3°°
		Hij spuwde in zijn ogen, legde hem de handen op en vroeg hem: **Ziet gij** iets?	.2▾▾
	8:24	hij zag op en zeide: **Ik zie** de mensen, want ik zie hen als bomen wandelen.	.1
	12:14	**Gij ziet** de mensen niet naar de ogen, maar Gij leert de weg Gods in waarheid.	.2
	12:38	En Hij zeide in zijn onderwijs: **Wacht u** voor de schriftgeleerden,	.12
	13:2	En Jezus zeide tot hem: **Ziet gij** deze grote gebouwen?	.2
	13:5	Jezus begon tot hen te zeggen: **Ziet toe**, dat niemand u verleide.	.12
	13:9	Doch gij, **ziet toe op** uzelf. Zij zullen u overleveren aan gerechtshoven,	.12
	13:23	Doch gij, **ziet toe**: Ik heb het u alles voorzegd.	.12
	13:33	**Ziet toe**, blijft waakzaam. Want gij weet niet, wanneer het de tijd is.	.12
Luc.	6:41	Wat **ziet gij** de splinter in het oog van uw broeder,	.2
	6:42	**terwijl gij** de balk, die in uw eigen oog is, niet **ziet**?	.14
	7:21	Op dat ogenblik genas Hij velen ... en aan vele blinden schonk Hij het **gezicht**.	.13
	7:44	Zich naar de vrouw wendende, zeide Hij tot Simon: **Ziet gij** deze vrouw?	.2
	8:10	opdat **zij**)(niet **zien** en horende niet begrijpen.	.9
		)(: **ziende**	.16
	8:16	opdat wie binnentreden het licht **mogen zien**.	.9
	8:18	**Ziet** dan **toe**, hoe gij hoort. Want wie heeft, hem zal gegeven worden,	.12

Luc.	9:62	**die** de hand aan de ploeg slaat en **ziet** naar hetgeen achter hem ligt,	.14
	10:23	Zich ... tot de discipelen wendende, zeide Hij: Zalig de ogen, **die zien**,	.16
		wat **gij ziet**.	.5
	10:24	Ik zeg u: Vele profeten en koningen hebben willen zien, wat **gij ziet**,	.5
	11:33	opdat wie binnentreden het licht **zien**.	.9
	21:8	Hij zeide: **Ziet toe**, dat gij u niet laat verleiden.	.12
	21:30	weet gij uit uzelf, **omdat gij het ziet**, dat de zomer reeds nabij is.	.16
	24:12	[... En toen hij zich bukte, **zag hij** alleen de windsels. ...]	.3°
Joh.	1:29	De volgende dag **zag hij** Jezus tot zich komen en zeide: Zie, het lam Gods,	.3
	5:19	de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of **Hij moet** het de Vader **zien** doen;	.8
	9:7	Hij dan ging heen, wies zich en kwam **ziende** terug.	.14
	9:15	Hij legde slijk op mijn ogen, ik wies mij, en nu **kan ik zien**.	.1
	9:19	Hoe **kan hij** dan nu **zien**?	.3
	9:21	maar hoe **hij** nu **zien kan**, weten wij niet,	.3
	9:25	één ding weet ik, dat **ik**, die blind was, nu **zien kan**.	.1
	9:39	Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat **wie** niet **zien**,	.16
		zien mogen,	.9
		en **wie zien**, blind worden.	.16
	9:41	maar nu zegt gij: Wij zien; daarom blijft uw zonde.	.4
	11:9	stoot hij zich niet, omdat **hij** het licht van deze wereld **kan zien**:	.3
	13:22	De discipelen **zagen** elkander aan, in het onzekere, van wie Hij sprak.	.20
	20:1	en **zij zag** de steen van het graf weggenomen.	.3
	20:5	en zich vooroverbuigende, **zag hij** de linnen windsels liggen;	.3
	21:9	Toen zij dan aan land gekomen waren, **zagen zij** een kolenvuur liggen	.6
	21:20	En Petrus, zich omwendende, **zag** de discipel volgen, dien Jezus liefhad,	.3
Hand.	1:9	En nadat Hij dit gesproken had, werd Hij opgenomen, **terwijl** zij het **zagen**,	.18
	1:11	Galileese mannen, wat staat gij daar **en ziet** op naar de hemel?	.16''
	2:33	heeft Hij dit uitgestort, wat **gij** en **ziet** en hoort.	.5
	3:4	En Petrus zag hem scherp aan, met Johannes, en zeide: **Zie** naar ons.	.24
	4:14	**daar zij** de genezene bij hen **zagen** staan,	.16
	8:6	toen de scharen Filippus hoorden en tekenen **zagen**, die hij deed,	.13
	9:8	en hoewel hij zijn ogen open had, **kon hij** niets **zien**,	.19
	9:9	En hij kon drie dagen lang niet **zien**, en hij at of dronk niet.	.14
	12:9	maar hij meende een gezicht **te zien**.	.13
	13:11	en gij zult een tijd lang blind zijn **en** de zon niet **zien**.	.14
	13:40	**Ziet** dan **toe**, dat u niet overkome, wat in de profeten gezegd is:	.12
	27:12	een haven op Kreta, beschermd liggende naar het zuidwesten	.15
		letterlijk: een haven op Kreta, **(uit)ziende** op het zuidwesten ...	
	28:26	Met het gehoor zult gij horen en gij zult het geenszins verstaan, en **ziende**	.16
		zult gij zien en gij zult het geenszins opmerken;	.21
Rom.	7:23	maar in mijn leden **zie ik** een andere wet,	.1
	8:24	Want in die hoop zijn wij behouden. Maar hoop, **die gezien wordt**,	.25
		is geen hoop, want hoe zal men hopen op hetgeen men **ziet**?	.3
	8:25	Indien wij echter hopen op hetgeen **wij** niet **zien**,	.4
	11:8	God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te **zien**.	.13
	11:10	Laten hun ogen verduisterd worden, zo**dat zij** niet **zien**,	.13
1Cor.	1:26	**Ziet** slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt:	.5

	3:10	Maar ieder **zie wel toe**, hoe hij daarop bouwt.	.11
	8:9	**ziet toe**, dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de zwakken worde.	.12
	10:12	Daarom, wie meent te staan, **zie toe**, dat hij niet valle.	.11
	10:18	**Ziet**, hoe het gaat bij het Israël naar het vlees:	.12
	13:12	Want nu **zien wij** nog door een spiegel, in raadselen,	.4
	16:10	Wanneer Timoteüs komt, **zorgt er dan voor**, dat hij ... niet afgeschrikt wordt,	.12
2Cor.	4:18	daar wij niet zien op het **zichtbare**,	.26
		maar op het on**zichtbare**;	.26
		want het **zichtbare** is tijdelijk,	.26
		maar het on**zichtbare** is eeuwig.	.26
	7:8	**ik zie**, dat die brief u, indien al, dan toch slechts tijdelijk bedroefd heeft;	.1
	10:7	**Gij ziet aan**, wat voor ogen is.	.5
	12:6	opdat men mij niet meer toekenne dan wat men van mij **ziet** en hoort,	.3
Gal.	5:15	**ziet dan toe**, dat gij niet door elkander verslonden wordt.	.12
Ef.	5:15	**Ziet** dus nauwlettend **toe**, hoe gij wandelt, niet als onwijzen,	.12
Fil.	3:2	**Let op** de honden,	.12
		let op de slechte arbeiders,	.12
		let op de versnijdenis!	.12
Col.	2:5	naar de geest ben ik bij u **en ik zie** met blijdschap de orde, die bij u heerst,	.14
	2:8	**Ziet toe**, dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte	.12
	4:17	**Zorg** dat gij de bediening, die gij in de Here aanvaard hebt, ook vervult.	.10
Hebr.	2:9	**wij zien** Jezus, die voor een korte tijd beneden de engelen gesteld was	.4
	3:12	**Ziet toe**, broeders, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij,	.12
	3:19	Zo **zien wij**, dat zij niet konden ingaan wegens hun ongeloof.	.4
	10:25	en dat des te meer, naarmate **gij** de dag **ziet** naderen.	.5
	11:1	Het geloof nu is ... het bewijs der dingen, **die men** niet **ziet**.	.27
	11:3	SV alzo dat de dingen, **die men ziet**, niet geworden zijn ...	.26°°
		zodat het **zichtbare** niet ontstaan is uit het waarneembare.	.[28]▾▾
	11:7	nadat hij een godsspraak ontvangen had over iets, **dat** nog niet **gezien werd**,	.27
	12:25	**Ziet dan toe**, dat gij Hem, die spreekt, niet afwijst.	.12
Jac.	2:22	Daaruit **kunt gij zien**, dat zijn geloof samenwerkte met zijn werken,	.2
2Joh.	8	**Let op** uzelf, dat gij niet verliest wat wij verricht hebben,	.12
Openb.	1:11	Hetgeen **gij ziet**, schrijf dat in een boek en zend het aan de zeven gemeenten:	.2
	1:12	En ik keerde mij om, **ten einde** de stem **te zien**, die met mij sprak.	.13
	3:18	raad Ik u aan van Mij te kopen ... ogenzalf ..., opdat **gij zien moogt**.	.7
	5:3	niemand in de hemel, noch op de aarde ... kon de boekrol openen of haar **inzien**.	.13
	5:4	omdat niemand waardig was gebleken de boekrol te openen of die **in te zien**.	.13
	6:1	SV en ik hoorde een uit de vier dieren zeggen ...: Kom en **zie**!	.10°°
	6:3	SV hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en **zie**!	.10°
	6:5	SV hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en **zie**!	.10°°
	6:7	SV hoorde ik de stem van het vierde dier zeggen: Kom en **zie**!	.10°°
	9:20	stenen en houten afgoden, die niet kunnen **zien**, noch horen of gaan;	.13
	11:9	SV En de mensen uit de volken ... **zullen** hun dode lichamen **zien**	.22°°
		En uit de volken en stammen en talen en natiën zijn er, die hun lijk **zien**,	.6▾▾
	16:15	opdat hij niet naakt wandele en zijn schaamte niet gezien worde.	.9
		letterlijk: ... en **zij** zijn schaamte niet **zien**.	
	17:8	**als zij zien**, dat het beest was en niet is en er toch zal zijn.	.16/.18

Openb. 18:9	wanneer **zij** de rook van haar verbranding **zien**,	.9
18:18	**toen zij** de rook van haar verbranding **zagen**,	.16''
22:8	En ik, Johannes, ben het die deze dingen hoorde en **zag**.	.14
	En toen **ik ze** gehoord en **gezien had**, wierp ik mij neder	.23°°

886 βλητέος blēteos

Het bijvoeglijk naamwoord *blēteos* betekent 'moetende geworpen worden'.

In het NT is *blēteos* het enige van een werkwoord – in dit geval *822 ballō* 'werpen' – afgeleide bijvoeglijk naamwoord op *-teos*. In Marc.2:22 en Luc.5:38 komt een onzijdige vorm voor waar men *esti* bij moet aanvullen: *blēteon esti* '(er) is geworpen moetende worden' wil zeggen 'men moet werpen'. Overigens spreken we in het Nederlands niet van wijn die 'men' in zakken 'moet werpen', maar die 'men' in zakken 'moet doen'.

.1	βλητέον	blēteon	moetende geworpen worden (4 ev m – 1/4 ev o)

Marc.	2:22	[Maar jonge wijn **doet men** in nieuwe zakken.]	°
Luc.	5:38	maar jonge wijn **moet men** in nieuwe zakken **doen**.	

887 βοάω boaō

Het werkwoord *boaō* betekent '(iets verstaanbaars) roepen'.

.1	βοῶντος	boōntos	roepend (2 ev m/o)
.2	βοῶντες	boōntes	roepend (1 mv m)
.3	βοώντων	boōntōn	roepend (2 mv m/o)
.4	βοῶντα	boōnta	roepend (4 ev m – 1/4 mv o)
.5	ἐβόων	eboōn	ik riep – zij riepen
.6	ἐβόησεν	eboēsen	hij heeft geroepen (aor)
.7	βόησον	boēson	roep! (aor)

Matt.	3:3	De stem van een, **die roept** in de woestijn: Bereidt de weg des Heren,	.1
Marc.	1:3	de stem van een, **die roept** in de woestijn: Bereidt de weg des Heren,	.1
	15:34	op het negende uur **riep** Jezus met luider stem: Eloï, Eloï, lama sabachtani,	.6
Luc.	3:4	De stem van een, **die roept** in de woestijn: Bereidt de weg des Heren,	.1
	9:38	een man uit de schare **riep** ...: Meester, ik smeek U	.6''
	18:7	Zal God dan zijn uitverkorenen geen recht verschaffen, **die** ... tot Hem **roepen**,	.3
	18:38	En **hij riep** en zeide: Jezus, Zoon van David, heb medelijden met mij!	.6
Joh.	1:23	Hij zeide: Ik ben de stem van een **die roept** in de woestijn:	.1
Hand.	8:7	van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze **onder** luid **geroep** uit	.4
	17:6	sleurden zij Jason ... voor de stadsbestuurders, **en schreeuwden**:	.2
	21:34	En uit de schare **riep** de één dit, de ander dat hem **toe**;	.5°°
	25:24	**roepende**, dat hij niet langer moest blijven leven.	.2''
Gal.	4:27	Verheug u, gij onvruchtbare, die niet baart, breek uit en **roep**,	.7

888	**βοή**	**boē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *boē* betekent '(ge)roep'.

.1	βοαί	boai	geroep (1 mv)

Jac.	5:4	het **geroep** van hen, die uw oogst hebben binnengehaald, is doorgedrongen	

889	**βοήθεια**	**boētheia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *boētheia* betekent 'hulp(actie)'.

In Hand.27:17 is het meervoud *boētheiai* misschien een zeemansterm voor bepaalde concrete zaken; het wordt dan ook wel concreet met 'hulpmiddelen' vertaald.

.1	βοήθειαν	boētheian	hulp (4)
.2	βοηθείαις	boētheiais	hulpmiddelen (3)

Hand.	27:17	namen zij **hulpmiddelen** te baat door het schip te ondergorden;	.2
Hebr.	4:16	opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden om **hulp** te verkrijgen	.1

890	**βοηθέω**	**boētheō**

Het werkwoord *boētheō* betekent 'te hulp komen, helpen (in nood)'.

.1	βοήθει	boēthei	help!
.2	βοηθεῖτε	boētheite	jullie helpen – helpt!
.3	ἐβοήθησα	eboēthēsa	ik heb geholpen (aor)
.4	ἐβοήθησεν	eboēthēsen	hij heeft geholpen (aor)
.5	βοήθησον	boēthēson	help! (aor)
.6	βοηθῆσαι	boēthēsai	helpen (aor)

Matt.	15:25	Maar zij kwam en viel voor Hem neer en zeide: Here, **help** mij!	.1
Marc.	9:22	Maar als Gij iets kunt doen, **help** ons en heb medelijden met ons!	.5
	9:24	Terstond riep de vader ... uit ...: Ik geloof, **kom** mijn ongeloof **te hulp**!	.1
Hand.	16:9	Steek over naar Macedonië en **help** ons.	.5
	21:28	**Help**, mannen van Israël! Dit is de mens, die tegen het volk ... leert,	.2
2Cor.	6:2	en ten dage des heils **ben Ik** u **te hulp gekomen**;	.3
Hebr.	2:18	kan Hij hun, die verzocht worden, **te hulp komen**.	.6
Openb.	12:16	En de aarde **kwam** de vrouw **te hulp** en de aarde opende haar mond	.4

891	**βοηθός**	**boēthos**

Het bijvoeglijk naamwoord *boēthos* betekent 'behulpzaam, hulpvaardig'.

.1	βοηθός	boēthos	behulpzaam (1 ev m)

Hebr. 13:6 De Here is mij **een helper**, ik zal niet vrezen; wat zou een mens mij doen?

892	**βόθυνος**	**bothunos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bothunos* betekent 'put, kuil, gat in de grond'.

.1	βόθυνον	bothunon	put (4)

Matt. 12:11 als dit op een sabbat in een **put** valt,
15:14 Indien een blinde een blinde leidt, zullen zij beiden in een **put** vallen.
Luc. 6:39 Kan een blinde een blinde geleiden? Zullen zij niet beiden in een **put** vallen?

893	**βολή**	**bolē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bolē* betekent 'worp'.

In Luc.22:41 vinden we de constructie *hōsei lithou bolēn* '(een afstand van) ongeveer een steenworp', d.w.z. enkele tientallen meters.

.1	βολήν	bolēn	worp (4)

Luc. 22:41 Hij zonderde Zich ... af, ongeveer een steen**worp** ver, knielde neder en bad

894	**βολίζω**	**bolizō**

Het werkwoord *bolizō* betekent 'het dieplood werpen'.

Vergelijk ook *895 bolis* 'werplood, dieplood' en *822 ballō* 'werpen'.

.1	βολίσαντες	bolisantes	het dieplood werpend (1 mv m; aor)

Hand. 27:28 En zij peilden met het lood twintig vadem
letterlijk: En **het dieplood werpend** vonden zij twintig vadem
en iets verder peilden zij vijftien vadem,
letterlijk: en iets verder **het dieplood werpend** vonden zij vijftien vadem,

895	**βολίς**	**bolis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bolis* betekent (1) 'projectiel, werptuig, speer, pijl' en (2) 'werplood, dieplood'.

Ofschoon *bolis* niet speciaal 'pijl' hoeft te betekenen (vergelijk *822 ballō* 'werpen'), is in Hebr.12:20 (vgl. Ex.19:13) de betekenis van het werkwoord *kata-toxeuō* 'met pijl en boog neerschieten', zodat men bij *bolis* ook wel aan een pijl moet denken.

De tweede betekenis 'werplood, dieplood' komt niet voor in het NT, maar is wel herkenbaar in het werkwoord *894 bolizō* 'het dieplood werpen' (Hand.27:28).

.1	βολίδι	bolidi	werptuig (3)

Hebr. 12:20 SV het zal gestenigd of met een **pijl** doorschoten worden. °

896	**βόρβορος**	**borboros**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *borboros* betekent 'modder, drek, gier'.

.1	βορβόρου	borborou	modder (2 ev)

2Petr. 2:22 of: een gewassen zeug naar de **modder**poel.

897	**βορρᾶς**	**borras**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *borras* betekent (1) 'noordenwind' en (2) 'noord, (het) noorden'.

De uitdrukking *apo borra* kan zowel betekenen 'vanuit het noorden' (Luc.13:29) als 'ten noorden, in noordelijke richting' (Openb.21:13).

.1	βορρᾶ	borra	noorden (2)

Luc. 13:29 En zij zullen komen van oost en west en van **noord** en zuid
Openb.21:13 Naar het oosten waren drie poorten en naar het **noorden** drie poorten

898	**βόσκω**	**boskō**

Het werkwoord *boskō* betekent 'weiden, laten grazen' en in mediale en passieve vormen 'geweid worden, grazen'.

.1	βόσκε	boske	weid!
.2	βόσκειν	boskein	weiden
.3	βόσκοντες	boskontes	weidend (1 mv m)
.4	βοσκομένων	boskomenōn	geweid wordend (2 mv m/v/o; med)
.5	βοσκομένη	boskomenē	geweid wordend (1 ev v; med)

Matt. 8:30 Nu werd er ver van hen een grote kudde zwijnen gehoed. .5
letterlijk: Nu was er ... een grote kudde zwijnen, **die gehoed werd**.
8:33 En de **hoeders** namen de vlucht en kwamen in de stad en berichtten alles, .3
Marc. 5:11 Nu werd daar bij de berg een grote kudde zwijnen gehoed. .5
letterlijk: Nu was daar ... een grote kudde zwijnen, **die gehoed werd**.
5:14 En **die** ze **hoedden**, namen de vlucht en berichtten het in de stad .3

Luc.	8:32	Nu werd op de berg een talrijke kudde zwijnen gehoed; letterlijk: Nu was daar een ... kudde zwijnen, op de berg **gehoed wordend**;	.4/.5
	8:34	Toen de **hoeders** zagen wat er gebeurd was, namen zij de vlucht	.3
	15:15	en die zond hem naar het veld **om** zijn varkens **te hoeden**.	.2
Joh.	21:15	Hij zeide tot hem: **Weid** mijn lammeren.	.1
	21:17	Gij weet, dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: **Weid** mijn schapen.	.1

899 βοτάνη botanē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *botanē* betekent '(eetbaar) gewas, groente'.

Bij *botanē* denken we vooral aan het plantenvoedsel dat de dieren bij het grazen opeten, en waartoe men niet zozeer bijvoorbeeld koren rekent als wel allerlei laag groeiende planten, kruiden, gras en groente.

.1 βοτάνην botanēn gewas (4)

Hebr. 6:7 de grond, die ... **gewas** voortbrengt, ..., ontvangt zegen van God;

900 βότρυς botrus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *botrus* betekent 'druiventros'.

.1 βότρυας botruas druiventrossen (4)

Openb. 14:18 Zend uw scherpe sikkel uit en oogst de **trossen** van de wijngaard der aarde,

901 βουλευτής bouleutēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bouleutēs* betekent 'raadslid'.

Wanneer Jozef van Arimatea een 'raadslid' genoemd wordt, ligt het voor de hand dat hij lid is van de joodse Hoge Raad, het Sanhedrin (Marc.15:43; Luc.23:50; vgl. *902 boulē* 'raad').

.1 βουλευτής bouleutēs raadslid (1)

Marc. 15:43 Jozef van Arimatea, een aanzienlijk **lid van de Raad**,
Luc. 23:50 En zie, een man, genaamd Jozef, die **raadsheer** was,

902 βουλεύω bouleuō

Het werkwoord *bouleuō* betekent zowel in de actieve als mediale vormen 'zich (in een overlegorgaan) beraden, beraadslagen, (na beraad of in een overlegorgaan) besluiten'.

Met *bouleuō*, waarvan in het NT alleen mediale vormen voorkomen, omvat men zowel de fase van het overleg als die van de besluitvorming. In bepaalde contexten zal men misschien eerder

denken aan het overleg of het overwegen (bv. Luc.14:31), in andere gevallen weer meer aan het besluiten (bv. Hand.27:39). Ofschoon het niet uitgesloten is, dat het beraad tot één persoon beperkt blijft ('bij zich te rade gaan', zie 2Cor.1:17), zal men zich toch ook vaak een situatie voorstellen van meer personen die met elkaar overleggen en een besluit vormen (bv. Hand.27:39), vaak ook in een officieel overlegorgaan, bv. de Hoge Raad (bv. Hand.5:33).

.1	βουλεύομαι	bouleuomai	ik beraad me (med)
.2	βουλεύεται	bouleuetai	hij beraadt zich (med)
.3	βουλευόμενος	bouleuomenos	zich beradend (1 ev m; med)
.4	ἐβουλεύοντο	ebouleuonto	zij beraadden zich (med)
.5	ἐβουλεύσατο	ebouleusato	hij heeft zich beraad (aor med)
.6	ἐβουλεύσαντο	ebouleusanto	zij hebben zich beraad (aor med)
.[7]	βουλεύσεται	bouleusetai	hij zal zich beraden (med)

Luc.	14:31	Of, welke koning, ..., zet zich niet eerst neder om te beraadslagen,	.2/.[7]
		letterlijk: ..., zet zich niet eerst neder en **beraadslaagt**,	
Joh.	11:53	Sinds die dag dan **beraadslaagden zij** om Hem te doden.	.6"
	12:10	En de overpriesters **beraadslaagden** om ook Lazarus te doden,	.6
Hand.	5:33	SV en **zij hielden raad**, om hen te doden.	.4°°
	15:37	SV En Bárnabas **ried**, dat zij Johannes ... zouden meenemen.	.5°°
	27:39	en **zij overlegden**, zo mogelijk het schip daarop te doen lopen.	.6/.4
2Cor.	1:17	Heb ik dan **door mij** dit **voor te nemen** in lichtvaardigheid gehandeld?	.3°°
		Of, indien **ik plannen maak**,	.1
		doe ik dit dan naar het vlees ...?	.1
		letterlijk: **maak ik** dan **plannen** naar het vlees ...?	

903 βουλή boulē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *boulē* betekent (1) 'plan, voornemen, (raads)besluit' en (2) 'raad, bestuurlijk orgaan waarin men overlegt en besluit'.

Alleen de eerstgenoemde betekenis komt in het NT voor en wordt meermalen ook wel met 'raad' vertaald, hoewel dat woord in de betekenis van 'plan' nu minder gebruikelijk Nederlands is. De laatstgenoemde betekenis komt buiten het NT veel voor en is binnen het NT herkenbaar in het woord *901 bouleutēs* 'raadslid'.

.1	βουλή	boulē	raad (1)
.2	βουλήν	boulēn	raad (4)
.3	βουλῆς	boulēs	raad (2)
.4	βουλῇ	boulēi	raad (3)
.5	βουλάς	boulas	raden (4)

Luc.	7:30	de Farizeeën en de wetgeleerden verwierpen voor zichzelf de **raad** Gods,	.2
	23:51	– deze had niet ingestemd met hun **raad** en bedrijf –,	.4
Hand.	2:23	naar de bepaalde **raad** en voorkennis van God uitgeleverd,	.4
	4:28	om te doen al wat uw hand en uw **raad** tevoren bepaald had, dat geschieden zou.	.1
	5:38	want indien dit **streven** of dit werk uit mensen is, zal het vernietigd worden,	.1

Hand.	13:36	David is, na voor zijn geslacht de **raad** Gods gediend te hebben, ontslapen	.4
	20:27	want ik heb niet nagelaten u al de **raad** Gods te verkondigen.	.2
	27:12	ried het merendeel aan, vandaar zee te kiezen letterlijk: gaf het merendeel de **raad**, vandaar zee te kiezen	.2
	27:42	De soldaten nu waren van **plan** de gevangenen te doden,	.1
1Cor.	4:5	die ... aan het licht zal brengen en de **raadslagen** der harten openbaar maken.	.5
Ef.	1:11	die in alles werkt naar de **raad** van zijn wil,	.2
Hebr.	6:17	toen Hij ... het onveranderlijke van zijn **raad** wilde doen blijken,	.3

904 βουλῆμα boulēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *boulēma* betekent 'iets wat men zich voorneemt of van plan is, plan, voornemen, wil'.

Wanneer men *boulēma* met *903 boulē* vergelijkt, kan men zeggen dat de betekenis van *boulēma* op de een of andere manier concreter is dan de eerstgenoemde betekenis van *boulē* 'plan, voornemen': in het geval van *boulēma* wordt datgene wat men zich voorneemt, als het ware als een concreet voorwerp gepresenteerd, waarbij een element van argumentatie en overweging buiten beschouwing wordt gelaten, terwijl men de aanwezigheid van dit element soms nog wel bij *boulē* kan ervaren.

.1	βουλήματος	boulēmatos	voornemen (2)
.2	βουλήματι	boulēmati	voornemen (3)
.[3]	βούλημα	boulēma	voornemen (1/4)

Hand.	27:43	maar de hoofdman, die Paulus wilde sparen, verijdelde hun **voornemen**	.1
Rom.	9:19	Wat heeft Hij dan nog aan te merken? Want wie wederstaat zijn **wil**?	.2
1Petr.	4:3	er is tijd genoeg voorbijgegaan met het volbrengen van de **wil** der heidenen,	.[3]''

905 βούλομαι boulomai

Het werkwoord *boulomai* betekent 'willen'.

Het verschil tussen *boulomai* en *2084 thelō* 'willen' is moeilijk aan te geven. Misschien moeten we het in deze richting zoeken dat *boulomai* een beredeneerd 'willen' aangeeft, dat steeds gepaard gaat met een zekere wilskracht, en *thelō* meer een reagerend 'goed vinden' of 'willen' in het algemeen. Het meest gebruikte van de twee in het NT is *thelō*.

.1	βούλομαι	boulomai	ik wil (med)
.2	βούλει	boulei	jij wilt (med)
.3	βούλεται	bouletai	hij wil (med)
.4	βουλόμεθα	boulometha	wij willen (med)
.5	βούλεσθε	boulesthe	jullie willen (med) – wilt! (med)
.6	βούληται	boulētai	(dat) hij wil (med)
.7	βουλόμενος	boulomenos	willend (1 ev m; med)
.8	βουλομένου	boulomenou	willend (2 ev m/o; med)

.9	βουλόμενοι	boulomenoi	willend (1 mv m; med)
.10	βουλομένους	boulomenous	willend (4 mv m; med)
.11	ἐβουλόμην	eboulomēn	ik wilde (med)
.12	ἐβούλοντο	eboulonto	zij wilden (med)
.13	βούλοιτο	bouloito	moge hij willen (med)
.14	ἠβουλήθην	ēboulēthēn	ik heb gewild (aor pass)
.15	ἐβουλήθη	eboulēthē	hij heeft gewild (aor pass)
.16	βουληθῇ	boulēthēi	(dat) hij wil (aor pass)
.17	βουληθείς	boulētheis	willend (1 ev m; aor pass)
.[18]	ἐβούλετο	ebouleto	hij wilde (med)
.[19]	ἐβουλήθην	eboulēthēn	ik heb gewild (aor pass)

Matt.	1:19	**was hij van zins** in stilte van haar te scheiden.	.15
	11:27	en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het **wil** openbaren.	.6
Marc.	15:15	Pilatus **oordeelde het geraden** de schare haar zin te geven **en** hij liet ... los	.7
Luc.	10:22	niemand weet ... dan de Zoon, en wie de Zoon het **wil** openbaren.	.6
	22:42	Vader, indien **Gij wilt**, neem deze beker van Mij weg;	.2
Joh.	18:39	**wilt gij** dan, dat ik u de Koning der Joden loslaat?	.5
Hand.	5:28	en **gij wilt** het bloed van deze mens op ons doen neerkomen.	.5
	5:33	ontstaken **zij** in woede en **wilden** hen ter dood laten brengen.	.12''
	12:4	**met het voornemen** hem na het Paasfeest voor het volk te brengen.	.7
	15:37	En Barnabas **wilde** ook Johannes, genaamd Marcus, medenemen;	.[18]''
	17:20	**wij wensten** dan wel te weten, wat dit zeggen wil.	.4
	18:15	hierover **wil ik** geen rechter zijn.	.1
	18:27	**toen** hij naar Achaje **wilde** oversteken, moedigden de broeders hem daartoe aan	.8
	19:30	**toen** Paulus zich onder het volk **wilde** begeven,	.8
	22:30	**daar hij** nauwkeurig **wilde** weten, waarvan hij door de Joden beschuldigd werd,	.7
	23:28	**begerende** te weten te komen, waarvan zij hem beschuldigden,	.7
	25:20	vroeg ik, of **hij** naar Jeruzalem **wilde** gaan,	.13
	25:22	En Agrippa zeide tot Festus: **Ik zou** zelf die man ook **wel willen** horen.	.11
	27:43	maar de hoofdman, **die** Paulus **wilde** sparen, verijdelde hun voornemen	.7
	28:18	die na onderzoek mij **wilden** vrijlaten,	.12
1Cor.	12:11	die een ieder in het bijzonder toedeelt, gelijk **Hij wil**.	.3
2Cor.	1:15	in dit vertrouwen **had ik mij voorgenomen** (reeds) vroeger tot u te komen,	.11
	1:17	Heb ik dan **door mij** dit **voor te nemen** in lichtvaardigheid gehandeld?	.7''
Fil.	1:12	**Ik wil**, dat gij weet, broeders, dat ... tot bevordering ... heeft gestrekt.	.1
1Tim.	2:8	**Ik wil** dan, dat de mannen ... bidden met opheffing van heilige handen,	.1
	5:14	**Ik wil** daarom, dat de jonge weduwen huwen,	.1
	6:9	Maar **wie** rijk **willen** zijn, vallen in verzoeking, in een strik,	.9
Tit.	3:8	en **ik wil**, dat gij op dit punt een krachtig getuigenis geeft,	.1
Filem.	13	**Ik** voor mij **had** hem **wel** bij mij **willen** houden,	.11
Hebr.	6:17	**toen Hij** ... het onveranderlijke van zijn raad **wilde** doen blijken,	.7
Jac.	1:18	**Naar zijn raadsbesluit** heeft Hij ons voortgebracht	.17
	3:4	waarheen maar het believen van de stuurman **wil**.	.6/.3
	4:4	Wie dus een vriend der wereld **wil** zijn, wordt metterdaad een vijand van God.	.16
2Petr.	3:9	Hij is lankmoedig jegens u, **daar Hij** niet **wil**, dat sommigen verloren gaan,	.7

2Joh.	12	Ik heb u veel te schrijven, doch **ik wilde** dit niet doen met papier en inkt,	.14/.[19]
3Joh.	10	ontvangt hij zelf ... niet en weerhoudt ook hen, **die het wel willen doen**,	.10
Jud.	5	Maar **ik wil** u te binnen brengen ... dat de Here een volk ... verlost heeft,	.1

906 βουνός bounos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bounos* betekent 'heuvel'.

.1	βουνός	bounos	heuvel (1)
.2	βουνοῖς	bounois	heuvels (3)

Luc.	3:5	Alle kloof zal gevuld worden en alle berg en **heuvel** zal geslecht worden,	.1
	23:30	Dan zal men beginnen te zeggen ... tot de **heuvelen**: Bedekt ons.	.2

907 βοῦς bous

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *bous* betekent 'rund'.

Wordt het woord met het vrouwelijk lidwoord gebruikt, dan betekent het uiteraard 'koe', en met het mannelijk lidwoord 'os'. In de oosterse cultuur werden 'runderen' vaak als trekdieren gebruikt, zoals bij het dorsen (bv. 1Cor.9:9); ze werden dan ook wel met zijn tweeën in een span geplaatst (zie bv. Luc.14:19).

.1	βοῦς	bous	rund (1)
.2	βοῦν	boun	rund (4)
.3	βόας	boas	runderen (4)
.4	βοῶν	boōn	runderen (2)

Luc.	13:15	maakt ieder van u niet op de sabbat zijn **os** of zijn ezel van de kribbe los	.2
	14:5	Als een zoon of een **os** van iemand van u in een put valt,	.1
	14:19	En een ander zeide: Ik heb vijf span **ossen** gekocht en ik ga die keuren;	.4
Joh.	2:14	En Hij vond in de tempel de verkopers van **runderen** en schapen en duiven,	.3
	2:15	En Hij ... dreef allen uit de tempel, de schapen en de **runderen**;	.3
1Cor.	9:9	Gij zult een dorsende **os** niet muilbanden.	.2
		Bemoeit God Zich soms met de **ossen**?	.4
1Tim.	5:18	Immers, de Schrift zegt: Gij zult een dorsende **os** niet muilbanden,	.2

908 βραβεῖον brabeion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *brabeion* betekent 'prijs bij een wedstrijd'.

.1	βραβεῖον	brabeion	kampprijs (1/4)

1Cor.	9:24	dat zij ... allen wel lopen, doch dat slechts één de **prijs** kan ontvangen?
Fil.	3:14	jaag ik naar het doel, om de **prijs** der roeping Gods, die van boven is,

909	βραβεύω	brabeuō

Het werkwoord *brabeuō* betekent 'spelleider zijn, scheidsrechter zijn', en vervolgens ook in het algemeen 'regelingen treffen, bestuurder zijn'.

.1	βραβευέτω	brabeuetō	hij moet bestuurder zijn!

Col. 3:15 En de vrede van Christus ... **regere** in uw harten; en weest dankbaar.

910	βραδύνω	bradunō

Het werkwoord *bradunō* betekent 'langzaam zijn, traag zijn, talmen'.

Datgene waarmee men 'talmt', kan met een tweede naamval vermeld worden, bv. 'talmen' met een belofte (2Petr.3:9).

.1	βραδύνει	bradunei	hij talmt
.2	βραδύνω	bradunō	ik talm – (dat) ik talm

1Tim. 3:15 Mocht ik nog uitblijven, dan weet gij, hoe men zich behoort te gedragen .2
letterlijk: indien **ik** nog **uitblijf**, dan weet gij, ...
2Petr. 3:9 De Here **talmt** niet met de belofte, al zijn er, die aan talmen denken, .1

911	βραδυπλοέω	braduploeō

Het werkwoord *braduploeō* betekent 'langzaam varen'.

.1	βραδυπλοοῦντες	braduploountes	langzaam varend (1 mv m)

Hand. 27:7 **daar wij** verscheidene dagen lang **weinig vorderden**

912	βραδύς	bradus

Het bijvoeglijk naamwoord *bradus* betekent 'langzaam, traag'.

Het tegengestelde van *bradus* is *4401 tachus* 'snel'; beide woorden komen voor in Jac.1:19. Terwijl *oxus* en *bradus* vooral doen denken aan 'snel' en 'langzaam' wat betreft het bereiken van een bepaald doel, is bij u2ooxus 'snel' en *nōthros* 'langzaam' deze gedachte aan een te bereiken doel afwezig.

.1	βραδύς	bradus	traag (1 ev m)
.2	βραδεῖς	bradeis	traag (1/4 mv m)

Luc. 24:25 En Hij zeide tot hen: O onverstandigen en **tragen** van hart, .2
Jac. 1:19 ieder mens moet snel zijn om te horen, **langzaam** om te spreken, .1
langzaam tot toorn; .1

913	βραδυτής	bradutēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bradutēs* betekent 'traagheid'.

.1	βραδύτητα	bradutēta	traagheid (4)

2Petr. 3:9 De Here talmt niet met de belofte, al zijn er, die aan **talmen** denken,

914	βραχίων	brachiōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *brachiōn* betekent 'arm'.

In het NT komt de 'arm' alleen maar voor in de uitdrukking 'de arm van God'; deze OT-ische uitdrukking (vgl. Ex.15:16; Ps.89:11; Jes.51:5, etc.) illustreert Gods krachtdadig ingrijpen in het aardse gebeuren.

.1	βραχίων	brachiōn	arm (1)
.2	βραχίονος	brachionos	arm (2)
.3	βραχίονι	brachioni	arm (3)

Luc.	1:51	Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijn **arm**,	.3
Joh.	12:38	En aan wie is de **arm** des Heren geopenbaard?	.1
Hand.	13:17	en Hij heeft hen met hoge **arm** daaruit gevoerd,	.2

915	βραχύς	brachus

Het bijvoeglijk naamwoord *brachus* betekent 'kort'.

Het verzelfstandigde *brachu* of ook wel *brachu ti* (vgl. *4461 tis*) betekent al naar gelang de context 'een klein poosje' (bv. Luc.22:58), 'een klein eindje' (bv. Hand.27:28) of 'een klein stukje' (bv. Joh.6:7). De uitdrukking *dia bracheōn* betekent 'in het kort' (Hebr.13:22).

.1	βραχύ	brachu	kort (1/4 ev o)
.2	βραχέων	bracheōn	kort (2 mv m/o)

Luc.	22:58	En **even** daarna zag een ander hem en zeide: Ook gij behoort tot hen!	.1
Joh.	6:7	als ieder een **kleine** hoeveelheid zal krijgen.	.1
Hand.	5:34	Gamaliël ... stond op en verzocht de mensen **een ogenblik** buiten te doen staan,	.1
	27:28	en **iets** verder peilden zij vijftien vadem,	.1
Hebr.	2:7	Gij hebt hem voor een **korte** tijd beneden de engelen gesteld,	.1
	2:9	wij zien Jezus, die voor een **korte** tijd beneden de engelen gesteld was	.1
	13:22	houdt mij dit woord van vermaning ten goede, want ik schrijf u maar kort. letterlijk: ... want ik schrijf u door **korte (woorden)**	.2

916	βρέφος	brephos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *brephos* betekent 'baby, kindje'.

Niet alleen het pasgeboren kindje wordt *brephos* genoemd (bv. Luc.2:12), maar ook het nog niet geboren (bv. Luc.1:41). De uitdrukking *apo brephous* betekent 'van jongs af aan' (2Tim.3:15).

.1	βρέφος	brephos	baby (1/4)
.2	βρέφους	brephous	baby (2)
.3	βρέφη	brephē	baby's (1/4)

Luc.	1:41	geschiedde het, dat het **kind** opsprong in haar schoot,	.1
	1:44	sprong het **kind** van vreugde op in mijn schoot.	.1
	2:12	Gij zult een **kind** vinden in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe.	.1
	2:16	En zij ... vonden Maria en Jozef, en het **kind** liggende in de kribbe.	.1
	18:15	Zij brachten ook hun **kleine kinderen** tot Hem, opdat Hij ze zou aanraken.	.3
Hand.	7:19	Deze ... liet hen hun **zuigelingen** te vondeling leggen,	.3
2Tim.	3:15	en dat gij van **kindsbeen** af de heilige schriften kent,	.2
1Petr.	2:2	en verlangt als pasgeboren **kinderen** naar de redelijke, onvervalste melk,	.3

917	βρέχω	brechō

Het werkwoord *brechō* betekent (1) 'nat maken' en (2) '(het laten) regenen'.

Omdat *brechō* (evenals *919 brochē* 'bewatering, regen') buiten het NT ook gebruikt wordt in contexten waar we niet aan regen kunnen denken, bv. wanneer de Nijl door overstroming het land nat maakt, zijn we niet verplicht de tranen die Jezus' voeten nat maken (Luc.7:38) op te vatten als een regen van tranen.

Wat de tweede betekenis betreft, zijn er verschillende constructies mogelijk: (a) het regent (Jac.5:17), (b) regen regent (Openb. 11:6), of ook: vuur en zwavel regent (Luc.17:29), (c) hij laat het regenen (Matt.5:45), en (d) hij laat het vuur en zwavel regenen (Gen.19:24 LXX, vgl. Luc.17:29).

.1	βρέχει	brechei	hij maakt nat
.2	βρέχῃ	brechēi	(dat) hij nat maakt
.3	βρέχειν	brechein	nat maken
.4	ἔβρεξεν	ebrexen	hij heeft nat gemaakt (aor)
.5	βρέξαι	brexai	moge hij nat maken (aor) – nat maken (aor)

Matt.	5:45	want **Hij** ... **laat het regenen** over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.	.1
Luc.	7:38	en zij ... begon met haar tranen zijn voeten **nat te maken** en droogde ze af	.3
	7:44	**zij heeft** met tranen mijn voeten **nat gemaakt** en ze met haar haren afgedroogd.	.4
	17:29	op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, **regende** vuur en zwavel van de hemel	.4
Jac.	5:17	Elia was slechts een mens zoals wij en hij bad ..., dat het niet **regenen** zou,	.5
		en **het regende** niet op het land, drie jaar en zes maanden lang;	.4

Openb. 11:6	Dezen hebben de macht de hemel te sluiten, zodat er geen regen valt letterlijk: ..., zodat geen regen **regent**		.2°▾

918 **βροντή** **brontē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *brontē* betekent 'donder, donderslag'.

.1	βροντήν	brontēn	donderslag (4)
.2	βροντῆς	brontēs	donderslag (2)
.3	βρονταί	brontai	donderslagen (1)
.4	βροντῶν	brontōn	donderslagen (2)

Marc.	3:17	en Hij gaf hun de bijnaam Boanerges, dat is zonen des **donders**,	.2
Joh.	12:29	De schare dan, die daar stond ..., zeide, dat er een **donderslag** geweest was;	.1
Openb.	4:5	En van de troon gingen bliksemstralen, stemmen en **donderslagen** uit;	.3°▾
	6:1	ik hoorde een van de vier ... zeggen met een stem als van een **donderslag**: Kom!	.2
	8:5	en er kwamen **donderslagen** en stemmen en bliksemstralen en aardbeving.	.3
	10:3	en toen hij riep, lieten de zeven **donderslagen** hun stemmen horen.	.3
	10:4	En toen de zeven **donderslagen** gesproken hadden, wilde ik het opschrijven,	.3
		...: Verzegel hetgeen de zeven **donderslagen** gesproken hebben	.3
	11:19	en er kwamen bliksemstralen en stemmen en **donderslagen** en aardbeving	.3
	14:2	En ik hoorde een stem uit de hemel ... als de stem van zware **donder**.	.2
	16:18	En er kwamen bliksemstralen en stemmen en **donderslagen**,	.3°▾
	19:6	En ik hoorde ... als een stem van zware **donderslagen**, zeggende: Halleluja!	.4

919 **βροχή** **brochē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *brochē* betekent (1) '(het) nat maken, bewatering', en (2) 'regen'.

De eerste betekenis komt niet in het NT, maar wel daarbuiten voor, en ligt ook min of meer voor de hand, wanneer men het verwante werkwoord *917 brechō* 'nat maken' kent.

.1	βροχή	brochē	regen (1)

Matt.	7:25	En de **regen** viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden
	7:27	En de **regen** viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden

920 **βρόχος** **brochos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *brochos* betekent 'strik, strop, lus met schuifknoop'.

.1	βρόχον	brochon	strik (4)

1Cor.	7:35	Dit zeg ik in uw eigen belang, niet om u een **strik** om te werpen,

921	**βρυγμός**	**brugmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *brugmos* betekent '(het) knauwen, (het) knarsetanden'.

.1	βρυγμός	brugmos	geknars (1 ev)

Matt. 8:12 daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
13:42 daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
13:50 daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
22:13 daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
24:51 Daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
25:30 Daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**.
Luc. 13:28 Daar zal het geween zijn en het tanden**geknars**,

922	**βρύχω**	**bruchō**

Het werkwoord *bruchō* betekent 'knauwen (op), knarsetanden'.

.1	ἔβρυχον	ebruchon	ik knauwde – zij knauwden

Hand. 7:54 Toen zij dit hoorden, sneed het hun door het hart en **zij knersten** de tanden

923	**βρύω**	**bruō**

Het werkwoord *bruō* betekent 'overladen zijn (met), barstensvol zijn (met), overstromen (van)'.

.1	βρύει	bruei	hij stroomt over

Jac. 3:11 **Doet** soms een bron uit dezelfde ader zoet en bitter water **opwellen**?

924	**βρῶμα**	**brōma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *brōma* betekent 'voedsel, spijs, eten'.

.1	βρῶμα	brōma	spijs (1/4)
.2	βρώματος	brōmatos	spijs (2)
.3	βρώματι	brōmati	spijs (3)
.4	βρώματα	brōmata	spijzen (1/4)
.5	βρωμάτων	brōmatōn	spijzen (2)
.6	βρώμασιν	brōmasin	spijzen (3)

Matt. 14:15 dan kunnen zij naar de dorpen gaan om **spijzen** voor zich te kopen. .4
Marc. 7:19 En zo verklaarde Hij alle **spijzen** rein. .4

Luc.	3:11	dele mede aan wie er geen heeft, en wie **spijzen** heeft, doe evenzo.	.4
	9:13	of wij zouden moeten heengaan om voor al dit volk **voedsel** te kopen.	.4
Joh.	4:34	Mijn **spijze** is de wil te doen desgenen, die Mij gezonden heeft,	.1
Rom.	14:15	Want indien uw broeder door **iets, dat gij eet**, gegriefd wordt, ...	.1
		Breng niet door uw **eten** hem ten verderve, voor wie Christus gestorven is.	.3
	14:20	Breek niet ter wille van **spijs** het werk Gods af;	.2
1Cor.	3:2	Melk heb ik u gegeven, geen vast **voedsel**,	.1
	6:13	Het **voedsel** is voor de maag	.4
		en de maag voor het **voedsel**,	.6
	8:8	Nu zal **wat wij eten**, ons niet bij God brengen;	.1
	8:13	indien **wat ik eet**, mijn broeder aanstoot geeft,	.1
	10:3	allen hetzelfde geestelijke **voedsel** aten,	.1
1Tim.	4:3	het huwelijk verbieden en het genot van **spijzen**,	.5
Hebr.	9:10	daar zij met hun **spijzen** en dranken ... bepalingen voor het vlees zijn,	.6
	13:9	het is goed, dat het hart zijn vastheid vindt in genade en niet in **spijzen**:	.6

925 βρώσιμος brōsimos

Het bijvoeglijk naamwoord *brōsimos* betekent 'eetbaar'.

Wanneer de discipelen nog niet geloven dat Jezus werkelijk is opgestaan en in hun midden is, vraagt Hij om iets 'eetbaars' (Luc.24:41).

.1	βρώσιμον	brōsimon	eetbaar (4 ev m – 1/4 ev o)

Luc.	24:41	zeide Hij tot hen: Hebt gij hier iets **te eten**?	

926 βρῶσις brōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *brōsis* betekent (1) '(het) eten' en (2) 'voedsel, spijs'.

In tegenstelling tot *924 brōma* 'eten' geeft *brōsis* in de eerste plaats het 'eten' als handeling aan (zie bv. 1Cor.8:4); daarvan afgeleid is de concrete betekenis 'voedsel, spijs', die *brōsis* tot een synoniem van *brōma* maakt en in het NT het meest voorkomt.

In Matt.6:19-20 moet *brōsis* naast *4000 sēs* 'mot' ook iets concreets aangeven met een vretende werking. Er is wel gedacht aan roest, maar ook wel aan een vraatzuchtig diertje, bijvoorbeeld houtworm (vgl. Mal.3:11, waar de 'afvreter' een soort sprinkhaan schijnt te zijn).

.1	βρῶσις	brōsis	eten (1 ev)
.2	βρῶσιν	brōsin	eten (4 ev)
.3	βρώσεως	brōseōs	eten (2 ev)
.4	βρώσει	brōsei	eten (3 ev)

Matt.	6:19	Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en **roest** ze ontoonbaar maakt	.1
	6:20	verzamelt u schatten in de hemel, waar noch mot noch **roest** ze ontoonbaar maakt	.1
Joh.	4:32	Hij zeide echter tot hen: Ik heb een **spijs** te eten, waarvan gij niet weet.	.2
	6:27	Werkt niet om de **spijs**, die vergaat,	.2

		maar om de **spijs**, die blijft tot in het eeuwige leven,	.2
	6:55	Want mijn vlees is ware **spijs** en mijn bloed is ware drank.	.1
Rom.	14:17	Want het Koninkrijk Gods bestaat niet in **eten** en drinken,	.1
1Cor.	8:4	Wat nu het **eten** van offervlees betreft,	.3
2Cor.	9:10	die zaad verschaft aan de zaaier en brood tot **spijze**,	.2
Col.	2:16	Laat dan niemand u blijven oordelen inzake **eten** en drinken	.4
Hebr.	12:16	onverschillig als Esau, die voor een **spijze** zijn eerstgeboorterecht verkocht.	.3

927 βυθίζω buthizō

Het werkwoord *buthizō* betekent 'in de diepte doen gaan, doen zinken' en in mediale en passieve vormen 'in de diepte gebracht worden, in de diepte gaan, zinken'.

In letterlijke zin wordt *buthizō* vaak gebruikt in verband met zinkende schepen (zo ook Luc.5:7); in figuurlijke zin brengen dwaze en schadelijke begeerten de mensen naar de diepte van verderf (1Tim.6:9). Vergelijk ook *928 buthos* 'diepte'.

.1	βυθίζουσιν	buthizousin	zij doen zinken – doende zinken (3 mv m/o)
.2	βυθίζεσθαι	buthizesthai	zinken (med)

Luc.	5:7	En dezen kwamen en zij vulden beide schepen, tot **zinkens** toe.	.2
1Tim.	6:9	schadelijke begeerten, die de mensen **doen wegzinken** in verderf en ondergang.	.1

928 βυθός buthos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *buthos* betekent 'diepte'.

Terwijl *817 bathos* 'diepte' een diepte aangeeft die gemeten wordt ('de diepte van de zee is driehonderd meter'), geeft *buthos* de diepte als plaats aan ('de vis zwemt in de diepte van de zee'). De zegswijze 'een dag en een nacht in de diepte doorbrengen' (2Cor.11:25) vatten we op als 'een dag en een nacht in diep zeewater vertoeven'.

.1	βυθῷ	buthōi	diepte (3)

2Cor.	11:25	een etmaal heb ik doorgebracht in **volle zee**;

929 βυρσεύς burseus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *burseus* betekent 'leerlooier'.

.1	βυρσέως	burseōs	leerlooier (2)
.2	βυρσεῖ	bursei	leerlooier (3)

Hand.	9:43	dat hij verscheidene dagen te Joppe bleef bij ... Simon, een **leerlooier**.	.2
	10:6	deze is de gast van een Simon, een **leerlooier**, wiens huis bij de zee ligt.	.2
	10:32	deze is als gast in het huis van Simon, een **leerlooier**, aan de zee.	.1

930	βύσσινος	bussinos

Het bijvoeglijk naamwoord *bussinos* betekent 'van byssus, van fijn linnen'.

In het NT wordt dit bijvoeglijk naamwoord zelfstandig gebruikt: *to bussinon* betekent 'de fijne linnen stof' of 'het gewaad van fijn linnen'.

.1	βύσσινον	bussinon	van fijn linnen (4 ev m – 1/4 ev o)
.[2]	βυσσίνου	bussinou	van fijn linnen (2 ev m/o)

Openb. 18:12		lading van goud, zilver, edelgesteente en paarlen, van **fijn linnen**,	.[2]''
18:16		Wee, wee, die grote stad, die gehuld was in **fijn linnen**,	.1°°
19:8		en haar is gegeven zich met blinkend en smetteloos **fijn linnen** te kleden,	.1
		want dit **fijne linnen** zijn de rechtvaardige daden der heiligen.	.1
19:14		de heerscharen ... volgden Hem op witte paarden, gehuld in ... **fijn linnen**.	.1

931	βύσσος	bussos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *bussos* betekent (1) 'byssusplant' en (2) '(uit de byssusplant vervaardigd) fijn linnen'.

Het woord *bussos* is een semitisch leenwoord (vgl. het Hebreeuwse *būts* 'linnen' in Ez.27:16).

.1	βύσσον	busson	fijn linnen (4 ev)
.2	βύσσου	bussou	fijn linnen (2 ev)

Luc. 16:19	En er was een rijk man, die gekleed ging in purper en **fijn linnen**	.1
Openb. 18:12	lading van goud, zilver, edelgesteente en paarlen, van **fijn linnen**,	.2°°
18:16	Wee, wee, die grote stad, die gehuld was in **fijn linnen**,	.1''

932	βωμός	bōmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *bōmos* betekent 'altaar'.

.1	βωμόν	bōmon	altaar (4)

Hand. 17:23 heb ik ook een **altaar** gevonden met het opschrift: Aan een onbekende god.

933	γάγγραινα	gaggraina

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gaggraina* betekent 'voortwoekerende en het lichaam aantastende ziekte, gangreen, koudvuur, kanker'.

.1	γάγγραινα	gaggraina	kanker (1)

2Tim. 2:17 en hun woord zal voortwoekeren als de **kanker**.

934	γάζα	gaza

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gaza* betekent '(koninklijke) schat'.

.1	γάζης	gazēs	schat (2)

Hand. 8:27 een rijksgrote van Kandake, de koningin ..., haar opperschatbewaarder,
letterlijk: ..., die was over heel haar **schat**,

935	γαζοφυλάκιον	gazophulakion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gazophulakion* betekent 'schatbewaarplaats'.

In het NT kan met 'schatbewaarplaats' een kist of iets dergelijks bedoeld zijn waarin men zijn geldelijke gaven stopt (bv. Marc.12:41), maar wanneer er gezegd wordt dat Jezus in de 'schatbewaarplaats' van de tempel een leerrede houdt, moet er iets bedoeld zijn als 'gebouw of ruimte waar men schatten bewaart' of 'ruimte waar men zijn financiële gaven in de offerkist kan doen' (Joh.8:20).

.1	γαζοφυλάκιον	gazophulakion	schatbewaarplaats (1/4)
.2	γαζοφυλακίου	gazophulakiou	schatbewaarplaats (2)
.3	γαζοφυλακίῳ	gazophulakiōi	schatbewaarplaats (3)

Marc.	12:41	En Hij ging tegenover de **offerkist** zitten en zag met aandacht,	.2
		hoe de schare kopergeld wierp in de **offerkist**.	.1
	12:43	Ik zeg u, deze arme weduwe heeft het meeste in de **offerkist** geworpen	.1
Luc.	21:1	Toen Hij opkeek, zag Hij de rijken hun gaven in de **offerkist** werpen.	.1
Joh.	8:20	Deze woorden sprak Jezus bij de **schatkamer**, lerende in de tempel;	.3

936	γάλα	gala

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gala* betekent 'melk'.

.1	γάλα	gala	melk (1/4 ev)
.2	γάλακτος	galaktos	melk (2 ev)

1Cor.	3:2	**Melk** heb ik u gegeven, geen vast voedsel,	.1
	9:7	Of wie weidt een kudde en geniet niet van de **melk** der kudde?	.2
Hebr.	5:12	en gij hebt nog **melk** nodig (en) geen vaste spijs.	.2
	5:13	ieder, die nog van **melk** leeft, heeft geen weet van de rechte prediking:	.2
1Petr.	2:2	en verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste **melk**,	.1

937	γαλήνη	galēnē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *galēnē* betekent 'kalmte op het water, afwezigheid van wind op het water'.

.1	γαλήνη	galēnē	kalmte op het water (1)

Matt.	8:26	Toen stond Hij op en bestrafte de winden ..., en het werd volkomen stil. letterlijk: ..., en er ontstond een grote **kalmte op het water**.
Marc.	4:39	En de wind ging liggen en het werd volkomen stil. letterlijk: ... en er ontstond een grote **kalmte op het water**.
Luc.	8:24	En zij kwamen tot rust en het werd stil. letterlijk: ... en er ontstond een **kalmte op het water**.

938	γαμέω	gameō

Het werkwoord *gameō* betekent 'ten huwelijk nemen, huwen, trouwen' en in mediale en passieve vormen 'ten huwelijk genomen worden, getrouwd worden'.

Alleen van vrouwen wordt gezegd dat ze ten huwelijk genomen worden; eventueel wordt dan de man door wie ze ten huwelijk genomen worden, met een derde naamval vermeld (Marc.10:12; 1Cor.7:39). Verder worden de actieve vormen – dus die met de betekenis 'ten huwelijk nemen, trouwen' – meestal bij een mannelijk onderwerp gebruikt (bv. Marc.6:17), maar toch ook wel bij een vrouwelijk onderwerp (bv. 1Tim.5:11).

.1	γαμοῦσιν	gamousin	zij huwen – huwend (3 mv m/o)
.2	γαμείτωσαν	gameitōsan	zij moeten huwen!
.3	γαμεῖν	gamein	huwen
.4	γαμῶν	gamōn	huwend (1 ev m)
.5	γαμοῦντες	gamountes	huwend (1 mv m)
.6	ἐγάμουν	egamoun	ik huwde – zij huwden
.7	ἔγημα	egēma	ik heb gehuwd (aor)

.8	ἐγάμησεν	egamēsen	hij heeft gehuwd (aor)
.9	γήμῃς	gēmēis	(dat) jij huwt (aor)
.10	γήμῃ	gēmēi	(dat) hij huwt (aor)
.11	γαμήσῃ	gamēsēi	(dat) hij huwt (aor)
.12	γαμησάτωσαν	gamēsatōsan	zij moeten huwen! (aor)
.13	γαμῆσαι	gamēsai	huwen (aor)
.14	γαμήσας	gamēsas	huwend (1 ev m; aor)
.15	γαμήσασα	gamēsasa	huwend (1 ev v; aor)
.16	γεγαμηκόσιν	gegamēkosin	gehuwd hebbend (3 mv m/o)
.17	γαμηθῇ	gamēthēi	(dat) zij gehuwd wordt (aor pass)
.18	γαμηθῆναι	gamēthēnai	gehuwd worden (aor pass)
.[19]	γήμας	gēmas	huwend (1 ev m; aor)
.[20]	γαμήσῃς	gamēsēis	(dat) jij huwt (aor)

Matt.	5:32	en al wie een weggezondene **trouwt**, pleegt echtbreuk.	.11
	19:9	Wie zijn vrouw wegzendt ... en een andere **trouwt**, pleegt echtbreuk.	.11
	19:9	SV en die de verlatene **trouwt**, doet ook overspel.	.14°
	19:10	Indien voor een man de zaak ... zó staat, is het niet raadzaam **te trouwen**.	.13
	22:25	Nu waren er bij ons zeven broeders. En de eerste **huwde** en stierf daarop,	.14/.[19]
	22:30	in de opstanding **huwen zij** niet en worden zij niet ten huwelijk genomen,	.1
	24:38	etende en drinkende, **huwende** en ten huwelijk gevende,	.5
Marc.	6:17	omdat **hij** haar **tot vrouw genomen had**.	.8
	10:11	Wie zijn vrouw wegzendt en een andere **trouwt**, pleegt echtbreuk	.11
	10:12	SV En indien een vrouw ... **zal** ... met een andere **trouwen**, die doet overspel.	.17°°
		en indien zij ... een ander **trouwt**, pleegt zij echtbreuk.	.11˝
	12:25	Want wanneer zij uit de doden opstaan, **huwen zij** niet,	.1
Luc.	14:20	een ander zeide: **Ik heb** een vrouw **getrouwd** en daarom kan ik niet komen.	.7
	16:18	En ieder, **die** zijn vrouw wegzendt, en een andere **trouwt**, pleegt echtbreuk;	.4
		en **wie** een vrouw, die door haar man weggezonden is, **trouwt**, pleegt echtbreuk.	.4
	17:27	zij aten, zij dronken, **zij huwden**, en zij werden ten huwelijk genomen	.6
	20:34	De kinderen dezer eeuw **huwen** en worden ten huwelijk genomen,	.1
	20:35	die waardig gekeurd zijn deel te verkrijgen aan die eeuw ..., **huwen** niet	.1
1Cor.	7:9	Indien zij zich echter niet kunnen beheersen, **laten zij dan trouwen**.	.12
		Want het is beter **te trouwen** dan van begeerte te branden.	.13/.3
	7:10	hun, **die getrouwd zijn**, beveel ik niet, maar de Here,	.16
	7:28	Maar ook wanneer **gij trouwt**, dan doet gij daarmede geen kwaad,	.9/.[20]
		en wanneer een jongedochter **trouwt**, dan doet ook zij daarmede geen kwaad.	.10
	7:33	Maar hij, **die getrouwd is**, wijdt zijn zorgen aan aardse zaken,	.14
	7:34	Maar zij, **die getrouwd is**, wijdt haar zorgen aan aardse zaken,	.15
	7:36	hij doe, wat hij wil; het is geen zonde, **laten zij trouwen**.	.2
	7:39	maar indien haar man is ontslapen, is zij vrij **om te trouwen**,	.18
1Tim.	4:3	**het huwelijk** verbieden en het genot van spijzen,	.3
	5:11	want wanneer de zinnen haar van Christus aftrekken, willen zij **huwen**,	.3
	5:14	Ik wil daarom, **dat** de jonge weduwen **huwen**,	.3

[938II] γαμίζω gamizō

Het werkwoord *gamizō* betekent 'uithuwelijken, ten huwelijk geven'.

Hoewel sommigen veronderstellen dat *gamizō* op enkele plaatsen in het NT (zie bv. Matt.22:30 in de NBG-vertaling) ook als synoniem van *938 gameō* – dus in de betekenis 'ten huwelijk nemen' – kan voorkomen, ligt het meer voor de hand om alle NT-ische plaatsen waar *gamizō* voorkomt, te verklaren met de ene betekenis 'uithuwelijken, ten huwelijk geven'.

.[1]	ἐγαμίζοντο	egamizonto	zij werden uitgehuwelijkt (med)
.[2]	γαμίζονται	gamizontai	zij worden uitgehuwelijkt (med)
.[3]	γαμίζοντες	gamizontes	uithuwelijkend (1 mv m)
.[4]	γαμίζων	gamizōn	uithuwelijkend (1 ev m)

Matt.	22:30	in de opstanding huwen zij niet en **worden zij** niet **ten huwelijk genomen**,	.[2]''
	24:38	etende en drinkende, huwende en **ten huwelijk gevende**,	.[3]''
Marc.	12:25	huwen zij niet, en **worden zij** niet **ten huwelijk genomen**,	.[2]''
Luc.	17:27	zij aten, zij dronken, zij huwden, en **zij werden ten huwelijk genomen**	.[1]''
	20:35	die waardig gekeurd zijn ..., huwen niet en **worden niet ten huwelijk genomen**.	.[2]''
1Cor.	7:38	**Wie** dus zijn jongedochter **uithuwelijkt**, doet wel,	.[4]''
		en **wie** haar niet **uithuwelijkt**, doet beter.	.[4]''

939 γαμίσκω gamiskō

Het werkwoord *gamiskō* betekent 'uithuwelijken, ten huwelijk geven'.

Qua vorm en functie komt *gamiskō* nauw overeen met *939 gamizō* 'uithuwelijken, ten huwelijk geven'; beide woorden worden als synoniemen beschouwd.

.1	γαμίσκονται	gamiskontai	zij worden uitgehuwelijkt

Marc.	12:25	huwen zij niet, en **worden zij** niet **ten huwelijk genomen**,	°°
Luc.	20:34	De kinderen dezer eeuw huwen en **worden ten huwelijk genomen**,	''
	20:35	die waardig gekeurd zijn ..., huwen niet en **worden** niet **ten huwelijk genomen**.	''

940 γάμος gamos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gamos* betekent (1) 'huwelijksfeest, bruiloft' en (2) 'huwelijk'.

Het meervoud slaat gewoonlijk niet op meerdere bruiloften, maar op (de verschillende onderdelen van) een enkele bruiloft. In Matt.25:10 worden de huwelijksfestiviteiten ons voorgesteld als iets waar je naar binnen kunt gaan, zodat er wel vertaald wordt met 'bruiloftszaal'. In Hebr.13:4 wordt er meer gedacht aan wat er na de bruiloft volgt: het huwelijk.

.1	γάμος	gamos	huwelijksfeest (1)
.2	γάμον	gamon	huwelijksfeest (4)
.3	γάμου	gamou	huwelijksfeest (2)

.4	γάμους	gamous	huwelijksfestiviteiten (4)
.5	γάμων	gamōn	huwelijksfestiviteiten (2)

Matt.	22:2	Het Koninkrijk ... is gelijk aan een koning, die ... een **bruiloft** aanrichtte.	.4
	22:3	En hij zond zijn slaven uit om de ter **bruiloft** genodigden te roepen,	.4
	22:4	mijn ... gemeste beesten zijn geslacht en alles is gereed; komt tot de **bruiloft**.	.4
	22:8	De **bruiloft** is wel gereed, maar de genodigden waren het niet waard.	.1
	22:9	Gaat daarom ... en nodigt allen, die gij aantreft, tot de **bruiloft**.	.4
	22:10	SV en de **bruiloft** werd vervuld met aanzittende gasten.	.1°°
	22:11	zag hij daar iemand, die geen **bruilofts**kleed aanhad.	.3
	22:12	hij zeide tot hem: Vriend, hoe zijt gij hier gekomen zonder **bruilofts**kleed?	.3
	25:10	en die gereed waren, gingen met hem de **bruiloftszaal** binnen,	.4
Luc.	12:36	die op hun heer wachten, wanneer hij van de **bruiloft** wederkeert,	.5
	14:8	Wanneer gij door iemand op een **bruiloft** genodigd zijt,	.4
Joh.	2:1	En op de derde dag was er een **bruiloft** te Kana in Galilea	.1
	2:2	en ook Jezus en zijn discipelen waren ter **bruiloft** genodigd.	.2
Hebr.	13:4	Het **huwelijk** zij in ere bij allen en het bed onbezoedeld,	.1
Openb.	19:7	de **bruiloft** des Lams is gekomen en zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt;	.1
	19:9	Schrijf, zalig zij, die genodigd zijn tot het **bruilofts**maal des Lams.	.3

941 γάρ gar

De partikel *gar* betekent 'want, immers'.

Het woord *gar* staat nooit als eerste woord in de zin (of bijzin), maar wel zo snel mogelijk na het eerste woord. Het wordt gewoonlijk gebruikt om een of andere verklaring (reden, oorzaak e.d.) aan te geven, bv.: Jezus zag Simon en Andreas het net uitwerpen in het meer van Galilea, 'want' zij waren vissers (Marc.1:16). Wat er precies verklaard wordt, is op sommige plaatsen niet helemaal duidelijk of moeilijk in vertaling weer te geven; vertalers nemen dan ook wel hun toevlucht tot 'toch, dan' of laten *gar* onvertaald.

Een paar voorbeelden van gevallen waar de vertaling 'want, immers' verwarring kan geven, volgen hier. In Matt.23:17 (Gij dwazen en blinden, wat 'toch' is meer ...) geeft *gar* een uitleg aan waarom Jezus de Farizeeërs en schriftgeleerden dwaas en blind noemt, zij het dat deze uitleg als retorische vraag gepresenteerd wordt. In Hand.8:31 (Hoe zou ik dit kunnen?) geeft *gar* de reden aan voor de in de vraag besloten ontkenning (Nee, dat kan ik niet, 'want' ...). In Hand.16:37 (... en willen zij ons er nu ongemerkt uitzetten? Geen sprake van!) is *ou gar* 'neen immers' weergegeven met 'geen sprake van!'.

In sommige vraagzinnen wordt *gar* met 'dan' of 'dan toch' vertaald, bv.: wat heeft Hij 'dan toch' voor kwaad gedaan? (Matt.27:23).

De uitdrukking *ti gar* 'wat immers?' wordt al naar gelang de context verschillend vertaald, bv.: 'wat toch is het gaval?' (Rom.3:3), of: 'wat doet het ertoe?' (Fil.1:18).

.1	γάρ	gar	want

942 γαστήρ gastēr

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gastēr* betekent 'buik'.

De 'buik' is enerzijds de plaats waar het eten naar toe gaat (vgl. Tit.1:12, waar de Kretenzers 'buiken' worden genoemd, d.w.z. 'lieden die graag eten'), anderzijds de plaats waar de baby voor de geboorte in het moederlichaam groeit (vgl. de uitdrukking *en gastri echō* '(een kindje) in de buik hebben', d.w.z. 'zwanger zijn').

.1	γαστέρες	gasteres	buiken (1)
.2	γαστρί	gastri	buik (3)

Matt. 1:18 bleek zij ... zwanger te zijn uit de heilige Geest. .2
letterlijk: bleek zij in de **buik** hebbend te zijn uit de heilige Geest.
1:23 Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, .2
letterlijk: Zie, de maagd zal in de **buik** hebben en een zoon baren,
24:19 Wee de zwangeren en de zogenden in die dagen. .2
letterlijk: Wee de in de **buik** hebbenden en de zogenden ...
Marc. 13:17 Wee de zwangeren en de zogenden in die dagen! .2
letterlijk: Wee de in de **buik** hebbenden en de zogenden ...
Luc. 1:31 En zie, gij zult zwanger worden en een zoon baren, .2
letterlijk: En zie, gij zult ontvangen in de **buik** ...
21:23 Wee de zwangeren en de zogenden in die dagen! .2
letterlijk: Wee de in de **buik** hebbenden en de zogenden ...
1Thess. 5:3 overkomt hun, als de weeën een zwangere vrouw, een plotseling verderf, .2
letterlijk: ..., als de weeën een in de **buik** hebbende, ...,
Tit. 1:12 Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en vadsige **buiken**. .1
Openb. 12:2 zij was zwanger en schreeuwde in haar weeën en in haar pijn om te baren. .2
letterlijk: zij was in de **buik** hebbend en schreeuwde in haar weeën ...

943 γέ ge

De partikel *ge* benadrukt het voorafgaande woord (of de voorafgaande woordgroep). In het Nederlands geven we een dergelijke nadruk meestal door het woord dat benadrukt moet worden, met stemverheffing uit te spreken. Soms kunnne we *ge* vertalen met 'tenminste', 'maar, slechts' of 'zelfs', bv.: Hij, die 'zelfs' zijn eigen Zoon niet gespaard heeft (Rom.8:32).

In enkele gevallen is de nadruk niet beperkt tot het voorafgaande woord, maar strekt zich uit tot een of meer woorden na *ge* die met dat voorafgaande woord één geheel vormen: in Luc.11:8 staat *ge* ná het woord *dia* 'om' en vóór 'zijn onbeschaamdheid', maar de totale woordgroep 'om zijn onbeschaamdheid' ontvangt de nadruk (vgl. Luc.18:5).

.1	γέ	ge

(NB: In de volgende zinsneden zijn – behalve in Rom.8:32, 2Cor.5:3, Gal., Ef. en Col. – die woorden gecursiveerd die door het woord *ge* nadruk ontvangen.)

Matt.	7:20	**Zo** zult gij hen **dan** aan hun vruchten kennen.	
	17:26	sprak Jezus tot hem: **Zo** zijn **dus** de zonen vrij.	˅˅
Luc.	5:36	**Anders** zal hij niet alleen het nieuwe scheuren,	˅˅
	5:37	**anders** zal de jonge wijn de zakken scheuren en weglopen	˅˅
	10:6	dan zal uw vrede op hem rusten, **maar zo niet**, dan zal hij tot u terugkeren.	˅˅
	11:8	**om zijn onbeschaamdheid** zou hij opstaan en hem geven, zoveel hij nodig heeft.	
	13:9	**maar anders**, dan moet gij hem omhakken.	˅˅
	14:32	**En zo niet**, dan zendt hij, als de ander nog veraf is, een gezantschap	˅˅
	18:5	(4) ... zal ik, (5) **omdat deze weduwe het mij moeilijk maakt**, haar recht verschaffen;	
	19:42	SV Och, of gij ook bekendet, **ook nog** in deze uw dag, wat tot uw vrede dient!	°
	24:21	**Maar** met dit al is het thans reeds de derde dag, sinds dit geschied is.	
Hand.	2:18	**ja, zelfs** op mijn dienstknechten ... zal Ik ... van mijn Geest uitstorten	
	8:30	En Filippus liep snel erheen ... en zeide: Verstaat gij wat gij leest?	
		letterlijk: ...: **Mag ik concluderen dat** gij verstaat wat gij leest?	
	17:27	opdat zij God zouden zoeken, **of** zij Hem **al** tastende vinden mochten,	
		hoewel Hij niet ver is van een ieder van ons.	˅˅
Rom.	5:6	**zo zeker als** Christus ... te zijner tijd voor goddelozen is gestorven.	˅˅
	8:32	die **zelfs** zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft,	
1Cor.	4:8	Ja, **was het maar zo**, dat gij koning geworden waart;	
	6:3	**Hoeveel temeer dan** over alledaagse dingen?	
	9:2	Indien ik voor anderen geen apostel ben, voor u **toch zeker wèl**;	
2Cor.	5:3	als wij **maar** bekleed, en niet naakt, zullen bevonden worden.	˅˅
	11:16	of **anders**: aanvaardt mij als een onverstandige;	˅˅
Gal.	3:4	Ware het **slechts** tevergeefs!	˅˅
Ef.	3:2	gij hebt immers gehoord van de bediening ... mij met het oog op u gegeven:	˅˅
		letterlijk: indien gij **ten minste** gehoord hebt ...	
	4:21	Gij toch hebt van Hem gehoord en zijt in Hem onderwezen,	˅˅
		letterlijk: indien gij **ten minste** van Hem gehoord hebt ...,	
Col.	1:23	indien gij **slechts** wel gegrond en standvastig blijft in het geloof	˅˅

944 γέεννα geenna

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *geenna* betekent 'gehenna, hel'.

Het Griekse *geenna* is afgeleid van het Hebreeuwse *gē(j)' hinnōm* dat 'dal van Hinnom' betekent. Dit is een dal ten zuiden van Jeruzalem. In de tijd van de koningen werden hier kinderoffers gebracht (vgl. 2Kon.23:10); later bleef het een plaats die verafschuwd werd. Volgens Joodse opvatting zou in het dal van Hinnom eens het gericht plaatsvinden (vgl. Jer.19).

In de evangeliën wordt met *geenna* de plaats van de eeuwige straf aangeduid (vgl. Matt.23:33). De 'hel' is de plaats waar het vuur brandt (bv. Matt.5:22). In overdrachtelijke zin wordt de tong die ongerechtigheid spreekt, in vlam gezet en gehouden door de hel (Jac.3:6).

.1	γέενναν	geennan	gehenna (4)
.2	γεέννῃ	geennēi	gehenna (3)
.3	γεέννης	geennēs	gehenna (2)

Matt.	5:22	en wie zegt: Dwaas, zal vervallen aan het hellevuur. letterlijk: ..., zal vervallen aan de **gehenna** van het vuur.	.1
	5:29	het is beter voor u, dat ... niet uw gehele lichaam in de **hel** geworpen worde.	.1
	5:30	want het is beter voor u, dat ... niet uw gehele lichaam ter **helle** vare.	.1°*
	10:28	weest ... bevreesd voor Hem, die ... ziel en lichaam, kan verderven in de **hel**.	.2
	18:9	dan met twee ogen in het hellevuur geworpen te worden. letterlijk: ... in de **gehenna** van het vuur geworpen te worden	.1
	23:15	maakt gij van hem een kind der **hel**, tweemaal zo erg als gij het zelf zijt.	.3
	23:33	Slangen, adderengebroed, hoe zult gij ontkomen aan het oordeel der **hel**?	.3
Marc.	9:43	dan dat gij met uw twee handen ter **helle** vaart, in het onuitblusbare vuur,	.1
	9:45	dan dat gij met uw twee voeten in de **hel** geworpen wordt,	.1
	9:47	dan dat gij met twee ogen in de **hel** geworpen wordt,	.1
Luc.	12:5	Vreest Hem, die, nadat Hij gedood heeft, macht heeft om in de **hel** te werpen.	.1
Jac.	3:6	terwijl zij zelf in vlam gezet wordt door de **hel**.	.3

945 γείτων geitōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *geitōn* betekent 'buur, buurman, buurvrouw'.

Wanneer er een vrouwelijk lidwoord bij *geitōn* staat, betreft het een buurvrouw, of in het meervoud vrouwelijke buren (bv. Luc.15:9).

.1	γείτονες	geitones	buren (1)
.2	γείτονας	geitonas	buren (4)

Luc.	14:12	roep dan niet uw vrienden of uw broeders of uw verwanten of uw rijke **buren**;	.2
	15:6	en thuisgekomen, roept hij zijn vrienden en **buren** bijeen	.2
	15:9	En als zij hem gevonden heeft, roept zij haar vriendinnen en **buren** bijeen	.2
Joh.	9:8	De **buren** dan ... zeiden: Is hij dat niet, die zat te bedelen?	.1

946 γελάω gelaō

Het werkwoord *gelaō* betekent 'lachen'.

.1	γελῶντες	gelōntes	lachend (1 mv m)
.2	γελάσετε	gelasete	jullie zullen lachen

Luc.	6:21	Zalig, gij, die nu weent, want **gij zult lachen**.	.2
	6:25	Wee u, **die** nu **lacht**, want gij zult smart hebben en wenen.	.1

947 γέλως gelōs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gelōs* betekent 'gelach'.

.1	γέλως	gelōs	gelach (1 ev)

Jac.	4:9	Beseft uw ellende, treurt en weent; uw **gelach** moet veranderen in treurigheid,

948 γέμιζω gemizō

Het werkwoord *gemizō* betekent 'vullen'.

Met een tweede naamval kan men vermelden waarmee men iets vult, bv.: kruiken 'vullen' met water (Joh.2:7). Met behulp van het voorzetsel *1379 ek* '(van)uit' of *528 apo* 'van(af)' kan men datgene noemen waar men iets vanaf neemt om daarmee iets te vullen, bv.: een wierookvat 'vullen' vanuit het vuur van het altaar, d.w.z. een deel van het vuur van het altaar nemen en daarmee het wierookvat 'vullen' (Openb.8:5; voor een constructie met *apo*, zie Luc.15:16).

.1	ἐγέμισεν	egemisen	hij heeft gevuld (aor)
.2	ἐγέμισαν	egemisan	zij hebben gevuld (aor)
.3	γεμίσατε	gemisate	vult! (aor)
.4	γεμίσαι	gemisai	moge hij vullen (aor) – vullen (aor)
.5	γεμίσας	gemisas	vullend (1 ev m; aor)
.6	γεμίζεσθαι	gemizesthai	gevuld worden (med)
.7	ἐγεμίσθη	egemisthē	hij is gevuld (aor pass)
.8	γεμισθῇ	gemisthēi	(dat) hij gevuld wordt (aor pass)

Marc.	4:37	en de golven sloegen in het schip, zodat het schip reeds **vol liep**.	.6
	15:36	iemand liep toe, **drenkte** een spons met zure wijn ... **en** gaf Hem te drinken,	.5
Luc.	14:23	Ga ... en dwing hen binnen te komen, want mijn huis **moet vol worden**.	.8
	15:16	En hij begeerde zijn buik **te vullen** met de schillen, die de varkens aten	.4°°
Joh.	2:7	Jezus zeide tot hen: **Vult** de vaten met water.	.3
		En **zij vulden** ze tot de rand.	.2
	6:13	**Zij** verzamelden die dus en **vulden** twaalf korven met brokken	.2
Openb.	8:5	En de engel nam het wierookvat en **vulde** dat met het vuur van het altaar,	.1
	15:8	En de tempel **werd vervuld** met rook vanwege de heerlijkheid Gods	.7

949 γέμω gemō

Het werkwoord *gemō* betekent 'vol zijn'.

Datgene waar iemand of iets vol van is, kan vermeld worden met een tweede naamval (Matt.23:27: graven 'zijn vol' doodsbeenderen) of na het voorzetsel *1379 ek* '(van)uit' (Matt.23:25: innerlijk 'vervuld zijn' met roof; vgl. de opmerking onder *948 gemizō* 'vullen') of – minder gebruikelijk – met een vierde naamval (Openb.17:3: een beest, dat 'vol was' van godslasterlijke namen).

.1	γέμει	gemei	hij is vol
.2	γέμουσιν	gemousin	zij zijn vol – vol zijnde (3 mv m/o)
.3	γεμούσας	gemousas	vol zijnde (4 mv v)
.4	γέμον	gemon	vol zijnde (1/4 ev o)
.5	γέμοντα	gemonta	vol zijnde (4 ev m – 1/4 mv o)
.[6]	γεμόντων	gemontōn	vol zijnde (2 mv m/o)

Matt.	23:25	maar van binnen **zijn zij vol** roof en onmatigheid.	.2
	23:27	die ... van binnen **vol zijn** van doodsbeenderen en allerlei onreinheid.	.2
Luc.	11:39	maar van binnen zijt gij vol roof	.1
		letterlijk: ... maar de binnenzijde van u **is vol** roof	
Rom.	3:14	hun mond **is** van vloek en bitterheid **vol**;	.1
Openb.	4:6	En midden in de troon en rondom de troon waren vier dieren, **vol** ogen	.5
	4:8	En de vier dieren ... **waren** rondom en van binnen **vol** ogen	.5/.2
	5:8	hebbende elk een citer en gouden schalen, **vol** reukwerk;	.3
	15:7	zeven gouden schalen, **vol** van de gramschap van God,	.3
	17:3	een scharlakenrood beest, **dat vol was** van godslasterlijke namen,	.4/.5
	17:4	en zij had in haar hand een gouden beker, **vol** gruwelen,	.4
	21:9	de zeven schalen, **die vol waren** van de laatste zeven plagen,	.3/.[6]

950 γενεά genea

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *genea* betekent 'geslacht'.

Hoewel *genea* ook wel de betekenis kan hebben van 'geslacht' in de zin van 'groep mensen die door geboorte met elkaar verwant zijn, familie, volk' (zo misschien in Luc.16:8?), komt het in het NT meestal voor in de zin van 'groep mensen die als tijdgenoten van elkaar worden geboren, generatie'.

In Hand.8:33, waar Jes.53:8 geciteerd wordt (NBG: wie onder zijn tijdgenoten bedacht, dat ...), is *genea* een vertaling van het Hebreeuwse *dōr* 'geslacht, generatie, groep van tijdgenoten', al past bij de Griekse vertaling misschien beter een weergave met 'familie', waarbij dan vooral aan de nakomelingen gedacht wordt (vgl. de NBG-vertaling: wie zal zijn 'afkomst' verhalen? Want ...).

.1	γενεά	genea	geslacht (1)
.2	γενεά	genea	zie 1
.3	γενεάν	genean	geslacht (4)
.4	γενεᾶς	geneas	geslacht (2)
.5	γενεᾷ	geneāi	geslacht (3)
.6	γενεαί	geneai	geslachten (1)
.7	γενεάς	geneas	geslachten (4)
.8	γενεῶν	geneōn	geslachten (2)
.9	γενεαῖς	geneais	geslachten (3)

Matt.	1:17	Al de **geslachten** dan van Abraham tot David	.6
		zijn veertien **geslachten**	.6
		en van David tot de Babylonische ballingschap veertien **geslachten**	.6
		en van de Babylonische ballingschap tot de Christus veertien **geslachten**.	.6
	11:16	Doch waarmede zal Ik dit **geslacht** vergelijken?	.3
	12:39	Maar Hij ... zeide: Een boos en overspelig **geslacht** verlangt een teken,	.1
	12:41	De mannen van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit **geslacht**	.4
	12:42	De koningin van het Zuiden zal in het oordeel optreden met dit **geslacht**	.4
	12:45	Alzo zal het ook gaan met dit boze **geslacht**.	.5
	16:4	Een boos en overspelig **geslacht** verlangt een teken,	.1
	17:17	O, ongelovig en verkeerd **geslacht**, hoelang zal Ik nog bij u zijn?	.2

	23:36	Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit **geslacht**.	.3
	24:34	Voorwaar, Ik zeg u, dit **geslacht** zal geenszins voorbijgaan,	.1
Marc.	8:12	En Hij, diep zuchtend ..., zeide: Waartoe begeert dit **geslacht** een teken?	.1
		Voorwaar, Ik zeg u: Aan dit **geslacht** zal voorzeker geen teken gegeven worden!	.5
	8:38	wie zich voor Mij en voor mijn woorden schaamt in dit overspelig ... **geslacht**,	.5
	9:19	En Hij ... zeide: O, ongelovig **geslacht**, hoelang zal Ik nog bij u zijn?	.2
	13:30	Voorwaar, Ik zeg u, dit **geslacht** zal geenszins voorbijgaan,	.1
Luc.	1:48	Want zie, van nu aan zullen mij zalig prijzen alle **geslachten**,	.6
	1:50	en zijn barmhartigheid van **geslacht**	.7
		tot **geslacht** voor wie Hem vrezen.	.8/.7
	7:31	Waarmede zal Ik dan de mensen van dit **geslacht** vergelijken	.4
	9:41	O ongelovig en verkeerd **geslacht**, hoelang zal Ik nog bij u zijn	.2
	11:29	Toen de scharen te hoop liepen, begon Hij te zeggen: Dit **geslacht** is	.1
		een boos **geslacht**. Het begeert een teken, maar het zal geen teken ontvangen	.1'
	11:30	zo zal ook de Zoon des mensen het zijn voor dit **geslacht**.	.5
	11:31	De koningin ... zal in het oordeel optreden met de mannen van dit **geslacht**	.4
	11:32	De mannen van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit **geslacht**	.4
	11:50	opdat van dit **geslacht** afgeëist worde het bloed van al de profeten,	.4
	11:51	Ja, Ik zeg u, het zal afgeëist worden van dit **geslacht**.	.4
	16:8	de kinderen dezer wereld gaan ten aanzien van hun **geslacht** ... te werk	.3
	17:25	Maar eerst moet Hij veel lijden en verworpen worden door dit **geslacht**.	.4
	21:32	Ik zeg u, dit **geslacht** zal geenszins voorbijgaan, voordat alles geschiedt.	.1
Hand.	2:40	hij vermaande hen, zeggende: Laat u behouden uit dit verkeerde **geslacht**.	.4
	8:33	In de vernedering werd zijn oordeel weggenomen: wie zal zijn **afkomst** verhalen?	.3
	13:36	David is, na voor zijn **geslacht** de raad Gods gediend te hebben, ontslapen	.5
	14:16	Hij heeft ten tijde der **geslachten**, die achter ons liggen ... laten gaan,	.9
	15:21	Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken,	.8
		letterlijk: Immers Mozes heeft van oude **geslachten** af ...	
Ef.	3:5	dat ten tijde van vroegere **geslachten** niet bekend is geworden	.9
	3:21	Hem zij de heerlijkheid ... tot in alle **geslachten**,	.7
Fil.	2:15	onbesproken kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd **geslacht**,	.4
Col.	1:26	het geheimenis, dat eeuwen en **geslachten** lang verborgen is geweest,	.8
Hebr.	3:10	daarom heb Ik een afkeer gekregen van dit **geslacht**	.5

951 γενεαλογέω genealogeō

Het werkwoord *genealogeō* betekent 'een stamboom vermelden (van), een geslachtsregister maken (van)'.

De combinatie *genealogeō ek* betekent 'beschouwen als afstammeling van' of 'in een geslachtsregister vermelden als afstammeling van' (Hebr.7:6).

.1	γενεαλογούμενος	genealogoumenos	als afstammeling beschouwd wordend (1 ev m; med)

Hebr.	7:6	die zich niet tot hun geslacht kon rekenen,
		letterlijk: niet **als afstammeling** van hen **beschouwd wordend**,

952	γενεαλογία	genealogia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *genealogia* betekent 'stamboom, geslachtsregister'.

.1	γενεαλογίας	genealogias	geslachtsregister (2 ev – 4 mv)
.2	γενεαλογίαις	genealogiais	geslachtsregisters (3)

1Tim.	1:4	noch zich bezig te houden met fabels en eindeloze **geslachtsregisters**,	.2
Tit.	3:9	**geslachtsregisters**, twist, en strijd over de wet moet gij ontwijken,	.1

953	γενέσιος	genesios

Het bijvoeglijk naamwoord *genesios* betekent 'bij de geboorte horend, de verjaardag betreffend'.
In het NT komt alleen het onzijdig meervoud *genesia* voor, met de betekenis 'verjaardagsfestiviteiten, verjaardagsfeest'.

.1	γενεσίων	genesiōn	geboortefeest (2 mv)
.2	γενεσίοις	genesiois	geboortefeest (3 mv)

Matt.	14:6	Maar op het **geboortefeest** van Herodes danste de dochter van Herodias	.1/.2
Marc.	6:21	toen ... Herodes op zijn **geboortefeest** een maaltijd aanrichtte	.2

954	γένεσις	genesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *genesis* betekent '(het) ontstaan, (het) geboren worden, geboorte'.

De uitdrukking *biblos geneseōs* 'geboorteboek, (wordings)geschiedenis' is OT-isch (vgl. Gen.2:4; 5:1 LXX). In Matt.1:1 kan men deze uitdrukking behalve als 'geslachtsregister' ook opvatten als 'geboorteverhaal' of – nog ruimer – als 'geschiedenis', waarmee men *biblos geneseōs* dan als betiteling boven het totale evangelie naar Mattheüs kan gebruiken. Het gebruikelijke woord voor 'geslachtsregister' is *952 genealogia*.

In Jac.3:6 is er sprake van het 'wiel der geboorte', hetgeen men wel als een dichterlijke zegswijze voor 'levensloop' beschouwt, evenals 'het gezicht van zijn geboorte' een dichterlijke uitdrukking is voor 'het gezicht waarmee hij geboren is' (Jac.1:23).

.1	γενέσεως	geneseōs	geboorte (2)
.[2]	γένεσις	genesis	geboorte (1)
.[3]	γενέσει	genesei	geboorte (3)

Matt.	1:1	**Geslachts**register van Jezus Christus, de zoon van David, de zoon van Abraham.	.1
	1:18	De **geboorte** van Jezus Christus geschiedde aldus.	.[2]''
Luc.	1:14	vreugde zal uw deel zijn en velen zullen zich over zijn **geboorte** verblijden.	.[3]''
Jac.	1:23	die het gelaat, waarmede hij geboren is, in een spiegel beschouwt; letterlijk: een man, die het gelaat van zijn **geboorte** ... beschouwt;	.1
	3:6	iets, dat het gehele lichaam bezoedelt en het rad der **geboorte** in vlam zet,	.1

955 γενετή **genetē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *genetē* betekent '(tijdstip van) geboorte'.

Wat betreft het verschil in betekenis tussen *genetē* en *954 genesis*, kunnen we zeggen dat *genetē* de geboorte meer als feit presenteert en *genesis* meer als gebeuren; overigens komt *genetē* veel minder voor dan *genesis*, ook buiten het NT, en dan ook alleen in de verbinding *ek genetēs* of *apo genetēs* met de betekenis 'sinds (het tijdstip van) de geboorte'.

.1	γενετῆς	genetēs	geboorte (2)

Joh.	9:1	En voorbijgaande zag Hij een man, die sedert zijn **geboorte** blind was.	

955II γένημα **genēma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *genēma* betekent 'iets dat ontstaan of geworden is, vrucht'.

Gewoonlijk gaat het bij *genēma* om wat er ontstaan is (vgl. *972 ginomai* 'ontstaan, worden') in de landbouw, bv.: de 'vrucht' van de wijnstok (Matt.26:29). Het meervoud wordt ook wel met 'gewas, opbrengst' vertaald (bv. Luc.12:18). In de handschriften komt *958 gennēma* nogal eens als variant van *genēma* voor.

.1	γενήματα	genēmata	vruchten (1/4)
.[2]	γενήματος	genēmatos	vrucht (2)

Matt.	26:29	Ik zal van nu aan ... niet meer van deze **vrucht** van de wijnstok drinken,	.[2]▾▾
Marc.	14:25	Ik zal voorzeker niet meer van de **vrucht** van de wijnstok drinken,	.[2]▾▾
Luc.	12:18	SV ik ... zal aldaar verzamelen al dit mijn **gewas**, en deze mijn goederen;	.1°°
	22:18	Ik zal van nu aan voorzeker niet van de **vrucht** van de wijnstok drinken,	.[2]▾▾
2Cor.	9:10	Hij nu ... zal ... het **gewas** uwer gerechtigheid doen opschieten,	.1▾▾

956 γεννάω **gennaō**

Het werkwoord *gennaō* betekent 'geboren doen worden, verwekken, baren' en in mediale en passieve vormen 'verwekt worden, geboren worden'.

Wanneer het een man is die de handeling van *gennaō* verricht, denken we gewoonlijk aan het 'verwekken' vóór de geboorte (vgl. Matt.1:20). Na het voorzetsel *1379 ek* 'uit' kan men dan de moeder noemen, bv.: Juda 'verwekte' Peres uit (of:bij) Tamar (Matt.1:3). Hetzelfde voorzetsel vindt men echter ook in de uitdrukking 'uit God verwekt (of: geboren) worden' (bv. Joh.1:13). Zoals in deze uitdrukking blijkt, wordt *gennaō* ook voor een geestelijk 'verwekken' gebruikt; ook Paulus beschouwt zich als een geestelijk vader (bv. 1Cor.4:15).

Als het een vrouw is die de handeling van *gennaō* verricht, denken we gewoonlijk aan het moment van de geboorte en is *gennaō* een synoniem geworden van *4450 tiktō* 'baren' (vgl. Joh.16:21). In overdrachtelijke zin wordt gesproken van strijdvragen die twisten 'baren', d.w.z. 'teweegbrengen' (2Tim.2:23).

.1	γεννῶσιν	gennōsin	zij doen geboren worden – doende geboren worden (3 mv m/o)
.2	γεννῶσα	gennōsa	doende geboren worden (1 ev v)
.3	γεννήσει	gennēsei	hij zal doen geboren worden
.4	ἐγέννησα	egennēsa	ik heb doen geboren worden (aor)
.5	ἐγέννησεν	egennēsen	hij heeft doen geboren worden (aor)
.6	ἐγέννησαν	egennēsan	zij hebben doen geboren worden (aor)
.7	γεννήσῃ	gennēsēi	(dat) hij doet geboren worden (aor)
.8	γεννήσαντα	gennēsanta	doende geboren worden (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.9	γεννᾶται	gennatai	hij wordt geboren (med)
.10	γεννώμενον	gennōmenon	geboren wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.11	ἐγεννήθης	egennēthēs	jij bent geboren (aor pass)
.12	ἐγεννήθη	egennēthē	hij is geboren (aor pass)
.13	ἐγεννήθημεν	egennēthēmen	wij zijn geboren (aor pass)
.14	ἐγεννήθησαν	egennēthēsan	zij zijn geboren (aor pass)
.15	γεννηθῇ	gennēthēi	(dat) hij wordt geboren (aor pass)
.16	γεννηθῆναι	gennēthēnai	geboren worden (aor pass)
.17	γεννηθείς	gennētheis	geboren (1 ev m; aor pass)
.18	γεννηθέντος	gennēthentos	geboren (2 ev m/o; aor pass)
.19	γεννηθέντων	gennēthentōn	geboren (2 mv m/o; aor pass)
.20	γεννηθέν	gennēthen	geboren (1/4 ev o; aor pass)
.21	γεγέννηκά	gegennēka	ik heb doen geboren worden
.22	γεγέννημαι	gegennēmai	ik ben geboren (med)
.23	γεγέννηται	gegennētai	hij is geboren (med)
.24	γεγεννήμεθα	gegennēmetha	wij zijn geboren (med)
.25	γεγεννημένος	gegennēmenos	geboren (1 ev m; med)
.26	γεγεννημένον	gegennēmenon	geboren (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.27	γεγεννημένου	gegennēmenou	geboren (2 ev m/o; med)
.28	γεγεννημένον	gegennēmenon	zie 26
.29	γεγεννημένον	gegennēmenon	zie 26
.[30]	γεγεννημένα	gegennēmena	geboren (1/4 mv o; med)

Matt.	1:2	Abraham **verwekte** Isaak,	.5
		Isaak **verwekte** Jakob,	.5
		Jakob **verwekte** Juda en zijn broeders,	.5
	1:3	Juda **verwekte** Peres en Zerach bij Tamar,	.5
		Peres **verwekte** Chesron,	.5
		Chesron **verwekte** Aram,	.5
	1:4	Aram **verwekte** Amminadab,	.5
		Amminadab **verwekte** Nachson,	.5
		Nachson **verwekte** Salmon,	.5
	1:5	Salmon **verwekte** Boaz bij Rachab,	.5
		Boaz **verwekte** Obed bij Ruth,	.5
		Obed **verwekte** Isaï,	.5
	1:6	Isaï **verwekte** David, de koning.	.5
		David **verwekte** Salomo bij de vrouw van Uria,	.5
	1:7	Salomo **verwekte** Rechabeam,	.5

		Rechabeam **verwekte** Abia,	.5
		Abia **verwekte** Asa,	.5
	1:8	Asa **verwekte** Josafat,	.5
		Josafat **verwekte** Joram,	.5
		Joram **verwekte** Uzzia,	.5
	1:9	Uzzia **verwekte** Jotam,	.5
		Jotam **verwekte** Achaz,	.5
		Achaz **verwekte** Hizkia,	.5
	1:10	Hizkia **verwekte** Manasse,	.5
		Manasse **verwekte** Amon,	.5
		Amon **verwekte** Josia,	.5
	1:11	Josia **verwekte** Jechonja en diens broeders ten tijde van de ... ballingschap.	.5
	1:12	Na de Babylonische ballingschap **verwekte** Jechonja Sealtiël,	.5
		Sealtiël **verwekte** Zerubbabel,	.5
	1:13	Zerubbabel **verwekte** Abihud,	.5
		Abihud **verwekte** Eljakim,	.5
		Eljakim **verwekte** Azor,	.5
	1:14	Azor **verwekte** Sadok,	.5
		Sadok **verwekte** Achim,	.5
		Achim **verwekte** Eliud,	.5
	1:15	Eliud **verwekte** Eleazar,	.5
		Eleazar **verwekte** Mattan,	.5
		Mattan **verwekte** Jakob,	.5
	1:16	Jakob **verwekte** Jozef, de man van Maria,	.5
		uit wie Jezus **geboren is**, die Christus genoemd wordt.	.12
	1:20	want **wat** in haar **verwekt is**, is uit de heilige Geest.	.20
	2:1	**Toen** nu Jezus **geboren was** ..., zie, wijzen uit het Oosten kwamen	.18
	2:4	hij ... trachtte van hen te vernemen, waar de Christus **geboren zou worden**.	.9
	19:12	Er zijn immers gesnedenen, die zo uit de moederschoot **geboren zijn**,	.14
	26:24	(25) Het ware voor die mens goed geweest, als **hij** niet **geboren was**.	.12
Marc.	14:21	Het ware voor die mens goed, als **hij** niet **geboren was**.	.12
Luc.	1:13	uw vrouw ... **zal** u een zoon **baren** en gij zult hem de naam Johannes geven.	.3
	1:35	daarom zal ook het heilige, **dat verwekt wordt**, Zoon Gods genoemd worden.	.10
	1:57	Toen voor Elisabet de tijd vervuld was, ..., **bracht zij** een zoon **ter wereld**.	.5
	23:29	Zalig de onvruchtbaren, en de schoot, die niet **heeft gebaard**,	.6
Joh.	1:13	die niet uit bloed, ..., doch uit God **geboren zijn**.	.14
	3:3	tenzij iemand wederom **geboren wordt**, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.	.15
	3:4	Nikodemus zeide tot Hem: Hoe kan een mens **geboren worden**, als hij oud is?	.16
		Kan hij ... voor de tweede maal in de moederschoot ingaan en **geboren worden**?	.16
	3:5	tenzij iemand **geboren wordt** uit water en Geest, kan hij ... niet binnengaan.	.15
	3:6	**Wat** uit het vlees **geboren is**, is vlees,	.28
		en **wat** uit de Geest **geboren is**, is geest.	.28
	3:7	dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom **geboren worden**.	.16
	3:8	zó is een ieder, **die** uit de Geest **geboren is**.	.25
	8:41	**Wij zijn** niet uit hoererij **geboren**, wij hebben één Vader, God.	.24/.13
	9:2	Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, dat **hij** blind **geboren is**?	.15
	9:19	Is dit uw zoon, van wie gij zegt, dat hij blind **geboren is**?	.12

Joh.	9:20	Wij weten, dat dit onze zoon is, en dat **hij** blind **geboren is**;	.12
	9:32	dat iemand de ogen van een blind**geborene** geopend heeft.	.27
	9:34	Zij antwoordden en zeiden tot hem: **Gij zijt** geheel in zonden **geboren**	.11
	16:21	maar wanneer **zij** het kind **ter wereld heeft gebracht**, ...,	.7
		uit vreugde, dat een mens ter wereld **is gekomen**.	.12
	18:37	Hiertoe **ben Ik geboren** en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen,	.22
Hand.	2:8	hoe horen wij hen dan een ieder in onze eigen taal, waarin **wij geboren zijn**?	.13
	7:8	en aldus **verwekte hij** Isaak en besneed hem op de achtste dag;	.5
	7:20	Te dien tijde **werd** Mozes **geboren** en hij was schoon voor God;	.12
	7:29	Mozes ... werd een bijwoner in het land Midjan, waar **hij** twee zonen **verwekte**.	.5
	13:33	Mijn zoon zijt Gij; **Ik heb** U heden **verwekt**.	.21
	22:3	Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië **geboren**, doch in deze stad opgevoed,	.25
	22:28	Maar Paulus zeide: Doch **ik bezit het door geboorte**.	.22
Rom.	9:11	**toen de kinderen** nog niet **geboren waren** en goed noch kwaad hadden gedaan –	.19
1Cor.	4:15	Immers, **ik heb** u in Christus Jezus door het evangelie **verwekt**.	.4
Gal.	4:23	Maar die van de slavin **was** naar het vlees **verwekt**,	.23
	4:24	de ene van de berg Sinai, **die** slaven **baart**, dit is Hagar.	.2
	4:29	**die** naar het vlees **verwekt was**,	.17
2Tim.	2:23	gij weet immers, dat **zij** twisten **teweegbrengen**;	.1
Filem.	10	mijn kind, dat **ik** in mijn gevangenschap **verwekt heb**, Onesimus,	.4
Hebr.	1:5	Mijn Zoon zijt gij; **Ik heb** U heden **verwekt**?	.21
	5:5	die tot Hem sprak: Mijn Zoon zijt Gij; **Ik heb** U heden **verwekt**;	.21
	11:12	Daarom **zijn er** dan ook uit één man ... **voortgekomen** als de sterren	.14°°
	11:23	Door het geloof is Mozes **na zijn geboorte** ... verborgen gehouden,	.17
2Petr.	2:12	van nature **voortgebracht** om gevangen en verdelgd te worden,	.[30]''
1Joh.	2:29	dat een ieder, die de rechtvaardigheid doet, uit Hem **geboren is**.	.23
	3:9	Een ieder, **die** uit God **geboren is**, doet geen zonde;	.25
		want het zaad (Gods) blijft in hem ..., want **hij is** uit God **geboren**.	.23
	4:7	en een ieder, die liefheeft, **is** uit God **geboren** en kent God.	.23
	5:1	Een ieder, die gelooft, dat Jezus de Christus is, **is** uit God **geboren**;	.23
		en ieder, die Hèm liefheeft, **die deed geboren worden**,	.8
		heeft (ook) degene lief, **die** uit Hem **geboren is**.	.26
	5:4	want al **wat** uit God **geboren is**, overwint de wereld;	.29
	5:18	Wij weten, dat een ieder, **die** uit God **geboren is**, niet zondigt;	.25
		want Hij, **die** uit God **geboren werd**, bewaart hem,	.17

958 γέννημα **gennēma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gennēma* betekent 'dat wat verwekt of geboren is, voortbrengsel'.

Ofschoon *gennēma* gewoonlijk gebruikt wordt voor wat geboren wordt uit mens of dier (bv. Matt.3:7: 'voortbrengsel' van adders, oftewel: adderen-'gebroed'; vgl. *956 gennaō* 'geboren doen worden, verwekken, baren'), komt het in de handschriften ook voor als variant van *955II genēma* 'dat wat ontstaan of geworden is, vrucht', dat in tegenstelling tot *gennēma* meer gebruikt wordt voor landbouwprodukten (zie bv. Matt.26:29).

.1	γεννήματος	gennēmatos	voortbrengsel (2)
.2	γεννήματα	gennēmata	voortbrengselen (1/4)

Matt. 3:7	Adderen**gebroed**, wie heeft u een wenk gegeven om de ... toorn te ontgaan?	.2
12:34	Adderen**gebroed**, hoe kunt gij, die slecht zijt, iets goeds zeggen?	.2
23:33	Slangen, adderen**gebroed**, hoe zult gij ontkomen aan het oordeel der hel?	.2
26:29	Ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze **vrucht** van de wijnstok drinken,	.1°°
Marc. 14:25	Ik zal voorzeker niet meer van de **vrucht** van de wijnstok drinken,	.1°°
Luc. 3:7	Adderen**gebroed**, wie heeft u een wenk gegeven om de ... toorn te ontgaan?	.2
22:18	Ik zal van nu aan voorzeker niet van de **vrucht** van de wijnstok drinken,	.1°°
2Cor. 9:10	Hij nu ... zal ... het **gewas** uwer gerechtigheid doen opschieten,	.2°°

959 γέννησις gennēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gennēsis* betekent 'geboorte, verwekking'.

Terwijl *gennēsis* gewoonlijk een verwekking of geboorte van mens of dier aangeeft (vgl. *956 gennaō* 'geboren doen worden, verwekken, baren'), wordt *954 genesis* 'ontstaan, geboorte' ook wel voor het ontstaan van planten of levenloze zaken gebruikt (vgl. *972 ginomai* 'ontstaan, worden', en *955II genēma* tegenover *958 gennēma*).

.1	γέννησις	gennēsis	geboorte (1)
.2	γεννήσει	gennēsei	geboorte (3)

Matt. 1:18	De **geboorte** van Jezus Christus geschiedde aldus.	.1°°
Luc. 1:14	vreugde zal uw deel zijn en velen zullen zich over zijn **geboorte** verblijden.	.2°°

960 γεννητός gennētos

Het bijvoeglijk naamwoord *gennētos* betekent 'verwekt, geboren'.

.1	γεννητοῖς	gennētois	geboren (3 mv m/o)

Matt. 11:11	onder hen, **die** uit vrouwen **geboren zijn**,
Luc. 7:28	onder hen, **die** uit vrouwen **geboren zijn**, is niemand groter dan Johannes,

961 γένος genos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *genos* betekent 'geslacht, familie, volk, ras, soort'.

Met *genos* geeft men een groep aan waarvan de leden door geboorte of door een ander soort verwantschap zich gezamenlijk onderscheiden van wat er buiten de groep bestaat. Meestal betreft het een groep mensen, bv. het hogepriesterlijk 'geslacht' (Hand.4:6) of het 'volk' Israël (Fil.3:5), maar ook is er wel sprake van een 'soort' vissen (Matt.13:47), een 'geslacht' demonen (Matt.17:21), en zelfs van 'soorten' tongen (1Cor.12:10) en 'soorten' klanken (1Cor.14:10).

.1	γένος	genos	geslacht (1/4)
.2	γένους	genous	geslacht (2)
.3	γένει	genei	geslacht (3)
.4	γένη	genē	geslachten (1/4)

Matt. 13:47 gelijk aan een sleepnet, ..., dat allerlei bijeenbrengt. .2
letterlijk: ..., dat allerlei **soort** bijeenbrengt.
17:21 [Maar dit **geslacht** vaart niet uit dan door bidden en vasten.] .1°
Marc. 7:26 Deze vrouw was een Griekse, een Syrofenicische van **geboorte**. .3
9:29 Hij zeide tot hen: Dit **geslacht** kan door niets uitvaren, tenzij door gebed. .1
Hand. 4:6 Alexander en allen, die tot het hogepriesterlijk **geslacht** behoorden; .2
4:36 En Jozef, ..., een Leviet, uit Cyprus afkomstig, .3
letterlijk: En Jozef, ..., een Leviet, een Cyprioot van **geboorte**,
7:13 en Jozefs **afkomst** werd aan Farao openbaar. .1
7:19 Deze nam list te baat tegenover ons **geslacht** .1
13:26 Mannen broeders, zonen van het **geslacht** van Abraham, .2
17:28 Want wij zijn ook van zijn **geslacht**. .1
17:29 Daar wij dan van Gods **geslacht** zijn, .1
18:2 En hij vond daar een Jood, genaamd Aquila, van **geboorte** uit Pontus, .3
18:24 En een zekere Jood, genaamd Apollos, geboortig uit Alexandrië, .3
letterlijk: ..., van **geboorte** een Alexandrijn,
1Cor. 12:10 aan de een het onderscheiden van geesten, en aan de ander allerlei tongen. .4
letterlijk: ... en aan de ander **soorten** van tongen,
12:28 (bekwaamheid) om te helpen, om te besturen, en verscheidenheid van tongen. .4
letterlijk: ..., en **soorten** van tongen.
14:10 Er zijn wie weet hoe vele **soorten** van klanken in de wereld .4
2Cor. 11:26 in gevaar door rivieren, in gevaar door rovers, in gevaar door **volksgenoten**, .2
Gal. 1:14 heb ik het verder gebracht dan vele van (mijn) tijdgenoten onder mijn **volk**, .3
Fil. 3:5 besneden ten achtsten dage, uit het **volk** Israël, van de stam Benjamin, .2
1Petr. 2:9 Gij echter zijt een uitverkoren **geslacht**, een koninklijk priesterschap, .1
Openb. 22:16 Ik ben de wortel en het **geslacht** van David, de blinkende morgenster. .1

962 γερουσία gerousia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gerousia* betekent 'senaat, oudstenraad'.

Met *gerousia* wordt een gezagsinstantie aangegeven zoals bv. de Romeinse senaat. In Hand. 5:21 slaat het op het joodse Sanhedrin.

.1	γερουσίαν	gerousian	raad van de oudsten (4)

Hand. 5:21 riepen zij de Raad bijeen, de gehele **vergadering van de oudsten**

963 γέρων gerōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gerōn* betekent 'bejaarde man, oude man, grijsaard'.

.1	γέρων	gerōn	oude man (1)

Joh. 3:4 Nikodemus zeide tot Hem: Hoe kan een mens geboren worden, als hij **oud** is?

964	γεύομαι	**geuomai**

Het werkwoord *geuomai* betekent 'proeven, smaken'.

Datgene waarvan men proeft, staat bij vermelding gewoonlijk in de tweede naamval, bv.: van een maaltijd 'proeven' (Luc.14:24); in Joh.2, waar een vierde naamval wordt gebruikt, is de betekenis meer iets als: de leider van het feest 'merkte bij het proeven' dat het water wijn geworden was. Zonder vermelding van wat of waarvan men proeft, kan *geuomai* soms ook wel met 'een hapje eten' vertaald worden (Hand.10:10; 20:11).

In overdrachtelijke zin komt *geuomai* voor met de betekenis 'in aanraking komen met, ervaren, leren kennen', bv.: de dood 'smaken' (Matt.16:28), of: een hemels geschenk 'proeven' (Hebr.6:4). In Hebr.6:5, waar weer een vierde naamval wordt gebruikt om te vermelden wat men proeft, is de betekenis iets als: degenen, 'die bij het proeven gemerkt hebben' dat het woord van God goed is.

.1	γεύσεται	geusetai	hij zal proeven (med)
.2	γεύσονται	geusontai	zij zullen proeven (med)
.3	ἐγεύσατο	egeusato	hij heeft geproefd (aor med)
.4	ἐγεύσασθε	egeusasthe	jullie hebben geproefd (aor med)
.5	γεύσῃ	geusēi	(dat) jij proeft (aor med)
.6	γεύσηται	geusētai	(dat) hij proeft (aor med)
.7	γεύσωνται	geusōntai	(dat) zij proeven (aor med)
.8	γεύσασθαι	geusasthai	proeven (aor med)
.9	γευσάμενος	geusamenos	proevend (1 ev m; aor med)
.10	γευσαμένους	geusamenous	proevend (4 mv m; aor med)

Matt.	16:28	Er zijn sommigen ..., die de dood voorzeker niet **zullen smaken**,	.7
	27:34	En **toen Hij** die **proefde**, wilde Hij niet drinken.	.9
Marc.	9:1	Er zijn sommigen ..., die de dood voorzeker niet **zullen smaken**,	.7
Luc.	9:27	er zijn sommigen ..., welke voorzeker de dood niet **zullen smaken**,	.2/.7
	14:24	Niemand van die mannen, welke genodigd waren, **zal** van mijn maaltijd **proeven**.	.1
Joh.	2:9	Toen nu de leider van het feest het water **proefde**, dat wijn geworden was –	.3
	8:52	indien iemand mijn woord bewaard heeft, **zal hij** de dood ... niet **smaken**.	.1/.6
Hand.	10:10	En hij werd hongerig en verlangde **te eten**,	.8
	20:11	En bovengekomen, brak hij brood en **at**, ..., **en** zo vertrok hij.	.9
	23:14	Wij hebben onszelf met een vloek verbonden **om** niets te **nuttigen**,	.8
Col.	2:21	raak niet, **smaak** niet, roer niet aan;	.5
Hebr.	2:9	opdat **Hij** door de genade Gods voor een ieder de dood **zou smaken**,	.6
	6:4	degenen, **die** eens verlicht zijn geweest, van de hemelse gave **genoten hebben**	.10
	6:5	(4) ... **die** ... (5) ... het goede woord Gods en de krachten ... **gesmaakt hebben**,	.10
1Petr.	2:3	indien **gij geproefd hebt**, dat de Here goedertieren is.	.4

965	**γεωργέω**	**geōrgeō**

Het werkwoord *geōrgeō* betekent '(het land) bewerken'.

.1	γεωργεῖται	geōrgeitai	hij wordt bewerkt (med)

Hebr. 6:7 geschikt voor hen, ter wille van wie **hij** ook **bewerkt wordt**,

966	**γεώργιον**	**geōrgion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *geōrgion* betekent 'stuk boerenland, akker, akkerland'.

In het NT komt *geōrgion* alleen in overdrachtelijke zin voor. De christelijke gemeente wordt door Paulus getypeerd als een 'akker', waarop hijzelf als medearbeider heeft mogen werken (1Cor.3:9).

.1	γεώργιον	geōrgion	akker (1/4)

1Cor. 3:9 Want Gods medearbeiders zijn wij; Gods **akker**, Gods bouwwerk zijt gij.

967	**γεωργός**	**geōrgos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *geōrgos* betekent 'landarbeider, landbouwer, wijnbouwer'.

Op de meeste plaatsen in het NT blijken de 'landbouwers' werkzaam te zijn in de wijnbouw en bovendien geen eigenaar te zijn van het land dat ze bewerken (zie bv. Matt.21:33: een landeigenaar verhuurt zijn wijngaard aan 'landbouwers'); vanwege dit laatste gegeven wordt *geōrgos* ook wel met 'pachter' vertaald.

.1	γεωργός	geōrgos	landbouwer (1)
.2	γεωργόν	geōrgon	landbouwer (4)
.3	γεωργοί	geōrgoi	landbouwers (1)
.4	γεωργούς	geōrgous	landbouwers (4)
.5	γεωργῶν	geōrgōn	landbouwers (2)
.6	γεωργοῖς	geōrgois	landbouwers (3)

Matt.	21:33	en hij verhuurde die aan **pachters** en ging buitenslands.	.6
	21:34	Toen nu de tijd der vruchten naderde, zond hij zijn slaven naar die **pachters**	.4
	21:35	Maar de **pachters** grepen zijn slaven, sloegen de ene, doodden de andere	.3
	21:38	toen de **pachters** de zoon zagen, zeiden zij tot elkander: Dit is de erfgenaam,	.3
	21:40	Wanneer nu de heer van de wijngaard komt, wat zal hij met die **pachters** doen?	.6
	21:41	de wijngaard zal hij verhuren aan andere **pachters**,	.6
Marc.	12:1	en hij verhuurde die aan **pachters**, en ging buitenslands.	.6
	12:2	En hij zond op zijn tijd een slaaf naar de **pachters**	.4
		om van hen (zijn deel) der vruchten van de wijngaard in ontvangst te nemen.	.5
		letterlijk: om van de **pachters** ... in ontvangst te nemen.	

	12:7	Maar die **pachters** zeiden tot elkander: Dit is de erfgenaam;	.3
	12:9	Hij zal komen en de **pachters** ombrengen en de wijngaard aan anderen geven.	.4
Luc.	20:9	Iemand plantte een wijngaard en hij verhuurde die aan **pachters**	.6
	20:10	En toen het de tijd was, zond hij een slaaf tot de **pachters**, ...	.4
		Maar de **pachters** sloegen hem en zonden hem met lege handen weg.	.3
	20:14	Maar toen de **pachters** hem zagen, overlegden zij met elkander	.3
	20:16	Hij zal komen en die **pachters** ombrengen en de wijngaard aan anderen geven.	.4
Joh.	15:1	Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de **landman**.	.1
2Tim.	2:6	De **landman**, die de zware arbeid verricht, moet het eerst ... genieten.	.2
Jac.	5:7	Zie, de **landman** wacht op de kostelijke vrucht des lands en heeft geduld,	.1

968 γῆ gē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gē* betekent 'grond, land, aarde'.

De vertaling 'grond' is gebruikelijk, wanneer er gedacht wordt aan de aardbodem waarop men kan staan (Hand.7:33), waarop men kan gaan zitten (Matt.15:35), waarin men een gat kan graven (Matt.25:18), waarop men kan vallen (Marc.9:20), waarop men kan schrijven (Joh.8:8), etc.

De vertaling 'land' is gebruikelijk, wanneer er een tegenstelling met water is, bv.: bij de zee op het 'land' zijn (Marc.4:1), vanuit een schip aan 'land' gaan (Luc.8:27), etc. Ook wanneer *gē* met een naam verbonden is en we aan een 'grondgebied' denken, wordt het meestal met 'land' vertaald, bv.: het 'land' van Juda (Matt.2:6), het 'land' Egypte (Hand.7:36), het 'land' Midjan (Hand.7:29), etc.; overigens is de gedachte aan staatkundige grenzen niet in *gē* opgesloten, hetgeen blijkt uit het feit dat *gē* soms ook wel met 'gebied, landstreek' vertaald wordt (Matt.9:26) en uit het feit dat het in het Grieks onmogelijk is te spreken van één 'land' of meerdere 'landen'.

De vertaling 'aarde' is gebruikelijk wanneer er een tegenstelling met de hemel is (bv. Luc.16:17) of in een context van zaad zaaien (Joh.12:24); zowel 'aarde' in de zin van 'zaaigrond' als 'aarde' in tegenstelling tot hemel komen voor in het ene vers Marc.4:31.

.1	γῆ	gē	land (1)
.2	γῆν	gēn	land (4)
.3	γῆς	gēs	land (2)
.4	γῇ	gēi	land (3)

Matt.	2:6	En gij, Betlehem, **land** van Juda, zijt geenszins de minste	.1
	2:20	Sta op, neem het kind en zijn moeder en reis naar het **land** Israël,	.2
	2:21	hij stond op en hij nam het kind en zijn moeder en kwam in het **land** Israël.	.2
	4:15	Het **land** Zebulon	.1
		en het **land** Naftali, aan de zeeweg, over de Jordaan,	.1
	5:5	Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de **aarde** beërven.	.2
	5:13	Gij zijt het zout der **aarde**;	.3
	5:18	Eer de hemel en de **aarde** vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan	.1
	5:35	bij de **aarde** niet, omdat zij de voetbank zijner voeten is;	.4
	6:10	uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de **aarde**.	.3
	6:19	Verzamelt u geen schatten op **aarde**, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt	.3
	9:6	dat de Zoon des mensen macht heeft op **aarde** zonden te vergeven –	.3
	9:26	En de roep hierover verbreidde zich in die gehele **streek**.	.2

Matt.	9:31	Maar zij gingen heen en maakten Hem in die gehele **streek** bekend.	.4
	10:15	Ik zeg u, het zal voor het **land** van Sodom en Gomorra draaglijker zijn	.4
	10:29	En niet één daarvan zal ter **aarde** vallen zonder uw Vader.	.2
	10:34	Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de **aarde**;	.2
	11:24	het zal voor het **land** van Sodom draaglijker zijn in de dag des oordeels	.4
	11:25	Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der **aarde**,	.3
	12:40	zo zal de Zoon des mensen in het hart der **aarde** zijn,	.3
	12:42	zij is gekomen van de einden der **aarde** om de wijsheid van Salomo te horen,	.3
	13:5	Een ander deel viel op ... plaatsen, waar het niet veel **aarde** had,	.2
		en terstond schoot het op, omdat het geen diepe **aarde** had,	.3
	13:8	Een ander deel viel in goede **aarde** en het gaf vrucht,	.2
	13:23	De in goede **aarde** gezaaide is hij, die het woord hoort en verstaat,	.2
	14:24	Doch het schip was reeds vele stadiën van het **land** verwijderd,	.3"
	14:34	En toen zij overgestoken waren, kwamen zij in Gennesaret aan **land**.	.2
	15:35	En Hij gaf aan de schare bevel, dat zij op de **grond** zouden gaan zitten.	.2
	16:19	en wat gij op **aarde** binden zult, zal gebonden zijn in de hemelen,	.3
		en wat gij op **aarde** ontbinden zult, zal ontbonden zijn in de hemelen.	.3
	17:25	Van wie heffen aardse koningen rechten of belasting?	.3
		letterlijk: Van wie heffen de koningen der **aarde** rechten of belasting?	
	18:18	al wat gij op **aarde** bindt, zal gebonden zijn in de hemel,	.3
		en al wat gij op **aarde** ontbindt, zal ontbonden zijn in de hemel.	.3
	18:19	als twee van u op de **aarde** iets eenparig zullen begeren,	.3
	23:9	En gij zult op **aarde** niemand uw vader noemen, want één is uw Vader,	.3
	23:35	opdat over u kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten werd op de **aarde**,	.3
	24:30	en dan zullen alle stammen der **aarde** zich op de borst slaan	.3
	24:35	De hemel en de **aarde** zullen voorbijgaan,	.1
	25:18	Maar hij ... ging heen en groef een gat in de **grond** en verborg het geld	.4/.2
	25:25	ik was bevreesd en ben heengegaan en heb uw talent in de **grond** verborgen;	.4
	27:45	En van het zesde uur af kwam er duisternis over het gehele **land**	.2
	27:51	en de **aarde** beefde, en de rotsen scheurden,	.1
	28:18	Mij is gegeven alle macht in de hemel en op [de] **aarde**.	.3
Marc.	2:10	dat de Zoon des mensen macht heeft op **aarde** zonden te vergeven –	.3
	4:1	en de gehele schare was bij de zee op het **land**.	.3
	4:5	Een ander deel viel op steenachtige bodem, waar het niet veel **aarde** had,	.2
		en terstond schoot het op, omdat het geen diepe **aarde** had.	.3
	4:8	het overige viel in goede **aarde** en opkomende en uitstoelende gaf het vrucht,	.2
	4:20	En dit zijn degenen, die in goede **aarde** gezaaid zijn:	.2
	4:26	Alzo is het Koninkrijk Gods, als een mens, die zaad werpt in de **aarde**,	.3
	4:28	De **grond** brengt vanzelf vrucht voort; eerst een halm, daarna een aar,	.1
	4:31	Het is als een mosterdzaadje, dat, wanneer het in de **aarde** gezaaid wordt,	.3
		het kleinste is van alle zaden op de **aarde**,	.3
	6:47	was het schip midden op de zee, en Hij was alleen aan **land**.	.3
	6:53	En overgestoken zijnde naar het **land**, kwamen zij in Gennesaret,	.2
	8:6	En Hij gaf aan de schare bevel op de **grond** te gaan zitten.	.3
	9:3	zijn klederen werden ... hel wit, zoals geen voller op **aarde** ze kan maken.	.3
	9:20	en, op de **grond** gevallen, wentelde hij zich, al schuimende.	.3
	13:27	van het uiterste der **aarde** tot het uiterste des hemels.	.3

	13:31	De hemel en de **aarde** zullen voorbijgaan,	.1
	14:35	En Hij ging een weinig verder, en Hij wierp Zich ter **aarde** en bad,	.3
	15:33	kwam er duisternis over het gehele **land** tot het negende uur.	.2
Luc.	2:14	Ere zij God in den hoge, en vrede op **aarde** bij mensen des welbehagens.	.3
	4:25	toen ... er grote hongersnood was over het gehele **land**,	.2
	5:3	Hij ... vroeg hem de zee in te gaan, niet ver van de **oever**.	.3
	5:11	En zij trokken de schepen op het **land** en lieten alles achter	.2
	5:24	dat de Zoon des mensen macht heeft op **aarde** zonden te vergeven –	.3
	6:49	iemand, die een huis op de **grond** bouwt zonder fundament.	.2
	8:8	Een ander deel viel in goede **aarde**,	.2
	8:15	Dat in goede **aarde**, dat zijn zij, die ... dat vasthouden	.4
	8:27	Toen Hij aan **land** gegaan was, kwam Hem een man uit de stad tegemoet,	.2
	10:21	Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der **aarde**,	.3
	11:2	SV Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de **aarde**.	.3°
	11:31	zij is gekomen van de einden der **aarde** om de wijsheid van Salomo te horen,	.3
	12:49	Vuur ben Ik komen werpen op de **aarde** en wat is mijn wil,	.2
	12:51	Meent gij, dat Ik gekomen ben om vrede op **aarde** te brengen?	.4
	12:56	Huichelaars, het aanzien van **aarde** en hemel weet gij te onderkennen,	.3
	13:7	Hak hem om! Waarom zou hij de **grond** nutteloos beslaan?	.2
	14:35	Noch voor het **land**, noch voor de mesthoop is het geschikt:	.2
	16:17	Gemakkelijker zouden hemel en **aarde** vergaan,	.2
	18:8	als de Zoon des mensen komt, zal Hij dan het geloof vinden op **aarde**?	.3
	21:23	Want er zal grote nood zijn over het **land** en toorn over dit volk,	.3
	21:25	er zullen tekenen zijn ..., en op de **aarde** radeloze angst onder de volken	.3
	21:33	De hemel en de **aarde** zullen voorbijgaan,	.1
	21:35	hij zal komen over allen, die gezeten zijn op het oppervlak der ganse **aarde**.	.3
	22:44	En zijn zweet werd als bloeddruppels, die op de **aarde** vielen.	.2°
	23:44	en er kwam duisternis over het gehele **land** tot het negende uur,	.2
	24:5	toen zij zeer verschrikt werden en haar aangezicht ter **aarde** neigden,	.2
Joh.	3:22	Daarna ging Jezus met zijn discipelen naar het **land** van Judea	.2
	3:31	Die van boven komt, is boven allen; wie uit de **aarde** is,	.3
		is uit de **aarde**	.3
		en spreekt van de **aarde**.	.3
	6:21	en terstond bereikte het schip het **land**,	.3
	8:6	Maar Jezus bukte neder en schreef met de vinger op de **grond**.	.2°
	8:8	En weer bukte Hij neder en schreef op de **grond**.	.2°
	12:24	indien de graankorrel niet in de **aarde** valt en sterft,	.2
	12:32	en als Ik van de **aarde** verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken.	.3
	17:4	Ik heb U verheerlijkt op de **aarde** door het werk te voleindigen,	.3
	21:8	want zij waren niet ver van het **land**, slechts ongeveer tweehonderd el,	.3
	21:9	Toen zij dan aan **land** gekomen waren, zagen zij een kolenvuur liggen	.2
	21:11	Simon Petrus ging aan boord en sleepte het net aan **land**, vol grote vissen,	.3/.2
Hand.	1:8	en gij zult mijn getuigen zijn ... tot het uiterste der **aarde**.	.3
	2:19	En Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de **aarde** beneden:	.3
	3:25	En in uw nageslacht zullen alle stammen der **aarde** gezegend worden.	.3
	4:24	Gij, Here, zijt het, die geschapen hebt de hemel, de **aarde**, de zee	.2
	4:26	De koningen der **aarde** hebben zich opgesteld	.3

Hand.	7:3	en Hij zeide tot hem: Verlaat uw **land** en uw bloedverwanten	.3
		en kom herwaarts naar het **land**, dat Ik u wijzen zal.	.2
	7:4	Toen vertrok hij uit het **land** der Chaldeeën en vestigde zich in Haran.	.3
		..., bracht Hij hem vandaar over naar dit **land**, waar gij nu woont;	.2
	7:6	dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn in een vreemd **land**	.4
	7:11	SV En er kwam hongersnood over het gehele land van Egypte en Kanaän	.2$^{\circ\circ}$
	7:29	En Mozes vluchtte op dit woord en werd een bijwoner in het **land** Midjan,	.4
	7:33	want de plaats, waar gij staat, is heilige **grond**.	.1
	7:36	onder het verrichten van wonderen en tekenen in het **land** Egypte,	.4
	7:40	deze Mozes, die ons uit het **land** Egypte geleid heeft,	.3
	7:49	De hemel is Mij ten troon, en de **aarde** een voetbank mijner voeten.	.1
	8:33	Want zijn leven wordt van de **aarde** weggenomen.	.3
	9:4	en ter **aarde** gevallen, hoorde hij een stem tot zich zeggen: Saul, Saul,	.2
	9:8	En Saulus stond op van de **grond**	.3
	10:11	een groot laken, dat aan de vier hoeken nedergelaten werd op de **aarde**;	.3
	10:12	hierin bevonden zich allerlei viervoetige en kruipende dieren der **aarde**	.3$^{\circ r}$
	11:6	bemerkte ik en zag ik de viervoetige dieren der **aarde**,	.3
	13:17	toen zij bijwoners waren in het **land** Egypte,	.4
	13:19	en na zeven volken uitgeroeid te hebben in het **land** Kanaän,	.4
		heeft Hij hun **land** hun ten erfdeel gegeven,	.2
	13:47	opdat gij tot heil zoudt zijn tot aan het uiterste der **aarde**.	.3
	14:15	God, die de hemel, de **aarde**, de zee en al wat erin is gemaakt heeft.	.2
	17:24	die een Heer is van hemel en **aarde**,	.3
	17:26	om op de ganse oppervlakte der **aarde** te wonen	.3
	22:22	Weg van de **aarde** met zo iemand: want hij behoort niet te blijven leven!	.3
	26:14	en toen wij allen ter **aarde** vielen, hoorde ik een stem tot mij spreken	.2
	27:39	En toen het dag werd, herkenden zij het **land** niet,	.2
	27:43	dat wie zwemmen konden, ... over boord zouden springen om aan **land** te komen;	.2
	27:44	En zo geschiedde het, dat allen behouden aan **land** kwamen.	.2
Rom.	9:17	opdat ... mijn naam verbreid zou worden over de gehele **aarde**.	.4
	9:28	wat Hij gesproken heeft, zal de Here doen op de **aarde**, volledig en snel.	.3
	10:18	Over de ganse **aarde** is hun geluid uitgegaan	.2
1Cor.	8:5	al zijn er zogenaamde goden, hetzij in de hemel, hetzij op de **aarde**	.3
	10:26	want de **aarde** en haar volheid is des Heren.	.1
	10:28	SV Want de **aarde** is des Heeren, en de volheid ervan.	.1°
	15:47	De eerste mens is uit de **aarde**, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel.	.3
Ef.	1:10	om ... al wat in de hemelen en op de **aarde** is ... samen te vatten,	.3
	3:15	naar wie alle geslacht in de hemelen en op de **aarde** genoemd wordt,	.3
	4:9	dat Hij ook nedergedaald is naar de lagere, aardse gewesten?	.3
		letterlijk: ... naar de lagere gewesten van de **aarde**?	
	6:3	opdat het u welga en gij lang leeft op **aarde**.	.3
Col.	1:16	in Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de **aarde** zijn,	.3
	1:20	hetzij wat op de **aarde**, hetzij wat in de hemelen is.	.3
	3:2	Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de **aarde** zijn.	.3
	3:5	Doodt dan de leden, die op de **aarde** zijn: hoererij, onreinheid, hartstocht,	.3
Hebr.	1:10	En: Gij, Here, hebt in den beginne de **aarde** gegrondvest,	.2
	6:7	Want de **grond**, die de regen ... indrinkt ..., ontvangt zegen van God:	.1

	8:4	Indien Hij nu op **aarde** was, dan zou Hij niet eens priester wezen,	.3
	8:9	dat Ik hen bij de hand nam om hen uit het **land** Egypte te leiden,	.3
	11:9	Door het geloof heeft hij vertoefd in het **land** der belofte,	.2
	11:13	en zij hebben beleden, dat zij vreemdelingen en bijwoners waren op **aarde**.	.3
	11:29	Door het geloof zijn zij door de Rode Zee gegaan als over droog **land**,	.3ˇ
	11:38	door woestijnen, en gebergten, in spelonken en de holen der **aarde**.	.3
	12:25	toen zij Hem afwezen, die zijn godsspraak op **aarde** deed horen,	.3
	12:26	Toen heeft zijn stem de **aarde** doen wankelen, ...	.2
		Nog eenmaal zal Ik niet slechts de **aarde**, maar ook de hemel doen beven.	.2
Jac.	5:5	Gij hebt op **aarde** weelderig geleefd en u te goed gedaan,	.3
	5:7	Zie, de landman wacht op de kostelijke vrucht des **lands** en heeft geduld,	.3
	5:12	mijn broeders, zweert niet, noch bij de hemel, noch bij de **aarde**,	.2
	5:17	en het regende niet op het **land**, drie jaar en zes maanden lang;	.3
	5:18	en de hemel gaf regen en de **aarde** deed haar vrucht uitspruiten.	.1
2Petr.	3:5	en de **aarde**, die uit en door het water bestaat,	.1
	3:7	de tegenwoordige hemelen en de **aarde** zijn ... als een schat weggelegd,	.1
	3:10	en de **aarde** en de werken daarop zullen gevonden worden.	.1
	3:13	Wij verwachten echter naar zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe **aarde**,	.2
1Joh.	5:8	drie zijn er, die getuigen op de **aarde**]: de Geest en het water en het bloed,	.4°
Jud.	5	– dat de Here een volk uit het **land** Egypte verlost heeft,	.3
Openb.	1:5	de eerstgeborene der doden en de overste van de koningen der **aarde**.	.3
	1:7	en alle stammen der **aarde** zullen over Hem weeklagen. Ja, amen.	.3
	3:10	om te verzoeken hen, die op de **aarde** wonen.	.3
	5:3	En niemand in de hemel, noch op de **aarde**,	.3
		noch onder de **aarde** kon de boekrol openen of haar inzien.	.3
	5:6	dit zijn de zeven Geesten Gods, uitgezonden over de gehele **aarde**.	.2
	5:10	en zij zullen als koningen heersen op de **aarde**.	.3
	5:13	En alle schepsel in de hemel en op de **aarde**	.4/.3
		en onder de **aarde** en op de zee en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen:	.3
	6:4	en hem, die erop zat, werd gegeven de vrede van de **aarde** weg te nemen,	.3
	6:8	En hun werd macht gegeven over het vierde deel der **aarde**	.3
		om te doden, met het zwaard ... en door de wilde dieren der **aarde**.	.3
	6:10	Tot hoelang ... wreekt Gij ons bloed niet aan hen, die op de **aarde** wonen?	.3
	6:13	En de sterren des hemels vielen op de **aarde**,	.2
	6:15	de koningen der **aarde** ... verborgen zich in de holen en de rotsen der bergen;	.3
	7:1	Daarna zag ik vier engelen staan aan de vier hoeken der **aarde**,	.3
		die de vier winden der **aarde** vasthielden,	.3
		opdat er geen wind zou waaien over de **aarde**, of over de zee,	.3
	7:2	aan wie gegeven was aan de **aarde** en de zee schade toe te brengen,	.2
	7:3	en hij zeide: Brengt geen schade toe aan de **aarde**, noch aan de zee,	.2
	8:5	En de engel ... vulde dat met het vuur ... en wierp (het vuur) op de **aarde**;	.2
	8:7	en er kwam hagel en vuur, ..., en het werd op de **aarde** geworpen;	.2
		en het derde deel van de **aarde** verbrandde	.3ˇ
	8:13	Wee, wee, wee hun, die op de **aarde** wonen, vanwege de overige stemmen	.3
	9:1	en ik zag een ster, uit de hemel op de **aarde** gevallen,	.2
	9:3	En uit de rook kwamen sprinkhanen op de **aarde** te voorschijn	.2
		en hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der **aarde** macht hebben.	.3

Openb. 9:4	dat zij aan het gras der **aarde** geen schade zouden toebrengen,	.3
10:2	en hij zette zijn rechtervoet op de zee en de linker op de **aarde**,	.2/.3
10:5	die ik zag staan op de zee en op de **aarde**, hief	.3
10:6	die de hemel geschapen heeft en hetgeen daarin is en de **aarde**	.2
10:8	die op de zee en op de **aarde** staat.	.3
11:4	die voor het aangezicht van de Here der **aarde** staan.	.3
11:6	om die in bloed te veranderen en om de **aarde** te slaan met allerlei plagen,	.2
11:10	En zij, die op de **aarde** wonen, zijn blijde en verheugd over hen	.3
	omdat deze twee profeten hen, die op de **aarde** wonen, gepijnigd hadden.	.3
11:18	en om te verderven wie de **aarde** verderven.	.2
12:4	zijn staart sleepte een derde ... mede en wierp die op de **aarde**.	.2
12:9	En de grote draak werd (op de **aarde**) geworpen, de oude slang,	.2
12:12	Wee de **aarde** en de zee, want de duivel is tot u nedergedaald	.2/.4
12:13	toen de draak zag, dat hij op de **aarde** was geworpen, vervolgde hij de vrouw,	.2
12:16	En de **aarde** kwam de vrouw te hulp	.1
	en de **aarde** opende haar mond en verzwolg de stroom,	.1
13:3	en de gehele **aarde** ging het beest met verbazing achterna,	.4/.1
13:8	En allen, die op de **aarde** wonen, zullen het (beest) aanbidden,	.3
13:11	En ik zag een ander beest opkomen uit de **aarde** en het had twee horens	.3
13:12	dat de **aarde** en zij, die daarop wonen, het eerste beest zullen aanbidden,	.2
13:13	zodat het zelfs vuur uit de hemel doet nederdalen op de **aarde**	.2
13:14	En het verleidt hen, die op de **aarde** wonen, wegens de tekenen, ...	.3
	En het zegt tot hen, die op de **aarde** wonen, dat zij een beeld moeten maken	.3
14:3	de honderdvierenveertigduizend, de losgekochten van de **aarde**.	.3
14:6	om dat te verkondigen aan hen, die op de **aarde** gezeten zijn	.3
14:7	die de hemel en de **aarde** en de zee en de waterbronnen gemaakt heeft.	.2
14:15	want de oogst der **aarde** is geheel rijp geworden.	.3
14:16	En Hij, die op de wolk gezeten was, zond zijn sikkel uit op de **aarde**.	.2
	en de **aarde** werd gemaaid.	.1
14:18	oogst de trossen van de wijngaard der **aarde**,	.3
	want zijn druiven zijn rijp.	.3''
14:19	En de engel wierp zijn sikkel op de **aarde**	.2
	en oogstte van de wijngaard der **aarde**	.3
16:1	Gaat heen en giet de zeven schalen van de gramschap Gods uit op de **aarde**.	.2
16:2	En de eerste ging heen en goot zijn schaal uit op de **aarde**,	.2
16:14	SV welke uitgaan tot de koningen der **aarde** en der gehele wereld,	.3°
16:18	zo groot als er geen geweest is, sedert een mens op de **aarde** was:	.3
17:2	met wie de koningen der **aarde** gehoereerd hebben,	.3
	en zij, die op de **aarde** wonen, zijn dronken geworden	.2
17:4	zij had in haar hand een gouden beker, vol ... onreinheden van haar hoererij.	.3''
17:5	het grote Babylon, moeder van de hoeren en van de gruwelen der **aarde**.	.3
17:8	en zij, die op de **aarde** wonen, ..., zullen zich verbazen,	.3/.2
17:18	de grote stad, die het koningschap heeft over de koningen der **aarde**.	.3
18:1	en de **aarde** werd door zijn lichtglans verlicht.	.1
18:3	omdat ... de koningen der **aarde** met haar gehoereerd hebben	.3
	en de kooplieden der **aarde** rijk geworden zijn	.3
18:9	En de koningen der **aarde** ... zullen over haar wenen en weeklagen,	.3

18:11	En de kooplieden der **aarde** wenen en bedrijven rouw over haar,	.3
18:23	want uw kooplieden waren de machthebbers der **aarde**.	.3
18:24	in haar werd gevonden het bloed ... van allen, die geslacht zijn op de **aarde**.	.3
19:2	Hij heeft de grote hoer geoordeeld, die de **aarde** met haar hoererij verdierf,	.2
19:19	En ik zag het beest en de koningen der **aarde** en hun legerscharen	.3
20:8	hij zal uitgaan om de volkeren aan de vier hoeken der **aarde** te verleiden,	.3
20:9	En zij kwamen op over de breedte der **aarde**	.3
20:11	voor wiens aangezicht de **aarde** en de hemel vluchtten,	.1
21:1	En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe **aarde**,	.2
	want de eerste hemel en de eerste **aarde** waren voorbijgegaan,	.1
21:24	en de koningen der **aarde** brengen hun heerlijkheid in haar;	.3

969 γῆρας gēras

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gēras* betekent 'ouderdom'.

Van Elisabet wordt gezegd dat zij in haar 'ouderdom' nog zwanger is van een zoon. Om welke leeftijd het hier gaat is niet bekend, wel is duidelijk dat het gaat om een leeftijd waarop zwangerschap gewoonlijk niet meer voorkomt (Luc.1:36).

.1	γήρᾳ	gērāi	ouderdom (3)
.[2]	γήρει	gērei	ouderdom (3)

Luc.	1:36	Elisabet, uw verwante, is eveneens zwanger van een zoon in haar **ouderdom**	.1/.[2]

970 γηράσκω gēraskō

Het werkwoord *gēraskō* betekent 'een hoge ouderdom bereiken, oud worden'.

Hoewel *gēraskō* gewoonlijk betrekking heeft op het oud worden van levende wezens, wordt het in Hebr.8:13 overdrachtelijk gebruikt: een verbond 'dat oud wordt' (en binnenkort moet sterven).

.1	γηράσῃς	gēraseis	(dat) jij oud wordt (aor)
.2	γηράσκον	gēraskon	oud wordend (1/4 ev o)

Joh.	21:18	maar wanneer **gij** eenmaal **oud wordt**, zult gij uw handen uitstrekken	.1
Hebr.	8:13	En **wat** veroudert en **verjaart**, is niet ver van verdwijning.	.2

971 γίνομαι ginomai

Het werkwoord *ginomai* betekent 'ontstaan, worden'.

In het algemeen heeft *ginomai* betrekking op een verandering van 'nog niet zijn' in 'zijn', bv.: er 'ontstaat' oproer (Matt.27:24), het 'wordt' dag (Luc.4:42), Jezus' naam 'wordt' bekend (Marc.6:14); ook wanneer er andere vertalingen zijn, is deze algemene betekenis gewoonlijk goed waar te nemen, bv.: er 'komt' een aardbeving (Matt.28:2), er 'rijst' een geschil (Joh.3:25), een storm 'steekt op' (Marc.4:37), sommige goden 'worden gemaakt' met handen (Hand.19:26),

wonderen 'geschieden' (Matt.11:23), Gods wil moet 'geschieden' (Matt.6:10), het 'gebeurt' dat iemand iets vindt (Matt.18:13); wanneer er vertaald wordt met 'zijn', is het element van verandering helaas niet meer zichtbaar, bv.: 'weest' voorzichtig (Matt.10:16), Jezus 'is' te Betanië (Matt.26:6).

Vaak wordt *ginomai* met een plaatsbepaling verbonden en dan vertaald met iets als '(terecht)-komen', bv.: bij de trappen 'komen' (Hand.21:35), bij iemand 'komen' (Hand.20:18), in zinsverrukking 'geraken' (Hand.22:17).

In verbinding met een derde naamval betekent *ginomai* 'geschieden, overkomen' of 'als eigendom gaan toebehoren', bv.: er 'overkomt' iemand iets ergs (vgl. Joh.5:14), iemand 'geschiede' naar zijn geloof (Matt.9:29), een vrouw 'gaat toebehoren' aan een andere man, d.w.z. zij wordt de vrouw van iemand anders (Rom.7:3).

Een semitisme is de veel voorkomende zegswijze *kai egeneto (kai)* 'en het geschiedde, dat ...' aan het begin van een nieuw onderdeel in de verslaggeving (bv. Matt.7:28; 9:10).

De uitdrukking *mē genoito* 'moge het toch niet gebeuren!' wordt wel vertaald met 'dat nooit!' (Luc.20:16) of 'volstrekt niet!' (Rom.3:4).

.1	γέγονα	gegona	ik ben geworden
.2	γέγονας	gegonas	jij bent geworden
.3	γέγονεν	gegonen	hij is geworden
.4	γεγόναμεν	gegonamen	wij zijn geworden
.5	γεγόνατε	gegonate	jullie zijn geworden
.6	γεγόνασιν	gegonasin	zij zijn geworden
.7	γεγονέναι	gegonenai	geworden zijn
.8	γεγονώς	gegonōs	geworden (1 ev m)
.9	γεγονότες	gegonotes	geworden (1 mv m)
.10	γεγονότας	gegonotas	geworden (4 mv m)
.11	γεγονυῖα	gegonuia	geworden (1 ev v)
.12	γεγονός	gegonos	geworden (1/4 ev o)
.13	γεγονότι	gegonoti	geworden (3 ev m/o)
.14	γίνεται	ginetai	hij wordt (med)
.15	γίνονται	ginontai	zij worden (med)
.16	γινώμεθα	ginōmetha	(dat) wij worden (med)
.17	γίνωνται	ginōntai	(dat) zij worden (med)
.18	γίνου	ginou	word! (med)
.19	γινέσθω	ginesthō	hij moet worden! (med)
.20	γίνεσθε	ginesthe	jullie worden (med) – wordt! (med)
.21	γίνεσθαι	ginesthai	worden (med)
.22	γινόμενον	ginomenon	wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.23	γινόμενοι	ginomenoi	wordend (1 mv m; med)
.24	γινομένοις	ginomenois	wordend (3 mv m/o; med)
.25	γινομένη	ginomenē	wordend (1 ev v; med)
.26	γινομένῃ	ginomenēi	wordend (3 ev v; med)
.27	γινομένας	ginomenas	wordend (4 mv v; med)
.28	γινόμενον	ginomenon	zie 22
.29	γινόμενον	ginomenon	zie 22
.30	γινόμενα	ginomena	wordend (1/4 mv o; med)
.31	γινομένων	ginomenōn	wordend (2 mv m/v/o; med)

.32	ἐγίνετο	egineto	hij werd (med)
.33	γενήσεται	genēsetai	hij zal worden (med)
.34	γενήσεσθε	genēsesthe	jullie zullen worden (med)
.35	γενησόμενον	genēsomenon	zullende worden (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.36	ἐγενόμην	egenomēn	ik ben geworden (aor med)
.37	ἐγένου	egenou	jij bent geworden (aor med)
.38	ἐγένετο	egeneto	hij is geworden (aor med)
.39	ἐγένεσθε	egenesthe	jullie zijn geworden (aor med)
.40	ἐγένοντο	egenonto	zij zijn geworden (aor med)
.41	γένωμαι	genōmai	(dat) ik word (aor med)
.42	γένηται	genētai	(dat) hij wordt (aor med)
.43	γενώμεθα	genōmetha	(dat) wij worden (aor med)
.44	γένησθε	genēsthe	(dat) jullie worden (aor med)
.45	γένωνται	genōntai	(dat) zij worden (aor med)
.46	γένοιτο	genoito	moge hij worden (aor med)
.47	γενέσθω	genesthō	hij moet worden! (aor med)
.48	γένεσθε	genesthe	wordt! (aor med)
.49	γενέσθαι	genesthai	worden (aor med)
.50	γενόμενος	genomenos	wordend (1 ev m; aor med)
.51	γενόμενον	genomenon	wordend (4 ev m; aor med – 1/4 ev o; aor med)
.52	γενομένου	genomenou	wordend (2 ev m/o; aor med)
.53	γενόμενοι	genomenoi	wordend (1 mv m; aor med)
.54	γενομένων	genomenōn	wordend (2 mv m/v/o; aor med)
.55	γενομένην	genomenēn	wordend (4 ev v; aor med)
.56	γενομένης	genomenēs	wordend (2 ev v; aor med)
.57	γενόμεναι	genomenai	wordend (1 mv v; aor med)
.58	γενομένων	genomenōn	zie 54
.59	γενόμενον	genomenon	zie 51
.60	γενόμενα	genomena	wordend (1/4 mv o; aor med)
.61	γενομένοις	genomenois	wordend (3 mv m/o; aor med)
.62	ἐγεγόνει	egegonei	hij was geworden (med)
.63	ἐγενήθη	egenēthē	hij is geworden (aor pass)
.64	ἐγενήθημεν	egenēthēmen	wij zijn geworden (aor pass)
.65	ἐγενήθητε	egenēthēte	jullie zijn geworden (aor pass)
.66	ἐγενήθησαν	egenēthēsan	zij zijn geworden (aor pass)
.67	γενηθήτω	genēthētō	hij moet worden! (aor pass)
.68	γενήθητε	genēthēte	wordt! (aor pass)
.69	γενηθῆναι	genēthēnai	worden (aor pass)
.70	γενηθέντες	genēthentes	geworden (1 mv m; aor pass)
.71	γενηθέντας	genēthentas	geworden (4 mv m; aor pass)
.72	γενηθέντων	genēthentōn	geworden (2 mv m/o; aor pass)
.73	γεγένησθε	gegenēsthe	jullie zijn geworden (med)
.74	γεγενῆσθαι	gegenēsthai	geworden zijn (med)
.75	γεγενημένον	gegenēmenon	geworden (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.76	γεγενημένα	gegenēmena	geworden (1/4 mv o; med)
.[77]	γενηθῶμεν	genēthōmen	(dat) wij worden (aor pass)
.[78]	γινομένης	ginomenēs	wordend (2 ev v; med)

.[79]	γινόμεναι	ginomenai	wordend (1 mv v; med)
.[80]	γέγοναν	gegonan	zij zijn geworden
.[81]	γενήσονται	genēsontai	zij zullen worden (med)
.[82]	γινομένου	ginomenou	wordend (2 ev m/o; med)
.[83]	γεγόνει	gegonei	hij was geworden
.[84]	ἐγενήθην	egenēthēn	ik ben geworden (aor pass)

972 γινώσκω ginōskō

Het werkwoord *ginōskō* betekent '(leren) kennen, (komen te) weten, bemerken, begrijpen'.

Ofschoon *ginōskō* vaak met 'kennen' of 'weten' wordt vertaald, dus met een werkwoord dat een toestand aangeeft ('kennis hebben'), houdt het gewoonlijk meer een proces of een activiteit in ('kennis vergaren'): een zin als 'vanwaar kent Gij mij?' zou men dan ook kunnen weergeven met 'hoe komt U dingen over mij te weten' (Joh.1:49), evenals een zinnetje 'daar Hij wist' met 'daar Hij te weten kwam' (Joh.5:6).

Soms beperkt het 'leren kennen' zich min of meer tot de waarneming, bv.: 'merken' dat er kracht is verdwenen (Luc.8:46), 'vernemen' hoe het met iemand gaat (Col.4:8); wanneer er een inzicht bedoeld wordt dat boven de waargenomen feiten uitstijgt, vertalen we met 'begrijpen, verstaan, inzien', bv.: 'begrijpen' wat men leert (Hand.8:30).

In overeenstemming met een dergelijke zegswijze in het Hebreeuws (vgl. bv. Gen.4:1) komt 'een man of vrouw (leren) kennen' ook voor in de zin van 'geslachtgemeenschap met een man of vrouw hebben' (Matt.1:25; Luc.1:34).

De uitdrukking *hEllēnisti ginōskō* 'in het Grieks begrijpen' betekent 'Grieks spreken' (Hand.21:37).

.1	γινώσκω	ginōskō	ik leer kennen – (dat) ik leer kennen
.2	γινώσκεις	ginōskeis	jij leert kennen
.3	γινώσκει	ginōskei	hij leert kennen
.4	γινώσκομεν	ginōskomen	wij leren kennen
.5	γινώσκετε	ginōskete	jullie leren kennen – leert kennen!
.6	γινώσκῃ	ginōskēi	(dat) hij leert kennen
.7	γινώσκωμεν	ginōskōmen	(dat) wij leren kennen
.8	γινώσκωσιν	ginōskōsin	(dat) zij leren kennen
.9	γίνωσκε	ginōske	leer kennen!
.10	γινωσκέτω	ginōsketō	hij moet leren kennen!
.11	γινώσκετε	ginōskete	zie 5
.12	γινώσκειν	ginōskein	leren kennen
.13	γινώσκων	ginōskōn	lerend kennen (1 ev m)
.14	γινώσκοντες	ginōskontes	lerend kennen (1 mv m)
.15	γινώσκουσιν	ginōskousin	zij leren kennen – lerend kennen (3 mv m/o)
.16	ἐγίνωσκεν	eginōsken	hij leerde kennen
.17	ἐγίνωσκον	eginōskon	ik leerde kennen – zij leerden kennen
.18	ἔγνων	egnōn	ik heb leren kennen (aor)
.19	ἔγνως	egnōs	jij hebt leren kennen (aor)
.20	ἔγνω	egnō	hij heeft leren kennen (aor)
.21	ἔγνωσαν	egnōsan	zij hebben leren kennen (aor)

.22	γνῶ	gnō	(dat) ik leer kennen (aor)
.23	γνῷς	gnōis	(dat) jij leert kennen (aor)
.24	γνῷ	gnōi	(dat) hij leert kennen (aor)
.25	γνῶτε	gnōte	(dat) jullie leren kennen (aor)
.26	γνῶσιν	gnōsin	(dat) zij leren kennen (aor)
.27	γνῶθι	gnōthi	leer kennen! (aor)
.28	γνώτω	gnōtō	hij moet leren kennen! (aor)
.29	γνῶναι	gnōnai	leren kennen (aor)
.30	γνούς	gnous	lerend kennen (1 ev m; aor)
.31	γνόντα	gnonta	lerend kennen (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.32	γνόντες	gnontes	lerend kennen (1 mv m; aor)
.33	ἔγνωκα	egnōka	ik heb leren kennen
.34	ἔγνωκας	egnōkas	jij hebt leren kennen
.35	ἔγνωκεν	egnōken	hij heeft leren kennen
.36	ἐγνώκαμεν	egnōkamen	wij hebben leren kennen
.37	ἐγνώκατε	egnōkate	jullie hebben leren kennen
.38	ἔγνωκαν	egnōkan	zij hebben leren kennen
.39	ἐγνωκότες	egnōkotes	hebbend leren kennen (1 mv m)
.40	ἐγνώκειτε	egnōkeite	jullie hadden leren kennen
.41	γνώσομαι	gnōsomai	ik zal leren kennen (med)
.42	γνώσῃ	gnōsēi	jij zult leren kennen (med)
.43	γνώσεται	gnōsetai	hij zal leren kennen (med)
.44	γνώσεσθε	gnōsesthe	jullie zullen leren kennen (med)
.45	γνώσονται	gnōsontai	zij zullen leren kennen (med)
.46	γινώσκομαι	ginōskomai	ik word gekend (med)
.47	γινώσκεται	ginōsketai	hij wordt gekend (med)
.48	γινωσκομένη	ginōskomenē	gekend wordend (1 ev v; med)
.49	γνωσθήσεται	gnōsthēsetai	hij zal gekend worden (pass)
.50	ἐγνώσθη	egnōsthē	hij is gekend (aor pass)
.51	γνωσθήτω	gnōsthētō	hij moet gekend worden! (aor pass)
.52	γνωσθέντες	gnōsthentes	gekend (1 mv m; aor pass)
.53	ἔγνωσται	egnōstai	hij is gekend (med)
.[54]	γνοῖ	gnoi	(dat) hij leert kennen (aor)
.[55]	γνωσθῇ	gnōsthēi	(dat) hij gekend wordt (aor pass)
.[56]	γνωσόμεθα	gnōsometha	wij zullen leren kennen (med)
.[57]	ἐγνωκέναι	egnōkenai	hebben leren kennen
.[58]	γινώσκητε	ginōskēte	(dat) jullie leren kennen

Matt.	1:25	En **hij had** geen **gemeenschap met** haar, voordat zij een zoon gebaard had.	.16
	6:3	**laat**, als gij aalmoezen geeft, uw linkerhand niet **weten** wat uw rechter doet,	.28
	7:23	En dan zal Ik hun openlijk zeggen: **Ik heb** u nooit **gekend**;	.18
	9:30	Jezus verbood hun ten strengste en zeide: Ziet toe, niemand **mag** dit **weten**!	.10
	10:26	want er is niets ... verborgen, of **het zal bekend worden**.	.49
	12:7	Indien **gij geweten hadt**, wat het zeggen wil: Barmhartigheid wil Ik	.40
	12:15	Maar Jezus **doorzag** het **en** ging vandaar weg. En velen volgden Hem	.30
	12:33	want aan zijn vrucht **kent men** de boom.	.47
	13:11	Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk ... **te kennen**,	.29

Matt.	16:3	Het aanzien van de lucht **weet gij** te onderscheiden,	.5°
	16:8	**Toen** Jezus dat **bemerkte**,	.30
	21:45	**begrepen zij**, dat Hij hen bedoelde.	.21
	22:18	Doch Jezus **doorzag** hun valsheid **en** zeide: Wat verzoekt gij Mij,	.30
	24:32	**weet gij** daaraan, dat de zomer nabij is.	.5
	24:33	Zo **moet** ook **gij**, wanneer gij dit alles ziet, **weten**, dat het nabij is,	.11
	24:39	en **zij** niets **bemerkten**, eer de zondvloed kwam en hen allen wegnam,	.21
	24:43	**weet** dit: Als de heer des huizes geweten had, ..., hij zou gewaakt hebben	.11
	24:50	en op een uur, (51) dat **hij** het niet **weet**,	.3
	25:24	Heer, **ik wist van** u, dat gij een hard mens zijt,	.18
	26:10	Jezus **merkte** het **op en** zeide tot hen: Waarom valt gij deze vrouw lastig?	.30
Marc.	4:11	SV Het is u gegeven **te verstaan** de verborgenheid van het Koninkrijk Gods;	.29°
	4:13	hoe **zult gij** dan al de gelijkenissen **verstaan**?	.44
	5:29	en **zij bemerkte** aan haar lichaam, dat zij van haar kwaal genezen was.	.20
	5:43	En Hij gebood hun nadrukkelijk, dat niemand dit **te weten zou komen**	.24/.[54]
	6:38	En **toen zij** het **nagegaan hadden**, zeiden zij: Vijf, en twee vissen.	.32
	7:24	toen Hij een huis was binnengegaan, wilde Hij niet, **dat** iemand het **wist**;	.29
	8:17	En **toen Hij** dat **bemerkte**,	.30
	9:30	En Hij wilde niet, dat iemand het **te weten kwam**.	.24/.[54]
	12:12	**zij begrepen**, dat Hij met het oog op hen die gelijkenis gesproken had.	.21
	13:28	**weet gij** daaraan, dat de zomer nabij is.	.5
	13:29	Zo **moet gij** ook, wanneer gij dit ziet geschieden, **weten**, dat het nabij is,	.5
	15:10	Want **hij bemerkte**, dat de overpriesters Hem uit nijd overgeleverd hadden.	.16
	15:45	**toen hij** het ... **vernomen had**, schonk hij het lichaam aan Jozef.	.30
Luc.	1:18	En Zacharias zeide tot de engel: Waaraan **zal ik** dit **weten**?	.41
	1:34	Hoe zal dat geschieden, daar **ik** geen **omgang met** een man **heb**?	.1
	2:43	SV en Jozef en Zijn moeder **wisten** het niet	.20°°
		en zijn ouders **bemerkten** het niet.	.21▾▾
	6:44	Want elke boom **wordt** aan zijn eigen vrucht **gekend**.	.47
	7:39	Indien deze [de] profeet was, **zou Hij** wel **weten**, wie en wat deze vrouw is,	.16
	8:10	U is het gegeven de geheimenissen van het Koninkrijk Gods **te kennen**,	.29
	8:17	Want er is ... niets geheim, dat niet **zal bekend worden**	.49/.[55]
	8:46	Iemand heeft Mij aangeraakt, want **Ik heb** kracht van Mij **voelen** uitgaan.	.18
	9:11	Doch de scharen **bemerkten** het **en** volgden Hem.	.32
	10:11	doch **weet** dit, dat het Koninkrijk Gods nabijgekomen is.	.11
	10:22	niemand **weet**, wie de Zoon is, dan de Vader,	.3
	12:2	Er is niets ... verborgen, of **het zal bekend worden**.	.49
	12:39	**weet** dit: Als de heer ... geweten had, ..., hij zou ... niet hebben laten inbreken.	.11
	12:46	dan zal de heer van die slaaf komen ... op een uur, dat **hij** niet **weet**,	.3
	12:47	**die** de wil van zijn heer **kende** en geen toebereidselen getroffen heeft,	.30
	12:48	**Wie** echter die wil niet **heeft gekend**	.30
	16:4	**Ik weet**, wat ik doen zal, opdat zij mij ... in huis zullen nemen.	.18
	16:15	God **kent** uw harten. Want wat hoog is bij mensen, is een gruwel voor God.	.3
	18:34	dit woord bleef hun duister en **zij wisten** niet, waarvan gesproken werd.	.17
	19:15	om te weten, wat ieder met zijn handel bereikt had.	.24/.[54]
		letterlijk: opdat **hij weet**, wat ieder met zijn handel bereikt had.	
	19:42	Och, of **gij** ook op deze dag **verstond** wat tot uw vrede dient;	.19

	19:44	omdat **gij** de tijd niet **hebt opgemerkt**, dat God naar u omzag.	.19
	20:19	**zij begrepen**, dat Hij deze gelijkenis met het oog op hen gesproken had.	.21
	21:20	**weet** dan, dat zijn verwoesting nabij is.	.25
	21:30	Zodra zij uitlopen, **weet gij** uit uzelf, ..., dat de zomer reeds nabij is.	.5
	21:31	Zo **moet** ook **gij**, ..., **weten**, dat het Koninkrijk Gods nabij is.	.5
	24:18	dat **Gij** niet **weet** wat daar dezer dagen geschied is?	.19
	24:35	hoe **Hij** door hen **herkend was** bij het breken van het brood.	.50
Joh.	1:10	en de wereld is door Hem geworden, en de wereld **heeft** Hem niet **gekend**.	.20
	1:49	Natanaël zeide tot Hem: Vanwaar **kent Gij** mij?	.2
	2:24	Jezus zelf vertrouwde Zichzelf hun niet toe, om**dat** Hij hen allen **kende**	.12
	2:25	want **Hij wist** zelf, wat in de mens was.	.16
	3:10	Gij zijt de leraar van Israël, en deze dingen **verstaat gij** niet?	.2
	4:1	Toen nu de Here **vernam**, dat de Farizeeën gehoord hadden,	.20
	4:53	De vader dan **bemerkte**, dat het dat uur was,	.20
	5:6	**daar Hij wist**, dat hij daar reeds lange tijd was, zeide Hij tot hem:	.30
	5:42	maar **Ik ken** u: gij hebt de liefde Gods niet in uzelf.	.33
	6:15	**Daar** Jezus **bemerkte**, dat zij zouden komen en Hem met geweld meevoeren	.30
	6:69	en **wij hebben** geloofd en **erkend**, dat Gij zijt de Heilige Gods.	.36
	7:17	**zal hij** van deze leer **weten**, of zij van God komt,	.43
	7:26	**Zouden** waarlijk onze oversten **hebben ingezien**, dat deze de Christus is?	.21
	7:27	doch wanneer de Christus komt, **weet** niemand, vanwaar Hij is.	.3
	7:49	Maar die schare, **die** de wet niet **kent**, vervloekt zijn zij!	.13
	7:51	tenzij men ... **heeft** ... **kennis genomen van** wat hij doet?	.24
	8:27	**Zij hadden** niet **begrepen**, dat Hij tot hen van de Vader sprak.	.21
	8:28	**zult gij inzien**, dat Ik het ben en niets uit Mijzelf doe,	.44
	8:32	en **gij zult** de waarheid **verstaan**, en de waarheid zal u vrijmaken.	.44
	8:43	Waarom **begrijpt gij** niet wat Ik zeg? Omdat gij mijn woord niet kunt horen.	.5
	8:52	De Joden zeiden tot Hem: Nu **weten wij**, dat Gij bezeten zijt.	.36
	8:55	en **gij kent** Hem niet, maar Ik ken Hem.	.37
	10:6	In dit beeld sprak Jezus tot hen, maar **zij begrepen** niet, wat het was,	.21
	10:14	Ik ben de goede herder en **Ik ken** de mijne	.1
		en de mijne **kennen** Mij,	.15''
		SV en word door de Mijnen gekend.	.46°°
	10:15	gelijk Mij de Vader **kent**	.3
		en **Ik** de Vader **ken**, en Ik zet mijn leven in voor de schapen.	.1
	10:27	Mijn schapen horen naar mijn stem en **Ik ken** ze en zij volgen Mij,	.1
	10:38	opdat **gij weten** en erkennen **moogt**, dat de Vader in Mij is	.25/.[58]''
	11:57	dat, indien iemand **wist**, waar Hij zich bevond, hij het zou aangeven,	.24
	12:9	De grote menigte uit de Joden dan **kwam te weten**, dat Hij daar was,	.20
	12:16	Dit **begrepen** zijn discipelen aanvankelijk niet,	.21
	13:7	Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar **gij zult** het later **verstaan**.	.42
	13:12	**Begrijpt gij** wat Ik u gedaan heb?	.5
	13:28	Maar niemand van de aanliggenden **begreep**, waartoe Hij hem dit zeide;	.20
	13:35	Hieraan **zullen** allen **weten**, dat gij discipelen van Mij zijt,	.45
	14:7	Indien **gij** Mij **kendet**,	.40/.37
		zoudt gij ook mijn Vader **gekend hebben**.	.40/.44

Joh.	14:7	Van nu aan **kent gij** Hem en hebt gij Hem gezien.	.5
	14:9	Jezus zeide tot hem: Ben Ik zolang bij u, Filippus, en **kent gij** Mij niet?	.34
	14:17	want **zij** ziet Hem niet en **kent** Hem niet;	.3
		maar **gij kent** Hem, want Hij blijft bij u en zal in u zijn.	.5
	14:20	Te dien dage **zult gij weten**, dat Ik in mijn Vader ben en gij in Mij	.44
	14:31	maar de wereld moet weten, dat Ik de Vader liefheb	.24
		letterlijk: maar opdat de wereld **weet**, dat Ik de Vader liefheb	
	15:18	Indien de wereld u haat, **weet** dan, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft.	.5
	16:3	En dit zullen zij doen, omdat **zij** noch de Vader, noch Mij **kennen**.	.21
	16:19	Jezus **bemerkte**, dat zij Hem iets wilden vragen en zeide tot hen:	.20
	17:3	Dit nu is het eeuwige leven, dat **zij** U **kennen**, de enige waarachtige God,	.8
	17:7	Nu **weten zij**, dat al wat Gij Mij gegeven hebt, van U komt,	.38
	17:8	**zij hebben** ze aangenomen en in waarheid **erkend**, dat Ik van U ben uitgegaan,	.21
	17:23	opdat de wereld **erkenne**, dat Gij Mij gezonden hebt,	.6
	17:25	Rechtvaardige Vader, de wereld **kent** U niet,	.20
		maar **Ik ken** U,	.18
		en dezen **weten**, dat Gij Mij gezonden hebt;	.21
	19:4	opdat **gij weet**, dat ik geen schuld in Hem vind.	.25
	21:17	En hij zeide tot Hem: Here, Gij weet alles, **Gij weet**, dat ik U liefheb.	.2
Hand.	1:7	Hij zeide tot hen: Het is niet uw zaak de tijden of gelegenheden **te weten**,	.29
	2:36	Dus **moet** ook het ganse huis Israëls zeker **weten**,	.10
	8:30	En Filippus ... zeide: **Verstaat gij** wat gij leest?	.2
	9:24	maar hun toeleg **kwam ter kennis van** Saulus.	.50
	17:13	Maar toen de Joden uit Tessalonica **bemerkten**,	.21
	17:19	Zouden wij ook mogen **vernemen**, wat dit voor een nieuwe leer is,	.29
	17:20	wij wensten dan wel **te weten**, wat dit zeggen wil.	.29
	19:15	Maar de boze geest ... zeide tot hen: Jezus **ken ik** en van Paulus weet ik,	.1
	19:35	Wie ter wereld **weet** niet, dat de stad der Efeziërs de tempelbewaarster is	.3
	20:34	zelf **weet gij**, dat deze handen in mijn behoeften ... hebben voorzien.	.5
	21:24	**zullen** allen **bemerken**, dat van alles, ..., niets waar is,	.26/.45
	21:34	toen hij door het rumoer de ware toedracht niet kon **te weten komen**,	.29
	21:37	Mag ik u iets zeggen? En hij zeide: **Kent gij** dan Grieks?	.2
	22:14	De God onzer vaderen heeft u voorbestemd **om** zijn wil **te leren kennen**	.29
	22:30	daar hij nauwkeurig wilde **weten**, waarvan hij door de Joden beschuldigd werd,	.29
	23:6	En **daar** Paulus **wist**, dat het ene deel behoorde tot de Sadduceeën	.30
	23:28	en begerende **te weten te komen**, waarvan zij hem beschuldigden,	.29''
	24:11	Gij kunt **u** immers **ervan vergewissen**, dat het niet langer ... geleden is,	.29''
Rom.	1:21	Immers, **hoewel zij** God **kenden**, hebben zij Hem niet als God verheerlijkt	.32
	2:18	(17) Indien **gij** ... (18) zijn wil **kent**,	.2
	3:17	en de weg des vredes **kennen zij** niet.	.21
	6:6	dit **weten** wij immers, dat onze oude mens medegekruisigd is,	.14
	7:1	– ik spreek immers tot **wie** de wet **kennen** –	.15
	7:7	Ja, **ik zou** de zonde niet **hebben leren kennen**, tenzij door de wet;	.18
	7:15	Want wat ik uitwerk, **weet ik** niet;	.1
	10:19	Maar ik vraag: **heeft** Israël het dan niet **verstaan**?	.20°'
	11:34	wie **heeft** de zin des Heren **gekend**? Of wie is Hem tot raadsman geweest?	.20
1Cor.	1:21	daar de wereld in de wijsheid Gods door haar wijsheid God niet **gekend heeft**,	.20

	2:8	En geen van de beheersers dezer eeuw **heeft van** haar **geweten**,	.35
		want indien **zij van haar geweten hadden**, zouden zij ... niet gekruisigd hebben.	.21
	2:11	Zo **weet** ook niemand, wat in God is, dan de Geest Gods.	.35''
	2:14	hij kan het niet **verstaan**, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is.	.29
	2:16	Want wie **kent** de zin des Heren, dat hij Hem zou voorlichten?	.20
	3:20	en elders: De Here **weet**, dat de overleggingen der wijzen vruchteloos zijn.	.3
	4:19	Dan **zal ik mij vergewissen**, niet **van** het woord ..., maar van hun kracht.	.41
	8:2	Indien iemand zich inbeeldt enige **kennis verworven te hebben**,	.[57]''
		dan **heeft hij** nog niet **leren kennen**,	.35/.20
		zoals het behoort;	.29
		letterlijk: zoals hij behoort **te leren kennen**;	
	8:3	maar heeft iemand God lief, dan **is** deze door Hem **gekend**.	.53
	13:9	Want onvolkomen **is ons kennen** en onvolkomen ons profeteren.	.4
	13:12	Nu **ken ik** onvolkomen, maar dan zal ik ten volle kennen,	.1
	14:7	Hoe toch **zal men** ... **te weten komen** wat ... gespeeld wordt?	.49
	14:9	hoe **zal men** het gesprokene **begrijpen**?	.49
2Cor.	2:4	opdat **gij** de liefde **zoudt kennen**, die ik in overvloedige mate voor u koester.	.25
	2:9	dat **ik zou weten**, of ik op u rekenen kon,	.22
	3:2	Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, **kenbaar** en leesbaar	.48
	5:16	Indien **wij** al Christus naar het vlees **gekend hebben**,	.36
		thans niet meer.	.4
		letterlijk: dan **kennen wij** nu niet meer.	
	5:21	Hem, **die** geen zonde **gekend heeft**, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt,	.31
	8:9	**Gij kent** immers de genade van onze Here Jezus [Christus],	.5
	13:6	Ik hoop echter, dat **gij zult inzien**, dat wij niet verwerpelijk zijn.	.44
Gal.	2:9	– en **toen zij** de genade, die mij geschonken was, **opmerkten**,	.32
	3:7	**Gij bemerkt** dus, dat zij, ..., kinderen van Abraham zijn.	.11
	4:9	**Nu gij** echter God **hebt leren kennen**,	.32
		ja, meer nog, door God **gekend zijt**, hoe kunt gij thans terugkeren	.52
Ef.	3:19	en **te kennen** de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat,	.29
	5:5	Want hiervan moet gij doordrongen zijn,	.14
		letterlijk: Want dit moet gij **wetend** weten,	
	6:22	dat **gij** onze omstandigheden **zoudt weten** en hij uw harten zou vertroosten.	.25
Fil.	1:12	Ik wil, **dat** gij **weet**, broeders, dat hetgeen mij wedervaren is	.12
	2:19	opdat ook ik welgemoed moge zijn, **wanneer ik vernomen heb**, hoe het u gaat.	.30
	2:22	Zijn beproefde trouw **kent gij** echter,	.5
	3:10	(Dit alles) om Hem te **kennen** en de kracht zijner opstanding	.29
	4:5	Uw vriendelijkheid **zij** alle mensen **bekend**. De Here is nabij.	.51
Col.	4:8	dat **gij zoudt vernemen**, hoe het met ons staat en dat hij uw hart vertrooste,	.24/.25
1Thess.	3:5	om **mij te vergewissen van** uw geloof,	.29
2Tim.	1:18	hoevele goede diensten hij te Efeze bewezen heeft, **weet gij** zelf het best.	.2
	2:19	De Here **kent** de zijnen,	.20
	3:1	**Weet** wel, dat er in de laatste dagen zware tijden zullen komen:	.9
Hebr.	3:10	Altijd dwalen zij met hun hart, en **zij hebben** mijn wegen niet **gekend**,	.21
	8:11	En niet langer zullen zij ... leren, zeggende: **Ken** de Here,	.27
	10:34	**want gij wist**, dat gijzelf een beter en blijvend bezit hebt.	.14
	13:23	**Weet**, dat onze broeder Timoteüs in vrijheid gesteld is;	.5

Jac.	1:3	**want gij weet**, dat de beproefdheid van uw geloof volharding uitwerkt.	.14
	2:20	Wilt gij **weten**, ..., dat het geloof zonder de werken niets uitwerkt?	.29
	5:20	SV Die **wete**, dat degene, die een zondaar ... bekeert, een ziel ... zal behouden,	.10°°
		weet dan, dat, wie een zondaar ... terugbrengt, diens ziel ... zal behouden	.11"
2Petr.	1:20	Dit **moet gij** vooral **weten**,	.14
	3:3	Dit vooral **moet gij weten**,	.14
1Joh.	2:3	En hieraan **onderkennen** wij, dat wij Hem kennen:	.4/.36
	2:4	Wie zegt: **Ik ken** Hem, en zijn geboden niet bewaart, is een leugenaar	.33
	2:5	Hieraan **onderkennen wij**, dat wij in Hem zijn.	.4
	2:13	Ik schrijf u, vaders, want **gij kent** Hem, die van den beginne is.	.37
		... Ik heb u geschreven, kinderen, want **gij kent** de Vader.	.37
	2:14	Ik heb u geschreven, vaders, want **gij kent** Hem, die van den beginne is.	.37
	2:18	en daaraan **onderkennen wij**, dat het de laatste ure is.	.4
	2:29	**erkent dan ook**, dat een ieder, die ... doet, uit Hem geboren is.	.5
	3:1	Daarom **kent** de wereld ons niet,	.3
		omdat **zij** Hem niet **kent**.	.20
	3:6	ieder, die zondigt, heeft Hem niet gezien en **heeft** Hem niet **gekend**.	.35
	3:16	Hieraan **hebben wij** de liefde **leren kennen**,	.36
	3:19	Hieraan **zullen wij onderkennen**, dat wij uit de waarheid zijn	.4/.[56]
	3:20	dat ... God meerder is dan ons hart en **kennis heeft van** alle dingen.	.3
	3:24	En hieraan **onderkennen wij**, dat Hij in ons blijft:	.4
	4:2	Hieraan **onderkent gij** de Geest Gods:	.5/.47
	4:6	Wij zijn uit God; **wie** God **kent**, hoort naar ons; ...	.13
		Hieraan **onderkennen wij** de Geest der waarheid en de geest der dwaling.	.4
	4:7	en een ieder, die liefheeft, is uit God geboren en **kent** God.	.3
	4:8	Wie niet liefheeft, **kent** God niet, want God is liefde.	.20
	4:13	Hieraan **onderkennen wij**, dat wij in Hem blijven en Hij in ons,	.4
	4:16	En **wij hebben** de liefde **onderkend** en geloofd, die God jegens ons heeft.	.36
	5:2	Hieraan **onderkennen wij**, dat wij de kinderen Gods liefhebben,	.4
	5:20	dat de Zoon van God ... ons inzicht gegeven heeft om de Waarachtige te kennen;	.7
		letterlijk: ... opdat **wij** de Waarachtige **kennen**;	
2Joh.	1	en niet alleen ik, maar ook allen, **die** de waarheid **hebben leren kennen**,	.39
Openb.	2:17	welke niemand **weet**, dan die hem ontvangt.	.20°°
	2:23	alle gemeenten **zullen inzien**, dat Ik het ben, die nieren en harten doorzoek;	.45
	2:24	die niet, gelijk zij zeggen, de diepten des satans **hebt leren kennen**:	.21
	3:3	zal Ik komen ... en **gij zult** niet **weten**, op welk uur Ik u zal overvallen.	.23/.42
	3:9	zie, Ik zal maken, dat **zij zullen** ... **erkennen**, dat Ik u heb liefgehad.	.26

973 γλεῦκος gleukos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gleukos* betekent 'most, zoete jonge wijn'.

Most is een sap dat gewonnen wordt bij het persen van vruchten, en in het bijzonder druivensap, dat nog niet (geheel) is gegist.

.1	γλεύκους	gleukous	zoete wijn (2)

Hand.	2:13	Maar anderen zeiden spottend: Zij hebben te veel **zoete wijn** gehad!

974	γλυκύς	glukus

Het bijvoeglijk naamwoord *glukus* betekent 'zoet'.

Zowel *3558 pikros* 'bitter' (Jac.3:11) als *222 halukos* 'zout' (Jac.3:12) komen voor als tegengestelden van *glukus*.

.1	γλυκύ	gluku	zoet (1/4 ev o)

Jac.	3:11	Doet soms een bron uit dezelfde ader **zoet** en bitter water opwellen?
	3:12	Evenmin kan een zilte bron **zoet** water geven.
Openb.	10:9	het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het **zoet** zijn als honing.
	10:10	En ik ... at het op, en het was in mijn mond **zoet** als honing,

975	γλῶσσα	glōssa

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *glōssa* betekent (1) 'tong' en (2) '(tongen)taal'.

De tong wordt bij uitstek beschouwd als het orgaan waarmee men spreekt, hetgeen blijkt uit tal van contexten, bv.: ter genezing van iemand die moeilijk praat, raakt Jezus zijn 'tong' aan (Marc.7:33), wie lang wil leven, moet zijn 'tong' van het kwade weerhouden (d.w.z.: hij moet geen kwade dingen zeggen, 1Petr.3:10), gelovigen worden opgeroepen niet met de 'tong' lief te hebben, maar met de daad (1Joh.3:18). In de uitdrukking 'tongen van vuur' wordt de beweging en vorm van een vlam vergeleken met die van een 'tong'.

In het boek Openbaring treffen we de betekenis 'taal' aan in de overdrachtelijke zin van 'groep mensen die dezelfde taal spreken' (bv. Openb.5:9); buiten het boek Openbaring wordt *glōssa* in de betekenis 'taal' meestal gebruikt in contexten waar duidelijk is dat degene die in die 'taal' spreekt, niet zijn eigen taal spreekt, maar een taal die door de Heilige Geest geïnspireerd is (vgl. Hand.2:4). Deze taal, ook wel 'tongentaal' of 'tong' genoemd, is soms voor de toehoorders wel verstaanbaar (vgl. Hand.2:6-11), soms niet (vgl. 1Cor.14:9 en 13).

.1	γλῶσσα	glōssa	tong (1)
.2	γλῶσσαν	glōssan	tong (4)
.3	γλώσσης	glōssēs	tong (2)
.4	γλώσσῃ	glōssēi	tong (3)
.5	γλῶσσαι	glōssai	tongen (1)
.6	γλώσσας	glōssas	tongen (4)
.7	γλωσσῶν	glōssōn	tongen (2)
.8	γλώσσαις	glōssais	tongen (3)

Marc.	7:33	Hij ... stak zijn vingers in zijn oren, spuwde, raakte zijn **tong** aan,	.3
	7:35	En zijn oren werden geopend en terstond werd de band zijner **tong** los	.3
	16:17	in nieuwe **tongen** zullen zij spreken,	.8°
Luc.	1:64	En terstond werd zijn mond geopend en zijn **tong** (losgemaakt),	.1
	16:24	opdat hij de top van zijn vinger in water dope en mijn **tong** verkoele,	.2

Hand.	2:3	en er vertoonden zich aan hen **tongen** als van vuur, die zich verdeelden,	.5
	2:4	en zij ... begonnen met andere **tongen** te spreken,	.8
	2:11	wij horen hen in onze eigen **taal** van de grote daden Gods spreken.	.8
	2:26	Daarom is mijn hart verheugd en mijn **tong** verblijd,	.1
	10:46	want zij hoorden hen spreken in **tongen** en God grootmaken.	.8
	19:6	en zij spraken in **tongen** en profeteerden.	.8
Rom.	3:13	Hun keel is een open graf, met hun **tong** plegen zij bedrog,	.8
	14:11	voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle **tong** zal God loven.	.1
1Cor.	12:10	aan de een het onderscheiden van geesten, en aan de ander allerlei **tongen**,	.7
		en aan weer een ander vertolking van **tongen**.	.7
	12:28	(bekwaamheid) om te helpen, om te besturen, en verscheidenheid van **tongen**.	.7
	12:30	Hebben soms allen gaven van genezing? Spreken soms allen in **tongen**?	.8
	13:1	Al ware het, dat ik met de **tongen** der mensen en der engelen sprak,	.8
	13:8	**tongen**, zij zullen verstommen; kennis, zij zal afgedaan hebben.	.5
	14:2	Want wie in een **tong** spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God,	.4
	14:4	Wie in een **tong** spreekt, sticht zichzelf,	.4
	14:5	Ik wilde wel, dat gij allen in **tongen** spraakt, ...	.8
		Wie profeteert, is meer dan wie in **tongen** spreekt,	.8
	14:6	als ik tot u kom en spreek in **tongen**, wat nut zal ik u brengen,	.8
	14:9	indien gij met uw **tong** geen verstaanbare volzin spreekt,	.3
	14:13	moet hij, die in een **tong** spreekt, bidden, dat hij het moge uitleggen.	.4
	14:14	Want indien ik bid in een **tong**, bidt mijn geest wel,	.4
	14:18	Ik dank God, dat ik meer dan gij allen in **tongen** spreek;	.8
	14:19	liever vijf woorden met mijn verstand spreken ... dan duizenden ... in een **tong**.	.4
	14:22	Derhalve zijn de **tongen** een teken niet voor hen, die geloven,	.5
	14:23	Indien dan de ... gemeente bijeengekomen is en allen in **tongen** spreken,	.8°▾
	14:26	SV een leer, ... een **vreemde taal**, ... een openbaring, ... een uitlegging	.2°°
		een psalm of een lering of een openbaring of een **tong** of een uitlegging;	.2▾▾
	14:27	Indien er in **tongen** spreken, laten het er twee, ten hoogste drie zijn,	.4
	14:39	Zo dan, mijn broeders, ... belemmert het spreken in **tongen** niet.	.8°▾
Fil.	2:11	alle **tong** zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader!	.1
Jac.	1:26	Indien iemand ... zijn **tong** niet in toom houdt,	.2
	3:5	Zo is ook de **tong** een klein lid en voert toch een hoge toon.	.1
	3:6	Ook de **tong** is een vuur, zij is de wereld der ongerechtigheid;	.1
		de **tong** neemt haar plaats in onder onze leden,	.1
	3:8	maar de **tong** kan geen mens bedwingen. Zij is een onberekenbaar kwaad,	.2
1Petr.	3:10	wie het leven wil liefhebben en goede dagen zien, weerhoude zijn **tong**	.2
1Joh.	3:18	Kinderkens, laten wij liefhebben niet met het woord of met de **tong**,	.4
Openb.	5:9	Gij hebt (hen) ... gekocht met uw bloed, uit elke stam en **taal** en volk	.3
	7:9	zag ik ... een grote schare ... uit alle volk en stammen en natiën en **talen**	.7
	10:11	Gij moet wederom profeteren over vele natiën en volken en **talen** en koningen.	.8
	11:9	En uit de volken en stammen en **talen** en natiën zijn er, die hun lijk zien,	.7
	13:7	en hem werd macht gegeven over elke stam en natie en **taal** en volk.	.2
	14:6	om dat te verkondigen ... aan alle volk en stam en **taal** en natie;	.2
	16:10	en zijn rijk werd verduisterd, en zij kauwden op hun **tong** van pijn,	.6
	17:15	De wateren, die gij zaagt, ..., zijn natiën en menigten en volken en **talen**.	.5

976	γλωσσόκομον	glōssokomon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *glōssokomon* betekent 'opbergkistje, doosje'.

In eigenlijke zin is *glōssokomon* een kistje waarin men mondstukjes of rieten tongetjes voor een blaasinstrument (vgl. *975 glōssa* 'tong') meenam of bewaarde (vgl. *2557 komizō* 'meebrengen'); in ruimere zin wordt het ook gebruikt voor kistjes en doosjes die een ander doel hebben, bv. het bewaren van geld.

.1	γλωσσόκομον	glōssokomon	opbergkistje (1/4)

Joh.	12:6	omdat hij een dief was en als beheerder der **kas** de inkomsten wegnam.
	13:29	dat Jezus, omdat Judas de **kas** hield, tot hem zeide: Koop wat wij nodig hebben

977	γναφεύς	gnapheus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gnapheus* betekent 'voller, volder'.

Een 'voller' of 'volder' is iemand die wollen stoffen een bewerking laat ondergaan die de vezels dicht opeen perst.

.1	γναφεύς	gnapheus	voller (1)

Marc.	9:3	zijn klederen werden ... hel wit, zoals geen **voller** op aarde ze kan maken.

978	γνήσιος	gnēsios

Het bijvoeglijk naamwoord *gnēsios* betekent 'in een wettig huwelijk geboren, echt'.

Het tegenovergestelde van *gnēsios* is *3027 nothos* 'buiten het wettige huwelijk geboren, buitenechtelijk, onecht'. In overdrachtelijke zin noemt Paulus zijn geestelijke kinderen Timotheüs (1Tim.1:2) en Titus (Tit.1:4) en een metgezel (Fil.4:3) 'echt', en wil hij onderzoeken of de liefde van de Corinthiërs 'echt' is (2Cor.8:8).

.1	γνήσιε	gnēsie	echt (5 ev m)
.2	γνήσιον	gnēsion	echt (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	γνησίῳ	gnēsiōi	echt (3 ev m/o)

2Cor.	8:8	ik tracht aan die toewijding ... ook de **echtheid** uwer liefde te toetsen.	.2
Fil.	4:3	Ja, ik vraag ook u, mijn **trouwe** metgezel: wees haar behulpzaam.	.1[ov]
1Tim.	1:2	aan Timoteüs, mijn **waar** kind in het geloof:	.3
Tit.	1:4	(3) aan Titus, mijn **waar** kind krachtens (ons) gemeenschappelijk geloof:	.3

979	γνησίως	gnēsiōs

Het bijwoord *gnēsiōs* betekent 'op de wijze van een wettig geboren kind, echt, oprecht, getrouw'.
Vergelijk voor de betekenis *978 gnēsios*.

.1	γνησίως	gnēsiōs	echt

Fil. 2:20 om uw belangen **getrouw** te behartigen;

980	γνόφος	gnophos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gnophos* betekent 'duisternis, donkerheid'.
Terwijl *2010 zophos* 'duisternis' meer verband houdt met een onderaardse duisternis, en *4049 skotos* meer met 'donkerte' in het algemeen, doet *gnophos* meer denken aan een duisternis bij storm die door een dik wolkendek wordt veroorzaakt.

.1	γνόφῳ	gnophōi	donkerheid (3)

Hebr. 12:18 Want gij zijt niet genaderd ... tot **donkerheid**, duisternis en stormwind,

981	γνώμη	gnōmē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gnōmē* betekent 'mening, zienswijze'.
De uitdrukking 'één mening hebben' betekent 'eensgezind zijn, één van zin zijn' (Openb.17:13; vgl. 1Cor.1:10).

.1	γνώμη	gnōmē	mening (1)
.2	γνώμην	gnōmēn	mening (4)
.3	γνώμης	gnōmēs	mening (2)
.4	γνώμῃ	gnōmēi	mening (3)

Hand.	20:3	kwam hij tot het **besluit** door Macedonië terug te keren.	.1/.3
1Cor.	1:10	weest vast aaneengesloten, één van zin en één van **gevoelen**.	.4
	7:25	ik geef mijn **mening**, als iemand, die door de ontferming des Heren trouw is.	.2
	7:40	Toch is zij naar mijn **mening** gelukkiger, indien zij blijft, zoals zij is:	.2
2Cor.	8:10	En ik geef op dit punt mijn **mening**, want dit is voor u nuttig;	.2
Filem.	14	maar ik heb niets buiten uw **voorkennis** willen doen,	.3
Openb.	17:13	Dezen zijn één van **zin** en geven hun kracht en macht aan het beest.	.2
	17:17	Want God heeft in hun hart gegeven zijn **zin** te volbrengen	.2
		en dit eensgezind te doen en hun koningschap aan het beest te geven, letterlijk: en één **mening** te maken ...,	.2

982	γνωρίζω	**gnōrizō**

Het werkwoord *gnōrizō* betekent (1) 'bekend maken, laten weten' en (2) '(komen te) weten, bekend raken met'.

De betekenis '(komen te) weten' wordt in het NT alleen in Fil.1:22 aangewezen.

.1	γνωρίζω	gnōrizō	ik maak bekend – (dat) ik bekend maak
.2	γνωρίζομεν	gnōrizomen	wij maken bekend
.3	γνωρίσω	gnōrisō	(dat) ik bekend maak (aor) – ik zal bekend maken
.4	γνωρίσει	gnōrisei	hij zal bekend maken
.5	γνωριοῦσιν	gnōriousin	zij zullen bekend maken – zullende bekend maken (3 mv m/o)
.6	ἐγνώρισα	egnōrisa	ik heb bekend gemaakt (aor)
.7	ἐγνώρισας	egnōrisas	jij hebt bekend gemaakt (aor)
.8	ἐγνώρισεν	egnōrisen	hij heeft bekend gemaakt (aor)
.9	ἐγνωρίσαμεν	egnōrisamen	wij hebben bekend gemaakt (aor)
.10	γνωρίσῃ	gnōrisēi	(dat) hij bekend maakt (aor)
.11	γνωρίσαι	gnōrisai	moge hij bekend maken (aor) – bekend maken (aor)
.12	γνωρίσας	gnōrisas	bekend makend (1 ev m; aor)
.13	γνωριζέσθω	gnōrizesthō	hij moet bekend gemaakt worden! (med)
.14	ἐγνωρίσθη	egnōristhē	hij is bekend gemaakt (aor pass)
.15	γνωρισθῇ	gnōristhēi	(dat) hij bekend gemaakt wordt (aor pass)
.16	γνωρισθέντος	gnōristhentos	bekend gemaakt (2 ev m/o; aor pass)
.[17]	γνωρίσουσιν	gnōrisousin	zij zullen bekend maken – zullende bekend maken (3 mv m/o)
.[18]	ἐγνώρισαν	egnōrisan	zij hebben bekend gemaakt (aor)

Luc.	2:15	om te zien hetgeen geschied is en ons door de Here is bekendgemaakt. letterlijk: ... en de Here ons **bekend gemaakt heeft**.	.8
	2:17	**maakten zij bekend** hetgeen tot hen gesproken was over dit kind.	.[18]''
Joh.	15:15	omdat **Ik** alles, wat Ik van mijn Vader gehoord heb, u **heb bekend gemaakt**.	.6
	17:26	en **Ik heb** hun uw naam **bekend gemaakt**	.6
		en **Ik zal** hem **bekend maken**,	.3
Hand.	2:28	**Gij hebt** mij wegen ten leven **doen kennen**;	.7
	7:13	en bij de tweede maal **maakte** Jozef **zich** aan zijn broeders **bekend**	.14''
Rom.	9:22	zijn toorn willende tonen en zijn kracht **bekend maken**,	.11
	9:23	juist om de rijkdom zijner heerlijkheid bekend te maken letterlijk: juist opdat **Hij** de rijkdom ... **bekend maakt**	.10
	16:26	maar thans geopenbaard en door profetische schriften ... **bekendgemaakt**	.16°°
1Cor.	12:3	Daarom **maak ik** u **bekend**, dat niemand, ..., zegt: Vervloekt is Jezus;	.1
	15:1	**Ik maak** u **bekend**, broeders, het evangelie, dat ik u verkondigd heb,	.1
2Cor.	8:1	**Wij maken** u de genade Gods **bekend**, broeders,	.2
Gal.	1:11	Want **ik maak** u **bekend**, ..., dat het evangelie, ..., niet is naar de mens.	.1
Ef.	1:9	door ons het geheimenis van zijn wil **te doen kennen**,	.12
	3:3	SV Dat **Hij** mij door openbaring **heeft bekend gemaakt**	.8°°
		dat mij door openbaring het geheimenis **bekendgemaakt is**,	.14''

Ef.	3:5	dat ten tijde van vroegere geslachten niet **bekend is geworden**	.14
	3:10	opdat thans ... de veelkleurige wijsheid Gods **bekend zou worden**,	.15
	6:19	**om** vrijmoedig het geheimenis van het evangelie **bekend te maken**.	.11
	6:21	**zal** Tychikus, mijn geliefde broeder ..., u alles **bekendmaken**.	.4°*
Fil.	1:22	betekent dat voor mij werken met vrucht, en wat ik moet kiezen, **weet ik** niet.	.1
	4:6	**laten** bij alles uw wensen door gebed ... met dankzegging **bekend worden**	.13
Col.	1:27	Hun heeft God willen **bekendmaken**, hoe rijk de heerlijkheid ... is	.11
	4:7	**Van** al mijn omstandigheden **zal** Tychikus ... u **op de hoogte brengen**.	.4
	4:9	**Zij zullen** u **van** alle omstandigheden hier **op de hoogte brengen**.	.5/.[17]
2Petr.	1:16	toen **wij** u de kracht en de komst van onze Here ... **hebben verkondigd**,	.9

983 γνῶσις gnōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gnōsis* betekent '(het) leren kennen, kennis'.

Meestal wordt *gnōsis* met 'kennis' vertaald. Men moet echter bedenken dat deze vertaling *gnōsis* meer weergeeft alsof het een voorwerp is, terwijl het gaat om een woord dat in de eerste plaats een handeling of activiteit aanduidt: het leren kennen, het begrijpen. Vergelijk ook *972 ginōskō* 'leren kennen'.

Een constructie als 'kennis van God' kan men op twee manieren opvatten: óf als 'kennis die in het bezit van God is' (zo bv. Rom.11:33) óf als 'kennis die men heeft omtrent God' (zo bv. 2Cor.10:5).

.1	γνῶσις	gnōsis	kennis (1 ev)
.2	γνῶσιν	gnōsin	kennis (4 ev)
.3	γνώσεως	gnōseōs	kennis (2 ev)
.4	γνώσει	gnōsei	kennis (3 ev)

Luc.	1:77	om aan zijn volk te geven **kennis** van heil in de vergeving hunner zonden,	.2
	11:52	Wee u, wetgeleerden, want gij hebt de sleutel der **kennis** weggenomen;	.3
Rom.	2:20	daar gij in de wet de belichaming der **kennis** en der waarheid bezit, –	.3
	11:33	O diepte van rijkdom, van wijsheid en van **kennis** Gods,	.3
	15:14	dat gij zelf reeds vol van goedheid zijt, vervuld met al de **kennis**,	.3
1Cor.	1:5	in elk opzicht zijt gij rijk geworden in Hem: in alle woord en alle **kennis**,	.4
	8:1	Wat het offervlees aangaat, wij weten, dat wij allen **kennis** bezitten.	.2
		De **kennis** maakt opgeblazen, maar de liefde sticht.	.1
	8:7	Maar niet bij allen is die **kennis**.	.1
	8:10	Want indien iemand u, die **kennis** hebt, (aan tafel) ziet aanliggen	.2
	8:11	Dan gaat er immers iemand, die zwak is, ten gevolge van uw **kennis** verloren,	.4
	12:8	de een wordt ... gegeven met wijsheid te spreken, en aan de ander met **kennis**	.3
	13:2	Al ware het, dat ik ... alle geheimenissen en alles, **wat te weten is**, wist,	.2
	13:8	tongen, zij zullen verstommen; **kennis**, zij zal afgedaan hebben.	.1
	14:6	als ik mij niet tot u richt, of met een openbaring, of met **kennis**,	.4
2Cor.	2:14	God zij gedankt, die ... de reuk van zijn **kennis** ... door ons verspreidt,	.3
	4:6	om ons te verlichten met de **kennis** der heerlijkheid Gods	.3
	6:6	in reinheid, in **kennis**, in lankmoedigheid, in rechtschapenheid,	.4
	8:7	zoals gij in alles overvloedig zijt, in geloof, in spreken, in **kennis**,	.4

	10:5	elke schans, die opgeworpen wordt tegen de **kennis** van God,	.3
	11:6	Ben ik dan al onervaren in het spreken, in **kennis** ben ik het niet,	.4
Ef.	3:19	en te kennen de liefde van Christus, die de **kennis** te boven gaat,	.3
Fil.	3:8	omdat de **kennis** van Christus Jezus, mijn Here, dat alles te boven gaat.	.3
Col.	2:3	in wie al de schatten der wijsheid en **kennis** verborgen zijn.	.3
1Tim.	6:20	houd u buiten ... de tegenstellingen der ten onrechte zo genoemde **kennis**.	.3
1Petr.	3:7	Desgelijks gij, mannen, leeft verstandig met uw vrouwen, letterlijk: ..., leeft volgens **kennis** met uw vrouwen,	.2
2Petr.	1:5	schraagt om deze reden ... door uw geloof de deugd, door de deugd de **kennis**,	.2
	1:6	door de **kennis** de zelfbeheersing, door de zelfbeheersing de volharding,	.4
	3:18	maar wast op in de genade en in de **kennis** van onze Here en Heiland,	.4

984 γνώστης gnōstēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gnōstēs* betekent 'kenner'.

.1	γνώστην	gnōstēn	kenner (4)

Hand. 26:3 daar gij vooral een **kenner** zijt van alle gewoonten

985 γνωστός gnōstos

Het bijvoeglijk naamwoord *gnōstos* betekent (1) 'bekend' en (2) 'kenbaar'.

Met een derde naamval bij *gnōstos* 'bekend' kan men de persoon aangeven aan wie iemand of iets bekend is, bv.: het is ons 'bekend' (Hand.28:22); een tweede naamval komt voor wanneer het gaat om een persoon die een 'bekende' van iemand is, bv. een 'bekende' (of: een 'kennis') van de hogepriester (Joh.18:16; vgl. Luc.2:44).

De betekenis 'kenbaar' is meer op zijn plaats in Rom.1:19, waar het blijkens het verband niet zozeer gaat om wat er van God bekend is, als wel om wat men van God te weten kan komen.

.1	γνωστός	gnōstos	bekend (1 ev m)
.2	γνωστοί	gnōstoi	bekend (1 mv m)
.3	γνωστοῖς	gnōstois	bekend (3 mv m/o)
.4	γνωστόν	gnōston	bekend (4 ev m – 1/4 ev o)
.5	γνωστά	gnōsta	bekend (1/4 mv o)

Luc.	2:44	gingen zij een dagreis ver en zochten Hem onder de verwanten en **bekenden**.	.3
	23:49	Al zijn **bekenden** nu stonden van verre, ook vrouwen,	.2
Joh.	18:15	En die discipel was een **bekende** van de hogepriester	.1
	18:16	De andere discipel dan, de **bekende** van de hogepriester, kwam naar buiten,	.1
Hand.	1:19	en het is **bekend** geworden aan allen, die te Jeruzalem wonen,	.4
	2:14	Gij Joden en allen, die te Jeruzalem woonachtig zijt, dit zij u **bekend**	.4
	4:10	dan moet ... **bekend** zijn, dat ... deze hier gezond voor u staat.	.4
	4:16	Want dat er een **kennelijk** wonderteken door hen verricht is, is duidelijk	.4
	9:42	En het werd **bekend** door geheel Joppe en velen kwamen tot geloof in de Here.	.4

Hand.	13:38	zij u dan **bekend**, ..., dat door Hem u vergeving van zonden verkondigd wordt;	.4
	15:18	welke van eeuwigheid **bekend** zijn.	.5
	19:17	En dit werd **bekend** aan allen, Joden en Grieken, die te Efeze woonden,	.4
	28:22	wat deze secte betreft, ons is **bekend**, dat zij overal tegenspraak vindt.	.4
	28:28	Het zij u dan **bekend**, dat dit heil Gods aan de heidenen gezonden is;	.4
Rom.	1:19	daarom dat **hetgeen** van God **gekend kan worden** in hen openbaar is,	.4

986 γογγύζω gogguzō

Het werkwoord *gogguzō* betekent 'gonzen, zachtjes en gonzend (met elkaar) spreken, geroezemoes maken, smoezen'.

Het woord *gogguzō* is een klanknabootsend woord, waarmee het geluid wordt opgeroepen dat ontstaat wanneer bijvoorbeeld in een menigte mensen overal kleine groepjes zachtjes iets met elkaar bespreken en zo geroezemoes maken. Vaak ontstaat dit geroezemoes omdat men het ergens niet mee eens is, zodat er ook wel vertaald wordt met 'morren'. Dat het geroezemoes niet uit onwil of onenigheid hoeft te ontstaan, blijkt uit Joh.7:32, waar mensenmenigten geroezemoes maken doordat ze op een positieve manier Jezus als Messias bespreken.

.1	γογγύζουσιν	gogguzousin	zij gonzen – gonzend (3 mv m/o)
.2	γογγύζετε	gogguzete	jullie gonzen – gonst!
.3	γογγύζοντος	gogguzontos	gonzend (2 ev m/o)
.4	ἐγόγγυζον	egogguzon	ik gonsde – zij gonsden
.5	ἐγόγγυσαν	egoggusan	zij hebben gegonsd (aor)

Matt.	20:11	Toen zij die ontvingen, **morden zij** tegen de heer des huizes,	.4
Luc.	5:30	En de Farizeeën en hun schriftgeleerden **morden** tegen zijn discipelen	.4
Joh.	6:41	De Joden dan **morden** over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het brood,	.4
	6:43	Jezus antwoordde en zeide tot hen: **Mort** niet onder elkander.	.2
	6:61	Jezus nu wist bij Zichzelf, dat zijn discipelen hierover **morden**,	.1
	7:32	De Farizeeën hoorden de schare dit over Hem **mompelen**	.3
1Cor.	10:10	En **mort** niet,	.2
		zoals sommigen van hen deden, en zij kwamen om door de verderfengel.	.5
		letterlijk: zoals sommigen van hen **morden**, ...	

987 γογγυσμός goggusmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *goggusmos* betekent 'gegons, geroezemoes, gesmoes'.
Vergelijk voor de betekenis *786 gogguzō*.

.1	γογγυσμός	goggusmos	geroezemoes (1 ev)
.2	γογγυσμῶν	goggusmōn	geroezemoes (2 mv)
.[3]	γογγυσμοῦ	goggusmou	geroezemoes (2 ev)

Joh.	7:12	En er was veel **gemompel** over Hem onder de scharen;	.1
Hand.	6:1	En toen in die dagen de discipelen talrijker werden, ontstond er **gemor**	.1

Fil.	2:14	Doet alles zonder **morren** of bedenkingen,	.2
1Petr.	4:9	Weest gastvrij jegens elkander, zonder **morren**.	.2/.[3]

988 γογγυστής goggustēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *goggustēs* betekent 'geroezemoesmaker, mopperaar'.
Vergelijk voor de betekenis *986 gogguzō*.

.1	γογγυσταί	goggustai	mopperaars (1)

Jud. 16 Dit zijn de **morrenden**, mokkend om hun lot, wandelende naar hun begeerten,

989 γόης goēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *goēs* betekent 'tovenaar, bezweerder'.
Terwijl *goēs* meer doet denken aan een bezweerder, een tovenaar die bezweringen uitspreekt, roept *2745 magos* 'tovenaar, wijze' meer de gedachte op aan een tovenaar van hoger niveau, met wetenschappelijke interesse; het woord *goēs* heeft overigens vaak de slechte klank van 'charlatan, bedrieger' in zich (zo ook in 2Tim.3:13).

.1	γόητες	goētes	bedriegers (1)

2Tim. 3:13 Maar slechte mensen en **bedriegers** zullen van kwaad tot erger komen;

990 γόμος gomos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *gomos* betekent 'vracht, lading'.
In het bijzonder wordt *gomos* gebruikt voor de 'lading' van een schip (Hand.21:3; vgl. *949 gemō* 'vullen'). Een tweede naamval bij dit woord geeft aan wie de eigenaar is (zie Openb.18:11) of waaruit de lading bestaat (zie Openb.18:12).

.1	γόμον	gomon	lading (4)

Hand.	21:3	want daar zou het schip zijn **lading** lossen.
Openb.	18:11	de kooplieden ... bedrijven rouw ..., omdat niemand meer hun **lading** koopt,
	18:12	**lading** van goud, zilver, edelgesteente en paarlen, van fijn linnen, purper,

991 γονεύς goneus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *goneus* betekent 'ouder'.
In het NT komt uitsluitend het meervoud 'ouders' voor.

.1	γονεῖς	goneis	ouders (1/4)
.2	γονεῖς	goneis	zie 1
.3	γονέων	goneōn	ouders (2)
.4	γονεῦσιν	goneusin	ouders (3)

Matt.	10:21	en kinderen zullen opstaan tegen hun **ouders** en hen ter dood brengen.	.2
Marc.	13:12	en kinderen zullen opstaan tegen hun **ouders** en hen ter dood brengen.	.2
Luc.	2:27	En toen de **ouders** het kind Jezus binnenbrachten	.1
	2:41	En zijn **ouders** reisden elk jaar naar Jeruzalem, op het Paasfeest.	.1
	2:43	bleef het kind ... te Jeruzalem achter, en zijn **ouders** bemerkten het niet.	.2''
	8:56	haar **ouders** stonden versteld, maar Hij verbood hun tot iemand te spreken	.1
	18:29	SV huis, of **ouders**, of broeders, of vrouw, of kinderen,	.1°°
		huis of vrouw of broeders of **ouders** of kinderen	.2''
	21:16	En gij zult overgeleverd worden zelfs door **ouders** en broeders en verwanten	.3
Joh.	9:2	Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn **ouders**, dat hij blind geboren is?	.1
	9:3	Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd noch zijn **ouders**,	.1
	9:18	totdat zij de **ouders** geroepen hadden van hem, die ziende was geworden.	.2
	9:20	Zijn **ouders** antwoordden en zeiden: Wij weten, dat dit onze zoon is,	.1
	9:22	Dit zeiden zijn **ouders**, omdat zij bang waren voor de Joden,	.1
	9:23	Daarom zeiden zijn **ouders**: Hij heeft zijn leeftijd, vraagt het hemzelf.	.1
Rom.	1:30	grootsprekers, vindingrijk in het kwaad, hun **ouders** ongehoorzaam;	.4
2Cor.	12:14	Immers, kinderen behoren niet voor hun **ouders** te sparen,	.4
		maar **ouders** voor hun kinderen.	.1
Ef.	6:1	Kinderen, weest uw **ouders** gehoorzaam [in de Here], want dat is recht.	.4
Col.	3:20	gehoorzaamt uw **ouders** in alles, want dit is welbehaaglijk in de Here.	.4
2Tim.	3:2	want de mensen zullen zelfzuchtig zijn, ... aan hun **ouders** ongehoorzaam,	.4

992 γόνυ gonu

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gonu* betekent 'knie'.

De uitdrukkingen 'de knieën plaatsen' en 'de knieën buigen' hebben gewoonlijk betrekking op het knielen als teken van onderwerping en erkenning van hoger gezag, in het NT meestal ten opzichte van Jezus of – in het gebed – van God.

.1	γόνυ	gonu	knie (1/4)
.2	γόνατα	gonata	knieën (1/4)
.3	γόνασιν	gonasin	knieën (3)

Marc.	15:19	En zij ... bespuwden Hem en zij vielen op de **knieën** en bewezen Hem hulde.	.2
Luc.	5:8	Toen Simon Petrus dit zag, viel hij neder aan de **knieën** van Jezus	.3
	22:41	Hij zonderde Zich ... af, ongeveer een steenworp ver, knielde neder en bad	.2
		letterlijk: ..., boog de **knieën** en bad	
Hand.	7:60	op de **knieën** vallende, riep hij ...: Here, reken hun deze zonde niet toe!	.2
	9:40	Maar Petrus zond hen allen naar buiten en knielde neder en bad.	.2
		letterlijk: ... en boog de **knieën** en bad.	
	20:36	boog hij de **knieën** en heeft hij met hen allen gebeden.	.2

	21:5	en op het strand knielden wij neder,	.2
		letterlijk: en op het strand bogen wij de **knieën**,	
Rom.	11:4	die hun **knie** voor Baäl niet hebben gebogen.	.1
	14:11	(Zo waarachtig als) Ik leef, ...: voor Mij zal alle **knie** zich buigen,	.1
Ef.	3:14	Om die reden buig ik mijn **knieën** voor de Vader,	.2
Fil.	2:10	opdat in de naam van Jezus zich alle **knie** zou buigen	.1
Hebr.	12:12	Heft dan de slappe handen op en strekt de knikkende **knieën**,	.2

993 γονυπετέω gonupeteō

Het werkwoord *gonupeteō* betekent 'op de knieën vallen (voor), knielen (voor)'.

Degene voor wie men op de knieën valt, kan vermeld worden in de vierde naamval (zie bv. Matt.17:14) of na een voorzetsel (zie Matt.27:29). Het op de knieën vallen is gewoonlijk een teken van respect, onderwerping en erkenning van een hoger gezag (vgl. *992 gonu* 'knie').

.1	γονυπετῶν	gonupetōn	op de knieën vallend (1 ev m)
.2	γονυπετήσας	gonupetēsas	op de knieën vallend (1 ev m; aor)
.3	γονυπετήσαντες	gonupetēsantes	op de knieën vallend (1 mv m; aor)

Matt.	17:14	kwam iemand tot Hem, **knielde** voor Hem **neder**, en zeide:	.1
	27:29	Toen **vielen** zij voor Hem **op de knieën en** spotten, zeggende: Wees gegroet,	.3
Marc.	1:40	En een melaatse kwam tot Hem, **die voor** Hem **op de knieën viel**,	.1°
	10:17	**viel op de knieën en** vroeg Hem: ... wat moet ik doen	.2

994 γράμμα gramma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gramma* betekent 'wat getekend of geschreven is, letter(teken), schrijfsel, schriftstuk, document'.

In engere zin wordt *gramma* voor het enkele letterteken gebruikt (vgl. Luc.23:38: Griekse, Latijnse en Hebreeuwse 'letters'), in ruimere zin ook wel voor een schrijfsel of document (vgl. Luc.16:6-7: een 'schuldbekentenis'). Het meervoud kan dan zowel betrekking hebben op meerdere lettertekens als op een enkel geschrift dat uit meerdere lettertekens bestaat (Luc.16:6-7: een 'schuldbekentenis'; andere handschriften hebben hier echter een enkelvoud, zie boven) of op meerdere geschriften. Vooral tussen de laatste twee mogelijkheden is de keuze soms moeilijk.

De uitdrukking 'letters kennen' betekent 'kunnen lezen en schrijven' of 'geletterd zijn, een hogere opleiding hebben genoten' (Joh.7:15; vgl. *52 agrammatos*).

.1	γράμμα	gramma	letter (1/4)
.2	γράμμα	gramma	zie 1
.3	γράμματος	grammatos	letter (2)
.4	γράμματι	grammati	letter (3)
.5	γράμματα	grammata	letters (1/4)
.6	γράμμασιν	grammasin	letters (3)

Luc.	16:6	Hier hebt gij uw **schuldbekentenis**, ga vlug zitten en schrijf vijftig.	.1/.5
	16:7	Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw **schuldbekentenis**, schrijf tachtig.	.1/.5
	23:38	SV een opschrift ... met Griekse, en Romeinse en Hebreeuwse **letters**:	.6°
Joh.	5:47	indien gij zijn **geschriften** niet gelooft, hoe zult gij mijn woorden geloven?	.6
	7:15	Hoe is deze zo geleerd zonder onderricht te hebben ontvangen?	.5
		letterlijk: Hoe kent deze **letters** zonder onderricht te hebben ontvangen?	
Hand.	26:24	Gij spreekt wartaal, Paulus, uw vele **studie** brengt u in de war.	.5
	28:21	Wij voor ons hebben geen **brieven** over u uit Judea ontvangen,	.5
Rom.	2:27	die, hoewel in het bezit van **letter** en besnijdenis, een overtreder ... zijt.	.3
	2:29	de (ware) besnijdenis is die van het hart, naar de Geest, niet naar de **letter**.	.4
	7:6	zodat wij dienen in de ... staat des Geestes en niet in de ... staat der **letter**.	.3
2Cor.	3:6	om dienaren te zijn van een nieuw verbond, niet der **letter**,	.3
		maar des Geestes, want de **letter** doodt, maar de Geest maakt levend.	.2
	3:7	de bediening des doods, met **letters** op stenen gegrift,	.6
Gal.	6:11	Ziet, met hoe grote **letters** ik u eigenhandig schrijf!	.6
2Tim.	3:15	en dat gij van kindsbeen af de heilige **schriften** kent,	.5

995 γραμματεύς **grammateus**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *grammateus* betekent (1) 'secretaris, griffier' en (2) 'schriftgeleerde'.

In het NT komt *grammateus* buiten de joodse cultuur voor als aanduiding van een hoge functionaris in Efeze ('stadssecretaris', Hand.19:35); binnen de joodse cultuur verstaat men onder *grammateus* een 'schriftgeleerde, kenner van het OT'. Schriftgeleerden worden nogal eens samen met overpriesters en oudsten genoemd, met wie zij samen vertegenwoordigd waren in de joodse Hoge Raad, het Sanhedrin (bv. Matt.16:21). Op sommige plaatsen in het NT geeft *grammateus* een christelijke schriftgeleerde aan (Matt.13:52; 23:34).

.1	γραμματεύς	grammateus	schriftgeleerde (1)
.2	γραμματεῖς	grammateis	schriftgeleerden (1/4)
.3	γραμματεῖς	grammateis	zie 2
.4	γραμματεῖς	grammateis	zie 2
.5	γραμματέων	grammateōn	schriftgeleerden (2)
.6	γραμματεῦσιν	grammateusin	schriftgeleerden (3)

Matt.	2:4	hij liet al de overpriesters en **schriftgeleerden** van het volk vergaderen	.4
	5:20	meer dan die der **schriftgeleerden**	.5
	7:29	want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun **schriftgeleerden**.	.2
	8:19	En er kwam een **schriftgeleerde** tot Hem en zeide: Meester, ik zal U volgen,	.1
	9:3	sommige der **schriftgeleerden** zeiden bij zichzelf: Deze lastert God.	.5
	12:38	Toen antwoordden Hem enige der **schriftgeleerden** en Farizeeën	.5
	13:52	Daarom is iedere **schriftgeleerde**, ..., gelijk aan een heer des huizes,	.1
	15:1	Toen kwamen tot Jezus enige **Schriftgeleerden** en Farizeën,	.2°°
		Toen kwamen uit Jeruzalem Farizeeën en **schriftgeleerden** tot Jezus	.2''
	16:21	dat Hij ... moest ... lijden van de zijde der ... **schriftgeleerden**	.5
	17:10	Hoe kunnen dan de **schriftgeleerden** zeggen, dat Elia eerst moet komen?	.2

	20:18	de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan de ... **schriftgeleerden**	.6
	21:15	Toen de overpriesters en de **schriftgeleerden** de wonderwerken zagen,	.2
	23:2	De **schriftgeleerden** en de Farizeeën hebben zich gezet op de stoel van Mozes.	.2
	23:13	(14) [Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3°
	23:14	(13) Maar wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:15	Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:23	Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:25	Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:27	Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:29	Wee u, **schriftgeleerden** en Farizeeën, gij huichelaars,	.3
	23:34	Daarom, zie, Ik zend tot u profeten en wijzen en **schriftgeleerden**.	.4
	26:3	SV Toen vergaderden de overpriesters en de **Schriftgeleerden**,	.4°
	26:57	bij wie de **schriftgeleerden** en oudsten bijeengekomen waren.	.2
	27:41	Evenzo spotten de overpriesters samen met de **schriftgeleerden** en oudsten	.5
Marc.	1:22	want Hij leerde hen als gezaghebbende, en niet als de **schriftgeleerden**.	.2
	2:6	Nu waren daar enige van de **schriftgeleerden** gezeten	.5
	2:16	toen de **schriftgeleerden** der Farizeeën Hem met de zondaars ... zagen eten,	.2
	3:22	En de **schriftgeleerden**, ..., zeiden: Hij heeft Beëlzebul,	.2
	7:1	de Farizeeën verzamelden zich bij Hem met sommige van de **schriftgeleerden**,	.5
	7:5	toen vroegen de Farizeeën en de **schriftgeleerden** Hem:	.2
	8:31	dat de Zoon ... moest ... verworpen worden door ... de **schriftgeleerden**,	.5
	9:11	Waarom zeggen de **schriftgeleerden**, dat Elia eerst moet komen?	.2
	9:14	zagen zij ... **schriftgeleerden** met hen aan het redetwisten.	.4
	9:16	SV En Hij vroeg de **Schriftgeleerden**: Wat twist gij met dezen?	.4°°
	10:33	de Zoon des mensen zal overgeleverd worden aan ... de **schriftgeleerden**	.6
	11:18	SV En de **Schriftgeleerden** en overpriesters hoorden dat,	.2°°
		En de overpriesters en de **schriftgeleerden** hoorden het	.2''
	11:27	kwamen de overpriesters, de **schriftgeleerden** en de oudsten tot Hem,	.2
	12:28	En een der **schriftgeleerden** ... hoorde, dat zij met elkander redetwistten,	.5
	12:32	En de **schriftgeleerde** zeide tot Hem: Inderdaad, Meester,	.1
	12:35	Hoe zeggen de **schriftgeleerden**, dat de Christus een zoon van David is?	.2
	12:38	En Hij zeide in zijn onderwijs: Wacht u voor de **schriftgeleerden**,	.5
	14:1	de **schriftgeleerden** zochten, hoe zij Hem ... zouden ... doden.	.2
	14:43	gezonden vanwege de overpriesters en de **schriftgeleerden** en de oudsten.	.5
	14:53	en al de overpriesters en oudsten en schriftgeleerden kwamen bijeen.	.2
	15:1	de overpriesters met de oudsten en **schriftgeleerden**, de gehele Raad,	.5
	15:31	Evenzo spotten de overpriesters onder elkander samen met de **schriftgeleerden**,	.5
Luc.	5:21	En de **schriftgeleerden** en de Farizeeën begonnen te overleggen	.2
	5:30	SV En hun Schriftgeleerden en Farizeën murmureerden	.2°°
		En de Farizeeën en hun **schriftgeleerden** morden	.2''
	6:7	De **schriftgeleerden** ... letten op Hem, of Hij op de sabbat genas,	.2
	9:22	De Zoon des mensen moet ... verworpen worden door de ... **schriftgeleerden**	.5
	11:44	SV Wee u, gij **Schriftgeleerden** en Farizeën, gij geveinsden,	.3°
	11:53	begonnen de **schriftgeleerden** en de Farizeeën Hem heftig aan te vallen	.2
	15:2	de **schriftgeleerden** ... spraken: Deze ontvangt zondaars en eet met hen.	.2
	19:47	De ... **schriftgeleerden** ... zochten gelegenheid Hem om te brengen,	.2
	20:1	dat de overpriesters en **schriftgeleerden** met de oudsten daarbij kwamen staan,	.2

Luc.	20:19	SV En de overpriesters en de **Schriftgeleerden** zochten ... te slaan;	.2°°
		En de **schriftgeleerden** en overpriesters trachtten ... te slaan,	.2''
	20:39	Enige van de **schriftgeleerden** ... zeiden: Meester, Gij hebt goed gesproken.	.5
	20:46	Wacht u voor de **schriftgeleerden**,	.5
	22:2	En ... de **schriftgeleerden** zochten, hoe zij Hem uit de weg konden ruimen,	.2
	22:66	kwam de Raad van de oudsten ... bijeen, overpriesters en **schriftgeleerden**,	.2
	23:10	de overpriesters en de **schriftgeleerden** stonden Hem heftig te beschuldigen.	.2
Joh.	8:3	de **schriftgeleerden** en de Farizeeën brachten een vrouw, op overspel betrapt,	.2°
Hand.	4:5	dat hun oversten en hun oudsten en hun **schriftgeleerden** bijeenkwamen	.4
	6:12	zij brachten zowel het volk als ... de **schriftgeleerden** in opschudding;	.4
	19:35	Maar de **secretaris** der stad bracht de schare tot kalmte,	.1
	23:9	SV en de **Schriftgeleerden** van de zijde der Farizeën ... streden	.2°°
		en sommige van de **schriftgeleerden** van de groep der Farizeeën ... streden	.5''
1Cor.	1:20	Waar blijft de wijze? Waar de **schriftgeleerde**?	.1

---

996 **γραπτός** **graptos**

Het bijvoeglijk naamwoord *graptos* betekent 'geschreven'.

.1	γραπτόν	grapton	geschreven (4 ev m – 1/4 ev o)

Rom.	2:15	immers, zij tonen, dat het werk der wet in hun harten **geschreven** is,

---

997 **γραφή** **graphē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *graphē* betekent 'geschrift'.

In het NT wordt *graphē* uitsluitend gebruikt ter aanduiding van de Heilige Schrift of een deel daarvan. Dat het de betekenis 'Schriftgedeelte' kan hebben, blijkt bijvoorbeeld hieruit, dat Jezus bij het citeren van enkele verzen uit Psalm 118 spreekt van 'dit geschrift', waarmee Hij het geciteerde gedeelte moet bedoelen (Marc.12:10). Het totale OT wordt wel samengevat met het meervoud ('de Heilige Geschriften' of 'de Schriften', Matt.21:42), of ook wel met het enkelvoud ('de (Heilige) Schrift', Joh.20:9). Soms wordt de Schrift als een persoon voorgesteld: zij spreekt tot Farao (Rom.9:17) of tot Abraham (Gal.3:8) en besluit alles onder de zonde (Gal.3:22).

.1	γραφή	graphē	geschrift (1)
.2	γραφήν	graphēn	geschrift (4)
.3	γραφῆς	graphēs	geschrift (2)
.4	γραφῇ	graphēi	geschrift (3)
.5	γραφαί	graphai	geschriften (1)
.6	γραφάς	graphas	geschriften (4)
.7	γραφῶν	graphōn	geschriften (2)
.8	γραφαῖς	graphais	geschriften (3)

Matt.	21:42	Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de **Schriften**:	.8
	22:29	Gij dwaalt, want gij kent de **Schriften** niet noch de kracht Gods.	.6

	26:54	Hoe zouden dan de **Schriften** in vervulling gaan,	.5
	26:56	opdat de **schriften** der profeten in vervulling zouden gaan.	.5
Marc.	12:10	Hebt gij ook dit **schriftwoord** niet gelezen:	.2
	12:24	Dwaalt gij niet daarom, dat gij de **Schriften** niet kent noch de kracht Gods?	.6
	14:49	doch de **Schriften** moeten in vervulling gaan.	.5
	15:28	[En het **schriftwoord** is vervuld geworden ...]	.1°
Luc.	4:21	Hij begon tot hen te zeggen: Heden is dit **schriftwoord** voor uw oren vervuld.	.1
	24:27	En Hij ... legde hun uit, wat in al de **Schriften** op Hem betrekking had.	.8
	24:32	terwijl Hij onderweg tot ons sprak en ons de **Schriften** opende?	.6
	24:45	Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de **Schriften** begrepen.	.6
Joh.	2:22	en zij geloofden de **Schrift** en het woord, dat Jezus gesproken had.	.4
	5:39	Gij onderzoekt de **Schriften**, want gij meent daarin eeuwig leven te hebben,	.6
	7:38	Wie in Mij gelooft, gelijk de **Schrift** zegt, stromen ... zullen ... vloeien.	.1
	7:42	Zegt de **Schrift** niet, dat de Christus komt uit het geslacht van David	.1
	10:35	Als Hij hen goden genoemd heeft, ..., en de **Schrift** niet kan gebroken worden,	.1
	13:18	het **schriftwoord** moet vervuld worden: Hij ... heeft zijn hiel ... opgeheven.	.1
	17:12	opdat de **Schrift** vervuld werd.	.1
	19:24	zodat het **schriftwoord** vervuld werd: Zij hebben mijn klederen ... verdeeld	.1
	19:28	Hierna zeide Jezus, ..., opdat de **Schrift** vervuld zou worden: Mij dorst!	.1
	19:36	Want dit is geschied, opdat het **schriftwoord** zou vervuld worden:	.1
	19:37	een ander **schriftwoord**: Zij zullen zien op Hem, die zij doorstoken hebben.	.1
	20:9	want zij kenden de **Schrift** nog niet, dat Hij uit de doden moest opstaan.	.2
Hand.	1:16	Mannen broeders, het **schriftwoord** moest in vervulling gaan,	.2
	8:32	En het gedeelte van de **Schrift**, dat hij las, was dit:	.3
	8:35	en uitgaande van dat **schriftwoord**, predikte hij hem Jezus.	.3
	17:2	Paulus ... behandelde drie sabbatten ... met hen gedeelten uit de **Schriften**,	.7
	17:11	daar zij het woord ... aannamen en dagelijks de **Schriften** nagingen,	.6
	18:24	En een zekere Jood, ..., doorkneed in de **Schriften**, kwam te Efeze.	.8
	18:28	bestreed hij de Joden ... en bewees uit de **Schriften**, dat Jezus de Christus is.	.7
Rom.	1:2	dat Hij tevoren door zijn profeten beloofd had in de heilige **Schriften** –	.8
	4:3	Want wat zegt het **schriftwoord**? Abraham geloofde God	.1
	9:17	Want het **schriftwoord** zegt tot Farao: Daartoe heb Ik u doen opstaan,	.1
	10:11	Immers het **schriftwoord** zegt:	.1
	11:2	weet gij niet, wat het **schriftwoord** zegt in (de geschiedenis van) Elia,	.1
	15:4	in de weg der volharding en van de vertroosting der **Schriften**	.7
	16:26	maar thans geopenbaard en door profetische **schriften** bekendgemaakt	.7°°
1Cor.	15:3	Christus is gestorven voor onze zonden, naar de **Schriften**,	.6
	15:4	en Hij is begraven en ten derden dage opgewekt, naar de **Schriften**,	.6
Gal.	3:8	En de **Schrift** ... heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd:	.1
	3:22	Neen, de **Schrift** heeft alles besloten onder de zonde,	.1
	4:30	Maar wat zegt het **schriftwoord**? Zend de slavin weg met haar zoon,	.1
1Tim.	5:18	Immers, de **Schrift** zegt: Gij zult een dorsende os niet muilbanden,	.1
2Tim.	3:16	Elk van God ingegeven **schriftwoord** is ook nuttig om te onderrichten,	.1
Jac.	2:8	het **schriftwoord**: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf,	.2
	2:23	en het **schriftwoord** werd vervuld, dat zegt: Abraham geloofde God	.1
	4:5	Of meent gij, dat het **schriftwoord** zonder reden zegt:	.1
1Petr.	2:6	Daarom staat er in een **schriftwoord**: Zie, Ik leg in Sion een ... hoeksteen,	.4

2Petr.	1:20	dat geen profetie der **Schrift** een eigenmachtige uitlegging toelaat;	.3
	3:16	wat ... lieden ... verdraaien, evenals trouwens de overige **schriften**.	.6

998 γράφω graphō

Het werkwoord *graphō* betekent '(op)schrijven'.

Met een vierde naamval kan men vermelden wat men schrijft of opschrijft, bv.: een boek 'schrijven' (Marc.10:4), een visioen 'opschrijven' (Openb.1:19), Jezus 'schrijvend vermelden' in de wet (Joh.1:46); met een derde naamval kan men vermelden aan wie men schrijft, bv.: aan zijn heer 'schrijven' (Hand.25:26).

Het onderwerp waarover men schrijft, wordt gewoonlijk na het voorzetsel *3482 peri* 'omtrent, over' vermeld, en een eventuele secretaris die de brief voor de schrijver op papier zet, na het voorzetsel *1084 dia* 'door middel van' (1Petr.5:12; vgl. Rom.16:22).

Citaten worden meestal geïntroduceerd met de vorm *gegraptai* 'het is geschreven, er staat geschreven' (bv. Matt.4:4); Johannes gebruikt echter meestal de constructie *gegrammenon esti* 'het is geschreven, het is een opgeschreven iets' (bv. Joh.6:45).

In Openb. 5:1 wordt *graphō* bij uitzondering ook wel vertaald met 'beschrijven': een boekrol is aan de binnenkant en aan de achterkant 'beschreven'.

.1	γράφω	graphō	ik schrijf – (dat) ik schrijf
.2	γράφει	graphei	hij schrijft
.3	γράφομεν	graphomen	wij schrijven
.4	γράφε	graphe	schrijf!
.5	γράφειν	graphein	schrijven
.6	ἔγραφεν	egraphen	hij schreef
.7	γράψω	grapsō	(dato ik schrijf (aor) – ik zal schrijven
.8	ἔγραψα	egrapsa	ik heb geschreven (aor)
.9	ἔγραψεν	egrapsen	hij heeft geschreven (aor)
.10	ἐγράψατε	egrapsate	jullie hebben geschreven (aor)
.11	ἔγραψαν	egrapsan	zij hebben geschreven (aor)
.12	γράψῃς	grapsēis	(dat) jij schrijft (aor)
.13	γράψον	grapson	schrijf! (aor)
.14	γράψαι	grapsai	moge hij schrijven (aor) – schrijven (aor)
.15	γράψας	grapsas	schrijvend (1 ev m; aor)
.16	γράψαντες	grapsantes	schrijvend (1 mv m; aor)
.17	γέγραφα	gegrapha	ik heb geschreven
.18	γράφηται	graphētai	(dat) hij wordt geschreven (med)
.19	γράφεσθαι	graphesthai	geschreven worden (med)
.20	γραφόμενα	graphomena	geschreven wordend (1/4 mv o; med)
.21	ἐγράφη	egraphē	hij is geschreven (aor pass)
.22	γέγραπται	gegraptai	hij is geschreven (med)
.23	γεγραμμένος	gegrammenos	geschreven (1 ev m; med)
.24	γεγραμμένοι	gegrammenoi	geschreven (1 mv m; med)
.25	γεγραμμένων	gegrammenōn	geschreven (2 mv m/v/o; med)
.26	γεγραμμένοις	gegrammenois	geschreven (3 mv m/o; med)
.27	γεγραμμένη	gegrammenē	geschreven (1 ev v; med)

.28	γεγραμμένην	gegrammenēn	geschreven (4 ev v; med)
.29	γεγραμμένας	gegrammenas	geschreven (4 mv v; med)
.30	γεγραμμένον	gegrammenon	geschreven (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.31	γεγραμμένα	gegrammena	geschreven (1/4 mv o; med)
.32	γεγραμμένα	gegrammena	zie 31
.33	γεγραμμένοις	gegrammenois	zie 26
.[34]	γράφων	graphōn	schrijvend (1 ev m)

Matt.	2:5	Te Betlehem in Judea, want aldus **staat geschreven** door de profeet:	.22
	4:4	**Er staat geschreven**: Niet alleen van brood zal de mens leven,	.22
	4:6	**er staat** immers **geschreven**: Aan zijn engelen zal Hij opdracht geven	.22
	4:7	**Er staat** ook **geschreven**: Gij zult de Here, uw God, niet verzoeken.	.22
	4:10	**Er staat** immers **geschreven**: De Here, uw God, zult gij aanbidden	.22
	11:10	van wie **geschreven staat**: Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit,	.22
	21:13	Hij zeide tot hen: **Er staat geschreven**: Mijn huis zal een bedehuis heten,	.22
	26:24	De Zoon des mensen gaat wel heen gelijk van Hem **geschreven staat**,	.22
	26:31	Want **er staat geschreven**: Ik zal de herder slaan	.22
	27:37	boven zijn hoofd brachten zij **op schrift** de beschuldiging tegen Hem aan:	.28
Marc.	1:2	Gelijk **geschreven staat** bij de profeet Jesaja:	.22
	7:6	zoals **er geschreven staat**: Dit volk eert Mij met de lippen,	.22
	9:12	hoe **staat er** dan **geschreven** van de Zoon des mensen,	.22
	9:13	zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, gelijk van hem **geschreven staat**.	.22
	10:4	Zij zeiden: Mozes heeft toegestaan een scheidbrief **te schrijven**	.14
	10:5	Met het oog op de hardheid uwer harten **heeft hij** u dat gebod **geschreven**.	.9
	11:17	**Staat er** niet **geschreven**, dat mijn huis een bedehuis zal heten	.22
	12:19	Meester, Mozes **heeft** ons **voorgeschreven**,	.9
	14:21	Want de Zoon des mensen gaat wel heen gelijk van Hem **geschreven staat**,	.22
	14:27	Gij zult allen aanstoot aan Mij nemen, want **er staat geschreven**:	.22
Luc.	1:3	ben ook ik tot het besluit gekomen, ..., dit ... voor u **te boek te stellen**,	.14
	1:63	En **hij** vroeg om een schrijftafeltje en **schreef** deze woorden:	.9
	2:23	gelijk **geschreven staat** in de wet des Heren:	.22
	3:4	gelijk **geschreven staat** in het boek der woorden van de profeet Jesaja:	.22
	4:4	**Er staat geschreven**: Niet alleen van brood zal de mens leven.	.22
	4:8	**Er staat geschreven**: Gij zult de Here, uw God, aanbidden	.22
	4:10	want **er staat geschreven**: Aan zijn engelen zal Hij opdracht geven	.22
	4:17	toen Hij het boek geopend had, vond Hij de plaats, waar **geschreven** is:	.30
	7:27	van wie **geschreven staat**: Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit,	.22
	10:20	maar verheugt u, dat uw namen **staan** op**getekend** in de hemelen.	.21°°
	10:26	En Hij zeide tot hem: Wat **staat** in de wet **geschreven**? Hoe leest gij?	.22
	16:6	Hier hebt gij uw schuldbekentenis, ga vlug zitten en **schrijf** vijftig.	.13
	16:7	Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw schuldbekentenis, **schrijf** tachtig.	.13
	18:31	al **wat** door de profeten **geschreven is**, zal aan de Zoon ... volbracht worden.	.32
	19:46	**Er staat geschreven**: En mijn huis zal een bedehuis zijn,	.22
	20:17	Maar Hij ... zeide: Wat betekent dan dit, **dat** er **geschreven is**:	.30
	20:28	Meester, Mozes **heeft** ons **voorgeschreven**,	.9
	21:22	dit zijn de dagen ..., waarin alles **wat geschreven is**, in vervulling gaat.	.32
	22:37	Ik zeg u, dat dit woord, **dat geschreven is**, aan Mij in vervulling moet gaan:	.30

Luc.	23:38	SV Er was ook een opschrift boven Hem **geschreven**,	.27°
	24:44	dat alles **wat** over Mij **geschreven staat**... moet vervuld worden.	.32
	24:46	Hij zeide tot hen: Aldus **staat er geschreven**, dat de Christus moest lijden	.22
Joh.	1:46	Wij hebben Hem gevonden, van wie Mozes in de wet **geschreven heeft**	.9
	2:17	En zijn discipelen herinnerden zich, dat er **geschreven** is:	.30
	5:46	zoudt gij ook Mij geloven, want **hij heeft** van Mij **geschreven**.	.9
	6:31	zoals **geschreven** is: Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten.	.30
	6:45	Er is **geschreven** in de profeten: En zij zullen allen door God geleerd zijn.	.30
	8:6	Maar Jezus bukte neder en **schreef** met de vinger op de grond.	.6°°
	8:8	En weer bukte **Hij** neder en **schreef** op de grond.	.6°
	8:17	ook in uw wet **staat geschreven**, dat het getuigenis van twee mensen waar is;	.22
	10:34	Is er niet **geschreven** in uw wet: Ik heb gezegd: Gij zijt goden?	.30
	12:14	Jezus vond een jonge ezel en Hij ging erop zitten, gelijk **geschreven** is:	.30
	12:16	toen herinnerden zij zich, dat dit met het oog op Hem **geschreven** was	.32
	15:25	Maar het woord moet vervuld worden, **dat** in hun wet **geschreven is**:	.23°▾
	19:19	En Pilatus **liet** ook een opschrift **schrijven** en op het kruis plaatsen;	.9
		er was **geschreven**: Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden.	.30
	19:20	en het was **geschreven** in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks.	.30
	19:21	De overpriesters ... zeiden tot Pilatus: **Schrijf** niet: De Koning der Joden,	.4
	19:22	Pilatus antwoordde: Wat **ik geschreven heb**,	.17
		dat **heb ik geschreven**.	.17
	20:30	Jezus heeft ... tekenen ... gedaan, die niet **beschreven** zijn in dit boek,	.32
	20:31	maar deze **zijn geschreven**, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus,	.22
	21:24	Dit is de discipel, ... **die** deze **beschreven heeft**	.15
	21:25	indien deze één voor één **beschreven werden**,	.18
		zou ... de wereld ... de boeken, **die geschreven werden**, niet kunnen bevatten.	.20
Hand.	1:20	Want **er staat geschreven** in het boek der Psalmen: Zijn plaats worde woest	.22
	7:42	gelijk **geschreven staat** in het boek der profeten:	.22
	13:29	toen zij alles volbracht hadden, **wat** van Hem **geschreven stond**,	.32
	13:33	gelijk in de tweede psalm **geschreven staat**: Mijn zoon zijt Gij;	.22°▾
	15:15	hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, gelijk **geschreven staat**:	.22
	15:23	**En men schreef** door hun bemiddeling: De apostelen ... groeten ... de broeders	.16
	18:27	moedigden de broeders hem daartoe aan en **schreven** aan de discipelen,	.11
	23:5	**er staat geschreven**: Van een overste uws volks zult gij geen kwaad spreken.	.22
	23:25	**En hij schreef** een brief van de volgende inhoud:	.15
	24:14	gelovende al **hetgeen** in de wet en in de profeten **geschreven staat**,	.33
	25:26	Maar ik heb niets stelligs over hem aan mijn heer **te schrijven**;	.14
		..., om, nadat het onderzoek heeft plaats gehad, iets te kunnen **schrijven**;	.14/.7
Rom.	1:17	gelijk **geschreven staat**: De rechtvaardige zal uit geloof leven.	.22
	2:24	de naam Gods wordt om u gelasterd ..., gelijk **geschreven staat**.	.22
	3:4	gelijk **geschreven staat**: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden,	.22
	3:10	gelijk **geschreven staat**: Niemand is rechtvaardig, ook niet één,	.22
	4:17	gelijk **geschreven staat**: Tot een vader van vele volken heb Ik u gesteld	.22
	4:23	Echter niet om zijnentwil alleen **werd geschreven**: het werd hem toegerekend,	.21
	8:36	Gelijk **geschreven staat**: Om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood,	.22
	9:13	gelijk **geschreven staat**: Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat.	.22
	9:33	gelijk **geschreven staat**: Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots	.22

	10:5	Mozes **schrijft**: De mens, die de gerechtigheid ... doet, zal daardoor leven.	.2
	10:15	Gelijk **geschreven staat**: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen, die ... brengen.	.22
	11:8	gelijk **geschreven staat**: God gaf hun een geest van diepe slaap,	.22
	11:26	en aldus zal gans Israël behouden worden, gelijk **geschreven staat**:	.22
	12:19	want **er staat geschreven**: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden,	.22
	14:11	Want **er staat geschreven**: (Zo waarachtig als) Ik leef, spreekt de Here:	.22
	15:3	gelijk **geschreven staat**: De smaadwoorden ... kwamen op Mij neder.	.22
	15:4	Al wat namelijk tevoren geschreven is, **werd** tot ons onderricht **geschreven**,	.21''
	15:9	gelijk **geschreven staat**: Daarom zal ik U loven onder de heidenen	.22
	15:15	Toch **heb ik** u ... bij wijze van herinnering ietwat vrijmoedig **geschreven**,	.8
	15:21	maar (om te handelen) naar hetgeen **geschreven staat**:	.22
	16:22	Ik, Tertius, **die** de brief **op schrift gebracht heb**, groet u in de Here.	.15
1Cor.	1:19	Want **er staat geschreven**: Verderven zal Ik de wijsheid der wijzen,	.22
	1:31	opdat het zij, gelijk **geschreven staat**: Wie roemt, roeme in de Here.	.22
	2:9	gelijk **geschreven staat**: Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord	.22
	3:19	Want **er staat geschreven**: Die de wijzen vangt in hun sluwheid;	.22
	4:6	opdat gij ... zoudt leren niet te gaan boven hetgeen **geschreven staat**,	.22
	4:14	Dit **schrijf ik** niet om u beschaamd te maken,	.1
	5:9	**Ik schreef** u reeds in mijn brief, dat gij niet moest omgaan met hoereerders;	.8
	5:11	**schrijf ik** u, dat gij niet moet omgaan met iemand, die ... oplichter is;	.8
	7:1	Wat nu de punten betreft, waarover **gij** mij **geschreven hebt**,	.10
	9:9	in de wet ... **staat geschreven**: Gij zult een dorsende os niet muilbanden.	.22
	9:10	Of zegt Hij dit ... om onzentwil? Ja, om onzentwil **werd het geschreven**,	.21
	9:15	Dit **schrijf ik** echter niet, opdat het zo op mij toegepast zou worden,	.8
	10:7	gelijk **geschreven staat**: Het volk zette zich neder om te eten	.22
	10:11	en **het is opgetekend** ter waarschuwing voor ons,	.21
	14:21	In de wet **staat geschreven**: ... door lippen van vreemden zal Ik ... spreken,	.22
	14:37	laat hij dan wel weten, dat hetgeen **ik** u **schrijf**, een gebod des Heren is.	.1
	15:45	Aldus **staat er** ook **geschreven**: de eerste mens, Adam, werd een levende ziel;	.22
	15:54	zal het woord werkelijkheid worden, **dat geschreven is**: De dood is verzwolgen	.23
2Cor.	1:13	Want **wij schrijven** u niets anders dan wat gij leest of ook begrijpt,	.3
	2:3	En nu was dit juist de bedoeling van mijn schrijven,	.8
		letterlijk: En **ik heb** u juist dit **geschreven** met de bedoeling,	
	2:4	in zware druk en beklemdheid ... **heb ik** onder vele tranen u **geschreven**,	.8
	2:9	want ook dit was het doel van mijn schrijven,	.8
		letterlijk: want hiertoe **heb ik** ook **geschreven**,	
	4:13	gelijk **geschreven staat**: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken,	.30
	7:12	Daarom, indien **ik** u al **geschreven heb**, dan was het niet om hem,	.8
	8:15	zoals **er geschreven staat**: die veel (verzameld had), had niet over	.22
	9:1	over de dienst, die gij ... betoont, u nog **te schrijven**, acht ik overbodig;	.5
	9:9	gelijk **geschreven staat**: Hij heeft uitgedeeld, aan de armen gegeven,	.22
	13:2	SV **ik schrijf het** nu afwezig zijnde aan hen, die tevoren gezondigd hebben,	.1°
	13:10	Hierom **schrijf ik** dit uit de verte,	.1
Gal.	1:20	Wat **ik** u **schrijf**, zie, voor het aangezicht van God, ik lieg niet.	.1
	3:10	want **er staat geschreven**: Vervloekt is een ieder,	.22
		die zich niet houdt aan alles, **wat geschreven is** in het boek der wet,	.26
	3:13	want **er staat geschreven**: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt.	.22

Gal.	4:22	**Er staat** immers **geschreven**, dat Abraham twee zonen had,	.22
	4:27	Want **er staat geschreven**: Verheug u, gij onvruchtbare, die niet baart,	.22
	6:11	Ziet, met hoe grote letters **ik** u eigenhandig **schrijf**!	.8
Fil.	3:1	Hetzelfde aan u **te schrijven** is voor mij niet verdrietig	.5
1Thess.	4:9	Over de broederliefde is het niet nodig u **te schrijven**;	.5
	5:1	is het niet nodig, **dat** u **geschreven wordt**:	.19
2Thess.	3:17	Dit is een waarmerk in elke brief: zó **schrijf ik**.	.1
1Tim.	3:14	Dit **schrijf ik** u, hoewel ik vrij spoedig tot u hoop te komen.	.1
Filem.	19	**Ik**, Paulus, **schrijf** het eigenhandig; ik zal het betalen,	.8
	1:21	**Ik schrijf** u in het goede vertrouwen, dat gij mij gehoor zult geven.	.8
Hebr.	10:7	Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de boekrol **staat** van Mij **geschreven** –	.22
1Petr.	1:16	**er staat** immers **geschreven**: Weest heilig, want Ik ben heilig.	.22
	5:12	Door Silvanus ... **heb ik** in het kort **geschreven** om u te bemoedigen	.8
2Petr.	3:1	Dit is reeds de tweede brief, geliefden, die **ik** u **schrijf**;	.1
	3:15	zoals ook ... broeder Paulus naar de hem gegeven wijsheid u **geschreven heeft**,	.9
1Joh.	1:4	En deze dingen **schrijven wij**, opdat onze blijdschap volkomen zij.	.3
	2:1	Mijn kinderkens, dit **schrijf ik** u, opdat gij niet tot zonde komt.	.1
	2:7	Geliefden, **ik schrijf** u geen nieuw gebod, maar een oud gebod,	.1
	2:8	Toch **schrijf ik** u een nieuw gebod,	.1
	2:12	**Ik schrijf** u, kinderkens, want de zonden zijn u vergeven om zijns naams wil.	.1
	2:13	**Ik schrijf** u, vaders, want gij kent Hem, die van den beginne is.	.1
		Ik schrijf u, jongelingen, want gij hebt de boze overwonnen.	.1
		Ik heb u **geschreven**, kinderen, want gij kent de Vader.	.1/.8
	2:14	**Ik heb** u **geschreven**, vaders, want gij kent Hem, die van den beginne is.	.8
		Ik heb u **geschreven**, jongelingen, want gij zijt sterk	.8
	2:21	**Ik heb** u niet **geschreven**, omdat gij de waarheid niet weet,	.8
	2:26	Dit **heb ik** u **geschreven** over hen, die u misleiden.	.8
	5:13	Dit **heb ik** u **geschreven**, die gelooft in de naam van de Zoon Gods,	.8
2Joh.	5	En nu vraag ik u, vrouwe, niet alsof **ik** u een nieuw gebod **zou schrijven**,	.1/.[34]
	1:12	Ik heb u veel **te schrijven**, doch ik wilde dit niet doen met papier en inkt,	.5
3Joh.	9	**Ik heb** aan de gemeente een en ander **geschreven**;	.8
	1:13	Ik had veel aan u **te schrijven**,	.5/.14
		doch ik wil u niet **schrijven** met inkt en pen;	.14/.5
Jud.	3	daar ik mij ... beijver u **te schrijven** over ons gemeenschappelijk heil,	.5
		zie ik mij genoodzaakt het te doen met de vermaning, ... te strijden	.14
		letterlijk: zie ik mij genoodzaakt **te schrijven** met de vermaning ...	
Openb.	1:3	die horen de woorden ..., en bewaren, **hetgeen** daarin **geschreven staat**,	.31
	1:11	**schrijf dat** in een boek en zend het aan de zeven gemeenten:	.13
	1:19	**Schrijf** dan hetgeen gij gezien hebt en hetgeen is	.13
	2:1	**Schrijf** aan de engel der gemeente te Efeze:	.13
	2:8	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Smyrna:	.13
	2:12	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Pergamum:	.13
	2:17	Ik zal hem een witte steen geven en op die steen een nieuwe naam **geschreven**,	.30
	2:18	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Tyatira:	.13
	3:1	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Sardes:	.13
	3:7	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Filadelfia:	.13
	3:12	**Ik zal** op hem **schrijven** de naam mijns Gods en de naam van de stad mijns Gods,	.7

3:14	En **schrijf** aan de engel der gemeente te Laodicea:	.13
5:1	En ik zag ... een boekrol, **beschreven** van binnen en van buiten,	.30
10:4	En toen de zeven donderslagen gesproken hadden, wilde ik **het opschrijven**,	.5
	...: Verzegel ... en **schrijf** het niet **op**.	.12
13:8	wiens naam niet **geschreven is** in het boek des levens van het Lam,	.22
14:1	op wier voorhoofden zijn naam en de naam zijns Vaders **geschreven** stonden.	.30
14:13	**Schrijf**, zalig de doden, die in de Here sterven, van nu aan.	.13
17:5	En op haar voorhoofd was een naam **geschreven**, een geheimenis:	.30
17:8	wier naam niet **geschreven is** in het boek des levens	.22
19:9	**Schrijf**, zalig zij, die genodigd zijn tot het bruiloftsmaal des Lams.	.13
19:12	op zijn hoofd waren vele kronen en Hij droeg	.32'
	een **geschreven** naam, die niemand weet dan Hijzelf.	.30
19:16	op zijn dij **geschreven** de naam: Koning der koningen en Here der heren.	.30
20:12	de doden werden geoordeeld op grond van **hetgeen** ... **geschreven stond**,	.25
20:15	En wanneer iemand niet bevonden werd **geschreven te zijn** in het boek	.23
21:5	En Hij zeide: **Schrijf**, want deze woorden zijn getrouw en waarachtig.	.13
21:27	maar alleen zij, **die geschreven zijn** in het boek des levens van het Lam.	.24
22:18	God zal hem toevoegen de plagen, **die** in dit boek **beschreven zijn**;	.29
22:19	**welke** in dit boek **beschreven zijn**.	.25

999 γραώδης graōdēs

Het bijvoeglijk naamwoord *graōdēs* betekent 'zoals van oude vrouwen'.

.1	γραώδεις	graōdeis	zoals van oude vrouwen (1/4 mv m/v)

1Tim. 4:7 maar wees afkerig van onheilige **oudevrouwen**praat.

1000 γρηγορέω grēgoreō

Het werkwoord *grēgoreō* betekent 'waken', zowel in de zin van 'wakker zijn, niet slapen' als in de zin van 'waakzaam zijn, opletten'.

Wanneer de context een tegenstelling met slapen laat zien, roept *grēgoreō* meer de gedachte op aan 'wakker zijn, niet slapen' (bv. Matt.26:40; 1Thess.5:10); wanneer een dergelijke tegenstelling niet gemaakt kan worden, ligt het accent meer in de richting van 'waakzaam zijn, opletten' (bv. 1Cor.16:13).

Wanneer we *grēgoreō* vergelijken met *58 agrupneō* 'waken', kunnen we zeggen dat *grēgoreō* een woord met een veel jongere geschiedenis is, dat evenwel in het NT een grotere populariteit geniet.

.1	γρηγορῇ	grēgorēi	(dat) hij waakt
.2	γρηγορῶμεν	grēgorōmen	(dat) wij waken
.3	γρηγορεῖτε	grēgoreite	jullie waken – waakt!
.4	γρηγορῶν	grēgorōn	wakend (1 ev m)
.5	γρηγοροῦντες	grēgorountes	wakend (1 mv m)
.6	γρηγοροῦντας	grēgorountas	wakend (4 mv m)

.7	ἐγρηγόρησεν	egrēgorēsen	hij heeft gewaakt (aor)
.8	γρηγορήσῃς	grēgorēsēis	(dat) jij waakt (aor)
.9	γρηγορήσατε	grēgorēsate	waakt! (aor)
.10	γρηγορῆσαι	grēgorēsai	waken (aor)

Matt.	24:42	**Waakt** dan, want gij weet niet, op welke dag uw Here komt.	.3
	24:43	**hij zou gewaakt hebben** en in zijn huis niet hebben laten inbreken.	.7
	25:13	**Waakt** dan, want gij weet de dag noch het uur.	.3
	26:38	Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; blijft hier en **waakt** met Mij.	.3
	26:40	Waart gijlieden zo weinig bij machte één uur met Mij **te waken**?	.10
	26:41	**Waakt** en bidt, dat gij niet in verzoeking komt;	.3
Marc.	13:34	Gelijk een mens, die buitenslands ging, ... en de deurwachter opdroeg te waken.	.1
		letterlijk: ... en de deurwachter opdroeg, dat **hij waakt**.	
	13:35	**Waakt** dan, want gij weet niet, wanneer de heer des huizes komen zal,	.3
	13:37	Wat Ik u zeg, zeg Ik allen: **Waakt**!	.3
	14:34	Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; blijft hier en **waakt**.	.3
	14:37	Simon, slaapt gij? Waart gij niet bij machte één uur **te waken**?	.10
	14:38	**Waakt** en bidt, dat gij niet in verzoeking komt;	.3
Luc.	12:37	Zalig die slaven, die de heer bij zijn komst **wakende** zal aantreffen.	.6
	12:39	SV **hij zou gewaakt hebben**, en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven.	.7°
Hand.	20:31	**Waakt** dan en herinnert u, dat ik ... niet heb opgehouden ... terecht te wijzen.	.3
1Cor.	16:13	**Blijft waakzaam**, staat in het geloof, weest manlijk, weest sterk!	.3
Col.	4:2	Volhardt in het gebed, **weest** daarbij **waakzaam en** dankt	.5
1Thess.	5:6	**laten wij** dan ook niet slapen gelijk de anderen, doch **wakker** ... **zijn**.	.2
	5:10	opdat wij, hetzij **wij waken**, hetzij wij slapen, tezamen met Hem zouden leven.	.2
1Petr.	5:8	**Wordt** nuchter en **waakzaam**. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond	.9
Openb.	3:2	Wees **wakker** en versterk het overige, dat dreigde te sterven,	.4
	3:3	Indien **gij** dan niet **wakker wordt**, zal Ik komen als een dief,	.8
	16:15	Zie, Ik kom als een dief. Zalig hij, **die waakt** en zijn klederen bewaart,	.4

1001 γυμνάζω gumnazō

Het werkwoord *gumnazō* betekent 'oefenen, trainen'.

Hoewel *gumnazō* in de eerste plaats betrekking heeft op het trainen van het lichaam, wordt er toch ook – en in het NT uitsluitend – een oefenen mee aangegeven in zaken en bezigheden die niet direct het lichaam betreffen, bv.: de zinnen 'oefenen' tot (of:in) het onderscheiden van goed en kwaad (Hebr.5:14; het doel van de oefening wordt vaak genoemd na het voorzetsel *3772 pros* 'tot', dat bij *gumnazō* evenwel vaak met 'in' vertaald wordt). In een constructie als *gegumnasmenos pleonexias* geeft men met een tweede naamval (*pleonexias*) het terrein aan waarop men geoefend is: 'geoefend in hebzucht' (2Petr.2:14).

.1	γύμναζε	gumnaze	oefen!
.2	γεγυμνασμένοις	gegumnasmenois	geoefend (3 mv m/o; med)
.3	γεγυμνασμένην	gegumnasmenēn	geoefend (4 ev v; med)
.4	γεγυμνασμένα	gegumnasmena	geoefend (1/4 mv o; med)

1Tim.	4:7	wees afkerig van onheilige oudevrouwenpraat. **Oefen** u in de godsvrucht.	.1
Hebr.	5:14	die door het gebruik hun zinnen **geoefend** hebben	.4
	12:11	later brengt zij hun, **die** erdoor **geoefend zijn**, een vreedzame vrucht,	.2
2Petr.	2:14	zij verlokken onstandvastige zielen, hun hart is **volleerd in** hebzucht;	.3

1002 γυμνασία gumnasia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gumnasia* betekent 'oefening, training'.

.1 γυμνασία gumnasia oefening (1)

1Tim. 4:8 Want de **oefening** van het lichaam is van weinig nut,

1003 γυμνητεύω gumnēteuō

Het werkwoord *gumnēteuō* – ook wel gespeld als *gumniteuō* (zie *[1003II]*) – betekent 'naakt zijn, schamel gekleed zijn'.

Vergelijk voor de betekenis *1004 gumnos*.

.1 γυμνητεύομεν gumnēteuomen wij zijn naakt

1Cor. 4:11 Tot op dit ogenblik **verduren wij** honger, dorst, **naaktheid**, vuistslagen °°

[1003II] γυμνιτεύω gumniteuō

Het werkwoord *gumniteuō* betekent 'naakt zijn, schamel gekleed zijn'.

Zie *1003 gumnēteuō*.

.[1] γυμνιτεύομεν gumniteuomen wij zijn naakt

1Cor. 4:11 Tot op dit ogenblik **verduren wij** honger, dorst, **naaktheid**, vuistslagen ˚˚

1004 γυμνός gumnos

Het bijvoeglijk naamwoord *gumnos* betekent (1) 'naakt', en (2) 'slecht gekleed, schamel of schaars gekleed'.

Ofschoon de letterlijke betekenis van *gumnos* 'naakt' is, wordt dit woord ook gebruikt in situaties dat iemand slecht, schamel of onfatsoenlijk ('in zijn ondergoed') gekleed is. Dit brengt met zich mee dat het vaak moeilijk te bepalen is of iemand in een bepaalde situatie nu geheel of gedeeltelijk 'naakt' is. Overigens wordt *gumnos* niet alleen gebruikt betreffende mensen en kleding, maar ook betreffende een zaadje (een 'naakt' zaadje, d.w.z. een zaadje 'en niets meer', 1Cor.15:37) of de delen van de schepping, die 'bloot' voor Gods ogen liggen (Hebr.4:13).

.1	γυμνός	gumnos	naakt (1 ev m)
.2	γυμνόν	gumnon	naakt (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	γυμνοί	gumnoi	naakt (1 mv m)
.4	γυμνούς	gumnous	naakt (4 mv m)
.5	γυμνήν	gumnēn	naakt (4 ev v)
.6	γυμνοῦ	gumnou	naakt (2 ev m/o)
.7	γυμνά	gumna	naakt (1/4 mv o)

Matt.	25:36	**naakt** en gij hebt Mij gekleed, ziek en gij hebt Mij bezocht;	.1
	25:38	Wanneer hebben wij U als vreemdeling gezien ... of **naakt**,	.2
	25:43	Ik ben een vreemdeling geweest ... **naakt** en gij hebt Mij niet gekleed,	.1
	25:44	wanneer hebben wij U hongerig gezien, ..., of als vreemdeling, of **naakt**	.2
Marc.	14:51	een jonge man, die een laken om het **naakte** lichaam geslagen had, liep mede,	.6
	14:52	Maar hij liet het laken in hun handen en nam **naakt** de vlucht.	.1
Joh.	21:7	Simon Petrus ... sloeg zijn opperkleed om, want hij was **ongekleed**.	.1
Hand.	19:16	dat zij **zonder kleren** en gewond uit dat huis moesten vluchten.	.4
1Cor.	15:37	zaait gij niet het toekomstige lichaam, maar **slechts** een korrel.	.2
2Cor.	5:3	als wij maar bekleed, en niet **naakt**, zullen bevonden worden.	.3
Hebr.	4:13	want alle dingen liggen open en **ontbloot** voor de ogen van Hem,	.7
Jac.	2:15	Stel, dat een broeder of zuster gebrek heeft aan kleding letterlijk: Stel, dat een broeder of zuster **naakt** is	.3
Openb.	3:17	dat gij zijt de ellendige en jammerlijke en arme en blinde en **naakte**,	.1
	16:15	opdat hij niet **naakt** wandele en zijn schaamte niet gezien worde.	.1
	17:16	en zij zullen haar berooid maken en **naakt**,	.5

1005 γυμνότης gumnotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gumnotēs* betekent 'naaktheid, toestand van slecht gekleed zijn'. Vergelijk voor de betekenis *1004 gumnos*.

.1	γυμνότης	gumnotēs	naaktheid (1)
.2	γυμνότητος	gumnotētos	naaktheid (2)
.3	γυμνότητι	gumnotēti	naaktheid (3)

Rom.	8:35	Verdrukking of benauwdheid of vervolging of honger, of **naaktheid**,	.1
2Cor.	11:27	in honger en dorst, tal van dagen zonder eten, in koude en **naaktheid**;	.3
Openb.	3:18	opdat gij die aandoet en de schande uwer **naaktheid** niet zichtbaar worde;	.2

1006 γυναικάριον gunaikarion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *gunaikarion* betekent 'vrouwtje'.

Als verkleinwoord van *1008 gunē* 'vrouw' wordt *gunaikarion* in 2Tim.3:6 denigrerend gebruikt: de 'vrouwtjes' laten zich inpalmen door dwaalleraars, die inspelen op hun begeerten.

.1	γυναικάρια	gunaikaria	vrouwtjes (1/4)

2Tim. 3:6 die zich in de huizen indringen en **vrouwtjes** weten in te palmen,

1007	γυναικεῖος	**gunaikeios**

Het bijvoeglijk naamwoord *gunaikeios* betekent 'vrouwelijk'.

.1	γυναικείῳ	gunaikeiōi	vrouwelijk (3 ev m/o)

1Petr. 3:7 leeft verstandig met uw vrouwen, als met brozer vaatwerk,
letterlijk: leeft met het **vrouwelijke** vaatwerk als met brozer vaatwerk

1008	γυνή	**gunē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gunē* betekent 'vrouw'.

Net zoals 'vrouw' in het Nederlands staat *gunē* in het Grieks tegenover de man in het algemeen (bv. Hand.5:14: mannen en 'vrouwen' komen tot geloof; vgl. *397 anēr* 'man'), maar in het bijzonder ook als huwelijkspartner, vooral wanneer gezegd wordt dat de vrouw van iemand is: 'zijn vrouw' wil zeggen 'zijn echtgenote' (bv. Matt.18:25) of 'zijn aanstaande echtgenote' (bv. Matt. 1:20; Openb.21:9).

De aanspreektitel *ō gunai* 'vrouw!' is moeilijk te vertalen: 'vrouw!' is niet meer gebruikelijk in het Nederlands en 'mevrouw!' is waarschijnlijk te afstandelijk en respectvol (vgl. *2636 kuria* '(machtige) vrouw, mevrouw' in 2Joh.5).

.1	γυνή	gunē	vrouw (1)
.2	γύναι	gunai	vrouw (5)
.3	γυναῖκα	gunaika	vrouw (4)
.4	γυναικός	gunaikos	vrouw (2)
.5	γυναικί	gunaiki	vrouw (3)
.6	γυναῖκες	gunaikes	vrouwen (1)
.7	γυναῖκας	gunaikas	vrouwen (4)
.8	γυναικῶν	gunaikōn	vrouwen (2)
.9	γυναιξίν	gunaixin	vrouwen (3)

Matt.	1:20	Jozef, zoon van David, schroom niet Maria, uw **vrouw**, tot u te nemen,	.3
	1:24	en hij nam zijn **vrouw** tot zich.	.3
	5:28	die een **vrouw** aanziet om haar te begeren,	.3
	5:31	Al wie zijn **vrouw** wegzendt, moet haar een scheidbrief geven.	.3
	5:32	die zijn **vrouw** wegzendt om een andere reden dan ontucht,	.3
	9:20	een **vrouw**, die reeds twaalf jaren aan bloedvloeiingen leed,	.1
	9:22	En de **vrouw** was behouden van dat ogenblik af.	.1
	11:11	onder hen, die uit **vrouwen** geboren zijn,	.8
	13:33	een zuurdesem, welke een **vrouw** nam en in drie maten meel deed,	.1
	14:3	ter wille van Herodias, de **vrouw** van zijn broeder Filippus;	.3
	14:21	vijfduizend mannen, **vrouwen** en kinderen niet medegerekend.	.8
	15:22	En zie, een Kananese **vrouw** uit dat gebied kwam en riep:	.1

Matt.	15:28	Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar: O, **vrouw**, groot is uw geloof,	.2
	15:38	vierduizend mannen, **vrouwen** en kinderen niet medegerekend.	.8
	18:25	beval zijn heer hem te verkopen, met zijn **vrouw** en kinderen	.3
	19:3	Is het geoorloofd zijn **vrouw** weg te zenden om allerlei redenen?	.3
	19:5	Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn **vrouw** aanhangen	.5
	19:8	Mozes heeft u ... toegestaan uw **vrouwen** weg te zenden,	.7
	19:9	Wie zijn **vrouw** wegzendt om een andere reden dan hoererij	.3
	19:10	Indien voor een man de zaak met zijn **vrouw** zó staat,	.4
	19:29	SV wie zal verlaten hebben, huizen, of broeders, of zusters, ..., of **vrouw**,	.3°
	22:24	zal zijn broeder diens **vrouw** trouwen	.3
	22:25	daar hij geen nakomelingschap had, liet hij zijn **vrouw** na aan zijn broeder.	.3
	22:27	Het laatst van allen stierf de **vrouw**.	.1
	22:28	Van wie van de zeven zal zij dan in de opstanding de **vrouw** zijn?	.1
	26:7	kwam een **vrouw** tot Hem met een albasten kruik vol kostbare mirre	.1
	26:10	Jezus merkte het op en zeide tot hen: Waarom valt gij deze **vrouw** lastig?	.5
	27:19	Terwijl hij nu op de rechterstoel zat, zond zijn **vrouw** hem de boodschap:	.1
	27:55	En daar waren vele **vrouwen**, die uit de verte toeschouwden,	.6
	28:5	de engel antwoordde en zeide tot de **vrouwen**: Weest gij niet bevreesd;	.9
Marc.	5:25	een **vrouw**, die twaalf jaar aan bloedvloeiingen geleden had,	.1
	5:33	De **vrouw** ... wierp zich voor Hem neder en zeide Hem de volle waarheid.	.1
	6:17	ter wille van Herodias, de **vrouw** van zijn broeder Filippus,	.3
	6:18	Gij moogt de **vrouw** van uw broeder niet hebben.	.3
	7:25	terstond hoorde van Hem een **vrouw**, wier dochtertje een onreine geest had;	.1
	7:26	Deze **vrouw** was een Griekse, een Syrofenicische van geboorte.	.1°▾
	10:2	Is het een man geoorloofd zijn **vrouw** weg te zenden?	.3
	10:7	SV zal een mens zijn vader en moeder verlaten, en zal zijn **vrouw** aanhangen.	.3°
	10:11	Wie zijn **vrouw** wegzendt en een andere trouwt, pleegt echtbreuk	.3
	10:12	SV En indien een **vrouw** haar man zal verlaten, en met een andere trouwen,	.1°°
	10:29	SV die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, ..., of **vrouw**,	.3°
	12:19	indien iemands broeder sterft en een **vrouw** nalaat, ...,	.3
		dat dan zijn broeder de **vrouw** moet nemen	.3
	12:20	de eerste nam een **vrouw** en liet bij zijn sterven geen nakomelingschap achter.	.3
	12:22	Het laatst van allen stierf ook de **vrouw**.	.1
	12:23	wanneer zij opstaan, van wie van hen zal zij dan de **vrouw** zijn?	.1
		Want alle zeven hebben haar tot **vrouw** gehad.	.3
	14:3	kwam, terwijl Hij aan tafel aanlag, een **vrouw** met een albasten kruik	.1
	15:40	Er waren ook **vrouwen**, die uit de verte toeschouwden,	.6
Luc.	1:5	en zijn **vrouw** was uit de dochters van Aäron en haar naam was Elisabet.	.1
	1:13	want uw gebed is verhoord en uw **vrouw** Elisabet zal u een zoon baren	.1
	1:18	Want ik ben een oud man en mijn **vrouw** is op hoge leeftijd gekomen.	.1
	1:24	Na die dagen werd Elisabet, zijn **vrouw**, zwanger, en zij verborg zich	.1
	1:28	SV de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de **vrouwen**.	.9°
	1:42	Gezegend zijt gij onder de **vrouwen** en gezegend is de vrucht van uw schoot.	.9
	2:5	om zich te laten inschrijven met Maria, zijn ondertrouwde **vrouw**,	.5°
	3:19	Toen ... Herodes ... bestraft werd om Herodias, de **vrouw** van zijn broeder,	.4
	4:26	tot geen ... werd Elia gezonden, doch wel ... tot een **vrouw**, die weduwe was.	.3
	7:28	onder hen, die uit **vrouwen** geboren zijn, is niemand groter dan Johannes,	.8

	7:37	En zie, een **vrouw**, die in de stad als zondares bekend stond,	.1
	7:39	Indien deze [de] profeet was, zou Hij wel weten, wie en wat deze **vrouw** is,	.1
	7:44	En Zich naar de **vrouw** wendende, zeide Hij tot Simon:	.3
		Ziet gij deze **vrouw**?	.3
	7:50	En Hij zeide tot de **vrouw**: Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede!	.3
	8:2	en enige **vrouwen**, die genezen waren van boze geesten en van ziekten:	.6
	8:3	Johanna, de **vrouw** van Chusas, de rentmeester van Herodes, en Susanna	.1
	8:43	een **vrouw**, die sinds twaalf jaren aan bloedvloeiing leed	.1
	8:47	Toen de **vrouw** zag, dat zij niet onopgemerkt bleef, kwam zij bevende nader,	.1
	10:38	En een **vrouw**, Marta geheten, ontving Hem in haar huis.	.1
	11:27	dat een **vrouw** uit de schare haar stem verhief en tot Hem zeide:	.1°▾
	13:11	er was een **vrouw**, die reeds achttien jaren een geest van zwakheid had	.1
	13:12	Toen Jezus haar zag, sprak Hij ...: **Vrouw**, gij zijt verlost van uw zwakheid;	.2
	13:21	Het is gelijk aan een zuurdesem, welke een **vrouw** nam	.1
	14:20	Weer een ander zeide: Ik heb een **vrouw** getrouwd en daarom kan ik niet komen.	.3
	14:26	Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn ... **vrouw** en kinderen	.3
	15:8	Of welke **vrouw**, die ... er één verliest, steekt niet een lamp aan	.1
	16:18	En ieder, die zijn **vrouw** wegzendt, en een andere trouwt, pleegt echtbreuk;	.3
	17:32	Denkt aan de **vrouw** van Lot!	.4
	18:29	SV huis, of ouders, of broeders, of **vrouw**, of kinderen,	.3°°
		huis of **vrouw** of broeders of ouders of kinderen	.3▾▾
	20:28	indien iemands broeder getrouwd is en kinderloos sterft,	.3
		letterlijk: indien iemands broeder een **vrouw** heeft ...,	
		dat dan zijn broeder de **vrouw** nemen moet	.3
	20:29	Nu waren er zeven broeders. En de eerste nam een **vrouw** en stierf kinderloos.	.3
	20:30	SV En de tweede nam die **vrouw**, en ook deze stierf zonder kinderen.	.3°
	20:32	Eindelijk stierf ook de **vrouw**.	.1
	20:33	Die **vrouw** dan,	.1▾
		van wie van hen zal zij in de opstanding de **vrouw** zijn?	.1
		Want alle zeven hebben haar tot **vrouw** gehad.	.3
	22:57	Maar hij loochende het en zeide: **Vrouw**, ik ken Hem niet!	.2°▾
	23:27	En Hem volgde een grote menigte van volk en van **vrouwen**,	.8
	23:49	zijn bekenden nu stonden van verre, ook **vrouwen**, die Hem ... gevolgd waren	.6
	23:55	En de **vrouwen**, die met Hem uit Galilea gekomen waren, volgden	.6
	24:22	Maar ook hebben enige **vrouwen** uit ons midden ons doen ontstellen:	.6
	24:24	enigen ... hebben het zo bevonden, als de **vrouwen** ook gezegd hadden,	.6
Joh.	2:4	**Vrouw**, wat heb Ik met u van node? Mijn ure is nog niet gekomen.	.2
	4:7	Er kwam een **vrouw** uit Samaria om water te putten.	.1
	4:9	De Samaritaanse **vrouw** dan zeide tot Hem:	.1
		Hoe kunt Gij, als Jood, van mij, een Samaritaanse **vrouw**, te drinken vragen?	.4
	4:11	SV De **vrouw** zeide tot Hem: Heere! Gij hebt niets om mee te putten,	.1°
	4:15	De **vrouw** zeide tot Hem: Here, geef mij dit water, opdat ik geen dorst heb	.1
	4:17	De **vrouw** antwoordde en zeide: Ik heb geen man.	.1
	4:19	De **vrouw** zeide tot Hem: Here, ik zie, dat Gij een profeet zijt.	.1
	4:21	Jezus zeide tot haar: Geloof Mij, **vrouw**,	.2°▾
	4:25	De **vrouw** zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt,	.1
	4:27	dat Hij met een **vrouw** in gesprek was,	.4

Joh.	4:28	De **vrouw** dan liet haar kruik staan, en ging naar de stad	.1
	4:39	uit die stad geloofden vele der Samaritanen in Hem om het woord der **vrouw**,	.4
	4:42	en zij zeiden tot de **vrouw**: Wij geloven niet meer om wat gij zegt,	.5
	8:3	de schriftgeleerden en de Farizeeën brachten een **vrouw**, op overspel betrapt,	.3°
	8:4	Meester, deze **vrouw** is op heterdaad betrapt bij het plegen van overspel;	.1°°
	8:9	en zij lieten Jezus alleen en de **vrouw** in het midden.	.1°
	8:10	SV Jezus, Zich oprichtende, en niemand ziende dan de **vrouw**, zeide tot haar:	.4°
		Vrouw, waar zijn zij? Heeft niemand u veroordeeld?	.1/.2
	16:21	Een **vrouw**, die baart, heeft droefheid, omdat haar uur gekomen is;	.1
	19:26	zeide Hij tot zijn moeder: **Vrouw**, zie, uw zoon.	.2
	20:13	En zij zeiden tot haar: **Vrouw**, waarom weent gij?	.2
	20:15	Jezus zeide tot haar: **Vrouw**, waarom weent gij? Wie zoekt gij?	.2
Hand.	1:14	Deze allen bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige **vrouwen**	.9
	5:1	Ananias, met zijn **vrouw** Saffira, verkocht een eigendom,	.5
	5:2	met medeweten van zijn **vrouw**,	.4
	5:7	En het geschiedde na ... ongeveer drie uur, dat zijn **vrouw** binnenkwam,	.1
	5:14	werden er toegevoegd, die de Here geloofden, ... mannen zowel als **vrouwen**,	.8
	8:3	Saulus ... sleurde mannen en **vrouwen** mede, en hij leverde hen over	.7
	8:12	lieten zij zich dopen, zowel mannen als **vrouwen**.	.6
	9:2	om, als hij mannen en **vrouwen**, ..., zou vinden, hen ... te brengen.	.7
	13:50	Maar de Joden stookten de aanzienlijke **vrouwen**, die God vereerden, ... op,	.7
	16:1	Timoteüs, de zoon van een gelovige Joodse **vrouw**,	.4
	16:13	en nedergezeten, spraken wij tot de **vrouwen**, die samengekomen waren.	.9
	16:14	En een zekere **vrouw**, met name Lydia, ..., die God vereerde, hoorde toe,	.1
	17:4	en tal van voorname **vrouwen**.	.8
	17:12	en van de aanzienlijke Griekse **vrouwen** en mannen niet weinigen.	.8
	17:34	onder wie ook Dionysius, de Areopagiet, en een **vrouw**, genaamd Damaris,	.1
	18:2	die juist uit Italië gekomen was met Priscilla, zijn **vrouw**,	.3
	21:5	terwijl zij ons allen met **vrouwen** en kinderen uitgeleide deden	.9
	22:4	En ik heb deze weg ... vervolgd door mannen en **vrouwen** in boeien te slaan	.7
	24:24	En na enige dagen kwam Felix daar met Drusilla, zijn **vrouw**,	.5
Rom.	7:2	de gehuwde **vrouw** is door de wet aan haar man gebonden, zolang deze leeft;	.1
1Cor.	5:1	dat iemand leeft met de **vrouw** van zijn vader.	.3
	7:1	het is goed voor een mens niet aan een **vrouw** verbonden te zijn,	.4
	7:2	moet ieder zijn eigen vrouw hebben en iedere **vrouw** haar eigen man.	.3
	7:3	De man kome jegens de **vrouw** zijn (echtelijke) verplichtingen na	.5
		en evenzo de **vrouw** jegens haar man.	.1
	7:4	De **vrouw** heeft niet zelf over haar lichaam te beschikken, doch haar man;	.1
		... heeft de man niet zelf over zijn lichaam te beschikken, doch zijn **vrouw**.	.1
	7:10	beveel ik niet, maar de Here, dat een **vrouw** haar man niet mag verlaten –	.3
	7:11	– en een man moet zijn **vrouw** niet verstoten.	.3
	7:12	heeft een broeder een ongelovige **vrouw**, ..., dan moet hij haar niet verstoten.	.3
	7:13	een **vrouw** moet, ..., die man niet verstoten.	.1
	7:14	Want de ongelovige man is geheiligd in zijn **vrouw**	.5
		en de ongelovige **vrouw** is geheiligd in de broeder.	.1
	7:16	Want hoe kunt gij weten, **vrouw**, dat gij uw man zult redden?	.2
		Of hoe kunt gij weten, man, dat gij uw **vrouw** zult redden?	.3

	7:27	Zijt gij aan een **vrouw** verbonden? Zoek geen scheiding.	.5
		Hebt gij geen **vrouw** meer?	.4
		Zoek er geen.	.3
		letterlijk: Zoek geen **vrouw**.	
	7:29	Ten slotte, laten zij, die een **vrouw** hebben, zijn als zonder vrouw;	.7
	7:33	hij ... wijdt zijn zorgen aan aardse zaken, hoe hij zijn **vrouw** zal behagen,	.5
	7:34	Zowel zij, die geen man meer heeft, als de jongedochter,	.1
		letterlijk: Zowel de **vrouw**, die geen man meer heeft, ...,	
	7:39	Een **vrouw** is gebonden, zolang haar man leeft;	.1
	9:5	Hebben wij geen bevoegdheid om een zuster als **vrouw** mede te nemen	.3
	11:3	het hoofd der **vrouw** is de man, en het hoofd van Christus is God.	.4
	11:5	iedere **vrouw**, die blootshoofds bidt ..., doet haar hoofd schande aan,	.1
	11:6	indien een **vrouw** zich het hoofd niet dekt, ...	.1
		Doch indien het een schande is voor een **vrouw**, ..., dan moet zij zich dekken.	.5
	11:7	maar de **vrouw** is de heerlijkheid van de man.	.1
	11:8	Want de man is niet uit de **vrouw**,	.4
		maar de **vrouw** uit de man.	.1
	11:9	De man is immers niet geschapen om de **vrouw**,	.3
		maar de **vrouw** om de man.	.1
	11:10	Daarom moet de **vrouw** een macht op het hoofd hebben vanwege de engelen.	.1
	11:11	En toch, in de Here is evenmin de **vrouw** zonder man iets,	.1°▾
		als de man zonder **vrouw**.	.4°▾
	11:12	Want gelijk de **vrouw** uit de man is,	.1
		zo is ook de man door de **vrouw**;	.4
	11:13	is het voegzaam, dat een **vrouw** met ongedekten hoofde tot God bidt?	.3
	11:15	doch dat, indien een **vrouw** lang haar draagt, dit een eer voor haar is?	.1
	14:34	moeten de **vrouwen** in de gemeenten zwijgen;	.6
	14:35	want het staat lelijk voor een **vrouw** te spreken in de gemeente.	.9/.5
Gal.	4:4	heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een **vrouw**, geboren onder de wet,	.4
Ef.	5:22	**Vrouwen**, weest aan uw man onderdanig als aan de Here,	.6
	5:23	want de man is het hoofd van zijn **vrouw**,	.4
	5:24	gelijk de gemeente onderdanig is aan Christus, zo ook de **vrouw** aan haar man,	.6
	5:25	Mannen, hebt uw **vrouw** lief, evenals Christus zijn gemeente heeft liefgehad	.7
	5:28	Zo zijn [ook] de mannen verplicht hun **vrouw** lief te hebben ...	.7
		Wie zijn eigen **vrouw** liefheeft, heeft zichzelf lief;	.3
	5:31	zal een man [zijn] vader en [zijn] moeder verlaten en zijn **vrouw** aanhangen,	.3
	5:33	laat ieder voor zich zijn eigen **vrouw** zó liefhebben als zichzelf	.3
		en de **vrouw** moet ontzag hebben voor haar man.	.1
Col.	3:18	**Vrouwen**, weest uw man onderdanig, gelijk het betaamt in de Here.	.6
	3:19	Mannen, hebt uw **vrouw** lief en weest niet ruw tegen haar.	.7
1Tim.	2:9	Evenzo, dat de **vrouwen** zich sieren met waardige klederdracht,	.7
	2:10	– zo immers betaamt het **vrouwen**, die voor haar godsvrucht uitkomen –	.9
	2:11	Een **vrouw** moet zich rustig, in alle onderdanigheid, laten onderrichten,	.1
	2:12	ik sta niet toe, dat een **vrouw** onderricht geeft of gezag over de man heeft;	.5°▾
	2:14	maar de **vrouw** is door de verleiding in overtreding gevallen;	.1
	3:2	Een opziener dan moet zijn onbesproken, de man van één **vrouw**, nuchter,	.4
	3:11	Evenzo moeten (hun) **vrouwen** zijn: waardig, geen kwaadspreeksters,	.7

1Tim.	3:12	Diakenen moeten mannen van één **vrouw** zijn,	.4
	5:9	die de **vrouw** geweest is van één man;	.1
Tit.	1:6	die onberispelijk zijn, één **vrouw** hebben, die gelovige kinderen hebben,	.4
Hebr.	11:35	**Vrouwen** hebben haar doden uit de opstanding terugontvangen,	.6
1Petr.	3:1	Evenzo gij, **vrouwen**, weest uw mannen onderdanig,	.6
		opdat ... zij door de wandel hunner **vrouwen** zonder woorden gewonnen worden,	.8
	3:5	Want aldus tooiden zich ook weleer de heilige **vrouwen**, die hoopten op God,	.6
Openb.	2:20	Maar Ik heb tegen u, dat gij de **vrouw** Izebel laat begaan,	.3
	9:8	zij hadden haar als **vrouwen**haar en hun tanden waren als die van leeuwen;	.8
	12:1	er werd een groot teken in de hemel gezien: een **vrouw**, met de zon bekleed,	.1
	12:4	En de draak stond voor de **vrouw**, die baren zou,	.4
	12:6	En de **vrouw** vluchtte naar de woestijn, waar zij een plaats heeft,	.1
	12:13	vervolgde hij de **vrouw**, die het mannelijke kind gebaard had.	.3
	12:14	En aan de **vrouw** werden de twee vleugels van de grote arend gegeven	.5
	12:15	En de slang wierp uit haar bek water achter de **vrouw** als een stroom,	.4°'
	12:16	En de aarde kwam de **vrouw** te hulp en de aarde opende haar mond	.5
	12:17	En de draak werd toornig op de **vrouw** en ging heen om oorlog te voeren	.5
	14:4	Dezen zijn het, die zich niet met **vrouwen** hebben bevlekt,	.8
	17:3	En ik zag een **vrouw** zitten op een scharlakenrood beest,	.3
	17:4	En de **vrouw** was gehuld in purper en scharlaken en rijk versierd met goud,	.1
	17:6	En ik zag de **vrouw** dronken van het bloed der heiligen	.3
	17:7	Ik zal u het geheimenis van de **vrouw** zeggen en van het beest	.4
	17:9	De zeven koppen zijn zeven bergen, waarop de **vrouw** gezeten is.	.1
	17:18	En de **vrouw**, die gij zaagt, is de grote stad,	.1
	19:7	de bruiloft des Lams is gekomen en zijn **vrouw** heeft zich gereedgemaakt;	.1
	21:9	zeggende: Kom hier, ik zal u tonen de bruid, de **vrouw** des Lams.	.3°'

1009 γωνία gōnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gōnia* betekent 'hoek'.

De zegswijze 'de vier hoeken van de aarde' wil zeggen 'de vier windstreken van de aarde' (vgl. Openb.7:1). De aan Psalm 118 ontleende uitdrukking 'hoofd van een hoek' wordt verklaard als 'uiterste hoeksteen', maar ook wel als 'bovenste sluitsteen' (Matt.21:42, etc.). In Hand. 26:26 komt 'hoek' voor in de zin van 'uithoek, onopvallende of verborgen plek'.

.1	γωνίας	gōnias	hoek (2 ev – 4 mv)
.2	γωνίᾳ	gōniāi	hoek (3)
.3	γωνίας	gōnias	zie 1
.4	γωνίαις	gōniais	hoeken (3)

Matt.	6:5	zij staan gaarne in de synagogen en op de **hoeken** der pleinen te bidden,	.4
	21:42	deze is tot een **hoek**steen geworden;	.1
Marc.	12:10	deze is tot een **hoek**steen geworden;	.1
Luc.	20:17	deze is tot een **hoek**steen geworden?	.1

Hand.	4:11	die nochtans tot **hoek**steen is geworden.	.1
	26:26	dit is immers niet in een **uithoek** geschied.	.2
1Petr.	2:7	die is geworden tot een **hoek**steen	.1
Openb.	7:1	Daarna zag ik vier engelen staan aan de vier **hoeken** der aarde,	.3
	20:8	hij zal uitgaan om de volkeren aan de vier **hoeken** der aarde te verleiden,	.4